

202.8.H.31

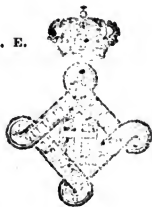

EUSÉBII PAMPHILI
HISTORIAE ECCLESIASTICAE

LIBRI X.

RECOGNOVIT

ALBERTUS SCHWEGLER,
ANTT. LITT. IN ACADEMIA TUBINGENSI PROF. P. E.

ACCEDIT BREVIS ADNOTATIO CRITICA.

TUBINGÆ,

TYPIS ET IMPENSIS LUDOV. FRID. FUES.

1852.

P R A E F A T I O.

Redemptor hujus libri honestissimus, quum animadver-
tisset desiderari a multis historiae Eusebii ecclesiasticae editio-
nem eam, quae et pretio quam minimo veniret, et verba scriptoris
exhiberet quam emendatissima, precibus me adiit, ut, quemad-
modum ante hos quinque annos Clementis Romani quae feruntur
homilias edidissem, ita nunc adornandae ejusmodi editionis curam
susciperem. ego vero, quanquam interea in diversum studio-
rum genus transgressus, et hoc ipso tempore in longe diversi
operis molimine occupatus, haud aspernandam tamen esse exi-
stumavi condicionem illam a viro honestissimo mihi oblatam.
etenim non id agi videbam, ut conquisitis undique subsidiis novis
nova operis Eusebiani recensio institueretur, sed ut adhi-
bitis adjumentis iis, quae praesto essent, excusso maxime
apparatu eo, quem Burioni Anglobritanni industria conge-
ssit, scriptoris oratio constitueretur aliquanto emendatius, quam id
adhuc factum erat. itaque accepta condicione, sepositoque ad
profligandum opus, quantum satis esse videbatur, temporis spatio,
ad rem gerendam me accinxi, et tritum mihi quondam scripto-
rem denuo pertractare institui.

Jam quas rationes in eo pertractando edendoque secutus
sim, paucis exponendum est. fuere primo, qui suaderent, ut
textus Eusebii vulgatus (vulgatum autem dico eum, quem Vale-
sius ita constituit et Heinichenius pauculis quibusdam immutatis
iterum exprimendum curavit) denuo typis describeretur quam
accuratissime. id ut fieret, auctor ego esse potui nullo modo.

quippe editio Valesiana non modo pravissima laborat ratione interpungendi, cujus saepe tanta est perversitas, ut rectus sententiarum nexus penitus turbetur et obscuratur, sed ipsa quoque scriptoris oratio tot locis rectius jam constitui potest ex apparatu Burtoniano, ut exemplum Valesii non emendatum prelo subicere religioni habuerim. quid quod ipse Heinichenius et in Corrigendis, quae editioni suae adjecit, et in Supplementis notarum, quae post editionem Burtonianam peculiari libello evulgavit, hoc emendandi studio graviter praeiverat, atque de textu rectius constituendo praeceperat multa, quorum rationem oportebat haberi ab editore historiae Eusebianaee recentiori. nam etsi lectiones meliores, quae a Burtoni codicibus suppeditantur, perraro valeant ad universam scriptoris sententiam rectius intelligendam vel explicandam, summae tamen esset levitatis, negligere, quidquid ad restituendam valet genuinam scriptoris manum.

At enim vero non mihi visum est acquiescendum esse in corrigenda hic illic scriptura Eusebii vulgata. recte enim hodie intellectum est, non eam esse veram recensendi alicujus scriptoris prisci rationem, ut vulgatus, qui dicitur, textus fundamenti loco ponatur, ubi idoneam explicationem admittat, integer servetur, ubi offensionem habeat, codicum aliquorum ope emendetur. haec recensendi emendandique inconstantia eo minus admitti potuit in Eusebii historia ecclesiastica, quod hujus operis textus vulgatus, constitutus ille a Roberto Stephano, fluxit fere ex Codice Regio *α*, exiguae auctoritatis libro, servatusque est a Valesio saepe invito et meliorum gnaro. itaque id mihi agendum esse videbam, primum, ut e libris scriptis, quorum discrepantiam enotavit Burtonus, eligeretur is, qui proxime accedere videretur ad genuinam scriptoris manum, deinde, ut ad hujus libri normam conformaretur universa, quantum fieri posset, scriptoris oratio.

Discedunt autem codices Eusebii, qui quidem collati sunt, in familias tres. primam familiam efficiunt libri *b c d f*, quos ex uno eodemque fonte fluxisse facile apparet, et inter quos principem locum obtinet codex *c*. eidem familiae accensendus est *x*, liber egregius, quem non integrum publici juris factum esse a Gersdorfio, viro eruditissimo, summopere dolendum est. alteram familiam efficiunt libri *i k*, tertiam *a e*: medium denique quendam inter secundam et tertiam familiam locum obtinet codex *h*, qui modo cum libris *a e*, saepius cum *i k* consentit. horum librorum quum optio proposita esset, ante alia omnia semovendi esse videbantur codices *ii*, quos supra ad tertiam familiam retulimus: sunt enim, licet vulgata, quae vocatur, scriptura ex iis fluxerit, manifesto interpolati, et a genuina scriptoris manu longissime discedunt. sed inter codices *b c d f* et *h i k*, vel, ut verbo dicam, inter *c* et *h* (hi enim sunt diversarum partium quasi duces et antesignani) difficilis est optio. non nego, me diu suspensum fluctuassey inter utrumque: nam etsi codex *c* bonitate et diligentia scripturae super ceteros excellere videatur, tamen haud raro codex *h* suppeditat rectiora: quid quod ille aliquoties, ut p. 7, 25, genuinam Eusebii manum servavit unus omnium. differt a codice *c* codex *h* maxime eo, quod multa omittit, quae, ut sententia recte se habeat, non necessario requiruntur: et quum fere ita existimandum sit, a librariis saepius peccatum esse addendo, quam omittendo, haud levis inde commendatio accedere videtur huic codici et cetera egregio. at enim vero accuratius re perpensa intellexi, librorum *h i k* lectiones eas, quae vel elegantia, vel simplicitate commendari videntur, haud raro deberi istorum librariorum non tam fidei et diligentiae, quam sollertiae et ingenio. id ex eo maxime apparet, quod Eusebium interpolare solent ex Nicephoro *),

*) Veluti p. 27, 10. not., cf. Burtoni not. c Tom. I. p. 53. — p. 31, 16. not., cf. Burt. not. = Tom. I. p. 63. — p. 63, 23., ubi scriptura codicis *h* κατὰ δὲ τὰς δὲ τὰς

e Septuaginta interpretibus, ex aliis denique scriptoribus, quorum locos quosdam Eusebius operi suo intexuit et liberius, ut solet, reddidit *). deinde computatis locis iis, in quibus scripturae discrepantia ex internis rationibus dijudicari potest, aliquanto saepius in codice *c*, quam in codice *h* genuinam scripturam servatam esse animadverti. propterea textus eusebiani recensionem eam, quae repraesentatur libro *c*, praeferendam et fundamenti loco ponendam esse censui, neque usquam ab isto libro, quem in gravissimis exemplis inveni ducem fidum, existumavi esse recedendum, nisi certae quaedam causae, id ut facerem, et librorum *h i k* scripturam amplecterer, me impellerent. sane quidem id fieri debuit haud admodum raro, in posterioribus praesertim libris: ut in universum de codice *c* ita sit existumandum, esse illum quidem egregium et ceteris potiozem, haud tamen unicum genuinae scripturae fontem. magis fortasse eluceret codicis *h* praestantia, si nobis praesto esset diligentior hujus libri collatio. at enim vero istius collatoris negligentia et socordia adeo multis proditur indiciiis, ut Burtonus ipse interdum de ejus fide dubitet **). quae quum ita essent, a nova Eusebii recensione abstinendum fuit, et licet quadringentis fere locis textum vulgatum immutaverim atque, ut mihi quidem videtur, rectius constituerim, tamen non nisi recognitionis novae praescriptione editionem meam insignivi.

χρόνος finxit e Nicephoro: cf. Burtoni not. *x* Tom. I. p. 125. — p. 81, 2. not., cf. Burt. not. *k* Tom. I. p. 157. — p. 88, 10. ubi in *ikN* *βιβλία οἷς*, cf. Burt. not. *q* Tom. I. p. 172. — p. 102, 14. ubi *i* (a sec. man.) *N* *θεῶν λόγον*, cf. Burt. not. *o* Tom. I. p. 200.

*) Cf. p. 27, 10. not. (= Burt. Tom. I. p. 53. not. *e*) — p. 60, 3. not. (= Burt. Tom. I. p. 118. not. *h*). — p. 61, 8. not. (= Burt. Tom. I. p. 120. not. *v*). — p. 81, 2. not. (= Burt. Tom. I. p. 157. not. *k*). — p. 86, 3. ubi post *παθοντάς* *ik* ex Josepho addunt *εἰς τὸν ἑδὼν ὄντα διηνεκές λίθος καθεμίνους* (= Burt. Tom. I. p. 167. not. *c*).

**) cf. Burtoni not. *r* Tom. II. p. 412.; not. *l* Tom. II. p. 428.; not. *g* Tom. II. p. 466.; not. *c* Tom. II. p. 555.; not. *f* Tom. II. p. 563.

Brevem adnotationem criticam adjeci in margine, ut, et quibus locis et qua auctoritate innisus a textu vulgato recessissem, lectori esset manifestum. ne integrum Burtoni apparatus apponerem, causis sum prohibitus duabus: primum, quod id ab instituti mei rationibus videbam esse alienum, deinde quod magna hujus apparatus parte facile careri posse intelligebam. facile enim careas lectionibus codicis *g*, qui quidem liber quamquam e bono fonte deductus tam incredibili et negligentia et licentia scriptus est, ut ejus discrepantia bonam occupet partem adnotationis Burtonianae. in adornanda autem adnotatione critica secutus sum rationem hanc, primum, ut editionis Valesianae et Heinichenianae, deinde, ut librorum *c* et *A* adnotarem discrepantiam integram: ea tantummodo horum librorum diversitate omissa, quam e librariorum vel typographorum mendis obortari esse facile apparebat. praeterea lectiones adnotavi multas, quas ipse quidem improbarem, sed aliqua de causa notatu dignas esse existumarem. praecipue id factum est locis difficilioribus vel corruptis, ubi integram lectionis discrepantiam adnotandam esse censi. ubi nihil adnotatum est, lectores ita, velim, existiment, lectionis discrepantiam aut exstare nullam, aut, si qua exstet, meo quidem judicio nullam ejus rationem esse habendam.

Unum addo de libris *b* et *d*. horum librorum Burtonus non habuit, ut plus semel ipse fatetur*), collationem integram atque suam: non habuit nisi Valesianam. eo magis mirari subit, quod idem ille plurimis locis, ubi nihil enotatum est a Valesio, illorum librorum lectiones apposuit. scilicet conjectura eas assecutus est: plerumque enim, ubi *c* et *f* inter se consentiunt, congruunt cum iis etiam *b* et *d*, id quod facile potest animadverti. at ille non debebat, quae conjectura tantum asse-

*) Cf. ejusdem not. z Tom. I. p. 119.; not. x Tom. I. p. 202.

cutus erat, affirmare pro certo: quare haec vana Burtoni adnotata expunxi omnia, praeterquam si deserto Valesii testimonio niterentur.

Indices adjeci locupletissimos, haud depromptos illos e Valesii vel Heinichenii editionibus, sed de integro conditos et quam accuratissime confectos. et quum totius instituti ratione, ne commentarios adderem, prohiberer, in indices conjeci multa, quae ad rectiorem scriptoris interpretationem pertinere viderentur.

Superest, ut siglorum, quibus usus sum, explicationem adjiciam. significatur igitur littera

- a* Codex Regius Bibliothecae Parisiensis n. 1436, saec. XIII, excussus primum a Roberto Stephano, post a Valesio, collatus iterum in usum Burtoni, (cf. ejusd. adnot. ad Eus. de mart. Palaest. c. 9. p. 616. 618). cf. de eo codice Stroth. Praef. p. IX. Heinichen. Proleg. p. XI.
- b* Codex Mediceus, ibid. n. 1434, saec. XVI, a Valesio collatus. cf. Stroth. Praef. p. XI, Heinichen. Proleg. p. XIII.
- c* Codex Mazarinaeus, ibid. n. 1430, saec. X, primum a Valesio, iterum in usum Burtoni collatus. cf. Stroth. Praef. p. IX, Heinichen. Proleg. p. XI.
- d* Codex Fuketianus, ibid. n. 1435, saec. XVI, collatus a Valesio. cf. Stroth. Praef. p. XI. Heinichen. Proleg. p. XIII.
- e* Codex Bibl. Reg. Paris. n. 1431, saeculi X, si credere libet Montefalconio (Palaeogr. gr. p. 46), collatus in usum Burtoni.
- f* Codex apud Valesium Savilianus, hodie asservatus in Bibliotheca Bodlejana n. 2278, a Burtono denuo collatus. cf. Stroth. Praef. p. XII. Heinichen. Proleg. p. XIV.
- g* Codex olim Regiae Societatis, nunc Musei Britannici, collatus a Burtono.

- h* Codex Venetus n. 338, saec. X, collatus in usum Burtoni.
- i* Codex Florent. Bibl. Laurent., Plut. LXX, 7., collatus in usum Burtoni.
- k* Codex Florent. Bibl. Laurent., Plut. LXX, 20., collatus in usum Burtoni.
- m* Jonesii lectiones ad calcem editionis Readingianae, desumptae tantum non omnes e margine editionis Genevensis. cf. Stroth. p. XVI. Hein. p. XVII.
- n* Codex Castellani ad calcem ed. Reading. cf. Stroth. p. XVIII. Hein. p. XVIII.
- o* Schedae quas appellavit Valesius Bibliothecae Regiae. cf. Stroth. p. XIII. Hein. p. XIV.
- p* Variae lect. Ed. Stephanianae.
- q* Codex Bibl. Reg. Paris. 1437, cujus collatio adjecta est calci ed. Burtonianae.
- r* Codex Vaticanus, aliquoties a Valesio citatus.
- s* Codex Venetus Strothii. cf. Stroth. p. XV. Hein. p. XVI.
- t* Margo ed. Genevensis. cf. Stroth. p. XVI. Hein. p. XVII.
- u* Bongarsii lectiones in marg. ed. Genev. cf. Stroth. p. XVI. Hein. p. XVII.
- v* Christophorsoni lectiones, quae vel in marg. ed. Genev. adnotatae, vel in ejus versione latina expressae sunt. cf. Stroth. p. XIV. XXIX. Hein. p. XVI. XXXI.
- x* Codex Dresdensis Bibl. Reg., seculi XII, scrin. A. nro. 85, (cf. Gersdorffii Ep. Crit. p. VI), cujus collationem quamquam non integram communicavere Gersdorffius (in Ep. Crit. ad Heinichenium) et Heinichenius (in Suppl. notar.).
- C* Codices Eusebii quotquot adhuc collati sunt.
- B* Editio Burtoni (Eus. H. E. ad codices manuscriptos recensuit Ed. Burton. II Voll. Oxon. 1838. Textus editionis Burtonianae iterum prodiit, omisso apparatu critico, additis Valesii et Heinichenii commentariis, Oxon. 1845.)

- E** Editiones Eusebiani operis ante meam omnes.
- G** Editio Genevensis anni 1612.
- G^a** Gersdorius in Epistola critica, quae editionis Heinichenianae volumini tertio p. I—XVI inserta est.
- H** Heinichenianae editionis (Lips. 1827—28. 3 Voll.) textus.
- H^a** Heinichenii adnotationes et retractiones, quae vel in ejus commentariis vel in adjecta variarum lectionum appendice (Tom. III. p. 303—327), vel in ejusdem excursibus, vel in Addendis et Corrigendis (Tom. III. p. 549—563) continentur.
- H^b** Heinichenii Supplementa (Supplementa notarum ad Eusebii hist. eccl. et Excerpta ex editione Burtoniana, cum collatione codicis Dresdensis, ed. F. A. Heinichen. Lips. 1840).
- K** Kimmelius in libro, quem scripsit „de Rufino Eusebii interprete,“ ediditque Gerae 1838.
- N** Nicephori Hist. Eccl. (ed. Fronto Ducaeus, Paris. 1630).
- R** Rufini versio latina, ad quam conferendam nos usi sumus editione Frobeniana (Basil. 1544).
- R^a** Routh, reliquiae sacrae, Oxonii 1814—18. 4 Voll.
- S** Editio Roberti Stephani (Paris. 1544).
- S^a** Editio Strothii (Vol. I. Halae 1779).
- V** Textus Valesii, cujus prima editio prodiit Parisiis 1659, altera proximo post Valesii obitum anno 1677, auctis haec emendatisque commentariis, sed in textu paene nihil immutata.
- V^a** Valesius in adnotationibus.
- Z** Editio Zimmermanni (Francof. 1822).

Scribebam Tubingae mense Julio a. 1852.

A. S.

EUSEBII
HISTORIAE
ECCLESIASTICAE
LIBRI X.

Ε Τ Σ Ε Β Ι Ο Υ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας

Λόγος α΄.

CAP. 1.

Τίς τῆς Παγγελλίας ὑπόθεσις.

Τὰς τῶν ἱερῶν ἀποστόλων διαδοχὰς σὺν καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ σωτῆρος 1
 ἡμῶν καὶ εἰς ἡμᾶς διηγεσμένοις χρόνοις, ὅσα τε καὶ πηλίκᾳ πραγματευ-
 θῆναι κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν λέγεται, καὶ ὅσοι ταύτης δια-
 10 πρεπῶς ἐν ταῖς μάλιστα ἐπισημοτάταις παροικίαις ἡγήσαντό τε καὶ προέ-
 στησαν, ὅσοι τε κατὰ γενεὰν ἐκάστην ἀγράφως ἢ καὶ διὰ συγγραμμάτων
 τὸν θεῖον ἐπείσβενσαν λόγον, τίνες τε καὶ ὅσοι καὶ ὀπηλίκᾳ νεωτερο-
 ποίας ἰμῖν, κλάνης εἰς ἔσχατον ἰλάσαντες, ψευδωνύμου γνώσεως εἰση-
 γητὰς ἑαυτοὺς ἀνακεκρύνχασιν, ἀφειδῶς οἷα λύκοι βαρεῖς τὴν Χριστοῦ
 15 ποίμνην ἐπειτρούβοντες, προσέτι τούτοις καὶ τὰ παραντίκα τῆς κατὰ τοῦ 2
 σωτῆρος ἡμῶν ἐπιβουλῆς τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος περιελθόντα, ὅσα τε
 αὐτὸ καὶ ὅποια καὶ καθ' οὓς χρόνους πρὸς τῶν ἔθνων ὁ θεὸς πεπολί-
 μνται λόγος, καὶ πηλίκῳ κατὰ καιρὸν τὸν δι' αἵματος καὶ βασάνων
 ὑπὲρ αὐτοῦ διεξῆλθον ἀγῶνα, τὰ τ' ἐπὶ τούτοις καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς
 20 μαρτύρια, καὶ τὴν ἐπὶ πᾶσιν ἴλεω καὶ εὐμενῇ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀντί-
 ληψιν γραφῇ παραδοῦναι προιρημένος, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἀπὸ πρώτης ἄρξο-
 μαί τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν τοῦ

11. κατὰ] καὶ κατὰ ἡ. | 13. ἱεραρον b c d e f g h i k o n V H B, ἱερατα a q S. | 14. post
 τὴν add. τῷ f G V H, om. a e g h i k q S B. | 15. προσέτι] πρὸς ἐπὶ f g h i k. | 16. post
 ἡμῶν add. ἱνικιν a e o S V H, om. b d f g h i k B K (de Ruf. pag. 505) H b. hiat c
 teste Bartolomeo. | 17. καὶ καθ' οὗς b c d f v B H b, καὶ καθ' οὗς ἰk, καθ' οὗς τε h o V H,
 καθ' οὗς τε a e q S S a. | 18. πηλίκῳ] ὀπηλίκῳ g h. | τὸν — ἀγῶνα a e h i k q S B, τὸς
 — ἀγῶνας c f g v V H. | 22. τοῦ θεοῦ f g h i (sed in verba τὸν Χριστὸν τ. θ. in
 margine tantum habet, teste Gronovio) k V S a H B, θεὸν a q, καὶ θεὸν e (a sec. man.) S.
 hiat c, et de b d non constat. hinc verba τοῦ θεοῦ delenda esse censet H b.

3 Θεοῦ οἰκονομίας. ἀλλὰ μοι συγγνώμην ἤδη εὐγνωμόνων ἐντεῦθεν ὁ λόγος αἰτεῖ, μείζον ἢ καθ' ἡμετέραν δύναμιν ὁμολογῶν εἶναι, τὴν ἐπαγγελίαν ἐντελῇ καὶ ἀπαράλειπτον ὑποσχεῖν, ἐπεὶ καὶ πρῶτοι νῦν τῆς ὑποθέσεως ἐπιβάντες οἱά τινα ἐρήμην καὶ ἀτριβῇ ἵέναι ὁδὸν ἐγχειροῦμεν, θεὸν μὲν ὁδηγὸν καὶ τὴν τοῦ κυρίου συνεργὸν στήσειν ἐνδόξετοι δύναμιν, ἀνθρώπων 5 γε μὴν οὐδαμῶς εὐρεῖν οἰοί τε ὄντες ἵχνη γυμνὰ τὴν αὐτὴν ἡμῖν προωδευκότων, μὴ ὅτι σμικρὰς αὐτὸ μόνον προφάσεις, δι' ὧν ἄλλος ἄλλως ὧν διητύκασι χρόνων μερικὰς ἡμῖν καταλειοίπασι διηγήσεις, πόρρωθεν ὥσπερ ἐκ πυρσούς τὰς ἑαυτῶν προανατείνοντες φωνάς, καὶ ἄνωθεν ποθεν ὥσπερ ἐξ ἀπόπτου καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς βοῶντες καὶ διακελευόμενοι, ἢ χρὴ 10 βαδιῶμεν καὶ τὴν τοῦ λόγου πορείαν ἀπλανῶς καὶ ἀκινδύνως εὐθύνειν.

4 ὅσα τοίνυν εἰς τὴν προκειμένην λυσιτελήσειν ὑπόθεσιν ἡγούμεθα, τῶν αὐτοῖς ἐκείνοις σοφοῦσιν μνημονευθέντων ἀναλεξάμενοι, καὶ ὡς ἂν ἐκ λογικῶν λειμώνων τὰς ἐπιτηδείους αὐτῶν τῶν πάλαι συγγραφῶν ἀπανθισάμενοι φωνάς, δι' ὑψηλῆς ἱστορικῆς πειρασόμεθα σωματοποιῆσαι, 15 ἀγαπῶντες, εἰ καὶ μὴ ἀπάντων, τῶν γούν μάλιστα διαφανεστάτων τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀποστόλων τὰς διαδοχὰς κατὰ τὰς διαπεπούσας καὶ ἔτι 5 καὶ νῦν μνημονομένης ἐκκλησίας ἀνασωσαίμεθα. ἀναγκαῖοτάτα δέ μοι πορεῖσθαι τὴν ὑπόθεσιν ἡγοῦμαι, ὅτι μηδένα πω εἰς δεῦρο τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφῶν διέγων περὶ τοῦτο τῆς γραφῆς σπουδὴν πεποιημένον 20 τὸ μέρος· ἐλπίζω δ' ὅτι καὶ ὠφελιμωτάτῃ τοῖς φιλοτίμοις περὶ τὸ χρη- 6 στομαθὲς τῆς ἱστορίας ἔχουσιν ἀναφανήσεται. ἥδη μὲν οὖν τούτων καὶ πρότερον ἐν οἷς διευπασάμην χρονικοῖς κανόσιν ἐπιτομὴν κατεστησάμην, πληρεστάτην δ' οὖν ὅμως αὐτῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ὠρμήθην τὴν ἀφή- 7 γησιν ποιήσασθαι. καὶ ἄρξεται γέ μοι ὁ λόγος, ὡς ἔφη, ἀπὸ τῆς κατὰ 25

1. ἥδη om. *e ho*, atque in *δ* expunctum est ab eadem manu. | εὐγνωμόνων *BHb*, εὐγνωμονῶν *VH*, om. *aqS*. | 2. μείζον *a* (*a pr. man.*) *goVH*, μείζω *a* (*a sec. man.*) *qSSaHa*, μείζων *e*, μείζονα *bcd f h i k BK* (de Ruf. p. 276), «majora» *R*. | 3. καὶ | τε καὶ *hik*. | ὑποσχεῖν *ehik*, ὑποσχήσειν *acfgv VHB*, ὑπόσχεσιν *S*. | 6. post προωδευκότων add. ὁδὸν *a* (in marg.) *fgE*, om. *aehik*: de *bd* non constat, et folium primum codicis *c* (in quo additur ὁδόν) recens est. | 9. προανατείνοντες *cfikBHB*, προανατείναντες *aehSVSaH*. | 10. σκοπιᾶς *acfgSVHB*, σκοπῆς *hik*. | 12. λυσιτελήσειν ὑπόθεσιν *bcd f* (is λυσιτελήσειν) *VH*, ὑπόθεσιν λυσιτελήσειν *a* (*a sec. man.*) *hqS*, ὑπόθεσιν λυσιτελεῖν *a* (*a pr. m.*) *egikotB*. | 14. ἀπανθισάμενοι ἀπανθησάμενοι *bhS*. | 16. γούν δ' ἔν *aehikS*. | 17. καὶ ἔτι καὶ νῦν *cfVSaHHb*, ἔτι καὶ νῦν (om. καὶ ante ἔτι) *ghikB*, ἔτι καὶ νῦν καὶ *aeqS*, καὶ ἔτι νῦν conj. *Sa*. Burtoni adnotatio mendo laborat vel calami vel typographi: quippe non post ἔτι, sed post διατρ. inseruit Valesius vocem καί. | 21. φιλοτίμοις fort. φιλοτίμως. | 25. μοι] μὴν *h*.

τὸν σωτῆρα Χριστὸν ἐπινοουμένης ὑψηλοτέρας τε καὶ κρείττονος ἢ κατὰ
 ἀνθρώπων οἰκονομίας τε καὶ θεολογίας. καὶ γὰρ οὖν τὸν γραφῇ μέλλοντα 8
 τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑφηγήσεως παραδῶσειν τὴν ἱστορίαν, ἀνωθεν ἐκ πρώ-
 τῆς τῆς κατ' αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὅτι περ ἐξ αὐτοῦ καὶ προσωπικίας
 5 ἡξιώθημεν, θειοτέρας ἢ κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς πολλοῖς οἰκονομίας ἀναγ-
 καῖον ἂν εἶη κατάρξασθαι.

CAP. 2.

Ἐπιτομὴ κεφαλαιώδης περὶ τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα καὶ κῆριον ἡμῶν Ἰησοῦν
 Χριστὸν προὔπαρξεν τε καὶ θεολογίας.

10 Διττοῦ δὲ ὅστος τοῦ κατ' αὐτὸν τρόπου, καὶ τοῦ μὲν σώματος 1
 εἰκότος κεφαλῇ, ἢ Θεοῦ ἐπινοεῖται, τοῦ δὲ ποσὶ παραβαλλομένου, ἢ τὸν
 ἐν ἡμῖν ἀνθρώπων ὁμοιοπαθῆ τῆς ἡμῶν αὐτῶν ἔσκεν ὑπὲρ σωτηρίας,
 γένοιτ' ἂν ἡμῖν ἐντεῦθεν ἐντελής ἢ τῶν ἀκολουθῶν ὑπόθεσις, εἰ τῆς κατ'
 αὐτὸν ἱστορίας ἀπάσης ἀπὸ τῶν κεφαλαιωδεστάτων καὶ κυριωτάτων τοῦ
 15 λόγου τῇ ὑφήγησιν ποιησαίμεθα. ταύτῃ δὲ ἤδη καὶ τῆς Χριστιανῶν
 ἀρχαιότητος τὸ παλαιὸν ὁμοῦ καὶ θεοπρεπὲς τοῖς εἶαν αὐτῇ καὶ ἐκτε-
 τοπισμένην, χθὲς καὶ οὐ πρότερον φανῆσαν ὑπολαμβάνουσιν ἀναδιχθῆσεται.
 Γένους μὲν οὖν καὶ ἀξίας, αὐτῆς τε οὐσίας τῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ 2
 φύσεως οὕτως ἂν εἰς ἔκφρασιν αὐτάρκης γένοιτο λόγος. ἢ καὶ τὸ πνεῦμα
 20 τὸ Θεῖον ἐν προφητεῖαις „τὴν γενεάν αὐτοῦ,“ φησί, „τίς διηγήσεται;“
 ὅτι δὴ οὔτε τὸν πατέρα τις ἔγνω, εἰ μὴ ὁ υἱός, οὐτ' αὖ τὸν υἱόν τις
 γνῶν ποτὲ κατ' ἀξίαν, εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν πατήρ. τό τε φῶς 3
 τὸ προκόσμιον καὶ τὴν πρὸ αἰῶνων νοερὰν καὶ οὐσιώδη σοφίαν, τὸν τε
 ζῶντα καὶ ἐν ἀρχῇ παρὰ τῷ πατρὶ τυγχάνοντα Θεὸν λόγον τίς ἂν πλὴν
 25 τοῦ πατρὸς καθαρῶς ἐννοήσῃ, πρὸ πάσης κτίσεως καὶ δημιουργίας ὁρω-
 μένης τε καὶ ἀοράτου τὸ πρῶτον καὶ μόνον τοῦ Θεοῦ γέννημα, τὸν τῆς
 κατ' οὐρανὸν λογικῆς καὶ ἀθανάτου στρατιᾶς ἀρχιστράτηγον, τὸν τῆς
 μεγάλῃς βουλῆς ἄγγελον, τὸν τῆς ἀρρήτου γνώμης τοῦ πατρὸς ὑπουργόν,

1. σωτῆρα om. e h i k, fort. recte. | ὑψηλοτέρας τε om. h. | 2. οὖν om. e g h. |
 12. ἐν om. g h i (a sec. man.) k, fort. recte. | αὐτῶν ἔσκεν e f g h i k B, ἔνεκεν αὐ-
 τῶν a S V S^a H. | 13. ἐντεῦθεν om. a (a pr. m.) e h i k. | ἐπόθεως e f v B H b, διη-
 γησε ac (in m.) e h S V S^a H. | 15. ἤδη om. e h i k. | 18. τῆς om. a e g h S. | 20. τὴν
 γενεάν — Jes. 53, 8. | 21. ὅτε τὸν πατέρα — cf. Matth. 11, 27. Luc. 10, 22. |
 22. γνῶν cf h V H B, γνοῖν i k, ἔγνω e S, ἔγνω (sic) superscripto η a g. | 23. πρὸ
 αἰῶνων] προαιώνιον a b c s. | 24. Θεόν C R V H B, Θεοῦ v S. | 26. πρῶτον καὶ
 c f g S V S^a H B, om. a e h i k s p t. | καὶ μόνον τῷ Θεῷ om. g, καὶ μόνον unciis in-
 cludi mavult H b praeceunte S^a. | 28. ὑπουργόν] τελειωτῆν a e g S: cf. K de Ruf. p. 268.

τὸν τῶν ἀπάντων σὺν τῷ πατρὶ δημιουργὸν, τὸν δευτέρον μετὰ τὸν πατέρα τῶν ὅλων αἴτιον, τὸν τοῦ θεοῦ παῖδα γνήσιον καὶ μορογενῆ, τὸν τῶν γεννητῶν ἀπάντων κύριον καὶ θεὸν καὶ βασιλέα, τὸ κύριος ὁμοῦ καὶ τὸ κράτος αὐτῇ θεότητι καὶ δυνάμει καὶ τιμῇ παρὰ τοῦ πατρὸς ὑποδεγμένοι, ὅτι δὴ κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ μυστικὰς τῶν γραφῶν θεολογίας, ἢ ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν.⁵

4 τοῦτό τοι καὶ ὁ μίγας Μωϋσῆς, ὡς ἂν προφητῶν ἀπάντων παλαιότατος, θείῳ πνεύματι τὴν τοῦ παντὸς οὐσίωσιν τε καὶ διακόσμησιν ἀπογράφων, τὸν κοσμοποιὸν καὶ δημιουργὸν τῶν ὅλων αὐτῷ δὴ τῷ Χριστῷ, καὶ οὐδὲ 10 ἄλλῃ ἢ τῷ θείῳ δηλαδὴ καὶ πρωτογόνῳ ἑαυτοῦ λόγῳ τῇ τῶν ὑποβιβηκῶτων ποιήσιν παραχωροῦντα διδάσκει, αὐτῷ τε κοινολογούμενον ἐπὶ τῆς ἀνθρωπογονίας. „εἶπε γάρ,“ τῆσιν, „ὁ θεός, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν.“ ταύτην δὲ ἔγγυᾶται τὴν φωνὴν 5 προφητῶν ἄλλος, ὡς ἂν πῶς ἐν ὕμνοις θεολογῶν „αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγένεθ' ἡ θῆσαν· αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθησαν,“ τὸν μὲν πατέρα καὶ ποιητὴν εἰσάγων ὡς ἂν πανηγυρόνα, βασιλικῷ πνεύματι προστάττοντα, τὸν δὲ τῷ δευτερευόντι θεῷ λόγον, οὐχ ἕτερον τοῦ πρὸς ἡμῶν κληρονομήσαντος, 15 6 πατρικαῖς ἐπιτάξεσιν ὑπουργοῦντα. τοῦτον καὶ ἀπὸ πρώτης ἀνθρωπογονίας πάντες, ὅσοι δὴ δικαιοσύνη καὶ θεοσεβείας ἀρετῇ διαπρέψαι λέγονται, 20 ἀμφὶ τε τὸν μίγαν θεράποντα Μωϋσέα, καὶ πρὸ γὰρ αὐτοῦ πρώτος Ἀβραάμ, τοῦτον τε οἱ παῖδες καὶ ὅσοι μετέπειτα δίκαιοι πεφάνησι καὶ προσῆται, καθαρῶς διανοίας ὁμμασι φαντασθέντες ἔγνωσαν τε καὶ οἶα 7 θεοῦ παιδὶ τὸ προσῆκον ἀπένειμαν σέβας. αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς ἀπορρήθυμῶν τῆς τοῦ πατρὸς εὐσεβείας διδάσκαλος τοῖς πᾶσι τῆς πατρικῆς καθίστατο γνώσεως. ὡφθαί γοῦν κύριος ὁ θεὸς ἀνείρχεται οἷά τις κοινὸς ἀνθρώπος τῷ Ἀβραάμ καθημένῳ παρὰ τῇ δρῦν τῇ Μамβρῇ. ὁ δ' ὑπο-

1. δεύτερον] om. aegS. | 3. post βασιλῆα add. τὸν VH, om. CSS^a B. | 6. ἐν ἀρχῇ — Joh. 1, 1. | post θεὸς ἦν ὁ λόγος add. ὅτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν aegS, om. ceteri. | 10. εἶπεν] εἶπεν fmv et duo codd. Scaligeri. | 12. ἐπὶ] πρὸς aegS. | 13. εἶπε γάρ — Gen. 1, 26. | 15. αὐτὸς εἶπε — Ps. 32 (33), 9. | 16. post πατέρα add. τῶν ὅλων hⁱ (a sec. m.) k. | 18. θεῶν abcd f g k v Zonar. (cujus locum apposuit Heinichen. Proleg. Tom. I. p. xc) VS^a HB, θεῶ & θεῶν e h i o. | 19. ἐτίειν] ἐποίησιν h. | post καὶ additur volgo οἷ, om. e g h i k. | post αὐτοῦ add. τῆς c f v VS^a HB, om. a e g h i k q s probante B. Cf. I, 4. p. 16, 11. : ἐν πρώτης ἀνθρωπογονίας | 20. δικαιοσύνη a c f i k V H B, δικαιοσύνης e g h S S^a. | 23. φαντασθέντες] φωτισθέντες f (in m.) p v et duo codd. Scaligeri, φαντασθέντες h. | 25. καθίστατο be h V^a S^a Z, καθίσταται a e g i k o S V H B, γίγνεται d f v. | 26. ὡφθαί] ὡφθη a e g S. | ἀνείρχεται — Gen. 18, 1.

πεισὼν αὐτίκα καίτοιγε ἄνθρωπον ὀφθαλμοῖς ὁρῶν προσκυρεῖ μὲν ὡς θεόν,
 ἱκετεύει δὲ ὡς κτίριον, ὁμολογεῖ τε μὴ ἀγνοεῖν ὅστις εἶη, ῥήμασιν αὐτοῖς
 λέγων, „κύριε ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσεις;“ εἰ γὰρ 8
 μηδὲς ἐπιτρέποι λόγος τῆς ἀγέννητον καὶ ἄτρεπτον οὐσίαν Θεοῦ τοῦ
 5 παντοκράτορος εἰς ἀνδρὸς εἶδος μεταβάλλειν, μηδ' αὖ γεννητοῦ μηδενὸς
 φαντασίᾳ τὰς τῶν ὁρώντων ὄψεις ἐξαπατᾶν, μηδὲ μὴν ψευδὸς τὰ τοιαῦτα
 πλάττεσθαι τῆς γραφῆς, Θεὸς καὶ κύριος ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν καὶ
 ποιῶν κρίσεις ἐν ἀνθρώπῳ ὁρώμετος σχήματι, τίς ἂν ἕτερος ἀναγορεύοιτο,
 εἰ μὴ θᾶναι θίμῃς τὸ πρῶτον τῶν ὄλων αἴτιον, ἢ μόνος ὁ πρῶν αὐτῷ
 10 λόγος; περὶ οὗ καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀνείρηται, „ἀπίστευτε τὸν λόγον αὐτοῦ,
 καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτούς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν.“
 τοῦτον δεύτερον μετὰ τὸν πατέρα κύριον σαφίστατα Μωϋσῆς ἀναγορεύει 9
 λέγων, „ἔβρεξε κύριος ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορρά θεῖον καὶ πῦρ παρὰ
 κυρίου.“ τοῦτον καὶ τῷ Ἰακώβ αὐθις ἐν ἀνδρὸς φανέντα σχήματι θεόν
 15 ἢ θεία προσαναγορεύει γραφῇ, φάσκορτα τῷ Ἰακώβ, „οὐκέτι κληθήσεται
 τὸ ὄνομά σου Ἰακώβ, ἀλλ' Ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐνίσχυσας
 μετὰ Θεοῦ.“ ὅτε καὶ ἐκάλεσεν Ἰακώβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου εἶδος
 Θεοῦ, λέγων, „εἶδον γὰρ τὸν Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη ἡ
 ψυχὴ μου.“ καὶ μὴν ἐδ' ὑποβεβηκότων ἀγγέλων καὶ λειτεργῶν Θεῷ τὰς ἀνα- 10
 20 γραφείας Θεοφανείας ὑποστοῖν θίμῃς. ἐπεὶ καὶ τούτων ὅταν τις ἀνθρώποις
 παραφαίνεται, οὐκ ἐπικρύπτεται ἡ γραφῇ, ὀνομαστί οὐ Θεόν, οὐδὲ μὴν
 κύριον, ἀλλ' ἀγγέλους χρηματίζει λέγουσα, ὡς διὰ μυρίων μαρτυριῶν
 πιστώσασθαι ῥάδιον. τοῦτον καὶ Μωϋσεὺς διάδοχος Ἰησοῦς ὡσάν τῶν 11
 οὐρανίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων τῶν τε ὑπερκοσμίων δυνάμεων ἡγού-
 25 μενον, καὶ ὡσανεὶ τοῦ πατρὸς ὑπαρχον, τὰ δευτερεῖα τῆς κατὰ πάντων
 βασιλείας τε καὶ ἀρχῆς ἐμπεπιστευμένον, ἀριστράτηγον δυνάμειος κυρίου
 ὀνομάζει, οὐκ ἄλλως αὐτὸν ἢ αὐθις ἐν ἀνθρώπου μορφῇ καὶ σχήματι

3. κύριε — Gen. 18, 25. | 4. ἀγέννητον *αελνSVS^aHB*, ἀγέννητον *efg*. |
 5. γεννητῷ] γινητῷ *eg*. 10. ἀπίστευτε — Ps. 106 (107), 20. | 13. ἔβρεξε — Gen.
 19, 24. | 15. ἀπίτε — Gen. 32, 28. | 18. εἶδον — Gen. 32, 30. | ἡ ψυχὴ μου
cfiVHB, *μς* ἡ ψυχὴ *aeqhkqLXXSS^aHb*. | 20. ἐπεὶ *efgVH*, ἐπειδὴ *aeqSS^aB*,
 ἐπεὶ δὴ *hik*. | ὅταν *efgVHB*, ὅτε *aehtkqSS^a*. | 21. παραφαίνεται] παραφαί-
 νεται *aehtq*. | 22. μαρτυριῶν *om. a* (*in add. in marg.*) *eg*. | 23. ὡσανεὶ *in optimo*
cod. Maz. (*sive e*) *semper scribi eonjunctim*, quoties ponatur pro tanquam, adnotat
 Valesius ad I, 11. not. 3. | 25. ὡσανεὶ τῷ πατρὶ ὑπαρχον *hms^aZH^aB*, ὡσανεὶ
 τ. π. ὑπαρχοντα *Hb*, ὡσανεὶ εἰκόνα τοῦ πατρὸς ὑπαρχοντα *ik*, ὡσανεὶ τ. π. ὑπαρ-
 χοντα ἰσοκλειῇ *aeoq*, ὡσανεὶ τ. π. ὑπαρχοντα δύνανται καὶ σοφίαν *bedfgZonar.VH*,
 ὡσανεὶ τ. π. ὑπαρχοντα δύνανται καὶ σοφίαν ἰσοκλειῇ *S*. | ante τὰ δευτερεῖα *add.*
 καὶ ceteri codices praeter *h*.

- 12 θεωρήσας. γέγραπται γούν· „καὶ ἐγενήθη, ὡς ἦν Ἰησοῦς ἐν Ἱεριχῷ, καὶ ἀναβλέψας ὁρᾷ ἀνθρώπον ἐστηκότα κατέναντι αὐτοῦ, καὶ ἡ ῥομφαία ἐσπασμένη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν Ἰησοῦς εἶπεν· ἡμέτερος εἰ ἡ τῶν ὑπερνατίων; καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐγὼ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως κυρίου νυνὶ παραγέγορα. καὶ Ἰησοῦς ἐπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ εἶπεν 5 αὐτῷ· δέσποτα, τί προστάσεις τῷ σὺ οἰκίτῃ; καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιστράτηγος κυρίον πρὸς Ἰησοῦν· λῦσον τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, 13 ἐν ᾧ σὺ ἐστηκας, τόπος ἁγίος ἐστί.“ ἔνθα καὶ ἐπιστήσεις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ῥημάτων, ὅτι μὴ ἕτερος οὗτος εἶη τοῦ καὶ Μωϋσέϊ κεχρηματι- κότες, ὅτι δὴ αὐτοῖς ῥήμασι καὶ ἐπὶ τῷδὲ φησιν ἡ γραφή· „ὥς δὲ εἶδε 10 κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τοῦ βίβτον λέγων, Μωϋσῆ, Μωϋσῆ· ὁ δὲ εἶπε· τί ἐστί; καὶ εἶπε· μὴ ἐγγίσῃς ὧδε· λῦσον τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ σὺ ἐστηκας ἐπ' αὐ- τοῦ, γῆ ἁγία ἐστί. καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου, 14 ὁ Θεὸς Ἀβραάμ καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ Θεὸς Ἰακώβ.“ καὶ ὅτι γέ ἐστιν 15 οὐσία τις προσκόσμιος ζωσα καὶ ὑφεστῶσα, ἡ τῷ πατρὶ καὶ Θεῷ τῶν ὅλων εἰς τὴν τῶν γεννητῶν ἀπάτων δημιουργίαν ὑπηρετησαμένη, λόγος Θεοῦ καὶ σοφία χρηματίζουσα, πρὸς ταῖς τεθειμέναις ἀποδείξεσιν ἐτι καὶ αὐτῆς ἐξ ἰδίου προσώπου τῆς σοφίας ἐπακοῦσαι πάρεστι, διὰ Σολομῶντος λευκό- τατα ὧδέ πως τὰ περὶ ἐαυτῆς μυσταγωγούσης· „ἐγὼ ἡ σοφία κατεσκεῖ- 20 πωσα βουλήν καὶ γνώσιν, καὶ ἔννοιαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην· δι' ἐμοῦ βασι- λεὺς βασιλεύουσι, καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι δικαιοσύνην· δι' ἐμοῦ μεγα- 15 στᾶνες μεγαλύνονται, καὶ τύραννοι δι' ἐμοῦ κρατοῦσι γῆς.“ οἷς ἐπιλίγει· „κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με ἐν ἀρχῇ, πρὸ τοῦ τῆς γῆς ποιῆσαι, πρὸ τοῦ προελθεῖν 25 τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, πρὸ τῷ ὄρει ἐδρασθῆναι, πρὸ δὲ πάντων βετῶν γενῆ με. ἤνικα ἠτοίμαζε τὸν οὐρανὸν, συμπαρήμην αὐτῷ, καὶ ὡς ἀσφαλεῖς ἐτίθει πηγὰς τῆς ὑπ' οὐρανὸν, ἤμην παρ' αὐτῷ ἀρμόζουσα. ἐγὼ ἤμην ὃ

1. καὶ ἐγενήθη — Jos. 5, 13. | 2. κατέναντι c f g h i k v V S^a H, ἐναντίον a e L X X S. | 5. post πρόσκοντον add. αὐτοῦ h. | 8. post ἐστί add. καὶ γῆ ἁγία ἐστίν a e q S. | 9. αὐτῶν om. h. | 10. γραφή — Exod. 3, 4. | 14. τῶν πατέρων c f i k V H, τοῦ πατρὸς α (is patris) e g h L X X S S^a B. | 15. ὁ add. c e f g k V H B, om. a h i (a sec. man.) L X X S S^a. | 16. ἡ om. a e S. | Θεῷ τῷ Θεῷ h. | 17. γεννητῶν a c e f g i k B, γεννητῶν h S V S^a H. | 19. Σολομῶντος c f h i S V S^a B, Σολομῶντος a e g k. | 20. ἐγὼ — Prov. 8, 12 seqq. | 23. δι' ἐμοῦ post τύραννοι ponant c f g i k V H B, post καὶ a e S S^a, om. h. | 25. post ποιῆσαι add. πρὸ τῷ τὰς ἀρύους ποιῆ-σαι h i (in marg.) k L X X. | 28. τῆς C L X X, τὰς S. | ἤμην ἦν c. | παρ' b c d f g h p t L X X S^a Z B, ἐν a e i k S V H.

προσέχαιρεν, καθήμεραν δὲ ὑψοφαινόμην ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ, ὅτε ὑψοφαινετο τὴν οἰκουμένην συντελέσας. ὅτι μὲν οὖν προῆλθ', καὶ τισὶν 16 εἰ καὶ μὴ τοῖς πᾶσιν ὁ Θεὸς λόγος ἐπεφαινετο, ταυτ' ἡμῖν ὡς ἐν βραχέσιν εἰρήσθω.

- 5 Τί δὲ οὖν οὐχὶ καθάπερ τανῦν, καὶ πάλαι πρότερον εἰς πάντας 17 ἀνθρώπους καὶ πᾶσιν ἔθνεσιν ἐκηρύττετο, ὥδε ἂν γένοιτο πρόδηλον. ἔκ ἦν πω χωρεῖν οἷός τε τὴν τῷ Χριστῷ πάνσοφον καὶ πανάρετον διδασκαλίαν ὁ πάλαι τῶν ἀνθρώπων βίος. εὐθύς μὲν γὰρ ἐν ἀρχῇ μετὰ τὴν 18 πρώτην ἐν μακαρίοις ζωὴν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἦτον τῆς θείας ἐντολῆς 10 φροντίδας, εἰς τουτοῖν τὸν θνητὸν καὶ ἐπίκηρον βίον καταπέπτωκε, καὶ τὴν ἐπάρατον ταυτηνὴ γῆν τῆς πάλαι ἐνθέου τρυφῆς ἀντικατηλλάξατο, οἳ τε ἀπὸ τούτου τὴν καθ' ἡμᾶς σύμπασαν πληρώσαντες, πολὺ χείρονος ἀναφανέντες ἐκτὸς ἐνός που καὶ δευτέρου, θηριώδη τινὰ τρόπον καὶ βίον ἀβιώτον ἐπανήρηντο· ἀλλὰ καὶ οὔτε πόλιν οὔτε πολιτείαν, οὐ τέχνας, 19 15 οὐκ ἐπιστήμας ἐπὶ τοῦν ἐβάλλοντο, νόμων τε καὶ δικαιοματίων καὶ προσέτι ἀρετῆς καὶ φιλοσοφίας οὐδὲ ὀνόματος μετεῖχον, νομάδες δὲ ἐπ' ἐρημίαις οἶά τινες ἄγριοι καὶ ἀπηρεῖς διήγον, τοὺς μὲν ἐκ φύσεως προσηκοντας λογισμοὺς, τὰ τε λογικὰ καὶ ἡμερα τῆς ἀνθρώπων ψυχῆς σπέρματα αὐτοπροαιρείτου κακίας ὑπερβολῇ διαφθείροντες, ἄνισιουργίαις δὲ πᾶσαις ὅλους 20 20 σφᾶς ἐκδεδωκότες, ὡς τοτὲ μὲν ἀλληλοφθορεῖν, τοτὲ δὲ ἀλληλοκτονεῖν, ἄλλοτε δὲ ἀνθρωποβορεῖν, θεομαχίας τε καὶ τὰς παρὰ τοῖς πᾶσι βοωμένης γιγαντομαχίας ἐπιτολμᾶν, καὶ γῆν μὲν ἐπιτειγίζειν οὐρανῷ δια- νοεῖσθαι, μαρινὰ δὲ φρονήματος ἐκτόπον αὐτὸν τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν πολεμεῖν παρασκευάζεσθαι. ἐφ' οἷς τοῦτον ἑαυτοὺς ἄγονσι τὸν τρόπον 20 25 κατακλυσμοῖς αὐτοὺς καὶ πυρπολήσεσιν ὥσπερ ἀγρίαν ὕλην κατὰ πάσης τῆς γῆς κεχυμένην Θεὸς ὁ πάντων ἐφορος μετῴει, λιμοῖς τε συνεχέσι καὶ λοιμοῖς, πολέμοις τε αὖ καὶ κεραυνῶν βολαῖς ἄνωθεν αὐτοὺς ὑπετίμνεντο, ὥσπερ τινὰ δεινὴν καὶ χαλεπωτάτην νόσον ψυχῶν πικροτέροις ἀνέχων τοῖς κολαστηρίοις. τότε μὲν οὖν, ὅτε δὴ πολὺς ἦν ἐπικεχυμένος ὀλίγον δεῖν 21

1. προσέχαιρε καθήμεραν. ἐψοφαινόμην δὲ *ae h q RS*. | ἐνώπιον αὐτῷ *cf ikv RVS HB*, ἐν προσώπῳ αὐτῷ *gh LXX*, om. *ae S*. | 8. γὰρ] *γς ae h S*. | 13. ἐκ- τὸς *b c d f g h i k v B H b*, πλήν *ae o SVS H*. | βίον om. *h*. | 16. εἰδὲ] ἀλλ' εἰδὲ *hi*. | ἐρημίαις *gh* non improbantibus *B H b*, ἐρημίας ceteri. | 20. ἐκδεδωκότες *eg h i k SVS HB*, ἐκδεδωκισαν *b c d f*. | 21. τοῖς add. *c g h i k B*, om. *ae SVS H*. | 23. ἐπὶ πάντων Θεὸν *ab c f g SVS HB*, ἐπὶ πᾶσι sine Θεὸν *eh i k* probante *B*. | 24. πολε- μεῖν] ἐκπολεμεῖν *SS Z*. | ἐφ' οἷς] ἐφ' ὅς *ae op v*. | ἄγρσι *C*, ἄγοντας conj. *V a*. | 25. κατακλυσμοῖς *α. κ. π.*] κατακλυσμὸν αὐτοῖς καὶ πυρπολήσει *h*, fortasse recte, dummodo scribatur μετῴει. | 26. post λιμοῖς τε add. αὐτοῖς *c f g*, om. *ae h i k*. | 29. ὅτε δὴ *a c f SVS HB*, ὅτε κατ' *eg*, ὅτε δὴ καὶ *h*, ὅτε δὴ καὶ *ik*.

κατὰ πάντων ὁ τῆς κακίας κόρος, οἷα μέθης δεινῆς τὰς ἀπάντων σχεδὸν
 ἀνθρώπων ἐπισκιάζουσῃς καὶ ἐπισκοτούσῃς ψυχὰς, ἡ πρωτόγονος καὶ
 πρωτόκτιστος τοῦ θεοῦ σοφία καὶ αὐτὸς ὁ προὖν λόγος φιλανθρωπίας
 ὑπερβολῇ τοτὲ μὲν δι' ὀπτασίας ἀγγέλων τοῖς ὑποβεβηκόσι, τοτὲ δὲ καὶ
 δι' αὐτοῦ οἷα θεοῦ δύναμις σωτήριος ἐνὶ πον καὶ δευτέρῳ τῶν πάλαι 5
 θεοφιλῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἄλλως ἢ δι' ἀνθρώπου μορφῆς, ὅτι μὲν δ' ἐτέρως
 22 ἢν δυνατὸν, αὐτοῖς ὑπεφαίνετο. ὥς δ' ἤδη διὰ τούτων τὰ θεοσεβείας
 σπέρματα εἰς πλῆθος ἀνδρῶν καταβίβλητο, ὅλον τε τὸ ἔθνος ἐπὶ τῇ
 θεοσεβείᾳ προσανίχον ἀνέκαθεν ἐξ Ἑβραίων ὑπίστη τοῦτο, τούτοις μὲν
 ὥσανεὶ πλήθεις ἐν ταῖς παλαιαῖς ἀγωγαῖς ἐκδιδιδυγμένοις διὰ τοῦ προ- 10
 φῆτου Μωϋσείως εἰκόνας καὶ σύμβολα σαββάτου τινὸς μυστικῶν καὶ περι-
 τομῆς, ἐτέρων τε τοιῶν θεωρημάτων εἰσαγωγὰς, ἀλλ' οὐκ αὐτὰς ἐναρ-
 23 γῆς παρεδίδου τὰς μυσταγωγίας. ὥς δὲ τῆς παρὰ τούτοις τομοθεσίας
 βρωμένης, καὶ προῆς δίκῃς εὐόδοις εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους διαδιδόμενης,
 ἤδη τότε ἐξ αὐτῶν καὶ τοῖς πλείοσι τῶν ἐθνῶν διὰ τῶν πανταχόσε 15
 τομοθετῶν τε καὶ φιλοσόφων ἡμέρωτο τὰ φρονήματα, τῆς ἀγρίας καὶ
 ἀπειροῦς θηριοδικίας ἐπὶ τὸ πρῶτον μεταβιβλημένης, ὥς καὶ εἰρήνην βαθεῖαν
 φιλίας τε καὶ ἐπιμιξίαν πρὸς ἀλλήλους ἔχειν, τηρικαῦτα πᾶσι δὴ λοιπὸν
 ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἔθνεσιν, ὥσαν προωφελημένοις
 καὶ ἤδη τυγχάνουσιν ἐπιτυχεῖσι πρὸς παραδοχὴν τῆς τοῦ πατρὸς γνώ- 20
 σεως, ὁ αὐτὸς δὲ πάλιν ἐκεῖνος ὁ τῶν ἀρχόντων διδάσκαλος, ὁ ἐν πᾶσιν
 ἀγαθοῖς τοῦ πατρὸς ὑποεργός, ὁ [θεῖος καὶ οὐράνιος] τοῦ θεοῦ λόγος, ^{ἐκ τούτου}
 δι' ἀνθρώπου κατὰ μὲν δὲ σώματος οὐσία τὴν ἡμετέραν φύσιν διαλλάτ-
 τοντος, ἀρχομένης τῆς Ῥωμαίων βασιλείας ἐπιφανεῖς, τοιαῦτα ἰδρασέ τε
 καὶ ἴπαθεν, οἷα ταῖς προσηγείαις ἀκόλουθα ἦν, ἀνθρωπον ὁμοῦ καὶ θεὸν 25
 ἐπιδημήσειν τῷ βίῳ παραδόξων ἔργων ποιητὴν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἔθνεσι
 διδάσκαλον τῆς τοῦ πατρὸς εὐσεβείας ἀναδειχθῆσθαι, τό τε παρόδοξον
 αὐτοῦ τῆς χρείσεως καὶ τὴν καινὴν διδασκαλίαν καὶ τῶν ἔργων τὰ θαυ-
 μάσια, ἐπὶ τε τούτοις τοῦ θανάτου τὸν τρόπον, τὴν τε ἐκ νεκρῶν ἀνά-

1. κόρος abchoSVHBB^b, κάρος dfiktNV^aS^aZ. | 8. ἐπὶ τῇ cfgrv
 VS^aHH^b, ἐπὶ γῆς ae h i k q SB. | 9. ἀνέκαθεν ἐξ Ἑβραίων ὑπίστη τοῦτο acfgB
 probante H^b, ἐκ τῶν ἀνέκαθεν ἐξ. ὑπίστη ehkSVS^aH. | 10. τῷ ποτὶ διὰ add.
 a (a soc. man.) cfsVS^aH, om. eghikB. | 12. τοιῶν aeghikoSVHB, μυστι-
 κῶν bcd fgrvS^a. | 13. τὰς om. h i k. | 18. φιλίαν τε καὶ ἐπιμιξίαν h. | 21. ἀρχόν-
 των bcd f, ἀρχόντων ac (in m.) eghikvNSVS^aHB. | 23. ἴπαθεν cfikN, ὑπόθεν aegh
 SVS^aHB. | 26. τοῖς πᾶσιν cfghikB, πᾶσι τοῖς acSVS^aH. | 28. θαυμάσια
 bcd f i k v S^a, θαύματα aeghikSVHB. | 29. ἐπὶ τε] ἐπὶ δὲ h i k.

στασιν, καὶ τὴν [ἐπὶ πᾶσιν] εἰς οὐρανοὺς ἐνθεὸν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ
 προκηρυττούσαις. τὴν γοῦν ἐπὶ τέλει βασιλείαν αὐτοῦ Δανιὴλ ὁ προφῆτης 24
 συνοραῶν θεῶν πνεύματι ὡδὲ πως ἐθεοφορεῖτο, ἀνθρωπινώτερον τὴν θεο-
 πτίαν ὑπογράφων. „ἐθεώρουν γὰρ,“ φησὶν, „ἔως οὗ θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ
 5 παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθηντο. καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών, καὶ
 ἡ θριξὶς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡς ἐρίον καθαρὸν, ὁ θρόνος αὐτοῦ γλῶξ
 πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον. ποταμὸς πυρός εἵλκεν ἔμπροσθεν
 αὐτοῦ. χίλια χιλιάδες ἑλκιστῶν αὐτῷ, καὶ μύρια μυριάδες παρε-
 στήκεισαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. κριτήριον ἐκάθισεν καὶ βίβλοι ἠνεῳχθησαν.“
 10 καὶ ἐξῆς „ἐθεώρουν,“ φησὶ, „καὶ ἶδον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ 25
 ὡς εἰ υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος, καὶ ἔως τῷ παλαιῷ τῶν ἡμερῶν ἐφθασε,
 καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσήχθη· καὶ αὐτῷ ἰδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ
 καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες οἱ λαοὶ, φυλαὶ, γλῶσσαι αὐτῷ δουλεύουσιν.
 ἡ ἔξουσία αὐτοῦ ἔξουσία αἰῶνος, ἣτις οὐ παρελεύσεται. καὶ ἡ βασιλεία
 15 αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται.“ ταῦτα δὲ σαφῶς οὐκ ἐφ’ ἑτερον, ἀλλ’ ἐπὶ τὸν 26
 ἡμέτερον σωτήρα, τὸν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν Θεὸν λόγον ἀναφίκοιτο ἄν,
 υἱὸν ἀνθρώπου διὰ τὴν ὑστάτην ἐνανθρωπήσιν αὐτοῦ χρηματίζοντα.
 ἀλλὰ γὰρ ἐν οἰκείοις ὑπομνήμασι τὰς περὶ τοῦ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ 27
 Χριστοῦ προσηκτικὰς ἐκλογὰς συναγαγόντες, ἀποδεικτικώτερόν τε τὰ περὶ
 20 αὐτοῦ δηλούμενα ἐν ἐτέροις ἀνστήσαντες, τοῖς εἰρημένοις ἐπὶ τοῦ παρόν-
 τος ἀρεσθυσόμεθα.

C A P. 3.

Ὡς καὶ τὸ Ἰησοῦ ὄνομα, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ τοῦ Χριστοῦ, ἰγνώστο τε ἀνέκειν
 καὶ τιτίμητο παρὰ τοῖς θιοποιόις προφήταις.

25 Ὅτι δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτομα τοῦ τε Ἰησοῦ καὶ δὴ καὶ τὸ τοῦ Χρι- 1
 στοῦ παρ’ αὐτοῖς τοῖς πάλαι θεοφιλέσι προφήταις τιτίμητο, ἦδη καιρὸς
 ἀποδεικνύει. πεπτόν ὡς ἐνὶ μάλιστα καὶ ἐνδοξον τὸ Χριστοῦ ὄνομα 2
 πρῶτος αὐτὸς γνωρίσας Μωϋσῆς, τύπους οὐρανίων καὶ σύμβολα μυστη-
 ριωδεις τε εἰκόνας ἀκολούθως χρησμῷ φήσαντι αὐτῷ „ὄρα, ποιήσεις

1. τὴν ἐπὶ πᾶσιν *bcdfg*, ἐπὶ πᾶσι τὴν *ae h i k v S V S^a H B H b*. | 3. οὐρανοῦν
 θ. πνεύματι *cf*, θ. πν. συνοραῶν *ae g h i k S V S^a H B*. | πως *cf i k*, πη *ae g h*
S V S^a H B. | 4. φησὶν — *Dan. 7, 9*. | 5. λευκὸν ὡς χιών *ae f i k L X X V H*, ὡς
 χιών λευκὸν *eg h S^a B*. | 9. ἔμπροσθεν αὐτῷ *ae g h i k q v B*, αὐτῷ *df o L X X V S^a H*. |
 12. προσήχθη | προσήχθη *c* (in m.). | 13. δουλεύουσιν *bcdfg H b*, δουλεύουσιν *ceteri*
cum L X X. | 15. οὐκ | οὐδ’ *h i k*. | 17. ἐνανθρ. αὐτοῦ *ceteri prae t ae S V S^a H*,
in quibus αὐτοῦ ἐνανθρ. | 25. τὸ *om. ae h i k*. | 26. τιτίμητο *C B H b*, ἐτιτίμητο
S V S^a H. | 27. τὸ *ch*, τῷ *ae g*, τὸ *et ceteri* *codd. et E*. | 29. ὄρα — *Exod. 25, 40*.

πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει“ παραδιδόνς, ἀρχιερίᾳ θεοῦ, ὡς ἐνῆν μάλιστα θινάτων, ἄνθρωπον ἐπιφημίᾳς, τοῦτον Χριστὸν ἀναγορεύει. καὶ ταύτη γε τῇ κατὰ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀξία, πᾶσαν ὑπερβαλλούσῃ παρ’ αὐτῷ τὴν ἐν ἀνθρώποις προεδρίαν, ἐπὶ τιμῇ καὶ δόξῃ τὸ τοῦ Χριστοῦ περιτίθῃσιν ὄνομα. οὕτως ἄρα τὸν Χριστὸν 5
3 θείον τι χρῆμα ἡπίστατο. ὁ δ’ αὐτὸς καὶ τὴν τοῦ Ἰησοῦ προσηγορίαν εὖ μάλα πνεύματι θείῳ προῖδων πάλιν τινὸς ἐξαιρέτου προσομίας καὶ ταύτην ἀξιοῖ. οὐποτε γοῦν πρότερον ἐκφωνηθὲν εἰς ἀνθρώπους πρὶν ἢ Μωϋσείᾳ γνωσθῆναι τὸ τοῦ Ἰησοῦ πρόσημα τούτῳ Μωϋσῆς πρώτῳ καὶ μόνῳ περιτίθῃσιν, ὃν κατὰ τύπον αὐτῆς καὶ σύμβολον ἔγνω μετὰ τὴν 10
4 αὐτοῦ τελευτὴν διαδεχόμενον τὴν κατὰ πάντων ἀρχήν. οὐ πρότερον γοῦν τὸν αὐτοῦ διάδοχον τῇ τοῦ Ἰησοῦ κεχηρμένον προσηγορίᾳ, ὀνόματι δὲ ἐτέρῳ τῷ Ἀβσῷ, ὅπερ οἱ γεννήσαντες αὐτῷ τίθενται, καλύμενον, Ἰησοῦν αὐτὸς ἀναγορεύει, γέρας ὥσπερ τίμιον παντὸς πολὺ μείζον βασιλικοῦ διαδήματος τοῦτομα αὐτῷ δωρούμενος, ὅτι δὴ καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ Ναυῆ 15
Ἰησοῦς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τὴν εἰκόνα ἔφερε, τοῦ μόνου μετὰ Μωϋσείᾳ καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς δι’ ἐκείνου παραδοθείσης συμβολικῆς λατρείας,
5 τῆς ἀληθοῦς καὶ καθαρωτάτης εὐσεβείας τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένον. καὶ Μωϋσῆς μὲν ταύτη πη δυοὶ τοῖς κατ’ αὐτὸν ἀρετῇ καὶ δόξῃ παρὰ πάντα τὸν λαὸν προσφέρουσιν ἀνθρώποις, τῷ μὲν ἀρχιερεῖ, τῷ δὲ μετ’ αὐτὸν 20
ἡγχομένῳ, τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προσηγορίαν ἐπὶ τιμῇ
6 τῇ μεγίστῃ περιτίθεται. σαφῶς δὲ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα προσφῆται ὀνομαστὶ τὸν Χριστὸν προαναφωνοῦσιν, ὁμοῦ τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι κατ’ αὐτοῦ συσκευὴν τοῦ Ἰουδαίου λαοῦ, ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν τῶν ἔθνων δι’ αὐτοῦ κλήσιν προμαρτυρόμενοι, τοτὲ μὲν ὥδέ πως Ἱερεμίᾳς λέγων· „πνεῦμα 25
πρὸ προσώπου ἡμῶν Χριστὸς κύριος συνελήφθη ἐν ταῖς διασθοραῖς αὐτῶν, οὐ εἶπαμεν ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζῆσόμεθα ἐν τοῖς ἔθνεσι,“ τοτὲ δὲ Ἀμχαῶν Δαβὶδ, διὰ τούτων· „ἵνα τί ἐφρῶαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρίστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.“ οἷς ἐξῆς 30
ἐπιλέγει ἐξ αὐτοῦ δὴ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· „κύριος εἶπα πρὸς με, νῖός

1. παραδοῖς cf ik NVS^a BH, παραδοῖς aeghS. | 2. θεοῦ] τοῦ θεοῦ h. | 9. γνωσθῆναι acdefghikSVS^a HH, γνωσθῆναι b f opt. | 11. διαδεχόμενον] διαδεχόμενον ehS. | γοῦν] δ’ οὐν ac hS. | 13. Ἀβσῷ acefsvSVS^a HB, Ἀβῇ h, Ναηῇ ik, Ναρηῇ gm. | τίθενται] fort. τίθιντο. | 21. ἡμῶν om. h. | 23. προαναφωνοῦσιν bcdsfhVS^a HB, προαναφώνουν aegi (a acc. m.) k oS. | 25. λέγων — Thron. 4, 20. | 28. δαβὶδ — Ps. 2, 1.

μου εἰ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Αἰτῆσαι παρ' ἐμοῦ καὶ δοῖσω
 σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς
 γῆς." οὐ μόνους δὲ ἄρα τοὺς ἀρχιερωσύνῃ τετιμημένους, ἐλαίφ σκευασθῇ 7
 τοῦ συμβόλου χριστιανισμοῦ ἕνεκα, τὸ τῷ Χριστῷ κατεκόσμη παρ' Ἑβραίοις
 5 ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τοὺς βασιλείας, οὓς καὶ αὐτοὺς πνεύματι θεοῦ προφητῶν
 χρίοντες εἰκονικοὺς τινὰς Χριστοὺς ἀπειργάζετο, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ τῆς
 τοῦ μόνου καὶ ἀληθοῦς Χριστοῦ τοῦ κατὰ πάντων βασιλεύοντος θεοῦ
 λόγου βασιλικῆς καὶ ἀρχικῆς ἐξουσίας τοὺς τύπους δι' ἑαυτῶν ἔφερον.
 ἤδη δὲ καὶ αὐτῶν τῶν προφητῶν τινὰς διὰ χρίσματος Χριστοῦ ἐν τύπῳ 8
 10 γεγενῆσθαι παρειλήφμεν, ὡς τούτους ἅπαντας τὴν ἐπὶ τὸν ἀληθῆ Χρι-
 στὸν, τὸν ἔνθεον καὶ οὐράνιον λόγον, ἀναφορὰν ἔχειν, μόνον ἀρχιερεῖα
 τῶν ὅλων καὶ μόνον ἀπάσης κτίσεως βασιλεία καὶ μόνον προφητῶν ἀρχι-
 προφήτην τοῦ πατρὸς τυγχάνοντα. τούτου δ' ἀπόδειξις, τὸ μηδένα πω 9
 τῶν πάλαι διὰ τοῦ συμβόλου κεχρισμένων, μήτε ἱερέων μήτε βασιλέων
 15 μήτε μὴν προφητῶν, τσαύτην ἀρετῆς ἐνθεῶν δύναμιν κτήσασθαι, ὅσην ὁ
 σωτὴρ καὶ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ μόνος καὶ ἀληθινὸς Χριστὸς ἐπιδίδει-
 κται. ἰδεῖς γὰρ τοὶ ἐκείνων καίπερ ἀξιώματι καὶ τιμῇ ἐπὶ πλείσταις ὁσαὶς 10
 γενεαῖς παρὰ τοῖς οἰκείοις διαλαμπάρτων τοὺς ὑπηκόους πάποτε ἐκ τῆς
 περὶ αὐτοὺς εἰκονικῆς τοῦ Χριστοῦ προσεήσεως Χριστιανούς ἐπεφύμισεν·
 20 ἀλλ' οὐδὲ σεβασμὸς τινι τούτων πρὸς τῶν ὑπηκόων ὑπῆρξε τιμῇ· ἀλλ'
 οὐδὲ μετὰ τὴν τελευταίην τσαύτην διάθεσιν, ὡς καὶ ὑπεραποθνήσκων ἐτοι-
 μως ἔχειν τοῦ τιμωμένου· ἀλλ' οὐδὲ πάντων τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην
 ἐθνῶν περὶ τινὰ τῶν τότε τσαύτην γέγονε κίνησιν, ἐπεὶ μηδὲ τσοῦτον
 ἐν ἐκείνοις ἢ τῷ συμβόλου δύναμις οἶα τε ἦν ἐνεργεῖν, ὅσον ἢ τῆς ἀλη-
 25 θείας παράστασις διὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐνδείκνυμένη· ὅς οὔτε σύμβολα 11
 καὶ τύπους ἀρχιερωσύνης παρὰ του λαβὼν, ἀλλ' οὐδὲ γένος τὸ περὶ
 σῶμα ἐξ ἱερωμένων κατάγων, οὐδ' ἀνδρῶν δορυφορίαις ἐπὶ βασιλείαν
 προαχθεῖς, οὐδὲ μὴν προφήτης ὁμοίως τοῖς πάλαι γεγόμενος, οὐδ' ἀξίας
 ὅλως ἢ τινας παρὰ Ἰουδαίοις τυχὼν προεδρίας, ὅμως τοῖς πᾶσιν εἰ καὶ
 30 μὴ τοῖς συμβόλοις, ἀλλ' αὐτῇ γε τῇ ἀληθείᾳ παρὰ τοῦ πατρὸς κεκό-
 σμητο. οὐχ ὁμοίων δ' οὖν οἷς προειρήκαμεν τυχὼν, πάντων ἐκείνων καὶ 12

2. σοι C, om. VII. | 12. post ἀπάσης add. τῆς atSVSh, om. c f g h i k B. |
 προφητῶν deleri vult Γ^a. | 13. πω] ποτε h. | 19. αὐτοῖς b (a sec. man.) e h i k o
 VS^a HH^b, αὐτοῦ ab (a pr. m.) c f g S B. | 21. οἷς f g h i k, ὡς atSVSh B. |
 26. του] αὐτοῦ e g h k. | 28. προφήτης] προφήταις h. | γεγόμενος] γενομένοις a c h
 probantibus B H^b. | 30. πατρός] πνεύματος e S. | κηκόσμητο ceteri praeter a h
 S VS^a H, in quibus ἐκεκώσμητο.

Χριστὸς μᾶλλον ἀνηγόρευται. καὶ ὡς ἂν μόνος καὶ ἀληθὴς αὐτὸς ὢν ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ Χριστιανῶν τὸν πάντα κόσμον τῆς ὄψεως σεμνῆς καὶ ἱερᾶς αὐτοῦ προσηγορίας κατέπλησεν, οὐκ ἐτι τύπους οὐδὲ εἰκόνας, ἀλλ' αὐτὰς γυνὰς ἀρετὰς καὶ βίον οὐράνιον αὐτοῖς ἀληθείας δόγμασι τοῖς
 13 θιασώταις παραδούς. τό τε χρίσμα, οὐ τὸ διὰ σωματίων σκευαστὸν, ἀλλ' 5 αὐτὸ δὴ πνεύματι θεῷ τὸ θεοπρεπές, μετοχῇ τῆς ἀγεννήτου καὶ πατρικῆς θεότητος ἀπειλήφει. ὁ καὶ αὐτὸ πάλιν Ἡσαΐας διδάσκει, ὡς ἂν ἐξ αὐτοῦ Χριστοῦ ὡδέ πως ἀναβοῶν· „πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ εἶπεν ἐχρῖσέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις
 14 ἀφρεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν.“ καὶ οὐ μόνος γε Ἡσαΐας, ἀλλὰ καὶ Δαβὶδ 10 εἰς τὸ αὐτοῦ πρόσωπον ἀναφωνεῖ λέγων· „ὁ θρόνος σου, θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ῥάβδος ἐκθύτης ἢ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ἡγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεός ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.“ ἐν οἷς ὁ λόγος ἐν μὲν τῷ πρώτῳ στίχῳ θεὸν αὐτὸν ἐπιφημιζει, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ 15 σκῆπτρῳ βασιλικῷ τιμᾷ. εἰδ' ἐξῆς ὑποβάς μετὰ τὴν ἐνθεον καὶ βασιλικὴν δύναμιν τρίτῃ τάξει Χριστὸν αὐτὸν γεγονότα ἔλαιον, οὐ τῷ ἐξ ὕλης σωματίων, ἀλλὰ τῷ ἐνθέῳ τῆς ἀγαλλιάσεως ἡλειμμένον παρίστησι, παρὸ καὶ τὸ ἐξαίρετον αὐτῷ καὶ πολὺ κρεῖττον καὶ διάφορον τῶν πάλοι διὰ
 16 τῶν εἰκόνων σωματικώτερον κειχρισμένων ὑποσημαίνει. καὶ ἄλλαχού δὲ 20 ὁ αὐτὸς ὡδέ πως τὰ περὶ αὐτῷ δηλοῖ λέγων· „εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου,“ καὶ „ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφοῦρον ἐγέννησά σε. ὤμοσε κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ εἰ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν
 17 τάξιν Μελχισεδέκ.“ οὗτος δὲ εἰσάγεται ἐν τοῖς ἱεροῖς λόγοις ὁ Μελχι- 25 σεδέκ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, οὐκ ἐν σκευαστῷ τινι χρίσματι ἀναδειγμένος, ἀλλ' οὐδὲ διαδοχῇ γένους προσήκων τῇ καθ' Ἑβραίους ἱερῶσύνῃ. διὸ κατὰ τὴν αὐτῷ τάξιν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν τῶν ἄλλων σύμβολα καὶ τύπους ἀνεληφότων Χριστὸς καὶ ἱερεὺς μεθ' ὄρκου παραλήψεως ὁ

2. καὶ ἱερᾶς αὐτοῦ *efghikB*, αὐτοῦ καὶ ἱερᾶς *aeSVS^aH*. | 3. εἰκόνας] σκῆπ. *h*. | 5. διὰ σωματίων *abceghSVS^aHB*, δι' ἀρωμάτων *dfhikv*. Cf. p. 14, 17. 20. 15. 1. | 6. αὐτὸ *cg*, αὐτῷ *vulgo*. | 8. Χριστοῦ ὡδέ τ. ἀναβ. *cik*, ἐξ Χρ. ὡδέ π. ἀναβ. *f*, ὡδέ πως ἀναβοῶν τοῦ Χριστοῦ *aeghSVS^aHB*, unde verba τοῦ Χριστοῦ *insticia* esse suspiciuntur *B*. | πνεῦμα — *Jes. 61, 1*. | 9. post *με* add. *ἰάσασθαι τοῖς σκευασμένοις τὴν καρδίαν* *arS* cum *LXX*, om. ceteri codd. et *R* probantibus *V^aS^aH^aB^K* (de *Ruf.* p. 230) *Hb*. | 10. μόνος *efghikBHB*, μόνον *aerSVS^aII*. | Δαβὶδ — *Ps. 44 (45), 7*. | 17. γεγονότα *efghikBHB*, γεγονέναι *aeSVS^aII*. | 20. καὶ om. *c*. | 21. λέγων — *Ps. 109 (110), 1*. | 29. ἱερῶς *aeghve*, ἀρχιερεὺς *a* (in marg.) *bedfikN*.

σωτήρ ἡμῶν ἀνηγόρευται. ὅθεν ὑδὲ σωματικῶς παρὰ Ἰουδαίοις χρισθέντα 18
 αὐτὸν ἡ ἱστορία παραδίδωσιν, ἀλλ' οὐδ' ἐκ φυλῆς τῶν ἱερωμένων γενό-
 μενον, ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ θεοῦ πρὸ ἑωσφόρου μὲν, τουτέστι πρὸ τῆς τοῦ
 κόσμου συστάσεως οὐσιωμένον, ἀθάνατον δὲ καὶ ἀγήρω τὴν ἱερωσύνην
 5 εἰς τὸν ἄπειρον αἰῶνα διακατέχοντα. τῆς δ' εἰς αὐτὸν γενομένης ἁσω- 19
 μάτου καὶ ἐνθέου χρίσεως μέγα καὶ ἐναργὲς τεκμήριον, τὸ μόνον αὐτὸν
 ἐξ ἀπάντων τῶν πώποτε εἰσέτι καὶ νῦν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις καθ'
 ὅλον τοῦ κόσμου Χριστὸν ἐπιφημιῖσθαι, ὁμολογεῖσθαί τε καὶ μαρτυ-
 ρεῖσθαι πρὸς ἀπάντων ἐπὶ τῇ προσηγορίᾳ, παρὰ τε Ἑλλήσι καὶ βαρ-
 10 βάρους μνημονεύεσθαι, καὶ εἰσέτι καὶ νῦν τοῖς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην αὐτοῦ
 διασώταις τιμᾶσθαι μὲν ὡς βασιλέα, θανμάζεσθαι δὲ ὑπὲρ προσήτην,
 δοξάζεσθαι τε ὡς ἀν' ἀληθῆ καὶ μόνον θεοῦ ἀρχιερέα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τού-
 τοις οἷα θεοῦ λόγον προόντα καὶ πρὸ αἰώνων ἀπάντων οὐσιωμένον, τὴν
 σεβασμὸν τιμὴν παρὰ τοῦ πατρὸς ὑπειληφότα, καὶ προσκυνεῖσθαι ὡς ἀν'
 15 θεόν. τόγε μὴν ἀπάντων παραδοξότατον, ὅτι μὴ φωναῖς αὐτὸ μόνον καὶ 20
 ῥημάτων φόφοις αὐτὸν γεραίρομεν οἱ καθ' ὡσιωμένοι αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ
 πᾶσι διαθέσει ψυχῆς, ὡς καὶ αὐτῆς προτιμᾶν τῆς ἑαυτῶν ζωῆς τὴν εἰς
 αὐτὸν μαρτυρίαν.

C A P. 4.

20 Ὡς οὐ νεώτερος οὐδὲ ξειζων ἦν ὁ τρόπος τῆς πρὸς αὐτοῦ καταγγεληθείσης πᾶσι
 τοῖς ἔθνεσιν εὐσεβείας.

(Nic. H. E. I, 5.)

Ταῦτα μὲν οὖν ἀναγκαίως πρὸ τῆς ἱστορίας ἐνταυθά μοι κείσθω, 1
 ὡς ἂν μὴ νεώτερόν τις εἶναι νομίσειε τὸν σωτήρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
 25 τὸν Χριστὸν διὰ τοὺς τῆς ἐνσάρκου πολιτείας αὐτοῦ χρόνους. ἵνα δὲ
 μηδὲ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ νέαν εἶναι καὶ ξένην, ὡς ἀν' ὑπὸ νέου καὶ
 μηδὲν τῶν λοιπῶν διαφέροντος ἀνθρώπων συστάσάν τις ὑπονοήσειε, φέρε
 βραχεία καὶ περὶ τούτου διαλάβωμεν. ἄρτι μὲν ὁμολογουμένως τῆς τοῦ 2
 σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας νεωστὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐπι-

3. τοῦ om. *ae h i k*. | 6. χρίσεως *c* (in marg. a pr. m.) *dfghikNSa V^a ZBHb*,
 δυνάμειος *aeSVIL*. | 7. παρὰ πᾶσιν *efghikB*, παρὰ πᾶσι τοῖς *aeSSa*, πᾶσι τοῖς
 (sine παρὰ) *VH*. | 10. post νῦν add. παρὰ *ae h i kNE*, om. *c f g*. | 12. ὡς ἀν'
bcd f i kSa B Hb, ὡς *aeghSVH*. | 13. post τὴν add. *τε aeghE*, om. *bcd f i k*
Zonar. | 14. ὡς ἀν' *bcd f i kVSa HB*, ὡς *aeghS*. | 15. ἀπάντων] πάντων *ae h i k*. |
 27. τῶν λοιπῶν διαφέροντος ἀνθρώπων *acfvNE*, τοῖς λοιποῖς διαφ. ἀνθρώποις
egik, τῶν λοιπῶν διαφ. ἀνθρώπων *h*: fort. leg. τῶν λοιπῶν διαφ. ἀνθρώπων.
 | τις ὑπο. *cfik*, ὑπον. τις *ae hE*. | 28. ἄρτι μὲν ὁμολογουμένως τῆς] τῆς μὲν χάρ
 α (a pr. m.) *e h*.

λαμπράς, νέον ὁμολογουμένως ἔθνος οὐ μικρὸν οὐδ' ἐπὶ γωνίας ποι
 γῆς ἰδρυμένον, ἀλλὰ καὶ πάντων ἔθνων πολυανθρωπότατόν τε καὶ θεο-
 σεβέστατον, ταύτη τε ἀνώλεθρον καὶ ἀήττητον, ἥ καὶ εἰς αἰὲ τῆς παρὰ
 θεοῦ βοηθείας τυγχάνει, χρόνων προθισμίαις ἀρρήτοις ἀθρόως οὕτως
 ἀναπύφηνε, τὸ παρὰ τοῖς πᾶσι τῇ τοῦ Χριστοῦ προσηγορίᾳ τιμημένον. 5
 3 τῆτο καὶ προφητῶν κατεπλάγη τις θεῖν πνεύματος ὀφθαλμῷ τὸ μέλλον
 εἶσεσθαι προθεωρήσας, ὡς καὶ τὰδε ἀναφθίγξασθαι· „τίς ἤκουσεν τοιαῦτα,
 καὶ τίς ἐλάλησεν ὕψος; εἰ ὥδιτε γῆ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, καὶ εἰ ἐτέχθη ἔθνος
 εἰςάπαξ.“ ὑποσημαίνει δὲ πως καὶ τὴν μέλλουσαν ὁ αὐτὸς προσηγορίαν
 λέγων· „τοῖς δὲ δουλεύουσίν μοι κληθήσεται ὄνομα καινόν, ὃ εὐλογηθή- 10
 4 σεται ἐπὶ τῆς γῆς.“ ἀλλ' εἰ καὶ νείοι σαφῶς ἡμεῖς, καὶ τοῦτο καινόν
 ὅπως ὄνομα τὸ Χριστιανῶν ἀρετίως παρὰ πᾶσιν ἔθνεσι γνωρίζεται, ὁ
 βίος δ' οὖν ὁμοῦ καὶ τῆς ἀγωγῆς ὁ τρόπος αὐτοῖς εὐσεβείας δόγμασιν
 ὅτι μὴ ἑναγχοῦς ὑφ' ἡμῶν ἐπιπέλασται, ἐκ πρώτης δὲ ὡς εἰπεῖν ἀνθρω-
 πογονίας φνσικαῖς ἐντοαῖς τῶν πάλαι θεοφιλῶν ἀνδρῶν κατορθοῦτο, 15
 5 ὥδέ πως ἐπιδειξόμεν. οὐ νέον, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀρχαιο-
 τητι τιμημένον ἔθνος, τοῖς πᾶσι καὶ αὐτὸ γνωρίζον, τὸ Ἑβραίων τυγ-
 χάνει. λόγοι δὲ παρὰ τούτῳ καὶ γράμματα παλαιοὺς ἀνδρας περιέχουσι,
 σπαρίους μὲν καὶ ἀριθμῷ βραχεῖς, ἀλλ' ὁμοῦς εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ
 καὶ πάσῃ τῇ λοιπῇ διενεγκόντας ἀρετῇ, πρὸ μὲν γε τοῦ κατακλινημοῦ 20
 διαφόρους, μετὰ δὲ καὶ τοῦτον ἑτέροους τῶν τε τοῦ Νῶε παιδῶν καὶ
 ἀπογόνων, ἀτὰρ καὶ τὸν Ἀβραάμ, ὃν ἀρχηγὸν καὶ προπάτορα σφῶν
 6 αὐτῶν παῖδες Ἑβραίων αὐχοῦσι. πάντας δὲ ἐκείνους δικαιοσύνῃ μεμαρ-
 τυρημένους, ἐξ αὐτοῦ Ἀβραάμ ἐπὶ τὸν πρῶτον ἀνιούσιν ἀνθρωπον, ἔργῳ
 Χριστιανούς εἰ καὶ μὴ ὀνόματι προσειπῶν τις οὐκ ἂν ἐκτός βάλῃ τῆς 25
 7 ἀληθείας. ὁ γάρ τοι δηλοῦν ἐθέλει τοῦτομα τὸ Χριστιανοῦ, ἄνδρα διὰ
 τῆς τοῦ Χριστοῦ γνώσεως καὶ διδασκαλίας, σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ,
 καρτερίᾳ τε βίου καὶ ἀρετῆς ἀνδρία, εὐσεβείας τε ὁμολογία ἐνὸς καὶ
 μόνου τοῦ ἐπὶ πάντων θεοῦ διαπρέπειν, τοῦτο πᾶν ἐκείνοις οὐ χεῖρον

1. ποι acefghv B Hb, ποx ik, πη δdSVH. Cf. X, 4.: οὐκ ἐν γωνίᾳ ποι
 γῆς λεληθός. | 2. ἔθνων] τῶν ἔθνων ac h, ἀνθρώπων ik. | 4. θεοῦ] τῷ θεῷ h. |
 7. ἀναφθίγξασθαι ac h ik E, προαναφθ. c f p l, προσφθ. g. | τίς — Jes. 66, 8. |
 8. ἐλάλησεν abce i (a pr. m.) v RE, ἐλάλησεν dfhi (a sec. m.) k N eum LXX. |
 10. τοῖς — Jes. 65, 15. | 12. ὅπως] τὸ ik. | 23. δὴ cf ik B, δ' a eghSVH. |
 ἐπὶ post ἐκείνους add. hik N. | 24. post αὐτῷ add. τῷ a h NE, om. cefgik. | ἀνι-
 ον] scrib. aut ἀνιόντας aut ἀνίστη. | 26. ἐθέλει hikSVSh, ἐθέλει abcdafB. |
 τὸ Χριστιανῷ SVH, τὸ Χριστιανόν conj. V*, τὸν Χριστιανῷ h, τῶν Χριστιανῶν
 v S*, τὸν Χριστιανόν mutata videlicet interpunctione ceteri codices, quod recepit B,
 τὸ Χριστιανόν, τὸν Χριστιανόν conj. Hb. | 29. παρ] παρ' g.

ἡμῶν ἐσπονδαίετο. οὐτ' οὖν σώματος αὐτοῖς περιτομῆς ἐμελεν, ὅτι μηδὲ 8
 ἡμῖν' οὐ σαββάτων ἐπιτηρήσεως, ὅτι μηδὲ ἡμῖν' ἀλλ' οὐδὲ τῶν τοιῶνδε
 τροφῶν παραφυλακῆς, οὐδὲ τῶν ἄλλων διαστολῆς, ὅσα τοῖς μετέπειτα
 πρῶτος ἀπάντων Μωϋσῆς ἀρξάμενος ἐν συμβόλοις τελεῖσθαι παραδίδωκεν,
 5 ὅτι μηδὲ νῦν Χριστιανῶν τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ καὶ σαφῶς αὐτὸν ᾔδεσαν τὸν
 Χριστὸν τῷ θεῷ, εἶγε ὥφθαι μὲν τῷ Ἀβραάμ, χρηματίσαι δὲ τῷ Ἰσαάκ,
 λελαληκέναι δὲ τῷ Ἰακώβ, Μωϋσεῖ τε καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα προφήταις
 ὠμιληκέναι προδίδεσθαι. ἐνθεν αὐτοὺς δὴ τοὺς θεοφιλεῖς ἐκείνους εὐροῖς 9
 ἂν καὶ τῆς τῷ Χριστῷ κατηξιωμένους προσωνυμίας, κατὰ τὴν φάσκυσαν
 10 περὶ αὐτῶν φωνήν· „μὴ ἄψησθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφη-
 ταῖς μου μὴ πονηρέεσθε.“ ὥστε σαφῶς πρῶτην ἡγεῖσθαι δεῖν καὶ πάν- 10
 των παλαιωτάτην τε καὶ ἀρχαιοτάτην θεοσεβείας εὐρεῖν, αὐτῶν ἐκείνων
 δὴ τῶν ἡμῶν τὸν Ἀβραάμ θεοφιλῶν ἀνδρῶν, τὴν ἀρτίως διὰ τῆς τοῦ
 Χριστοῦ διδασκαλίας πᾶσιν ἰθύνει κατηγγεμένῃ. εἰ δὲ δὴ μακρῷ ποθ' 11
 15 ὕστερον χρόνῳ περιτομῆς φασὶ τὸν Ἀβραάμ ἐντολὴν εἰληφέναι, ἀλλὰ γε
 πρὸ ταύτης δικαιοσύνην διὰ πίστεως μαρτυρηθεὶς ἀνείρηται, ὡδὲ πως
 φάσκοντος τοῦ θείου λόγον· „ἐπίστευσε δὲ Ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἔλο-
 γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.“ καὶ δὴ τοιούτῳ πρὸ τῆς περιτομῆς γεγονότι 12
 χρησμὸς ὑπὸ τοῦ φήναντος ἑαυτὸν αὐτῷ θεοῦ (οὗτος δ' ἦν αὐτὸς ὁ
 20 Χριστὸς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος) περὶ τῶν ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις τὸν
 ὁμοίον αὐτῷ δικαιοῦσθαι τρόπον μέλλοντων ῥήμασιν αὐτοῖς προεπηγγέλται
 λέγων· „καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. καὶ ὡς
 ὅτι ἔσται εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολὺ. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα
 τὰ ἔθνη τῆς γῆς.“ τούτῳ δὲ καὶ ἐπιστήσῃ εἰς ἡμᾶς ἐκαπεληρωμένῳ 13
 25 πάρεστι. πίστις μὲν γὰρ ἐκεῖνος τῇ εἰς τὸν ὁφθέντα αὐτῷ τοῦ θεοῦ
 λόγον τὸν Χριστὸν δειδικαίωτο, πατρώας μὲν ὑποστάς δεισιδαιμονίας καὶ
 πλάνης βίου προτίρας, ἵνα δὲ τὸν ἐπὶ πάντων ὁμολογήσας θεὸν, καὶ
 τοῦτον ἔργοις ἀρετῆς, οὐχὶ δὲ θρησκείας νόμον τοῦ μετὰ ταῦτα Μωϋσεῶς
 30 καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐν αὐτῷ εὐλογηθήσονται. ἔργοις δὲ λόγων ἐναργε- 14

2. οὐ] οὐδὲ ἁ. | 4. ἀπάντων post πρῶτος ponunt *efg ik VS^a HB*, post Μωϋ-
 σῆς *ae m S*, om. *h*. | παραδίδωκεν] παράδωκεν *h ik*. | 7. Ἰακώβ *cf ik tv NVS^a HB*,
 Ἰσραὴλ *ae g h S*. | 9. προσωνυμίας *a* (in marg.) *efg pt VS^a HB*, ἑπωνυμίας *ae h ik S*. |
 10. μὴ — 1 Paral. 16, 22. | 11. πονηρέεσθε *ce h LXX*, πονηρεύεσθαι *fg*, πονη-
 ρεύεσθε ceteri. | 13. δὴ om. *eg h S*. | 15. χρόνῳ add. *a* (in marg.) *ef S VS^a H*, om.
eg h ik B. | 17. φάσκοντος τῷ θεῷ *cf*, τῷ θ. φ. *volgo*. | ἐπίστευσε — Gen. 15, 6. |
 22. λέγων — Gen. 22, 18. 18, 18. | 26. δειδικαίωτο *ce fgh ik B HB*, ἰδεδικαίωτο
a S VS^a H. | 30. εὐλογηθήσονται *ag h S VS^a HH^b*, εὐλογηθήσεται *ce fikt*. | δι] τε *h*.

στέρους ἐπὶ τῷ παρόντος παρὰ μόνοις Χριστιανοῖς καθ' ὅλης τῆς οἰκ-
 μένης ἀσκήμενος αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ τῆς Θεοσεβείας τῷ Ἀβραάμ ἀναπέφη-
 15 τρόπος. τί δὴ ἔν' λοιπὸν ἐμποδὼν ἂν εἴη, μὴ ἔχι ἔτα καὶ τὸν αὐτὸν
 βίον τε καὶ τρόπον εὐσεβείας ἡμῖν τε τοῖς ἀπὸ Χριστοῦ καὶ τοῖς πρό-
 παλαι Θεοφιλέσις ὁμολογεῖν; ὥστε μὴ νίαν καὶ ξένην, ἀλλ' εἰ δεῖ φάναι 5
 ἀλλ'θεύοντα, πρώτην ὑπάρχειν καὶ μόνην καὶ ἀληθῆ κατόρθωσιν εὐσε-
 βείας τὴν διὰ τῆς τῷ Χριστῷ διδασκαλίας παραδοθεῖσαν ἡμῖν ἀποδεί-
 κνυσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχεται.

CAP. 5.

Περὶ τῶν χρόνων τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ τῆς εἰς ἀνθρώπους.

10

(Nic. II. E. I, 6.)

- 1 Φέρε δὲ ἤδη μετὰ τὴν δέξασαν προκατασκευὴν τῆς προτεθείσης ἡμῖν
 ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἤδη λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἐναράκῃ τῷ σωτήρος ἡμῶν
 ἐπιφανείας οἷά τινος ὁδοιορίας ἐφαπώμεθα, τὸν τῷ λόγῳ πατέρα Θεὸν
 καὶ τὸν δηλούμενον αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν σωτήρα καὶ κύριον ἡμῶν, 15
 τὸν ἐράνιον τῷ Θεῷ λόγον βοηθὸν ἡμῖν καὶ συνεργὸν τῆς κατὰ τὴν διή-
 2 γησιν ἀληθείας ἐπικαλεσάμενοι. ἦν δὲ ἔν' τῷτο δεύτερον καὶ τεσσαρακο-
 στὸν ἔτος τῆς Αὐγύστη βασιλείας, Αἰγύπτῳ δ' ὑποταγῆς καὶ τελειντῆς
 Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας, εἰς ἣν ὑστάτην ἢ κατ' Αἴγυπτον τῶν Πτολε-
 μαίων κατέληξε δυναστεία, ὄρθοον ἔτος καὶ εἰκοστὸν, ὁπρῆκα ὁ σωτὴρ 20
 ἡμῶν καὶ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τῆς τότε ἀπογραφῆς πρώτης, ἡγε-
 μονεύοντος Κυρηναίου τῆς Συρίας, ἀκολούθως ταῖς περὶ αὐτὴ προφητείας,
 3 ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται τῆς Ἰουδαίας. ταύτης δὲ τῆς κατὰ Κυρήνιον ἀπο-
 γραφῆς καὶ ὁ τῶν παρ' Ἑβραίοις ἐπισημώτατος ἱστορικῶν Φλαῦτιος Ἰώ-
 σηπος μνημονεύει, καὶ ἄλλην ἐπισυναπτῶν ἱστορίαν περὶ τῆς τῶν Γαλι- 25
 λαίων κατὰ τὴν αὐτὰς ἐπιφανεῖς χρόνος αἰρέσεως, ἧς καὶ παρ' ἡμῖν ὁ
 Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι μνήμην ὧδε πῶς λέγων πεποιήται· „μετὰ τῶτον
 ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε
 λαὸν ὀπίσω αὐτῷ, κάκεινος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπεισέθισαν αὐτῷ,

2. ἀναπέφηνη τρόπος a (in marg.) ghE, ἀπέφηνη τρόπος ae, τρόπος ἀπὸφ. cfik. | 3. ἂν εἴη om. gh. | 12. ἤδη add. bcd f h i k B H n, om. a ego V S^a H. | post δέξασαν add. ἡμῖν ae o t. | 16. post λόγον add. σὺν τῷ ἁγίῳ καὶ πρόσκωντῳ πνεύματι h. | 18. post ἔπον. καὶ add. τῆς f h V H, om. a e g i k S S^a B. | 21. ἡμῶν post κύριος pon. a e g h S V H, post σωτὴρ cik, om. f B. | Χριστός ὁ Χρ. c g. | ἀπογρ. πρώτης cfik, πρ. ἀπογρ. ae h E. | 25. μνημονεύει — Antiq. XVIII, 1, 1. de bell. jud. VII, 8, 1. | 27. Λουκᾶς — Act. 5, 37. | 29. post λαὸν add. πολὺν ae S V H, ἱκανὸν h i k, om. bcd f g R B K (de Ruf. pag. 231) H^b. | ἐπεισέθισαν cf g h i k B, ἐπίδοσαν ae S V H.

διεσκορπίσθησαν.⁴ τότε οὖν καὶ ὁ δεδηλωμένος ἐν οὐκωκαιδεκάτῃ
 τῆς ἀρχαιολογίας συνήδουν ταῦτα παρατίθεται κατὰ λέξιν· „Κυρήπος δὲ
 „τῶν εἰς τὴν βαλὴν συναγομένων ἀνὴρ, τὰς τε ἄλλας ἀρχὰς ἐπιτετελικώς
 „καὶ διὰ πασῶν ὁδεύσας, ὑπατος γενέσθαι, τὰ τε ἄλλα ἀξιωματῶν μίγας,
 5 „σὺν ὀλίγοις ἐπὶ Συρίας παρῆν, ὑπὸ Καίσαρος δικαιοδότης τοῦ ἔθνους
 „ἔπεισταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν ἡσίων γενησόμενος.“ καὶ μετὰ βραχεία
 5 φησὶν· „Ἰδὼς δὲ Γαυλιανίτης ἀνὴρ ἐκ πόλεως ὄνομα Γαμάλας, Σάδ-
 „δοκον Φαρισαῖον προσλαβόμενος, ἠπειγέτο ἐπὶ ἀποστασίαι, τὴν τε ἀποτί-
 „μην οὐδὲν ἄλλο ἢ ἄντικρυς δουλείαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευ-
 10 „θερίας ἐπ' ἀντιλήψει παρακαλῶντες τὸ ἔθνος.“ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ 6
 τῶν ἱστοριῶν τῇ Ἰουδαϊκῇ πολέμῳ περὶ τῷ αὐτῷ ταῦτα γράφει· „ἐπὶ τῇ-
 „τοῖς τις ἀνὴρ Γαλιλαῖος Ἰδὼς ὄνομα εἰς ἀποστασίαν ἐνήγε τὰς ἐπι-
 „χωρίους, κακίζων, εἰ φόρον τε Ῥωμαίοις τελεῖν ὑπομένεσι καὶ μετὰ τὸν
 „θεὸν οἴεσσι θνητὸς δεσπότης.“ ταῦτα ὁ Ἰωσήπος.

15

CAP. 6.

Ὡς κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὶ ἐκολούθως ταῖς προφητείαις ἐξέλιπον ἄρχοντες αἱ
 τὸ πρῶτον ἐκ προγόνων διαδοχῆς τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἡγοῦντο, πρῶτος τε ἀλλό-
 φυλος βασιλεὺς αὐτῶν Ἡρώδης.

(Nic. H. E. I, 6.)

20 Τηρικαῦτα δὲ καὶ τῷ Ἰουδαίων ἔθνους Ἡρώδης πρῶτος τὸ γένος ἄλλο- 1
 φύλος διειληφότος τὴν βασιλείαν ἢ διὰ Μωϋσείως περιγραφῆν ἐλάβαντε
 προφητεία, „ἐκ ἐκλείψιν ἄρχοντα ἐξ Ἰύδα ἡδὲ ἡγούμενον ἐκ τῶν μερῶν
 αὐτῶν“ φήσασα, „ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται“, ὃν καὶ ἀποφαίνει προσδο-
 κίαν ἔθνῶν ἵσσεσθαι. ἀτελῇ γένοι τὰ τῆς προρῆγῆσεως ἦν, καθ' ὃν ὑπὸ 2
 25 τοῖς οἰκειοῖς τῷ ἔθνους ἀρχεῖσι διάγειν αὐτοῖς ἐξῆν χρόνον, ἄνωθεν ἐξ
 αὐτῶν Μωϋσείως καταρξαμένοις, καὶ εἰς τὴν Ἀνγύστη βασιλείαν διαρχέ-
 σασιν· καθ' ὃν πρῶτος ἀλλόφυλος Ἡρώδης τὴν κατὰ Ἰουδαίων ἐπιτρέπεται

1. δ' ἐν c f g h i k B, γὼν a e S V H. | 2. παρατίθεται — Antiq. XVIII, 1, 1. |
 3. τὴν add, a e c f g h i k Joseph. NS B H b, om. V S a H. | 4. ὑπατος] οἷς καὶ ὑπατος
 c f S V H, ὡς καὶ om. a e g h i k Jos. NB. | 5. Συρίας c e f g h i k Jos. NB H b, Συρία
 a S V S a H. | 7. φησὶν — Antiq. XVIII, 1, 1. | Γαυλιανίτης] Γαυλιανίτης c f. |
 ποιεῖ πόλεως add, ἥς a e S, om. c f g h i k N V S a H b. | Γαμάλας c h i k r N V S a H b,
 Γάμαλα a e g Joseph. S, Γαβὰλος f m v. | Σάδδοκον c k N, Σάδδοκον a e f g v
 S V S a H b, Σαδδὸκον h, Σάδδοκον Joseph. | 8. ἀποστασίαι a e g h i k Joseph. NS B,
 ἀποστασίαν c f v V S a H. | 10. δι' add, c f g h i k N B H b, om. a e S V H. | 11. ταῦτα]
 τὰδε h. | γράφει — Joseph. Bell. Jud. II, 8, 1. | ἐπὶ τοῖς] ἐπὶ τούτοις c h
 Joseph. | 22. προφητεία — Gen. 49, 10. | 24. ἔθνῶν ἵσσεσθαι] ἵσσεσθαι ἔθνῶν
 a e h S S a. | 27. κατὰ deleri vult V a.

- ὑπὸ Ῥωμαίων ἀρχήν, ὡς μὲν Ἰωσήπος παραδίδωσιν, Ἰδουμαῖος ὢν κατὰ
πατέρα τὸ γένος, Ἀράβιος δὲ κατὰ μητέρα, ὡς δ' Ἀφρικανὸς, (ἐχ' ὁ τυχὼν
δὲ καὶ ἕτος γέγονε συγγραφεὺς), φασὶν οἱ τὰ κατ' αὐτὸν ἀκριβῶντες,
Ἀντίπατρον, τῶτον δὲ Ἡρώδην τινὸς Ἀσκαλωνίτου τῶν περὶ τὸν νεῶν τῷ
3 Ἀπόλλωνος ἱεροδύλων καλεσμένων γεγονέναι. ὃς Ἀντίπατρος ὑπὸ Ἰδουμαίων 5
ληστῶν παιδίον αἰχμαλωτισθεὶς σὺν ἐκείνοις ἦν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν
πατέρα πένητα ὅσα λύτρα καταθέσθαι ὑπὲρ αὐτῆ. ἐντραφεὶς δὲ τοῖς
ἐκείνων ἡθεῖσιν ὕστερον Ἰρκανῷ τῷ Ἰουδαίων ἀρχιερεὶ φιλεῖται. τότε παῖς
4 γίνεται ὁ ἐπὶ τῷ σωτήρῳ ἡμῶν Ἡρώδῃ. εἰς δὴ ἔν τὸν τοιαῦτον τῆς
Ἰουδαίων περιελθούσης βασιλείας, ἐπὶ θύραις ἦδη καὶ ἡ τῶν ἔθνων ἀκο- 10
λίθως τῇ προφητεῖα προσδοκία παρῆν, ἅτε διαλελοιπότεων ἐξ ἐκείνων τῶν
παρ' αὐτοῖς ἐξ αὐτῷ Μωϋσείως κατὰ διαδοχὴν ἀρξάμενων τε καὶ ἡγήσα-
5 μένων. πρὸ μὲν γε τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν καὶ τῆς εἰς Βαβυλῶνα μετα-
ναστάσεως ἐβασιλεύοντο, ἀπὸ Σαὺλ πρώτου καὶ Δαβὶδ ἀρξάμενοι· πρὸ
δὲ τῶν βασιλείων ἄρχοντες αὐτὰς διεῖπον, οἱ προσαγορευόμενοι κριταί, 15
6 ἀρξαντες καὶ αὐτοὶ μετὰ Μωϋσεία καὶ τὸν τότε διάδοχον Ἰησοῦν. Μετὰ
δὲ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον οὐ διόλιπον πολιτείας χρώμενοι [ἀριστο-
κρατικῇ μετὰ ὀλιγαρχίας] οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς προεστήκεισαν τῶν πραγμάτων,
ἄχρις οὐ Πομπηΐος Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπιστάς τὴν μὲν Ἱερουσαλήμ
πολιορκεῖ κατὰ κράτος, μαιίνει τε τὰ ἅγια μέχρι τῶν αὐτῶν τῷ ἱερῷ 20
προελθόν, τὸν δὲ ἐκ προγόνων διαδοχῆς εἰς ἐκεῖνον τῷ καιρῷ διαρκέσαντα
βασιλεία τε ὅμῃ καὶ ἀρχιερέα, Ἀριστόβουλος ὄνομα ἦν αὐτῷ, δίσμιον ἐπὶ
Ῥώμῃ ἅμα τέκνοις ἐκπέμψας, Ἰρκανῷ μὲν τῷ τότε ἀδελφῷ τὴν ἀρχιερω-
σύνην παραδίδωσι, τὸ δὲ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος ἐξ ἐκείνων Ῥωμαίοις ὑπό-
7 φορον κατεστήσατο. αὐτίκα γοῦν καὶ Ἰρκανοῦ, εἰς ὃν ὕστατον τὰ τῆς 25

1. παραδίδωσιν — Joseph. Antiq. XIV, 1, 3. 7, 3. Boll. Jud. I, 8, 9; aliter idem XX, 8, 7. Haverk. | Ἰδουμαῖος] Ἰουδαῖος cgm pr. | 3. φασὶν aefv (in vers.) RSVH, φασὶ μὲν g, ὡς φασὶν bcfikpvs^aB. | 4. Ἀντίπατρον] Ἀντίπατρον ehl. | τῶτον δὲ bcdfe VShB, τῶτον δ' εἶναι πατέρα RS, τῶτον δ' εἶναι αὐτῷ πατέρα aegh, τῶτον δ' εἶναι αὐτὸν πατέρα ik, τῶτον αὐτῷ m. | Ἀσκαλωνίτου cH, Ἀσκαλονίτου ceteri, illud unice rectum, cf. Steph. Byz. Ἀσκάλων. | νεῶν cfkmB, νεῶν h, νεῶν acisVH. | 7. πένητα bcdsfgs^aZH probante V^a, πτωχὸν a^ahikSVB. | 8. ἡθεῖσιν aeghikSVHbHb, ἔθεσιν bcdfs^a, et ita Euseb. ipse infra I, 7. p. 24, 15. | τῷ afhikSVHb, τῷ τῶν bcdgs^a, τῶν e. Ἰδουμαίων pro Ἰουδαίων h. | φιλοῦται bcdcfikS^aB, atque ita Euseb. ipse p. 24, 16.: φιλοῦται aghSVH. | τότε παῖς cfge, τότε παῖς h, τότε (om. παῖς) eik. | 15. μὲν aeghikSB, μέντοι cfVS^aH. | 14. ἀπὸ hik (a sec. m.). | 16. Μωϋσεῖα] Μωϋσείως h. | 18. ἀρχιερεῖς cfhtVS^aH, ἱερεῖς aegikNSB. | 21. τὸν δὲ] τῶν δὲ h. | 25. Ῥώμῃ] Ῥώμης cghk. | 21. δὲ] καὶ H tacite. | 25. γῶν] δ' ἦν h.

τῶν ἀρχιερίων περιέστη διαδοχῆς, ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλώτῃ ληφθέντος, πρῶτος, ὡς γὰρ ἔφην, ἀλλόφυλος Ἡρώδης ὑπὸ τῆς συγκλήτῃ Ῥωμαίων καὶ Ἀνύστῃ βασιλείῳ τὸ Ἰσθαίων ἔθνος ἡγχειρίζεται. καθ' ὃν ἑταργῶς 8 τῆς τῷ Χριστῷ παρσιᾶς ἐνστάσης καὶ τῶν ἐθνῶν ἡ προσδοκωμένη σω-
 5 τηρία τε καὶ κλήσις ἀκολούθως τῇ προφητείᾳ παρεκλήθησεν· ἐξ οὗ δὴ χρόνον τῶν ἐξ Ἰουδα ἀρχόντων τε καὶ ἡγουμένων, λέγω δὲ τῶν ἐκ τοῦ Ἰσθαίων ἔθνους διαλειοπτότων, εἰκότως αὐτοῖς καὶ τὰ τῆς ἐκ προγόνων εὐσταθῶς ἐπὶ τὴν ἔγγιστα διαδόχου κατὰ γενεὰν προΐσης ἀρχιερωσύνης παραχρῆμα συγγεῖται. ἔχεις καὶ τῶν ἀξιόχρεων τὸν Ἰώσηπον μάρτυρα, 9
 10 δηλῆντα ὡς τὴν βασιλείαν παρὰ Ῥωμαίων ἐπιτραπέις Ἡρώδης ἐκείνῃ τῇ ἐξ ἀρχαίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τισιν ἀσήμεσι τὴν τιμὴν ἀπένεμεν· τὰ ὅμοια δὲ πράξαι τῷ Ἡρώδῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀρχιερίων Ἀρχελαόν τε τὸν παῖδα αὐτοῦ, καὶ μετὰ τούτου Ῥωμαίους, τὴν ἀρχὴν τῶν Ἰσθαίων παρειληφότας. ὁ δ' αὐτὸς δηλοῖ, ὡς ἄρα καὶ τὴν 10
 15 ἱερὰν στολὴν τῷ ἀρχιερεῶς πρῶτος Ἡρώδης ἀποκλείσας ὑπὸ ἰδίων σφραγίδων πεποιήται, μηκέτ' αὐτὴν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἔχειν ὑφ' ἑαυτοῦ ἐπιτρέψας· ταῦτό δὲ καὶ τὸν μετ' αὐτὸν Ἀρχελαόν καὶ μετὰ τούτου Ῥωμαίους δια-
 20 πράξασθαι. καὶ ταῦτα δ' ἡμῖν εἰρήσθω εἰς ἐτέραν ἀπόδειξιν προφητείας 11 κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πεπερασμένης.
 20 σαφίστατα γὰρ ἐν τῷ Δανιὴλ ἐβδομήκοντι τινῶν ἀριθμὸν ὀνομαστὶ ἰὼς Χριστοῦ ἡγουμένου περιλαβὼν ὁ λόγος, περὶ ὧν ἐν ἐτέροις διεκλήσαμεν, μετὰ τὸ τέτων συμπέρασμα ἐξολοθρευθήσεσθαι τὸ παρὰ Ἰσθαίοις χρεῖσμα προφητεύει. καὶ τούτο δὲ σαφῶς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῷ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ γενέσεως ἀποδείκνυται συμπληρωμένον. ταῦτα δ' ἡμῖν
 25 ἀνυγκαίως εἰς παράστασιν τῆς τῶν χρόνων ἀληθείας προτετιγῆσθω.

3. καὶ Ἀνύστῃ *efg VS^a HH*, καὶ *Aug.* τε *S*, *Aug.* τε *eik*, *Ανύστῃ α* (is *suprascripto* καὶ) *h*. Cf. pag. 24, 21. Syncell. pag. 586. Dind. | 5. τε καὶ *aethik R* probante *V^a*, τίλος ἡλάρβανι καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν *α* (in marg.) *bcdfgv E*. | *ἐξ*] ἀπὸ *eghm*. | 6. *ἐκ* om. *h*. | 9. ἀξιόχρεων *efgik B*, ἀξιόχρεον *ah*, ἀξιόχρεον *aSVH*. | μάρτυρα — Joseph. Antiq. XX, 10. Hav. | 13. ἀρχιερίων *efg VS^a H*, ἱερίων *aethikSB*. Eadem lectionis discrepantia occurrit supra p. 20, 18. | 14. δη-
 λοῖ — Antiq. XVIII, 4, 3. XX, 1. Havork. | 17. τῶν] τὸ *h*. | 18. ἐτέρων *aeghikSS^a BHH*, ἑτέρας *cfo VH*. —Eusebius monet lectores, se duplicem interpretationem Jacobi prophetiae proposuisse, unam nempe de regibus, alteram de sacerdotibus deficientibus Burt. | 20. Δανιὴλ — Dan. 9, 26. | 21. ἐν ἐτέροις — Euseb. Dem. Evang. VIII, p. 381 ed. Colon. | διεκλήσαμεν] παρεκλήσαμεν *h*. | 23. ἡμῶν om. *h*. | 24. γενέσεως *efgik B*, γυνήσεως *aethSVH*.

CAP. 7.

Περὶ τῆς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις νομιζομένης διαφωνίας τῆς περὶ τοῦ Χριστοῦ
γενεαλογίας.

(Nic. H. E. I, 7—11.)

- 1 Ἐπειδὴ δὲ τὴν περὶ τοῦ Χριστοῦ γενεαλογίαν διαφόρως ἡμῖν ὁ τε 5
Ματθαῖος καὶ ὁ Λουκᾶς εὐαγγελιζόμενοι παραδεδώκασι, διαφωνεῖν τε
νομίζονται τοῖς πολλοῖς, τῶν τε πιστῶν ἕκαστος ἀγνοίᾳ τ' ἀληθῶς εὐρη-
σιλογεῖν εἰς τὰς τόπας πεφιλοτίμηται, φέρε καὶ τὴν περὶ τῶν κατελ-
θῶσαν εἰς ἡμᾶς ἱστορίαν παραθώμεθα, ἣν δι' ἐπιστολῆς Ἀριστείδῃ γρά-
φων περὶ συμφωνίας τῆς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις γενεαλογίας ὁ μικρὴν πρόσθεν 10
ἡμῖν δηλωθεὶς Ἀφρικανὸς ἐμνημόνευσε, τὰς μὲν τῶν λοιπῶν δόξας ὡς ἂν
βραχίους καὶ διεψευσμένας ἀπελέγξας, ἣν δ' αὐτὸς παρείληφεν ἱστορίαν,
2 τούτοις αὐτοῖς ἐκτιθέμενος τοῖς ῥήμασιν· „ἐπειδὴ γὰρ τὰ ὀνόματα τῶν
„γενῶν ἐν Ἰσραὴλ ἡριθμεῖτο ἢ φύσει ἢ νόμφ, φύσει μὲν, γνησίῳ σπέρ-
„ματος διαδοχῇ, νόμφ δὲ, ἐτέρῃ παιδοποιουμένῃ εἰς ὄνομα τελετήσαντος 15
„ἀδελφεῦ ἀτέκνης· (ὅτι γὰρ ἡδέπω δέδοτο ἐλπίς ἀναστάσεως σαφῆς, τὴν
„μελλῦσαν ἐπαγγελίαν ἀναστάσει ἐμμένοντο θνητῇ, ἵνα ἀνέκλειπτον τὸ ὄνομα
3 „μείνῃ τῷ μετῆλλαχότος)· ἐπεὶ ἔν οἱ τῇ γενεαλογίᾳ ταύτῃ ἐμφορόμενοι
„οἱ μὲν διεδέξαντο παῖς πατέρα γνησίως, οἱ δὲ ἐτέροις μὲν ἐγεννήθησαν,
„ἐτέροις δὲ προστετέθησαν κλήσει, ἀμφοτέρων γέγονεν ἡ μνήμη, καὶ τῶν 20
4 „γεγεννηκότων, καὶ τῶς ὡς γεγεννηκότων. ἔτις ὑδέρτερον τῶν εὐαγγελίων
„ψεύδεται, καὶ φύσιν ἀριθμῶν καὶ νόμον· ἐπεπλάκει γὰρ ἀλλήλοις τὰ γένη,
„τό τε ἀπὸ τῷ Σολομῶνος καὶ τὸ ἀπὸ τῷ Νάθαν, ἀναστάσεις ἀτέκνων
„καὶ δευτερογαμίαις καὶ ἀναστάσει σπερμάτων, ὡς δικαίως τὰς αὐτοὺς

7. τε CV^a S^a B^h H^b, δὲ SVH. | ἕκαστος] ἕκαστον h. | εὐρησιλογεῖν c, εὐρησιλο-
γεῖν cet. | 11. post τὰς μὲν add. δὴ ae^h i SVH, om. b c d f g k B. | ὡς ἂν om. a e. |
12. ἀπελέγξας] ἀποδείξας ae S. | 13. ἐκτιθέμενος τοῖς ρ. acef E, τοῖς ρ. ἐκτιθ.
h i k. | ἐπειδὴ] fragmentum hoc Africani inde a verbis ἐπειδὴ γὰρ usque ad τὴν
ἐπαλλαγὴν τῶν γενῶν διηγῆσομαι (pag. 23, 4.) exstat etiam in Eusebii Quaestio-
nibus ad Stephanum, quas e cod. Vat. publici juris fecit Ang. Majus, Script. Vet.
Nov. Collect. Tom. I, p. 22. Textus Majani lectiones notavi signo z. | γὰρ add.
ae h i k z NK (de Ruf. pag. 247.) E, om. b c d f. | 16. ὅτι γὰρ ἡδέπω] ἔτι γὰρ
ἡδέπω h, ἡδέπω γὰρ αὐτοῖς z. | σαφῆς] ἀφῆς h, ἀφ' ἧς z. | 17. τὸ ὄνομα μείνῃ
f g i k z Macar. B, τὸ ὄνομα μείνῃ c N, μείνῃ τὸ ὄνομα ae h SHV. | 18. ἐμφορό-
μενοι] ἐμφορόμενοι HB errore typ. | 22. ἐπεπλάκει h i k z B, ἐπεπλάκει a e g i
(a sec. man.) k (a sec. man.) t N Damasc. (Orat. III. de nativ. b. Mar.), συνε-
πλάκει δ S, συνεπλάκει α (a sec. m.) c V S^a H K (de Ruf. p. 295), συνεπλάκει
d f. | 23. Σολομῶνος f (fere semper) g h (semper) i k NB, Σολομῶνος a, Σολο-
μῶνος z (postea Σολ.), Σολομῶντος ce (sed is semper alibi Σολομῶντος) SVH. |
ἀναστάσεις] ἀναστάσει z. | 24. ἀναστάσει i k z N Macar. V^a B, ἀναστάσεις a
(a pr. m.) z, ἀναστάσεις α (a sec. m.) b c d f g h SVH.

„ἄλλοτε ἄλλων νομιζέσθαι, τῶν μὲν δοκούντων πατέρων, τῶν δὲ ὑπαρ-
 „χόντων· ὡς ἀμφοτέρως τὰς διηγήσεις κυρίως ἀληθεῖς ὕσας ἐπὶ τὸν Ἰωσήφ
 „πολυπλόκως μὲν, ἀλλ' ἀκριβῶς κατελθεῖν. ἴνα δὲ σαφές ᾖ τὸ λεγόμενον, 5
 „τὴν ἐκαλλαγὴν τῶν γενῶν διηγέσσομαι. ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ διὰ Σολομῶνος
 5 „τὰς γενεάς καταριθμημένοις τρίτος ἀπὸ τέλους εὐρίσκεται Ματθάν, ὃς
 „ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ τῷ Ἰωσήφ τὸν πατέρα· ἀπὸ δὲ Νάθαν τοῦ Δαβὶδ
 „κατὰ Λουκᾶν ὁμοίως τρίτος ἀπὸ τέλους Μελχὶ, οὗ υἱὸς ὁ Ἡλὶ ὁ τοῦ
 „Ἰωσήφ πατὴρ· Ἰωσήφ γὰρ υἱὸς Ἡλὶ τοῦ Μελχὶ. σκοπεῖ τοίνυν ἡμῖν 6
 „κείμενα τὰ Ἰωσήφ ἀποδεικνύον, πῶς ἐκότερος αὐτῷ πατὴρ ἰστορεῖται,
 10 „ὃ τε Ἰακώβ ὁ ἀπὸ Σολομῶνος καὶ Ἡλὶ ὁ ἀπὸ τοῦ Νάθαν ἐκότερος κατὰ-
 „γογτες τὸ γένος, ὅπως τε πρότερον οὗτοι δὴ ὁ τε Ἰακώβ καὶ ὁ Ἡλὶ
 „δύο ἀδελφοί, καὶ πρό γε, πῶς οἱ τούτων πατέρες Ματθάν καὶ Μελχὶ
 „διαφόρων ὄντες γενῶν τοῦ Ἰωσήφ ἀναφαίνονται πάπποι. καὶ δὴ ἔν ὃ 7
 „τε Ματθάν καὶ ὁ Μελχὶ ἐν μέρει τὴν αὐτὴν ἀγαγόμενοι γυναῖκα ὁμο-
 15 „μητρὶς ἀδελφῶς ἐπαυδοποιήσαντο, τῷ νόμῳ μὴ κωλύστος χηρεύσαν ἦτοι
 „ἀπολειλυμένην ἢ καὶ τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς ἄλλῃ γαμεῖσθαι. ἐκ δὲ 8
 „τῆς Ἑσθᾶ (ἐν τῇ γὰρ καλεῖσθαι τὴν γυναῖκα παραδέδοται) πρῶτος Ματ-
 „θάν ὁ ἀπὸ τοῦ Σολομῶνος τὸ γένος κατὰγον τὸν Ἰακώβ γενεῇ· καὶ
 „τελευτήσαντος τοῦ Ματθάν Μελχὶ ὁ ἐπὶ τὸν Νάθαν κατὰ γένος ἀνα-
 20 „φερόμενος χηρεύσαν ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς φυλῆς, ἐξ ἄλλης δὲ γένους ὦν,
 „ὡς προείπον, ἀγαγόμενος αὐτὴν ἔσχεν υἱόν τὸν Ἡλὶ. οὕτω δὲ διαφόρων 9
 „δύο γενῶν εὐρήσομεν τὸν τε Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡλὶ ὁμομητρὶς ἀδελφῶς,
 „ὧν ὁ ἕτερος Ἰακώβ, αὐτὸν τῷ ἀδελφῷ τελευτήσαντος Ἡλὶ, τὴν γυναῖκα
 „παραλαβὼν ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς τρίτον τὸν Ἰωσήφ, κατὰ φύσιν μὲν
 25 „ἑαυτῷ καὶ κατὰ λόγον· διὸ καὶ γέγραπται· „Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν

1. ἄλλων *aeghikz NSVHB*, ἄλλος *bedfsa*. | 2. κυρίως *add. CcR Macar. SSa B*, *om. NVH*. | 4. ἐκκαλλαγὴν] ἐναλλαγὴν *hikN*, ἀκαλυψίαν *aeS*. | Σολομῶνος *aefhk Macar.*, Σολομώντος *cgNSVH*. | 7. κατὰ Λουκᾶν — *Luc. 3, 23*. | οὗ υἱὸς — πατὴρ *add. a* (in marg.) *efikeNE*, *om. aegh Damasc.* | 8. Ἰωσήφ — Μελχὶ *add. aeghikvRSSa*, *om. cfN Macar. Damasc. V*. | 10. ὁ post Ἰακώβ *add. hikN Macar.*, *om. ceteri*. | Σολομῶνος *aefhikNB*, Σολομώντος *cgSVH*. | Ἡλὶ *semper scribitur Ἡλὶ in gHN*. | 11. τὸ *add. cfE*, *om. a* (a pr. m.) *eghik*, *fort. recte coll. p. 13, 26*. | ὁ post καὶ *add. hikN Macar.*, *om. acefE*. | 12. πρό *a* (a pr. m.) *eghikNB*, πρὸς *a* (a sec. m.) *cfSVH*. | Μελχὶ *semper in gh*. | 14. ὁ post καὶ *add. cfhik Macar. BHb*, *om. aeSVH*. | 16. δι] δὴ *ae Macar. VH*. | 17. τῆς] τῷ *H* errore typographico. | 18. τὸ γένος κατὰγον *cfghikNB*, κατὰγον τὸ γ. *aeSVH*, τὸ γένος *om. h*, *fort. recte*. | 21. προείπον *cfghikN Macar. BHb*, προειπόμεν *aeSVH*. | 23. ὦν] ᾧ. | 25. καὶ post διὸ *om. hikN*. | γέγραπται — *Matth. 1, 16*.

- „Ἰωσήφ,“ κατὰ νόμον δὲ τῷ Ἠλὶ υἱὸς ἦν· ἐκείνῳ γάρ ὁ Ἰακώβ ἀδελ-
 10 „φός, ὡς ἀνέστησε σπέρμα. διόπερ ἐκ ἀκυρωθήσεται καὶ ἡ κατ’ αὐτὸν
 „γενεαλογία, ἣν Ματθαῖος μὲν ὁ εὐαγγελιστὴς ἐξαριθμύμενος „Ἰακώβ δέ,
 „φησί, „ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ.“ ὁ δὲ Ἀναὼς ἀνάπαλιν· „ὅς ἦν υἱὸς,
 „ὡς ἐνομίζετο (καὶ γὰρ τὸτο προστίθῃσι) τῷ Ἰωσήφ, τῷ Ἠλὶ, τῷ Μελχί.“ 5
 „τὴν γὰρ κατὰ νόμον γένεσιν ἐπισημότερον ἐκ ἧν ἐξεπαῖν. καὶ τὸ „ἐγέν-
 „νησεν“ ἐπὶ τῆς τοιαύτης παιδοποιίας ἄχρι τέλους ἐσιώπησε, τὴν ἀναφορὰν
 11 „ποιησάμενος ἕως τῷ Ἀδὰμ τῷ Θεῷ κατ’ ἀνάλυσιν. οὐδὲ μὲν ἀναπό-
 „δεικτον ἢ ἐσχεδιασμένον ἐστὶ τῷτο· τῷ γυν ὁ σωτήρ, οἱ κατὰ σάρκα συγ-
 „γενεῖς, εἴτ’ ἐν φανητικῶντες, εἴθ’ ἀπλῶς ἐκδιδάσκοντες, πάντως δὲ ἀλη- 10
 „θεύοντες, παρίδουσιν καὶ ταῦτα, ὡς Ἰδαμαῖοι λησταὶ Ἀσκάλων πόλει
 „τῆς Παλαιστίνης ἐπιελθόντες ἐξ εἰδωλείῃ Ἀπόλλωνος, ὁ πρὸς τοῖς τει-
 „χεῖσι ἰδρυτο, Ἀντίπατρον Ἡρώδης τινὸς ἱεροδύλου παῖδα πρὸς τοῖς ἄλλοις
 „σύλοις αἰχμάλωτον ἀπῆγον, τῷ δὲ λύτρα ὑπὲρ τῆς νῆς κατατίσθαι μὴ
 „δύνασθαι τὸν ἱερεῖα ὁ Ἀντίπατρος τοῖς τῶν Ἰδαμαίων ἰθυσιν ἐντρα- 15
 12 „φεῖς ὕστερον Ἑρκανῷ φιλεῖται τῷ τῆς Ἰουδαίας ἀρχιερεῖ. πρεσβεύσας
 „δὲ πρὸς Πομπήϊον ὑπὲρ τῷ Ἑρκανῷ, καὶ τὴν βασιλείαν ἐλευθερώσας
 „αὐτῷ ὑπὸ Ἀριστοβόλου τῷ ἀδελφῷ περικοπτομένην, αὐτὸς ἡνέτεχσεν ἐπι-
 „μηλῆς τῆς Παλαιστίνης χρηματίας· διαδίδεται δὲ τὸν Ἀντίπατρον
 „φθόνῳ τῆς πολλῆς ἐντεχίας δολοφονηθέντα υἱὸς Ἡρώδης, ὅς ὕστερον 20
 „ὑπ’ Ἀντωνία καὶ τῷ Ἀνγύστῳ συγκλητῇ δόγματι τῶν Ἰουδαίων ἐκρίθη
 „βασιλεύειν· οὐ καὶδες Ἡρώδης οἱ τ’ ἄλλοι τετράρχαι. ταῦτα μὲν δὴ
 13 „κοινὰ καὶ ταῖς Ἑλλήνων ἱστορίαις. ἀναγράφων δὲ εἰς τότ’ ἐν τοῖς ἀρ-
 „χιείοις ὄντων τῶν Ἑβραϊκῶν γενῶν, καὶ τῶν ἀρχιεποσηλύτων ἀναφερο-
 „μένων ἕως Ἀχιὼρ τῷ Ἀμμανίτῃ καὶ Πέθ τῆς Μωαβίτιδος, τῶν τε ἀπ’ 25
 „Αἰγύπτου συνεκπεσόντων ἐπιμίκτων, ὁ Ἡρώδης οὐδέν τι συμβαλλομένῃ
 „τῷ Ἰσραηλιτῶν γένει αὐτῷ, καὶ τῷ συνειδότῃ τῆς δυσγενείας κρυόμενος,

4. *Αναὼς* — Luc. 3, 1. | ὅς] ὡς c, om. h. | ἦν υἱὸς, ὡς aegE, ἦν ὁ υἱὸς, ὡς f, υἱὸς ἦν, ὡς h, υἱὸς om. eik probante B, ἦν υἱὸς, ὡς om. N. | 5. καὶ γὰρ f h i k N, καὶ γὰρ καὶ ceteri. | 6. ἦν ἐξεπαῖν] ἐξῆν εἰπεῖν h. | 8. καὶ post Ἀδὰμ add. b c d f B' S' H, om. a e g h i k N S B. | ὅθι μὲν] ὅθι μὲν a c m p. | 16. φιλέ-
 ται codd. omnes praeter h, in quo φιλιῶται, quod recipere S' F' H. | 19. χρημα-
 τίας b f h i k p v S' B, χρηματίας c d g m F' H, προμάσας a e S. | 20. υἱὸς] ὁ υἱὸς
 a e S' F' H. | 21. καὶ τῷ om. h. post Ἀνγύστῳ add. καὶ h i k. | 23. εἰς τότ' εἰς τὸ
 τότε c d g S. | 24. ἀρχιεποσηλύτων b c d f g (is ἄρχαι προσηλύτων) S' H H' B R s,
 ἄχρι προσηλύτων a e h i k N S F, τῶν ἄχρι τῶν ἀρχιερ. conj. V'. | 25. ἕως f h i k
 N B, ὡς a c e g S' F' H. | Ἀμμανίτῃ a e f g h i k F' H B, Ἀμμανίτῃ e N S, Ἀμμανίτῃ S
 tacite. | 26. συνεκπεσόντων] συνεξελθόντων h. | ὁ om. a e S' F' H, add. e f g h i k N B
 B probante H b.

„ἐνέπρησεν αὐτῶν τὰς ἀναγραφὰς τῶν γενῶν, οἰόμενος εὐγενῆς ἀναφα-
 „νείσθαι τῷ μηδὲ ἄλλον ἔχειν ἐκ δημοσίων συγγραφῆς τὸ γένος ἀνάγειν ἐπὶ
 „τὸν πατριάρχας ἢ προσηλύτους, τὰς τε καλεσμένους γυνώρας τὰς ἐπιμίμντας.
 „ὁλίγοι δὲ τῶν ἐπιμελῶν ιδιωτικὰς ἑαυτοῖς ἀπογραφὰς, ἢ μνημονεύσαντες 14
 5 „τῶν ὀνομάτων, ἢ ἄλλως ἔχοντες ἐξ ἀντιγράφων, ἐναβρύνονται, σωζο-
 „μένους τῇ μνήμῃ τῆς εὐγενείας· ὧν ἐτύγχανον οἱ προειρημένοι δεσπό-
 „συντοι καλέμενοι, διὰ τὴν πρὸς τὸ σωτήριον γένος συνάφειαν, ἀπὸ τε
 „Ναζαρέων καὶ Κωχαβὰ κωμῶν Ἰουδαϊκῶν τῇ λοιπῇ γῇ ἐπιφοιτήσαντες,
 „καὶ τὴν προκειμένην γενεαλογίαν, ἐκ τε τῆς βίβλου τῶν ἡμερῶν εἰς ὅσον
 10 „ἐξικινῶντο, ἐξηγησάμενοι. εἴτ' ἂν ὅτως εἴτ' ἄλλως ἔχει, σαφέστεραν ἐξή- 15
 „γησιν ἐκ αὐτῶν εἶς ἄλλος ἐξευρεῖν, ὡς ἔγωγε νομίζω πᾶς τε ὃς εὐγνώ-
 „μων τυγχάνει. καὶ ἡμῖν αὕτη μελίτω, εἰ καὶ μὴ ἐμμάρτυρός ἐστι, τῷ
 „μὴ κρείττονα ἢ ἀληθεστέραν ἔχειν εἰπεῖν. τό γέ τοι εὐαγγέλιον πύκτως
 „ἀληθεύει.“ καὶ ἐπὶ τέλει δὲ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς προστίθῃσι ταῦτα· 16
 15 „Ματθᾶν ὁ ἀπὸ Σολομῶνος ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ. Ματθᾶν ἀποθανόντος
 „Μελχὶ ὁ ἀπὸ Νάθαν ἐκ τῆς αὐτῆς γυναικὸς ἐγέννησε τὸν Ἡλί. ὁμομή-
 „τεροι αὖρα ἀδελφοὶ Ἡλὶ καὶ Ἰακώβ. Ἡλὶ ἀτίκην ἀποθανόντος ὁ Ἰακώβ
 „ἀνέστησεν αὐτῷ σπέρμα, γεννήσας τὸν Ἰωσήφ, κατὰ φύσιν μὲν ἑαυτῷ,
 „κατὰ νόμον δὲ τῷ Ἡλί. οὕτως ἀμφοτέρων υἱὸς ἦν ὁ Ἰωσήφ.“ τοσαῦτα
 20 ὁ Ἀφρικανός. καὶ δὴ τῷ Ἰωσήφ ὡδέ πως γενεαλογούμενη, δυνάμει καὶ ἡ 17
 Μαρία σὺν αὐτῷ πέφησεν ἐκ τῆς αὐτῆς ὅσα φυλῆς, εἴγε κατὰ τὸν Μωϋ-
 σείως νόμον οὐκ ἐξῆν ἐτέραις ἐπιμίγνυσθαι φυλαῖς· ἐνὶ γὰρ τῶν ἐκ τοῦ
 αὐτῷ δῆμος καὶ πατριᾶς τῆς αὐτῆς ζεύγνυσθαι πρὸς γάμον παρακελεύεται,
 ὡς ἂν μὴ περιστρέφαιτο τῷ γένει ὁ κληρὸς ἀπὸ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν. ὡδὶ
 25 μὲν ἂν καὶ ταῦτα ἔχεται.

2. τὸ γένος om. a (a pr. m.) c. | 3. γυνώρας — cf. Exod. 12, 19. | 6. ὧν] φ h. | δεσποῖντοι] δεσποτικοὶ B. | 9. προειρημένην a (a pr. m.) e h i k l N B H b, προειρημένην a (a sec. m.) c f g S V H. | post γενεαλογίαν addunt ἐκ μνήμης vel ἀπὸ μνήμης I^a II probante S^a, sine codicum auctoritate, secuti versionem Rufini, quae haec est: «ordinem supradictae generationis partim memoriter, partim etiam ex dierum libris — perdocebant.» | 10. ἔχει a h N S V H, ἔχει c e f g i k B. | 12. μὴ ἐμμάρτυρός a (in marg.) c f S V H b, ἀμάρτυρος a e h i k N, ἀμάρτυρον g. | 13. γὰρ c g h i k N B, μὲν a c f S V B. | 15. Ματθᾶν — hoc quoque fragmentum exscripsit Eusebius in Quaest. ad Steph. (Mai Nov. Collect. I. p. 25). | 19. υἱὸς ἦν a c e g h S V H b, ἦν υἱὸς i k N, υἱὸς sine ἦν f z. | post τοσαῦτα add. δὴ a (a sec. m.) c f, καὶ e, μὲν N, em. g h i k. | 21. Μωϋσείως a c f g i k V B, Μωϋσίου e h N S S^a H. | 23. παρακελεύεται — Num. 36, 6 seqq. | 24. περιστρέφαιτο] ἐπιστρέφαιτο a S. | ἐπὶ] εἰς h N.

C A P. 8.

*Περὶ τῆς Ἡρώδου κατὰ τῶν παιδῶν ἐπιβουλῆς, καὶ οἷα μετῴθην αὐτὸν κατὰ
στροφῇ βίου.*

(Nic. H. E. I, 12—15.)

- 1 Ἀλλὰ γὰρ τῷ Χριστῷ γεννηθέντος ταῖς προφητείαις ἀκολούθως ἐν 5
Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας κατὰ τὰς δεδηλωμένους χρόνας, Ἡρώδης ἐπὶ τῇ
τῶν ἐξ ἀνατολῆς μέγων ἀνερωτήσει, ὅπῃ εἶη διαπνυθανομένων ὁ τεχθεὶς
βουσιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἰωρακέναι γὰρ αὐτῷ τὸν ἀπέρα, καὶ τῆς τοσῆδε
πορείας τὰ αἴτιον αὐτοῖς γεγονέναι, οἷα θεῷ προσκυνῆσαι τῷ τεχθέντι
διὰ σπαθῆς πεποιημένοις, οὐ σμικρῶς ἐπὶ τῷ πράγματι ἄτε κινδυνεύσεως, 10
ὥς γε δὴ ᾤετο, αὐτῷ τῆς ἀρχῆς διακινηθεὶς, πνθόμενος τῶν παρὰ τῷ
ἔθναι νομοδιδασκάλων, πῶ τὸν Χριστὸν γεννηθήσεσθαι προσδοκῶν, ὡς
ἔγνω τὴν Μιχαὶν προφητείαν ἐν Βηθλεὲμ προαναφωνῆσαν, ἐν προσταγ-
ματι τὴν ὑπομαζίς ἐν τε τῇ Βηθλεὲμ καὶ πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ
διετῆς καὶ κατωτέρω παιδας κατὰ τὸν ἀπηκριβωμένον αὐτῷ χρόνον παρὰ 15
τῶν μάγων ἀναιρεθῆναι προστάττει, πάντως πε καὶ τὸν Ἰησοῦν, ὥς γε
ἦν εἰκός, τῆς αὐτῆς τοῖς ὁμηλίξι συσταπολαῦσαι συμφορᾶς οἰόμενος.
- 2 φθάνει γε μὴν τὴν ἐπιβελὴν εἰς Αἴγυπτον διακομισθεὶς ὁ παῖς, δι' ἐπι-
φανείας ἀγγέλου τὸ μέλλον προμεμαθηκότων αὐτῷ τῶν γονέων. ταῦτα μὲν
- 3 ἐν καὶ ἡ ἱερὰ τῷ εὐαγγελίῳ διδάσκει γραφή. ἄξιον δ' ἐπὶ τέτοις συνιδεῖν 20
ἐκπύχιστα τῆς Ἡρώδου κατὰ τῷ Χριστῷ καὶ τῶν ὁμηλίκων αὐτῷ τόλμης,
ὡς παραντίκα, μηδὲ σμικρᾶς ἀναβολῆς γεγεννημένης, ἢ θεῖα δίκη περι-
όντα εἶτ' αὐτὸν τῷ βίῳ μετελήλυθε, τὰ τῶν μετὰ τὴν ἐνθύνδε ἀπαλλαγὴν
- 4 διαδεξομένων αὐτὸν ἐπιδεικνύσα προοίμια. ὡς μὲν ἦν τὰς κατὰ τὴν βασι-
λειαν αὐτῷ νομισθείσας εὐπραγίας ταῖς κατὰ τὸν οἶκον ἐπαλλήλοις ἡμαῦ- 25
ρωσε συμφοραῖς, γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν μάλιστα πρὸς
γένους ἀναγκαιοτάτων τε καὶ φιλτάτων μισοφονίαις, ἐδὲ οἷόν τε τὸν κατα-
λέγειν, τραγικὴν ἅπασαν δραματουργίαν ἐπισκιαζέσης τῆς περὶ τέτων ὑπο-

7. ἀνερωτήσει] ἐρωτήσει h. | 12. πῶ] ὅ h. | 13. Μιχαὶς — Mich. 5, 1. |
20. τῷ εὐαγγ.] τῶν εὐαγγελίων h. | 23. τῷ] ἐν τῷ εἰς SS*. | τὰ τῶν ae h i k
SVHB, καὶ ὡς τῶν bcd f g m p t S*. | 24. ἐπιδεικνύον ik Savil. B, ἐπιδεικνύονα
(sic) h, ἐπιδείκνυναι τὰ bcd f s S*, ἐπιδεικνύοντα ae SVH Hb K (de Ruf. p. 249),
«quae — ostenderetur B, ὑποδείκνυναι N. | 27. ἐδὲ οἷόν τε de Valesii conjectura
H, ἔθιν οἷόν τε ab (a sec. m.) e h S V S*, ἔθιν οἷόν το δ (a pr. m.) ed g i k, quod
recepit B. At ἔθιν οἷόν significat «nihil praestat,» «longe optimum est» (cf. ind.
v. οἷον), quod ab hoc loco alienum est. Valesii conjectura firmatur locis simi-
libus, velut H. E. VII, 32.: ὁπτορικῆς μὲν γε τὴν ἀρετὴν ἐδὲ οἷόν τε θαυμάζειν
ἐπαξίως.

θέσεως, ἣν εἰς πλάτος ἐν ταῖς καθ' αὐτὸν ἱστορίαις ὁ Ἰωσήπος διηγή-
 λυθεν. ὥς δ' ἅμα τῇ κατὰ τὸ σωτήρος ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων νηπίων 5
 ἐπιβελῇ θεήλατος αὐτὸν καταλαβῶσα μάστιγι εἰς θάνατον συνηλάσεν, οὐ
 χεῖρον καὶ τῶν φωνῶν τῇ συγγραφίῳς ἐπακῶσαι, [κατὰ λιβιν ἐν ἐπτακαι-
 5 δεκάτῃ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας] τὴν καταστροφὴν τῇ κατ' αὐτὸν βίᾳ
 τῶτον γράφωντος τὸν τρόπον· „Ἡρώδης δὲ μειζόνως ἢ τόσος ἐνεπικραί- 6
 „νετο, δίκην ὣν παρανομήσεν ἐκπρασσομένην τῇ θεῷ. πῦρ μὲν γὰρ μα-
 „λακὸν ἦν, ἐξ ᾧδε πολλὴν ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπαφωμένοις τὴν φλόγῳσιν,
 „δοσὴν τοῖς ἐντὸς προσετίθει τὴν κάκωσιν, ἐπιθυμία δὲ δεινὴ τῷ διζασθαί
 10 „τι, ὅδε ἦν μὴ ἐξ ὑπεργεῖν, καὶ ἔλκωσις τῶν τε ἐντέρων, καὶ μάλιστα
 „τῷ κόλῳ δεῖναι ἀλγυδόνες, καὶ φλύγμα ὑγρὸν περὶ τὰς πόδας καὶ διανγίγ.
 „παρεμπλησίᾳ δὲ καὶ περὶ τὸ ἥτρον κάκωσις ἦν. καὶ μὴν καὶ τῷ αἰδοίᾳ 7
 „σῆψις σκοληκας ἐμποῖσας, πνεύματός τε ὀρθία ἔτασις, καὶ αὐτὴ λίαν
 „ἀηθὲς ἀχθηδόνι τι τῆς ἀποφορᾶς καὶ τῷ πυκνῷ τῷ ἄσθματος. σπασμός
 15 „τι περὶ πᾶν ἦν μίλος, ἰσχυρὸν ἐξ ὑπομενητῆς προστιθέμενος. ἐλίγετο γὰρ 8
 „ὑπὸ τῶν θειαζόντων, καὶ οἷς ταῦτα προαποφθέγγεσθαι σοφία πρῶκειτο,
 „ποιήν τῇ πολλῇ δυσσεβῆς ταύτην ὁ θεὸς εἰσπράττεσθαι παρὰ τῷ βουσι-
 „λέω.“ ταῦτα μὲν ἐν τῇ δηλωθείσῃ γραφῇ παρασημαίνεται ὁ προειρη-
 μένος. καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ τῶν ἱστοριῶν τὰ παραπλήσια περὶ τοῦ 9
 20 αὐτοῦ παραδίδωσι, ὡς πὼς γράφων· „ἐνθεν αὐτὸ τὸ σῶμα πᾶν ἢ τόσος
 „θιαλαβῶσα ποικίλοις πάθεσιν ἐμίριζεν. πρῶτος μὲν γὰρ ἦν οὐ λάβρος,
 „κνησμὸς δ' ἀφόρητος τῆς ἐπιφανείας ὄλης, καὶ κόλον συνεχεῖς ἀλγυ-

4. ἐπτακαιδεκάτῃ τῆς ἡλικίας NBHb, ἐπτακαιδεκάτῃ νινε τῆς cf, ἐπτακαιδεκάτῃ
 τῆς aeSVH. | 6. Ἡρώδης κτλ. — Joseph. Antiq. XVII, 6, 5 Hav. | 7. παρα-
 νομήσεν a (in marg.) cfh Joseph. SVH, παρανομῆσεν ikv, παρανομῆσεν a, παρα-
 νόμησεν eptN. | 8. ἐξ ᾧδε] ὅδε ikN Joseph. | 10. post τι add. ἀπ' αὐτοῦ ikN
 Joseph. | ὅδε ἦν aefgh, ὅδιν ἦν eS, ὅδ' ἰκN mts, οὐ γὰρ ἦν ikN Joseph. |
 καὶ] ἦν γὰρ καὶ gh. | ἔλκωσις bcdcfghikNBHb, ἔλκωσις a (a pr. m.) h Joseph.
 SVH. | 12. post δι καὶ add. ἢ cfi (a pr. m.) VHB, om. ghi (a sec. m.) kvN
 Joseph. S. | περὶ] παρὰ h. | 13. αὐτῇ] αὐτῇ Josephi Edd. | 14. σπασμός dfi
 (a sec. m.) kN, ἰσπασμένος abceghi (a pr. m.) SVH, σπασμοὶ Zonar. (Ann.
 V, 26. p. 163 Pind.). Variant Josephi eodd.: σπασμός dedit Havercamp. Cf. infra
 pag. 28, 3.: σπασμοὶ ἀπάρτων τῶν μιλῶν. | 15. μίλος cikN Zonar. et Josephi
 eodd. nonnulli, μέρος aefghSVH. | γὰρ] ὅν Joseph., ὅ' ὅν aeS. | 16. σοφία
 Josephi eodd. et N probante S, σοφίᾳ ceteri. | πρῶκειτο cfikN Joseph. Havercampi,
 idemque recepit. SVHB, πρῶκειται eh, πρῶκειται aglumpt. | 17. καὶ post πολλῷ
 add. aefghikSVHB, om. cdft Joseph. NS² Z. | 18. ταῦτα] καὶ ταῦτα cfg. |
 post μὲν add. ὅν eSVH, om. aefghikNBHb. | 19. τῷ om. h. | 20. γράφω —
 Bell. Jud. I. 33, 5 Hav. | 21. οὐ λάβρος bcdcfghikl Joseph. NS² B, χλιαρός
 aeSVH.

„δόνες, περί τε τὰς πόδας ὡς ὑδροπωϊῶντος οἰδήματα, τῷ τε ἤτρῳ φλεγ-
 „μονῇ, καὶ αἰδοῖς σηπεδῶν σκώληκας γεννῶσα. πρὸς τέτοις ὀρθόπνοια
 „καὶ δύσπνοια καὶ σπασμοὶ πάντων τῶν μελῶν, ὥστε τὰς ἐπιθειάζοντας
 10 „ποιῆν εἶναι τὰ νοσήματα λέγειν. ὁ δὲ παλαίων τοσούτοις πάθεσιν ὅμως
 „τῷ ζῆν ἀντείχετο, σωτηρίαν τε ἤλπιζε, καὶ θεραπείας ἐπενόει. διαβὰς 5
 „γὰρ τὸν Ἰορδάνην τοῖς κατὰ Καλλιρρόην θερμοῖς ἐχρῆτο. ταῦτα δὲ
 „ἔξεισι μὲν εἰς τὴν Ἀσφαλτίτιν λίμνην, ὑπὸ γλυκύτητος δὲ ἐστὶ καὶ πό-
 11 „τιμα. δόξαν δ' ἐνταῦθα τοῖς ἰατροῖς, ἐλαίῳ θερμῷ πᾶν ἀναθάλλαι τὸ
 „σῶμα χαλασθὲν εἰς ἐλαίῳ πλήρῃ πύελον, ἐκλύει τὰς ὀφθαλμούς καὶ ὡς
 „τεθνεὺς ἀνέστρεψεν. θορύβῳ δὲ τῶν θεραπεύοντων γενομένης πρὸς μὲν τὴν 10
 „κρουγὴν ἀνήμεγεν, εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ἀπογνῶς τὴν σωτηρίαν, τοῖς τε
 „στρατιώταις ἀνὰ δραχμὰς πεντήκοντα ἐκέλευσε διανεῖμαι, καὶ πολλὰ
 12 „χρήματα τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς φίλοις. αὐτὸς δ' ὑποστρέφων εἰς Ἰερι-
 „χὺντα παραγίνεται, μελαγχολῶν ἤδη, καὶ μονονυχὶ αὐτῷ τι τῷ θανάτῳ
 „ἀπειλῶν προέκοπεν εἰς ἐπιβολὴν ἀθεμίτης πράξεως. τὰς γὰρ ἀφ' ἐκάστης 15
 „κώμης ἐπισήμους ἄνδρας ἐξ ὅλης Ἰσδαίας συναγάγων εἰς τὸν καλούμενον
 13 „ἰαπόδρομον ἐκέλευσε συγκλείσαι. προσκαλεσάμενος δὲ Σαλώμην τὴν ἀδελ-
 „φὴν καὶ τὸν ἄνδρα ταύτης Ἀλέξανδρον· „οἶδα, ἔφη, Ἰσδαίος τὸν ἐμὸν
 „ἑορτάσσοντας θάνατον. δύναμαι δὲ πενθεῖσθαι δι' ἐτέρων καὶ λαμπρὸν
 „ἐπιτάφιον σχεῖν, ἂν ὑμεῖς θελήσῃτε ταῖς ἐμαῖς ἐντολαῖς ὑπουργῆσαι. 20
 „τὰςδε τὰς φρεσμενέας ἄνδρας, ἐπειδὴν ἐκπνεύσω, τάχιστα κτείνετε περι-
 „στήσαντες τὰς στρατιώτας, ἵνα πᾶσα Ἰσδαία καὶ πᾶς οἶκος καὶ ἄκων
 14 „ἐπ' ἐμοὶ δακρύσῃ.“ καὶ μετὰ βραχεία φησὶν· „αὐθις δὲ, καὶ γὰρ ἐνδείξ
 „τροφῆς καὶ βηχὶ σπασμῶδει διετείνετο, τῶν ἀλγηδόνων ἡττηθεὶς φθάσαι
 „τὴν εἰμαρμένην ἐπεβάλετο. λαβὼν δὲ μῆλον ᾗτησε καὶ μαχαίριον, εἰώθει 25

1. ὡς | ὡςπερ *ik Joseph.* | 2. δι' αἰδοῖς *aeh Joseph. Haverkampii S.* | σκώ-
 λημα] σκώληκα *a* (*a pr. m.*) *eh.* | 3. πάντων *cfik N.* ἀπάντων *aogh Jos. E.* |
 6. ἐχρῆτο] ἐκίχρητο *Joseph. S.* | 8. δ' post δόξαν *om. aeh.* | 9. post ἐκλύει *add.*
καὶ aehikNS. *om. cfg VHB:* *Josephi codd. alii καὶ addunt, alii omittunt.* |
καὶ ὡς τεθνεὺς a (*a sec. m.*) *cfg Jos.,* ὡς δὲ τεθνεὺς *N.* ὡς ἐκλυθεὶς (*om. καὶ*)
a (*a pr. m.*) *eh.* ὡς δὲ μᾶλλον ἐκλυθεὶς *ik.* | 11. κρουγὴν *cfhpt VS^aHB,* φωνὴν
g Jos. N. πληγὴν *aehikS.* | 13. ὑποστρέφων *aehik Jos. NS,* ὑποστρέψας *cfgv*
VS^aHB. | 15. post προέκοπεν *add. δὲ aehikN.* | 14. μονονυχὶ *cfg Joseph.*
SVHB, μόνον ἢ *aehikN.* | αὐτῷ τι τῷ θανάτῳ ἀπειλῶν *cfg Jos. VS^aHB,*
 ἀπειλῶν αὐτῷ τι τῷ θ. *aehikNS.* | 15. ἐπιβολὴν *chik Jos. VS^aHB,* ἐπιβολὴν
abdefNS. | 18. Ἀλέξανδρον] Ἀλεξάν *i* (*a sec. m.*) *k Jos. N.* | 20. σχεῖν ἂν]
 ἔχειν ἂν *gh.* | θελήσῃτε *cfgik Jos. NB,* ἐθελήσῃτε *aehSVH.* | 21. τὰςδε] τὰς
 δὲ *ceteri editores praeter B.* | τὰς *om. h.* | 22. πᾶσα ἡ *aehNSVH,* ἡ *om. cfgik*
Jos. H. | 25. ἐπεβάλετο *aeh Josephi cod. Lugd. NSVH,* ἐπεβάλλετο *cfgik Jo-*
seph. Haverkampii B. | δι'] δὴ *conj. V^a.*

„γὰρ ἀποτέμνων ἐσθίειν, ἔπειτα περιαθρήσας, μή τις ὁ κολύων αὐτὸν
 „εἴη, ἐπῆρε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων ἑαυτόν.“ ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ αὐτὸς ἰσορεῖ 15
 συγγραφεὺς, ἔτερον αὐτῷ γνήσιον παῖδα πρὸ τῆς ἐσχάτης τῷ βίῃ τελευ-
 τῆς, τρίτον ἐπὶ δυοῖν ἤδη προαφηρημένοις, δι' ἐπιτάξεως ἀνελόντα παρα-
 5 χρῆμα τὴν ζωὴν οὐ μετὰ σμικρῶν ἀλγηδόνων ἀπορρήξαι. καὶ τοιοῦτο μὲν 16
 τὸ πέρας τῆς Ἡρώδου γέγονε τελευτῆς, ποιρὴν δικαίαν ἐκτίσαντος ὡς
 ἀμφὶ τὴν Βηθλεὲμ ἀντιλε παίδων, τῆς τῷ σωτήρος ἡμῶν ἐπιβουλῆς ἔνεκα.
 μεθ' ἧν ἄγγελος ὅσαρ ἐπιστάς ἐν Αἰγύπτῳ διατρίβοντι τῷ Ἰωσήφ ἀπύραι 17
 ἅμα τῷ παιδί καὶ τῇ τότε μητρὶ ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν παρακλενύεται, τεθνη-
 10 κείας δηλῶν τὴς ἀναζητῶντας τὴν ψυχὴν τῷ παιδί. τούτοις δ' ὁ εὐαγ-
 γελιστὴς ἐπιφέρει λέγων „ἀκούσας δ' ὅτι Ἀρχελαὸς βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας
 ἀντὶ τῷ πατρὸς αὐτῷ Ἡρώδῃ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν“ χρηματισθεὶς δὲ
 κατ' ὅσαρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας.“

CAP. 9.

15

Περὶ τῶν κατὰ Πιλάτον χρόνων.

Τῇ δ' ἐπὶ τὴν ἀρχὴν μετὰ τὸν Ἡρώδην τῷ Ἀρχελαῷ καταστάσει 1
 συνάδει καὶ ὁ προειρημένος ἱστορικός, τὸν τε τρόπον ἀναγράφων, καθ'
 ὃν ἐκ διαθηκῶν Ἡρώδῃ τῷ πατρὸς, ἐπικρίσειώς τε Καίσαρος Ἀνγύστου,
 τὴν κατὰ Ἰουδαίων βασιλείαν διεδεξάτο, καὶ ὡς τῆς ἀρχῆς μετὰ δεκαετη
 20 χρόνον ἀποπεισόντος οἱ ἀδελφοὶ Φιλιππὸς τε καὶ ὁ υἱὸς Ἡρώδης ἅμα
 Ἀντανία τὰς ἑαυτῶν διεῖπον τετραρχίας. ὁ δ' αὐτὸς ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ 2
 τῆς ἀρχαιολογίας κατὰ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς Τιβερίου βασιλείας (τῶτον
 γὰρ τὴν καθ' ὅλων ἀρχὴν διαδεξασθαι ἑπτὰ ἐπὶ πεντήκοντα ἔτεσι τὴν
 ἡγεμονίαν ἐπικρατήσαντος Ἀνγύστου) Πόντιον Πιλάτον ἐπιτραπῆναι δηλοῖ
 25 τὴν Ἰουδαίαν, ἑταυθᾶ τε ἐφ' ὅλοις ἔτεσι δέκα σχεδὸν εἰς αὐτὴν παρα-
 μείναι τὴν Τιβερίῳ τελευτήν. ἔκῃ σαφῶς ἀπελήλεγται τὸ πλάσμα τῶν 3
 κατὰ τῷ σωτήρος ἡμῶν ὑπομνήματα χθὲς καὶ πρώην διαδεδωκότων, ἐν
 οἷς πρῶτος αὐτὸς ὁ τῆς παρασημειώσεως χρόνος τῶν πεπλακότων ἀπε-

1. κολύων *ceh Jos. SVHB*, κολύειον *afgik N.* | αὐτὸν *om. Jos.* | 2. ἰσορεῖ — *Antiq. XVII, 7. Bell. Jud. I, 53, 7.* | 3. αὐτῷ ἑαυτὸν *h.* | 7. post ἡμῶν *add. γενομένης hik.* | 11. λέγων — *Matth. 2, 22.* | τῆς Ἰουδαίας *om. hik N.* | 12. τῷ π. αὐτῷ Ἡρώδῃ *cfik B.* | Πρ. τῷ πατρὸς αὐτῷ *ae gh NSVH.* | 16. τὸν Ἡρώδην | τὴν Ἡρώδου *ae S.* | 17. τε τρόπον *cfgik B.* | τὸν τε *ae h SVH.* | ἀναγράφων — *Antiq. XVII, 8 seq. Bell. Jud. I, 53, 9.* | 21. διεῖπον | διεῖλον *S.* | 24. ἐπερ. δηλοῖ τὴν Ἰουδ. *cfik.* | ἐπερ. τ. Ἰ-δ. δηλοῖ *afh E.* | τὴν Ἰουδ. ἐπερ. δη-
 λοῖ *eg.* | δηλοῖ — *Antiq. XVIII, 3, 2.* | 25. τε | δι *c.* | 27. χθὲς | ἐχθὲς *hk.*

- 4 λέγει τὸ ψεύδος. ἐπὶ τῆς τετάρτης γοῦν ὑπατείας Τιβερίου, ἣ γέγονεν
ἔτους ἑβδόμου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τὰ περὶ τὸ σωτήριον πάθος αὐτοῖς
τολμηθέντα περιέχει, καθ' ὃν δείκνυνται χρόνος μὴδ' ἐπιστάς πω τῇ 'Ιε-
δαίᾳ Πιλάτος, εἶγε τῷ 'Ιωσήφῳ μάρτυρι χρησασθαι δέον, σαφῶς οὕτω
σημαίνοντι κατὰ τὴν δηλωθεῖσαν αὐτῷ γραφὴν, ὅτι δὴ δωδεκάτῳ ἐνιαυτῷ 5
τῆς Τιβερίου βασιλείας ἐπίτροπος τῆς 'Ιουδαίας ὑπὸ Τιβερίῳ καθίσταται
Πιλάτος.

C A P. 10.

Περὶ τῶν παρὰ 'Ιουδαίους ἀρχιερέων, καθ' οὓς ὁ Χριστὸς τὴν διδασκαλίαν
ἐποιήσατο.

(Nic. H. E. I, 18. 29.)

10

- 1 'Επὶ τούτων δὴ οὖν κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν ἔτος πεντεκαδέκατον
Τιβερίου Καίσαρος ἄγοντος, τέταρτον δὲ τῆς ἡγεμονίας Πορτίου Πιλάτου,
τῆς τε λοιπῆς 'Ιουδαίας τετραρχόντων 'Ηρώδης καὶ 'Ανσανίης καὶ Φιλίππου,
ὁ σωτὴρ καὶ κύριος ἡμῶν 'Ιησοῦς ὁ Χριστὸς τῷ Θεῷ, ἀρχόμενος ὥσπερ 15
ἔτων τριάκοντα, ἐπὶ τῷ 'Ιωάννῃ βύατισμα παραγίνεται, καταρχὴν τε ποι-
2 ἔται τῇ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον κηρύγματος. φησὶ δὲ αὐτὸν ἡ
θεία γραφὴ τὸν πάντα τῆς διδασκαλίας διατελέσαι χρόνον ἐπὶ ἀρχιερέως
'Αννα καὶ Καϊάφα, δηλοῦσα, ὅτι δὴ ἐν τοῖς μεταξὺ τῆς τέτων ἔτεσι
λειτεργίας ὁ πᾶς τῆς διδασκαλίας αὐτῷ συνεπεράνθη χρόνος· ἀρξαμένη 20
μὲν κατὰ τὴν τῷ 'Αννᾷ ἀρχιερωσύνην, μέχρι δὲ τῆς ἀρχῆς τῷ Καϊάφᾳ
3 παραμείναντος, ἥδ' ὅλος ὁ μεταξὺ τετραέτης παρίσταται χρόνος. τῶν
γάρ τοι κατὰ τὸν νόμον ἤδη πῶς καθυρημένων ἐξ ἐκείνῃ θεσμῶν, λίλυτο
μὲν, φ' διὰ βίου καὶ ἐκ προγόνων διαδοχῆς τὰ τῆς τοῦ Θεοῦ θεραπείας
προσέχοντα ἦν, ὑπὸ δὲ τῶν 'Ρωμαϊκῶν ἡγεμόνων ἄλλοι· ἄλλοι τὴν ἀρ- 25
4 χιερωσύνην ἐπιτρεπόμενοι οὐ πλεῖον ἔως ἐνὸς ἐπὶ ταύτης διετέλυν. ἰσορεῖ
δ' ἔν ὃν ὁ 'Ιωσήπος, τέσσαρας κατὰ διαδοχὴν ἐπὶ Καϊάφῃ ἀρχιερεῖς μετὰ
τὸν 'Ανναν διαγενίσθαι, κατὰ τὴν αὐτὴν τῆς ἀρχαιολογίας γραφὴν, ὡδέ
5 πῶς λέγων· „Οὐαλλέριος Γράτος, παύσας ἱεράσθαι 'Ανανον, 'Ισμαῖλον

1. γὰρ cfi (a pr. m.) kt VS^a HB, δ' ἔν ae h s, δι' ἔν g, γὰρ i (a sec. m.) N. |
2. πάθος αὐτοῖς b c d f g i k S^a B, αὐτοῖς πάθος ae h s V^a H. | 5. σημαίνοντι — Antiq.
XVIII, 5, 3. | 16. ποιεῖται] ποιεῖ a S V H, ποιῶ τε h. | 22. ὅλος ae hi (a sec.
man.) m s V H H^b, ὅλως c d f g i (a pr. m.) k B. Conf. p. 31, 6. | τετρ. παρίον.
a e g h s V H B, παρίον. τετρ. c d f, παρίσταται τετρ. i k. | 23. καθυρημένων a c f g
VS^a HB, καθαιρημένων e h i k S. | λίλυτο μὲν ἡ διὰ βίου καὶ ἐκ προγόνων διαδοχὴ
οὔτε τὰ τῆς S Z. | 24. τοῖ om. h i k. | 28. αὐτὴν b c d f g h i k v S^a B H^b, αὐτῆς
ae S V H. | ἀρχαιολογίας ae h i k N S V H B, ἱστορίας b c d f g. | 29. λέγων — Joseph.
Antiq. XVIII, 5, 3. | Οὐαλλέριος a c e f h s V^a B, Οὐαλλέριος g i k Joseph. N S^a H. |
'Ανανον cf Jos. N, 'Ανανον a e g h i k E.

„ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τῷ Φαβί. καὶ τῶτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μετα-
 „στήσας Ἐλεάζαρον τὸν Ἀνάν τῷ ἀρχιερέως νιὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα.
 „ἐνιαυτῷ δὲ διαγενομένῃ καὶ τότε παύσας Σίμωνι τῷ Καμίθῃ τὴν ἀρ-
 „χιερωσάντην παραδίδωσιν. οὐ πλέον δὲ καὶ τῷδε ἐνιαυτῷ τὴν τιμὴν ἔχοντι
 5 „διεγίνετο χρόνος, καὶ Ἰώσηπος, ὁ καὶ Καϊάφας, διάδοχος ἦν αὐτῷ.“
 ἔκων ὁ σύμπας οὐδ' ὅλος τετραέτης ἀποδείκνυται τῆς τῷ σωτήρος ἡμῶν 6
 διδασκαλίας χρόνος, τεσσάρων ἐπὶ τέσσαρσιν ἔτεσιν ἀρχιερέων ἀπὸ τοῦ
 Ἄννα καὶ ἐπὶ τὴν τῷ Καϊάφῃ κατάστασιν ἐνιαύσιον λειτουργίαν διατετε-
 λικότες. τὸν γέ τοι Καϊάφῃ ἀρχιερέα εἰκότως τῷ ἐνιαυτῷ, καθ' ὃν τὰ
 10 τῷ σωτηρίου πάθος ἐπιτελείτο, ἢ τῷ εὐαγγελίῳ παρεσημῆνато γραφῇ, ἐξ
 ἧς καὶ αὐτῆς ἐκ ἀπᾶδων τῆς προκειμένης ἐπιτηρέσεως ὁ τῆς τῷ Χριστῷ
 διδασκαλίας ἀποδείκνυται χρόνος. ἀλλὰ γὰρ ὁ σωτὴρ καὶ κύριος ἡμῶν 7
 οὐ μετὰ πλεῖστον τῆς καταρχῆς τῷ κηρύγματος τὰς δώδεκα ἀποστόλους
 ἀνακαλεῖται, ἧς καὶ μόνος τῶν λοιπῶν αὐτῷ μαθητῶν κατὰ τι γέρας
 15 ἐξαίρετον ἀποστόλους ὠνόμασεν. καὶ αὐθις ἀναδείκνυσιν ἑτέρας ἐβδομή-
 κοντα, ἧς καὶ αὐτὰς ἀπέστειλεν ἀνὰ δύο δύο πρὸ προσώπου αὐτῷ εἰς
 πάντα τόπον καὶ πόλιν οὗ ἡμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι.

CAP. 11.

Τὰ περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ μαρτυρημένα.

(Nic. H. E. I, 19. 20.)

Οὐκ εἰς μακρὸν δὲ τῷ βαπτιστῷ Ἰωάννῃ ὑπὸ τῷ νέῳ Ἡρώδῃ τὴν 1
 κεφαλὴν ἀποτηθέντος μνημονεύει μὲν καὶ ἡ θεία τῶν εὐαγγελίων γραφῇ
 συνιστορεῖ γε μὴν καὶ ὁ Ἰώσηπος, ὀνομαστὶ τῆς τε Ἡρωδιάδος μνήμην
 πεποιημένος, καὶ ὡς ἀδελφῷ γυναῖκα ἦσαν αὐτῇν ἡγάγετο πρὸς γάμον
 25 Ἡρώδης, ἀθετήσας μὲν τὴν προτίραν αὐτῷ κατὰ νόμους γεγεννημένην
 (Ἀρέτα δ' ἦν αὐτῇ τῷ Πιτράϊων βασιλέως θυγάτηρ), τὴν δὲ Ἡρωδιάδα
 ζῶντος διαστήσας τῷ ἀνδρός· δι' ἣν καὶ τὸν Ἰωάννην ἀνελὼν πόλεμον
 αἶρεται πρὸς τὸν Ἀρέταν, ὡς ἀν' ἡτιμασμένης αὐτῷ τῆς θυγατρὸς. ἐν 2

1. Φαβί bcd f i k Jos. NS^a B, Φαβί g h, Βαβί acSVH. | 2. Ἀνάν c h k Jos. N, Ἀννάν acfgiE. | 5. διεγίνετο] διαγίνετο acSVH. | 6. ὅλος] ὅλος egSS^a. Cf. p. 30, 22. | 7. χρόνος post διδ. ponunt ac h i k NE, post σύμπας c f g. | 8. ἐνιαύσιον] ἐνιαυσίαν c g. | διατετελικότες c f g i k m v N B H^b, ἐπιτετελικότες ac h s V H. | 12. post ἡμῶν add. Ἰησοῦς ὁ Χριστός c f g i' H, Ἰησ. Χριστός SS^a, om. ac h i k B. | 16. δύο alterum om. i k NS. | 17. ἡμελλεν bcd f h, ἐμελλεν volgo. | 22. ἡ θεία τῶν om. h. | 23. συνιστορεῖ — Antiq. XVIII, 5. | τῆς τε om. h. | 25. γεγεννημένην c f i k N B H^b, γεγαυμένην g h, γεγαυμένην γυναῖκα acSVH. | 28. αἶρεται] αἶρεται (sic) h, αἶρεται i (a pr. m.) k, ἀναίρεται i (a sec. m.). | αἶρω τῆς abc e g h i k t N B H^b, αἶρω τῆς d S i' H, τῆς αἶρω f.

- ὃ πολίμω μάχης γενομένης πάντα φησὶ τὸν Ἡρώδου στρατὸν διαφθαρῆναι, καὶ ταῦτα πεπονημένοι τῆς ἐπιβουλῆς ἔσκεν τῆς κατὰ τὸ Ἰωάννη γεγεννη-
 3 μένης. ὁ δ' αὐτὸς Ἰωσήπος ἐν τοῖς μάλιστα δικαιότατον καὶ βαπτισ-
 στὴν ὁμολογῶν γεγονέναι τὸν Ἰωάννην, τοῖς περὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν τῶν
 εὐαγγελίων γραφὴν ἀναγεγραμμένοις συμμαρτυρεῖ. ἰστορεῖ δὲ καὶ τὸν 5
 Ἡρώδην τῆς βασιλείας ἀποπεπτωκέναι διὰ τὴν αὐτὴν Ἡρωδιάδα, μεθ'
 ἧς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀπεληλάσθαι, Βίβραν τῆς Γαλλίας
 4 οἰκίῃν καταδικασθέντα. καὶ ταῦτά γε αὐτῷ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς
 ἡρακλειολογίας δεδηλώεται, ἔνθα συλλαβαῖς αὐταῖς περὶ τοῦ Ἰωάννου ταῦτα
 γράφει· „τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἰδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ 10
 „τῷ θεῷ, καὶ μάλα δικαίως τιτυμένῳ κατὰ ποιήν· Ἰωάννη τῷ καλεμένῳ
 5 „βαπτιστῷ. κτείνει γὰρ τούτων Ἡρώδης, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις
 „κελεύοντα, ἀρετὴν ἐπασκῶσι, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνη καὶ πρὸς
 „τὸν θεὸν ἐνσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνίται. ἔτω γὰρ δὴ καὶ τὴν
 „βίπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανείσθαι, μὴ ἐπὶ τινος ἁμαρτάδων παραι- 15
 „τήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἀγνείᾳ τῷ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς
 6 „δικαιοσύνην προεκκεκαθαυμένης. καὶ τῶν ἄλλων συστρεφομένων (καὶ γὰρ
 „ἡσθησαν ἐπιπλεῖστον τῷ ἀκροάσει τῶν λόγων), δέσας Ἡρώδης τὸ ἐπὶ
 „τοσούτῳ πιθανὸν αὐτῷ τοῖς ἀνθρώποις, μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέροι,
 „(πάντα γὰρ ἐφύκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράζοντες), πολὺ κρεῖττον 20
 „ἡγεῖται, πρὶν τι ρεώτερον ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι, προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ
 „μεταβολῆς γενομένης εἰς πράγματα ἐμπεισὼν μεταποιεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψία
 „τῷ Ἡρώδῃ δέσμιος εἰς τὸν Μαχαιρῆντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρέ-
 7 „ρσον, ταύτῃ κτείνονται.“ ταῦτα περὶ τοῦ Ἰωάννου διελθὼν καὶ τῷ σω-
 τῆρος ἡμῶν κατὰ τὴν αὐτὴν τῷ συγγράμματος ἱστορίαν φδὲ πως μέμνη- 25

2. τῷ c h i k NB, om. aefg S' H. | 7. Γαλλίας] Γαλλίας πόλιν vulgo, πόλιν om. bcd f S. | 10. γράφει — Antiq. XVIII, 5, 2 Hav. | 11. καλεμένῳ] ἐπιπλεμένῳ i (a sec. man.) k N Jos., κακωμένῳ H errore typograph. | 12. γὰρ] γὰρ δὴ efg. | τοῖς Ἰουδαίοις Eusebii codd. et edd., τῶς Ἰουδαίοις Joseph. Zonar. (Ann. VI, 6. pag. 486. Pind.) | 13. ἐπασκῶσι CNVHH^a B, ἐπασκῶσαι S, ἐπασκῶντας Joseph. Zonar. | τὰ om. cf, τῇ Joseph. | 14. χρωμένοις ik Josephi codd. aliquot NY^a S^a, χρωμένους ceteri codd. Eusebii et Josephus Havercampii et Zonar. S' V' H^a B. | 18. ἡσθησαν acf h E, ἡρθσαν eikm Joseph. N. | 19. πιθανόν] πειθανόν h S' V' H. | ἀποστάσει] στασει Josephi codd. aliquot et Zonar. | φέροι h i k Joseph. Zonar. N, φέροιτο acefg E. | 21. ἀπ' ac h S' V' H B, ἐπ' bcd f i k N S^a, ἔξ Joseph. Zonar. | 23. post τῇ add. τῷ e i k S' V' H, om. a e h N Jos. B. | 24. τῷ om. h. | 25. μέμνηται — Antiq. XVIII, 3, 3 Hav. Idem fragmentum Josephi apposuit Eusebius in libris demonstrat. evang. p. 124 ed. Colon.

ται· „γίνεται δὲ κατὰ τῶτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εὖγε ἄνδρα
 „αὐτὸν λέγειν χρηΐ. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων
 „τῶν ἡδονῇ τάληθ' ὀχομένων, καὶ πολλὰς μὲν τῶν Ἰουδαίων, πολλὰς δὲ
 „καὶ ἀπὸ τῆ Ἑλληνικῇ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς ἔτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδειξει 8
 5 „τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, ἐκ ἔξε-
 „παύσαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων
 „ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταυτὰ τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ
 „αὐτῆ θαυμασία εἰρηκότων. εἰσέτι τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τῆδε
 „ὠτομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φύλον.“ ταῦτα τοῦ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων 9
 10 συγγραφίως ἀνέκαθεν τῇ ἱαντῇ γραφῇ περὶ τε τοῦ βυκτιστοῦ Ἰωάννου
 καὶ τῆ σωτῆρος ἡμῶν παραδεδωκότος, τίς ἂν ἔτι λείποιτο ἀποφυγῇ τοῦ
 μὴ ἀναισχύντως ἀπελίγχεσθαι τὰς τὰ κατ' αὐτῶν πλασαμένους ὑπομή-
 ματα; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐχίτω ταύτῃ.

CAP. 12.

15 Περὶ τῶν μαθητῶν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.
 (Nic. H. E. I, 21. 22. usque ad fin.)

Τῶν γε μὴν τῆ σωτῆρος ἀποστόλων παντί τῃ σαφῆς ἐκ τῶν εὐαγ- 1
 γελίων ἢ πρὸς ῥησιν. τῶν δ' ἰβδομήκοντα μαθητῶν κατάλογος μὲν ὑδεῖς
 ὑδαμὴ φέρεται· λέγεται γε μὴν εἰς αὐτῶν Βαρνάβας γεγενῆσθαι, οὗ δια-
 20 φόρος μὲν καὶ αἱ πράξεις τῶν ἀποστόλων ἐμνημόνευσαν, ἐχ ἥμισα δὲ
 καὶ ὁ Παῦλος Γαλάταις γράφων. τῶν δ' εἶναι φασὶ καὶ Σωσθένην
 τὸν ἄμα Παύλῳ Κορινθίους ἐπιστεῖλαινα. ἡ δ' ἱστορία παρὰ Κλήμεντι 2
 κατὰ τὴν πέμπτην τῶν ὑποτυπώσεων, ἐν ᾗ καὶ Κηφᾶν, περὶ οὗ φησὶν
 ὁ Παῦλος „ὅτε δὲ ἦλθε Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ

1. post Ἰησοῦς add. τις c f g E, om. a e h i k Joseph. Zonar. (Ann. VI, 4. p. 479 Pind.) N Suid. (p. 4041 Bernh., v. Ἰωσήπος) atque ipse Euseb. Demonstr. evang. I. c. | ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρηΐ a e f h Joseph. Zonar. Suid. Euseb. in Dem. Ev. E, αὐτὸν ἄνδρα λέγειν χρηΐ e g i k, ἄνδρα λέγειν αὐτὸν χρηΐ N. | 5. ἡδονῇ a c e f g h i k N Joseph. Suid. B, σὺν ἡδονῇ Zonar. SVH. verba τῶν σὺν ἡδονῇ om. Eus. in Dem. Ev. | τῶν Ἰουδαίων Ἰουδαῖος Joseph. aliter locum reddunt Eus. in Dem. Evang. I. c. et Isid. Pelus. IV. Ep. 225. | 5. ἐξεπαύσαντο a c e f g E, ἵταίσαντο h i k N Joseph. Zonar. Suid. Euseb. in Dem. Ev. | 6. post πρῶτον add. αὐτὸν N Zonar. Suid. Cedren. E, om. a c e f g h i k Josephi codd. aliquot Euseb. in Dem. Evang. | 12. τὰ add. c h, om. volgo. | κατ' αὐτῶν a c e g i (a sec. man.) E, κατ' αὐτὸν h i (a pr. m.) k. Cf. I, 9. p. 29, 27. IX, 5. | 19. μὴν μὲν H errore typogr. | 21. é om. a (a sec. man.) e g h. | Γαλάταις γράφων e f g i k B, γράφων Γαλάταις a e h SVH. | 22. ἐπιστελλαντα — 1 Cor. 1, 1. | 23. πέμπτην — hoc fragmentum Hypotyposeson deest in Clementis opp. editione Klotziana. | φησὶν — Gal. 2, 11.

- ἀντέστην“, ἵνα φησὶ γηγονέναι τῶν ἐβδομήκοντα μαθητῶν, ὁμώνυμον
- 3 Πέτρῳ τυγχάνοντι τῷ ἀποστόλῳ. καὶ Ματθαίαν δὲ τὸν ἀντὶ Ἰῦδα τοῖς ἀποστόλοις συγκαταλεγέντα, τὸν τε σὺν αὐτῷ τῇ ὁμοίᾳ ψήφῳ τιμηθέντα, τῆς αὐτῆς τῶν ἐβδομήκοντα κλήσεως ἡξιῶσθαι κατέχει λόγος. καὶ Θαδ-
 4 δαῖον δὲ ἵνα τῶν αὐτῶν εἰναί φασι, περὶ οὗ καὶ ἱστορίαν ἐλθῶσαν εἰς 5 ἡμᾶς ἀντίκα μάλα ἐκδήσομαι. καὶ τῶν ἐβδομήκοντα δὲ πλείους τῷ σω-
 4 τῆρος πεφηνέναι μαθητὰς εὖροις ἂν ἐπιτηρήσας, μάρτυρι χρώμενος τῷ Παύλῳ, μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἔγερσιν ὥφθαι αὐτὸν φήσαντι πρῶτον μὲν Κηφᾶ, ἔπειτα τοῖς δώδεκα, καὶ μετὰ τούτους ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ὧν τινὰς μὲν ἔφασκε κεκοιμηθῆσαι, τὰς πλείους δ' ἔτι τῷ βίῳ, 10
 5 καθ' ὃν καιρὸν αὐτῷ ταῦτα συνετάττετο, περιεῖναι. ἔπειτα δ' ὥφθαι αὐτὸν Ἰακώβῳ φησὶν· εἰς δὲ καὶ ἕτος τῶν φερομένων τῷ σωτῆρος ἀδελ-
 5 φῶν ἦν. εἰθ' ὥς παρὰ τέτους κατὰ μίμησιν τῶν δώδεκα πλείστον ὅσων ὑπαρχάντων ἀποστόλων, οἷός καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος ἦν, προστίθῃσι λέγων·
 „ἔπειτα ὥφθη τοῖς ἀποστόλοις πᾶσι.“ ταῦτα μὲν ἂν περὶ τῶνδε. τῆς 15
 δὲ περὶ τὸν Θαδδαῖον ἱστορίας τοιοῦτος γέγονεν ὁ τρόπος.

C A P. 13.

Ἱστορία περὶ τοῦ τῶν Ἐδессηνῶν δυνάστου.

(Nic. H. E. II, 7., et Evagr. IV, 29.)

- 1 Ἡ τῷ κυρίῳ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησὺ Χριστῷ θεϊότης, εἰς πάντας 20 ἀνθρώπους τῆς παραδοξοποιῆς δυνάμεως ἐνεκεν βοιωμένη, μυρίης ὅσας καὶ τῶν ἐπ' ἄλλοδαπῆς πορρωτάτω τε τῆς Ἰουδαίας νόσων καὶ παρτοιῶν παθῶν.
- 2 ἐλπίδι θεραπείας ἐπήγετο. ταύτῃ τοι βασιλεὺς Ἀβγαρος, τῶν ὑπὲρ Ἑν-
 2 φράτην ἔθνων ἐπισημότατα δυναστεύων, πάθει τὸ σῶμα δεινῷ καὶ οὐ

1. post ἀντέστην add. ὅτε κατεγνωσμένος ἦν a e S, om. ceteri. | 2. post Ἰῦδα add. τῷ προδύτῃ a e S V H, om. c f h i k B. | 3. συγκαταλεγέντα c f h i k B, ἐγκαταλεγέντα a e S V H, καταλεγέντα g. | 8. φήσαντι — 1 Cor. 15, 5. | πρῶτον a e g h i k S V H B, πρῶτῳ b c d f V S a. | 9. πεντακοσίοις] πεντακοσίων h. | 11. περιεῖναι d f V S a H b, περιεῖναι a b c S V H B, περιεῖναι g, περιμένειν e h i k m. | 12. post σω-
 4 τῆρος add. μαθητῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ a e S V H, om. b c d f g h i k R S a B. | 16. post ἱστορίας add. ἡμῖν ληθείσης a e S V H, om. c f g h i k B. | 20. θεϊότης b c d f g h i k S a H B, θεϊότης a e N S V. | 22. πορρωτάτω τε a c f E, πορρ. δὲ g, πορρ. ὄντων h, πορρωτάτων ὄντων k, πορρωτάτω (sine τε) e. | post νόσων add. τε a c f S V H, om. e g h i k B. | 23. Ἀβγαρος in nummis constanter (cf. Spanh. de usu et praest. numm. I, 126. 446. 535.), item in inscriptionibus (cf. Orell. n. 921), quare in tanta codicum discrepantia hanc nominis formam praefereendam duxi. eandem tuen-
 tur c g i (a pr. m.) B, Αὔγαρος f S a, Ἀβγαρος vel Ἀβγαρος a e k S, Ἀβγαρος h. V H fluctuant inconstanter inter Ἀβγαρος et Ἀβγαρος.

θεραπευτῶ ὅσον ἐκ' ἀνθρωπείᾳ δυνάμει καταφθειρόμενος, ὡς καὶ τὸνομα
 τῷ Ἰησοῦ πολὺ καὶ τὰς δυνάμεις συμφώνως πρὸς ἀπάντων μαρτυρούμενος
 ἐπύθεται, ἰκέτης αὐτῷ πέμψας δι' ἐπιστοληφόρου γίγνεται, τῆς τόσῃ τυχεῖν
 ἀπαλλαγῆς ἀξίων. ὁ δὲ μὴ τότε καλᾷτι ὑπακέσας, ἐπιστολῆς γὰρ αὐτὸν
 5 ἰδίᾳς καταξιοῖ, ἵνα τῶν αὐτῷ μαθητῶν ἀποστελλεῖν ἐπὶ θεραπείᾳ τῆς
 νόσου, ὁμῶς τε αὐτῷ σωτηρίαν καὶ τῶν προσηκόντων ἀπάντων ὑπισχνή-
 μενος. ἐκ εἰς μακρὰν δὲ ἄρα αὐτῷ ἐπληρῶτο τὰ τῆς ἐπαγγελίας. μετὰ
 γὰρ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ τὴν εἰς ὕψαν ἀνοδὸν Θωμᾶς, τῶν
 ἀποστόλων εἰς τῶν δώδεκα, Θαδδαῖον, ἐν ἀριθμῷ καὶ αὐτὸν τῶν ἐρδο-
 10 μήκοις τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν κατελιγμένον, κινήσει θιουοίρας ἐπὶ τὴν
 Ἑδεσσαν κήρυκα καὶ εὐαγγελιστὴν τῆς περὶ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας ἐκ-
 πέμπει, πάντα τε δι' αὐτῷ τὰ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τέλος ἐλάμβανεν ἐπαγ-
 γελίας. ἔχεις καὶ τούτων ἀνάγραφον τὴν μαρτυρίαν, ἐκ τῶν κατὰ Ἑδεσσαν
 5 τοττηκῆντα βασιλευμένῃ πόλιν γραμματοφυλακίων ληφθεῖσαι. ἐν γὰρ
 τοῖς αὐτόθι δημοσίοις χάριται, τοῖς καὶ παλαιὰ καὶ τὰ ἀμφὶ τὸν Ἀβ-
 γαρον προχθέντα περιέχουσι, καὶ ταῦτα εἰσέτι νῦν ἐξ ἐκείνῃ πεφυλαγμένα
 εὑρίσκται. οὐδὲν δὲ οἶον καὶ αὐτῶν ἐπακοῦσαι τῶν ἐπιστολῶν, ἀπὸ τῶν
 ἀρχίων ἡμῖν ἀναληφθεισῶν, καὶ τότε αὐτοῖς ῥήμασιν ἐκ τῆς Σύρων
 φωνῆς μεταβληθυσῶν τὸν τρόπον.

20 Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς γραμμένης ἐν τῷ Ἀβγαροῦ τοπάρχῳ τῷ Ἰησοῦ, καὶ πεμ-
 θείσης αὐτῷ δι' Ἀνανίαν ταχιδρόμον εἰς Ἱεροσόλεμα.

„Ἀβγαρος τοπάρχης Ἑδέσσης Ἰησοῦ σωτῆρι ἀγαθῷ ἀνασανέντι ἐν
 „τόπῳ Ἱεροσολύμων χαίρειν. ἤκουσται μοι τὰ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν
 „ἰαμάτων, ὡς ἄνεν φαρμάκων καὶ βοτανῶν ὑπὸ σοῦ γινομένων. ὡς γὰρ
 25 „λόγος, τριπλῶς ἀναβλέπειν ποιεῖς, χωλὸς περιπατεῖν, καὶ λεπρὸς καθαρί-
 „ζεις, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα καὶ δαίμονας ἐκβάλλεις, καὶ τὸς ἐν μα-
 „κρονομίᾳ βασιανζομένους θεραπεύεις, καὶ νεκροὺς ἐγείρεις. καὶ ταῦτα 7

4. γὰρ cfikVSHB, δ' ἐν aeghS. | 6. αὐτῷ aehekSVHB, αὐτῷ bc
 (teste Valesio) dfgS. | ὑπισχνόμενος] ὑποσχόμενος eh. | 7. μακρὰν cfikB, μα-
 κρὸν aeghSVH. | 8. ἀνάστασιν] ἀναβίωσιν a (a pr. m.) egh. | post ἀνάστασιν
 add. οὐτὰ fik, om. reliqui. | post ἀνοδὸν add. αὐτῷ aeghekSVH, om. cfiB. |
 τῶν ἀποστ. εἰς aehekE, εἰς τῶν ἀπ. cfiB. | 9. post Θαδδαῖον add. τὸν ἀδελφόν
 bS probante K (de Ruf. p. 351), om. ceteri codd. RVHB. | 10. τὴν Ἑδεσσαν
 ahNE, τὴν Ἑδεσσαν k, τὰ Ἑδεσσα bcdcfmν, τὰ Ἑδεσσα g. | 13. Ἑδεσσαν
 acfhiE, Ἑδεσσαν egk. | 14. τοττηκῆντα] τοττηκῆντα egh. | 16. καὶ post εἰσέτι
 add. aeHSVHHb, om. cfigikB. | 21. Ἀνανία cfi (a pr. m.) E, Ἀνανία egh
 (a sec. m.) kN. | 22. post Ἀβγαρος add. Οὐχανίης υἱὸς G e libro Bongarsii,
 nUchanias filiusu R. | Ἑδέσσης acfgE, Ἑδέση k, om. eh. | 27. ἐγείρεις]
 ἀνιέρεις h.

- „πάντα ἀκώσας περὶ σὲ κατὰ τῶν ἐθέμεν τὸ ἔτερον τῶν δύο· ἢ ὅτι σὺ
 „εἰ ὁ θεὸς, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ἑρατοῦ ποιεῖς ταῦτα, ἢ εἴδεις εἰ τῷ θεῷ
 8 „ποιῶν ταῦτα. διὰ τὸτο τοίνυν γράψας ἐδεήθην σε σκελῆναι πρὸς μί,
 „καὶ τὸ πάθος, ὃ ἔχω, θεραπεῦσαι. καὶ γὰρ ἤκουσα ὅτι καὶ Ἰουδαῖοι
 „καταγογγύζουσι σε καὶ βέλονται κακῶσαι σε. πόλις δὲ μικροτάτη μοί 5
 „ἔστι καὶ σιμνῇ, ἥτις ἐξαρκεῖ ἡμποτίροις.“
- 9 Καὶ ταῦτα μὲν ἕτως ἔγραψε, τῆς θείας αὐτὸν τέως μικρὸν ἀνα-
 σάσης ἐλλάμπνους. ἄξιον δὲ καὶ τῆς πρὸς τῷ Ἰησοῦ αὐτῷ διὰ τὰ αὐτὰ
 γραμματοκομιστῶ ἀποσταλείσης ἐπακῶσαι, ὀλιγοστίχῳ μὲν, πολυδυνάμῳ δὲ
 ἐπιστολῇς, τῶτον ἐχέσης καὶ αὐτῆς τὸν τρόπον. 10

Τὰ ἀντιγραφέντα ὑπὸ Ἰησοῦ διὰ Ἀνανία ταχυδρόμον τοπάρχῃ Ἀβγάφῃ.

- 10 „Μακάριος εἰ πιστεύσας ἐν ἐμοὶ, μὴ ἰωρακῶς με. Γέγραπται γὰρ
 „περὶ ἐμοῦ, τὸς ἰωρακῶτας με μὴ πιστεύουσιν μοι, καὶ ἴνα οἱ μὴ ἰωρα-
 „κότες αὐτοὶ πιστεύσωσι καὶ ζήσωται. περὶ δὲ οὗ ἔγραψάς μοι ἔλθειν
 „πρὸς σέ, δέον ἐστὶ πάντα, δι' αὐ ἀπεστάλην, ἐνταῦθα πληρῶσαι με, καὶ 15
 „μετὰ τὸ πληρῶσαι ἕτως ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστειλαντά με. καὶ
 „ἐπειδὴν ἀναληφθῶ, ἀποστειλῶ σοὶ τινα τῶν μαθητῶν μου, ἵνα ἰάσῃται
 „σε τὸ πάθος, καὶ ζῶῃν σοι καὶ τοῖς σὺν σοὶ παράσχῃται.“
- 11 Ταύταις δὲ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐτι καὶ ταῦτα συνήψατο τῇ Σύρων
 φωνῇ. μετὰ δὲ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Ἰησοῦν ἀπέστειλεν αὐτῷ Ἰούδας ὁ 20
 καὶ Θωμᾶς Θαδδαῖος ἀπόστολον, ἵνα τῶν ἐβδομήκοντα. ὃς ἔλθων κα-
 τέμνε πρὸς Τωβίαν τὸν τῷ Τωβία. ὡς δὲ ἠκέσθη περὶ αὐτοῦ, ἐμηνύθη
 τῷ Ἀβγάφῃ ὅτι ἐλήλυθεν ἐνταῦθα ἀπόστολος τῷ Ἰησοῦ, καθὰ ἐπίστευε
 12 σοι. ἤρξατο οὖν ὁ Θαδδαῖος ἐν δυνάμει θεοῦ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον
 καὶ μαλακίαν, ὥστε πάντας θαυμάζειν. ὡς δὲ ἤκουσεν ὁ Ἀβγαρος τὰ 25

5. σε add. a c f S V H, om. e g h i k B. | μικροτάτη] οὐ μικροτάτη conj. Z. |
 7. καὶ ταῦτα — τὸν τρόπον add. a b (in marg.) e k S V H, om. cum reliquis codd.
 R S B, uncis includunt Z H, recte. | 11. ὑπὸ] παρὰ h. | Ἀνανία e g k. | τοπ.
 Ἀβγ.] τοπάρχῃ Ἀβγάφῃ h. | 12. ante μακάριος add. Ἀβγαρος c f V S H, om.
 a e g h i k R S B. | εἰ a c f i k E, ὁ e g h. | γέγραπται:] interpretes afferunt Jes. 6, 9.
 32, 45. Matth. 15, 13. Joh. 20, 29. | 13. πιστεύουσιν] πιστεύειν a e h S. | μοι
 c f V S H B, in ἐμοὶ a e g i k S. | καὶ ἴνα codd., καὶ om. S V H. | 14. δι' οὗ] οὐ δι'
 a S S. | 15. με om. e h. | 17. ἀποστειλῶ] ἀποστήλλω a e S S. | 21. ἀπόστολον]
 τὸν ἀπόστ. c S V H: τὸν habet b superscriptum: ceteri articulum om. | 22. post
 πρὸς add. τὸν c f. | post αὐτῷ add. καὶ ὁ ἄλλος γίγνετο διὰ τῶν ἐπιτελεμένων αὐτῷ
 (παρ' αὐτῷ e i k) θαυμασιῶν εἰ (in marg.) k S V H, om. a b c d f g h R S B. | 23. ἐντ.
 ἀπόστ. c f, ἀπόστ. ἐντ. cum ceteris codd. E. | καθὰ a b c d f i k S B, καθ' αὐτῶν g,
 καθὼς e h S V H.

μεγαλία καὶ τὰ θαυμάσια, ἃ ἐποίει, καὶ ὡς ἐθεράπευεν, ἐν ὑπονοίᾳ
 γέγονεν, ὡς ὅτι αὐτός ἐστι, περὶ οὗ ὁ Ἰησοῦς ἐπέστειλε λέγων· ἐπειδὴν
 ἀνελθὼν, ἀποστείλω σοὶ τινα τῶν μαθητῶν μου, ὃς τὸ πάθος σε ἰά-
 σεται. μετακαλεσάμενος ἔν τὸν Τωβίαν, παρ' ᾧ κατέμεινεν, εἶπεν· ἤκουσα 13
 5 ὅτι ἀνὴρ τις δυνάστης ἔλθων κατέμεινεν ἐν τῇ σῇ οἰκίᾳ· ἀνάγαγε αὐτὸν
 πρὸς μέ. ἔλθων δὲ ὁ Τωβίας παρὰ Θαδδαίῳ εἶπεν αὐτῷ· ὁ τοπάρχης
 Ἀβγαρος μετακαλεσάμενός με εἶπεν ἀναγαγεῖν σε παρ' αὐτῷ, ἵνα θερά-
 πεύσῃς αὐτοῦ τὸ πάθος. καὶ ὁ Θαδδαῖος· ἀναβαίνω, ἔφη, ἐπειδήπερ
 δυνάμει παρ' αὐτῷ ἀπίσταμαι. ὁρθίσας οὖν ὁ Τωβίας τῇ ἐξῆς καὶ 14
 10 παραλαβὼν τὸν Θαδδαῖον ἦλθε πρὸς τὸν Ἀβγαρον· ὡς δὲ ἀνέβη, παρόν-
 των καὶ ἰστώτων τῶν μεγιστάνων αὐτῷ, παραχρῆμα ἐν τῷ εἰσιῖναι αὐ-
 τὸν ὄραμα μέγα ἐφάνη τῷ Ἀβγάρῳ ἐν τῷ προσώπῳ τῷ ἀποστόλῃ Θαδ-
 δαίου. ὅπερ ἰδὼν Ἀβγαρος προσεκίνησε τῷ Θαδδαίῳ, θαυμά τε ἔσχε
 πάντας τὰς περιεστωῦτας· αὐτοὶ γὰρ ἐχ' ἐωράκεισαν τὸ ὄραμα, ὃ μόνῳ τῷ
 15 Ἀβγάρῳ ἐφάνη. ὃς καὶ τὸν Θαδδαῖον ἤρετο, εἰ ἐκ' ἀληθείας μαθητὴς 15
 εἰ Ἰησοῦ τῷ υἱῷ τῷ Θεῷ, ὃς εἰρήκει πρὸς μέ· ἀποστείλω σοὶ τινα τῶν
 μαθητῶν μου, ὅστις ἰάσεται σε καὶ ζῶν σοι παρέξει. καὶ ὁ Θαδδαῖος
 ἔφη· ἐπεὶ μεγάλως πεπίστευκας εἰς τὸν ἀποστείλαντά με, διὰ τὸτο ἀπε-
 στάλῃν πρὸς σέ. καὶ πάλιν ἰὼν πιστεύσῃς ἐν αὐτῷ, ὡς ἂν πιστεύσῃς
 20 ἔσται σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου. καὶ ὁ Ἀβγαρος πρὸς αὐτὸν· 16
 ἔτιως ἐπίστευσα, φησὶν, ἐν αὐτῷ, ὡς καὶ τὰς Ἰουδαίους τὰς σταυρώσαντας
 αὐτὸν βεληθῆναι δύναιμι παραλαβὼν κατακόψαι, εἰ μὴ διὰ τὴν βασι-
 λεῖαν τὴν Ῥωμαίων ἀνεκότην τούτου. καὶ ὁ Θαδδαῖος εἶπεν· ὁ κύριος

1. post ἐθεράπευεν add. ἐν ὀνόματι καὶ δυνάμει Ἰησοῦ Χριστοῦ a ek SVS² HHb, om. b c d f g h i B. | 3. ὃς] ὅστις a SVH. | 5. post ἔλθων add. ἀπὸ Ἱεροσολύμων a ek SVH, om. b c d f g h i R S² B. | κατέμεινεν c f g i B, κατέμεινεν h, καταμῖνει a ek SVH. | post οἰκίᾳ add. καὶ πολλὰς ἰασεις ἐκ' ὀνόματι Ἰησοῦ ἐργάζεται. ὁ δὲ εἶπε· ναί, κύριε, ξένος τις ἔλθων ἐν ἡμέρῃ (ἐν ἡμέρᾳ α) παρ' ἐμοὶ καὶ πολλὰ θαυμάσια ἐπιτελεῖ. ὁ δὲ a ek SVH, om. b c d f g h i R B. Valenii adnotatio haud accurata est. | post αὐτὸν add. ἔφη a ek SVH, om. ceteri. | 6. Θαδδαῖῳ c g h i B, Θαδδαῖον a e f k SVH. | 7. αὐτῷ C R H b, αὐτὸν S V H. | 8. αὐτῷ τὸ πάθος a e k E, αὐτὸν τὸ πάθος f, αὐτὸν sine τὸ πάθος g h i. | 9. αὐτῷ] αὐτὸν d S V H. | haec καὶ παραλ. τὸν Θαδδ. post πρὸς τὸν Ἀβγαρον ponit h omisso καί. | 11. μεγιστάνων Burioni et Heinichenii operae. | 14. πάντας τὰς περιεστωῦτας c e f g i k B, τὰς π. πάντας a h S V H. | ἐωράκεισαν h, ἐωράκασιν volgo. | 16. ἀποστείλω] ὅτι ἀποστ. h i (a sec. m.). | 17. ἰστέται — παρέξει c f g h i R B, ἰστέται σου τὸ πάθος, καὶ ζῶν σοι καὶ τοῖς οὖν σοι παρέξει πᾶσι a e k S V H. | 18. post με add. Κτίριον Ἰησοῦν a e k S V H, om. ceteri. | 19. post ἰὼν add. ἐπιπλέον a e (a sec. m.) k S V H, om. c e (a pr. m.) f g h i B. | ἐν αὐτῷ c f g h i B, εἰς αὐτὸν a e k S V H. | 23. τὴν Ῥωμ. a c f i (a pr. m.) V, τῶν Ῥωμ. c g h i (a sec. m.) k S S² H B. | ἀνεκότην] ἐκότην h. | τὴν c f g h i B, τῆς προθέσεως a e k S V H.

ἡμῶν τὸ θέλημα τῷ πατρὶς αὐτῷ πεπλήρωκε, καὶ πληρώσας ἀνελήφθη
 17 πρὸς τὸν πατέρα. λέγει αὐτῷ Ἀβραῶν· κἀγὼ πεπίστευκα εἰς αὐτὸν καὶ
 εἰς τὸν πατέρα αὐτῷ. καὶ ὁ Θεοδότης διὰ τῆτο, φησὶ, τίθημι τὴν χεῖρά
 μου ἐπὶ σὲ ἐν ὀνόματι αὐτῷ. καὶ τῆτο πράξαντος παραχρῆμα ἐθεραπεύθη
 18 τῆς νόσου καὶ τῷ πάθει οὐ εἶχεν. ἐθαύμασεν τε ὁ Ἀβραῶν, ὅτι καθὼς 5
 ἤκουσται αὐτῷ περὶ τῷ Ἰησοῦ, ἔτις τοῖς ἔργοις παρελάβε διὰ τῷ μαθητῷ
 αὐτῷ Θεοδότης, ὃς αὐτὸν ἄνεν φαρμακείας καὶ βοτανῶν ἐθεράπευσεν, καὶ
 οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀβδὸν τὸν τοῦ Ἀβδὸν ποδάγραν ἔχοντα, ὃς καὶ
 αὐτὸς προσελθὼν ὑπὸ τὰς πόδας αὐτῷ ἵπυσεν, εὐχὰς τε διὰ χειρὸς λα-
 βὼν ἐθεραπεύθη· πολλὰς τε ἄλλας συμπολίτας αὐτῶν ὁ αὐτὸς ἰάσατο, 10
 19 θαυμαστά καὶ μεγάλα ποιῶν, καὶ κηρύσσων τὸν λόγον τῷ Θεῷ. μετὰ δὲ
 ταῦτα ὁ Ἀβραῶν· ἐφη, σὺν δυνάμει τῷ Θεῷ ταῦτα ποιεῖς,
 καὶ ἡμεῖς σε αὐτοὶ ἐθαυμάσαμεν. ἀλλ' ἐπὶ τέτοις δέομαί σε, διήγησάι
 μοι περὶ τῆς ἐλευσεως τοῦ Ἰησοῦ πῶς ἐγένετο, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως
 20 αὐτῷ, καὶ ἐν ποίᾳ δυνάμει ταῦτα ἐποίει, ἃ τίνα ἠκέσαμεν. καὶ ὁ Θεο- 15
 δότης· νῦν μὲν σιωπήσομαι, ἐφη, ἐπειδὴ κηρύξαι τὸν λόγον ἀπεστάλην,
 αὐτοῖς δὲ ἐκκλησιάσασθαι μοι τὸς πολίτας σε πάντας, καὶ ἐπ' αὐτῶν κηρύξω
 τὸν λόγον τῷ Θεῷ, καὶ σπερῶ ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τῆς ζωῆς, περὶ τε
 τῆς ἐλευσεως τοῦ Ἰησοῦ καθὼς ἐγένετο, καὶ περὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ,
 καὶ ἔνεκα τίνος ἀπεστάλη ὑπὸ τῷ πατρὶ, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως τῶν 20
 ἔργων αὐτῷ, καὶ μυστηρίων ὧν ἐλάλησεν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ποίᾳ δυνάμει
 ταῦτα ἐποίει, καὶ περὶ τῆς καινῆς αὐτῷ κηρύξεως, καὶ περὶ τῆς σμι-
 κρότητος καὶ περὶ τῆς ταπεινώσεως αὐτῷ, καὶ πῶς ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν
 καὶ ἀπέθανε καὶ ἐσμίκρυνεν αὐτῷ τὴν Θεότητα καὶ ἐσταυρώθη, καὶ
 κατέβη εἰς τὸν ᾅδην, καὶ διέσχισε φραγμὸν τὸν ἐξ αἰῶνος μὴ σχισθῆντα, 25

1. post ἡμῶν add. Ἰησοῦς *bedfg RNS^a B*, καὶ Θεὸς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς *aek SVH*, om. *hi*. | 2. πατέρα *hi*, ἱαντὺ πατέρα *aekSVH*, πατέρα αὐτῷ *bedfg KB*. |
 post αὐτῷ add. ὁ *h*. | 4. post αὐτῷ add. τῷ κρείῳ Ἰησοῦ *aekSVH*, om. *ceteri*. |
 7. post αὐτῷ add. καὶ ἀποστόλου *aekSVH*, om. *bedfg hi RS^a B*. | 10. post ἰα-
 σασθαι add. ἀποστόλος *aekSVH*, om. *bedfg hi S^a B*. | 13. *os* om. *eg ik*. | διήγη-
 σαι *efgkH*, διηγῆσασθαι *aekhiSVH*. | 15. ἠκούσαμεν] ἠκουομαι μοι *ghk*. |
 16. ἐπειδὴ] ἐπειδὴ δὲ *f* (*a soc. m.*) *k*, ἐπει δὲ *g*, „nunc quidem tacebo, verum
 quia verbum missus sum predicare, crastino congrega mihi omnes cives tuos“ *R*. |
 17. δὲ om. *f* (*a soc. m.*) *ghik*. | 18. τὸν λόγον τῷ Θεῷ om. *ehi*. 20. τῶν] καὶ
 περὶ τῶν *h*. | 21. τῷ add. *cfiSVHB*, om. *aeghk*. | ποίᾳ] ἐν ποίᾳ *h*. | 23. καὶ
 περὶ τῆς ταπεινώσεως αὐτῷ *bedfhiRB*, καὶ ἐντελείας καὶ περὶ τῆς ταπεινώσεως
 τῷ φαινομένῳ ἔξωθεν ἀνθρώπῳ *aekSVH*. | 24. ἀπέθανε] ἀπέθανε *hi*. | post
 Θεότητα add. ὅσα τε ὑπὸ (ὑπὸ τῶν *ek*) Ἰουδαίων Ἰησοῦν *ekb* (in marg.) *f* (in
 marg.) *SVH*, om. *abedfhi RS^a B*. | καὶ ἔσαν. *abedfhi S^a B*, καὶ πῶς ἔσαν. *ekSVH*.

καὶ ἀνήγαγεν νεκροὺς· καταβὰς γὰρ μόνος συνεγείρεν πολλὰς, εἰδ' ὅτως
 ἀνέβη πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἐκίλευσεν οὖν ὁ Ἀβγαρος τῇ ἰωθὴν 21
 συνάξει τὰς πολίτας αὐτῷ καὶ ἀκῶσαι τὴν κήρυξιν Θαδδαίῃς, καὶ μετὰ
 ταῦτα προσέταξεν αὐτῷ δοθῆναι χρυσὸν καὶ ἄσσημον. ὁ δὲ ἐκ ἐδεξάτο
 5 εἰπὼν· εἰ τὰ ἡμέτερα καταλειποίκαμεν, πῶς τὰ ἀλλότρια ληψόμεθα;
 ἐπράχθη ταῦτα τεσσαράκοστων καὶ τριακοσίουστων ἔτει, ἃ καὶ ἐκ εἰς ἄχρη- 22
 στον πρὸς λέξιν ἐκ τῆς Σύρων μεταβληθέντα φωνῆς ἐνταυθαῖ μοι κατὰ
 καιρὸν κείσθω.

Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγος πρῶτον τέλος.

1. ἀνήγαγεν νεκροὺς *b c d f i v B S^a B*, ἀνέγειρε νεκροὺς *g h*, καὶ ἀνέστη καὶ συνε-
 γειρε (τὰς *k*) νεκροὺς τὰς ἀπ' αἰώνων κοιμημένους *a e k S V H*. | καταβὰς γὰρ —
 αὐτῷ *b c d* (teste Valesio) *V^a S^a*, καταβὰς γὰρ μόνος πρὸς τὸν πατέρα αὐτῷ ἐν-
 γειρεν πολλὰς, εἰδ' ὅτως ἀνέστη *B* (mendo, ut videtur, typographico), „qui descen-
 dit quidem solus, ascendit autem cum grandi multitudine ad patrem suum“ *B*, καὶ
 πῶς (πῶς *om.* *h i*) κατέβη μόνος, ἀνέβη δὲ μετὰ πολλοῦ ὄχλου πρὸς τὸν πατέρα
 αὐτῷ *a e h i k S V H*. Post αὐτῷ *a e k S V H* haec addunt: καὶ πῶς κἀθήται ἐν δεξιᾷ
 τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς μετὰ δόξης ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ πῶς ἐλευσέσθαι μέλλει πάλιν
 μετὰ δόξης καὶ (δόξης καὶ *om.* *a e k*) θανάτουστος ἀρῖνας ζώντας καὶ νεκροὺς. |
 4. αὐτῷ δοθ. *c f i*, δοθ. αὐτῷ *a e g k E*, δοθ. αὐτὸν *h*. | 6. τριακοσίουστων *a c d f g h i k r*
F^a S^a H B, τριακοστων *b e*, τρίτη *b* (in marg.) *S*.

Ε Τ Σ Ε Β Ι Ο Τ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἑ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ ς ἱ σ τ ο ρ ί α ς

Λόγος β'.

PROOEMIUM.

5

- 1 Ὅσα μὲν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἔχρην ὡς ἐν προοίμῳ δια-
 στείλασθαι, τῆς τε θεολογίας περὶ τῷ σωτηρίου λόγῳ, καὶ τῆς ἀρχαιο-
 λογίας τῶν τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας δογμάτων, ἀρχαιότητός τε τῆς κατὰ
 Χριστιανὸς εὐαγγελικῆς πολιτείας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα περὶ τῆς γενο-
 μένης ἐναγχος ἐπιφανείας αὐτῆ, τὰ τε περὶ τῷ πάθους καὶ τὰ περὶ τῆς 10
 τῶν ἀποστόλων ἐκλογῆς ἐν τῷ πρὸ τέτῳ, συγτεμόντες τὰς ἀποδείξεις,
 2 διελήφμεν. φέρε δ' ἐπὶ τῷ παρόντος ἤδη καὶ τὰ μετὰ τὴν ἀνάληψιν
 αὐτῆ διασκηψόμεθα, τὰ μὲν ἐκ τῶν θείων παρασημαινόμενοι γραμμαμάτων,
 τὰ δ' ἔξωθεν προριστορῶντες ἐξ ὧν κατὰ καιρὸν μνημονεύσομεν ὑπο-
 μνημάτων.

15

C A P. 1.

Περὶ τῆς μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ διαγωγῆς τῶν ἀποστόλων.

(Nic. H. E. II, 1—6.)

- 1 Πρῶτος τοιγαρὴν εἰς τὴν ἀποστολὴν ἀντὶ τῷ προδότη Ἰῦδα κλη-
 ρῆται Ματθίας, εἰς καὶ αὐτὸς, ὡς δεδήλωται, τῶν τῷ κυρίῳ γεγόμενος 20
 μαθητῶν. καθίστανται δὲ δι' εὐχῆς καὶ χειρῶν ἐπιθέσεως τῶν ἀποστόλων
 εἰς διακονίαν, ὑψηροσύνης ἔνεκα τοῦ κοινῆ, ἄνδρες δεδοκιμασμένοι τὸν
 ἀριθμὸν ἑπτὰ οἱ ἀμφὶ τὸν Στέφανον, ὅς καὶ πρῶτος μετὰ τὸν Κύριον,
 ἅμα τῇ χειροτονίᾳ, ὥσπερ εἰς αὐτὸ τέτο προαχθεὶς, λίθοις εἰς θάνατον
 πρὸς τῶν κυριοκτόνων βάλλεται, καὶ ταύτῃ πρῶτος τὸν αὐτῷ φερόμενον 25

14. μνημονεύσομεν a (a pr. m.) c (a pr. m., teste Valesio) h i (a sec. m.)
 V S H, μνημονεύομεν b c (a sec. m.) d e f i (a pr. m.) k B, ἐμνημονεύσαμεν S. |
 25. τῶν H eppore typogr. | πρῶτος c e f g i k B, πρώτους a h S V H. | αὐτῷ
 αὐτὸν h.

τῶν ἀξιοκίων τῷ Χριστῷ μαρτύρων ἀποφέρεται στέφανον. τότε δὴτα 2
 καὶ Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Κυρίου λεγόμενον ἀδελφὸν (ὅτι δὴ καὶ οὗτος τοῦ
 Ἰωσήφ ὠνόμαστο παῖς· τῷ δὲ Χριστῷ πατὴρ ὁ Ἰωσήφ, ὃ μνηστευθεῖσα
 ἢ παρθένος, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτὰς, ἠῤῥητο ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύ-
 5 ματος ἁγίου, ὡς ἡ ἱερὰ τῶν εὐαγγελίων διδάσκει γραφῇ), τῶτον δὴ τὸν
 Ἰάκωβον, ὃν καὶ δίκαιον ἐπικλήν οἱ πάλοι δι' ἀρετῆς ἐκάλεον προτερεῇ-
 ματι, πρῶτον ἱστορεῖσι τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας τὸν τῆς ἐπισκοπῆς
 ἐγγχειρισθῆναι θρόνον. Κλήμης δὲ ἐν ἔκτῳ τῶν ὑποτυπώσεων γραφῶν ὡδε 3
 παρίστησι· „Πέτρον γάρ φησι καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετὰ τὴν ἀνά-
 10 „ληψιν τῷ σωτήρος, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ τῷ Κυρίῳ προτετιμημένους, μὴ ἐπι-
 „δικάζεσθαι δόξης, ἀλλ' Ἰάκωβον τὸν δίκαιον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων
 „ἐλέσθαι.“ ὁ δ' αὐτὸς ἐν ἐβδόμῳ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἐτι καὶ ταῦτα 4
 περὶ αὐτῶ φησίν· „Ἰακώβω τῷ δικαίῳ καὶ Ἰωάννῃ καὶ Πέτρῳ μετὰ
 „τῇ ἀνάστασιν παρέδωκε τὴν γυνῶσιν ὁ κύριος, ἔτοι τοῖς λοιποῖς ἀπο-
 15 „στόλοις παρέδωκεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπόστολοι τοῖς ἐβδομήκοντα, ὧν εἷς
 „ἦν καὶ Βαρνάβας.“ δύο δὲ γιγόνασιν Ἰάκωβοι, εἷς ὁ δίκαιος, ὁ κατὰ 5
 τῷ πετρῷ βληθείς καὶ ὑπὸ γραφείως ξύλῳ πληγείς εἰς θάνατον, ἕτερος
 δὲ ὁ καρατομηθείς. αὐτῷ δὴ τῷ δικαίῳ καὶ ὁ Παῦλος μνημονεύει γρά-
 20 φων· „ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων ἐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν
 τοῦ Κυρίου.“ ἐν τούτοις καὶ τὰ τῆς τοῦ σωτήρος ἡμῶν πρὸς τὸν τῶν 6
 Ὀσσορηνῶν βασιλείᾳ τέλος ἐλάμβανεν ὑποσχέσεως. ὁ γὰρ Θωμᾶς τὸν Θαδ-
 δαῖον κινήσει θειοτέρῃ ἐπὶ τὴν Ἑδεσσαν κήρυκα καὶ εὐαγγελιστὴν τῆς
 περὶ τῷ Χριστῷ διδασκαλίας ἐκπέμπει, ὡς ἀπὸ τῆς εὐρεθείσης αὐτόθι
 γραφῆς μικρῇ πρόσθεν ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ τοῖς τόποις ἐπιστάς τὸν τε 7
 25 Ἀβγαρον ἰᾶται τῷ Χριστῷ λόγῳ, καὶ τὰς αὐτόθι πάσας τοῖς τῶν θαν-
 μάτων παραδόξους ἐκπλήττει, ἱκανῶς τε αὐτὰς τοῖς ἔργοις διαθεῖς, καὶ
 ἐπὶ σέβας ἀγαγὼν τῆς τῷ Χριστῷ δυνάμεως, μαθητὰς τῆς σωτηρίας δι-
 δασκαλίας κατεστήσατο· εἰσέτι τε νῦν ἐξ ἐκείνης ἢ πᾶσα τῶν Ἑδεσσηνῶν

2. λεγόμενον] γενόμενον h. | 4. ἠῤῥητο bcd f V^a S^a B, εἰρήθη aeg h S V B. |
 5. διδάσκει — Matth. 1, 18. | δὴ τὸν bcd f i k B, δὴ αὐτὸν h, δὴ ἔν αὐτὸν F H,
 δὴ ἔν αὐτὸν τὸν ae S. | 8. ἐν ἔκτῳ τῶν ὑποτ. — Clem. Alex. Fragm. p. 1023
 Pott. (Tom. IV. p. 87 Klotz.). | 9. φησι CRN, φασε emendavit Turnebus in
 codice suo. | 10. Ἀγρίῳ] σωτήρος aeg h. | ἐπιδικάζεσθαι] ἐπιδικάζασθαι m. |
 11. Ἱεροσ] τῶν Ἱεροσ. cf N. | 12. ἐλέσθαι] γελῆσθαι h. | ἐβδόμῳ — Clem.
 Alex. Opp. pag. 1015. 1023. Pott. (Tom. IV. pag. 73. 87. Klotz.). | 17. γραφείως
 cf h H^b, αναγείως a e g i k V H B. | 18. δὴ codd. Burtoni omnes praeter h, δι h S V H.
 γραφῶν — Gal. 1, 19. | 22. τὴν Ἑδεσσαν a i k E, τὰ Ἑδεσσα bcd ef, τὰ Ἑδεσ-
 σαν h. | 26. παραδόξους — αὐτὰς τοῖς om. h.

πόλις τῇ Χριστοῦ προσανάκειται προσηγορίᾳ, οὐ τὸ τυχὸν ἐπιφερομένη
 8 δείγμα τῆς τῷ σωτῆρος ἡμῶν καὶ εἰς αὐτὸς ἐνεργείας. καὶ ταῦτα μὲν
 ὡς ἐξ ἀρχαίων ἱστορίας εἰρήσθω, μετῴμεν δ' αὖθις ἐπὶ τὴν θείαν γρα-
 φήν. γενομένης δὴτα ἐπὶ τῇ τῷ Στεφάνῳ μαρτυρίᾳ πρώτῃ καὶ μεγίστῃ
 πρὸς αὐτῶν Ἰουδαίων κατὰ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας διωγμῷ, πάν- 5
 των τε τῶν μαθητῶν πλὴν ὅτι τῶν δώδεκα μόνων ἀνὰ τὴν Ἰουδαίαν τε
 καὶ Σαμάρειαν διασπαρέντων, τινὲς, ἣ φησιν ἡ θεία γραφή, διελθόντες
 ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, ἤπω μὲν ἔθνεσιν οἰοί τε ἦσαν
 τῷ τῆς πίστεως μεταδιδόναι λόγους τολμᾶν, μόνοις δὲ τῶν Ἰουδαίων κα-
 9 τήγγελλον. τηρικαῦτα καὶ Παῦλος ἐλυμαίνετο εἰσέτι καὶ τότε τὴν ἐκκλη- 10
 σίαν, κατ' οἴκους τῶν πιστῶν εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυ-
 10 ναῖκας, καὶ εἰς φυλακὴν παραδίδῃς. ἀλλὰ καὶ Φίλιππος, εἰς τῶν ἅμα
 Στεφάνῳ προχειρισθέντων εἰς τὴν διακονίαν, ἐν τοῖς διασπαρείσι γενομένοις,
 κάτεισιν εἰς τὴν Σαμάρειαν, θείας τε ἐμπλεως ὧν δυνάμεως κηρύττει
 πρῶτος τοῖς αὐτόθι τὸν λόγον. τοσαντὴ δ' αὐτῷ θεία συνήργει χάρις, 15
 ὡς καὶ Σίμωνι τὸν μάγον μετὰ πλείων ὅσων τοῖς αὐτῷ λόγοις ἐλχθῆναι.
 11 ἐπὶ τοσούτῳ δ' ὁ Σίμων βεβοημένος κατ' ἐκεῖνο καιρῷ τῶν ἡπατημένων
 ἐκράτει γοητείᾳ, ὡς τὴν μεγάλην αὐτὸν ἡγεῖσθαι εἶναι δύναμιν τῷ θεῷ.
 τότε δ' ἦν καὶ ἔτος τὰς ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ δυνάμει θείᾳ τελευμένης κατα-
 πλαγείς παραδοξοποιίας παραδύεται, καὶ μέχρι λουτροῦ τὴν εἰς Χριστὸν 20
 12 πίστιν καθυποκρίνεται. ὁ καὶ θανμάζειν ἄξιον εἰς δεῦρο γινόμενον πρὸς
 τῶν ἔτι καὶ νῦν τὴν ἀπ' ἐκείνου μισητάτην μετιόντων αἵρεσιν, οἱ τῇ
 τῷ σφῶν προπάτορος μεθόδῳ τὴν ἐκκλησίαν λοιμώδους καὶ ψωραλείας νόσου
 δίκην ὑποδύμενοι τὰ μέγιστα λυμαίνονται τὲς, οἷς ἐναπομάξασθαι οἰοί
 τε ἂν εἴεν τὸν ἐν αὐτοῖς ἀποκεκρυμμένον δυσάλγηττον καὶ χαλεπὸν ἰόν. ἤδη 25
 γέ τοι πλείους τούτων ἀπεώσθησαν, ὅποιοί τινες ἦσαν τὴν μοχθηρίαν
 ἀλόντες, ὥσπερ ἦν καὶ ὁ Σίμων αὐτὸς πρὸς τῷ Πέτρῳ καταφωραθεὶς,
 13 ὃς ἦν, τὴν προσήκουσαν ἔτισε τιμωρίαν. ἀλλὰ γὰρ εἰς αὐξὴν ὁσημέραι

1. post τῇ add. τῷ agSVH. | 2. τῷ om. h. | 5. τῆς] τῶν H errore typogr. |
 6. τῶν δώδεκα μόνων cfhikVHB, μόνων τῶν δώδεκα aegSSa. | 7. ἡ cfik
 BHB, ὡς aeghSVH. | φησιν — Act. 11, 19. | 9. τῆς] τῶν HB errore typogr. |
 μόνοις] μόνον h. | 10. καὶ post εἰσέτι add. cf, om. ceteri. | 12. καὶ εἰς φ. π.]
 πορεύειν εἰς φ. h. | 14. ἐμπλεως ὧν a (a sec. m.) cfSVH, ἐμπλεως (om. ὧν)
 a (a pr. m.) egh i (a sec. m.) BHB, γενομένης ἐμπλεως i (in marg.) k. | 16. ὅσων
 cfmvBHB, ἐτίρουν ἀνδρῶν aeghikSVH. Quod Valesius scribit, in bcd f legi
 ἀνδρῶν, id lapsu calami ita scripsisse videtur: nam in cf certe legi ὅσων testa-
 tur B. | 20. παραδύεται acfgSVHB, ὑποδύεται a (a sec. man.) ehikS=Z. |
 26. τινες ἦσαν bcd fgvV=Sa, τινες εἴεν ae h i kSVHB. | 28. αὐξὴν c f g, αὐξή-
 σιν ae h i k E.

προϊόντος τῷ σωτηρίου κηρύγματος οἰκονομία τις ἦγεν καὶ ἀπὸ τῆς Αἰθιο-
πων τῶν τῆς αὐτόθι βασιλίδος, κατὰ τι πάτριον ἔθος ὑπὸ γυναικὸς τῷ
ἔθνει εἰσέτι σὺν βασιλευμένῳ, δυνάστην· ὃν πρῶτον ἐξ ἔθνων πρὸς τῷ
Φιλίππῳ δι' ἐπιφανείας τὰ τῷ θεῷ λόγῳ ὄργανα μετασχόντα, τῶν τε ἀνὰ
5 τὴν οἰκουμένην πιστῶν ἀπαρχὴν γενόμενον, πρῶτον κατέχει λόγος ἐπὶ τὴν
πάτριον παλινοστήσαντα γῆν εὐαγγελίσασθαι τὴν τῷ τῶν ὅλων θεῷ γνω-
σιν, καὶ τὴν ζωοποιὸν εἰς ἀνθρώπους τῷ σωτήρος ἡμῶν ἐπιδημίαν, ἔργῳ
πληρωθείσης δι' αὐτὴ τῆς „Αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ θεῷ“
περιεχούσης προφητείας. ἐπὶ τέτοις Παῦλος, τὸ τῆς ἐκλογῆς σκεῦος, ἐκ 14
10 ἐξ ἀνθρώπων ἡδὲ δι' ἀνθρώπων, δι' ἀποκαλύψεως δ' αὐτῷ Ἰησοῦ Χριστοῦ
καὶ θεοῦ πατρὸς, τῷ ἐγείρατος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, ἀπόστολος ἀναδείκνυ-
ται, δι' ὀπτασίας καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν ἑρανίῃ φωνῆς ἀξιωθίης
τῆς κλήσεως.

CAP. 2.

15 Ὅπως Τιβέριος ὑπὸ Πιλάτου τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ διδαχθεὶς ἐκινήθη.

(Nic. H. E. II, 8.)

Καὶ δὴ τῆς παραδόξε τῷ σωτήρος ἡμῶν ἀναστάσεώς τε καὶ εἰς 1
ἑρανὸς ἀναλήψεως τοῖς πλείστοις ἤδη περιβοήτῃ καθεστώσῃς, παλαιῇ
κεκρατηκότος ἔθους τοῖς τῶν ἔθνων ἄρχουσιν, τὰ παρὰ σφίσι καινοτομί-
20 μενα τῷ τὴν βασιλείον ἀρχὴν ἐπικρατῶντι σχμαίνειν, ὡς ἂν μηδὲν αὐτὸν
διαδιδράσκει τῶν γινομένων, τὰ περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τῷ σω-
τήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας ἤδη καθ' ὅλης τῆς Παλαιστίνης
βεβοημένα Πιλάτος Τιβερίῳ βασιλεῖ κοινοῦται, ὅς τās τε ἄλλας αὐτοῦ 2
πυθόμενος τερατείας, καὶ ὡς ὅτι μετὰ θάνατον ἐκ νεκρῶν ἀναστάς θεὸς
25 εἶναι παρὰ πολλοῖς ἤδη πεπίστευτο, ἀνεπαγκεῖν ἐπὶ τὴν σύγκλητον, ἐκεί-
νην τ' ἀπώσασθαι φασὶ τὸν λόγον, τῷ μὲν δοκεῖν, ὅτι μὴ πρότερον αὐτὴ
τέτο δοκιμάσασα ἦν, παλαιῷ νόμῳ κεκρατηκότος, μὴ ἄλλως τινὰ παρὰ

3. πρὸς] ὑπὸ *cg.* | 5. τὴν] τὸν *Heinichenii operae.* | 8. Αἰθιοπία — *Ps.*
67 (68), 51. | 10. δι' ἀποκ. δι'] ἀλλὰ δι' ἀποκ. *h N.* | 18. καθεστώσῃς] κατεστῶ-
σης *VH.* | 22. Χριστὸς *om. a h S.* | τῆς *add. c f g i k B H^b, om. a e h S V H.* | 23. ὅς
ab c d f o Zon. (Ann. XI, 3. p. 445 Pind.) *B H^b, ὡς de Steph. conj. V H, om. e g h. leg.*
fort. ὅν — πεθόμενον. | 25. πολλοῖς] τοῖς πολλοῖς *a e g h S V H.* | ἤδη *post πολλοῖς po-*
nunt c f i k Zonar., post ἀναστάς a e g h S V H. | πεπίστευτο] ἐπιπίστευτο *a e h S V H,*
πεπίστευτας Zonar. *Post πεπίστευτο add. τὸν δι Τιβέριον e g h i k S V H, om.*
a c f B H^b. | ἐπὶ τὴν σύγκλητον] *e g h, μὲν τῇ συγκλήτῳ a c f i k Zonar. E.* | 26. τ'
a c f h i (a pr. m.) k E, δ' e g i (a sec. m.) Zonar. N. | αὐτῇ *Zonar. V H, αὐτῇ e f*
SS^a B: de ceteris codicibus non constat: „senatus, quia non ipse probaverat,
respuit“ *Tertull. conf. p. 44, 20.*

- Ῥωμαίοις θεοποιεῖσθαι, μὴ ἔχι ψήφῳ καὶ δόγματι συγκλήτῳ τῇ δ' ἀλη-
 θείᾳ, ὅτι μὴδὲ τῆς ἐξ ἀνθρώπων ἐπικρίσεώς τε καὶ συστάσεως ἡ σω-
 3 τήριος τῷ θεῷ κηρύγματος εἶδετο διδασκαλία. ταύτῃ δ' ἔν ἀπωσαμένης
 τὸν προσαγγελθέντα περὶ τοῦ σωτήρος ἡμῶν λόγον τῆς Ῥωμαίων βουλῆς
 τὸν Τιβέριον ἦν καὶ πρότερον εἶχε γνώμην τηρήσαντα μηδὲν ἄτοπον 5
 4 κατὰ τῆς τῷ Χριστῷ διδασκαλίας ἐπινοῆσαι. ταῦτα Τερτυλλιανὸς, τὸς
 Ῥωμαίων νόμος ἡκριβωκὼς ἀνὴρ, τὰ τε ἄλλα ἐνδοξος, καὶ τῶν μάλιστα
 ἐπὶ Ῥώμῃς λαμπρῶν, ἐν τῇ γραφείῳ μὲν αὐτῷ τῇ Ῥωμαίων φωνῇ, μετα-
 βληθείῃ δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα γλωτταν ὑπὲρ Χριστιανῶν ἀπολογία
 5 τίθησι κατὰ λέξιν τῶτον ἱστορῶν τὸν τρόπον· „ἵνα δὲ καὶ ἐκ τῆς γενέ- 10
 „σεως διαλεχθῶμεν τῶν τοιούτων νόμων, παλαιὸν ἦν δόγμα, μηδένα θεὸν
 „ὑπὸ βασιλείᾳς καθιεροῦσθαι, πρὶν ὑπὸ τῆς συγκλήτου δοκιμασθῆναι.
 „Μάρκος Αἰμίλιος ἔτως περὶ τινος εἰδώλου πεποιήκειν Ἀλβάρην. καὶ τὸτο
 „ὑπὲρ τῷ ἡμῶν λόγῳ πεποιήται, ὅτι παρ' ἡμῖν ἀνθρωπιεῖα δοκιμῇ ἢ θεό-
 „της δίδοται. ἐὰν μὴ ἀνθρώπῳ θεὸς ἀρίσῃ, θεὸς οὐ γίνεται. οὕτως 15
 6 „κατὰ γε τὸτο ἀνθρώπον θεῷ ἴλεων εἶναι προσήκει. Τιβέριος ἔν ἐφ' οὗ
 „τὸ τῶν Χριστιανῶν ὄνομα εἰς τὸν κόσμον εἰσελήλυθεν, ἀγγελθέντος αὐτῷ
 „ἐκ Παλαιστίνης τῷ δόγματος τάτου, ἐνθα πρῶτον ἤρξατο, τῇ συγκλήτῳ
 „ἀνεκοινώσατο, δῆλος ὢν ἐκείνοις, ὡς τῷ δόγματι ἀρέσκειται. ἡ δὲ σύγ-
 „κλητος, ἐπεὶ ἐκ αὐτῇ δεδοκιμάκει, ἀπόσατο· ὁ δὲ ἐν τῇ αὐτῷ ἀπο- 20
 „φάσει ἔμεινεν, ἀπειλήσας θάνατον τοῖς τῶν Χριστιανῶν κατηγοροῖς,“ τῆς
 ἐρατίᾳ προνοίας κατ' οἰκονομίαν τὰτ' αὐτῷ πρὸς τῶν βαλλομένης, ὡς ἂν
 ἀπαραποδίστως ἀρχὰς ἔχων ὁ τῷ εὐαγγελίῳ λόγος πανταχόσε γῆς διαδραύοι.

C A P. 3.

Ὅπως εἰς πάντα τὸν κόσμον ἐν βραχεῖ χρόνῳ διέδραμεν ὁ περὶ τῷ Χριστῷ λόγος. 25
 (Nic. H. E. II, 8.)

- 1 Οὕτω δῆτα ἐρατίῳ δυνάμει καὶ συνεργίᾳ ἀθρόως οἶά τις ἡλίς βολῇ
 τὴν σύμπασαν οἰκουμένην ὁ σωτήριος κατηνύγαξε λόγος, αὐτίκα ταῖς θείαις
 ἐπομένως γραφαῖς ἐπὶ πᾶσαν προῦναι τὴν γῆν ὁ φθόγγος τῶν θεσπειῶν
 εὐαγγελιστῶν τε αὐτῷ καὶ ἀποστόλων, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης 30

3. ταύτῃ conj. V*, quam conjecturam confirmant i (a sec. m.) k, probatque
 Hb: ταύτης reliqui codd., ἔτω N. | 6. τῷ om. h. | 8. ἐπὶ Ῥώμῃς om. h. | τῇ
 post αὐτῷ add. a c f i E, om. e g h k N. | 9. καὶ add. c f i k V H B, om. a e g h S S*. |
 10. τίθησι — Tertull. Apol. 5. | 17. εἰσελήλυθεν c e f i k m N B H b, „introduit“ Tert.,
 εἰσέληλυθεν a h S V H, εἰσελήλυθει Zonar. | 20. ἢ αὐτῇ c f Zonar. V H, „non ipse“
 Tertull., ἢ αὐτῇ a e S S* B. | 29. γραφῆς — Pa. 19, 5. | 30. τε add. b c d f h i k
 N V* B H b, om. a e g S H.

τὰ ῥήματα αὐτῶν. καὶ ὅττα ἀνὰ πάσας τὰς πόλεις τε καὶ κώμας, πλη- 2
 θυνύσης ἄλλωτος δίκην, μυριάσθροι καὶ παμπληθεῖς ἀθρόως ἐκκλησίαι συνε-
 στήκασαν, οἱ τε ἐκ προγόνων διαδοχῆς καὶ τῆς ἀνέκαθεν πλάνης παλαιᾶ
 τόσφθ δεισιδαιμονίας εἰδῶλων τὰς ψυχὰς πεπειθημένοι, πρὸς τῆς τοῦ Χριστοῦ
 5 δυνάμεως διὰ τῆς τῶν φοιτητῶν αὐτοῦ διδασκαλίας τε ὁμοῦ καὶ παρα-
 δοξοποιίας ὥσπερ δεινῶν δεσποτῶν ἀπηλλαγμένοι, εἰργμῶν τε χαλεπωτά-
 των λύσιν ἐνράμενοι, πάσης μὲν δαιμονικῆς κατέπνυν πολυθείας, ἵνα
 δὲ μόνον εἶναι Θεὸν ὡμολόγηεν τὸν τῶν συμπάντων δημιουργόν, τῶν τε
 αὐτὸν θεισμοῖς ἀληθῶς εὐσεβείας δι' ἐνθὺς καὶ σώφρονος θρησκείας τῆς
 10 ὑπὸ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίῳ κατασπαρείσης ἐγείραιον.
 ἀλλὰ γὰρ τῆς χάριτος ἤδη τῆς θείας καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ χρομίνης ἔσθῃ, 3
 καὶ πρώτῃ μὲν κατὰ τὴν Παλαιστίνων Kaisáreian Κορνηλίῳ σὺν ὅλῳ
 τοῦ οἴκου δι' ἐπιφανείας θειοτίρας ὑπεργίας τε Πέτρου τὴν εἰς τὸν Χρι-
 στὸν πίστιν καταδεξαμένῳ, πλείστον τε καὶ ἄλλων ἐπ' Ἀντιοχείας Ἑλ-
 15 λήνων, οἷς οἱ κατὰ τὸν Στεφάνῳ διωγμὸν διασπαρίντες ἐκήρυξαν, ἀν-
 θύσης ἄρτι καὶ πληθυνύσης τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας, ἐν ταύτῃ τε
 ἐπιπαρόντων πλείστον ὅσων τῶν τε ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφητῶν, καὶ
 σὺν αὐτοῖς Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἐτίμῃ τε πληθῶς ἐπὶ τέτοις ἀδελφῶν,
 ἢ Χριστιανῶν προσήγορία τότε πρώτον αὐτόθι ὥσπερ ἀπ' εὐθαλῆς καὶ
 20 γονίμου πηγῆς ἀναδίδονται. καὶ Ἀγαβὸς μὲν, εἰς τῶν συνόντων αὐτοῖς 4
 προφητῶν, περὶ τοῦ μέλλειν εἰσεθαι λιμὸν προθισπίζει, Παῦλος δὲ καὶ
 Βαρνάβας ἐξυπηρετησόμενοι τῇ τῶν ἀδελφῶν παραπέμπονται διακονίᾳ.

C A P. 4.

Ἦς μετὰ Τιβέριον Γάϊος Ἰουδαίων βασιλείᾳ καθίστησιν Ἀγρίππαν, τὸν Ἡρώδην
 25 αἰδίου ζημιώσας φυγῇ.

(Nic. H. E. II, 9.)

Τιβέριος μὲν ὅν ἀμφὶ τὰ δύο καὶ εἴκοσι βασιλεύσας ἔτη τελευτᾷ, 1
 μετὰ δὲ τοῦτον Γάϊος τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν αὐτίκα τῆς Ἰουδαίων
 ἀρχῆς Ἀγρίππᾳ τὸ διάδημα περιτίθῃσιν, βασιλείᾳ καταστήσας αὐτὸν τῆς
 30 τε Φιλίππου καὶ τῆς Ἀνσανίς τετραρχίας, πρὸς αὐς μετ' οὐ πολὺν αὐτῷ

1. τὰς add. cfikNB, om. aeghSVH. | 6. εἰργμῶν codd., εἰρμῶν B. |
 12. post τὴν add. τῶν aegSVH, om. bedfgkikV^aB. | 15. post τὸν add. τοῦ
 ae (a sec. m.) SVH, om. cefghikB. | 20. πηγῆς bedfgkikRV^aS^aBH^b, γῆς
 aeghSVH. | ἀναδίδονται | ἀναδιδόμενης h. | 21. προθισπίζει | θισπίζει aeghSS^aZ. |
 δι aeghE, τε cfik. | 30. τε add. aehikE, om. cefg. | αὐτῷ χρ. cefikB, χρ.
 αὐτῷ aLH, χρ. αὐτῷ I^a.

- χρόνον καὶ τὴν Ἡρώδην τετραρχίαν παραδίδωσιν, αἰδίῳ φυγῇ τὸν Ἡρώδην
(ἕτος δ' ἦν ὁ κατὰ τὸ πάθος τῆ σωτηρίας) σὺν καὶ τῇ γυναικὶ Ἡρώ-
διαδὶ πλείστον ἔνεκα ζημιώσας αἰτιῶν. μάρτυς Ἰωσήπος καὶ τούτων.
2 κατὰ δὲ τούτων Φίλων ἐγνωρίζετο, πλείστοις ἀνὴρ οὐ μόνον τῶν ἡμε-
τέρων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ὀρρωμένων παιδείας ἐπισημώτατος. 5
τὸ μὲν ἐν γένος ἀνέκαθεν Ἑβραῖος ἦν, τῶν δ' ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἐν τελείᾳ
3 διαφανῶν οὐδενὸς χείρων. περὶ μὲν οὖν τὰ θεῖα καὶ πάτρια μαθήματα
ὅσον τε καὶ ὀνηλίκον εἰσενήνεκται πόνον, ἐργῶ πᾶσι δῆλος· καὶ περὶ τὰ
φιλόσοφα δὲ καὶ ἐλευθέρια τῆς ἔξωθεν παιδείας οἷός τις ἦν, οὐδὲν διέ-
λέγειν, ὅτι καὶ μάλιστα τὴν κατὰ Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν ἐξηλωκὼς 10
ἀγωγὴν διεργκεῖν ἅπαντας εὐς καθ' ἑαυτὸν ἰστορεῖται.

CAP. 5.

Ὡς Φίλων ὑπὲρ Ἰουδαίων προεβίαν ἰστέλλετο πρὸς Γαῖον.

(Nic. H. E. II, 9.)

- 1 Καὶ δὲ τὰ κατὰ Γαῖον ἕτος Ἰουδαίους συμβάτῃα πίπτε βιβλίους 15
παραδίδωσι, ὁμῶ τὴν Γαίῃ διεξιὼν φρενοβλάβειαν, ὡς ἂν θεὸν ἑαυτὸν ἀνα-
γορεύσαντος, καὶ μυρία περὶ τὴν ἀρχὴν ἐνυβρίσαντος, τίς τε κατ' αὐτὸν
Ἰουδαίων ταλαιπωρίας, καὶ ἦν αὐτὸς ὁ Φίλων στείλαμενος ἐπὶ τῆς Ρω-
μαίων πόλεως ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν Ἀλεξανδρείαν ὁμοειδῶν ἐποιήσατο
προεβίαν, καὶ ὅπως ἐπὶ τοῦ Γαίου καταστάς ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων 20
οὐδὲν τι πλείον γέλωτος καὶ διασυρμῶν ἀπηνέγκατο, μικροῦ δεῖν καὶ τὸν
2 περὶ τῆς ζωῆς ἀνατλάς κίνδυνον. μέμνηται δὲ καὶ τούτων ὁ Ἰωσήπος ἐν
ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας, κατὰ λέξιν ταῦτα γράφων· „καὶ δὲ
„στάσεως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενομένης Ἰουδαίων τε, οἱ ἐνοικῶσι, καὶ Ἑλλή-
„των τρεῖς ἀφ' ἑκατέρης τῆς στάσεως προεβενταὶ αἰρεθείτες παρήσαν 25
3 „ὡς τὸν Γαῖον. καὶ ἦν γὰρ τῶν Ἀλεξανδρέων πρέσβειων εἰς Ἀπίων, ὃς
„πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων, καὶ ὡς τῶν
„Καίσαρος τιμῶν περιορῶν· πάντων γυν, ὅσοι τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ ὑπο-
„τελεῖς εἶεν, βωμὸς τῷ Γαίῳ καὶ ναὸς ἰδρυμένον, τὰ τε ἄλλα ἐν πᾶσιν

1. post Ἡρώδην add. κατακρίνας addfS, ζημιώσας add. h, om. ce (a pr. m.) gikNfS²HB. | 3. μάρτυς — Antiq. XVIII, 6, 10. 7, 2 Haverk. | 7. μὲν οὖν cfikNVHB, δι aeghSS². | 8. ὀνηλίκον efg hlk (a pr. m.) B, πηλίκον aek (a sec. m.) NSVH. | 16. ὡς ἂν efgikB, ὡς aehSVH. | 18. ὁ Φίλων om. gh, Φίλων sine ὁ aeS. | 20. καὶ ὅπως cf, ὅπως τε aeghikE, καὶ ὡς N. | 22. δι add. efgVHB, om. aehikSS². | 23. γράφων — Antiq. XVIII, 8, 1 Hav. | 24. οἱ ἐνοικῶσι aeghik Joseph. NSS²BHb, τοῖς ἐνοικῶσι efvH. | 25. τῆς] τε τῆς h. | 26. ὡς aeghik Jos. NE, πρὸς efm. | καὶ om. h. | 29. ναοῖς] ναὸς i (a sec. m.) N Joseph.

„αὐτὸν ὡςπερ τὸς θεὸς δεχομένων, μόνους τέρδε ἄδοξον ἡγεῖσθαι ἀνδραῖσι
 „τιμᾶν καὶ ὅμοιον αὐτοῦ τὸ ὄνομα ποιῆσθαι. πολλὰ δὲ καὶ χαλεπὰ 4
 „Ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζε τὸν Γάϊον καὶ εἰκὸς ἦν,
 „Φίλων ὁ προϊστάς τῶν Ἰουδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνῆρ τὰ πάντα ἐνδοξος,
 5 „Ἀλεξάνδρου τε τῷ ἀλαβάρχῃ ἀδελφὸς ὢν, καὶ φιλοσοφίας· ἐκ ἄπειρος,
 „οἷός τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. διακλείει δ' αὐτὸν 5
 „Γάϊος, κελεύσας ἐκποδῶν ἀπελθεῖν, περιοργίζε τε ὡς φανερός ἦν ἐργα-
 „σόμενός τι δεινὸν αὐτῷ. ὁ δὲ Φίλων ἔξεισι περιωβρισμένος, καί φησι
 „πρὸς τὸς Ἰουδαίους οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρύνειν, Γαῖε μὲν αὖ-
 10 „τοῖς ὠργισμένον, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.“ ταῦτα ὁ
 Ἰώσηπος. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Φίλων ἐν ᾗ συνέγραψε πρεσβείαν τὰ κατὰ 6
 μέρος ἀκριβῶς τῶν τότεπραχθέντων αὐτῷ δηλοῖ, ὡς τὰ πλείστα παρὶς
 ἐκεῖνα μόνα παραθήσομαι, δι' ὧν τοῖς ἐντυγχάνουσι προφανὴς γενήσεται
 δῆλωσις τῶν ἅμα τε καὶ οὐκ εἰς μακρὸν τῶν κατὰ τοῦ Χριστοῦ τετολ-
 15 μημένων ἵκεν Ἰουδαίους συμβεβηκότων. πρῶτον δὲ οὖν κατὰ Τιβέριον 7
 ἐπὶ μὲν τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἱστορεῖ Σηιανόν, τῶν τότε παρὰ βασιλεῖ
 τὰ μέγιστα δυνάμενον, ἄρδην τὸ πᾶν ἔθνος ἀπολίσθαι σπουδὴν εἰσηγο-
 χῆναι, ἐπὶ δὲ τῆς Ἰουδαίας Πιλάτον, καθ' ὃν τὰ περὶ τὸν σωτήρα τετόλ-
 μηται, περὶ τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐτι τότε συνεσταῶς ἱερὸν ἐπιχειρήσαντά
 20 τι παρὰ τὸ Ἰουδαίους ἔξόν, τὰ μέγιστα αὐτὸς ἀναταράξαι.

C A P. 6.

Ὅσα Ἰουδαίους οὐκ ἐφύη μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Χριστοῦ τόλμαν.

(Nic. H. E. II, 10.)

Μετὰ δὲ τὴν Τιβερίου τελευτὴν Γάϊον τὴν ἀρχὴν παρειληφότα πολλὰ 1
 25 μὲν εἰς πολλὰς καὶ ἄλλα ἐνυβρίσαι, πάντων δὲ μάλιστα τὸ πᾶν Ἰουδαίων
 ἔθνος οὐ σμικρὰ καταβλάψαι· ἃ καὶ ἐν βραχεὶ πάρεστι διὰ τῶν αὐτῷ
 καταμαθεῖν φωνῶν, ἐν αἷς κατὰ λέξιν ταῦτα γράφει· „τοσαύτη μὲν ἔν 2

6. τε om. hⁱ (a sec. m.) | 8. αὐτὸς achik Joseph. RNE, αὐτῷ bcd f g. |
 9. post Γαῖον add. λόγῳ Josephi codices NS^a, om. codices Eusebii. | 16. ἱστορεῖ
 — Phil. lib. in Flacc. §. 1. p. 517 Mang., Legat. ad Gal. §. 24. p. 569. ibid.
 §. 38. p. 589. | τῶν cdf g i (a pr. m.) V^a BH^b, τὸν abeh i (a sec. m.) kSVH. |
 17. τὰ μέγιστα bcd f g NV^a S^a BH^b, πολλὰ achikSVH. | δυνάμενον acch i
 (a sec. m.) kNE, δυνάμενον f g i (a pr. m.) | ἀπολίσθαι cfgh i k B, ἀπολίον
 acSVH. | σπουδὴν εἰσηγοχῆναι cf B, σπ. εἰσηγοχῆναι ik, πιποῖσθαι σπ. aegh
 SVH, σπ. πλείστην εἰσάγοντα N. | 18. τετόλμηται acf i (a sec. man.) v VS^a H,
 τετόλμητο egh i (a sec. m.) kSB. | 25. post ἐνυβρίσαι add. μολία acikNSVHK
 (de Ruf. pag. 270) H^b, om. bcd f g h RS^a F^a B. | 27. γράφει — Phil. Legat. ad
 Gal. §. 43. p. 596 Mang.

- „τις ἡ τῷ Γαίῳ περὶ τὸ ἥθος ἦν ἀνωμαλία πρὸς ἅπαντας, διαφερόντως
 „δὲ πρὸς τὸ Ἰουδαίων γένος, ὃ χαλεπῶς ἀπειθαρόμενος τὰς μὲν ἐν ταῖς
 „ἄλλαις πόλεσι προσευχάς, ἀπὸ τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἀρξάμενος, σφε-
 „τερίζεται καταπλήσας εὐκόντων καὶ ἀνδριάντων τῆς ἰδίας μορφῆς, (ὁ γὰρ
 „ἐτέρων ἀνατιθέντων ἐφίεις αὐτόν· ἰδρύνετο δυνάμει), τὸν δ' ἐν τῇ ἱερᾷ 5
 „πόλει νεών, ὃς λοιπὸν ἦν ἄψανστος, ἀσουλίας ἡξιωμένος τῆς πάσης,
 „μεθρημόζετο καὶ μετεσχημάτιζεν εἰς οἰκίον ἱερὸν, ἵνα Λιὸς ἐπιφανῆς
 3 „νῦν χρηματίξῃ Γαίῳ.“ μυρία μὲν ἦν ἄλλα διενὰ καὶ πέρα πάσης διη-
 γήσεως ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν συμβεβηκότα Ἰουδαίους ἐπὶ τοῦ
 δηλημένῳ ἐν δευτέρῳ συγγράμματι ὃ ἐπίγραψε „περὶ ἀρετῶν“ ἱστορεῖ. 10
 σπῆδει δ' αὐτῷ καὶ ὁ Ἰωσήπος, ὁμοίως ἀπὸ τῶν Πιλάτου χρόνων καὶ
 τῶν κατὰ τῷ σωτήρῳ ἡμῶν τετολμημένων τὰς κατὰ παντός τῷ ἔθνει
 4 ἐνάρξασθαι σημαίνων συμφοράς. ἄκτι δ' ἦν οἷα καὶ ὅτος ἐν δευτέρῳ
 τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου αὐταῖς συλλαβαῖς δηλοῖ λέγων· „πεμφθεὶς δὲ εἰς
 „Ἰουδαίαν ἐπίτροπος ἐπὶ Τιβερίῳ Πιλάτος νύκτωρ κεκαλυμμένος εἰς Ἱερο- 15
 „σόλυμα παρεισκομίζει τὰς Καίσαρος εἰκόνας· [σημαῖαι καλῶνται]· τῷτο
 „μεθ' ἡμέραν μεγίστην ταραχὴν ἤγειρε τοῖς Ἰουδαίοις. οἱ γὰρ ἐγγὺς πρὸς
 „τὴν ὅψιν ἐξεπλάγησαν, ὡς πεπατημένων αὐτοῖς τῶν νόμων. ἔθεν γὰρ
 5 „ἄξιῶσιν ἐν τῇ πόλει δεῖκλον τίθεσθαι.“ ταῦτα δὲ συγκρίνας τῇ τῶν
 εὐαγγελίων γραφῇ εἶπεν, ὡς ἔκ εἰς μακρὸν αὐτὰς μετῆλθεν, ἣν ἐρῶν 20
 ἐπ' αὐτῷ Πιλάτῳ φωνήν, δι' ἧς ἔκ ἄλλον ἢ μόνον ἔχειν ἐπεβόων καί-
 6 σαρα βασιλεία. εἶτα δὲ καὶ ἄλλην ἐξῆς ὁ αὐτὸς συγγραφὴν ἱστορεῖ
 μετελθεῖν αὐτὸς συμφορὰν ἐν τέτοις· „μετὰ δὲ ταῦτα ἐτίραν ταραχὴν
 „ἐκίνει, τὸν ἱερὸν θησαυρὸν, καλεῖται δὲ κορβανᾶς, εἰς καταγωγὴν ὑδά-
 „των ἐξαναλίσκων. κατῆγε δὲ ἀπὸ τριακοσίων σταδίων. πρὸς τῷτο τῷ 25
 7 „πλήθους ἀγανάκτησις ἦν. καὶ τοῦ Πιλάτου παρόντος εἰς Ἱεροσόλυμα
 „περιστάτες τὸ βῆμα κατεβόων. ὁ δὲ (προήδει γὰρ αὐτῶν τὴν ταρα-

1. τῷ om. aSVH, habent reliqui codd. | 2. τὸ] τὸ τῶν aSVH. | ἀπειθα-
 ρόμενος cfhikNVSHB, ἀπειθαρόμενος aegS. | 5. ἐφίεις] ἐφίεις Philonis Edd. |
 6. λοιπὸν bdfhikNBHb, λοιπὸς ae Phil. SVH, λοιπὸς superscripto s ab eadem
 manu c. | 8. νῦν CR Phil. Zonar. (XI, 7. pag. 457 Pind.) E. | 12. ἡμῶν om.
 achik. | 14. δηλοῖ — Bell. Jud. II, 9, 2. | εἰς] εἰς τὴν gh. | 16. τῷτο] τῷτο
 δι h. | 17. οἱ acfE, οἱ τε eghik Joseph. N. | 20. μακρὸν achik, μακρὰν
 efgE. | 22. ἱστορεῖ — Bell. Jud. II, 9, 4. | 23. ἐτ. ταραχὴν cf, ταρ. ἐτ. vulgo. |
 24. κορβανᾶς efgik Josephi codd. NB, κορβανᾶς achSVH, κορβανᾶς Syno.
 (p. 621 Dind.). | 25. κατῆγε] κατῆγε Joseph. | 27. τὸ βῆμα hi (a sec. m.) kvN
 Joseph., ἄμα aeS, τόλμαν bdcf. | τὴν om. h.

„χήν) τῷ πλήθει τὴν στρατιώτας ἐνόπλους, ἐσθήσειςιν ἰδιωτικαῖς κεκα-
 „λυμένους ἐγκαταμίξας, καὶ ξίφει μὲν χρήσασθαι κωλύσας, ξύλοις δὲ
 „παίειν τὴν κεκραγόντας ἐγκελευσάμενος, σύνθημα δίδωσιν ἀπὸ τοῦ βή-
 „ματος. τυπτόμενοι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι, πολλοὶ μὲν ἀπὸ τῶν πληγῶν, πολλοὶ
 5 „δὲ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐν τῇ φυγῇ καταπατηθέντες ἀπώλοντο, πρὸς δὲ
 „τὴν συμφορὰν τῶν ἀνηρημένων καταπλαγὲν τὸ πλῆθος ἐσιώπησεν.“ ἐπὶ 8
 „τέτοις μυρίας ἄλλας ἐν αὐτοῖς Ἱεροσολύμοις κεινῆσθαι γεωτεροποιίας ὁ
 „αὐτὸς ἐμφαίνει, παριστάς, ὡς ἡδαμῶς ἐξ ἐκείνου διέλιπον τὴν τε πόλιν
 καὶ τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν στάσεις καὶ πόλεμοι, καὶ κακῶν ἐπάλληλοι
 10 μηχαναί, εἰσότε τὸ πανύστατον ἢ κατὰ Οὐεσπασιανὸν αὐτοὺς μετῆλθε
 „πολιορκία. Ἰουδαίους μὲν ἔν, ὡν κατὰ τῷ Χριστῷ τετολμήκασι, ταύτῃ πη
 „τὰ ἐκ τῆς θείας μετῆι δίκης.

CAP. 7.

Ἦς καὶ Πιλάτος ἑαυτὸν διεχρήσατο.

15

(Nic. H. E. II, 10.)

Οὐκ ἄγνοεῖν δὲ ἄξιον, ὡς καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ἐπὶ τοῦ σωτήρος
 Πιλάτον, κατὰ Γάϊον, οὗ τὴν χρόνους διεξιμεν, τοσαύταις περιπεσεῖν κατέχει
 λόγος συμφοραῖς, ὡς ἐξ ἀνάγκης αὐτοφονετήν ἑαυτῷ καὶ τιμωρὸν αὐτό-
 χειρα γενέσθαι, τῆς θείας, ὡς ἔοικε, δίκης ἐκ εἰς μακρὸν αὐτὸν μετελ-
 20 θέσης. ἱστοροῦσιν Ἑλλήνων οἱ τὰς Ὀλυμπιάδας ἅμα τοῖς κατὰ χρόνους
 πεπραγμένοις ἀναγράφαντες.

CAP. 8.

Περὶ τοῦ κατὰ Κλαύδιον γενομένου λιμοῦ.

(Nic. H. E. II, 11. 12.)

25 Ἀλλὰ γὰρ Γάϊον οὐδ' ὅλοις τέτταρσιν ἔτεσι τὴν ἀρχὴν διακατα- 1
 „σχόντα Κλαύδιος αὐτοκράτωρ διαδέχεται. καθ' ὃν λιμὲν τὴν οἰκουμενὴν
 „πίσαντος, (τῷτο δὲ καὶ οἱ πόρρω τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγῃ συγγραφεῖς ταῖς
 „αὐτῶν ἱστορίαις παρέδωκαν), ἢ κατὰ τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων Ἀγάβη
 „προφήτῃ περὶ τοῦ μελλεῖν ἔσεσθαι λιμὸν ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμενὴν πείρας

1. post ἐνόπλους add. Ἰσθμοῖν *bedfgSVHb*, om. *aehik Joseph. NV^aK* (de Rufin. pag. 242). | ἐσθήσειςιν *bedfik N Joseph. BHb*, ἐσθήσιν *aehSVH*. |
 2. ξίφει] ξίφει *h*. | 4. ἀπὸ *aeV* (in edit. prima) *SS^aHBHb*, ἐπὶ *cfhik Jos. NV* (in edd. post.). | 9. ἐπάλληλοι] ἀλλεπάλληλοι *ae*. | 18. αὐτοφονετήν *cfghik BHb*, φονετήν *aeSVH*. | 19. μακρὸν *acefghikBHb*, μακρὰν *NSVH*. |
 25. διακατασχόντα *bedfHb*, κατασχόντα *aeghikSVH*. | 28. κατὰ τὰς πράξεις
 — Act. 11, 28.

- 2 ἐλάμβανε προῤῥήσεις. τὸν δὲ κατὰ Κλαύδιον λιμὸν ἐπισημηγμένους ἐν ταῖς πράξεσιν ὁ Λυκάς, ἱστορήσας τε, ὡς ἄρα διὰ Πάυλου καὶ Βαρνάβη οἱ κατὰ Ἀντιόχειαν ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ἐξ ὧν ἕκαστος ἠν- πόρει διαπεμφόμενοι ἦσαν, ἐπιφέρει λέγων·

C A P. 9.

5

Μαρτύριον Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου.

- 1 „Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, δῆλον ὅτι ἐπὶ Κλαυδίῳ, ἐπέβαλεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης τὰς χεῖρας, κακῶσαι τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας,
2 ἀντιλεῖ τε Ἰακώβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννη μαχαίρα.“ περὶ τούτου δ' ὁ Κλή-
μης τῷ Ἰακώβῳ καὶ ἱστορίαν μνήμης ἁξίαν ἐν τῇ τῶν ἐποτυπώσεων ἐβ- 10
δόμῃ παρατίθεται, ὡς ἂν ἐκ παραδόσεως τῶν πρὸ αὐτοῦ φάσκων, ὅτι δὴ ὁ εἰσαγαγὼν αὐτὸν εἰς δικαστήριον, μαρτυρήσαντα ἰδὼν αὐτόν, κινήσει
3 ὁμολόγησεν εἶναι καὶ αὐτὸς ἐάντὸν Χριστιανόν. συναπῆχθησαν ἔν ἄμφω, φησί, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν ἡξίωσεν ἀφεθῆναι αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου. ὁ δὲ ὀλίγον σκεψάμενος „εἰρήνη σοι“ εἶπε, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. καὶ ἔτως 15
4 ἀμφοτέροι οὐκ ἐκαρτομήθησαν. τοτεχνικαῦτα δὲ, ὡς φησιν ἡ θεία γραφή, ἰδὼν Ἡρώδης ἐπὶ τῇ τοῦ Ἰακώβου ἀναιρέσει, ὅτι δὴ πρὸς ἡδονῆς εἶη τὸ πραχθῆναι τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπιτίθεται καὶ Πέτρω, δεσμοῖς τε αὐτὸν παρα- δὰς ὅσον ἔπω καὶ τὸν κατ' αὐτῷ φόρον ἐνήργησεν ἄν, εἰ μὴ διὰ θείας ἐπιφανείας ἐπιστάντος αὐτῷ ἐνκτωρ ἀγγέλου παραδόξως τῶν εἰργμῶν 20
ἀπαλλαγείς ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος ἀφείται διακονίαν. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πέτρον ἔτως εἶχεν οἰκονομίας.

C A P. 10.

Ὡς Ἀγρίππας ὁ καὶ Ἡρώδης ἀποστόλους διώξας τῆς θείας παρακλήσεως δίκης ᾗσθητο.
(Nic. H. E. II, 13.)

25

- 1 Τὰ δὲ γε τῆς κατὰ τῶν ἀποστόλων ἐγχειρήσεως τῇ βασιλείῳ ὑκέν' ἀναβολῆς εἶχετο, ἀλλὰ γέ τοι αὐτὸν ὁ τῆς θείας δίκης τιμωρὸς διάκονος

4. ἐπιφέρει — Act. 12, 1. | 7. ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης cfikB, Ἡρ. ὁ βαο. aegh Luc. N Syncell. (p. 633 Dind.) SVH. | 9. τε cf, δι aegh Luc. NE, ntramque lectionem habet i. | 11. παρατίθεται — Clem. Alex. Fragm. pag. 1015 Pott. (Tom. IV. p. 75 Klotz.). | ὡς αὐτὸν cfhikBHB, ὡς aegSVH. | 12. μαρτυρή- σατα aegh Syncell. (p. 633 Dind.) EHB, μαρτυρήσονται cfik. | ἰδὼν αὐτόν cf, αὐτόν ἰδὼν ceteri. | 13. ἐάντὸν Χριστιανόν] Χριστιανὸς d, εἶναι Χριστιανὸς Sync. | 16. ὅμῳ add. aegh Syncell. RE, om. cfikN. | δι om. h. | φησιν — Act. 12, 5. | 17. ὡς δὴ add. cfikFS*HB, om. aeghS. | εἶη cfikFS*HB, γενοίς aegS, γυνόμενον gh. | 26. γε om. hNS.

μετῇ, παραυτίκα μετὰ τῆν τῶν ἀποστόλων ἐπιβλῆν, ὡς ἡ τῶν ἀνά-
 ξιων ἱστορεῖ γραφῇ, ὁρμήσαντα μὲν ἐπὶ τῇν Καισάρειαν, ἐν ἐπισήμῳ δ'
 ἐνταυθα ἐορτῆς ἡμέρᾳ λαμπρᾷ καὶ βασιλικῇ κοσμησάμενον ἐσθῆτι, ὑψηλόν
 τε πρὸ βήματος δημηγορήσαντα· τῷ γάρ τοι δῆμῳ παντὸς ἐπευφημήσαν-
 5 τος τῇ δημηγορίᾳ, ὡς ἐπὶ Θεῷ φωνῇ καὶ ἔκ ἀνθρώπου, παραχρῆμα τὸ
 λόγιον πατάξαι αὐτὸν ἄγγελον κυρίῳ ἱστορεῖ, γινόμενόν τε σκωληκόβρωτον
 ἐκψύξαι. θαυμάσαι δ' ἄξιον τῆς περὶ τῆν θείαν γραφῆν καὶ ἐν τῷδε 2
 τῷ παραδόξῳ συμφωνίας τῇν τῷ Ἰωσήφῃ ἱστορίαν, καθ' ἣν ἐπιμαρτυρῶν
 τῇ ἀληθείᾳ δηλὸς ἐστὶν ἐν τόμῳ τῆς ἀρχαιολογίας ἐντακαίδεκάτῳ, ἐνθα
 10 αὐτοῖς γράμμασιν ᾧδ' πως τὸ θαῦμα διηγείται· „τρίτον δ' ἔτος αὐτῷ 3
 „βασιλεύοντι τῆς ὅλης Ἰουδαίας πεπλήρωτο, καὶ παρῆν εἰς πόλιν Και-
 „σάρειαν, ἣ τὸ πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. συνετελεῖ δ' ἐν-
 „ταυθα θεωρίας εἰς τῇν Καίσαρος τιμῇν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας
 „ἐορτῆν τινα ταύτην ἐπιστάμενος. καὶ παρ' αὐτῇν ἡθροιστο τῶν κατὰ
 15 „τῇν ἐπαρχίῳ ἐν τέλει καὶ προβεβηκότων εἰς ἄξιαν πλῆθος. δευτέρῃ δὲ 4
 „τῶν θεωρίων ἡμέρᾳ στολὴν ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιημένῃν πᾶσαν,
 „ὡς θανυμίσιον ἐφῆν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένῃς ἡμέρας.
 „ἐνθα ταῖς πρώταις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυ-
 „γασθεὶς θανυμίσιος ἀπέστιλβε, μαρμαίρων τι φοβερόν καὶ τοῖς εἰς αὐ-
 20 „τὸν ἀτενίζουσι φρικῶδες. εὐθύς δὲ οἱ κόλακες τὰς ἑδὲν ἐκείνῳ πρὸς 5
 „ἀγαθῷ ἄλλος ἄλλοθεν φωνὰς ἀνέβωον, θεὸν προσαγορεύοντες, „ἐνέμε-
 „νῆς τε εἶης“ ἐπιλέγοντες· „εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβή-
 „θημεν, ἀλλὰ τὰντιῦθεν κρείττονα σε θνητῆς τῆς φύσεως ὁμολογῦμεν.“
 „ἔκ ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἑδὲ τῇν κολακείαν ἀσεβῶσαν ἀπετρίψατο. 6
 25 „ἀνακύψας δὲ μετ' ὀλίγον τῆς ἐαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν
 „ἄγγελον. τῶτον εὐθύς ἐνόησε κακῶν εἶναι αἴτιον, τὸν καὶ ποτε τῶν
 „ἀγαθῶν γινόμενον, καὶ διακάρβιον ἔσχεν ὀδύνην. ἀθροῦν δ' αὐτῷ τῆς 7

1. τῶν] κατὰ τῶν conj. V*. | ὡς] ὡς καὶ hSVH. | 2. ἱστορεῖ — Act. 12,
 20 seqq. | 4. τοι add. cfhkB, om. aegSVH. | post ἐπιφ. add. ἐπὶ aefghSVHB,
 om. bcdik V* S*. | 5. Θεῷ φωνῇ bcd efghikNB, φωνῇ Θεῷ a hSVH. | 10. δι-
 γείται — Antiq. XIX, 8, 2 Hav. | 14. ἐπιστάμενος] ἐντοποθέμενος libri Turnebi
 et Moraei in marg., improbantibus V* et K (de Ruf. pag. 277). | 15. ἐπαρχίῳ
 a b d e f h I h b, ἐπαρχίῳ c (teste Valesio), ἐπαρχίαν g i k Joseph. NE, v. ind. s. v.
 ἐπαρχίος. | πλῆθος] πλῆθιν efmp. | 20. ἑδὲν cf, ἑδὲ ceteri. | 23. post ἀλλὰ
 add. γὰρ aSVH. | 25. δι] δ' ἔν ik Jos. Haverkampii N, ἔν (om. δ') Zonar.
 (Ann. VI, 12. p. 504). | 26. αἴτιον deleuit i, om. k. haec aliter Josephus, ejus
 verba ab Eusebio immutata redduntur. | 27. ἀθροῦν] ἀθροῦν a c e f h Joseph. B,
 ἀθροῦν fik Zonar. NSVH.

- „κοιλίας προσέφυσεν ἄλγῃμα, μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμενον· ἀναθεωρῶν
 „ἔν πρὸς τὰς φίλους· ὁ Θεὸς ὑμῖν ἐγὼ, φησὶν, ἤδη καταστρέφειν ἐπι-
 „τάττομαι τὸν βίον, παραχρῆμα τῆς εἰμαρμένης τὰς ἄρτι μου κατε-
 „ψενσμένας φωνὰς ἐλεγχύσης. ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν ἤδη θανεῖν
 „ἀπάγομαι. δεκτίον δὲ τὴν πεπωμένην, ἣ Θεὸς βεβούληται. καὶ γὰρ 5
 „βεβιώκαμεν ὑδαμῇ φανύως, ἀλλ' ἐπὶ τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος.
 8 „ταῦτα δὲ λέγων ἐπιτάσσει τῆς ὁδότης κατεπονείτο. μετὰ σπουδῆς ἔν εἰς
 „τὸ βασιλεῖον ἐκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔχει τῷ τεθνήσκειν
 „παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δ' αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν
 „ἐπὶ σάκκον καθεσθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν Θεὸν ἰκέτευον ὑπὲρ τοῦ 10
 „βασιλέως, οἰμωγῆς τε πάντ' ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δ' ὁ
 „βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος καὶ κάτω βλέπων αὐτὸς πρηγεῖς προς-
 9 „πίπτοντας ἄδακρυς ἐδ' αὐτὸς ἔμενεν. συνεχῶς δ' ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ
 „τῆς γαστροῦς ἀλγῇματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ γενέσεως
 „ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον, τῆς δὲ βασιλείας ἑβδομον. τίς- 15
 „σaras μὲν ἔν ἐπὶ Γαίῳ Καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτὸς, τῆς Φιλίππου
 „μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἄρξας, τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τὴν Ἡρώδου
 „προσυληφῶς, τρεῖς δ' ἐπιλαβὼν τῆς Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας.“
 10 ταῦτα τὸν Ἰώσηπον μετὰ τῶν ἄλλων ταῖς θείαις συναληθεύοντα γρα-
 φαῖς ἀποθανυμᾶν. εἰ δὲ περὶ τὴν τῷ βασιλείῳ προσηγορίαν δόξειέ τις 20
 διαφωεῖν, ἀλλ' ὁ γε χρόνος καὶ ἡ πρᾶξις τὸν αὐτὸν ὄντα δείκνυσιν, ἥτοι
 κατὰ τι σφάλμα γραφικὸν ἐνηλλαγμένου τοῦ ὀνόματος, ἡ καὶ διωνυμίας
 περὶ τὸν αὐτὸν, οἷα καὶ περὶ πολλὰς, γεγεννημένης.

CAP. 11.

Περὶ Θεοῦ τοῦ γόητος.

(Nic. H. E. II, 11.)

25

- 1 Ἐπεὶ δὲ πάλιν ὁ Λυκάς ἐν ταῖς πράξεσιν εἰσάγει τὸν Γαμαλιὴλ ἐν
 τῇ περὶ τῶν ἀποστόλων σκέψει λέγοντα, ὡς ἄρα κατὰ τὸν δηλούμενον
 χρόνον ἀνίστη Θεοῦ, λέγων ἑαυτὸν εἶναι τινά, ὃς κατελύθη, καὶ πάντες

1. ἀναθεωρῶν] ἀναθεωρῶν i (a sec. m.) & Josephi cod. Inqđ. | 3. ταῖς om. h. |
 4. ὁ] καὶ ὁ fik Joseph. Haverkampii Zonar. N. | 6. λαμπρότης adfiku Jos.
 N' S' HB, μακαριότητος bce h S. | 8. ἐκομίσθη] δικομίσθη h. | διῆξε acefik
 Joseph. NS S' B, διῆλθε VH, διῆξει h. | ἔχει bcd f V', ἔχει acefik Joseph. NE. |
 11. ἀνάπλεα cfhik Joseph. NB HB, ἀνάπλεω e g SVH. | 13. συνεχῶς] συνεχεῖς
 aeg i (a pr. m.) S. | 23. τὸν add. acefgik B HB, om. h SVH. | γεγεννημένης
 γεγεννημένης S' HB. | 27. εἰσάγει — Act. 5, 36.

ὅσοι ἐπέισθισαν αὐτῷ διελύθησαν, φέρε καὶ τὴν περὶ τῆς παραθώμεθα
 τῆ Ἰωσήφ γραφῆν. ἰστορεῖ τοίνυν αὐτὸς κατὰ τὸν ἀρτίως δεδηλωμένον
 αὐτῷ λόγον αὐτὰ δὴ ταῦτα κατὰ λέξιν· „Φάδε δὲ τῆς Ἰσθαίας ἐπιτρο- 2
 „πύοντος γόης τις ἀνὴρ, Θεοδῶς ὀνόματι, πείθει τὸν πλείστον ὄχλον
 5 „ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἔπεσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ.
 „προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προστάγματι τὸν ποταμὸν στίσας διό-
 „δον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥαδίαν. καὶ ταῦτα λέγων πολλὰς ἠπάτησεν.
 „οὐ μὴν εἶασεν αὐτὸς τῆς ἀφροσύνης ὕνασθαι Φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν 3
 „ἄλλην ἰσπείων ἐπ' αὐτὸς, ἥτις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα πολλὰς μὲν ἀνείλε,
 10 „πολλὰς δὲ ζῶντας ἔλαβεν· αὐτόν τε τὸν Θεοδῶν ζωγράφοντες, ἀπο-
 „τέμνουσιν τὴν κεφαλὴν καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα.“ τούτοις ἐξῆς καὶ
 τῆ κατὰ Κλαύδιον λιμῶ γενομένη μνημονεύει ὧδέ πως·

C A P. 12.

Περὶ Ἑλένης τῆς τῶν Ὀσσορητῶν βασιλίδος.

15

(Nic. H. E. II, 11.)

„Ἐπὶ τούτοις γε καὶ τὸν μέγαν λιμὸν κατὰ τὴν Ἰσθαίαν συνέβη 1
 „γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα Ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη
 „σίτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διένειμε τοῖς ἀπορρομένοις.“ σύμφωνα δ' αὖ 2
 „εὖροις καὶ ταῦτα τῇ τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων γραφῇ, περιεχούσῃ, ὡς
 20 ἄρα τῶν κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν μαθητῶν καθὼς ἠτύχεῖτο τις, ὥρισαν
 ἕκαστος εἰς διακονίαν ἀποστεῖλαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰσθαίᾳ· ὃ καὶ
 ἐποίησαν, ἀποστεύσαντες πρὸς τὰς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ
 Παύλου. τῆς γέ τοι Ἑλένης, ἥς δὴ καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐποίησατο μνήμην, 3
 εἰσέτι νῦν στήλαι διαφανεῖς ἐν προαστείοις δέκνυνται τῆς νῦν Αἰλίας.
 25 τῷ δὲ Ἀδιαβηνῶν ἔθνους αὕτη βασιλεῦσαι ἐλέγετο.

1. ἐπέισθισαν cfik, ἐπέισθοντο aeg h E. | 2. ἰστορεῖ — Antiq. XX, 5, 1 Hav. |
 4. ὀνόματι bcd fghik Joseph. NS^a BH^b, τῷνομα aeSVH. | 5. αὐτῷ om. h. |
 9. ἄλλην cefg Joseph. Zonar. (Ann. XI, 11. p. 474 Pind.) GVS^a HB, εἰλην hik,
 πληθὺν aS. | ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα cfk (teste Gronov.) Joseph. NH^b, ἀπρος-
 δοκῆτως ἐπιπ. hikS^a B, ἐπιπ. ἀπροσδοκῆτως αὐτοῖς aeSVH. αὐτοῖς om. c f g h i
 Joseph. NBH^b. | 10. post ἀποτέμνουσιν add. αὐτῷ aeSVH, om. c f g h i k Joseph.
 Haverkampii NBH^b. | 12. λιμῶ γεν. cfikH^b, γεν. λιμῶ aeg hSVHB. | μνημο-
 νέει — Antiq. XX, 5, 2 Hav. | 16. γε om. gh, δὲ aut δὴ Josephi codd. |
 19. γραφῇ — Act. 11, 29. | 20. τὴν add. cfikVHB, om. aeg hSSa. | 21. post
 ἐν τῇ Ἰσθαίᾳ add. ἀδελφοῖς hi (a sec. m.) k N.

C A P. 13.

Περὶ Σίμωνος τοῦ μαγού.

(Nic. H. E. II, 14. 27. Eus. infra IV, 21.)

- 1 Ἀλλὰ γὰρ τῆς εἰς τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
εἰς πάντα ἀνθρώπους ἤδη διαδιδομένης πίστεως ὁ τῆς ἀνθρώπων πολέ- 5
μιος σωτηρίας, τὴν βασιλεύσαν προαρχάσασθαι πόλιν μηχανώμενος, ἐν-
ταῦθα Σίμωνα τὸν πρόσθεν δεδλωμένον ἄγει, καὶ δὴ ταῖς ἐντέχοις
τὰνδρὸς συναιρόμενος γοητείαις πλείους τῶν τὴν Ῥώμην οἰκόντων ἐπὶ τὴν
2 πλάνην σφετερίζεται. δηλοῖ δὲ τῷτο μετ' οὐ πολὺ τῶν ἀποστόλων ἐν τῷ
καθ' ἡμᾶς διαπρέφας λόγῳ Ἰεστίτος, περὶ οὗ τὰ προσήκοντα κατὰ και- 10
ρὸν παραθήσομαι. καὶ μοι λαβὼν ἀνάγνωθι τῷδε τὴν γραφὴν, ἣν ἐν τῇ
προτέρᾳ πρὸς Ἀντωνῖνον ὑπὲρ τῷ καθ' ἡμᾶς δόγματος ἀπολογία γράφων
3 ὡδέ φησιν· „καὶ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῷ Κυρίῳ εἰς ἕραρον προεβάλλοντο
„οἱ δαίμονες ἀνθρώπους τινὰς, λέγοντας ἑαυτοὺς εἶναι θεοὺς, οἳ οὐ μόνον
„ἐκ ἐδιώχθησαν ὑφ' ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ τιμῶν ἡξιώθησαν· Σίμωνα μὲν τινα 15
„Σαμαρεία τὸν ἀπὸ κόμης λεγομένης Γιττῶν, ὃς ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος
„διὰ τῆς τῶν ἐνεργούντων δαιμόνων τέχνης δυνάμεις μαγικὰς ποιήσας
„ἐπὶ τῇ πόλει ὑμῶν τῇ βασιλίδι Ῥώμῃ θεὸς ἐνομίσθη, καὶ ἀνδριάντι
„παρ' ὑμῖν ὡς θεὸς τετίμηται, ἐν τῷ Τίβερι ποταμῷ μεταξὺ τῶν δύο
„γεφυρῶν, ἔχων ῥωμαϊκὴν ἐπιγραφὴν ταύτην· ΣΙΜΩΝΙ ΔΕΩ ΣΑΓΚΤΩ,“ 20
4 ὅπερ ἐστὶ Σίμωνι θεῷ ἀγίῳ. „καὶ σχεδὸν μὲν πάντες Σαμαρεῖς, ὀλίγοι
„δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ἔθνεσιν, ὡς τὸν πρῶτον θεὸν ἐκείνον ὁμολογοῦντες
„προσκυνῶσι. καὶ Ἑλένην τινὰ, τὴν συμπεριτοσθήσασαν αὐτῷ κατ' ἐκεῖνο

5. διαδιδομένης *bcfgik* (*ik* teste Gronov.) *V^a B*, διαδεδομένης *adehNSVH*. |
6. προαρχ. πόλιν] πόλιν προαρχ. *bcd.f.* | 11. καὶ μοι — γραφὴν ἣν *cfikvVHB*,
καὶ μοι — γραφὴν, ὅς δὲ *h*, ὅς δὲ (omissis his καὶ μοι — ἦν) *aeSZ*. | 13. φη-
σιν — *Apol. maj. c. 26. p. 69 ed. Colon.* Citant eundem locum ex Eusebio Syn-
cell. Chron. p. 650 Dind. (p. 335 P.) et Zonar. XI, 11. p. 474 Pind. | προεβάλ-
λοντο *cfik* Zonar. Synzell. Justin. Ottonis *B*, προεβάλοτο *aeghSVH*. | 16. Γιτ-
τῶν *cfik* Zonar. *V^b B*, Γίττων *eSS^a H*, Γιθθῶν *gh*, Γιθθίων Sync. Dindorfii. cf.
Ottonis ad Just. l. c. not. 8. | 18. ἐπὶ *acefSVHB*, ἐν *ghikmv* Justin. Synzell. *S^a*. |
τῇ βασ. *aeghik* Synzell. Zonar. *E*, τῇδε βασ. *cf*, βασ. (sine τῇ) Justin. | 19. ὑμῖν
acefhE, ὑμῶν *gik* Just. Synzell. | τετίμηται *cfhikv* Just. Sync. *VHB*, τετί-
μητο *aegS*. post *τετιμ.* add. Justinus ὡς ἀνδρίας ἀνεγήγεραι, idque in textum
recepit *S^a*, nulla codicum euseb. auctoritate. | Τίβερι] Τίβρις *hi* (a sec. man.)
kN. | 20. ῥωμ. ἐπιγραφὴν *cik*, ἐπιγρ. ῥωμ. volgo. | 21. ὅπερ — ἀγίῳ verba
sunt Eusebii, non Justinii. | καὶ] ὅς *g*, ὅ *h*, ὦ *ik*. | 23. Ἑλένην] Σελήνην *g*,
„Selenen“ *R*. | post ἐκεῖνο add. *τῷ aeh* Just. *SVH*, om. *cfikB*. κατ' ἐκεῖνο *tū*
Synzell.

- „καιρῷ, πρότερον ἐπὶ τέγες σταθεῖσαν ἐν Τύρῳ τῆς Φοινίκης, τὴν ἀπ’
 „αὐτῷ πρώτῃ ἐννοίαν λέγειν.“ ταῦτα μὲν ἔτος. συναῖδει δ’ αὐτῷ καὶ 5
 ὁ Εἰρηναῖος, ἐν πρώτῳ τῷ πρὸς τὰς αἱρέσεις ὁμῶς τὰ περὶ τὸν ἄνδρα
 καὶ τὴν ἀνοσίαν καὶ μιανὴν αὐτῷ διδασκαλίαν ὑπογράφων, ἣν ἐπὶ τῷ
 5 παρόντος περιττὸν ἂν εἶη καταλέγειν, παρὸν τοῖς βυλομένοις καὶ τῶν
 μετ’ αὐτὸν κατὰ μέρος αἰρεσιαρχῶν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς βίβας καὶ τῶν
 ψευδῶν διδαγμάτων τὰς ὑποθέσεις τά τε πᾶσιν αὐτοῖς ἐπιτετηδευμένα
 διαγῶναι, οὐ κατὰ πάρεργον τῇ δεδηλωμένῃ τῷ Εἰρηναίῳ παραδεδομένα
 βίβλῳ. πάσης μὲν οὖν ἀρχηγὸν αἱρέσεως πρῶτον γενέσθαι τὸν Σίμωνα 6
 10 παρείληφamen, ἐξ οὗ καὶ εἰς δεῦρο οἱ τὴν κατ’ αὐτὸν μετιόντες αἵρεσιν,
 τὴν σόφρονα καὶ διὰ καθαρότητα βίβας παρὰ τοῖς πᾶσι βεβοημένην Χρι-
 στιανῶν φιλοσοφίαν ὑποκρινόμενοι, ἧς μὲν ἔδοξαν ἀπαλλάττεσθαι περὶ
 τὰ εἰδωλα δεισιδαιμονίας ἔδην ἤττον αὐθις ἐπιλαμβάνοντα, καταπίπτοντες
 ἐπὶ γραφὰς καὶ εἰκόνας αὐτῷ τε τῷ Σίμωνος καὶ τῆς σὺν αὐτῷ δηλω-
 15 θεΐσης Ἑλένης, θυμιάμασι τε καὶ θυσῖαις καὶ σπονδαῖς τέτῃς θρησκείῃν
 ἐγχειρῶντες. τὰ δὲ τέτων αὐτοῖς ἀπορρόγότερα, ὧν φασὶ τὸν πρῶτον 7
 ἐπακύνσαντα ἐκπλαγήσεσθαι, καὶ κατὰ τι παρ’ αὐτοῖς λόγιον ἐγγραφον
 θαμβωθήσεσθαι, θάμβες ὡς ἀληθῶς καὶ φρενῶν ἐκστάσεως καὶ μινίας
 ἐμπλεα τυγχάνει, τοιαῦτα ὄντα, ὡς μὴ μόνον μὴ δυνατὰ εἶναι παραδο-
 20 θῆναι γραφῇ, ἀλλ’ ἐδὲ χεῖλεσιν αὐτὸ μόνον δι’ ὑπερβολὴν αἰσχυρουργίας τε
 καὶ ἀρρητοποιίας ἀνδράσι σόφροσι λαληθῆναι. ὃ τι ποτὲ γὰρ ἂν εἶη 8
 ἢ ἐπινοηθεῖη παντὸς αἰσχυρῆς μιαινώτερον, τὶτο πᾶν ὑπερηκόντισεν ἢ τῶνδε
 μυσαρωτάτῃ αἵρεσις, ταῖς ἀθλίαις καὶ παντοίων ὡς ἀληθῶς κακῶν σε-
 σωρευμέναις γυναιξὶν ἐγκαταπαίζοντων.

25

C A P. 14.

Περὶ τοῦ κατὰ Ῥώμην κηρύγματος Πέτρου τοῦ ἀποστόλου.

(Nic. H. E. II, 14.)

- Τοιούτων κακῶν πατήρα καὶ δημιουργὸν τὸν Σίμωνα κατ’ ἐκεῖνο 1
 καιρῷ, ὥσπερ εἰ μέγαν καὶ μεγάλων ἀντίπαλον τῶν θεσπεσιῶν τῷ σωτήρος
 30 ἡμῶν ἀποστόλων, ἢ μισόκαλος καὶ τῆς ἀνθρώπων ἐπίβελος σωτηρίας

1. ἐν Τύρῳ τῆς Φοιν. ex suo add. Eus. | 3. ὁ cfi (a pr. m.) E, om. aeghi (a sec. m.) kN. | πρώτῳ — Iren. adv. haer. I, 23. p. 99 Mass. | τῷ cfikB, τῶν ae hSVH. Lectionem nostram confirmat Nicephorus scribendo ἐν τῷ πρὸς τὰς αἱρέσεις πρώτῳ λόγῳ. | 4. ἣν] ἧς c. | 7. διδαγμάτων fhptVS^aH, δογμάτων aceikSB. | 11. τοῖς add. cfg h i k B H b, om. aeSVH. | 16. ἐγχειρῶντες bcdfikB, ἐπιχειρῶντες a c (in marg.) eg h NSVH. | 19. ἐμπλεα] ἐμπλεω aSVH. | 21. εἶη ἢ cf g k VS^aHB, ἦ ἢ i (a sec. m.) N, om. ae h S.

- 2 *πονηρὰ δύναμις προῦστήσατο. ὁμως δ' ἔν ἡ θεία καὶ ὑπερεράτιος χάρις,*
τοῖς αὐτῆς συναιρομένη διακόντοις, δι' ἐπιφανείας αὐτῶν καὶ παρυσίας
ἀναποτομένην τῷ πονηρῷ τὴν φλόγα ἢ τάχος ἐσβέννυ, ταπεινῶσα δι' αὐτῶν
3 *καὶ καθαιρῶσα πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τῇ θεῷ. διὸ*
δὴ ἔτε Σίμωνος ἔτ' ἄλλοι τε τῶν τότε φνέκτων συγκρότημά τι κατ' αὐτῶν 5
ἐκείνους τὸς ἀποστολικὸς ὑπέστη χρόνος. ὑπερενίκα γάρ τοι καὶ ὑπερίσχυεν
ἅπαντα τὸ τῆς ἀληθείας φήγος, ὃ τε λόγος αὐτὸς ὁ θεῖος ἄρτι θεόθεν
ἀνθρώποις ἐπιλάμψας, αὐτὸς τε ἐπὶ γῆς ἀκμᾶζων, καὶ τοῖς ἰδίοις ἀπο-
4 *στόλοις ἐμπολιτευόμενος. αὐτίκα ὁ δηλωθεὶς γόης ὥσπερ ὑπὸ θείας καὶ*
παραδόξου μαρμαρυγῆς τὰ τῆς διανοίας πληγῆς ὄμματα, ὅτε πρότερον 10
ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐφ' οἷς ἐπονηρεῖν ἔσχετο πρὸς τῷ ἀποστόλῳ Πέτρῳ κατε-
φωράθη, μεγίστην καὶ ὑπερπόντιον ἀπάρας πορείαν τὴν ἀπ' ἀνατολῶν
ἐπὶ δυσμᾶς ὤχετο φεύγων, μόνως ταύτη βιωτὸν αὐτῷ κατὰ γνώμην εἶναι
5 *οἰόμενος. ἐπιβὰς δὲ τῆς Ῥωμαίων πόλεως, συναιρομένης αὐτῷ τὰ με-*
γάλα τῆς ἐφεδρεῖσός ἐνταῦθα δυνάμεως, ἐν ὀλίγῳ τοσούτον τὰ τῆς ἐπι- 15
χειρήσεως ἤνυστο, ὥς καὶ ἀνδριάντος ἀναθέσει πρὸς τῶν τῆδε οἶα θεὸν
6 *τιμηθῆναι. οὐ μὲν εἰς μακρὸν αὐτῷ ταῦτα πρὸχῶρει. παρὰ πόδας γυν*
ἐπὶ τῆς αὐτῆς Κλανδίας βασιλείας ἡ πανάγαθος καὶ φιλανθρωποπάτη τῶν
ὄλων πρόνοια τὸν καρτερόν καὶ μέγαν τῶν ἀποστόλων, τὸν ἀρετῆς ἔνεκα
τῶν λοιπῶν ἀπάτων προήγορον, Πέτρον, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὡς ἐπὶ τηλι- 20
κῆτον λυμεῶνα βίβι χειραγωγεῖ, ὃς οἶα τις γενναῖος θεὸς στρατηγὸς τοῖς
θεοῖσι ὅπλοις σφραζάμενος τὴν πολυτίμητον ἐμπορίαν τῷ νοητῷ φωτὸς ἐξ
ἀνατολῶν τοῖς κατὰ δύσιν ἐκόμεζεν, φῶς αὐτὸ καὶ λόγον ψυχῶν σωτή-
ριον, τὸ κήρυγμα τῆς τῶν ἑρανῶν βασιλείας εὐαγγελιζόμενος.

CAP. 15.

25

Περὶ τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου.

(Nic. H. E. II, 15.)

- 1 *Οὕτω δὴ ἔν ἐπιδημήσαντος αὐτοῖς τῷ θεῷ λόγῳ ἡ μὲν τῷ Σίμωνος*
ἀπέσβη καὶ παραχρῆμα σὺν καὶ τῷ ἀνδρὶ καταλέλυτο δύναμις, τοσούτο
δ' ἐπέλαμψεν ταῖς τῶν ἀκροατῶν τῷ Πέτρῳ διανοαῖς εὐσεβείας φήγος, 30

2. αὐτῆς *acdfgikvV^sS^sHK* (de Ruf. p. 251) *B*, *ἐκείνης N*, αὐτοῖς *behSV*. |
 3. *ἐσβέννυ* | *ἐσβέννυει h*. | 5. *tu om. h*. | 6. *τοι om. aSVH*. | 7. *ἅπαντα c f g h B*,
τὰ πάντα aeikSVH. | 8. *αὐτὸς τε ἐπὶ γῆς cfikB*, *ἐπὶ γῆς τε aeghSVH*. |
 16. *τῶν ae hSVH*, *αὐτῶν c f g i k m p t B*. | 18. *αὐτῆς* | αὐτοῦ *f g h*. | 21. *θεοῦ*
ce f h i k N B H b, *τῷ θεῷ aSVH*, *om. g* probante *B*. | 22. *ἐμπορίαν c f g i k B*, *ἐμ-*
πορείαν ae hSVH. | 28. *δὴ* | *δε aeghNSS^a*. | 30. *ἐπέλαμψεν c f g h i k V H B*,
ἐλαμψε aeSS^a.

ὥς μὴ τῷ εἰσάπαξ ἱκανῶς ἔχειν ἀρκεῖσθαι ἀκοῇ, μηδὲ τῇ ἀγραφῇ τῷ
 θείῳ κηρύγματος διδασκαλίᾳ, παρακλήσει δὲ παντοίαις Μάρκον, οὐ τὸ
 εὐαγγέλιον φέρεται, ἀκόλουθον ὅσα Πέτρου λιπαρῆσαι, ὡς ἂν καὶ διὰ
 γραφῆς ὑπόμνημα τῆς διὰ λόγου παραδοθείσης αὐτοῖς καταλείψοι διδα-
 5 σκαλίας, μὴ πρότερόν τε ἀνείναι, ἢ κατεργάσασθαι τὸν ἄνδρα, καὶ ταύτη
 αἰτίας γενέσθαι τῆς λεγομένης τῷ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίῳ γραφῆς. γνότα 2
 δὲ τὸ πραχθέν φασὶ τὸν ἀπόστολον ἀποκαλύψαντος, αὐτῷ τῷ πνεύματος
 ἡσθῆναι τῇ τῶν ἀνδρῶν προθυμίᾳ, κυρῶσαι τε τὴν γραφὴν εἰς ἔντευξιν
 ταῖς ἐκκλησίαις, (Κλήμης ἐν ἔκτῳ τῶν ὑποτυπώσεων παρατίθεται τὴν
 10 ἱστορίαν, συνεπιμαρτυρεῖ δ' αὐτῷ καὶ ὁ Ἱερραπολίτης ἐπίσκοπος ὁνόματι
 Παπίας), τῷ δὲ Μάρκῳ μνημονεύειν τὸν Πέτρον ἐν τῇ προτίρῃ ἐπιστολῇ,
 ἣν καὶ συντάξαι φασὶν ἐπ' αὐτῆς Ῥώμης, σημαίνειν τε τὸτ' αὐτόν, τὴν
 πόλιν τροπικώτερον Βαβυλῶνα προσειπόντα διὰ τέτων· „ἀσπάζεται ἡμῶς
 ἢ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου.“

15

C A P. 16.

Ὡς πρῶτος ὁ Μάρκος τοῖς κατ' Αἰγύπτου τῆς εἰς τὸν Χριστὸν γνῶσιν ἐκέρχυνεν.
 (Nic. H. E. II, 15.)

Τῷτον δὲ Μάρκον πρῶτόν φασιν ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου στείλαμενον τὸ 1
 εὐαγγέλιον ὃ δὴ καὶ συνεγγράφατο κηρῦξαι, ἐκκλησίας τε πρῶτον ἐπ' αὐτῆς
 20 Ἀλεξανδρείας συστήσασθαι. τοσαύτη δ' ἄρα τῶν αὐτόθι πεπιστευκότων 2
 πληθὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐκ πρώτης ἐπιβολῆς συνέστη, δι' ἀσκή-
 σεως φιλοσοφωτάτης τε καὶ σφοδροτάτης, ὡς καὶ γραφῆς αὐτῶν ἀξιῶσαι
 τὰς διατριβὰς καὶ τὰς συηλύσεις, τά τε συμπόσια καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν
 τῷ βίᾳ ἀγωγῇ τὸν Φίλωνα.

25

C A P. 17.

Οἱα περὶ τῶν κατ' Αἰγύπτου ἀσκητῶν ὁ Φίλων ἱστορεῖ.
 (Nic. H. E. II, 16. 17.)

Ὅν καὶ λόγος ἔχει κατὰ Κλαύδιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἰς ὁμιλίαν 1
 ἐλθεῖν Πέτρω, τοῖς ἐκείσε τότε κηρύττοντι. καὶ ἐκ ἀπεικὸς ἂν εἴη τὸ
 30 γε, ἐπεὶ καὶ ὁ φάμεν αὐτῷ σύγγραμμα εἰς ὕστερον καὶ μετὰ χρόνου αὐτῷ

6. λεγ. τῷ c, τῷ λεγομένης aegh E, λεγομένης τῷ fik. | 9. Κλήμης — Clem.
 Alex. Fragm. p. 1023 Pot. (Tom. IV. p. 87 Klotz.). | παρατίθεται cfh VHB,
 παρατίθεται gi (a sec. m.) kmp, ἐποτίθεται ae S. | 10. συνεπιμαρτυρεῖ] μαρ-
 τυρεῖ h. | 13. ἀσπάζεται — 1 Petr. 5, 13. | 23. τὴν ἄλλην πᾶσαν cik, πάσαν τ.
 ἄλλην volgo. | 30. αὐτῷ add. cfh ik Hb, om. aegSVH. | αὐτῷ fort. omit-
 tendum.

- πεπονημένον, σαφῶς τὸς εἰσέτι νῦν καὶ εἰς ἡμᾶς πεφυλαγμένους τῆς ἐκ-
 2 κλησίας περιέχει κανόνας. ἀλλὰ καὶ τὸν βίον τῶν παρ' ἡμῖν ἀσκητῶν
 ὡς ἐν μάλιστα ἀκριβέστατα ἱστορῶν γένοιτ' ἂν ἐκδηλος ἢ εἰδὼς μόνον,
 ἀλλὰ καὶ ἀποδεχόμενος, ἐκθειάζων τε καὶ σεμνύνων τὸς κατ' αὐτὸν ἀπο-
 στολικὸς ἄνδρας, ἐξ Ἑβραίων ὡς εἰκε γεγονότας, ταύτῃ τε ἰσθαϊκώτερον 5
 3 τῶν παλαιῶν ἔτι τὰ πλεῖστα διατηρῶντας ἐθῶν. πρῶτόν γέ τοι τὸ μηδὲν
 πέρα τῆς ἀληθείας οἰκοθεν καὶ ἐξ ἑαυτῷ προσθήσειν ἐν οἷς ἱστορήσειν
 ἡμελλεν ἀπισχυρισάμενος, ἐν ᾧ ἐπέγραψε λόγῳ περὶ βίᾱ θεωρητικῇ ἢ
 ἱκετῶν θεραπευτὰς αὐτοὺς καὶ τὰς σὺν αὐτοῖς γυναικας θεραπευτρίδας
 ἀποκαλεῖσθαι φησι, τὰς αἰτίας ἐπειπὼν τῆς τοιαύτης προσθήσεως, ἥτοι 10
 γὰρ παρὰ τὸ τὰς ψυχὰς τῶν προσιόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ κακίας πα-
 θῶν ἱατρῶν δίκην ἀπαλλάττοντας ἰκεῖσθαι καὶ θεραπεύειν, ἢ τῆς περὶ
 4 τὸ θεῖον καθαρᾶς καὶ εὐκρινῆς θεραπείας τε καὶ θρησκείας ἔνεκα. εἴτ'
 ἔν ἐξ ἑαυτῷ ταύτην αὐτοῖς ἐπιτίθεται τὴν προσηγορίαν, οἰκείως ἐπι-
 γράψας τῷ τρόπῳ τῶν ἀνδρῶν τῆρομα, εἴτε καὶ ὄντως τῷ αὐτὸς ἐκάλεν 15
 καταρχὰς οἱ πρῶτοι, μηδαμῶς πω τῆς Χριστιανῶν προσθήσεως ἀνὰ πάντα
 5 τόπον ἐπιπεφημισμένης, οὐ τί πω διατείνεσθαι ἀναγκαῖον. ὅμως δ' ἔν
 ἐν πρῶτοις τὴν ἀπόταξιν αὐτοῖς τῆς ὑσίας μαρτυρεῖ, φάσκων ἀρχομένους
 φιλοσοφεῖν ἐξίστασθαι τοῖς προσήκασιν τῶν ὑπαρχόντων, ἔπειτα πάσαις
 ἀποταξαμένους ταῖς τῷ βίᾳ φροντίσιν, ἔξω τειχῶν προσελθόντας, ἐν μονα- 20
 γρίοις καὶ κήποις τὰς διατριβὰς ποιῆσθαι, τὰς ἐκ τῶν ἀνομοίων ἐπι-
 μιξίας ἀλυσιτελεῖς καὶ βλαβεράς εὖ εἰδότας, τῶν κατ' ἐκεῖνο καιρῷ τῷθ'
 ὡς εἰκὸς ἐπιτελούντων ἐκθύμῳ καὶ θερμοτάτῃ πίστει, τὸν προφητικὸν
 6 ζῆλῶν ἀσκύντων βίον. τοιγαρὲν καὶ ταῖς ὁμολογημέναις τῶν ἀποστόλων
 πράξεσιν ἐμφέρεται, ὅτι δὴ πάντες οἱ τῶν ἀποστόλων γνώριμοι τὰ κτή- 25
 ματα καὶ τὰς ὑπάρξεις διαπιπράσκοντες ἐμέριζον ἅπασιν καθ' ὃ ἂν τις
 χρεῖαν εἶχεν, ὡς μηδὲ εἶναι τινα ἐνδεῇ παρ' αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτή-
 τορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, ὡς ὁ λόγος φησί, πολῦντες ἔφερον τὰς
 τιμὰς τῶν πιπρασκομένων, ἐτίθεσάν τε παρὰ τὰς πόδας τῶν ἀποστόλων,

1. εἰσέτι νῦν καὶ cfh VHB, ἔτι νῦν καὶ egik, ἔτι καὶ νῦν aSS^aH^a, εἰσέτι
 νῦν N, | τῆς] τὸς h. | 4. ἀποδεχόμενος] ὑποδεχόμενος h. | 7. οἰκοθεν hick B,
 οἰκοθεν δὲ c, οἰκοθεν τε bdVS^aH, ἤκοθεν τε (sic) f, ἔξωθεν aeS. | ἐν add.
 bcdfgVH, om. aehikSS^aB. | 8. ἀπισχυρισάμενος] ἐπισχ. aehS. | 10. φησι —
 Phil. de vit. contempl. §. 1. p. 471 Mang. | τοιαύτης] τοιαυτῇ c. | 11. γὰρ add.
 cfgB, om. aehikSVH. | 16. πω τῆς Χρ. cfgkB, τῆς Χρ. πω aeī (a pr. m.)
 SVH, πω (om. τῆς Χρ.) h. | 17. ἐπιπεφημισμένης aehikE, ἐμπεφ. bcdg,
 ἐνπεφ. f. | 23. τὸν egik, τῶν τὸν ceteri codd. E. | 25. ἐμφέρεται — Act. 2, 45. |
 28. φησί — Act. 4, 34.

- ὥστε διαδίδοσθαι ἐκάστω καθὸ ἃν τις χρειάν εἴηεν. τὰ παραπλήσια δὲ 7
 ταῖς μαρτυρήσας τοῖς δηλουμένοις ὁ Φίλων, συλλαβαῖς αὐταῖς ἐπιφέρει
 λέγων ταῦτα περὶ αὐτῶν ὅτω· „πολλὰ μὲν ἐν τῇ οἰκουμενῇ ἐστὶ τὸ
 „γίνομαι·“ ἔδει γὰρ ἀγαθὴ τελεῖν μετασχεῖν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρ-
 5 „βαρον. πλεονάζει δ' ἐν Αἰγύπτῳ καθ' ἕκαστον τῶν ἐπικαλουμένων
 „νομῶν, καὶ μάλιστα περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. οἱ δὲ πανταχόθεν ἄριστοι, 8
 „καθάπερ εἰς πατρίδα θεραπευτῶν, ἀποικίας στέλλονται πρὸς τι χωρίον
 „ἐπιτηδειότατον, ὅπερ ἐστὶν ὑπὲρ λίμνης Μαρίας κείμενον ἐπὶ γεωλόφῃ
 „χθοναλωτέρῃ σφόδρα εὐκαιρῶς, ασφαλείας τε ἕνεκα καὶ αἰετος εὐκρα-
 10 „σίας.“ εἰθ' ἐξῆς τὰς οἰκήσεις αὐτῶν ὅποιαί τις ἦσαν διαγράφας 9
 περὶ τῶν κατὰ χώραν ἐκκλησιῶν ταυτὰ φησιν· „ἐν ἐκάστῃ δὲ οἰκίᾳ ἐστὶν
 „οἶκον ἱερὸν ὃ καλεῖται σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονάμενοι τὰ
 „τῷ σεμνῷ βίῃ μυστήρια τελῶνται, μηδὲν εἰσκομιζόντες, μὴ ποτὸν, μὴ
 „σιτίον, μηδὲ τι τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς τὰς τῷ σώματος χρειὰς ἀναγκαῖα,
 15 „ἀλλὰ νόμους καὶ λόγια θεσπισθέντα διὰ προφητῶν καὶ ὕμνων, καὶ τὰλλα
 „οἷς ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια συναυξάνονται καὶ τελειῶνται.“ καὶ μεθ' ἑτέρα 10
 φησι· „τὸ δ' ἐξ ἑωθινῷ μέχρις ἐσπέρας διάστημα σύμπαν αὐτοῖς ἐστὶν
 „ἀσκήσεως. ἐντυγχάνοντες γὰρ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι τὴν πάτριον φιλο-
 „σοφίαν σοφίαν ἀλληγορῶντες, ἐπειδὴ σύμβολα τὰ τῆς ῥητῆς ἐρμηνείας
 20 „νομίζουσιν ἀποκεκρυμμένης φύσεως, ἐν ὑπονοήσις δηλουμένης. ἐστὶ δ' 11
 „αὐτοῖς καὶ συγγράμματα παλαιῶν ἀνδρῶν, οἱ τῆς αἰρίσεως αὐτῶν ἀρχη-
 „γέται γενόμενοι πολλὰ μνημεῖα τῆς ἐν τοῖς ἀλληγορουμένοις ιδέας ἀπί-
 „λιπον, οἷς καθάπερ τισὶν ἀρχετύποις χρῶμενοι μιμνῆται τῆς προαιρέ-
 „σεως τὸν τρόπον.“ ταῦτα μὲν εἰκοιεν εἰρησθαι τῷ ἀνδρὶ, τὰς ἱερὰς 12
 25 ἐξηγημένων αὐτῶν ἐπακροασαμένην γραφάς. τάχα δ' εἰκὸς, ἃ φησιν ἀρχαίως
 παρ' αὐτοῖς εἶναι συγγράμματα, τὰ τε εὐαγγέλια καὶ τὰς τῶν ἀποστόλων
 γραφάς, διηγῆσαι τε τινὰς κατὰ τὸ εἰκὸς τῶν πάλαι προφητῶν ἐρμη-
 νευτικὰς, ὁποίας ἦ τε πρὸς Ἑβραίους καὶ ἄλλαις πλείους τῷ Παύλῳ περιέ-
 χουσιν ἐπιστολαί, ταῦτα εἶναι. εἴτα πάλιν ἐξῆς περὶ τῷ νῦν αὐτῶν 13

1. καθὸ *efg*, καθ' ὅτι *ae h i k Luc. SVH*. | 3. λέγων — *Phil. de vit. con-*
templ. §. 3. p. 474 Mang. | ταῦτα — ὅτω *add. efgv VHB*, *om. ae h i k SS^a*. |
 11. φησιν — *Phil. l. c. §. 3. p. 475.* | 14. μηδὲ *efg h i k B*, μήτε *ae SVH*,
μηδὲν Phil. | 18. ἐντυγχάνοντες] *εὐτεγχ. H* *errore typogr.* | τὴν π. φιλοσ. *bc f i k*
NS^a, φιλοσ. τὴν π. *ae h Phil. SVHB*. | 19. σοφίαν *bc i k*, φιλοσοφίαν *ceteri*. |
 20. δηλουμένης] *δηλούμενα ae S*. | 24. μὲν *cf*, μὲν ὅν *ceteri codd. et E*. | 25. αὐ-
 τῶν *add. cf h i k m s B*, *om. ae g SVH*. | 27. post γραφάς *add. τυγχάνουσιν*
ae f g k VB, *om. e h i SG S^a*, *uncis inclusit H*. | 29. αὐτὸς *efg h i k B H^b*, αὐτοῖς *ae SVH*.

ποιεῖσθαι ψαλμὸς ἔτος γράφει· „ὥστ' οὐ θεωρεῖσι μόνον, ἀλλὰ καὶ
 „ποιῶσιν ᾠσματα καὶ ὕμνος εἰς τὸν θεὸν διὰ παντοίων μέτρων καὶ μελῶν,
 14 „ῥυθμοῖς σεμνοτέροις ἀναγκαίως χαράσσοιτες.“ πολλὰ μὲν ἔν καὶ ἄλλα,
 περὶ ὧν ὁ λόγος, ἐν ταύτῃ διεξείσιν, ἐκείνα δ' ἀναγκαῖον ἐφάνη δεῖν
 ἀναλεξασθαι, δι' ὧν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀγωγῆς ὑπο- 5
 15 τίθεται. εἰ δέ τῃ μὴ δοκεῖ τὰ εἰρημένα ἴδια εἶναι τῆς κατὰ τὸ εὐαγ-
 γέλιον πολιτείας, δύνασθαι δὲ καὶ ἄλλοις παρὰ τῆς δεδηλωμένης ἀρμότ-
 τειν, πειθέσθω καὶ ἀπὸ τῶν ἐξῆς αὐτῷ φωνῶν, ἐν αἷς ἀναμφήριστος,
 εἰ εὐγνωμοσίῃ, κομίζεται τῇ περὶ τούδε μαρτυρίαν. γράφει γὰρ ὡδε·
 16 „ἐγκράτειαν δ' ὥσπερ τινὰ θεμέλιον προκαταβαλλόμενοι τῇ ψυχῇ τὰς 10
 „ἄλλας ἐποικοδομοῦσιν ἀρετάς. σιτίον γὰρ ἢ ποτόν ἴδεις ἂν αὐτῶν προς-
 „ἐνέγκαιτο πρὸ ἡλίου δύσεως, ἐπεὶ τὸ μὲν φιλοσοφεῖν φωτὸς ἄξιον κρί-
 „νεσιν εἶναι, σκότους δὲ τὰς τῷ σώματος ἀνάγκας, ὅθεν τῷ μὲν ἡμέρας,
 17 „ταῖς δὲ νυκτὸς βραχὺ τι μέρος ἀπένειμαν. ἔτι οἱ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν
 „ὑπομνησκονται τροφῆς, οἷς πλείων ὁ πόθος ἐπιστήμης ἐνίδρυνται, τινὲς 15
 „δ' ἔτος ἐνετηραίνονται καὶ τετυφῶσιν, ὑπὸ σοφίας ἐστιώμενοι πλεσίως
 „καὶ ἀφρόνως τὰ δόγματα χορηγέσης, ὡς καὶ πρὸς διπλασίονα χρόνον
 „ἀντέχειν, καὶ μόγις δι' ἑξ ἡμερῶν ἀπογενέσθαι τροφῆς ἀναγκαίως ἐπι-
 „σθέντες.“ ταύτας τῷ Φίλωνος σαφεῖς καὶ ἀνατιρόρητος περὶ τῶν καθ'
 18 ἡμῶς ὑπάρχειν ἡγάμεθα λῆξεις. εἰ δ' ἐπὶ ταύτοις ἀντιλέγων τις ἔτι σκληρὺ- 20
 νοίτο, καὶ ἔτος ἀπαλλατέσθω τῆς δεσπιστίας, ἐναργεστεραῖς πειθαρχῶν
 ἀποδείξουσιν, ἃς οὐ παρὰ τισιν, ἢ μόνη τῇ τῶν Χριστιανῶν εὐρεῖν ἔστι
 19 κατὰ τὸ εὐαγγέλιον θρησκεία. φησὶ γὰρ δὴ τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος καὶ
 γυναικας συνεῖναι, ὧν αἱ πλείσται γηραλέαι τεγγάνουσι παρθένου, τὴν
 ἀγνείαν ἐκ ἀνάγκῃ, καθάπερ εἶναι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἱερείων, φυλάξασαι 25

1. γράφει — l. c. §. 5. p. 476. | 3. ῥυθμοῖς *efgi* (in marg.) *kE*, ἀρρυθμοῖς (sic) *h*, ἀρρυθμοῖς *aei*, quae lectio quomodo ex Philonis verbis ἀ ῥυθμοῖς — χαράσσοις orta sit, facile est intellectu. | 4. περὶ ὧν] προῖων *ik*. | 9. τῷδε] τῶνδε *h*. | γράφει — Phil. l. c. §. 4. p. 176. | 11. γὰρ *cfhuv* *NVS* *HB*, δι' Philo, om. *aegikE*. | 12. φωτὸς ἄξιον *efikNVH*, ἄξιον φωτὸς *egh Phil. SS* *B*. | 13. τῷ *achik Phil.*, τὸ *cgp*, ἢ *f*. | ἡμέρας *efgt Philo*, ἡμέραν *achikE*. | 14. τοῖς *hi* (a pr. m.) *PhiloE*, τοῖς *aei* (a sec. m.) *k*, τὸ *cgp*, τὸ vel τῷ *f*: Eusebius scripsisse videtur τῷ, quod recepissem, si vel unius codicis certa auctoritate niteretur. | ἀπένειμαν *efg VH*, ἐνείμαν *achik Phil. SS* *B*. | post ἡμερῶν add. ἕκ (sic) *GV*, om. *CRN Phil. SS* *HK* (de Rufin. p. 243) *B*. recte: cf. Herm. Vig. p. 854. not. 377^b, Stallb. ad Plat. Remp. l. p. 328, c. | 21. ἔτος *efg*, ἔτος *achikE*. | 22. ἔτι] ἐνιοι *aeSS* *H*. | 23. φησὶ — Phil. l. c. §. 8. p. 482. | δι' add. *efikB*, om. *aeghSVH*. | 24. τεγγ. παρθ. *efi VH*, παρθ. τεγγ. *aeg Phil. SS* *B*, αἱ παρθ. τεγγ. *hk*.

- μᾶλλον, ἢ καθ' ἐκύσιον γνώμην, διὰ ζῆλον καὶ πόθον σοφίας, ἣ συμβιῶν σπευδάσασαι τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡδονῶν ἡλόγησαν, οὐ θνητῶν ἐκρόνων ἀλλ' ἀθανάτων ὀρεχθεῖσαι, ἃ μόνῃ τίκτειν ἀφ' ἐαυτῆς οἶα τέ ἐστιν ἡ θεοφιλῆς ψυχὴ. εἰδ' ὑποκαταβᾶς ἐμφαντικώτερον ἐκτίθεται καὶ ταῦτα· 20
- 5 „αἱ δ' ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν γραμμάτων γίνονται αὐτοῖς δι' ὑπονοιῶν ἐν „ἀλληγορίαις. ἅπαντα γὰρ ἡ νομοθεσία δοκεῖ τοῖς ἀνδράσι τέτοις εἶ- „κέναι ζῶφ, καὶ σῶμα μὲν ἔχειν τὰς ῥιγὰς λέξεις, ψυχὴν δὲ τὸν ἐναπο- „κείμενον παῖς λέξεσιν ἀόρατον νῦν, ὃν ἤρξατο διαφερόντως ἡ θρησκεία „αὕτη θεωρεῖν, ὡς διὰ κατόπτρου τῶν ὀνομάτων ἐξαίσια κάλλη νοημάτων
- 10 „ἐμφαινόμενα κατιδῶσα.“ τί δεῖ τέτοις ἐπιλέγειν τὰς ἐπὶ ταῦτόν συνό- 21
- δης, καὶ τὰς ἰδίαι μὲν ἀνδρῶν, ἰδίαι δὲ γυναικῶν ἐν ταύτῳ διατριβάς, καὶ τὰς ἐξ εἶθους εἰσέτι καὶ νῦν πρὸς ἡμῶν ἐπιτελεμένους ἀσκήσεις, αἷ διαφερόντως κατὰ τὴν τῷ σωτηρίας πάθους ἐορτὴν ἐν αἰσιταῖς καὶ δια- νυκτερεύσεσιν, προσοχαῖς τε τῶν θείων λόγων ἐκτελεῖν εἰώθασιν. ἃ καὶ 22
- 15 ἐπακριβέστερον αὐτός, ὃν καὶ εἰς δεῦρο τετήρηται παρὰ μόνοις ἡμῖν τρόπον, ἐπισημηνάμενος ὁ δηλωθεὶς ἀνὴρ τῇ ἰδίᾳ παραδέδωκε γραφῇ· καὶ μάλιστα γὰρ τὰς τῆς μεγάλης ἐορτῆς παννυχίδας καὶ τὰς ἐν ταύταις ἀσκήσεις, τὰς τε λέγεσθαι εἰωθότας πρὸς ἡμῶν ὕμνος ἱστορῶν, καὶ ὡς ἐνός μετὰ ῥυθμῷ κοσμίως ἐπιψάλλοντος οἱ λοιποὶ καθ' ἡσυχίαν ἀκροώ- 20
- μενοι τῶν ὕμνων τὰ ἀκροτελεύτια συνεξηχῶσιν, ὅπως τε κατὰ τὰς δε- δηλωμένας ἡμέρας ἐπὶ στιβάδων χαμενῦντες οἷον μὲν τοπαράπαν, ὡς αὐτοῖς ῥήμασιν ἀνέγραψεν, ἐδ' ἀπογεύονται, ἀλλ' ἐδὲ τῶν ἐναίμων τινός, ὕδωρ δὲ μόνον αὐτοῖς ἐστὶ ποτόν, καὶ προσόψημα μετ' ἄρτου ἅλεις καὶ ὕσσωνον. πρὸς τέτοις γράφει τὸν τῆς προστασίας τρόπον τῶν τὰς ἐκ- 23
- 25 κλησιαστικὰς λειτουργίας ἐγκεχειρισμένων, διακονίας τε καὶ τὰς ἐπὶ πᾶσιν ἀνωτάτω τῆς ἐπισκοπῆς προεδρίας. τέτων δ' ὅτε πόθος ἐνεστὶ τῆς

4. ἐκτίθεται — 1. c. §. 10. p. 483. | καὶ om. ae h S. | 7. ῥιγὰς] θιγὰς h. | λέξεις c f g N E, διατάξεις ae h i k Phil. | 8. ἡ θρησκεία αὕτη c f g E, ἡ οἰκία αὕτη h i k, ἡ οἰκία (sic) ae, quae lectiones fluxerunt e Philone, cujus verba haec sunt: ἀόρατον νοῦν, ἐν ᾧ ἤρξατο ἡ λογικὴ ψυχὴ διαφερόντως τὰ οἰκία θεωρεῖν. | 12. εἰσέτι καὶ ac f E, εἰ καὶ h i k, εἰ e N. | 13. ἃ καὶ b c d f g, ἅπερ ae h i k E. | 15. ἐπακριβέστερον b c d f g h i k B H^b, εἰ ἀκριβέστερον i (a sec. man.), ἐπακριβὲς ae S V H. | αὐτός ὢν b c d f i (a sec. m.) k B, τὸν αὐτὸν ὢν ae S V H, αὐτὸν ὅς h, αὐτὸν ὢν i (a pr. m.). | 17. γε add. c f g i k B, om. a S V H. καὶ μάλιστα γε om. e h. | 18. ἱστορῶν — Phil. de vit. contempl. §. 10. p. 484. | 22. αὐτοῖς] αὐτῶν h. | ἐδ' c f g h i k N B, ἐκ ae S V H. | 23. post ἐστὶ add. τὸ ae h i k E, om. c f g N. | προσόψημα] προσηψημα H errore typogr., πρὸς ἐψημα h. | 24. γράφει — 1. c. §. 8. p. 481. | 26. τῆς] τε τῆς e i k.

24 ἀκριβῶς ἐπιστάσιως, μάθοι ἂν ἐκ τῆς δηλωθείσης τάνδρος ἱστορίας. ὅτι δὲ τὸς πρώτους κήρυκας τῆς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον διδασκαλίας, τὰ τε ἀρχῆθεν πρὸς τῶν ἀποστόλων εἶθι παραδιδόμενα καταλαβὼν ὁ Φίλων ταῦτ' ἐγραφε, παντὶ τῷ δήλῳ.

C A P. 18.

5

Ὅσα τοῦ Φίλωνος εἰς ἡμᾶς περιῆλθε συγγράμματα.

(Nic. H. E. II, 17. 18.)

- 1 Πολύς γε μὴν τῷ λόγῳ καὶ πλατὺς ταῖς διανοαῖς, ὑψηλὸς τε ὢν καὶ μετέωρος ἐν ταῖς εἰς τὰς θείας γραφὰς θεωρίας γυγνημένος, ποι-
κίλην καὶ πολύτροπον τῶν ἱερῶν λόγων πεποιήται τὴν ὑφήγησιν· τὸτο 10
μὲν εἰρωφ καὶ ἀκολουθίᾳ, τὴν τῶν εἰς τὴν γένεσιν διεξιελθῶν πραγμα-
τείαν, ἐν οἷς ἐπύγραψε νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαις, τὸτο δὲ, κατὰ μέρος
διαστολὰς κεφαλαιῶν τῶν ἐν ταῖς γραφαῖς ζητημένων, ἐπιστάσις τε καὶ
διαλύσις ποιούμενος, ἐν οἷς καὶ αὐτοῖς καταλλήλως τῶν ἐν γενέσει καὶ
2 τῶν ἐν ἐξαγωγῇ ζητημάτων τε καὶ λύσεων τίθεται τὴν ἐπιγραφὴν. ἔστι 15
δ' αὐτῷ παρὰ ταῦτα προβλημάτων τινῶν ἰδίως πεπονημένα σπεδάσματα,
οἷά ἐστι τὰ περὶ γεωργίας δύο, καὶ τὰ περὶ μέθης τοσαῦτα, καὶ ἄλλα
ἅττα διαφόρῃ καὶ οἰκείᾳ ἐπιγραφῇς ἡξιωμένα, οἷος ὁ περὶ ὧν νήψας ὁ
νῶς εὐχεται καὶ καταρᾶται, καὶ ὁ περὶ συγχύσεως τῶν διαλέκτων, καὶ
ὁ περὶ φυγῆς καὶ αἰρέσεως, καὶ ὁ περὶ φύσεως καὶ εὐρέσεως, καὶ ὁ περὶ 20
τῆς πρὸς τὰ παιδευόμενα συνόδου, περὶ τε τῷ, τίς ὁ τῶν θείων ἐστὶ
κληρονόμος, ἡ περὶ τῆς εἰς τὰ ἴσα καὶ ἐναντία τομῆς, καὶ ἔτι ὁ περὶ
3 τῶν τριῶν ἀρετῶν, αἷς σὺν ἄλλαις ἀτέγραψε Μωϋσῆς. πρὸς τούτοις ὁ
περὶ τῶν μετονομαζομένων, καὶ ὧν ἕνεκα μετονομάζονται, ἐν ᾧ φησὶ συν-
4 τεταχέναι καὶ περὶ διαθηκῶν πρῶτον καὶ δεύτερον. ἔστι δ' αὐτῷ καὶ 25

1. τάνδρος *cf* *ik* NB, τῷ ἀνδρὶ *ae* *gh* SVH. 8. ὦν *add.* *bcd* *fg* *hi* *k* B Hb, *om.* *ae* SVH. | 12. ἀλληγορίας *ch* VS^a H, ἀλληγορίας *ae* *fi* *kl* NSB, ἀλληγορίας *g.* | 15. *τε* *om.* *ae* *gh* SS^a. | 18. ὁ *post* οἷος *add.* *ce* *gh* *ik* NS^a B, *om.* *f* VH. | 19. καὶ ὁ περὶ φυγῆς — εὐρέσεως *i* (a sec. m.) *kg* (sive *cod.* Norfolciensis, ex quo falsum refert Fabric. Bibl. Gr. III. p. 109) NBHb, καὶ ὁ περὶ φυγῆς καὶ εὐρέσεως *ae* *h* S¹ VS^a H, „de natura et inventione“ R, περὶ φύσεως καὶ εὐρέσεως Sophron. Suid. In *bcd* *f* Valensius testatur legi καὶ ὁ περὶ φύσεως καὶ αἰρέσεως, at in *c* certe et *f* legitur καὶ ὁ περὶ φυγῆς καὶ αἰρέσεως, teste Burtono. Librarii quin duos libros sive titulos in unum conflaverint, similitudine verborum decepti, dubitari non potest. | 22. ἐναντία] τὰ ἐναντία *h.* | περὶ τῶν] τῶν περὶ τῶν *c.* | 23. ἀνέγραψε] fort. leg. ἐπύγραψε. | 25. πρῶτον καὶ δεύτερον *ae* SRNS^a, πρώτης καὶ δευτέρας *bcd* *fg* *hi* *k* B. Eusebium scripsisse *a'* καὶ *β'*, recte vidit Fabricius.

περὶ ἀποικίας, καὶ βίη σοφῶ τῷ κατὰ δικαιοσύνην τελειωθέντος, ἡ νόμων
ἀγράφων. καὶ ἐτι περὶ γιγάντων, ἡ περὶ τῷ μὴ τρέπασθαι τὸ θεῖον,
περὶ τε τῷ κατὰ Μωϋσέα θεοπέμπτως εἶναι τὴν ὁσίους πρῶτον, δεύ-
τερον, τρίτον, τέταρτον, πέμπτον. καὶ ταῦτα μὲν τὰ εἰς ἡμᾶς ἐλθόντα
5 τῶν εἰς τὴν γένεσιν. εἰς δὲ τὴν ἐξοδὸν ἔγνωμεν αὐτῷ ζητημάτων καὶ 5
λύσεων πρῶτον, δεύτερον, τρίτον, τέταρτον, πέμπτον. καὶ τὸ περὶ τῆς
σκηνῆς, τό τε περὶ τῶν δέκα λογίων, καὶ τὰ περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν
εἶδει νόμων εἰς τὰ συντείνοντα κεφάλαια τῶν δέκα λόγων, α' β' γ' δ'.
καὶ τὸ περὶ τῶν εἰς τὰς ἱερουργίας ζώων, καὶ τίνα τὰ τῶν θυσιῶν εἶδη.
10 καὶ τὸ περὶ τῶν προκειμένων ἐν τῷ νόμῳ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἀθλῶν,
τοῖς δὲ πονηροῖς ἐπιτιμιῶν καὶ ἁρῶν. πρὸς τέτοις ἅπασι καὶ μονόβιβλα 6
αὐτῷ φέρεται, ὡς τὸ περὶ προνοίας, καὶ ὁ περὶ Ἰουδαίων αὐτῷ συντα-
χθεὶς λόγος, καὶ ὁ πολιτικός· ἐτι τε ὁ Ἀλεξανδρος, ἡ περὶ τῷ λόγον
ἔχειν τὰ ἄλογα ζῆα. ἐπὶ τέτοις ὁ περὶ τῷ δῶλον εἶναι πάντα φαῦλον,
15 ὃ ἐξῆς ἐστὶν ὁ περὶ τῷ πάντα σπουδαῖον ἐλιύθερον εἶναι. μεθ' ὧς συν- 7
τάσσεται αὐτῷ ὁ περὶ βίης θεωρητικῆς ἡ ἱκετῶν, ἐξ οὗ τὰ περὶ τῷ βίης
τῶν ἀποστολικῶν ἀνδρῶν διεληλύθμεν· καὶ τῶν ἐν νόμῳ δὲ καὶ προ-
φῆταις Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων αἱ ἐρμηνεῖαι τῷ αὐτῷ σπουδαῖ εἶναι λέγονται.
οὗτος μὲν ἔν κατὰ Γαίον ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἀφικόμενος τὰ περὶ τῆς Γαίης 8
20 θεοστυγίας αὐτῷ γραφέντα, αὐτὰ μετὰ ἡθῶς καὶ εἰρωνείας περὶ ἀρετῶν ἐπέ-
γραψεν, ἐπὶ πάσης λέγεται τῆς Ῥωμαίων συγκλήτου κατὰ Κλαύδιον διελ-
θεῖν, ὡς καὶ τῆς ἐν βιβλιοθήκαις ἀναθέσεως θαυμασθέντας αὐτῷ κατα-
ξιωθῆναι τὴν λόγους. τηρικῶντα δὲ καὶ Παύλῳ τὴν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ 9
κύκλῳ πορείαν μέχρι τῷ Ἰλλυρικῷ διανύοντος, Ἰουδαίους Ῥώμης ἀπελαύνει
25 Κλαύδιος, ὃ τε Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα μετὰ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων τῆς
Ῥώμης ἀπαλλαγέντες ἐπὶ τὴν Ἀσίαν καταίρουσιν, ἐνταυθα τε Παύλῳ τῷ
ἀποστόλῳ συνδιατρέψαι, τὴν αὐτόθι τῶν ἐκκλησιῶν ἄρτι πρὸς αὐτῷ

1. post ἡ add. περὶ *hSVH*, om. codd. reliqui et *BHb*. | 2. ἡ περὶ codd. omnes praeter *g*, in quo legitur καὶ περὶ: idem proposuit *V*. Rufinus habet nec ἡ nec καί: ponit utrumque titulum sine copula tanquam diversorum librorum. | 3. πρῶτον, δεύτερον] *πρῶτος, δεύτερος κτλ. gN*. | 8. α' β' γ' δ' codd. praeter *gk*, ubi *πρῶτον, δεύτερον κτλ.* | 12. τὸ *cdfgikV^aB*, τὰ *abdehSVH*. | ὁ περὶ] ὁ ἐπὶ conj. *V^a*. | αὐτῷ συντ. *cegiB*, συντ. αὐτῷ *afhSVH*. | 13. ὁ *Alē*.] ὁ om. *aeikSS^a*. | 18. σπουδαῖ *dcdf*, σπουδαῖς *ik*, σπουδὴ *aeghE*. | 20. περὶ ἀρετῶν ἐπέγρα. *cefiikNB*, ἐπὶ ἀρ. ἐπ. *g*, ἐπέγρα. περὶ ἀρετῶν *ahSVH*. | 21. πάσης] πάσης δι' *h*. | 23. τηρικῶντα δι' καὶ] κατὰ δι' τὰς χρόνους *ae*, κατὰ δι' τὰς δι' τὰς *h*. | 25. ὃ τε] ὅτε *E*.

καταβληθέντας θεμελίως ἐπιστηρίζοντι. διδάσκαλος καὶ τῶν ἢ ἱερὰ τῶν ἀράξεων γραφή.

C A P. 19.

Οὕτω τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαίους συμφερόντως μετέλθιν ἐν τῇ τοῦ πάσχα ἡμέρᾳ.

(Nic. H. E. II, 26.)

5

- 1 Ἐτι δὲ Κλαυδίῳ τὰ τῆς βασιλείας διεπόντος, κατὰ τὴν τῷ πάσχα ἑορτὴν τοσαύτην ἐπὶ τῶν Ἱεροσολύμων στάσιν καὶ ταραχὴν ἐγγενέσθαι συνέβη, ὥς μόνων τῶν περὶ τὰς ἐξόδους τῷ ἱερῷ βίᾳ συνωθεμένων τρεῖς μυριάδας Ἰουδαίων ἀποθανεῖν πρὸς ἀλλήλων καταπατηθέντων, γενέσθαι τε τὴν ἑορτὴν πένθος μὲν ὅλῳ τῷ ἔθνει, θρήνον δὲ καθ' ἑκάστην οἰκίαν. 10
- 2 καὶ ταῦτα μὲν κατὰ λέξιν ὁ Ἰώσηπος. Κλαύδιος δὲ Ἀγρίππαν, Ἀγρίππαι παῖδα, Ἰουδαίων καθίστησι βασιλεία, Φήλικα τῆς χώρας ἀπάσης Σαμαρείας τε καὶ Γαλιλαίας καὶ προσέτι τῆς ἐπικαλουμένης Περαιᾶς ἐπίτροπον ἐκπαίμψας. διοικήσας δὲ αὐτὸς τὴν ἡγεμονίαν ἔτει τρισὶ καὶ δέκα πρὸς μῆσιν ὀκτώ, Νέρωνα τῆς ἀρχῆς διάδοχον καταλιπὼν τελευτᾷ. 15

C A P. 20.

Οὕτω καὶ κατὰ Νέρωνα ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπράχθη.

(Nic. H. E. II, 26.)

- 1 Κατὰ δὲ Νέρωνα Φήλικος τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος αὐτοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ὁ Ἰώσηπος τὴν εἰς ἀλλήλους τῶν ἱερέων στάσιν ὧδέ πως 20
- 2 ἐν εἰκοσῇ τῆς ἀρχαιολογίας γράφει· „ἐξάπτεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι „στάσις πρὸς τὸς ἱερεῖς καὶ τὸς πρῶτους τῷ πλήθους τῶν Ἱεροσολύμων, „ἑκαστὸς τε αὐτῶν, στίφος ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ πτωχευμένων „ἐαυτῷ ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν. καὶ συνῥήσσοντες ἐκακόλογον τε ἀλλήλους, „καὶ λίθοις ἐβαλλον. ὁ δ' ἐπιπλήξων ἦν ἡδὲ εἰς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπροστα- 25
- 3 „τεντῷ πόλει ταῦτ' ἐπράσσετο μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη δὲ τὸς ἀρχιερεῖς „κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥστε ἐκπίμπειν δύλος ἐτόλμων ἐπὶ τὰς „ἄλωνας, τὰς λεγομένους τὰς τοῖς ἱερεῦσιν ὀφειλομένας δεκάτας. καὶ συνέ- „βαινε τὸς ἀπορρυμένους τῶν ἱερέων ὑπ' ἐνδεῖας ἀπολλυμένους θεωρεῖν.
- 4 „ἔτις ἐκράτει τῷ δικαίῳ παντὸς ἢ τῶν στασιαζόντων βία.“ πάλιν δὲ ὁ 30

1. ἐπιστηρίζοντι] καταστηρίζοντι h. | 2. γραφή — Act. 18, 2. | 8. μόνων] μόνον H. | 9. καταπατηθέντων] καταπατηθέντας a. | 11. μὲν] δὲ a c h S. | post μὲν add. σχεδὸν v F H Z. | ὁ Ἰώσηπος — Antiq. XX, 5, 3. cf. Bell. Jud. II, 12, 1. | Κλαύδιος δὲ C I B, καὶ αὐτοῖς δ' ὅπως Κλαύδιος v S H. | 20. τῶν ἱερέων στάσιν c e f g i k N B, στάσιν τῶν ἱερ. a h S V H. | 21. γράφει — Antiq. XX, 8, 8 Han. | 29. ἀπολλυμένους θεωρεῖν] τελευτᾷ Jos.

αὐτὸς συγγραφεὺς κατὰ τὰς αὐτὰς χρόνους ἐν Ἱεροσολύμοις ὑποφύηται
 ληστῶν τι εἶδος ἱστορεῖ, οἱ „μεθ' ἡμέραν," ὡς φησι, „καὶ ἐν μέσῃ τῇ
 πόλει ἐφόρευον τὰς συναρτῶντας. μάλιστα γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς μὴν- 5
 μένους τῷ πλήθει, καὶ ταῖς ἐσθῆσιν ὑποκρύπτοντας μικρὰ ξιφίδια, τότε
 5 νύττειν τὰς διαφόρους· ἔπειτα πεισόντων, μέρος γίνεσθαι τῶν ἐπαγανακ-
 τήντων αὐτὰς τὰς πειθομενκότας· διὸ καὶ παντάπασιν ὑπ' ἀξιοπιστίας
 ἀνευρέτως γενέσθαι. πρῶτον, μὲν ἔν ὑπ' αὐτῶν Ἰωυδάην τὸν ἀρχιερέα 6
 κατασφαγῆναι, μετὰ δ' αὐτὸν καθ' ἡμέραν ἀναιρεῖσθαι πολλὰς, καὶ τῶν
 συμφορῶν τὸν φόβον εἶναι χαλεπώτερον, ἐκάστῃ καθύπερ ἐν πολέμῳ
 10 καθ' ὥραν τὸν θάνατον προσδεχομένῃ.“

C A P. 21.

Περὶ τοῦ Αἰγυπτίου, αὐ καὶ τῶν ἀποστόλων αἱ πράξεις ἡγησάμενον.

(Nic. H. E. II, 26.)

Ἐξῆς δὲ τέτοις ἐπιφέρει μεθ' ἕτερα λόγων „μίῃσιν δὲ τέτων 1
 15 „πληγῇ Ἰουδαίους ἐκώκωσεν ὁ Αἰγύτιος ψευδοπροφήτης. παραγενόμενος
 „γὰρ εἰς τὴν χώραν ἄνθρωπος γόης, καὶ προφήτης πίστιν ἐπιθεῖς ἑαυτῷ,
 „περὶ τρισμυρίους μὲν ἀθροίζει τῶν ἡπατημένων, περιαγαγὼν δ' αὐτὰς ἐκ
 „τῆς ἐρήμιας εἰς τὸ ἔλαιων καλύμενον ὄρος ἐκείθεν οἷός τε ἦν εἰς Ἱερο-
 „σόλυμα παρελθεῖν βιάζεσθαι, καὶ κρατήσας τῆς τοῦ Ῥωμαϊκῆς φρενὸς
 20 „καὶ τῷ δήμῳ τυραννεῖν, χρώμενος τοῖς συνεπιστάσι δορυφόροις. φθάσει 2
 „τ' αὐτῷ τὴν ὁρμὴν Φήλιξ, ὑπαντίσας μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ὀπλιτῶν.
 „καὶ πᾶς ὁ δῆμος συνεψέψατο τῆς ἀμύνης, ὥστε συμβολῆς γενομένης
 „τὸν μὲν Αἰγύτιον φυγεῖν μετ' ὀλίγων, διασφαρῆναι δὲ καὶ ζωρηθῆναι
 „πλείστους τῶν σὺν αὐτῷ.“ ταῦτα ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν ὁ Ἰω- 3
 25 σῆπος· ἐπιστῆσαι δὲ ἄξιον τοῖς ἐνταῦθα κατὰ τὸν Αἰγύτιον διηλω-
 μένοις καὶ τοῖς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων. ἐνθα τὰ κατὰ Φήλικα
 πρὸς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις χιλιάρχη εἴρηται τῷ Πιούλῳ, ὅπηνάκα κατε-
 στασίαζεν αὐτῷ τὸ τῶν Ἰουδαίων πλήθος· „ἐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύτιος
 ὁ πρὸ τέτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν ἐν τῇ ἐρήμῳ τὰς
 50 τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων;“ ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Φήλικα τοιαῦτα.

2. ἱστορεῖ — Bell. Jud. II, 13, 3. | 4. ἱστοροῖεν c f g h i k Joseph. NBHb, ἱστοροῖεν e S V H. | τέτοις τέτοις i (a pr. m.) V H. | 7. ἐν om. h. | 14. λόγων — Bell. Jud. II, 13, 5. | 18. μέ] εἰς τὰ c f g. | 19. κρατήσας ac h i k Jos. NSV H B, κρατῆσαι b c d f g G S. | 20. τυραννεῖν a e g i (a sec. man.) k Joseph. NRSV H B, τυραννικῶς b c d f h i (a pr. m.) v S. | 21. ὑπαντήσας ὑπαντίσας h i k N. | 26. τὰ add. c f g h i (a sec. m.) k B, om. a e i (a pr. m.) V H. | 27. πρὸς c i k, ἐπὶ vulgo. | 28. ἀν ἄρα — Act. 21, 38. | 29. ἐν τῇ ἐρήμῳ a c e f h i k NBHb, εἰς τὴν ἐρημον g Luc. S V H.

C A P. 22.

Ἦς ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Ῥώμην δέσμιος ἀναπεμφθεὶς Παῦλος, ἀπολογησάμενος
πᾶσις ἀπελύθη αἰτίας.

(Nic. H. E. II, 28—33.)

- 1 Τὺτε δὲ Φῆστος ὑπὸ Νέρωνος διάδοχος πίμπεται, καθ' ὃν δικαιο- 5
λογησάμενος ὁ Παῦλος δέσμιος ἐπὶ Ῥώμης ἄγεται. Ἀρίσταρχος δ' αὐτῷ
συνῆν, ὃν καὶ εἰκότως συναιχμαλώτων περὶ τῶν ἐπιστολῶν ἀποκαλεῖ. καὶ
Λουκᾶς δὲ, ὁ τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων γραφῇ παραδὼς, ἐν τέτοις
κατέλυσε τὴν ἱστορίαν, διετίαν ὅλην ἐπὶ τῆς Ῥώμης τὸν Παῦλον ἄνετον
διατρίψαι, καὶ τὸν τῷ θεῷ λόγον ἀκωλύτως κηρύττειν ἐπισημηνάμενος. 10
2 τότε μὲν ἔν ἀπολογησάμενον αὐθις ἐπὶ τὴν τῷ κηρύγματος διακονίαν
λόγος ἔχει στείλασθαι τὸν ἀπόστολον, δεύτερον δ' ἐπιβάντα τῇ αὐτῇ
πόλει τῷ κατ' αὐτὸν τελειωθῆναι μαρτυρίῳ. ἐν ᾧ δεσμοῖς ἐχόμενος τὴν
πρὸς Τιμόθεον δευτέραν ἐπιστολὴν συντάττει, ὅμῳ σημαίνων τὴν τε προ-
3 τίραν αὐτῷ γενομένην ἀπολογίαν, καὶ τὴν παραπόδας τελειώσιν. δέχην 15
δὴ καὶ τέτων τὰς αὐτῷ μαρτυρίας· „ἐν τῇ πρώτῃ μὲν, φησί, ἀπολογία
ἡδεῖς μοι συμπαριγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον, (μὴ αὐτοῖς λογι-
σθεῖς), ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμὲ τὸ
κήρυγμα πληροφρηθῇ, καὶ ἀκέσωσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρῶνσθην ἐκ
4 στόματος λέοντος.“ σαφῶς δὴ παρίσθησι διὰ τέτων, ὅτι δὴ τὸ πρότερον, 20
ὅπως ἂν τὸ κήρυγμα τὸ δι' αὐτὸ πληρωθεῖ, ἐρῶνσθην ἐκ στόματος λέον-
τος, (τὸν Νέρωνα ταύτην, ὡς εἰοικε, διὰ τὸ ὁμόθυμον προσειπῶν). [ὅκ ἔν
ἐξῆς προστίθεικε παραπλήσιόν τι τῷ· ῥύσεται με ἐκ στόματος λέοντος.]
5 εἴωρα γὰρ τῷ πνεύματι τὴν ὅσον ἔπω μέλλουσιν αὐτὸ τελευτῆν. διὸ φησιν
ἐπιλέγων τῷ „καὶ ἐρῶνσθην ἐκ στόματος λέοντος“ τὸ „ῥύσεται με ὁ 25
κύριος ἀπὸ παντὸς ἐργε πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν
ἐπεράνιον,“ σημαίνων τὸ παραντίκα μαρτύριον, ὃ καὶ σαφέστερον ἐν τῇ
αὐτῇ προλέγει γραφῇ φάσκων· „ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς
6 τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκεν.“ νῦν μὲν ἔν ἐπὶ τῆς δευτέρας ἐπιστολῆς
τῶν πρὸς Τιμόθεον τὸν Λουκᾶν μόνον γράφομαι αὐτῷ συνεῖναι δηλοῖ, 30
κιεὰ δὲ τὴν προτίραν ἀπολογίαν ὑδὲ τῶτον. ὅθιν εἰκότως τὰς τῶν
ἀποστόλων πράξεις ἐπ' ἐκεῖτον ὁ Λουκᾶς περιέγραψε τὸν χρόνον, τὴν

6. δ' om. a e h i (a pr. m.). | 7. ἀποκαλεῖ — Col. 4, 10. | 8. Λουκᾶς —
Act. 28, 30. | 9. cf. g V H B, ὁ καὶ a e h i k S S^a. | 16. ἐν τῇ πρώτῃ — 2 Tim.
4, 16. | 21. ὅπως c e f i k V H B, ὡς a g h S S^a. | 22. ἐκ ἔν c i (a pr. m.) k V^a S^a H B,
οὐκ ἔν a f g h S. | 23. τῷ b c d f g h B, τὸ a e i k Syncell. (p. 635 Dind.) S V H. |
28. ἐγὼ γὰρ — 2 Tim. 4, 6. | 29. ἐμῆς ἀναλύσεως c f h i k N B H b, ἀναλ. μὲν a e g
Syncell. S V H. | 30. τῶν τῆς h i (a sec. m.) k.

μέχρις ὅτε τῷ Πάυλῳ συνῆν ἱστορίαν ἐφηγησάμενος. ταῦτα δὲ ἡμῖν εἶρη- 7
ται παρισταμένοις, ὅτι μὴ καθ' ἣν ὁ Λουκᾶς ἀνέγραψεν ἐπὶ τῆς Ῥώμης
ἐπιδημίαν τῷ Πάυλῳ τὸ μαρτύριον αὐτῷ συνεπεράνθη. εἰκόσ γέ τοι κατὰ 8
μὲν ἀρχαὺς ἡπιώτερον τῷ Νέρωνος διακειμένῳ ῥῆον τὴν ἐντὶ τῷ δόγμα-
5 τος τῷ Πάυλῳ καταδεδιχθῆναι ἀπολογία, προελθόντος δὲ εἰς ἀθιμίτους
τόλμης μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ κατὰ τῶν ἀποστόλων ἐπιχειρῆσαι.

C A P. 23.

Ἦς ἐμνημόνευσεν Ἰακώβος ὁ τοῦ κυρίου χρηματίας ἀδελφός.

(Nic. II. E. II, 58.)

- 10 Ἰουδαῖοί γε μὴν τῷ Πάυλῳ Καίσαρα ἐπικαλεσάμενοι, ἐπὶ τε τὴν Ῥω- 1
μαίων πόλιν ὑπὸ Φήστω παραπεμφθέντος, τῆς ἐλπίδος καθ' ἣν ἐξέρττον
αὐτῷ τὴν ἐπιβουλὴν ἀποπειρόντες, ἐπὶ Ἰακώβον τὸν τῷ κυρίῳ τρέπονται
ἀδελφόν, ᾧ πρὸς τῶν ἀποστόλων ὁ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμοις
ἐγκειρίστο θρόνος. τοιαῦτα δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ κατὰ τῶν τολμῶνται.
15 εἰς μίσον αὐτῶν ἀγαγόντες, ἄρνησιν τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως ἐπὶ 2
παντὸς ἐξῆναι τῷ λαῷ. τῷ δὲ παρὰ τὴν ἀπάντων γνώμην ἐλευθέρῃ φωνῇ
καὶ μᾶλλον ἢ προσεδόκουν ἐπὶ τῆς πληθύνος ἀπάσης παύρῃσιασάμενοι,
καὶ ὁμολογῆσαντος τὸν εἶναι τῷ Θεῷ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰη-
σοῦν, μηκέθ' οἰοί τε τὴν τῷ ἀνδρὶ μαρτυρίαν φέρειν, τῷ καὶ δικαιοτάτῳ
20 αὐτὸν παρὰ τοῖς πᾶσι δι' ἀκρότητα ἥς μετῆι κατὰ τὸν βίον φιλοσο-
φίης τε καὶ θεοσεβείας πιστεῖν εἶναι, κτείνεσαι, καιρὸν εἰς ἐξουσίαν λαβόντες
τὴν ἀναρχίαν, ὅτι δὴ τῷ Φήστῳ κατ' αὐτὸ τῷ καιρῷ ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας
τελευτήσαντος ἀναρχα καὶ ἀνεπιτρόπευτα τὰ τῆς αὐτόθι διοικήσεως καθει-
στήκει. τὸν δὲ τῆς τῷ Ἰακώβῳ τελευτῆς τρόπον ἤδη μὲν πρότερον αἱ 3
25 παρατεθεῖσαι τῷ Κλήμεντος φωναὶ δεδελώκασιν, ἀπὸ τῷ πτερυγίῳ βε-
βλῆσθαι, ξύλον τε τὴν πρὸς θάνατον πεπλήχθαι αὐτὸν ἱστορηκότος.
ἀκριφέστατά γε μὴν τὰ κατ' αὐτὸν [ὁ Ἠγέσιππος, ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν
ἀποστόλων γενόμενος διαδοχῆς] ἐν τῷ πέμπτῳ αὐτῷ ὑπομνήματι τῶτον
λῆγων ἱστορεῖ τὸν τρόπον „διδέχεται δὲ τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν ἀπο- 4
30 „στόλων ὁ ἀδελφὸς τῷ κυρίῳ Ἰακώβος, ὁ ὀνομασθεὶς ὑπὸ πάντων δίκαιος
„ἀπὸ τῶν τῷ κυρίῳ χρόνων μέχρι καὶ ἡμῶν” ἐπεὶ πολλοὶ Ἰακώβοι ἐκα-

6. ἐπιχειρῆσαι *bedcfvH^aBHb*, ἐγχειρηθῆναι *gk*, ἐγχειριεθῆναι *aehi*
(a sec. m.) *SVH*. | 12. ἀποποιούντες] ἐπιποιούντες *aegkSS^aN*. | 11. ἐγκειρίστο] *ἐγκειρίστοι* *bed*. | τολμῶνται *aehSVHK* (de Ruf. p. 243), τολμῶνται *ik*, τολ-
μήματα *bedfgrI^aS^aB* improbable *Hb*. | 18. τῷ om. *aehikS*. | post Ἰησοῦν
add. τὸν Χριστὸν *cfV^aNH*, om. *aeghikB*. | 19. vni add. *cfhikB*, om. *aegSVH*. |
22. οἱ] *ὡς h*. | 21. πρότερον — II, 1. p. 41, 17. | 29. δι om. *aekSS^a*.

- 5 „λῆντο. ὁτος δὲ ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῷ ἅγιος ἦν. οἶνον καὶ σίκερα
 „ἐκ ἐπιεν, ὃδὲ ἔμπνυχον ἔφαγε. ξυρὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ ἐκ ἀνέβη,
 6 „ἐλαϊον ἐκ ἡλείψατο, καὶ βαλανεῖον ἐκ ἐχρήσατο. τῷ μόνῳ ἐξῆν εἰς
 „τὰ ἅγια εἰσεῖναι. ὃδὲ γὰρ ἐρεῖν ἐφόρει, ἀλλὰ σιנדόνας. καὶ μόνος εἰσῆρ-
 „χετο εἰς τὸν ναόν, ἐνῤῥισκέτο τε κείμενος ἐπὶ τοῖς γόνασι, καὶ αἰτῆμε- 5
 „νος ὑπὲρ τῷ λαῷ ἄφεισιν, ὡς ἀπεσκληκέναι τὰ γόνατα αὐτῷ δίκην κα-
 „μῆλε, διὰ τὸ αἰεὶ κάμπτειν προσκυνῶντα τῷ θεῷ τὰ γόνατα, καὶ
 7 „αἰτεῖσθαι ἄφεισιν τῷ λαῷ. διὰ γέ τοι τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης
 „αὐτῷ ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ ὠβλίος, ὃ ἐστὶν Ἑλληνιστὶ περιοχὴ τῷ λαῷ
 8 „καὶ δικαιοσύνη, ὡς οἱ προφηταὶ δηλῶσι περὶ αὐτῷ. τινες ἦν τῶν ἐπὶ 10
 „αἰρέσεων τῶν ἐν τῷ λαῷ, τῶν προγεγραμμένων μοι ἐν τοῖς ὑπομνή-
 „μασι, ἐπυνθάνοντο αὐτῷ, τίς ἢ θύρα τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἔλεγε τῷτον εἶναι
 9 „τὸν σωτήρα. ἐξ ὧν τινες ἐπίστευσαν, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός. αἱ
 „δὲ αἰρέσεις αἱ προειρημέναι ἐκ ἐπίστεον ἕτε ἀνάστασιν, ἕτε ἐρχόμενον
 „ἀποδῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῷ. ὅσοι δὲ καὶ ἐπίστευσαν, διὰ 15
 10 „Ἰάκωβον. πολλῶν ἦν καὶ τῶν ἀρχόντων πιστευόντων, ἦν θόρυβος τῶν
 „Ἰουδαίων καὶ γραμματέων καὶ Φαρισαίων λεγόντων, ὅτι κινδυνεύει πᾶς
 „ὁ λαὸς Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν προσδοκᾶν. ἔλεγον ἦν συνελθόντες τῷ
 „Ἰακώβῳ παρακαλῶμεν σε, ἐπίσχεῖς τὸν λαόν, ἐπεὶ ἐπλανήθη εἰς Ἰησοῦν,
 „ὡς αὐτῷ ὄντος τῷ Χριστῷ. παρακαλῶμεν σε πείσαι πάντας τὺς ἐλ- 20
 „θόντας εἰς τὴν ἡμέραν τῷ πύσχα περὶ Ἰησοῦ. σοὶ γὰρ πάντες πειθό-
 „μεθα. ἡμεῖς γὰρ μαρτυρούμεν σοὶ καὶ πᾶς ὁ λαός, ὅτι δίκαιος εἶ, καὶ
 11 „ὅτι πρόσσωπον οὐ λαμβάνεις. πείσον ἦν σὺ τὸν ὄχλον περὶ Ἰησοῦ μὴ
 „πλανᾶσθαι. καὶ γὰρ πᾶς ὁ λαός καὶ πάντες πειθόμεθά σοι. στήθι ἦν
 „ἐπὶ τὸ πτερύγιον τῷ ἱερῷ, ἵνα ἄνωθεν ἦς ἐπιφανής, καὶ ἦ ἐνύκυστά 25
 „σε τὰ ῥήματα παντὶ τῷ λαῷ. διὰ γὰρ τὸ πύσχα συνελθὺνθαι πᾶσαι
 12 „αἱ φυλαὶ μετὰ καὶ τῶν ἐθνῶν. ἔστησαν ἦν οἱ προειρημένοι γραμμα-
 „τεῖς καὶ Φαρισαῖοι τὸν Ἰάκωβον ἐπὶ τὸ πτερύγιον τῷ ναῷ, καὶ ἔκραξαν
 „αὐτῷ καὶ εἶπαν· δίκαιε, ὅς πάντες πείθεσθαι ὀφείλομεν, ἐπεὶ ὁ λαός
 „πλανᾶται ὁπίσω Ἰησοῦ τῷ σταυρωθέντος, ἀπάγγειλον ἡμῖν τίς ἢ θύρα 30

2. τὴν κεφαλὴν] τῆς κεφαλῆς e (a pr. m.). | 4. σινδόνας κτλ.] σινδόνας, καὶ μόνον ὅτε εἰσῆρχετο SynceLL. (p. 638 Dind.). | 7. προσκ. τῷ θεῷ τὰ γόνατα bcik, ἐπὶ γόνυ προσκ. τῷ θεῷ aegh Sync. SFS^aH, προσκ. τῷ θεῷ (om. ἐπὶ γόνυ) dfNB. | 9. ὠβλίος] ὀβλίος Sync. | 10. καὶ om. SynceLL. | 14. προειρημέναι] προγεγραμμέναι aeSS^a. | 16. post Ἰάκωβον add. τὸν ἀδελφὸν τῷ Κρίστῳ h. | 19. εἰς] εἰς τὸν cfg. | 28. τῷ ναῷ efhi kNFS^aHB, ἱερῷ aeg Sync. Cedren. S. | 29. εἶπαν] efHb, εἶπον ceteri. | φ] σοὶ ikN. | 30. post ἡ θύρα τῷ Ἰησοῦ add. τῷ σταυρωθέντος aS^aH, om. cfghikN SynceLL. RBHb.

„τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀπεκρίνατο φωνῇ μεγάλῃ· τί με ἐπερωτᾷτε περὶ Ἰησοῦ 13
 „τῷ νῦν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ αὐτὸς κάθηται ἐν τῷ ὕραφῳ ἐκ δεξιῶν τῆς
 „μεγάλης θυνάμειος, καὶ μέλλει ἐρχεσθαι ἐπὶ τῶν νεφελῶν τῷ ἑραφῷ. καὶ 14
 „πολλῶν πληροφορηθέντων, καὶ δοξαζόντων ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ Ἰακώβου,
 5 „καὶ λεγόντων ὡσαννὰ τῷ νῦν Λαβίδ, τότε πάλιν οἱ αὐτοὶ γραμματεῖς
 „καὶ Φαρισαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· κακῶς ἐποιήσαμεν τοιαύτην μαρ-
 „τυρίαν παρασχόντες τῷ Ἰησοῦ· ἀλλὰ ἀναβάντες καταβάλωμεν αὐτὸν,
 „ἵνα φοβηθέντες μὴ πιστεῦσωσιν αὐτῷ. καὶ ἔκραξαν λέγοντες· ὦ ὦ, 15
 „καὶ ὁ δίκαιος ἐπληρώθη. καὶ ἐπλήρωσαν τὴν γραφὴν τὴν ἐν τῷ Ἠσαΐα
 10 „γεγραμμένην· ἄρωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχερτος ἡμῖν ἐστὶ· τοῖνον τὰ
 „γεννήματα τῶν ἔργων αὐτῶν φέροσιν. ἀναβάντες ἔν κατέβαλον τὸν 16
 „δίκαιον, καὶ ἔλεγον ἀλλήλοις· λιθάσωμεν Ἰάκωβον τὸν δίκαιον. καὶ
 „ἤρξαντο λιθάζειν αὐτὸν, ἐπεὶ καταβληθεὶς ἐκ ἀπέθουεν, ἀλλὰ στρα-
 „φὴς ἔθηκε τὰ λόγια λόγων· παρακαλῶ, κύριε θεὲ πάτερ, ἄφες αὐ-
 15 „τοῖς· οὐ γὰρ οἶδας τί ποιῶσιν. οὕτω δὲ καταλιθοβολέστων αὐτὸν εἰς 17
 „τῶν ἱερῶν τῶν νῦν Ῥαχάβ νῦν Ῥαχαβὲμ τῶν μαρτυρημένων ὑπὸ Ἱερε-
 „μίου τῷ προφῆτῃ ἔκραξε λέγων· παύσασθε· τί ποιεῖτε; εὐχεται ὑπὲρ
 „ἑμῶν ὁ δίκαιος. καὶ λαβὼν τις ἀπ' αὐτῶν εἰς τῶν γραφῶν τὸ ξύλον, 18
 „ἐν ᾧ ἀπετίεζε τὰ ἱμάτια, ἤνεγκε κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ δικαίου. καὶ
 20 „ὕτως ἐμαρτύρησιν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐπὶ τῷ τόπῳ παρὰ τῷ ναφ,
 „καὶ ἔτι αὐτῷ ἡ στήλη μένει παρὰ τῷ ναφ. μάρτυς ἔτος ἀληθοῦς Ἰου-
 „δαίοις τε καὶ Ἕλλησι γηγένῃται, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἐστίν. καὶ εὐθύς
 „Οὐεσπασιανὸς πολιορκεῖ αὐτούς·“ ταῦτα διὰ πλάτους συναφθὰ τῷ Κλή- 19
 „μεντι καὶ ὁ Ἠγήσιππος. οὕτω δὲ ἄρα θυνμάσιός τις ἦν καὶ παρὰ τοῖς
 25 ἄλλοις ἁπασιν ἐπὶ δικαιοσύνῃ βεβόητο ὁ Ἰάκωβος, ὡς καὶ τὰς Ἰουδαίων
 ἔμφονας δοξάζειν, ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς παραρηχῆς μετὰ τὸ
 μαρτύριον αὐτῷ πολιορκίας τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἣν δι' ὑδὲν ἕτερον αὐτοῖς
 συμβῆναι, ἢ διὰ τὸ κατ' αὐτῷ τολμηθὲν ἄγος. ἀμέλει γέ τοι καὶ ὁ Ἰω- 20

1. περὶ] περὶ τῷ γλ. | 5. τότε πάλιν] τὸ ἑμπαλιν Syncell. | 10. γεγραμμέ-
 την — Jos. 3, 10. | 16. Ῥαχαβὲμ bcd efpt VS^a HB, Ῥαχαβὲμ h k, Ῥαχαβὲμ
 Syncell., „Rechabin“ B. | 17. ἔκραξε] ἔκραξε f g i k Syncell. | 18. γραφῶν c f g h
 Syncell. V H b, γραφῶν a e i k NSS^a HB. cf. II, 1. p. 41, 17. | 19. ἀποτίεζε
 afik E, ἀποτίεζε bcd, ἀποτίεζει e h Syncell., ἀποτίεζεται m (a 800. m.), ἐπίεζε N. |
 20. ἐπὶ τῷ τόπῳ παρὰ τῷ ναφ bcd f g h N Syncell. RS^a B H b, ἐν τῷ τόπῳ παρὰ
 τῷ ναφ a c, ἐν τῷ τόπῳ (nino π. τ. ναφ) a S V H. | 21. ἔτι] ἐπὶ Syncell. | 23. post
 πολιορκεῖ add. τὴν Ἰουδαίαν αἰγυπιακῶς a S V H, om. bcd f g h i k R Syncell.
 N F^a S^a B K (de Raf. p. 233) H b. | τῷ γε a S V H, γε τῷ i k, δι
 τῷ h. | 28. ἀμέλει γέ τοι καὶ ὁ bcd f g S^a B, idem omisso καὶ h i k, ὁ γυν a S V H.

- σηςπος ἔκ ἀπώκησε καὶ τῆτ' ἐγγράφως ἐπιμαρτύρασθαι δι' ὧν γῆσι
 λεξέων' „ταῦτα δὲ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις κατ' ἐκδίκησιν Ἰακώβου τῷ δι-
 „καίῳ, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τῷ λεγομένῳ Χριστῷ, ἐπειδήπερ δικαιοτάτος
 21 „αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν.“ ὁ δ' αὐτὸς καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ
 ἐν εἰκοστῇ τῆς ἀρχαιολογίας δηλοῖ διὰ τούτων „πέμπει δὲ Καῖσαρ Ἀλ- 5
 „βίον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπικρατῆν, Φήστω τὴν τελευταίαν πεθόμενος. ὁ δὲ
 „νεώτερος Ἀνατολῆς, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην εἵπαμεν παυρὶληφέναι, θρασὺς
 „ἦν τὸν τρόπον καὶ τολμητὴς διαφερόντως, αἵρεσιν δὲ μετέειπε τὴν Σι-
 „δουκαίων, ὅπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὁμοὶ παρὰ πάντας τὴν Ἰουδαίαν,
 22 „καθὼς ἤδη διεηλώκαμεν. αἵτι δὲ ἦν τοιοῦτος ὧν ὁ Ἀνατολῆς, νομίσας 10
 „ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φήστον, Ἀλβίον δὲ εἶτι
 „κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν, καὶ παραγαγὼν εἰς
 „αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τῷ Χριστῷ λεγόμενον, Ἰακώβου ὄνομα αὐτοῦ,
 „καὶ τινος ἐτέρου, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος παρέδωκε
 23 „λευσθοισμένοις. ὅσοι δὲ ἰδοῦν ἐπιεικίστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι 15
 „καὶ τὰ περὶ τὴν νόμον ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πεί-
 „πυσιν πρὸς τὸν βασιλεῦς κρύψα, παρακαλῶντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ
 „Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν· μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν
 „πειστικέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβίον ὑπαρτιάξουσιν ἀπὸ τῆς
 „Ἀλεξανδρείας ὁδοποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν, ὡς ἔκ ἐξόν ἦν Ἀνάνῳ χωρὶς 20
 24 „τῆς αὐτοῦ γνώμης καθίσαι συνέδριον. Ἀλβίος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγο-
 „μένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπει-
 „λῶν. καὶ ὁ βουσιλεύς δὲ Ἀγρίππας διὰ τούτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφει-
 „λόμενος αὐτῷ ἀρξάμενος μῆνας τρεῖς, Ἰησοῦν τὸν τῷ Σαμμαίῳ κατέστικεν.“
 τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ Ἰακώβον, οὗ ἡ πρώτη τῶν ὀνομαζομένων καθο- 25
 25 λικῶν ἐπιστολῶν εἶναι λέγεται. ἰστέον δὲ ὡς νοθεύεται μὲν, (οὐ πολλοὶ
 γὰρ τῶν παλαιῶν αὐτῆς ἐμνημόνευσαν, ὡς ἡδὲ τῆς λεγομένης Ἰούδα, μιᾶς
 καὶ αὐτῆς ἑσῆς τῶν ἐπὶ τὰ λεγομένων καθολικῶν), ὅμως δὲ ἴσμεν καὶ
 ταύτας μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν πλείστοις δεδημοσιευμένας ἐκκλησίας.

2. haec caetera — ἀπέκτειναν in Josepho hodie non exstant, etsi ab Origene
 quoque ut Flavianus afferuntur. | 5. δηλοῖ — Antiq. XX, 9, 1. | 7. εἵπαμεν cef,
 εἵπαμεν ag h k N Synceff. S V H B, ἔπαμεν Joseph. | 23. δι' om. ae ik Joseph. N
 Synceff. SS*. | 24. τρεῖς δίκας h. | τῷ Σαμμαίῳ τῷ Σαυραῖν ik v Joseph. N,
 Ἰδαμμοῖον (om. τοῦ) Synceff. | 25. post κατὰ add. τὸν ac NS V H, om.
 cef h k B.

C A P. 24.

Ἦς μετὰ Μάρκον πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκκλησίας Ἀντιανὸς κατέστη.
(Nic. II. E. II, 15.)

Νέρωνος δὲ ὄγδοον ἄγοντος τῆς βασιλείας ἔτος πρῶτος μετὰ Μάρ-
5 κον τὸν εὐαγγελιστὴν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας Ἀντιανὸς τὴν λει-
τουργίαν διαδέχεται.

C A P. 25.

Περὶ τοῦ κατὰ Νέωνα διωγμοῦ, καθ' ὃν ἐπὶ Ῥώμης Παῦλος καὶ Πίερος τοῖς
ὑπὲρ εὐσεβείας μαρτυροῦσι κατεκοσμήθησαν.

10

(Nic. II. E. II, 34 — 37.)

Κραταιμμένης δὲ ἤδη τῷ Νέωνι τῆς ἀρχῆς, εἰς ἀποσίμους ἐξοκεῖλας 1
ἐπιτηδέναισι κατ' αὐτῆς ὠπλίζετο τῆς εἰς τὸν τῶν ὅλων θεὸν εὐσεβείας.
γράφειν μὲν ἔν οἷός τις ἔτος γηγένηται τὴν μοχθηρίαν, οὐ τῆς παρούσης 2
γένοιτ' αἶν σχολῆς. πολλῶν γε μὴν τὰ κατ' αὐτὸν ἀκριβεστάταις παρα-
15 δεδωκότων διηγήσεισι, πάριστιν ὅτῳ θίλον, ἐξ αὐτῶν τὴν σκαιότητα τῆς
τάνδρὸς ἐκτόπῳ καταθεωρῆσαι μαρίας, καθ' ἣν, οὐ μετὰ λογισμῶ, μυρίων
ὄσων ἀπωλείας διεξιελθὼν ἐπὶ τοσαύτην ἤλασε μαιφονίαν, ὡς μηδὲ τῶν
οἰκειοτάτων τε καὶ φιλετάτων ἐπισχεῖν, μητέρα δὲ ὁμοίως καὶ ἀδελφὸς
καὶ γυναῖκα σὺν καὶ ἄλλοις μυρίοις τῷ γένει προσήκασι τρόπον ἐχθρῶν
20 καὶ πολεμίων ποικίλαις θανάτων ἰδέαις διαχρόσασθαι. ἐνίδει δὲ ἄρα τοῖς 3
πᾶσι καὶ τῷ ἐπιγραφῆναι αὐτῶ, ὡς αἶν πρῶτος αὐτοκρατόρων τῆς εἰς
τὸ θεῖον εὐσεβείας πολέμιος ἀναδειχθεῖη. τότε δὲ πάλιν ὁ Ῥωμαῖος Τερ- 4
τυλλιανὸς ὡδέ πως λέγων μνημονεύει· „ἐντύχετε τοῖς ὑπομνήμασιν ὑμῶν.
„ἐκεῖ εὐρήσετε πρῶτον Νέωνα τῷτο τὸ δόγμα, ἥνικα μάλιστα ἐν Ῥώμῃ
25 „τὴν ἀνατολὴν πᾶσαν ὑποτάξας ὡμὸς ἦν εἰς πάντας, διώζαντα. τοιούτῳ
„τῆς κολάσεως ἡμῶν ἀρχηγῶν κανχόμεθα. ὁ γὰρ εἰδὼς ἐκείνον ροῆσαι
„δύναται, ὡς ἐκ αἶν, εἰ μὴ μίγα τι ἀγαθὸν ἦν, ὑπὸ Νέωνος κατακρι-

5. post τὸν add. ἀπόστολον καὶ aeSVH, om. bcd fgh i k v RS* BHb. |
'Αντιανὸς b c f g i R Hieron. VS* HK (de Ruf. p. 234) B, 'Αντιανὸς ae h k NS. |
6. post διαδέχεται add. ἀντὶς θεοφιλὲς ὢν καὶ τὰ πάντα θαυμασίως aeSVH, om.
bcd f g h i k R NS* BK (de Ruf. p. 234) Hb. | 18. ἐπισχεῖν a e f g h i p G, ἐπι-
σχίσθαι n, ἀποσχίσθαι ci (in marg.) k S I' H B. | 22. τότε δὲ c f g N, τότε ae i k,
τῷτο h. | 23. λέγων — Tertull. Apolog. 5. | ἐντύχετε | ἐντύχετε Syncell. (p. 644
Dind.) | 24. ἐκεῖ — διώζαντα | „illie reperietis, primum Neronem in hanc sectam
tum maxime Romae orientem caesariano gladio ferocissime“ Tertull. | 27. ὡς om.
Syncell. | post κατακριθῆναι add. εἰς i (a soc. m.) NV*, „qui enim scit illum,
intelligere potest, non nisi grande aliquod bonum a Nerone damnatum“ Tertull.

- 5 „θῆναι.“ ταύτη γὰρ ἔτος θεομάχος ἐν τοῖς μάλιστα πρῶτος ἀνακηρυ-
 χθεὶς ἐπὶ τὰς κατὰ τῶν ἀποστόλων ἐπῆρθη σφαγὰς. Παῦλος δὲ ἂν ἐπ’
 αὐτῆς Ῥώμης τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι, καὶ Πέτρος ὡσαύτως ἀνασκο-
 λοπισθῆναι κατ’ αὐτὸν ἰστορῶνται. καὶ πιστῦται γε τὴν ἱστορίαν ἢ Πέ-
 τρου καὶ Παύλου εἰς δεῦρο κρατήσασα ἐπὶ τῶν αὐτόθι κοιμητηρίων 5
 6 πρόσρησις. ἔδεν δ’ ἤττον καὶ ἐκκλησιαστικός ἀνὴρ, Γάϊος ὀνόματι,
 κατὰ Ζεφυρίων Ῥωμαίων γεγονώς ἐπίσκοπον· ὃς δὲ Πρόκλῳ τῆς κατὰ
 Φιρύγας προΐσταμένῳ γιώμης ἐγγράφως διαλεχθεὶς αὐτὰ δὲ ταῦτα περὶ
 τῶν τόπων, ἐνθα τῶν εἰρημίων ἀποστόλων τὰ ἱερὰ σκηνώματα κτα-
 7 τίθεται, φησὶν· „ἐγὼ δὲ τὰ τρόπαια τῶν ἀποστόλων ἔχω δεῖξαι. ἐὰν 10
 „γὰρ θελήσῃς ἀπειθεῖν ἐπὶ τὸν Βατικανόν, ἢ ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν Ἰστίαν,
 8 „εὐρήσεις τὰ τρόπαια τῶν ταύτην ἰδρυσασμένων τὴν ἐκκλησίαν.“ ὡς δὲ
 κατὰ τὸν αὐτὸν ἄμφω καιρὸν ἐμαρτύρησαν, Κορινθίων ἐπίσκοπος Διο-
 νύσιος ἐγγράφως Ῥωμαίοις ὁμιλῶν ᾧδ’ πως παρίστησιν· „ταῦτα καὶ
 „ὑμεῖς διὰ τῆς τοσαύτης νθεσίας τὴν ἀπὸ Πέτρου καὶ Παύλου φτεῖαν 13
 „γενηθῆσαν Ῥωμαίων τε καὶ Κορινθίων συνεικράσατε. καὶ γὰρ ἄμφω
 „καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν Κόρινθον φτενύσαντες ἡμᾶς ὁμοίως ἐδίδαξαν·
 „ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁμόσε διδάξαντες ἐμαρτύρησαν κατὰ
 „τὸν αὐτὸν καιρόν.“ καὶ ταῦτα δὲ, ὡς ἂν εἴ τι μᾶλλον πιστωθεῖη τὰ
 τῆς ἱστορίας.

20

C A P. 26.

Ἦς μυρίοις κακοῖς περιηλύθησαν Ἰουδαῖοι, καὶ ὡς τὸν ἴσταντο πρὸς Ῥωμαίους
 ἔφατο πόλεμον.

(Nie. H. E. III, 3.)

- 1 Ἀϋθις δ’ ὁ Ἰωσήπος πλεῖστα ὅσα περὶ τῆς τοῦ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος 25
 καταλαβίσης διελθὼν συμφορᾶς δηλοῖ κατὰ λέξιν, ἐπὶ πλείστοις ἄλλοις
 μυρίοις ὅσας τῶν παρὰ Ἰουδαίοις τιτιμημένων μάστιξιν αἰκισθέντας ἐν

4. κατ’ αὐτὸν] κατὰ ταὐτὸν *gik N*. | 6. post πρόσρησις add. ταῦτα μὲν ἔτος
be (in marg.) *dfgikv*, ὁ μὲν δὲ Τηγελλίανος ταῦτα *N*, om. *ae e h*. | ὀνόματι
cf ik, ὄνομα *aeγ h NE*. | 9. κατατίθεται] ἐναπόκειται *h*. | 11. γὰρ om. *h*. |
 Βατικανόν *gh NE*, „Vaticanium“ *R*, Βασικανόν *abedefik Syncell.* (p. 645). | ἢ
 om. *Syncell.* mendose. | Ῥοτίαν *ehik VHB*, Ἰστίαν *S*, Ὀοτίαν *bc S^a*, Ὀορίαν
ad, Ὀοτηροίαν *N*, Ὀοσίαν *Syncell.* (p. 645). | 14. πως om. *ae g h N*. | ταῦτα]
 ταύτη conj. *V^a*: frustra: cf. Rostii gr. gr. §. 104. not. 7. Stallb. ad Plat. Symp.
 p. 174, a. | 16. γενηθῆσαν] γεννηθῆσαν *S Sync.* | 17. φτενύσαντες] φοιτήσαντες
Syncell. | ὁμοίως ἐδίδαξαν om. *H* tacito. | 18. post Ἰταλίαν add. ὅντες *h*. |
 25. δ’ add. *ae h ik R NE*, om. *bc dfg*, qui sic distinguunt: καὶ ταῦτα δὲ, ὡς ἂν —
 ἱστορίας, αὐθις ὁ κτλ. | 26. δηλοῖ — Bell. Jud. II, 14, 9.

αὐτῇ τῇ Ἱερουσαλὴμ ἀνασταυρωθῆναι ὑπὸ Φλώρου. τῶτον δὲ εἶναι τῆς
 Ἰουδαίας ἐπίτροπον, ὅπηνίκα τὴν ἀρχὴν ἀναρρίπισθῆναι τῷ πολέμῳ, ἔτις
 δωδεκάτῃ τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας, συνέβη. εἶτα δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν 2
 Συρίαν ἐπὶ τῇ τῶν Ἰουδαίων ἀποστάσει δεινὴν φησι κατελιγφίναί τεταραχὴν,
 5 πανταχόσε τῶν ἀπὸ τοῦ ἔθνους πρὸς τῶν κατὰ πόλιν ἐνοίκων ὡς ἂν πο-
 λεμίων ἀνηλεῶς πορθουμένων, ὥστε ὁρᾶν τὰς πόλεις μετὰ ἀτάφων
 σωμάτων, καὶ νεκρὸς ἅμα νεπίοις γίροντας ἐρῶιμμένους, γυναῖά τε μηδὲ
 τῆς ἐκ αἰδοῦ σκίπτους μετελιγφόμενα, καὶ πᾶσαν μὲν τὴν ἐπάρχιον μεστὴν
 ἀδιηγῆτων συμφορῶν, μεζύοντα δὲ τῶν ἐκαστοτε τολμωμένων τὴν ἐπὶ τοῖς
 10 ἀπειλημένοις ἀνάτασιν. ταῦτα κατὰ λέξιν ὁ Ἰωσήπος. καὶ τὰ μὲν κατὰ
 Ἰουδαίαν· ἐν ταύτοις ἦν.

Τίλος τῷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγῳ β'.

4. φησι — Bell. Jud. II, 18, 2. | 5. ὡς ἂν] γρόψη *gh i* (a sec. m.) *k N*. |
 6. ἀτάφων] ἀτάφων *ae S*. | 7. τε *aeg h Joseph. E*, δι' *cf i k N*. | 8. ἐπάρχιον]
 ἱππορχίαν *ik Joseph. N*. | 10. ἀνάτασιν *abcs VHS* B K* (de Ruf. p. 256.), ἀνά-
 στασιν *eghi* (a pr. m.) *k S*, ἀναστατάωσιν *d fi* (a sec. m.) *N*, ἀνάστασιν vel μετὰ-
 στασιν *Josephi. codd.*, „metus et formido“ *R*.

Ε Τ Σ Ε Β Ι Ο Υ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας

Λόγος γ'.

C A P. 1.

5

Ὅποι γῆς ἐκήρυξαν τὸν Χριστὸν οἱ ἀπόστολοι.

(Nic. II. E. II, 39—41. III, 1.)

- 1 Τὰ μὲν δὴ κατὰ Ἰουδαίους ἐν ταῖς ἡν. τῶν δὲ ἱερῶν τῷ σωτῆρος
ἡμῶν ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν ἐφ' ἅπασαν κατασπαρέντων τὴν οἰκ-
μένην, Θωμᾶς μὲν, ὡς ἡ παράδοσις περιέχει, τὴν Παρθίαν εἰληχεν, Ἀν- 10
δρέας δὲ τὴν Σκυθίαν, Ἰωάννης τὴν Ἀσίαν, πρὸς αὐτὸν καὶ διατρίψας ἐν
- 2 Ἐφίσην τελευτᾷ. Πέτρος δὲ ἐν Πόντῳ καὶ Γαλατίᾳ καὶ Βιθυνίᾳ Καπ-
παδοκίᾳ τε καὶ Ἀσίᾳ κεκηρυγμένοι τοῖς ἐν διασπορᾷ Ἰουδαίοις ἵσκειν· ὃς
καὶ ἐπὶ τέλει ἐν Ῥώμῃ γενόμενος ὑπεσκολοπίσθη κατὰ κεφαλῆς, ὅπως
- 3 αὐτὸς ἀξιώσας παθεῖν. τί δεῖ περὶ Παύλου λέγειν, ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μέχρι 15
τῷ Ἰλλυρικῷ πεπληρωκότος τὸ εὐαγγέλιον τῷ Χριστῷ, καὶ ὕστερον ἐν τῇ
Ῥώμῃ ἐπὶ Νέρωνος μεμαρτυρηκότος; τὰῦτα Ὁριγένης κατὰ λέξιν ἐν τρίτῳ
τόμῳ τῶν εἰς τὴν γένεσιν ἐξηγητικῶν εἶρηται.

C A P. 2.

Τῆς πρώτης τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας προέστιν.

20

(Nic. II. E. III, 2.)

- 1 Τῆς δὲ Ῥωμαίων ἐκκλησίας μετὰ τὴν Παύλου καὶ Πέτρου μαρτυρίαν
πρῶτος κληροῦται τὴν ἐπισκοπὴν Αἴνος. μετῴντι τὰς Τιμοθέῳ γρά-
φων ἀπὸ Ῥώμης ὁ Πιῦλος, κατὰ τὴν ἐπὶ τέλει τῆς ἐπιστολῆς πρόσρησιν.

12. τελευτᾷ] ἐτελευτᾷ *ek*. | 13. ἐν διασπορᾷ *bcdfghV S^a H B*, ἐκ διασπορᾶς *e i k S*, ἐν διασπορᾶς *a*. Cf. 76, 10. | 18. post ἐξηγητικῶν *add. σαφῶς a e S S^a H*, *om. ceteri*. | εἶρηται — fragmentum hoc Origenis servavit unus Eusebius: cf. Orig. Opp. ed. Delarue Tom. II. p. 24. | 24. post πρόσρησιν *add. ἀσπάζεται' οἱ, λίγων, Εὐθύλος καὶ Πύδης καὶ Ἄντος καὶ Κλαυδία* (2 Tim. 4, 21.) *a e S V H*, *om. b c d f h i k N S^a B*.

C A P. 3.

Περὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἀποστόλων.

(Nic. II. E. II, 43. 46.)

Πίτρου μὲν ἔν ἐπιστολῇ μία ἡ λεγομένη αὐτῷ προτέρα ἀνωμολό- 1
 5 γηται· ταύτῃ δὲ καὶ οἱ πάλοι πρεσβύτεροι ὡς ἀναμφιλέκτω ἐν τοῖς σφῶν
 νύτων κατακίχρηται συγγράμμασι. τὴν δὲ φερομένην αὐτῷ δευτέραν ἃκ
 ἐνδιὰθικον μὲν εἶναι πυρειλίσταμιν. ὅμως δὲ πολλοὺς χρήσιμος φανείσα
 μετὰ τῶν ἄλλων ἐσπιδάσθῃ γραφῶν. τό γε μὴν τῶν ἐπικεκλημένων αὐτῷ 2
 πράξεων, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν ὠνομασμένον ἐναγγελιον, τό τε λεγόμενον
 10 αὐτῷ κίρυγμα, καὶ τὴν καλεμένην ἀποκάλυψιν ἃδ' ὅλως ἐν καθολικαῖς
 ἴσμεν παραδεδομένα, ὅτι μήτε ἀρχαίων μήτε τῶν καθ' ἡμᾶς τις ἐκκλη-
 σιαστικὸς συγγραφὴς ταῖς ἐξ αὐτῶν συνεχρήσατο μαρτυρίαις. προῖσθις 3
 δὲ τῆς ἱστορίας πεῦργυ ποιῆσθαι, σὺν ταῖς διαδοχαῖς ὑποσημῆσθαι,
 τίνες τῶν κατὰ χρόνους ἐκκλησιαστικῶν συγγραφῶν ὁποῖαις κίχρηται τῶν
 15 ἀντιλεγόμενων, τίνα τε περὶ τῶν ἐνδιὰθικῶν καὶ ὁμολογημένων γραφῶν,
 καὶ ὅσα περὶ τῶν μὴ τοιούτων αὐτοῖς εἰρηται. ἀλλὰ τὰ μὲν ὀνομαζό- 4
 μενα Πίτρου, ὧν μόνην μίαν γνησίαν ἔγνων ἐπιστολὴν καὶ παρὰ τοῖς πά-
 λαι πρεσβυτέροις ὁμολογημένην, τὸσαῦτα. τῷ δὲ Παύλῳ πρόδῃλοι καὶ 5
 σαφεῖς αἱ δεκατέσσαρες. ὅτι γε μὴν τινες ἡθετήκασιν τὴν πρὸς Ἑβραίους,
 20 πρὸς τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ὡς μὴ Παύλῳ ἦσαν αὐτὴν ἀντιλέγεσθαι
 φήσαντες, οὐ δίκαιον ἀγνοεῖν. καὶ τὰ περὶ ταύτης δὲ τοῖς πρὸ ἡμῶν
 εἰρημένα κατὰ καιρὸν παραθήσθαι. ἃδὲ μὴν τὰς λεγομένους αὐτῷ πράξεις 6
 ἐν ἀναμφιλέκτοις πυρειλίστα. ἐπεὶ δὲ ὁ αὐτὸς ἀπόστολος ἐν ταῖς ἐπὶ τέλει
 προεῖρηται τῆς πρὸς Ῥωμαίους μνήμην πεποιήται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ
 25 Ἑρμᾶ, οὐ φασὶν ὑπάρχειν τὸ τῷ ποιμένος βιβλίον, ἰστέον ὡς καὶ τῷτο
 πρὸς μὲν τινων ἀντιλέλεκται, δι' ὅς ἃκ ἂν ἐν ὁμολογημένοις θεθείῃ, ἔφ'
 ἐτέρων δὲ ἀναγκαιότατον οἷς μάλιστα δεῖ στοιχειώσεως εἰσαγωγικῆς κί-
 κριται. ὅθεν ἤδη καὶ ἐν ἐκκλησίαις ἴσμεν αὐτὸ δεδημοσιευμένον, καὶ τῶν
 παλαιωτάτων δὲ συγγραφῶν κίχρημένους τιτὰς αὐτῷ κατελίστα. ταῦτα 7
 30 εἰς παράστασιν τῶν τε ἀναντιρρήτων καὶ τῶν μὴ παρὰ πᾶσιν ὁμολογυ-
 μένων θεῶν γραμμάτων εἰρήσθω.

6. αὐτῷ om. a c h S. | 10. καλεμένην] λεγομένην c i k. | καθολικαῖς cf, καθο-
 λικοῖς vulgo. | 17. μόνην μίαν γνησίαν ἔγνων cf B, μόν. γν. ἔγνων superscripto
 μίαν e, μόνην γν. μίαν ἔγνων i k, μίαν μόνην ἔγνων γνησίαν a S S*, μίαν μνήμην
 γν. ἔγνων h V H. | 18. ὁμολογημένην b c d, ὁμολογημένην f, ὁμολογημένην a e g h i k E. |
 19. post δεκατέσ. add. ἐπιστολαὶ h. | 23. πυρειλίστα a c e g i (a pr. m.) E, πυρι-
 λήσταμιν f h i (a ecc. m.) k. | 24. πεποιήται — Rom. 16, 14. | 29. παλαιωτάτων
 παλαιωτάτων e f i k.

C A P. 4.

Περὶ τῆς πρώτης τῶν ἀποστόλων διαδοχῆς.

(Nic. II. E. III, 1. 2.)

- 1 Ὅτι μὲν ἔν τοις ἐξ ἔθνων κηρύσσων ὁ Παῦλος τὴς ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ
καὶ κύκλῳ μέχρι τῷ Ἰλλυρικῷ τῶν ἐκκλησιῶν καταβίβληται θεμελίως, 5
δηλον ἐκ τῶν αὐτῶ γενεῖται ἂν φωνῶν, καὶ ἀφ' ὧν ὁ Λευκᾶς ἐν ταῖς
2 πράξεσιν ἰστόρησεν. καὶ ἐκ τῶν Πέτρῳ δὲ λείπων, ἐν ὁπόσαις καὶ ὁ αὐτὸς
ἐπαρχίαις τὴς ἐκ περιτομῆς τὸν Χριστὸν εὐαγγελιζόμενος τὸν τῆς καινῆς
διαθήκης παρεδίδο λόγον, σαφὲς ἂν εἴη ἀφ' ἧς εἰρήκαμεν ὁμολογημένης
αὐτῷ ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ τοις ἐξ Ἑβραίων ὕσιν ἐν διασπορᾷ Πόντου καὶ 10
3 Γαλατίας Καππαδοκίας τε καὶ Ἀσίας καὶ Βιθυνίας γράφει. ὅσοι δὲ
τούτων καὶ τίνες γενήσονται ζηλωταὶ γεγονότες τὰς πρὸς αὐτῶν ἰδρυθείσας
ἐκκλησίας, οὐ ῥᾶδιον εἰπεῖν, μὴ ὅτι γε
4 ὅσους ἂν τις ἐκ τῶν Παύλῳ φωνῶν ἀναλεξοίτο. τέτα γὰρ ἔν μυρίοις
συνεργοὶ καὶ ὡς αὐτὸς ὠνόμασε συστρατιῶται γερόνασιν, ὧν οἱ πλείους 15
ἀλήστες πρὸς αὐτὸ μνήμης ἡξίωται, διηρεκὴ τὴν περὶ αὐτῶν μαρτυρίαν
ταῖς ἰδίαις ἐπιστολαῖς ἐγκαταλιζαντος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Λευκᾶς ἐν
ταῖς Πράξεσι τὴς γνωρίμους αὐτῷ καταλίγων ἐξ ὀνόματος αὐτῶν μνημο-
5 νεύει. Τιμόθεός γε μὴν τῆς ἐν Ἐφέσῳ παροικίας ἰστορεῖται πρῶτος τὴν
6 ἐπισκοπὴν εἰληχέναι, ὡς καὶ Τίτος τῶν ἐπὶ Κρήτης ἐκκλησιῶν. Λευκᾶς 20
δὲ τὸ μὲν γένος ὧν τῶν ἀπ' Ἀντιοχείας, τὴν ἐπιστήμην δὲ ἱατρὸς, τὰ
πλείεστα συγγενῶς τῷ Παύλῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ οὐ παρέργως τῶν
ἀποστόλων ὠμιληκῶς, ἧς ἀπὸ τέτων προσεκτίσαστο ψυχῶν θεραπευτικῆς
ἐν θυσιῇ ἡμῖν ὑποδείγματα θεοπνεύστοις καταλείποι βιβλίοις, τῷ τε
εὐαγγελίῳ, ὃ καὶ χαράξαι μαρτύρεται, καθὰ παρέδοντο αὐτῷ οἱ ἀπαρχῆς 25
αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τῷ λόγῳ, οἷς καὶ φησιν ἐπάνωθεν ἅπασι
παρηκολοθηκέναι, καὶ ταῖς τῶν ἀποστόλων πράξεσιν, ἃς ἐκείναι δι' ἀκοῆς,
7 ὁφθαλμοῖς δὲ αὐτοῖς παραλαβὼν συνετάξατο. φασὶ δὲ ὡς ἄρα τῷ κατ'
αὐτὸν εὐαγγελίῳ μνημονεύειν ὁ Παῦλος εἰσθεῖν, ὅσηνίκα ὡς περὶ ἰδίας
8 τινὸς εὐαγγελίῳ γράφων ἔλεγε „κατὰ τὸ εὐαγγελίόν μου.“ τῶν δὲ λοιπῶν 30

Αὐτοῦ Γαλατίας ἀκολούθων τῷ Παύλῳ Κρίσκης μὲν ἐπὶ τὰς Γαλλίας στείλαμένος ὑπ' αὐτῷ

4. τὸς] τοῖς ik, om. h. | 5. καὶ κύκλῳ om. h. | καταβίβληται] καταβίβλητο
chik. | 7. λείπων — 1 Petr. 1, 1. | 8. τὰς] τοῖς g i (a acc. m.) km n. | 10. ἐν
ᾗ bcd f g i k R S B, ἦν a h S V H, ἦ (sic) c. | 11. Καπ. τε] καὶ Καπ. τε cf. |
21. ἐπιστ. δὲ c f g h i k B, δι' ἐπιστ. a e S V H. | 25. μαρτυρεῖται h. | 26. φησιν —
Luc. 1, 3. | ἐπάνωθεν a e f h E, ἐκ' ἄνωθεν c, ἐκ' ἄνωθεν καὶ ik. | 28. αὐτοῖς
add. c f g t V S B H B, om. a e h i k S. | 30. ἔλεγε — Rom. 2, 16. 2 Tim. 2, 8. |
31. ἐπὶ τὰς Γαλλίας] εἰς Γαλλίαν h, ἐπὶ τὴν Γαλατίαν v.

μαρτυρεῖται, *Λίνος* δὲ, οὗ μέμνηται συνόντος ἐπὶ *Ρώμης* αὐτῷ κατὰ τὴν
 δευτέραν πρὸς *Τιμόθεον* ἐπιστολὴν, πρῶτος μετὰ *Πέτρον* τῆς *Ρωμαίων*
 ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν ἤδη πρότερον κληρωθεὶς δεδῆλωται. ἀλλὰ καὶ 9
 ὁ *Κλήμης* τῆς *Ρωμαίων* καὶ αὐτὸς ἐκκλησίας τρίτος ἐπίσκοπος κατα-
 5 στὰς *Παῦλον* συνεργὸς καὶ συναθλητὴς γιγνόμενος πρὸς αὐτὸ μαρτυρεῖται.
 ἐπὶ τέτοις καὶ τὸν *Ἀρεοπαγίτην* ἐκείνον, *Διονύσιος* ὄνομα αὐτῷ, (ὃν ἐν 10
Πράξεσι μετὰ τὴν ἐν *Ἀρείῳ* πάγῳ πρὸς *Ἀθηναίους* *Παῦλον* δημηγορίαν
 πρῶτον πιστεῦσαι ἀνέγραψεν ὁ *Λευκᾶς*) τῆς ἐν *Ἀθήναις* ἐκκλησίας πρῶ-
 10 ποιμὴν ἰστορεῖ γιγνόμενον. ἀλλὰ γὰρ ὁδῷ προβαίνουσιν ἐπὶ καιρῷ τὰ τῆς 11
 κατὰ χρόνους τῶν ἀποστόλων διαδοχῆς ἡμῖν εἰρήσεται. νῦν δὲ ἐπὶ τὰ
 ἐξῆς ἴωμεν τῆς ἱστορίας.

C A P. 5.

Περὶ τῆς μετὰ τὸν Χριστὸν ἱσταίτης Ἰουδαίων πολιτείας.

(Nic. H. E. III, 5—8.)

Μετὰ *Νέρωνα* δέκα πρὸς τρισὶν ἔτεσι τὴν ἀρχὴν ἐπικρατήσαντα 1
 τῶν ἀμφὶ *Γάλβαν* καὶ *Όθωνα* ἐνιαυτὸν ἐπὶ μῆσιν ἕξ διαγενομένων, *Οὐνε-*
σπασιανὸς, ταῖς κατὰ *Ἰουδαίων* παρατάξεσι λαμπρυνόμενος, βυσιλεύς ἐπ'
 αὐτῆς ἀναδείκνυται τῆς *Ἰουδαίας*, αὐτοκράτωρ πρὸς τῶν αὐτόθι στρα-
 20 τοπέδων ἀναγορευθεὶς. τὴν ἐπὶ *Ρώμης* ἐν αὐτίκα στειλάμενος *Τίτῳ* τῷ
 παιδί τὸν κατὰ *Ἰουδαίῳ* ἐγχειρῶντι πόλεμον. μετὰ γε μὴν τὴν τῷ σω- 2
 τῆρος ἡμῶν ἀνάληψιν *Ἰουδαίῳ* πρὸς τῷ κατ' αὐτὸ τολμήματι ἤδη καὶ
 κατὰ τῶν ἀποστόλων αὐτῷ πλείστας ὅσας ἐπιβλὰς μεμηχανημένων, πρώτῳ
 τε *Στεφάνῳ* λίθοις ὑπ' αὐτῶν ἀνηρημένῳ, ἔλτα δὲ μετ' αὐτὸν *Ἰακώβῳ*,
 25 ὃς ἦν *Ζεβεδαίου* μὲν παῖς, ἀδελφὸς δὲ *Ἰωάννου*, τὴν κεφαλὴν ἀποτμη-
 θέντος, ἐπὶ πᾶσι τε *Ἰακώβῳ*, τῷ τὸν αὐτόθι τῆς ἐπισκοπῆς θρόνον πρώτῳ
 μετὰ τὴν τῷ σωτῆρος ἡμῶν ἀνάληψιν κεκληρωμένῳ, τὸν προδηλωθέντα
 τρόπον μεταλλάξαντος, τῶν τε λοιπῶν ἀποστόλων μνηρία εἰς θάνατον
 ἐπιβεβουλευμένων, καὶ τῆς μὲν *Ἰουδαίας* γῆς ἀπεληλαμένων, ἐπὶ δὲ τῇ τῷ
 30 κηρύγματος διδασκαλίᾳ τὴν εἰς σύμπαντα τὰ ἔθνη στειλαμένων πορείαν
 σὺν δυνάμει τῷ Χριστῷ φήσαντος αὐτοῖς „πορευθέντες μαθητεύσατε

1. μαρτυρεῖται — 2 Tim. 4, 10. | 2. Πέτρον | Πέτρον h. | 4. τρίτος | δευ-
 τερος h. | 5. μαρτυρεῖται — Philipp. 4, 3. | 6. Ἀρεοπαγίτην ce, Ἀρεοπαγίτην
 ceteri. cf. Lob. Phryn. p. 697. | 8. ἀνέγραψεν — Act. 17, 34. | τῆς — ἐκκλησίας
 aegh SVH, ταῖς — ἐκκλησίαις cfi (a pr. m.) k B. | 10. ἰστ. γηγ. | γγ. ἰστορεῖ
 aeg SSs, ἰστορεῖται γγ. ik (a pr. m.), γιγνόμενος ἰστορεῖται h. | 20. τῷ add.
 acfi k B, om. egh Ss. | 21. ἐγχειρῶντι | ἐγχειρῶνται cf. | 31. φήσαντος —
 Matth. 28, 19.

- 3 πάντα τὰ ἔθνη ἐν τῷ ὀνόματί μου,“ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ λαὸν τῆς ἐν
 Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας κατὰ τινα χρησμόν τοις ἀντόθι δοκίμοις δι' ἀπο-
 καλύψεως δοθέντα πρὸ τοῦ πολέμου μεταναστῆναι τῆς πόλεως καὶ τινα
 τῆς Περσίας πόλιν οἰκεῖν κεκελευσμένῃ, Πέλλαν αὐτὴν ὀνομάζουσιν, ἐν ᾗ
 τῶν εἰς Χριστὸν πεπιστευκότων ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ μετακισμίωνων, ὡσάν 5
 παντελῶς ἐπιλελοιπότων ἀγίων ἀνδρῶν αὐτὴν τε τὴν Ἰουδαίων βασιλικὴν
 μητρόπολιν καὶ σύμπασαν τὴν Ἰουδαίαν γῆν, ἣ ἐκ θεῷ δίκη λοιπὸν αὐτῶς
 αἶτε τοσαῦτα εἰς τε τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς ἀποστόλους αὐτῷ παρηγορηκότας
 μετῴκει, τῶν ἀσεβῶν ἄρδην τὴν γενεὰν ταύτην ἐκείνην ἐξ ἀνθρώπων ἀφα-
 4 ρῖνυσα. ὅσα μὲν ἦν τριηκάδε κατὰ πάντα τόπον ὅλη τῷ ἔθνει σύνεργόν ἡ 10
 κακὰ, ὅπως τε αὐτὰ μάλιστα οἱ τῆς Ἰουδαίας οἰκίητορες μὲν ἔσχατον περιη-
 λάθησαν συμφορῶν, ὅποσοι τε μυριάδες ἤβηδον γυναιξὶν ἅμα καὶ παισὶ
 ζήτει καὶ λιμῷ καὶ μυρίοις ἄλλοις εἰδεσι περιπεπτώκασιν θανάτῳ, πόλεων
 τε Ἰουδαϊκῶν ὅσαι τε καὶ οἶαι γεγόνασιν πολιορκίαι, ἀλλὰ καὶ ὅποσα οἱ
 ἐπ' αὐτὴν Ἱερουσαλὴμ ὡσάν ἐπὶ μητρόπολιν ὀχυρωτάτην καταπεφειγότες 15
 δεινὰ καὶ πέρα δεινῶν ἰωράκασιν, τῷ τε παντὶ πολέμῳ τὸν τρόπον, καὶ
 τῶν ἐν τούτῳ γεγεννημένων ἐν μέρει ἕκαστα, καὶ ὡς ἐπὶ τέλει τὸ πρὸς τῶν
 προσφητῶν ἀνηγορευμένον βδελύγμα τῆς ἐρημώσεως ἐν αὐτῷ κατέστη τῷ
 πύλῳ τῷ θεῷ περιβοήτῳ νεφῷ, παντελῇ φθορᾷ καὶ ἀφανισμὸν ἔσχατον
 τὸν διὰ πρὸς ὑπομείναντι, ἀπέστιν ὅτῳ φίλον ἐπ' ἀκριβὲς ἐκ τῆς τῷ 20
 5 Ἰωσήφῳ γραφείσης ἀναλίσσασθαι ἱστορίας. ὡς δὲ αὐτὸς ἕτος τῶν ἀθροί-
 σθόντων ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἀπάσης ἐν ἡμέραις τῆς τοῦ Πάσχα ἐορτῆς
 ὥσπερ ἐν εἰρκτῇ ῥήμασιν αὐτοῖς ἀποκλεισθῆναι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἅμφί
 6 τριακοσίας μυριάδας τὸ πλῆθος ἱστορεῖ, ἀναγκαῖον ὑποσημῆναι. χρῆν
 γὰρ, ἐν αἷς ἡμέραις τὸν πάντων σωτήρα καὶ εὐεργέτην τὸν Χριστὸν τῷ 25
 θεῷ τὰ κατὰ τὸ πάθος διατέθεινται, ταῖς αὐταῖς ὥσπερ ἐν εἰρκτῇ κα-
 τακλεισθέντας τὸν μετελθόντα αὐτὸς ὀλεθρον πρὸς τῆς θείας δίκης κατα-
 7 δεῖσθαι. παρελθὼν δὴ τὰ τῶν ἐν μέρει συμβεβηκότων αὐτοῖς ὅσα διὰ
 ζήτους καὶ ἄλλῳ τρόπῳ κατ' αὐτῶν ἐγκεχρίσται, μόνας τὰς διὰ τοῦ λιμῷ

1. ἐν] ἐπὶ h. | 3. δοθέντα cfg VH, ἐκδοθέντα a e h i k S s B. | 4. κεκελευσμένη a e f i E, κεκελευσμένης e g h k. | 5. παρηγορηκότας] de forma grammatica cf. Krüg. gr. gr. §. 28, 14, 8. Popp. ad Thucyd. III, 67. | 9. ταύτην c f g B, αὐτὴν a e h i k S P H. | 13. εἰδῶσι περιστ. c f g i k B, εἰδῶσι πεπτώκασιν e, περιστ.πεπ. εἰδῶσι h f S h H, πεπτώκασιν εἰδῶσι a S. | 15. αὐτὴν e i k, αὐτὴν τὴν volgo. | 21. γραφείσης om. h. | 23. verba ῥήμασιν αὐτοῖς post ἀναγκαῖον posuit S de conjectura, scripsitque ἀναγκαῖον δι' ῥήμασιν αὐτοῖς πρλ. | 24. χρῆν γὰρ c f i (a pr. m.) k l' S s H B, χρῆν δ' ἦν a e h S, ἐχρῆν γὰρ i (a sec. m.) N. | 25. τὸν Χριστὸν c f g B, Χριστὸν τε a e i k S s a, Χριστὸν τὸν h, τὸν Χριστὸν τὸν VH. | 29. post ἄλλῳ add. τῷ ag S V H, om. c e t o r i. | ἐγκεχρίσται c f g, ἐγκαχρίσται volgo.

ἀναγκαῖων ἡγῆμαι συμφορὰς παραδέσθαι, ὡς ἂν ἐκ μέρους ἔχοιεν οἱ τῷδε τῇ γραφῇ ἐντυγχάνοντες εἰδέναι, ὅπως αὐτὰς τῆς εἰς τὸν Χριστὸν τῷ θεῷ παρανομίας ἕκ εἰς μακρὸν ἢ ἐκ θεῷ μετῴληθε τιμωρία.

C A P. 6.

5

Περὶ τοῦ πύσαντος αὐτοὺς λιμοῦ.

(Nic. H. E. III, 6.)

- Ψέρε δὲ ἂν τῶν ἱστοριῶν τὴν πέμπτην τῷ Ἰωσήφῳ μετὰ χεῖρας αὐθις 1
ἀναλαβὼν τῶν τότε πραχθέντων διέλθε τὴν τραγῳδίαν· „τοῖς γε μὴν ἐν-
„πόροις,“ φησί, „καὶ τὸ μένειν πρὸς ἀπωλείας ἴσον ἦν. προφάσει γὰρ
10 „αὐτομολίας ἀνῆρετό τις διὰ τὴν ὑσίαν. τῷ λιμῷ δὲ ἡ ἀπόνοια τῶν στα-
„σιαστῶν συνήκμαζε, καὶ καθημέραν ἀμφοτέρα προσεξεκάετο τὰ δεινὰ.
„φανερὸς μὲν γε ὕδαμῦ σῖτος ἦν, ἐπεισηδῶντες δὲ διηρεύων τὰς οἰκίας, 2
„ἔπειθ' εὐρόντες μὲν ὡς ἀρνησαμένους ἠκίζοντο, μὴ εὐρόντες δὲ ὡς ἐπιμε-
„λέστερον κρύψαντας ἔβασάνιζον. τεκμήριον δὲ τῷ τ' ἔχειν καὶ μὴ τὰ σώ-
15 „ματα τῶν ἀθλίων ἦν, ὧν οἱ μὲν ἔτι συνεστῶτες εὐπορεῖν τροφῆς ἐδόκουν,
„οἱ τηκόμενοι δὲ ἦδη παρωδεύοντο, καὶ κτείνειν ἄλογον ἐδόκει τὸς ὑπ' ἐν-
„δείας τεθνηξομένους αὐτίκα. πολλοὶ δὲ λάθρα τὰς κτήσεις ἐνὸς ἀντικα- 3
„τηλλάξαντο μέτρα, πυρῶν μὲν, εἰ πλεσιώτεροι τυγχάνοιεν ὄντες, οἱ δὲ
„πενίστεροι κριθῆς. ἔπειτα κατακλείοντες ἑαυτὰς εἰς τὰ μυχαίτατα τῶν
20 „οἰκιῶν, τινὲς μὲν ὑπ' ἄκρας ἐνδείας ἀνέργαστον τὸν σῖτον ἤσθιοι, οἱ δὲ
„ἔπεσσαν, ὡς ἥ τε ἀνάγκη καὶ τὸ δέος παρήγει. καὶ τράπεζα μὲν ὕδαμῦ 4
„παρετίθετο, τῷ δὲ πύρρος ἀγέλκοντες· εἴ' ὡμὰ τὰ σιτία διήρπαζον. ἔλειπνῃ
„δ' ἦν ἡ τροφή καὶ δακρύων ἄξιος ἡ θεία, τῶν μὲν δυνατωτέρων πλεονε-
„κύντων, τῶν δὲ ἀσθενῶν ὀδυρομένων. πάντων μὲν δὲ παθῶν ὑπερίστα- 5
25 „ται λιμός, ὃδὲν δ' ἔτως ἀπόλλυσιν ὡς αἰδώς. τὸ γὰρ ἄλλως ἐντροπῆς
„ἄξιον ἐν τέτῳ καταθρονεῖται. γυναικες γυν ἀνδρῶν, καὶ παῖδες πα-
„τέρων, καὶ τὸ οἰκτρότατον, μητέρες νηπίων ἐξήρπαζον ἐξ αὐτῶν τῶν
„στομάτων τὰς τροφάς. καὶ τῶν φιλτάτων ἐν χειρὶ μαραινομένων ἕκ
„ἦν φειδῶ τὸς τῷ ζῆν ἀφελίσθαι σταλαγμούς. τοιαῦτα δὲ ἐσθίοντες ὁμῶς 6
30 „οὐ διελάνθανον. πανταχῇ δ' ἂν ἐφίσταντο οἱ στασιασταὶ καὶ τέτων

9. φησί — Bell. Jud. V, 10, 2. | 12. γε acefghSVHB, γὰρ i (a sec. m.)
kN Joseph. S^aZ. | 15. ἦν add. cfiv VH, om. aeghk (teste Gronov.) N Joseph.
SS^aB. | 17. ἀντικατηλλάξαντο] ἀντηλλάξαντο aeN Joseph. SS^a. | 22. ἀφίλ-
κοντες bcdfgmu S^aB, ἐφίλκοντες Joseph. SVH, ἐφέλκοντος ae, ἐφίλκοντες
hikN. | 24. ἀσθενῶν ὀδυρομένων ae hikN Joseph. E, ἀσθενεστέρων ὀδυνωμένων
cf. | 25. αἰδώς acefghikmpt S^aB, αἰδῶ NSVH. | 30. ἂν add. cf VH, om.
aeghikN Josephi codd. SS^a.

- „ταῖς ἀρπαγαῖς. ὁπότε γὰρ κατίδοιεν ἀποκεκλεισμένην οἰκίαν, σημείον
 „ἦν τῷτο, τὰς ἔνδον προσφέρεσθαι τροφήν. εὐθὺς δὲ εἰσαράξαντες τὰς
 „θύρας εἰσεπήδων, καὶ μόνον ἐκ ἐκ τῶν θαρύγγων ἀναθλίβοντες τὴς
 7 „ἀκόλως ἀνέφερον. ἐτύπτοντο δὲ γέροντες ἀντεχόμενοι τῶν σιτίων, καὶ
 „κόμης ἐσπαράσσοντο γυναῖκες, συγκαλύπτουσαι τὰ ἐν χερσίν· ἐδὲ τις ἦν 5
 „οἶκτος πολιᾶς ἢ νηπίων, ἀλλὰ συνεπαίροντες τὰ νήπια τῶν ψωμῶν
 „ἐκκρεμάμενα κατέσειον εἰς ἔδαφος. τοῖς δὲ φθάσασι τὴν εἰσδρομὴν
 „αὐτῶν καὶ προκαταπιῶσι τὸ ἀρπαγησόμενον ὡς ἀδικηθέντες ἦσαν ὁμό-
 8 „τιροι. δεινὰς δὲ βασάνων ὁδὸς ἐπεφύοντο πρὸς ἔρευναν τροφῆς, ὁρόβοις
 „μὲν ἐμφρατίττοντες τοῖς ἀθλίους τῶν αἰδοίων πόρου, ῥάβδοις δὲ ὀξείαις 10
 „ἀνακείροντες τὰς ἔδρας. τὰ φορικτὰ δὲ καὶ ἀκοαῖς ἐπασχέ τις εἰς ἐξο-
 „μολόγησιν ἐνὸς ἀρτῦ, καὶ ἵνα μὴνύσῃ δράκα μίαν κεκρυμμένην ἀλφίτων.
 9 „οἱ βασανισταὶ δ' ἐκ ἐπιείων, (καὶ γὰρ αὖ ἦττον ὁμὸν ἦν τὸ μετ'
 „ἀνάγκης), γυμνάζοντες δὲ τὴν ἀπόνοιαν, καὶ προπαρασκευάζοντες ἑαυ-
 10 „τοῖς εἰς τὰς ἐξῆς ἡμέρας ἐφόδια. τοῖς δ' ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων φρερὰν 15
 „ἐνέκτωρ ἐξεργύσασιν ἐπὶ λαχάρων συλλογὴν ἀγρίων καὶ πόας ὑπαντῶν-
 „τες, ὅτ' ἦδη διαπεφευγέναι τὴς πολεμίας ἐδόκει, ἀφ' ἧραπζον τὰ κομι-
 „σθέντα, καὶ πολλὰκις ἰκετευόντων, καὶ τὸ φορικτότατον ἐπικαλυμμένων
 „ὄνομα τῷ θεῷ, μεταδύναί τι μέρος αὐτοῖς ὡς κινδυνεύσαντες ἤνεγκαν,
 „ὅδ' ὅτις μετέδοσαν. ἀγαπήτων δ' ἦν τὸ μὴ καὶ προσαπολίσθαι σεσ- 20
 11 „λημένον.“ τούτοις δὲ μεθ' ἑτέρα ἐπιφέρει λέγων· „Ἰουδαίοις δὲ μετὰ
 „τῶν ἐξόδων ἀπεκόπη πᾶσα σωτηρίας ἐλπίς. καὶ βαθύνας ἑαυτὸν ὁ
 „λιμὸς κατ' οἶκον καὶ γενεὰς τὸν δῆμον ἐπεβόσκειτο. καὶ τὰ μὲν τέγη
 „πεπλήρωτο γυναικῶν καὶ βρεφῶν λελυμένων, οἱ στενωποὶ δὲ γερόντων
 12 „νεκρῶν. παῖδες δὲ καὶ νεανίαὶ διοιδύντες ὥσπερ εἰδωλα κατὰ τὰς 25
 „ἀγορὰς ἀνελύοντο καὶ κατέπιπτον, ὅπη τινὰ τὸ πάθος καταλαμβάνοι·
 „θάπτειν δὲ τὴς προσήκοντας ὅτε ἰσχυρὸν οἱ κάμνοντες, καὶ τὸ διεντοῦν
 „ᾠκνει, διὰ τε τὸ πλῆθος τῶν νεκρῶν καὶ τὸ κατὰ σφᾶς ἀδελον. πολ-
 „λοὶ γυν τοῖς ὑπ' αὐτῶν θαπτομένοις ἐπαπείθησκαν, πολλοὶ δ' ἐπὶ τὰς
 13 „θῆκας, πρὶν ἐπιστῆναι τὸ χρεῶν, προῆλθον. ὅτε δὲ θρήνος ἐν ταῖς 30

2. εἰσαράξαντες τὰς θύρας δι' H, εἰσαρράξαντες τ. θ. c δευ, ἐξερράξαντες
 τ. θ. ikh N, ἐξαρράξαντες τ. θ. Joseph. S*, ἐξάραντες τὰς χεῖρας ac S. | 3. τὰς
 acfh NE, τὰς εἰκ Joseph. | 5. κόμης] κόμας αλ (testo Gronov.) N Joseph. Ha-
 verkampii SS*. | 6. νήπια acfg SVHB, παιδία ehik N Joseph. S*. | 10. τῶν
 αἰδ. cf, τὰς τῶν αἰδοίων eghik N Joseph. B, τῶν αἰδούων τὰς aSVH. | 12. κε-
 κρυμμένην afg h E, κεκρυμμένον ceik N Joseph. Haverkampii. | 13. αὖ ἦττον
 acfh E, ἦττον αὖν eik Joseph. | 21. λέγων — Bell. Jud. V, 12, 3. | 26. ὅπη]
 ὅτοι aSVH.

„συμποραῖς, ὅτε ὁλοθυρῶς ἦν, ἀλλὰ ὁ λιμὸς ἤλεγχε τὰ πάθη. ξεροῖς
 „δὲ τοῖς ὄμμασιν οἱ δυσθανατύντες ἐφειώρων τὸς φθάσαντας ἀναπαύ-
 „σασθαι. βαθεῖα δὲ τὴν πόλιν περιεῖχε σιγὴ, καὶ νύξ θανάτου γέμισεν.
 „καὶ τότε οἱ λησταὶ χαλεπώτεροι. τιμωροῦντες γὰρ τὰς οἰκίας ἐσ- 14
 5 „λων τὸς νεκροὺς, καὶ τὰ καλῦμματα τῶν σωμάτων περισπῶντες μετὰ
 „γύλωτος ἐξήσαν, τὰς τε ἀκμὰς τῶν ξιφῶν ἰδοκίμαζον ἐν τοῖς πτώμασι,
 „καὶ τινὰς τῶν ἐρριμένων ἐτι ζῶντας διήλυνον, ἐπὶ πείρᾳ τῷ σιδήρῳ,
 „τὸς δὲ ἰκτενύοντας, χρῆσαι σφίσι δεξιὰν καὶ ξίφος, τῷ λιμῷ κατέλιπον
 „ὑπερυφανῆς. καὶ τῶν ἐκπνεόντων ἕκαστος ἀτενὲς εἰς τὸν ναὸν
 10 „ἐφειώρα, τὸς στασιαστάς ζῶντας ἀπολιπών. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ 15
 „τῷ δημοσίῳ θησαυρῷ τὸς νεκροὺς θάπτειν ἐκέλευον, τὴν δὲ σμῆν οὐ φέ-
 „ροντες· ἐπειθ' ὡς οὐ διήκουσιν, ἀπὸ τῶν τειχῶν ἐρρίπτουν εἰς τὰς γύρας-
 „γας. περιῶν δὲ ταύτας ὁ Τίτος ὡς ἰδεάσαντο πεπλησμένας τῶν νεκρῶν,
 „καὶ βαθὺν ἰχώρα μυδῶντων τὸν ὑπορρέοντα τῶν σωμάτων, ἐστίνηξέ
 15 „τε καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας κατεμαρτύρατο τὸν θεόν, ὡς ἔκ εἰη τὸ
 „ἔργον αὐτῷ.“ τότε οὖν ἐπειπὼν τινα μεταξὺ ἐπιφέρει λόγων· „ὅκ ἂν ὑπο- 16
 „σταλαιμένην εἰπεῖν, ἃ μοι κελεύει τὸ πάθος. οἶμαι Ῥωμαίων βραδυ-
 „νάτων ἐπὶ τὸς ἀλιτηρίους, ἢ καταποθῆναι ἂν ὑπὸ χάσματος, ἢ κατα-
 „κλυσθῆναι τὴν πόλιν, ἢ τὸς τῆς Σοδομικῆς μεταλαβεῖν κεραννύς. πολὺν
 20 „γὰρ τῶν ταῦτα παθόντων ἦνεγκε γενεὴν ἀθιωτέρων. τῇ γὰρ τότε
 „ἰσπορίᾳ πᾶς ὁ λαὸς συναπώλετο.“ καὶ ἐν τῷ ἔκτῳ δὲ βιβλίῳ ἔτω 17
 „γράφει· „τῶν δ' ὑπὸ τῷ λιμῷ φθειρομένων κατὰ τὴν πόλιν ἄπειρον μὲν
 „ἐπιπτε τὸ πλῆθος, ἀδιήγητα δὲ συνέβαινε τὰ πάθη. καθ' ἑκάστην
 „γὰρ οἰκίαν, εἴ περ τροφῆς παραφανεῖ σκιά, πόλεμος ἦν, καὶ διὰ χειρῶν
 25 „ἰχώρων οἱ φίλτατοι πρὸς ἀλλήλους, ἐξαρκάζοντες τὰ ταλαιπώρα τῆς
 „ψυχῆς ἐσχόδια. πίστις δ' ἀπορίας ὁδὸ τοῖς θνήσκουσιν ἦν. ἀλλὰ καὶ 18
 „τὸς ἐμπνέοντας οἱ λησταὶ διηρεύων, μὴ τις ὑπὸ κόλπον ἔχων τροφήν
 „σκήπτοιο τὸν θάνατον αὐτοῦ. οἱ δὲ ὑπ' ἐνδείας κειμήλιες ὥσπερ λεσ-
 „σάντες κύνεις ἐφύλλοντο καὶ παρεφύροντο, ταῖς τε θύραις ἐνσειόμενοι
 30 „μεθύνοντων τρόπον καὶ ὑπὸ ἀμηχανίας εἰς τὸς αὐτοὺς οἶκους εἰσεπήδων

2. pont ὄμμασιν add. καὶ οὐλοῦντο τοῖς οὐύμασι i (a sec. m.) N Joseph. S. Z. |
 ἐφειώρων a S, ἰθιῶρων h k, ἰθιῶρων eg. | 9. ἀτενίς ἀτενίς gh Jos. |
 11. τὸς νεκροὺς θάπτειν ἐκέλευον c e f g i k Joseph. NB, θάπτ. ἐκ. τὸς νεκροὺς
 a h S f' H. | 16. λόγων — Bell. Jud. V, 43, 6. | 19. Σοδομικῆς a c d f g h i k Jo-
 seph. N V S. HB, Σοδομικῆς e, Σοδομικῆς S. | 22. γράψαι — Bell. Jud. VI, 3, 5. |
 27. ἐμπνέοντας ἐκπνεόντας Joseph. N S. Z. | 29. ἐφύλλοντο ἐκ N, ἐφύλλοντο
 (εἶπετο e) a, ἐφύλλοντο ceteri codd. et E. | τε om. gh.

- 19 „δις ἢ τρις ὥρα μῦ. πάντα δ' ὑπ' ὀδόντας ἦγεν ἡ ἀνάγκη, καὶ τὰ
 „μὴδὲ τοῖς ἑνπαρωτάτοις τῶν ἀλόγων ζώων πρόσφορα συλλέγοντες
 „ἐσθίειν ὑπέφερον. ζωστήρων γυν καὶ ὑποδημάτων τὸ τελευταῖον ἐκ ἀπέ-
 „χορτο, καὶ τὰ δέρματα τῶν θηριῶν ἀποδύοντες ἱμασῶντο. τροφή δὲ
 „ἦν καὶ χόρτε τισὶ παλαιῇ σπαράγματα. τὰς γὰρ ἵνας ἔνιοι συλλέ- 5
 20 „γυντες ἐλάχιστον σταθμὸν ἐπώλεν Ἀττικῶν τεσσάρων. καὶ τί δεῖ τὴν
 „ἐπ' ἀφύχους ἀναΐδειαν τῷ λιμῷ λίγειν; εἰμι γὰρ αὐτῷ δηλώσω ἐργον,
 „ὅποῖον μῖτε παρ' Ἑλλῃσι, μῖτε παρὰ βαρβάρους ἰστόρηται, φρικτὸν
 „μὲν εἰπεῖν, ἄπιστον δ' ἀκῶσαι. καὶ ἔγωγε μὴ δοῶμαι τερατεῦσθαι
 „τοῖς αὐτοῖς ἀνθρώποις, κἂν παρῆλπον τὴν συμφορὰν ἡδέως, εἰ μὴ τῶν 10
 „κατ' ἑμαντὸν εἶχον ἀπίστας μάρτυρας· ἄλλως τε καὶ ψυχρὰν ἂν κατα-
 „θείμην τῇ πατρίδι χάριν καθυφείμενος τὸν λόγον ὧν πέπονθε τὰ ἔργα.
 21 „γυνὴ τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατοικούντων, Μαρία τέττομα, πατρός
 „Ἑλεαζάρου, κόμης Βαθεζώρ, (σημαίνει δὲ τῷτο οἶκος ὑσσώπου,) διὰ γένος
 „καὶ πλῆτον ἐπίσημος, μετὰ τῷ λοιπῷ πλήθους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα κατα- 15
 22 „φυγῶσα συνεπολιορκεῖτο. ταύτης τὴν μὲν ἄλλην κτῆσιν οἱ τύραννοι
 „διήρπασαν, ὅσην ἐκ τῆς Περαιᾶς ἀνασκευασαμένη μετήνεγκεν εἰς τὴν
 „πόλιν, τὰ δὲ λείψανα τῶν κειμηλίων κἂν εἴ τι τροφῆς ἐπιτηδείη,
 „καθημέραν εἰσπρηθῶντες ἤρπαζον οἱ δορυφόροι. δεινὴ δὲ τὸ γύναιον
 „ἀγανάκτησις εἰσῆει, καὶ πολλάκις λοιδορῶσα καὶ καταρωμένη τὰς αἰ- 20
 23 „παγας ἐφ' ἐαντὴν ἠρέθιζεν. ὥς δ' ἔτε παροξυνόμενός τις ἔτ' ἔλεων
 „αὐτὴν ἀνῆρει, καὶ τὸ μὲν εὐρεῖν τι σιτίον ἄλλοις ἐκοπία, παταχόθεν
 „δ' ἀπορον ἦν ἦδη καὶ τὸ εὐρεῖν, ὁ λιμὸς δὲ διὰ σπλάγγων καὶ μυε-
 „λῶν ἔχῳρει, καὶ τῷ λιμῷ μᾶλλον ἔξεκαίοντο οἱ θνητοὶ, σύμβηλον λαβῶσα
 „τὴν ὀργὴν μετὰ τῆς ἀνάγκης ἐπὶ τὴν φύσιν ἐχώρει, καὶ τὸ τέκνον, ἦν 25
 24 „δ' αὐτῇ παις ὑπομάσθιος, ἀρπασαμένη· βρέφος, εἶπεν, ἄθλιον, ἐν

4. ἱμασῶντο *cfh V H*, ἱμασῶντο *acik SS* B*. | 11. καταθείμην *acgi* (a pr. m.) *k Joseph. SVHB*, καταθείμην *bcdf* (in *καταθείμην*) *i* (a sec. m.) *e NS**, κατατεθείμην *h*. | 12. τὸν λόγον] τῶν λόγων *c* (in quo tamen τὸν λόγον scriptum est ab eadem manu) *F* S* Z*. | ὧν] οὐ *ikv N Joseph.* | 13. τὸν *add. egik Joseph. N V H B*, om. *ac h SS**. | 14. Βαθεζώρ] Βαθεζώρ *ik*, Βηθεζώρ *Haverkampius*; *Josephi codd. variant inter Βαθεζώρ et Βαθεζώρ*. | 19. post διενὴ δὲ *add. τις acfSVH*, om. *eghik Jos. NB*. | 22. τι *add. bc d h i k Joseph. NS* B*, om. *ac fSVH*. | ἄλλοις] ἄλλος *v*. | 23. ὁ] καὶ ὁ *cf*. | post σπλάγγων *add. τε acSVH*, om. *cfghik N Joseph. B*. | 24. ἐξεκαίοντο *cfgr F S* H*, ἐξέκαιον *ac h i k Joseph. NSB*. | 25. ὀργὴν *ac h i k N Joseph. E*, ὀργὴν *cfm v*. | 26. ὑπομάσθιος *cfh i k VS* H B*, ὑπομάζιος *ag Josephi codd. aliquot S*, ὑπομάστιος *e* (a sec. m.) *N Haverk.*

„πολέμῳ καὶ λιμῷ καὶ στάσει, τίτι σε τηρῶ; τὰ μὲν παρὰ Ῥωμαίοις
 „δουλεία, καὶ ζήσωμεν ἐπ' αὐτάς, φθάνει δὲ καὶ δουλείαν ὁ λιμός, οἱ
 „στασιασταὶ δὲ ἀμποτέρων χαλεπώτεροι. ἴθι, γενῶ μοι τροφή, καὶ τοῖς
 „στασιασταῖς ἐιρηνῆς, καὶ τῷ βίῳ μῦθος, ὁ μόνος ἑλλείπων ταῖς Ἰου-
 5 „δαίων συμφοραῖς. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγουςα κτείνει τὸν νόον. ἐπεῖτ' ὁπτή- 25
 „σασα τὸ μὲν ἤμισιν κατεσθίει, τὸ δὲ λοιπὸν κατακαλύψασα ἐφύλαττει.
 „εὐθέως δ' οἱ στασιασταὶ παρήσαν, καὶ τῆς ἀθεμίτης κνίσσης σπάσαντες
 „ἤπειλαν, εἰ μὴ δεῖξειε τὸ παρασκευασθὲν, ἀποσφάξιν αὐτὴν εὐθέως.
 „ἡ δὲ καὶ μοῖραν αὐτοῖς εἰπούσα καλὴν τετηρηκέναι, τὰ λείψανα τοῦ
 10 „τέκνου διανεκάλυσεν. τὰς δ' εὐθέως φρίκη καὶ φρενῶν ἑκστασις ἔρει, 26
 „καὶ παρὰ τὴν ὄψιν ἐπεπήγασαν. ἡ δὲ ἐμὸν, ἔφη, τῦτο τὸ τέκνον γνή-
 „σιον, καὶ τὸ ἔργον ἐμόν. φάγετε, καὶ γὰρ ἐγὼ βίβρωκα. μὴ γένησθε
 „μήτε μαλακώτεροι γυναικὸς, μήτε συμπαθίστεροι μητρός. εἰ δ' ὑμεῖς
 „εὐσπερεῖς, καὶ τὴν ἐμὴν ἀποστρέφεσθε θυσίαν, ἐγὼ μὲν ὑμῖν βίβρωκα,
 15 „καὶ τὸ λοιπὸν δ' ἔμοι μεινάτω. μετὰ ταῦθ' οἱ μὲν τρέμοντες ἐξῆσαν, 27
 „πρὸς ἐν τῦτο δειλοὶ, καὶ μόλις ταύτης τῆς τροφῆς παραχωρήσαντες
 „τῇ μητρί. ἀνεπλήσθη δ' εὐθέως ὅλη τῇ μύσσει ἡ πόλις, καὶ πρὸ ὁμ-
 „μάτων ἕκαστος τὸ πάθος ἀνυλαμβάνων, ὡς παρ' αὐτῷ τολμηθὲν δι-
 „κῶς ἔφριττε. σπουδὴ δὲ τῶν λιμωττότων ἐπὶ τὸν θάνατον ἦν, καὶ 28
 20 „μακαρισμός τῶν φθασάντων πρὶν ἀκῶσαι καὶ θεάσασθαι κακὰ τηλι-
 „κάτωτα.“ τοιαῦτα τῆς Ἰουδαίων εἰς τὸν Χριστὸν τῷ θεῷ παρανομίας τε
 καὶ δυσσεβείας ἀπίχειρα.

C A P. 7.

Περὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ προφῆσεων.

(Nic. H. E. III, 4.)

25

Παραθεῖναι δ' αὐτοῖς ἄξιον τὴν ἀψευδῇ τῷ σωτῆρος ἡμῶν προῤῥή- 1
 σιν, δι' ἧς αὐτὰ ταῦτα θελοῖ ὥδέ πως προφητεύων· „καὶ δὲ ταῖς ἐν
 γαστρὶ ἐχέσαις καὶ ταῖς θηλαζύσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεν-
 χεσθε δὲ, ἵνα μὴ γίνηται ἡ φωνὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ σαββάτω. ἔσται

1. τηρῶ] τηρήσω ik N Josephi. | 2. ἐπ' αὐτάς aeik SB Josephi Edd. ante Haverk.,
 ἐπ' αὐτοῖς befg N^{ss} H, om. h. | 10. διανεκάλυσεν cf VH, διεκάλυσεν aeghik
 Josephi. N^{ss} B. | 14. ἔμοι Eusebii codd. N, ἡμῖν v FH, ἔδη Josephi codd. aliquot. |
 16. παραχ. τῇ μητρί cf ik NB, τῇ μητρί παραχ. aegh Josephi. SVH. | 18. ὡς
 παρ' ὡπερ h. | αὐτῷ c f g i (a sec. m.) NRS, αὐτῷ ae h i (a pr. m.) k Josephi.
 Haverkampii SVHB. | δεικῶς om. a e h i k Josephi. NS. | 19. ποτὶ δὲ add. λοιπὸν
 a SVH. | 26. αὐτοῖς ἄξιον cf VHB, αὐτοῖς τε καὶ ἄξιον a S, αὐτοῖς ὅτι καὶ
 ἄξιον egik, αὐτοῖς ἄξιον καὶ h. | 27. προφητεύων — Matth. 24, 19. | 29. ἡ
 φωνὴ ὑμῶν cf ik N, ὑμῶν q. f. aegh E.

- γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἷα ἔγενετο ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τῷ νῦν,
 2 ἃ δὲ μὴ γίνεται.“ συναγαγὼν δὲ πάντα τὸν τῶν ἀντρεχόμενων ἀριθμὸν ὁ
 συγγραφεὺς, λιμῶ καὶ ξίφει μυριάδας ἑκατὸν καὶ δέκα διασφαρῆναι φησι,
 τὺς δὲ λοιπὺς στασιώδεις καὶ ληστρικὰς, ὑπὸ ἀλλήλων μετὰ τὴν ἄλωσιν
 ἐνδεικνυμένους, ἀντρεχῆσθαι, τῶν δὲ νέων τὸς ὑψηλοτάτους καὶ κάλλει σώ- 5
 ματος διαφέροντας τετηρηῆσθαι θριάμβῳ, τῷ δὲ λοιπῷ πλῆθους τὺς ὑπὲρ
 ἑπτακαίδεκα ἔτη δεσμῶς εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἔργα παραπεμφθῆναι,
 πλείους δὲ εἰς τὰς ἐπαρχίας διανεμεμῆσθαι φθοραχομένους ἐν τοῖς θεάτροις
 σιδήρεω καὶ θηρίοις, τὺς δ' ἐν τὸς ἑπτακαίδεκα ἐτῶν αἰχμαλωτίους ἀχθέντας
 διαπεπραῖσθαι, τῶν δὲ μότων τὸν ἀριθμὸν εἰς ἑντέα μυριάδας ἀνδρῶν 10
 3 συναχθῆναι. ταῦτα δὲ τῶτον ἐπράχθη τὸν τρόπον, δευτέρῳ τῆς Οὐρεσπα-
 σιατῶ βασιλείας ἔτει, ἀκολούθως ταῖς προγνωστικαῖς τῷ κυρίῳ καὶ σωτῆρι
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προρρήσεσιν, θείῃ δυνάμει ὥσπερ ἤδη παρόντα
 προειρωακότος αὐτὰ, ἐπιδικρυσαντός τε καὶ ἀποκλινσαμένου κατὰ τὴν τῶν
 ἱερῶν εὐαγγελιστῶν γραφὴν, οἱ καὶ νῦν αὐτῷ παρατίθενται τὰς λέξεις, 15
 4 τοτὲ μὲν φήσαντος ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν Ἱερουσαλήμ, „εἰ ἔγνωσ καὶ γε
 σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σοι· νῦν δὲ ἐκρέβῃ ἀπὸ ὀφθαλ-
 μῶν σου. ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσί σοι οἱ ἐχθροί σου
 χάρακα, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφισοί
 5 σε καὶ τὰ τέκνα σου.“ τοτὲ δὲ ὡς περὶ τῷ λαῷ, „ἔπται γὰρ ἀνάγκη 20
 μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τέτφ. καὶ πεσῶνται ἐν στόματι
 μαχαίρας καὶ αἰχμαλωτισθῆσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἱερουσαλήμ
 ἔσται πατεμένη ὑπὸ τῶν ἐθνῶν, ἄχρις οὗ πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν.“
 καὶ πάλιν, „ὅταν δὲ ἴδῃτε κυκλεμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερουσαλήμ,
 6 τότε γινώτε, ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.“ συγκρίνας δὲ τις τὰς τῷ 25
 σωτῆρι ἡμῶν λέξεις ταῖς λοιπαῖς τῷ συγγραφεῖς ἱστορίαις ταῖς περὶ τῷ
 παντὸς πολέμου, πῶς ἐκ αὐτῶν ἀποθυμᾶσκειν, θείαν ὡς ἀληθῶς καὶ ὑπερ-
 φανῶς παράδοξον τὴν πρόγνωσιν ὁμῶ καὶ προρρήσιν τῷ σωτῆρι ἡμῶν
 7 ὁμολογήσας. περὶ μὲν ἔν τῶν μετὰ τὸ σωτήριον πάθος καὶ τὺς φωνὰς
 ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς τὸν μὲν ληστὴν καὶ φονέα τῷ 30
 θανάτῳ παρήττειται, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἔξ αὐτῶν ἰκέτευσεν ἀρ-
 θῆναι, τῷ παντὶ συμβεβηκότων εἶθαι, ἃ δὲν αὐτῷ δέοι ταῖς ἱστορίαις ἐπι-

2. συναγαγὼν — Joseph. Bell. Jud. VI, 9, 2. 3. Hav. | 15. οἱ ἀελικῆ, ἐν
 ἡ c f g. | 16. φήσαντος — Luc. 19, 42. | 17. σοι ἀελ VII, αὐ ἐφικ N S s, om. g. |
 20. ἔσται γὰρ — Luc. 21, 23. | 23. τῶν add. εἰκ N, om. volgo. | 24. ὅταν —
 Luc. 21, 20. | δὲ om. g h k N. | 25. γινώτε] γινώσκοντες h. | 28. ὁμῶ c f g h i k B H b,
 τὶ α ε S I' II. | καὶ] καὶ τῶν g h. | 31. παρήττειται] παρηγέτο h.

λέγειν. ταῦτα δ' ἂν εἴη δίκαιον ἔτι προσθεῖναι, ἃ γένοιτ' ἂν παραστα- 8
 τικά φιλανθρωπίας τῆς παραγύθου προνοίας, τεσσαράκοντα ἐφ' ὅλοις ἔτεσι
 μετὰ τὴν κατὰ τῷ Χριστῷ τόλμαν τὸν κατ' αὐτῶν ὀλεθρον ὑπερθεμένῃς,
 ἐν ὅσοις τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν μαθητῶν πλείεις, Ἰάκωβός τε αὐτὸς ὁ
 5 τῆδε πρῶτος ἐπίσκοπος, τῷ Κυρίῳ χρηματίζων ἀδελφός, ἔτι τῷ βίῳ
 περιόντες, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς Ἱεροσολύμων πόλεως τὰς διατριβὰς ποιέ-
 μενοι, ἔρκος ὥσπερ ἐχυρώτατον παρέμεινον τῷ τόπῳ, τῆς θείας ἐπισκο- 9
 πῆς εἰσέτι τότε μακροθυμίας, εἰ ἄρα ποτὲ θυνηθεῖν ἐφ' οἷς ἔδρασαν
 μετανοήσαντες συγγνώμης καὶ σωτηρίας τυχεῖν, καὶ πρὸς τῇ τοσαύτῃ
 10 μακροθυμίᾳ παραδόξως θεοσημείας τῶν μελλόντων αὐτοῖς μὴ μετανοή-
 σαι συμβήσεσθαι παρασχομένης. ἃ καὶ αὐτὰ μνήμης ἡξιωμένα πρὸς τῷ
 δεδηλωμένῃ συγγραφῇς ἔδεν οἶον τοῖς τῆδε προσῦσι τῷ γραφῇ παραθεῖναι.

C A P. 8.

Περὶ τῶν πρὸ τοῦ πολέμου σημείων.

(Nic. H. E. III, 4.)

15

Καὶ δὴ λαβὼν ἀνάγνωθι τὰ κατὰ τὴν ἐκτὴν τῶν ἱστοριῶν αὐτῶν 1
 δεδηλωμένα ἐν ταῖσις· „τὸν γὰρ ἄθλιον δῆμον οἱ μὲν ἀπατεῶνες καὶ
 „καταψευδόμενοι τῷ Θεῷ τρεκαῦτα παρέπειθον, τοῖς δ' ἐναργέσι καὶ
 „προσημαίνουσι τὴν μύλλουσαν ἔσεσθαι ἐρχομένην τέρασιν ὅτε προσεῖχον ἔτε
 20 „ἐπίστευον, ἀλλ' ὡς ἐμβεβροτημένοι, καὶ μήτε ὄμματα μήτε ψυχὴν
 „ἔχοντες, τῶν τῷ Θεῷ κρηγμάτων παρήκον· τὸτο μὲν, ὅτε ὑπὲρ τὴν 2
 „πόλιν ἄστρον ἔστη ῥομφαία παραπλήσιον, καὶ παρατείνας ἐπ' ἐναιυτὸν
 „κομήτης, τὸτο δ' ἦνίκα πρὸ τῆς ἀποστάσεως καὶ τῷ πρὸς τὸν πόλεμον
 „κινήματος, ἀθροισμένοι τῷ λαῷ πρὸς τὴν τῶν ἀξίων ἑορτὴν, ὁδοῇ
 25 „Ξανθικῇ μὲνός κατὰ νυκτὸς ἐννάτην ὥραν τοσαῦτο φῶς περιελαμψε τὸν
 „βωμόν καὶ τὸν ναόν, ὡς δοκεῖν ἑμίραν εἶναι λαμπράν. καὶ τὸτο παρί-
 „τεινεν ἐφ' ἡμίσειαν ὥραν. ὁ τοῖς μὲν ἀπείροις ἀγαθὸν ἰδοκεῖ εἶναι,
 „τοῖς δὲ ἱερογραμματεῦσι πρὸ τῶν ἀποβεβηκότων εὐθὺς ἐκρίθη. καὶ 3
 „κατὰ τὴν αὐτὴν ἑορτὴν βῆς μὲν ἀχθεῖσα ὑπὸ τῷ ἀρχιερέως πρὸς τὴν
 30 „θυσίαν ἔτεκεν ἄρτια ἐν τῷ ἱερῷ μέσῳ. ἡ δ' ἀνατολικὴ πύλη τῇ ἐν- 4

1. ἔτι προσθεῖναι cf HB, ἔτι προσθεῖναι VS² II, ἐπιθεῖναι (sine ἔτι) aegikS, ἐπιθεῖναι (sine ἔτι) h. | 7. ἐχυρώτατον cefg, ὀχυρώτατον ac² h² ikE. | 10. θεοση-
 μείας ccikN, θεοσημίας afg² hE. | 17. ἐν ταῖσις — Joseph. Bell. Jud. VI, 5, 3. |
 19. ἔσεσθαι add. acfiN, om. eyhk Joseph. | 21. ὅτε eghk Joseph. VS² HB,
 ὅθ' i, ὅτι acfS. | 28. πρὸ α (in suprascripto s) bedef (ik teste Gronov.)
 VS² HB, πρὸς gh Joseph. SVB. | 29. ἀρχιερέως om. acik et codd. Josephi,
 habent ceteri codd. Eusebii.

- „δοτέρω χαλκῇ μὲν ἔσα καὶ στιβαρωτάτῃ, κλειομένη δὲ περὶ δειλὴν μόλις
 „ὑπ’ ἀνθρώπων εἰκοσι, καὶ μοχλοῖς μὲν ἐπειριδομένη σιδηροδέτοις, κατα-
 „πῆγας δ’ ἔχουσα βαθυτάτες, ὥσθθι κατὰ νυκτὸς ὥραν ἕκτην αὐτο-
 5 „μάτως ἤνοιγμένη. μετὰ δὲ τὴν ἑορτὴν ἡμέραις οὐ πολλαῖς ὕστερον,
 „μιᾶ καὶ εἰκάδι Ἀρτεμισίᾳ μηρὸς, φάσμα τι δαιμόνιον ὥσθθι μεῖζον 5
 „πίστεως. τέρας δ’ ἂν ἰδοῖεν εἶναι τὸ ῥηθισόμενον, εἰ μὴ καὶ παρὰ
 „τοῖς θεασασμένοις ιστόρητο, καὶ τὰ ἐπακολοθήσαντα πάθῃ τῶν σημείων
 „ἦν ἄξια. πρὸ γὰρ ἡλίας δύσεως ὥσθθι μετέωρα περὶ πᾶσαν τὴν χώραν
 „ἄρματα καὶ φάλαγγες ἔνοπλοι διέκτισσαι τῶν τεφῶν καὶ κυκλόμεναι τὰς
 6 „πόλεις. κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν, ἣ πεντηκοστή καλεῖται, νύκτωρ οἱ ἱερεῖς 10
 „παρελθόντες εἰς τὸ ἱερόν, ὥσπερ αὐτοῖς ἔθος ἦν, πρὸς τὰς λειτουργίας,
 „πρῶτον μὲν κινήσεως ἔβασαν ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ κτύπε, μετὰ δὲ
 7 „ταῦτα φωνῆς ἀθρόας· μεταβαίνομεν ἐντεῦθεν. τὸ δὲ τέτων φοβερῶ-
 „τερον· Ἰησοῦς γάρ τις τῶς Ἀνανί, τῶν ἰδιωτῶν ἄγροικος, πρὸ τισ-
 „σάρων ἐτῶν τῷ πολέμῳ, τὰ μάλιστα τῆς πόλεως εἰρηγενομένης καὶ 15
 „εὐθηνέσης, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν ἑορτὴν ἐν ἣ σκηνοποιεῖσθαι πάντας ἔθος ἦν
 „τῷ θεῷ κατὰ τὸ ἱερόν, ἐξαπίνης ἀναβοᾶν ἤρξατο· φωνὴ ἀπ’ ἀνατολῆς,
 „φωνὴ ἀπὸ δύσεως, φωνὴ ἀπὸ τῶν τισσαρῶν ἀνέμων, φωνὴ ἐπὶ Ἱερο-
 „σόλυμα καὶ τὸν ναόν, φωνὴ ἐπὶ συμφίεις καὶ νύμφας, φωνὴ ἐπὶ πάντα
 „τὸν λαόν. τῷτο μεθ’ ἡμέραν καὶ νύκτωρ κατὰ πάντας τὰς στενωπὰς 20
 8 „περιῆει κεκραγώς. τῶν δ’ ἐπισήμων τινὲς δημοτῶν ἀγανακτήσαντες πρὸς
 „τὸ κακόσημον, συλλαμβάνουσι τὸν ἄνθρωπον, καὶ πολλαῖς αἰκίζονται
 „πλιγαῖς. ὁ δὲ ὑπὲρ ἑαυτῷ φθειγξάμενος, ἔτε ἰδίᾳ πρὸς τὰς παρόν-
 9 „τας, ἃς καὶ πρότερον φωνὰς βοῶν διετέλει. νομίσαντες δ’ οἱ ἄρχον-
 „τες, ὅπερ ἦν, δαιμονιώτερον εἶναι κίνημα ἀνδρὸς, ἄγωσι αὐτὸν ἐπὶ 25
 „τόν παρὰ Ῥωμαίοις ἑπαρχον· ἐνθα μάλιστα μέχρις ὁπείων ξαινόμενος

2. ἀνθρώπων] ἀνδρῶν f m s N Joseph. | 4. ἠνεωγμένη acef E, ἠνεωγμένη g i
 (a sec. m.) k Joseph., ἀνιωγμένη N. | 6. εἶναι] οἶμαι k Joseph., om. e h. | 7. ιστό-
 ρητο] ιστορεῖτο i (a sec. m.) k Josephi codd. aliquot. | 11. ἔθος ἦν αὐτοῖς h. | 13. με-
 ταβαίνομεν b c d e f g h i k Euseb. in Eclog. Proph. (p. 164, 6 Gaisf.) B H^b non im-
 probante V*, μεταβαίνωμεν a R N Synec. (p. 615 Dind.) SS^a H, „transmigremus“
 Hieron. (Chron. p. 374 Mai: in Josephi codd. plerisque legi μεταβαίνωμεν, affirmat
 Hudson. | τῶτων] τῷτο h. | 14. Ἀνανί acef h E, Ἀνάνι i k N Joseph. | 16. εὐ-
 θηνέσης] εὐθενέσης S^a H errore typogr. | ἐν ᾧ acef E, ἐπεὶ e g h i k: Josephi codd.
 variant inter utrumque. | 22. post κακόσημον add. καὶ ὀργισθέντις b (in marg.)
 S^a V^a H, ὀργισθέντις a e, om. b c d e f g h i k N Joseph. B H^b. | καὶ] καὶ δειναῖς ἅμα καὶ
 a e S V H. | 23. παρόντας] παύοντας k N Joseph. V^a Z: in ceteris Eusebii codd. est
 παρόντας, quod idem expressit R. | 26. μέχρις] μέχρι e S V H.

„ὅθ' ἰκέτευσεν ὅτ' ἐδάκρυσεν, ἀλλ' ὡς ἐνῆν μάλιστα τὴν φωνὴν ὀλοφύρ-
 „τικῶς παρεγκλίειν πρὸς ἐκάστην ἀπεκρίνατο πληγὴν· αὐτὸς ἱεροσολύ-
 „μοις.“ ἕτερον δὲ τι τῆς παραδοξότερον ὁ αὐτὸς ἱστορεῖ συγγραφεὺς, 10
 χρησινόν τινα φάσκων ἐν ἱεροῖς γράμμασιν εὐρεῖσθαι περιέχοντα, ὡς κατὰ
 5 τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπὸ τῆς χώρας τις αὐτῶν ἄρξει τῆς οἰκουμενῆς· ὃν
 αὐτὸς μὲν ἐπὶ Οὐεσπασιανὸν πεπληρωσθαι ἐξεῖλησεν. ἀλλ' ἐχ' ἀπάσης γε 11
 ἕτος ἢ μόνης ἤρξεν τῆς ἐπὶ Ῥωμαῖς. δικαιότερον δ' ἂν ἐπὶ τὸν Χρι-
 στὸν ἀναχθεῖν, πρὸς ὃν εἶρητο ὑπὸ τῷ πατρὶ· „αἰτῆσαι παρ' ἐμῷ, καὶ
 10 τῆς γῆς.“ οὐ δὲ κατ' αὐτὸ δὴ ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλ-
 θεν ὁ φθόγγος τῶν ἱερῶν ἀποστόλων, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμενῆς
 τὰ ῥήματα αὐτῶν.

C A P. 9.

Περὶ Ἰωσήπου καὶ ὅν κατέλιπε συγγραμμάτων.

15

(Nic. II. E. II, 18.)

Ἐπὶ τέτοις ἅπασιν ἄξιον μὲν αὐτὸν τὸν Ἰωσήπου, τοσαῦτα τῇ 1
 μετὰ χειρὸς συμβεβλημένον ἱστορίᾳ, ὁπόθεν τε καὶ ἀφ' οἷς γένεος ὥρμητο,
 ἀγνοεῖν. δηλοῖ δὲ πάλιν αὐτὸς καὶ τῷτο, λέγων ὧδε· „Ἰωσήπος Ματ-
 ταθῆς παῖς, ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεὺς, αὐτὸς τε Ῥωμαῖς πολέμους τὰ
 20 πρῶτα, καὶ τοῖς ὕστερον παρατυχὼν ἐξ ἀνάγκης.“ μάλιστα δὲ τῶν κατ' 2
 ἐκεῖνο καιρῷ Ἰουδαίων οὐ παρὰ μόνοις τοῖς ὁμοεθνεῖσι, ἀλλὰ καὶ παρὰ
 Ῥωμαίοις γέγονεν ἀγὼρ ἐπιδοξότατος, ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθέσει ἀνδριάντος
 ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων τιμηθῆναι πόλεως, τὸς δὲ σπευδασθέντας αὐτῷ λόγους
 βιβλιοθήκης ἀξιοθῆναι. ἕτος δὴ πᾶσαν τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν 3
 25 ὅλοις εἴκοσι καταβέβληται συγγράμμασι, τὴν δ' ἱστορίαν τῷ κατ' αὐτὸν
 Ἰουδαϊκῷ πολέμῳ ἐν ἑπτὰ, ἃ οὐ μόνον τῇ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίῳ
 γῶν παραδῆναι αὐτὸς ἐαυτῷ μαρτυρεῖ, ἄξιός γε ὢν διὰ τὰ λοιπὰ πι-
 στεῖναι. καὶ ἕτερα δὲ αὐτῷ φέρεται σπουδῆς ἄξια δύο, τὰ περὶ τῆς 4

1. ἰδάκρυον cf. | 3. ἱστορεῖ — Bell. Jud. VI, 5, 4. | 5. τις αὐτῶν δ c d f g h i k Joseph. NB, αὐτῶν τις a e S V H. | 8. εἶρητο — Ps. 2, 8. | 10. δὴ ἐκείνῳ] ἐκεῖνο δὴ c f i k. | εἰς πᾶσαν κτλ. — Ps. 18 (19), 5. | 16. ἅπασιν c h i k, πᾶσιν volgo. | 18. λέγων — Bell. Jud. I. Prooem. | ὧδε] ὧδε πως h. | Matthaῖς c f h E, Matthaῖς a e i (a sec. man.) k Joseph., Matthaῖς g m p v, „Matthiae“ Ruffinus ed. Proh., „Matthiae“ cod. Ruffini ap. Valen. | 23. καταβέβληται c f h V H B, καταβέβλητο g, κατατίθειται a e i k S S*. | 26. Ἰουδαϊκῷ c f g h v V S* H B, Ῥωμαϊκῷ a e i k S. | post ἑπτὰ add. λόγοις c f g k S* H B I D, om. a e h V*. | ἃ οὐ (om. καὶ) c f, καὶ οὐ g h i k, ἃ καὶ οὐ a e E.

Ἰουδαίων ἀρχαιότητος, ἐν οἷς καὶ ἀντιρρήσεις πρὸς Ἀπίωνα τὸν γραμμα-
 τικὸν κατὰ Ἰουδαίων τηλικαυδε συντάξαστα λόγον πεποιήται, καὶ πρὸς
 ἄλλους, οἱ διαβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πατρια τῷ Ἰουδαίῳ ἔθνει ἐπειράθη-
 5 σαν. τῶν ἐν τῷ προτέρῳ τὸν ἀριθμὸν τῆς λεγομένης παλαιᾶς τῶν
 ἰνδιαθῆκων γραφῶν τίθησι, τίνα τὰ παρ' Ἑβραίοις ἀνατιρρήτα, ὡς ἂν 5
 ἐξ ἀρχαίως παραδόσεως, αὐτοῖς ῥήμασι διὰ τῶν διδασκων.

C A P. 10.

Ὡπως τῶν θεῶν μνημονεῖν βιβλίων Ἰωσήπος.

- 1 „Οὐ μνηρίαδες ἦν βιβλίων εἰς ἃ παρ' ἡμῖν ἀσμφώτων καὶ μαχομένων,
 „δύο δὲ μόνα πρὸς τοῖς εἰκοσι βιβλία, τῷ πατρὸς ἔχοντα χρόνυ τὴν ἀνα- 10
- 2 „γραφὴν, τὰ δικαίως θεῶν πεπιστευμένα. καὶ τῶν πέντε μὲν ἐστὶ τὰ
 „Μωϋσείως, ἃ τὴν τε νόμος περιέχει καὶ τὴν τῆς ἀνθρωπογονίας παρὰ-
 „δοσιν, μέχρι τῆς αὐτῷ τελευτῆς. ἕτος ὁ χρόνος ἀπολείπει τρισχιλίων
- 3 „ὀλίγων ἐτῶν. ἀπὸ δὲ τῆς Μωϋσείως τελευτῆς μέχρι τῆς Ἀραξέρξε τῷ
 „μετὰ Χέρξην Περσῶν βασιλείας οἱ μετὰ Μωϋσῆν προσῆται τὰ κατ' 15
 „αὐτὸς πραχθέντα συνέγραψαν ἐν τρισὶ καὶ δέκα βιβλίοις. αἱ δὲ λοιπαὶ
 „τέσσαρες ἔμνυς εἰς τὸν θεόν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὑποθήκας τῷ βίῳ περιέ-
 4 „χουσιν. ἀπὸ δὲ Ἀραξέρξε μέχρι τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ γέγραπται μὲν
 „ἕκαστα, πίστεως δ' ἐχ' ὁμοίως ἡξίωται τοῖς πρὸ αὐτῶν, διὰ τὸ μὴ
- 5 „γενέσθαι τὴν τῶν προσφθῶν ἀκριβῆ διαδοχὴν. δῆλον δ' ἐστὶν ἔργου, 20
 „πῶς ἡμεῖς πρόσμιν τοῖς ἰδίοις γράμμασι. τοσάυτ' γὰρ αἰῶνος ἤδη παρω-
 „χικότος ἔτε προσθεῖναι τις ἔτε μεταθεῖναι τετόλμηκε, πᾶσι δὲ σύμ-
 „φντόν ἐστιν ἐνθὺς ἐκ πρώτης γενέσεως Ἰουδαίοις τὸ νομίζειν ἀντὰ θεῷ
 „δόγματα, καὶ τούτοις ἐπιμένειν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, εἰ θεοί, θνήσκουσιν ἡδέως.“
- 6 καὶ ταῦτα δὲ τῷ συγγραφέως χρησίμως ὥδε παρατεθείσθω. πεπόνηται 25
 δὲ καὶ ἄλλο ἕκ ἀγεννὲς σπύδασμα τῷ ἀνδρὶ περὶ ἀντοκράτορος λογισμῷ,
 ὃ τινες Μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν, τῷ τὸς ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς ἔτοις καλε-
 μένοις Μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν ὑπὲρ τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀν-
 7 δρισσάμενων Ἑβραίων περιέχειν. καὶ πρὸς τῷ τέλει δὲ τῆς εἰκοστῆς ἀρχαιο-
 λογίας ἐπισημαίνεται ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν προηρημένος ἐν τέτταρσι συγγραφαῖς 30
 βιβλίοις κατὰ τὰς πατριῶς δόξας τῶν Ἰουδαίων περὶ θεῷ καὶ τῆς ἐσίας

1. Ἀπίωνα] Ἀπιῶνα cīk. | 5. τὰ add. cīk. N, re g, om. volgo. | 6. δι-
 δάσκων — c. Apion. I, 8. | 9. οὐ om. g h. | βιβλίων εἰς cefgik Joseph. NB,
 εἰς βιβλ. a h S V H. | 11. θῆτα] om. Joseph. S. | 14. ὀλίγων bcfikv N S a B, ὀλίγον
 a e h S V B. | 19. ἡξίωτο cf. | 30. ἐπισημαίνεται — Antiq. XX, 11, 2. | 31. κατὰ]
 τὰ κατὰ h, καὶ Josephi edd. ante Haverk.

αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί κατ' αὐτὸς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν,
τὰ δὲ κεκώλνται. καὶ ἄλλα δὲ αὐτῷ σπουδασθῆναι ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις
αὐτῷ μνημονεύει λόγοις. πρὸς τούτοις εὐλογον καταλιξάι καὶ ἄς ἐπ' αὐτῷ 8
τῆς ἀρχαιολογίας τῷ τέλους φωνὰς παρατίθεται, εἰς πίστωσιν τῆς τῶν
5 ἐξ αὐτῷ παραληφθέντων ἡμῖν μαρτυρίας. διαβάλλων δὴτα Ἰῆστον Τιβε-
ρία, ὁμοίως αὐτῷ τὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἰστορήσαι χρόνους πεπειραμένον,
ὡς μὴτ' ἀληθῆ συγγραφόμενα πολλὰς τε ἄλλας εὐθύνας ἐπαγαγὼν τῷ
ἀνδρὶ, καὶ ταῦτα αὐτοῖς ῥήμασιν ἐπιλέγει· „οὐ μὲν ἐγὼ σοι τὸν αὐτὸν 9
„τρόπον περὶ τῆς ἐμαντῷ γραφῆς ἴδεις, ἀλλ' αὐτοῖς ἐπέδωκα τοῖς αὐτο-
10 „κράτοσι τὰ βιβλία, μόνον οὐ τῶν ἔργων ἤδη βλεπομένων. συνθεῖν
„γὰρ ἐμαντῷ τετηρηκότες τὴν τῆς ἀληθείας παράδοσιν, ἐφ' ἣ μαρτυρίας
„τεῦξασθαι προσδοκήσας οὐ διήμαρτον. καὶ ἄλλοις δὲ πολλοῖς ἐπέδωκα 10
„τὴν ἰστορίαν, ὣν ἔνοι καὶ παρατετηχήμεσαν τῷ πολίμῳ, καθάπερ βασι-
„λεὺς Ἀγρίππας, καὶ τινες αὐτῷ τῶν συγγενῶν. ὁ μὲν γὰρ αὐτοκράτωρ 11
15 „Τίτος ἔτις ἐκ μόνων αὐτῶν ἐβελήθη τὴν γνώσιν τοῖς ἀνθρώποις παρα-
„δῆναι τῶν πράξεων, ὥστε χαράξας τῇ αὐτῇ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσι-
„εῦσθαι προσέταξεν, ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀγρίππας ἐξήκοντα δύο ἔγραψεν
„ἐπιστολάς, τῇ τῆς ἀληθείας παραδόσει μαρτυρῶν,“ ἀφ' ὧν καὶ δύο
παρατίθουσιν. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τούτων ταύτη πη δηλώσθω, ἴωμεν δ'
20 ἐπὶ τὰ ἐξῆς.

CAP. 11.

Ὡς μετὰ Ἰακώβον ἡγείται Συμεὼν τῆς ἐν Ἱεροσολήμοις ἐκκλησίας.

(Nic. H. E. III, 9.)

Μετὰ τὴν Ἰακώβου μαρτυρίαν καὶ τὴν αὐτίκα γενομένην ἀλώσειν
25 τῆς Ἱερουσαλὴμ λόγους κατέχει τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν τῷ κυρίῳ μαθητῶν
τὴν εἰσέτι τῷ βίῳ λειπομένης ἐπὶ ταὐτὸ παρταχόμεν συνελθεῖν, ἅμα τοῖς
πρὸς γένους κατὰ σάρκα τῷ κυρίῳ, (πλείους γὰρ καὶ τότε περιῆσαν εἰσέτι
τότε τῷ βίῳ), βελὴν τε ὁμῶς τὸς πάντας περὶ τῷ τίνα χρὴ τῆς Ἰακώβου
διδασκαλίας ἐπικρίναι ἄξιον ποιήσασθαι, καὶ δὴ ἀπὸ μιᾶς γνώμης τὸς πάν-
30 τας Συμεῶνα τὸν τῷ Κλωπᾷ, οὐ καὶ ἢ τῷ εὐαγγελίῳ μνημονεύει γραφῇ,

3. αὐτῷ c f g V S^a H B, αὐτό a e h i k S. | 4. τῷ τέλει c f g V S^a H B, τὸ τέλος a e i k S, τὴν τέλει h. | 5. post Ἰῆστον add. τὸν h. | Τιβερία a e h i k N S V H B, Τιβερία b c d f, Τιβερία g. | 7. συγγραφόμενα a e g h (i teste Burt.) k S V H B, συγγραφόμενα b c d f (i teste Gronov.), συγγραφόμενα N. | 8. καὶ add. c f g h v V S^a H B, om. a e i k S. | ἐπιλέγει — Joseph. de vit. sua c. 65. | 10. ἤδη C, ἔτε Josephi codd. S^a Z rectius. | 12. τεῦξασθαι] c. | 13. ὧν] ὧ H errore typogr. | παρατετηχήμεσαν c f h i k N V S^a H B, παρατετεύχισαν a e g S, παρατετεύχισαν m v, παρατετεύχισαν Josephi codd. | 18. ἀφ' c f g i k N B, ἐξ a e h S V H.

τῇ τῆς αὐτόθι παροικίας θρόνῳ ἄξιον εἶναι δοκιμάσαι, ἀντιπρόν γε, ὡς φασι, γεγονότα τῇ σωτήρος. τὸν γὰρ ἔν Κλωπᾶν ἀδελφὸν τῇ Ἰωσήφ ὑπάρχειν Ἡγήσιππος ἰστορεῖ.

C A P. 12.

Ὡς Οὐεσπασιανὸς τοὺς ἐκ Δαβὶδ ζῆτεῖσθαι προστάττει.

5

(Nic. H. E. III, 10.)

Καὶ ἐπὶ ταύτοις Οὐεσπασιανὸν μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἄλωσιν πάντας τοὺς ἀπὸ γένους Δαβὶδ, ὡς ἂν μὴ περιλειφθεῖ τις παρὰ Ἰουδαίοις τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς φυλῆς, ἀναζητεῖσθαι προστάξαι, μέγιστόν τε Ἰουδαίοις αὐθις ἐκ ταύτης διωγμὸν ἐπαρτηθῆναι τῆς αἰτίας.

10

C A P. 13.

Ὡς δεῦτερος Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Ἀνέγκλητος.

Ἐπὶ δέκα δὲ τὸν Οὐεσπασιανὸν ἔτεσι βασιλεύσαντα αὐτοκράτωρ Τίτος ὁ παῖς διαδέχεται, οὗ κατὰ δεῦτερον ἔτος τῆς βασιλείας Αἰῶνος ἐπίσκοπος τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας δνοκαίδεκα τὴν λειτουργίαν ἐνιαυτοῖς 15 κατωσχὼν Ἀνέγκλητος ταύτην παραδίδωσι. Τίτον δὲ Δομετιανὸς ἀδελφὸς διαδέχεται, δύο ἔτεσι καὶ μῆσι τοῖς ἴσοις βασιλεύσαντα.

C A P. 14.

Ὡς δεῦτερος Ἀλεξάνδρειας ἐπίσκοπος Ἀβίλιος.

Τετάρτη μὲν ἔν ἔτει Δομετιανῷ τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν παροικίας 20 ὁ πρῶτος Ἀννιανὸς, δύο πρὸς εἴκοσιν ἀναπλήσας ἔτη, τελευτᾷ, διαδέχεται δ' αὐτὸν δεῦτερος Ἀβίλιος.

C A P. 15.

Ὡς τρίτος Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Κλήμης.

Δωδεκάτη δὲ ἔτει τῆς αὐτῆς ἡγεμονίας τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας 25 Ἀνέγκλητον ἔτεσιν ἐπισκοπεύσαντα δεκαδύο διαδέχεται Κλήμης. ὃν συνεργὸν ἑαυτῇ γενέσθαι Φιλιππηαίοις ἐπιστέλλων ὁ ἀπόστολος διδάσκει λέγων „μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.“

1. γε ὡς cf ik B, ὡς γε ae h S V H. | 10. αὐθις om. h. | 16. Ἀνέγκλητος] Ἀνακλήτος S. | 21. Ἀννιανός] Ἀνιανός aeg k N S. cf. supra II, 24. p. 71, 5. | post πρὸς add. τοῖς aeg h E, om. b c d f i k N. | ἀναπλήσας b c d f (ik teste Gronov.) N B, ἀποπλήσας ae S V H, ἀποπληρώσας h. | 27. λέγων — P Philipp. 4, 3. | 28. ἐν] ἰστιν ἐν h.

C A P. 16.

Περὶ τῆς Κλήμεντος ἐπιστολῆς.

Τῆς δὲ ἔν τῃ Κλήμεντος ὁμολογημένη μία ἐπιστολὴ φέρεται, με-
γάλη τε καὶ θαυμασία, ἣν ὡς ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κοριν-
5 θίῳν διετυπώσατο, στάσεως τηρικαδὲ κατὰ τὴν Κόρινθον γενομένης.
Ταύτην δὲ καὶ ἐν πλείσταις ἐκκλησίαις ἐπὶ τῷ κοινῷ δεδημοσιευμένην
πάλαι τε καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτὸς ἔγνωμεν. καὶ ὅτι γε κατὰ τὸν δηλέμενον
τὰ τῆς Κορινθίων κεκίνητο στάσεως, ἀξιόχρεως μάρτυς ὁ Ἠγήσιππος.

C A P. 17.

Περὶ τοῦ κατὰ Λομετιανὸν διωγμοῦ.

(Nic. H. E. III, 9.)

Πολλὴν γε μὴν εἰς πολλὰς ἐπιδειζάμενος ὁ Λομετιανὸς ὁμότητα,
ἐκ ὀλίγον τε τῶν ἐπὶ Ῥώμης εὐπατριδῶν τε καὶ ἐπισήμων ἀνδρῶν πλη-
θος οὐ μετ' εὐλόγῃ κρίσεως κτείνας, μυρίας τε ἄλλας ἐπιφανεῖς ἀνδρας
15 ταῖς ὑπὲρ τὴν ἐνορίαν ζημιώσας φυγαῖς καὶ ταῖς τῶν ἐσίων ἀποβολαῖς
ἀναιτίως, τελευτῶν τῆς Νέρωνος θεοεχθρίας τε καὶ θεομαχίας διάδοχον
ἐαυτὸν κατεστήσατο. δεύτερος δὲ τὰ τὸν καθ' ἡμῶν ἀνεκίνει διωγμὸν,
καίπερ τῷ πατρὸς αὐτῷ Οὐεσπασιανῷ μηδὲν καθ' ἡμῶν ἄτοπον ἐπινοή-
σαντος.

C A P. 18.

Περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου καὶ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτοῦ.

(Nic. H. E. III, 9.)

Ἐν τούτῳ κατέχει λόγος, τὸν ἀπόστολον ἅμα καὶ εὐαγγελιστὴν 1
Ἰωάννην ἔτι τῷ βίῳ ἐνδιατρίβορτα, τῆς εἰς τὸν θεῖον λόγον ἔνεκεν μαρ-
25 τυρίας, Πάμμον οἰκεῖν καταδικασθῆναι τὴν νῆσον. γράφων γέ τοι ὁ 2
Εἰρηναῖος περὶ τῆς ψήφου τῆς κατὰ τὸν ἀντίχριστον προσηγορίας φερο-
μένης ἐν τῇ Ἰωάννου λεγόμενῃ ἀποκαλύψει, αὐταῖς συλλαβαῖς ἐν πέμπτῳ
τῶν πρὸς τὰς αἰρέσεις ταῦτα περὶ τῷ Ἰωάννῃ φησίν· „εἰ δὲ ἔδει ἀνα- 3
„φανθὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ κηρύττεσθαι τῷνομα αὐτοῦ, δι' ἐκεῖνος ἂν ἐρρέθη
30 „τῷ καὶ τὴν ἀποκάλυψιν ἰωρακότος. ἔδὲ γὰρ πρὸ πολλῷ χρόνος ἰωράθη,
„ἀλλὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, πρὸς τῷ τέλει τῆς Λομετιανοῦ

3. τῷ Κλήμεντος om. aeh (ik teste Gronov.) SS^a. | 7. γε om. hVH. |
13. τε add. cfhikB, om. aegSVH. | 14. κτείνας] ἀποκτείνας aSVH. |
16. θεοεχθρίας τε καὶ om. aegh. | 18. αὐτῷ cfi, αὐτῶν k, αὐτῷ aeghE. |
21. αὐτοῦ add. cfgB, om. volgo. | 28. φησίν — Iren. adv. haer. V, 30, 3.
p. 330 Mass.

- 4 „ἀρχῆς.“ εἰς τοσούτων δὲ ἄρα κατὰ τὰς δηλωμένους ἢ τῆς ἡμετέρας πίστεως διέλαμπε διδασκαλία, ὥς καὶ τὸς ἀποθελὲν τῷ καθ' ἡμᾶς λόγῳ συγγραφεῖς μὴ ἀποκνήσαι ταῖς αὐτῶν ἱστορίαις τὸν τε διωγμὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μαρ-
 τύρια παραδύναι, οἳ γε καὶ τὸν καιρὸν ἐκ' ἀκριβέως ἐπισημήσαντο, ἐν ᾧ πεντεκαδικῷ Δομετιανῷ μετὰ πλείστων ἑτέρων καὶ Φλαβίαν Δομε- 5
 τιλλαν ἱστορήσαντες, ἐξ ἀδελφῆς γεγονυῖαν Φλαβίῳ Κλήμεντος, ἐνὸς τῶν τεχνικᾶδε ἐπὶ Ῥώμης ὑπάτων, τῆς εἰς Χριστὸν μαρτυρίας ἐνεκεν εἰς νῆσον Πορτίαν κατὰ τιμωρίαν διδόσθαι.

C A P. 19.

᾽Ως Δομετιανὸς τοῖς ἀπὸ γένους Δαβὶδ ἀναιρεῖσθαι προστάτει.

10

(Nic. H. E. III, 10.)

Τῷ δ' αὐτῷ Δομετιανῷ τὸς ἀπὸ γένους Δαβὶδ ἀναιρεῖσθαι προστά-
 ζαντος, παλαιὸς κατέχει λόγος, τῶν αἰρετικῶν τινὰς κατηγορῆσαι τῶν
 ἀπογόνων Ἰὺδα, (τῶτον δὲ εἶναι ἀδελφὸν κατὰ σάρκα τῷ σωτήρῳ), ὥς
 ἀπὸ γένους τετραγόντων Δαβὶδ, καὶ ὥς αὐτῷ συγγένειαν τῷ Χριστῷ φερόν- 15
 των. ταῦτα δὲ δηλοῖ κατὰ λέξιν ὡδέ πως λέγων ὁ Ἠγήσαππος·

C A P. 20.

Περὶ τῶν πρὸς γένους τοῦ σωτήρος ἡμῶν.

- 1 „Ἐτι δὲ περιῆσαν οἱ ἀπὸ γένους τῷ Κυρίῳ νύμφοι Ἰὺδα, τῷ κατὰ
 „σάρκα λεγομένῃ αὐτῷ ἀδελφῇ, ἧς ἐδηλατόρευσαν, ὥς ἐκ γένους ὄντας Δαβὶδ. 20
 „τάτῃς δ' ὁ Ἰουδαῖος ἤγαγε πρὸς Δομετιανὸν Καίσαρα· ἐφοβεῖτο γὰρ
 2 „τὴν παρουσίαν τῷ Χριστῷ ὥς καὶ Ἡρώδης· καὶ ἐπληρώτησεν αὐτὸς, εἰ
 „ἐκ Δαβὶδ εἶσαι, καὶ ὁμολόγησαν. τότε ἐπληρώτησεν αὐτὸς, πόσας κτή-
 „σεις ἔχουσιν, ἢ πόσων χρημάτων κυρμένους. οἱ δὲ εἶπαν ἀμφοτέρω, ἐν-
 „τακιστά δὴν ἄρα ὑπάρχειν αὐτοῖς μόνα, ἐκαστῷ αὐτῶν ἀνήκοντος τῷ 25
 „ἡμίσεος. καὶ ταῦτα ἐκ ἐν ἀργυρίοις ἔφασκον ἔχειν, ἀλλ' ἐν διατιμῇσει
 „γῆς ἀλίσθρων τριακότα ἐντία μόνων, ἐξ ὧν καὶ τὸς φόρους ἀναφέρειν,

2. διέλαμπε διδασκαλία cefgik B, διδ. διέλ. a h S V H. | 3. Φλαβίαν Φλαβίαν cefgk N B, Φλαβίαν a h i S V H. | 6. ἐξ ἀδελφῆν (hoc est ἐξαδελφῆν) h. | 7. ἐνε-
 κεν om. h. | 19. νύμφοι ediks Zonar. (Ann. XI, 19. p. 504) N S V H B, νύμφοι f,
 νύμφ. a b c h m p t Syncell. (p. 652 Dind.), νύμφ. g. | 21. δ' om. a e g h Syncell. |
 Ἰουδαῖος e d f g V S. H B, Ἰουδαῖος i N, Ἰουδαῖος Syncell., Ἰουδαῖος k, Ἰουδαῖος
 d S, Ἰουδαῖος e, Ἰουδαῖος at, Ἰουδαῖος (sine ὁ) h, „Revocatus“ R.: est latine
 Evocatus. | 22. ἐπληρώτησεν ἡρώτησεν i k (teste Gronov.). | 23. ἐπληρώτησεν c i k
 N B, ἐπληρώτησεν f, ἡρώτησεν a e g h S V H. | 24. εἶπαν c e f, εἶπον a g h i k N S V H B. |
 26. ἡμίσεος c f N, ἡμίσεως vulgo: cf. Lob. Phryn. p. 247.

„καὶ αὐτὰς ἀνταρρῶντας διατρέφεσθαι. ἔτα δὲ καὶ τὰς χεῖρας τὰς ἰαν- 3
 „τῶν ἐπιδεικνύναι, μαρτύριον τῆς ἀνταρρίας τὴν τῷ σώματος σκληρίαν,
 „καὶ τὴν ἀπὸ τῆς συνεχῆς ἐργασίας ἐναποτυπωθέντας ἐπὶ τῶν ἰδίων
 „χειρῶν τύλως παριστάτας. ἐρωτηθέντας δὲ περὶ τῷ Χριστῷ καὶ τῆς 4
 5 „βασιλείας αὐτοῦ, ὅποια τις εἶη καὶ ποῖ καὶ πότε φανησομένη, λόγον
 „δύναι, ὡς οὐ κοσμικὴ μὲν ἢ δ' εἰργίος, ἐκκράτος δὲ καὶ ἀγγελικὴ τυγχά-
 „νει, ἐπὶ συντελείᾳ τῷ αἰῶνος γενησομένη, ὁπρὲν ἐλθὼν ἐν δόξῃ κρινεῖ
 „ζῶντας καὶ νεκροὺς, καὶ ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἐπιτεδύματα αὐτοῦ.
 „ἐφ' οἷς μηδὲν αὐτῶν κατηγνώκοντα τὸν Δομετιανόν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐν- 5
 10 „τελῶν καταφρονήσαντα, ἐλευθέρους μὲν αὐτοὺς ἀνείναι, καταπαῦσαι δὲ
 „διὰ προσταγματος τὸν κατὰ τῆς ἐκκλησίας διωγμόν. τὺς δὲ ἀπολυ- 6
 „θέντας ἡγήσασθαι τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς ἂν δὴ μάρτυρας ὁμῶ καὶ ἀπὸ γέ-
 „νους ὄντας τῷ κυρίῳ, γενομένης τε εἰρήνης μέχρι Τραϊανῷ παραμεῖναι
 „αὐτοὺς τῷ βίῳ.“ ταῦτα μὲν ὁ Ἠγήσιππος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Τερ- 7
 15 τυλλιανὸς τῷ Δομετιανῷ τοιαύτην πεποίηται μνήμην· „πεπειράκεαι ποτὲ
 „καὶ Δομετιανὸς ταὐτὸ ποιεῖν ἐκείνῳ, μέρος ὧν τῆς Νέρωνος ὁμότητος.
 „ἀλλ' οἶμαι αἷτε ἔχον τι συνέσεως τάχιστα ἐπαύσατο, ἀνακαλεσάμενος
 „καὶ ὅς ἐξηλάκει.“ μετὰ δὲ τὸν Δομετιανὸν πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ἐπι- 8
 20 κρατήσαντα Νέρβα τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένον, καθαιρεθῆναι μὲν τὰς Δομι-
 „τιανῷ τιμὰς, ἐπανελθεῖν δὲ ἐπὶ τὰ οἰκία μετὰ τῷ καὶ τὰς ἐσίας ἀπο-
 „λαβεῖν τὺς ἀδίκως ἐξεληλαμένους, ἣ Ῥωμαίων σύγκλητος βουλὴ ψηφίζεται·
 „ἱστοροῦσιν οἱ γραφεῖ τὰ κατὰ τὺς χρόνους παραδόντες. τότε δὴ ὦν καὶ 9
 τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἡῆσον φυγῆς τὴν ἐπὶ τῆς
 Ἐφίσης διατριβὴν ἀπειληγμένοι, ὁ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχαίων παραδίδωσι λόγος.

25

CAP. 21.

Ὡς τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκκλησίας τρίτος ἡγείται Κίρδων,

Μικροῦ δὲ πλέον ἑνιαυτῷ βασιλεύσαντα Νέρβαν διαδέχεται Τραϊανός. 1
 οὐ δὲ πρῶτον ἔτος ἦν, ἐν ᾧ τῆς κατ' Ἀλεξανδρείαν παροικίας Ἀβίλιον
 δέκα πρὸς τρισὶν ἔτεσιν ἡγησάμενον διαδέχεται Κίρδων. τρίτος ἔτος τῶν
 30 αὐτόθι μετὰ τὸν πρῶτον Ἀννιαρὸν προέστη. ἐν τούτῳ δὲ Ῥωμαίων εἰσέτι

1. αὐτός] τὸς ἁ. | 4. τύλως post ἐναποτ. ponit ἁ. | παριστάτας] παριστάν-
 τες ἁ. | 5. ποῖ καὶ πότε cefik Zonar. B, πότε καὶ ποῖ aSVH, καὶ ποῖ om. ἁ. |
 6. τυγχάνει cefhNSVHB, τυγχάνει egik. | 7. κρινεῖ eghSVH, κρίνει abcdfik
 NR=BHb. | 14. Τερτυλλιανός — Apol. 5. | 16. post τῆς add. τῷ ἁhSVH, om.
 cefgikNB. | 18. ἐπικρ.] κρατήσαντα egh. | 21. βουλὴ om. ἁί (a sec. m.) kN. |
 27. βασιλεύσαντα Νέρβαν cefghikNBHb, βασιλεύσαντος Νέρβα aSVH. | 28. πα-
 ροικίας] ἐκκλησίας c. | 30. Ἀννιαρὸν] Ἀνιανὸν ekN. cf. p. 71, 5. 90, 31.

Κλήμης ἡγεῖτο, τρίτον καὶ αὐτὸς ἐπέχων τῶν τῆδε μετὰ Παῦλόν τε καὶ Πίτρον ἐπισκοπευσάντων βαθμόν. Αἶνος δὲ ὁ πρῶτος ἦν, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀνέγκλητος.

C A P. 22.

Ὡς τῆς Ἀντιοχείων δευτέρως Ἰγνάτιος.

(Nic. H. E. III, 11.)

5

Ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ' Ἀντιοχείας Εὐδοίῳ πρώτῃ καταστάντος, δευτέρως ἐν τοῖς δηλωμένοις Ἰγνάτιος ἠγνωρίζετο. Συνεὼν ὁμοίως δευτέρως μετὰ τὸν τῷ σωτήρος ἡμῶν ἀδελφὸν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας κατὰ τούτους τὴν λειτουργίαν εἶχεν.

10

C A P. 23.

Ἱστορία περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου.

(Nic. H. E. III, 11. II, 42.)

- 1 Ἐπὶ τούτοις κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔτι τῷ βίῳ περιλειπόμενος αὐτὸς
ἐκεῖνος, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀπόστολος ὁμῶ καὶ εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης 15
τὰς αὐτόθι διεῖπεν ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν νῆσον μετὰ τὴν Λομε-
- 2 τισανῷ τελευτῇ ἐπανελθὼν φυγῆς. ὅτι δὲ εἰς τούτους ἔτι τῷ βίῳ περιῆν,
ἀπόκρη διὰ δύο πιστώσασθαι τὸν λόγον μαρτύρων. πιστοὶ δ' ἂν εἴεν
ἔτοι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς πρεσβεύσαντες ὀρθοδοξίας, εἰ δὲ τοῖτοι Εἰρη-
- 3 σαῖος καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς. ὧν ὁ μὲν πρότερος ἐν δευτέρῳ τῶν 20
πρὸς τὰς αἰρέσεις ὡδέ πως γράφει κατὰ λέξιν, „καὶ πάντες δὲ οἱ πρε-
„σβύτεροι μαρτυροῦσιν, οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰωάννη τῷ Κυρίῳ μαθητῇ
„συνμβεβληκότες, παραδεδοκῆναι τὸν Ἰωάννην. παρήμενε γὰρ αὐτοῖς
- 4 „μῆχρι τῶν Τραϊανῷ χρόνων.“ καὶ ἐν τρίτῳ δὲ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως
ταὐτὸ τῷτο δηλοῖ διὰ τούτων, „ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησία ὑπὸ 25
„Παύλου μὲν τεθεμελιωμένη, Ἰωάννη δὲ παραμείναντος αὐτοῖς μῆχρι τῶν
„Τραϊανῷ χρόνων, μάρτυς ἀληθὴς ἐστί τῆς τῶν ἀποστόλων παραδό-
- 5 „σεως.“ ὁ δὲ Κλήμης ὁμῶ καὶ τὸν χρόνον ἐπισημηνάμενος, καὶ ἱστορίαν
ἀναγκαιωτάτην οἷς τὰ καλὰ καὶ ἐπωφελεῖ φίλον ἀκούειν, προστίθῃσιν, ἐν
ᾧ „τίς ὁ σωζόμενος πλῆσιος“ ἐπέγραψεν αὐτὰ συγγράμματι. λαβὼν δὲ 30

2. haec Αἶνος — Ἀνέγκλητος om. B prob. V^a S^a. | 10. εἶχεν bedfg h i k B, ἠγχευρεσμένος ἦν aeSVH. | 17. εἰ c f g NVS^a HB, om. ae h i k S. | 19. post ἔτοι add. Εἰρηναῖος καὶ Κλήμης cf. | εἰ c g h i k V B, oi ae SS^a H. | 21. γράφει — Iren. adv. haer. II, 22, 5. p. 148 Mass. | δι' add. bedfg, om. reliqui codd. et E. | 25. τῷτο om. g h. | δηλοῖ — adv. haer. III, 5, 4. p. 177 Mass. | 28. καὶ add. c f g B, om. ae h i k SVH. | 29. ἐν ᾧ κτλ. — Clem. Alex. quis div. salu. §. 42. p. 958 Pott. | 30. post αἰεὶ add. ᾧ c g i (a sec. m.) k, om. ae f h E.

ἀνάγνωθι ὡδέ πως ἔχουσιν καὶ αὐτὲ τὴν γραφήν· „ἀκουσον μὴθον οὐ μὴ- 6
 „θον, ἀλλὰ ὄντα λόγον, περὶ Ἰωάννη τῷ ἀποστόλῳ παραδεδομένον καὶ
 „μνήμῃ πεφυλαγμένον. ἐπειδὴ γὰρ τῷ τυράννῳ τελευτήσαντος ἀπὸ τῆς
 „Πλάτμης τῆς νῆσος μετῴχθη ἐπὶ τὴν Ἐφεσον, ἀπῆι παρακαλέμενος καὶ
 5 „ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἰθῶν, ὅπου μὲν ἐπισκόπος καταστήσῃ, ὅπου
 „δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἀρμόσῃ, ὅπου δὲ κλήρῳ ἔνα γέ τινα κληρώσῃ τῶν
 „ὑπὸ τῷ πνεύματος σημεινομένων. ἔλθων ἦν καὶ ἐπὶ τινα τῶν οὐ μα- 7
 „κρὰν πόλεων, ἧς καὶ τότομα λέγουσιν ἔνιοι, καὶ τὰλλα ἀναπαύσας τὰς
 „ἀδελφούς, ἐπὶ πᾶσι τῷ καθεστῶτι προσβλέψας ἐπισκόπῳ, νεανίσκον
 10 „ἱκανὸν τῷ σώματι καὶ τῇ ὄψει ἀστέιον καὶ θερμὸν τὴν ψυχὴν ἰδὼν,
 „τὸν τόνον,“ ἔφη, „σοὶ παρακατατίθεμαι μετὰ πάσης σπουδῆς, ἐπὶ τῆς
 „ἐκκλησίας καὶ τῷ Χριστῷ μάρτυρος.“ τῷ δὲ δεχομένῳ καὶ πάνθ' ὑπόσχου-
 „μένῳ καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ διελέγετο καὶ διεμαρτύρετο. εἶτα ὁ μὲν ἀπῆρεν 8
 „ἐπὶ τὴν Ἐφεσον, ὁ δὲ πρεσβύτερος ἀναλαβὼν οἴκαδε τὸν παραδοθέντα
 15 „νεανίσκον ἔτρεφε, ἐθάλπει, ἐθαλπεί, τὸ τελευταῖον ἐφώτισε. καὶ μετὰ
 „τὸ ἐφῆκε τῆς πλείους ἐπιμελείας καὶ παραφυλακῆς, ὥς τὸ τέλειον
 „αὐτῷ φυλακτήριον ἐπιστήσας τὴν σφραγίδα τῷ κυρίῳ. τῷ δὲ ἀνέστας 9
 „πρὸ ὥρας λαβομένην προσφθείρονται τινες ἡλικίαι ἀργοὶ καὶ ἀπερῶ-
 „γότες, ἐθαδίζετο κακῶν. καὶ πρῶτον μὲν δι' ἐστίασεων πολυτελῶν αὐτὸν
 20 „ἐπάγονται, εἶτα πῦρ καὶ νύκτωρ ἐπὶ λωποδυσίαν ἐξιόντες συνεπάγονται,
 „εἶτά τι καὶ μείζον συμπράττειν ἤξιον. ὁ δὲ κατ' ὀλίγον προσειθίζετο, 10
 „καὶ διὰ μέγεθος φόνσεως, ἐκοτὰς ὥσπερ ἄστομος καὶ εὐρωστος ἵππος
 „ὄρθῃς ὁδῷ, καὶ τὸν χαλινὸν ἐνδακὼν, μειζόνως κατὰ τῶν βαράθρων
 „ἐφέρετο. ἀπογνὼς δὲ τελείως τὴν ἐν θεῷ σωτηρίαν ὕδεν ἔτι μικρὸν διε- 11
 25 „ρροῖτο, ἀλλὰ μέγα τι πράξας, ἐπειδὴπερ ἄπαξ ἀπολώλει, ἴσα τοῖς ἄλλοις
 „παθεῖν ἤξιον. αὐτὸς δὲ τῆς ἀναλαβὼν καὶ ληστήριον συγκροτήσας,
 „ἑτοίμος λήσταρχος ἦν, βιαιώτατος, μίαιφονώτατος, χαλεπώτατος. χρόνος 12
 „ἐν μέσῳ, καὶ τινος ἐπιπεσούσης χρείας ἀνακαλῶσι τὸν Ἰωάννην. ὁ δὲ
 „ἐπεὶ τὰ ἄλλα ὧν χάριν ἦκε κατεστήσατο, ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ ἐπίσκοπε,

2. *pout* ἀποστόλου add. λεγόμενον καὶ ἡμῖν *aeik* NS, om. *bcdfgh* Clem. RVS² HB. | 3. *πιφ.*] *παπαφ.* h. | 4. ἐπὶ *cik* Clem., *eis* *volgo.* | 6. κλήρῳ *bcdfg* Clem. FHB, κλήρον *aei* (ik teste Gronov.) S. | ἔνα γέ τινα *cfghikVHB*, ἔνα τι τινα Clem., ἔνα τινὰ c (a pr. m.) e. S dedit ex a ὅπου δὲ γε κλήρον ἔνα τινὰ. Cf. Eus. H. E. V, 21.: ἔνα γέ τινα τῶν ἐπιστηδίων. | 10. τῇ ὄψει *cfik*, τὴν ὄψει (*sic*) h, τὴν ὄψει *aei* Clem. NE. | 17. αὐτῷ] *αὐτῷ* h. | τῷ om. *aei*. | 20. εἶτα πῦρ — εἶτα om. Heinichenii operae. | 25. πράξας *aei* *ghik* Clem. E, πράξας *bcdf*. | 26. παθεῖν *aei* *ghik* Clem. E, πράττειν *bcdfg* H². | ἤξιον] *ἐν ἤξιον* Grut., ἀπηξίον conj. V.

- 11 τὴν παρακαταθήκην ἀπόδος ἡμῖν, ἣν ἐγὼ τε καὶ ὁ Χριστὸς σοι παρα-
 13 κατεθέμεθα ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἥς προκαθεζῇ, μάρτυρος. ὁ δὲ τὸ μὲν
 „πρῶτον ἐξεπλάγη, χρέματα οἰόμενος, ἅπερ ἐκ ἔλαβε, σκοφαντεῖσθαι,
 „καὶ ἔτε πιστεύειν εἶχεν ὑπὲρ ὧν ἐκ ἔσχεν, ἕτε ἀπιστεῖν Ἰωάννῃ. ὥς δὲ
 „τὸν ραρισκόν,“ εἶπεν, „ἀπαιτῶ καὶ τὴν ψυχὴν τῷ ἀδελφῷ,“ στενάζας 5
 „κάτωθεν ὁ πρεσβύτερος καὶ τι καὶ ἐπιδακρύσας, „ἐκεῖνος,“ ἔφη, „τί-
 „θνηκε.“ „πῶς καὶ τίνα θύνατον;“ „θεῷ τέθνηκεν,“ εἶπεν. „ἀπίβη
 „γὰρ πονηρὸς καὶ ἐξώλης, καὶ τὸ κεφάλαιον, λεστής. καὶ νῦν ἀπὸ τῆς
 14 „ἐκκλησίας τὸ ὄρος κατεῖλθε μεθ' ὁμοίῳ στρατιωτικῷ.“ καταρρήξάμενος
 „ἔν τῇν ἰσοθῆτα ὁ ἀπόστολος, καὶ μετὰ μεγάλης οἰμωγῆς πληξάμενος 10
 „τὴν κεφαλὴν, καλὸν γε, ἔφη, φύλακα τῆς ἀδελφῷ ψυχῆς κατέλιπον.
 „ἀλλ' ἵππος ἦδη μοι παρίστω, καὶ ἡγεμὼν γενέσθω μοι τις τῆς ὁδῆ.
 15 „ἦλανεν, ὥσπερ εἶχεν, αὐτόθεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ
 „χωρίον ὑπὸ τῆς προφυλακῆς τῶν ληστῶν ἀλίσκεται, μήτε φεύγων, μήτε
 „παραιτάμενος, ἀλλὰ βοῶν· ἐπὶ τῷτ' ἐλήλυθα, ἐπὶ τὸν ἄρχοντα ὑμῶν 15
 16 „ἀγάγετέ με. ὅς τίως, ὥσπερ ὥπλιστο, ἀπέμενε, ὥς δὲ προσιόντα ἐγνώ-
 „ρισε τὸν Ἰωάννην, εἰς φυγὴν αἰδεσθεὶς ἐτράπετο. ὁ δὲ εἰδὼκεν ἀντὶ
 17 „κράτος, ἐπιλαθόμενος τῆς ἡλικίας τῆς ἑαυτοῦ, κεκραγὼς· τί με φεύγεις,
 „τέκνον, τὸν σαυτῷ πατέρα, τὸν γυμνόν, τὸν γέροντα; ἐλέησόν με, τέκνον,
 „μὴ φοβῶ. ἔχεις ἔτι ζωῆς ἐλπίδα. ἐγὼ Χριστῷ λόγον δώσω ὑπὲρ σοῦ, 20
 „ἂν δέῃ, τὸν σὸν θάνατον ἐκὼν ὑπομενῶ, ὥς ὁ κύριος τὸν ὑπὲρ ἡμῶν.
 „ὑπὲρ σοῦ τὴν ψυχὴν ἀντιδώσω τῇν ἐμήν. στήθι, πιστευσον, Χριστὸς με
 18 „ἀπέστειλεν. ὁ δὲ ἀκούσας πρῶτον μὲν ἔστη κάτω βλέπων, εἰτα εἰρήνευσε
 „τὰ ὄπλα, εἰτα τρέμων ἐκλασε πικρῶς. προσελθόντα δὲ τὸν γέροντα
 „περιελαβεν, ἀπολογύμενος ταῖς οἰμωγαῖς ὥς ἐδύνατο, καὶ τοῖς δάκρυσι 25
 19 „βαπτίζόμενος ἐκ δευτέρου, μόνος ἀποκρύπτων τὴν δεξιάν. ὁ δ' ἐγγνώ-
 „μετος, ἐπομνύμετος, ὥς ἄφισιν αὐτῷ παρὰ τῷ συνήτρως ἤρρηται, δεό-
 „μετος, γονυπετῶν, αὐτὴν τὴν δεξιάν ὥς ὑπὸ τῆς μετανοίας κεκαθαρ-

1. παρακαταθήκην *acfg h Clem. NE, παραθήκην eikmpt.* | 4. ἔσχεν *efg*,
 εἶχεν *volgo.* | ἀπιστεῖν] πιστεύειν *H* error typogr. | 6. τι] ἔτε *a e h S.* |
 7. πῶς καὶ] πῶς καὶ ποῦ καὶ *h k.* | 10. ἔν *efg Clem. E, δι h i k N, om. a e.* |
 τὴν ἰσοθῆτα ὁ ἀπόστ. *a e g h k Clem. NE, ὁ ἀπόστ. τὴν ἰσοθῆτα c f i.* | 11. γὰρ *os*
h i k. παλόν γε ἔφη φύλακα *os* τῆς *df.* | 12. γενέσθω *acfg Clem. E, γενίσθω*
ch i k N. | 16. ἀγάγετέ *ce f i k h, ἀναγάγετέ a Clem. E, ἄγετέ h.* | 17. ἐτράπετο
a e g h i k Clem. E, ἐτρέπετο b c d f. | 18. τῆς *om. cf.* | 19. post τέκνον *add. φη-*
σιν h. | 20. ἐλπίδα *efg Clem. VS HB, ἐλπίδας a e h i k S.* | λόγον δώσω *cefg i k N,*
 δώσω λόγον *a h Clem. E.* | 24. ἐκλασε *efg h i k B H b, ἐκλασε a e Clem. E.* | 26. δευ-
 τέρου] τῷ ἑτέρου *b c d f g.* post *deut. add. γονυπετῶν h i (a sec. man.) k.* | ὁ] ὁ *E.* |
 27. ἄγιον] ἄγιοις *h i k N.* | ἤρρηται *b c d f g i k VS HB, εὔρηται a h S.*

„ μένην καταφιλῶν, ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐπανήγαγε, καὶ θαυσιλέσι μὲν εὐχαῖς
 „ ἔξαιτέμενος, συνεχέσι δὲ νηστείαις συναγωνιζόμενος, ποικίλαις δὲ σειρῇσι
 „ λόγων κατεπάρδων αὐτῷ τὴν γνώμην οὐ πρότερον ἀπῆλθεν, ὥς φασί,
 „ πρὶν αὐτὸν ἀποκατέστησε τῇ ἐκκλησίᾳ, διδὼς μέγα παράδειγμα μετα-
 5 „ νοίας ἀληθινῆς καὶ μέγα γνώρισμα παλιγγενεσίας, τρόπαιον ἀναστάσεως
 „ βλεπομένης.“

C A P. 24.

Περὶ τῆς τάξεως τῶν εὐαγγελίων.

(Nic. H. E. II, 45.)

- 10 Ταῦτα τῷ Κλήμεντος, ἱστορίας ὁμῷ καὶ ὠφελείας τῆς τῶν ἐντενξο- 1
 μίων ἐνεκεν, ἐνταυθὰ μοι κείσθω. γέρε δὲ καὶ τῷδε τῷ ἀποστόλῃ τὰς
 ἀναντιρρήτους ἐπισημηνώμεθα γραφάς. καὶ δὴ τὸ κατ' αὐτὸν εὐαγγέλιον 2
 ταῖς ὑπὸ τὸν ὕμνον διεγνωσμένον ἐκκλησίαις πρῶτον ἀνωμολογήσθω. ὅτι
 γε μὴν ἐνλόγως πρὸς τῶν ἀρχαίων ἐν τετάρτῃ μοίρᾳ τῶν ἄλλων τριῶν
 15 κατεῖλεται, ταύτῃ αἶν γένοιτο δῆλον. οἱ θεσπέσιοι καὶ ὡς ἀληθῶς θεο- 3
 πρεπεῖς, φημὶ δὲ τῷ Χριστῷ τὰς ἀποστόλους, τὸν βίον ἄκρως κεκαθα-
 μένοι, καὶ ἀρετῇ πάσῃ τὰς ψυχὰς κεκοσμημένοι, τὴν δὲ γλῶτταν ἰδιω-
 τεύοντες, τῇ γε μὴν πρὸς τῷ σωτῆρι αὐτοῖς δεδοριμένη θείᾳ καὶ
 παραδοξοποιῷ δυνάμει θαρσύντες, τὸ μὲν ἐν περινοίᾳ καὶ τέχνῃ λόγων
 20 τὰ τῷ διδασκάλῳ μαθήματα πρεσβεῖν ὥτε ἤδεσαν ὥτε ἐνεχείρην, τῇ δὲ
 τῷ θεῷ πνεύματος τῷ συνεργῶντος αὐτοῖς ἀποδείξει καὶ τῇ δι' αὐτῶν
 συντελειμένῃ θαυματουργῇ τῷ Χριστῷ δυνάμει μόνῃ χρώμενοι, τῆς τῶν
 ὕμνων βασιλείας τὴν γνώσιν ἐπὶ πᾶσαν κατήγγελλον τὴν οἰκουμενὴν, σπαρῆς
 τῆς περὶ τὸ λογογραφεῖν μικρὰν ποιούμενοι φροντίδα. καὶ τῷτ' ἐπραττον 4
 25 αἵτε μεῖζονι καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐξ-ἡγηρέμενοι διακονίᾳ. ὁ γὰρ Παῦλος
 πάντων ἐν παρασκευῇ λόγων δυνατώτατος νοήμασί τε ἰκανώτατος γεγο-
 νώς, οὐ πλίον τῶν βραχυτάτων ἐπιστολῶν γραφῇ παραδίδωκε, καίτοι
 μυρία γε καὶ ἀπόρρητα λέγειν ἔχων, αἵτε τῶν μέχρις ὕμνων τρίτῃ θεωρη-

2. σιερῆσι aei (a sec. man.) kptS^aK (de Ruf. p. 300), σιερῆσι N, ῥήσεις bcd f g h Clementis codex SVHB „variis sermonum consolationibus, velut quibusdam praecantationibus efferos et exterritos animos mitigabat“ R. | 4. ἀποκατέστησε bcd f Clem. VV^a, κατέστησε aeSS^aH, ἐπιστήσας gi (in marg. a pr. man.) kN, ἐπιστήσις h, ἐπιστήσας Syncll. | 12. ἐπισημηνώμεθα c f g h i k V^aB, ἐποσημηνώμεθα aeSS^aVH, ἐπισημεινώνμεθα b, ἐπισημεινώνμεθα d. | καὶ post δη add. aeg SVH, om. bcd f h i k V^aB. | 13. ἀνωμολογήσθω cik V^aB, ἀνωμολογήσθω e f g, ἀνωμολογήσθω aeSVH. | 16. ἄκρως] ἀκριβοῦς hi (in marg. a pr. man.) k. | 17. δι] τε h. | 19. περινοίᾳ c f g E, πενθοῖ ae h i k m p t N. | 26. πάντων] ὡν πάντων b c f v.

μάτων ἐπιψεύσας, ἐπ' αὐτόν τε τὸν θεοπρεπῆ παράδεισον ἀναρπασθεὶς,
 5 καὶ τῶν ἐκείσε ῥημάτων ἀρρήτων ἀξιοθεὶς ἐπακῶσαι. ἐκ ἄπειροι μὲν ἔν
 ὑπῆρχον τῶν αὐτῶν καὶ οἱ λοιποὶ τῷ σωτῆρος ἡμῶν φοιτηταί, δώδεκα
 μὲν ἀπόστολοι, ἐβδομήκοντα δὲ μαθηταί, ἄλλοι τε ἐπὶ τέτοις μυρίοι.
 ὅμως δ' ἔν ἐξ ἀπάντων τῶν τῷ κυρίῳ διατριβῶν ὑπομνήματα Ματθαῖος 5
 ἡμῖν καὶ Ἰωάννης μόνοι καταλειοῖπαν, ὡς καὶ ἐπάναγκες ἐπὶ τὴν γρα-
 6 φὴν ἐλθεῖν κατέχει λόγος. Ματθαῖος μὲν γὰρ πρότερον Ἑβραίοις κηρύξας,
 ὡς ἤμελλεν καὶ ἐφ' ἐτέρως εἶναι, πατρίῳ γλώττῃ γραφῇ παραδὸς τὸ κατ'
 αὐτὸν εὐαγγέλιον τὸ λῆπον τῇ αὐτῷ παρουσίᾳ τέτοις, ἀφ' ὧν ἐστέλλετο,
 7 διὰ τῆς γραφῆς ἀπεπλήρω. ἤδη δὲ Μάρκος καὶ Λυκᾶ τῶν κατ' αὐτὰς 10
 εὐαγγελίων τὴν ἐκδοσιν πεποιημένων, Ἰωάννης φασί, τὸν πάντα χρόνον
 ἀγράφῳ κειρομένον κηρύγματι, τέλος καὶ ἐπὶ τὴν γραφὴν ἐλθεῖν τοιαύδε
 χάριν αἰτίας. τῶν προαναγραφέντων τριῶν εἰς πάντας ἤδη καὶ εἰς αὐτὸν
 διαδεδομένων, ἀποδιξασθαι μὲν φασιν, ἀλήθειαν αὐτοῖς ἐπιμαρτυρήσαντα,
 μόνῃν δὲ ἄρα λείπεσθαι τῇ γραφῇ τὴν περὶ τῶν ἐν πρώτοις καὶ κατ' 15
 8 ἀρχὴν τῷ κηρύγματος ὑπὸ τῷ Χριστῷ πεπραγμένων διήγησιν. καὶ ἀληθὲς
 γὰρ ὁ λόγος. τίς ἄλλος γὰρ τρεῖς εὐαγγελιστὰς συνιδεῖν πᾶρεσι μόνᾳ τᾷ
 μετὰ τὴν ἐν τῷ δεσμοτερίῳ Ἰωάννῃ τῷ βαπτιστῷ καθειρξὶν ἐφ' εἶνα
 ἐνιαυτὸν πεπραγμένα τῷ σωτῆρι συγγεγραφότας, αὐτό τε τῷ ἐπισημη-
 9 ραμένῳ καταρχὰς τῆς αὐτῶν ἱστορίας. μετὰ γὰρ τὴν τεσσαρακονταῇ- 20
 μερὸν νηστείᾳ καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ πειρασμὸν τὸν χρόνον τῆς ἰδίας γραφῆς
 ὁ μὲν Ματθαῖος δηλοῖ λέγων· „ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνε-
 10 χώρησεν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.“ ὁ δὲ Μάρκος ὡσαύτως·
 „μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι,“ φησὶν, „Ἰωάννην ἦλθεν Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλι-
 λαίαν.“ καὶ ὁ Λυκᾶς δὲ, πρὶν ἄρξασθαι τῶν τῷ Ἰησῷ πράξεων, παρα- 25
 πλησίως ἐπιτηρεῖ φάσκων, ὡς ἄρα προσθεὶς Ἡρώδης οἷς διεπράξατο
 11 ποτηροῖς κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ. παρακληθέντα δὲ ἔν τέτων
 ἐνικά φησι τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην τὸν ὑπὸ τῶν προτέρων εὐαγγελιστῶν
 παραιοπωθέντα χρόνον καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πεπραγμένα τῷ σωτῆρι (ταῦτα
 δ' ἦν τὰ πρὸ τῆς τῷ βαπτιστῷ καθειρξέως) τῷ κατ' αὐτὸν εὐαγγελίῳ 30

5. διατριβῶν *cfghikNB*, μαθητῶν *aeSVHHb*. verba sic jungenda: τῶν
 τ. κ. διατριβῶν ὑπομνήματα Ματθαῖος καὶ Ἰωάννης μόνοι ἐξ ἀπάντων ἡμῖν κα-
 ταλειοῖπαν. | 7. μὲν *cfiVHB*, το *aeghkSSa*. | 8. ἤμελλεν *cfghB*, ἔμελλε
aeikSVH. | 17. ἄλλος γὰρ τρεῖς *cfVSSHB*, τρεῖς γὰρ *ahī* (a pr. m.) *kS*, ἄλλος
 γὰρ *eg*. | 21. ἐπ' αὐτῇ *cfVH*, ἐπὶ ταύτῃ *aeghikNSSB*. | 22. δηλοῖ —
 Matth. 4, 12. | 25. Μάρκος — Marc. 1, 14. | 26. φάσκων — Luc. 5, 20. |
 28. φησι] φασὶ *hikvZB* probante *Sa*. | 29. κατ' αὐτὸν *bcdfikB*, κατὰ τὸν
ae g hSVH. referendum est ad τὸν χρόνον.

παραδῆναι, αὐτό τε τῷ ἐπισημῆσθαι, τότε μὲν φήσαντα· „ταύτην
 ἀρχὴν ἐποίησε τῶν παραδόξων ὁ Ἰησοῦς,“ τότε δὲ μνημονεύοντα τῷ
 βαπτιστῷ μεταξὺ τῶν Ἰησοῦ πράξεων, ὡς ἔτι τότε βαπτίζοντος ἐν Αἰὼν
 ἔγγυς τῷ Σαλείμ, σαφῶς τε τὸτο δηλῶν ἐν τῇ λέγειν· „ἔγω γὰρ ἦν,
 5 φησὶν, Ἰωάννης βεβλημένος εἰς φυλακὴν.“ ἔκυν ὁ μὲν Ἰωάννης τῇ τῷ κατ' 12
 αὐτὸν εὐαγγελίῳ γραφῇ τὰ μηδέπω τῷ βαπτιστῷ βεβλημένῳ εἰς φυλακὴν
 πρὸς τῷ Χριστῷ προχθέντα παραδίδωσιν, οἱ δὲ λοιποὶ τρεῖς εὐαγγελισταὶ
 τὰ μετὰ τὴν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀφαιρεθῆναι τῷ βαπτιστῷ μνημονεύουσιν.
 οἷς καὶ ἐπιστήσαντι ἐκείνῳ ἂν δοῦναι διαφανεῖν ἀλλήλοις τὰ εὐαγγέλια, τῷ 13
 10 τὸ μὲν κατὰ Ἰωάννην τὰ πρῶτα τῶν τῷ Χριστῷ πράξεων περιέχουσιν, τὰ
 δὲ λοιπὰ τὴν ἐπὶ τέλει τῷ χρόνῳ αὐτῷ γεγενημένην ἱστορίαν· εἰκότως δ'
 ἔν τῇ μὲν τῆς σαρκὸς τῷ σωτήρος ἡμῶν γενεαλογίαν, ἅτε Ματθαίῳ καὶ
 Λουκᾷ προγραφείσαν, ἀποσιωπῆσαι τὸν Ἰωάννην, τῆς δὲ θεολογίας ἀπάρ-
 15 μένης. ταῦτα μὲν ἔν ἡμῖν περὶ τῆς τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ γραφῆς 14
 εἰρησθῶ. καὶ τῆς κατὰ Μάρκον δὲ ἡ γενομένη αἰτία ἐν τοῖς πρόσθεν
 ἡμῖν δαδῆλωται. ὁ δὲ Λουκᾶς ἀρχόμενος καὶ αὐτὸς τῷ κατ' αὐτὸν συγ- 15
 γράμματος τὴν αἰτίαν προέθηκε, δι' ἣν πεποιέται τὴν σύνταξιν· δηλῶν
 ὡς ἄρα πολλῶν καὶ ἄλλων προπετιέστερον ἐπιτετηδευκότων διήγησιν ποιή-
 20 σασθαι. ὧν αὐτὸς πεπληροφόρητο λόγων, ἀναγκαίως ἀπαλλάττων ἡμᾶς
 τῆς περὶ τὰς ἄλλας ἀμφηρίστου ὑπολήψεως τὸν ἀσφαλῆ λόγον ὧν αὐτὸς
 ἱκανῶς τὴν ἀλήθειαν κατειλήφει, ἐκ τῆς ἅμα Παύλῳ συνουσίας τε καὶ
 διατριβῆς καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ἀποστόλων ὁμιλίας ὡφελημένος, διὰ τῷ
 ἰδίῳ παρέδωκεν εὐαγγέλιον. καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν περὶ τούτων οἰκιοτέρων 16
 25 δὲ κατὰ καιρὸν διὰ τῆς τῶν ἀρχαίων παραθέσεως τὰ καὶ τοῖς ἄλλοις
 περὶ αὐτῶν εἰρημένα πειρασόμεθα δηλῶσαι. τῶν δὲ Ἰωάννην συγγραμ- 17
 μάτων πρὸς τῷ εὐαγγελίῳ καὶ ἡ προτέρα τῶν ἐπιστολῶν παρὰ τε τοῖς
 νῦν καὶ τοῖς ἐτ' ἀρχαίοις ἀναμφίλεκτος ὡμολόγηται, ἀντιλίσσονται δὲ αἱ
 λοιπαὶ δύο. τῆς δ' Ἀποκαλύψεως ἐφ' ἐκάτερον ἔτι νῦν παρὰ τοῖς πολ- 18
 30 τοῖς περιλλεμεν ἢ δοῦναι. ὅμως γε μὴν ἐκ τῆς τῶν ἀρχαίων μαρτυρίας
 ἐν οἰκίῳ καιρῷ τὴν ἐπίκρισιν δίδεται καὶ αὐτή.

1. τῇ γε ἡ. | φήσαντα — Joh. 2, 11. | ταύτην] ταύτην τὴν gik. | 3. ἔτι
 ae h i k NE, ὅτι c f g. | 4. Σαλείμ e f g i k NB, Σαλήμ ae h SVH. | δηλῶν h. |
 ἔγω — Joh. 3, 24. | 5. φησὶν om. g h. | 6. βεβλ. εἰς φυλ. e f i k, εἰς φυλ. βεβλ.
 ae g h E. | 11. δ' ἔν e f i k V H B, γὺν h, ἔν ae g SS*. | 16. πρόσθεν e f g h i k NB,
 ἔμπροσθεν ae S V H. | 17. δαδῆλωται — H. E. II, 15. | 26. συγγραμμάτων c f o
 V S* H B, γραμμάτων ae g h i k S H b. | 28. ἔτ' om. g h. | 29. ἰρ' e f g h V S* H B,
 οἰε οικί S. | 30. ὅμως e f g v Γ S H B, ὁμοίως ae h i k S. | 31. δίδεται] ἐνδίδεται h i k.

C A P. 25.

Περὶ τῶν ὁμολογουμένων θείων καὶ τῶν τοιούτων γραφῶν.

(Nic. H. E. II, 46.)

- 1 Εὐλογον δ' ἐνταῦθα γενομένους ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰς δηλωθείσας
τῆς καινῆς διαθήκης γραφάς. καὶ δὴ τακτίον ἐν πρώτοις τὴν ἀρίαν τῶν 5
εὐαγγελίων τετρακτὺς, οἷς ἔπεται ἡ τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων γραφή.
2 μετὰ δὲ ταύτην τὰς Παύλου καταλεκτίον ἐπιστολάς, αἷς ἐξῆς τὴν φερο-
μένην Ἰωάννου προτέραν καὶ ὁμοίως τὴν Πέτρου κυρωτίον ἐπιστολήν. ἐπὶ
τέτοις τακτίον, εἶγε φανείη, τὴν ἀποκάλυψιν Ἰωάννου, περὶ ἧς τὰ δόξατα
3 κατὰ καιρὸν ἐκθυσόμεθα. καὶ ταῦτα μὲν ἐν ὁμολογημένοις. τῶν δ' ἀντι- 10
λεγόμενων, γνωρίμων δ' ἔν ὅμως τοῖς πολλοῖς, ἡ λεγομένη Ἰακώβου φέρε-
ται καὶ ἡ Ἰάδα, ἥτε Πέτρου δευτέρα ἐπιστολή, καὶ ἡ ὀνομαζομένη δευ-
τέρα καὶ τρίτη Ἰωάννου, εἴτε τῇ εὐαγγελιστῇ τυγχάνουσαι, εἴτε καὶ ἑτέρῃ
4 ὁμωνύμῃ ἐκείνῃ. ἐν τοῖς τόθοις κατατετάχθω καὶ τῶν Παύλου πράξεων
ἡ γραφή, ὃ τε λεγόμενος Ποιμὴν, καὶ ἡ ἀποκάλυψις Πέτρου, καὶ πρὸς 15
τέτοις ἡ φερομένη Βαρνάβου ἐπιστολή, καὶ τῶν ἀποστόλων αἱ λεγόμεναι
διδασκαί· ἔτι τε, ὡς ἔφην, ἡ Ἰωάννου ἀποκάλυψις, εἰ φανείη, ἥν τινες ὡς
5 ἔφην ἀθετεῖσιν, ἕτεροι δὲ ἐγκρίνουσι τοῖς ὁμολογημένοις. ἤδη δ' ἐν τέτοις
τινὲς καὶ τὸ καθ' Ἑβραίους εὐαγγέλιον κατέλεξαν, ᾧ μάλιστα Ἑβραίων οἱ
τὸν Χριστὸν παραδεξάμενοι χαίρουσι. ταῦτα μὲν πάντα τῶν ἀντιλεγο- 20
6 μένων ἂν εἴη. ἀναγκαίως δὲ καὶ τέτων ὅμως τὸν κατάλογον πεποιήμεθα,
διακρίναντες τὰς τε κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀληθεῖς καὶ
ἀπλάστους καὶ ἀνωμολογημένας γραφάς, καὶ τὰς ἄλλας παρὰ ταύτας, ἐκ
ἐνδιαθήκης μὲν, ἀλλὰ καὶ ἀντιλεγόμενας, ὅμως δὲ παρὰ πλείστοις τῶν
ἐκκλησιαστικῶν γινωσκομένας, ἵν' εἰδέναι ἔχοιμεν αὐτάς τε ταύτας, καὶ 25
τὰς ὀνόματι τῶν ἀποστόλων πρὸς τῶν αἵρετικῶν προφερομένας, ἥτοι ὡς
Πέτρου καὶ Θωμᾶ καὶ Ματθαίου καὶ τινων παρὰ τούτης ἄλλων εὐαγγέλια
περιεχίσας, ἡ ὡς Ἀνδρέου καὶ Ἰωάννου καὶ τῶν ἄλλων ἀποστόλων πράξεις,
ὧν ἕδεν ἑδαμῶς ἐν συγγράμματι τῶν κατὰ τὰς διαδοχὰς ἐκκλησιαστικῶν
7 τις ἀνὴρ εἰς μνήμην ἀγαγεῖν ἠξίωσεν. πόρρω δέ πε καὶ ὁ τῆς φράσεως 30
παρὰ τὸ ἥθος τὸ ἀποστολικὸν ἐναλλάττει χαρακτὴρ, ἥ τε γνώμη καὶ ἡ
τῶν ἐν αὐτοῖς φερομένων προαίρεσις, πλείστον ὅσον τῆς ἀληθοῦς ὀρθο-

11. φέρεται] φαίνεται c1k. | 14. καὶ τῶν] καὶ ἡ τῶν cfg. | 15. ἡ om. cf. |
18. ἐγκρίνουσι] κρίνουσιν h. | 20. μὲν cfg VS^a HB, δι ac h (i k teste Gronov.) S. |
22. διακρίναντες cfh VII B, διακρίνοντες aegik SS^a II^b. | 25. ἄλλας] ἄλλως
h i k S. | 28. ἡ add. ac Sⁱ Fⁱ H, om. cfg h i k t. | 29. τὰς add. bc defg i k B, om.
a S V H. | 31. ἥθος] ἔθος h.

δοξίας ἀπάδουσα, ὅτι δὴ αἰρετικῶν ἀνδρῶν ἀναπλάσματα τυγχάνει, σαφῶς παρίστησιν· ὅθεν ἐδ' ἐν νόθοις αὐτὰ κατατακτίον, ἀλλ' ὡς ἄτοπα πάντη καὶ δυσσεβῇ παραιτητέον. ἴωμεν δὲ λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν ἐξῆς ἱστορίαν.

C A P. 26.

5

Περὶ Μενάνδρου τοῦ γόητος.

(Nic. H. E. III, 12.)

Σίμωνα τὸν μάγον Μένανδρος διαδεξάμενος ὄπλον δεύτερον, οὐ χεῖρον 1
τῷ προτέρῳ, τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας ἀποδείκνυνται τὸν τρόπον· ἦν καὶ
ἔτος Σαμαρεὺς, εἰς ἄκρον δὲ γοητείας ἢ ἐλαττον τῷ διδασκάλῳ προελ-
10 θὼν μείζουσιν ἐπιδεικνύεται τερατολογίαις, ἑαυτὸν μὲν, ὡς ἄρα εἶη,
λέγων, ὁ πωτῆρ, ἐπὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀνωθὲν ποθεῖν ἐξ ἀοράτων αἰώ-
νων ἀπεσταλμένος σωτηρία, διδάσκων δὲ μὴ ἄλλως δυνάσθαι τινα καὶ 2
αὐτῶν τῶν κοσμοποιῶν ἀγγέλων περιγεγῆσθαι, μὴ πρότερον διὰ τῆς
πρὸς αὐτὰ παραδιδομένης μαγικῆς ἐμπειρίας ἀχθέντα, καὶ διὰ τῷ μετα-
15 διδόμενῳ πρὸς αὐτὰ βαπτίσματος, οὐ τὸς κατηξιωμένους ἀθανάσιον αἰδίων
ἐν αὐτῷ τάτῳ μεθίξειν τῷ βίῳ, μηκέτι θνήσκοντας, αὐτὰ δὲ παραμύ-
νοντας, εἰς τὸ αἰεὶ ἀγήρως τινᾶς καὶ ἀθανάτους ἰσομένους. ταῦτα μὲν ἔν
καὶ ἐκ τῶν Εἰρηναίῳ διαγῶναι ῥᾶδιον. καὶ ὁ Ἰουστίνος δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ 3
τῷ Σίμωνος μνημονεύσας καὶ τὴν περὶ τῆς διήγησιν ἐπιφέρει, λέγων·
20 „Μένανδρον δὲ τινα, καὶ αὐτὸν Σαμαρεία, τὸν ἀπὸ κόμης Καππαρρατίας,
„γενόμενον μαθητὴν τῷ Σίμωνος, οἰστροθέντα καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῶν δαι-
„μόνων, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ γενόμενον, πολλὰς ἐξαπατῆσαι διὰ μαγικῆς
„τέχνης οἶδαμεν, ὅς καὶ τὸς αὐτῷ ἐπομένους, ὡς μὴ ἀποθνήσκοιεν, ἐπει-
„σεν. καὶ νῦν τινὲς εἰσιν ἀπ' ἐκείνου, τῶτο ὁμολογῶντες.“ ἦν δ' ἄρα 4
25 διαβολικῆς ἐνεργείας, διὰ τοιῶνδε γοήτων κήν Χριστιανῶν προσηγορίαν
ὑποδομμένων τὸ μέγα τῆς θεοσεβείας μυστήριον ἐπὶ μαγείᾳ σπεδάσαι
διαβαλεῖν, διασῦραι τε δι' αὐτῶν τὰ περὶ ψυχῆς ἀθανασίας καὶ νεκρῶν
ἀναστάσεως ἐκκλησιαστικὰ δόγματα. ἀλλ' ὅτοι μὲν τύτους σωτήρας ἐπι-
γραφάμενοι τῆς ἀληθῆς ἀποπεπτώκασιν ἐλπίδος.

1. ἀπάδουσα *ae h i k S V V* *H B*, ἀποδέουσα *bc d f g*. | 9. ἔτος *ab c d f g h i k V H B*, αὐτός *e S S*. | post *δὲ* add. τῆς *ae h S V H*, om. *c f g i k B*. | 15. κατηξιωμένους *c f g h V H B*, καταξιωμένους *a i k S S*, καταξιωμένους *e*. | ἀθανάσιον αἰδίων *ab c e g h i* (a pr. m.) *k E*, ἀθανάσιος αἰδίου *d f e u v*. | 16. αὐτῷ] αὐτὸς *h*. | 17. ἀγήρως *c f i k N V H* (Tom. III. p. 312) *B H*, ἀγήρως *ae h S S* *H*. | τινᾶς om. *ae S S*, post ἀθανάτους ponit *h*. | 18. Εἰρηναίῳ — Iren. adv. haer. I, 23, 5. p. 100 Mass. | 19. λέγων — Justin. Apol. maj. c. 26. p. 69 ed. Colon. | 20. Καππαρρατίας *bc d f*, Καπαρρατίας *ik*, Καπαρρατίας *ae h E*, Καππαρρατίας Justin.

C A P. 27.

Περὶ τῆς Ἑβριωτικῆς αἰρέσεως.

(Nic. H. E. III, 15.)

- 1 Ἄλλως δὲ ὁ πονηρὸς δαίμων, τῆς περὶ τὸν Χριστὸν τῷ θεῷ δια-
 θέσεως ἀδυνατῶν ἐκσεῖσθαι, θάτερα ληπτὺς εὐρὼν ἐσφετερίζετο. Ἑβριωταῖς 5
 τύτους οἰκειῶς ἐπεφήμιζον οἱ πρῶτοι, πτωχῶς καὶ ταπεινῶς τὰ περὶ τῷ
 2 Χριστῷ δοξάζοντας. λιτὸν μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ κοιτὸν ἡγῶντο κατὰ προ-
 κοπὴν ἤθους αὐτὸ μότον ἄνθρωπον δεδικαιωμένον, ἐξ ἀνδρός τε κοινω-
 νίας καὶ τῆς Μαρίας γεγεννημένον· δεῖν δὲ πάντως αὐτοῖς νομικῆς θρη-
 σκειᾶς, ὡς μὴ ἂν διὰ μόνης τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως καὶ τῷ κατ' 10
 3 αὐτὴν βίῃ σωθησομένοις. ἄλλοι δὲ παρὰ τύτους τῆς αὐτῆς ὅσπερ προση-
 γορίας τὴν μὲν τῶν εἰρημέων ἔκτοπον διεδίδρασκον ἀτοπίαν, ἐκ παρθένου
 καὶ ἁγίου πνεύματος μὴ ἀρνούμενοι γιγνέσθαι τὸν Κύριον, οὐ μὴν εἶθ' ὁμοίως
 καὶ ἔτσι προϋπάρχειν αὐτὸν, θεὸν λόγον ὄντα καὶ σοφίαν, ὁμολογῶντες
 τῇ τῶν προτέρων περιετρέποντο δυσσεβεῖα, μάλιστα ὅτε καὶ τὴν σωμα- 15
 4 τικὴν περὶ τὸν νόμον λατρίαν ὁμοίως ἐκείνοις περιέπειν ἐσπέδαζον. ἔτσι
 δὲ τῷ μὲν ἀποστόλῃ πάσας τὰς ἐπιστολάς ἀρνητέας ἡγῶντο εἶναι δεῖν,
 ἀποστάτην ἀποκαλῶντες αὐτὸν τῷ νόμῳ· εὐαγγελίῳ δὲ μόνῳ τῷ καθ'
 5 Ἑβραίους λιγομένῳ χρώμενοι τῶν λοιπῶν σμικρὸν ἐποιεῖντο λόγον. καὶ τὸ
 μὲν σάββατον καὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαϊκὴν ἀγωγὴν ὁμοίως ἐκείνοις παρεφύ- 20
 λαττον, ταῖς δ' αὖ κυριακαῖς ἡμῖραις ἡμῖν τὰ παραπλήσια εἰς μνήμην
 6 τῆς τῷ Κυρίῳ ἀναστάσεως ἐπέτελιν. ὅθεν παρὰ τὴν τοιαύτην ἐγγείρησιν
 τῆς τοιαύτης λειλόγῃσι προσηγορίας, τῷ Ἑβριωτικῶν ὀνόματος, τὴν τῆς
 διανοίας πτωχείαν αὐτῶν ὑποφαίνοντος· ταύτη γὰρ ἐπὶ κλήν ὁ πτωχὸς
 παρ' Ἑβραίοις ὀνομάζεται.

25

4. τῷ θεῷ] καὶ θεὸν h. | 5. θάτερα ληπτὺς H^a (Tom. III. p. 315) probante B, θάτερα ληπτὺς (sic) f, θάτερα ληπτὺς abcdeSVH, θάτερα ληπτὺς ikS^aZB, κατὰ θάτερα ληπτὺς h, θεοπαρελπίστis g. Formam θάτερα ληπτὺς recipere dubitavi, quum ea non modo alio exemplo non firmitur, sed etiam ab analogia sortitionis graeci abhorreat. | 6. τῷ om. ghik. | 7. δοξάζοντας] δογματίζοντας καὶ δοξάζοντας aeSS^a. | 9. νομικῆς cfik, τῆς νομικῆς vulgo. | 10. κατ' αὐτὴν] κατὰ ταύτην h. | 13. post καὶ add. τῷ VH nulla codd. auctoritate. | 15. ὅτε] ἄν i (a sec. m.) k. | 18. αὐτὸν om. h. | 20. ἄλλην ἰουδαϊκὴν cfghikB, ἰεθ. ἄλλην ahSVH. | 22. τῷ κερὰ cfikVH, σωτηρίᾳ aeghSS^aB. | 23. Ἑβριωτικῶν nomen in codd. b et c cum spiritu aspero scriptum esse et hoc loco et infra VI, 17., adnotat Valesius.

C A P. 28.

Περὶ Κήρινθου τοῦ αἰρεσιάρχου.

(Nic. H. E. III, 14.)

Κατὰ τὰς δεδηλωμένους χρόνους ἐτέρας αἰρέσεως ἀρχηγὸν γενέσθαι 1
 5 Κήρινθον παρειλήφμεν. Γάϊον, οὗ φωνὰς ἤδη πρότερον παρατίθεμαι,
 ἐν τῇ φερομένῃ αὐτῷ ζητήσει ταῦτα περὶ τῷ αὐτῷ γράφει· „ἀλλὰ καὶ 2
 „Κήρινθος ὁ δι' ἀποκαλύψεων ὡς ὑπὸ ἀποστόλου μεγάλη γεγραμμένων
 „τερατολογίας ἡμῖν ὡς δι' ἀγγέλων αὐτῷ δεδειγμένους ψευδόμενος, ἐπεισάγει
 „λέγων, μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπίγειον εἶναι τὸ βασίλειον τῷ Χριστῷ, καὶ
 10 „πάλιν ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ τὴν σάρκα πολιτενομένην
 „δελεῦειν. καὶ ἐχθρὸς ὑπάρχων ταῖς γραφαῖς τῷ θεῷ ἀριθμὸν χιλίων-
 „ταετίας ἐν γάμῳ ἑορτῆς, θέλων πλανᾶν, λέγει γίνεσθαι.“ καὶ Διονύσιος 3
 δὲ ὁ τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν πυροικίας καθ' ἡμᾶς τὴν ἐπισκοπὴν εἰληχῶς,
 ἐν δευτέρῳ τῶν ἐπαγγελιῶν περὶ τῆς Ἰωάννου Ἀποκαλύψεως εἰπὼν τινα
 15 ὡς ἐκ τῆς ἀνέκαθεν παραδόσεως, τῷ αὐτῷ μέμνηται ἀνδρὸς τέτοις τοῖς
 ῥήμασι· „Κήρινθον δὲ τὸν καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνης κληθεῖσαν Κηρινθιανὴν 4
 „αἵρεσιν συστησάμενον, ἀξιόπιστον ἐπιφημίσαι θελήσαντα τῷ ἑαυτῷ πλά-
 „σματι ὄνομα. τὸτο γὰρ εἶναι τῆς διδασκαλίας αὐτῷ τὸ δόγμα, ἐπίγειον
 „ἔσεσθαι τὴν τῷ Χριστοῦ βασιλείαν. καὶ ὧν αὐτὸς ὠρέγετο φιλοσώ- 5
 20 „ματος ὧν καὶ πᾶν σαρκικὸς, ἐν τέτοις ὄνειροπολεῖν ἔσεσθαι, γαστρὸς
 „καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα πλησμοναῖς, τετέστι σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ γά-
 „μοις, καὶ δι' ὧν εὐφημότερον ταῦτα φήθη ποριεῖσθαι, ἑορταῖς καὶ
 „θυσίαις καὶ ἱερείων σφαγαῖς.“ ταῦτα Διονύσιος. ὁ δὲ Εἰρηναῖος ἀπορρή- 6
 τοτέρως δὴ τινας τῷ αὐτῷ ψευδοδοξίας ἐν πρώτῳ συγγράμματι τῶν πρὸς
 25 τὰς αἰρέσεις προθεῖς, ἐν τῷ τρίτῳ καὶ ἱστορίαν ἐκ ἀξίαν λήθης τῇ
 γραφῇ παραδίδωκεν, ὡς ἐκ παραδόσεως Πολυκάρπου φάσκων, Ἰωάννην τὸν
 ἀπόστολον εἰσελθεῖν ποτε ἐν βαλανεῖῳ, ὥστε λύσασθαι, γνόττα δὲ ἔνδον
 ὄντα τὸν Κήρινθον ἀποπηδῆσαι τε τῷ τόπῳ καὶ ἐκφυγεῖν θύραζε, μὴδ'
 ὑπομείναντα τὴν αὐτὴν αὐτῷ ὑποδῦναι στέγην, ταὐτὸ δὲ τὸτο καὶ τοῖς

6. τῷ αὐτῷ cf h i k B, τῷ om. a e g S V H. | 14. τῶν] περὶ τῶν conj. V a. | 15. μέμνηται] idem Dionysii fragmentum (Κήρινθον — σφαγαῖς) exstat Eus. H. E. VII, 25. | τοῖς add. codd., om. volgo. | 16. Κήρινθον δὲ — supple. τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννου γεγονέναι ποιητὴν, λέγουσι τινες τῶν πρὸ ἡμῶν. | 20. ὄνειροπολεῖν] ὄνειροπολεῖ vel ὄνειροπόλει conj. Valesius ad VII, 25.: at infinitivus pendet a λέγουσι τινες. | 21. πλησμοναῖς n v B, idemque legitur loc. parall. VII, 25.: πλησμονῶν C S V H H b. | 22. καὶ post γάμοις om. h. | 24. ἐν πρώτῳ — adv. haer. I, 26, 1. p. 105 Mass. | 25. προθεῖς e g h i k V a B, προθέμενος N, προσθεῖς a b c d f S V H H a H b. | ἐν τῷ τρίτῳ — adv. haer. III, 3, 4. p. 177 Mass. | 26. παραδίδωκεν e f g h i k B H b, παρίδωκεν a e S V H. | 28. τῷ om. h.

σιν αὐτῷ παραινεῖσαι φήσαντα, „φύγωμεν, μὴ καὶ τὸ βαλανεῖον συμ-
πίσῃ, ἔνδον ὄντος Κηρίνου τῷ τῆς ἀληθείας ἐχθρῷ.“

C A P. 29.

Περὶ Νικολάου καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ κλημένων.

(Nic. H. E. III, 45.)

5

- 1 Ἐπὶ τούτῳ δὴτα καὶ ἡ λεγομένη τῶν Νικολαιτῶν αἵρεσις ἐπὶ συμ-
κρότατον συνίστη χρόνον, ἧς δὴ καὶ ἡ τῷ Ἰωάννῃ Ἀποκάλυψις μνημο-
νεύει. ἔτοι Νικόλαον ἕνα τῶν ἀμφὶ τὸν Στέφανον διακόνων πρὸς τῶν
ἀποστόλων ἐπὶ τῇ τῶν ἐνδεῶν θεραπείᾳ προχειρισμένων ἦν. ὁ γε
μὴν Ἀλεξανδρεὺς Κλήμης ἐν τρίτῳ στρωματεῖ ταῦτα περὶ αὐτῷ κατὰ 10
2 λέξιν ἱστορεῖ· „ὡραίαν, φασί, γυναῖκα ἔχων ἔτος μετὰ τὴν ἀνάληψιν
„τὴν τῷ σωτῆρος πρὸς τῶν ἀποστόλων ὀνειδισθεὶς ζηλοτυπίαν, εἰς μέ-
„σον ἀγαγὼν τὴν γυναῖκα γῆμαι τῷ βελομένῳ ἐπέτρεψεν. ἀκόλουθον γὰρ
„εἶναι φασὶ τὴν προᾶξιν ταύτην ἐκείνῃ τῇ φωνῇ, τῇ ὅτι παρακχεῖσθαι
„τῇ σαρκὶ δεῖ. καὶ δὴ κατακολεθήσαντες τῷ γεγενημένῳ, τῷ τε εἰρη- 15
„μένῳ ἀπλῶς καὶ ἀβασανίστως, ἀναίδην ἐκπορνεύουσιν οἱ τὴν αἵρεσιν
3 „αὐτῷ μετιόντες. πυνθάνομαι δ' ἐγὼ τὸν Νικόλαον μηδεμιᾷ ἑτέρᾳ παρ'
„ἧν ἔγχευε κεχεῖσθαι γυναικὶ, τῶν τε ἐκείνῳ τέκνων τὰς μὲν θηλείας
„καταγχεῖν παρθένους, ἀφθορον δὲ διαμείναι τὸν εἶόν. ὧν ἔως ἐχόν-
„των ἀποβολὴ πάθος ἦν ἢ εἰς μέσον τῶν ἀποστόλων τῆς ζηλοτυπίας 20
„ἐγκύκλησις γυναικὸς, καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν περισπασμάτων ἡδονῶν τὸ
„παρὰχεῖσθαι τῇ σαρκὶ“ ἐδίδασκεν. οὐ γὰρ οἶμαι ἐβόλετο κατὰ τὴν
4 „τῷ σωτῆρος ἐντολὴν δυοὶ κυρίοις δελεῦν, ἡδονῇ καὶ κυρίῳ. λίγας δ'
„ἔν καὶ τὸν Ματθαῖον ἔως διδάξαι, σαρκὶ μὲν μάχεσθαι καὶ παρὰχεῖ-
„σθαι, μηδὲν αὐτῷ πρὸς ἡδονὴν ἐνδιδόντα, ψυχὴν δὲ αὖξιν διὰ πίστεως 25
„καὶ γνώσεως.“ ταῦτα μὲν ἔν περὶ τῶν κατὰ τὰς δηλωμένων χρόνων
παραβραβεῦσαι τὴν ἀλήθειαν ἐγκεχειρηκότων, λόγῳ γε μὴν θάττον εἰς
τὸ πατελεῖς ἀπεσβηκότων εἰρήσθω.

C A P. 30.

Περὶ τῶν ἐν συνύλαις ἑτασθεύτων ἀποστόλων.

(Nic. H. E. II, 44.)

30

- 1 Ὁ μάλιστα Κλήμης, οὗ τὰς φωνὰς ἀρτίως ἀνέγνωμεν, τοῖς προειρη-
μένοις ἐξῆς διὰ τὰς ἀθετητάς γάμον τὸς τῶν ἀποστόλων ἑτασθεύτας

6. τούτῳ δεσφν, τούτῳ d, τούτῳ αελήκΕ. | 7. μνημονεύει — Apoc. 2, 6. 15. |
10. Κλήμης — Strom. III, 4, 25. p. 187 Sylb. (p. 522 Pott.). | 11. φασί] φασί
σε Clem. S. | 13. τὴν γυναῖκα om. V^H in vitis codd. | 23. σωτῆρος] κυρίου καὶ
σωτῆρος bc d. | δ' ἔν cf h i k B H b, γυν αε g S V^H. | 25. ἐνδιδόντας h.

ἐν συζυγίαις καταλέγει φάσκων· „ἥ καὶ τὰς ἀποστόλους ἀποδοκιμάσας.
 „Πέτρος μὲν γὰρ καὶ Φίλιππος ἐπαιδοποιήσαντο, Φίλιππος δὲ καὶ τὰς
 „θυγατέρας ἀνδράσιν ἐξέδωκε. καὶ ὁ γε Παῦλος ἐκ ὀκνεῖ ἐν τινὶ ἐπι-
 „στολῇ τὴν αὐτῷ προσαγορευῆσαι σύνζυγον, ἣν οὐ περιεκόμιζε διὰ τὸ τῆς
 5 „ὑπηρεσίας εὐσταλές.“ ἐπεὶ δὲ τούτων ἐμνήσθημεν, οὐ λυπεῖ καὶ ἄλλην 2
 ἀξιοδιήγητον ἱστορίαν τῷ αὐτῷ παραθέσθαι, ἣν ἐν τῷ ἐβδόμῳ στρωματεῖ
 τούτου ἱστορῶν ἀνέγραψε τὸν τρόπον· „φασὶ γυν τὸν μακάριον Πέτρον,
 „θεασάμενον τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἀπαγομένην τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἥσθῃται
 „μὲν τῆς κλήσεως χάριν καὶ τῆς ἐπ' οἶκον ἀνακομιδῆς, ἐπιφωνήσαι δὲ εὖ
 10 „μάλᾳ προτρεπτικῶς καὶ παρακλητικῶς ἐξ ὀνόματος προσεειπόντα· „μμε-
 „νησο, ὦ αὐτὴ, τῷ Κυρίῳ.““ τοιούτος ἦν ὁ τῶν μακαρίων γάμος, καὶ
 „ἡ τῶν φιλτάτων τελεία διάθεσις.“ καὶ ταῦτα δ' οἰκεία ὄντα τῇ μετὰ
 χεῖρας ὑποδέσει ἐνταυθα μοι κατὰ καιρὸν κείσθω.

C A P. 31.

15

Περὶ τῆς Ἰωάννου τελευτῆς.

(Nic. H. E. I, 35.)

Παῦλος μὲν ἦν καὶ Πέτρος τῆς τελευτῆς ὁ τε χρόνος καὶ ὁ τρόπος 1
 καὶ προσέτι τῆς μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῷ βίῳ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν
 καταθέσεως ὁ χώρος ἤδη πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. τῷ δὲ Ἰωάννῃ τὰ 2
 20 μὲν τῷ χρόνῳ ἤδη πως εἴρηται, τὸ δὲ γε τῷ σκηνώματος αὐτῷ χωρίον ἐξ
 ἐπιστολῆς Πολυκράτους (τῆς δ' ἐν Ἐφέσῳ παροικίας ἐπίσκοπος ἔτος ἦν)
 ἐπιδείκνυται, ἣν Οὐίκτορι Ῥωμαίων ἐπισκόπῳ γράφων ὁμῶς τε αὐτῷ καὶ
 Φιλίππῳ μνημονεύει τῷ ἀποστόλῳ τῶν τε τότε θυγατέρων ὡδὲ πως· „καὶ 3
 „γὰρ καὶ κατὰ τὴν Ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα κεκοίμῃται, ἃ τίνα ἀναστή-
 25 „σεται τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς παρθεσίας τῷ κυρίῳ, ἐν ᾗ ἔρχεται μετὰ δόξης
 „ἐξ ἑρανῶ, καὶ ἀναζητήσῃ πάντας τὸς ἁγίους, Φίλιππον τὸν τῶν δώδεκα
 „ἀποστόλων, ὃς κεκοίμῃται ἐν Ἰεραπόλει, καὶ δύο θυγατέρες αὐτῷ γε-
 „γηρακύναι παρθένοι, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτῷ θυγάτηρ ἐν ἁγίῳ πνεύματι πολι-

1. φάσκων — Strom. III, 6, 52. p. 191 Sylb. (p. 535 Pott.). | 7. ἀνέγραψε — Strom. VII, 14, 63. p. 312 Sylb. (p. 869 Pott.). | φασὶ c f g h k v Clem. VS^a HB, φησὶ a e i (a sec. man.) NS. | 9. ἐπ' b c d f i k N^a, εἰς a e g h Clem. SVHB. | 19. ὁ χώρος a e h i k S V H, ὁ post προσέτι ponunt c f g B. | δεδήλωται — H. E. II, 25. | 22. Οὐίκτορι a c e f h V H B, Βίκτορι i k, Οὐίκτορι SS^a, Βίκτωρι N. | 23. καὶ γὰρ καὶ — ἐν Ἐφέσῳ κεκοίμῃται] idem fragmentum Polycratis exstat Eus. H. E. V, 24. | καὶ γὰρ καὶ a c h S V H B, καὶ γὰρ (omisso altero καὶ) c f g i k N Euseb. I. c. | 26. ἀναζητήσῃ] ἀναστήσῃ cod. Vindob. ap. Routhium, „requiret“ R. | Φίλιππον τὸν corruptum videtur ex Φίλιππος ὁ. | τὸν τῶν c f g VS^a R^a H, τὸν om. a e h i k S, ὄντα τῶν codd. Vatic. et Vindob. Routhii.

„τευναμένη, ἣ ἐν Ἐφέσῳ ἀναπαύεται, ἔτι δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ ἐπὶ τὸ
 „στῆθος τῷ Κυρίῳ ἀναπεσὼν, ὃς ἐγενήθη ἱερεὺς τὸ πέταλον πεφορεκῶς
 „καὶ μάρτυς καὶ διδάσκαλος” ἔτος ἐν Ἐφέσῳ κεκοίμηται.” ταῦτα καὶ
 4 περὶ τῆς τῶνδε τελευτῆς. καὶ ἐν τῷ Γαίῃ δὲ, οὗ μικρῷ πρόσθεν ἐμνή-
 σθημεν, διαλόγῳ Πρόκλος, πρὸς ὃν ἰπομειτο τὴν ζήτησιν, περὶ τῆς Φι- 5
 λίππυ καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς τελευτῆς συνάδων τοῖς ἐκτεθείσιν ἔτω
 φησὶν” „μετὰ τῶτον δὲ προφήτιδες τέσσαρες αἱ Φιλίππου γεγέννηται ἐν
 „Ἰεραπόλει τῇ κατὰ τὴν Ἀσίαν” ὁ τάφος αὐτῶν ἐστὶν ἐκεῖ, καὶ ὁ τῷ
 5 „πατρὸς αὐτῶν.” ταῦτα μὲν ἔτος. ὁ δὲ Λυκάς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν
 ἀποστόλων τῶν Φιλίππου θυγατέρων ἐν Καισαρείᾳ τῆς Ἰουδαίας ἅμα τῷ 10
 πατρὶ τότε διατριβησῶν, προφητικῶς τε χαρίσματος ἡξιωμένων, μνημονεύει
 κατὰ λέξιν ὡς πῶς λέγων” „ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν, καὶ εἰσελθόντες
 „εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τῷ εὐαγγελιστῇ ὄντος ἐκ τῶν ἐπτά ἐμείναμεν
 „παρ’ αὐτῷ. τότε δὲ ἦσαν παρθέναι θυγατέρες προφητεύσαι τέσσαρες.”
 6 τὰ μὲν ἔν ἐς ἡμετέραν ἐλθόντα γνώσιν περὶ τε τῶν ἀποστόλων αὐτῶν 15
 καὶ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, ὧν τε καταλειποῦσιν ἡμῖν ἱερῶν γραμ-
 μάτων, καὶ τῶν ἀντιλεγόμενων μὲν, ὅμως δ’ ἐν πλείσταις ἐκκλησίαις παρὰ
 πολλοῖς δεδημοσιευμένων, τῶν τε παντελῶς νόθων καὶ τῆς ἀποστολικῆς
 ὀρθοδοξίας ἀλλοτριῶν ἐν τέτοις διειληφότες ἐπὶ τὴν τῶν ἐξῆς προοίμεν
 ἱστορίαν.

20

C A P. 32.

Ὅπως Συμεὼν ὁ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος ἐμαρτύρησεν.

(Nic. II. E. III, 16.)

1 Μετὰ Νέρωνα καὶ Λομετιανὸν, κατὰ τῦτον οὗ νῦν τὸς χρόνος
 ἐξετάζομεν, μερικῶς καὶ κατὰ πόλεις ἐξ ἐπαναστάσεως δῆμων τὸν καθ’ 25
 ἡμῶν κατέχει λόγος ἀνακινήθῃναι διωγμόν, ἐν ᾧ Συμεῶνα τὸν τῷ Κλωπᾷ,
 ὃν δεύτερον καταστῆναι τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας ἐπίσκοπον ἰδη-
 2 λώσαμεν, μαρτυρίῳ τὸν βίον ἀναλῦσαι παρειλήφαμεν. καὶ τότε μάρτυς
 αὐτὸς ἐκεῖνος, οὗ διαφόροις ἡδὴ πρότερον ἐχρησάμεθα φωναῖς, Ἠγή-

1. ἡ add. *ae Hieron. SVR^aH*, om. *cfghikNRB*. | 2. *πεφορεκῶς f h i k*
codd. Vat. Roulii NVHB, *πεφορεκῶς cegSSa*. Illud retinui, quod loco parall.
 (V, 24.) exstat in codicibus tantum non omnibus. | 3. *ταῦτα*] *ταῦτα δὲ B* ex
 aliquot *codd.*, *δὲ om. cfg*. | 7. *τῶν c f g i k B*, *ταῦτα a e h S V H*. Quis ille sit pro-
 pheta, de quo antea verba fecerat Proculus, incertum est: fortasse Quadratus, coll.
 H. E. III, 37 init., vel alius quidam ex iis, qui H. E. V, 17 nominantur. | *δὲ*
add. a c f V S^a H B, om. *c g h i k N S*. | 12. *λέγων* — *Aot. 21, 8*. | 14. *προφ. τέσ-*
σαρες c i k, *τέσσ. προφ. volgo*. | 15. *αὐτῶν add. b e d f i k S^a B*, om. *a e g h S V H*. |
 29. *Ἠγήσ.*] ὁ Ἠγῆσ. *h*.

σιππος· ὃς δὴ περί τινων αἵρετικῶν ἰστορῶν ἐπιφέρει δηλῶν, ὡς ἄρα
 ὑπὸ τέτων κατὰ τόνδε τὸν χρόνον ὑπομείνας κατηγορίαν, πολυτρόπως ὁ
 δηλέμενος ὡς αὖ Χριστιανὸς ἐπὶ πλείσταις αἰκισθεὶς ἡμέραις, αὐτὸν τε
 τὸν δικαστὴν καὶ τὰς ἀμφ' αὐτὸν εἰς τὰ μέγιστα καταπλήξας, τῷ τῷ
 5 Κυρίῳ πάθει παραπλήσιον τὸ τέλος ἀπηνέγκατο. ἰδὲν δὲ οἶον καὶ τῷ 3
 συγγραφέως ἐπακῶσαι, αὐτὰ δὴ ταῦτα κατὰ λέξιν ὡδέ πως ἰστοροῦντος·
 „ἀπὸ τέτων δηλαδὴ τῶν αἵρετικῶν κατηγοροῦσί τινες Συμεῶνος τῷ Κλωπᾷ,
 „ὡς ὄντος ἀπὸ Δαβὶδ καὶ Χριστιανῷ, καὶ ἔτω μαρτυρεῖ ἐτῶν ὧν ἑκα-
 „τὸν εἰκοσιν, ἐπὶ Τραϊανῷ Καίσαρος καὶ ὑπατικῷ Ἀττικῷ.“ φησὶ δὲ ὁ 4
 10 αὐτὸς, ὡς ἄρα καὶ τὰς κατηγορίας αὐτῷ, ζητουμενῶν τότε τῶν ἀπὸ τῆς
 βασιλικῆς Ἰσθαίων φυλῆς, ὡς αὖ ἐξ αὐτῆς ὄντας ἀλῶναι συνέβη. λογισμῷ
 δ' αὖ καὶ τὸν Συμεῶνα τῶν αὐτοπτῶν καὶ ἀντηκόων εἴποι ἂν τις γεγο-
 νέναι τῷ Κυρίῳ, τεκμηρίῳ τῷ μήκει τῷ χρόνῳ τῆς αὐτῷ ζωῆς χρώμενος,
 καὶ τῷ μνημονεύειν τὴν τῶν εὐαγγελίων γραφὴν Μαρίας τῆς τῷ Κλωπᾷ,
 15 οὐ γεγονέναι αὐτὸν καὶ πρότερον ὁ λόγος ἐδήλωσεν. ὁ δ' αὐτὸς συγ- 5
 γραφεὺς καὶ ἑτέρος ἀπὸ γένους ἐνὸς τῶν φερομένων ἀδελφῶν τῷ σωτήρος,
 ᾧ ὄνομα Ἰῦδας, φησὶν εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιβῶναι βασιλείαν, μετὰ τὴν ἥδη
 πρότερον ἰστορηθεῖσαν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως ἐπὶ
 Δομετιανῷ μαρτυρίαν. γράφει δὲ ἕτως· „ἔρχονται ἐν καὶ προηγῶνται 6
 20 „πάσης ἐκκλησίας ὡς μάρτυρες καὶ ἀπὸ γένους τῷ Κυρίῳ, καὶ γενομένης
 „εἰρήνης βαθείας ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ μέντοι μέχρι Τραϊανῷ Καίσαρος,
 „μέχρις οὐ ὁ ἐκ θεῆς τῷ Κυρίῳ, ὁ προειρημένος Συμεὼν νίδος Κλωπᾷ,
 „συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τῶν αἵρέσεων, ὡσαύτως κατηγορήθη καὶ αὐτὸς ἐπὶ
 „τῷ αὐτῷ λόγῳ ἐπὶ Ἀττικῷ τῷ ὑπατικῷ. καὶ ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις αἰκι-
 25 „ζόμενος ἐμαρτύρησεν, ὡς πάντας ὑπερθανμάζειν καὶ τὸν ὑπατικόν,
 „πῶς ἑκατὸν εἰκοσι τυγχάνων ἐτῶν ὑπέμεινε· καὶ ἐκελεύσθη σταυρω-
 „θῆναι.“ ἐπὶ τέτοις ὁ αὐτὸς ἀνὴρ διηγόμενος τὰ κατὰ τὰς δηλυμένας 7
 ἐπιλέγει, ὡς ἄρα μέχρι τῶν τότε χρόνων παρθένος καθαρὰ καὶ ἀδιά-
 φθορος ἔμεινεν ἡ ἐκκλησία, ἐν ἀδήλῳ πε σκότει φωλεονόντων εἰσέτι τότε
 30 τῶν, εἰ καὶ τινες ὑπῆρχον, παραφθείρειν ἐπιχειρόντων τὸν ὑγῆ κανόα
 τῷ σωτηρὶς κηρύγματος. ὡς δ' ὁ ἱερὸς τῶν ἀποστόλων χρόνος διάφορον 8

5. τὸ add. cf N, om. volgo. | 7. Σμ.] Σίμωνος αε, Σιμμωνος h. | 8. ὧν om. h. | 15. οὐ] οὐ καὶ b c d f. | αὐτὸν] αὐτὴν h i k N. | πρότερον — H. E. III, 11. | 17. φησὶν] ὅν φησιν h i k N. | 18. πρὸτ. ἰστορ. — H. E. III, 20. | 24. πολλαῖς ἡμέραις a g h i k m t N B, πολλάς ἡμέρας c f S V H, πολλαῖς ἡμέρας e. Cf. supra p. 107, 5. | 29. ἔμεινεν b c d f k s, ἔμεινεν a e g h N E: utramque lectionem exhibet i (a pr. m.). | σκότει φωλ. a c f S V H, σκότει ως φωλ. e, σκοτίως φωλ. g k B, σκοτίως ἐμφωλ. i (a sec. m.), σκότει ἐν φωλ. h, σκοτίφ φωλ. N.

εὐλήφει τῷ βίῃ τέλος, παρεληλύθει τε ἡ γενεὰ ἐκείνη τῶν αὐταῖς ἀκοαῖς
 τῆς ἐνθ' αὐτῇ σοφίας ἐπακῶσαι κατηξιωμένων, τηρικαῦτα τῆς ἀθείας πλάτης
 ἀρχὴν ἐλάμβανεν ἡ σύστασις, διὰ τῆς τῶν ἐτεροδιδασκάλων ἀπάτης, οἱ
 καὶ, ἅτε μηδεὶς ἐστὶ τῶν ἀποστόλων λειπομένη, γυνῇ λοιπὸν ἤδη τῇ
 κεφαλῇ τῷ τῆς ἀληθείας κηρύγματι τὴν ψευδῶς ἡγεμονίαν γινώσκον ἀντικηρύτ- 5
 τειν ἐπεχείρουν.

C A P. 33.

Ὅπως Τραϊανὸς ζητεῖσθαι Χριστιανοὺς ἐκέλευεν.

(Nic. H. E. III, 17.)

- 1 Τοσούτος γε μὴν ἐν αἰεσίσι τόποις ὁ καθ' ἡμῶν ἐπετάθη τότε διω- 10
 γμός, ὡς Πλίνιον Σεκῦνδον ἐπισημότατον ἡγεμόνων, ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν
 μαρτύρων κινήθοντα, βασιλεῖ κοινώσασθαι περὶ τῷ πλήθει τῶν ὑπὲρ τῆς
 πίστεως ἀναρριμένων, ἅμα δ' ἐν ταύτῳ μηνῦσαι, μηδὲν ἀνόσιον μηδὲ
 παρὰ τὸς νόμους πράττειν αὐτοὺς κατελιγμέναι, πλὴν τό γε ἅμα τῇ ἰσ-
 τυγερομένῳ τὸν Χριστὸν θεῷ δίκην ὑμνεῖν, τὸ δὲ μοιχεύειν καὶ φο- 15
 βεύειν καὶ τὰ συγγενῇ τέτοις ἀθέμιτα πλημμελήματα καὶ αὐτοὺς ἀπαγο-
 2 ρεύειν, πάντα τε πράττειν ἀκολούθως τοῖς νόμοις. πρὸς αὐτὸν Τραϊανὸν
 δόγμα τοιοῦτον τεθεῖκέναι, τὸ Χριστιανῶν φύλον μὴ ἐκζητεῖσθαι μὲν,
 ἐμπεσὸν δὲ κολάζεσθαι· οὐ γενομένης ποσὸς μὲν τῷ διωγμῷ σβεσθῆναι τὴν
 ἀπειλὴν· σφοδρότατα ἐγκείμεν, οὐ χείρονάς γε μὴν τοῖς κακουργεῖν περὶ 20
 ἡμᾶς ἐθέλοισι λείπεσθαι προσφάσεις, ἴσθ' ὅπη μὲν τῶν δῆμων, ἴσθ' ὅπη
 δὲ καὶ τῶν κατὰ χώρας ἀρχόντων τὰς καθ' ἡμῶν συσκευαζομένων ἐπι-
 βολὰς, ὡς καὶ ἄνεν προφανῶν διωγμῶν μισθὸς κατ' ἐπαρχίαν ἐξάπτεσθαι,
 3 πλείους τε τῶν πιστῶν διαφόροις ἐναγωνίζεσθαι μαρτυρίοις. εἰληπται δ'
 ἡμῖν ἡ ἱστορία ἐξ ἧς ἀνωτέρω δεδηλώκαμεν τῷ Τερτυλλιανῷ Ῥωμαϊκῆς 25
 ἀπολογίας, ἧς ἡ ἐρμηγεία τὸτον ἔχει τὸν τρόπον· „καίτοι εὐρήκαμεν καὶ
 „τὴν εἰς ἡμᾶς ἐπιζήτησιν κεκωλυμένην. Πλίνιος γὰρ Σεκῦνδος ἡγέμενος
 „ἐπαρχίᾳ, κατακρίνας Χριστιανούς τινας καὶ τῆς ἀξίας ἐκβαλὼν, ταρα-

1. παρεληλύθειν h. | αὐταῖς] αὐτῶν h. | 3. ἀρχὴν] τὴν ἀρχ. a c S V H, τὴν
 om. c f g h i k N B. | 4. λειπ.] ὑπολειπ. h. | τῇ om. a (a pr. m.) e h i k N. | 6. post
 ἐπεχείρουν add. καὶ ταῦτα μὲν ἵστος περὶ τῶν διαλαβῶν ὡς πωρ ἔλεξεν. ἡμεῖς
 δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς τῆς (τῆς om. H) ἱστορίας ὁδῷ προβαίνοντες ἵσμεν a c S V H, om.
 b c d f g h i s R V. S. B K (de Ruf. p. 235) H b. | 11. Πλίνιον — Epp. X, 96. |
 17. Τραϊανόν — Plin. Epp. X, 97. | 18. μὴ om. e h. | 19. οὐ γενομένης a c f E,
 δι' οὐ (sine gen.) e g h i k. | 20. ἐγκείμεν a c f g E, ἐγκειμένην e h i k n t. | 23. ἐπαρ-
 χίαν] ἐπαρχίαν h i k N. | 25. ἡμῖν om. e g h i k. | ἀνωτέρω e h i k. | 26. ἀπολογίας
 — Tertull. Apol. 2. | 27. Πλίνιος] Πλίνιος c g k. Supra eandem scripturam ex-
 hibent g k. | post ἡγέμενος add. τῆς c f E, om. a e g h i k N.

„χθὲς τῷ πλήθει δηγνόμεν τί αὐτῷ λοιπὸν εἴη πρακτέον. Τραϊανῷ ἔν
 „τῷ βασιλεῖ ἀνεκοινώσατο λέγων, ἔξω τῷ μὴ βέλεσθαι αὐτὸς εἰδωλο-
 „λατρεῖν ἔδεν ἀνόσιον ἐν αὐτοῖς εὐρηκίται. ἐμήνυε δὲ καὶ τὸτο, ἀνί-
 „στασθαι ἰωθεν τὰς Χριστιανὰς, καὶ τὸν Χριστὸν θεῷ δίκην ὑμνεῖν,
 5 „καὶ πρὸς τὸ τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν διαφνύσσειν, κωλύεσθαι φορεῖν,
 „μοιχεύειν, πλειονεκτεῖν, ἀποστερεῖν καὶ τὰ τέτοις ὅμοια. πρὸς ταῦτα
 „ἀντέγραψε Τραϊανὸς, τὸ τῶν Χριστιανῶν γῆλον μὴ ἐκζητεῖσθαι μὲν,
 „ἱμνιστὸν δὲ κολάζεσθαι.“ καὶ ταῦτα μὲν ἐν τέτοις ἦν.

C A P. 34.

10 Ὅπως τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τρίτος Εὐαρίστος ἡγείται.
 (Nic. H. E. III, 25.)

Τῶν δὲ ἐπὶ Ῥώμης ἐπισκόπων ἔτι τρίτῃ τῆς τῷ προσηρημένου βασι-
 λέως ἀρχῆς Κλήμης Εὐαρίστῃ παραδὼς τὴν λειτουργίαν ἀναλύει τὸν βίον,
 τὰ πάντα προστάς ἐτι ἐννεία τῆς τῷ θεῷ λόγῳ διδασκαλίας.

C A P. 35.

15 Ὡς τρίτος τῆς Ἱεροσολύμων Ἰουδῆτος ἡγείται.
 (Nic. H. E. III, 2.)

Ἀλλὰ καὶ τῷ Συμεῶνος τὸν δηλωθέντα τελειωθέντος τρόπου, τῆς
 ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκοπῆς τὸν θρόνον Ἰσθαῖος τις ὄνομα Ἰῦστος, μυρίων
 20 ὄσων ἐκ περιτομῆς εἰς τὸν Χριστὸν τηλικαῦτα πεπιστευκότων εἰς καὶ
 αὐτὸς ὢν, διαδίδχεται.

C A P. 36.

Περὶ Ἰγνατίου καὶ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ.
 (Nic. H. E. III, 29.)

25 Διέκριπέ γε μὴν κατὰ τέρας ἐπὶ τῆς Ἀσίας τῶν ἀποστόλων ὁμι- 1
 λητῆς Πολύκαρπος, τῆς κατὰ Σμύρναν ἐκκλησίας πρὸς τῶν αὐτοπτῶν
 καὶ ὑψηρετῶν τῷ Κυρίῳ τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκειριμισμένος. καθ' ὃν ἔγνωρί- 2
 ζετο Παπίας τῆς ἐν Ἱεραπόλει παροικίας καὶ αὐτὸς ἐπίσκοπος, ἀνὴρ τὰ
 πάντα ὅτι μάλιστα λογιώτατος καὶ τῆς γραφῆς εἰδῆμων, ὃ τε παρὰ
 30 πλείστοις εἰσέτι νῦν διαβόητος Ἰγνάτιος, τῆς κατ' Ἀντιόχειαν Πέτρου
 διαδοχῆς δεύτερος τὴν ἐπισκοπὴν κεκληρωμένος. λόγος δ' ἔχει τῶτον 3

1. δηγνόμεν acfE, διὸ ἡγνόμεν egkN, δι' ὃ ἡγν. him. | ἔν om. egikN. |
 3. ἐμήνυε] ἐμνημόνευσε h. | 7. μὴ om. h. | 28. ἀνὴρ — εἰδῆμων om. bcdsfghl
 RF^aS^a, habent aeeki (in marg.), tuetur H^a B H^b K (de Ruf. p. 236.).

ἀπὸ Συρίας ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἀναπεμφθέντα θηρίων γενέσθαι
 4 βορὰν τῆς εἰς Χριστὸν μαρτυρίας ἵκεν. ἔτος δὲ ἐν τὴν δὲ Ἀσίᾳς
 ἀνακομιδὴν μετ' ἐπιμελειστάτης φρουρῶν φυλακῆς ποιούμενος τὰς κατὰ
 πόλιν αἰς ἐπιδήμει παροικίας ταῖς διὰ λόγων ὁμιλίαις τε καὶ προτρο-
 παῖς ἐπιρρῶννός, ἐν πρώτοις μάλιστα προφυλάττεσθαι τὰς αἰρέσεις ἄρτι 5
 τότε πρώτων ἀναφύεισας καὶ ἐπιπολαΐσας παρῆναι, πρῶτον τε ἀπρίξ
 ἔχεισθαι τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως, ἣν ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ ἡγγρα-
 5 φως ἤδη μαρτυρούμενος διατυπώσθαι ἀναγκαῖον ἤγειτο. οὕτω δὴτα ἐν
 Σμύρνῃ γενόμενος, ἐνθα ὁ Πολύκαρπος ἦν, μίαν μὲν τῇ κατὰ τὴν Ἐφε-
 σον ἐπιστολὴν ἐκκλησίᾳ γράφει, ποιμένος αὐτῆς μνημονεύων Ὀνησίμω, 10
 ἐτέραν δὲ τῇ ἐν Μιγνησίᾳ τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ, ἐνθα πάλιν ἐπισκόπῳ
 Λάμψα μνήμην πεποιήται, καὶ τῇ ἐν Τράλλεσι δὲ ἄλλῃ, ἣν ἄρχοντα τότε
 6 ὄντα Πολύβιον ἱστορεῖ. πρὸς ταύταις καὶ τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ γράφει,
 ἣ καὶ παρακλήσιν προτείνει, ὥς μὴ παραιτησάμενοι τῇ μαρτυρίᾳ τῆς
 ποθυμένης αὐτὸν ἀποστερήσαιν ἔλπίδος. ἐξ ὧν καὶ βραχύτατα εἰς ἐπί- 15
 7 δεῖξιν τῶν εἰρημένων παραθίσθαι ἄξιον. γράφει δὲ ἔν κατὰ λέξιν· „ἀπὸ
 „Συρίας μέχρι Ῥώμης θηριομαχῶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, πυκνὸς καὶ
 „ἡμέρας, ἐνδεδιμένος δέκα λεοπάρδοις, ὃ ἐστὶ στρατιωτικὸν τάγμα, οἱ
 „καὶ εὐεργετούμενοι χεῖροντες γίνονται. ἐν δὲ τοῖς ἀδικήμασι αὐτῶν μάλ-
 8 „λον μαθητεύομαι, ἀλλ' οὐ παρὰ τῷτο δεικναιώμαι. ὀναίμην τῶν θη- 20
 „ρίων τῶν ἐμοὶ ἐτοιμῶν, ἃ καὶ εὐχόμαι σύντομά μοι εἶρεθῆναι, ἃ καὶ
 „κολακεύσω συντόμως με καταφαγεῖν, ἔχ ὥσπερ τινῶν δειλαινόμενα ἔχ
 9 „ἤψαντο· καὶ αὐτὰ δὲ ἄκουτα μὴ θέλῃ, ἐγὼ προσβιάσομαι. συγγνώμην
 „μοι ἔχετε. τί μοι συμφέρει, ἐγὼ γινώσκω. νῦν ἄρχομαι μαθητῆς εἶναι.
 „μηδὲν με ζηλώσαι τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων, ἵνα Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτύχω· 25
 „πῦρ καὶ σταυρὸς, θηρίων τε σοστάσεις, σκορπισμοὶ ὁσίων, συγκοπαὶ
 „μελῶν, ἀλεσμοὶ ὅλα τῷ σώματος, κολάσεις τῷ διαβόλῳ εἰς ἐμὲ ἐρχέ-
 10 „σθωσαν, μόνον ἵνα Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτύχω.“ καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ τῆς
 δηλωθείσης πόλεως ταῖς καταλεγθείσαις ἐκκλησίαις διεντυπώσατο. ἦδη δ'
 ἐπὶ κείνῃ τῆς Σμύρνης γενόμενος ἀπὸ Τρωάδος τοῖς τε ἐν Φιλαδελφείᾳ 30

2. ἔτος δὲ ἐν *bedfik*, καὶ δὲ *aeg hE*, καὶ τοῖνυν *N*. | 4. αἰς] ἐν *a:z gh*. |
 παροικίας *ce*. | 6. ἀναφύεισας καὶ *om. aehik*. | 10. ἐπιστολὴν post *Ἐφίσον po-*
nunt cffghk B, post *μίαν μὲν aehSVH*. | 12. Τράλλεσι] Τράλλεσι *cf*. | 16. γρά-
 φει — *Ignat. Ep. ad Rom. c. 5*. | 19. χεῖροντες *bedfik*, χείροντες *aeh Ignat. NE*. |
 21. ἐτοιμῶν] ἡτοιμασμένων *Ignat.* | σύντομα] σύντομα *cum Isaaco Vossio V^a*,
 ἔτοιμα *Ignat.* | 23. ἤψαντο *cfghik Ignat. B Hb*, ἤφατο *aegSS^a H*. | 25. ζηλώ-
 σαι *V^a*, ζηλώσαι *VS^a HH^a B*, ζηλώση *Ignat.* | 26. σοστάσεις *aecf Ignat. NE*,
 σίστασεις *ghik*. | 27. ἀλεσμοὶ] δεσμοὶ *h*. | 28. ἵνα Ἰ. Χ.] Ἰ. Χ. ἵνα *gh*. | 30. Φι-
 λαδελφεῖς] Φιλαδελφεῖς *cef*.

αὐτοῖς διὰ γραφῆς ὁμιλεῖ καὶ τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ, ἰδίως τε τῷ ταύ-
 της προηγεμένῳ Πολυκάρπῳ, ὃν οἶα δὴ ἀποστολικὸν ἄνδρα εὖ μάλα
 γνωρίζων, τὴν κατ' Ἀντιόχειαν αὐτῷ ποιήσας ὡς αὐτὸς γνήσιος καὶ ἀγαθὸς
 ποιμὴν παρατίθεται, τὴν περὶ αὐτῆς φροντίδα διὰ σπουδῆς ἔχειν αὐτὸν
 5 ἀξίων. ὁ δ' αὐτὸς Σμυρναίοις γράφων ἐκ οἷδ' ὁπόθεν ῥητοῖς ἀνυγίχρη- 11
 ται, τοιαῦτά τινα περὶ τοῦ Χριστοῦ διεξιὼν· „ἐγὼ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνά-
 „στασιν ἐν σαρκὶ αὐτὸν οἶδα καὶ πιστεύω ὄντα. καὶ ὅτε πρὸς τοὺς περὶ
 „Πέτρον ἐλήλυθεν, ἔφη αὐτοῖς· λάβετε, ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι
 „ἐκ εἰμὶ δαιμόσιον ἀσώματος· καὶ εὐθὺς αὐτῷ ἤψαντο καὶ ἐπίστευσαν.“
 10 οἶδε δὲ αὐτὸ τὸ μαρτύριον καὶ ὁ Εἰρηναῖος, καὶ τῶν ἐπιστολῶν αὐτῷ 12
 μνημονεύει λέγων ἕτως· „ὡς εἰπεί τις τῶν ἡμετέρων διὰ τὴν πρὸς Θεὸν
 „μαρτυρίαν κατακριθεὶς πρὸς θηρία, ὅτι σῖτός εἰμι θεῷ, καὶ δι' ὁδόντων
 „θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος ἐνέριθω.“ καὶ ὁ Πολυκάρπος 13
 δὲ τούτων αὐτῶν μύνηται ἐν τῇ φερομένῃ αὐτῷ πρὸς Φιλιππησίους ἐπι-
 15 στολῇ, φάσκων αὐτοῖς ῥήμασι· „παρακαλῶ ὑμᾶς πάντας ὑμᾶς πειθαρχεῖν
 „καὶ ἀσκεῖν πᾶσαν ὑπομοσὴν, ἣν εἴδετε κατ' ὀφθαλμοῦς οὐ μόνον ἐν
 „τοῖς μακαρίοις Ἰγνατίῳ καὶ Ρύφῳ καὶ Ζωσίμῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις
 „τοῖς ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐν αὐτῷ Παύλῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις, πε-
 „πεισμένους ὅτι ἔτσι πάντες ἐκ εἰς κερὸν ἔδραμον, ἀλλ' ἐν πίστει καὶ
 20 „δικαιοσύνῃ, καὶ ὅτι εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς τόπον εἰσὶ παρὰ Κυρίῳ,
 „φ' καὶ συνέπαθον. οὐ γὰρ τὸν νῦν ἡγάπησαν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ
 „ἡμῶν ἀποθανόντα καὶ δι' ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναστάντα.“ καὶ ἐξῆς 14
 „ἐπιφέρει· „ἐγράψατέ μοι καὶ ὑμεῖς καὶ Ἰγνατίος, ἵνα εἰάν τις ἀπέρχηται
 „εἰς Συρίαν, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἀποκομίσῃ γράμματα. ὅπερ ποιήσω,
 25 „εἰάν λάβω καιρὸν εὐθετος, εἴτε ἐγὼ, εἴτε ὃν πέμπω πρεσβεύσοντα καὶ
 „περὶ ὑμῶν. τὰς ἐπιστολάς Ἰγνατίου τὰς πεμφθεῖσας ἡμῖν ὑπ' αὐτῷ καὶ 15
 „ἄλλας ὅσας εἶχομεν παρ' ἡμῖν ἐπέμψαμεν ὑμῖν καθὼς ἐνετείλασθε, αἵ-
 „τινες ὑποπεταγμέναι εἰσὶ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ἐξ ὧν μεγάλα ὠφελήθηται
 „δυνήσεσθε. περιέχουσι γὰρ πίστιν καὶ ὑπομοσὴν καὶ πᾶσαν οἰκοδομὴν
 30 „τὴν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἀνήκσαν.“ καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἰγνατίον
 τοιαῦτα. διαδέχεται δὲ μετ' αὐτὸν τὴν Ἀντιόχειας ἐπισκοπὴν Ἡρώς.

6. ἐγὼ δὲ — Ignat. Ep. ad Smyrn. c. 3. | 7. ὄντα] αὐτὸν ὄντα h. | 10. οἶδε] οἶδα H errore typogr. | 11. μνημονεύει — Iren. adv. haer. V, 28, 4. p. 327 Mass. coll. Ignat. Ep. ad Rom. c. 4. | 12. Θεὸν] τὸν Θεὸν h. k. | 14. μύνηται — Poly Carp. Ep. ad Philipp. c. 9. | 25. ἐπιφέρει — Polyc. l. l. c. 15. | 26. ὑμῶν] ἡμῶν f. N. | 31. τὴν] τὴν τῆς h.

C A P. 37.

Περὶ τῶν εἰσέτι τότε διαπρεπόντων εὐαγγελιστῶν.

(Nic. H. E. III, 21.)

- 1 Τῶν δὲ κατὰ τέρας διαλαμψάντων καὶ Κοδράτος ἦν, ὃν ἅμα ταῖς
Φιλίππου θυγατράσι προφητικῶ χάρισματι λόγος ἔχει διαπρέψαι. καὶ ἄλλοι 5
δ' ἐπὶ τέτοις πλείους ἔγνωρίζοντο κατὰ τὰςδε, τὴν πρώτην τάξιν τῆς
τῶν ἀποστόλων ἐπὶχόντες διαδοχῆς· οἱ καὶ, ἅτε τηλικῶνδε ὄντες διαπρε-
πεῖς μαθηταί, τὸς κατὰ πάντα τόπον τῶν ἐκκλησιῶν προκαταβληθέντας
ὑπὸ τῶν ἀποστόλων θεμελίως ἐποικοδόμουν, αὐξοῦντες εἰς πλεον τὸ κή-
ρυγμα, καὶ τὰ σωτήρια σπέρματα τῆς τῶν ὕψανων βουσιλείας ἀνὰ πᾶσαν 10
2 εἰς πλάτος ἐπισπείροντες τὴν οἰκουμένην. καὶ γὰρ δὴ πλείστοι τῶν τότε
μαθητῶν σφοδροτέρῃ φιλοσοφίας ἔρωτι πρὸς τῷ θεῷ λόγῳ τὴν ψυχὴν
πληττόμενοι, τὴν σωτήριον πρότερον ἀπεπλήρουν παρακλείουσιν, ἐνδεῶσι
νόμοις τὰς ἑσίας, ἔπειτα δὲ ἀποδημίας στελλόμενοι ἔργον ἐπιτελεῖν
εὐαγγελιστῶν, τοῖς ἐτι ἀάμπαν ἀνηκόοις τῷ τῆς πίστεως λόγῳ κηρύττειν 15
τὸν Χριστὸν φιλοτιμύμενοι, καὶ τὴν τῶν θείων εὐαγγελίων παραδιδόναι
3 γραφῇ. ἔτοι δὲ θεμελίως τῆς πίστεως ἐπὶ ξένοις τισὶ τόποις αὐτὸ μόνον
καταβαλλόμενοι, ποιμένας τε καθιστάντες ἐτέρους, τέτοις τε αὐτοῖς ἰγχιρί-
ζοντες τὴν τῶν ἀρτίως εἰσαχθέντων γεωργίαν, ἐτέρας αὐτοὶ πάλιν χώρας
τε καὶ ἔθνη μετήεσαν σὺν τῇ ἐκ θεοῦ χάριτι καὶ συνεργίᾳ, ἐπεὶ καὶ τῷ 20
θεῷ πνεύματος εἰσέτι τότε δι' αὐτῶν πλείσται παράδοξοι δυνάμεις ἐνέρ-
γουν, ὥστε ἀπὸ πρώτης ἀκροάσεως ἀθρόως αὐτανδρα πλήθῃ προθύμως
τὴν εἰς τὸν τῶν ὅλων δημιουργὸν εὐσέβειαν ἐν ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς κατα-
4 δέχεσθαι. ἀδυνάτω δ' ὄντος ἡμῖν ἅπαντας ἐξ ὀνόματος ἀπαριθμεῖσθαι,
ὅσοι ποτὲ κατὰ τὴν πρώτην τῶν ἀποστόλων διαδοχὴν ἐν ταῖς κατὰ τὴν 25
οἰκουμένην ἐκκλησίαις γέγονασι ποιμένες ἢ καὶ εὐαγγελισταί, τύτων εἰκότως
ἐξ ὀνόματος γραφῇ μόνων τὴν μνήμην κατατεθείμεθα, ὧν ἐτι καὶ νῦν εἰς
ἡμᾶς δι' ὑπομνημάτων τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας ἢ παραδόσις φέρεται, —

C A P. 38.

Περὶ τῆς Κλήμεντος ἐπιστολῆς καὶ τῶν ψευδῶς εἰς αὐτὸν ἀναφερομένων.

(Nic. H. E. III, 18.)

- 1 ὥσπερ ἔν ἀμείλει τῷ Ἰγνατίῳ ἐν αἷς κατελέξαμεν ἐπιστολαῖς, καὶ
τῷ Κλήμεντος ἐν τῇ ἀνωμολογημένῃ παρὰ πᾶσιν, ἣν ἐκ προσώπου τῆς

7. διαπρεπεῖς μαθ. *bcdfg* *l'* *S* *B*, θεωπρεπεῖς μαθ. *hikl'* *H*, μαθ. θεωπρ. *a e S*. | 13. πληττόμενοι] ἀναρπαζόμενοι *gh*. | 14. ἔπειτα] *εἰτα egh*. | 16. τὸν Χριστὸν *om. cfi*. | 18. ἐτέροις *HB* *tacite*. | 23. ἐν ταῖς ἀντῶν *bcdfg hikl'* *S* *B*, αὐταῖς (*sine ἐν ταῖς*) *a e S V S* *H*. | 26. καὶ *om. c*. | 32. verba ὥσπερ τῷ Ἰγνατίῳ, quum appositionis locum obtineant, grammatico separari nequeunt a postremo enunciatō capitis praecedentis, quare *S* et *B* initium capitis 38 faciunt infra, ille a verbis καὶ τῷ μὴ πόρρω (*p.* 113, 9), hic a verbis *ιστίον δὲ κτλ.* (*p.* 113, 10).

Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίων διατυπώσατο, ἐν ᾗ τῆς πρὸς Ἑβραίους
πολλὰ νοήματα παραθεῖς, ἤδη δὲ καὶ ἀντολεξεί ῥητοῖς τισὶν ἐξ αὐτῆς
χρησάμενος, σαφέστατα παρίστησιν ὅτι μὴ ρόν ὑπάρχει τὸ σύγγραμμα.
ὅθι· δὴ καὶ εἰκότως ἔδοξεν αὐτὸ τοῖς λοιποῖς ἐγκαταλειχθῆναι γραμμασι 2
5 τῷ ἀποστόλῃ. Ἑβραίοις γὰρ διὰ τῆς πατρὶς γλώττης ἐγγράφως ὁμιλη-
κότος τῷ Παύλῃ, οἱ μὲν τὸν εὐαγγελιστὴν Ἀσκᾶν, οἱ δὲ τὸν Κλήμεντα
τῦτον αὐτὸν ἐρμηνεύσαι λίγσαι τὴν γραφὴν. ὁ καὶ μᾶλλον ἂν εἴη ἀλη- 3
θὺς, τῷ τὸν ὁμοιον τῆς φράσεως χαρακτῆρα τὴν τε τῷ Κλήμεντος ἐπι-
στολὴν καὶ τὴν πρὸς Ἑβραίους ἀποσώζειν, καὶ τῷ μὴ πόρρω τὰ ἐν ἑκα-
10 τέροις τοῖς συγγράμμασι νοήματα καθιστάναι. ἰστίον δ' ὥς καὶ δευτέρα 4
τις εἶναι λίγεται τῷ Κλήμεντος ἐπιστολῇ. οὐ μὴν εἴθ' ὁμοίως τῇ προτέρᾳ
καὶ ταύτην γνωρίζον ἐπιστάμεθα, ὅτι μὴδὲ καὶ τὰς ἀρχαίας αὐτῇ κερη-
μέτως ἴσμεν. ἤδη δὲ καὶ ἕτερα πολυεπὴ καὶ μακρὰ συγγράμματα ὡς τῷ 5
αὐτῷ ἔχθεις καὶ πρώην τινας προήγαγον, Πίετρε δὴ καὶ Ἀπίωνος διαλόγους
15 περιέχοντα, ὧν ἂν ὅλως μνήμη τις παρὰ τοῖς παλαιοῖς φέρεται. ἀδὲ
γὰρ καθαρὸν τῆς ἀποστολικῆς ὀρθοδοξίας ἀποσώζει τὸν χαρακτῆρα. ἡ
μὲν ὅν τῷ Κλήμεντος ὁμολογούμενη γραφὴ πρόδηλος. εἴρηται δὲ καὶ τὰ
Ἰγνατίου καὶ Πολυκάρπου.

C A P. 39.

20

Περὶ τῶν Παπῶν συγγραμμάτων.

(Nic. H. E. III, 20.)

Τῷ δὲ Παπῶν συγγράμματα πέντε τὸν ἀριθμὸν φέρεται, ἃ καὶ 1
ἐπιγράφεται, Λογίων κυριακῶν ἐξηγήσεως. τέττω καὶ Εἰρηναῖος ὡς μόνων
αὐτῷ γραφέντων μνημονεύει, ὡδέ πως λέγων· „ταῦτα δὲ καὶ Παπῶν ὁ
25 „Ἰωάννης μὲν ἀκροστής, Πολυκάρπου δὲ ἐταῖρος γεγονώς, ἀρχαῖος ἀγῆρ,
„ἐγγράφως ἐπιμαρτυρεῖ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἑαυτοῦ βιβλίων. ἔστι γὰρ
„αὐτῷ πέντε βιβλία συντεταγμένα.“ καὶ ὁ μὲν Εἰρηναῖος ταῦτα. αὐτός 2
γε μὴν ὁ Παπῶν κατὰ τὸ προσοίμιον τῶν αὐτῷ λόγων ἀκροατὴν μὲν καὶ
αὐτόπτην ἰδαμῶς ἑαυτὸν γενέσθαι τῶν ἱερῶν ἀποστόλων ἐμφαίνει, παρ-
30 ληφέναι δὲ τὰ τῆς πίστεως παρὰ τῶν ἐκείνους γνωρίμων διδάσκει δι' ὧν
φησὶ λῆξιν· „ἐκ ἀκνήσω δὲ σοι καὶ ὅσα ποτὲ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων 3

4. δι' καὶ add. cfik, om. aegh E. | 7. ἂν εἴη cf gik B, εἴη ἂν a e h S V H S*. |
8. τῷ τὸ a e f S. | 9. τῷ τὸ a e S, om. f. | 14. Ἀπίωνος d e f h i (a pr. m.)
N V S* H B, Ἀππίωνος a b c k S. | 23. ἐξηγήσεων g: fort. leg. ἐξηγήσεως. | 24. μνημ.
— Iron. adv. haer. V, 33, 4. p. 333 Mass. | δ add. a e e f g B, om. k i k N S V H S*. |
26. μαρτυρεῖ cf. | ἑαυτοῦ cf i k N B, αὐτοῦ a e g h S V H S*. | βιβλίων g, βιβλίων volgo.

„καλῶς ἔμαθον καὶ καλῶς ἐμνημόνευσα, συντάξαι ταῖς ἐρμηνείαις, δια-
 „βιβραίνεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν ἀληθείαν. οὐ γὰρ τοῖς τὰ πολλὰ λέγουσιν
 „ἐκμυρον ὥσπερ οἱ πολλοὶ, ἀλλὰ τοῖς τάλιθ' διδάσκουσιν, ἰδὲ τοῖς τὰς
 „ἁλλοτρίας ἐντολὰς μνημονεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς τὰς παρὰ τῷ κυρίῳ τῇ
 4 „πίστει δεδομένας καὶ ἀπ' αὐτῆς παραγινόμενας τῆς ἀληθείας. εἰ δέ πε 5
 „καὶ παρηκολυθηκώς τις τοῖς πρεσβυτέροις ἔλθοι, τὴν τῶν πρεσβυτέρων
 „ἀνέκρινον λόγους· τί Ἀνδρέας ἢ τί Πέτρος εἶπεν ἢ τί Φίλιππος ἢ τί
 „Θωμᾶς ἢ Ἰάκωβος ἢ τί Ἰωάννης ἢ Ματθαῖος ἢ τις ἕτερος τῶν τῷ
 „κυρίῳ μαθητῶν, αἱ τε Ἀριστίων καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης οἱ τῷ
 „κυρίῳ μαθιῖται λέγουσιν. οὐ γὰρ τὰ ἐκ τῶν βιβλίων τοσούτον με ὠφε- 10
 5 „λεῖν ὑπελάμβανον, ὅσον τὰ παρὰ ζωσῆς φωτὸς καὶ μενίσσης.“ ἔνθα
 καὶ ἐπιστῆσαι ἄξιον δις καταριθμῶντι αὐτῷ τὸ Ἰωάννη ὄνομα, ὡς τὸν
 μὲν πρότερον Πέτρου καὶ Ἰακώβου καὶ Ματθαίου καὶ τοῖς λοιποῖς ἀπο-
 στόλοις συγκαταλέγει, σαφῶς δηλῶν τὸν εὐαγγελιστὴν, τὸν δ' ἕτερον
 Ἰωάννην διαστείλεις τὸν λόγον ἑτέροις παρὰ τὸν τῶν ἀποστόλων ἀριθμὸν 15
 κατατάσσει, προτάξας αὐτῷ τὸν Ἀριστίωνα, σαφῶς τε αὐτὸν πρεσβύ-
 6 τερον ὀνομάζει. ὥς καὶ διὰ τέτων ἀποδεικνυσθαι τὴν ἱστορίαν ἀληθῆ
 τῶν δύο κατὰ τὴν Ἀσίαν ὁμωνυμίᾳ κεχρησθαι εἰρηκότων, δύο τε ἐν
 Ἐφέσῳ γενέσθαι μνήματα καὶ ἑκάτερον Ἰωάννη ἐν νῦν λέγεσθαι. οἷς καὶ
 ἀναγκαῖον προσίχιν τὸν νῦν· εἰκὸς γὰρ τὸν δεύτερον, εἰ μὴ τις ἐθέλοι 20
 τὸν πρῶτον, τὴν ἐπ' ὀνόματος φερομένην Ἰωάννη ἀποκίλυσιν ἰωρακίνας.
 7 καὶ ὁ νῦν δὲ ἡμῖν δηλόμενος Παπίας τὴν μὲν τῶν ἀποστόλων λόγους
 παρὰ τῶν αὐτοῖς παρηκολυθηκόντων ὁμολογεῖ παρεληφέναι, Ἀριστίωνος
 δὲ καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ Ἰωάννῃ αὐτήκοον ἑαυτὸν φησὶ γενέσθαι. ὀνομαστί
 γὰρ πολλάκις αὐτῶν μνημονεύσας ἐν τοῖς αὐτῷ συγγράμμασι τίθησιν αὐτῶν 25
 8 παραδόσεις. καὶ ταῦτα δ' ἡμῖν ἐκ εἰς τὸ ἀχρηστον εἰρησθῶ. ἄξιον δὲ
 ταῖς ἀποδοθείσαις τῷ Παπία φωναῖς προσάψαι λέξεις ἑτέρας αὐτῷ, δι'
 ὧν παράδοξά τινα ἱστορεῖ καὶ ἄλλα, ὥσ' ἐκ παραδόσεως εἰς αὐτὸν
 9 ἔλθόντα. τὸ μὲν ἔν κατὰ τὴν Ἱεράπολιν Φίλιππον τὸν ἀπόστολον ἅμα
 ταῖς θυγατρῶσι διατερεῖν, διὰ τῶν πρόσθεν δεδῆλωται, ὥς δὲ κατὰ τὴν 30
 αὐτῆς ὁ Παπίας γεγόμενος διήγησιν παρεληφέναι θανυμασίας ὑπὸ τῶν
 τῷ Φιλίππῳ θυγατέρων μνημονεύει, τὰ νῦν σημειωτέον. νεκρῷ γὰρ ἀνά-
 στασις· κατ' αὐτὸν γεγενῆσιν ἱστορεῖ, καὶ αὐ πάλιν ἕτερον παρὰ μύθεον

1. συντάξαι b c d f i k N, συγκατατάξαι a e h S V S a B, συγκατάξαι H erroro
 typogr. | 5. παραγινόμενας a c f g E, παραγινόμενοις e h i k N. | 9. οἱ om. e h i k N. |
 10. τῶν om. g. | 12. ἐπιστῆσαι] παραστῆσαι h. | 20. γὰρ] γὰρ ὅν h. | 25. post
 πείων add. καὶ h i k.

περὶ Ἰῦστον τὸν ἐπικληθέντα Βαρσαβᾶν γενοῦς, ὡς δηλητήριον φάρ-
μακον ἐμπιόντος καὶ μηδὲν ἀγῶς διὰ τὴν τῷ κυρίῳ χάριν ὑπομείναντος.
τῦτον δὲ τὸν Ἰῦστον μετὰ τὴν τῷ σωτήρος ἀνάληψιν τὰς ἱερὰς ἀποστό- 10
λυσ μετὰ Ματθαίᾳ στήσαι τε καὶ ἐπύξασθαι ἀντὶ τῷ προδότῃ Ἰῶδα ἐπὶ
5 τὸν κλῆρον τῆς ἀναπληρώσεως τῶ ἀντὶν ἀριθμῷ, ἣ τῶν Πράξεων ὡδέ
πως ἱστορεῖ γραφή· „καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσήφ τὸν καλόμενον Βαρσαβᾶν,
ὃς ἐπικλήθη Ἰῦστος, καὶ Ματθαίαν· καὶ προσευξάμενοι εἶπον.“ καὶ ἄλλα 11
δὲ ὁ αὐτὸς ὥσῃ ἐκ παραδόσεως ἀγράφῃ εἰς αὐτὸν ἤκουτα παρατίθεται,
ξένας τέ τινας παραβολὰς τῷ σωτήρος καὶ διδασκαλίας αὐτοῦ, καὶ τινὰ
10 ἄλλα μυθικώτερα. ἐν οἷς καὶ χιλιάδα τινὰ φησιν ἔσθαι μετὰ τὴν 12
ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, σωματικῶς τῆς Χριστοῦ βασιλείας ἐπὶ ταυτησὶ τῆς
γῆς ὑποστησომῆνης. ἃ καὶ ἡγῶμαι τὰς ἀποστολικὰς παρεκδεξάμενον διη-
γήσεις ὑπολαβείν, τὰ ἐν ὑποδείγμασι πρὸς αὐτῶν μυστικῶς εἰρημένα μὴ
συνεωρακότα. σφόδρα γάρ τοι σμικρὸς ὢν τὸν νῦν, ὥς ἐν ἐκ τῶν αὐτῶ 13
15 λόγων τεκμηράμενον εἰπεῖν, φαίνεται· πλὴν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν πλεί-
στοις ὁσοῖς τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῆς ὁμοίας αὐτῶ δόξης παραίτιος γέ-
γνε, τὴν ἀρχαιότητα τὰνδρὸς προβεβλημένοις, ὥσπερ ἐν Εἰρηναίῳ, καὶ
εἴ τις ἄλλος τὰ ὅμοια φροσῶν ἀναπέφηγεν. καὶ ἄλλας δὲ τῇ ἐαυτοῦ 14
γραφῇ παραδίδωσιν Ἀριστίωνος τῷ πρόσθεν δεδλωμένε τῶν τῷ κυρίῳ
20 λόγων διηγήσεις καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ Ἰωάννῃ παραδόσεις, ἐφ' αἷς τὰς φιλο-
μαθεῖς ἀναπέμψαντες ἀναγκαίως νῦν προσθήσομεν ταῖς προεκτεθείσαις
αὐτῷ φωναῖς παραδόσιν, ἣ περὶ Μάρκου τῷ τὸ εὐαγγέλιον γεγραφότος
ἐκτίθεται διὰ τούτων· „καὶ τῷτο ὁ πρεσβύτερος· ἔλεγε· Μάρκος μὲν ἐρ- 15
„μηνευτῆς Πέτρου γενομένος, ὅσα ἐμνημόνευσεν, ἀκριβῶς ἔγραψεν, οὐ μὲν-
25 „τοι τάξει, τὰ ὑπὸ τῷ Χριστῷ ἢ λεχθέντα ἢ πραχθέντα. ἔτι γὰρ ἤκουσε
„τῷ κυρίῳ, ὅτε παρηκολούθησεν αὐτῷ, ὕστερον δὲ ὡς ἔφην Πέτρον, ὃς
„πρὸς τὴς χρείας ἐποιεῖτο τὰς διδασκαλίας, ἀλλ' ἐχ' ὥσπερ σύνταξιν
„τῶν κυριακῶν ποιούμενος λόγων, ὥστε εἶδεν ἡμερτε Μάρκος, ὅπως ἔνια
„γράφας ὡς ἀπεμνημόνευσεν. ἐνὸς γὰρ ἐποιήσατο πρόνοιαν, τῷ μηδὲν
30 „ὧν ἤκουσε παραλιπεῖν, ἢ ψεύσασθαι τι ἐν αὐτοῖς.“ ταῦτα μὲν ἐν ἰστο-
ρηται τῷ Παπία περὶ τῷ Μάρκου. περὶ δὲ τῷ Ματθαίῳ ταῦτ' εἴρηται· 16

1. Βαρσαβᾶν] Βαρσαβᾶν d c d f h l o et infra. | 6. ἱστορεῖ — Act. 1, 25. |
7. εἶπον] εἶπαν cf. | 8. post αὐτός add. συγγραφεὶς A S V H S*, om. a c e f g i k B H P. |
10. εἶσαν cf i k, ὡς a e g h E. | 11. post τῆς add. τῷ A S V H, om. a c e f g i k N B H P. |
18. ἐαυτοῦ cf i k, ἰδιῶ a e g h E. | 22. ἣ] ἣν x. | 28. λόγων cf A V H B, λογίων
a e g i k N S S* Z R*.

„Ματθαῖος μὲν ἔν Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ τὰ λόγια συνεγράψατο, ἡρμήνευσεν
 17 „δ' αὐτὰ ὡς ἦν δυνατὸς ἕκαστος.“ κίχρηται δ' αὐτὸς μαρτυρίαις ἀπὸ
 τῆς Ἰωάννου προτίρας ἐπιστολῆς καὶ ἀπὸ τῆς Πίτρου ὁμοίως. ἐκτίθεται
 δὲ καὶ ἄλλην ἱστορίαν περὶ γυναικὸς, ἐπὶ πολλαῖς ἁμαρτίαις διαβληθείσης
 ἐπὶ τῇ κυρίῃ, ἣν τὸ κατ' Ἑβραίως εὐαγγέλιον περιέχει. καὶ ταῦτα δ' 5
 ἡμῖν ἀναγκαίως πρὸς τοῦς ἐκτεθείσιν ἐκτετηρηθήσθω.

Τίλος τῇ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγῳ τρίτῳ.

1. συνεγράψατο *cfghVHRR*^a, συνετάξατο *aeikNSS*^a. | 2. ἦν δυνατὸς
bcdfgiklNR^aS^aBHb, ἡδυνατὸς *h*, ἦν δυνατὸν *x*, ἡδύνατο *aeSVH*. | αὐτὸς
cfxN, ὁ αὐτός *volgo*. | 4. καὶ ἀπὸ *C*, ἀπὸ *om. VH*.

ΕΤΣΕΒΙΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας

Λόγος δ΄.

5 C A P. 1.

Τίνας ἐπὶ τῆς Τραιάρου βασιλείας Ῥωμαίων καὶ Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοποι γεγονόσιν.

Ἀμφὶ δὲ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς Τραιανῆ βασιλείας ὁ μικρὸν πρό-
σθεν ἡμῖν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας δηλωθεὶς ἐπίσκοπος τὴν ζωὴν
μεταλλάττει, τέταρτος δὲ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων τὴν τῶν αὐτόθι λειταρ-
10 γίαν κληροῦται Πρίμος. ἐν τούτῳ καὶ Ἀλέξανδρος ἐπὶ Ῥώμης, ὅθσοον ἔτος
ἀποπληρώσαςτος Εὐαρίστου, πέμπτῃ ἀπὸ Πέτρου καὶ Παύλου κατάγων
διαδοχὴν, τὴν ἐπισκοπὴν ἀπολαμβάνει.

C A P. 2.

Ἅποια Ἰουδαῖοι κατ' αὐτὸν πεπόνθασι.

15 (Nic. H. E. III, 32.)

Καὶ τὰ μὲν τῆς τῆ σωτήρος ἡμῶν διδασκαλίας τε καὶ ἐκκλησίας 1
ὁσημέραι ἀνθῶντα ἐπὶ μῖζον ἐχώρει προκοπῆς, τὰ δὲ τῆς Ἰουδαίων συμ-
φορᾶς κακοῖς ἐπαλλήλοις ἤκμαζεν. ἥδη γὰρ τῷ αὐτοκράτορος εἰς ἐνιαυ-
τὸν ὀκτωκαιδέκατον ἐλαύνοντος αὐτοῖς Ἰουδαίων κινήσεις ἐπαρυστάσα
20 πάμπολυ πλῆθος αὐτῶν διέφθειρεν. ἐν τε γὰρ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῇ λοιπῇ 2
Αἰγύπτῳ καὶ προσέτι κατὰ Κυρήνην ὥσπερ ὑπὸ πνεύματος δεινῆ τιτος
καὶ στασιώδους ἀναρρήπισθόντες ὥρμητο πρὸς τοὺς συντοίκας Ἕλληνας
στασιάζειν, αὐξήσαντες τε εἰς μέγα τὴν στάσιν τῷ ἐπιόντι ἐνιαυτῷ πό-

7. ἔτος post δωδέκατον ponunt c f g h i k x B, post βασιλείας a c S V H. | μικρὸν
πρόσθεν — H. E. III, 31. | 12. ἀπολαμβάνει c f g p i x V B G a (Ep. crit. p. VII)
H b, ἐπολαμβάνει a c h i k S S s. | 16. τῷ σωτήρος ἡμῶν] ἡμῶν Χριστῷ e, Χριστῷ
i k: τὰ μὲν ἐν ἡμέτερον ἕως ἡνθεi N: unde B suspicatur Eusebium scripsisse
καὶ τὰ μὲν τῆς ἡμῶν διδασκαλίας. | 20. διέφθειρεν c f h i k V H B, διαφθείρει
a e g S S s Z. | ἐν τε γὰρ] οὔτε γὰρ ἐν λ.

λεμον οὐ σμικρὸν συνῆψαν, ἡγεμένους τηρικανῶτα Λάππας τῆς ἀπάσης Αἰ-
 3 γύπτης. καὶ δὴ ἐν τῇ πρώτῃ συμβολῇ ἐπικρατῆσαι αὐτὸς συνέβη τῶν
 Ἑλλήνων, οἱ καὶ καταφυγόντες εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὰς ἐν τῇ πόλει
 Ἰουδαίους ἐξώγαγον τε καὶ ἀπέκτειναν. τῆς δὲ παρὰ τούτων συμμαχίας
 ἀποτυγχόντες οἱ κατὰ Κυρήνην, τὴν χώραν τῆς Αἰγύπτου λεηλατῶντες καὶ 5
 τὰς ἐν αὐτῇ νομὰς φθειρόντες διετίλαν, ἡγεμένους αὐτῶν Ασκάς· ἐφ' οὗ
 ὁ αὐτοκράτωρ ἐπέμψεν Μάρκιον Τέρβωνα σὺν θυράμει περὶ τε καὶ ναυ-
 4 τικῇ, ἔτι δὲ καὶ ἱππικῇ. ὁ δὲ πολλὰς μάχαις ἐν ἐκ ὀλίγῳ τε χρόνῳ
 τὸν πρὸς αὐτὸς διαπονήσας πόλεμον, πολλὰς μυριάδας Ἰουδαίων, οὐ μόνον
 τῶν ἀπὸ Κυρήνης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου συναιρομένων Ασκάς τῷ 10
 5 βουσιλεῖ αὐτῶν, ἀναιρεῖ. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ὑποπτεύσας καὶ τὰς ἐν Μεσο-
 ποταμίᾳ Ἰουδαίους ἐπιθήσεσθαι τοῖς αὐτόθι, Ασσίῳ Κυνήτῳ προσέταξεν
 ἐκκαθᾶραι τῆς ἐπαρχίας αὐτὸς, ὃς καὶ παραταξάμενος πάμπαν πληθὺς
 τῶν αὐτόθι φονεῖ, ἐφ' ᾧ κατορθώματι Ἰουδαίους ἡγεμῶν ὑπὸ τῷ αὐτο-
 κρείτορος ἀνεδείχθη. ταῦτα καὶ Ἑλλήνων οἱ τὰ κατὰ τὰς αὐτὰς χρόνους 15
 γραφῇ παραδόντες αὐτοῖς ἰστόρησαν ῥήμασι.

CAP. 3.

Οἱ κατὰ Ἀδριανὸν ἔπη τῆς πύττης ἀπολογησάμενοι.

(Nic. H. E. III, 21.)

1 Τραϊανῷ δὲ ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν μηνὸν ἔξ δέσας κρα- 20
 τήσατος, Αἴλιος Ἀδριανὸς διαδέχεται τὴν ἡγεμονίαν. τότε Κοδράτος
 λόγον προσφωνήσας ἀναδίδωσιν, ἀπολογίαν συντάξας ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς
 θεοσεβείας, ὅτι δὴ ποτηροὶ τινες ἄνδρες τὰς ἡμετέρας ἐνοχλεῖν ἐπειρῶντο.
 εἰσέτι δὲ φέρεται παρὰ πλείστοις τῶν ἀδελφῶν, ἀτὰρ καὶ παρ' ἡμῖν τὸ
 σύγγραμμα, ἔξ οὗ κατεθεῖν ἔστι λαμπρὰ τεκμήρια τῆς τε τῷ ἀνδρὸς δια- 25
 2 νοίας καὶ τῆς ἀποστολικῆς ὁρθοτομίας. ὁ δ' αὐτὸς τὴν καθ' ἑαυτὸν
 ἀρχαιότητα παραφαίνει δι' ὧν ἰστορεῖ ταῦτα ἰδίαις φωναῖς· „τῷ δὲ
 „σωτήρῳ ἡμῶν τὰ ἔργα αἰεὶ παρῆν, ἀληθῆ γὰρ ἦν, οἱ θεραπευθέντες,
 „οἱ ἀναστάντες ἐκ νεκρῶν, οἱ ἐκ ὥφθησαν μόνον θεραπευόμενοι καὶ ἀνι-
 „στάμενοι, ἀλλὰ καὶ αἰεὶ παρούτες, εἰδὲ ἐπιδημῆτος μόνον τῷ σωτήρῳ, 30
 „ἀλλὰ καὶ ἀπαλλαγέντος ἦσαν ἐπὶ χρόνον ἰκανόν, ὥστε καὶ εἰς τὰς ἡμε-

8. καὶ post *ἐν* δὲ om. A. | ἐν om. a^o h^o i^o E^o S. | 12. *Ασσίῳ* R (eius editio Frobeniana exhibet „Lucio,” quum in vetustissimis editionibus, ut Valesius affirmat, legatur „Iulio”) G^a (Epist. crit. p. VIII) H^b, *Ασσίῳ* CE. | *Κυνήτῳ* cd^o fs^o VS^a H^b, *Κορήτῳ* i, *Κεῖτῳ* x, *Κοῖντῳ* ad h^o k^o S, *Κηήντῳ* g, *Κύντῳ* e, *Κνίτῳ* N, „Quieto” R. | 23. *ποτηροὶ τινες cfikx*, *τινις ποτηροὶ aegh N E*. | 29. οἱ om. cik Synce^ll. (p. 658).

„τέρας χρόνος τινὲς αὐτῶν ἀφίκοντο.“ τοιῦτος μὲν ἔν ἔτος. καὶ Ἀρι- 3
στείδης δὲ πιστὸς ἀνὴρ τῆς καθ' ἡμᾶς ὁρμώμενος εὐσεβείας τῷ Κοδράτῳ
παραπλησίως ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀπολογία ἐπιφωνήσας Ἀδριανῷ κατα-
λείλοιπε. σωῆται δέ γε εἰς δεῦρο παρὰ πλείστοις καὶ ἡ τέτα γραφή.

5

C A P. 4.

Οἱ κατὰ ταῦτον Ῥωμαίων καὶ Ἀλεξανδρίων χρηματίζοντες ἐπίσκοποι.

(Nic. II. E. III, 25.)

Ἐτεὶ δὲ τρίτῃ τῆς αὐτῆς ἡγεμονίας Ἀλέξανδρος Ῥωμαίων ἐπίσκοπος
τελευτᾷ, δέκατον τῆς οἰκονομίας ἀποπλήσας ἔτος. Ἔστος ἦν τέτῳ διά-
10 δοχος. καὶ τῆς Ἀλεξανδρίων δὲ παροικίας ἀμφὶ τὸν αὐτὸν χρόνον Πρί-
μον μεταλλάξαντα δωδεκάτῃ τῆς προστασίας ἔτει διαδέχεται Ἰούστος.

C A P. 5.

Οἱ ἀνέκαθεν ἀπὸ τοῦ σωτήρος καὶ ἐπὶ τοὺς δηλουμένους Ἱεροσολύμων ἐπίσκοποι.

Τῶν γε μὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων τὰς χρόνας γραφῇ σωζο- 1
15 μένους ὑδαμῶς εὖρον· κομιδῇ γὰρ ἔν βραχυβίς αὐτὰς λόγος κατέχει γε-
νέσθαι. τοσούτον δ' ἐξ ἐγγράφων παρείληφα, ὡς μέχρι τῆς κατὰ Ἀδριανὸν 2
Ἰουδαίων πολιορκίας πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν αὐτόθι γεγόνασιν ἐπισκόπων
διαδοχαί, ὅς πάντας Ἑβραίους ἡσὼν ὄντας ἀνέκαθεν τὴν γνώσιν τῷ Χριστῷ
γενησίως καταδιξασθαι, ὥστ' ἤδη πρὸς τῶν τὰ τοιαῦτα ἐπικρίνειν δυνατῶν
20 καὶ τῆς τῶν ἐπισκόπων λειτουργίας ἀξίους δοκιμασθῆναι· συνεστάναι γὰρ
αὐτοῖς τότε τὴν πᾶσαν ἐκκλησίαν ἐξ Ἑβραίων πιστῶν, ἀπὸ τῶν ἀπο-
στόλων καὶ εἰς τὴν τότε διαρκεσάντων πολιορκίαν, καθ' ἣν Ἰουδαῖοι
Ῥωμαίων ἀνθὶς ἀποστάντες οὐ μικροῖς πολέμοις ἤλωσαν. διαλελειπότες 3
δ' ἔν τρηκαῦτα τῶν ἐκ περιτομῆς ἐπισκόπων τὴν ἀπὸ πρώτης νῦν ἀναγ-
25 καίον ἂν εἶη καταλεῖξαι. πρῶτος τοιγαρὴν Ἰάκωβος ὁ τῷ κυρίῳ λεγό-
μενος ἀδελφὸς ἦν, μεθ' ὃν δεῦτερος Συμεὼν, τρίτος Ἰούστος, Ζαχαῖος
τέταρτος, πέμπτος Τωβίας, ἕκτος Βενιαμὴν, Ἰωάννης ἑβδόμος, ὄγδοος
Ματθίας, ἑνατος Φίλιππος, δέκατος Σενεκᾶς, ἐνδέκατος Ἰούστος, Λεβὶς
δωδέκατος, Ἐφρῆς τρισκαίδέκατος, τεσσαρεσκαίδέκατος Ἰωσήφ, ἐπὶ πᾶσι
30 πεντεκαίδέκατος Ἰούδας. τοσῶτοι καὶ οἱ ἐπὶ τῆς Ἱεροσολύμων πόλεως 4
ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν ἀποστόλων εἰς τὸν δηλούμενον διαγεγόμενοι χρόνον,

9. ἀποπλήσας] ἀποπληρώσας fgik. | 19. ἐπικρίνειν acfg E, ἐγκρίνειν ehikn. |
23. οὐ om. h. | ἤλωσαν] ἀνήλωσαν h. | 24. post ἀπὸ add. τῷ ahSVH, om.
bcdefgikV² B. | 28. ἑνατος bcfikS² B, ἑννατος ad eghSVHHb. cf. ind. v.
ἑνατος. | Σενεκᾶς cghVBHb, Σινεκάς k, Σερεκᾶ f, Σενακᾶς e, Σινενεκᾶς aSS² H.

- 5 οἱ πάντες ἐκ περιτομῆς. ἤδη δὲ δωδέκατον ἔχουσιν ἔτος τῆς ἡγεμονίας
 Ἀδριανῆ, ἔνστον δεκαίτη χρόνον ἀποπλήσαντα ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων ἐπι-
 σκοπῆς ἑβδομος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων διαδέχεται Τελισφόρος, ἵνα αὐτὸν δὲ
 μεταξὺ καὶ μηνῶν διαγενομένη τῆς Ἀλεξανδρείων παροικίας τὴν προστα-
 σίαν Εὐμενῆς ἕκτον κλήρον διαδέχεται, τῷ πρὸ αὐτοῦ ἔτεσιν ἑνδεκα διαρ- 5
 κίσαντος.

C A P. 6.

Ἡ κατὰ Ἀδριανὸν ἐστία τῆς Ἰουδαίων πολιορκία.

(Nic. H. E. III, 24.)

- 1 Καὶ δὴ τῆς Ἰουδαίων ἀποστασίας αὐτοῖς εἰς μέγα καὶ πολὺ προελ- 10
 θύσης, Ῥῶφος ἐπάρχων τῆς Ἰουδαίας, στρατιωτικῆς αὐτῷ συμμαχίας ὑπὸ
 βασιλείῳς πεμφθείσης, ταῖς ἀπονοαῖς αὐτῶν ἀφειδῶς χρώμενος ἐπεξήει,
 μυριάδας ἀνθρώπων ἀνδρῶν ὁμῶ καὶ παίδων καὶ γυναικῶν διαφθείρων,
 2 πολέμῳ τε νόμῳ τὰς χώρας αὐτῶν ἐξανδραποδιζόμενος. ἰστρατήγει δὲ
 Ἰουδαίῳν τηρικαῦτα Βαρχαχέβας ὄνομα, (ἀστέρα δηλοῖ τὸτο), τὰ μὲν 15
 ἄλλα ληστρικὸς καὶ φονικὸς τις ἀνὴρ, ἐπὶ δὲ τῇ προσηγορίᾳ, οἷα ἐπ'
 ἀνδραποδῶν, ὡς δὴ ἐξ ἑραυῶ φωστήρ αὐτοῖς κατεληλυθὼς, κακούμενοις
 3 τε ἐπιλάμψαι τερατευόμενος. ἀκμάσαςτος δὲ τῷ πολέμῳ ἔτος ὀκτωκαι-
 δεκάτῃ τῆς ἡγεμονίας Ἀδριανῆ κατὰ Βίθθηρα πόλιν, ἣτις ἦν ἐχρωτάτη,
 τῶν Ἱεροσολύμων οὐ σφόδρα πόρῳ διειστώσα, τῆς τε ἐξωθεν πολιορ- 20
 κίας χρόνῳ γενομένης, λιμῷ τε καὶ δίψει τῶν νεωτεροποιῶν εἰς ἔσχατον
 ὀλέθρου περιελαθόντων, καὶ τῷ τῆς ἀπονοαίας αὐτοῖς αἰτίᾳ τὴν ἀξίαν ἐκ-
 τίσαντος δίκην, τὸ πᾶν ἔθνος ἐξ ἐκείνου καὶ τῆς περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα γῆς
 πάμπαν ἐπιβαίνειν εἴργεται, νόμῳ δόγματι καὶ διατάξεσιν Ἀδριανῆ, ὡς
 αὖ μὴδ' ἐξ ἀπόπτῃ θεωροῦν τὸ πατρῶον ἔδαφος, ἰγκλευσαμένῃ. Ἀρίστων 25
 4 ὁ Παλλαῖος ἰστορεῖ. ἔτω δὲ τῆς πόλεως εἰς ἐρημίαν τῷ Ἰουδαίων ἔθνει

2. Ἀδριανῆ om. e h k. | ἀποπλήσαντα] ἀποπληρόσαντα ik. | 4. μηνῶν] μη-
 ρὲς h R (qui vertit „et uno mense“), μηνῶν τινῶν f (in marg.) S*. | διαγενομένη
 b c d f g h i k V* B G* (Ep. crit. p. VIII) H^b, διαγενομένων a s N S V H. | 5. ἔτος
 e g m. | 10. δὴ τὰ N H^b, δὴ τὰ C E. | 12. ἀπονοαῖς] ὑπονοαῖς h i k, ἀπονοαῖς x.
 αὐτῶν om. h. | 15. post Ἰουδαίῳν add. δεύτεροι h. | Βαρχαχέβας] Βαρχοχιβᾶς
 e S, Ἀρχαχιβᾶς h, Βαρχαχιβᾶς volgo. Nostram scripturam, quam confirmat etiam
 cod. x, recte commendat G* (Ep. crit. p. VIII) coll. H. E. IV, 8. p. 124, 9. | ἀστέρα
 δηλοῖ τὸτο b c d f x B, ἀστέρα τὸτο δηλοῖ i, ὁ δὴ ἀστέρα δηλοῖ a e g h N S V H s Z. |
 16. ληστρικὸς καὶ φονικὸς b c d f i k x, φον. καὶ ληστρ. a e g h N E. | 19. Ἀδριανῆ
 om. h i k. | Βίθθηρα b c d f g h i k N V H B, Βιθθηρα e S s, Βηθθηρα a, „Bethera“
 R. | πόλιν, ἣτις a c f g N S V H s Z, πολίχην τις e i k B, πολίχην ἣτις h. | ἐχρω-
 τάτη c i k x H^b, ἐχρωτάτη volgo. | 22. περιελαθόντων] περιελασθέντων c. |
 24. δόγμασι h i k.

καὶ παντελῇ φθορὰν τῶν πάλαι οἰκητόρων ἐλθέσης, ἐξ ἄλλοφύλε τε
 γένους συνοικισθείσης, ἣ μετέπειτα συστάσα' Ῥωμαϊκὴ πόλις τὴν ἐπωνυμίαν
 ἀμείψασα εἰς τὴν τῷ κρατῆντος Αἰλία Ἀδριανῷ τιμὴν Αἰλία προσαγο-
 ρεύεται. καὶ δὴ τῆς αὐτόθι ἐκκλησίας ἐξ ἐθνῶν συγκροτηθείσης, πρῶ-
 5 τος μετὰ τὸς ἐκ περιτομῆς ἐπισκόπου τὴν τῶν ἐκείσε λειτουργίαν ἐγχειρί-
 ζεται Μάρκος.

CAP. 7.

Τίτις κατ' ἐκείνο καιροῦ γεγεῖναι ψευδωνύμου γνώσεως ἀρχηγός.

(Nic. H. E. IV, 2—4.)

- 10 Ἦδη δὲ λαμπροτάτων δίκην φαστήρων τῶν ἀνὰ τὴν οἰκωμένην ἀπο- 1
 στιλβεσῶν ἐκκλησιῶν, ἀκμαζέσης τε εἰς ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος
 τῆς εἰς τὸν σωτήρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστεως, ὁ μισό-
 καλος δαίμων οἷα τῆς ἀληθείας ἐχθρὸς καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας
 αἰετὶ τυχάνων πολεμιώτατος, πάσας στρέφων κατὰ τῆς ἐκκλησίας μηχανὰς,
 15 πάλαι μὲν τοῖς ἔξωθεν διωγμοῖς κατ' αὐτῆς ὠπλίζετο· τότε γε μὴν τέτων 2
 ἀποκεκλεισμένοις, πονηροῖς καὶ γόησιν ἀνδράσιν ὥσπερ τισὶν ὀλεθροῖς
 ψυχῶν ὀργάνοις διακόνοις τε ἀπωλείας χρώμενος, ἐτέραις κατεστρατήγει
 μεθόδοις, πάντα πόρον ἐπινοῶν, ὡς ἂν ὑποδύντες γόητες καὶ ἀπατηλοὶ
 τὴν αὐτὴν τῷ δόγματος ἡμῖν προσηγορίαν ὁμῶς μὲν τῶν πιστῶν τὸς πρὸς
 20 αὐτῶν ἀλισκομένους εἰς βυθὸν ἀπωλείας ἄγουν, ὁμῶς δὲ τὸς τῆς πίστεως
 ἀγνώτας δι' ὧν αὐτοὶ δρῶντες ἐπιχειροῦν ἀποτρέψουσιν τῆς ἐπὶ τὸν σω-
 τήριον λόγον παρόδου. ἀπὸ γὰρ τῷ Μενάνδρῳ, ὃν διάδοχον τῷ Σίμωνος 3
 ἤδη πρότερον παραδεδώκαμεν, ἀμφίστομος ὥσπερ καὶ δικήφαλος ὀφιώδης
 τις προελθῶσα δύναμις δυνεῖν αἰρέσεων διαφορῶν ἀρχηγὸς κατεστήσατο,
 25 Σατορνῖόν τε Ἀντιοχία τὸ γένος, καὶ Βασιλίδην Ἀλεξανδρεία, ὧν ὁ
 μὲν κατὰ Συρίαν, ὁ δὲ κατ' Αἴγυπτον συνεστήσαντο θειομισῶν αἰρέσεων
 διδασκαλεῖα. τὰ μὲν ἔν πλείστα τὸν Σατορνῖον τὰ αὐτὰ τῷ Μενάνδρῳ 4
 ψευδολογῆσαι ὁ Εἰρηναῖος δηλοῖ, προσχῆματι δὲ ἀπορρήτοτέρων τὸν Βασι-
 λίδην εἰς τὸ ἄπειρον εἶναι τὰς ἐπινοίας, δυσσεβῆς αἰρέσεως ἑαυτῷ τερα-
 30 τώδεις ἀναπλάσαντα μυθοποιίας. πλείστων ἔν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν 5
 κατ' ἐκεῖνο καίρῳ τῆς ἀληθείας ὑπεραγωνιζομένων, λογικώτερον τε τῆς
 ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς δόξης ὑπερμαχόντων, ἤδη τινὲς καὶ διὰ
 συγγραμμάτων τοῖς μετέπειτα προφυλακτικὰς αὐτῶν δὴ τέτων τῶν δειλω-

1. καὶ παντελῇ cf VHB, πανταλῇ τε aeghSS^a: καὶ om. ik. | 11. τε] δι
 cik. | 25. Σατορνῖον g constanter. | 27. διδασκαλεῖα aeghikNE, διδασκαλία
 bcfx. | 28. Εἰρ. — adv. haer. I, 24, 1. p. 100 Mass. | ἀπορρήτοτέρων egl.

- 6 θεισῶν αἰρέσεων παρῆγον ἐφόδους. ὧν εἰς ἡμᾶς κατῆλθεν ἐν τοῖς τότε
γνωριμωτάτῃ συγγραφέως Ἀγρίππα Κάστορος ἱκανώτατος κατὰ Βασιλεῖδου
7 ἔλεγχον, τὴν δεινότητα τῆς τάνδρῳ ἀποκαλέπτων γοητείας. ἐκφαίνεται δ'
ἐν αὐτῷ τὰ ἀπόρρητά φησιν αὐτὸν εἰς μὲν τὸ εὐαγγέλιον τέσσαρα πρὸς
τοῖς εἴκοσι συντάξαι βιβλία, προσηΐτας δὲ ἑαυτῷ ὀνομάσαι Βαρκαββᾶν 5
καὶ Βαρκῶφ καὶ ἄλλους ἀνυπάρχοντες τινὰς ἑαυτῷ συστησάμενον, βαρβάρως
τε αὐτοῖς εἰς κατάπληξιν τῶν τὰ τοιαῦτα τεθηπότων ἐπιφημίσαι προσ-
ηγορίας, διδάσκειν τε ἀδιαφορεῖν εἰδωλοθύτων ἀπογενομένους καὶ ἔξομν-
μῆνους ἀπαραφυλάκτους τὴν πίστιν κατὰ τὴν τῶν διωγμῶν καιρὸς, Πνθα-
8 γορικῶς τε τοῖς προσιῦσιν αὐτῷ πενταετῇ σιωπῇν πυρακιλενέσθαι. καὶ 10
ἕτερα δὲ τούτοις παραπλήσια ἄμφι τῷ Βασιλείδῃ καταλέξας ὁ εἰρημίνος
ἐκ ἀγεννῶς τῆς δολωθείσης αἰρέσεως εἰς προὔπατον ἐφόρασε τὴν πλάνην.
9 γράφει δὲ καὶ Εἰρηναῖος συγχρονίσαι τούτοις Καρποκράτην, ἑτέρας αἰρέ-
σεως τῆς τῶν γνωστικῶν ἐπικληθείσης πατήρα, οἱ καὶ τῷ Σίμωνος ἕχ
ὥς ἐκεῖνος κρύβδην, ἰὼν δὲ καὶ εἰς φανερόν τὰς μαγείας παραδιδόναι 15
ἑξίστην, ὥς ἐπὶ μεγάλοις δὴ μονοτονίᾳ σεμννόμενοι τοῖς κατὰ περιεργίαν
πρὸς αὐτῶν ἐπιτελεμένοις φίλτροις ὀνειροπομποῖς τε καὶ παρῶδρσι τισὶ
δαίμοσι καὶ ἄλλαις ὁμοιοτρόποις τισὶν ἀγωγαῖς· τούτοις τε ἀκολούθως
πάντα δρᾶν χρῆναι διδάσκειν τὰ ἀίσχυροτάτα τῆς μελλούσης εἰς τὸ
τέλειον τῆς κατ' αὐτὸς μυσταγωγίας ἢ καὶ μᾶλλον μυσταροποιίας ἐλεύ- 20
σεσθαι, ὥς μὴ ἂν ἄλλως ἐκγενησθῆναι τὴν κοσμικὴν, ὥς ἂν ἐκεῖνοι
φαιεν, ἄρχοντας, μὴ ἔχει πᾶσι τὰ δι' ὑπόρρητοποιίας ἀποτείμοντας χρεῖα.
10 τούτοις δὴτα συνέβαινε διακότοις χρωόμενον τὸν ἐπαιχαιρεσίκακον δαίμονα
τὸς μὲν πρὸς αὐτῶν ἀπατωμένους οὐκ ἐν ὅτῳ εἰς ἀπώλειαν ἀνδραπο-
δίσσονται, τοῖς δὲ ἀπίστοις ἐθνεσι πολλὴν παρῶχειν κατὰ τῷ θεῷ λόγῳ 25
δυσφημίας περιουσίαν, τῆς ἐξ αὐτῶν φήμης εἰς τὴν τῷ πατρὸς ἐθνῶς
11 Χριστιανῶν διαβολὴν κατωχρημένους. ταύτῃ δ' ἐν ἐπιπλεῖστον συνέβαινε
τὴν περὶ ἡμῶν παρὰ τοῖς τότε ἀπίστοις ὑπόνοιαν διςσεβῆ καὶ ἀτοπω-
τάτῃ διαδίδοσθαι, ὥς δὲ ἀθεμίτοις πρὸς μητέρα καὶ ἀδελφὰς μῆξιςιν
12 ἀνοσίαις τε τροφαῖς χρωόμενων. ἕκ εἰς μακράν γε μὴν αὐτῷ ταῦτα προὔ- 30
χώρει, τῆς ἀληθείας αὐτῆς ἑαυτὴν συριστώσης, ἐπὶ μέγα τε φῶς κατὰ
13 τὸν προϊόντα χρόνον διαλαμπέσης. ἱσβεστο μὲν γὰρ ἀντίκα πρὸς αὐτῆς
ἐνεργείας ἀπειλεγχόμενα τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιτεχνήματα, ἄλλων ἐπ' ἄλλαις
αἰρέσεων καινοτομυμένων, ὑπορρέουσιν αἰὲ τῶν προτέρων, καὶ εἰς πολυ-

5. Βαρκαββᾶν ghik NVS^a HB, Βαρκαββᾶν bcd, Βαρκαβᾶν aS, Βαρκαββᾶν e. |

13. post δι καὶ add. ὁ h. | 26. ἐθνῶς Χριστο. cfikx, Χριστο. fθνε aegh NE. |

30. μακράν cfikx BHb, μακρόν ae hSI^a HS^a. | 35. ἐνεργείας] ἀληθείας h.

τρόπος καὶ πολυμόρφος ἰδέας ἄλλοτε ἄλλως ῥηθιρομένων· προΐει δ' εἰς
 αὐτὴν καὶ μέγεθος αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ αἰσάντως ἔχουσα ἢ τῆς καθόλου
 καὶ μόνης ἀληθοῦς ἐκκλησίας λαμπρότης, τὸ σεμνὸν καὶ εἰλικρινὲς καὶ
 ἐλευθέριον τό τε σῶφρον καὶ καθαρὸν τῆς ἐνθὺς πολιτείας τε καὶ φιλο-
 5 σοφίας εἰς ἅπαν γένος Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἀποστίλβουσα. στυμ- 14
 πίσβη γὰρ τῷ χρόνῳ καὶ ἡ κατὰ παντὸς τῷ δόγματος διαβολή, ἔμεινε δὲ
 μόνη ἄρα κρατῦσα καὶ ἀνομολογημένη τὰ μάλιστα διαπρέπειν ἐπὶ σεμ-
 νότητι καὶ σωφροσύνῃ θείοις τε καὶ φιλοσόφοις δόγμασιν ἢ καθ' ἡμᾶς
 διδασκαλία, ὡς μηδὲνα τῶν εἰς νῦν αἰσχροῖν ἐπιφέρειν τολμᾶν κατὰ τῆς
 10 πίστεως ἡμῶν δυσφημίαν, μηδέ τινα τοιανύτην διαβολήν, οἷσις πάλοι πρό-
 τερον φίλον ἦν χρῆσθαι τοῖς καθ' ἡμῶν ἐπισυνισταμένοις. ὁμοῦ δ' ἐν 15
 κατὰ τὰς δηλημένους ἀνθις παρήγεν εἰς μέσον ἢ ἀλήθεια πλείως ἐαυτῆς
 ὑπερμάχως, οὐδὲ ἀγραφῶν αὐτὸ μόνον ἐλέγχων, ἀλλὰ καὶ δι' ἐγγράφων
 ἀποδείκνυσεν κατὰ τῶν ἀθίων αἰρέσεων στρατιευομένους.

15

CAP. 8.

Τίτεις ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς.

(Nic. II. E. IV, 5.)

Ἐν τούτοις ἰγνωρίζετο Ἱηγήσιππος, οὗ πλείσταίς ἤδη πρότερον κεχρη- 1
 μεθα φωναῖς, ὡς ἂν ἐκ τῆς αὐτῆ παραδόσεώς τινα τῶν κατὰ τὰς ἀπο-
 20 στόλους παρατιθέμενοι. ἐν πέντε δὲ ἔν συγγραμμάσιν ἔτος τὴν ἀπλαγῇ 2
 παρῴδοσιν τῷ ἀποστολικῷ κηρύγματος ἀπλυστάτη συντάξει γραφῆς ὑπο-
 μνηματισάμενος, καθ' ὃν ἐγνωρίζετο σημαίνει χρόνον, περὶ τῶν ἀρχῆθεν
 ἰδρυσάντων τὰ εἰδωλα ἔτω πως γράφων· „οἷς καινοτάφια καὶ ναὺς ἐποίη-
 „σαν ὡς μέχρι νῦν, ὣν ἐστὶ καὶ Ἀρτίστος, δῦλος Ἀδριανῷ Κεῖσιμος,
 25 „οὗ καὶ ἀγὼν ἀγίται Ἀρτινόμος, ἐφ' ἡμῶν γερόμενος. καὶ γὰρ καὶ πόλις

2. αὐτὴν *cefi k B*, αὐτὴν *π* prob. *Hb*, αὐτὴν *agh NSVH*. | 6. γὰρ δ' ἔν *ae h SS*. | τῷ χρόνῳ *bcdfikx N*, αἶμα τῷ χρόνῳ *aeg h E*. cf. Lob. Soph. Ai. 303. | 7. ἄρα om. *h*. | post ἄρα add. *παρὰ πάσι reliqui codd.* praeter *ex*, qui ea verba om., *f* in quo πᾶσι, *ik* in quibus παρὰ docet. | ἐμολογημένη *h*. | 9. εἰς om. *g*. | 20. παρατιθέμενοι] παραθίμενοι *aeg SS* & *Z*. | δὴ *egh ikx VHB*, δ' *ae SS*. | 23. καινοτάφια *C*, κερτοτάφια *NF* & *S* & *R* & *ZII*. ego vero non ausus sum mutare scripturam consentientem librorum omnium, propterea quod eam scripturam quamvis vitiosam in usu fuisse apud scriptores aevi byzantini, apparet ex Photio (Lex. p. 124, 4.) Suida (p. 183 v. Καινοτάφια) Zonar. (Lex. p. 1161.) Hesychio (qui καινοτάφια reponit post καινός). conferenda praeterea, quae docte de vocis significatione exposuit Gersdorffus Ep. crit. p. IX. | 24. ὅν om. *h*. | 25. post Ἀρτινόμος add. *ὁ καὶ ae NSVH*: καὶ om. *g h*, *ὁ καὶ* om. *bcdfikx R* & *B*. | ἡμῶν *c f g h i k NE*, ἡμῶν *ae*. | γερόμενος *bedfgik V* & *S* & *R* & *HB*, γερόμενος *ae h SV*.

- 3 „ἐκτίσεν ἐπαύνημον Ἀντιόχου καὶ προφήτας.“ κατ' αὐτὸν δὲ καὶ Ἰουστι-
νος, γνήσιος τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἐραστῆς, ἐτι τε τοῖς παρ' Ἑλλήσιν
ἀσκήμενος ἐνδιέτριβε λόγοις. σημαίνει δὲ καὶ αὐτὸς ταυτοῖ τὸν χρόνον,
ἐν τῇ πρὸς Ἀντωνίων ἀπολογία ὧδε γράφων· „ἐκ αὐτοπον δὲ ἐπιμνη-
σθῆναι ἐν ταῖς ἡμέραις καὶ Ἀντιόχου τῷ νῦν γενομένου, ὃν καὶ ἅπαντες 5
ὡς θεὸν διὰ φόβον σέβειν ὥρμητο, ἐπιστάμενοι τίς τε ἦν καὶ πόθεν
4 „ὑπῆρχεν.“ ὁ δ' αὐτὸς καὶ τῷ τότε κατὰ Ἰουδαίων πολέμου μνημονεύων
ταῦτα παρατίθεται· „καὶ γὰρ ἐν τῷ νῦν γενομένῳ Ἰουδαϊκῷ πολέμῳ
„Βαρχοχίβας, ὁ τῆς Ἰουδαίων ἀποστάσεως ἀρχηγέτης, Χριστιανὸς μόνος
„εἰς τιμωρίας δεινὰς, εἰ μὴ ἀρνοῖτο Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν καὶ βλασφη- 10
5 „μοῖεν, ἐκέλευεν ἀγεσθαι.“ ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς
φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν θεοσιβίαν μεταβολὴν αὐτῷ, ὅτι μὴ ἀλόγως, μετὰ
κρίσεως δ' αὐτῷ γέγονει δηλῶν ταῦτα γράφει· „καὶ γὰρ αὐτὸς ἐγὼ τοῖς
„Πλάτωνος χαίρων διδάγμασι, διαβαλλομένους ἀκέων Χριστιανὸς, ὁρῶν
„δὲ καὶ ἀφόβως πρὸς θάνατον καὶ πάντα τὰ τομιζόμενα φοβερά, ἐνι- 15
„τόν ἀδύνατον εἶναι ἐν κακίᾳ καὶ φιληδοσίᾳ ὑπάρχειν αὐτός. τίς γὰρ
„φιλήδορος ἢ ἀκρατής καὶ ἀνθρωπείων σαρκῶν βορὰν ἡγόμενος ἀγαθόν
„δύναιτ' ἂν θάνατον ἀσπάζεσθαι, ὅπως τῶν ἑαυτῷ στερηθείῃ ἐπιθυμιῶν,
„ἀλλ' ἐκ ἐκ παντὸς ἤναι τὴν ἐνθάδε βιοτήν καὶ λανθάνειν τὸς ἀρ-
6 „χοντας ἐπειράτο, ἐχ' ὅτι ἑαυτὸν κατήγγελλε φονευθόσμενον;“ ἐτι δ' ὁ 20
αὐτὸς ἱστορεῖ, διεξάμενος τὸν Ἀδριανὸν παρὰ Σιρηνίῃ Γρανιᾷ λαμ-
προτάτε ἡγούμενον γράμματα ὑπὲρ Χριστιανῶν, περιέχοντα ὡς οὐ δίκαιον
εἶναι ἐπὶ μηδεὶ ἐγκλήματι, βοαῖς δῆμος χαριζομένους, ἀκρίτως κτείνειν αὐτὸν,
ἀντιγράφαι Μινικίῳ Φυνδανῷ ἀνθυπάτῳ τῆς Ἀσίας, προστάττοντα μη-
7 δὲ ἀντίγραφον παρατίθεται, τὴν Ῥωμαϊκὴν φωνήν, ὡς εἶχε, διαφτελάς.
προλέγει δ' αὐτῆς ταῦτα· „καὶ ἐξ ἐπιστολῆς δὲ ταῦτα τῷ μεγίστῳ καὶ
„ἐπιφανεστάτῳ Καίσαρος Ἀδριανῷ τῷ πατρὸς ὑμῶν ἔχοντες ἀπαιτεῖν
„ὑμᾶς, καθὰ ἡξιώσαμεν κελεῦσαι τὰς κρίσεις γίνεσθαι, τῷτο ἐχ' ὡς ὑπὸ

1. κατ' αὐτὸν *δδfgghikx B Hn*, κατὰ ταὐτὸν *c* (teste Valen^o) *Vs*, κατὰ τὸν *aeSVH*. | 2. τε *add. c f h B*, *om. a egikSVHSs*. | 3. αὐτός] ἄλλος *h*. | 4. γράφων — Justin. Apol. maj. c. 29. p. 73 ed. Colon. | 6. φόβον] φόβον Just. | 8. παρατίθεται — Apol. maj. c. 51. p. 73 ed. Colon. | 13. γράφει — Apol. min. c. 12. p. 50 ed. Colon. | 14. ἀκέων Χριστ.] Χριστ. ἀκέων *cf x*. | 15. πρὸς] εἰς *h*. | 21. Σιρηνίᾳ *ae f i k E*, Σιρηνίᾳ Syncell. (p. 658), Σιρηνίᾳ cum r suprascr. *e*, Σιρηνίᾳ *h*. | 25. κτείνειν *cf h i k* Syncell. *NE*, κρίνειν *ae g* probante *Hb*. | 27. προλέγει — Apol. maj. c. 68. p. 99 ed. Colon. | ταῦτα *add. c f g x N*, *om. volg.*

„Ἀδριανὸν κλευσθὲν μᾶλλον ἡξιώσαμεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆ ἐπίστασθαι δι-
 „καίαν ἀξίῳ τὴν προσφώνησιν. ὑπετάξαμεν δὲ καὶ τῆς ἐπιστολῆς
 „Ἀδριανὸν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα καὶ τὺτο ἀληθεύειν ἡμᾶς γνωρίζητε. καὶ
 „ἔστι τόδε.“ τῆτοις ὁ μὲν δηλωθεὶς ἀνὴρ αὐτὴν παρατίθεται τὴν 8
 5 Ῥωμαϊκὴν ἀντιγραφὴν, ἡμεῖς δ' εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κατὰ δύναμιν αὐτὴν
 μετειλήφαμεν, ἔχουσιν ὧδε.

C A P. 9.

Ἐπιστολὴ Ἀδριανοῦ ἐπὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀκριβῶς ἡμᾶς ἑλάνειν.

(Nic. H. E. III, 27.)

10 „Μιμενικὸν Φουδαῖον. ἐπιστολὴν ἐδεξάμην γραφεῖσάν μοι ἀπὸ Σερε- 1
 „νίου Γρασιανῦ λαμπροτάτου ἀνδρός, ὅστινα σὺ διεδέξω. οὐ δοκεῖ μοι
 „ἔν τὸ πρᾶγμα ἀζήτητος καταλιπεῖν, ἵνα μήτε οἱ ἄνθρωποι ταράτ- 2
 „τῶνται, καὶ τοῖς συνοφάνταις χορηγία κακοηρίας παρασχεθῇ. εἰ ἔν 2
 „σαφῶς εἰς ταύτην τὴν ἀξίωσιν οἱ ἐπαρχιωταὶ δύνανται διῶχυρίζεσθαι
 15 „κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὡς καὶ πρὸ βήματος ἀποκρίνασθαι, ἐπὶ τῷτο
 „μόνον τραπῶσιν, ἀλλ' ἐκ ἀξιώσεσιν ἐδὲ μόναίς βοαῖς. πολλῶ γὰρ μᾶλλον
 „προσῆκεν, εἴ τις κατηγορεῖν βέλοιο, τῷτο σε διαγιγνώσκων. εἰ τις ἔν 3
 „κατηγορεῖ, καὶ δείκνυσί τι παρὰ τὴν νόμον πράττοντας, ἔτως ὀρίζε
 „κατὰ τὴν δύναμιν τῆ ἀμαρτήματος“ ὡς μὰ τὸν Ἡρακλῆα εἴ τις συνο-
 20 „φαντίας χεῖριν τῷτο προτείνωι, διαλάμβανε ἐπὶ τῆς δεινότητος, καὶ
 „φρόντιζε ὅπως ἂν ἐκδικήσῃαις.“ καὶ τὰ μὲν τῆς Ἀδριανῆ ἀντιγραφῆς
 τοιαῦτα.

C A P. 10.

Τίνες ἐπὶ τῆς Ἀρμενίας βασιλείας ἐπίσκοποι Ῥωμαίων καὶ Ἀλεξανδρέων γεγονόσιν.

25 (Nic. H. E. III, 25.)

Τῆτοι δὲ τὸ χρεῶν μετὰ πρῶτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἐκτίσαντος,
 Ἀρτωῖνος ὁ κληθεὶς Εὐσεβὴς τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν διαδέχεται. τῆτοι δὲ
 ἐν ἔτει πρῶτον Τελεσφόρου τὸν βίον ἑνδεκάτω τῆς λειτουργίας ἐνιαυτῶ
 μεταλλάξαντος, Ὑγῖνος τὸν κληρὸν τῆς Ῥωμαίων ἐπισκοπῆς παραλαμ-
 30 βάνει. ἵστορεῖ γε μὴν ὁ Εἰρηναῖος, τὸν Τελεσφόρον μαρτυροῖ τὴν τελει-

1. καὶ add. cf VII, om. a e h i (a sec. m.) k Justin. NSS-B. | 3. καὶ τῷτο
 a e h E, καὶ τῶτω cf, κἂν τῶτω g i (a sec. m.) k N, καὶ παρὰ τῷτο Justin. | 5. εἰς
 b c d f x, ἐπὶ volgo. | 10. Σερενίου a f h i k N E, Σερενίου b c d, Σερενίου librarii
 Justinī, qui graecam Eusebii versionem Justino suo attexuerunt, Ἐρενίου conj.
 Syllb., atque ita Zonar. Ann. XI, 24. p. 523 Pind. | 21. ὅπως] ὅπως ὅπως
 g h k N. | 30. ἵστορεῖ — adv. hacr. III, 3, 3. p. 176 Mans.

τὴν διαπρέψαι, δηλῶν ἐν ταύτῳ, κατὰ τὸν δηλόμενον Ῥωμαίων ἐπίσκοπον Ὑγῖον Οὐαλεντίον ἰδίας αἰρέσεως εἰσηγητὴν, καὶ Κέρδωνα τῆς κατὰ Μαρκίωνα πλάνης ἀρχηγὸν ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἄμφω γνωρίζεσθαι. γράφει δὲ ἔτως.

CAP. 11.

5

Περὶ τῶν κατ' αὐτοὺς αἰρεσιαρχῶν.

(Nic. H. E. III, 4.)

- 1 „Οὐαλεντίνος μὲν γὰρ ἦλθεν εἰς Ῥώμην ἐπὶ Ὑγίῳ, ἤκμασε δὲ ἐπὶ
 „Πίῳ, καὶ παρέμεινεν ἕως Ἀνικήτου. Κέρδων δὲ ὁ πρὸ Μαρκιῶνος καὶ
 „αὐτὸς ἐπὶ Ὑγίῳ, ὃς ἦν ἑνατος ἐπίσκοπος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔλθων 10
 „καὶ ἐξομολογόμενος ἔτω διετέλεσε, ποτὲ μὲν λαθροδιδασκαλῶν, ποτὲ δὲ
 „πάλιν ἐξομολογόμενος, ποτὲ δὲ ἐλεγχόμενος ἐφ' οἷς ἰδίδασκε κακῶς, καὶ
 „ἀγιστάμενος τῆς τῶν ἀδελφῶν συνοδίας.“ ταῦτα δὲ φησιν ἐν τρίτῳ
 2 τῶν πρὸς τὰς αἰρέσεις. ἐν γε μὴν τῷ πρώτῳ αὐτοῖς περὶ τοῦ Κέρδωνος
 ταῦτα διεξίεισι. „Κέρδων δὲ τις ἀπὸ τῶν περὶ τὸν Σίμωνα τὰς ἀφορ- 15
 „μὰς λαβὼν, καὶ ἐπιδημήσας εἰς τὴν Ῥώμην ἐπὶ Ὑγίῳ ἑνατον κληρὸν
 „τῆς ἐπισκοπικῆς διαδοχῆς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἔχοντας, ἰδίδασκε, τὸν ὑπὸ
 „τῷ τόμῳ καὶ προσφητῶν κειρηγμένον θεὸν μὴ εἶναι πατέρα τοῦ κυρίου
 „ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. τὸν μὲν γὰρ γνωρίζεσθαι, τὸν δὲ ἀγνωτὰ εἶναι,
 „καὶ τὸν μὲν δίκαιον, τὸν δὲ ἀγαθὸν ὑπάρχειν. διαδεξάμενος δὲ αὐτὸν 20
 „Μαρκίον ὁ Πορτικὸς ἠὔξησε τὸ διδασκαλεῖον, ἀπηρνηθριασμένως βλα-
 3 „στημῶν.“ ὁ δὲ αὐτὸς Εἰρηναῖος τὸν ἄπειρον βυθὸν τῆς Οὐαλεντίου
 πολυπληθεῖς ἔλξης εὐτονωτάτα διαπλώσας, ἐρπετῷ δίκην σφαλερότος ἀπό-
 4 κρυφον ἔσας αὐτῷ καὶ λεληθυῖαν ἀπογυμνοῖ τὴν κακίαν. πρὸς τοῖς
 καὶ ἄλλον τινα, Μάρκος αὐτῷ ὄνομα, κατ' αὐτὸς γενέσθαι λέγει μαγικῆς 25
 κυβείας ἐμπειρότατον. γράφει δὲ καὶ τὰς ἀτελείστας αὐτῶν τελετὰς με-
 5 σαράς τε μυσταγωγίας ἐκφαίνων αὐτοῖς δὴ τοῖς τοῖς γραμμασί· „οἱ
 „μὲν γὰρ αὐτῶν νυμφῶνα κατασκευάζουσι καὶ μυσταγωγίαν ἐπιτελεῖσι μετ'
 „ἐπιθήρησιν τινας τοῖς τελευμένοις, καὶ πνευματικὸν γάμον φάσκουσιν εἶναι

3. γράφει — adv. haer. III, 4, 3. p. 178 Mass. | 10. ἑνατος] ἑνατος a x S. |
 11. λαθροδιδασκαλῶν a e g h N E, λαθροδιδάσκων b c d f i k x. cf. Lob. Phryn. p. 623. |
 13. συνοδίας] συνοδίας (συνοδικίας) c d f, „conventu“ Iren. interpr. | 15. διεξίεισι —
 adv. haer. I, 27, 4. p. 105 Mass. | 16. εἰς τὴν Ῥώμην c f i k x, ἐν τῇ Ῥώμῃ
 a e g h N E, „quum venisset Romam“ Irenaei interpr. | ἑνατον] „octavum“ vet. in-
 terpr. Iren. | 17. ἐπισκοπικῆς] ἐπισκοπικῆς f g x S. | 21. διδασκαλεῖον] διδασκαλίον
 (non διδοκαλίον, ut Valerius scripsit lapsu calami) b c d i k x N, διδασκαλίον
 (sic) f. Cf. ind. s. v. | 27. ἐμφαίνων a (a pr. man.) c e g i k m N B, ἐμφαίνων
 a (a voc. m.) f h x S P H S a. | οἱ μὲν γὰρ — Iren. adv. haer. I, 21, 3. p. 94.

„τὸ ὑπ' αὐτῶν γινόμενον, κατὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν ἄνω συζυγιῶν. οἱ
 „δὲ ἄγασιν ἐφ' ὕδωρ, καὶ βαπτίζοντες ὅτως ἐπιλέγουσιν· εἰς ὄνομα ἁγνοῶ
 „πατρός τῶν ὄλων, εἰς ἀλήθειαν μητέρα τῶν πάντων, εἰς τὸν κατελ-
 „θόντα εἰς τὸν Ἰησοῦν. ἄλλοι δὲ Ἑβραϊκὰ ὀνόματα ἐπιλέγουσι πρὸς τὸ
 5 „μᾶλλον καταπλῆξαι τὸς τελευμένους.“ ἀλλὰ γὰρ μετὰ τέταρτον τῆς ἐπι- 6
 σκοπῆς ἔτος Ὑγίνου τελευτήσαντος Πίος ἐπὶ Ῥώμης ἐγχειρίζεται τὴν λει-
 τυργίαν. κατὰ γε μὴν τὴν Ἀλεξάνδρειαν Μάρκος ἀναδείκνυται ποιμὴν,
 Εὐμενῆς ἔτη τὰ πάντα δέκα πρὸς τρισὶν ἐκπλήσαντος, τῷ τε Μάρκῳ ἐπὶ
 δέκα ἔτη τῆς λειτουργίας ἀναπανασαμὲν Κελαδίων τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκ-
 10 κλησίας τὴν λειτουργίαν παραλαμβάνει. καὶ κατὰ τὴν Ῥωμαίων δὲ πόλιν 7
 πεντεκαιδεκάτῃ τῆς ἐπισκοπῆς ἐνιαυτῷ Πίῳ μεταλλάξαντος Ἀνίκητος τῶν
 ἐκίσε προίσταται. καθ' ὃν Ἡγήσιππος ἱστορεῖ ἑαυτὸν ἐπιδημῆσαι τῇ
 Ῥώμῃ, παραμεινῆναι τε αὐτόθι μέχρι τῆς ἐπισκοπῆς Ἐλευθίου. μάλιστα 8
 δὲ ἡμαξεν ἐπὶ τῶνδε Ἰουστίνος, ἐν φιλοσόφῳ σχήματι πρεσβεύων τὸν θεῖον
 15 λόγον, καὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς πίστεως ἐναγωνιζόμενος συγγράμμασιν. ὃς δὲ
 καὶ γραψας κατὰ Μαρκίωνος σύγγραμμα μνημονεύει ὡς καθ' ὃν σνέ-
 ταττε καιρὸν γνωρίζομεν τῷ βίῳ τάνδρός. φησὶ δὲ ὅτως· „Μαρκίωνα 9
 „δέ τινα Πορτικόν, ὃς καὶ νῦν ἐτι ἐστὶ διδάσκων τὸς πειθομένους, ἄλλον
 „τινὰ εἶναι νομίζειν μεῖζονα τῷ δημιουργῷ Θεόν, ὃς καὶ κατὰ πᾶν γένος
 20 „ἀνθρώπων διὰ τῆς τῶν διαμόνων σιλλήψεως πολλὸς πέπεικε βλάβοςμα
 „λέγειν, καὶ ἀρνείσθαι τὸν ποιητὴν τῷδε τῷ παντός πατέρα εἶναι τῷ
 „Χριστῷ, ἄλλον δὲ τινα ὡς ὄντα μεῖζονα παρὰ τῶτον ὁμολογεῖν πεποι-
 „κέναι. καὶ πάντες οἱ ἀπὸ τῶτων ὠρμημένοι, ὡς ἔφαμεν, Χριστιανοὶ
 „καλῶνται, ὃν τρόπον καὶ οὐ κοινοῦν ὄντων δογματῶν τοῖς φιλοσόφοις
 25 „τὸ ἐπικαλέμενον ὄνομα τῆς φιλοσοφίας κοινόν ἐστι.“ τούτοις ἐπιφέρει 10
 „λέγων· „ἔστι δὲ ἡμῖν καὶ σύνταγμα κατὰ πασῶν τῶν γεγεννημένων αἰρέ-
 „σεων, ᾧ εἰ βάλεσθε ἐντυχεῖν, δώσομεν.“ ὁ δὲ αὐτὸς ἔτος Ἰουστίνος, 11
 καὶ πρὸς Ἑλλήνας ἱκανώτατα ποιήσας, καὶ λόγους ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας
 πίστεως ἀπολογίαν ἔχοντας βασιλεῖ Ἀντωνίνῳ τῷ δὲ ἐπικληθέντι Εὐσεβεῖ
 30 καὶ τῇ Ῥωμαίων συγκλήτῳ βελῇ προσφωνεῖ. καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς Ῥώμης
 τῆς διατριβᾶς ἐποιεῖτο. ἡμφαίνει δὲ ἑαυτὸν, ὅστις καὶ πόθεν ἦν, διὰ
 τῆς ἀπολογίας ἐν τούτοις·

3. ἄγνοιν] ἄγνοτες h. | 5. καταπλῆξαι bedfickx, καταπλῆξασθαι aegh
 Epiph. Iren. SI'HB, „ut stupori sint vel perterreant“ Iren. vet. interpr. | 8. τῇ
 δὲ H tacite. | 17. φησὶ — Just. Apol. maj. c. 26. p. 70 ed. Colon. | 19. εἶναι
 add. efgkNVSH, om. h Just. B. | μεῖζονα efg h i k Just. NBHb, μεῖζω
 aSVH, μεῖζων e. | 22. μεῖζονα] μεῖζονα, τὰ μεῖζονα Just. prob. VaSa, | 28. post
 καὶ add. εἰς τοὺς aegh i (a sec. m.) kE, om. cfi (a pr. m.) xHb.

C A P. 12.

Περὶ τῆς Ἰουδαίου πρὸς Ἀρτωρίνου ἀπολογίας.

(Nic. H. E. III, 26. 32.)

„Αὐτοκράτορι Τίτῳ Αἰλίῳ Ἀδριατῷ Ἀρτωνίνῳ Εὐσεβεῖ Καίσαρι
 „Σεβαστῷ, καὶ Οὐρηρισσίῳ νιῷ φιλοσόφῳ, καὶ Λυκίῳ φιλοσόφῳ, Καί- 5
 „σαρος φύσει νιῷ καὶ Εὐσιβῆς εἰσποιητῷ, ἐραστῇ παιδείας, ἱερῷ τε συγ-
 „κλήτῳ καὶ παντὶ δῆμῳ Ῥωμαίων, ὑπὲρ τῶν ἐκ πατὸς γένος ἀνθρώπων
 „ἀδίκως μισωμένων καὶ ἐπηρεαζομένων, Ἰουστίνος Πρίσκη τῇ Βακχίῳ,
 „τῶν ἀπὸ Φλαβίας Νίας πόλεως τῆς Συρίας Παλαιστίνης, εἰς αὐτῶν
 „ὧν, τὴν προσφώνησιν καὶ ἐντενξίν ποιήσομαι.“ ἐντευχθεὶς δὲ καὶ ὑφ’ 10
 „ἐτέρων ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἀδικοῶν, παντοίαις ὕβρεσι πρὸς
 „τῶν ἐπιχωρίων δῆμων καταπονεμένων, τοιαύτης ἡξίωσε τὸ κοινὸν τῆς
 „Ἀσίας διατάξαις.

C A P. 13.

Ἀρτωνίνου πρὸς τὸ κοινὸν τῆς Ἀσίας ἐπιστολὴ περὶ τοῦ καθ’ ἡμᾶς λόγου. 15

(Nic. H. E. III, 28.)

- 1 „Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Μάρκος Αὐρηλῖος Ἀρτωνίνος Σεβαστός,
 „Ἀρμίνιος, ἀρχιερεὺς μίγιστος, δημοκρατικῆς ἐξουσίας τὸ πέμπτον καὶ δέ-
 2 „κατον, ὕπατος, τὸ τρίτον, τῷ κοινῷ τῆς Ἀσίας χαίρειν. ἐγὼ μὲν οἶδα
 „ὅτι καὶ τοῖς θεοῖς ἐπιμελὲς ἐστὶ, μὴ λανθάνειν τὰς τοιούτας. πολὺ γὰρ 20
 „μᾶλλον ἐκεῖνοι κολάσαιεν ἂν τὰς μὴ βυλομένους αὐτὰς προσκυνεῖν, ἢ
 3 „ὑμεῖς. ἅς εἰς ταραχὴν ἐμβάλλετε, βεβαιῶντες τὴν γνώμην αὐτῶν ἥπερ
 „ἔχουσιν, ὡς ἀθέων κατηγοροῦντες. εἴη δ’ ἂν ἐκείνοις μίρετόν τὸ δοκεῖν
 „κατηγορουμένοις τεθνάναι μᾶλλον, ἢ ζῆν, ὑπὲρ τῷ οἰκίῃ θεῷ. ὅθιν καὶ

4. Αὐτοκράτορι — Just. Apol. maj. c. 1. p. 53 ed. Colou. | 5. Λυκίῳ φιλο-
 σόφῳ b c d f x Justin. B (ed. Frob.) prob. G*, Λυκίῳ φιλοσόφῳ a e g h i k R u f m i
 codices quidam (teste Valesio) N V* E. cf. Ottonis ad Just. l. c. notam 5. |
 9. Φλαβίας | Φλαβίας volgo. | τῆς Συρίας c f g h i k x Just. N B H b, Σερίος τῆς
 a e S V H S*. | 10. ὧν add. c f i (a ucc. m.) N V S* H, om. a e g h i k Justin codices
 S B. | ποιήσομαι c f x prob. H b, ποιῆμαι a e h S V H, πεποιήμαι g i k Just. N B. |
 17. Αὐτοκράτωρ — cf. Just. Apol. maj. c. 68. p. 100. ed. Colon. sed mirifice
 discrepat, quod exstat apud Justinum, exemplar ab hoc nostro enschiano. utrum-
 que explanavit notisque illustravit Eichstadius in Exercit. Antonin. V. (Annal.
 Acad. Jen. Vol. L 1823. p. 290 seqq.). | 18. δίκαιον | τὸ δίκαιον c e f g i k N B,
 τό om. a h Just. (ubi τὸ εἰ) S V H S* Z. | 21. αὐτὸς a c f h E, αὐτοῖς e g i k Just. N. |
 23. ἐκείνοις b c d f x Just. probantibus V* G*, καίτοις a e g h i k N E. | τὸ ἀδικεῖν
 N Just. S V S* H H* B, τῷ c d f g. | 24. κατηγορουμένοις b c d e f g h i k x V B, κατηγορο-
 μένους a N S S* H H*. apud Justinum legitur εἴη δ’ ἂν ἐκείνοις χρησίμων τὸ δε-
 καῖν ἐπὶ τῷ κατηγορουμένῳ τεθναίαις

„νικῶσι, προΐεμενοι τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ἥπερ πειθόμενοι οἷς ἀξίετε πρᾶτ-
 „τειν αὐτὰς. περὶ δὲ τῶν σεισμῶν τῶν γενομένων καὶ γινομένων ἐκ 4
 „ἁτοπον ὑμᾶς ὑπομνήσαι, ὑθυμῶντας μὲν ὅταν περ ὦσι, παραβάλλοντες
 7 ἡ βίβλος „δὲ τὰ ὑμέτερα πρὸς τὰ ἐκείνων. οἱ μὲν ὅν ἐνυπαρξήσαστότεροι γίγνον- 5
 5 „ται πρὸς τὸν Θεόν, ὑμεῖς δὲ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἀγνοεῖν
 „δοκεῖτε, τῶν τε θεῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀμελεῖτε καὶ τῆς θρησκείας τῆς
 „περὶ τὸν ἀθάνατον, ὃν δὴ τὰς Χριστιανὰς θρησκεύοντας ἐλαύνετε καὶ
 „διώκετε ἕως θανάτου. ὑπὲρ δὲ τῶν τοιούτων ἤδη καὶ πολλοὶ τῶν περὶ 6
 „τὰς ἐπαρχίας ἡγεμόνων καὶ τῷ Θεοσιώτῃ ἡμῶν ἔγραψαν πατρί, οἷς καὶ
 10 „ἀντέγραψε μηδὲν ἐνοχλεῖν τοῖς τοιούτοις, εἰ μηδὲν φαίνοντο περὶ τὴν
 „τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐγγχειρᾶντες. καὶ ἐμοὶ δὲ περὶ τῶν τοιούτων
 „πολλοὶ ἐσήμαναν, οἷς δὴ καὶ ἀντέγραψα, κατακολυθῶν τῇ τῷ πατρὸς
 „γνώμῃ. εἰ δέ τις ἐπιμένει τινὰ τῶν τοιούτων εἰς πράγματα φέρων ὡς 7
 „δὴ τοιῶτον, ἐκεῖνος ὁ καταφερόμενος ἀπολειύσθω τῷ ἐγκλήματι, καὶ
 15 „εἴαν φαίνεται τοιοῦτος ὢν, ὁ δὲ καταφέρων ἐνοχος ἔσται δίκης. προει-
 „τίθη ἐν Ἐφέσῃ ἐν τῷ κοινῷ τῆς Ἀσίας.“ τέτοις ἔτω χωρήσασιν ἐπι- 8
 „μαρτυρῶν Μελιτών τῆς ἐν Σάρδεσις ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, κατ' αὐτὸ
 „γνωριζόμενος τῷ χρόνῳ, δηλὸς ἐστὶν ἐκ τῶν εἰρημίων αὐτῷ ἐν ᾧ πε-
 „ποιήται πρὸς αὐτοκράτορα Οὐῆρον ὑπὲρ τοῦ καθ' ἡμᾶς δόγματος
 20 ἀπολογία.

1. προΐεμενοι] περιΐεμενοι H errore typogr. | 2. ἐκ om. Chron. Pasch. (p. 485, 3 not. Dind.) prob. Haffner (Comm. de edicto Ant. Pii 1781). apud Justinum legitur ἐκ ἐκείνων ὑπομνήσαι. | 3. ἀθυμῶντας μὲν κτλ.] locum impeditiorem variis conjecturis vexavit Strothius, quas hic singillatim referre longum est. Examini eas subiecit Kimmellius (de Ruf. p. 281 seqq.), qui idem probabilem loci interpretationem proposuit. Vertit: „de terrae motibus hand absurdum videtur vos commonere (corripere), ut qui soleatis, quum terra movetur, non modo animum despondere, sed etiam horum motuum causam culpamque, quae vestra est, transferre in Christianos.“ ita jam Rufinus, qui haec habet: „de motibus autem terrae — absurdum non erit, moerorem vestrum iusta commonitione solari, quandoquidem comperi, quod in huiusmodi rebus ad illorum invidiam communes casus transfertis.“ de sententia cf. Tertull. Apol. 40: „existimant, omnis publicae cladis, omnis popularis incommodi Christianos esse causam. si coelum stetit, si terra movit, — statim Christianos ad leonem.“ | 4. ὑμέτερα sv Just. V. S. H. H., ἡμέτερα a b c d e f g h i k x Chr. Pasch. NSVK (de Ruf. p. 281. not. 9). | γίγονται cfikx, γίνονται a e g h Just. NE. | 7. τὰς om. cf. | καὶ διώκετε om. h. | 10. εἰ μηδὲν cf x prob. G. H. b., εἰ μὴ cum Justino ceteri, qui post φαίνοντο addunt τε, quod om. cfikx. | φαίνοντο b c d f h i k Just. V H B., ἐμφαίνοντο a e g NSS. | 11. τῶν add. cikx prob. G., om. vulgo. | 19. post πρὸς add. τὸν a e S V H., om. c f g h i k x B. | Οὐῆρον] Οὐῆρον b c d f a, Βῆρον k. | post δόγματος add. χρησιμωτάτη a e h E., om. c f g i k x prob. G.

C A P. 14.

Τὰ περὶ Πολυκάρπου τοῦ τῶν ἀποστόλων γνωσμένου μνημονεύοντα.

(Nic. H. E. III, 50.)

- 1 Ἐπὶ δὲ τῶν δηλυνέντων, Ἀνικήτε τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἡγμένε,
 Πολύκαρπον ἐτι περιόντα τῷ βίῳ γενέσθαι τι ἐπὶ Ῥώμης καὶ εἰς ὁμι- 5
 λίαν τῷ Ἀνικήτῳ ἐλθεῖν διὰ τι ζήτημα περὶ τῆς κατὰ τὸ πάσχα ἡμέρας,
 2 Εἰρηναῖος ἱστορεῖ. καὶ ἄλλην δὲ ὁ αὐτὸς περὶ τοῦ Πολυκάρπου παραδί-
 δωσι διήγησιν, ἣν ἀναγκαῖον τοῖς περὶ αὐτῶν δηλυνένοις ἐπισυνάψαι, ἕως
 ἔχουσιν.

Ἀπὸ τοῦ τρίτου τῶν πρὸς τὰς αἰρέσεις Εἰρηναῖο.

10

- 3 „Καὶ Πολύκαρπος δὲ οὐ μόνον ὑπὸ ἀποστόλων μαθητευθεὶς, καὶ
 „συναναστραφεὶς πολλοῖς τὸν Χριστὸν ἑωρακόσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπο-
 „στόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπί-
 4 „σκοπος, ὃν καὶ ἡμεῖς ἑωράκαμεν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἡλικίᾳ. ἐπιπολὺ
 „γὰρ παρέμεινε, καὶ πάντῃ γηραλίῳ, ἐνδόξῳ καὶ ἐπιφανέστατῳ μαρτυρή- 15
 „σας, ἐξῆλθε τῷ βίῳ, ταῦτα διδάξας ἀεὶ, ἃ καὶ παρὰ τῶν ἀποστόλων
 5 „ἐμαθεν, ἃ καὶ ἡ ἐκκλησία παραδίδωσιν, ἃ καὶ μόνα ἐστὶν ἀληθῆ. μαρ-
 „τυρεῖσι τέτοις αἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐκκλησίαι πᾶσαι, καὶ οἱ μέχρι νῦν
 „διαδεδεγμένοι τὸν Πολύκαρπον, πολλῷ ἄξιοπιστότερον καὶ βεβαιότερον
 „ἀληθείας μάρτυρα ὅσα Οὐαλεντίνῳ καὶ Μαρκιῶνι καὶ τῶν λοιπῶν 20
 „κακογνωμόνων, ὃς καὶ ἐπὶ Ἀνικήτῳ ἐπιδημήσας τῇ Ῥώμῃ πολλὰς ἀπὸ
 „τῶν προειρημένων αἰρετικῶν ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τῷ Θεῷ, μίαν
 „καὶ μόνην ταύτην ἀληθεῖαν κηρύξας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων παρεληφάναι,
 6 „τὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδεδομένην. καὶ εἰσιν οἱ ἀκηκοότες αὐτῷ,
 „ὅτι Ἰωάννης ὁ τοῦ κυρίου μαθητὴς ἐν τῇ Ἐφέσῳ πορευθεὶς λέσασθαι, 25
 „καὶ ἰδὼν ἔσω Κηρίνθον, ἐξήλατο τῷ βαλανεῖο μὴ λεσάμενος, ἀλλ'
 „ἐπειπὼν· φύγωμεν, μὴ καὶ τὸ βαλανεῖον συμπίσῃ, ἔνδον ὄντος Κηρίνθου
 7 „τοῦ τῆς ἀληθείας ἐχθροῦ. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πολύκαρπος Μαρκιῶνι ποτε
 „εἰς ὅψιν αὐτῷ ἐλθόντι καὶ φήσαςτι „ἐπιγινώσκεις ἡμᾶς“ ἀπεκρίθη·

7. ἱστορεῖ — Iren. fragm. p. 541 Mass. (Eus. H. E. V, 24). | 10. ἀπὸ τοῦ
 τρίτου — Iren. adv. haer. III, 3, 4. p. 176 Mass. | 12. πολλοῖς τοῖς τὸν ἐκ
 (in marg.) ἐκ, τοῖς om. ci N. | Χριστὸν] Κύριον ex RN Iren. S^a B. | 15. post
 γηραλῖος add. ἣν αἰκ^a NSS^a, om. cefgh Iren. VHB. | 17. ἡ ἐκκλησία] „quae
 et ecclesiae tradidit“ Iren. vet. interpr. | 22. ἐπὶ ex N prob. G^a, εἰς volgo. |
 24. ἐπὸ τῆς ἐκκλησίας] „quam et ecclesiae tradidit“ Iren. vet. interpr. „et haec
 ecclesiae tradebat“ R. | 29. ἐπιγινώσκεις bedfiks Chron. Pasch. (p. 480 Dind.)
 prob. Walchius (Hist. der Kets. I, 499) Gersdorff (Ep. crit. p. XII) et Stierenio (Ed.
 Iren. p. 434. not. 8), „cognoscis“ Iren. cod. Arund., ἐπιγινώσκεις aegh RNS VHBHb.

„ἐπιγινώσκω τὸν πρωτότοκον τῷ σατανᾷ.““ τοσαύτην οἱ ἀπόστολοι
 „καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν ἔσχον εὐλάβειαν πρὸς τὸ μηδὲ μέχρι λόγου κοι-
 „νωεῖν τινὶ τῶν παραχαρασόντων τὴν ἀλήθειαν, ὡς καὶ Παῦλος ἔφη-
 „σεν“ „,,αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νεθεσίαν παραιτῶ,
 5 „εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει ὥν αὐτοκατάκριτος.““
 „ἔστι δὲ καὶ ἐπιστολὴ Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους γεγραμμένη ἰκα- 8
 „νωτάτη, ἐξ ἧς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς πίστεως αὐτοῦ καὶ τὸ κήρυγμα
 „τῆς ἀληθείας οἱ βυλόμενοι καὶ φροντίζοντες τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας
 „δύνανται μαθεῖν.“ ταῦτα ὁ Εἰρηναῖος. ὁ γέ τοι Πολύκαρπος ἐν τῇ 9
 10 δηλωθείσῃ πρὸς Φιλιππησίους αὐτῷ γραφῇ φερομένη εἰς δεῦρο κέχρηται
 τισι μαρτυρίαις ἀπὸ τῆς Πέτρου προτέρας ἐπιστολῆς. Ἀντωνῖνον μὲν δὴ 10
 τὸν Εὐσεβῆ κληθέντα, εἰκοστὸν καὶ δευτέρον ἔτος τῆς ἀρχῆς διανύσαντα,
 Μάρκος Ἀνρήλιος Οὐῆρος, ὁ καὶ Ἀντωνῖνος, υἱὸς αὐτοῦ, σὺν καὶ Λεβίῳ
 ἀδελφῷ διαδέχεται.

15

C A P. 15.

Ὡπως κατὰ Οὐῆρον ὁ Πολύκαρπος ἅμα ἑτέροις ἑμαρτύρησεν ἐπὶ τῆς Σμυρναίων
 πόλεως.

(Nic. H. E. III, 34. 35.)

Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Πολύκαρπος μεγίστων τὴν Ἀσίαν ἀναθορυβησάντων 1
 20 διωγμῶν μαρτυρίῳ τελειῶται. ἀναγκαιότατον δὲ αὐτοῦ τὸ τέλος ἐγγράφως
 εἶναι φερόμενον ἡγῆμαι δεῖν μνήμῃ τῆς ἱστορίας καταθέσθαι. ἔστι δὲ ἡ 2
 γραφὴ ἐκ προσώπου ἧς αὐτὸς ἐκκλησίας ἡγεῖτο ταῖς κατὰ Πόντον παροι-
 κίαις τὰ κατ' αὐτὸν ἀποσημαίνεσα διὰ τούτων „ἡ ἐκκλησία τῷ Θεῷ ἡ 3
 „παροικῶσα Σμύρναν, τῇ ἐκκλησίᾳ τῷ Θεῷ τῇ παροικῶσῃ ἐν Φιλομηλίῳ
 25 „καὶ πάσαις ταῖς κατὰ πάντα τόπον τῆς ἀγίας καθολικῆς ἐκκλησίας
 „παροικίαις“ ἔλεος, εἰρήνη καὶ ἀγάπη Θεῷ πατρὸς καὶ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ

1. ἐπιγινώσκω] ἐπιγινώσκω, ἐπιγινώσκω e h k, ἐπιγινώσκω σε Chron. Pasch. (p. 480), „cognosco te“ Iren. vet. interpr. | 3. ἔφησεν — Tit. 3, 10. | 9. ὁ om. h. | γε b c d f (in quibus μὲν γε legi falso testatur Valesius) g h i k x B H b, μὲν a e S V H. | 13. τοῦ] ὁ τοῦ c f g. | 21. εἶ] ἡ δὲ b c d f x. | τῆς ἱστορίας] τῆς ἱστ. τῆςδε a S V H S a, τῆςδε τῆς ἱστ. b c d e f g i k V a B: τῆςδε om. x prob. G a et H b. | 22. Πόντον] Πόντος x, πάντα τόπον conj. V a. | 23. διὰ τούτων] conferri potest cum narratione Eusebiana aliquantum liberiori integritati illud epistolae smyrnensis exemplum, quod post Halloixium evulgare Usserius, Cotelierius, Ruinartus (Act. Mart. p. 37), Jacobsonius (Clement. Ignat. Polyc. quae supers. Tom. II. Oxon. 1858. p. 542), Hefelius (Patr. ap. opp. p. 274), alii. Adnotavi hujus exempli lectiones signo z. | 24. τῇ ἐκκλησίᾳ τῷ Θεῷ add. c g i k x z R N S a B (sed is om. τῇ post Θεῷ) H b, om. volg. cf. Clem. Epist. ad Corinth. init. | 26. ἡμῶν] ὑμῶν H tacite.

- „Χριστῷ πληθυνθείη. ἐγράψαμεν ὑμῖν, ἀδελφοί, τὰ κατὰ τὴν μαρτυρή-
 „σαντας καὶ τὸν μακάριον Πολύκαρπον, ὅστις ὥσπερ ἐπισφραγίσας διὰ
 4 „τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ κατέπαυσε τὸν διωγμόν.“ τούτοις ἐξῆς πρὸ τῆς
 ἁμφὶ τῷ Πολυκάρπῳ διηγήσεως τὰ κατὰ τὴν λοιπὴν ἀνιστορῶσι μάρτυρας,
 οἷας ἐστάσεις πρὸς τὰς ἀληθόνας ἐνεδείξαντο, διαγράφοντες. κατα- 5
 πληῖσαι γὰρ φασὶ τὸς ἐν κύκλῳ περιεστῶτας καὶ θειομένους τοτὶ μὲν μάλιστα
 μέχρι καὶ τῶν ἐνδοτάτω φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν καυτίζαιομένους, ὡς ἦδη
 καὶ τὰ ἐν μυχοῖς ἀπορόρητα τῷ σώματος σπλάγχνα τε αὐτῶν καὶ μέλη
 κατοπτρεύεσθαι, τοτὶ δὲ τὸς ἀπὸ θαλάττης κήρυκας καὶ τινας ὀξείας
 ὀβελίσκας ὑποστρωφνυμένους, καὶ διὰ παντὸς εἶδους κολάσεων καὶ βασάνων 10
 5 προΐοντας, καὶ τέλος θηροῖν εἰς βορὰν παραδιδόμενους. μάλιστα δὲ ἰστο-
 ρῶσιν διαπρέψαι τὸν γενναϊότατον Γερμανικόν, ὑποῤῥωννύτα σὺν Θεῷ
 χάριτι τὴν ἔμφυτον περὶ τὸν θάνατον τῷ σώματος δειλίαν. βυλομένη γέ
 τοι τῷ ἀνθυπάτῃ πείθειν αὐτὸν, προβαλλομένῳ τε τὴν ἡλικίαν καὶ ἀντι-
 βολῶντος κομιδῇ νέον ὄντα καὶ ἀκμαῖον οἶκτον ἑαυτοῦ λαβεῖν, μὴ μελλῇ- 15
 σαι, προθύμως δὲ ἐπισπάσασθαι εἰς ἑαυτὸν τὸ θηρίον, μονοεχὶ βιασά-
 μενον καὶ παροξύναντα, ὡς ἂν τάχιον τῷ ἀδίκῳ καὶ ἀνόμῳ βίῃ αὐτῶν
 6 ἀπαλλαγείη. τότε δὲ ἐπὶ τῷ διαπρεπεῖ θανάτῳ τὸ πᾶν πλῆθος ἀποθανύσας
 τῆς ἀνδρείας τὸν Θεοφιλῆ μάρτυρα καὶ τὴν καθόλου τῷ γένει τῶν Χρι-
 στιανῶν ἀρετὴν, ἀθρόως ἐπιβοᾶν ἄρξασθαι· „αἶρε τὸς ἀθέους· ζητείσθω 20
 7 Πολύκαρπος.“ καὶ δὴ πλείστης ἐπὶ ταῖς βοαῖς γενομένης ταραχῆς Φρύγα
 τινὰ τὸ γένος, Κόϊντον τῆνομα, νεωστὶ ἐκ τῆς Φρυγίας ἐπιστάντα,
 ἰδόντα τὸς Θῆρας καὶ τὰς ἐπὶ τέτοις ἀπειλὰς καταπετῆξαι τὴν ψυχὴν
 8 μαλακισθέντα, καὶ τέλος τῆς σωτηρίας ἐνδῆναι. ἐδήλω δὲ τῦτον ὁ τῆς
 προειρημένης γραφῆς λόγος προπετιέστερον, ἀλλ’ οὐ κατ’ εὐλάβειαν ἐπι- 25
 πετῆσαι τῷ δικαστηρίῳ σὺν ἑτέροις, ἄλόντα δ’ ἔν ὅμως καταφανὲς ὑπό-
 δεῖγμα τοῖς πᾶσι παρασχεῖν, ὅτι μὴ δέοι τοῖς τοιούτοις ῥητοκινδύνως καὶ
 ἀνευλαβῶς ἐπικατατολμᾶν. ἀλλὰ ταύτῃ μὲν εἶχε πέρας τὰ κατὰ τύτας.
 9 τὸν γε μὴν Θανμασιώτατον Πολύκαρπον τὰ μὲν πρῶτα τέτων ἀκίσαντα
 ἀτάραχον διαμείναι, εὐσταθὲς τὸ ἦθος καὶ ἀκίνητον φυλάξαντα, βέλεισθαι 30
 τε αὐτῷ κατὰ τὴν πόλιν περιμένειν· πεισθέντα γε μὴν ἀντιβολῶσι τοῖς
 ἁμφ’ αὐτὸν, καὶ ὡς ἂν ὑπεξέλθοι παρακαλῆσι, προελθεῖν εἰς οὐ πόρρῳ
 διεστῶτα τῆς πόλεως ἀγρόν, διατρίβειν τε σὺν ὀλίγοις ἐσταῦθα, νύκτωρ

6. καὶ θεωμ. bcd f u x, καὶ om. volgo. | 10. κολάσεων] κολάσεως f g i k. | 17. αὐ-
 τῶν om. a e S. | 28. ἐπικατατολμᾶν ex H b, ἐπιτολμᾶν a e g h S S^a B, κατατολμᾶν
 f i k V H. | 30. διαμείναι] μέναι a e g h. | 31. κατὰ τὴν π. περιμένειν c f h x V H B,
 κατὰ π. μένειν i k z, περιμένειν κατὰ π. a e S S^a.

καὶ μεθ' ἡμέραν ἕτερον πράττοντα, ἢ ταῖς πρὸς τὸν Κύριον δια-
καρτεροῦντα ἐνχαῖς· δι' ὧν δεῖσθαι καὶ ἰκετεύειν, εἰρήνην ἐξαίτεμενον ταῖς
ἀπὸ πᾶσαν τὴν οἰκουμενὴν ἐκκλησίαις· τὺτο γὰρ καὶ εἶναι ἐκ τῷ παντός
αὐτῷ σύνηθες. καὶ δὴ εὐχόμενον ἐν ὀπτασίᾳ τριῶν πρότερον ἡμερῶν τῆς 10
5 συλλήψεως σὺν τῷ ἰδεῖν τὸ ὑπὸ κεφαλῆς αὐτῷ στρώμα ἀθρόως ἔτως
ὑπὸ πυρός φλεγθὲν δεδαπανῆσθαι, ἔξυπνον δὲ ἐπὶ τέτρω γινόμενον εὐθὺς
ὑπερμηνεύσαι τοῖς παρῶσι τὸ φανέν, μορωναχὶ τὸ μέλλον προθεσπίσαντα,
σαφῶς τε ἀντιπόντα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ὅτι δέοι αὐτὸν διὰ Χριστὸν πυρὶ
τὴν ζωὴν μεταλλάξαι. ἐπικειμένων δὴ ἔν σὺν πάσῃ σπαθῇ τῶν ἀναζη- 11
10 τέων αὐτὸν, αὐθις πρὸς τῆς τῶν ἀδελφῶν διαθείσεως καὶ στοργῆς ἐκ-
βιβιασμένον μεταβῆναι φασιν ἐφ' ἕτερον ἀγρόν, ἐνθα μετ' οὐ πλείστον
τὸς συνελάνοντας ἐπιελθεῖν, δύο δὲ τῶν αὐτόθι συλλαβεῖν παιδων, ὧν
θάτερον αἰκισαμένους ἐπιστῆναι δι' αὐτῶ τῇ τῷ Πολυκάρπῳ καταγωγῇ.
ὅψι δὲ τῆς ὥρας ἐπιελθόντας αὐτὸν μὲν εὐρεῖν ἐν ὑπερφῶ κατακείμενον, 12
15 ὅθεν δυνατὸν ὅν αὐτῷ ἐφ' ἑτέραν μεταστῆναι οἰκίαν μὴ βεβηλῆσθαι,
εἰπόντα· τὸ θέλημα τῷ Θεῷ γινέσθω. καὶ δὴ μαθὼν παρόντας, ὡς ὁ 13
λόγος φησὶ, καταβὰς αὐτοῖς διελέξατο, εὖ μάλα φαιδρῶ καὶ προσιτάτῳ
προσώπῳ, ὡς καὶ θαῦμα δοκεῖν ὁρᾶν τὸς πάλαι τῷ ἀθρόος ἀγνώτας,
ἐναποβλέποντας τῷ τῆς ἡλικίας αὐτῷ παλαιῷ, καὶ τῷ σεμνῷ καὶ εὐστα-
20 θεῖ τῷ προσώπῳ, καὶ εἰ τοσαύτη γένοιτο σπαθὴ ὑπὲρ τῷ τοιῦτον συλλη-
φθῆναι πρεσβύτην. ὁ δ' οὐ μελλήσας εὐθὺς τράπεζαν αὐτοῖς παρατε- 14
θῆναι προστάττει, εἰτα τροφῆς ἀφθόνης μεταλαβεῖν ἄξιοι, μίαν τε ὥραν,
ὡς ἂν προσεύξοιτο ἀδελῶς, παρ' αὐτῶν αἰτεῖται. ἐπιτρεψάντων δὲ ἀνα-
στάς ἡνύχτο, ἐμπλεως τῆς χάριτος ὧν τῷ κυρίῳ, ὡς ἐκπλήττεσθαι τὸς
25 παρόντας εὐχομένους αὐτῷ ἀκροωμένους, πολλές τε αὐτῶν μετανοοῖν ἤδη
ἐπὶ τῷ τοιῦτον ἀναιρεῖσθαι μέλλειν σιμὸν καὶ θεοπρεπῇ πρεσβύτην.
ἐπὶ τέτοις ἢ περὶ αὐτῷ γραφὴ κατὰ λέξιν ὥδέ πως τὰ ἐξῆς τῆς ἱστορίας 15
ἔχει· „ἐπεὶ δὲ ποτε κατέπαυσε τὴν προσευχὴν, μνημονεύσας ἀπάντων καὶ

3. καὶ post γὰρ om. c (a pr. m.) | 5. αὐτῷ c f g i k, αὐτῷ a e h N E. cf. p. 91, 18: καίπερ τῷ πατρὶ αὐτῷ Οὐνοπασιανῷ μηδὲν καθ' ἡμῶν ἐκινούσαντος. | 7. μονον-
αχὶ om. a e g N S. | 10. πρὸς c f i k x prob. G^a et H^b, ὑπὸ a e g h E. | 11. ἐφ'
c f g i k x N H^b, εἰς a e h z E. | 12. δι c f g i k B, τε a e h S V H. in s legitur καὶ μὴ
εὐρόντας συνελάνοντο παιδάρια δύο, unde B suspicatur Eusebium scripsisse ἐνελ-
θεῖν, καὶ αὐτὸν μὲν μὴ εὐρεῖν, δύο δὲ κτλ. | 15. ὅν add. a c f E, om. g h i k. |
16. θαῦ c f g h i k x B H^b, Κρῖν a e N S V S^a II. in s variant libri inter θεῖ, quod
e tribus eodd. recepit Jacobsonius, et Κρῖν, quod dedit Usenerus. | 20. προσώπου
c f i (a pr. m.) v S V H, πρόσω a e g h i (a sec. m.) k t S^a B, om. z. | εἰ om. h. |
γινέσθω] γεγόνει a e g p t. | 21. εὐθέως om. h. | 25. εὐχ. αὐτῷ ἀκρ. c f i k x B,
εὐχόμενον ἀκρ. g, ἀκρ. εὐχ. αὐτῷ a e h S V H S^a.

- „τῶν πώποτε συμβεβληκότων αὐτῷ μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐνδόξων τε
 „καὶ ἀδόξων, καὶ πάσης τῆς κατὰ τὴν οἰκαμένην καθολικῆς ἐκκλησίας,
 „τῆς ὥρας ἐλθείσης τῇ ἐξίεσθαι, ὅτε καθίσαντες αὐτὸν ἤγαγον εἰς τὴν
 „πόλιν, ὅστος σαββάτις μεγάλη, καὶ ὑπὲρ πάντα αὐτῷ ὁ εἰρηάρχος Ἡρώδης
 „καὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ Νικίτης, οἱ καὶ μεταθέτες αὐτὸν εἰς τὸ ὄχημα 5
 „ἐπειθον παρακαθεζόμενοι καὶ λέγοντες· τί γὰρ κακόν ἐστιν εἰπεῖν
 16 „κύριε καίσαρ,““ καὶ θῆσαι καὶ διασωῶξαι; ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἔκ
 „ἀπεκρίνατο, ἐπιμερόντων δὲ αὐτῶν ἔφη· οὐ μίλλω πράττειν ὁ συμβα-
 „λέντέ μοι. οἱ δὲ ἀποτυχόντες τῷ πείσαι αὐτὸν δεινὰ ῥήματα ἔλεγον,
 „καὶ μετὰ σπουδῆς καθύρην, ὥς κατιόντα ἀπὸ τοῦ ὀχήματος ἀποσῦρει τὸ 10
 „ἀντικίνημον. ἀλλὰ γὰρ μὴ ἐπιστραφεῖς, οἷα μηδὲν πεπονηθὼς, προθύμως
 17 „μετὰ σπουδῆς ἐπορεύετο, ἀγόμενος εἰς τὸ στάδιον. Θορύβῳ δὲ τηλικῷ
 „ὅστος ἐν τῷ σταδίῳ, ὥς μηδὲ πολλοῖς ἀκονοσθῆναι, τῷ Πολύκαρπῳ
 „εἰσιόντι εἰς τὸ στάδιον φωνὴ ἐξ ἑρανῶ γέγονεν· ἴσχυε Πολύκαρπε καὶ
 „ἀνδρίζε. καὶ τὸν μὲν εἰκόντα ἰδοὺς εἶδεν, τὴν δὲ φωνὴν τῶν ἡμετέρων 15
 18 „πολλοὶ ἤκουσαν. προσαχθέντος ἔν αὐτῷ θόρυβος ἦν μέγας, ἀκουσάντων
 „ὅτι Πολύκαρπος συνελήφται. λοιπὸν ἔν προσελθόντα ἀνηρώτα ὁ ἀν-
 „θύπατος, εἰ αὐτὸς εἶη Πολύκαρπος. καὶ ὁμολογήσαντος ἐπειθεν ἀρτεῖ-
 „σθαι λέγων „αἰδέσθητί με τὴν ἡλικίαν““ καὶ ἕτερα τέτοις ἀκόλεθα,
 „ἃ σύνθησις αὐτοῖς λέγειν ἵστί· „ὁμοσον τὴν Καίσαρος τύχην, μετασῶ- 20
 19 „σον, εἶπον· αἶρε τὰς ἀθέεις.““ ὁ δὲ Πολύκαρπος ἐμβριθεὶ τῷ προσώπῳ
 „εἰς πάντα τὸν ὄχλον τὸν ἐν τῷ σταδίῳ ἐμβλέψας, ἐπισείσας αὐτοῖς
 „τὴν χεῖρα, στεναῖζας τε καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν ἑρανὸν εἶπεν· αἶρε τὰς
 20 „ἀθέεις. ἐγκειμένῳ δὲ τῷ ἡγμένῳ καὶ λέγοντος· ὁμοσον καὶ ἀπολύσω σε,
 „λοιδορήσον τὸν Χριστὸν, ἔφη ὁ Πολύκαρπος· ὁδοήκοστα καὶ ἐξ ἐτη 25
 „δουλεύω αὐτῷ, καὶ ἑδὲν με ἡδίκησε· καὶ πῶς δύναμαι βλασφημῆσαι τὸν
 21 „βασιλεῖα με, τὸν σώσαντά με; ἐπιμένοντος δὲ πάλιν αὐτῷ καὶ λέγοντος·
 „ὁμοσον τὴν Καίσαρος τύχην, ὁ Πολύκαρπος· εἰ κενοδοξίῃς, φησὶν, ἵνα
 „ὁμόσω τὴν Καίσαρος τύχην, ὥς λέγεις, προσποιούμενος ἄγροϊν ὅστις
 „εἰμὶ, μετὰ παρήρησις ἄκουε· Χριστιανός εἰμι. εἰ δὲ θέλεις τὸν τῷ 30
 22 „Χριστιανισμῷ μαθεῖν λόγον, δὸς ἡμέραν καὶ ἄκουσον. ἔφη ὁ ἀνθύπατος·
 „πέισον τὸν δῆμον. Πολύκαρπος ἔφη· σὲ μὲν καὶ λόγῳ ἡξίωσα, δεδι-

1. συμβεβληκότων *bcehikRVShB*, συμβεβλημένων *afgzS mendose*. cf.
 p. 94, 25. | 3. ἤγαγον *bcdafikx*, ἤγον *aeheNE*. | 7. διασωῶξαι] σωῶξαι
ae gNSSa. | 11. προθύμως *cfhVH*, πρόθυμος *ae gikSSaB*. in 2 variant codd.
 inter utrumque. | 15. ἰδοὺς *efgi kxzB*, ἰδὲ εἰς *ae hSVHSh*. | 20. λέγειν ἵστί
cfikx, ἵστί λέγειν *ae ghE*. | 25. καὶ post *ὁδο*. om. *h*.

„δάγμαθα γὰρ ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑπὸ Θεῷ τεταγμέναις τιμὴν κατὰ τὸ
 „προσῆκον τὴν μὴ βλάπτειν ἡμᾶς ἀπονέμειν, ἐκείνους δὲ ἐκ ἀξίως ἡγῆμαι
 „τῷ ἀπολογεῖσθαι αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀνθύπατος ἔφη· Θηρία ἔχω· τέτοις σε 23
 „παραβαλὼ εἰὼν μὴ μετανοήσης. ὁ δὲ εἶπεν· κάλει, ἀμετάθετος γὰρ
 5 „ἡμῖν ἢ ἀπὸ τῶν κραιττόνων ἐπὶ τὰ χεῖρω μετάνοια, καλὸν δὲ μετα-
 „τίθεσθαι ἀπὸ τῶν χαλεπῶν ἐπὶ τὰ δίκαια. ὁ δὲ πάλιν πρὸς αὐτὸν 24
 „περὶ σε ποιήσω δαμασθῆναι, εἰὼν τῶν θηρίων κατατροπῆς, εἰὼν μὴ με-
 „τανοήσης. Πολύκαρπος εἶπε· πῦρ ἀπειλεῖς πρὸς ὧραν καιόμενον καὶ
 „μετ' ὀλίγον σβεννύμενον, ἀγνοεῖς γὰρ τὸ τῆς μελλέουσας κρίσεως καὶ
 10 „αἰώνιᾳ κολάσεως τοῖς ἀσεβέσι τηρέμενον πῦρ. ἀλλὰ τί βραδύνεις; φέρε
 „ἃ βάλει. ταῦτα δὲ καὶ ἕτερα πλείω λέγων θάρσους καὶ χαρὰς ἐνεπίμ- 25
 „πлатο, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῷ χάριτος ἐπληρῶτο, ὥστε μὴ μόνον μὴ
 „συμπειεῖν ταραχθέντα ὑπὸ τῶν λεγομένων πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ τέναρτίον
 „τὸν ἀνθύπατον ἐκστήναι, πέμψαι τε τὸν κήρυκα καὶ ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ
 15 „κηρῦξαι τοῖς· Πολύκαρπος ὁμολόγησεν αὐτὸν Χριστιανὸν εἶναι. τότε 26
 „λεχθέντος ὑπὸ τῷ κήρυκος πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ἰθυνῶν τε καὶ Ἰουδαίων
 „τῶν τὴν Σμύρναν κατοικούντων ἀκατασχέτῳ θυμῷ καὶ μεγάλῃ φωνῇ
 „ἐβόα· ἔτός ἐστιν ὁ τῆς Ἀσίας διδάσκαλος, ὁ πατὴρ τῶν Χριστιανῶν,
 „ὁ τῶν ἡμετέρων θεῶν καθαιρέτης, ὁ πολλὰς διδάσκων μὴ θύειν μηδὲ
 20 „προσκυνεῖν. ταῦτα λέγοντες ἐπεβόων καὶ ἡρώτων τὸν ἀσιάρχην Φί- 27
 „λιππον, ἵνα ἐπαφῇ τῷ Πολύκαρπῳ λέοντα. ὁ δὲ ἔφη μὴ εἶναι ἔξον
 „αὐτῷ, ἐπειδὴ πεπληρωκὴν τὰ κυνηγέσια. τότε ἰδοὺς αὐτοῖς ὁμοθυ-
 „μαδὸν ἐπιβοῆσαι, ὥστε ζῶντα τὸν Πολύκαρπον κατακαῦσαι. ἰδεὶ γὰρ 28
 „τὸ τῆς φανερωθείσης αὐτῷ ἐπὶ τῷ προσκεφαλαιῇ ὀπτασίας πληρωθῆναι,
 25 „ὅτε ἰδὼν αὐτὸ καιόμενον προσευχόμενος εἶπεν ἐπιστραφεὶς τοῖς μετ'
 „αὐτῶ πιστοῖς προφητικῶς· δεῖ με ζῶντα κατακαῆναι. ταῦτα ἔν μετὰ 29
 „τοσούτοις τάχως ἐγένετο, θάπτον ἢ ἐλέγετο, τῶν ὄχλων παραχρῆμα συνα-
 „γόντων ἐκ τῶν ἐργαστηρίων καὶ ἐκ τῶν βαλανείων ξύλα καὶ φρύγανα,
 „μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως, ὡς ἔθος αὐτοῖς, εἰς ταῦτα ὑπαργύντων.

3. ἔφη bcdfikx, εἶπε aeghE. | 5. ἡμῖν] εἰμί, κακὸν δὲ g. | μετάνοια] δάγνοια conj. V*, „nobis enim immobilis stat sententia, nec possumus de bono ad malum per poenitentiam commutari“ R. | 11. ἃ bcdsfhVS*H, ὁ aegikSB, „adhibe ntrum volest“ R. | πλείω cfigikx B, πλείονα aehe SVH. post πλείω add. τέτων cfx. | 12. μὴ post μόνον om. aehS. | 16. τῶν post πλῆθος add. cfikxHb, om. ceteri codices et E cum z. | 18. Ἀσίαν] ἀσεβείας z improbane Usserio. | 20. post προσκυνεῖν add. τοῖς θεοῖς z. | 26. κατακαῆναι acfVS*H, καῆναι ehikSB, κατακαθῆναι z. | 27. συναγόντων cfigikx BHb, συναγαγόντων aeh SVH. | 29. ταῦτα δε cdfghikxz BBHb, τότε aeSVH.

- 30 „ἀλλὰ ὅτε ἡ πυρὰ ἡτοιμάσθη, ἀποθέμενος ἑαυτῷ πάντα τὰ ἱμάτια καὶ
 „λύσας τὴν ζώνην ἐπειρᾶτο καὶ ὑπολύνειν ἑαυτόν, μὴ πρότερον τῆτο
 „ποιῶν, διὰ τὸ αἰεὶ ἕκαστον τῶν πιστῶν σπουδάζειν ὅστις τάχιον τῷ χρωτὸς
 „αὐτῷ ἐφάψηται· ἐν παντί γὰρ ἀγαθῆς ἔτεκεν πολιτείας καὶ πρὸ τῆς
 31 „πολιᾶς ἐκεκόσμητο. εὐθέως ὅν αὐτῷ περιετίθετο τὰ πρὸς τὴν πυρὰν 5
 „ἡρμοσμένα ὄργανα, μελλόντων δὲ αὐτῶν καὶ προσηλῶν αὐτὸν εἶπεν·
 „ἄφετέ με ἔτως. ὁ γὰρ διδὼς ὑπομεῖναι τὸ πῦρ δώσει καὶ χωρὶς τῆς
 „ὑμετέρας ἐκ τῶν ἡλίων ἀσφαλείας ἀσχύλτως ἐπιμεῖναι τῇ πυρᾷ. οἱ δὲ
 32 „οὐ καθήλωσαν, προσεδίδωσαν δὲ αὐτόν. ὁ δὲ ὀπίσω τὰς χεῖρας ποιήσας,
 „καὶ προσδεθείς ὥσπερ κριὸς ἐπίσημος ἀναφερόμενος ἐκ μεγάλης ποιμνίου 10
 33 „ὀλοκαύτωμα δεκτὸν Θεῷ παντοκράτορι, εἶπεν· ὁ τῷ ἀγαπητῷ καὶ εὐλο-
 „γητῷ παιδὸς σου Ἰησοῦ Χριστοῦ πατὴρ, δι' οὗ τὴν περὶ σε ἐπίγνωσιν εἰλή-
 „φαιμιν, ὁ Θεὸς ἀγγέλων καὶ δυνάμεων καὶ πάσης τῆς κτίσεως παντός
 „τε τῷ γένους τῶν δικαίων οἱ ζῶσιν ἐνώπιόν σου, εὐλογῶ σε ὅτι ἡξίωσάς
 „με τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας ταύτης, τῷ λαβεῖν μέρος ἐν ἀριθμῷ τῶν μαρ- 15
 „τύρων, ἐν τῷ ποτηρίῳ τῷ Χριστοῦ, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίᾳ ψυχῆς
 34 „τε καὶ σώματος, ἐν ἀφθαρσίᾳ πνεύματος ἁγίου· ἐν οἷς προσδεχθεῖν
 „ἐνώπιόν σου σήμερον ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ, καθὼς προητοι-
 „μασας προφανερῶς καὶ πληρώσας ὁ ἀψευδὴς καὶ ἀληθινὸς Θεός.
 35 „διὰ τῆτο καὶ περὶ πάντων σε αἰνῶ, σὲ εὐλογῶ, σὲ δοξάζω, διὰ τῷ 20
 „αἰωνίᾳ ἀρχιερώς Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ ἀγαπητῷ σου παιδὸς, δι' οὗ σοι σὺν
 „αὐτῷ ἐν πνεύματι ἁγίῳ δόξα, καὶ νῦν καὶ εἰς τὰς μελλοντας αἰῶνας,
 36 „ἀμήν. ἀναπίψατος δὲ αὐτῷ τὸ ἀμήν, καὶ πληρώσατος τὴν προσευ-
 „χὴν, οἱ τῷ πυρὸς ἄνθρωποι ἐξῆψαν τὸ πῦρ, μεγάλης δὲ ἐκλαμψήσης
 „φλογὸς θαῦμα εἶδομεν, οἷς ἰδεῖν ἐδόθη, οἱ καὶ ἐτηρέθησαν εἰς τὸ ἀναγ- 25
 37 „γεῖλαι τοῖς λοιποῖς τὰ γενόμενα. τὸ γὰρ πῦρ καμάρας εἶδος ποιῆσαν,
 „ὥσπερ ὀθόνης πλοῖα ὑπὸ πνεύματος πληρωμένης, κύκλῳ περιετείχισε τὸ
 „σῶμα τῷ μάρτυρος, καὶ ἦν εἰς μέσον ἕχ ὡς σὰρξ καιομένη, ἀλλ' ὡς
 „χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν καμίνῳ πυρῶμενος. καὶ γὰρ εὐωδίας τοιαύτης
 „ἀντελαβόμεθα, ὡς λιβανωτῇ πνέοντος ἢ ἄλλῃ τινὸς τῶν τιμίων ἀρω- 30
 38 „μάτων. πέρας γὰρ ἰδόντες οἱ ἄνθρωποι μὴ δυνάμενον τὸ σῶμα ὑπὸ τῷ
 „πυρὸς δαπανηθῆναι, ἐκλευσαν προσελθόντα αὐτῷ κομφέκτορα παρα-
 39 „βῦσαι τὸ ξίφος. καὶ τῆτο ποιήσατος ἐξῆλθε πλήθος αἵματος, ὥστε
 „κατασβέσαι τὸ πῦρ, καὶ θαυμάσαι πάντα τὸν ὄχλον, εἰ τοσαύτη τις

4. ἐν om. z ex recens. Jacobsonil. | 5. πολιᾶς] μαρτυρίας z. | 13. τῆς om. fikx. | 29. τοιαύτης bcd f g N S^a, τοσαύτης ae h i k = S V H B. | 33. τὸ add. ac f S V H S^a, om. e g h i k z B.

„διαφορὰ μεταξὺ τῶν τε ἀπίστων καὶ τῶν ἐκλεκτῶν, ὧν εἰς καὶ ἔτος
 „γέγονεν ὁ θαυμασιώτατος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις διδάσκαλος ἀπο-
 „στολικὸς καὶ προφητικὸς, γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Σμύρῃ καθο-
 „λικῆς ἐκκλησίας. πᾶν γὰρ ῥῆμα, ὃ ἀφῆκεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ
 5 „ἐτελειώθη καὶ τελειωθήσεται. ὁ δὲ ἀντίζηλος καὶ βάσκανος καὶ ποτηρὸς, 40
 „ὁ ἀντικείμενος τῷ γενεῖ τῶν δικαίων, ἰδὼν τὸ μέγεθος αὐτοῦ τῆς μαρ-
 „τυρίας καὶ τὴν ἀπαρχὴν ἀνεπίληπτον αὐτῆ πολιτείας, ἐστεφανωμένον
 „τε τὸν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον καὶ βραβεῖον ἀναντιρρήτον ἀπειρηγμέ-
 „νον, ἐπετήδευσεν ὡς μηδὲ τὸ σωματίον αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν ληφθεῖν, καίπερ
 10 „πολλῶν ἐπιθυμούντων τοῦτο ποιῆσαι, καὶ κοινωρῆσαι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ
 „σαρκίῳ. ὑπέβαλον γὺν τινες Νικήτην, τὸν τῆ Ἡρώδου πατέρα, ἀδελφὸν 41
 „δὲ Ἀλκῆς, ἐντυχεῖν τῷ ἡγεμόνι, ὥστε μὴ δεῖναι αὐτὸ τὸ σῶμα, μὴ,
 „φησὶν, ἀφέντες τὸν ἐσταυρωμένον, τῆτον ἄρξωνται σέβειν. καὶ ταῦτα
 „εἶπον ὑποβαλόντων καὶ ἐισχυσάντων τῶν Ἰουδαίων, οἱ καὶ ἐτήρησαν
 15 „μελλόντων ἡμῶν ἐκ τῆ πυρὸς αὐτὸν λαμβάνειν, ἀγνοῦντες, ὅτι ἔτε τὸν
 „Χριστὸν ποτε καταλιπεῖν δυνησόμεθα, τὸν ἐπὶ τῆς τῆ παντὸς κόσμου
 „τῶν σωζομένων σωτηρίας παθόντα, ἔτε ἑτερόν τινα σέβειν. τῆτον μὲν 42
 „γὰρ ὄντα νῦν τῷ Θεῷ προσκυνῶμεν, τὴς δὲ μάρτυρας ὡς μαθητάς καὶ
 „μιμητάς τῷ κυρίῳ ἀγαπῶμεν ἀξίως, ἔνεκα εὐνοίας ἀνυπερβλήτε τῆς εἰς
 20 „τὸν ἰδίον βασιλείᾳ καὶ διδάσκαλον· ὧν γένοιτο καὶ ἡμᾶς συγκοινωνεῖς τε
 „καὶ συμμαθητάς γενέσθαι. ἰδὼν ὅν ὁ ἑκατοντάρχης τὴν τῶν Ἰουδαίων 43
 „γενομένην φιλονεικίαν, θεὶς αὐτὸν ἐν μίσῳ, ὡς ἔθος αὐτοῖς, ἔκασεν.
 „ἔτως τε ἡμεῖς ὕστερον ἀνελόμενοι τὰ τιμιώτερα λίθων πολυτελῶν καὶ
 „δοκιμώτερα ὑπὲρ χρυσίου ὅσα αὐτῷ ἀπεσθίμεθα ὅπε καὶ ἀκόλεστον ἦν.
 25 „ἐνθα ὡς δυνατόν ἡμῖν συναγομένοις ἐν ἀγαλλιάσει καὶ χαρᾷ παρῖξει 44
 „ὁ κύριος ἐπιτελεῖν τὴν τοῦ μαρτυρίας αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον, εἰς τε τὴν
 „τῶν προφητικῶν μνήμην καὶ τῶν μελλόντων ἀσκήσιν τε καὶ ἰτοι-

2. ὁ θαυμασιώτατος om. aeSB. | 3. προφητικὸς γενόμενος, ἐπίσκοπός τε x. |
 5. καὶ post βάσκανος om. egh. | 7. αὐτὸ πολιτείας] αὐτὸ om. eghB: exempli s
 codd. alii addunt, alii omittunt. | στεφανώμενον h. | 8. τὸν — στέφανον c f g h i k x
 B H b, τῷ — στεφανῷ aeSVH. in x variant cod. inter utrumque. | 10. αὐτὸ
 τῷ ἁγίῳ aeSS*, αὐτὸ τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ (sic) h. | 12. δι' Ἀλκῆς Usserius I' S. HB,
 eamque scripturam confirmant cod. f, qui pro δι' Ἀλκῆς exhibet δαλκῆς, et exempli
 s vet. interpres, qui vertit „Alces“: habent δι' δαλκῆς acdehikxSV, δι' δαλβῆς δ,
 „Dalcae“ B, δι' δαρκῆς N. | 14. τῶν om. aeghikB, add. c f S V H. in x articulum
 om. Usserius, e cod. Paris. add. Jacobsonius. | 18. ὄντα νῦν cfikx, νῦν ὄντα
 aeghzeE. | καὶ μιμ. τῷ κυρίῳ cefghikx B H b, τῷ κυρ. καὶ μιμ. aeSVH. |
 19. ἔνεκεν gh. | 21. τῶν om. h. | 26. τὴν add. aegikx B H b, om. aeSVH.
 exempli s codd. alii omittunt alii addunt.

- 45 „μασίαν. τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸν μακάριον Πολύκαρπον, σὺν τοῖς ἀπὸ
 „Φιλαδελφίας δωδέκατον ἐν Σμύρῃ μαρτυρήσαντα, ὃς μόνος ὑπὸ πάν-
 „των μᾶλλον μνημονεύεται, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν ἱσθῶν ἐν παντὶ τόπῳ λα-
 46 „λεῖσθαι.“ τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸν θαυμάσιον καὶ ἀποστολικὸν Πολύ-
 καρπον τοιοῦτοι κατηξίωτο τίλεις, τῶν κατὰ τὴν Σμυρναίων ἐκκλησίαν 5
 ἀδελφῶν τὴν ἱστορίαν ἐν ᾗ δεδηλώκαμεν αὐτῶν ἐπιστολῇ κατατεθειμένων.
 ἐν τῇ αὐτῇ δὲ περὶ αὐτῆ γραφῇ καὶ ἄλλα μαρτύρια συνηῆτο κατὰ τὴν
 αὐτὴν Σμύρναν πεπραγμένα ὑπὸ τὴν αὐτὴν περίοδον τῷ χρόνῳ τῆς τοῦ
 Πολυκάρπου μαρτυρίας, μεθ' ὧν καὶ Μητροδόωρος τῆς κατὰ Μαρκίωνα
 47 πλάνης πρεσβύτερος δὴ εἶναι δοκῶν πνεύρι παραδοθεὶς ἀνγέρεται. τῶν γε 10
 μὴν τότε περιβόητος μάρτυς εἰς τις ἐγνωρίζετο Πιόνιος, οὗ τὰς κατὰ
 μέρος ὁμολογίας, τῇ τε τῷ λόγῳ παρῴρησιαν, καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς πίστεως
 ἐπὶ τῷ δήμῳ καὶ τῶν ἀρχόντων ἀπολογίας, διδασκαλικὰς τε δημηγορίας,
 καὶ ἐτι τὰς πρὸς τοὺς ὑποπεπτωκότας τῷ κατὰ τὸν διωγμὸν πειρασμῷ
 δεξιώσεις, παραμυθίας τε αἷς ἐπὶ τῆς εἰρετικῆς τοῖς παρ' αὐτὸν εἰσαφι- 15
 κρυμένοις ἀδελφοῖς παρετίθετο, αἷς τε ἐπὶ τέτοις ὑπέμεινε βασάνους τε
 καὶ τὰς ἐπὶ ταύταις ἀληθύνους καθηλώσεις τε, καὶ τὴν ἐπὶ τῆς πυρᾶς
 καρτερίαν, τῇ τε ἐφ' ἧσιν τοῖς παραδόξοις αὐτῷ τελευτῇ πληρώστατα
 τῆς περὶ αὐτῆ γραφῆς περιεχόσης, τὰς οἷς φίλον ἐπὶ ταύτην ἀναπέμφο-
 48 μεν, τοῖς τῶν ἀρχαίων συναχθεῖσιν ἡμῖν μαρτυρίοις ἐντεταγμένῃ. ἐξῆς 20
 δὲ καὶ ἄλλων ἐν Περγᾶμ πόλει τῆς Ἀσίας ὑπομνήματι μαρτυρηκότων
 φέρεται, Κάρπῳ καὶ Παπύλῳ καὶ γυναικὶ Ἀγαθονίῃ, μετὰ πλείστας
 καὶ διασπερεῖς ὁμολογίας ἐπιδόξως τετελειωμένων.

2. Φιλαδελφίας *cefgzNB*, Φιλαδελφίας *ahikSVH*. | δωδέκατον — μαρ-
 τυρήσαντα de Valesii conjectura *B*, δωδὶκα τὸν — μαρτυρήσαντα conj. Savil.,
 δωδὶκάτω — μαρτυρήσαντος *i* (a pr. m.) *k*, δωδὶκα τῷ — μαρτυρήσαντος *abdefhi*
 (a sec. m.) *πS*, δωδὶκα — μαρτυρήσαντι *g*, δωδὶκα τοῖς — μαρτυρήσαντι *S^aHK*
 (de Ruf. p. 507) *H^b*, „cum quo etiam alii duodecim ex Philadelphia venientes
 apud Smyrnam martyrio consummati sunt“ *R*. Valesii conjectura proxime accedit
 ad scripturam codicum manuscriptorum, quum ex μαρτυρήσαντα ὃς facile oriri
 poterit μαρτυρήσαντος, proinde δωδὶκάτω ex δωδὶκατον. Confirmatur praeterea ab
 textu exempli *z*, ubi haec leguntur: τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸν μακάριον Πολύκαρπον,
 ὃς οὖν τοῖς ἀπὸ Φιλ. δωδὶκάτος ἐν Σμ. μαρτυρήσας μόνος ὑπὸ πάντων μνημο-
 νεύεται. | 3. μᾶλλον om. *z*. | 11. περιβόητων μαρτύρων *h*. | 15. διδασκαλικὰς
aeghE, διδασκαλικὰς *cfikz*. post *te* add. καὶ *efg* (in quo καὶ δημηγορικὰς) *ikz*. |
 16. *te* post βασάνους add. *cfikB*, om. *aeghSVHS^a*. | 18. πληρώστατα *aeghE*,
 πληρωτάτην *cfz*, πληρωτάτης *i* (a sec. m.) *k*. | 19. τῆς *aefghE*, om. *cikz*. |
 γραφῆς *aeghikE*, γραφῆν *cfz*.

C A P. 16.

Ὅπως Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος τὸν Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων πόλεως περι-
ορῶν ἐμαρτύρησεν.
(Nic. H. E. III, 52.)

- 5 Κατὰ τούτους δὲ καὶ ὁ μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν δηλωθεὶς Ἰουστίνος, δεύ- 1
τερον ὑπὲρ τῶν καθ' ἡμᾶς δογμάτων βιβλίον ἀναδὸς τοῖς δεδηλωμένοις
ἄρχεσι, θεῖον κατακοσμεῖται μαρτυρίῳ, φιλοσόφου Κρίσκεντος (τὸν φερῶ-
ντος δὲ ἔτος τῇ Κενικῇ προσηγορίᾳ βίον τε καὶ τρόπον ἐξῆλθε) τὴν
ἐπιβυλὴν αὐτῷ καταρτύνσας, ἐπεὶ περ πλεονάκις ἐν διαλόγοις ἐπ' ἀκρο-
10 τῶν εὐθύνας αὐτὸν τὰ νικητήρια τελειῶν ὑπὲρ ἧς ἐπείσβεν ἀληθείας
διὰ τῷ μαρτυρίῳ τῷ κατ' αὐτὸν ἀνεδήσατο. τῷτο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ αὐτῷ 2
ἀληθείαις φιλοσοφώτατος ἐν τῇ διδηλωμένῃ ἀπολογίᾳ σαφῶς ἔτως, ὥσπερ
ἔν καὶ ἐμελλεν ὅσον ἔπω περὶ αὐτὸν συμβῆσθαι, προλαβὼν ἀποση-
μαίνει τούτοις αὐτοῖς τοῖς ῥήμασι· „καγὰρ ἔν προσδοκῶ ὑπὸ τινος τῶν 3
15 „ὠνομασμένων ἐπιβυλεσθῆναι, καὶ ζυλῶ ἐνταγῆναι, ἢ καὶ ὑπὸ Κρί-
„σκεντος τῷ ἀφιλοσόφῳ ἢ καὶ φιλοκόμπῃ. οὐ γὰρ φιλόσοφος εἶπεν ἄξιον
„τὸν ἄνδρα, ὅς γε περὶ ὧν μὴ ἐπίσταται δημοσίᾳ καταμαρτυρεῖ, ὡς
„ἀθέων καὶ ἀσεβῶν Χριστιανῶν ὄντων, πρὸς χάριν καὶ ἡδονὴν τῶν
„πολλῶν πεπλανημένων τῷτο πράττων. εἴ τε γὰρ μὴ ἐντυχὼν τοῖς τῷ 4
20 „Χριστῷ διδάγμασι κατατρέχει ἡμῶν, παμπόνηρός ἐστι καὶ ἰδιωτῶν πολὺν
„χειρῶν, οἱ φυλάττονται πολλάκις περὶ ὧν ἐκ ἐπίσταται διαλίγεσθαι
„καὶ ψευδομαρτυρεῖν. καὶ εἰ ἐντυχὼν μὴ συνῆκε τὸ ἐν αὐτοῖς μεγαλεῖον,
„ἢ συνῆκε πρὸς τὸ μὴ ὑποπτευσθῆναι τοιούτους ταῦτα ποιῶν, πολὺ μᾶλλον
„ἀγεννῆς καὶ παμπόνηρος, ἰδιωτικῆς καὶ ἀλόγῃ δόξης καὶ φόβῳ ἐλάττων
25 „ὦν. καὶ γὰρ προθέντα με καὶ ἐρωτήσαντα αὐτὸν ἐρωτήσεις τινὰς τοι- 5
„ούτας μαθεῖν καὶ ἐλέγχει, ὅτι ἀληθῶς μηδὲν ἐπίσταται, εἰδέναι ὑμᾶς
„βύλομαι. καὶ ὅτι ἀληθῶς λέγω, εἰ μὴ ἀντήχθησαν ὑμῖν αἱ κοινοὶ αἰ

7. Κρίσκεντος] Κρήσκεντος gik (ik semper) Chron. Pasch. (p. 482) N prob. Ottone ad Just. Apol. II, 3. not. 5. | 9. ἐπεὶ περ cfi (a pr. m.) E, ἐπειδὴ g hi (a sec. m.) k, ἐπεὶ a e. | ἐπ. ἀκρ. b c d f i k V* S* B H^b, ἀκρ. παρ' ὧν a e g h S V H. | 10. ἐπὶ ἄδδ. a c f h i V S* H, om. e g i k S B H^b. | 12. ἀπολογία — Apol. min. c. 3. p. 46 ed. Colon. | 15. καὶ ἐν f x, καὶ ἐν b d, καὶ a e Just. Chron. Paschal. NSS*. | ἐνταγῆναι a c d f g h i k N E, ἐνταγῆσθαι Chron. Pasch., ἐμπαγῆναι a (a pr. m.) Justin. | καὶ ἐν g h i k x Justin. Chron. Pasch. B, καὶ a e f S V H S*. | 16. ἀφιλοσόφῳ φιλοσόφῳ ik, φιλοφύφῳ Just., „a Crescente hoc non philosopho, sed φιλοκόμπῃ, id est, non amatore sapientiae, sed amatore jactantiae“ B. | ἢ ἄδδ. c f i k x, om. a e h Just. Chron. Pasch. E. | 18. πρὸς — πολλῶν om. h. | 19. πεπλανημένοις b c d f V* H B, πεπλανημένων h, τῶν πεπλανημένων a e i k Just. Chr. Pasch. S S*, τῶν πεπλανημένων sine πολλῶν N. | 20. πολὺ c f i k x Just. N B H^b, πολλῶν a e h S V H. | 24. ἀγεννῆς] ἀγεννῆς x. | 25. ὦν ἐλάττων a h, ὦν ἐλάττων h.

„τῶν λόγων, ἔτοιμος καὶ ἐφ' ὑμῶν κοινοῦν τῶν ἐρωτήσεων πάλιν”
 6 „βασιλικὸν δ' αὖ καὶ τῶτο ἔργον εἶη. εἰ δὲ καὶ ἔγνωσθσαν ὑμῖν αἱ
 „ἐρωτήσεις με καὶ αἱ ἐκείναι ἀποκρίσεις, φανερόν ὑμῖν ἐστίν, ὅτι ἐδὲν
 „τῶν ἡμετέρων ἐπίσταται” ἢ εἰ ἐπίσταται, διὰ τὰς ἀκούοντας δὲ οὐ τολμᾷ
 „λέγειν, ὡς πρότερον ἔφη, οὐ φιλόσοφος, ἀλλὰ φιλόδοξος ἀνὴρ δείκνυ- 5
 „ται, ὅς γε μὴδὲ τὸ Σωκρατικὸν ἀξιέραστον ὄν τιμᾷ.” ταῦτα μὲν ἔν
 7 ὁ Ἰουστίνος. ὅτι δὲ κατὰ τὴν αὐτοῦ προῤῥήσιν πρὸς τοῦ Κρίσκεντος
 συσκευασθεὶς ἐτελειώθη, Τατιανὸς ἀνὴρ τὸν πρῶτον αὐτῷ βίον σοφι-
 στεύσας ἐν τοῖς Ἑλλήνων μαθήμασι, καὶ δοξᾷ οὐ σμικρὰν ἐν αὐτοῖς
 ἀπειρηγμένος, πλεῖστά τε συγγράμμασιν αὐτῷ καταλιπὼν μνημεῖα, ἐν τῷ 10
 πρὸς Ἑλλήνας ἰστορεῖ λέγων ὧδε πως” „καὶ ὁ θαυμασιώτατος Ἰουστίνος
 8 „ὀρθῶς ἐξεφώνησεν, εἰκέναι τὰς προειρημένους ληστοαῖς.” εἰτ' ἐπειπὼν
 „τινα περὶ τῶν φιλοσόφων ἐπιλέγει ταῦτα” „Κρίσκης γῦν, ὁ ἐννεοταύσας
 „τῇ μεγάλῃ πόλει, παιδευαστὶς μὲν πάντας ὑπερήνευκε, φιλαργυρία δὲ
 9 „πάνν προσεχὴς ἦν. θανάτος δὲ ὁ καταφρονεῖν συμβουλευσὼς ἕτως αὐτὸς 15
 „ἐδεδίει τὸν θάνατον, ὡς καὶ Ἰουστίνον καθάπερ μεγάλῳ κακῷ τῷ θά-
 „νάτῳ περιβαλεῖν πραγματεύσασθαι, διότι κηρύντων τὴν ἀλήθειαν λίγους
 „τὰς φιλοσόφους καὶ ἀπατεῶνας ἐξήλεγχεν.” καὶ τὸ μὲν κατὰ Ἰουστίνον
 μαρτύριον τοιαύτην εἰληχε τὴν αἰτίαν.

C A P. 17.

20

Περὶ ὧν Ἰουστίνος ἐν ἰδίῳ συγγράμματι μνημονεύει μαρτίρων.

(Nic. H. E. III, 33.)

1 Ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ πρὸ τῷ κατ' αὐτὸν ἀγῶνος ἐτίρων πρὸ αὐτῷ
 μαρτυρησάντων ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτῷ μνημονεύει ἀπολογίᾳ, χρησίμως τῇ
 2 ὑποθέσει καὶ ταῦτα ἰστορῶν. γράφει δὲ ὧδε” „γυνὴ τις συνεβίβη ἀνδρὶ 25
 „ἀκολασταίνοντι, ἀκολασταίνουσα καὶ αὐτῇ πρότερον. ἐπειδὴ δὲ τὰ τῷ
 „Χριστῷ διδάγματα ἔγνω, ἐσωφρονίσθη, καὶ τὸν ἄνδρα ὁμοίως σωφρο-
 „νεῖν πείθειν ἐπειράτο, τὰ διδάγματα ἀναφέρουσα, τὴν τε μέλλουσαν τοῖς
 „οὐ σωφρόνως καὶ μετὰ λόγῃ ὀρθῶ βίβειν ἔσεσθαι ἐν αἰωνίῳ πυρὶ
 3 „κόλασιν ἀπαγγέλλουσα. ὁ δὲ ταῖς αὐταῖς ἀσελγείαις ἐπιμένων ἄλλοτριαν 30

4. εἰ om. aexS prob. Hb. | δι om. cf. | 6. τιμᾷ] addit Justinus hoc Socra-
 tis effatum ἄλλ' ἔτι γε πρὸ τῆς ἀληθείας τιμητός ἀνὴρ (Plat. Rep. X. p. 595, c.). |
 10. ἐν τῷ πρὸς Ἑλλήνας — Tat. Orat. ad Graec. c. 48. §. 31. p. 157 Morell.
 (Justin. fragm. p. 548 Ott.). | 13. ἐπιλέγειν — Tat. Or. ad Gr. c. 19. §. 32. p. 157. |
 ὁ om. g h. | 18. ἐξήλεγχεν cf h i k p v x V H B, συνεήλεγχεν aeg Tat. NSS^a Z. |
 19. τῇ om. aeg h NSS^a. | 23. ἀγῶνος aeg h R E E, μαρτυρίῳ b c d f i k a t z. |
 25. γράφει — Apol. min. c. 2. p. 41 ed. Colon.

„διὰ τῶν πράξεων ἐποιεῖτο τὴν γαμήν. ἀσιβὲς γὰρ ἡγαμένη τὸ λοιπὸν
 „ἢ γυνή, συγκατακλίνεσθαι ἀνδρὶ, παρὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον καὶ παρὰ
 „τὸ δίκαιον πόρεως ἡδοῆς ἐκ παντὸς πειρωμένη ποιεῖσθαι, τῆς συζυγίας
 „χωρισθῆναι ἐβυλήθη. καὶ ἐπεὶ ἐξεδυσσωπεῖτο ὑπὸ τῶν αὐτῆς, ἔτι προς- 4
 5 „μένειν συμβουλευόντων, ὡς εἰς ἑλπίδα μεταβολῆς ἤχοιτός ποτε τῷ ἀν-
 „δρὸς, βιαζομένη ἐαυτὴν ἐπέμενε. ἐπειδὴ δὲ ὁ ταύτης ἀνὴρ εἰς τὴν 5
 „Ἀλεξάνδρειαν πορευθεὶς χαλεπώτερα πράττειν ἀπηγγέλη, ὅπως μὴ
 „κοιτωνὸς τῶν ἀδικημάτων καὶ ἀσεβημάτων γένηται, μένεσα ἐν τῇ συζυγίᾳ,
 „καὶ ὁμοδίατος καὶ ὁμόκοιτος γινομένη, τὸ λεγόμενον παρ' ἡμῖν ῥεπί-
 10 „διον δῶσα ἰχωρίσθη. ὁ δὲ καλὸς ἀγαθὸς ταύτης ἀνὴρ, δεόν αὐτὸν 6
 „χαίρειν, ὅτι ἂ πάλαι μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν μισθοφόρων εὐχερῶς
 „ἔπραττε, μέθαις χαίρῃσα καὶ κακίᾳ πάσῃ, τέτων μὲν τῶν πράξεων
 „πέπαντο, καὶ αὐτὸν τὰ αὐτὰ παύσασθαι πράττοντα ἐβύλετο, μὴ βυλο-
 „μένῃ ἀπαλλαγείσης κατηγορίαν πεποιήται, λέγων αὐτὴν Χριστιανὴν εἶναι.
 15 „καὶ ἡ μὲν βιβλιδίῳ σοι τῷ αὐτοκράτορι ἀναδίδωκε, πρότερον συγχωρη- 7
 „θῆναι αὐτῇ διοικήσασθαι τὰ ἐαυτῆς ἀξιώσα, ἔπειτα ἀπολογήσασθαι
 „περὶ τῷ κατηγορημάτων μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων αὐτῆς διοίκησιν. καὶ
 „συνεχώρησας τῷτο. ὁ δὲ ταύτης ποτὲ ἀνὴρ, πρὸς ἐκείνην μὲν μὴ δυνά- 8
 „μενος τὰ νῦν εἰ λέγειν, πρὸς Πτολεμαῖόν τινα, ὃν Οὐρβίκιος ἐκολά-
 20 „σατο, διδάσκαλος ἐκείνης τῶν Χριστιανῶν μαθημάτων γερόμενος, ἐτρά-
 „πετο διὰ τοῦδε τοῦ τρόπου. ἑκατόνταρχον εἰς δεσμὰ ἐμβαλόντα τὸν 9
 „Πτολεμαῖον, φίλον αὐτῷ ὑπάρχοντα, ἔπεισε λαβεῖσθαι τῷ Πτολεμαίῳ
 „καὶ ἀνερωτῆσαι, εἰ αὐτὸ τῷτο μόνον, Χριστιανός ἐστι. καὶ τὸν Πτο-
 „λεμαῖον φιλαλήθη ἀλλ' ἐκ ἀπατηλὸν ἐδὲ ψευδολόγον τὴν γνώμην ὄντα,
 25 „ὁμολογήσαντα ἐαυτὸν εἶναι Χριστιανόν, ἐν δεσμοῖς γενέσθαι ὁ ἐκατόν-
 „ταρχος πεποιήκει, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ἐκολάσατο.
 „τελευταῖον δὲ ὅτε ἐπὶ Οὐρβίκιον ἦχθη ὁ ἀνθρωπος, ὁμοίως αὐτὸ τῷτο 10
 „μόνον ἐξητάσθη, εἰ εἷη Χριστιανός. καὶ πάλιν τὰ καλὰ ἐαυτῷ συνε-

4. ἐπεὶ ac Just. SVHS^a, ἐπειδὴ efghikB. | 5. ἑλπίδα efghik NVHB,
 ἑλπίδας acSS^a. | 9. ἡμῖν acfghikSVH, ἡμῖν e Just. S^aZB. | 11. εὐχερῶς]
 αἰσχρῶς conj. Sylb. | 13. μὴ βυλομένη add. bdfhikR Just. SVHB, om. aceg.
 In e folium hic insertum esse, quod longe recentiore manu perscriptum sit, adnotat
 Valensius. | 15. ἀναδίδωκε aceh Just. SVHS^a, ἀνίδωκε fgikzB. | 17. post
 διοίκησιν add. ὑπόταχτο bdfzSS^a, ἐποσχόμενη i (a sec. m.) k, om. acegh Justin.
 RNVHB. | 19. Οὐρβίκιος] Οὐρβικιος Just. constanter. | 23. εἰ αὐτὸ τῷτο μόνον
 codices Eusebii et Justinī, αὐτὸ τῷτο μόνον ei Steph. (in edit. Ep. ad Diogn. p. 81)
 Pearson. Otto, coll. lin. 27: αὐτὸ τῷτο μόνον ἐξητάσθη, εἰ εἷη Χριστιανός. |
 27. ἦχθη bdfghikzB prob. V^aG^aH^b, ἦλθεν aceSVH.

- „πιστάμενος διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ διδασκίαν, τὸ διδασκαλεῖον τῆς θείας
 11 „ἀρετῆς ὁμολόγησεν. ὁ γὰρ ἀρετέμενος ὅτιον ἢ κατεγνωκὼς τῷ πράγμα-
 „τος ἑξαρκος γίνεται, ἢ ἑαυτὸν ἀνάξιον ἐπιστάμενος καὶ ἄλλοτριον τῷ
 „πράγματι τὴν ὁμολογίαν φεύγει. ὣν ἕδιν πρόσσεισι τῷ ἀληθινῷ Χρι-
 12 „στιανῷ. καὶ τῷ Οὐρβικίῳ κελεύσαντος αὐτὸν ἀπαχθῆναι, Λύκιος τις, 5
 „καὶ αὐτὸς ὡς Χριστιανὸς, ὁρῶν τὴν ἀλόγως ἔτω γενομένην κρίσιν,
 „πρὸς τὸν Οὐρβίκιον ἔφη· τίς ἡ αἰτία τῷ μῆτε μοιχόν, μῆτε πόρνον,
 „μῆτε ἀνδρογόνον, μῆτε λωποδύτην, μῆτε ἄρπαγα, μῆτε ἀπλῶς ἀδίκημά
 „τι πράζαντα ἐλεγχόμενον, ὀνόματος δὲ Χριστιανῷ προσωπομίαν ὁμολο-
 „γῶντα τὸν ἄνθρωπον εὗρον ἐκολάσω; οὐκ ἐπὶ πᾶσι Εὐσεβεῖ αὐτοκράτορι 10
 „ἡδὲ φιλοσόφῳ Καίσαρος παιδὶ, ἡδὲ ἱερῇ συγκλήτῳ κρίσεις, ὦ Οὐρβικιε.
 13 „καὶ ὅς ἑδὲν ἄλλο ἀποκρινάμενος καὶ πρὸς τὸν Λύκιον ἔφη· δοκεῖ μοι
 „καὶ σὺ εἶναι τοιοῦτος. καὶ τῷ Λύκιῳ γήσαντος „„μάλιστα““ πάλιν καὶ
 „αὐτὸν ἀπαχθῆναι ἐκέλευσεν. ὁ δὲ χάριν εἶδέναι ὁμολόγει· ποτηρῶν γὰρ
 „δεσποτῶν τῶν τοιούτων ἀπηλλάχθαι ἐπέειπε, καὶ παρὰ ἀγαθὸν πατέρα 15
 „καὶ βασιλεία τὸν Θεὸν πορεύεσθαι. καὶ ἄλλος δὲ τρίτος ἐπελθὼν κολα-
 14 „σθῆναι προσετιμῆθη.“ τότε οὗτος ὁ Ἰουστινὸς εὐκότως καὶ ἀκολέθως ἄς
 „προεμνημονεύσαμεν αὐτῷ φωνᾶς ἐπάγει λέγων· „καγὼ ἔν προσδοκῶ ὑπό-
 „τιτος τῶν ὀνομασμένων ἐπιβουλευθῆναι“ καὶ τὰ λοιπά.

C A P. 18.

20

Τίτις εἰς ἡμᾶς ἦλθεν τῶν Ἰουστινίου λόγων.

(Nic. II. E. IV, 6.)

- 1 Πλεῖστα δὲ ἔτος καταλείλοιπεν ἡμῖν πεπαιδευμένης διανοίας καὶ περὶ
 τὰ θεία ἐσπουδακνίας ὑπομνήματα, πάσης ὠφελείας ἔμπλια, ἐφ' ἃ τὰς
 φιλομαθεῖς ἀναπέμφομεν, τὰ εἰς ἡμετέραν γνώσιν ἔλθοντα χρησίμως παρα- 25
 2 σημειώμενοι. ὁ μὲν τίς ἐστιν αὐτῷ λόγος πρὸς Ἀντωνῖνον τὸν Εὐσεβῆ
 „προσαγορευθέντα καὶ τὸς τότε παιδῶν τὴν τε Ῥωμαίων σύγκλητον προσ-
 „φωνητικὸς ὑπὲρ τῶν καθ' ἡμᾶς δογμάτων, ὁ δὲ δευτέραν περιέχων ὑπὲρ

1. διδασκαλεῖον *eghik* codices *Justini B*, διδασκαλίον *bcdsfSVH*. Cf. ind. n. v. διδασκαλεῖον. | 2. ὅτιον *eghi* (n. sec. m.) & *Justini* codices *N*, ὅτι ἢ ἐκ εἰς *acfxSVHB*. | 3. ἑαυτὸν] αὐτὸν *h*. | 7. ἡ ὁμ. *e*. | τῷ] ὅτι conj. Lowth, δι' ἣν *ej*. Steph. | 10. ἐκολάσω] κολάσαι *ej*. Steph. Lowth, κολασθῆναι, Perizonius. at nihil mutandum. Justinus scripsit ἀνακολέσθαι, quasi supra posuisset διὰ τί, non τίς ἡ αἰτία τῷ. aliam loci impeditioris medelam proposuit Braunsio praeunte Otto, qui mutata interpunctione sic scribit τίς ἡ αἰτία; τῷ κελ., atque τῷ pro τινος positum esse arbitratur. | 11. φιλοσόφῳ *abeghikNRE*, φιλοσόφῳ καὶ *c* (teste Valesio), φιλοσόφῳ *df* *Justini* codices. cf. p. 128, 5. | 23. διανοίας] ψυχῆς *acSa*. | 28. δευτέραν] δευτέρως *hN*.

τῆς ἡμετέρας πίστεως ἀπολογίαν, ἣν πεποιήται πρὸς τὸν τῷ θεδωλόμενῃ
 αὐτοκράτορος διάδοχόν τε καὶ ὁμώνυμον Ἀττωνῖνον Οὐῆρον, οὐ τὰ κατὰ
 τὴν χρόνους ἐπὶ τῷ παρόντος διεξιμεν. καὶ ἄλλος ὁ πρὸς Ἑλλήνας, ἐν ᾧ 3
 μακρὸν περὶ πλείστων παρ' ἡμῖν τε καὶ τοῖς Ἑλλήνων φιλοσόφοις ζητε-
 5 μένων κατατείνας λόγον περὶ τῶν δαιμόνων διαλαμβάνει φύσεως· ἃ
 ἐδὲν ἂν ἐπιείγοι τὰ νῦν παρατίθεσθαι. καὶ αὐθις ἕτερον πρὸς Ἑλλήνας 4
 εἰς ἡμᾶς ἐλήλυθεν αὐτῷ σύγγραμμα, ὃ καὶ ἐπέγραψεν ἐλεγχον. καὶ παρὰ
 τούτου ἄλλο περὶ θεῶν μοναρχίας, ἣν οὐ μόνον ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν γραφῶν,
 ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν συνίστησι βιβλίων. ἐπὶ τέτοις ἐπιγεγραμ- 5
 10 μέτων ψάλτης, καὶ ἄλλο σχολικὸν περὶ ψυχῆς, ἐν ᾧ διαφόροις πεύσεις
 προτείνας περὶ τῷ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν προβλήματος, τῶν παρ' Ἑλλήσι
 φιλοσόφων παρατίθεται τὰς δόξας, αἷς καὶ ἀντιλέξιν ὑπὸισχεῖται, τὴν
 τε αὐτὸς αὐτῷ δόξαν ἐν ἑτέρῳ παραθήσεσθαι συγγράμματι. καὶ διάλογον 6
 δὲ πρὸς Ἰουδαίους συντάξεν, ὃν ἐπὶ τῆς Ἐφεσίων πόλεως πρὸς Τρύφωνα
 15 τῶν τότε Ἑβραίων ἐπισημότατον πεποιήται, ἐν ᾧ τίνα τρόπον ἡ θεία
 χάρις αὐτὸν ἐπὶ τὸν τῆς πίστεως παρώρμησε λόγον, δηλοῖ, ὅποιαν τε πρό-
 τερον περὶ τὰ φιλόσοφα μαθήματα σπεδῇ εἰςενήνεται καὶ ὅσην ἐποίησατο
 τῆς ἀληθείας ἐκθυμοτάτην ζήτησιν. ἰστορεῖ δ' ἐν ταύτῃ περὶ Ἰουδαίων, ὡς 7
 κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας ἐπιβελὴν συσκευασαμένων, αὐτὰ ταῦτα πρὸς
 20 τὸν Τρύφωνα ἀποτεινόμενος· „οὐ μόνον δὲ οὐ μετεροήσατε ἐφ' οἷς ἐπράξατε
 „κακῶς, ἀλλὰ ἀνδρας ἐκλεκτοὺς ἐκλεξάμενοι τότε ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ ἐξε-
 „πέμψατε εἰς ἅπασαν τὴν γῆν λέγοντες, αἵρεσιν ἄθιον Χριστιανῶν πε-
 „φάνθαι, καταλείγοντίς τε ταῦτα, ἅπερ καθ' ἡμῶν οἱ ἀγνοῶντες ἡμᾶς
 „πάντες λέγουσιν, ὥστε οὐ μόνον ἑαυτοῖς ἀδικίας αἵτιοι ὑπάρχετε, ἀλλὰ
 25 „καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀπλῶς ἀνθρώποις.“ γράφει δὲ καὶ ὡς ὅτι 8
 μέχρι καὶ αὐτοῦ χαρίσματα προφητικά διελαμπεν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας.
 μέμνηται δὲ καὶ τῆς Ἰωάννου ἀποκαλύψεως, σαφῶς τῷ ἀποστόλῃ αὐτὴν
 εἶναι λέγων. καὶ ῥητῶν δὲ τινων προφητικῶν μνημονεύει, διελέγων τὸν
 Τρύφωνα, ὡς ἂν περικοιψάντων αὐτὰ Ἰουδαίων ἀπὸ τῆς γραφῆς. πλείστα
 30 δὲ καὶ ἕτερα παρὰ πολλοῖς φέρεται ἀδελφοῖς τῶν αὐτῶ πόνων. ἐτῶσι 9
 δὲ σπεδῆς εἶναι ἄξιοι καὶ τοῖς παλαιοῖς ἐδόκεν οἱ ἀνδρὸς λόγοι, ὡς

5. κατατείνας *aeghE*, κατὰ τινὰς *efik*. | 7. εἰς ἡμᾶς *om. h.* | 9. ἐκ *om. egikB.* | 13. ἑαυτῷ *h.* | 16. παρώρμηται *eh.* | 20. οὐ μόνον *κτλ.* — Just. Dial. c. Tryph. c. 17. p. 234 ed. Colon. | οὐ post δὲ *om. aefSB*, add. *eghik* *Justin. NVHS.* | 21. κακῶς *abceghikN Justin. Marani et Ottonis SVHB*, κακοῖς *dfx.* | ἐκλεξάμενοι | ἐπιβελῇ *h* et *cod. alter Colbert. Marani.* | 22. πάντας *aeghE.* | ἄθιον | ἄθιον *aes.* | 24. πάντες *cik Just.*, ἅπαντας *aefghE.*

τὸν Εἰρηναῖον ἀπομνημονεύειν αὐτῷ φωνᾶς, τῷτο μὲν ἐν τῷ τετάρτῳ πρὸς
 τὰς αἰρήσεις αὐτὰ δὴ ταῦτα ἐπιλέγοντα· „καὶ καλῶς ὁ Ἰσοτίτος ἐν τῷ
 „πρὸς Μαρκίωνα συντάγματί γρησιν· ὅτι αὐτῷ τῷ Κυρίῳ ἐκ ἂν ἐπέισθην,
 „ἄλλον θεὸν καταγγέλλοντι παρὰ τὸν δημιουργόν,“ τῷτο δὲ ἐν τῷ πέμπτῳ
 τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως διὰ τούτων· „καὶ καλῶς ὁ Ἰσοτίτος ἔφη, ὅτι πρὸ 5
 „μὲν τῆς τῷ Κυρίῳ παρσεσίας ἐδέ ποτε ἐτόλμησεν ὁ σαταναῖς βλασφη-
 10 „μῆσαι τὸν θεόν, ἅτε μηδέπω εἰδὼς αὐτῷ τὴν κατάκρισιν.“ καὶ ταῦτα
 δὲ ἀναγκαίως εἰρήσθω, εἰς προτροπὴν τῷ μετὰ σπεδῆς τὸς φιλομαθεῖς
 καὶ τὸς τέτο περιέπειν λόγος. καὶ τὰ μὲν κατὰ τόνδε τοιαῦτα ἦν.

C A P. 19.

10

Τίτις ἐπὶ τῆς Οὐνῆρου βασιλείας τῆς Ῥωμαίων καὶ Ἀλεξανδρίων ἐκκλησίας
 προσέτεσαν.

(Nic. II. E. IV, 19.)

Ἦδη δὲ εἰς ὄρθοον ἐλαυνούσης ἔτος τῆς δηλημένης ἡγεμονίας τῆς
 Ῥωμαίων ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν Ἀνίκητον ἔνδεκα τοῖς πᾶσιν ἔτεσι διελ- 15
 θόοντα Σωτῆρ διαδέχεται. ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀλεξανδρίων παροικίας Κελα-
 δίωντος τέτταρσιν ἐπὶ δέκα ἔτεσι προστάντος τὴν διαδοχὴν Ἀγριπαῖνος
 διαλαμβάνει.

C A P. 20.

Τίτις τῆς Ἀντιοχείων.

20

(Nic. H. E. IV, 19.)

Τηρικαῦτα καὶ ἐπὶ τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας Θεόφιλος ἔκτος ἀπὸ
 τῶν ἀποστόλων ἐγνωρίζετο, τετάρτε μὲν τῶν ἐκείσε μετὰ Ἡρώνα κατα-
 στάτος Κορινθίος, μετὰ δὲ αὐτὸν πέμπτῳ βαθμῷ τὴν ἐπισκοπὴν Ἐρωτος
 διαδεξαμένης.

25

C A P. 21.

Περὶ τῶν κατὰ τούτους διαλαμπάντων ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων.

(Nic. H. E. IV, 19.)

Ἠκμαῖον δὲ ἐν τέτοις ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας Ἠγήσιπὸς τε, ὃν ἴσμεν
 ἐκ τῶν προτέρων, καὶ Διονύσιος Κορινθίων ἐπίσκοπος, Πινυτός τε ἄλλος 30

1. ἐν τῷ τετάρτῳ — Iren. adv. haer. IV, 6, 2. p. 233 Mass. (cf. Justin. fragm. p. 543. Ott.) | 2. ὁ add. *ceikB*, om. *afghNSVH*. | 3. ἐκ *efghikxNB*, ὁδ' *aeSVHS**. | 4. ἐν τῷ πέμπτῳ — Iren. adv. haer. V, 26, 2. p. 324 Mass. (Justin. fr. p. 544. Ott.) | 7. αὐτῷ αὐτῷ *Edd. Irenaci*. | 17. διαδοχὴν] ἀρχὴν *h*. | 22. τηρικαῦτα add. *cfikVH*, om. *aeghSS*B*. | ἐπὶ om. *aeSS**. | 29. ἡκμαῖον] ἡμαῖτε *aeSS**.

τῶν ἐπὶ Κρήτης ἐπίσκοπος, Φίλιππος τε ἐπὶ ταῖσι καὶ Ἀπολιναρίου καὶ Μελίτων, Μεσανός τε καὶ Μοδέστος, καὶ ἐπὶ πᾶσιν Εἰρηναῖος, ὧν καὶ εἰς ἡμᾶς τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως ἡ τῆς ὑγιᾶς πίστεως ἔγγραφος κατήλθεν ὀρθοδοξίᾳ.

5

C A P. 22.

Περὶ Ἡγησίππου καὶ ὧν οὗτος μνημονεύει.

(Nic. H. E. IV, 7.)

Ὁ μὲν ὦν Ἡγήσιππος ἐν πέντε τοῖς εἰς ἡμᾶς ἐλθούσιν ὑπομνήμασι 1
τῆς ἰδίας γνώμης πληρεστάτην μνήμην καταλείπειν, ἐν οἷς δηλοῖ, ὡς
10 πλείστοις ἐπίσκοποις συμμιξίειν, ἀποδημίαν στειλάμενος μέχρι Ῥώμης, καὶ
ὡς ὅτι τὴν αὐτὴν παρὰ πάντων παρείληφε διδασκαλίαν. ἀκῶσαι γέ τοι
πάρεστι μετὰ τινα περὶ τῆς Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς αὐτῷ
εἰρημένα ἐπιλέγοντος ταῦτα, „καὶ ἐπέμενεν ἡ ἐκκλησία ἡ Κορινθίων ἐν 2
τῷ ὀρθῷ λόγῳ μέχρι Πρίμου ἐπισκοπεύοντος ἐν Κορίνθῳ· οἷς συνίμιξα
15 „πλέον εἰς Ῥώμην, καὶ συνδιέτριψα τοῖς Κορινθίοις ἡμέρας ἱκανάς, ἐν
αἷς συναρπάμην τῷ ὀρθῷ λόγῳ. γενόμενος δὲ ἐν Ῥώμῃ διαδοχὴν 3
ἐποιησάμην μέχρις Ἀνικήτου, οὗ διάκονος ἦν Ἐλεῦθερος. καὶ παρὰ
Ἀνικήτη διαδέχεται Σωτήρ, μεθ' ὃν Ἐλεῦθερος. ἐν ἐκάστῃ δὲ διαδοχῇ
καὶ ἐν ἐκάστῃ πόλει ὅτως ἔχει, ὡς ὁ νόμος κηρύσσει καὶ οἱ προφηταὶ
20 „καὶ ὁ κύριος.“ ὁ δ' αὐτὸς καὶ τῶν κατ' αὐτὸν αἰρέσεων τὰς ἀρχὰς 4
ὑποτίθεται διὰ τέτων, „καὶ μετὰ τὸ μαρτυρῆσαι Ἰάκωβον τὸν δίκαιον
ὡς καὶ ὁ Κύριος ἐπὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ, πάλιν ὁ ἐκ θεοῦ αὐτῷ Συμεὼν ὁ
τῷ Κλωπᾷ καθίσταται ἐπίσκοπος, ὃν προέθιεντο πάντες, ὅτα ἀνεψιὸν τῷ
κυρίου δευτέρῳ. διὰ τοῦτο ἐκάλεον τὴν ἐκκλησίαν παρθένον· ὅπως γὰρ
25 „ἐφθαρτο ἀκοαῖς μεταίαις. ἄρχεται δ' ὁ Θίβυθις διὰ τὸ μὴ γενέσθαι 5
αὐτὸν ἐπίσκοπον ὑποφθεῖρην, ἀπὸ τῶν ἐπτά αἰρέσεων ὧν, (καὶ αὐτὸς
ἦν ἐν τῷ λαῷ), ἀφ' ὧν Σίμων, ὅθεν οἱ Σιμωνιανοὶ, καὶ Κλεόβιος, ὅθεν
Κλεοβιηνοὶ, καὶ Δοσίθεος, ὅθεν Δοσιθιανοὶ, καὶ Γορδαῖος, ὅθεν Γορ-

12. μετὰ α (a pr. m., testo Valesio) ceghe RVS^a HB, μεγάλη α (a sec. m.) f (testo Burtono) ikxS. | 14. οἷς] φ S^a temere. | 16. συναρπάμην] συναρπάμεν c (a sec. m.), συναρπαύθημεν k. | διαδοχὴν] διατριβὴν Savil. V^a S^a. | 18. δὲ om. g h. | 25. δ' aeghikNE, γὰρ bcdfx. | Θίβυθις acdhtVS^a HB, Θεβῶθις f, Θαιβῶθις ik. | 26. ὧν bcdcfghkSVH, ὧν amtS^a B, om. N. | 28. Κλεοβιηνοὶ acfxNSHB, Κλεοβιανοὶ gVS^a Z, καὶ Κλεοβιηνοὶ aS, Κλεινοὶ h, Καιηνοὶ ek. | Γορδαῖος h. | Γορδαῖοι acdefhiktS^a B, Γορδαῖοι gi (a sec. man.) Epiph. (in Panar.) Theodoret, Γορδαῖοι x Epiph. (in Ancor.), Γορδαῖοι δνSVH, Γορδαῖοι N.

„θῆναι, καὶ Μασβώθειος, ὅθεν Μασβώθειοι· ἀπὸ τῶν Μενανδριανιστῶν
 „καὶ Μαρκωνιστῶν καὶ Καρποκρατιανῶν καὶ Οὐαλεντινιανῶν καὶ Βασι-
 „λειδιανῶν καὶ Σατορτιλιανῶν ἕκαστος ἰδίως καὶ ἐτέρως ἰδίαν δόξαν
 6 „παρεισηγάσαν. ἀπὸ τῶν ψευδοχριστοῦ, ψευδοπροφῆται, ψευδαπό-
 „στολοι, οἵτινες ἐμέρισαν τὴν ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας φθοριμαίοις λόγοις 5
 7 „κατὰ τὸ θεῷ καὶ κατὰ τὸν Χριστὸν αὐτῷ.“ ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ τὰς πάσαι
 „γεγενημένας παρὰ Ἰουδαίοις αἰρέσεις ἰστορεῖ λέγων· „ἦσαν δὲ γινώμαι διά-
 „φοροι ἐν τῇ περιτομῇ ἐν νόις Ἰσραὴλ τῶν κατὰ τῆς φυλῆς Ἰούδα καὶ
 „τοῦ Χριστοῦ αὐταί· Ἑσσαιοί, Γαλιλαῖοι, Ἰμμεροβαπτισταί, Μασβώθειοι,
 8 „Σαμαρεῖται, Συδδευκαῖοι, Φαρισαῖοι.“ καὶ ἕτερα δὲ πλεῖστα γράφει, 10
 ὧν ἐκ μέρους ἤδη πρότερον ἐμνημονεύσαμεν, οἰκείως τοῖς καιροῖς τὰς
 ἱστορίας παραθέμενοι. ἐκ τε τοῦ καθ' Ἑβραίως εὐαγγελίου καὶ τοῦ Συριακῷ
 καὶ ἰδίως ἐκ τῆς Ἑβραϊδος διαλέκτου τινὰ τίθησιν, ἐμφαίνων ἐξ Ἑβραίων
 ἱαντὸν πεπιστευκέναι, καὶ ἄλλα δὲ ὥσαν ἐξ Ἰουδαϊκῆς ἀγραφῆς παραδό-
 9 σεως μνημονεύει. οὐ μόνος δὲ ἔτος, ἀλλὰ καὶ Εἰρηναῖος καὶ ὁ πᾶς τῶν 15
 ἀρχαίων χορὸς πανάρετον σοφίαν τὰς Σολομῶνος παροιμίας ἐκάλει. καὶ
 περὶ τῶν λεγομένων δὲ ἀποκρύφων διαλαμβάνων, ἐπὶ τῶν αὐτῶν χρόνων
 πρὸς τινων αἰρετικῶν ἀναπεπλάσθαι τινὰ τῶν ἱστορεῖ. ἀλλὰ γὰρ ἐφ'
 ἕτερον ἤδη μεταβατίον.

CAP. 23.

20

Περὶ Διονυσίου Κορινθίου ἐπισκόπου καὶ ὧν ἔγραψεν ἐπιστολῶν.

(Nic. H. E. IV, 8.)

1 Καὶ πρῶτόν γε περὶ Διονυσίου φησὶν, ὅτι τε τῆς ἐν Κορίνθῳ
 παροιμίας τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐγκειρίστο θρόνον, καὶ ὡς τῆς ἐνθίου

1. Μασβώθειος, ὅθεν Μασβώθειος scripsi de conjectura coll. p. 146, 9., Μασβώ-
 θειος ὅθεν Μασβώθειοι N, „Masbutheus unde et Masbutheni“ E, Μασβωθῶτος
 ὅθεν Μασβωθαιοὶ S^a R^a, Μασβώθειος ὅθεν Μασβωθῶτοι B, Μασβώθειος ὅθεν
 (om. Μασβώθειος) c, Μασβώθειος ὅθεν f, Μασβώθειος ὅθεν x, Μασβωθῶτοι ὅθεν
 h S^v H, Μασβωθῶτοι (om. Μασβώθειος et ὅθεν) a c, Μασβώθειος (om. Μασβώθειος
 et ὅθεν) i k. | Μενανδριανιστῶν a e h k R E, Ἀδριανιστῶν b c d f x Theodoret., μὲν
 Ἀδριανιστῶν N, ex quo patet causa erroris. | 2. Μαρκωνιστῶν a e h k R E, „Mar-
 cionistas“ R, Μαρκωνιστῶν c f x N. | Βασιλειδιανῶν a e g h N E, Βασιλειδαῖοι c i k x. |
 3. ἐτέρως] ἐτερώτως h i k, ἕτερος ὡς e n. | 4. παρεισηγάσαν (non παρεισηγόσαν,
 ut Valesius scripsit lapsu calami) a c f g x H^a (Tom. III. p. 315) B, παρεισηγάσαν
 d e S^a R^a, παρεισηγάσαν c i k S^v, παρεισηγάσαν h N V^a H. cf. Maittaire de dial.
 ling. gr. p. 298 seq. | ψευδαπ. h. | 8. Ἰσραὴλ τῶν a e g h k N E,
 Ἰσρ. ἡ τῶν b c d f x, Ἰσραηλιτῶν conj. V^a, Ἰσραὴλ ἑνὶ τῷ R^a. Strothius scribi
 vult Ἰσραὴλ ἡ τῶν, aut ἡ transposito ἐν τῇ περιτομῇ ἢ ἐν νόις Ἰσρ., quam con-
 jecturam confirmare ei videtur Rufinus, cujus versio haec est: „in circumcissione,
 id est in filiis Israel.“ | 9. Μασβώθειος b c d f g i k B, Μασβωθῶτοι x, Μασβωθῶτοι
 a e g (a sec. m.) h N S^v H. cf. p. 146, 1. not. | 15. ἀλλὰ καὶ Εἰρ.] καὶ Εἰρ. δὲ
 e h. | 16. παροιμίας] ἐκλογαίς h.

φιλοπορίας οὐ μόνοις τοῖς ὑπ' αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς ἀλλο-
 दाπῆς ἀφθόως ἐκοινῶνται, χρησιμώτατον ἅπασιν ἑαυτὸν καθιστὰς ἐν αἷς
 ὑπετυπῶτο καθολικαῖς πρὸς τὰς ἐκκλησίας ἐπιστολαῖς. ὧν ἐστὶν ἡ μὲν 2
 πρὸς Λακεδαιμονίους, ὀρθοδοξίας κατηχητικῇ, εἰρήνης τε καὶ ἐνώσεως ὑπο-
 5 θετικῇ, ἡ δὲ πρὸς Ἀθηναίους, διεγερτικῇ πίστεως καὶ τῆς κατὰ τὸ εὐαγ-
 γέλιον πολιτείας, ἧς ὀλιγορήσαντας ἐλέγχει, ὡς οὐ μικρὰ δεῖν ἀποστάντας
 τῷ λόγῳ, ἐξ ἑπερ τὸν προιστῶτα αὐτῶν Πέπλιον μαρτυρῆσαι κατὰ τὸς
 τότε συνέβη διωγμούς. Κοδράτε δὲ μετὰ τὸν μαρτυρήσαντα Πέπλιον 3
 καταστατῶντος αὐτῶν ἐπισκόπου μέμνηται, ἐπιμαρτυρῶν, ὡς διὰ τῆς αὐτῷ
 10 σπαθῆς ἐπισυναχθέντων καὶ τῆς πίστεως ἀναζωπύρουσιν εὐληχόντων. δηλοῖ
 δ' ἐπὶ τέτοις, ὡς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ὑπὸ τῷ ἀποστόλῃ Παύλῳ
 προτραπείς ἐπὶ τὴν πίστιν κατὰ τὰ ἐν ταῖς Πράξεσι δηλωμένα πρῶτος
 τῆς Ἀθήνῃσι παροικίας τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκεχρίστο. ἄλλῃ δ' ἐπιστολῇ 4
 τις αὐτῷ πρὸς Νικομηδείας φέρεται, ἐν ᾗ τὴν Μυρκίνωτος αἵρεσιν πολε-
 15 μῶν τῷ τῆς ἀληθείας παρίσταται κανόνι. καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ δὲ τῇ παροι- 5
 κώσῃ Γόρτυνας ἅμα ταῖς λοιπαῖς κατὰ Κρήτην παροικίαις ἐπιστείλας,
 Φίλιππον ἐπίσκοπον αὐτῶν ἀποδέχεται, ἅτε δὴ ἐπὶ πλείσταις μαρτυρη-
 μένης ἀνδραγαθίας τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίας, τὴν τε τῶν αἰρετικῶν
 διαστροφὴν ὑπομνησκει φυλάττεσθαι. καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ δὲ τῇ παροι- 6
 20 κώσῃ Ἀμαστριν ἅμα ταῖς κατὰ Πόντον ἐπιστείλας, Βακχλίδου μὲν καὶ
 Ἑλπίστου ὡς αὐτὸν ἐπὶ τὸ γράψαι προτρεφάντων μέμνηται, γραφῶν τε
 Θεῶν ἐξηγήσεις παρατίθεται, ἐπίσκοπον αὐτῶν ὀνόματι Πάλμαν ὑπο-
 σημαίνων· πολλὰ δὲ περὶ γάμου καὶ ἀγνείας τοῖς αὐτοῖς παραινεῖ, καὶ
 τοὺς ἐξ οἷας δ' οὐκ ἀποπτύσεως, εἴτε πλημμελείας, εἴτε μὴν αἰρετικῆς
 25 πλάνης ἐπιστρέφοντας δεξιῶσθαι προστάττει. ταύταις ἄλλῃ ἐγκατείλενται 7
 πρὸς Κνωσίους ἐπιστολῇ, ἐν ᾗ Πινυτὸν τῆς παροικίας ἐπίσκοπον παρα-
 καλεῖ, μὴ βαρὺ φορτίον ἐπάναγκας τὸ περὶ ἀγνείας τοῖς ἰδελφοῖς ἐπι-
 τιθέναι, τῆς δὲ τῶν πολλῶν καταστοχάζεσθαι ἀσθενείας. πρὸς ἣν ὁ 8
 Πινυτὸς ἀντιγράφων θαυμάζει μὲν καὶ ἀποδέχεται τὸν Διονύσιον, ἀντι-
 30 παρακαλεῖ δὲ στερρότερας ἤδη ποτὲ μεταδίδόναι τροφῆς, τελειοτέρους

1. μόνοις *efghikB*, μόνον *aeNSVHSaZ*. | 4. κατηχητικῇ] κατηχητικῆς
bcdf, κατηχητικῆς *α*. | 9. αἷς] ὡσάν *hik*. | 13. τῆς Ἀθήνησιν *ghi* (in marg.) *k*,
 τῆς ἐν Ἀθήναις *ciNB*, τοῖς ἐν Ἀθήναις *α*, ταῖς ἐν Ἀθήναις *f*, τῆς Ἀθηναίων
aeSVH. | 15. δι] καὶ Heinichenil operae. | 17. ἅτε δὴ *aeghikE*, ὡσάν *bcdfx*. |
 marg. αἰδφ.] ἀνδρ. μαρτ. *cfz*. | 21. αὐτὸν *aehekE*, αὐτῷ *efgz*, αὐτῶν *i* (teste
 Gronov.). | post προτρεφάντων add. αὐτῶν *egB*, αὐτὸν *ik*, om. *aeHSVH*. |
 26. Κνωσίους *aikSSa*. | Πινυτον *ik*.

γράμμασιν εἰσαῦθις τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν ὑποθρέψαντα, ὡς μὴ διατίλεις
 τοῖς γαλακτώδεσιν ἐνδιατρίβοντες λόγοις τῇ τρυφῇ ἀγωγῇ λάθοιεν κατα-
 γηράσαντες. δι' ἧς ἐπιστολῆς καὶ ἡ τῷ Πινυτῇ περὶ τὴν πίστιν ὀρθο-
 δοξία τε καὶ φροντίς τῆς τῶν ἐπηκόων ὠφελείας, τό τε λόγιον καὶ ἡ
 9 περὶ τὰ θεῖα σύνεσις ὡς δι' ἀκριβεστάτης ἀναδείκνυνται εἰκότος. ἔτι τῷ 5
 Διονυσίῳ καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴ φέρεται, ἐπισκόπῳ τῷ τότε Σωτῆρι
 προσφωνῶσα, ἐξ ἧς εἶδεν οἷον τὸ καὶ παραθίσθαι λιγέεις, δι' ὧν τὸ μέ-
 χρι τῷ καθ' ἡμᾶς διωγμῷ φυλαχθὲν Ῥωμαίων ἔθνος ἀποδεχόμενος ταῦτα
 10 γράφει· „ἐξ ἀρχῆς γὰρ ὑμῖν ἔθος ἐστὶ τῷτο, πάντας μὲν ἀδελφούς ποι-
 „κίλως εὐεργετεῖν, ἐκκλησίαις τε πολλαῖς ταῖς κατὰ πάσας πόλιν ἐφοδία 10
 „πέμπειν, ὧδε μὲν τὴν τῶν δεομένων πενίαν ἀναψύχοντας, ἐν μετὰλλοις
 „δὲ ἀδελφοῖς ὑπάρχουσιν ἐπιχορηγῶντας δι' ὧν πέμπετε ἀρχῇθεν ἐφοδίων,
 „πατροπαράδοτον ἔθος Ῥωμαίων Ῥωμαῖοι διαφυλάττοντες, ὃ οὐ μόνον
 „διατετέρηκεν ὁ μακάριος ὑμῶν ἐπίσκοπος Σωτῆρ, ἀλλὰ καὶ ἐπηύξηκεν,
 „ἐπιχορηγῶν μὲν τὴν διαπεμπομένην διαψύλειαν τὴν εἰς τὰς ἀγίας, λόγοις 15
 „δὲ μακαρίοις τὰς ἀνιόντας ἀδελφούς ὡς τέκνα πατὴρ φιλόστοργος παρα-
 11 „καλῶν.“ ἐν αὐτῇ δὲ ταύτῃ καὶ τῆς Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους μέμνη-
 ται ἐπιστολῆς, δηλῶν ἀνέκαθεν ἐξ ἀρχαῖς ἔθους ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τὴν
 ἀνάγκωσιν αὐτῆς ποιεῖσθαι. λέγει γὰρ· „τὴν σήμερον ἡν κυριακὴν ἀγίαν
 „ἡμέραν διηγάγομεν, ἐν ᾗ ἀνέγνωμεν ὑμῶν τὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔξομεν αἰί 20
 „ποτε ἀναγινώσκοντες νοθετεῖσθαι, ὡς καὶ τὴν προτέραν ἡμῖν διὰ Κλή-
 12 „μεντος γραφεῖσαν.“ ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ περὶ τῶν ἰδίων ἐπιστολῶν ὡς
 ῥαδιερρηθειςῶν ταῦτά φησιν· „ἐπιστολαῖς γὰρ ἀδελφῶν ἀξιοσάντων με
 „γράψαι ἔγραψα. καὶ ταύτας οἱ τῷ διαβόλῃ ἀπόστολοι ζιζανίων γεγέ-
 „μικαν, αἱ μὲν ἐξαιρῶντες, αἱ δὲ προστιθέντες. οἷς τὸ καὶ καίται. οὐ 25
 „θαυμαστὸν ἄρα, εἰ καὶ τῶν κυριακῶν ῥαδιερρηγῆσαι τινες ἐπιβέβληνται
 13 „γραφῶν, ὅποτε καὶ ταῖς οὐ τοιαύταις ἐπιβεβλενύνασι.“ καὶ ἄλλη δὲ
 τις παρὰ ταύτας ἐπιστολὴ τῷ Διονυσίῳ φέρεται, Χρυσοφόρῳ πιστοτάτῃ
 ἀδελφῇ ἐπιστελλαντος, ἣ τὰ κατάλληλα γράφων τῆς προσηκούσης καὶ αὐτῇ
 μετεδίδοι λογικῆς τροφῆς. καὶ τὰ μὲν τῷ Διονυσίῳ τοσαῦτα. 30

1. ὑπ' cfh¹ V¹ H, παρ' aegik¹ SS¹ B. | 7. οἷον τὸ καὶ bcdh¹ VV¹ S¹ HB, οἷον
 τὸ f, οἷον τε gi (in marg.), ἄσπον καὶ aei (a sec. m.) kS. cf. ind. s. v. οἷος. |
 13. διαφυλάττοντες acfg¹ E, φυλάττοντες ehik¹ N. | 14. ἐπηύξηκεν cfh¹ V¹ HB,
 ἡῖξηκεν aegik¹ NSS¹ Z. | 20. ἀνέγνωμεν (non ἔγνωμεν, ut falso testatur Valesius)
 efgik¹ NR¹ B, ἀναγνώκαμεν aehSV¹ HS¹. | 27. ἐπιβεβλενύνασι egik¹ N, ἐπι-
 βεβλεῖμασι f, ἐπιβεβλήμασι aehSV¹ HS¹.

C A P. 24.

Περὶ Θεοφίλου τοῦ Ἀντιοχείων ἐπισκόπου.

(Nic. H. E. IV, 9.)

Τῷ δὲ Θεοφίλῳ, ὃν τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον δεδηλω-
 5 καμεν, τρία τὰ πρὸς Ἀντόλυνον στοιχειώδη φέρεται συγγράμματα, καὶ
 ἄλλο πρὸς τὴν αἵρεσιν Ἑρμογένους τὴν ἐπιγραφὴν ἔχον, ἐν ᾧ ἐκ τῆς ἀπο-
 καλύψεως Ἰωάννου κίχρηται μαρτυρίαις, καὶ ἕτερα δὲ τινὰ κατηχητικὰ
 αὐτῷ βιβλία. τῶν γε μὴν αἵρετικῶν ἐδὲν χεῖρον καὶ τότε, ζιζανίων δίκην,
 λυμαιομένων τὸν εἰλικρινῆ τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας σπόρον, οἱ παν-
 10 ταχόσι τῶν ἐκκλησιῶν ποιμένες ὥσπερ τινὰς θήρας ἀγρίας τῶν Χριστῷ
 προβάτων ἀποσοβέοντες αὐτὺς ἀνεῖργον, τοτὲ μὲν ταῖς πρὸς τὴς ἀδελφὰς
 νεθεσίαις καὶ παραινήσει, τοτὲ δὲ πρὸς αὐτὺς γυνώτερον ἀποδιδόμενοι,
 ἀγράφοις τε εἰς πρόσωπον ζητήσιν καὶ ἀνατροπαῖς, ἤδη δὲ καὶ δι'
 ἔγγράφων ὑπομνημάτων τὰς δόξας αὐτῶν ἀκριβεστάτοις ἐλίγχοις διεν-
 15 θύοντες. ὁ γὰρ τοι Θεόφιλος σὺν τοῖς ἄλλοις κατὰ τέτων στρατευσά-
 μενος δηλὸς ἐστὶν ἀπὸ τινος ἐκ ἀγεννῶς αὐτῷ κατὰ Μαρκίανος πεπο-
 νημένῳ λόγῳ, ὃς καὶ αὐτὸς μεθ' ὧν ἄλλων εἰρήκαμεν εἰσέτι σὺν διασείσωσται.
 τῦτον μὲν ἐν ἑβδομοῦ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας
 διαδίδχεται Μαξιμίος.

20

C A P. 25.

Περὶ Φιλίππου καὶ Μοδέστου.

(Nic. H. E. IV, 9.)

Φίλιππος γε μὴν, ὃν ἐκ τῶν Διονυσίου φωνῶν τῆς ἐν Γορτύνῃ
 παροικίας ἐπίσκοπον ἔγνωμεν, πάνν γε σπουδαιότατον πεποιήται καὶ αὐτὸς
 25 κατὰ Μαρκίανος λόγον, Εἰρηναῖος δὲ ὡσαύτως καὶ Μοδέστος, ὃς καὶ
 διαφερόντως παρὰ τὴς ἄλλης τὴν τῷ ἀνδρὸς εἰς ἐκδηλον τοῖς πᾶσι κατε-
 φώρσας πλάνην, καὶ ἄλλοι δὲ πλείους, ὧν παρὰ πλείστοις τῶν ἀδελφῶν
 εἰσέτι σὺν οἱ πόνοι διαφυλάττονται.

C A P. 26.

Περὶ Μελλίωνος καὶ ὧν αὐτὸς ἐμνημόνευσεν.

(Nic. H. E. IV, 10.)

30

Ἐπὶ τῶνδε καὶ Μελλίων τῆς ἐν Σάρδεσι παροικίας ἐπίσκοπος, 1
 Ἀπολινάριός τε τῆς ἐν Ἱερραπόλει διαπρεπῶς ἡκμαζον, οἱ καὶ τῷ δηλω-

8. αὐτῷ φέρεται βιβλία ε, αὐτῷ φέρονται β. h, αὐτῷ β. φέρεται k, αὐτῷ βιβλία
 εἰσι i. | ἂδιν] οὐ h i. | 10. post τῶν add. τῷ αελSVHS, om. c f g i k x B. |
 11. αὐτὸς om. c f x N. | 25. δὲ c f i k x, τε αε g h E. | 26. εἰς add. α c e f g i k x S S S,
 om. h V H Z.

- 2 θέντι κατὰ τὰς χρόνους Ῥωμαίων βασιλεὶ λόγος ὑπὲρ τῆς πίστεως ἰδίως
 ἐκάτερος ἀπολογίᾳ προσεφώνησαν. τέτων εἰς ἡμετέραν γνώσιν ἀφίκται
 τὰ ὑποτεταγμένα· Μελίτωνος τὰ περὶ τῷ πάσχα δύο, καὶ τὰ περὶ πολι-
 τείας καὶ προφητῶν, καὶ ὁ περὶ ἐκκλησίας, καὶ ὁ περὶ κυριακῆς λόγος,
 5 ἐτι δὲ ὁ περὶ φύσεως ἀνθρώπου, καὶ ὁ περὶ πλάσεως, καὶ ὁ περὶ ὑπα-
 κοῆς πίστεως αἰσθητηρίων, καὶ πρὸς τέτοις ὁ περὶ ψυχῆς καὶ σώματος
 ἡ νοός, καὶ ὁ περὶ λευρῶ, καὶ ὁ περὶ ἀληθείας, καὶ περὶ κτίσεως καὶ
 γενέσεως Χριστοῦ, καὶ λόγος αὐτῷ περὶ προφητείας, καὶ ὁ περὶ φιλοξενίας,
 καὶ ἡ κλείς, καὶ τὰ περὶ τῷ διαβόλῳ, καὶ τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννη,
 καὶ ὁ περὶ ἐνσωμάτε θεῷ, ἐπὶ πᾶσι καὶ τὸ πρὸς Ἀντωνῖνον βιβλίδιον. 10
 3 ἐν μὲν ἔν τοις περὶ τῷ πάσχα τὸν χρόνον, καθ' ὃν συντάττεται, ἀρχό-
 μενος σημαίνει ἐν τέτοις· „ἐπὶ Σεριλλίᾳ Παύλε ἀνθυσάτε τῆς Ἀσίας,
 „ἢ Σάγαρις καιρῷ ἡμαρτύρησεν, ἐγένετο ζήτησις πολλὴ ἐν Λαοδικείᾳ περὶ
 „τῷ πάσχα, ἐμπεσόντος κατὰ καιρὸν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, καὶ ἐγράφη
 4 „ταῦτα.“ τότε δὲ τῷ λόγῳ μέμνηται Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν ἰδίῳ 15
 περὶ τῷ πάσχα λόγῳ, ὃν οὕς ἐξ αἰτίας τῆς τῷ Μελίτωνος γραφῆς φησὶν
 5 ἑαυτὸν συντάξαι. ἐν δὲ τῷ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα βιβλίῳ τοιαῦτά τινα
 καθ' ἡμῶν ἐπ' αὐτῷ γεγενῆσθαι ἱστορεῖ· „τὸ γὰρ ἐδὲ πώποτε γερόμενον,
 „νῦν διώκεται τὸ τῶν θεοσεβῶν γένος, καιροῖς ἱλαντόμενον δόγμασι κατὰ
 „τὴν Ἀσίαν. οἱ γὰρ ἀναιδέις συκοφάνται καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐρασταί, 20
 „τὴν ἐκ τῶν διαταγμάτων ἔχοντες ἀφορμὴν, φανερώς ληστεύουσι, νύκτωρ
 6 „καὶ μεθ' ἡμέραν διαρπάζοντες τὴν μηδὲν ἀδικούντας.“ καὶ μεθ' ἑτέρα φησι·
 „καὶ εἰ μὲν σὺ κελεύσαντος ταῦτα πράττεται, ἔστω καλῶς γινόμενον.
 „δίκαιος γὰρ βασιλεὺς ἐκ ἂν ἀδίκως βελεύσαιοτο πώποτε. καὶ ἡμεῖς ἡδέως
 „φίρομεν τῷ τοίετῳ θανάτῳ τὸ γέρας. ταύτην δὲ σοι μόνην προσφίρομεν 25
 „δέησιν, ἵνα αὐτὸς πρότερον ἐπιγνὺς τὴν τῆς τοιαύτης φιλονεικίας ἐρ-
 „γάτας δικαίως κρίνεις, εἰ ἄξιοι θανάτου καὶ τιμωρίας ἢ σωτηρίας καὶ
 „ἡσυχίας εἰσίν. εἰ δὲ καὶ παρὰ σὺ μὴ εἴῃ ἡ βελὴ αὕτη καὶ τὸ καιρὸν

5. καὶ τὰ *bcd fgh V S^a HB*, καὶ τὸ *ae ik S*. *Rafinus* ex uno titulo fecit
 duos: sic enim vertit „de optima conversatione liber unus. sed et de prophetia.“ |
 5. δι' | δὲ καὶ *cg*. | φύσεως *ae g E*, πίστεως *eh ik N*. | 6. αἰσθητηρίων *CS V H*,
 καὶ ὁ περὶ αἰσθ. *NS^a R^a Z B*, „de obedientia fidei. de sensibus“ *R*. | 7. ἡ νοός |
 ἦν, ἐν οἷς *ae NS*, om. *h*, „de anima et corpore et mente“ *R*. | ὁ post *λευρῶ* καὶ
 om. *h*. | κτίσεως *bcd p q N V^a S^a R^a HB*, κτήσεως *f*, πίστεως *ae* (in marg.) *eg h ik*
R Christoph. SV. | 8. post *προφητείας* add. καὶ περὶ *ψυχῆς καὶ σώματος ae g BS*,
 post *φιλοξενίας* add. καὶ ὁ περὶ *φ*. καὶ *σώματος cz*, om. *b d f h k e t N V S^a HB*. |
 11. τοῖς *ce f g h v R^a HB*, τῷ *ai ik B S S^a*, τῷ *a* conj. *S^a*. | 12. *Σεριλλίᾳ cef ik*
B H b, *Σερικίᾳ a h S V H S^a*. | 16. ὡς add. *ef g ik z B*, om. *ae h S V H S^a*. |
 23. ταῦτα *c f g V S^a HB*, τῦτο *ae h ik NS*.

- „τὸ διατάγμα, ὃ μὴδὲ κατὰ βαρβάρων πρέπει πολεμίῳ, πολὺ μᾶλλον
 „δεόμεθ' αὖτε, μὴ περιιδεῖν ἡμᾶς ἐν τοιαύτῃ δημῳδῇ λεηλασίᾳ.“ τέτοις 7
 αὖθις ἐπιφέρει λέγων· „ἡ γὰρ καθ' ἡμᾶς φιλοσοφία πρότερον μὲν ἐν
 „βαρβάροις ἤκμασεν, ἐπαυθῆσασα δὲ τοῖς σοῖς ἔθνεσι κατὰ τὴν Αὐγίστην
 5 „τῇ σὺ προγόνῳ μεγάλῃν ἀρχὴν, ἐγενήθη μέγιστα τῇ σὺ βασιλείᾳ αἰσίον
 „ἀγαθόν. ἔκτοτε γὰρ εἰς μέγα καὶ λαμπρὸν τὸ Ῥωμαίων ἡγεῖσθαι κράτος,
 „οὐδ' οὐκ διάδοχος εὐκταῖος γέγονάς τε καὶ ἔσθ' μετὰ τῷ παιδὶ, φυλάσ-
 „σων τῆς βασιλείας τὴν σύντροφον καὶ συναρξαμένην Αὐγίστῳ φιλο-
 „σοφίαν, ἣν καὶ οἱ πρόγονοί σε πρὸς ταῖς ἄλλαις θρησκείαις ἐτίμησαν.
 10 „καὶ τὸ τοῦ μίγιστον τεκμήριον τῷ πρὸς ἀγαθὸν τὸν καθ' ἡμᾶς λόγον 8
 „συνακμάσαι τῇ καλῶς ἀρξαμένη βασιλείᾳ, ἐκ τῷ μὴδὲν φαῦλον ἀπὸ
 „τῆς Αὐγίστης ἀρχῆς ἀπαντῆσαι, ἀλλὰ τῶναυτίον ἅπαντα λαμπρὰ καὶ
 „ἐνδοξα κατὰ τὰς πάντων εὐχάς. μόνοι πάντων ἀναπεισθέντες ὑπὸ τινων 9
 „βασκάνων ἀνθρώπων τὸν καθ' ἡμᾶς ἐν διαβολῇ καταστῆσαι λόγον ἡθέ-
 15 „λησαν Νέρων καὶ Δομετιανός, ἀπ' ὧν καὶ τὸ τῆς συκοφαντίας ἀλόγῳ
 „συνηθεία περὶ τίς τοιούτως ἔνῃναι συμβέβηκε ψεύδος. ἀλλὰ τὴν ἐκείνων 10
 „ἄνοιαν οἱ σοὶ εὐσεβεῖς πατέρες ἐκηρωθώσαντο, πολλάκις πολλοὶς ἐπι-
 „πλήξαντες ἰγγραφέως, ὅσοι περὶ τέτων νεωτερίσαι ἐτόλμησαν. ἐν οἷς ὁ
 „μὲν ἀάπρος σε Ἀδριανὸς πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις, καὶ Φεβδατῷ δὲ τῷ
 20 „ἀνθυπάτῳ, ἡγεμῖνι δὲ τῆς Ἀσίας, γράφων φαίνεται, ὁ δὲ πατὴρ σε,
 „καὶ σὺ τὰ σύμπαντα διοικῦντος αὐτῷ, ταῖς πόλεσι περὶ τῷ μὴδὲν νεω-
 „τερίζειν περὶ ἡμῶν ἔγραψεν, ἐν οἷς καὶ πρὸς Ἀρισσαίους καὶ πρὸς
 „Θεσσαλονικεῖς καὶ Ἀθηναίους καὶ πρὸς πάντας Ἑλλήνας. σὺ δὲ καὶ 11
 „μᾶλλον περὶ τέτων τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ἔχοντα γνώμην, καὶ πολὺ γε
 25 „φιλανθρωποτέραν καὶ φιλοσοφωτέραν, πεπεισμέθ' αὖτε πάντα πράσσειν ὅσα
 „σε δεόμεθα.“ ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ δηλωθέντι τίθεται λόγῳ. ἐν δὲ 12
 „ταῖς γραφαῖς αὐτῷ ἐκλογαῖς ὁ αὐτὸς κατὰ τὸ προοίμιον αὐτὸ ἀρχό-
 „μενος τῶν ὁμολογημένων τῆς παλαιᾶς διαθήκης γραφῶν ποιεῖται κατὰ-
 „λογον, ὃν καὶ ἀναγκαῖον ἐνταῦθα καταλέξει. γράφει δὲ ἔτως· „Μελίτων 13
 30 „Ὁνησίμῳ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. ἵππειδ' ὅτι πολλάκις ἡξιώσας σπαθὴν τῇ πρὸς
 „τὸν λόγον χρώμενος, γενέσθαι ἐκλογάς σοι ἐκ τε τῷ νόμῳ καὶ τῶν προ-

17. ἐκηρωθώσαντο] ἐπανωρθώσαντο a S, ἐπανορθώσαντο e, ἐκηρωθώ-
 σαντο N. | 18. νεωτερίσαι aghik NE, νεωτερῆσαι cef. | 20. δι post ἡγεμ add.
 cfhikx B, om. aeg NSVIL. | 21. τὰ πάντα οὐκ διοικῦντος conj. V*. | 22. Ἀρι-
 σsaίους] Ἀρισsaίους cfik. | 27. αὐτὸ add. cf x prob. B, αὐτῷ ik, om. volgo. |
 29. καταλέξει. γράφει δὲ ἔτως cfghikx BH^o, καταλέξει ἡγεμῖνα, ἔχοντα ἐπι-
 λέξει ἔτως aeSVHS*. | 31. ἐκλογάς σοι cf x, σοι ἐκλ. volgo.

„φητῶν περὶ τῆ σωτηρίας καὶ πάσης τῆς πίστεως ἡμῶν, ἔτι δὲ καὶ μα-
 „θεῖν τὴν τῶν παλαιῶν βιβλίων ἐβελήθη ἀκριβείαν, πόσα τὸν ἀριθμὸν
 „καὶ ὅποια τὴν ἀξίαν εἶεν, ἐσπύδασα τὸ τοιοῦτο πρᾶξαι, ἐπιστάμενός σε
 „τὸ σπουδαῖον περὶ τὴν πίστιν, καὶ φιλομαθὲς περὶ τὸν λόγον, ὅτι τε
 „μάλιστα πάντων πόθῳ τῷ πρὸς θεὸν ταῦτα προκρίνεις, περὶ τῆς αἰωνίας 5
 14 „σωτηρίας ἀγωνιζόμενος. ἀνελθὼν ἔν εἰς τὴν ἀνατολὴν, καὶ ἔως τῆ
 „τόπῃ γενόμενος ἔνθα ἐκηρύχθη καὶ ἐπράχθη, καὶ ἀκριβῶς μαθὼν τὰ
 „τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλία, ὑποτάξας ἐπεμψά σοι ὧν ἐστὶ τὰ ὀνό-
 „ματα· Μωϋσείως πέντε, Γένεσις, Ἑξοδος, Ἀριθμοὶ, Λευιτικόν, Δευτερο-
 „νόμιον. Ἰησοῦς Ναυῆ, Κριταί, Ρούθ· Βασιλειῶν τέσσαρα, Παραλειπο- 10
 „μένων δύο. Ψαλμῶν Δαβὶδ, Σολομῶνος Παροιμίαι, ἡ καὶ Σοφία,
 „Ἐκκλησιαστής, Ἰσμία Ἀισμάτων, Ἰώβ. Προφητῶν, Ἡσαΐς, Ἰερεμίας·
 „τῶν δώδεκα ἐν μονοβίβλῳ Δανιὴλ, Ἰεζεκιὴλ, Ἑσδρας. ἐξ ὧν καὶ τὰς
 „ἐκλογὰς ἐποίησάμην, εἰς ἑξ βιβλία διελὼν.“ καὶ τὰ μὲν τῷ Μελίτωνος
 τοσαῦτα..

15

C A P. 27.

Περὶ Ἀπολιναρίου τοῦ τῆς Ἱεραπολιτῶν ἐκκλησίας ἐπισκόπου.

(Nic. H. E. IV, 11.)

Τῷ δὲ Ἀπολιναρίῳ πολλῶν παρὰ πολλοῖς σωζομένων τὰ εἰς ἡμᾶς
 ἐλθόντα ἐστὶ τάδε· λόγος ὁ πρὸς τὸν εἰρημέμον βασιλέα, καὶ πρὸς 20
 Ἕλληνας συγγράμματα πέντε, καὶ περὶ ἀληθείας πρῶτον καὶ δεύτερον,
 καὶ πρὸς Ἰσδαίως πρῶτον καὶ δεύτερον, καὶ ἃ μετὰ ταῦτα συνέγραψε
 κατὰ τῆς τῶν Φρυγῶν αἵρέσεως μετ' οὐ πολὺν καινοτομηθείσης χρόνον,
 τότε γε μὴν ὥσπερ ἐκφύειν ἀρχομένης, ἔτι τῷ Μοντανῷ ἅμα ταῖς αὐτῷ
 ψευδοπροφητίσιν ἀρχὰς τῆς παρεκτροπῆς ποιημένας. 25

C A P. 28.

Περὶ Μουσανῷ καὶ ὧν οὗτος συνεγράψατο.

(Nic. H. E. IV, 11.)

Καὶ Μουσανῷ δὲ, ὃν ἐν τοῖς φθάσασι κατελέξαμεν, φέρεται τις
 ἐπιστρεπτικώτατος λόγος πρὸς τινὰς αὐτῷ γραφεῖς ἀδελφεὺς, ἀποκλίναν- 30

3. εἶεν] εἰδέναι cf. x. | 7. καὶ post ἐπράχθη om. cf. x. | 9. Μωϋσείως] Μωϋσῶς
 a e NS. | Ἀριθμοὶ, Λευιτικόν b c d f i k x NS* R* B, Λευιτικόν, Ἀριθμοὶ a e g h
 S V H. in Rufini codice quodam vetustissimo legi „Numeri, Leviticus“ adfirmat
 Valesius: in ed. Froh. legitur „Leviticus, Numeri.“ | 11. ἡ καὶ a b c d e f g h u
 R N V S* (ubi ἡ καὶ) R* H B, καὶ ἡ i k, ἡ (om. καὶ) S. | 20. εἰρημέμον cf, προ-
 ειρημένον volgo. | 22. καὶ πρὸς Ἰσδαίως pr. κ. δ. add. a e g h i k N E, om. b c d f x R
 probante G*. | 23. τῶν add. c i k N, om. volgo.

τας ἐπὶ τὴν τῶν λεγομένων Ἐγκρατιτῶν αἵρεσιν, ἄρτι τότε φύνει ἀρχο-
μένην, ξένην τε καὶ φθοριμαίαν ψευδοδοξίαν εἰσάγουσαν τῷ βίῳ, ἥς
παρεκτροπῆς ἀρχηγὸν καταστήναι Τατιανὸν λόγος ἔχει,

C A P. 29.

5 Περὶ τῆς κατὰ Τατιανὸν αἱρέσεως.

- οὗ μικρῷ πρόσθεν τὰς περὶ τῷ Θαυμασίῳ Ἰουστίνῳ παρατεθείμεθα 1
λεξεις, μαθητὴν αὐτὸν ἰστορῶντες τῷ μάρτυρος. δηλοῖ δὲ Εἰρηναῖος ἐν
τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς τὰς αἱρέσεις, ὅμῳ τὰ τε περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς κατ'
αὐτὸν αἱρέσεως ἔτω γράφων· „ἀπὸ Σατορνίνου καὶ Μαρκιωνος οἱ καλέ- 2
10 „μενοι Ἐγκρατεῖς ἀγαμίαν ἐκίρουν, ἀθετῶντες τὴν ἀρχαίαν πλάσιν τῷ
„θεῷ, καὶ ἡρέμα κατηγοροῦντες τῷ ἄρῳ καὶ θῆλῳ εἰς γένεσιν ἀνθρώπων
„πειποικώτος· καὶ τῶν λεγομένων παρ' αὐτοῖς ἐμψύχων ἀποχὴν εἰσηγή-
„σαντο, ἀχαριστῶντες τῷ πάντα πεποικώτι θεῷ· ἀντιλέγουσι τε τῇ τῷ
„πρωτοπλάστῃ σωτηρίᾳ. καὶ τὸτο νῦν ἐξετῆρθη παρ' αὐτοῖς, Τατιανῷ 3
15 „τινος πρώτως ταύτην εἰσενέγκαντος τὴν βλασφημίαν, ὃς Ἰουστίνῳ ἀκροατῆς
„γεγονὼς, ἐφ' ὅσον μὲν συνῆν ἐκείνῳ, ἔθεν ἐξέφηγε τοιῷτον, μετὰ δὲ
„τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἀποστὰς τῆς ἐκκλησίας, οἴηματι διδασκάλῳ ἐπαρ-
„θεῖς καὶ τυφωθεὶς ὡς διαφέρων τῶν λοιπῶν, ἴδιον χαρακτῆρα διδασκα-
„λεῖς συνεστήσατο, αἰωνᾶς τινας ἀοράτους ὁμοίως τοῖς ἀπὸ Οὐαλεντίνου
20 „μυθολογήσας, τὸν γάμον τε φθορὰν καὶ πορνείαν παραπλησίως Μαρκ-
„κίῳ καὶ Σατορνίνῳ ἀναγορεύσας, τῇ δὲ τῷ Ἀδὰμ σωτηρίᾳ παρ' ἐαυτοῦ
„τὴν αἰτιολογίαν ποιησάμενος.“ ταῦτα μὲν ὁ Εἰρηναῖος τότε· σμικρῷ 4
δὲ ὕστερον Σειηρός τις τῆνομα κρατύνας τὴν προδιηλωμένην αἵρεσιν,
αἴτιος τοῖς ἐξ αὐτῆς ὠρηγμένοις τῆς ἀπ' αὐτοῦ παρεγγμένης Σειηριατῶν
25 προσηγορίας γέγονε. χρῶνται μὲν ὅντοι νόμῳ καὶ προφήταις καὶ εὐαγ- 5
γελίοις, ἰδίως ἐρμηνεύοντες τῶν ἱερῶν τὰ τοῖμα γράφων· βλασφη-
μῶντες δὲ Παῦλον τὸν ἀπόστολον ἀθετῶσιν αὐτὸ τὰς ἐπιστολάς, μηδὲ

2. τῷ] ἐν τῷ α^hSVH. | 7. post δηλοῖ δὲ volgo add. τῷτο, om. cf x (in quo
δηλοῖ δὲ ὁ Εἰρ.). | 9. γράφων — Iren. adv. haer. I, 28, 1. p. 106 Mass. | Σα-
τορνίνου bcd fhu N¹ S¹ HB, „Saturnino“ Iren. R, Σατορνίλου aeg ik Epiph. Theo-
doret. S. | 18. διδασκαλίαις ae ik E, διδασκαλίαις c f g x N. | 20. τὸν add. c f¹ S¹ HB,
om. a e g h i k x Chron. Pasch. (p. 486 Dind.). | γάμον] γάμων i k, „nuptiarum“ Iren.
interpr. | 21. Σατορνίνῳ] Σατορνίλῳ a g i k S. | ἀναγορεύσας] ἀπαγορεύσας bc (in
marg.) g. | 22. αἰτιολογίαν a b c e g h i k x N (cujus paraphrasis haec est: παρ' αὐτῷ δι
αίτιαν ξένην τῇ τῷ Ἀδὰμ σωτηρίᾳ ἐπιστολή) S V H B, ἀντιλογίαν c (in marg.) Iren.
(„contradictionem“) S*, „de salute vero Adam in dubium deducenda novis quo-
estionibus commentatur“ B. pro τὴν αἰτιολ. ποιησ. cf exhibent ἀπαγορεύσας. |
23. Σειηρος c. | τῆνομα f i k, ἔνομα c k, ὄνομα a e g h E. | 24. Σειηριατῶν c.

- 6 τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων καταδεχόμενοι. ὁ μόντοι γε πρότερος αὐτῶν ἀρχηγὸς ὁ Τατιανὸς συνάψαι τινα καὶ συναγωγὴν ἐκ οἰδ' ὅπως τῶν εὐαγγελίων συνθεῖς τὸ διὰ τεσσάρων τῶτο προσωνόμασεν, ὃ καὶ παρὰ τισιν εἰσὶτι νῦν φέρεται. τοῦ δὲ ἀποστόλου φασὶ τολμῆσαι τινὰς αὐτὸν μεταφράσαι φωνᾶν, ὡς ἐπιδιορθούμενον αὐτῶν τὴν τῆς φράσεως σύνταξιν. 5
- 7 καταλείλοιπε δὲ ὅτος πολὺ τι πληθος συγγραμμάτων, ὧν μάλιστα παρὰ πολλοῖς μνημονεύεται διαβόητος αὐτῷ λόγος ὁ πρὸς Ἕλληνας, ἐν ᾧ τῶν ἀνέκαθεν χρόνων μνημονεύσας, τῶν παρ' Ἕλλησιν εὐδοκίμων ἀπάντων προγενέστερον Μωϋσεία τε καὶ τὰς Ἑβραίων προφήτας ἀπέφηνεν, ὅς δὴ καὶ δοκεῖ τῶν συγγραμμάτων ἀπάντων αὐτῷ κάλλιστός τε καὶ ὠφελι- 10 μώτατος ὑπάρχειν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τέσδε τοιαῦτα ἦν.

C A P. 30.

Περὶ Βαρδησαίου τοῦ Σύρου καὶ τῶν φερομένων αὐτοῦ λόγων.

(Nic. H. E. IV, 11.)

- 1 Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς βασιλείας πληθυσῶν τῶν αἰρέσεων ἐπὶ τῆς μέσης 15 τῶν ποταμῶν, Βαρδησαίης, ἱκανώτατός τις ἀνὴρ, ἐν τε τῇ Σύρων φωνῇ διαλεκτικώτατος, πρὸς τὰς κατὰ Μαρκίωνα καὶ τινὰς ἑτέρας διαφορῶν προῖσταμένους δογμάτων διαλόγους συστησάμενος, τῇ οἰκίᾳ παρέδωκε γλωττήν τε καὶ γραφῇ, μετὰ καὶ πλείστων ἑτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων· οὓς οἱ γνώριμοι (πλείστοι δὲ ἦσαν αὐτῷ δυνατῶς τῷ λόγῳ παρισταμένῳ) ἐπὶ 30 τῇ Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς Σύρων μεταβεβλήκασι φωνῆς. ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ὁ πρὸς Ἀντωνίνον ἱκανώτατος αὐτῷ περὶ εἰμαρμένης διάλογος, ὅσα τε ἄλλα
- 3 φασὶν αὐτὸν προφάσει τῷ τότε διωγμῷ συγγράφαι. ἦν δ' ἄρα ὅτος πρότερον τῆς κατὰ Οὐαλεντίνον σχολῆς, καταγνὺς δὲ ταύτης, πλείστα τε τῆς κατὰ τῶτον μυθοποιίας ἀπελήξας, ἰδόκει μὲν πως αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπὶ 25 τὴν ὀρθοτέραν γνώμην μετατεθεῖσθαι, οὐ μὴν γε παντελῶς ἀπερρύνετο τὸν τῆς παλαιᾶς αἰρέσεως ῥύπον. ἐν τούτῳ γε μὴν καὶ ὁ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος Σωτὴρ τελευτᾷ.

Τῷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγῳ τετάρτῳ τέλος.

7. post ᾧ add. καὶ a e g h Chron. Pasch. (p. 488) E, om. cf i k x N. | 15. πληθυσῶν b e d f x, πληθυσῶν volgo. | 18. οἰκίᾳ a e g h i k E, ἰδίᾳ b e d f x N probante G*. | 22. αὐτῷ post εἰμαρμένης ponit h. | 23. ἄρα add. cf k V H, om. a e g h i S s B. | 26. γε παντελῶς cf V H, καὶ παντελῶς γε c h S S*, καὶ παντελῶς a g, παντελῶς (om. καὶ et γε) i k B. | 28. τελευτᾷ] τέλει τῷ βίῳ ἐχρήσατο a e S Z H*.

ΕΤΣΕΒΙΟΤ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΛΑΟΥ

Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας

Λόγος ε΄.

The Proemium of the Church History of Eusebius

PROOEMIUM.

Ὁ μὲν ἔν τῃς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος Σωτὴρ ἐπὶ ὄγδοον 1
ἔτος ἡγησάμενος τελευτᾷ τὸν βίον. τῆτον δωδέκατος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων
Ἐλενθερος διαδέχεται· ἔτος δ' ἦν ἑπτακαίδεκατον αὐτοκράτορος Ἀντω-
νίου Οὐέρου, ἐν ᾧ κατὰ τινα μέρη τῆς γῆς σφοδρότερον ἀναρτίπισθέντος
10 τῷ καθ' ἡμῶν διωγμῷ ἐξ ἐπιθέσεως τῶν κατὰ πόλεις δῆμων μυριάδας
μαρτύρων ἀνὰ τὴν οἰκουμένην διαπρέψαι, στοχασμῷ λαβεῖν ἔνεστιν ἀπὸ
τῶν καθ' ἐν ἔθνος συμβεβηκότων, αἱ καὶ γραφῇ τοῖς μετέπειτα παραδο-
θῆναι, ἀλήστῃ μνήμῃς ὡς ἀληθῶς ἐπαΐξια ὄντα, ἀμβέβηκε. τῆς μὲν ἔν 2
περὶ τέτων ἐντελεστάτης ὑφηγήσεως τὸ πᾶν σύγγραμμα τῇ τῶν μαρ-
15 τύρων ἡμῖν κατατέτακται συναγωγῇ, ἔχ ἱστορικὴν αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ
διδασκαλικὴν περιέχον διήγησιν. ὅποσα γέ τοι τῆς πράξεως ἔχοιτο πραγ-
ματείας, ταῦτ' ἐπὶ τῷ παρόντος ἀναλιζάμενος παραθίσσομαι. ἄλλοι μὲν 3
ἔν ἱστορικὰς ποιούμενοι διηγήσεις πάντως ἂν παρίδωκαν τῇ γραφῇ πολί-
μων νίκας, καὶ τρόπαια κατ' ἐχθρῶν, στρατηγῶν τε ἀριστείας, καὶ ὀπλι-
20 τῶν ἀνδραγαθίας, αἵματι καὶ μυρίοις φόνοις παίδων καὶ πατρίδος καὶ
τῆς ἄλλης ἔνεκεν περιεσίας μισανθέντων. ὁ δέ γε περὶ τῷ καθ' ἡμᾶς πολί- 4
τεύματος διηγηματικὸς ἡμῖν λόγος τὰς ὑπὲρ αὐτῆς τῆς κατὰ ψυχὴν εἰρήνης
εἰρηικωτάτης πολέμου, καὶ τὰς ἐν τέτοις ὑπὲρ ἀληθείας μᾶλλον ἢ πα-

10. post κατὰ add. raē aēhSVHS^a, om. c f g i k B. | 11. ἀνὰ τὴν οἰκ. add. c f h N E, om. a e g i k. | 13. ὡς ἀληθῶς add. a c f i k E, om. e g h N. | 14. μαρτύρων OSB, μαρτυρίων de Valesii conjectura S^a H probantibus Carvō (hist. lit. I. p. 182) et Kimmelio (de Ruf. p. 295), dubitante Danzio (de Euseb. Caesar. p. 57. not. 19). cf. ind. s. v. Euseb. | 16. πραγματείας c. | 20. παίδων καὶ] παίδων δὲ H errore typogr. | 21. περὶ add. b c d f g h a x V S^a B, om. a b (in marg.) e i k S H. | καθ' ἡμᾶς b c d f g e N S^a B, κατὰ θεόν a b (in marg.) e h i k R S V H.

τριδος, καὶ μᾶλλον ὑπὲρ εὐσεβείας ἢ τῶν φιλάτων ἀνδρισμένων αἰωνίαις ἀναγράφεται στήλαις, τῶν εὐσεβείας ἀθλητῶν τὰς ἐνστάσεις, καὶ τὰς πολυτλήτους ἀνδρείας, τρόπαιά τε τὰ κατὰ δαιμόνων, καὶ νίκας τὰς κατὰ τῶν ἀοράτων ἀντιπάλων, καὶ τὲς ἐπὶ πᾶσι τέτοις στεφάνους εἰς αἰῶνιον μνήμην ἀνακηρύττων.

5

C A P. 1.

Ὅσοι καὶ ὅπως κατὰ Οὐῆρον ἐπὶ τῆς Γαλλίας τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας διεῖλθον ἀγῶνα.

(Nic. H. E. IV, 16. 17.)

- 1 Γαλλία μὲν ἔν ἡ χώρα ἦν, καθ' ἣν τὸ τῶν δηλεμένων συνεκρο- 10
τειτο στάδιον, ἧς μητροπόλεις ἐπίσημοι καὶ παρὰ τὰς ἄλλας τῶν αὐτόθι
διαφέρεσαι βεβόηται Λέγδενος καὶ Βίεννα, δι' ὧν ἀμφοτέρων τὴν ἅπασαν
2 χώραν πολλῶ τῷ ῥεύματι περιῤῥέων ὁ Ῥοδανὸς ποταμὸς διεξιει. τὴν
ἔν περὶ τῶν μαρτύρων γραφὴν αἱ τῷδε διαφανέσταται ἐκκλησίαι ταῖς
κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Φρυγίαν διαπέμπονται, τὰ παρ' αὐταῖς παραχθέντα 15
3 τῶτον ἀνιστορεῖσαι τὸν τρόπον. παραθήσομαι δὲ τὰς αὐτῶν φωνάς· „οἱ
„ἐν Βιέννῃ καὶ Λεγδένῃ τῆς Γαλλίας παροικῦντες δούλοι Χριστῷ τοῖς
„κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ Φρυγίαν τὴν αὐτὴν τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῖν πίστιν
„καὶ ἐλπίδα ἔχουσιν ἀδελφοῖς· εἰρήνη καὶ χάρις καὶ δόξα ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς
4 „καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.“ εἰτα τέτοις ἐξῆς ἕτερα προομια- 20
σάμενοι τὴν τῷ λόγῳ καταρχὴν ποιῶνται ἐν τέτοις· „τὸ μὲν ἔν μέγεθος
„τῆς ἐνθάδε θλίψεως καὶ τὴν τοσαύτην τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν ἀγίαν ὁργὴν,
„καὶ ὅσα ὑπέμειναν οἱ μακάριοι μάρτυρες, ἐπ' ἀκριβὲς εἶθ' ἡμεῖς εἰπεῖν
5 „ἱκανοὶ, ἔτε μὴν γραφῇ περιληφθῆναι δυνατόν. παντὶ γὰρ σθένει ἐνέ-
„σκηψεν ὁ ἀντικείμενος, προοιμιαζόμενος ἥδη τὴν ἀδεῶς μέλλεσαν ἔσεσθαι 25
„παρεσίαν αὐτῶ, καὶ διὰ πάντων διῆλθον, ἐθίζων τὲς ἐαυτῶ καὶ προ-
„γυμνάζων κατὰ τῶν δέλων τῷ Θεῷ, ὥστε μὴ μόνον οἰκῶν καὶ βαλα-
„νείων καὶ ἀγορᾶς εἰργεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ καθόλου φαίνεσθαι ἡμῶν τινα
6 „αὐτοῖς ἀπειρησθαι ἐν ὁποίῳ δήποτε τόπῳ. ἀντεστρατήγει δὲ ἡ χάρις
„τοῦ Θεοῦ, καὶ τὲς μὲν ἀσθενεῖς ἐρῥύετο, ἀντιπαρέτασσε δὲ στύλας ἰδραῖς, 30
„δυναμένους διὰ τῆς ὑπομονῆς πᾶσαν τὴν ὁρμὴν τῷ πονηρῷ εἰς ἐαυτοὺς
„ἐλκύσαι, οἱ καὶ ὁμοσε ἔχῳρον αὐτῶ, πᾶν εἶδος ὀνειδισμῷ καὶ κολάσεως
„ἀνεχόμενοι, οἱ καὶ τὰ πολλὰ ὑλίγα ἡγόμενοι ἔσπευδον πρὸς Χριστὸν,

3. ἀνδρείας | ἀνδρίας αλSVHS. | 12. Βιέννα | Ἰέννα λ. | ἅπασαν cfik, πᾶσαν αεγλNE. | 27. μόνων c. | 32. αὐτῷ add. cfik VS^α HB, om. αεγλNS.

- „ὅτως ἐπιδεικνύμενοι, ὅτι ἐκ ἄξια τὰ παθήματα τῷ νῦν καιρῷ πρὸς
 „τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. καὶ πρῶτος μὲν τὰ ἀπὸ 7
 „τῷ ὄχλῳ παθημαῖ σωρηδὸν ἐπιφερόμενα γενναίως ὑπέμενον, ἐπιβοήσεις
 „καὶ πληγὰς καὶ συρμούς καὶ διαρπαγαῖς καὶ λίθων βολαῖς καὶ συγκλεί-
 5 „σεις καὶ πάνθ' ὅσα ἡγριωμένῳ πλήθει ὡς πρὸς ἐχθρὸς καὶ πολεμίας
 „φιλιῇ γίνεσθαι. καὶ δὴ ἀναχθίεντες εἰς τὴν ἀγορὰν ὑπὸ τε τῷ χιλιάρχῃ 8
 „καὶ τῶν προεστηκότων τῆς πόλεως ἐξουσιῶν, ἐπὶ παντὸς τῷ πλήθους ἀνα-
 „κριθέντες καὶ ὁμολογήσαντες, συνεκλείσθησαν εἰς τὴν εἰρκτὴν ἕως τῷ
 „ἡγεμόντος τῆς παρυσίας. μετέπειτα δὲ ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα ἀχθόντων αὐτῶν, 9
 10 „κἀκείνῳ πάσῃ τῇ πρὸς ἡμᾶς ὁμότητι χρωμένῳ, Οὐέντιος Ἐπάγαθος,
 „εἰς ἐκ τῶν ἀδελφῶν, πλήρωμα ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς
 „τὸν πλησίον κεχωρηκώς, οὐ καὶ ἐπὶ τοσῶτον ἡκρίβωτο ἡ πολιτεία, ὡς
 „καίπερ ὄντα νίον συνεξιῶσθαι τῇ τῷ πρεσβυτέρῳ Ζαχαρίῳ μαρτυρίᾳ
 „πεπόρευτο γοῦν ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιομασί τοῦ Κυρίου
 15 „ἁμμεμπτος, πάσῃ τῇ πρὸς τὸν πλησίον λειτουργίᾳ ἄσκητος, ἔηλος θεοῦ
 „πολὺν ἔχων, καὶ ζῶν τῷ πνεύματι — τοιοῦτος δὴ τις ὢν τὴν ἔσως
 „καθ' ἡμῶν ἀλόγως γινομένην κρίσιν ἐκ ἐβάστασεν, ἀλλ' ὑπερηγαάκτησε,
 „καὶ ἤξις καὶ αὐτὸς ἀκυσθῆναι ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, ὅτι
 „μηδὲν ἄθεον μηδὲ ἀσεβές ἐστιν ἐν ἡμῖν. τῶν δὲ περὶ τὸ βῆμα κατα- 10
 20 „βοησάντων αὐτῷ, (καὶ γὰρ ἦν ἐπίσημος), καὶ τῷ ἡγεμόντος μὴ ἀνασχο-
 „μένῳ τῆς ἔσως ὑπ' αὐτῷ δικαίως προταθείσης ἀξιώσεως, ἀλλὰ μόνον
 „ἐὺτο πυθομένῳ, εἰ καὶ αὐτὸς εἶη Χριστιανός, τῷ δὲ λαμπροτάτῃ φωνῇ
 „ὁμολογήσαντος, ἀνελήφθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸν κλῆρον τῶν μαρτύρων,
 „παράκλητος Χριστιανῶν χρηματίσας, ἔχων δὲ τὸν παράκλητον ἐν ἑαυτῷ,
 25 „τὸ πνεῦμα πλεῖον τῷ Ζαχαρίῳ, ὃ διὰ τῷ πληρώματος τῆς ἀγάπης ἐνε-
 „δειξάτο, εὐδοκήσας ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἀπολογίας καὶ τὴν ἑαυτοῦ
 „θεῖναι ψυχὴν. ἦν γὰρ καὶ ἐστὶ γνήσιος Χριστὴ μαθητὴς, ἀκολουθῶν
 „τῷ ἀρτίφῳ ὅπε ἂν ὑπάγῃ. ἐντεῦθεν δὴ διεκρίνοντο οἱ λοιποὶ, καὶ φανεροὶ 11
 „καὶ ἔτοιμοι ἐγίνοντο πρωτομάρτυρες, οἱ καὶ μετὰ πάσης προθυμίας
 30 „ἀρεπλήρεις τὴν ὁμολογίαν τῆς μαρτυρίας, ἐφαίνοντο δὲ καὶ οἱ ἀνέτοιμοι
 „καὶ ἀγύμναστοι καὶ ἐτι ἀσθενεῖς, ἀγῶνος μεγάλης τόνον ἐνεγκεῖν μὴ δυνά-
 „μενοι, ὧν καὶ ἐξέτρωσαν ὡς δέκα τὸν ἀριθμὸν, οἱ καὶ μεγάλην λύπην

1. ὅτως] ὅτως δ, om. aegS. | ἐκ ἄξια — Rom. 8, 18. | 8. τῷ ἡγ. τῆς
 cfz, τῆς τῷ ἡγ. volgo. | 11. καὶ πρὸς τὸν χλῆκ, καὶ τὸν (om. πρὸς) volgo. |
 15. post ἁμμεμπτος add. volgo καὶ, om. c. | 21. ὅτως om. h. | 24. παράκλητος]
 καὶ αὐτὸς παράκλ. cfz. | 25. τὸ πνεῦμα om. ik probante B, πνεῦμα om. h. |
 27. ἀκολουθῶν — Apoc. 14, 4. | 32. ἐξέτρωσαν agikat'sa HRa B, ἐξέτρω-
 σαν c, ἐξέπαιον dedfzSV, ταχίως ἐξέπαιον h.

- „καὶ πένθος ἀμέτρητον ἐνεποίησαν ἡμῖν, καὶ τὴν προθυμίαν τῶν λοιπῶν
 „τῶν μὴ συντελημμένων ἐνέκοψαν, οἱ καίπερ πάντα τὰ δεινὰ πάσχοντες
 12 „ὁμῶς συμπαρήσαν τοῖς μάρτυσι καὶ ἐκ ἀπελείποντο αὐτῶν. τότε δὴ
 „οἱ πάντες μεγάλως ἐπτοίχθημεν, διὰ τὸ ἀδιῆλον τῆς ὁμολογίας, οὐ τὰς
 „ἐπιφερομένας κολάσεις φοβόμενοι, ἀλλὰ τὸ τέλος ἀφορῶντες, καὶ τὸ 5
 13 „ἀποπεισεῖν τινὰ δεδιότες. συναλαμβάνοντο μέντοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν
 „οἱ ἄξιοι, τὸν ἐκείνων ἀναπληρῶντες ἀριθμόν, ὥστε συλλεγῆται ἐκ τῶν
 „δύο ἐκκλησιῶν πάντας τὰς σπαδαίους, καὶ δι' ὧν μάλιστα συνεστῆκει
 14 „τὰ ἐνθάδε. συναλαμβάνοντο δὲ καὶ ἰθνηκοὶ τινες οἰκέται τῶν ἡμετέρων,
 „ἐπεὶ δημοσίᾳ ἐκέλευεν ὁ ἡγεμὼν ἀναζητεῖσθαι πάντας ἡμᾶς· οἱ καὶ 10
 „κατ' ἐνέδραν τῷ σατανᾷ, φοβηθέντες τὰς βασάνους ἃς τὰς ἀγίας ἐβλε-
 „πον πάσχοντας, τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ τῷ παρορμώματι αὐτὰς κατε-
 „ψεύσαντο ἡμῶν Θυέστεια δεῖπνα καὶ Οἰδιποδείους μίξεις, καὶ ὅσα μῆτε
 „λαλεῖν μῆτε νοεῖν θίμις ἡμῖν, ἀλλὰ μὴδὲ πιστεῦναι, εἴ τι τοιοῦτο πώποτε
 15 „παρὰ ἀνθρώποις ἐγένετο. τέτων δὲ φημισθέντων πάντες ἀπεθνήσκω- 15
 „ντες εἰς ἡμᾶς, ὥστε καὶ εἴ τις τὸ πρότερον δι' οἰκισιότητα ἡμε-
 „τερίαν, τότε μεγάλως ἐχαλῖπαινον καὶ διεπρίοντο καθ' ἡμῶν. ἐπληρῶτο
 „δὲ τὸ ὑπὸ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ἐρημίζον, ὅτι ἐλεύσεται καιρὸς, ἐν ᾧ πᾶς
 16 „ὁ ἀποκτείνας ἡμᾶς δοῦναι λυτρίαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. ἐνταῦθα λοι-
 „πὸν ὑπεράνω πάσης ἐξηγήσεως ὑπέμεινον κολάσεις οἱ ἄγιοι μάρτυρες, 20
 „φιλοτιμωμένα τῷ σατανᾷ καὶ δι' ἐκείνων ῥηθῆναι τι τῶν βλασφημῶν.
 17 „ὑπερβεβλημένως δὲ ἐνέσκηψεν ἡ ὀργὴ πᾶσα καὶ ὄχλος καὶ ἡγεμόνος καὶ
 „στρατιωτῶν εἰς Σάγκτον τὸν διάκονον ἀπὸ Βιέννης, καὶ εἰς Ματῆρον,
 „εὐφωτίστον μὲν, ἀλλὰ γενναῖον ἀγωνιστὴν, καὶ εἰς Ἀτταλον Πιργα-
 „μηνόν τῷ γένει, στῦλον καὶ ἰδραῖωμα τῶν ἐνταῦθα αἰεὶ γεγονότα, καὶ 25
 „εἰς Βλανδίαν, δι' ἧς ἐπέδειξεν ὁ Χριστὸς, ὅτι τὰ παρὰ ἀνθρώποις
 „ἐντελῇ καὶ αἰετῇ καὶ εὐκαταφρόνητα φαινόμενα μεγάλης καταξίεται
 „παρὰ Θεῷ δόξης, διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, τὴν ἐν δυνάμει δεικνύ-
 18 „μένην, καὶ μὴ ἐν εἰδὲι καυχωμένην. ἡμῶν γάρ πάντων διεδότων, καὶ
 „τῆς σαρκίνης δεσποίνης αὐτῆς, ἥτις ἦν καὶ αὐτὴ τῶν μαρτύρων μία 30
 „ἀγωνίστρια, ἀγωνισίσης, μὴ ἰδέε τὴν ὁμολογίαν θυήσεται παρρησιασάσθαι
 „διὰ τὸ ἀσθενὲς τῷ σώματι, ἡ Βλανδίνα τοσαύτης ἐπληρώθη δυνά-

3. δὴ αεήikSVHB, δι cfg. | 8. συνεστῆκει cfik, συνεστῆκει αεghE. |
 15. παρ' ἀνθρ. ἐγένετο] παργένετο A. | 17. παθ' ἡμῶν bcdffikE, ἐφ' ἡμῶν
 αεghl (in marg.) L. | 18. ἐρημίζον — Joh. 16, 2. | 19. ἡμᾶς om. A. | 25. τὸν
 add. cfik, om. αεghNE. | 27. καὶ ἐντελῇ A. | αἰετῇ] αἰετῇ (αἰετῇ) cfN. |
 30. μία om. A.

- „μὴ, ὥστε ἐκλυθῆναι καὶ παρεθῆναι τὰς κατὰ διαδοχὰς παντὶ τρόπῳ
 „βασανίζοντας αὐτὴν ἀπὸ ἰωθιῆς ἕως ἰσπίρας, καὶ αὐτὰς ὁμολογῶντας
 „ὅτι νενίκηται, μὴδὲν ἔχοντες μεκῆτι ὁ ποιήσας αὐτῇ, καὶ θαυμάζειν
 „ἐπὶ τῷ παραμένειν ἱμῶν αὐτὴν, παντὸς τῷ σώματος διεφθόγματος καὶ
 5 „ἡνεωγμένου, καὶ μαρτυρεῖν, ὅτι ἐν εἶδος στρεβλώσεως ἱκανὸν ἦν πρὸς τὸ
 „ἐξαγαγεῖν τὴν ψυχὴν, ἔχ ὅτι γε τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα. ἀλλ' ἡ μακαρία 19
 „ὥς γενναῖος ἀθλητὴς ἀντετάξεν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ ἦν αὐτῆς ἀνά-
 „ληψις καὶ ἀνάπανσις καὶ ἀναλγησία τῶν συμβαινόντων τὸ λέγειν, ὅτι
 „Χριστιανή εἰμι καὶ παρ' ἡμῖν ὑδὲν φαῦλον γίνεται. ὁ δὲ Σάγκτος καὶ 20
 10 „αὐτὸς ὑπερβεβλημένος καὶ ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον πάσας τὰς ἐξ ἄν-
 „θρώπων αἰκίας γενναίως ὑπομένων, τῶν ἀτόμων ἐλπιζόντων διὰ τὴν
 „ἐπιμονὴν καὶ τὸ μέγεθος τῶν βασάνων ἀκύνεσθαί τι παρ' αὐτῷ τῶν
 „μὴ δεόντων, τοσαύτῃ ὑποστάσει ἀντιπαρετάξατο αὐτοῖς, ὥστε μὴδὲ τὸ
 „ἴδιον καταιπεῖν ὄνομα, μήτε ἔθνος, μήτε πόλιος ὄθεν ἦν, μήτε εἰ δῦλος
 15 „ἢ ἰλεύθερος εἶη, ἀλλὰ πρὸς πάντα τὰ ἐπερωτώμενα ἀπεκρίνατο τῇ
 „Ῥωμαϊκῇ φωνῇ· Χριστιανὸς εἰμι. τὐτο καὶ ἀντὶ ὀνόματος καὶ ἀντὶ
 „πόλεως καὶ ἀντὶ γένους καὶ ἀντὶ παντὸς ἐπαλλήλως ὡμολόγει, ἄλλην
 „δὲ φωνὴν ἐκ ἤκουσαν αὐτῷ τὰ ἔθνη. ὅθεν δὴ καὶ φιλονικία μεγάλη 21
 „τῷ τε ἡγεμόνι καὶ τῶν βασανιστῶν ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, ὥστε ὁπότε
 20 „μὴκῆτι μὴδὲν εἶχον ὁ ποιήσας αὐτῷ, τὸ τελευταῖον χαλκῶς λεπίδας
 „διαπύρρως προσεικόλλων τοῖς τρυφερωτάτοις μέλεσι τῷ σώματος αὐτοῦ.
 „καὶ ταῦτα μὲν ἰκαίετο, αὐτὸς δὲ παρέμενεν ἀνειπίκαμπτος καὶ ἀνένδοτος, 22
 „στερῆρὸς πρὸς τὴν ὁμολογίαν, ὑπὸ τῆς ἑρμείας πηγῆς τῷ ὕδατος τῆς
 „ζωῆς τῷ ἐξιόντι ἐκ τῆς τηδύος τῷ Χριστῷ δροσιζόμενος καὶ ἐνδυνα-
 25 „μύμενος. τὸ δὲ σωματίον μάρτυς ἦν τῶν συμβεβηκότων, ὅλον τραῦμα 23
 „καὶ μώλωψ καὶ συνεσπασμένος καὶ ἀποβεβληκὸς τὴν ἀνθρώπιον ἔξωθεν
 „μορφὴν, ἐν ᾗ πάσῃ Χριστὸς μεγάλως ἐπετελεῖ δόξας, καταργῶν τὸν
 „ἀντικείμενον, καὶ εἰς τὴν τῶν λοιπῶν ὑποτύπωσιν ὑποδεικνύων, ὅτι
 „μὴδὲν φοβερὸν ὅπερ πατὴρ ἀγάπη, μὴδὲ ἀλγινὸν ὅπερ Χριστὸς δόξα.
 30 „τῶν γὰρ ἀτόμων μεθ' ἡμέρας πάλιν στρεβλόντων τὸν μάρτυρα, καὶ 24
 „ρομίζόντων, ὅτι οἰδέστων καὶ φλεγμαινόντων τῶν σωμάτων εἰ τὰ αὐτὰ
 „προσενέγκοιεν κολαστήρια, περιέσσειντο αὐτῷ, ὁπότε ἐδὲ τὴν ἀπὸ τῶν

4. διεφθόγματος *bcdfiv V S H*, περιφρωγόςτος *ae g h k NS*. | 7. ἀνάληψις] ἀνάνοις *h*. | 12. ἐπιμονήν] ὑπομονήν *ae S*. | 13. μὴδὲ] μὴτε *g i k SS*. | 20. ποιήσας *ac f h E*, ποιήσας *eg i* (*a pr. m.*) *k*. | 31. σωματίων] τραυμάτων *ex Rufini versione conj. V^a*, quam conjecturam recepit *Z*, improbant *K* (*de Ruf. p. 315*) *H^b*.

- „χειρῶν ἀφὴν ἤνείχετο, ἥ ὅτι ἐναποθανὼν ταῖς βασάνοις φόβον ἐμποιή-
 „σαι τοῖς λοιποῖς, οὐ μόνον ἐδὲν περὶ αὐτὸν τοιοῦτο συνέβη, ἀλλὰ καὶ
 „παρὰ πᾶσαν δόξαν ἀνθρώπων ἀνέκυψε καὶ ἀνωρθώθη τὸ σῶμάτιον ἐν
 „ταῖς μετέπειτα βασάνοις, καὶ τὴν ιδεάν ἀπέλαβε τὴν προτέραν καὶ
 „τὴν χρῆσιν τῶν μελῶν, ὥστε μὴ κόλασιν, ἀλλ' ἴασις διὰ τῆς χάριτος 5
 25 „τῷ Χριστῷ τὴν δευτέραν στρέβλωσιν αὐτῷ γενέσθαι. καὶ Βιβλίαδα δέ
 „τινα, μίαν τῶν ἡρνημένων, ἥδη δοκῶν ὁ διάβολος καταπεπωκέναι, θε-
 „λίψας δὲ καὶ διὰ βλασφημίας κατακρίναι, ἦγεν ἐπὶ κόλασιν, ἀναγκάζων
 26 „εἰπεῖν τὰ ἄθια περὶ ἡμῶν, ὡς εὐθραυστον ἦδη καὶ ἀτακτρον. ἡ δὲ
 „ἐν τῇ στρεβλώσει ἀνένηψε, καὶ ὡς αὖν εἰπεῖν ἐκ βαθέος ὕπνου ἀνεγρη- 10
 „γόρησεν, ὑπομνησθεῖσα διὰ τῆς προσκαίρει τιμωρίας τὴν αἰώνιον ἐν
 „γείνῃ κόλασιν, καὶ ἐξ ἐναντίας ἀντεῖπε τοῖς βλασφημίαις φήσασα· πῶς
 „ἂν παιδία φάγοιεν οἱ τοιοῦτοι, οἷς μηδὲ ἀλόγων ζώων αἷμα φαγεῖν ἐξόν;
 „καὶ ὑπὸ τῷδε Χριστιανῇ ἐαυτὴν ὠμολόγει, καὶ ἐν τῷ κλήρῳ τῶν μαρ-
 27 „τύρων προσετέθη. καταργηθέντων δὲ τῶν τυραννικῶν κολαστηρίων ὑπὸ 15
 „τῷ Χριστῷ διὰ τῆς τῶν μακαρίων ὑπομονῆς, ἐτέρας μηχανὰς ὁ διά-
 „βολος ἐπενόει, τὰς κατὰ τὴν εἰρκτὴν ἐν τῷ σκότει καὶ τῷ χαλεπωτάτῳ
 „χωρίῳ συγκλείσεις, καὶ τὰς ἐν τῷ ξύλῳ διατάσεις τῶν ποδῶν, ἐπὶ
 „πέμπτον διατεινομένων τρύπημα, καὶ τὰς λοιπὰς αἰκίας, ὅσας εἰώθασιν
 „ὀργιζόμενοι ὑπεργοὶ, καὶ ταῦτα διαβόλε πληρεῖς, διατιθέναι τὰς ἐγ- 20
 „κλειομένους, ὥστε ἀποπηγῆναι τὰς πλείους ἐν τῇ εἰρκτῇ, ὅσας γε ὁ
 28 „Κύριος ἔως ἐξελεῖν ἠθέλησεν, ἐπιδεικνύων τὴν αὐτῇ δόξαν. οἱ μὲν
 „γὰρ βασανισθέντες πικρῶς, ὥστε δοκεῖν μηδὲ τῆς θεραπείας πάσης
 „τυχόντας ἔτι ζῆσαι δύνασθαι, παρίμενον ἐν τῇ εἰρκτῇ, ἐρημοὶ μὲν τῆς
 „παρὰ ἀνθρώπων ἐπιμέλειας, ἀναρῶννύμενοι δὲ ὑπὸ Κυρίῳ καὶ ἐνδυνα- 25
 „μύμενοι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, καὶ τὰς λοιπὰς παρορμῶντες καὶ παρα-
 „μυθόμενοι. οἱ δὲ νεαροὶ καὶ ἄρτι συνειλημμένοι, ὧν μὴ προκατήκιστο
 „τὰ σώματα, τὸ βάρος ἐκ ἔφερον τῆς συγκλείσεως, ἀλλ' ἐνδον ἐναπέ-
 29 „θησκον. ὁ δὲ μακάριος Προθεὶδς, ὁ τὴν διακονίαν τῆς ἐπισκοπῆς ἐν
 „Λαβδῶν πεπιστευμένος, ὑπὲρ τὰ ἐνεγέκοντα ἔτη τῆς ἡλικίας γεγωνὼς, 30
 „καὶ πάντῃ ἀσθενῆς τῷ σώματι, μόλις μὲν ἐμπνέων διὰ τὴν προκειμένην
 „σωματικὴν ἀσθένειαν, ὑπὸ δὲ προθυμίας πνεύματος ἀναρῶννύμενος διὰ

3. post σῶμάτιον add. αὐτῷ h. | 6. Βιβλίαδα bcdefghkptNVS^aHB, Βιβ-
 λίδα agiS. | 7. τινα μίαν akSVS^aHH^b, τινα om. eghⁱ (a pr. m.), μίαν om.
 cfb. | 8 add. fghikb, om. aceSVHS^a. | 12. βλασφημίας bcdfghk (in marg.)
 vxz V^aS^aHB, βασανιστοῖς aeikS. | 14. ἐν add. cfik, om. aeghE. | 23. θεραπ.
 πάς. cfik, πάς. θεραπ. aeghE. | 25. post ὑπὸ add. τῷ ehVH.

11 τὴν ἐγκειμένην τῆς μαρτυρίας ἐπιθυμίαν, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα εὐρέτο,
 12 τῷ μὲν σώματος καὶ ὑπὸ τῷ γήρωσι καὶ ὑπὸ τῆς νόσου λειυμένα, τηρε-
 13 μένης δὲ τῆς ψυχῆς ἐν αὐτῷ, ἵνα δι' αὐτῆς Χριστὸς θριαμβεύσῃ. ὃς 30
 14 ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ τὸ βῆμα κομισθεὶς, παραπεμπότων αὐτὸν
 5 15 τῶν πολιτικῶν ἔξουσιων καὶ παντὸς τῷ πλήθους, ἐπιβοήσεις παντοίας ποιε-
 16 μένων, ὡς αὐτῷ ὄντος τῷ Κυρίῳ, ἀπεδίδοι τὴν καλὴν μαρτυρίαν. ἀνε- 31
 17 ταζόμενος δὲ ὑπὸ τῷ ἡγεμόνι, τίς εἶπεν Χριστιανῶν ὁ Θεὸς, ἔφη· ἐὰν
 18 ᾤσῃ αἷσις, γνώσῃ. ἐνταῦθεν δὲ ἀφειδῶς εὐρέτο, καὶ ποικίλας ἐπάσχε
 19 πληγὰς, τῶν μὲν σύνεγγυς χερσὶ καὶ ποσὶν ἐνυβριζόντων παντοίως, μηδὲ
 10 20 τὴν ἡλικίαν αἰδυμένων αὐτῷ, τῶν δὲ μακρῶν, ὁ μετὰ χεῖρας ἑκαστος
 21 εἶχεν, εἰς αὐτὸν ἀκορτιζόντων, πάντων δὲ ἡγμένων μεγάλως πλημμε-
 22 λειν καὶ ἀσεβεῖν, εἰ τις ἀπολειφθεῖν τῆς εἰς αὐτὸν ἀσελγείας· καὶ γὰρ
 23 τὸς Θεὸς ἐαυτῶν φόντο ὕτως ἐκδικήσκειν. καὶ μόγις ἐμπνέων ἐξήρφη εἰς
 24 τὴν εἰρκτὴν, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέψυξεν. ἐνταῦθα δὲ μεγάλη τις 32
 15 25 οἰκονομία τῷ Θεῷ ἐγένετο, καὶ ἔλεος ἀμέτρητον ἀνεφαίνετο Ἰησοῦ, σπα-
 26 ρείως μὲν ἐν τῇ ἀδελφότητι γεγονὸς, μὴ ἀπολειπόμενον δὲ τῆς τέχνης
 27 τῷ Χριστῷ. οἱ γὰρ κατὰ τὴν πρώτην σύλληψιν ἔξαργοι γεγόμενοι συνε- 33
 28 κλείοντο καὶ αὐτοὶ· καὶ μετεῖχον τῶν δεινῶν· ἔδδὲ γὰρ ἐν τῷ καιρῷ
 29 τέτρω ὀφελὸς τι αὐτοῖς ἢ ἐξάρρησις ἐγένετο· ἀλλ' οἱ μὲν ὁμολογῶντες
 20 30 ὅ καὶ ἦσαν, συνεκλείοντο ὡς Χριστιανοί, μηδεμιᾶς ἄλλης αὐτοῖς αἰτίας
 31 ἐπιφερομένης, ἔτοι δὲ λοιπὸν ὡς ἀνδροφῶνοι καὶ μισαροὶ κατεῖχοντο,
 32 διπλότερον παρὰ τὸς λοιπὸς κολαζόμενοι. ἐκείνους μὲν γὰρ ἐπικεφάλειεν 34
 33 ἡ χαρὰ τῆς μαρτυρίας, καὶ ἡ ἐλπίς τῶν ἐπηγγελμένων, καὶ ἡ πρὸς τὸν
 34 Χριστὸν ἀγάπη, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ πατρικόν, τέτρω δὲ τὸ συνειδὸς με-
 25 35 γάλως ἐτιμωρεῖτο, ὥστε καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς ἅπασι κατὰ τὰς παρό-
 36 δους διαδήλως τὰς ὀψεις αὐτῶν εἶναι. οἱ μὲν γὰρ ἱλαροὶ προήεσαν, 35
 37 δόξης καὶ χάριτος πολλῆς ταῖς ὀψεσιν αὐτῶν συγκειραμένης, ὥστε καὶ
 38 τὰ δεσμὰ κόσμον ἐνπρεπῆ περιεῖσθαι αὐτοῖς, ὡς εὐμνη κεκοσμημένη
 39 ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς πεποικιλμένοις, τὴν εὐνοδίαν ὀδωδότες ἅμα τὴν
 30 40 Χριστῷ, ὥστε ἐνίς δόξαι καὶ μύρω κοσμηθῆναι καὶ κηρίοις· οἱ δὲ
 41 κατηφεῖς καὶ ταπεινοὶ καὶ δυσειδεῖς καὶ πάσης ἀσχημοσύνης ἀνάπλειοι,
 42 προσέτι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ὀνειδιζόμενοι ὡς ἀγενεῖς καὶ ἄνθρωποι,

6. Κυρίῳ cfik, Χριστῷ aeghE. | 8. δὲ] δι' cf. | 12. αὐτῶν aeSS^aR^aZ. |

13. εἰς τὴν εἰρκτὴν bcd fghik vB, ἐν τῇ εἰρκτῇ eSS^aHR^a. | 15. τῷ add. c f g

vHB, om. ae h i k SS^a. | 20. αὐτοῖς αἰτίας cfik, αἰτίας αὐτοῖς volgo. | 26. προ-

ήεσαν a b S. | 29. πεποικιλμένοις bcd fghik vB, περιπεποικιλμένοις aeSS^aH. |

32. καὶ add. cefgik R^aB, om. a h x S VHS^a.

„ἀνδροφόνων μὲν ἐγκλήματα ἔχοντες, ἀπολωλεκότες δὲ τὴν πάντιμον καὶ
 „ἐνδοξον καὶ ζωοποιὸν προσηγορίαν. ταῦτα δὲ οἱ λοιποὶ θεωρῶντες
 „ἐστηρίχθησαν, καὶ οἱ συλλαμβανόμενοι ἀδιστακτως ὁμολόγησαν, μηδὲ ἐν-
 36 „νοιας ἔχοντες διαβολικῷ λογισμῷ.“ τέτοις μεταξὺ τινὰ ἐπειπόντες αὐθις
 „ἐπιφέρουσι· „μετὰ ταῦτα δὲ λοιπὸν εἰς πᾶν εἶδος διηγεῖτο τὰ μαρτύρια 5
 „τῆς ἐξόδου αὐτῶν. ἐκ διαφόρων γὰρ χρωμάτων καὶ παντοίων ἀνθῶν
 „ἵνα πλεῖστατες στέφανον προσήνεγκαν τῷ πατρὶ. ἔχρησεν γὰρ τὸς γενναίως
 „ἀθλητὰς, ποικίλον ὑπομεινάντας ἀγῶνα καὶ μεγάλως νικῆσαντας, ἀπο-
 37 „λβεῖν τὸν μέγαν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον. ὁ μὲν ἔν Ματῦρος καὶ ὁ
 „Σάγκτος καὶ ἡ Βλανδῖνα καὶ Ἀτταλος ἦγοντο ἐπὶ τὰ θηρία εἰς τὸ 10
 „δημόσιον καὶ εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἱδρῶν τῆς ἀπανθρωπίας θέαμα, ἐπί-
 38 „τηδες τῆς τῶν θηριομαχιῶν ἡμέρας διὰ τὸς ἡμετέρας διδομένης. καὶ
 „ὁ μὲν Ματῦρος καὶ ὁ Σάγκτος αὐθις διέξουν ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ διὰ
 „πάσης κολάσεως, ὡς μηδὲν ὅλως προπεποσθότες, μᾶλλον δὲ ὡς διὰ
 „πλειόνων ἤδη κλήρων ἐκβεβιακότες τὸν ἀντίπαλον, καὶ περὶ τοῦ στεφάνου 15
 „αὐτῷ τὸν ἀγῶνα ἔχοντες, ὑπέφερον πάλιν τὰς διεξόδους τῶν μαστίγων
 „τὰς ἐκείσε ἐπίθιμνας, καὶ τὸς ἀπὸ τῶν θηρίων ἐλκυσμένους, καὶ πάνθ'
 „ὅσα μαινόμενος ὁ δῆμος ἄλλοι ἀλλαχόθεν ἐπεβῶν καὶ ἐπεκελεύοντο,
 „καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν σιδηρᾶν καθέδραν, ἐφ' ἧς τηγανιζόμενα τὰ σώματα
 39 „κρίσεως αὐτὸς ἐνεφόρει. οἱ δ' ὑδ' ὕτως ἔλκοντο, ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον 20
 „ἐξεμαίνοντο, βελομένοι νικῆσαι τὴν ἐκείνων ὑπομονήν. καὶ ὑδ' ὡς παρὰ
 „Σάγκτις ἑτερόν τι ἤκουσαν παρ' ἧς ἀπαρχῆς εἰθιστο λέγειν τῆς ὁμολο-
 40 „γίας φωνῆς. ὅτοι μὲν ἔν, δι' ἀγῶνος μεγάλης ἐπιπολὺ παραμενύσης αὐτῶν
 „τῆς ψυχῆς, τῶσχατον ἐνέθυσαν διὰ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀντὶ πάσης
 „τῆς ἐν τοῖς μονομαχίαις ποικιλίας αὐτοὶ θέαμα γενόμενοι τῷ κόσμῳ. 25
 41 „ἡ δὲ Βλανδῖνα ἐπὶ ξύλῳ κρεμασθεῖσα πρῦναιτο βορὰ τῶν εἰσβαλλομένων
 „θηρίων, ἥ καὶ διὰ τοῦ βλέπεσθαι σταυρῷ σχήματι κρεμαμένη, διὰ τῆς
 „ἐντόνου προσευχῆς πολλὴν προθυμίαν τοῖς ἀγωνιζομένοις ἐνεποίει, βλε-
 „πόντων αὐτῶν ἐν τῷ ἄγῳ καὶ τοῖς ἔξωθεν ὀφθαλμοῖς διὰ τῆς ἀδει-
 „φῆς τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἵσταυρωμένον, ἵνα πείσῃ τὸς πιστεύοντας εἰς αὐτόν, 30
 „ὅτι πᾶς ὁ ὑπὲρ τῆς Χριστῇ δόξης παθὼν τὴν κοινωνίαν αἰεὶ ἔχει μετὰ
 42 „τοῦ ζῶντος θεοῦ. καὶ μηδενὸς ἀψαμένε τότε τῶν θηρίων αὐτῆς, καθαιρε-

1. ἐγκλήματα cf ikx B, ἑγκλήμα aeghSVS^a H. | 7. γὰρ cf ik VHB, δ' ἔν aeghSS^a. | 18. καὶ post ἐπεκ. add. cf VS^a H, om. aeghikSB. | 20. ἔλκοντο] ἔλκοντο cf x. | 22. ἤκουσαν cf ik VH, εἰσέκουσαν aeghSS^a R^a BH^b. | 25. μονομαχίαις] μονομαχίαις dcdfx. | γινόμενοι] γινόμενοι cf. | 28. ἐντόνου c. | τοῖς ἀγῶν. ἐπεκ. cf gik B, ἐπεκ. τοῖς ἀγ. aehSVHS^a. | 32. τῷ om. cf, post ζῶντος ponit a.

„Θεῖσα ἀπὸ τῆ ξύλης ἀνελήφθη πάλιν εἰς τὴν εἰρκτὴν, εἰς ἄλλον ἀγῶνα
 „τηρημένη, ἵνα διὰ πλειόνων γυμνασμάτων νικήσασα τῷ μὲν σκολιῷ ὄφει
 „ἀπαραιτήτως ποιήσῃ τὴν καταδίκην, προτρέψῃται δὲ τὰς ἀδελφὰς ἢ
 „μικρὰ καὶ ἀσθενὲς καὶ εὐκαταφρόνητος, μέγαν καὶ ἀκαταγώνιστον
 5 „ἀθλητὴν Χριστὸν ἐνδεδυμένη, διὰ πολλῶν κλήρων ἐκβιάσασα τὸν ἀντι-
 „κείμενον, καὶ δι' ἀγῶνος τὸν τῆς ἀφθαρσίας σταιψαμένη στέφανον. ὁ δὲ 43
 „Ἄταλος καὶ αὐτὸς μεγάλως ἐξαίτηθεις ὑπὸ τῷ ὄχλῳ (καὶ γὰρ ἦν ὄνο-
 „μαστός) ἔτοιμος εἰσῆλθαι ἀγωνιστῆς διὰ τὸ εὐσυνείδητον, ἐπειδὴ γνη-
 „σίως ἐν τῇ Χριστιανῇ συντάξει γυμνασμένος ἦν, καὶ αἱ μάρτυς ἐγε-
 10 „γόνει παρ' ἡμῖν ἀληθείας. καὶ περιαχθεὶς κύκλῳ τῷ ἀμφιεσμένῳ, πίνακος 44
 „αὐτὸν προάγοντος ἐν ᾧ ἐγγράπτο 'Ρωμαῖστί' ἑτοῦς ἐστιν Ἄταλος ὁ
 „Χριστιανός, καὶ τῷ δήμῳ σφόδρα σφριγῶντος ἐπ' αὐτῷ, μαθὼν ὁ ἡγεμὼν
 „ὅτι 'Ρωμαῖός ἐστιν, ἐκέλευεν αὐτὸν ἀναληφθῆναι μετὰ καὶ τῶν λοι-
 „πῶν τῶν ἐν τῇ εἰρκτῇ ὄντων, περὶ ὧν ἐπέστειλε τῷ Καίσαρι, καὶ περιέ-
 15 „μενε τὴν ἀπόφασιν τὴν ἀπ' ἐκείνου. ὁ δὲ διαμίσθαι καιρὸς ἐκ ἀργός 45
 „αὐτοῖς ἐδὲ ἀκαρπὸς ἐγένετο, ἀλλὰ διὰ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν τὸ ἀμί-
 „τητον ἔλεος ἀνεφαίνετο Χριστῷ. διὰ γὰρ τῶν ζώτων ἐξωποιοῦντο τὰ
 „νεκρά, καὶ μάρτυρες τοῖς μὴ μάρτυσιν ἐχαρίζοντο, καὶ ἐνεγίνετο πολλὴ
 „χαρὰ τῇ παρθένῳ μητρὶ, ἧς ὡς νεκρὸς ἐξέτρωσε, τέρας ζῶντας ἀπο-
 20 „λαμβάνεσθαι. δι' ἐκείνων γὰρ οἱ πλείους τῶν ἡρσημένων ἀνεμητρῶντο καὶ 46
 „ἀνεκυνίσκοντο καὶ ἀνεζωπυρῶντο καὶ ἐμάνθανον ὁμολογεῖν, καὶ ζῶντες
 „ἤδη καὶ τετονωμένοι προσέειπεν τῷ βήματι, ἐγγλυκαίνοντος τῷ τὸν μὲν
 „θάνατον τῷ ἀμαρτωλῇ μὴ βελομένῳ, ἐπὶ δὲ τὴν μετάνοιαν χρηστευο-
 „μένῳ Θεῷ, ἵνα καὶ πάλιν ἐπαρωτηθῶσιν ὑπὸ τῷ ἡγεμόνι. ἐπιστεῖλαντος 47
 25 „γὰρ τῷ Καίσαρος, τὰς μὲν ἀποτυμπανισθῆναι, εἰ δέ τινες ἀρνοῖντο,
 „τέρας ἀπολυθῆναι, τῆς ἐνθάδε πανηγύρεως (ἔστι δὲ αὕτη πολυάνθρωπος
 „ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν συνερχομένων εἰς αὐτὴν) ἀρχομένης συνεστάναι
 „ἀνῆγεν ἐπὶ τὸ βῆμα θεατριζῶν τὰς μακαρίας καὶ ἐμπομπεύον τοῖς
 „ὄχλοις. διὸ καὶ πάλιν ἀνέταξε, καὶ ὅσοι μὲν ἐδόξαν πολιτείαν 'Ρω-
 30 „μαίων ἐσχηκέναι, τέτοις ἀπέταμε τὰς κεφαλὰς, τὰς δὲ λοιπὰς ἐπεμπερ
 „εἰς θηρία. ἰδοξάζετο δὲ μεγάλως ὁ Χριστὸς ἐπὶ τοῖς πρότερον ἀρνη- 48
 „σαμένοις, τότε παρὰ τὴν τῶν ἐθνῶν ὑπόνοιαν ὁμολογεῖσι. καὶ γὰρ ἰδίᾳ

5. ἐκβιάσασα c (teste Bartono) NV* S* HR* B, ἐκβιάσασα abdegliksSV.
 Cf. p. 162, 15. | 10. περιαχθέντος v prob. H*. | 11. ἐγγράπτο c f g i k B, ἐπεγί-
 γραπτο a e h S V H S*. | 20. ἀνεμητρῶντο de Valesii conj. S* Z H R*, ἀνεμητρῶντο C,
 nisi quod in a superscriptum est ἀνεμητρ. ab eadem manu. | 25. post τὰς μὲν
 add. ὁμολογεῖντας v Z. | 31. ὁ om. c.

- „ἔτοι ἀντίζοντο, ὡς δῆθεν ἀπολεθυσόμενοι, καὶ ὁμολογῶντες προσετί-
 „θετο τῷ τῶν μαρτύρων κλήρῳ. ἔμειναν δὲ ἔξω οἱ μὴδὲ ἴχνος πώποτε
 „πίστεως, μὴδὲ αἰσθησιν ἐνδύματος νυμφικῆ, μὴδὲ ἔννοιαν φόβου θεῷ
 „σχόντες, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀναστροφῆς αὐτῶν βλασφημῶντες τὴν ὁδόν,
 49 „τατέστιν οἱ υἱοὶ τῆς ἀπωλείας. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες τῇ ἐκκλησίᾳ προσετέ- 5
 „θησαν, ὧν καὶ ἀνταζομένων Ἀλεξάνδρος τις, Φρυγῆ μὲν τὸ γένος,
 „ιατρὸς δὲ τὴν ἐπιστήμην, πολλοῖς ἔτεσιν ἐν ταῖς Γαλλίαις διατρέψας,
 „καὶ γνωστὸς σχεδὸν πᾶσι διὰ τὴν πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπην καὶ παρρη-
 „σίαν τῷ λόγῳ (ἦν γὰρ καὶ ἐκ αἰμοῖρος ἀποστολικῆς χαρίσματος), παρε-
 „στὼς τῷ βήματι, καὶ νυνύματι προτρέπων αὐτὸς πρὸς τὴν ὁμολογίαν, 10
 50 „φανερὸς ἦν τοῖς περιεστηκόσι τὸ βῆμα ὥσπερ ὠδίνων. ἀγανακτῆσαντες
 „δὲ οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῷ τὺς πρότερον ἡρνημένους αὐτοῖς ὁμολογεῖν, κατε-
 „βόησαν τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ὡς ἐκείνους τῶτο ποιῶντος. καὶ ἐπιστήσαντος τῷ
 „ἡγεμόνος καὶ ἀνταάσαντος αὐτὸν, ὅστις εἶη, τῷ δὲ φήσαντος ὅτι Χρι-
 „στιανὸς, ἐν ὀργῇ γενόμενος κατέκρινεν αὐτὸν πρὸς θηρία, καὶ τῇ ἐπιστῇ 15
 „εἰσῆλθε μετὰ καὶ τῷ Ἀττάλῃ. καὶ γὰρ καὶ τὸν Ἀττάλον τῷ ὅλῳ χαρι-
 51 „ζόμενος ὁ ἡγεμὼν ἐξέδωκε πάλιν πρὸς θηρία. οἱ καὶ διὰ πάντων διελ-
 „θόντες ἐν τῷ ἀμφιθειάτρῳ τῶν πρὸς κόλασιν ἐξευρημένων ὀργάνων, καὶ
 „μίσιστον ὑπομείναντες ἀγῶνα, τέσσατον ἐτύθησαν καὶ αὐτοί, τῷ μὲν
 „Ἀλεξάνδρου μῆτε στενάξαντος μῆτε γρυῖαντός τι ὅλως, ἀλλὰ κατὰ 20
 52 „καρδίαν ὀμιλῶντος τῷ θεῷ. ὁ δὲ Ἀττάλος, ὅποτε ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς ἐπε-
 „τίθη καθέδρας καὶ περιεκάετο, ἥνικα ἢ ἀπὸ τῆ σώματος κνίσσα ἀνε-
 „φίρετο, ἴφη πρὸς τὸ πλῆθος τῇ Ῥωμαϊκῇ φωνῇ· ἰδοὺ τὸτό ἐστιν ἄν-
 „θρωπος ἐσθίειν, ὃ ποιεῖτε ὑμεῖς· ἡμεῖς δὲ ἔτε ἀνθρώπος ἐσθίωμεν, εἴθ’
 „ἕτερόν τι πονηρὸν πράττομεν. ἐπιρωτώμενος δὲ τί ὄνομα ἔχει ὁ θεὸς, 25
 53 „ἀπεκρίθη· ὁ θεὸς ὄνομα ἐκ ἔχει ὡς ἄνθρωπος. ἐπὶ πᾶσι δὲ τέτοις
 „τῇ ἐσχάτῃ λοιπὸν ἡμέρᾳ τῶν μονομαχιῶν ἡ Βλανδίνα πάλιν εἰσεκομί-
 „ζετο μετὰ καὶ Ποτικῆ παιδαρίῃ ὡς πεντεκαίδεκα ἐτῶν, οἱ καὶ καθη-
 „μέραν εἰσῆγοντο πρὸς τὸ βλέπειν τὴν τῶν λοιπῶν κόλασιν, καὶ ἡναγ-
 „κάζοντο ὁμνῆσαι κατὰ τῶν εἰδῶλων αὐτῶν. καὶ διὰ τὸ ἐμμένειν εὐσεβῶς 30
 „καὶ ἐξεθερεῖν αὐτὲς ἡγριώθη πρὸς αὐτὲς τὸ πλῆθος, ὡς μῆτε τῇ
 54 „ἡλικίᾳ τῇ παιδὸς οἰκτεῖραι, μῆτε τὸ γύναιον αἰδεσθῆναι. πρὸς πάντα

2. κλήρῳ] χορῶ α. S. | 8. τὸν add. c f g i k B, om. a e h S V H S. | 11. περι-
 στηκούς c f g h i k a B, περιεστώσας a c S V H S. | 12. τῷ c f g h k B, τὸ a e i k S V H S. |
 14. ὅστις a c h E, τίς f g i k. | 18. τῶν post ἀμφ. ponunt c f x, post διελθ. ponitur
 volgo. | 22. περιεκάετο c i k, περιεκαίετο volgo. | σώματος c f h i k, σωματίου a e g E. |
 κνίσσα (κνίσα) c i k fort. rectius.

„δὲ τὰ δεινὰ παρῆβαλλον αὐτὰς, καὶ διὰ πάσης ἐν κύκλῳ διήγον κολά-
 „σεως, ἐπαλλήλως ἀναγκάζοντες ὁμόσαι, ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι τὺτο πράξαι·
 „ὁ μὲν γὰρ Πορτικός ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς παρωρημένος, ὡς καὶ τὰ ἔθνη
 „βλέπειν ὅτι ἐκείνη ἦν προτρεπομένη καὶ στηριζύσα αὐτὸν, πᾶσαν κό-
 5 „λασιν γενναίως ὑπομείνας ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα. ἡ δὲ μακαρία Βλανδίνα 55
 „πάντων ἐσχάτη, καθάπερ μήτηρ ἐγγενῆς παρορησάσα τὰ τέκνα καὶ
 „νικηφόρος προπέμψασα πρὸς τὸν βασιλεῖα, ἀναμετρουμένη καὶ αὐτὴ πάντα
 „τὰ τῶν παιδῶν ἀγωνίσματα, ἔσπευδε πρὸς αὐτὰς χαίρουσα καὶ ἀγαλ-
 „λιωμένη ἐπὶ τῇ ἔξοδῳ, ὡς εἰς νυμφικὸν δεῖπνον κεκλημένη, ἀλλὰ μὴ
 10 „πρὸς θηρία βεβλημένη. καὶ μετὰ τὰς μάστιγας, μετὰ τὰ θηρία, μετὰ 56
 „τὸ τέγγασον, τῷσχατον εἰς γύργαθον βληθεῖσα ταύρῳ παρεβλήθη, καὶ
 „ἱκανῶς ἀναβληθεῖσα πρὸς τὴν ζωὴν, μηδὲ αἰσθῆσιν ἔτι τῶν συμβαινόντων
 „ἔχουσα διὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ἐποχὴν τῶν πεπιστευμένων καὶ ὁμιλίαν πρὸς
 „Χριστὸν, ἐτύθη καὶ αὐτὴ, καὶ αὐτῶν ὁμολογόντων τῶν ἔθνῶν, ὅτι μηδὲ
 15 „πώποτε παρ' αὐτοῖς γυνὴ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔπαθεν. ἀλλ' ἐδ' ὕτως 57
 „κόρον ἐλάμβανεν αὐτῶν ἡ μανία καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀγίους ὁμότης. ὑπὸ
 „γὰρ ἀγρίῃ θηρὸς ἄγρια καὶ βάρβαρα φύλα ταραχθέντα δυσπαύτως
 „εἶχε, καὶ ἄλλην ἰδίαν ἀρχὴν ἐπὶ τοῖς σώμασιν ἐλάμβανεν ἡ ὕβρις αὐτῶν.
 „τὸ γὰρ νεκικῆσθαι αὐτὰς ἐκ ἐδυσώπει, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἀνθρώπινον 58
 20 „ἐπιλογισμόν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐξέκαεν αὐτῶν τὴν ὀργὴν καθάπερ θηρίῃ,
 „καὶ τῷ ἡγεμόνος καὶ τῷ δήμῳ τὸ ὅμοιον εἰς ἡμᾶς ἀδικον ἐπιδεικνυμένων
 „μῖσος, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὁ ἄνομος ἀνομησάτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος
 „δικαιωθήτω ἔτι. καὶ γὰρ τὰς ἐναποनिγέντας ἐν τῇ εἰρκτῇ παρῆβαλλον 59
 „κινεῖν, ἐπιμελῶς πυραφυλάσσοντες νύκτωρ καὶ μεθήμεραν, μὴ κηδευσθῇ
 35 „τις ὑφ' ἡμῶν, καὶ τότε δὴ προθέντες τὰ τε τῶν θηρίων τὰ τε τῷ
 „πυρὸς λείψανα, πῇ μὲν ἐσπαργμένα, πῇ δὲ ἠνθρακενμένα, καὶ τῶν
 „λοιπῶν τὰς κεφαλὰς σὺν τοῖς ἀποτμήμασιν αὐτῶν ὡσαύτως ἀτάφως
 „παρεφύλαττον μετὰ στρατιωτικῆς ἐπιμελείας ἡμέραις συχναῖς. καὶ οἱ 60
 „μὲν ἐτεβριμῶντο καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτοῖς, ζητῶντές τινα
 50 „περισσοτέραν ἐκδίκησιν παρ' αὐτῶν λαβεῖν, οἱ δὲ ἐνεγίλων καὶ ἐπετώ-
 „θαζον, μεγαλύνοντες ἅμα τὰ εἶδωλα αὐτῶν, καὶ ἐκείνοις προσάπτοντες

1. παρῆβαλλον acī (a sec. m.) kSSa. | ἐν κύκλῳ ac E, ἐγκύκλις f, ἐγκύκλις e h, ἐγκυκλίς ik. | 12. ἀναβληθεῖσα] παρῆβληθεῖσα h. | 21. ἀδικον bcd f z V a S a H R, ἀδικος ik (teste B, ἀδικον teste Gronov.), ἀδικως a e g h S V. | 22. ἡ γραφὴ — Dan. 12, 10. Apoc. 22, 11. | 23. ἐν add. c f g V H B, om. a e h i k S S a. | παρῆβαλλον c f i k S a B, παρῆβαλον a e g h S V H. | 26. ἠνθρακενμένα b c d e f i k z B, ἠνθρακωμένα a g h N S V H. | 31. ἅμα add. c e f g h i k R a B, om. a S V S a H.

„τὴν τέτων τιμωρίαν, οἱ δὲ ἐπικεικότεροι καὶ κατὰ ποσὸν συμπαθεῖν
 „δοκῶντες ὠνεῖδιζον πολὺν λέγοντες· πῶ ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ τί αὐτὸς ὥσῃσεν
 61 „ἡ θρησκεία, ἣν καὶ πρὸ τῆς ἑαυτῶν εἰλαντο ψυχῆς; καὶ τὰ μὲν ἀπ’
 „ἐκείνων τοιαύτην εἶχε τὴν ποικιλίαν, τὰ δὲ καθ’ ἡμᾶς ἐν μεγάλῳ καθε-
 „στήκει πένθει, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὰ σώματα κρύψαι τῇ γῇ. ἔτε 5
 „γὰρ νῦν συνεβάλλετο ἡμῖν πρὸς τῷτο, ἔτε ἀργύρια ἐπειθεν, ἔτε λιτα-
 „νεῖα ἐδυσώπει, παντὶ δὲ τρόπῳ παρετήρην, ὥς μέγα τι κερδανῶντες, εἰ
 62 „μὴ τύχοιεν ταφῆς.“ τούτοις ἐξῆς μεθ’ ἑτερά φασι· „τὰ ἐν σώματα
 „τῶν μαρτύρων παντοῖως παραδειγματισθέντα καὶ αἰθριασθέντα ἐπὶ ἡμέρας
 „ἕξ, μετέπειτα καίεντα καὶ αἰθαλωθέντα ὑπὸ τῶν ἀνόντων κατεσφαρώθη 10
 „εἰς τὸν Ῥοδαρὸν ποταμὸν πλησίον παραρρέοντα, ὅπως μὴδὲ λείψανον
 63 „αὐτῶν φαίνεται ἐπὶ τῆς γῆς ἔτι. καὶ ταῦτ’ ἐπραττον, ὥς δυνάμενοι
 „νικῆσαι τὸν θεόν, καὶ ἀφελέσθαι αὐτῶν τὴν καλιγγερεσίαν, ἵνα, ὥς ἔλεγον
 „ἐκεῖνοι, μὴδὲ ἰλπίδα σχῶσιν ἀναστάσεως, ἐφ’ ἣ πεποιθότες ἔστην τινα
 „καὶ καιρὸν ἡμῖν εἰσάγῃσι θρησκείαν, καὶ καταφροσῇσι τῶν δεινῶν, ἔτοι- 15
 „μοι καὶ μετὰ χαρᾶς ἥκοντες ἐπὶ τὸν θάνατον· τὴν ἰδωμεν εἰ ἀναστή-
 „σονται, καὶ εἰ δύναται βοηθῆσαι αὐτοῖς ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ ἐξελεῖσθαι
 „ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν.“

C A P. 2.

Ὡς οἱ θεοφιλεῖς μάρτυρες τοῖς ἐν τῇ διωγμῷ διαπεπτωκότας ἐθεράπειον 20
 διξιόμενοι.

(Nic. H. E. IV, 18.)

1 Τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ τὸν διδηλωμένον αὐτοκράτορα ταῖς Χριστῇ
 συμβέβηκεν ἐκκλησίαις, ἀφ’ ὧν καὶ τὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις ἐνηρ-
 γημένα εἰκότι λογισμῷ στοιχάζεσθαι πάρεστιν. ἄξιον τούτοις ἐκ τῆς αὐτῆς 25
 ἐπισυνάψαι γραφῆς λέξεις ἐτέρας, δι’ ὧν καὶ τὸ ἐπικεικὸς καὶ φιλάνθρω-
 πον τῶν δεδηλωμένων μαρτύρων ἀναγέγραπται τούτοις αὐτοῖς τοῖς ῥήμα-
 2 σιν· „οἱ καὶ ἐπὶ τοσούτων ζηλωταὶ καὶ μιμηταὶ Χριστοῦ ἐγένοντο, ὅς ἐν
 „μορφῇ θεῷ ὑπάρχων ἐχ’ ἀρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ὥστε ἐν
 „τοιαύτῃ δόξῃ ὑπάρχοντες, καὶ ἐχ’ ἀπαξ ἐδὲ δις, ἀλλὰ πολλὰκις μαρ- 30
 „τυρήσαντες, καὶ ἐκ θηρίων ἀνθρῶπις ἀναληφθέντες, καὶ τὰ καντήρια καὶ
 „τὰς μώλωπας καὶ τὰ τραύματα ἔχοντες περιεκείμενα, ἔτ’ αὐτοὶ μάρτυρας
 „ἑαυτὰς ἀνεκήρυττον, ἔτε μὴν ἡμῖν ἐπέτρεπον τῷτο τῷ ὀνόματι προσα-

5. εἰλαντο e, εἰλαντο bcd, εἰλοντο aghikE. | 6. ἔτε ἀργύρια ἐπειθεν add.
 aghikENE, om. bcdx. | 26. καὶ post ὧν add. cf, om. volgo. | 28. εἰς ἐν
 μορφῇ — Phil. 2, 6.

„γορευεῖν αὐτὲς, ἀλλ' εἰποτέ τις ἡμῶν δι' ἐπιστολῆς ἢ διὰ λόγου μάρ-
 „τυρας αὐτὲς προσεῖπεν, ἐπέπλησσαν πικρῶς. ἡδέως γὰρ παρεχώρουν τὴν 3
 „τῆς μαρτυρίας προσηγορίαν τῷ Χριστῷ, τῷ πιστῷ καὶ ἀληθινῷ μάρ-
 „τυρι καὶ πρωτοτόκῳ τῶν νεκρῶν καὶ ἀρχηγῷ τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ
 5 „ἐπεμιμνήσκοτο τῶν ἐξεληλυθόντων ἡδὴ μαρτύρων καὶ ἔλεγον· ἐκεῖνοι
 „ἦδη μάρτυρες, ὅς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ Χριστοῦς ἡξίωσεν ἀναληφθῆναι, ἐπι-
 „σφραγισάμενος αὐτῶν διὰ τῆς ἐξόδου τὴν μαρτυρίαν, ἡμεῖς δὲ ὁμολογοί
 „μέτριοι καὶ ταπεινοί. καὶ μετὰ δακρύων παρεκάλειν τοὺς ἀδελφούς, δεό-
 „μενοι ἵνα ἐκτενέως εὐχαὶ γίνωνται πρὸς τὸ τελειωθῆναι αὐτούς. καὶ τὴν 4
 10 „μὲν δύναμιν τῆς μαρτυρίας ἔργῳ ἐπεδείκνυντο, πολλὴν παρρησίαν ἄγοντες
 „πρὸς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὴν εὐγένειαν διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἀφοβίας
 „καὶ ἀτρομίας φανεράν ἐποίουν, τὴν δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς τῶν μαρτύρων
 „προσηγορίαν παρητῶντο, ἐμπεπλησμένοι φόβου Θεοῦ.“ καὶ αὐτίς μετὰ 5
 „βραχίᾳ φασίν· „ἐταπείνω ἐαυτοὺς ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα, ὑφ' ἧς ἱκανῶς
 15 „εἶσι ἐν ψυχαῖς. τότε δὲ πᾶσι μὲν ἀπελογῶντο, κατηγοροῦν δὲ ὕδει-
 „νός, ἔλυνον μὲν ἅπαντας, ἐδέσμευον δὲ ἄδυνα, καὶ ὑπὲρ τῶν τὰ δεινὰ
 „διατιθέντων ἠύχοντο, καθάπερ Στέφανος ὁ τέλειος μάρτυς· κύριε, μὴ
 „στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. εἰ δ' ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων εἰδέτο,
 „πόσῃ μᾶλλον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν;“ καὶ αὐτίς φασι μεθ' ἑτερα· „ἔτος 6
 20 „γὰρ καὶ μέγιστος αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ὁ πόλεμος ἐγένετο, διὰ τὸ γνή-
 „σιον τῆς ἀγάπης, ἵνα ἀποπειχθεὶς ὁ θῆρ, ὅς πρότερον ὤφειτο καταπει-
 „πωκέναι, ζῶντας ἐξέμεσθ. οὐ γὰρ ἔλαβον καύχημα κατὰ τῶν πεπτω-
 „κότων, ἀλλ' ἐν οἷς ἐπλεόναζον αὐτοῖς, τῷ τοῖς ἐνδεεστεροῖς ἐπήρκαμεν,
 „μητρικὰ σπλάγχνα ἔχοντες, καὶ πολλὰ περὶ αὐτῶν ἐκχέοντες δάκρυα πρὸς
 25 „τὸν πατέρα. ζῶν ἡτήσαντο, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, ἣν καὶ συνεμερίσαντο 7
 „τοῖς πλησίον. κατὰ πάντων νικηφόροι πρὸς Θεὸν ἀπελθόντες, εἰρήνην
 „ἀγαπήσαντες αἰεὶ, καὶ εἰρήνην αἰεὶ παρεγγυήσαντες, μετ' εἰρήνης ἐχώρη-
 „σαν πρὸς Θεόν, μὴ καταλιπόντες πόρον τῇ μητρὶ, μηδὲ στάσιν καὶ
 „πόλεμον τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ χαρὰν καὶ εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν καὶ ἀγά-
 30 „πην.“ ταῦτα καὶ περὶ τῆς τῶν μακαρίων ἐκείνων πρὸς τοὺς παραπεπτω- 8
 „κότας τῶν ἀδελφῶν στοργῆς ὠφελίμως προσκείσθω, τῆς ἀπανθρώπου
 „καὶ ἀνγέλους ἕνεκα διαθέσεως τῶν μετὰ ταῦτα ἀφειδῶς τοῖς Χριστῇ
 „μέλεσι προσετηρημένων.

7. ὁμολογοὶ acefE, ὁμολογηταὶ g, ὁμολογούμεντοι h i k. | 11. πάντα om.
 ae i k S. | 14. ἐταπείνω — 1 Petr. 5, 6. | 15. τότε] τότε h. | 16. μὲν post ἔλυνον
 om. aeg i k. | 17. κύριε — Act. 7, 60. | 22. ἔλαβον aeg h E, ἔλαβον ef i k. |
 23. αὐτοῖς h. | 26. πάντων bcd fgh VS⁴ HB, πάντα ae i k S. | 27. εἰρ. αἰ
 ef h i k V H, εἰρ. ἡμῖν aeg NSS⁴ E⁴ B. | 32. καὶ] τε καὶ acSV H⁴.

C A P. 3.

Ὅποια τῷ μάρτυρι Ἀττάλῳ δι' ὀνείρου γέγονεν ἐπιφάνεια.

(Nic. H. E. IV, 18.)

- 1 Ἡ δ' αὐτὴ τῶν προειρημένων μαρτύρων γραφὴ καὶ ἄλλην τινὰ
μνήμης ἀξίαν ἱστορίαν περιέχει, ἣν καὶ ἔδειξεν ἂν γένοιτο φθότος μὴ ἐχὶ 5
2 τῶν ἐντετυχομένων εἰς γινώσιν προσθεῖναι. ἔχει δὲ ἕτως. Ἀλκιβιάδης γάρ
τινος ἐξ αὐτῶν, πάντῃ αὐχμηρὸν βίοντος βίον, καὶ μηδεὶς ὅλως τὸ πρό-
τερον μεταλαμβάνοντος, ἀλλ' ἢ ἄρτω μόνῳ καὶ ὕδατι χρωμένη, πειρω-
μένῃ τε καὶ ἐν τῇ εἰρηκτῇ ἕτω διάγειν, Ἀττάλῳ μετὰ τὸν πρῶτον ἀγῶνα,
ὃν ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ ἤνυσεν, ἀπεκαλύφθη, ὅτι μὴ καλῶς ποιοίῃ Ἀλκι- 10
βιάδης, μὴ χρώμενος τοῖς κτίσμασι τῷ θεῷ, καὶ ἄλλοις τύπον σκανθάλε
3 ὑπολειπόμενος. πεισθεὶς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης πάντων ἀνέδην μετελάμβανε,
καὶ ἠυχαρίσκει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ ἀνεπίσκεπτοι χάριτος θεῷ ἦσαν, ἀλλὰ
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν σύμβελον αὐτοῖς. καὶ ταῦτα μὲν ὡδὶ ἐχέτω.
4 τῶν δ' ἀμφὶ τὸν Μοντανὸν καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ Θεόδοτον περὶ τὴν Φρυ- 15
γίαν ἄρτι τότε πρῶτον τὴν περὶ τῷ προφητεύειν ὑπόληψιν παρὰ πολλοῖς
ἐκφερομένων, (πλείστα γὰρ ἦν καὶ ἄλλαι παραδοξοποιαὶ τῷ θεῷ χαρί-
σματος εἰσέτι τότε κατὰ διαφορὰς ἐκκλησίας ἐκτελέμεναι πίστιν παρὰ
πολλοῖς τῷ ἀκαίρῳ προφητεύειν παρῆγον), καὶ δὴ διαφωνίας ὑπαρχούσης
περὶ τῶν δεδολωμένων, αὐθις οἱ κατὰ τὴν Γαλλίαν ἀδελφοὶ τὴν ἰδίαν 20
κρίσιν καὶ περὶ τῶν εὐλαβῇ καὶ ὀρθοδοξοτάτῃ ὑποτάττεσιν, ἐκθέμενοι
καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς τελειωθέντων μαρτύρων διαφορὰς ἐπιστολάς, ἃς ἐν
δεσμοῖς ἔτι ὑπάρχοντες τοῖς ἐπ' Ἀσίας καὶ Φρυγίας ἀδελφοῖς διεχάραξαν,
οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἐλευθέρῳ τῷ τότε Ῥωμαίων ἐπισκόπῳ τῆς τῶν ἐκκλη-
σιῶν εἰρήνης ἔνεκεν πρεσβεύοντες. 25

C A P. 4.

Ὅπως οἱ μάρτυρες τὸν Ἐξηναῖον δι' ἐπιστολῆς παρτίθητο.

(Nic. H. E. IV, 13—15.)

- 1 Οἱ δ' αὐτοὶ μάρτυρες καὶ τὸν Εἰρηναῖον, πρεσβύτερον ἤδη τότε ὄντα
τῆς ἐν Λαγδένῳ παροικίας, τῷ δηλωθέντι κατὰ Ῥώμην ἐπισκόπῳ συνί- 30
στων, πλείστα τῷ ἀνδρὶ μαρτυρῶντες, ὡς αἱ τῶν ἔχουσαι τὸν τρόπον
2 δηλᾶσι φωναί· „χαίρειν ἐν θεῷ σε ἐν πᾶσιν εὐχόμεθα καὶ αἰεὶ, πάτερ

4. μαρτύρων om. aSS^aZ. | 10. post ποιοίῃ add. δ a e h E, om. c f g i k N. |
12. δ add. c e f g i k N B, om. a h S V H S^a. | 15. περι] καὶ περι h. | 25. ἔνεκεν c f i k,
ἔνεκα a e g h E. | 29. ἤδη add. c f h i k B, om. a e S V H S^a. | 32. ἐν πᾶσιν a c f h E,
παῖς e g i k R.

„Ἐλεύθερε. ταῦτά σοι τὰ γράμματα προετρεψάμεθα τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
 „καὶ κοινωτὸν Εἰρηναῖον διακομίσαι, καὶ παρακαλῶμεν ἔχειν σε αὐτὸν ἐν
 „παραθέσει, ζηλωτὴν ὄντα τῆς διαθήκης Χριστοῦ. εἰ γὰρ ᾔδειμεν, τόπον
 „τινὶ δικαιοσύνην περιποιεῖσθαι, ὡς πρεσβύτερον ἐκκλησίας, ὅπερ ἐστὶν
 5 „ἐπ’ αὐτῷ, ἐν πρώτοις αὖν παρεθίμεθα.“ τί δεῖ καταλῆγειν τὸν ἐν τῇ 3
 δηλωθείσῃ γραφῇ τῶν μαρτύρων κατάλογον, ἰδίᾳ μὲν τῶν ἀποτμήσει
 κεφαλῆς τετελειωμένων, ἰδίᾳ δὲ τῶν θηροῖν εἰς βορὰν παραβιβλημένων,
 καὶ αὐθις τῶν ἐπὶ τῆς εἰρκτικῆς κεκοιμημένων, τὸν τε ἀριθμὸν τῶν εἰσέτι
 τότε περιόντων ὁμολογητῶν; ὅτῳ γὰρ φίλον, καὶ ταῦτα ῥᾷδιον πληρέ-
 10 στατα διαγινῶναι, μετὰ χεῖρας ἀναλαβόντι τὸ σύγγραμμα, ὃ καὶ αὐτὸ τῇ
 τῶν μαρτυρίων συναγωγῇ πρὸς ἡμῶν, ὡς γὰρ ἔφην, κατεῖλεται. ἀλλὰ
 τὰ μὲν ἐπ’ Ἀντωνίῳ τοιαῦτα.

C A P. 5.

15 Ὡς Μάρκῳ Ἀνρήλιῳ Καίσαρι ταῖς τῶν ἡμετέρων εὐχαῖς οὐρανόθεν ὁ θεὸς ἐπα-
 κούσας ἔτισιν.

(Nic. H. E. IV, 13.)

Τότε δὲ ἀδελφὸν Μάρκον Ἀνρήλιον Καίσαρα λόγος ἔχει Γερμα- 1
 νοῖς καὶ Σαρμάταις ἀντιπαρατατόμενον μάχῃ δίψει πιεζομένης αὐτῇ τῆς
 στρατιᾶς ἐν ἀμυχανίᾳ γενέσθαι, τὰς δὲ ἐπὶ τῆς Μελιτινῆς ὕψω καλεμένης
 20 λεγεῶνος στρατιώτας διὰ πίστεως ἐξ ἐκείνης καὶ εἰς δεῦρο συνεστῶσης
 ἐν τῇ πρὸς τὰς πολεμίας παρατάξει γόνυ θέοντας ἐπὶ γῆν κατὰ τὸ οἰ-
 κῆτον ἡμῖν τῶν εὐχῶν ἔθος ἐπὶ τὰς πρὸς θεὸν ἰκεσίας τραπέσθαι. παρα- 2
 δόξῃ δὲ τοῖς πολεμίοις τῇ τοιούτῃ δὴ θανάτου φανέντος ἄλλο τι λόγος
 ἔχει παραδοξότερον ἐπικαταλαβεῖν αὐτίκα· σκηπτὸν μὲν εἰς φυγὴν καὶ
 25 ἀπώλειαν συνελαύνοντα τὰς πολεμίας, ὄμβρον δὲ ἐπὶ τῇ τῶν τὸ θεῖον
 παρακκληκώτων στρατιᾶν, πᾶσαν αὐτὴν ἐκ τῷ δίψῃς μέλλουσαν ὅσον
 ἔπω διαφθεῖρεσθαι ἀνακτώμενον. ἡ δὲ ἱστορία φέρεται μὲν καὶ παρὰ 3
 τοῖς πόρρω τῇ καθ’ ἡμᾶς λόγῳ συγγραφεῦσιν, οἷς μέλον γέγονε τῆς κατὰ
 τὰς δηλεμένης γραφῆς, δεδιώται δὲ καὶ πρὸς τῶν ἡμετέρων. ἀλλὰ τοῖς
 30 μὲν ἔξωθεν ἱστορικοῖς, ἅτε τῆς πίστεως ἀνοικείοις, τίθεται μὲν τὸ παρά-
 δοξον, οὐ μὴν καὶ ταῖς τῶν ἡμετέρων εὐχαῖς τῷτο ὡμολογήθη γεγονέναι·
 τοῖς δὲ γε ἡμετέροις, ἅτε ἀληθείας φίλοις, ἀπλῶ καὶ ἀκακοῦθαι τρόπῳ

1. Ἐλευθέριε ὁ S. | 3. post διαθήκης add. τῷ aeHSVH, om. cfigikNB. |
 18. αὐτῷ h. | 21. γῆν] τὴν γῆν aeHSVHS. | 22. post πρὸς add. τὸν aeghNE,
 om. cfigik. | 23. τῷ τοιούτῳ δὴ] τῷ τοιούτῳ h. | 27. ἔπω] ἐδίπω gh. | διαφθεῖρε-
 σθαι cfigikx, διαφθαρήσεσθαι ae hNE.

- 4 τὸ πραχθὲν παραδίδεται. τότε δ' ἂν εἴη καὶ Ἀπολινάριος, ἐξ ἐκείνου
 φήσας τὴν δι' εὐχῆς τὸ παράδοξον πεποιηκυῖαν λεγεῶνα οἰκίαν τῷ γε-
 5 γονότῃ πρὸς τῇ βασιλείῳ εἰληφέναι προσηγορίαν, κεραυνοβόλον τῇ Ῥω-
 μαίων ἐπικληθεῖσαν φωνῇ. μάρτυς δὲ τότε γένοιτ' ἂν ἀξιόχρεος ὁ Τερ-
 τυλλιανὸς, τῇ Ῥωμαϊκῇ συγκλήτῃ προσφωνήσας ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀπο- 5
 λογίαν, ἧς καὶ πρόσθεν ἐμνημονεύσαμεν, τὴν τε ἱστορίαν βεβαιῶν σὺν
 6 ἀποδείξει μείζονι καὶ ἐναργεστέρῃ. γράφει δ' ἔν καὶ αὐτὸς λέγων, Μάρκε
 τῷ συνετατάτε βασιλείῳ ἐπιστολὰς εἰσέτι νῦν φέρεσθαι, ἐν αἷς αὐτὸς
 μαρτυρεῖ ἐν Γερμανίᾳ ὕδατος ἀπορία μέλλοντα αὐτῷ τὸν στρατὸν δια-
 φθεῖρεσθαι ταῖς τῶν Χριστιανῶν ἐνχαῖς σισῶσθαι. τότε δὲ φησι καὶ 10
 7 θάνατον ἀπειλῆσαι τοῖς κατηγορεῖν ἡμῶν ἐπιχειροῦσιν. οἷς ὁ δηλωθεὶς
 ἀνὴρ καὶ ταῦτα προσεπιλέγει· „ποταποὶ ἔν οἱ νόμοι ἔτοι, οἷς καθ' ἡμῶν
 „μόνον ἔπονται ἀσεβεῖς, ἄδικοι, ὁμοί; ἔς ἕτε Οὐεσπασιανὸς ἐφύλαξε,
 „καίτοι γε Ἰσδαῖες νικήσας, ἔς Τραϊανὸς ἐκ μέρους ἐξασθένει, κολύων
 „ἐπιζητεῖσθαι Χριστιανὸς, ἔς ἕτε Ἀδριανὸς, καίτοι γε πάντα τὰ περιέργα 15
 „πολυπραγμονῶν, ἕτε ὁ Εὐσεβὴς ἐπικληθεὶς ἐπεκύρωσεν.“ ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 ὅπη τις ἐθέλῃ τιθέσθω, μετῴμεν δὲ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ τῶν ἐξῆς ἀκολουθίᾳ.
 8 Ποθεινῷ δὲ ἐφ' ὅλοις τῆς ζωῆς ἔτισιν ἐνεσκήνοτα σὺν τοῖς ἐπὶ Γαλλίας
 μαρτυρήσασιν τελειωθέντος, Εἰρηναῖος τῆς κατὰ Λύδανος ἧς ὁ Ποθεινὸς
 ἡγήτο παροικίας τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται. Πολυνάρκας δὲ τότεν ἀκυστὴν 20
 9 γενέσθαι κατὰ τὴν νῆαν ἐμαρτύρομεν ἡλικίαν. ἔτος τῶν ἐπὶ Ῥώμῃς τὴν
 διαδοχὴν ἐπισκόπων ἐν τρίτῃ συντάξει τῶν πρὸς τὰς αἰρέσεις παραθέ-
 μενος, εἰς Ἐλενθιερὸν, οὗ τὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῖν ἐξετάζεται, ὡς ἂν δὴ
 κατ' αὐτὸν σπευδαζομένης αὐτῷ τῆς γραφῆς, τὸν κατάλογον ἴσῃσι, γρά-
 φων ὧδε.

25

C A P. 6.

Τῶν ἐπὶ Ῥώμῃς ἐπισκοπευσάντων κατάλογος.

(Nie. H. E. IV, 15.)

- 1 „Θεμελιώσαντες ἔν καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι ἀπόστολοι τὴν
 „ἐκκλησίαν Αἰνῷ τῇ τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρισαν. τότε τῷ Αἰνῷ 30

1. εἴη om. cfz. | 5. τῇ Ῥωμαϊκῇ bedfhlks V S^a HB, τὴν Ῥωμαϊκὴν τῇ
 aeg S. | 7. ἐναργεστέρῃ aeg h k E, ἐναργεστέρῃ cf, utramque lectionem habet i. |
 γράφει — Tertull. Apol. 5. | 12. οἷς scripsi de conjectura Valesii, quam probavit
 S^a et in textum recepit H, οἱ C: „quas adversus nos soli exerceant impij, injusti, —
 truces“ Tertull. | 13. μόνων cd NS^a, μόνων codd. reliqui, μόνου V^a H. | ἔπονται]
 ἔσσονται g v. | 17. ἰδέλοι e h, ἰδέλοι a S. | 24. γράφων — Iren. adv. haer. III,
 3, 3. p. 176 Mass.

„Παῦλος ἐν ταῖς πρὸς Τιμόθειον ἐπιστολαῖς μέμνηται, διαδίδεται δὲ
 „αὐτὸν Ἀνέγκλητος. μετὰ τῶτον δὲ τρίτῳ τόπῳ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων 2
 „τὴν ἐπισκοπὴν κληρῶται Κλήμης, ὁ καὶ ἰωρακῶς τὰς μακαρίους ἀπο-
 „στόλους, καὶ συμβεβληκῶς αὐτοῖς, καὶ ἐτι ἑναυλον τὸ κήρυγμα τῶν ἀπο-
 5 „στόλων καὶ τὴν παράδοσιν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων, οὐ μόνος· ἐτι γὰρ
 „πολλοὶ ὑπελείποντο τότε ὑπὸ τῶν ἀποστόλων διδιδραγμένοι. ἐπὶ ταῖς 3
 „ἐν τῇ Κλήμεντος στάσεως ἐκ ὀλίγης τοῖς ἐν Κορίνθῳ γενομένης ἀδελ-
 „φοῖς, ἐπέστειλεν ἡ ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησία ἱκανωτάτην γραφὴν τοῖς Κοριν-
 „θίοις, εἰς εἰρήνην συμβιβάζουσα αὐτὰς, καὶ ἀναγεῖναι τὴν πίστιν αὐτῶν
 10 „καὶ ἦν νεωστὶ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων παράδοσιν εἰληφει.“ καὶ μετὰ βραχεία 4
 „φησί· „τὸν δὲ Κλήμεντα τῶτον διαδίδεται Εὐάρεστος, καὶ τὸν Εὐάρεστον
 „Ἀλεξανδρος. εἰθ' ἔτις ἔκτος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων καθίσταται Ξένοςτος,
 „μετὰ δὲ τῶτον Τελεσφόρος, ὃς καὶ ἐνδόξως ἱμαρτύρησεν· ἔπειτα Ῥυ-
 „ρος, εἴτα Πίος, μεθ' ὃν Ἀνίκητος. διαδεξαμένοι τὸν Ἀνίκητον Σωτήρος
 15 „τὴν δωδεκάτῃ τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων κατέχει κληρον
 „Ελευθέριος. τῇ αὐτῇ τάξει καὶ τῇ αὐτῇ διδασχῇ ἡ τε ἀπὸ τῶν ἀπο- 5
 „στόλων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παράδοσις καὶ τὸ τῆς ἀληθείας κήρυγμα κα-
 „τήνηται εἰς ἡμᾶς.“

CAP. 7.

20 Ὡς καὶ μέχρι τῶν τότε καιρῶν διὰ τῶν πιστῶν δυνάμεις ἐνεργοῦντο παράδοσις.
 (Nic. H. E. IV, 15.)

Ταῦτα ὁ Εἰρηναῖος, ἀκαλέθως ταῖς προδιεξοδευθείσαις ἡμῖν ὑπο- 1
 γράφας ἱστορίαις ἐν οἷς ἐπέγραψε πέντε ἔσι τὸν ἀριθμὸν ἐλέγχε καὶ ἀνα-
 τροπῆς τῆς ψευδωνύμου γνώσεως. ἐν δευτέρῳ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ὅτι
 25 δὴ καὶ εἰς αὐτὸν ὑποδείγματα τῆς Θείας καὶ παραδόξης δυνάμεως ἐν ἐκ-
 κλησίαις τοῖς ὑπολλέλειπτο, διὰ τῶτον ἐπισημαίνεται λόγῳ· „τοσούτον δὲ 2
 „ἀποδέσει τῷ νεκρὸν ἐγείρει, καθὼς ὁ κύριος ἤγειρε καὶ οἱ ἀπόστολοι
 „διὰ προσευχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀδελφότητι πολλῶν, διὰ τὸ ἀναγκαῖον τῆς
 „κατὰ τόπον ἐκκλησίας πάσης αἰτησαμένης μετὰ νηστείας καὶ λιτανείας
 30 „πολλῆς, ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα τῷ τετελευτηκότῳ, καὶ ἐχαρίσθη ὁ ἄν-
 „θρωπος ταῖς εὐχαῖς τῶν ἁγίων.“ καὶ αὐθὺς φησι μεθ' ἑτέρα· „εἰ δὲ 3

1. μέμνηται — 2 Tim. 4, 21. | 10. post εἰλήφει add. καταγγέλλουσα S^a de
 conjectura, ex Ruf., qui add. „exprimens,“ et latino Irenaei interprete, qui add.
 „annuntians.“ | 16. διδασχῇ eod. Eusebii, διὰδοχῇ („successione“) Iren., quod recte
 probaverunt V^a et vir quidam doctus in Ephem. Jenens. 1833, n. 102, p. 330. |
 26. λόγων — Iren. adv. haer. II, 31, 3. p. 164 Mass. | 27. ἰγίραις] ἀναστῆσαι A. |
 28. post ἀδελφ. add. πολλοὶ abedfzSV, om. eghik Iren. RNV^aS^aHB. |
 31. φησι — Iren. adv. haer. II, 52, 4. p. 166 Mass.

„καὶ τὸν Κύριον φαντασιωδῶς τὰ τοιαῦτα πεποιηκέναι φήσουσιν, ἐπὶ τὰ
 „προφητικὰ ἀνάγοντες αὐτὲς ἐξ αὐτῶν ἐπιδειξομεν, πάντα ὅτως περὶ
 „αὐτῷ καὶ προειρηθῆσαι καὶ γεγονέναι βεβαίως, καὶ αὐτὸν μόνον εἶναι
 „τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. διὸ καὶ ἂν τῷ ἐκείνῳ ὀνόματι οἱ ἀληθῶς αὐτῷ
 „μαθηταί, παρ' αὐτῷ λαβόντες τὴν χάριν, ἐπιτελῶσιν ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῇ 5
 „τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, καθὼς εἰς ἕκαστος τὴν δωρεὰν εἴληφε παρ'
 4 „αὐτοῦ. οἱ μὲν γὰρ δαίμονας ἐλαύνουσι βεβαίως καὶ ἀληθῶς, ὥστε πολ-
 „λάκις καὶ πιστεύουσιν ἐκείνας αὐτὰς τὸς καθαρισθέντας ἀπὸ τῶν ποτηρῶν
 „πνευμάτων καὶ εἶναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ δὲ καὶ πρόγνωσιν ἔχουσιν τῶν
 „μελλόντων καὶ ὁπτασίας καὶ ῥήσεις προφητικὰς, ἄλλοι δὲ τὸς κά- 10
 „μνοντας διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως ἰῶνται καὶ ὑγιεῖς ἀποκαθιστᾶσιν.
 „ἤδη δὲ, καθὼς ἔφαμεν, καὶ νεκροὶ ἠγέρθησαν, καὶ παρέμειναν σὺν ἡμῖν
 5 „ἔτεσιν ἱκανοῖς. καὶ τί γάρ; ἢ ἔστιν ἀριθμὸν εἰπεῖν τῶν χαρισμάτων,
 „ὧν κατὰ παντὸς τοῦ κόσμου ἡ ἐκκλησία παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβύσα ἂν τῷ ὀνό-
 „ματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποντίῳ Πιλάτῃ ἐκείνης ἡμέρας 15
 „ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῇ τῶν ἔθνων ἐπιτελεῖ, μήτε ἐξαπατῶσά τις, μήτε ἐξαρ-
 „γυριζομένη· ὡς γὰρ δωρεὰν εἴληφε παρὰ Θεοῦ, δωρεὰν καὶ διακονεῖ.“
 6 καὶ ἂν ἐτέρῳ δὲ τόπῳ ὁ αὐτὸς γράφει· „καθὼς καὶ πολλῶν ἀκούομεν
 „ἀδελφῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προφητικὰ χαρίσματα ἔχόντων, καὶ παντοδα-
 „παῖς λαλόντων διὰ τοῦ πνεύματος γλώσσαις, καὶ τὰ κρύφια τῶν αἰ- 20
 „θρώπων εἰς φανερόν ἀγόντων ἐπὶ τῷ συμφέροντι, καὶ τὰ μυστήρια τοῦ
 „Θεοῦ ἐκδιηγμένων.“ ταῦτα καὶ περὶ τοῦ διαφορὰς χαρισμάτων μέχρι καὶ
 τῶν δηλημένων χρόνων παρὰ τοῖς ἀξίοις διαμείναι.

CAP. 8.

Ὅπως ὁ Εἰρηναῖος τῶν Θεῶν μνημονεύει γραφῶν.

25

(Nic. H. E. IV, 14.)

- 1 Ἐπεὶ δὲ ἀρχόμενοι τῆς πραγματείας ὑπόσχεσιν ποποιήμεθα παρα-
 θῆσεσθαι κατὰ καιρὸν εἰπόντες τὰς τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν πρε-
 σβυτέρων τε καὶ συγγραφέων φωνάς, ἐν αἷς τὰς περὶ τῶν ἐνδιαθέκων
 γραφῶν εἰς αὐτοὺς κατελθούσας παραδόσεις γραφῇ παραδεδώκασι, τέτων 30
 2 δὲ καὶ ὁ Εἰρηναῖος ἦν, φέρε καὶ τὰς αὐτῷ παραθώμεθα λείξεις. καὶ

2. ἐπιδειξομεν a h i (a sec. m.) k (a sec. m.) NSVH, „demonstrabimus“ Ire-
 naei vet. interpres, ἐπιδειξομεν cefgikx B. | 6. post ἑκαστος add. αὐτῶν a c
 SVS*H. | 8. ἐκείνους αὐτοὺς bcdfikx, αὐτοὺς ἐκ. aegh E. | τὴν add. bcdFS*H,
 om. aeghikSVB. | 13. ἔτεσιν ἱκανοῖς cefgik B, ἐκ. Irenei ac h SVS*H. | 16. τι-
 νας | „aliquem“ vet. interpr. Irenei. | 18. ἐτέρῳ τόπῳ — Irenei. adv. haec. V, 6, 1.
 p. 299. | 30. τέτων — ἤν add. bcd fghikx V'S*H, om. a c S B.

πρώτας γε τὰς περὶ τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων, ἕως ἔχσας· ὁ μὲν δὲ
 „Ματθαῖος ἐν τοῖς Ἑβραίοις τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν διαλέκτῳ καὶ γραφῇ ἐξή-
 „νεγκεν εὐαγγέλιον, τῷ Πέτρῳ καὶ τῷ Παύλῳ ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελιζομένων
 „καὶ θεμελιώστων τὴν ἐκκλησίαν. μετὰ δὲ τὴν ἐκτὸν Μάρκος ὁ 3
 5 „μαθητὴς καὶ ἐρμηνευτὴς Πέτρου καὶ αὐτὸς τὰ ὑπὸ Πέτρου κηρυσσόμενα
 „ἐγγράφως ἡμῖν παραδέδωκε, καὶ Ἀγκᾶς δὲ, ὁ ἀκύλυθος Παῦλος, τὸ ὑπ’
 „ἐκείνου κηρυσσόμενον εὐαγγέλιον ἐν βιβλῳ κατέθετο. ἔπειτα Ἰωάννης, ὁ 4
 „μαθητὴς τῷ κυρίῳ, ὁ καὶ ἐπὶ τὸ στήθος αὐτοῦ ἀναπεσὼν, καὶ αὐτὸς
 „ἐξέδωκε τὸ εὐαγγέλιον, ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀσίας διατρέφων.“ ταῦτα μὲν 5
 10 ἔν ἐν τρίτῳ τῆς εἰρημένης ὑποθέσεως τῷ προδηλωθέντι εἰρηται. ἐν δὲ
 τῷ πέμπτῳ περὶ τῆς Ἰωάννου ἀποκαλύψεως καὶ τῆς ψῆφου τῆς τῷ ἀντι-
 χρίστῃ προσηγορίας ἕτω διαλαμβάνει· τῶν δὲ ἕως ἔχοντων, καὶ ἐν
 „πᾶσι δὲ τοῖς σπεδαίοις καὶ ἀρχαίοις ἀντιγράφοις τῷ ἀριθμῷ τέτε κει-
 „μένῃ, καὶ μαρτυρόντων αὐτῶν ἐκείνων τῶν κατ’ ὄψιν τὸν Ἰωάννην ἰωρα-
 15 „κότων, καὶ τῷ λόγῳ διδάσκοντος ἡμᾶς, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῷ ὀνόματος τῷ
 „Θηρίῳ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων ψῆφον διὰ τῶν ἐν αὐτῷ γραμμάτων
 „ἐμφαίνεται.“ καὶ ὑποκαταβάς περὶ τῷ αὐτῷ φάσκει· „ἡμεῖς ἔν ἐκ ἀπο- 6
 „κρινόμενον περὶ τῷ ὀνόματος τῷ ἀντιχρίστῃ ἀποφαινόμενοι βεβαιω-
 „τικῶς. εἰ γὰρ ἴδῃ ἀναφανδὸν τῷ εὖν καιρῷ κηρύττεσθαι τὸνομα αὐτοῦ,
 20 „δὲ ἐκείνῃ ἂν ἐρρέθῃ τῷ καὶ τὴν ἀποκάλυψιν ἰωρακότος· ἰδὲ γὰρ πρὸ
 „πολλῶ χρόνῳ ἰωραθῇ, ἀλλὰ σχεδὸν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, πρὸς τῷ
 „τέλει τῆς Δομετιανῆ ἀρχῆς.“ ταῦτα καὶ περὶ τῆς ἀποκαλύψεως ἰστό- 7
 ρηται τῷ δεδηλωμένῳ. μέμνηται δὲ καὶ τῆς Ἰωάννου πρώτης ἐπιστολῆς,
 μαρτύρια ἐξ αὐτῆς πλείστα εἰσφέρων, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς Πέτρου προτέρας.
 25 οὐ μόνον δὲ οἶδεν, ἀλλὰ καὶ ἀποδέχεται τὴν τῷ Ποιμένῳ γραφὴν λέγων·
 „καλῶς ἔν εἶπεν ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· πρῶτον πάντων πίστευσον ὅτι εἰς
 „ἵστιν ὁ Θεὸς, ὁ τὰ πάντα κτίσας“ καὶ τὰ ἐξῆς. καὶ ῥητοῖς δὲ τισιν 8
 ἐκ τῆς Σολομῶντος Σοφίας κέχρηται, μοιρονεχὶ φάσκων· ὁρασις δὲ Θεῷ
 περιποιητικὴ ἀφθαρσίας, ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιῇ Θεῷ. καὶ ἀπο-
 50 μνημονευμάτων δὲ ἀποστολικῆς τιμὸς πρεσβυτέρῳ, οὐ τὸνομα σιωπῇ παρα-

1. ὁ μὲν δὲ — Iren. adv. haer. III, 1, 1. p. 174 Mass. | 2. αὐτῶν διὰ] διὰ αὐτῶν S. | 7. βιβλῳ egik, βιβλίῳ aslE. | 11. ἐν τῷ πέμπτῳ — Iren. adv. haer. V, 50, 1. p. 528 Mass. | τῆς τῷ asSVH, τῆς περὶ τῷ eshikx B. | 17. φάσκει — Iren. adv. haer. V, 50, 5. p. 530 Mass. | 25. λέγων — Iren. adv. haer. IV, 20, 2. p. 255 Mass. | 26. εἶπεν om. egik. | 28. Σολομῶντος egik B, Σολόμωντος x, Σολόμωνος f, Σολομῶντος aslNSVSH. | φάσκων — Iren. adv. haer. IV, 58, 5. p. 285 Mass., coll. Sep. 6, 20. | 29. ποιῇ] ποιεῖ H error typogr. | 30. παραδέδωκε cik, παρέδωκε asfgE.

- 9 δίδωκε, μνημονεύει, ἐξηγήσεις τε αὐτῷ θείων γραφῶν παρατίθεται. ἐτι
καὶ Ἰουστὺ τῷ μάρτυρος καὶ Ἰγνατίῳ μνήμην πεποιήται, μαρτυραίς αὐθις
καὶ ἀπὸ τῶν τότε γραφεύτων κεχηρμένους. ἐπήγγελλται δὲ αὐτὸς, ἐκ τῶν
- 10 Μαρκίωνος συγγραμμάτων ἀντιλέγειν αὐτῷ ἐν ἰδίῳ σπεδάσματι. καὶ περὶ
τῆς κατὰ τὰς ἑβδομήκοντα ἐρμηνείας τῶν Θεοπνεύστων γραφῶν ἄκουε οἷα 5
κατὰ λέξιν γράφει· „ὁ θεὸς ἔν ἄνθρωπος ἐγένετο, καὶ αὐτὸς Κύριος
„ἔσωσεν ἡμᾶς, δὲς τὸ τῆς παρθένου σημεῖον· ἀλλ' ἔχ ὡς ἐνιοὶ φασὶ τῶν
„εὖν τολμώτων μεθιερμηνεύειν τὴν γραφὴν „ἰδὲ ἡ νεῆς ἐν γαστρὶ ἔξει
„καὶ τεῖται υἱόν,“ ὡς Θεοδοτίων ἡρμήνευσεν ὁ Ἐφέσιος, καὶ Ἀκύλας ὁ
„Πορτικὸς, ἀμφοτέροι Ἰουδαῖοι προσήλυτοι, οἷς κατακολοθήσαντες οἱ 10
11 „Ἐβριωναῖοι ἐξ Ἰωσήφ αὐτὸν γεγενῆσθαι φάσκουσιν.“ τότε ἐπιφέρει μετὰ
βραχεία λέγων· „πρὸ τῷ γὰρ Ῥωμαῖς κρατύνται τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, ἐτι
„τῶν Μακεδόνων τὴν Ἀσίαν κατεχόντων, Πτολεμαῖος ὁ Λάγυ, φιλοτι-
„μύμενος τὴν ὑπ' αὐτῷ κατεσκευασμένην βιβλιοθήκην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
„κοσμήσαι τοῖς πάντων ἀνθρώπων συγγράμμασιν, ὅσα γε σπεδαῖα ὑπῆρχον, 15
„ἤτήσατο παρὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον σχεῖν
12 „αὐτῶν μεταβιβλημένας τὰς γραφάς. οἱ δὲ (ὑπῆκουσιν γὰρ ἐτι τοῖς Μα-
„κεδόσι τότε) τὰς παρ' αὐτοῖς ἐμπειροτάτους τῶν γραφῶν καὶ ἀμφο-
„τέρων τῶν διαλέκτων, ἑβδομήκοντα πρεσβύτερος ἐπειμψαν Πτολεμαίῳ,
13 „ποιήσαντας τῷ ὅπῳ ἠβύλετο. ὁ δὲ ἰδίᾳ πείραν αὐτῶν λαβεῖν θελή- 20
„σας, εὐλαβηθεὶς τε, μὴ τι ἄρα συνθέμενοι ἀποκρύψωσι τὴν ἐν ταῖς
„γραφαῖς διὰ τῆς ἐρμηνείας ἀλήθειαν, χωρίσας αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων ἐκέ-
„λευσε τὰς πάντας τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν γράφειν, καὶ τὸτο ἐπὶ πάντων
14 „τῶν βιβλίων ἐποίησε. συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρὰ τῷ
„Πτολεμαίῳ, καὶ συναντιβαλλόντων ἑκάστῳ τὴν ἑαυτῷ ἐρμηνείαν, ὁ μὲν 25
„θεὸς ἐδοξάσθη, αἱ δὲ γραφαὶ ὄντως θεῖαι ἐγνώσθησαν, τῶν πάντων
„τὰ αὐτὰ ταῖς αὐταῖς λέξεσι καὶ τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασιν ἀναγορευσάντων
„ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ὥστε καὶ τὰ παρόντα εἶθι γινῶναι, ὅτι κατ'

1. μνημονεύει — Iren. adv. haer. V, 33, 3. p. 333. | παρατίθεται c f i k x, παρατίθεται a e g h N E. | 2. μνήμην πεποιήται — Iren. adv. haer. IV, 6, 2. p. 233. V, 28, 4. p. 327 Mass. | 3. ἐπήγγελλται — Iren. adv. haer. I, 37, 4. p. 106 Mass. | post di add. ὁ a e h E, om. c f g i k. | 6. γράφει — Iren. adv. haer. III, 21, 1. p. 215 Mass. | 8. ἰδὲ — Iren. 7, 14. | 12. λέγων — Iren. III, 21, 2. p. 215. | τῷ γὰρ c e f g i k N B, γὰρ τῷ a h S V H. | 20. ποιήσαντας τῷ ὅπῳ H ex Be-villii conjectura probantibus F^a S^a, „facturos hoc quod ipse voluisset“ Iren. vet. interpr., ποιήσαντος τῷ θεῷ C N. [ἠβύλετο] ἐβύλετο a e S. | 23. γράφειν] ποιή-
σασθαι h. S^a dedit τὴν αὐτὴν ἐρμηνεύειν γραφὴν, secutus Irenaei interpretem, qui sic vertit: „eandem interpretari scripturam.“ Recte. | 25. συναντιβαλλόντων c f g i k N B, συναντιβαλότων a e h S V H.

„ἐπίπτοιαν τῷ θεῷ εἶσιν ἡρμηνευμένοιαι αἱ γραφαί. καὶ ἰδὲν γε θαυμα- 15
 „στὸν τῷτο ἐνεργημένοι τὸν θεόν, ὃς γε καὶ ἐν τῇ ἐπὶ Ναββαχοδονόσορ
 „αἰχμαλωσίᾳ τῷ λαῷ, διαφθαρεῖσιν τῶν γραφῶν, καὶ μετὰ ἐβδομήκοντα
 „ἐτη τῶν Ἰουδαίων ἀνελθόντων εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔπειτα ἐν τοῖς
 5 „χρόνοις Ἀρταξέρξε τῷ Περσῶν βασιλεῖ· ἐπέπνευσεν Ἐσδρα τῷ ἱερεῖ ἐν
 „τῇς φυλῆς Λευὶ, τὸς τῶν προγεγονότων προφητῶν πάντας ἀνατάξασθαι
 „λόγους, καὶ ἀποκαταστήσαι τῷ λαῷ τὴν διὰ Μωϋσέως νομοθεσίαν.“
 τοσαῦτα ὁ Εἰρηναῖος.

C A P. 9.

10

Οἱ κατὰ Κόμοδον ἐπισκοπεύσαντες.

(Nic. H. E. IV, 19.)

Ἐννέα δὲ καὶ δέκα ἔτισι τῇ βασιλείᾳ διαρκέσαντος Ἀρτωνίνου, Κό-
 μοδος τὴν ἡγεμονίαν παραλαμβάνει, οὗ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῶν κατ'
 Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιῶν Ἰβλιανὸς ἡγχιρίζεται τὴν ἐπισκοπὴν, ἐπὶ δυοκαί-
 15 δεκα ἔτεσιν Ἀγριππῖνα τὴν λειτουργίαν ἀναπλήσαντος.

C A P. 10.

Περὶ Πανταίνου τοῦ φιλοσόφου.

(Nic. H. E. IV, 32.)

Ἦγειτο δὲ τηρικαῦτα τῇς τῶν πιστῶν αὐτόθι διατριβῆς τῶν ἀπὸ 1
 20 παιδείας ἀνὴρ ἐπιδοξότατος, ὄνομα αὐτῷ Πάνταϊνος, ἔξ ἀρχαῖς ἔθους
 διδασκαλείς τῶν ἱερῶν λόγων παρ' αὐτοῖς συνεστῶτος, ὃ καὶ εἰς ἡμᾶς
 παρατείνεται, καὶ πρὸς τῶν ἐν λόγῳ καὶ τῇ περὶ τὰ θεῖα σπουδῇ δυνα-
 τῶν συγκροτεῖσθαι παρεῖλθοντες. ἐν δὲ τοῖς μάλιστα κατ' ἐκεῖνο καιρῷ
 διαλάμβαι λόγους ἔχει τὸν δεδηλωμένον, οἷα καὶ ἀπὸ φιλοσόφου ἀγωγῆς
 25 τῶν καλεσμένων Στωϊκῶν ὁρμώμενον. τοσαύτην δ' ἔν φασιν αὐτὸν ἐκ-
 θυμοτάτῃ διαθίσει προθυμίᾳ περὶ τὸν θεῖον λόγον ἐνδείξασθαι, ὥς καὶ
 κήρυκα τῷ κατὰ Χριστὸν εὐαγγελίῳ τοῖς ἐπ' ἀνατολῆς ἔθνεσιν ἀναδειχθῆ-
 ναι, μέχρι καὶ τῆς Ἰνδοῦν στείλαμενον γῆς. ἦσαν γάρ, ἦσαν εἰσῆτι τότε
 πλείεις εὐαγγελισταὶ τῷ λόγῳ, ἐνθον ζῆλον ἀποστολικῷ μιμήματος συνει-

7. ἀποκαταστήσαι α prob. H^b, „restituere“ vel. interpr. Iren., ἀποκαταστήσαι
 ceteri codd. et E. | 15. Ἀγριππῖνα post ἔτεσιν ponunt cefgikB, post ἀναπλή-
 σαντος a^hSVHS^a. | ἀναπλήσαντος cfhVH, ἀποπλήσαντος aegikNSS^aB. |
 19. τῶν ἀπὸ παιδείας ἀνὴρ cfikvVHB, ἀνὴρ κατὰ παιδείαν a^hSS^a. | 21. δι-
 δασκαλείς aeghikNE, διδασκαλίς bcd^fx. | 22. παρατείνεται] παρατεῖναι τε
 conj. V^a. | 25. ὁρμώμενον aefhE, ὠρμημένον eik, ὠρμημένων g. | 28. ἦσαν
 post γάρ om. gh.

- 3 φέρειν ἐπ' αὐξήσει καὶ οἰκοδομῇ τῷ θεῷ λόγῳ προμηθύμενοι. ὧν εἰς
 γεγόμενος καὶ ὁ Πάπταινος καὶ εἰς Ἰνδὸν ἐλθεῖν λίγεται, ἐνθα λόγος
 εὐρεῖν αὐτὸν προφθάσαν τὴν αὐτῷ παρυσίαν τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγ-
 γέλιον παρὰ τισιν αὐτόθι τὸν Χριστὸν ἐπεγνωκόσιν, οἷς Βαρθολομαῖον
 τῶν ἀποστόλων ἕνα κηρύξαι, αὐτοῖς τε Ἑβραίων γράμμασι τὴν τῷ Ματ- 5
 4 θαίῳ καταλεῖψαι γραφὴν, ἣν καὶ σώζεσθαι εἰς τὸν δηλούμενον χρόνον. ὁ
 γε μὴν Πάπταινος ἐπὶ πολλοῖς κατορθώμασι τῷ κατ' Ἀλεξάνδρειαν τε-
 λευτῶν ἡγεῖται διδασκαλίᾳ, ζωῇ φωνῇ καὶ διὰ συγγραμμάτων τὴν τῶν
 θεῶν δογμάτων θησανρὸς ὑπομνηματιζόμενος.

CAP. 11.

10

Περὶ Κλήμεντος Ἀλεξανδρείας.

(Nic. II. E. IV, 33.)

- 1 Κατὰ τῦτον ταῖς θεαῖς γραφαῖς συνασκέμενος ἐπ' Ἀλεξανδρείας
 ἐγνωρίζετο Κλήμης, ὁμώνυμος τῷ πάλαι τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἡγήσα-
 2 μένῳ φοιτητῇ τῶν ἀποστόλων. ὅς δὴ καὶ ὀνομαστὴ ἐν αἷς συνέταξεν Ἰσο- 15
 τυπώσειςιν ὡς ἀν διδασκάλῳ τῷ Πάπταινι μέμνηται, τῦτόν τε αὐτὸν καὶ
 τῶν Σερωματιῶν ἐν πρώτῳ συγγραμμάτι αἰνέτησθαι μοι δοκεῖ, ὅτε τὴν
 ἐμφανιστέρας ἥς κατεῖληφεν ἀποστολικῆς διαδοχῆς ἐπισημαινόμενος ταυτά
 3 φησιν· „ἤδη δὲ οὐ γραφὴ εἰς ἐπίδειξιν τετεχνασμένη ἦδε ἡ πραγματεία,
 „ἀλλὰ μοι ὑπομνήματα εἰς γῆρας θησανρῶνται, λήθης φάρμακον, εἰ- 20
 „δωλον ἀτεχνῶς καὶ σκιαγραφία τῶν ἐναργῶν καὶ ἐμψύχων ἐκείνων ὧν
 „κατηξιώθησαν ἱκανῶσαι λόγων τε καὶ ἀνδρῶν μακαρίων καὶ τῷ ὄντι ἀξιο-
 4 „λόγων. τῦτον ὁ μὲν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἰωνικός, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς με-
 „γάλης Ἑλλάδος, τῆς Κοίλης ἄτερος αὐτῶν Συρίας ἦν, ὁ δὲ ἀπ' Αἰ-
 „γύπτε, ἄλλοι δὲ ἀνὰ τὴν ἀνατολὴν, καὶ ταύτης ὁ μὲν τις τῶν Ἀσσυ- 25
 „ρίων, ὁ δὲ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Ἑβραῖος ἀνέκαθεν. ὑστάτῳ δὲ περιτυχὼν
 „(δυνάμει δὲ ἄρα πρῶτος ἦν) ἀνεπανσάμην, ἐν Αἰγύπτῳ θηράσας λελη-

1. προμηθύμενοι *cgi k B*, προμνθύμενοι *f*, προθυμέμενοι *ae h S V H*. | 8. δι-
 δασκαλίᾳ *ae h i k E*, διδασκαλίᾳ *bc d f g x*. | 9. δογμάτων *ae h i k E*, γραμμάτων
c f g x. | 16. μέμνηται — hic locus perditarum hypotyposeon non exstat apud
 alium scriptorem: in Excerptis tamen Theodoti, quae ex libris hypotyposeon de-
 scripta esse videntur, haec legimus (p. 1005 Pott., Vol. IV. p. 49 Klotz.): ὁ Πάπ-
 ταινος ἡμῶν ἤλεγεν κτλ., ad quem fortasse locum referenda sunt Eusebii verba. |
 τε *c f i k*, δὲ *volgo*. | 18. ἐπισημαινόμενος *ae g h E*, ἐπιστημνόμενος *c f i k x*. |
 19. φησιν — Clem. Alex. Strom. I, 1, 11. (p. 118 Sylb. p. 322 Pott.). | 22. ἐπα-
 νῶσαι *U* (praeter *a*) Clem. NS² B, ἐπῶσαι *a S V H*. | 25. τις τῶν *ae g i k S S² H*,
 τις τῆς *c f h N V*, τῆς τῶν Clem. B.

„θότα. ἀλλ' οἱ μὲν τὴν ἀληθῆ τῆς μακαρίας σώζοντες διδασκαλίας 5
 „παράδοσιν εὐθὺς ἀπὸ Πέτρου καὶ Ἰακώβου, Ἰωάννου τε καὶ Παύλου τῶν
 „ἁγίων ἀποστόλων, παις παρὰ πατρὸς ἐκδεξάμενος, (ὀλίγοι δὲ οἱ πα-
 „τράσιν ὅμοιοι), ἦκον δὴ σὺν θεῷ καὶ εἰς ἡμᾶς, τὰ προγονικὰ ἐκίνα
 5 „καὶ ἀποστολικά καταθησόμενοι σπέρματα.“

C A P. 12.

Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων.

(Nic. H. E. IV, 19.)

Ἐπὶ τούτων τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας ἐπίσκοπος ὁ παρὰ πολ- 1
 10 λοῖς εἰσέτι τῶν βεβοημένους Νάρκισσος ἠγνωρίζετο, πεντεκαιδικάτην ἄγων
 διαδοχὴν ἀπὸ τῆς τῶν Ἰουδαίων κατὰ Ἀδριανὸν πολιορκίας, ἐξ οὗ δὴ
 πρῶτον τὴν αὐτόθι ἐκκλησίαν ἐξ ἰθῶν συστήται μετὰ τὰς ἐκ περιτο-
 μῆς, καθηγγήσασθαι τε αὐτῶν πρῶτον ἐξ ἰθῶν ἐπίσκοπον Μάρκον ἰδη-
 λώσαμεν. μεθ' ὃν ἐπισκοπεῖσαι Κασσιανὸν αἱ τῶν αὐτόθι διαδοχαὶ 2
 15 περιέχουσιν, καὶ μετὰ τούτων Πύπλιον, εἰτα Μάξιμον, καὶ ἐπὶ τούτοις Ἰε-
 λιανόν, ἔπειτα Γάϊον, μεθ' ὃν Σύμμαχον, καὶ Γάϊον ἑτερον, καὶ πάλιν
 ἄλλον Ἰελιανόν, Καπίτωνά τε πρὸς τούτοις καὶ Οὐάλεστα καὶ Δολιχιανόν,
 καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν Νάρκισσον, τριακοστὸν ἀπὸ τῶν ἀποστόλων κατὰ τὴν
 τῶν ἐξῆς διαδοχὴν γεγεννημένον.

20

C A P. 13.

Περὶ Ῥόδωνος καὶ ἧς ἐμνημόνευσεν κατὰ Μαρκίωνα διαφωνίας.

(Nic. H. E. IV, 29.)

Ἐν τούτῳ καὶ Ῥόδων, γένος τῶν ἀπὸ Ἀσίας, μαθητευθεὶς ἐπὶ 1
 Ῥώμης, ὡς αὐτὸς ἱστορεῖ, Τατιανῷ, ὃν ἐκ τῶν πρόσθεν ἠγνομεν, διά-
 35 φορα συντάξας βιβλία, μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ πρὸς τὴν Μαρκίωνος παρα-
 τέτακται αἵρεσιν ἦν καὶ εἰς διαφορὰς γνώμας κατ' αὐτὸν διαστᾶσαν
 ἱστορεῖ, τὰς τὴν διάστασιν ἐμπεποιηκότας ἀναγράφων, ἐπ' ἀκριβὲς τε τὰς
 παρ' ἑκάστῳ τούτων ἐπινηροημένας διελέγων ψευδολογίας. ἄνευ δ' ἔν 2
 καὶ αὐτὰ ταῦτα γράφοτος· „διὰ τούτο καὶ παρ' ἑαυτοῖς μσύμφωνοι
 30 „γίγνασιν, ἀσυστάτως γνώμης ἀντιποιούμενοι. ἀπὸ γὰρ τῆς τότε ἀγέ-
 „λης Ἀπελλῆς μὲν, ὁ τῇ πολιτείᾳ σεμνυνόμενος καὶ τῷ γήρῳ, μίαν

1. σώζοντες διδ. *efgikx* Clem. B, διδ. *owz. aehsVHS.* | 10. Νάρκ. ἠγνωρ. *efgikxB*, ἠγνωρ. *Narx. aehsVH.* | 17. post Capitonem exciderunt nomina Ma-
 ximi et Antonini: cf. Eus. Chron. p. 389 Mai. | 25. παρατίθενται *efikxB*, παρα-
 τίττεται *aehsVH.* | 31. τῇ πολ. σμν. καὶ τῷ γήρῳ *aehsVH*, τὴν πολιτείαν
 σμν. καὶ τὸ γῆρας *egikNB.*

„ἀρχὴν ὁμολογεῖ, τὰς δὲ προφητείας ἐξ ἀντικειμένῃ λέγει πνεύματος,
 3 „πειθόμενος ἀποφθίγμασι παρθένῃ δαιμονώσης, ὄνομα Φιλεμένης. ἑταροὶ
 „δὲ, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ ταύτης Μαρκίων, δύο ἀρχὰς εἰσηγῶνται· ἀφ’
 4 „ὧν εἰςὶ Ποτικόν τε καὶ Βασιλικόν. καὶ ὅτοι μὲν κατακολεθῆσαντες
 „τῷ Ποτικῷ λῦσθαι, καὶ μὴ εὐρίσκοντες τὴν διαίρεσιν τῶν πραγμάτων, 5
 „ὥς ἰδὲ ἐκεῖνος, ἐπὶ τὴν εὐχέριαν ἐτράποντο, καὶ δύο ἀρχὰς ἀπεφῆ-
 „σαντο ψιλῶς καὶ ἀναποδείκτως. ἄλλοι δὲ πάλιν ἀπ’ αὐτῶν ἐπὶ τὸ
 „χεῖρον ἐξοκειλάντες οὐ μόνον δύο, ἀλλὰ καὶ τρεῖς ὑποτίθενται φύσεις,
 „ὧν ἓστιν ἀρχηγὸς καὶ προστάτης Σύνερος, καθὼς οἱ τὸ διδασκαλεῖον
 5 „αὐτῷ προβαλλόμενοι λέγουσι.“ γραφεὶ δὲ ὁ αὐτὸς ὡς καὶ εἰς λόγους ἐλη- 10
 „λύθῃσι τῷ Ἀπελλῷ, φάσκων ὕτως· „ὁ γὰρ γέρων Ἀπελλῆς συμμίζας ἡμῖν
 „πολλὰ μὲν κακῶς λέγων ἠλέγχθη, ὅθεν καὶ ἐφασκε, μὴ δεῖν ὅλως ἐξε-
 „τάζειν τὸν λόγον, ἀλλ’ ἕκαστον, ὡς πεπίστευκε, διαμένειν. σωθῆσθαι
 „γὰρ τὰς ἐπὶ τὸν ἐσταυρωμένον ἠλπιότας ἀπαφαίνεται, μόνον ἐὰν ἐν
 „ἐργοῖς ἀγαθοῖς εὐρίσκωνται. τὸ δὲ πάντων ἀσαφέστατον ἰδογματίζετο 15
 „αὐτῷ πρᾶγμα, καθὼς προσηρῆκαμεν, τὸ περὶ τῆς θεᾶς. ἔλεγε μὲν γὰρ
 6 „μίαν ἀρχὴν, καθὼς καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος.“ εἰτα προθεῖς αὐτῷ πᾶσαν
 „τὴν δόξαν ἐπιφέρει φάσκων· „λέγοντος δὲ μὲς πρὸς αὐτὸν, „πόθεν ἡ
 7 „ἀποδείξεις αὕτη σοι, ἢ πῶς δύνασαι λέγειν μίαν ἀρχὴν, φράσον ἡμῖν,“
 „ἔφη, τὰς μὲν προφητείας ἐάντας ἐλέγχειν, διὰ τὸ μηδὲν ὅλως ἀληθὲς 20
 „εἰρηκέναι· ἀσύμφωνοι γὰρ ὑπάρχουσι καὶ ψευδεῖς καὶ αὐταῖς ἀντικεί-
 „μεναι. τὸ δὲ πῶς ἐσσι μία ἀρχή, μὴ γινώσκων ἔλεγεν, ἔτω δὲ κινεῖ-
 7 „σθαι μόνον. εἰτ’ ἐπομοσαμένῃ μὲς τᾷ αὐτῷ εἰπεῖν, ὥμνουν ἀληθειῶν
 „λέγειν, μὴ ἐπίστασθαι πῶς εἰς ἓστιν ἀγέννητος θεὸς, τῷτο δὲ πιστεύειν.
 „ἐγὼ δὲ γελάσας κατέγων αὐτῷ, διότι διδάσκαλος εἶναι λέγων ἐκ ἧδε 25
 8 „τὸ διδασκόμενον ὑπ’ αὐτῷ κρατύνει.“ ἐν τῷ αὐτῷ δὲ συγγράμματι
 „Καλλιστιῶνι προσφωνῶν ὁ αὐτὸς μεμαθητεῦσθαι ἐπὶ Ῥώμης Τατιανῷ
 „ἐαυτὸν ὁμολογεῖ. φησὶ δὲ καὶ ἐσπεδάσθαι τῷ Τατιανῷ προβλημάτων
 „βιβλίον, δι’ ὧν τὸ ἀσαφές καὶ ἐπικεκρυμμένον τῶν θείων γραφῶν παρα-
 „στήσειν ὑποσχομένα τῷ Τατιανῷ, αὐτὸς ὁ Ῥόδων ἐν ἰδίῳ συγγράμματι 30
 „τὰς τῶν ἐκείνου προβλημάτων ἐπιλύσεις ἐκδήσεσθαι ἐπαγγέλλεται. φέρεται

5. ὁ ταύτης add. a e h R E, om. b c d f i k s t z N. | 4. Ποτικόν] Πόντιμος a e S, Ποτικόν g N. | 9. διδασκαλεῖον e g B, διδασκάλιον b c d f h i k S V H. | 10. ἐληλύ-
 θῃσι e h k V S a H, ἐληλύθει a e f i S B. | 14. ἐν om. h z. | 15. ἀσαφέστατον] σαφέ-
 στατον g R. | 16. αὐτῶν h. | τῷ add. e h i k V H, om. a e f g S S a R a B. | μὲν add.
 e f g i k B, om. a e h S V H. | 17. προθεῖς c. | 18. μὲς om. g h. | 23. ἀληθειῶν
 λέγειν] ἀληθείαι λέγων z N S S a.

δὲ τῷ αὐτῷ καὶ εἰς τὴν ἐξαήμερον ὑπόμνημα. ὃ γέ τοι Ἀπελλῆς ἔτος 9
 μυρία κατὰ τῷ Μωϋσείῳ ἡσέβησε τόμα, διὰ πλειόνων συγγραμμάτων τὰς
 θεῖας βλασφημίας λόγους, εἰς ἐλεγχόν τε, ὥς γε δὴ ἐδόκει, καὶ ἀνα-
 τροπὴν αὐτῶν οὐ μικρὰν πεποιημένος σπαυδῖν. ταῦτα μὲν ἔν περὶ τούτων.

5

C A P. 14.

Περὶ τῶν κατὰ Φρύγας ψευδοπροφητῶν.

(Nic. H. E. IV, 20.)

Μισόκαλός γε μὴν ἐς τὰ μάλιστα καὶ φιλοπόνηρος ὢν ὁ τῆς ἐκ-
 κλησίας τῷ Θεῷ πολέμιος, μηδένα τε μηδαμῶς τῆς κατὰ τῶν ἀνθρώπων
 10 ἀπολιπὼν ἐπιβελῆς τρόπον, αἰρέσεις ξένας αὐθις ἐπιφύεσθαι κατὰ τῆς
 ἐκκλησίας ἐνέργει, ὧν οἱ μὲν ἰοβόλων δίκην ἐρπετῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας καὶ
 Φρυγίας εἰρπον, τὸν μὲν παράκλητον Μορτανόν, τὰς δ' ἐξ αὐτῷ γυναῖκας,
 Πιρίσυλλαν καὶ Μαξιμίλλαν, ὡς αὖν τῷ Μορτανῷ ἀποφύτιδας γεγονυίας
 ἀνῶντες,

15

C A P. 15.

Περὶ τοῦ κατὰ Βλάστον ἐπὶ Ρώμης γινομένου οὐσίματος.

οἱ δ' ἐπὶ Ρώμης ἤμαζον, ὧν ἡγεῖτο Φλωρίνος, πρεσβυτερίῃ τῆς
 ἐκκλησίας ἀποπεισὼν, Βλάστος τε σὺν τέτφ παραπλησίῳ πτώματι κατε-
 σχημένος. οἱ καὶ πλείους τῆς ἐκκλησίας περιέλκοντες ἐπὶ σφῶν ὑπῆγον
 20 βέλημα, θάτερος ἰδίως περὶ τὴν ἀλήθειαν νεωτερίζειν πειρώμενος.

C A P. 16.

Ὅσα περὶ Μορτανοῦ καὶ τῶν μεθ' αὐτοῦ ψευδοπροφητῶν μνημονεύεται.

(Nic. H. E. IV, 25.)

Πρὸς μὲν ἔν τὴν λεγομένην κατὰ Φρύγας αἵρεσιν ὄπλον ἰσχυρὸν 1
 25 καὶ ἀκαταγώνιστον ἐπὶ τῆς Ἱεραπόλεως τὸν Ἀσολινάριον, οὐ καὶ πρόσθεν
 μνήμην ὁ λόγος πεποίητο, ἄλλες τε σὺν αὐτῷ πλείους τῶν τηρικὰδε λο-
 γίων ἀνδρῶν ἢ τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχος ἀνίστη δύναμις, ἐξ ὧν καὶ ἡμῖν
 ἱστορίας πλείστη τις ὑπόθεσις καταλείπεται. ἀρχόμενος γυν τῆς κατ' 2
 αὐτῶν γραφῆς τῶν εἰρημένων δὴ τις πρῶτον ἐπισημαίνεται, ὥς καὶ ἀγρά-
 30 φοις τοῖς κατ' αὐτῶν ἐπεξέλθοι ἐλέγχους. προσοιμάζεται γυν τῶτον τὸν
 τρόπον· „ἐκ πλείους ὅσοι καὶ ἱκανωτάτω χρόνῳ, ἀγαπητὴ Ἀνίκη Μάρ- 3

3. βλασφημίας *efg* (ik teste Gronov.) *SS*, βλασφημίας *ae h VH*. | 10. ἀπο-
 λιπὼν ἐπιβελῆς *cefgik B*, ἐπιβ. ἀπολ. *ahSVHS*. | 12. μὲν] μὲν δὲ *hik*. |
 παράκλητον Μορτ.] Μορτανόν παρὰ *kl. i*. | 29. δὴ τις *ae g h i k E*, *om. b c x*, ἥδη
df. | 30. τοῖς *om. VH* tacito. | 31. Ἀνίκη *bedfik VHR B*, Ἀνίκη *ae SS*,
 Ἀβίκη *h*, Ἀβίκη *N*.

- „κελλε, ἐπιταχθεὶς ὑπὸ σὺ συγγράψαι τινὰ λόγον εἰς τὴν τῶν κατὰ
 „Μιλιτιάδην λεγομένων αἵρεσιν, ἐφεκτικώτερόν πως μέχρι τῶν διεκείμενων,
 „ὅκ ἀπορία τῷ θύνασθαι ἐλέγχειν μὲν τὸ ψεῦδος, μαρτυρεῖν δὲ τῇ ἀλη-
 „θείᾳ, διδωὺς δὲ καὶ ἐξευλαβύμενος, μὴ πῃ δόξω τοῖαν ἐπισυγγράφειν
 „ἣ ἐπιδιατάσσεισθαι τῷ τῆς τῷ εὐαγγελίου καινῆς διαθήκης λόγῳ, ὃ μῆτε 5
 „προσθεῖναι μὴτ' ἀφελεῖν δυνατόν τῷ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον αὐτὸ πολι-
 4 „τενεσθαι προηρημένῳ. προσφάτως δὲ γεγόμενος ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλα-
 „τίας, καὶ καταλαβὼν τὴν κατὰ Πότον ἐκκλησίαν ὑπὸ τῆς νείας ταύ-
 „της, ἔχ, ὡς αὐτοὶ φασι, προφητείας, πολὺν δὲ μᾶλλον, ὡς διειχθήσεται,
 „ψευδοπροφητείας διατεθρυλημένην, καθόσον δυνατόν, τῷ Κυρίῳ παρα- 10
 „σχόντος, περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ τῶν προτεινομένων ὑπ' αὐτῶν ἑκάσ-
 „τε διελέχθημεν ἡμέραις πλείοσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς τὴν μὲν ἐκκλησίαν
 „ἀγαλλιασθῆναι καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπιρρώσθῆναι, τὸς δὲ ἐξ ἐναν-
 5 „τίας πρὸς τὸ παρὸν ἀποκρυσθῆναι, καὶ τὰς ἀντιθέας λυπηθῆναι. ἀξίον-
 „των ὡν τῶν κατὰ τόπον πρεσβυτέρων, ὅπως τῶν λεχθέντων κατὰ τῶν 15
 „ἀντιδιατιθεμένων τῷ τῆς ἀληθείας λόγῳ ὑπόμνημά τι καταλίπωμεν,
 „παρόντος καὶ τῷ συμπρεσβυτέρῳ ἡμῶν Ζωτικῷ τῷ Ὁτερηνῷ, τὺτο μὲν ὅκ
 „ἐπράξαμεν, ἐπηγγελάμεθα δὲ, ἐνθάδε γράψαντες τῷ Κυρίῳ διδόντος
 6 „διὰ σπαθῆς πέμψειν αὐτοῖς.“ ταῦτα καὶ ἐξῆς τέτοις ἑτέρα καταρχὰς
 εἰπὼν τῷ λόγῳ, τὸν αἴτιον τῆς δηλεμένης αἰρέσεως προῖων τῶτον ἀκ- 20
 „στορεῖ τὸν τρόπον“ ἥ τοίνυν ἑστᾶσις αὐτῶν καὶ ἡ πρόσφατος τοῦ
 „ἀποσχίσματος αἵρεσις πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῇ αἰτίᾳ ἔσχε τοιαύτην.
 7 „κώμη τις εἶναι λέγεται ἐν τῇ κατὰ τὴν Φρυγίαν Μυσίᾳ, καλεμένη
 „Ἀρδαβαῦ τῦρομα· ἐνθα φασὶ τίνα τῶν νεοπίστων πρώτως, Μορτατὸν
 „τῦρομα, κατὰ Γράτον Ἀσίας ἀνθρώπου, ἐν ἐπιθυμίᾳ ψυχῆς ἀμέτρον 25
 „φιλοπρωτείας δόντα πάροδον εἰς ἑαυτὸν τῷ ἀντικείμενῳ πνευματοφορη-
 „θῆναι τε καὶ αἰφνιδίως ἐν κατοχῇ τινὶ καὶ παρεκστάσει γεγόμενον ἐν-
 „θεσιᾶν, ἀρξασθαι τε λαλεῖν καὶ ξεροφωνεῖν, παρὰ τὸ κατὰ παράδοσιν

2. *Μιλιτιάδην C*, *Ἀλκιβιάδην* de Langlii et Valesii conjectura probabili *H*.
 Infra (V, 17. p. 183, 27) similis occurrit horum nominum permutatio. | *λεγομένων*
aeikxSSaH, *λεγομένην* *efghVRaB*. Cf. p. 183, 15. | 8. *Πότον* *bcdffhikxSV*,
τόπον *aegtNSaHRRaB*. cf. p. 131, 22 not. | 10. *διατεθρυλημένην* *efik*, *διατε-*
θρυλλημένην *aeghE*. | 11. *ἐκαστά τε*] *ἐκαστοτε* ex conjectura Christophorsoni et
 Savilii probante Valesio scripsit Routh. | 13. *ἀγαλλιασθῆναι* *cegS*. | 14. *ἀντιθέας*
dfvPa, *ἀντιθέας* *abceghikE*. | 17. *Ὁτερηνῷ* *Ὁοτηνῷ N*. | 18. *ἐνθάδε* om.
gh. | 19. *πέμψειν* *egikRaB*, *πέμψει f*, *πέμψειν* *aehlSVH*. | 21. *ἡ τοίνυν*] *ἡ*
add. aeelE, om. *fgik*. | 22. *ἀποσχίσματος* *efg*. | 24. *Ἀρδαβαῦ* *aeghikSVB*,
Ἀρδαβαῦ c (teste Valesio), *Ἀρδαμᾶν fmv*, *Ἀρδαβὰ N*, *Ἀρδαβᾶν H* tacite.

- „καὶ κατὰ διαδοχὴν ἄνωθεν τῆς ἐκκλησίας ἔθος δῆθιν προφητεύοντα.
 „τῶν δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρῷ ἐν τῇ τῶν νόθων ἐκφωνημάτων ἀκροάσει γενο- 8
 „μένων οἱ μὲν ὡς ἐπὶ ἐνεργημάτων καὶ δαιμονῶντι καὶ ἐν πλάνης πνεύ-
 „ματι ὑπάρχοντι καὶ τὸς ὄχλους ταράττοντι ἀχθόμενοι ἐπιτίμων καὶ λα-
 5 „λεῖν ἐκάλουν, μεμνημένοι τῆς τῷ Κυρίῳ διαστολῆς τε καὶ ἀπειλῆς πρὸς
 „τὸ φυλάττεισθαι τὴν τῶν ψευδοπροφητῶν ἐργηγορότως παρουσίαν· οἱ δὲ
 „ὡς ἀγίῳ πνεύματι καὶ προφητικῷ χαρίσματι ἐπαιρόμενοι καὶ ἐχ' ἥκιστα
 „χαυνόμενοι, καὶ τῆς διαστολῆς τῷ Κυρίῳ ἐπιλανθανόμενοι, τὸ βλαψί-
 „φρον καὶ ὑποκοριστικὸν καὶ λαοπλάνον πνεῦμα πρὸς ἀκαλῶντο, θελγόμενοι
 10 „καὶ πλανώμενοι ὑπ' αὐτῷ, εἰς τὸ μηκέτι κωλύεσθαι σιωπᾶν. τέχνη δέ 9
 „τινι, μᾶλλον δὲ τοιαύτῃ μεθόδῳ κακοτεχνίας ὁ διάβολος τὴν κατὰ τῶν
 „παρηκώων ἀπώλειαν μηχανησάμενος, καὶ παρ' ἀξίαν ὑπ' αὐτῶν τιμώ-
 „μενος, ὑπεξήγειρέ τε καὶ προσεξέικαυσεν αὐτῶν τὴν ἀποκεκοιμημένην
 „ἀπὸ τῆς κατὰ ἀλήθειαν πίστεως διάνοιαν, ὡς καὶ ἑτέρας τινὰς δύο
 15 „γυναικας ἐπιγαῖραι καὶ τῷ νόθῳ πνεύματος πληρῶσαι, ὡς καὶ λαλεῖν
 „ἐκφρόνως καὶ ἀκαίρως καὶ ἄλλοτριωτρόπως, ὁμοίως τῷ προειρημένῳ,
 „καὶ τὸς μὲν χαίροντας καὶ χαυνωμένους ἐπ' αὐτῷ μακαρίζοντας τὸ πνεύ-
 „ματος, καὶ διὰ τῷ μεγέθει τῶν ἐπαγγελμάτων ἐκφυσιᾶντος, ἴσθ' ὅπη
 „δὲ καὶ κατακρίνοντος στοχαστικῶς καὶ ἀξιολύτως αὐτὰς ἀντικρυς, ἵνα
 20 „καὶ ἐλεγκτικὸν εἶναι δοκῇ, (ὀλίγοι δ' ἦσαν ἔτοι τῶν Φρυγῶν ἐξηπα-
 „τημένοι), τὴν δὲ καθόλου καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἄρατὸν ἐκκλησίαν βλα-
 „σφημῖν διδύσκοντος τῷ ἀπερθαδισμένῳ πνεύματος, ὅτι μήτε τιμὴν μήτε
 „πάραιδος εἰς αὐτὴν τὸ ψευδοπροφητικὸν ἐλάμβανε πνεῦμα. τῶν γὰρ 10
 „κατὰ τὴν Ἀσίαν πιστῶν πολλάκις καὶ πολλαχῇ τῆς Ἀσίας εἰς τὸτο
 25 „συνελθόντων, καὶ τὸς προσφάτως λόγους ἐξετασάντων καὶ βεβήλους ἀπο-
 „φηνάντων καὶ ἀποδοκιμασάντων τὴν αἵρεσιν, ἔτω δὲ τῆς τε ἐκκλησίας
 „ἐξεσώθησαν καὶ τῆς κοινωνίας εἰρχθησαν.“ ταῦτα ἐν πρώτοις ἱστορή- 11
 „σας, καὶ δι' ὅλε τῷ συγγράμματος τὸν ἔλγγον τῆς κατ' αὐτὸς πλάνης
 „ἐπαγαγόν, ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ τῆς τελευτῆς τῶν προδιεθλωμένων ταυτὰ
 30 φησιν· „ἐπειδὴ τοῖνυν καὶ προφητοφόντας ἡμᾶς ἀπεκάλαν, ὅτι μὴ τὰς 12
 „ἀμετροφώνους αὐτῶν προφήτας ἰδιξάμεθα, (ἐύτως γὰρ εἶναι φασιν,
 „ἔσπερ ἐπηγγεῖλατο τῷ λαῷ πῖμπειν ὁ Κύριος), ἀποκρινεσθώσαν ἡμῖν
 „πρὸς Θεῷ, ἔστι τις, ὃ βέλτιστοι, τέτων τῶν ἀπὸ Μοντανῶ καὶ τῶν

8. βλαψίφρον] βλαψίφρονον cf x. | 14. ἑτέρας] ἑταίρας v. | 17. χαυνωμένους
 bcd f i k x N H^b, παρχωμένους ac h i (in marg.) k (in marg.) E. | 21. post ἐπὶ add.
 τὸν aeg h E, om. cf i k N. | 30. ἐπειδὴ ace f i k N, ἐπειδὴν g h E. | 33. τῶν post
 καὶ add. cef g i k N B H^b, om. a h S V H.

- „γυναικῶν λαλεῖν ἀρξαμένων, ὅστις ὑπὸ Ἰουδαίων ἐδιώχθη ἢ ὑπὸ παρὰ-
 „νόμων ἀπεκτείνετο; ἔδει γέ τις αὐτῶν κρατηθεὶς ὑπὲρ τῷ ὀνό-
 „ματος ἀνισταυρώσθῃ. οὐ γὰρ ἐν. ἐδὲ μὴν ἐδὲ ἐν συναγωγαῖς Ἰουδαίων
 „τῶν γυναικῶν τις ἱμαστιγώσθῃ ποτὲ ἢ ἐλιθοβολήσθῃ. ἑδαμῶς ἑδαμῶς.
 13 „ἄλλῃ δὲ θανάτῳ τελευτῆσαι λέγονται Μορτανός τε καὶ Μαξιμίλλα. 5
 „τέτις γὰρ ὑπὸ πνεύματος βλαψίφρονος ἱκατέρως ὑποκινήσαντος λόγος
 „ἀναρτῆσαι ἑαυτὲς, ἐχ' ὁμῶ, κατὰ δὲ τὸν τῆς ἐκάστης τελευτῆς καιρὸν
 „φῆμῃ πολλή, καὶ ἔτω δὲ τελευτῆσαι καὶ τὸν βίον καταστρέφαι Ἰούδα
 14 „προδότῃ δικῇ. καθάπερ καὶ τὸν θανατοῦν ἐκείνων τὸν πρῶτον τῆς
 „κατ' αὐτὸς λεγομένης προφητείας οἷον ἐπίτροπόν τινα Θεόδοτον πολὺς 10
 „αἰρεῖ λόγος, ὡς αἰρόμενός ποτε καὶ ἀναλαμβάνόμενον εἰς ἑραρὲς παρεκ-
 „στῆναί τε καὶ καταπιστεῦσαι ἑαυτὸν τῷ τῆς ἀπάτης πνεύματι, καὶ
 15 „δισκευθέντα κακῶς τελευτῆσαι. φασὶ γὰρ τὸτο ἔτως γεγονέναι, ἀλλὰ
 „μὴ ἄνευ τῷ ἰδεῖν ἡμᾶς ἐπίστασθαι τι τῶν τοιούτων νομίζομεν, ὦ μα-
 „κάριε. ἴσως μὲν γὰρ ἔτως, ἴσως δὲ ἐχ' ἔτως τετελευτήκασι Μορτανός 15
 16 „τε καὶ Θεόδοτος καὶ ἡ προειρημένη γυνή.“ αὐτοῖς δ' ἐν τῷ αὐτῷ φησὶ
 „λόγῳ, τὸς τότε ἱερὲς ἐπισκόπους πεπειραῖσθαι μὲν τὸ ἐν τῇ Μαξιμίλλῃ
 „πνεῦμα διελέγξαι, κενωλῦσθαι δὲ πρὸς ἐτέρων, συνεργέτων δηλαδὴ τῷ
 17 „πνεύματι. γράφει δὲ ἔτως· „καὶ μὴ λεγέτω ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ τῷ κατὰ
 „Ἀστέριον Οὐρβανὸν τὸ διὰ Μαξιμίλλης πνεῦμα „διώκομαι ὡς λύκος 20
 „ἐκ προβάτων· ἐκ εἰμὶ λύκος· ῥῆμά εἰμι καὶ πνεῦμα καὶ δύναμις,“
 „ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ πνεύματι δύναμιν ἐναργῶς δειξάτω καὶ ἐλεγξάτω, καὶ
 „ἐξομολογεῖσθαι διὰ τῷ πνεύματος καταναγκασάτω τὸς τότε παρόντας
 „εἰς τὸ δοκιμάσαι καὶ διαλεχθῆναι τῷ πνεύματι λαλῶντι, ἄνδρας δοκίμους
 „καὶ ἐπισκόπους, Ζωτικὸν ἀπὸ Κομάνης κώμης καὶ Ἰουλιανὸν ἀπὸ Ἀπα- 25
 „μείας, ὧν οἱ περὶ Θεμίσωνα τὰ στόματα φιμώσαντες ἐκ εἴσαν τὸ
 18 „ψευδὲς καὶ λαοπλάνον πνεῦμα ὑπ' αὐτῶν ἐλεγχθῆναι.“ ἐν ταύτῃ δὲ
 „πάλιν ἕτερα μεταξὺ πρὸς ἐλεγχον τῶν τῆς Μαξιμίλλης ψευδοπροφητειῶν
 „εἰπὼν, ὁμῶ τόν τε χρόνον καθ' ὃν ταῦτ' ἔγραψε σημαίνει, καὶ τῶν προῃ-
 „ρήσεων αὐτῆς μέμνηται, δι' ὧν πολέμους ἐσεσθαι καὶ ἀκαταστασίας προ- 30
 19 „μαντεύσατο, ὧν καὶ τὴν ψευδολογίαν ἐνθύνει ὧδε λέγων· „καὶ πῶς οὐ
 „καταφανὲς ἦδη γέγονε καὶ τὸτο τὸ ψευδός; Πλείω γὰρ ἢ τρισκαίδεκα
 „ἔτη εἰς ταύτην τὴν ἡμέραν, εἰς οὗ τετελεύτηκεν ἡ γυνή, καὶ ἔτε μερικὸς,
 „ἔτε καθολικὸς κόσμῳ γέγονε πόλεμος, ἀλλὰ καὶ Χριστιανοῖς μάλλον

6. Delendum aut λόγος, aut φῆμῃ πολλή. | 11. αἰρεῖ αἰτικῇ E, ἐρεῖ δεδεφγ. |
 19. λόγῳ om. B tacite. | 24. λαλῶντι] λαλῶντας mpt. | 25. Κομάνης αἰτικῇ E,
 Κομάνης cefg. | 26. οἱ om. c. | 28. τῶν om. A.

- „εἰρήνη διάμονος ἐξ ἑλίας θεῆ.“ καὶ ταῦτα δὲ ἐκ τῆ δευτέρου συγγράμματος. καὶ ἀπὸ τῆ τρίτης δὲ μικρᾶς παραθήσομαι λέξεις, δι' ὧν πρὸς 20 τὰς ἀρχαίας, ὡς ἄρα πλείους καὶ αὐτῶν μαρτυρηκότες εἶεν, ταῦτά φησιν· „ὅταν τοῖνυν ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις ἐλεγχθέντες ἀπορήσωσιν,
- 5 „ἐπὶ τὰς μάρτυρας πειρῶνται καταφεύγειν, λέγοντες πολλὰς ἔχειν μάρτυρας, καὶ τὺτο εἶναι τεκμήριον πιστὸν τῆς δυνάμεως τῆ παρ' αὐτοῖς „λεγομένη προφητικῇ πνεύματος. τὸ δ' ἔστιν ἄρα ὡς εἶοικε παντὸς „μᾶλλον ἐκ ἀληθείας. καὶ γὰρ τῶν ἄλλων αἰρέσεων ἴσως πλείους ὅσους 21 „ἔχουσι μάρτυρας, καὶ οὐ παρὰ τὺτο δῆπερ συγκαταθιγόμεθα, ἡδὲ ἀλήθ- 10 „θειαν ἔχειν αὐτὰς ὁμολογήσομεν. καὶ πρῶτοί γε οἱ ἀπὸ τῆς Μαρκίωνος „αἰρέσεως Μαρκιωνισταὶ καλέμενοι πλείους ὅσους ἔχειν Χριστῇ μάρτυρας „λέγουσιν, ἀλλὰ τὸν γε Χριστὸν αὐτὸν κατὰ ἀλήθειαν ἢ ὁμολογῶσι.“ καὶ μετὰ βραχεία τέτοις ἐπιφέρει λέγων· „ὅθεν τοι καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐπὶ 22 „τὸ τῆς κατὰ ἀλήθειαν πίστεως μαρτύριον κληθέντες ἀπὸ τῆς ἐκκλη- 15 „σίας τύχουσι μετὰ τῶν τῶν ἀπὸ τῆς τῶν Φρυγῶν αἰρέσεως λεγομένων „μαρτύρων, διαφέρονται τε πρὸς αὐτὰς, καὶ μὴ κοιωνήσαντες αὐτοῖς „τελειῶνται, διὰ τὸ μὴ βίβλυσθαι συγκαταθέσθαι τῷ διὰ Μορτανῶ καὶ „τῶν γυναικῶν πνεύματι. καὶ ὅτι τὺτο ἀληθές, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων „χρόνων ἐν Ἀπαμείᾳ τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ τυγχάνει γεγεννημένον, ἐν τοῖς 20 „περὶ Γαῖον καὶ Ἀλέξανδρον ἀπὸ Εὐμενεῖας μαρτυρήσαςι πρόδηλον.“

CAP. 17.

Περὶ Μιλτιάδου καὶ ὧν συνέταξε λόγων.

(Nic. H. E. IV, 24.)

- Ἐν τούτῳ δὲ τῷ συγγράμματι καὶ Μιλτιάδου συγγραφῆως μένηται, 1 25 ὡς λόγον τινα καὶ αὐτὴ κατὰ τῆς προειρημένης αἰρέσεως γεγραπτός. παραθέμενος γὰρ αὐτῶν λέξεις τινὰς ἐπιφέρει λέγων· „ταῦτα εὐρὼν ἐν 2 „τινι συγγράμματι αὐτῶν ἐπισταμένων τῷ Μιλτιάδῃ τῷ ἀδελφῷ συγγράμ- „ματι, ἐν ᾧ ἀποδείκνυσιν περὶ τῆ μὴ δεῖν προφήτης ἐν ἐκστάσει λαλεῖν, „ἑπετεμώμην.“ ὑποκαταβάς δὲ ἐν αὐτῷ τὰς κατὰ τὴν καιρὴν διαθήκην 2 30 προπεφθευκότας καταλίγει, ἐν οἷς καταριθμῆι Ἀμμίαν τινὰ καὶ Κοδράτον, λέγων ἔτι· „ἀλλ' ὁ γε ψευδοπροφήτης ἐν παρεκστάσει, ᾧ ἑπεται ἄδεια „καὶ ἀφοβία, ἀρχόμενος μὲν ἐξ ἐκείνης ἀμαθίας, καταστρέφων δὲ εἰς

1. *ἐλίου cfik, ἐλίας volgo.* | 5. *πειρῶνται καταφ. cfik x H^o, καταφ. πειρ. volgo.* | 12. *κατὰ] μετὰ HB tacito.* | 20. *Εὐμενεῖας] Εὐμενίας a.* | 26. *αὐτῶν] αὐτῶ γ, ἐκεῖνον N.* | 27. *τῷ] τῷ τῷ h.* | *Μιλτιάδου N Christoph. V^a S^a HR^a H^b, Ἀλκιβιάδου CS V.* cf. p. 180, 2. not. | 29. *αὐτῷ cf, ταύτῃ volgo.* | 33. *καταστρέφοντος ekk.*

- 3 „ἀκρίσιον μανίαν ψυχῆς, ὡς προεΐρηται. τῶτον δὲ τὸν τρόπον ἔτι τινὰ
 „τῶν κατὰ τὴν παλαιάν, ἔτι τῶν κατὰ τὴν καινὴν πνευματοφορηθέντα
 „προφήτην δεῖξαι δυνησονται, ἔτι Ἀγαθόν, ἔτι Ἰῶαν, ἔτι Σίλαν, ἔτι
 „τὰς Φιλίππε θυγατέρας, ἔτι τὴν ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἀμμίαν, ἔτι Κο- 5
 „δράτον· ἔτι γε δὴ τινας ἄλλες μηδὲν αὐτοῖς προσήκοντας καυχήσον-
 4 „ται.“ καὶ αὐθις δὲ μετὰ βραχία ταυτὰ φησιν· „εἰ γὰρ μετὰ Κοδρά-
 „τον καὶ τὴν ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἀμμίαν, ὥς φασιν, αἱ περὶ Μορτανῶν
 „διεδέξαντο γυναῖκες τὸ προφητικὸν χάρισμα, τὰς ἀπὸ Μορτανῶ καὶ τῶν
 „γυναικῶν τίνες παρ' αὐτοῖς διεδέξαντο, δευξάτωσαν· δεῖν γὰρ εἶναι τὸ
 „προφητικὸν χάρισμα ἐν πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ μέχρι τῆς τελείας παρρούσας, 10
 „ὁ ἀπόστολος ἀξιοί· ἀλλ' ἐκ αὐτῶν ἔχουσιν δεῖξαι τεσσαρεςκαιδέκατον ἤδη
 5 „πε τῷτο ἔτος ἀπὸ τῆς Μαξιμίλλης τελευτῆς.“ ἔτος μὲν δὴ τῷσαυτα.
 ὁ γέ τοι πρὸς αὐτῷ διηλωμένος Μιλτιάδης καὶ ἄλλας ἡμῖν τῆς ἰδίας
 περὶ τὰ θεῖα λόγια σπεδῆς μνήμας καταλείλοιπεν, ἐν τε οἷς πρὸς Ἑλ-
 ληνας συνέταξε λόγοις καὶ τοῖς πρὸς Ἰουδαίους, ἐκατέρᾳ ἰδίως ὑποθέσει ἐν 15
 δυσὶν ὑπαρτήσας συγγράμμασιν. ἔτι δὲ καὶ πρὸς τοὺς κοσμικοὺς ἀρχοντας
 ὑπὲρ ἧς μετῴκει φιλοσοφίας πεποιῖται ἀπολογίαν.

C A P. 18.

Ὅσα καὶ Ἀπολλώνιος τοὺς κατὰ Φρύγας ἀπήλεγξε, καὶ τίτων ἐμνημόνευσιν.

(Nic. H. E. IV, 25.)

20

- 1 Τῆς δὲ κατὰ Φρύγας καλεμένης αἰρέσεως καὶ Ἀπολλώνιος, ἐκ-
 κλησιαστικὸς συγγραφεὺς, ἀκμαζέσης εἰσέτι τότε κατὰ τὴν Φρυγίαν ἐλεγχον
 ἐνοστησάμενος ἰδίον κατ' αὐτῶν πεποιῖται σύγγραμμα, τὰς μὲν φερομένας
 αὐτῶν προφητείας ψευδεῖς ἔσας κατὰ λέξιν εὐθύνων, τὸν δὲ βίον τῶν
 τῆς αἰρέσεως ἀρχηγῶν ὁποῖός τις γέγονε διελέγων. αὐτοῖς δὲ ῥήμασι περὶ 25
 2 τῷ Μορτανῷ ταῦτα λέγοντος ἄκει· „ἀλλὰ τίς ἑτός ἐστιν ὁ πρόσφατος
 „διδάσκαλος, τὰ ἔργα αὐτῷ καὶ ἡ διδασκαλία δείκνυσιν. ἑτός ἐστιν ὁ
 „διδάξας λύσεις γάμων, ὁ νηστείας νομοθετήσας, ὁ Πέπεξαν καὶ Τύμιον
 „Ιερουσαλὴμ ὀνομάσας (πόλεις δὲ εἰσιν αὗται μικραὶ τῆς Φρυγίας), τὰς
 „πανταχόθεν ἐκεῖ συναγαγὼν ἐθέλων, ὁ πρακτικῶς χρημάτων καταστήσας, 30
 „ὁ ἐκ' ὀνόματι προσφορῶν τὴν δωροληψίαν ἐπιτεχνώμενος, ὁ σαλάρια
 „χορηγῶν τοῖς κηρύττεσιν αὐτῷ τὸν λόγον, ἵνα διὰ τῆς γαστριμαργίας
 3 „ἡ διδασκαλία τῷ λόγῳ κρατύνηται.“ καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῷ Μορτανῷ

5. γε δὴ h^{ik}, ἤδη aeS, ἔτι m, δὴ g B*, om. b c d f V S* H. | 6. καὶ αὐθις c h
 (ik testo Gronovio) B, καὶ om. a e f g S V S* H. | εἰ γὰρ om. h. | 25. γέγονε] ἐγε-
 γόνε h. | 26. ἑτός ἐστιν cf ik x, ἐστιν ἑτος a e g h E.

- καὶ περὶ τῶν προφητιδῶν δὲ αὐτῇ ὑποκαταβάς ἔτω γράφει· „δείκνυμεν
 „ἔν αὐτάς πρώτας τὰς προφητίδας ταύτας, ἅς οὐ τῷ πνεύματος ἐπληρώ-
 „θησαν, τὸς ἀνδρας καταλιπέας. πῶς ἔν ἐπιδόδοτο Πρίσκαν παρθένον
 „ἀποκαλῶντες;“ εἰτ' ἐπιφέρει λέγων· „δοκεῖ σοι πᾶσα γραφὴ κωλύειν 4
 5 „προφήτην λαμβάνειν δῶρα καὶ χρήματα; ὅταν ἔν ἴδω τὴν προφήτιν
 „εἰληφνῖαν καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτας, πῶς αὐτὴν
 „μὴ παραιτήσωμαι;“ αὐθις δὲ ὑποκαταβάς περὶ τισιν τῶν κατ' αὐτὸς 5
 ὁμολογητῶν ταῦτά φησιν· „ἔτι δὲ καὶ Θεμίσων, ὁ τὴν ἀξιόπιστον πλειο-
 „νεξίαν ἡμφιεσμένος, ὁ μὴ βαστάσας τῆς ὁμολογίας τὸ σημεῖον, ἀλλὰ
 10 „πλήθει χρημάτων ἀποθίμενος τὰ δεσμά, δέον ἐπὶ τέτῳ ταπεινοφρονεῖν,
 „ὡς μάρτυς καυχώμενος ἐτόλμησε, μιμνήμενος τὸν ἀπόστολον, καθολικὴν
 „τινα συνταξάμενος ἐπιστολὴν κατηχεῖν μὲν τὸς ἄμεινον αὐτῷ πεπιστευ-
 „κότας, συναγωνίζεσθαι δὲ τοῖς τῆς κενοφωσίας λόγοις, βλασφημῆσαι δὲ
 „εἰς τὸν Κύριον καὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν.“ καὶ 6
 15 „περὶ ἐτέρων δὲ αὐθις τῶν κατ' αὐτὸς τετιμημένων ὡς δὴ μαρτύρων ἔτω
 γράφει· „ἵνα δὲ μὴ περὶ πλείονων λέγωμεν, ἢ προφήτης ἡμῖν εἰπάτω τὰ
 „κατὰ Ἀλεξάνδρου τὸν λέγοντα ἑαυτὸν μάρτυρα, ὃ συνεσιᾶται, ὃ προσ-
 „κυῖται καὶ αὐτῷ πολλοὶ, οὗ τὰς ληστείας καὶ τὰ ἄλλα τολμήματα,
 „ἐφ' οἷς κεκόλασται, ἢ ἡμᾶς δεῖ λέγειν, ἀλλὰ ὁ ὀπισθοδόμος ἔχει. τίς 7
 20 „ἔν τίνι χαρίζεται τὰ ἁμαρτήματα; πότερον ὁ προφήτης τὰς ληστείας
 „τῷ μάρτυρι, ἢ ὁ μάρτυς τῷ προφήτῃ τὰς πλεονεξίας; εἰρηκότος γὰρ
 „τῷ Κυρίῳ, μὴ κτήσῃσθε χρυσὸν μήτε ἄργυρον μήτε δύο χιτῶνας, ἔτοι
 „πᾶς ὑμῶν τῶν πεπλημμελῆκας περὶ τὰς τέτων τῶν ἀπηγορευμένων κτή-
 „σεις. δείξομεν γὰρ τὴν λεγομένην παρ' αὐτοῖς προφήτας καὶ μάρτυρας
 25 „μὴ μόνον παρὰ πλεσίων, ἀλλὰ καὶ παρὰ πτωχῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ
 „χρηρῶν κερατιζομένους. καὶ εἰ πεποιθήσιν ἔχουσιν, στήτωσαν ἐν τέτῳ, 8
 „καὶ διορισάσθωσαν ἐπὶ τέτοις, ἵνα ἐὰν ἐλεγχθῶσι, κἂν τῷ λοιπῷ πᾶν-
 „σονται πλημμελεῖντες· δεῖ γὰρ τὴν καρπὸς δοκιμάζεσθαι τῷ προφήτῃ,
 „ἀπὸ γὰρ τῷ καρπῷ τὸ ξύλον γινώσκεται. ἵνα δὲ τοῖς βελομένοις τὰ 9
 30 „κατὰ Ἀλεξάνδρου ἢ γνώριμα, κέκριται ὑπὸ Αἰμιλλίου Φροντίου ἀνθυ-

3. Πρίσκαν *bcd f g i s t N V S*· *H R*· *B*, Πρίσκιλλαν *a e h i* (*a* sec. man.) *k S*. |
 4. δοκεῖ | οὐ δοκεῖ *N v S*· *Z* improbante *H*· (Tom. III. p. 318), „non tibi vide-
 tur“ *R*. | 7. παραιτήσωμαι *c e f g i k N B*, παραιτήσομαι *a h i* (*a* sec. m.) *S V H*. |
 15. ἐτέρων *c f i k V H*, ἐτέρου *a e g h S S*· *B*. | 30. ὁ προφήτης *C*, ἢ προφήτης *R N*
Christoph. S· *H K* (de Ruf. p. 297). mox ibidem τῇ προφητίδι pro τῷ προφήτῃ. |
 21. εἰρηκότος — Matth. 10, 9. | 26. στήτωσαν ἐν τέτῳ *c e f g i k m x B*, ἐν τῷ
 στήτῳ *a h S V H S*. | 29. ἀπὸ — Matth. 7, 20. | ξύλον *c f g h i k x B H b*, δέν-
 δρον *a e S V H*. | 30. Αἰμιλλίῳ *c f i* (*a* sec. m.) *k*, Αἰμιλλίῳ *volgo*.

- „πάντε ἐν Ἐφέσῳ, οὐ διὰ τὸ ὄνομα, ἀλλὰ δι' αὐτὸς ἐτόλμησε ληστείας, ὡς
 „ἤδη παραβάτης· εἴτα ἐπιψευδόμενος τῷ ὀνόματι τῷ Κυρίῳ ἀπολαμβάνεται,
 „πλατῆσας τὸς ἐκεῖ πιστοὺς· καὶ ἡ ἰδία παροιμία αὐτὸν, ὅθεν ἦν, ἐκ
 „ἐδείξατο, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ληστήν. καὶ οἱ θέλοντες μαθεῖν τὰ κατ'
 10 „αὐτὸν ἔχουσιν τὸ^ς τῆς Ἀσίας δημόσιον ἀρχεῖον. ὃν ὁ προφήτης συνέντα 5
 „πολλοῖς ἔτεσιν ἀγνοεῖ, τῶν ἐλέγχοντες ἡμεῖς δι' αὐτὸ καὶ τὴν ὑπόστασιν
 „ἐξελέγχομεν τῷ προφήτῃ. τὸ ὅμοιον ἐπὶ πολλῶν δυνάμεθα ἀποδεικναι,
 11 „καὶ εἰ θαρρῶσιν, ὑπομεινάτωσαν τὸν ἐλεγχον.“ πάλιν τε αὖ ἐν ἑτέρῳ
 τόπῳ τῷ συγγραμματος περὶ ὧν ἀνέχουσιν προφητῶν ἐπιλέγει ταῦτα· „ἐὰν
 „ἀρεσκῶνται δῶρα τὰς προφητίας αὐτῶν εἰληφέναι, τὶτο ὁμολογησάτωσαν, 10
 „ὅτι ἐὰν ἐλεγχθῶσιν εἰληφότες, ἐκ εἰσὶ προφηταί, καὶ μυρίας ἀποδεί-
 „ξεις τάτων παραστήσομεν. ἀναγκαῖον δέ ἐστι πάντας καρπὸς δοκιμά-
 „ζεσθαι προφήτῃ. προφήτης, εἰπέ μοι, βάπτεται; προφήτης στιβίζεται;
 „προφήτης φιλοκοσμεῖ; προφήτης τάβλαις καὶ κύβοις παίζει; προφήτης
 „δανεῖζει; ταῦτα ὁμολογησάτωσαν πότερον ἔξεστιν ἢ μὴ, ἐγὼ δὲ ὅτι γε- 15
 12 „γορε παρ' αὐτοῖς δεῖξω.“ ὁ δ' αὐτὸς ἔτος Ἀπολλώνιος κατὰ τὸ αὐτὸ
 σύγγραμμα ἱστορεῖ, ὡς ἄρα τεσσαρακοστὸν ἐτύγχανεν ἔτος ἐπὶ τὴν τοῦ
 συγγραμματος αὐτοῦ γραφὴν, ἐξ οὗ τῇ προσποιήτῃ αὐτὴ προφητεία ὁ
 13 Μοντανὸς ἐπιχειρήσκει. καὶ πάλιν φησὶν, ὡς ἄρα Ζωτικὸς, οὐ καὶ ὁ
 πρότερος συγγραφεὺς ἐμνημόνευσεν, ἐν Πενήτοις προφητεύειν δη' προσ- 20
 ποιμένης τῆς Μαξιμίλλης ἐπιστάς διελέγχει τὸ ἐνεργεῖν ἐν αὐτῇ πνεῦμα
 πεπειράται, ἐκωλύθη γε μὴν πρὸς τῶν τὰ ἐκείνης φρονέτων. καὶ Θρασία
 14 δέ τις τῶν τότε μαρτύρων μνημονεύει. εἰτι δὲ ὡς ἐκ παραδόσεως τὸν

5. ὅν — ἀγνοεῖ C, ὃν ἡ προφήτης συνέντα — ἀγνοεῖ vS^a, „quao tamen ibi
 servari, hi optimi prophetae, qui ei famulantur, ignorant“ R, ὁ ὁ προφ. συνόν —
 ἀγνοεῖ π u, ὁ (δημόσιον) οἱ προφήται (Montanistae) αὐτῇ (Alexandro) συνόν π.
 ἔτι οἱ ἀγνοοῖν conj. H, addita explanatione hac: „quod publicum tabularium,
 quamvis per multos annos jam cum eo (Alexandro) agat et in ejus scelera inquirat,
 tamen prophetae ignorare videntur.“ Kimmeliu (de Ruf. p. 512) scribendum
 esse conjectavit ἢ τὸν προφήτην οἰκνύτα — ἀγνοοῖν vel ὁ τῷ προφήτῃ συνόν —
 ἀγνοοῖν. Meo quidem iudicio nihil mutandum, nisi ὁ προφήτης in ἡ προφήτης.
 Verte: „quem prophetissa (supradicta, adversus quam disputat Apollonius, cf.
 p. 185, 16.), quamvis multos cum eo annos vixerit, silentio praetermittit vel ignorare
 ac simulat, hunc nos revincendo revincimus simul prophetae substantiam.“ Vocum
 ἡ προφήτης et ὁ προφήτης permutationem ab itacismo recentiorum Graecorum repe-
 temdam esse recte adnotat Strothius: cf. Πλήνιος^ς pro Πλίνιος III, 53. p. 108, 27.
 not. | 7. τῷ προφήτῃ] „prophetarum“ R, τῶν προφητῶν conj. H, τῆς προφήτιδος
 vS^a. | 13. προφήτης στιβ. προφ. φιλον.] „prophetissa stibis igitur? prophetissa
 ornamentis utitur?“ R. Legit itaque προφήτης, fort. recte. | 20. δι' b c d f i k, ἡδη
 a e g h N E. | 22. πρὸς c f g h i k x B H^b, ὑπὸ a e S F H.

σωτηρά φησι προστεχῆναι τοῖς αὐτῷ ἀποστόλοις, ἐπὶ δώδεκα ἔτεσι μὴ χωρισθῆναι τῆς Ἱερουσαλήμ. κίχρηται δὲ καὶ μαρτυραῖς ἀπὸ τῆς Ἰωάννης ἀποκαλύψεως, καὶ νεκρὸν δὲ δυνάμει θείᾳ πρὸς αὐτῷ Ἰωάννῃ ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἐγγέρεθαι ἱστορεῖ. καὶ ἄλλα τινὰ φησι, δι' ὧν ἰκανῶς τῆς προ-
5 κρημένης αἵρεσεως πληρέστατα διηύθυνε τὴν πλάην. ταῦτα καὶ ὁ Ἀπολλώνιος.

C A P. 19.

Σαραπίωνος περὶ τῆς τῶν Φρυγῶν αἵρεσεως.

(Nic. H. E. IV, 27.)

- 10 Τῶν δὲ Ἀπολιναρίῳ κατὰ τῆς δηλωθείσης αἵρεσεως μνήμην πεποιή- 1
ται Σαραπίων, ὃν ἐπὶ τῶν δηλουμένων χρόνων μετὰ Μαξιμίνον ἐπίσκοπον
τῆς Ἀντιοχείας ἐκκλησίας γενέσθαι κατέχει λόγος. μέμνηται δὲ αὐτῷ ἐν
ἰδίᾳ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Καρικὸν καὶ Πόντιον, ἐν ᾗ διευθύνων καὶ αὐτοὺς
τὴν αὐτῇ αἵρεσιν ἐπιλέγει ταῦτα, „ὅπως δὲ καὶ ταῦτο ἴδητε, ὅτι τῆς 2
15 „ψευδὸς ταύτης ἀξίως τῆς ἐπικαλεμένης νέας προφητείας ἐβδίδυκται
„ἡ ἐνέργεια παρὰ πάσῃ τῇ ἐν κόσμῳ μὲλιδρότητι, πέπομφα ὑμῖν καὶ
„Κλαυδίου Ἀπολιναρίου τῷ μακαριωτάτῳ γενομένῳ ἐν Ἱεραπόλει τῆς Ἀσίας
„ἐπισκόπου γράμματα.“ ἐν ταύτῃ δὲ τῇ τῷ Σαραπίωνος ἐπιστολῇ καὶ 3
ὑποσημειώσεις φέρονται διαφόρων ἐπισκόπων, ὧν ὁ μὲν τις ὡδέ πως
20 ὑποσημειώσεται „Ἀνρήλιος Κυρήνιος μάρτυς ἐρῶσθαι ὑμᾶς εὐχομαι,“
ὁ δὲ τις τῶτον τὸν τρόπον „Ἀίλιος Πύπλιος Ἰούλιος ἀπὸ Λεβελτῶ κολω-
νίας τῆς Θράκης ἐπίσκοπος“ ζῇ ὁ θεὸς ὁ ἐν τοῖς ἔρανοις, ὅτι Σωτᾶς
ὁ μακάριος ὁ ἐν Ἀγγιάλῳ ἠθέλησε τὸν δαίμονα τὸν Πρισκύλλης ἐκβα-
λαῖν, καὶ οἱ ὑποκρίται ἐκ ἀφῆκαν.“ καὶ ἄλλων δὲ πλειόνων τὸν ἀριθμὸν 4
25 ἐπισκόπων συμφήρων τέτοις ἐν τοῖς δηλωθεῖσι γράμμασιν αὐτόγραφοι
φέρονται σημειώσεις. καὶ τὰ μὲν κατὰ τάττος ἦν τοιαῦτα.

C A P. 20.

Ὅσα Εἰρηναῖος τοῖς ἐπὶ Ῥώμῃς σχισματικοῖς ἰγγράφως διηλείπται.

(Nic. H. E. IV, 30.)

- 30 Ἐξ ἐναντίας δὲ τῶν ἐπὶ Ῥώμῃς τὸν ὑγιῇ τῆς ἐκκλησίας θεσμόν 1
παραχαρატτόντων, Εἰρηναῖος διαφόρους ἐπιστολάς συντάττει, τὴν μὲν ἐπι-

5. post τὴν add. ἐχθιστάτην aSSs. | 11. Σαραπίων] Σαραπίων RNSSs hic et deinceps. | 6. ὃν] ὃ H error typogr. | 12. γεν. nat. λόγος cefikB, ant. l. γεν. aλSVHSs. | 13. Καρικόν] „Carinum“ Hieron., παρτερικόν t, Καρίωνι N. Cf. Euseb. H. E. VI, 12. | Πόντιον e N Hieron. Ss BH^b coll. Euseb. H. E. VI, 12.: Ποντικόν ade cdfghikSVH. | 14. ἴδητε cefghVHB, ἰδῆτε aei (a sec. man.) kSSs R^a, „sciatis“. R Hieron. | 20. ὑποσημειώσεται aeghikB, ὑποσημειώσεται cf NVSs H.

- γραψάς πρὸς Βλάστον περὶ σχίσματος, τὴν δὲ πρὸς Φλωρίον περὶ
 μοναρχίας ἢ περὶ τῆ μη εἶναι τὸν θεὸν ποιητὴν κακῶν. ταύτης γὰρ τοι
 τῆς γνώμης ἕτος ἐδόκει προασπίζεῖν· δι' ὃν αὐτὸς ὑποσυνρόμενον τῇ κατὰ
 Οὐαλεντίνου πλάνῃ καὶ τὸ περὶ ὀγδοάδος συντάσσεται τῷ Εἰρηναίῳ σπύ-
 δασμα, ἐν ᾧ καὶ ἐπισημαίνεται τὴν πρώτην τῶν ἀποστόλων κατειληφέναι 5
 2 αὐτὸν διαδοχὴν. ἐνθα πρὸς τῷ τῷ συγγράμματος τέλει χαριεστάτην αὐτῷ
 σημείωσιν εὐρόντες ἀναγκαίως καὶ ταύτην τῇδε καταλέξομεν τῇ γραφῇ,
 τῆτον ἔχσαν τὸν τρόπον· „ὀρκίζω σε τὸν μεταγραφόμενον τὸ βιβλίον
 „τῆτο κατὰ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῇ καὶ κατὰ τῆς ἐνδόξε παρ-
 „σίας αὐτῷ, ἧς ἔρχεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, ἵνα ἀντιβάλλῃς ὁ μετε- 10
 „γράψω, καὶ κατορθώσῃς αὐτὸ πρὸς τὸ ἀντίγραφον τῆτο, ὅθεν μετε-
 „γράψω, ἐπιμελῶς· καὶ τὸν ὄρκον τῆτον ὁμοίως μεταγράψεις καὶ θήσεις
 3 „ἐν τῷ ἀντιγράφῳ.“ καὶ ταῦτα δὲ ὡφελίμως ὑπ' ἐκείνους λελίχθω, πρὸς
 ἡμῶν τε ἱστορεῖσθω, ὡς ἂν ἔχοιμεν ἄριστον σπαδασιωτάτης ἐπιμελείας
 4 τὰς ἀρχαίας ἐκείνους καὶ ὄντως ἱερὸς ἄνδρας ὑπόδειγμα. ἐν ᾧ γε μὴν 15
 προειρήκαμεν πρὸς τὸν Φλωρίον ὁ Εἰρηναῖος ἐπιστολῇ αὐτὸς τῆς ἅμα
 Πολυκάρπου συνουσίας αὐτοῦ μνημονεύει λέγων· „ταῦτα τὰ δόγματα,
 „Φλωρίνε, ἵνα πεφεισμένως εἶπω, οὐκ ἔστιν ὑγιονὺς γνώμης· ταῦτα τὰ
 „δόγματα ἀσύμφωνά ἐστι τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς τὴν μεγίστην ἀσέβειαν περι-
 „βάλλοντα τὰς πειθομένους αὐτοῖς· ταῦτα τὰ δόγματα ἐδὲ οἱ ἔξω τῆς 20
 „ἐκκλησίας αἰρετικοὶ ἐτόλμησαν ἀποφῆναι ποτε· ταῦτα τὰ δόγματα
 „οἱ πρὸ ἡμῶν πρεσβύτεροι οἱ καὶ τοῖς ἀποστόλοις συμφοιτησάντες οὐ
 5 „παρέδωκάν σοι. εἶδον γὰρ σε παῖς ἔτι ὢν ἐν τῇ κάτω Ἀσίᾳ παρὰ
 „Πολυκάρπου, λαμπρῶς πράσσοντα ἐν τῇ βασιλικῇ ἀντλή, καὶ πειρώμενον
 „εὐδοκιμεῖν παρ' αὐτῷ. μᾶλλον γὰρ τὰ τότε διαμνημονεύω τῶν ἐναγχος 25
 6 „γινόμενων. αἱ γὰρ ἐκ παιδῶν μαθήσεις συναυξέσαι τῇ ψυχῇ ἐνῶνται
 „αὐτῇ, ὥστε με δύνασθαι εἰπεῖν καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ καθεζόμενος διε-
 „λέγετο ὁ μακάριος Πολύκαρπος, καὶ τὰς προόδους αὐτῷ καὶ τὰς εἰσόδους,
 „καὶ τὸν χαρακτῆρα τῷ βίῃ, καὶ τὴν τῷ σώματος ἰδέαν, καὶ τὰς δια-
 „λέξεις αἷς ἐποιεῖτο πρὸς τὸ πλῆθος, καὶ τὴν μετὰ Ἰωάννου συνανα- 30

8. ὀρκίζω — Iren. fragm. p. 339 Mass. | μεταγραφόμενον] μεταγραφάμενον
 ikN. | 10. ἧς] ἡ conj. H^a dubitanter. | 12. μεταγράψεις] cehikB, μεταγράψης
 afgNSVH. | 13. δι' add. cfgikB, om. aehSVH. | ὑπ' cghx BHb, πρὸς
 aeikSVH. | πρὸς cghikx BHb, ὑπ' aeSVH. | 17. λέγων — Iren. fragm.
 p. 339 Mass. | 23. ἔτι ὢν cefgikB, ὢν ἔτι ahNE. | post παρὰ add. τῷ
 aeSVH, om. cghikNB. | 25. τὰ acefgNE, τῶν hik. | τῶν] ἡ (ῆ) τῶν h. |
 28. προόδους] παρόδους S nulla codd. auctoritate. | 29. εἰδέαν ch.

- „στροφῇν ὡς ἀπήγγελλε καὶ τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τῶν ἰωρακότων τὸν
 „Κύριον, καὶ ὡς ἀπεμνημόνευε τὰς λόγους αὐτῶν, καὶ περὶ τῆ Κυρίας
 „τίνα ἦν ἡ παρ' ἐκείνων ἀκηκοί, καὶ περὶ τῶν δυνάμεων αὐτῆ, καὶ
 „περὶ τῆς διδασκαλίας, ὡς παρὰ τῶν αὐτοπτῶν τῆς ζωῆς τῆ λόγος παραι-
 5 „ληφῶς ὁ Πολύκαρπος ἀπήγγελλε πάντα σύμφωνα ταῖς γραφαῖς. ταῦτα 7
 „καὶ τότε διὰ τὸ ἔλεος τῷ θεῷ τὸ ἐπ' ἐμοὶ γεγονός σπευδαίως ἤκουον,
 „ὑπομνηματιζόμενος αὐτὰ ἐκ ἐν χάριτι, ἀλλ' ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ, καὶ αἰὶ
 „διὰ τὴν χάριν τῷ θεῷ γησιώσας αὐτὰ ἀναμαρτυκῶμαι" καὶ δύναμαι δια-
 „μαρτύρασθαι ἔμπροσθεν τῷ θεῷ, ὅτι εἴ τι τοιούτων ἀκηκοί ἐκείνους ὁ
 10 „μακάριος καὶ ἀποστολικὸς πρεσβύτερος, ἀνακραῖζας ἂν καὶ ἐμφραῖζας
 „τὰ ὦτα αὐτῆ, καὶ τὸ σύνθετος αὐτῷ εἰπὼν „ὦ καλὲ θεὲ, εἰς οἷας με
 „καιρὸς τετήρηκας, ἵνα τέτοιον ἀνέχωμαι" πεφεύγει ἂν καὶ τὸν τόπον, ἐν
 „ᾧ καθιζόμενος ἡ ἰστοῦς τῶν τοιούτων ἀκηκοί λόγων. καὶ ἐκ τῶν ἐπι- 8
 „στολῶν δὲ αὐτῆ, ὡς ἐπίστειλεν ἤτοι ταῖς γειτνιώσαις ἐκκλησίαις ἐπι-
 15 „στηρίξων αὐτὰς, ἡ τῶν ἀδελφῶν τισὶ νεθετῶν αὐτὰς καὶ προτρεπόμενος,
 „δύναται φανερωθῆναι." ταῦτα ὁ Εἰρηναῖος.

CAP. 21.

Ὅπως ἐπὶ Ῥώμης ἡμαρτίφθην Ἀπολλώνιος.

(Nic. H. E. IV, 26.)

- 20 Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τῆς Κομόδου βασιλείας χρόνον μεταβέβλητο 1
 μὲν ἐπὶ τὸ πρῶον τὰ καθ' ἡμᾶς, εἰρήνης σὺν θείᾳ χάριτι τὰς καθ' ὅλης
 τῆς οἰκουμένης διαλαβύσης ἐκκλησίας, ὅτε καὶ ὁ σωτήριος λόγος ἐκ παν-
 τὸς γένος ἀνθρώπων πᾶσαν ὑπήγετο ψυχὴν ἐπὶ τὴν εὐσεβῆ τῆ τῶν ὅλων
 θεῷ θρησκείᾳ, ὥστε ἤδη καὶ τῶν ἐπὶ Ῥώμης εὖ μάλα πλῆθος καὶ γένει
 25 διαφανῶν πλείους ἐπὶ τὴν σφῶν ὁμόσει χωρεῖν παροικί τε καὶ παγγενῇ
 σωτηρίᾳ. ἐκ ἧν δὲ ἄρα τῷτο τῷ μισοκάλῳ δαίμονι βασκανῶν ὄντι τὴν 2
 φύσιν οἰστόν· ἀπεδύετο δ' ἐν αὐτοῖς, ποικίλας τὰς καθ' ἡμῶν μηχανὰς

2. τὰς λόγους] τῶν λόγων cf (k teste Gronov.) x. | 4. τῶν] αὐτῶν x. τῶν
 om. g h V H. | 5. ὁ] ὁ διδάσκαλος h. | 11. καὶ τὸ c f g i k x B H b, καὶ κατὰ τὸ
 a e h S V H S a. | αὐτῷ add. c f g h i k m x N B H b, om. a S V H. | 12. πεφεύγει]
 a c e f h i k V B H b, πεφεύγει S S a H. | 20. Κομῶδα c. | 21. καθόλου cf. | 24. ὥστε]
 ὡς a e h S S a. | 25. παροικί] παροικί g h. | παγγενῇ] παγγενί g, παγγενί m N S a.
 „De scriptura codicum nostrorum haec observanda sunt: quinque, a b c d f, semper
 sibi constant in scribendo παγγενῇ: e habet semel παγγενῇ, ter παγγενί: g bis
 παγγενί, bis παγγενί: h ter παγγενῇ, semel παγγενί." Burt. Cf. ind. a. v. παγ-
 γενῇ et παμμιγῇ, praeterea Lob. Phryn. p. 515, ubi forma παγγενῇ, quam in Eu-
 sebio diversis locis codices optimi tuentur, recte defenditur. | 27. δ' ἔν c g h i k B,
 γῶν a b c d f S V H. | αὐτοῖς] εἰσαῶθις g h, εἰσαῶθις a S S a.

ἐπιτηρώμετος. ἐπὶ γὰρ τῆς Ῥωμαίων πόλεως Ἀπολλώνιον, ἄνδρα τῶν
 τότε πιστῶν ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ βεβοημένον, ἐπὶ δικαστήριον ἄγει,
 ὅνα γέ τινα τῶν εἰς ταῦτα ἐπιτηδείων αὐτῷ διακόνων ἐπὶ κατηγορίᾳ
 3 τὰνδρὸς ἐγείρας. ἀλλ' ὁ μὲν δειλαιὸς παρὰ καιρὸν τὴν δίκην εἰσελθὼν,
 ὅτι μὴ ἔξῃ ἐξὸν ἦν κατὰ βασιλικὸν ὄρον τὸς τῶν τοιῶνδε μηνυτὰς, 5
 αὐτίκα καταγγνύται τὰ σκελῆ, Περεινίου δικαστοῦ τοιαύτην κατ' αὐτοῦ
 4 ψῆφον ἀπεργάμετος. ὁ δὲ γε θεοφιλέστατος μάρτυς, πολλὰ λιπαρῶς
 ἱκατεύσαςτος τῷ δικαστῇ καὶ λόγον αὐτὸν ἐπὶ τῆς συγκλήτης βελῆς αἰτή-
 σαστος, λογιωτάτην ὑπὲρ ἧς ἑμαρτύρει πίστειος ἐπὶ πάντων παρασχὼν
 ἀπολογίαν κεφαλικῇ κολάσει ὡς ἀνὰ δόγματος συγκλήτης τελειῖται, μὲδ' 10
 ἄλλως ἀφείσθαι τὸς ἀπαξ εἰς δικαστήριον παριόντας καὶ μηδαμῶς τῆς
 5 ἀποθέσεως μεταβαλλομένους ἀρχαίᾳ παρ' αὐτοῖς νόμῳ κενρατήκοτος. τότε
 μὲν ἔν τὰς ἐπὶ τῷ δικαστῇ φωνὰς καὶ τὰς ἀποκρίσεις, ὡς πρὸς πύσιν
 πεποιήτο τῷ Περεινίᾳ, πᾶσάν τε τὴν πρὸς τὴν σύγκλητον ἀπολογίαν ὅτω
 διαγνώων φιλον, ἐκ τῆς τῶν ἀρχαίων μαρτυρίων συναχθείσης ἡμῖν ἀνα- 15
 γραφῆς εἴσεται.

C A P. 22.

Τίνας κατὰ τοίτοις ἐπίσκοποι ἔγνωρζοντο.
 (Nic. H. E. IV, 19.)

Δεκάτω γε μὴν τῆς Κομόδου βασιλείας ἔτι δέκα πρὸς τρισὶν ἔτεσι 30
 τὴν ἐπίσκοπὴν λειτεργηκότα Ἐλεύθερον διαδέχεται Βίκτωρ· ἐν ᾧ καὶ
 Ἰουλιανῷ δέκατον ἔτος ἀναπλήσαςτος τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν παροικιῶν
 τὴν λειτεργίαν ἐγχειρίζεται Δημήτριος· καθ' ἑς καὶ τῆς Ἀντιοχείας ἐκ-
 κλησίας ὁδοὺς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ὁ πρόσθεν ἡδὴ δεδηλωμένος ἐτι τότε
 Σαραπίων ἐπίσκοπος ἔγνωρζετο· Καίσαρειας δὲ τῆς ἐπὶ Παλαιστίνῃ 25
 καθηγεῖτο Θεόφιλος. καὶ Νύρκισσος δὲ ὁμοίως, οὗ καὶ πρόσθεν ὁ λόγος
 μνήμην ἵποισάτο, τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας ἐτι τότε τὴν λειτεργίαν
 εἶχεν. Κορίνθου δὲ τῆς καθ' Ἑλλάδα κατὰ τὰς αὐτὰς χρόνους ἐπί-
 σκοπος ἦν Βάκχυλλος, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ παροικίας Πολυκράτης, καὶ

2. ἐπὶ c f g h i k z B H b, εἰς a e N S V H. | 3. αὐτῷ codd. omnes praeter g, ubi αὐτῶν: αὐτῷ V H. | κατηγορίαν h. | 6. καταγγνύται a e g h E, καταγγνύται e f i k z. | 10. ὡς ἀνὰ e f i k z, εἰς vulgo. | 11. εἰς ἀπαξ h. | 14. πεποιήτο c f g h i k z B H b, πεποιήται a e S V H. | 15. μαρτυρίων c d f g h z V S a H B, μαρτύρων a e i k S. | 22. ἀναπλήσαςτος e f h i V H B, ἀποπλήσαςτος a e k N S S a. | 25. Σαραπίων] Σαραπίων a e N S S a. | ἐπὶ Παλαιστίνῃ c f h z V H B, ἐπὶ Παλαιστίνης g i, Παλαιστινῶν a e k S S a. | 26. καθηγεῖτο] ἡγεῖτο a e k S S a. | ὁ λόγος μν. e f i k, μν. ὁ λόγος a e g h E. | 28. χρόνους om. e g i k B. | 29. Βάκχυλλος] Βάκχυλος g N.

ἄλλοι δὲ, ὡς γε εἰκός, ἐπὶ τέτοις μυρίοι κατὰ τῆςδε διέπρεπον. ὧν γε μὴν ἔγγραφος ἢ τῆς πίστεως εἰς ἡμᾶς κατῆλθεν ὀρθοδοξία, τύτους εἰκότως ὀνομαστί καταλιξαμεν.

C A P. 23.

5 Περὶ τοῦ τότε κινήθεις ἀμφὶ τοῦ πάσχα ζητήματος.

(Nic. H. E. IV, 36.)

Ζητήσεως δὴτα κατὰ τῆςδε οὐ σμικρῆς ἀνακινήσεως, ὅτι δὴ τῆς 1
 Ἀσίας ἀπάσης αἱ παροικίαι ὥσαν ἐκ παραδόσεως ἀρχαιοτέρας σελήνης
 τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην φῶντο δεῖν ἐπὶ τῆς τῷ πάσχα σωτηρίας ἑορτῆς
 10 παραφυλάττειν, ἐν ᾗ θύνει τὸ πρόβατον Ἰουδαίοις προηγόρευτο, ὡς δῖον
 ἐκπαντὸς κατὰ ταύτην, ὅποια δ' ἂν ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος περιτυγχάνοι,
 τὰς τῶν αἰσιτιῶν ἐπιλύσεις ποιεῖσθαι, ἐκ ἔθους ὅντος τῶν ἐπιτελεῖν τὸν
 τρόπον ταῖς ἀνὰ τὴν λοιπὴν ἅπασαν οἰκεμένην ἐκκλησίαις, ἐξ ἀποστο-
 15 λικῆς παραδόσεως τὸ καὶ εἰς δεῦρο κρατήσαν ἔτος φυλαττέσθαι, ὡς μὲν δ'
 ἐτέρᾳ προσήκειν παρὰ τὴν τῆς ἀναστάσεως τῷ σωτήρος ἡμῶν ἡμέρᾳ τὰς
 νηστείας ἐπιλύεσθαι. σύνοδοι δὲ καὶ συγκροτήσεις ἐπισκόπων ἐπὶ ταυτὸν 2
 ἐγένοντο, πάντες τε μὲν γνώμῃ δι' ἐπιστολῶν ἐκκλησιαστικὸν δόγμα τοῖς
 πανταχόσε διευπνῶντο, ὡς ἂν μὲν δ' ἐν ἄλλῃ ποτὲ τῆς κυριακῆς ἡμέρᾳ τὸ
 τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἐπιτελοῖτο τῷ Κυρίῳ μυστήριον, καὶ ὅπως ἐν
 20 ταύτῃ μόνῃ τῶν κατὰ τὸ πάσχα νηστειῶν φυλαττοίμεθα τὰς ἐπιλύσεις.
 φέρεται δ' εἰσέτι πῦν τῶν κατὰ Παλαιστίνην τηρικᾶδε συγκροτημάτων 3
 γραφῇ, ὧν πρῶτότακτο Θεόφιλος τῆς ἐν Καισαρείᾳ παροικίας ἐπίσκοπος
 καὶ Νάρκισσος τῆς ἐν Ἱερουσολύμοις· καὶ τῶν ἐπὶ Ῥώμῃς δὲ ὁμοίως ἄλλῃ
 περὶ τῷ αὐτῷ ζητήματος, ἐπίσκοπον Βίκτορα δηλῶσα· τῶν τε κατὰ Πόν-
 25 τον ἐπισκόπων, ὧν Πάλμας ὡς ἀρχαιότατος πρῶτότακτο, καὶ τῶν κατὰ
 Γαλλίαν δὲ παροικιῶν, ἃς Εἰρηναῖος ἐπισκόποι· ἔτι τε τῶν κατὰ τὴν 4
 Ὀσροηνὴν καὶ τὰς ἐκεῖσε πόλεις· καὶ ἰδίως Βακχύλλε τῆς Κορινθίων
 ἐκκλησίας ἐπισκόπου, καὶ πλείστον ὅσων ἄλλων, οἱ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν
 δόξαν τε καὶ κρίσιν ἐξηγητημένοι τὴν αὐτὴν τίθενται ψῆφον. καὶ τέτων
 30 μὲν ἦν ὅρος εἰς, ὃ διετρωμένον·

8. ἅπασαι *aeS*. | ὥσαν *cf ikxNBHb*, ὡς *ae hSVH*. | 9. πάσχα σωτ. *bcd f i k x*, σωτ. πάσχα *ae ghE*. | 10. προηγόρευτο] προηγορεύετο *cf g*. | 15. ἡμέρα *cf* (de *bd* non constat) *VH*, ἡμέραν cum ceteris codd., *S^a B*. at *cf* p. 191, 18. | 18. ἡμέρα] ἡμέρας *gik*. | 20. φυλαττοίμεθα *aeSS^a Z*, φυλαττωίμεθα *c* (teste Valensio) *d* (teste Valensio) *AVHHb*, φυλαττόμεθα *c* (teste Burtono) *fgikx B*. | 25. Πάλμας] *Παλμῶς* *cz*. at *cf* p. 147, 22, ubi illud nomen in libris omnibus scriptum est παραξενότως. | 27. Βακχύλλε] *Βακχίλλε* *egN*, *Βακχύλλε* *H* errore typ.

C A P. 24.

Περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν διαφωνίας.

(Nic. H. E. IV, 37.)

- 1 τῶν δὲ ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἐπισκόπων, τὸ πάλαι πρότερον αὐτοῖς
 παραδοθὲν διαφνλάττειν ἔθος χεῖραι διίσχυριζομένων, ἤγειτο Πολυκρά- 5
 τῆς, ὃς καὶ αὐτὸς ἐν ἧ πρὸς Βίκτορα καὶ τὴν Ῥωμαίων ἐκκλησίαν δι-
 τυπώσατο γραφῇ τὴν εἰς αὐτὸν ἐλθῶσαν παράδοσιν ἐκτίθεται διὰ τῶ-
 2 των· „ἡμεῖς ἐν ἀρρόδιωρητον ἄγομεν τὴν ἡμέραν, μήτε προστιθέντες,
 „μήτε ἀφαιρέμενοι. καὶ γὰρ κατὰ τὴν Ἀσίαν μεγάλη στοιχεῖα κεκοί-
 „μηται, ἃ τινὰ ἀναστήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῆς παρουσίας τῷ Κυρίῳ, ἐν ᾗ 10
 „ἔρχεται μετὰ δόξης ἐξ ἑρανῶν, καὶ ἀναστήσει πάντας τὸς ἁγίους, Φί-
 „λιππον τὸν τῶν δώδεκα ἀποστόλων, ὃς κεκοίμηται ἐν Ἰερραπόλει, καὶ
 „δύο θυγατέρες αὐτῷ γεγρακνῖαι παρθένοι, καὶ ἡ ἐτέρα αὐτῷ θυγάτηρ
 3 „ἐν ἁγίῳ πνεύματι πολιτευσαμένη, ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἀναπαύεται· ἔτι δὲ καὶ
 „Ἰωάννης ὁ ἐπὶ τὸ στηθος τῷ Κυρίῳ ἀναπεσὼν, ὃς ἐγενήθη ἱερεὺς τὸ 15
 „πέταλον πεφορηκὸς, καὶ μάρτυς καὶ διδάσκαλος· ἔτος ἐν Ἐφέσῳ κεκοί-
 4 „μηται· ἔτι δὲ καὶ Πολύκαρπος ὁ ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐπίσκοπος καὶ μάρ-
 „τυς, καὶ Θρασίᾳς ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς ἀπὸ Εὐμενείας, ὃς ἐν Σμύρνῃ
 5 „κεκοίμηται. τί δὲ δεῖ λέγειν Σάγαριν ἐπίσκοπον καὶ μάρτυρα, ὃς ἐν
 „Λαοδικείᾳ κεκοίμηται, ἔτι δὲ καὶ Παπίριον τὸν μακάριον, καὶ Μελί- 20
 „τωνα τὸν ἐνὲχρον, τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι πάντα πολιτευσάμενον, ὃς
 „κεῖται ἐν Σύρδσει περιμέμων τὴν ἀπὸ τῶν ἑρανῶν ἐπισκοπὴν, ἐν ᾗ ἐκ
 6 „νεκρῶν ἀναστήσεται. ὅτοι πάντες ἐτήρησαν τὴν ἡμέραν τῆς τεσσαρες-
 „καιδεκάτης τῷ πάσχα κατὰ τὸ εὐαγγέλιον, μηδὲν παρεκβαίνοντες, ἀλλὰ
 „κατὰ τὸν κανόνα τῆς πίστεως ἀκολουθῶντες· ἔτι δὲ κάγω ὁ μικρότερος 25
 „πάντων ὑμῶν Πολυκράτης, κατὰ παράδοσιν τῶν συγγενῶν μου, οἷς καὶ
 „παρηκολέθησά τισιν αὐτῶν. ἑκτὰ μὲν ἦσαν συγγενεῖς μου ἐπίσκοποι,
 „ἐγὼ δὲ ὄγδοος· καὶ πάντοτε τὴν ἡμέραν ἤγαγον οἱ συγγενεῖς μου, ὅταν

5. ἤγειτο] ὡν ἤγειτο c f g i k x: ὡν om. a e h E. | 7. αὐτόν] αὐτὰς b f. | ἐκ-
 τίθεται c f g, ἐκτίθεται a e h i k E. | 9. καὶ γάρ] καὶ γάρ καὶ ex Euseb. H. E.
 III, 31 (p. 105, 34.) scripsit R. | 11. ἀναζητήσιν] ἀναζητήσιν ik Euseb. l. c.
 (p. 105, 26), „requirēt R. | Φίλιππον τὸν τῶν c f h V S* H R a, Φίλιππον τῶν (om.
 τὸν) c i k B, Φίλιππον τὸν (om. τῶν) S, Φίλιππος ὁ τῶν g, fort. recte. | 14. ἡ
 post πολ. add. a e h S V H, om. c f g i k x N S* B. | 16. πεφορηκὸς e
 (suprascripto e) S*. cf. p. 106, 2. not. | 17. ὁ add. a c f g N S V H, om. e h i k B. |
 18. Θρασίᾳς καὶ volgo: καὶ om. c i k. | Εὐμενείας ex Sophron. S* H, Εὐμενίας
 ceteri. cf. Eus. H. E. V, 16. p. 183, 20. not. | 19. Σάγαριν] Σάγγαριν N. |
 20. Παπίριον b c d f g i k x, Παπύριον a e h E, Παπύριον N. | 26. κατὰ τὴν h

„ὁ λαὸς ἤρνευε τὴν ζύμην. ἐγὼ ἔν, ἀδελφοί, ἐξήκοντα πέντε ἔτη ἔχων 7
 „ἐν Κυρίῳ, καὶ συμβεβληκὸς τοῖς ἀπὸ τῆς οἰκουμένης ἀδελφοῖς, καὶ
 „πᾶσαν ἀγίαν γραφὴν διεληλυθὼς, οὐ πτόρομαι ἐπὶ τοῖς καταπληρσο-
 „μένοις. οἱ γὰρ ἐμὲ μείζονες εἰρήκασιν „πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον
 5 „ἢ ἀνθρώποις.“ τούτοις ἐπιφέρει περὶ πάντων γράφων τῶν συμπαρόν- 8
 „των αὐτῷ καὶ ὁμοδοξούντων ἐπισκόπων ταῦτα λέγων· „ἔδυσάμην δὲ τῶν
 „ἐπισκόπων τῶν συμπαρόντων μνημονεύσαι, ἔς ὑμεῖς ἡξιώσατε μετακλη-
 „θῆναι ἐπ’ ἐμῇ, καὶ μετεκαλεσάμην· ὥν τὰ ὀνόματα ἔαν γράψω, πολλὰ
 „πλήθη εἰσίν. οἱ δὲ ἰδόντες τὸν μικρόν με ἄνθρωπον συνηυδόκησαν τῇ
 10 „ἐπιστολῇ, εἰδότες ὅτι εἰκὴ πολλὰς ἐκ ἤνεγκα, ἀλλὰ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ πάν-
 „τοτε πεπολίτευμαι.“ ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν τῆς Ῥωμαίων προεστώης Βίκτωρ 9
 ἀθρόως τῆς Ἀσίας πάσης ἅμυ ταῖς ὁμόροις ἐκκλησίαις τὰς παροικίας
 ἀποτέμνειν, ὡς ἂν ἐτεροδοξέας, τῆς κοινῆς ἐνώσεως πειρᾶται, καὶ στη-
 λιτεύει γε διὰ γραμμάτων, ἀκοινωνήτης πάντας ἄρδην τὸς ἐκείσε ἀνα-
 15 κηρύττων ἀδελφοί. ἀλλ’ οὐ πᾶσι γε τοῖς ἐπισκόποις ταῦτ’ ἡρέσκετο. 10
 ἀντιπαρκαλεύονται δὴτα αὐτῷ, τὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρὸς τὸς πλη-
 σίον ἐνώσεώς τε καὶ ἀγάπης φρονεῖν. φέρονται δὲ καὶ αἱ τέτων φωναί,
 πληκτικώτερον καθαπτομένων τῷ Βίκτωρι. ἐν οἷς καὶ ὁ Εἰρηναῖος ἐκ 11
 προσώπου ὡς ἡγεῖτο κατὰ τὴν Γαλλίαν ἀδελφῶν ἐπιστεῖλαι, παρίσταται
 20 μὲν τῷ δεῖν ἐν μόνῃ τῇ τῆς κυριακῆς ἡμέρῃ τὸ τῆς τῷ Κυρίῳ ἀναστά-
 σιως ἐπιτελεῖσθαι μυστήριον, τῷ γε μὴν Βίκτωρι προσηκόντως, ὡς μὴ
 ἀποκόπτοι ὅλας ἐκκλησίας Θεοῦ, ἀρχαίον ἔθον· παραδόσιν ἐπιτηροῦσας,
 πλεῖστα ἔτερα παραινέει, καὶ αὐτοῖς ῥήμασι τάδε ἐπιλέγων· „ὅδε γὰρ μόνον 12
 „περὶ τῆς ἡμέρας ἐστὶν ἡ ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῇ εἰδὲς αὐτῇ
 25 „τῆς νηστείας. οἱ μὲν γὰρ οἶονται μίαν ἡμέραν δεῖν αὐτὸς νηστεύειν,
 „οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ καὶ πλείονας· οἱ δὲ τεσσαράκοντι ὥρας ἡμερινάς

1. ἤρνευε *ab cef h i r z B* (qui „aufert“) *VS^a HB*, ἤρνει *d*, ἤρνει *b* (anoc. m.)
c (in marg.) *i* (a soc. m.) *k S*. | 4. εἰρήκασιν — *Act. 5, 29*. | 9. ἰδόντες *ae gh E*,
εἰδόντες cf ik z RN. | 13. ὡς ἂν *ef ik z*, ὡς *ae gh E*. | 14. πάντας ἄρδην *ef gh ik z B*,
ἄρδην πάντας ae h SVH. | 17. *z* add. *ef gh ik B*, om. *ae SVH*. | 20. τῷ *g V^a B*,
τὸ ceteri. cf. ind. v. *παρίστασθαι*. | 23. καὶ om. *f ik*. post αὐτοῖς *volgo additur*
δὲ, quod om. *ef ik z*. | ἐπιλέγων — *Iren. fragm. p. 340 Musa*. | 26. οἱ δὲ τε-
σσαράκοντα de lectionis discrepantia hac adnotavit *B*: „post *τεσσαράκοντα* inter-
 pungunt *Christophorus*, *Savilius*, *Strothius*, [*Weizelius* de fest. pasch. p. 93],
 praecunte *Rufino*, nulla codicium auctoritate. totum locum οἱ δὲ — αὐτῶν uno
 tenore sine interpunctione exhibent *cf*, virgulam post οἱ δὲ, item post *νικημερινάς*
 ponunt *a S*, eandem post ὥρας ponunt *bd*.“ Codicem *Dresdensen* (*x*) inde a ver-
 bis οἱ μὲν γὰρ οἶονται usque ad τὴν ἡμέραν αὐτῶν cum textu *Valesiano* vel *Hei-*
nicheniano, quem eundem et nos retinimus, ad singula verba consentire, testatur

- 13 „τε καὶ νυκτερινὰς συμματρῶσι τὴν ἡμέραν αὐτῶν. καὶ τοιαύτη μὲν ποι-
 „κλίᾳ τῶν ἐπιτηρέωντων οὐ νῦν ἐφ' ἡμῶν γεγενυῖα, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρό-
 „τερον ἐπὶ τῶν πρὸ ἡμῶν, τῶν παρὰ τὸ ἀκριβές, ὡς εἰκὸς, κρατάντων
 „τὴν καθ' ἀπλότητα καὶ ἰδιωτισμὸν συνήθειαν εἰς τὸ μετέπειτα πεποιη-
 „κότων. καὶ ὕδεν ἔλαττον πάντες ὅτοι εἰρήνευσάν τε καὶ εἰρηνεύομεν 5
 „πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἡ διαφωνία τῆς νηστείας τὴν ὁμόνοιαν τῆς πίστεως
 14 „συνίστησι.“ τότε τοῖς καὶ ἱστορίαν προστίθουσιν, ἣν οἰκίως παραθήσομαι,
 „τῶν ἔχουσιν τὸν τρόπον.“ ἐν οἷς καὶ οἱ πρὸ Σωτῆρος πρεσβύτεροι οἱ
 „προστυντες τῆς ἐκκλησίας ἕς σὺ νῦν ἀφηγῇ, Ἀνίκητος λέγομεν καὶ
 „Πίον, Ὑγινόν τε καὶ Τίλεσφόρον καὶ Ξύστον, ὅτε αὐτοὶ ἐτήρησαν, ὅτε 10
 „τοῖς μετ' αὐτῶν ἐπέτρεπον, καὶ ὕδεν ἔλαττον αὐτοὶ μὴ τηρῶντες εἰρή-
 „νευσεν τοῖς ἀπὸ τῶν παροικιῶν, ἐν αἷς ἐτηρεῖτο, ἐρχομένοις πρὸς αὐτούς.
 15 „καὶ τοι μᾶλλον ἐναντίον ἦν τὸ τηρεῖν τοῖς μὴ τηροῦσι. καὶ ὕδ' ποτε
 „διὰ τὸ εἶδος τῦτο ἀπεβλήθησάν τινες, ἀλλ' αὐτοὶ μὴ τηρῶντες οἱ πρὸ
 „σὺ πρεσβύτεροι τοῖς ἀπὸ τῶν παροικιῶν τηροῦσιν ἐπεμπον εὐχαριστίαν. 15
 16 „καὶ τῷ μακαρίῳ Πολυκάρπῳ ἐπιδημήσαντος τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνίκητῳ, καὶ
 „περὶ ἄλλων τινῶν μικρὰ σχόντες πρὸς ἀλλήλους εὐθύς εἰρήνευσαν, περὶ
 „τῶν τῷ κεφαλαίῳ μὴ φιλεριστήσαντες εἰς ἑαυτούς. ὅτε γὰρ ὁ Ἀνίκητος
 „τὸν Πολύκαρπον πείσαι ἰδύνατο μὴ τηρεῖν, ὅτε μετὰ Ἰωάννη τῷ μα-
 „θητῷ τῷ Κερῖν ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων, οἷς συνδιέτριψεν, 20
 „αἰεὶ τετηρηκότα, ὅτε μὴν ὁ Πολύκαρπος τὸν Ἀνίκητον ἔπεισε τηρεῖν,
 „λέγοντα τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτοῦ πρεσβυτέρων ὀφείλειν κατέχειν.
 17 „καὶ τότε ὅτως ἔχοντων ἐκοινωνήσαν ἑαυτοῖς, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρε-
 „χώρησεν ὁ Ἀνίκητος τὴν εὐχαριστίαν τῷ Πολυκάρπῳ κατ' ἐντροπὴν
 „δηλονότι, καὶ μετ' εἰρήνης ἀπ' ἀλλήλων ἀπηλλάγησαν, πάσης τῆς ἐκ- 25
 18 „κλησίας εἰρήτην ἔχοντων καὶ τῶν τηρέωντων καὶ τῶν μὴ τηρέωντων.“ καὶ
 ὁ μὲν Εἰρηναῖος φερώνυμος τις ὢν τῇ προσηγορίᾳ, αὐτῷ τε τῷ τρόπῳ

Gersdörffus Ep. crit. p. xvi. Varias de loco vexatissimo interpretum conjecturas exposuit Heinichenius Exc. VII (Tom. III. p. 377—386), cuius ego sententiam ceterorum opinionibus praeferendam esse arbitror. | 1. τε post ὥρας ponunt vSa Weisel (l. c. p. 93), om. aeS. | post νυκτερινὰς add. aīc m Grut. Cast. | τὴν ἡμέραν] τῇ ἡμέρᾳ conj. Gieseler hist. eccl. (ed. IV) I, 1, p. 240. | 3. τῶν παρὰ] τῶν om. h. | 8. ἐν οἷς] add. aegikNSBH^hK (p. 248), om. bcdfhEVS^aH. | 9. οὐ add. cefgikNRB, om. ahSVHS^a. | 11. αὐτῶν egikR Massuet R^aB, αὐτοῖς abcdhNSVH. | 13. τοῖς] ἐν τοῖς marg. librorum Turnebi, Moraei et Gruteri. | 16. τῇ Ῥώμῃ cfikVH, ἐν Ῥώμῃ aeghNSS^a, ἐν τῇ Ῥώμῃ B. Cf. ind. v. ἐπιδημεῖν. | 18. εἰς cefgikBH^h, πρὸς ahNSVHS^a. | 26. καὶ post ἔχοντων om. aegNSS^aH. | καὶ τῶν μὴ] τῶν om. acNSS^aH.

εἰρηνοποιός, τοιαῦτα ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης παρεκάλει τε καὶ ἐπρέσβευεν. ὁ δ' αὐτὸς οὐ μόνον τῷ Βίκτορι, καὶ διαφόροις δὲ πλείστοις ἄρχουσιν ἐκκλησιῶν τὰ κατὰλληλα δι' ἐπιστολῶν περὶ τῷ κεκινημένῳ ζητήματος ὁμίλει.

5

C A P. 25.

Ὅπως τοῖς πᾶσι μὲν ψῆφος περὶ τοῦ πάσχη συντηφωθήθῃ.

(Nic. H. E. IV, 36.)

Οἱ γε μὴν ἐπὶ Παλαιστίνης, ὅς ἀρτίως διεληλύθαμεν, ὃ τε Νάρκισσος καὶ Θεόφιλος, καὶ σὺν αὐτοῖς Κάσσιος τῆς κατὰ Τύρον ἐκκλησι-
 10 αῖας ἐπίσκοπος, καὶ Κλᾶρος τῆς ἐν Πτολεμαίδι, οἱ τε μετὰ τούτων συνελθύντες περὶ τῆς κατελθούσης εἰς αὐτὴς ἐκ διαδοχῆς τῶν ἀποστόλων περὶ τῷ πάσχα παραδόσεως πλείστα διειλιγότες, κατὰ τὸ τέλος τῆς γραφῆς αὐτοῖς ῥήμασιν ἐπιλέγουσι ταῦτα· „τῆς δ' ἐπιστολῆς ἡμῶν πειρά-
 „θῆτε κατὰ πάσαν ἐκκλησίαν ἀντίγραφα διαπέμψασθαι, ὅπως μὴ ἔνοχοι
 15 „ὦμεν τοῖς ῥηδίως πλανῶσιν ἐαυτῶν τὰς ψυχάς. δηλῶμεν δὲ ὑμῖν, ὅτι
 „τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔγχεσιν, ἥπερ καὶ ἡμεῖς. παρ' ἡμῶν
 „γὰρ τὰ γράμματα κομίζεται αὐτοῖς καὶ ἡμῖν παρ' αὐτῶν, ὥστε σιμ-
 „φώνως καὶ ὁμῶς ἄγειν ἡμᾶς τὴν ἁγίαν ἡμέραν.“

C A P. 26.

20

Ὅσα τῆς Εἰρηναίου φιλονικίας καὶ εἰς ἡμᾶς κατήλθεν.

Ἀλλὰ γὰρ πρὸς τοῖς ἀποδοθεῖσιν Εἰρηναίῳ συγγράμμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς φέρεται τις αὐτῷ πρὸς Ἕλληνας λόγος συντομωτάτος καὶ τὰ μάλιστα ἀναγκαιοτάτος, περὶ ἐπιστήμης ἐπιγεγραμμένος· καὶ ἄλλος ὃν ἀνατίθεικεν Ἀδελφῷ, Μαρκιανῷ τῷτομα, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ ἀποστολικοῦ
 25 κηρύγματος· καὶ βιβλίον τι διαλέξεων διαφόρων, ἐν ᾧ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς καὶ τῆς λεγομένης Σοφίας Σολομῶντος μνημονεύει, ῥητά τινα ἐξ αὐτῶν παραθέμενος. καὶ τὰ μὲν εἰς ἡμετέραν ἰλθόντα γνώσιν τῶν Εἰρηναίῳ τοσαῦτα. Κομόδῳ δὲ τὴν ἀρχὴν ἐπὶ δέκα καὶ τρισὶν ἔτεσι καταλύσαντος αὐτοκράτορος Σεβήρου οὐδ' ὅλοις μηνσὶν ἔξ μετὰ τὴν Κομόδου
 30 τελευτὴν Περτινίκος διαγενομένην κριτεῖ.

2. μόνον] μόνον αερxSH. | καὶ — δι] ἀλλὰ καὶ mNS^a Z. at cf. p. 308, 12. | 10. μετὰ] κατὰ H otto typ. | 14. ἐκκλησίαν cfh NVS^a H, παροικίαν aeikSB. | 17. γὰρ cdfghikNVS^a HB, δι aeS, te b. | 24. ἐπίδειξιν] ἀπόδειξιν conj. V^a. | 26. Σοφ. Σολ. cfikVH, Σολ. Σοφ. aegh NSS^a B. Exhibit Σολομῶντος omnes praeter h, in quo Σολομῶντος. | 27. τῶν cfhikVHB, τῷ aegSS^a. | 29. Σεβήρος afgHE, Σιήρος c, Σιῆρος oi.

C A P. 27.

Ὅσα καὶ τῶν λοιπῶν τῶν τηλικίδε συγγραμμάτων.

(Nic. H. E. IV, 55.)

Πλεῖστα μὲν ὤν παρὰ πολλοῖς εἰσέτι νῦν τῶν τότε σώζεται πα-
λαιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ἐναρέτε σπουδῆς ὑπομνήματα· ὧν γε 5
μὴν αὐτοὶ διγνώμεν, εἴη ἂν τὰ Ἑρακλείου εἰς τὸν Ἀπόστολον, καὶ τὰ
Μαξίμου περὶ τῷ πολυθρηλῆτι παρὰ τοῖς αἰρεσιώταις ζητήματος, τῷ πόθειν
ἢ κακία, καὶ περὶ τῷ γεννητῇ ἐπάρχειν τῇν ὕλην· τὰ τε Κανδίδου εἰς
τῇν ἐξαήμερον, καὶ Ἀπίωνος εἰς τῇν αὐτὴν ὑπόθεσιν· ὁμοίως Σίξτου περὶ
ἀναστάσεως, καὶ ἄλλη τις ὑπόθεσις Ἀραβιανῷ, καὶ μυρίων ἄλλων, ὧν 10
διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἀφορμὴν ἢ οἶόν τε ὅτε τὸς χρόνους παραδύναι
γραφῇ, ὅθ' ἱστορίας μνήμην ὑποσημηνῆσθαι. καὶ ἄλλων δὲ αλείπτων, ὧν
ὅδὲ τὰς προσηγορίας καταλίγειν ἡμῖν δυνατόν, ἤλθοι εἰς ἡμᾶς λόγοι
ὀρθοδόξων μὲν καὶ ἐκκλησιαστικῶν, ὥς γε δὴ ἡ ἐκάστη παραδείκνυνται τῆς
θείας γραφῆς ἐρμηνεία, ἀδύλων δὲ ὅμως ἡμῖν, ὅτι μὴ τῇν προσηγορίαν 15
ἐπάγεται τῶν συγγραψαμένων.

C A P. 28.

Περὶ τῶν τῇν Ἀρτέμιονος ἀρεσιν ἐκρχῆς προβεβλημένων, οἷοι τε τὸν τρόπον
γεγόναι, καὶ ὅπως τὰς ἀγίας γραφὰς διαφθεῖραι τιτολημῆκασιν.

(Nic. H. E. IV, 21.)

20

- 1 Τύτων ἐν τινος σπαδάσματι κατὰ τῆς Ἀρτέμιονος αἰρέσεως πεπο-
νημένον, ἦν αὐθις ὁ ἐκ Σαμοσάτων Παῦλος ὁ καθ' ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι
πειριῇται, φέρεται τις διήγησις, ταῖς ἐξεταζομέναις ἡμῖν προσήκοντα ἰστο-
2 ρίαις. τῇν γάρ τοι δεδηλωμένην αἵρεσιν, ψιλὸν ἄνθρωπον γενέσθαι τὸν
Σωτῆρα θάσκυσαν, οὐ πρὸ πολλῷ πεωτερισθεῖσαν διενθύνων, ἐπειδὴ 25
σεμνύνειν αὐτὴν ὥσάν ἀρχαίαν οἱ ταύτης ἤθελον εἰσηγηταὶ, πολλὰ καὶ
ἄλλα εἰς ἔλεγχον αὐτῶν τῆς βλασφημίας ψευδοπροφητείας παραθεῖς ὁ λόγος
3 ταῦτα κατὰ λέξιν ἱστορεῖ· „φασὶ γὰρ τὸς μὲν προτέρους ἅπαντας καὶ
„αὐτοὺς τὸς ἀποστόλους παρειληφέναι τε καὶ δεδιδασχέναι ταῦτα, ἃ νῦν
„ἔτσι λίγυσι, καὶ τετηρηῆσθαι τῇν ἀλήθειαν τῷ κηρύγματος μέχρι τῶν χρόνων 30
„τῶν Βίκτορος, ὃς ἦν τρισκαίδέκατος ἀπὸ Πέτρου ἐν Ῥώμῃ ἐπίσκοπος, ἀπὸ
4 „δὲ τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ Ζεφυρίῳ παρακεχαράχθαι τῇν ἀλήθειαν. ἦν δ'
„ἂν τευχὸν πιθανὸν τὸ λεγόμενον, εἰ μὴ πρῶτον μὲν ἀντίπαιπτον αὐτοῖς

6. αὐ] om. V H. | 7. πολυθρηλῆτα cfik, πολυθρηλῆτα agh E. | 21. πεπο-
νημένων h. | 22. ὁ πρὸ Παῦλος add. cfik, om. vulgo. | 24. τοι om. aegh S. |
30. τῶν χρόνων τῶν Βίκτορος cfikx, τῶν Βίκτορος χρ. aegh E.

- „αἱ θεῖαι γραφαί. καὶ ἀδελφῶν δέ τινων ἐστὶ γράμματα πρεσβύτερα
 „τῶν Βίκτορος χρόνων, ἃ ἐκεῖνοι πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ
 „πρὸς τὰς τότε αἱρέσεις ἔγραψαν, λέγω δὲ Ἰουστίνῃ καὶ Μιλτιάδῃ καὶ
 „Τατιανῇ καὶ Κλήμεντος καὶ ἐτέρων πλειόνων, ἐν οἷς ἅπασι θεολο-
 5 „γεῖται ὁ Χριστός. τὰ γὰρ Εἰρηναίῳ τε καὶ Μελέτιωνος καὶ τῶν λοι- 5
 „πῶν τίς ἄγροεῖ βιβλία, θεὸν καὶ ἄνθρωπον καταγγέλλοντα τὸν Χριστόν;
 „ψαλμοὶ δὲ ὅσοι καὶ φῦλαι ἀδελφῶν ἀπ' ἀρχῆς ὑπὸ πιστῶν γραφεῖσιν
 „τὸν λόγον τῷ θεῷ τὸν Χριστὸν ὑμνεῖσι θεολογῶντες! πῶς ἂν ἐκ τοσού- 6
 „των ἑτῶν καταγγελλομένῃ τῇ ἐκκλησιαστικῇ φρονήματος ἐνδέχεται τὸς
 10 „μέχρι Βίκτορος ὕτως, ὡς ἔτσι λέγουσι, κεκηρυχέναι; πῶς δὲ ἔκ αἰδῶνται
 „ταῦτα Βίκτορος καταπενδῆσθαι, ἀκριβῶς εἰδότες, ὅτι Βίκτωρ Θεόδο-
 „τὸν τὸν σκυτεῖα, τὸν ἀρχηγὸν καὶ πατέρα ταύτης τῆς ἀρνησιθεῖς ἀπο-
 „στασίας, ἀπεκήρυξε τῆς κοινωνίας, πρῶτον εἰπόντα ψιλὸν ἄνθρωπον
 „τὸν Χριστόν; εἰ γὰρ Βίκτωρ κατ' αὐτὸς ὕτως ἐφρόνει, ὡς ἡ τέτων
 15 „διδάσκει βλασφημία, πῶς ἂν ἀπέβαλλε Θεόδοτον τὸν τῆς αἱρέσεως ταύ-
 „της εὐρετήν;“ καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Βίκτορα τοιαῦτα. τέτις δὲ ἔτισι 7
 „δέκα προστάτος τῆς λειτουργίας διάδοχος καθίσταται Ζεφνρίνος, ἀμφὶ
 „τὸ ἑνατον τῆς Σεβήρῃ βασιλείας ἔτος. προστίθῃσι δὲ ὁ τὸ προειρημένον
 „συντάξας περὶ τῷ κατάρξαντος τῆς δηλωθείσης αἱρέσεως βιβλίον καὶ
 20 „ἄλλην κατὰ Ζεφνρίνον γενομένην πράξιν, ὡδὲ πως αὐτοῖς ῥήμασι γράφων·
 „ὑπομνήσω γυν πολλὰς τῶν ἀδελφῶν πράγμα ἐφ' ἡμῶν γεγόμενον, ὃ 8
 „νομίζω ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγεγόνει, τυχὸν ἂν κἀκεῖνης ἐνεθέησε. Νατά-
 „λιος ἦν τις ὁμολογητῆς, οὐ πάλαι, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἡμετέρων γεγόμενος
 „καιρῶν. ἔτος ἡπατήθη ποτὲ ὑπὸ Ἀσκληπιοδότῃ καὶ ἐτέρῃ Θεοδότῃ 9
 25 „τινὸς τραπέζῃ. ἦσαν δὲ ἔτσι ἄμφω Θεοδότῃ τῷ σκυτεῖως μαθηταί,
 „τῷ πρῶτῃ ἐπὶ ταύτῃ τῇ φρονήσει, μᾶλλον δὲ ἀφροσύνῃ, ἀφορισθέντος
 „τῆς κοινωνίας ὑπὸ Βίκτορος, ὡς ἔφην, τῷ τότε ἐπισκόπῃ. ἀνεπαίσθη 10
 „δὲ ὁ Νατάλιος ὑπ' αὐτῶν, ἐπὶ σαλαρίῳ ἐπισκοπος κληρωθῆναι ταύτης
 „τῆς αἱρέσεως, ὥστε λαμβάνειν παρ' αὐτῶν μηνιαῖα δηνάρια ἑκατὸν
 30 „πεντήκοντα. γεγόμενος ἂν σὺν αὐτοῖς δι' ὁραμάτων πολλάκις ἐνεθε- 11
 „τεῖτο ὑπὸ τῷ Κυρίῳ. ὁ γὰρ εὐσπλαγχνος θεὸς καὶ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς

2. καὶ post ἐκεῖνοι add. *hikB*, om. *acefgNSVHS*. | 11. Θεόδοτον τὸν
 om. *cfgikNB*, τὸν om. Θεόδ. *achSVHS*. | 15. ἀπέβαλλε] ἀπίβαλλε *gikN*. |
 16. τοιαῦτα *efhE*, τοσαῦτα *aeigik*. | 18. ἑνατον *cefB*, ἑννατον *aghiKSVHS*. |
 Σεβήρῃ *ahikE*, Συνήρῃ *cfg*, Σεθῇ *e*. | 24. Ἀσκληπιοδότῃ] Ἀσκληπιάδῃ *g* Theo-
 doret. (Haer. Fab. II, 5.) *N*. | 28. κληρωθῆναι *bcdfhiketVSHB*, κληθῆναι
aeGRS.

- „Χριστὸς ἐκ ἐβέλετο ἔξω ἐκκλησίας γεγόμενον ἀπολίσθαι μάρτυρα τῶν
 12 „ιδίων παθῶν. ἐπεὶ δὲ ῥαθυμότερον τοῖς ὁράμασι προσῆλθε, δεικνύ-
 „μενος τῇ τε παρ' αὐτοῖς πρωτοκαθεδρίᾳ καὶ τῇ πλείστας ἀπολλύσῃ
 „αἰσχροκαρδίᾳ, τελευταῖον ὑπὸ ἀγίων ἀγγέλων ἡμασιγῶθη, δι' ὅλης τῆς
 „συκτὸς οὐ σμικρῶς αἰκισθεὶς, ὥστε ἰωθεν ἀναστῆναι, καὶ ἐνδυσάμενος 5
 „σάκκον καὶ σποδὸν καταπασάμενος μετὰ πολλῆς σπαδῆς καὶ δακρύνων
 „προσπεσεῖν Ζεφυρίῳ τῷ ἐπισκόπῳ, κυλιόμενος ὑπὸ τὰς πόδας ἢ μόνον
 „τῶν ἐν κλήρῳ, ἀλλὰ καὶ τῶν λαϊκῶν, συγχέαι τε τοῖς δάκρυσιν τὴν
 „εὐσπλαγχνον ἐκκλησίαν τῇ ἐλεήμονος Χριστοῦ πολλῇ τε τῇ θεήσει χρη-
 „σάμενος, δειξάντά τε τὰς μώλωπας ὧν εἰλήφει πληγῶν μόλις κοινοῦση- 10
 13 „θῆναι.“ τούτοις ἐπισυναψώμεν καὶ ἄλλας περὶ τῶν αὐτῶν τῇ αὐτῇ
 „συγγραφῇως φωνάς, τῶτον ἔχσας τὸν τρόπον· „γραφὰς μὲν θείας ἀφό-
 „βως ῥιραδιεργήκασιν, πίστεως τε ἀρχαίας κατόνα ἡθετήκασιν, Χριστὸν
 „δὲ ἡγητόκασιν, οὐ τί αἱ θεῖαι λήγουσι γραφαὶ ζητοῦντες, ἀλλ' ὅποιον
 „σχῆμα συλλογισμῇ εἰς τὴν τῆς ἀθιότητος σύστασιν εὐρεθῇ, φιλοπόνως 15
 „ἀσκούντες· καὶ αὐτοῖς προτείνη τις ῥητὸν γραφῆς θεϊκῆς, ἐξετάζουσι,
 „πότερον συνημμένον ἢ διεγυμμένον δύναται ποιῆσαι σχῆμα συλλογισμῇ.
 14 „καταλιπόντες δὲ τὰς ἀγίας τῇ θεῇ γραφὰς γεωμετρίαν ἐπιτηδεύουσιν,
 „ὥσας ἐκ τῆς γῆς ὄντες καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλῶντες, καὶ τὸν ἀνωθεν ἐρχό-
 „μενον ἀγνοῶντες. Εὐκλείδης γὰρ παρὰ τισιν αὐτῶν φιλοπόνως γεωμε- 20
 „τρεῖται, Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Θεόφραστος θαυμάζονται, Γαληνὸς γὰρ
 15 „ἴσως ὑπὸ τινων καὶ προσκυνεῖται. οἱ δὲ ταῖς τῶν ἀπίστων τέχναις εἰς
 „τὴν τῆς αἰρέσεως αὐτῶν γνώμην ἀποχρώμενοι, καὶ τῇ τῶν ἀθείων
 „πανουργίᾳ τὴν ἀπλὴν τῶν θείων γραφῶν πίστιν καπηλεύοντες, ὅτι μὴδὲ
 „ἐγγὺς πίστεως ὑπάρχεισι, τί δεῖ καὶ λέγειν; διὰ τῶτο ταῖς θείαις γρα- 25
 16 „φαῖς ἀφόβως ἐπέβαλον τὰς χεῖρας, λίγοντες αὐτάς διωρθωκέναι. καὶ
 „ὅτι τῶτο μὴ καταψευδόμενος αὐτῶν λέγω, ὁ βέλομενος δύναται μαθεῖν.
 „εἰ γὰρ τις θελήσει συγκομίσας αὐτῶν ἐκάστη τὰ ἀντίγραφα ἐξετάζειν
 „πρὸς ἄλληλα, κατὰ πολὺ ἂν εὖροι διαφωνήντα. ἀσύμφορα γὰρ ἔσται
 17 „τὰ Ἀσκληπιάδῃ τοῖς Θεοδότῃ. πολλῶν δὲ ἔστιν εὐπορησαί, διὰ τὸ 30
 „φιλοτιμῶς ἐγγεγράφθαι τὰς μαθητὰς αὐτῶν τὰ ὑφ' ἐκάστου αὐτῶν, ὡς
 „αὐτοὶ καλῶσι, καταρθωμένα, τυτέστιν ἡφανισμένα. πάλιν δὲ τέτοις τὰ
 „Ἐρμοφίλῃ οὐ συνάδει. τὰ γὰρ Ἀπολλωνίδῃ ἰδὲ αὐτὰ ἑαυτοῖς ἔστι

2. παθῶν] παθημάτων h. | 8. post ἐν add. τῷ α ε S V H, om. c f g h i k B H b. |
 13. τὰ c f i k, δι' α ε g h E. | 15. θεότητος h. | ούσαντων εἰρ. c g i k, εἰρ. ούστ. a c h E. |
 30. Ἀσκληπιάδῃ] Ἀσκληπιοδότῃ k v N R S a. | 33. Ἀπολλωνίδῃ g B N Theodoret.
 (haer. fab. II, 5.) V* S* H R* B, Ἀπολλωνιάδῃ h i k, Ἀπολλωνίῃ a b c d e f S V.

„σύνφωνα. ἔνεστι γὰρ συγκρίναι τὰ πρότερον ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα
 „τοῖς ὕστερον πάλιν ἐπιδιαστραφεῖσι, καὶ εὖρεῖν καταπολὺ ἀπρόδοτα.
 „ὅσης δὲ τόλμης ἐστὶ τῷτο τὸ ἀμάρτημα, εἰκὸς μὴδὲ ἐκείνης ἀγνοεῖν. 18
 „ἣ γὰρ οὐ πιστεύουσιν ἀγίῳ πνεύματι λελέχθαι τὰς θείας γραφάς, καὶ
 5 „εἰσὶν ἄπιστοι, ἣ ἑαυτὰς ἡγῶνται σοφωτέρας τῷ ἀγίῳ πνεύματι ὑπάρχειν,
 „καὶ τί ἕτερον ἢ δαιμονῶσιν. ἔδὲ γὰρ ἄρνησασθαι δύνανται ἑαυτῶν
 „εἶναι τὸ τόλμημα, ὅποταν καὶ τῇ αὐτῶν χειρὶ ἦ γεγραμμένα, καὶ παρ'
 „ὧν κατηχήθησαν, μὴ τοιαύτας παρελάβον τὰς γραφάς, καὶ δεῖξαι ἀντί-
 „γραφα, ὅθεν αὐτὰ μετεγράψαντο, μὴ ἔχουσιν. ἔτιοι δὲ αὐτῶν ἔδὲ παρα- 19
 10 „χαράσσειν ἡξίωσαν αὐτάς, ἀλλ' ἀπλῶς ἀρνησάμενοι τὸν τε νόμον καὶ
 „τοὺς προφῆτας, ἀνόμον καὶ ἀθέου διδασκαλίας προφάσει χάριτος εἰς
 „ἔσχατον ἀπωλείας ὀλεθρον κατωλίσθησαν. καὶ ταῦτα μὲν τῷτον ἱστο-
 „ρήσθω τὸν τρόπον.

Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγῳ πέμπτε τέλος.

1. αὐτῶν] αὐτῶν Christophors. Savil. de conj. | 12. ἱστορήσθω cdfi H B, ἱστορίσθω abegh k S V S^a.

Ε Τ Σ Ε Β Ι Ο Υ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἑκκκλησιαστικῆς ἱστορίας

Λόγος ε.

C A P. 1.

5

Περὶ τοῦ κατὰ Σεβήρον διωγμοῦ.

(Nic. H. E. V, 2.)

Ὡς δὲ καὶ Σεβήρος διωγμὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκίνει, λαμπρὰ
μὲν τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀθλητῶν κατὰ πάντα τόπον ἀπετελεῖτο μαρ-
τύρια, μάλιστα δ' ἐπλήθυνεν ἐπ' Ἀλεξανδρείας, τῶν ἀπ' Αἰγύπτου καὶ 10
Θηβαίδος ἀπάσης ἀριστίσθην αὐτόθι ὥσπερ ἐπὶ μέγιστον ἀθλητῶν θεοῦ
παραπεμπομένων στάδιον, διὰ καρτερικωτάτης τε ποικίλων βασάνων καὶ
θανάτου τρόπων ὑπομονῆς τῶν παρὰ θεῷ στεφάνους ἀναδεμνούντων. ἐν οἷς
καὶ Λεωνίδης ὁ λεγόμενος Ὁριγένης πατήρ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς νύον
κομιδῇ καταλείπει τὸν παῖδα, ὃς δὲ ὁποίας εἴς ἐκείνη περὶ τὸν θεῖον 15
λόγον προαιρέσεως ἦν, ἐκ ἡκαιρον διὰ βραχείων διελθεῖν, τῷ μάλιστα
πολὺν εἶναι παρὰ τοῖς πολλοῖς τὸν περὶ αὐτῷ βεβοημένον λόγον.

C A P. 2.

Περὶ τῆς Ὁριγένους ἐκ παιδὸς ἀσκήσεως.

(Nic. H. E. V, 3.)

20

1 Πολλὰ μὲν ἔν ἃν τις εἴποι, τὸν βίον τῷ ἀνδρὶ ἐν σχολῇ παρα-
δῆναι διὰ γραφῆς πειρώμενος, δέοιτο δ' ἂν καὶ ἰδίας ὑποθέσεως ἢ περὶ
αὐτὰ σύνταξις. ὅμως δ' ἡμεῖς ἐπὶ τῷ παρόντος ἐπιτεμνόμενοι τὰ πλεῖστα
διὰ βραχείων ὡς οἷον τε ὀλίγα ἅττα τῶν περὶ αὐτὸν διελευσόμεθα, ἐκ

8. Σεβήρος *cg*, Σεπήρος *c*. | 9. post ἀθλητῶν add. ἐν ἀπάσει ταῖς ἐκκλη-
σίαις *cfk V H*, om. *a e g h i S S B*. | 11. ἀπάσης add. *C*, om. *V*. | ἀθλητῶν ponunt
post μέγιστον *a e g h i k B*, post ἀπάσης *a c f* (in quo ἀριθμητῶν) *S V S H*. Jun-
genda sunt μέγιστον ἀθλητῶν θεῷ στάδιον. | 12. τε | τε καὶ *h*. | 13. θεῷ *cf i k*,
θεῷ *a e g h E*. | 23. ἐπιτεμνόμενοι *a c e h E*, ἐπιτεμνόμενοι *g i k*, ἐπιτεμνόμενοι *f*.

τῶν ἐπιστολῶν καὶ ἱστορίας τῶν καὶ εἰς ἡμᾶς τῷ βίῳ πεφυλαγμένων
 αὐτὰ γνωρίμων τὰ δηλέμενα φέροντες. Ὀριγένης καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ὡς 2
 εἶπεν σπαργάνων ἀξιοσημειώμεντά μοι εἶναι δοκεῖ. δέκατον μὲν γὰρ εἰπεῖν
 Σεβήρος τῆς βασιλείας ἔτος, ἤγειτο δὲ Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς λοιπῆς
 5 Αἰγύπτου Λαῖτος, τῶν δὲ αὐτόθι παροικιῶν τὴν ἐπισκοπὴν νεωστὶ τότε
 μετὰ Ἰουλιανὸν Δημήτριος ὑπελήφει. εἰς μέγα δὲ οὖν τῆς τοῦ διωγμοῦ 3
 πυρκαϊᾶς ἀφθίσσης, καὶ μυρίων ὅσων τοῖς κατὰ τὸ μαρτυρίῳ ἀναδου-
 μένων στεφάνοις, ἔως τοσούτος μαρτυρίᾳ τὴν Ὀριγένης ἔτι κομιδῇ παιδὸς
 ὑπάχκοτος καταῖχε ψυχὴν, ὡς ὁμοίᾳ τοῖς κινδύνοις χωρεῖν, προπερᾶν τε
 10 καὶ ὁρμᾶν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα προθυμῶς ἔχειν. ἤδη γὰρ τοι μικρὸν ὅσον αὐτῷ 4
 καὶ τὰ τῆς ἀπὸ τῆ βίᾳ ἀπαλλαγῆς οὐ πόρῳ καθίστατο, μὴ οὐκί τῆς
 θείας καὶ οὐρανοῦ προνοίας εἰς τὴν πλείστων ἀφέλειαν διὰ τῆς αὐτοῦ
 μητρὸς ἐμποδῶν αὐτῷ τῆς προθυμίας ἐνστάσης. αὕτη γὰρ τὰ μὲν πρῶτα 5
 λόγοις ἱκετεύεσα τῆς περὶ αὐτὸν μητρικῆς διαθήσεως φειδῶ λαβεῖν παρ-
 15 κᾶλει, σφοδρότερον δ' ἐπιτείναντα θεασαμένη, ὅτε γνοὺς ἅλντα τὸν
 πατέρα δεσμωτηρίῳ φυλάττεσθαι, ὅλος ἔγινετο τῆς περὶ τὸ μαρτύριον
 ὁρμῆς, τὴν πᾶσαν αὐτοῦ ἀποκρυψαμένην ἐσθῆτα οἴκοι μένειν ἀνέγκην
 ἐπέγειν. ὁ δὲ, ὡς ἔδεν ἄλλο πράττειν αὐτῷ παρῆν, τῆς προθυμίας ὑπὲρ 6
 τὴν ἡλικίαν ἐπιτεταμένης, ἐχ οἷός τε ὦν ἤριμειν, διαπίμπεται τῷ πατρὶ
 20 προτρεπτικωτάτην περὶ μαρτυρίᾳ συντάξας ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ κατὰ λέξιν
 αὐτῷ παραινεῖ λέγων· „ἔπειχε, μὴ δι' ἡμᾶς ἄλλο τι φρονήσης.“ τοῦτο
 πρῶτον τῆς Ὀριγένης παιδικῆς ἀγχινοίας καὶ περὶ τὴν θεοσεβείαν γρη-
 σιωτάτης διαθήσεως ἀνάγραφτος ἔστω τεκμήριον. καὶ γὰρ ἤδη καὶ τῶν 7
 τῆς πίστωσης λόγων οὐ σμικρὰς ἀφορμὰς καταβέβλητο, ταῖς θεαῖς γε-
 25 φαις ἐξέτι παιδὸς ἐνησκημένος. οὐ μετρίως γὰρ καὶ περὶ ταῦτα ἐπε-
 πόνητο, τῇ πατρὸς αὐτῷ πρὸς τῇ τῶν ἰγκυκλίων παιδείᾳ καὶ τέτων οὐ
 κατὰ πάρεργον τὴν φροντίδα πεποιημένος. ἐξ ἁπαντος γὰρ αὐτὸν, πρὸ 8
 τῆς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων μελέτης, ἐτήγε τοῖς ἱεροῖς ἐνασκηῖσθαι
 παιδεύμασιν, ἐμαθητοῖς καὶ ἀπαγγελίας ἡμέρας ἐκάστης αὐτὸν εἰσπρατ-
 30 τόμενος. ἐκ ἀπροαιρέτως δὲ ταῦτα ἔγινετο τῷ παιδί, ἀλλὰ καὶ ἄγαν 9

2. post αὐτὰ add. ἡμῖν cf. x. | Ὀριγένης cum praecedentibus conjungunt x. S.
 Praeterea notandum, nomen Origenis in b c d f semper scribi cum aspiratione, haud
 improbante F. a. | 3. post σπαργάνων add. ἃ ex. | 4. Σεβήρος cf. | 10. γὰρ δὲ
 cf. | 13. αὐτῷ τῆς προθυμίας] αὐτῷ τῆς προθ. g, αὐτῷ τῇ προθυμίᾳ margo libro-
 rum Moraei et Gruteri. | γὰρ] μὲν ἐν aSVH. | 20. συντάξας add. b c d f i (in
 marg.) VS. H, om. a e g h i k B. | 21. φρονήσης c. | 24. καταβέβλητο ex, κατα-
 βέβλητο volgo. | 25. ταῦτα cf. g, ταῦτας a e h i k E. | ἐπεπόνητο cf. hSVH, πεπό-
 νητο a e g i k SB. | 27. πεποιημένος] ποιημένος ac NSSa.

- προθυμότερα περὶ ταῦτα ποιεῖν, ὥς μὴδ' ἐξαρκεῖν αὐτῷ τὰς ἀπλᾶς
καὶ προχείρους τῶν ἱερῶν λόγων ἰντεύξεις, ζητεῖν δέ τι πλέον καὶ βαθυ-
τέρας ἤδη ἐξ ἐκείνου πολυπραγμονεῖν θεωρίας, ὥστε καὶ πράγματα παρή-
χειν τῷ πατρὶ, τί ἄρα ἐθέλοι δηλᾶν τὸ τῆς θεοπνεύστε γραφῆς ἀναπνεύ-
10 θανόμενος βέλημα. ἐκεῖνος δὲ τῷ μὲν δοκεῖν εἰς πρόσωπον ἐπέπληττεν 5
αὐτῷ, μὴδὲν ὑπὲρ ἡλικίαν μὴδὲ τῆς προφανῆς διανοίας παραιτέρω τι
ζητεῖν παραινῶν, ἰδίως δὲ παρ' ἑαυτῷ τὰ μεγάλα γεγηθὼς τῆς μεγίστης
ὁμολογίᾳ τῷ πάντων ἀγαθῶν αἰτίῳ θεῷ χάριν, ὅτι δὴ αὐτὸν τοιούτων
11 πατέρα γενέσθαι παιδὸς ἡξίωσεν. ἐπιστάντα δὲ ἤδη πολλάκις καθεύ-
δοντι τῷ παιδί γυμνῶσαι μὲν αὐτοῦ τὰ στήνα φασίν, ὥσπερ δὲ θείου 10
πνεύματος ἔνδον ἐν αὐτοῖς ἀφιερωμένα, φιλησαί τε σεβασμίως καὶ τῆς
εὐτεκνίας μακάριον ἑαυτὸν ἡγήσασθαι. ταῦτα καὶ ἕτερα τέτοις συγγενῇ
12 περὶ παιδα ὄντα τὸν Ὀριγένην γενέσθαι μεμημονεύουσιν. ὥς δὲ ἤδη αὐτῷ
ὁ πατὴρ μαρτυρίῃ τετελειώτο, ἔρημος ἅμα μητρὶ καὶ βραχυτέροις ἀδελ-
φοῖς τὸν ἀριθμὸν ἔξ, ἑπτακαίδέκατον οὐ πληρὲς ἔτος ἄγων, καταλεί- 15
13 πεται. τῆς γε μὴν τῷ πατρὸς περισσίᾳ τοῖς βασιλικαῖς ταμείοις ἀνα-
ληφθεῖσθαι, ἐν σπάνει τῶν κατὰ τὸν βίον χρεῶν σὺν τοῖς προσήκουσι
καταστάς, οἰκονομίας τῆς ἐκ θεοῦ καταξίεται, καὶ τυγχάνει δεξιώσεως
ὁμῇ καὶ ἀναπαύσεως παρὰ τινι πλουσιωτάτῃ μὲν τὸν βίον καὶ τὰ ἄλλα
περιφανιστάτῃ γυναικί, διαβόητόν γε μὴν ἄνδρα περιεπύσθη τῶν τότε ἐπὶ 20
τῆς Ἀλεξανδρείας αἰρεσιωτῶν τὸ γένος ἦν ἔτος Ἀρτιοχεύς· θετὸν δὲ
αὐτὸν υἱὸν εἶχεν τε σὺν ἑαυτῇ, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα περιεῖπεν ἡ δεδη-
14 λωμένη. ἀλλὰ τέτῳ γε ἐπ' ἀνάγκης ὁ Ὀριγένης συνὼν, τῆς ἐξ ἐκείνου περὶ
τῆς πίστεως ὀρθοδοξίας ἐναργῇ παρείχετο δείγματα, ὅτι δὴ μυρίαις πλήθος
διὰ τὸ δοκεῖν ἱκανὸν ἐν λόγῳ τῷ Παύλῳ (τὸτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ἄνδρι) 25
συναγομένῃ παρ' αὐτῷ οὐ μόνον αἰρετικῶν, ἀλλὰ καὶ ἡμετέρων, ἰδευώ-
ποτε πρᾶτράπη κατὰ τὴν εὐχὴν αὐτῷ συστήναι, φυλάττων ἕξει παιδὸς
κανόνα ἐκκλησίας, βδελυττόμενός τε, ὥς αὐτῷ ῥήματι φησί πον αὐτὸς,
15 τὰς τῶν αἰρέσεων διδασκαλίας. προαχθεὶς δὲ ὑπὸ τῷ πατρὸς ἐν τοῖς
Ἑλλήνων μαθήμασιν, ἐκθυμότερόν τε καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν τῇ 30
περὶ τῆς λόγους ἀσκήσει ὅλον ἐπιθεὶς ἑαυτὸν, ὥς καὶ παρασκευῆς ἐπὶ τὰ

2. δέ τι] δ' ἐτι c. | 3. καὶ om. a h V. | 6. τι om. f g i k. | 8. τοῖς cf i k N, τοιαῦτα a e g h E. | 9. καθιεύδοντι d f h i k x V B, εὐδοντι a g N S S a H. | 13. Ὀριγένην] Ὀριγίνην g i k. | 15. ἔτος ἄγων] c e f g i k B, ἄγων ἔτος a h S V H. | 21. post γένος add. δ' c f V H, om. a e g h i k S S a B. | 22. τε add. c f i k x B, om. a e g h S V H S a. | 28. κανόνα] κανόνες c f.

γραμματικά οὐ μετρίαν ἔχειν, μετ' οὐ πολὺν τῆς τῆ πατρὸς τελειώσεως τό-
τοις ἐπιδεδωκώς ἑαυτὸν, εὐπόρει τῶν ἀναγκαίων, ὥς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡλικίᾳ,
δαφιλῶς.

C A P. 3.

5 Ὡς κομιδῇ νέος ὢν τὸν Χριστοῦ λόγον ἐπρίσβινεν.

(Nic. H. E. V, 4. 5.)

Σχολάζοντι δὲ τῇ διατριβῇ, ὥς που καὶ αὐτὸς ἐγγράφως ἱστορεῖ, 1
μηδενός τε ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας τῷ κατηχεῖν ἀνακειμένον, πάντων δὲ
ἀπεληλαμένων ὑπὸ τῆς ἀπειλῆς τῇ διωγμῷ, προσήεσαν αὐτῷ τινὲς ἀπὸ
10 τῶν ἐθνῶν ἀκροόμενοι τὸν λόγον τῆ θεᾶ. ὢν πρῶτον ἐπισημαίνεται γε- 2
νέαι Πλετάρχον, ὃς μετὰ τὸ βιωταὶ καλῶς καὶ μαρτυρεῖν θείῳ κατε-
κοσμήθη· δεύτερον Ἡρακλᾶν τῷ Πλετάρχει ἀδελφόν, ὃς δὴ καὶ αὐτὸς
παρ' αὐτῷ πλείστην βίη φιλοσόφου καὶ ἀσκήσεως ἀπόδειξιν παρασχών τῆς
Ἀλεξανδρείων μετὰ Δημήτριον ἐπισκοπῆς ἀξιώται. ἔτος δ' ἦν ὄντωκαι- 3
15 δέκατον, καθ' ὃ τῇ τῆς κατηχήσεως προέστη διδασκαλείῃ. ἐν ᾧ καὶ προ-
κόπτει ἐπὶ τῶν κατὰ Ἀκύλαν τῆς Ἀλεξανδρείας ἡγούμενον διωγμῶν, ὅτε
καὶ μάλιστα διαβόητος ἐκτίσαστο παρὰ πᾶσι τοῖς ἀπὸ τῆς πίστεως ὀρρω-
μένοις ὄνομα, δι' ἣν ἐνδείκνυτο πρὸς ἅπαντας τὰς ἀγίας ἀγνῶτάς τε
καὶ γνωρίμους μάρτυρας δεξιῶσιν τε καὶ προθυμίαν. οὐ μόνον γὰρ ἐν 4
20 δεσμοῖς τυγχάνουσιν, ἐδὲ μέχρις ὑστάτης ἀποφάσεως ἀνακρινόμενοι συνην,
ἀλλὰ καὶ μετὰ ταύτην ἀπαγομένοις τῇ ἐπὶ θανάτῳ τοῖς ἀγίοις μάρτυσι
πολλῇ τῇ παρρησίᾳ χρώμενος καὶ ὁμοῖοι τοῖς κινδύνοις χωρῶν· ὥστε ἤδη
αὐτὸν προσίοιτα θαρσαλέως καὶ τὰς μάρτυρας μετὰ πολλῆς παρρησίας
φιλήματι προσαγορεύοντα πολλάκις ἐπιμαρεῖς ὁ ἐν κύκλῳ τῶν ἐθνῶν
25 δῆμος μικρῷ δεῖν κατέλειπεν, εἰ μὴ τῆς θείας δεξιᾶς βοηθῇ καθάπαξ
τυγχάνων παραδόξως διεδίδρασκεν. ἡ δ' αὐτὴ θεία καὶ ἐράνιος χάρις 5
ἄλλοτε πάλιν καὶ πάλιν, καὶ ἐδ' ἔστιν ὁσάκις εἰπεῖν, τῆς ἄγαν περὶ τὸν
Χριστῷ λόγον προθυμίας τε καὶ παρρησίας ἔνεκεν τρικαῦτα ἐπιβαλευό-
μενον αὐτὸν διεφύλαττε. τοσῶτος δ' ἦν ἄρα τῶν ἀπίστων ὁ πρὸς αὐτὸν
30 πόλεμος, ὥς καὶ συστροφὰς ποιησαμένους, στρατιώτας αὐτῷ περὶ τὸν
οἶκον, ἐνθα κατέμενον, ἐπιστῆσαι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν τὰ τῆς ἱερᾶς πί-

1. οὐ post γραμματικά add. bcd f g i (a sec. m.) k x s*, om. a e h i s v' H B:
cf. ind. v. μετρίως. | 10. γεγενῆσθαι om. h. | 13. βίη η λ. c f g i k x, φιλ. βίη
a h E. | 15. διδασκαλείῃ a e h i k N E, διδασκαλίῃ c f g x. | 16. τῆς Ἀλεξανδρείας
a e h E, Ἀλεξανδρείων g, κατὰ Ἀλεξανδρείας c f k, κατὰ Ἀλεξάνδρειαν i. | 18. ὄνομα
g h i (a sec. m.) k x N B H b, ὄνομα c f i, ὑπόνομα a e s v' H. | τε om. a h s v' H, add.
c e f g i k x B H b. | 22. καὶ ὁμοῖοι τ. κ. χωρῶν om. c f.

6 στεως κατηχεμένων παρ' αὐτῷ. ἔτω δὲ ὁσημέραι ὁ κατ' αὐτὸ διωγμὸς
 ἐξέκαετο, ὡς μὲντι χωρεῖν αὐτὸν τὴν πᾶσαν πόλιν, οἴκους μὲν ἐξ οἴκων
 ἀμείβοντα, πανταχόθεν δὲ ἐλαυνόμενον, τῆς πληθύνος ἔνεκεν τῶν δὲ αὐτῷ
 7 γνησιωτάτης φιλοσοφίας κατορθώματα εὖ μάλα θαυμαστὰ περιεῖχεν. οἷον 5
 γῆν τὸν λόγον, τοιόνδε φασὶ τὸν τρόπον· καὶ οἷον τὸν τρόπον, τοιόνδε
 τὸν λόγον ἐπεδείκνυτο. διὸ δὴ μάλιστα συναυρομένης αὐτῷ δυνάμεως
 8 θείας μυρίως ἐνήγειν ἐπὶ τὸν αὐτὸ ζῆλον. ἐπειδὴ δὲ ἰώρα φοιτητὰς ἦδη
 πλείους προσιόντας, αὐτῷ μόνῳ τῆς τῷ κατηχεῖν διατριβῆς ὑπὸ Δημητρίῳ
 τῷ τῆς ἐκκλησίας προσεστώτος ἐπιτετραμμένης, ἀσύμφωνον ἡγησάμενος τὴν 10
 τῶν γραμματικῶν λόγων διδασκαλίαν τῇ πρὸς τὰ θεῖα παιδευμένα ἀσκή-
 σει, μὴ μελλήσας ἀπορρῆγνυσιν αἵτε ἀνῶφελῇ καὶ τοῖς ἱεροῖς μαθήμασιν
 9 ἐναντίαν τὴν τῶν γραμματικῶν λόγων διατριβὴν. εἰτα λογισμῷ καθή-
 κοντι, ὡς ἂν μὴ γένοιτο τῆς παρ' ἐτέρων ἐπικερίας ἐνδεής, ὅσαπερ ἦν
 αὐτῷ πρότερον λόγων ἀρχαίων συγγράμματα φιλοκάλως ἐσπουδασμένα, 15
 μεταδὺς, τοῖς ὑπὸ τῷ ταῦτα ἐωνημένῳ φερομένοις αὐτῷ τέτταρσιν ὀβο-
 λοῖς τῆς ἡμέρας ἤρκεϊτο, πλείστοις τε ἔτεσι τῶτον φιλοσοφῶν διετέλει τὸν
 τρόπον, πάσας ὕλας νεωτερικῶν ἐπιθυμιῶν ἑαυτὴν περιαιρούμενος, καὶ διὰ
 πάσης μὲν ἡμέρας οὐ σμικρὸς ἀσκήσεως καμάτους ἀνατλῶν, καὶ τῆς νυ-
 κτὸς δὲ τὸν πλείονα χρόνον ταῖς τῶν θείων γραφῶν ἑαυτὸν ἀνατιθεὶς 20
 μελέταις, βίβη τε ὡς ἐνὶ μάλιστα ἐγκατεργῶν φιλοσοφοτάτῳ, τοτὲ μὲν
 τοῖς ἐν αἰτιαῖς γυμνασίοις ἐνασκήμενος, τοτὲ δὲ μεμετρημένοις τοῖς κατὰ
 τὸν ὕπνον καιροῖς, οὐ μεταλαμβάνειν ἑδ' ὅλως ἐπὶ στρωμνῆς, ὕλλ' ἐπὶ
 10 τοῦδαφος διὰ σπεδῆς ἐποιεῖτο. πάντων δὲ μάλιστα τὰς εὐαγγελικὰς τοῦ
 Σωτῆρος φωνὰς φυλακτέας εἶναι ᾤετο δεῖν, τὰς τε περὶ τῷ μὴ δύο χι- 25
 τῶνας μῦθ' ὑποδήμασι χρᾶσθαι παραινύσας, μὴδὲ μὴν ταῖς περὶ τῷ μελ-
 11 λοςτος χρόνῳ φροντίσι κατατρίβεσθαι. ἀλλὰ καὶ μείζονι τῆς ἡλικίας προ-
 θυμῷ χρώμενος, ἐν ψυχῇ καὶ γυμνότητι διακατεργῶν, εἰς ἄκρον τε
 ὑπερβαλλούσης ἀκτημοσύνης ἐλαύνων, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν εἰς τὰ μάλιστα
 κατέπλησσε, μυρίως μὲν ὅσους λυπῶν εὐχομένης αὐτῷ κοινωνεῖν τῶν ὑπαρ- 30
 χόντων, δι' οὓς ἰώρων αὐτὸν εἰσφέροντα περὶ τὴν θείαν διδασκαλίαν

2. post πᾶσαν add. Ἀλεξανδρέων *aeSVH*, om. *efghikzNBH^b*. | 4. τὰ om. *h*. | 6. φασὶ καὶ τόν *h*. | post τοιόνδε add. καὶ *efSVH*, om. *aeghikB*. | 15. πρότερον λόγ. ἀρχ. *cefgikB*, λόγ. ἀρχ. πρ. *ahSVH*. | 16. τοῖς add. *cfVSH*, om. *aeghikNB*. | 22. ἐνασκήμενος add. *acehSVH*, om. *egh* (i teste Gronov.) *B*. | 25. τὰς τε περὶ — Mtth. 10, 10. | 26. χρῆσθαι *aeS*. | 29. ὑπερβαλλούσης om. *h*. | 30. ὅσους om. *eh*.

καμάτους, οὐ μὴν γε αὐτὸς ἐνδιδοὺς ταῖς καρτερίαις. λέγεται γοῦν καὶ 12
 πλειόνων ἐτεῶν γῆν πιπατηκέναι, μηδενὶ μηδαμῶς κεχρημένος ὑποδήματι,
 ἀλλὰ καὶ οἶνον χρήσεως καὶ τῶν ἄλλων παρὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν
 πλείστοις ἔτεσιν ἀπεσχημένος, ὥστε ἤδη εἰς κίνδυνον ἀνατροπῆς καὶ δια-
 5 φθορᾶς τῷ θώρακος περιπεσεῖν. τοιαῦτα δὲ φιλοσόφῳ βίῃ τοῖς θεωμένοις 13
 παρέχων ὑποδείγματα, εἰκότως ἐπὶ τὸν ὅμοιον αὐτῷ ζῆλον πλείους παρῳρμα
 τῶν φοιτητῶν, ὥστε ἤδη καὶ τῶν ἀπίστων ἐθιῶν, τῶν τε ἀπὸ παιδείας
 καὶ φιλοσοφίας οὐ τὸς τυχόντας ὑπάγεσθαι τῇ δι' αὐτὸ διδασκαλίᾳ·
 οἷς καὶ αὐτοῖς γνησίως ἐν βύθει ψυχῆς τὴν εἰς τὸν θεῖον λόγον πίστιν
 10 δι' αὐτῷ παραδιχομένοις διαπρέπειν συνίβαινε κατὰ τὸν τότε τῷ διαγωγῷ
 καιρῶν, ὡς καὶ τινες αὐτῶν ἀλόντας μυρτυρίῳ τελειωθῆναι.

C A P. 4.

Ὅσοι δι' αὐτοῦ κατηχηθέντες προήχθησαν μάρτυρες.

(Nic. II. E. V, 6. 7.)

15 Πρῶτος μὲν ἦν τέτων ὁ μικρῷ πρόσθεν δηλωθεὶς Πλῦταρχος ἦν· 1
 οὐ τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπαγομῆνε σμικρῷ δεῖν αὐθις ὁ, περὶ οὗ ὁ λόγος,
 συμπαραὼν αὐτῷ εἰς ὑστάτην τοῦ βίου τελευτὴν ὑπὸ τῶν αὐτοῦ πολιτῶν
 ἀνέχρητο, ὡς αἴτιος αὐτῷ πεφηνὸς τῷ θανάτῳ· θεῷ δὲ αὐτὸν ἐτήρει καὶ
 τότε βυλή. μετὰ δὲ Πλῦταρχον δεύτερος τῶν Ὀριγένους φοιτητῶν μάρτυς 2
 20 ἀναδείκνυται Σεργῆρος, διὰ πυρὸς τὴν δοκιμὴν ἧς παρειλήφει πίστεως
 παρεσχημένος. τῆς αὐτῆς διατριβῆς τρίτος καθίσταται μάρτυς Ἡρα- 3
 κλείδης, καὶ ἐπὶ τέτῳ τέταρτος Ἡρῶν, ὁ μὲν πρότερος ἔτι κατηχόμενος,
 ὁ δὲ νεοφώτιστος, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμθέντες. ἔτι πρὸς τούτοις τῆς αὐτῆς
 σχολῆς πέμπτος ἀθλητῆς τῆς εὐσεβείας ἀνακηρύττεται ἕτερος· τῷ πρώτῳ
 25 Σεργῆρος, ὃν μετὰ πλείστην βασάνων ὑπομονὴν κεφαλῆς ἀποτομῇ κολα-
 σθῆναι λόγος ἔχει. καὶ γυναικῶν δὲ Ἡραΐς ἔτι κατηχημένη τὸ βάπτισμα,
 ὡς φησί· περ αὐτὸς, τὸ διὰ πυρὸς λαβῶσα τὸν βίον ἐξελέλυθεν.

1. γε αὐτὸς *efgikx*, αὐτὸς γε *ac h E*. | 6. αὐτῷ] αὐτῷ *ac S*, αὐτῷ *ceteri*. |
 8. δι' add. *aceghikSV*, om. *bt V* S* H*, *ἐαυτῷ df*. | 16. θανάτῳ *c*, θάνατον
ceteri codd. et E. cf. III, 30. p. 105, 8. VI, 5. p. 203, 21. VI, 5. p. 206, 17.
 VII, 15. de mart. Palaeat. c. 8. 11. | ὁ post *afθic* om. *c*. | 25. κεφαλῆς ἀποτομῇ
*cf V HS**, κεφαλῆς (om. ἀποτομῇ) *a*, κεφαλῆς *cff*, κεφαλῇ *hik B*, fort. recte, nam
 κεφαλῆς κολασθῆναι λόγος ἔχει ἀποτομῇ *x S*. | 26. Ἡραΐς] ἡ *Pañs* *x*, ἡ *Pañs S*. |
 27. φησὶν *pe cfik*, πᾶ φησὶν *volgo*. | τό om. *h*.

C A P. 5.

Περὶ Ποταμίου της.

(Nic. H. E. V, 7.)

- 1 Ἐρδωμος δὲ ἐν τέτοις ἀριθμείσθω Βασιλείδης, τὴν περιβόητον Ποτα-
μίσαιαν ἀπαγαγών, περὶ ἧς πολλὸς ὁ λόγος εἰσέτι νῦν παρὰ τοῖς ἐπιχω- 5
ρίοις ᾄδεται, μυρία μὲν ὑπὲρ τῆς τῷ σώματος ἀγνείας τε καὶ παρθενίας,
ἐν ᾗ διέτριψεν, πρὸς ἐραστάς ἀγωνισαμένης, (καὶ γὰρ ἔν αὐτῇ ἀκμαῖον
πρὸς τῇ ψυχῇ καὶ τὸ τῷ σώματος ὥραϊον ἐπῆνθαι), μυρία δὲ ὑπὲρ τῆς
εἰς Χριστὸν πίστεως ἀνατλησούσης, καὶ τέλος μετὰ δεινῆς καὶ φρικτᾶς
- 2 εἰπεῖν βασάνης ἅμα τῇ μητρὶ Μαρκέλλῃ διὰ πυρὸς τελειωθείσης. φασὶ 10
γί τοι τὸν δικαστὴν, (Ἀκύλας ἦν τότε ὄνομα), χαλεπὰς ἐπιθέντα αὐτῇ
κατὰ παντὸς τῷ σώματος αἰκίας, τέλος ἐφ' ὃ βρῆι τῷ σώματος μοιρομά-
χοις αὐτὴν ἀπειλῆσαι παραδῆναι· τὴν δὲ βραχὺ τι εἰς ἑαυτὴν ἐπισκεψα-
μένην, ἐρωτηθεῖσαν ὁ κρίνειε, τοιαύτην δῆναι ἀποκρίσιν, δι' ἧς ἐδόκει
- 3 νενομισμένον τι αὐτοῖς ἀσεβὲς ἀποφθίγξασθαι. ἅμα δὲ λόγῳ τὸν τῆς 15
ἀποφάσεως ὅρον καταδειξαμένην ὁ Βασιλείδης, εἰς τις ὦν τῶν ἐν στρα-
τείαις ἀναφερομένων, ἀπάγει παραλαβὼν τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ὡς δὲ τὸ
πλήθος ἐνοχλεῖν αὐτῇ καὶ ἀκολάστοις ἐνυβρίζειν ῥήμασιν ἐπειράτο, ὁ
μὲν ἀνείργειν ἀποσοβῶν τὸν ἐνυβρίζοντα, πλείστον ἔλεον καὶ φιλεσθω-
πίαν εἰς αὐτὴν ἐνδεικνύμενος, ἡ δὲ τῆς περὶ αὐτὴν συμπαθείας ἀποδε- 20
ξαμένη τὸν ἄνδρα θαρρύνει παρακαλεῖται· ἐξαιτήσασθαι γὰρ αὐτὸν ἀπει-
θοῦσαν παρὰ τοῦ ἑαυτῆς Κυρίου, καὶ οὐκ εἰς μακρὸν τῶν εἰς αὐτὴν
- 4 πεπραγμένων τὴν ἀμοιβὴν ἀποτίσειν αὐτῷ. ταῦτα δὲ εἰπὼσαν γενναίως 25
τὴν ἐξόδον ὑποστῆναι, πίττης ἐμπύρε κατὰ διάφορα μέρη τῷ σώματος
ἀπ' ἀκρῶν ποδῶν καὶ μέχρι κορυφῆς ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν περιχυθείσης 25
αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν τῆς αἰοιδίμου κόρης τοιοῦτος κατηγνώριστο ἄθλος. οὐ
μακρὸν δὲ χρόνον διαλειπὼν ὁ Βασιλείδης, ὅρκον διὰ τινα αἰτίαν πρὸς
τῶν συστρατιωτῶν αἰτηθεὶς, μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ τὸ παράπαν ὀμνύναι δι-
βεβαίωτο· Χριστιανὸν γὰρ ὑπάρχειν, καὶ τῷτο ἐμφανῶς ὁμολογεῖν. καί-
ζειν μὲν ἔν ἐνομιζέτο τῷος τὰ πρῶτα, ὡς δὲ ἐπιμόνως ἀπισχυρίζετο, 30
ἄγεται ἐπὶ τὸν δικαστὴν, ἐφ' οὗ τὴν ἐνστάσιν ὁμολογήσας δεσμοῖς παρα-

4. δι' add. cfh VH, om. aegikSS^aB. | 7. διέτριψε] διέτριψε H errorro typ. | ἀγωνισαμένης eghikvNVS^aH, ἀγωνισαμένη acfSB. | 8. ὑπὲρ — πίστεως add. acfE, om. eghik. | 9. ἀνατλησούσης cfgh, ἀνατλάσης aehekE. | 10. τῇ add. cfikNE, om. aegh. | Μαρκέλλῃ aeghke, Μαρκέλλῃ cfi (hic supra scripto η). | 11. ἐπιτιθέντα h. | 13. εἰς bedfikH^a, πρὸς aeghE. | 18. αὐτῇ cfikI'H, αὐτὴν aeghSS^aB. | 21. ἐξαιτήσασθαι aehe, ἐξαιτησασθαι cfghik. | 25. καὶ post ἡρέμα om. h. | μικρὸν bedfik, βραχὺ aeghE. | 28. συστρατιωτῶν c.

δίδοται. τῶν δὲ κατὰ θεὸν ἀδελφῶν ὡς αὐτὸν ἀφικνεμένων, καὶ τὴν 6
αἰτίαν τῆς ἀθρόας καὶ παραδόξου ταύτης ὁρμῆς πενθανομένων, λέγεται
εἰπεῖν, ὡς ἄρα Ποταμίαινα τρισὶν ὑστερον ἡμέραις τῷ μαρτυρίῳ νύκτωρ
ἐπιστάσα στέφανον αὐτῷ τῇ κεφαλῇ περιθεῖσα εἴη, φαίη τε παρακεκλη-
5 κέναι χάριν αὐτοῦ τὸν Κύριον, καὶ τῆς ἀξιώσεως τετυχηκέναι, οὐκ εἰς
μακρόν τε αὐτὸν παραλήψεσθαι. ἐπὶ τούτοις τῶν ἀδελφῶν τῆς ἐν Κυρίῳ
σφραγίδος μεταδόντων αὐτῷ, τῇ μετέπειτα ἡμέρᾳ τῷ τῷ Κυρίῳ διαπρέ-
ψας μαρτυρίῳ τὴν κεφαλὴν ἀποτίμνεται. καὶ ἄλλοι δὲ πλείους τῶν κατ' 7
Ἀλεξάνδρειαν ἀθρόως τῷ Χριστῷ λόγῳ προσελθεῖν κατὰ τὸς δεδλω-
10 μένους ἱστοροῦνται, ὡς δὴ καθ' ὕψους τῆς Ποταμίαινης ἐπιφανείσης καὶ
προσκεκλημένης αὐτῆς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχεται.

C A P. 6.

Περὶ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρείου.

(Nic. H. E. IV, 33.)

15 Πάνταινον δὲ Κλήμης διαδεξάμενος τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν κατη-
χήσεως εἰς ἐκείνῳ τῷ καιρῷ καθηγεῖτο, ὡς καὶ τὸν Ὁριγένην τῶν φοι-
τητῶν γενέσθαι αὐτῷ. τὴν γέ τοι τῶν Στρωματίων αὐτῷ πραγματείαν
ὁ Κλήμης ὑπομνηματιζόμενος, κατὰ τὸ πρῶτον σύγγραμμα χρονικὴν ἐκ-
θέμενος γραφὴν, εἰς τὴν Κομόδου τελευτὴν περιγράφει τοὺς χρόνους, ὡς
20 εἶναι σαφεῖς, ὅτι κατὰ Σεβήρον αὐτῷ πεπόνηται τὰ σπαδάσματα, οὐ τὸς
χρόνους ὁ παρὼν ἱστορεῖ λόγος.

C A P. 7.

Περὶ Ἰούδα συγγραφέως.

(Nic. H. E. IV, 35.)

25 Ἐν τούτῳ καὶ Ἰούδας συγγραφέων ἕτερος, εἰς τὰς παρὰ τῷ Δανιὴλ
ἑβδομήκοτα ἑβδομάδας ἐγγράφως διαλεχθεὶς, ἐπὶ τὸ δέκατον τῆς Σεβήρου
βασιλείας ἴσῃσι τὴν χρονογραφίαν, ὅς καὶ τὴν θρυλούμενην τῷ ἀντιχρίστῳ

1. ἀφικνεμένων *cfgik*, ἀφικόμενων *aeHE*. | 10. post καὶ add. ἐπὶ τὸν θεῖον λόγον *bedfse VII*, om. *aeghikSV*. | 12. Uncln in inclusit cap. 6 et 7 Strothius, quum narrationis filum nimium abruptant, pessimeque cohaereant tam cum antecedentibus, quam cum consequentibus. Rufinus haec duo capita capiti tertio inseruit. | 16. τῶν φ. γ. αὐτῷ *aeHSS^aHB*, φ. γ. τῶν αὐτῷ *g*, τῶν φ. αὐτῷ παῖδα ὄντα γενέσθαι *bedfV*, ἐκ παῖδα ὄντα τῶν φ. αὐτῷ γενέσθαι *ik*. | 17. αὐτῷ add. *cfik*, om. *volgo*. | 18. πραγματίαν *cf.* | 18. τὸ om. *h*. | 19. περιγράφει — Strom. I, 21, 159 seqq. (p. 145 seqq. Sylb.). | 20. πεπόνηται *cg*. | 20. πεπόνηται *gπ*, πεπόνητο *volgo*. | 27. θρυλούμενην *cfgik*, θρυλλομένην *aeSS^aHB*, θρυλλομένην *V*.

παρουσίαν ἤδη τότε πλησιάζειν ᾔετο· ἔτω σφοδρῶς ἡ τῷ τότε καθ' ἡμῶν διωγμῷ κίνησις τὰς τῶν πολλῶν ἀνατεταράχῃ διανοίας.

CAP. 8.

Περὶ τοῦ τολμηθέντος Ὁριγένη.

(Nic. H. E. V, 8.)

5

- 1 Ἐν τούτῳ δὲ τῆς κατηχίσεως ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας τῷ ἔργῳ ἐπιτε-
 λῶντι τῷ Ὁριγένῃ περὶ τὰς τι διαπέπρακται, φρονὸς μὲν ἀτελῆς καὶ νεα-
 2 ρικῆς, πίστεως δὲ ὁμῷ καὶ σωφροσύνης μέγιστον δειγμα περιέχον. τὸ γὰρ
 „εἰσὶν εὐνάχοι οἵτινες ἐνέχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν ἑρηνῶν“
 ἀπλόστερον καὶ νεανικώτερον ἐκλαβὼν ὁμῷ μὲν σωτήριον φωνὴν ἀποπληρῶν 10
 οἰόμενος, ὁμῷ δὲ καὶ διὰ τὸ εἶναι τῆς ἡλικίας ὄντα μὴ ἀνδράσι μόνον,
 καὶ γυναῖξιν δὲ τὰ θεῖα προσομιλεῖν, ὡς ἂν πᾶσαν τὴν παρὰ τοῖς ἀπί-
 στοῖς αἰσχρὰς διαβολῆς ὑπόνοιαν ἀποκλείσειε, τὴν σωτήριον φωνὴν ἔργοις
 ἐπιτελεῖσαι ὠρμήθη, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀμφ' αὐτὸν γνωρίμων διαλαθεῖν
 3 φροσύνας. ἕκ ἧν δὲ ἄρα διωκτὸν αὐτῷ καίπερ βελομένῳ τοσούτον ἔργον 15
 ἐπικρύνεσθαι. γινώσκοντες δὲ ὅτι ὕστερον ὁ Δημήτριος, ἅτε τῆς αὐτόθι κυρο-
 κίας προσεστώς, εὖ μάλα μὲν αὐτὸν ἀποθανυμάξει τῷ τολμήματι, τὴν
 δὲ γε προθυμίαν καὶ τὸ γνήσιον αὐτοῦ τῆς πίστεως ἀποδεξάμενος, θαυμάειν
 αὐτίκα παρακαλεῖται, καὶ τὴν μᾶλλον ἔχειν αὐτὸν τῷ τῆς κατηχί-
 4 σεως ἔργῳ παρορμητῇ. ἀλλὰ τότε μὲν ὅπως τοιαύτος τις ἦν. οὐ μακροῦς 20
 δὲ χρόνοις ὕστερον ὁ αὐτὸς ὁρῶν εὖ πράττοντα, μέγαν τε καὶ λαμπρὸν
 καὶ παρὰ πᾶσιν ὄντα βεβοημένον, ἀνθρώπινόν τι πεπονημένον τῷ ἀνὰ τὴν
 οἰκουμένην ἐπισκόποις καταγράφειν ὡς ἀποπνέοντι τῷ πραχθέντος αὐτῷ
 ἐπιρῶντι, ὅτι γε τῶν κατὰ Παλαιστίνην οἱ μάλιστα δόκιμοι καὶ δια-
 5 πρέποντες Καισαρείας τε καὶ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοποι πρεσβείων τὸν Ὁρι- 25
 γένην καὶ τῆς ἀνωτάτω τιμῆς ἄξιον εἶναι δοκιμάσαντες χεῖρας εἰς
 πρεσβυτέρους αὐτῷ τεθείκασι. τηλικαῦτα δ' ἔν εἰς μέγα δόξης προσελ-
 θόντος αὐτοῦ, ὕμνον τε παρὰ τοῖς πανταχῇ πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ κλῆρος
 ἀρετῆς καὶ σοφίας οὐ μικρὸν κτησαμένου, μηδεμίας ἄλλης εὐπορῶν ὁ
 Δημήτριος κατηγορίας, τῆς πάλαι ἐν παιδὶ γενομένης αὐτῷ πράξεως δειρὴν 30
 ποιεῖται διαβολὴν, συμπεριλαβεῖν τολμήσας ταῖς κατηγορίαις τὸς ἐπὶ τὸ

1. τότε καθ' ἡμῶν cfikx, καθ' ἡμῶν τότε aehE. | 2. τῶν om. h. | ἀνα-
 τεταράχῃ cfikVH, ἀνατάραττε aehSSaB. | 7. διαπέπρακται ehikVHB, πέ-
 πρακται aegSSa. | 8. δὲ bcdgfh, γε h, γε ik, γε μὴν aeSVH. | ὁμῷ καὶ
 aeghikE, ὁμῶς (om. καὶ) bcdfx. | 9. εἰσὶν — Matth. 19, 12. | 23. αὐτῷ add.
 aefSVH, om. aghikB. | 24. ὡς bcdfhikV, ὅτι aegSSaH prob. Va. | 25. τὸν
 Ὁριγένην | Ὁριγένη ik. | 29. ἄλλης om. h.

πρεσβυτέριον αὐτὸν προάξαντας. ταῦτα μὲν ἦν μικρὸν ἐπράχθη ὕστερον. 6
 τότε γε μὴν ὁ Ὡριγένης ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας τὸ τῆς θείας διδασκα-
 λίας ἔργον εἰς πάντας ἀφυλάκτως τὴν προσιόντας νύκτωρ καὶ μεθήμεραν
 ἐπετελεῖ, τοῖς θείοις ἀόκνως μαθήμασι καὶ τοῖς ὡς αὐτὸν φοιτῶσι τὴν
 5 πᾶσαν ἀνατιθεῖς σχολήν. ἐπὶ δέκα δὲ καὶ ὀκτὼ ἔτεσι τὴν ἀρχὴν ἐπι- 7
 κρατήσαντα Σεβήρον Ἀντωνῖνος ὁ παῖς διαδέχεται. ἐν τῷ δὲ τῶν κατὰ
 τὸν διωγμὸν ἀνδρισμένων καὶ μετὰ τὴν ἐν ὁμολογίαις ἀγωνίας διὰ προ-
 νοίας θεῶν πεφυλαγμένων εἰς τις ὧν ὁ Ἀλέξανδρος, ὃν ἀρτίως ἐπίσκοπον
 τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας ἐδηλώσαμεν, οἷα ταῖς ὑπὲρ Χριστοῦ δια-
 10 πρέψας ὁμολογίαις, τῆς δηλωθείσης ἐπισκοπῆς ἀξιοῦται, ἔτι Ναρκίσσε, ὃς
 ἦν αὐτῷ πρότερος, περιόντος τῷ βίῳ.

CAP. 9.

Περὶ τῶν κατὰ Νάρκισσον παραδόξων.

(Nic. H. E. V, 9.)

15 Πολλὰ μὲν ἦν καὶ ἄλλα παράδοξα οἱ τῆς παροικίας πολῖται ὡς ἂν 1
 ἐκ παραδόσεως τῶν κατὰ διαδοχὴν ἀδελφῶν τῷ Ναρκίσσῳ μνημονεύσιν,
 ἐν οἷς καὶ τοιόνδε τι θαῦμα δι' αὐτῷ γεγονὸς ἰστορεῖσι. κατὰ τὴν με- 2
 γάλην ποτὲ τῷ πάσχῃ διανυκτέρευσιν τῷ λαίῳ φασὶ τοῖς διακόνοις ἐπι-
 λιπεῖν. ἐφ' ᾧ τὸ πᾶν πληθὸς δεινῆς ἀθυμίας διαλαβύσης τὸν Νάρκισσον
 20 τοῖς τὰ φῶτα παρασκευάζουσιν ἐπιτάξαι, ὕδωρ ἀνιμῆσαντας ὡς αὐτὸν
 κοιμῆσθαι. τότε δὲ ἅμα λόγῳ πραχθέντος ἐπευξάμενον τῷ ὕδατι ἐγγεῖαι 3
 κατὰ τῶν λύχνων πίσσει τῇ εἰς τὸν Κύριον γνησίᾳ παρακλεῦσασθαι.
 ποιησάντων δὲ καὶ τῷτο παρὰ πάντα λόγον δυνάμει παραδόξῳ καὶ θεῖᾳ
 μεταβαλεῖν ἐξ ὕδατος εἰς ἐλαίου ποιότητα τὴν φύσιν, παρὰ τε πλείστοις
 25 τῶν αὐτόθι ἀδελφῶν ἐπὶ μήκιστον ἐξ ἐκείνου καὶ εἰς ἡμᾶς βραχὺ τι δεῖγμα
 τῷ τότε θανάτου φυλαχθῆναι. ἄλλα τε πλείστα περὶ τῷ βίῳ τῷδε τῷ 4
 ἀνδρὶ μνήμης ἄξια καταλέγουσιν, ἐν οἷς καὶ τοιόνδε τι. τὸ εὐτονον αὐτῷ
 καὶ στεγνόν τῷ βίῳ φαυλοὶ τινες ἀνθρωπίσκοι μὴ οἰοί τε φέρειν, δεῖ
 τῷ μὴ δίκην ὑποσχεῖν ἀλόγως, διὰ τὸ μυρία κακὰ ἑαυτοῖς συρειδέναι,

1. ἐπράχθη ὕστερον *acfgikx BHb*, ὕστ. *ἐπρ. e hSVH*. | 3. πάντας *cfikx*, ἅπαντας *aeghE*. | 10. post ὁμολογίαις add. κατὰ τὸν τῷ διωγμῷ καιρὸν *cd fi* (in marg.) *kV*, om. *aeghi* (teste Gronov.) *RSV* = *S* = *B*, uncis illa inclusit *H*. | 15. ὡς ἂν *cfx*, ὡς *volgo*. | 20. post ἀνιμῆσαντας add. ἐκ τίνος παρακλιμένῳ φέλα-
 τος *cfSVHS*, om. *aeghikx BHb*. | 21. κοιμῆσθαι *cfikx*, κοιμῶσι *aeghE*. |
 [τάτῃ] τῷ *cf*. | 24. ποιότητα *abcdeghikxSVB*, πύότητα *dfeRV* = *S* = *H*. | 25. αὐ-
 τόθι add. *cfghikxSS* = *B*, om. *aehVH*. | 29. συνειδέναι *bcd f h i k* (in marg.)
ixVS = *HB*, συνεγνωκέναι *aegi* (in marg.) *kS*.

συσκευὴν κατ' αὐτῷ προλαβόντες συρράπτουσι, καὶ τινα δεινὴν καταχέουσιν
 5 αὐτῷ διαβολήν. εἶτα πιστεύμενοι τὰς ἀκρουμένους ὄρκους ἐβερβαίνον τὰς
 κατηγορίας, καὶ ὁ μὲν ἢ μὴν ἀπόλοιτο πρὸ ὧμυτον, ὁ δὲ ἢ μὴν σκαιῶ
 νόσῳ δαπανηθεῖν τὸ σῶμα, ὁ δὲ τρίτος ἢ μὴν τὰς ὀράσεις πηρωθεῖν.
 ἀλλ' ἐδ' ὕτως αὐτοῖς, καίπερ ὁμύνουσι, τῶν πιστῶν τις προσέειπε τὸν νῦν, 5
 διὰ τὴν εἰς πάντας λάμπουσιν ἐκ τῷ παντὸς σωφροσύνην τε καὶ πανά-
 6 ρετον ἀγωγὴν τῷ Ναρκίσσῳ. αὐτὸς γε μὴν τὴν τῶν εἰρημίωνων μηδαμῶς
 ὑπομένων μοχθηρίαν, καὶ ἄλλως ἐκ μακρῷ τὸν φιλόσοφον ἀσπαζόμενος
 βίον, διαδράς πᾶν τὸ τῆς ἐκκλησίας πλῆθος, ἐν ἐρημίαις καὶ ἀφανέσιν
 7 ἀγροῖς λανθάνων, πλείστοις ἔτεσι διέτριβεν. ἀλλ' οὐ καὶ ὁ τῆς δίκης 10
 μέγας ὀφθαλμὸς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἤρμεναι, μετῆναι δὲ ὡς τάχιστα
 τὴν ἀσεβεῖς αἰς καθ' ἑαυτῶν ἐπιπορευόμενος κατεδήσαντο αἰραῖς. ὁ μὲν ἔν
 πρῶτος, ἐκ μηδεμιᾶς προσηύσεως ἀπλῶς ὕτως μικρῷ διαπεσόντος ἐφ' ἧς
 κατέμενεν οἰκίᾳ σπινθηρὸς, νύκτωρ ὑφαφθείσης ἀπάσης, παγγενῇ κατα-
 φλέγεται. ὁ δὲ ἀθρόως τὸ σῶμα ἐξ ἄκρων ποδῶν ἐπὶ κεφαλὴν, ἧς αὐτὸς 15
 8 προσετίμησεν ἑαυτῷ, νόσον πίμπλαται. ὁ δὲ τρίτος τὰς τῶν προτέρων
 συνιδὼν ἐκβάσεις, καὶ τοῦ πάντων ἐφόρου θεοῦ τρέσας τὴν ἀδιάδραστον
 δίκην, ὡμολόγει μὲν τοῖς πᾶσι τὰ κοινῇ σφίσιν αὐτοῖς ἐσκαιωρημένα,
 τοσαύταις δὲ κατετρέφετο μεταμελόμενος οἰμωγαῖς, δακρύων τε ἐς το-
 σῶτον οὐκ ἀπέλιπεν, ἕως ἄμφω διεφθάρη τὰς ὄψεις. καὶ οἶδε μὲν τῆς 20
 ψευδολογίας τοιαύτας ὑπέσχεον τιμωρίας.

C A P. 10.

Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπισκόπων.

(Nic. H. E. V, 10.)

Τῷ δὲ Ναρκίσσῳ ἀνακεχωρηκός, καὶ μηδαμῶς ὅπη ὧν τυγχάνοι 25
 γιγνωσκόμενος, δόξαν τοῖς τῶν ὁμόρων ἐκκλησιῶν προσεστώσιν ἐφ' ἐτέρῃ
 μετίᾳσιν ἐπισκόπου χειροτονίαν. Δίος τότε ὄνομα ἦν· ὃν οὐ πολὺν προ-
 στάντα χρόνον Γερμανίων διαδέχεται καὶ τῶτον Γόρδιος, καθ' ὃν ὥσπερ
 ἐξ ἀναβιώσεως ἀναφανείς ποθεν ὁ Νάρκισσος αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν
 ἐπὶ τὴν προστασίαν παρακαλεῖται, μειζόνως ἔτι μᾶλλον τῶν πάντων 30
 ἀγαθόντων αὐτὸν, τῆς τε ἀναχωρήσεως ἕνεκα καὶ τῆς φιλοσοφίας, καὶ
 ἐφ' αἷμασι δι' ἧν παρὰ τῷ θεῷ κατηξίωτο ἐκδίκησιν.

10. οὐ καὶ] οὐκ ἐὰν αεS. | 11. παγγενῇ αε f h i (a sec. m.), παγγενεῖ g i k n N, παγγενεῖ e.

CAP. 11.

Περὶ Ἀλεξάνδρου.

Καὶ δὴ μηκέθ' οἷς τε ὄντος λειτουργεῖν διὰ λιπαρὸν γῆρας, τὸν 1
 εἰρημένον Ἀλεξάνδρον, ἐπίσκοπον ἐτέρας ὑπάρχοντα παροικίας, οἰκονομία
 5 θεῷ ἐπὶ τὴν ἅμα τῷ Ναρκίσσῳ λειτουργίαν ἐκάλει, κατὰ ἀποκάλυψιν
 νύκτωρ αὐτῷ δι' ὁράματος φανεῖσαν. ταύτη δ' ἦν ὡς κατὰ τι θεοπρό- 2
 πιον ἐκ τῆς Καππαδοκῶν γῆς, ἐνθα τὸ πρῶτον τῆς ἐπισκοπῆς ἡξίωτο,
 τὴν πορείαν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα εὐχῆς καὶ τῶν τόπων ἱστορίας ἐνεκεν |
 πεπονημένον φιλοφρονέστατα οἱ τῇδε ὑπολαβόντες ἐκὲτ' οἴκαδε παλινο-
 10 στεῖν αὐτῷ ἐπιτρέψαι, καθ' ἑτέραν ἀποκάλυψιν καὶ αὐτοῖς νύκτωρ
 ὁφθεῖσαν, μίαν τε φωνὴν σαφεστάτην τοῖς μάλιστα αὐτῶν σπεδαίοις
 χρήσασαν· ἐδήλω γὰρ προελθόντας ἔξω πυλῶν τὸν ἐκ θεῷ προωρισμένον
 αὐτοῖς ἐπίσκοπον ὑποδέξασθαι. τῦτο δὲ πράξαντες μετὰ κοινῆς τῶν ἐπι-
 15 μένιν βιάζονται. μνημονεύει γέ τοι καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλεξάνδρος ἐν ἰδίαις 3
 ἐπιστολαῖς ταῖς πρὸς Ἀντιοχείας εἰσέτι νῦν παρ' ἡμῖν σωζομέναις τῆς
 Ναρκίσσου σὺν αὐτῷ προεδρίας, ταῦτα κατὰ λέξιν ἐπὶ τέλει γράφων τῆς
 ἐπιστολῆς· „ἀσπάζεται ὑμᾶς Νάρκισσος, ὁ πρὸ ἐμῷ διέπων τὸν τόπον
 „τῆς ἐπισκοπῆς τὸν ἐνθάδε, καὶ νῦν συνεξεταζόμενός μοι διὰ τῶν εὐχῶν,
 20 „ἐκατὸν δεκαεῖς ἔτη ἡνυκώς, παρακαλῶν ὑμᾶς ὁμοίως ἐμοὶ ὁμοφρονῆσαι.“
 καὶ ταῦτα μὲν ἔτως εἶχε. τῆς δὲ κατ' Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας Σαρα- 4
 πίωνος ἀναπαυσασμένης τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται Ἀσκληπιάδης, ἐν ταῖς
 κατὰ τὸν διωγμὸν ὁμολογίας διαπρέψας καὶ αὐτός. μέμνηται καὶ τῆς 5
 τέως καταστάσεως Ἀλεξάνδρος, Ἀντιοχεῦσι γράφων ὧδε· „Ἀλέξανδρος,
 25 „δῦλος καὶ δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῇ μακαρίᾳ ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείων ἐν
 „Κυρίῳ χαίρειν. ἐλαφρά μοι καὶ κῆρα τὰ δεσμὰ ὁ Κύριος ἐποίησε κατὰ
 „τὸν καιρὸν τῆς εἰρήτῆς, πνυθόμενός μοι, τῆς ἀγίας ὑμῶν τῶν Ἀντιοχείων
 „ἐκκλησίας κατὰ τὴν θεῖαν πρόνοιαν Ἀσκληπιάδην τὸν ἐπιτηδειότατον
 „κατ' ἀξίαν τὴν πίστιν τῆς ἐπισκοπῆς ἐγκειρισμένον.“ ταύτην δὲ τὴν 6
 30 ἐπιστολὴν σημαίνει διὰ Κλήμεντος ἀπεσταλκέναι, πρὸς τῷ τέλει τῦτον
 γράφων τὸν τρόπον· „ταῦτα δὲ ὑμῖν, κύριοί μου ἀδελφοί, τὰ γράμματα

6. ὡς c f g i k x N H b, ὡς περ a e h S V S a H B. | 7. post τῆς add. τῶν a h S V H, om. c e f g i k N B. | 9. post ὑπολαβ. add. ἀδελφοί c f i (in marg.) k x N, om. a e g h (i teste Gronov.) R S S a H K (de Ruf. p. 289). | παλινοσσεῖν αὐτῷ c f i k x, αὐτῷ παλ. a e g h E. | 16. Ἀντινοίτας] Ἀντινοίτας a e N S S a. | 17. post τῆς add. αὐ- τῆς a e h E, om. b c d f i k V a H b. | 24. post κατας. add. ὁ c f. | 25. δῦλος e g h i k s V S a H B, ὁ δῦλος b c d f N. | ἐκκλ. Ἀντ. c f i k, Ἀντ. ἐκκλ. volgo. | 27. μοι add. c f g i k x H b, om. a e h N E. | 29. κατ' ἀξίαν τῆς πίστεως τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκ. N prob. I a S a.

„ἀπίστευτα διὰ Κλήμεντος τῷ μακαρίῳ πρεσβυτέρῳ, ἀνδρὸς ἐναργέτε καὶ
 „δοκίμου, ὃν ἴστε καὶ ἡμεῖς καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὃς καὶ ἐνθάδε παρῶν
 „κατὰ τὴν πρόνοιαν καὶ ἐπισκοπὴν τῷ δεσπότῃ ἐπεστήριξε τε καὶ ᾠκῆσε
 „τὴν τῷ Κυρίῳ ἐκκλησίαν.”

C A P. 12.

5

Περὶ Σαραπίωνος καὶ τῶν φερομένων αὐτοῦ λόγων.

(Nic. H. E. V, 5.)

- 1 Τῷ δὲ Σαραπίωνος τῆς περὶ λόγῳ ἀσκήσεως καὶ ἄλλα μὲν εἰκὸς
 σῶζεσθαι παρ' ἐτέροις ὑπομνήματα, εἰς ἡμᾶς δὲ μόνον κατῆλθε τὰ πρὸς
 Δομνῖνον, ἐκπεπωκότα τινὰ παρὰ τὸν τῷ διωγμῷ καιρὸν ἀπὸ τῆς εἰς 10
 Χριστὸν πίστεως ἐπὶ τὴν ἰουδαϊκὴν ἐθελοθησκειαν, καὶ τὰ πρὸς Πόντιον
 καὶ Καρικὸν ἐκκλησιαστικὸς ἄνδρας, καὶ ἄλλαι πρὸς ἐτέρας ἐπιστολαί·
 2 ἑτέρος τε συντεταγμένος αὐτῷ λόγος περὶ τῷ λεγομένῳ κατὰ Πέτρον
 εὐαγγελίῳ, ὃν πεποιήται ἀπελέγχων τὰ ψευδῶς ἐν αὐτῷ εἰρημίνα, διὰ
 τινος ἐν τῇ κατὰ Ῥωσσὸν παροιμία προφάσει τῆς εἰρημίνης γραφῆς εἰς 15
 ἐτεροδοξῶς διδασκαλίας ἀποκείλαντας. ἀφ' ἧς εὐλογον βραχίας παρα-
 θέσθαι λέξεις, δι' ὧν ἦν εἴχε περὶ τῷ βιβλίῳ γνώμην προτιθῆσαι· ἔτω
 3 γράφων· „ἡμεῖς γάρ, ἀδελφοί, καὶ Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους
 „ἀποδεχόμεθα ὡς Χριστόν, τὰ δὲ ὀνόματι αὐτῶν ψευδεπίγραφα ὡς
 „ἐμπειροὶ παραιτέμεθα, γινώσκοντες ὅτι τὰ τοιαῦτα οὐ παριέλθομεν. 20
 4 „ἐγὼ γὰρ γενόμενος παρ' ὑμῖν ὑπενόησα τὴν πάντας ὀρθῇ πίστει προσφέ-
 „ρεσθαι, καὶ μὴ διελθὼν τὸ ὑπ' αὐτῶν προφερόμενον ὄνόματι Πέτρον
 „εὐαγγέλιον εἶπον· ὅτι εἰ τὸτό ἐστι μόνον τὸ δοκῶν ὑμῖν παρέχειν μικρο-
 „ψυχίαν, ἀναγινωσκέσθω. νῦν δὲ μαθὼν, ὅτι αἰρέσει τινὶ ὁ εὖς αὐτῶν
 „ἐνεφώλενεν ἐκ τῶν λεχθέντων μοι, σπευδάσω πάλιν γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς, 25
 5 „ὥστε, ἀδελφοί, προσδοκᾷτέ με ἐν τάχει. ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, καταλα-
 „βόμενοι, ὁποίας ἦν αἰρέσεως ὁ Μαρκεῖος, καὶ αὐτῷ ἠναντίστο μὴ
 6 „νοῶν ἃ ἐλάλει, μαθήσεσθε ἐξ ὧν ὑμῖν ἐγράφη. ἐδυνήθημεν γὰρ παρ'

8. διὲ b c d f V H, μὲν δὲ α ε λ ι κ S S* B. | 10. Δομνῖνον b c d f h i u x Hieronymi
 codd. V S* H B, Δομνῖνον a e g i (a sec. m.) k R S. | 16. ἡ: σὺ t S*. | 17. προτι-
 θεῖν] προτιθέσθαι x S S* Z. | 19. ὀνόματι] ὀνόματα α ε S. | 22. μὴ] μὴν h x haud
 improbantibus B H b. | 26. ἡμεῖς] leg. ἐμεῖς. | 27. Μαρκεῖος] Μαρκεῖον ὡς v. | καὶ]
 leg. ὡς καὶ, ex conj. Valesii, ita quidem, ut enunciatum ὡς — ἠναντίστο pendeat a
 μαθήσεσθε. ὡς καὶ legisse videtur Rufinus, qui ita vertit: „nos enim novimus, fratres,
 cujus haereseos fuerit Marcianus, qui etiam sibi ipsi contrarius existit, non intel-
 ligens, quae loqueretur; quae etiam vos discetis ex his, quae scripta sunt vobis.” |
 28. post ἐλάλει add. ἃ α ε λ E, om. b c d f g i k. | μαθήσεσθαι h.

„ἄλλων τῶν ἀσκησάντων αὐτὸ τὸτο τὸ εὐαγγέλιον, τατίεστι παρὰ τῶν
 „διαδόχων τῶν καταρξαμένων αὐτῷ, ἕς Δοκητὰς καλῶμεν, (τὰ γὰρ προ-
 „νήματα τὰ πλείονα ἐκείνων ἐστὶ τῆς διδασκαλίας), χρησάμενοι παρ'
 „αὐτῶν, διελθεῖν, καὶ εὐρεῖν τὰ μὲν πλείονα τῷ ὀρθῷ λόγῳ τῷ Σωτῆρος,
 5 „τινὰ δὲ προσδιεσταλμένα, ἃ καὶ ὑπετάξαμεν ὑμῖν.“ καὶ ταῦτα μὲν τὸ
 Σαραπίωτος.

C A P. 13.

Περὶ τῶν Κλήμεντος συγγραμμάτων.

(Nic. H. E. IV, 35.)

10 Τῷ δὲ Κλήμεντος Στρωματίῳ οἱ πάντες ὀκτὼ παρ' ἡμῖν σώζονται, 1
 ἕς καὶ τοιαύτης ἡξίωσε προγραφῆς „Τίτε Φλανίε Κλήμεντος τῶν κατὰ
 τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομνημάτων στρωματίς.“ Ἰσαρίθμοι 2
 τε τέτοις εἰσὶν οἱ ἐπιγεγραμμένοι Ἐποτυπώσεων αὐτῷ λόγοι, ἐν οἷς ὁνο-
 μασιὶ ὡς διδασκάλῳ τῷ Πανταίνῳ μνημονεύει, ἐκδοχὰς τε αὐτῷ γράφων
 15 καὶ παραδόσεις ἐκτιθέμενος. ἐστὶ δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς Ἑλλήνας λόγος ὁ 3
 προτρεπτικός, τρεῖς τε οἱ τῷ ἐπιγεγραμμένῳ Παιδαγωγῷ, καὶ „τίς ὁ σωζό-
 μενος πλούσιος“ ἕτως ἐπιγραφεῖς ἕτερος αὐτοῦ λόγος· τὸ τε περὶ τοῦ
 πάσχα σύγγραμμα, καὶ διαλέξεις περὶ θησιείας, καὶ περὶ καταλαλιάς,
 καὶ ὁ προτρεπτικός εἰς ὑπομονὴν ἢ πρὸς τὴν νεωστὶ βεβαπτισμένους, καὶ
 20 ὁ ἐπιγεγραμμένος κανὼν ἐκκλησιαστικός, ἢ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὃν
 Ἀλεξάνδρῳ τῷ δεδλωμένῳ ἐπισκόπῳ ἀνατίθεικεν. ἐν μὲν ἅν τοῖς Στρω- 4
 ματεῦσιν οὐ μόνον τῆς Θείας κατὰστροφῆς πεποιτῆται γραφῆς, ἀλλὰ καὶ
 τῶν παρ' Ἑλλήσιν, εἴ τι ἄρα ὠφέλιμον ἐδόκει καὶ αὐτοῖς εἰρῆσθαι, μνη-
 μονεύει, τῶν τε παρὰ τοῖς πολλοῖς δογμάτων, τὰ Ἑλλήνων ὁμῶ καὶ τὰ
 25 βαρβάρων ἀναπτύσσων. καὶ ἐτι τὰς τῶν αἵρεσιάρχων ψευδοδοξίας εὐ- 5
 θύνων ἱστορίαν τε πολλὴν ἐξαπλοῖ, ὑπόθεσιν ἡμῖν πολυμαθεῶς παρέχων
 παιδείας. τέτοις ἅπασι καταμίσγυνσι καὶ τὰ φιλοσόφων δόγματα, ὅθεν
 εἰκότως κατάλληλον τῇ ὑποθείσει καὶ τῇ προγραφῇ τῶν Στρωματέων
 πεποιήται. κίχρηται δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν ἀντιλεγόμενων γρα- 6

2. φρονήματα τὰ πλείονα cfzHb, πλείονα φρονήματα volgo. | 11. προ-
 γραφῆς] περιγραφῆς S, ἐπιγραφῆς Gruter. | 19. ἦ] „Valesius ait, se dudum
 conjectisse προτρεπτικός εἰς ὑπομονὴν πρὸς τὴν κτλ. et sic in cod. Reg. (a) scriptum
 postea invenisse. In hoc vero codice legitur προτρεπτικός πρὸς ἐπομ. εἰς τὴν κτλ.,
 sicut quoque in e, quam lectionem Stephanus expressit. εἰς ἐπομ. bcd f g h i k V S. a.
 Burt. Valesii conjecturam probat H. Duos titulos distinguit Rufinus, cuius ver-
 sio haec est: „et alius exhortatorius ad patientiam. et alius ad neophytos.“ |
 23. καὶ add. c f g i k x B H b, om. a e h S' V H. | 24. τὰ βαρβ.] τὰ om. c f g, add.
 a e h i k E.

ᾧν μαρτυρίαις, τῆς τε λεγομένης Σολομῶντος σοφίας, καὶ τῆς Ἰησοῦ
 τῷ Σιράχ, καὶ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς, τῆς τε Βαρνάβα καὶ Κλή-
 7 μεντος καὶ Ἰούδα. μνημονεύει τε τῇ πρὸς Ἑλλήνας Τατιανῇ λόγῃ, καὶ
 Κασσιανῇ ὡς καὶ αὐτῇ χρονογραφίαν πεποιημένην· ἐτι μὴν Φίλωνος καὶ
 Ἀριστοβύλου, Ἰωσήφου τε καὶ Δημητρίου καὶ Εὐπολέμου, Ἰουδαίων συγγρα- 5
 φέων, ὡς αὖν τῶν ἀπάντων ἐγγράφως πρεσβύτερον τῆς παρ' Ἑλλήσιν
 8 ἀρχαιογονίας Μωϋσεία τε καὶ τῶν Ἰουδαίων γένος ἀποδειξάντων. καὶ
 ἄλλης δὲ πλείστης χρηστομαθείας ἔμπλοιο οἱ δηλούμενοι τυγχάνουσι τοῦ
 ἀνδρὸς λόγοι, ὧν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ἑαυτῆς δηλοῖ ὡς ἔγγιστα τῆς τῶν
 ἀποστόλων γενομένης διαδοχῆς. ὑπισχρεῖται δ' ἐν αὐτοῖς καὶ εἰς τὴν Γέ- 10
 9 νεισιν ὑπομνηματιεῖσθαι. καὶ ἐν τῷ λόγῳ δὲ αὐτῇ τῷ περὶ τῆς πύσχα
 ἐκβιασθῆναι ὁμολογεῖ πρὸς τῶν ἐταίρων, ἃς ἔτυχε παρὰ τῶν ἀρχαίων
 πρεσβυτέρων ἀκηκοὼς παραδόσεις, γραφῇ τοῖς μετὰ ταῦτα παραδοῦναι.
 μέμνηται δὲ ἐν αὐτῷ Μελίτωνος καὶ Εἰρηναίου καὶ τινων ἐτέρων, ὧν καὶ
 τὰς διηγήσεις τίθεται. 15

C A P. 14.

Ὅποσον ἰμνημόνευσε γραφῶν.

1 Ἐν δὲ ταῖς Ἱστοιπώσεις, ξυνελόντα εἰπεῖν, πάσης τῆς ἐνδιαθήκε
 γραφῆς ἐπιτεταμμένης πεποιήται διηγήσεις, μηδὲ τὰς ἀντιλεγόμενας παρελ-
 θῶν, τὴν Ἰούδα λέγω καὶ τὰς λοιπὰς καθολικὰς ἐπιστολάς, τὴν τε Βαρ- 20
 2 νάβα καὶ τὴν Πίτρου λεγομένην ἀποκάλυψιν. καὶ τὴν πρὸς Ἑβραίους δὲ
 ἐπιστολὴν Παύλου μὲν εἶναι φησι, γεγραφθαι δὲ Ἑβραίοις Ἑβραϊκῇ φωνῇ,
 Λευκῶν δὲ φιλοτίμως αὐτὴν μεθερμηνεύσαντα ἐκδῆναι τοῖς Ἑλλήσιν, ὅθεν
 τὸν αὐτὸν χρόνῳ εὗρισκασθαι κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ταύτης τε τῆς ἐπι-
 3 στολῆς καὶ τῶν Πράξεων· μὴ προγεγραφθαι δὲ τὸ „Παῦλος ἀπόστολος“, 25
 εἰκότως· Ἑβραίοις γάρ, φησί, ἐπιστελλων, πρόληψιν εἰληφόσι κατ' αὐτῇ
 καὶ ὑποπτεύουσιν αὐτὸν, συνετῶς πάντ' ἐκ ἐν ἀρχῇ ἀπέτρεψεν αὐτὰς τὸ
 4 ὄνομα θεῖς. εἰτα ὑποβὰς ἐπαίλει· „ἤδη δὲ ὡς ὁ μακάριος ἔλεγε πρεσβύ-
 „τερος, ἐπεὶ ὁ Κύριος ἀπόστολος ὢν τῷ παντοκράτορος ἀπεστάλη πρὸς
 „Ἑβραίους, διὰ μετρίοτητα ὁ Παῦλος, ὡς αὖν εἰς τὰ ἔθνη ἀπεσταλμένος, 30
 „ἐκ ἐγγράφει ἑαυτὸν Ἑβραίων ἀπόστολον, διὰ τε τὴν πρὸς τὸν Κύριον
 „τιμὴν, διὰ τε τὸ ἐκ περιουσίας καὶ τοῖς Ἑβραίοις ἐπιστελλεῖν, ἐθῶν

1. Σολομῶντος Σολομώντος A. | 3. τε καὶ A, τε καὶ ik. | 4. καὶ Κασσιανῇ
 om. A. | χρονογραφίας A. | 7. τὸ om. A. | 8. ἔμπλοιοι ἔμπλω fik N. | 14. καὶ
 post ὧν om. A. | 18. ἐν δὲ ταῖς — Clem. Alex. fragm. p. 1024 Pott. (IV. p. 88
 Klotz.) | 20. λοιπὰς om. a c. | 21. τὴν post καὶ om. A. | 26. φησίν φασίν c. |
 27. ἀπέτρεψεν acegSS² B, ἐπέτρεψεν g, ἀποτρέψοι N, ἀνέστρεψεν fhih V H.

κήρυκα ὄντα καὶ ἀπόστολον.“ αὐτοὶ δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ὁ Κλήμης βιβλίοις 5
περὶ τῆς τάξεως τῶν εὐαγγελίων παράδοσιν τῶν ἀνάκαθεν πρεσβυτέρων
τίθεται, τῶτον ἔχουσαν τὸν τρόπον. προγεγράφθαι ἔλεγεν τῶν εὐαγγε- 6
λίων τὰ περιέχοντα τὰς γενεαλογίας. τὸ δὲ κατὰ Μάρκον ταύτην ἔσχη-
5 κέναι τὴν οἰκονομίαν. τῷ Πέτρῳ δημοσίᾳ ἐν Ῥώμῃ κηρύξαςτος τὸν λόγον,
καὶ πνεύματι τὸ εὐαγγέλιον ἐξιπόντος, τὴς παρούσας πολλὰς ὄντας παρα-
καλείσκει τὸν Μάρκον, ὥσπερ ἀκολουθήσαστα αὐτῷ πόρρωθεν καὶ μεμνη-
μένον τῶν λεχθέντων, ἀναγράψαι τὰ εἰρημένα· ποιήσαςτα δὲ τὸ εὐαγγέ-
λιον μεταδῆναι τοῖς δεομένοις αὐτῷ. ὅπερ ἐπιγινόντα τὸν Πέτρον προ- 7
10 τραπετικῶς μήτε κωλύσαι μήτε προτρέψασθαι, τὸν μίντοι Ἰωάννην ἔσχατον
συνιδόντα, ὅτι τὰ σωματικά ἐν τοῖς εὐαγγελίοις διεδήλωται, προτραπίντα
ὑπὸ τῶν γνωρίμων, πνεύματι θεωρηθέντα, πνευματικὸν ποιῆσαι εὐαγ-
γέλιον. τοσαῦτα ὁ Κλήμης. πάλιν δ' ὁ δηλωθεὶς Ἀλέξανδρος τῷ Κλή- 8
μεντος, ἅμα δὲ καὶ τῷ Παταίνῳ ἐν τιμῇ πρὸς Ὁριγένην ἐπιστολῇ μνημονεύει,
15 ὡς δὴ γνωρίμων αὐτῷ γενομένων τῶν ἀνδρῶν. γράφει δὲ ἕτως· „τῷτο
„γὰρ καὶ θελημα θεῷ, ὡς οἶδας, γέγονεν, ἵνα ἡ ἀπὸ προγόνων ἡμῖν φιλία
„μὲν ἄσπλος, μᾶλλον δὲ θερμότερα ἢ καὶ βεβαιότερα. πατέρας γὰρ 9
„ἴσμεν τὰς μακαρίας ἐκείνας τὰς προσδεδύσαστας, πρὸς ὧς μετ' ὀλίγον
„ἐσόμεθα, Πάταινον τὸν μακάριον ὡς ἀληθῶς καὶ κύριον, καὶ τὸν
20 „ἱερὸν Κλήμεντα κύριόν με γεγόμενον καὶ ὠφελήσαντά με, καὶ εἴ τις
„ἕτερος τοιῦτος, δι' ὧν σε ἐγνώρισα τὸν κατὰ πάντα ἄριστον καὶ κύριον
„μον καὶ ἀδελφόν.“ καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. ὁ μὲν τοι Ἀδαμάντιος, 10
καὶ τῷτο γὰρ ἦν τῷ Ὁριγένει ὄνομα, Ζεφυρίῳ κατὰ τὸσδε τὰς χρόνους
τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἡγεμένη ἐπιδημῆσαι τῇ Ῥώμῃ, καὶ αὐτὸς πε γράφει
25 λέγων „εὐχόμενος τὴν ἀρχαιοτάτην Ῥωμαίων ἐκκλησίαν ἰδεῖν“, ἐνθα οὐ
πολὺ διατρίψας ἐπάνεισιν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. καὶ δὴ τὰ συνήθη τῆς 11
κατηχήσεως ἐνταῦθα μετὰ πάσης ἐπλήρης σπευδῆς, Δημητρίῳ τῶν τῆδε
ἐπισκόπῃ ἐτι τότε παρορμῶντος αὐτὸν καὶ μονονυχὶ ἀντιβολῶντος, ἀόκνως
τὴν εἰς τὰς ἀδελφὰς ὠφελειαν ποιῆσθαι.

30

C A P. 15.

Περὶ τοῦ Ἡρακλῆ.
(Nic. H. E. V, 11.)

‘Ο δ’ ὡς ἑαυτὸν ἰώρα μὴ ἐπαρκῆντα τῇ τῶν θείων βαθυντέρᾳ σχολῇ,
τῇ τε ἐξετάσει καὶ ἐρμηνείᾳ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, καὶ προσέτι τῇ τῶν

3. ἔλεγεν] ἐλέγετο S, ἔφη g, om. B. | 9. τὸν Πέτρον — προτρέψασθαι] τὸν
Πέτρον κερῶσαι καὶ προτρέψασθαι εἰς ἐνταῦθα αὐτῷ conj. Chistophoro. coll. II, 15.
p. 57, 8., quam conjecturam refellit Kimmel de Ruf. p. 290 seqq. | προτραπι-
κῶς] προφακῶς conj. V*. | 17. μίντοι acceh NE, μίντς f ikz. | 19. ὡς om.
aegik S. | 22. μὲν cf g ik, γέ ac h E. | 23. ὄνομα acceh E, ἄνομα f, τῷτομα ik.

προσιόντων κατηχήσει, μηδ' ἀναπνεῦσαι συγχωρέντων αὐτῷ, ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις ἐξ ἰω καὶ μέχρις ἰσπέρας ἐπὶ τὸ παρ' αὐτῷ διδασκαλίον φοιτῶντων, διανείμας τὰ πλήθη, τὸν Ἡρακλᾶν τῶν γνωρίμων προκρίνας, ἐν τε τοῖς θείοις σπυδαῖον καὶ ἄλλως ὄντα λογιώτατον ἄνδρα καὶ φιλοσοφίας ἐκ ἁμοιρον, κοινωτὸν καθίστη τῆς κατηχήσεως, τῷ μὲν τὴν πρώτην τῶν ἄρτι στοιχειωμένων εἰσαγωγὴν ἐπιτρέψας, αὐτῷ δὲ τὴν τῶν ἐν ἔξει φυλάξας ἀκρόασιν.

C A P. 16.

Ὅπως Ὁριγίνης περὶ τὰς θείας Ἰσπουδάμει γραφάς.

(Nic. II. E. V, 11.)

10

- 1 Τοσαύτη δὲ εἰσήγετο τῷ Ὁριγίνῃ τῶν θείων λόγων ἀπηκριβωμένη ἐξήτασις, ὡς καὶ τὴν ἑβραῖδα γλωτταὶ ἐκμαθεῖν, τὰς τε παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις φερομένας πρωτοτύπους αὐτοῖς Ἑβραίων στοιχείους γραφὰς κτῆμα ἰδιον ποιήσασθαι, ἀνιχνεύσαι τε τὰς τῶν ἑτέρων παρὰ τὰς ἐβδόμηκοντα τὰς ἱερὰς γραφὰς ἡρμηνευκότων ἐκδόσεις, καὶ τινες ἑτέρας παρὰ τὰς 15 καθημαξενμένας ἡρμηνείας ἐναλλαττέσας, τὴν Ἀκύλε καὶ Συμμάχε καὶ Θεοδοτιῶνος, ἐφευρεῖν, ἃς ἐκ οὐδ' ὁπόθεν ἐκ τινων μυθῶν τὸν πάλαι
- 2 λανθανύσας χρόνον εἰς φῶς ἀνιχνεύσας προήγαγεν. ἐφ' ᾧν διὰ τὴν ἀδηλότητα, τίνος ἄρ' εἰεν ἐκ εἰδῶς, αὐτὸ τῷτο μόνον ἐπισημνήματο, ὡς ἄρα τὴν μὲν εὐροι ἐν τῇ πρὸς Ἀκτίους Νικοπόλει, τὴν δὲ ἐν ἑτέρῳ τοιῷδε 20 τόπῳ. ἐν γε μὴν τοῖς ἐξαπλοῖς τῶν ψαλμῶν μετὰ τὰς ἐπισήμους τέσσαρας ἐκδόσεις οὐ μόνον πέμπτην, ἀλλὰ καὶ ἕκτην καὶ ἐβδόμην παραθεῖς ἡρμηνείαν, ἐπὶ μιᾷς αὐθις σεσημειώται, ὡς ἐν Ἱερικοῦ εὐρημένης ἐν πίθῳ,
- 4 κατὰ τὸς χρόνος Ἀντωνίου τῷ υἱῷ Σεβήρῳ. ταύτας δὲ ἀπάσας ἐπὶ ταῦτον συναγαγὼν, διελοῖν τε πρὸς κῶλον, καὶ ἀντιπαραθεῖς ἀλλήλαις μετὰ 25 καὶ αὐτῆς τῆς Ἑβραίων σημειώσεως, τὰ τῶν λεγομένων ἡμῖν ἐξαπλῶν ἀντίγραφα καταλείλοιπεν, ἰδίως τὴν Ἀκύλε καὶ Συμμάχε καὶ Θεοδοτιῶνος ἐκδοσιν ἅμα τῇ τῶν ἐβδόμηκοντα ἐν τοῖς τετραπλοῖς ἐπικατασκευάσας.

2. διδασκαλίον] διδασκάλιον b e d f x. | 13. φερομένας c f g x, ἐμφορομένας a e h E, ἐκφορομένας i k testo Gronov. | 16. καθημαξενμένας] κατασκευαζόμενας e. | 17. ὁπόθεν c f g i k x Suid. (v. Ὁριγ.), ὅθεν volgo. | post τινων add. ἀπορρήτων S^a ex Nicephoro Rufino et Suida. | 18. εἰς φ. ἀνιχ. προήγαγεν b e d f i k x Suid. S^a H B, ἀνιχν. πρ. εἰς φῶς a e g S V. | 20. Ἀκτίους b e d g, Ἀρκτίους f k, Ἀκτίου a h i (a sec. man.) N E, ἄρκτος e. | τοιῷδε τόπῳ b e d f g i k x N S^a B, τότῳ τοιῷδε a e h S V H. o codice i secunda manus erant v. τοιῷδε, adjecto in margine scholio hoc: ὁ δὲ ἕτερος τόπος ἡ ἱερικὴ λέγεται ἐν ἰστορίας δ' λόγῳ. | 22. οὐ μόνον κτλ.] οὐ μόνον πέμπτην καὶ ἕκτην, ἀλλὰ καὶ ἐβδόμην conj. V a. | 26. ἡμῖν ἐξαπ. e f i k x, ἐξαπλ. ἡμῖν a e g h N Suid. E. | 28. τετραπλοῖς] τετραποσοῖς e i k N. | ἐπικατασκευάσας b e d e f h x V V^a H H^a B, ἐπισκευάσας a i k Suid. S S^a.

C A P. 17.

Περὶ Συμμάχου τοῦ ἱερηνίου.
(Nic. H. E. V, 12.)

Τῶν γε μὴν ἱερηνευτῶν αὐτῶν δὴ τέτων ἰστίων, Ἐβριωναίων τὸν
5 Σύμμαχον γεγονέναι. αἵρεσις δέ ἐστιν ἡ τῶν Ἐβριωναίων ἔτω καλεσμένη
τῶν τὸν Χριστὸν ἐξ Ἰωσήφ καὶ Μαρίας γεγονέναι φασκόντων, ψιλόν τε
ἄνθρωπον ὑπειληφόντων αὐτὸν, καὶ τὸν νόμον χρῆναι ἰεδαϊκώτερον φυ-
λάττειν ἀπισχυρίζομένων, ὥς πε καὶ ἐκ τῆς πρόσθεν ἱστορίας ἔγνωμεν.
καὶ ὑπομνήματα δὲ τῷ Συμμάχῳ εἰσέτι νῦν φέρεται, ἐν οἷς δοκεῖ πρὸς
10 τὸ κατὰ Ματθαῖον ἀποτεινόμενος εὐαγγέλιον τὴν δεδλωμένην αἵρεσιν
κρατύνειν. ταῦτα δὲ ὁ Ὁριγένης μετὰ καὶ ἄλλων εἰς τὰς γραφὰς ἱερμη-
νειῶν τῷ Συμμάχῳ σημαίνει παρὰ Ἰσλιανῆς τινὸς εἰληγμέναι, ἣν καὶ φησι
παρ' αὐτῷ Συμμάχῳ τὰς βίβλους διαδεξασθαι.

C A P. 18.

Περὶ Ἀμβροσίου.
(Nic. H. E. V, 12.)

15 Ἐν τέτῳ καὶ Ἀμβρόσιος, τὰ τῆς Οὐαλεντίνου φρονῶν αἱρέσεως, 1
πρὸς τῆς ὑπὸ Ὁριγένους περιβενομένης ἀληθείας ἐλεγχθεὶς, καὶ ὥς ἂν ὑπὸ
φωτὸς κατανασθαιεὶς τὴν διάνοιαν, τῷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁρθοδοξίας
20 προστίθεται λόγῳ· καὶ ἄλλοι δὲ πλείους τῶν ἀπὸ παιδείας, τῆς περὶ τὸν 2
Ὁριγένην φήμης πανταχόσε βοωμένης, ἤεσαν ὡς αὐτὸν, πείραν τῆς ἐν
τοῖς ἱεροῖς λόγοις ἱκανότητος τάνδρὸς ληψόμενοι· μυρίοι δὲ τῶν αἰρε-
τικῶν, φιλοσόφων τε τῶν μάλιστα ἐπιστανῶν ἐκ ὀλίγοι διὰ σπεδῆς αὐτῷ
προσεῖχον, μορουνχὶ πρὸς τοῖς θεοῖς καὶ τὰ τῆς ἐξωθεν φιλοσοφίας
35 πρὸς αὐτῷ παιδευόμενοι. εἰσηγέ τε γὰρ ὅσων ἐνθυμῶς ἔχοντας ἰώρα καὶ 3
ἐπὶ τὰ φιλόσοφα μαθήματα, γεωμετρίαν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ τὰ ἄλλα
προπαιδεύματα παραδιδόντες, εἰς τε τὰς αἱρέσεις τὰς παρὰ τοῖς φιλοσό-
φοις προάγων, καὶ τὰ παρὰ τέτοις συγγράμματα διηγόμενος, ὑπομνημα-
τιζόμενός τε καὶ θεωρῶν εἰς ἕκαστα, ὥστε μέγαν καὶ παρ' αὐτοῖς Ἐλ-
30 λησι φιλόσοφον τὸν ἄνδρα κηρύττεσθαι. πολλὰς δὲ καὶ τῶν ἰδιωτικῶν 4
τέρων ἐνήγεν ἐπὶ τὰ ἐγκύκλια γράμματα, οὐ μικρὰν αὐτοῖς εἰσεσθαι
φάσκων ἐξ ἐκείνων ἐπιτηδειότητα εἰς τὴν τῶν θεῶν γραφῶν θεωρίαν τε
καὶ παρασκευήν. ὅθεν μάλιστα καὶ ἑαυτῷ ἀναγκαίαν ἡγήσατο τὴν περὶ
τὰ κοσμικὰ καὶ φιλόσοφα μαθήματα ἀσκησιν.

21. Ὁριγένην] Ὁριγ/νη ik. | 22. δι cfghikx B H^b, τε ac h S V^h H. | 24. μο-
ρουνχι add. cf ik Suid. S V S^a B H^b, om. ac g h B. | 26. φιλόσοφα] φιλόλογα ch
Gru. | 34. φιλόσοφα] φιλόλογα m.

C A P. 19.

Ὅσα περὶ Ὁριγένης μνημονεύεται.

(Nic. H. E. V, 12. 13.)

- 1 Μάρτυρες δὲ καὶ τῆς περὶ ταῦτα αὐτῷ κατορθώσεως αὐτῶν Ἕλλη-
 των οἱ κατ' αὐτὸν ἡκμακότες φιλόσοφοι, ὧν ἐν συγγράμμασι πολλὴν 5
 μνήμην εὐρομεν τῷ ἀνδρὶ, τοτὲ μὲν αὐτῷ προσφωνέντων τὴν ἑαυτῶν
 λόγους, τοτὲ δὲ ὡς διδασκάλῳ εἰς ἐπικρίσιν τὴν ἰδίαν ἀναφερόντων πότους.
- 2 Τί δ' αὖ ταῦτα λέγειν, ὅτε καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς ἐν Σικελίᾳ καταστάς Πορ-
 φύριος, συγγράμματα καθ' ἡμῶν ἐνστησάμενος, καὶ δι' αὐτῶν τὰς θείας
 γραφὰς διαβάλλειν πεπειραμένος, τῶν τε εἰς αὐτὰς ἐξηγησαμένων μνη- 10
 μονεύσας, μηδὲν μηδαμῶς φανῶν ἐγκλημα τοῖς δόγμασιν ἐπιβαλεῖν δυνη-
 θεὶς, ἀπορία λόγων ἐπὶ τὸ λοιδορεῖν τρέπεται καὶ τὴν ἐξηγητὰς ἐνδια-
 3 βάλλειν, ὧν μάλιστα τὸν Ὁριγένην· ὃν κατὰ τὴν νέαν ἡλικίαν ἐγνωκέναι
 φήσας διαβάλλειν μὲν πειράται, συνιστῶν δὲ ἅρα τὸν ἄνδρα ἐλάνθανε,
 τὰ μὲν ἐπαληθεύων, ἐν οἷς ἂν ἐτέρως αὐτῷ λέγειν ἢ δυνατόν, τὰ δὲ 15
 καὶ ψευδόμενος, ἐν οἷς λήσεσθαι ἐνόμιζε, καὶ τοτὲ μὲν ὡς Χριστιανοῦ
 κατηγορῶν, τοτὲ δὲ τὴν περὶ τὰ φιλόσοφα μαθήματα ἐπίδοσιν αὐτοῦ
 4 διαγράφων. ἄκουε δ' ἔν α' φησι κατὰ λέξιν· „τῆς δὲ μοχθηρίας τῶν
 „ἰσθαϊκῶν γραφῶν ἐκ ἀπόστασιν, λύσιν δὲ τινες εὐρεῖν προθυμηθέντες,
 „ἐπ' ἐξηγήσεις ἐτράποντο ἀσυγκλώστους καὶ ἀναρμόστους τοῖς γεγραμμένοις, 20
 „ἐκ ἀπολογίας μᾶλλον ὑπὲρ τῶν ὀφθειῶν, παρικοχῆν δὲ καὶ ἐπαινον
 „τοῖς οἰκείοις φερούσας. αἰνίγματα γὰρ τὰ φανερώς παρὰ Μωϋσῆι λεγό-
 „μενα εἶναι κομπάσαντες, καὶ ἐπιθειάσαντες ὡς θεοπίσματα πλήρη κρυ-
 „φίων μυστηρίων, διὰ τε τῷ τύφῳ τὸ κριτικὸν τῆς ψυχῆς καταγοητεύ-
 5 „σαντες, ἐπάγουσιν ἐξηγήσεις.“ εἰτα μεθ' ἑτέρα φησιν· „ὁ δὲ τρόπος 25
 „τῆς ἀτοπίας ἐξ ἀνδρός, ὃν καὶ κομιδῇ νέος ὢν ἐτι ἐντετύχηκα, σφό-
 „δρα εὐδοκίμησάντος καὶ ἐτι δι' ὧν καταλείλοιπε συγγραμμάτων εὐδοκι-
 „μάντος, παρελήφθω Ὁριγένης, οὗ κλέος· παρὰ τοῖς διδασκάλοις τέτων
 6 „τῶν λόγων μέγα διαδίδεται. ἀκροατὴς γὰρ ἔτος Ἀμμωνίῳ τῷ πλείστῳ
 „ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἐπίδοσιν ἐν φιλοσοφίᾳ ἐσχηκότες γεγονώς, 30
 „εἰς μὲν τὴν τῶν λόγων ἐμπειρίαν πολλὴν παρὰ τῷ διδασκάλῳ τὴν ὠφέ-
 „λειαν ἐκτήσατο, εἰς δὲ τὴν ὀρθὴν τοῦ βίου προαίρεσιν τὴν ἐναντίαν
 7 „ἐκείνῃ πορείαν ἐποίησατο. Ἀμμώνιος μὲν γὰρ Χριστιανὸς ἐν Χριστια-
 „νοῖς ἀνατραφεὶς τοῖς γονεῦσιν, ὅτε τοῦ φρονεῖν καὶ τῆς φιλοσοφίας

12. ἐνδιαβάλλειν cf ik Hb, διαβάλλειν aegh E. | 15. ὢν om. g. | 17. post αὐτῷ add. θαρμάζων καὶ aegSVH, om. bcd f h i x B Hb. | 29. μέγα om. h. | 33. post ἐκείνῃ add. τῷ βίῳ a e S V H, om. c f g h i k x N B.

„ἤψατο, εὐθὺς πρὸς τὴν κατὰ νόμους πολιτείαν μετεβάλετο, Ὁριγίνης
 „δὲ Ἑλλήν ἐν ἑλλήσι παιδευθεὶς λόγοις πρὸς τὸ βαρβάρων ἐξώκειλε
 „τόλμημα“ ὃ δὴ φέρων αὐτόν τε καὶ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἔξιν ἐκαπή-
 „λευσε, κατὰ μὲν τὸν βίον Χριστιανῶς ζῶν καὶ παρανόμως, κατὰ δὲ
 5 „τὰς περὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῷ θεῷ δόξας ἐλληγίζων καὶ τὰ Ἑλλή-
 „των τοῖς ὀθνεῖσις ὑποβαλλόμενος μύθοις. συνέην τε γὰρ αἰὶ τῷ Πλά- 8
 „τωνι, τοῖς τε Νυμφίῳ καὶ Κρονίῳ, Ἀπολλοφάνει τε καὶ Λογγίῳ καὶ
 „Μοδεράτῳ Νικομάχῳ τε καὶ τῶν ἐν τοῖς Πιθαγορείοις ἐλλογίμων ἀν-
 „δρῶν ὁμίλει συγγραμμάτων· ἐχρῆτο δὲ καὶ Χαιρήμονος τοῦ Στωϊκοῦ,
 10 „Κυρνήτου τε ταῖς βίβλοις, παρ’ ὧν τὸν μεταληπτικὸν τῶν παρ’ Ἑλλήσι
 „μυστηρίων γνὰς τρόπον ταῖς Ἰσθαίκαῖς προσήψε γραφαῖς.“ ταῦτα τῷ 9
 Πορφυρίῳ κατὰ τὸ τρίτον σύγγραμμα τῶν γραφέντων αὐτῷ κατὰ Χρι-
 στιανῶν εἴρηται, ἐπαληθεύσαντι μὲν περὶ τῆς τάνδρῳ ἀσκήσεως καὶ
 πολυμαθείας, ψευσαμένῳ δὲ σαφῶς (τί γὰρ ἐκ ἑμὲλλον ὁ κατὰ Χριστια-
 15 νῶν;) ἐν οἷς αὐτὸν μὲν ἐξ Ἑλλήνων φησὶν μετατεθεῖσθαι, τὸν δ’ Ἀμ-
 μωνίον ἐκ βίῃ τῇ κατὰ τὴν θεοσέβειαν ἐπὶ τὸν ἐθνικὸν τρόπον ἐκπεσεῖν.
 τῷ τε γὰρ Ὁριγίνῃ τὰ τῆς κατὰ Χριστὸν διδασκαλίας ἐκ προγόνων 10
 ἐσώζετο, ὥς καὶ τὰ τῆς πρόσθεν ἱστορίας ἐδήλῃ, τῷ τε Ἀμμωνίῳ τὰ
 τῆς ἐνθέου φιλοσοφίας ἀκέραια καὶ ἀδιόπτωτα καὶ μέχρις ἐσχάτης τοῦ
 20 βίῃ διέμενε τελευτῆς, ὥς πε καὶ οἱ τάνδρῳ εἰσέτι νῦν μαρτυρεῖσι πόνοι,
 δι’ ὧν κατέλιπε συγγραμμάτων παρὰ τοῖς πλείστοις εὐδοκίμωντος· ὥσπερ
 ἔν καὶ ὁ ἐπιγεγραμμένος περὶ τῆς Μωϋσέως καὶ Ἰησοῦ συμφωνίας, καὶ
 ὅσοι ἄλλοι παρὰ τοῖς φιλοκάλοις εὔρηται. ταῦτα μὲν οὖν εἰς παρὰ- 11
 στασιν κείσθω τῆς τε τῷ ψευδηγόρου συκοφαντίας καὶ τῆς Ὁριγίνης καὶ

3. αὐτόν τε] αὐτόν τε volgo, αὐτό τε (quod non improbat Hb) vel αὐτόν αὐτό
 τε conj. V*. Ruf. vertit: „quo se conferens omne illud praeclarum ingenium philoso-
 phicis litteris expolitur vitiavit atque corruptit,“ unde Valesius suspicatur legisse eum
 ὃ δὴ φέρων αὐτόν, καὶ τὴν κτλ. (omisso τε). at nihil mutandum, nisi αὐτόν, quod
 volgo legitur, in αὐτόν. verte: „quo facto protinus (φέρων = φερόμενος) et se
 ipsum et quem adeptus erat in philosophia usum corruptit atque adulteravit.“ Ad-
 dita voce φέρων vel φερόμενος indicari impetum quendam, in vulgus notum est
 (cf. Hemsterhus. ad Luc. D. M. 6, 5. Herm. Vig. p. 776. Heinichen. Suppl. not. in
 Eus. p. 46): et quod Hermannus adnotat, participium φέρων ita tantum usurpari,
 ut conjunctum sit cum verbis motum aliquem significantibus, id nostro cum loco
 bene conciliari potest, quum vox φέρων spectet ad vocem ἐξοκλήσειν. | 5. post
 ἐλληγίζων add. τε aeghēNE, om. cfi. | 8. Πιθαγορείοις aeghNE, Πιθαγορείοις
 cfigikx. | 10. Κυρνήτου] Κυρνήτου gik Smid. | 14. πολυμαθείας aefghē (a sec.
 man.), πολυμαθείας eikN. | 15. ἐξ Ἑ. φέρων cfigikx, φέρων ἐξ Ἑ. aeghE. |
 16. τὴν add. cfikVH, om. aegh Smid. SS* B. | 21. πλείστοις] πολλοῖς cfx. |
 εὐδοκίμωντος aefghE, εὐδοκίμωντες eik. | 24. κείσθω bdfx, ἐγείσθω volgo.

περὶ τὰ Ἑλλήνων μαθήματα πολυπείρας, περὶ ἧς πρὸς τινὰς μεμψα-
 μένους αὐτῷ διὰ τὴν περὶ ἐκείνα σπουδὴν ἀπολογούμενος ἐν ἐπιστολῇ τινὶ
 12 ταῦτα γράφει· „ἐπεὶ δὲ ἀνακειμένη μοι τῷ λόγῳ, τῆς φήμης διατρε-
 νήσεως περὶ τῆς ἔξεως ἡμῶν, προσήεσαν ὅτε μὲν αἰρετικοί, ὅτε δὲ οἱ
 „ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων, καὶ μάλιστα τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ, ἔδοξεν 5
 „ἐξετάσαι τὰ τε τῶν αἰρετικῶν δόγματα, καὶ τὰ τῶν φιλοσόφων περὶ
 13 „ἀληθείας λέγειν ἐπαγγελλόμενα. τὸτο δὲ πεποιήκαμεν μιμησάμενοί τε
 „τὸν πρὸ ἡμῶν πολλὸς ὠφελήσαντα Πάνταιον, ἐκ ὀλίγῃ ἐν ἐκείνοις
 „ἐσχηκότα παρασκευῇν, καὶ τὸν νῦν ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ καθιζόμενον
 „Ἀλεξανδρείῳν Ἡρακλᾶν, ὅστινα εὖρον παρὰ τῷ διδασκάλῳ τῶν φιλο- 10
 „σόφων μαθημάτων, ἥδη πέντε ἔτεσιν αὐτῷ προσκαρτερήσαντα, πρὶν ἢ
 14 „ἐμὲ ἄρξασθαι ἀκείνῃ ἐκείνων τῶν λόγων. διὸ καὶ πρότερον κοινῇ ἐσθῆτι
 „χρώμενος, ἀποδυσάμενος, καὶ φιλόσοφον ἀναλαβὼν σχῆμα, μέχρι τοῦ
 „δεῦρο τηρεῖ, βιβλία τε Ἑλλήνων κατὰ δύναμιν οὐ πάντως φιλολογῶν.“
 καὶ ταῦτα μὲν αὐτῷ περὶ τῆς ἐλληνικῆς ἀσκήσεως ἀπολογούμενῳ εἴρηται. 15
 15 κατὰ τῶτον δὲ τὸν χρόνον ἐπ’ Ἀλεξανδρείας αὐτῷ τὰς διατριβὰς ποι-
 μένῳ ἐπιστάς τις τῶν στρατιωτικῶν ἀρεδίδε γράμματα, Δημητρίῳ τε τῷ
 τῆς παροικίας ἐπισκόπῳ καὶ τῷ τότε τῆς Αἰγύπτου ἐπάρχῳ παρὰ τῷ τῆς
 Ἀραβίας ἡγμένῳ, ὡς ἂν μετὰ σπουδῆς ἀπάσης τὸν Ὀριγένην πέμψοιεν
 κοινηνέοντα λόγων αὐτῷ. τοιγαρὺν προπεμφθεὶς ὑπ’ αὐτῶν ἀφικνείται 20
 ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. ἐκ εἰς μακρὸν δὲ τὰ τῆς ἀφίξεως εἰς πείρας ἀγαγὼν
 16 αὐτὸς ἐπὶ τὴν Ἀλεξανδρείαν ἐπανήει. χρόνῳ δὲ μεταξὺ διαγενομένῳ, οὐ
 σμικρῷ κατὰ τὴν πόλιν ἀναρῆμισθέντος πολέμου, ὑπεξελθὼν τῆς Ἀλεξαν-
 dreias, καὶ μηδὲ τὰς κατ’ Αἴγυπτον διατριβὰς ἀσφαλεῖς ἐαυτῷ ἡγόμενος,
 ἐλθὼν ἐπὶ Παλαιστίνης, ἐν Καισαρείᾳ τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο, ἐνθα καὶ 25
 διαλέγεσθαι τὰς τεθείας ἐρμηνεύειν γραφὰς ἐπὶ τῷ κοινῷ τῆς ἐκκλησίας
 οἱ τῇδε ἐπίσκοποι, καίτοι τῆς τῷ πρεσβυτερίῳ χειροτονίας ἰδέσσω τετυ-
 17 χηκότα αὐτὸν ἤξισιν. ὁ καὶ αὐτὸ γένοιτ’ ἂν ἐκδηλον ἀφ’ ὧν περὶ ταῦτα
 Δημητρίῳ γράφοιτες Ἀλέξανδρος ὁ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος καὶ Θεόκτι-
 στος ὁ Καισαρείας ὡδέ πως ἀπολογῶνται· „προσέθηκε δὲ τοῖς γράμ- 30
 „μασιν, ὅτι τὸτο ἰδέσποτε ἠκίσθη ἰδὲ νῦν γηγένηται, τὸ παρόντων ἐπι-

6. τὰ τῶν *acfg h VHB*, τὰ ὑπὸ τῶν *ekN* *Suid.* *SSs*, τὰ παρὰ τῶν *i* (*a sec. man.*). | 9. τὸν *rw* *c*. | 11. αὐτῷ] αὐτὸν *NH* (Tom. III. p. 320). | πρὶν ἢ *ek* (teste Gronov.) *x*, ἢ *om.* *volgo*. | 12. διὰ] δι’ ὧν *h*. | 20. τοιγαρὺν *cfE*, καὶ δὴ *acg* (*a sec m.*) *k*, ὁ δὲ *h*. | προπεμφθεὶς ὑπ’ αὐτῶν *add. cfkE*, *om.* *acgh*. | 21. καὶ μηδὲ — ἡγόμενος *om.* *eh*. | 25. ἐλθὼν] ἦει μὲν *eh*, *om.* *g*. | Παλαιστίνης *acfgE*, Παλαιστίνην *hikN*. | post *Kaisar.* *add. di eg h*. | 31. νῦν] ὥς νῦν *h*.

„σκόπων λαϊκὸς ὁμιλεῖν, ἐκ οἷδ' ὅπως προφανῶς ἐκ ἀληθῆ λέγων. ὅπερ 18
 „γὰρ εὐρίσκονται οἱ ἐπιτήδαιοι πρὸς τὸ ὠφελεῖν τὰς ἀδελφάς, καὶ παρα-
 „καλῶνται τῇ λαῶ προσομιλεῖν ὑπὸ τῶν ἀγίων ἐπισκόπων, ὥσπερ ἐν
 „Λαράνδοις Εὐελπίς ὑπὸ Νέωνος, καὶ ἐν Ἰκονίῳ Πανυλίνος ὑπὸ Κέλσος,
 5 „καὶ ἐν Συννάδοις Θεόδωρος ὑπὸ Ἀττικῇ τῶν μακαρίων ἀδελφῶν. εἰκὸς
 „δὲ καὶ ἐν ἄλλοις τόποις τῷτο γίνεσθαι, ἡμᾶς δὲ μὴ εἰδέναι.“ τῷτον
 καὶ ἔτι νέος ὢν ὁ δηλούμενος ἀνὴρ οὐ πρὸς μόνων τῶν συνήθων, ἀλλὰ
 καὶ τῶν ἐπὶ ξένης ἐπισκόπων ἐτιμᾶτο τὸν τρόπον. ἀλλὰ γὰρ αὐθις τῷ 19
 Δημητρίῳ διὰ γραμμάτων αὐτὸν ἀνακαλέσαντος, δι' ἀνδρῶν τε διακόνων
 10 τῆς ἐκκλησίας ἐπισπεύσαντος ἐπανελθεῖν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀφικό-
 μενος τὰς συνήθεις ἀπετέλει σπευδᾶς.

C A P. 20.

Ὅσοι τῶν τηλικάδε φέρονται λόγοι.

(Nic. H. E. V, 15.)

15 Ἦκμαζον δὲ κατὰ τῷτο πλείους λόγοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, 1
 ὧν καὶ ἐπιστολὰς ὡς πρὸς ἀλλήλους διεχάρατον ἔτι νῦν σωζομένας εὐρεῖν
 εὐπορον, αἱ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐφυλάχθησαν ἐν τῇ κατὰ Αἰλίαν βιβλιοθήκῃ,
 πρὸς τῷ τηλικάδε τὴν αὐτόθι διέποντος ἐκκλησίαν Ἀλεξάνδρῳ ἐπισκενα-
 σθείσῃ, ἀφ' ἧς καὶ αὐτοὶ τὰς ὕλας τῆς μετὰ χειρὸς ὑποθέσεως ἐπὶ ταῦτο
 20 συναγαγεῖν δεδυνήμεθα. τέτων Βήρυλλος σὺν ἐπιστολαῖς καὶ συγγράμ- 2
 μασι διαφόρος φιλοκαλίας καταλείλοιπεν. ἐπίσκοπος δ' ἔτος ἦν τῶν κατὰ
 Βόστραν Ἀράβων ὡσαύτως δὲ καὶ Ἰππόλυτος, ἐτέρας πον καὶ αὐτὸς
 προσεστώς ἐκκλησίας. ἦλθε δὲ εἰς ἡμᾶς καὶ Γαῖα λογιωτάτης ἀνδρὸς διά- 3
 λογος, ἐπὶ Ρώμης κατὰ Ζεφυρινὸν πρὸς Πρόκλον τῆς κατὰ Φρύγας αἰρέ-
 25 σεως ὑπερμαχῦντα κεκινήμενος, ἐν ᾧ τῶν δι' ἐναντίας τὴν περὶ τὸ συν-
 τάττειν καινὰς γραφὰς προπέτειάν τε καὶ τόλμαν ἐπιστομίζων τῶν τῷ
 ἱερῷ ἀποστόλῃ δεκατριῶν μόνων ἐπιστολῶν μνημονεύει, τὴν πρὸς Ἑβραῖς
 μὴ συναριθμήσας ταῖς λοιπαῖς· ἐπεὶ καὶ εἰς δεῦρο παρὰ Ῥωμαίων τισὶν
 οὐ νομίζεται τῷ ἀποστόλῃ τυγχάνειν.

6. τῷτον] τῷτο *fikN* mutata interpunctione. | 7. καὶ post τῷτον om. *h.* |
 post ἀνὴρ add. Ὁριγένης *aeSV*, om. *bcdsfghikS=HB*. | 8. ἀλλὰ γὰρ αὐθις]
 αὐθις δὲ *egh*. | 11. ἀπετέλει *cfik*, ἀποτελεῖ *k*, ἐπετέλει *aeHE*. | 17. post κατὰ
 add. τὴν *aeSVH*, om. *cfghikN*. | 18. ἐκκλησίαν *cfhikxVS=B*, παροιμίαν *aeS*
SHS. | 20. Βήρυλλος] Κίριλλος *fmp*. | συγγράμμασι *aceSVH*, συγγράμματι
 (om. *kal*) *g*, συγγραμμάτων *fhiKB*.

C A P. 21.

Ὅσοι κατὰ τοῦδε ἐπίσκοποι ἐγγραφόντο.

(Nic. H. E. V, 26.)

- 1 Ἀλλὰ γὰρ Ἀττωνῖνον ἐτη βασιλεύσαντα ἐπὶ καὶ μῆρας ἕξ Μα-
κρίνος διαδέχεται. τότε δ' ἐπ' ἰνιατὸν διαγενομένη αὐτοῖς ἕτερος Ἀτ- 5
τωνῖνος τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν παραλαμβάνει, οὗ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος
ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος Ζιφυρίτος μεταλλάττει τὸν βίον, ὅλοις ὀκτωκαί-
2 δεκα διακατασχὼν ἔτεσι τὴν λειτουργίαν. μεθ' ὃν Κάλιστος τὴν ἐπισκοπὴν
ἐγχειρίζεται, ὃς ἐπιβιώσας ἔτεσι πέντε Οὐρβανῷ τὴν λειτουργίαν κατα-
λείπει. αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τούτοις διαδέχεται τὴν Ῥωμαίων 10
ἀρχήν, ἐπὶ τέτταρσι μόνοις ἔτεσι Ἀττωνίῳ διαγενομένῳ. ἐν τούτῳ δὲ καὶ
3 ἐπὶ τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας Ἀσκληπιάδην Φιλιππὸς διαδέχεται. τῷ δὲ
αὐτοκράτορος μήτηρ, Μαρμαρία τῶνομα, γυνὴ Θεοσεβεστάτη εἰ καὶ τις
ἄλλη γεγονυῖα καὶ εὐλαβὴς τὸν τρόπον, τῆς Ὀριγένης πανταχόσε βοω-
μένης γήμης, ὡς καὶ μέχρι τῶν αὐτῆς ἐλθεῖν ἀκοῶν, περὶ πολλὰ ποιεῖται 15
τῆς τῷ ἀνδρὸς θείας ἀξιοθῆναι, καὶ τῆς ὑπὸ πάντων θαυματομένης περὶ
4 τὰ θεῖα συντίσεως αὐτῇ πείραν λαβεῖν. ἐπ' Ἀντιοχείας δὴτα διατρίψασα
μετὰ στρατιωτικῆς δορυφορίας αὐτὸν ἀνακαλεῖται. παρ' ἣ χρόνον δια-
τρίψας, πλείστα τε ὅσα εἰς τὴν τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τῆς τῷ Θεῷ δι-
δασκαλείας ἀρετῆς ἐπιδειξάμενος, ἐπὶ τὰς συνήθεις ἔσπευδε διατριβάς. 20

C A P. 22.

Ὅσα τῶν Ἰσπολύτων εἰς ἡμᾶς ἦλθον.

(Nic. H. E. V, 15.)

Τότε δὴτα καὶ Ἰσπολύτος συντάττων μετὰ πλείστων ἄλλων ὑπο-
μνημάτων καὶ τὸ περὶ τῷ πάσχα πεποιήται σύγγραμμα, ἐν ᾧ τῶν χρόνων 25
ἀναγραφὴν ἐκθίμενος, καὶ τινα κανόνα ἐκκαιδεκατηρίδος περὶ τῷ πάσχα
προθεῖς, ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος Ἀλεξάνδρου αὐτοκράτορος εἰς χρόνους περι-
γράφει. τῶν δὲ λοιπῶν αὐτῷ συγγραμμάτων τὰ εἰς ἡμᾶς ἐλθόντα ἰσὶ
τάδε· εἰς τὴν ἐξαήμερον, εἰς τὰ μετὰ τὴν ἐξαήμερον, πρὸς Μαρκίωνα,
εἰς τὸ ἄσμα, εἰς μέρη τῷ Ἰεζεκιήλ, περὶ τῷ πάσχα, πρὸς ἀπάσας τὰς 30
αἱρέσεις· πλείστα τε ἄλλα καὶ παρὰ πολλοῖς εὐροῖς ἂν σωζόμενα.

9. ἔτεσι *cfghikNBH^b*, ἐτη *aeSVHS*. | λειτουργίαν *cfghB*, ἐκκλησίαν
aeHikSVHS. | 13. εἰ καὶ τις ἄλλη Θεοο. γυνὴ *eH*. | 14. ἄλλη — τρόπον
om. g, γεγονυῖα — τρόπον *om. eH*, καὶ εἰλ. τὸν τρ. *om. ik*. | 20. διδασκαλεία
aeH E, διδασκαλίη *dcdfgikx*. | 27. Ἀλεξ. αὐτον. *cfik*, αὐτον. Ἀλεξ. *ae gh E*.

C A P. 23.

Περὶ τῆς Ὀριγένης σπονδῆς καὶ ὡς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πρεσβίου ἡξιώθη.

(Nic. H. E. V, 18.)

Ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ Ὀριγένης τῶν εἰς τὰς θείας γραφὰς ὑπομνημάτων 1
 5 ἐγίνετο ἀρχή, Ἀμβροσίον εἰς τὰ μάλιστα παρορμῶντος αὐτὸν μυρίαίς
 ὁσαισὺν προτροπαῖς, οὐ ταῖς διὰ λόγων καὶ παρακλήσεων αὐτὸ μόνον,
 ἀλλὰ καὶ ἀφθορωτάταις τῶν ἐπιτηδεῶν χορηγίαις. ταχυγράφοι γὰρ αὐτῷ 2
 πλείους ἢ ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν παρῆσαν ὑπαγορεύοντι, χρόνοις τεταγμένοις
 ἀλλήλους ἀμειβόμενοι· βιβλιογράφοι τε ἐχ' ἡττους, ἅμα καὶ κόραις ἐπὶ τὸ
 10 καλλιγραφεῖν ἡσκημέναις· ὧν ἀπάντων τὴν δέουσαν τῶν ἐπιτηδεῶν ἀφθο-
 ρον περισσίαν ὁ Ἀμβρόσιος παρεστήσατο, καὶ μὴν καὶ ἐν τῇ περὶ τὰ
 θεῖα λόγια ἀσκήσει τε καὶ σπουδῇ προθυμίαν ἄφατον αὐτῷ συνεισέφερεν,
 ἣ καὶ μάλιστα αὐτὸν πρῶτρεπεν ἐπὶ τὴν τῶν ὑπομνημάτων σύνταξιν.
 τούτων δὲ ὅτως ἔχοντων Οὐρβανὸν ἐπισκοπεύσαντα τῆς Ῥωμαίων ἐκκλη- 3
 15 σίας ἔτεσιν ὀκτῶ διαδέχεται Πορτιανὸς, τῆς δ' Ἀρτιοχέως μετὰ Φιλητὸν
 Ζεβίνος. καθ' ὧς Ὀριγένης ἐπειγέσης χρείας ἐκκλησιαστικῶν ἕνεκα πραγμά- 4
 των ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στείλόμενος τὴν διὰ Παλαιστίνης πρεσβυτερίης χειρο-
 θεσίαν ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τῶν τῇδε ἐπισκόπων ἀναλαμβάνει. τὰ μὲν
 ἔν ἐπὶ τέττῳ περὶ αὐτῷ κεινημένα, τὰ τε ἐπὶ τοῖς κινήσεισι δεδογμένα
 20 τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν προσεστώσιν, ὅσα τε ἄλλα ἀκμᾶζων περὶ τὸν θεῖον
 εἰσεργήνεται λόγον, ἰδίας δεόμενα συντάξεως, μετρίως ἐν τῷ δευτέρῳ ἢ
 ὑπὲρ αὐτῷ πεποιήμεθα ἀπολογίας ἀνεγράψαμεν.

C A P. 24.

Τίνα ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐξηγήσατο.

(Nic. H. E. V, 15.)

25

Ταῦτα δὲ ἐκείνοις δέοι ἂν προσεπιθεῖναι δηλῶντας, ὡς ἐν μὲν τῷ 1
 ἕκτῳ τῶν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην ἐξηγητικῶν σημαίνει τὰ πρότερα πέντε
 ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἔτ' ὄντα αὐτὸν συντάξαι, τῆς δ' εἰς τὸ πᾶν εὐαγγέ-
 λιον αὐτὸ δὴ τῷτο πραγματείας μόνοι δύο καὶ εἴκοσιν εἰς ἡμᾶς περιῆλθον
 30 τόμοι. κατὰ δὲ τὸ ἕνατον τῶν εἰς τὴν Γένεσιν (δωδέκα δὲ ἔστι τὰ πάντα) 2
 οὐ μόνον τὴς πρὸ τῷ ἐνάτῳ δηλοῖ ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπεμνηματίσθαι,

6. ἐν *abcde fgh iSVHH* = *BHb*, οὐ *c* (in marg.) *i* (a sec. m.) *kx* *Suid.* *Sa*. |
 οὐ add. *aeghSVHbHb*, om. *bcd f i k* *Suid.* *Sa*. | 13. *ἦ* | *ἦ c*. | 16. *Ζεβίνος* |
Ζεβίνος e, *Ζεβινῶς k*, *Ζέβινος N*. | post ὧς add. *ὁ aehE*, om. *efg i k*. | 26. *ἂν*
 om. *bcd f*. | 29. *πραγματίας c*. | 30. *ἕνατον ceikB*, *ἐνατον afg h i* (a sec. m.)
SVHSa. | 31. *ἐνάτῳ cikB*, *ἐνάτῳ aefghSVHSa*.

ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πρώτας δὲ πέντε καὶ εἴκοσι ψαλμοίς, ἔτι τε τὰ εἰς
τὰς Θρήνους, ὧν εἰς ἡμᾶς ἐληλύθασιν τόμοι πέντε, ἐν οἷς μέμνηται καὶ
3 τῶν περὶ ἀναστάσεως· δύο δ' ἐστὶ καὶ ταῦτα. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ
περὶ ἀρχῶν πρὸ τῆς ἀπ' Ἀλεξανδρείας μεταναστάσεως γράφει, καὶ τὰς
ἐπιγεγραμμένους Στρωματιῖς, ὅστας τὸν ἀριθμὸν δέκα, ἐπὶ τῆς αὐτῆς πό- 5
λεως κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρου συντάττει βασιλείαν, ὡς καὶ τῶτο ὁλόγραφοι
δηλοῦσιν αὐτῷ πρὸ τῶν τόμων ἐπισημειώσεις.

C A P. 25.

**Ὅπως τῶν ἰνδιαθῆκων γραφῶν ἰμνησόμεναι.*

(Nic. H. E. V, 16.)

10

1 Τὸν μὲν τοί γε πρῶτον ἐξηγήμενος ψαλμὸν ἐκθεσις παποιῖται τῷ
τῶν ἱερῶν γραφῶν τῆς παλαιᾶς διαθήκης καταλόγῳ, ὡδέ πως γράφων
κατὰ λέξιν· „ἐκ ἀγροητέον δ' εἶναι τὰς ἐνδιαθήκας βίβλους, ὡς Ἑβραῖοι
„ παραδιδόασιν, δύο καὶ εἴκοσι, ὅσος ἀριθμὸς τῶν παρ' αὐτοῖς στοιχείων
2 „ ἐστίν.“ εἰτα μετὰ τινα ἐπιφέρει λέγων· „εἰσὶ δὲ αἱ εἴκοσι δύο βίβλοι 15
„ καθ' Ἑβραϊκῆς αἰδέ· ἡ παρ' ἡμῖν Γένεσις ἐπιγεγραμμένη, παρ' Ἑβραίοις
„ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βίβλου Βερηαῖδ, ὅπερ ἐστίν, ἐν ἀρχῇ· Ἐξοδος,
„ Οὐλεσεμῶθ, ὅπερ ἐστὶ, ταῦτα τὰ ὀνόματα· Λευτικὸν, Οὐῖκρά, καὶ
„ ἐκάλεσαν· Ἀριθμοὶ, Ἀμμεσφεκωδεῖμ· Δευτερονόμιον, Ἐλιαδδεβαρεῖμ, ἔτοι
„ οἱ λόγοι· Ἰησῆς υἱὸς Ναυῆ, Ἰωσῆ βὲν τῶν· Κριταί, Ρῆθ, παρ' αὐτοῖς 20
„ ἐν ἐνὶ, Σαφατεῖμ· Βασιλειῶν πρώτη, δευτέρα, παρ' αὐτοῖς ἐν, Σαμηλ,
„ ὁ θεόκλητος· Βασιλειῶν τρίτη, τετάρτη, ἐν ἐνὶ Οὐαμμὲλχ Δαβὶδ, ὅπερ
„ ἐστὶ βασιλεία Δαβὶδ· Παραλειπομένων πρώτη, δευτέρα, ἐν ἐνὶ Δαβρηά-

1. ἀλλὰ add. *αεφSVH*, om. *egikNB*, fort. recte: cf. p. 195, 2 not. | 11. τοι add. *αεφgSVH*, om. *ehikB*. | 12. τῆς παλ. διαθ. om. *h*. | 13. ἡ καλ. — Orig. Opp. ed. Delarue Tom. II. p. 528. (ed. Lommatsch. Tom. XI. p. 377). | 14. post τοὺς add. *ὁ αεηkE*, om. *εφgik* (a sec. m.) *N* Suid. | 15. αἰοι καλ. — Orig. Opp. ed. Delarue II. p. 529, ed. Lomm. Tom. XI. p. 378. | 16. Ἐσφαίσις δι *εφgikNB*, δι Ἐσφ. *αεSVHS**. δι om. *h*. | 17. Βρησιθ *εφhikE*, βρησιθ *αεN*. | 18. Οὐτε-
λεισμοὺς *εἰkB*, οὐτελεισμοὺς *αεN*, οὐτελλε σμοὺς *SS*, οὐτελεισμοὺς *fhVH*. | 19. Ἀμ-
μοσφενωδιμ *bedhikVS*HB*, ἀμμοσφενωδιμ *αε*, ἀμμοσφενωδιμ *φ*, ἀμμοσφενω-
διμ *N*, ἀμμοσφαριμ ἢ πενωδιμ *S*. | Ἐλεσθδβαριμ *bedfikxB*, ἔλλεσθδβαριμ
*VHS**, ἔλλεσθδβαριμ *eS*, ἔλλεσθδβαριμ *α*, ἔλλεσθδβαριμ *N*. | 21. ἐν ἐνι, Σαφα-
τεμ *BHb*, ἐν ἐνι σαφατεμ *hVH*, ἐν ἐνι σαφατεμ *S**, ἐν ἐνι σαφατεμ *S*, ἐνωσα-
φατεμ (non — σαφατεμ, ut testatur Valensius, nam in *e* quidem exstat — σαφα-
τεμ) *bcδgkz*, ἐν ἰσασαφτεμ *α*, ἐν ἰσασαφτεμ *i*, ἐνωσαφτεμ *e*, ἐνωσαφτεμ *f*, ἐν
ἰσασαφτεμ *N*. Exstat igitur — σαφ — in *abcdeffgikz*. | 22. ἐν ἐνι Οὔαμ-
μειλ *αεzNB*, ἐνενωσάμειλ *εἰk*, ἐν ἐννωσάμειλ *f*, ἐν ἐνι ἀμμειλ *S*, ἐν ἐνι ἀμ-
μειλ *hVS*H*. | Ὀπερ — Σαβίδ om. *h*. | 23. ἐν ἐνι Σαβρηάμειν *abcdeffgikB*,
ἐνενοσάμειν *N*, ἐν ἐνι δεσρῇ αἰάμειν *S*, ἐν ἐνι δεσρῇ αἰάμειν *hVH*, ἐν ἐνι
δεσρῇ αἰάμειν *S**.

„μὲν, ὅπερ ἐστὶ λόγοι ἡμερῶν· Ἐσθρας πρῶτος, δεύτερος, ἐν ἐνὶ Ἐξραῖ,
 „ὃ ἐστὶ βοηθός· βίβλος Ψαλμῶν, Σφαρθελλεῖμ· Σολομῶντος παροιμίαι,
 „Μελῶθ· Ἐκκλησιαστής, Κωέλθ· Ἄσμα Ἀισμάτων, Σίρ Ἀσσιρίμ·
 „Ἡσαίας, Ἰεσσαία· Ἰερემίας σὺν Θρήνοις καὶ τῇ ἐπιστολῇ ἐν ἐνὶ, Ἰερემία·
 5 „Δανιήλ, Δανιήλ· Ἰεζεκιήλ, Ἰεζεκιήλ· Ἰώβ, Ἰώβ· Ἐσθήρ, Ἐσθήρ. ἔξω
 „δὲ τούτων ἐστὶ τὰ Μακκαβαϊκά, ἅπερ ἐπιγέγραπται Σαρβήθ Σαβαναίλ.“
 ταῦτα μὲν ὅν ἐν τῷ προειρημένῳ τίθῃσι συγγράμματι. ἐν δὲ τῷ πρῶτῳ 3
 τῶν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον, τὸν ἐκκλησιαστικὸν φυλάττωσιν κανόνα, μόνα 4
 τέσσαρα εἶδέναι εὐαγγέλια μαρτύρεται, ὡς πῶς γράφω· „ὥς ἐν παρα-
 10 „δοσί μαθὼν περὶ τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων, ἃ καὶ μόνα ἀνατιρόρητά
 „ἵστιν ἐν τῇ ὑπὸ τὸν ἑρμῆν ἐκκλησίᾳ τῷ θεῷ, ὅτι πρῶτον μὲν γέγρα-
 „πται τὸ κατὰ τὸν ποτε τελώνην, ὕστερον δὲ ἀπόστολον Ἰησοῦ Χριστοῦ
 „Ματθαῖον, ἐκδεδοκότα αὐτὸ τοῖς ἀπὸ Ἰουδαϊσμῶ πιστεύουσι, γράμμασιν
 „ἐβραϊκοῖς συντεταγμένον· δεύτερον δὲ τὸ κατὰ Μάρκον, ὡς Πέτρος 5
 15 „ἔφηγγαστο αὐτῷ, ποιήσαντα, ὃν καὶ νῦν ἐν τῇ καθολικῇ ἐπιστολῇ δια
 „τίτων ὠμολόγησε γράσκων· „ἀσπάζεται ἡμᾶς ἡ ἐν Βαβελῶνι συνεκ-
 „λεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου.“ καὶ τρίτον τὸ κατὰ Λουκᾶν, τὸ ὑπὸ 6
 „Παύλου ἐπαινέμενον εὐαγγέλιον, τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν πεποιηκότα· ἐπὶ
 „πᾶσι τὸ κατὰ Ἰωάννην.“ καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ δὲ τῶν εἰς τὸ κατὰ 7
 20 Ἰωάννην ἐξηγητικῶν ὁ αὐτὸς ταῦτα περὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἀποστόλων
 φησὶν· „ὃ δὲ ἱκανωθεὶς διύκονος γεγενῆσθαι τῆς καινῆς διαθήκης, οὐ
 „γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος, Παῦλος, ὁ πεπληρωκὴς τὸ εὐαγγέλιον
 „ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τῷ Ἰλλυρικῷ, ἐδὲ πάσαις ἔγραψεν αἰς
 „ἐδίδαξεν ἐκκλησίαις, ἀλλὰ καὶ αἰς ἔγραψεν, ὀλίγους στίχους ἐπίστευσε.

1. post πρῶτος add. καὶ αεγῆSVH, om. cfikB. | ἐν ἐνὶ Ἐξραῖ αεῖhikE, ἰνενιζράς cf. | 2. Σφαρθελλεῖμ αεγῖkB, σφαρθιλιμ N, ἔφαρθελλεῖμ (non ἔφαρθελλεῖμ, ut tradit Valesius) bcd, σῆφρ θιλλιμ hSVHS. | Σολομῶντος Σολομῶντος ikN. | 3. Μελῶθ abedēghikB, μεθωθ f, μελωθ N, μολωθ SVHS. | Κωέλθ abcdēfikhB, ὄχοιθ h, κωλεθ NSVHS. | post ἁσμάτων add. οὐ γὰρ, ὡς ὑπολαμβάνουσι τινες, ἅσματα ἁσμάτων αεghikNSS. B, om. bcdSVH. | 4. Ἡσαίας αghikNE, Ἡσαία bcdēf. | Ἰεσσαία bcdfikB, Ἰεσαία ag, Ἰεσαία ehSVH, Ἰεζία N. | Ἰερემία Ἰρμία S. H. | 5. Ἰεζ., Ἰεζκ. αεεῖkNB, Ἰεζ., Ἰεζκῆλ hSVH. secundum nomen om. f. | 6. Σαβαναίλ eefghikB, σαβανείλ a, σαρβαναιήλ h, σαρβανείλ il SVH. | 7. post Ματθ. add. εὐαγγέλιον αεSVH, om. efgghikNBHb. | μόνα om. h. | 8. εἰδέναι cfikNVSH, εἶναι αεghSB. | γράφων — Orig. Opp. ed. Delarue Tom. III. p. 440, ed. Lommataach Tom. III. p. 1. | 15. ὅν ὁ H. | 16. γράσκων — 1 Petr. 5, 13. | 21. φησὶν — Orig. Comment. ed. Huet. Tom. II. p. 88. (Orig. Opp. ed. Lomm. Tom. I. p. 163). | γεγενῆσθαι εἰκῆ, γενίεσθαι αεghNE. | οὐ γρ. — 2 Cor. 3, 6. | 23. ἀπὸ κτλ. — Rom. 15, 19.

- 8 „Πέτρος δὲ, ἐφ’ ᾧ οἰκοδομεῖται ἡ Χριστῷ ἐκκλησία, ἥς πύλαι ἄδου οὐ
 „κατισχύουσιν, μίαν ἐπιστολὴν ὁμολογημένην καταλείπειν, ἔστω δὲ καὶ
 9 „δευτέραν· ἀμφιβάλλεται γάρ. τί δὲ περὶ τῷ ἀναπεσόντος ἐπὶ τὸ σῆθος
 „λέγειν τῷ Ἰησοῦ, Ἰωάννῃ, ὃς εὐαγγέλιον ἐν καταλείπειν, ὁμολογῶν δύ- 5
 „νασθαι τοσαῦτα ποιῆσειν ἃ ἡδὲ ὁ κόσμος χωρῆσαι ἰδύνατο; ἔγραψε δὲ
 „καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν, κελευσθεὶς σιωπῆσαι καὶ μὴ γράφαι τὰς τῶν
 10 „ἐπτά βροτῶν φωνάς. καταλείπει καὶ ἐπιστολὴν πάνν ὀλίγων στίχων,
 „ἔστω δὲ καὶ δευτέραν καὶ τρίτην· ἐπεὶ οὐ πάντες φασὶ γνησίους εἶναι
 11 „ταύτας· πλὴν ἐκ εἰσὶ στίχων ἀμφότεραι ἑκατόν.“ ἔτι πρὸς τέτοις περὶ
 τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς ἐν ταῖς εἰς αὐτὴν ὁμιλίαις ταῦτα διαλαμ- 10
 βάνει· „ὅτι ὁ χαρακτήρ τῆς λέξεως τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιγεγραμμένης
 „ἐπιστολῆς ἐκ ἔχει τὸ ἐν λόγῳ ἰδιωτικὸν τῷ ἀποστόλῃ, ὁμολογήσαντος
 „ἑαυτὸν ἰδιώτην εἶναι τῷ λόγῳ, τατέστι τῇ φράσει, ἀλλὰ ἔστιν ἡ ἐπι-
 „στολὴ συνθέσει τῆς λέξεως ἐλληνικωτέρα, πᾶς ὁ ἐπιστάμενος κρίνειν
 12 „φράσεων διαφορὰς ὁμολογῆσαι ἂν. πάλιν τε αὖ ὅτι τὰ νοήματα τῆς 15
 „ἐπιστολῆς θαυμάσιά ἐστι, καὶ οὐ δεύτερα τῶν ἀποστολικῶν ὁμολογου-
 „μένων γραμμάτων, καὶ τῶτο ἂν συμφῆσαι εἶναι ἀληθὲς πᾶς ὁ προσέχων
 13 „τῇ ἀναγνώσει τῇ ἀποστολικῇ.“ τέτοις μεθ’ ἑτερα ἐπιφέρει λέγων· „ἐγὼ
 „δὲ ἀποφαινόμενος εἶποιμ’ ἂν, ὅτι τὰ μὲν νοήματα τῷ ἀποστόλῃ ἐστίν,
 „ἡ δὲ φράσις καὶ ἡ σύνθεσις ἀπομνημονεύσαντός τινος τὰ ἀποστολικά, 20
 „καὶ ὥσπερ ἐ σχολιογραφῆσαντός τινος τὰ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.
 „εἴ τις ἔν ἐκκλησίᾳ ἔχει ταύτην τὴν ἐπιστολὴν ὡς Παῦλος, αὕτη εὐδο-
 „κιμεῖται καὶ ἐπὶ τούτῳ. οὐ γὰρ εἰκὴ οἱ ἀρχαῖοι ἄνδρες ὡς Παῦλον
 14 „αὐτὴν παραδεδώκασι. τίς δὲ ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν, τὸ μὲν ἀληθὲς
 „θεὸς οἶδεν, ἡ δὲ εἰς ἡμᾶς φθάσασα ἱστορία ὑπὸ τινων μὲν λεγόντων, 25
 „ᾧτι Κλήμης ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος Ῥωμαίων ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν,
 „ὑπὸ τινων δὲ, ὅτι Λευκᾶς ὁ γράψας τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὰς πράξεις.“
 ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥδε ἔχεται.

1. ἐφ’ κτλ. — Matth. 16, 18. | 3. ἐπὶ τὸ στ. λέγειν *efgikxNB*, *λέγ. ἐπὶ*
 τὸ στ. *ae hSPH*. | 4. ὁμολογῶν — Joh. 21, 25. | 5. ποιῆσειν] *ποιεῖν h*. | 6. κε-
 λευθεῖς — Apoc. 10, 4. | 7. καὶ] *δε καὶ aghSPHS*. | 10. διαλαμβάνει —
 Orig. Comment. ed. Huet. Tom. II. p. 430. (Orig. Opp. ed. Lommatzsch. Tom. V.
 p. 501). | 12. ὁμολογήσαντος — 2 Cor. 11, 6. | 15. φράσεως *h*. | 16. ὁμολογου-
 μένων om. *h*. | 21. τινος om. *ae fgNSVH*, add. *cikxBHb*. hanc lectionem
 confirmant etiam *f h*, omittendo verba τὰ ἀποστ. — σχολιολ., propter repetitum,
 ut probabiliter suspiciatur *B*, τινος.

C A P. 26.

Ἦς Ἡρακλῆς τὴν Ἀλεξανδρίων ἐπισκοπὴν διεδέξατο.

(Nic. H. E. V, 18.)

Ἔτος δ' ἦν τῷ δέκατον τῆς δηλευμένης ἡγεμονίας, καθ' ὃ τὴν
5 ἀπ' Ἀλεξανδρείας μετανάστασιν ἐπὶ τὴν Καισάρειαν ὁ Ὁριγένης ποιη-
σάμενος, Ἡρακλῆ τὸ τῆς κατηχήσεως τῶν αὐτόθι διδασκαλίων κατα-
λείπει. ἐκ εἰς μακρὸν δὲ καὶ Δημήτριος ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας
ἐπίσκοπος τελευτᾷ, ἐφ' ὅλοις ἔτεσι τρισὶ καὶ τεσσαράκοστα τῇ λειτουργίᾳ
διαρκέσας· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ Ἡρακλῆς. διόρησι δὲ ἐν τούτῳ Φιρ-
10 μιλλιανὸς, Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν ἐπίσκοπος,

C A P. 27.

Ὅπως αὐτὸν ἰώρων οἱ ἐπίσκοποι.

τοσαύτην εἰσάγων περὶ τὸν Ὁριγένην σπουδὴν, ὡς τοτὲ μὲν αὐτὸν
ἀμφὶ τὰ κατ' αὐτὸν κλίματα εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ὠφέλειαν ἐκκαλεῖσθαι,
15 τοτὲ δὲ ὡς αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ἰσθαίαν στέλλεσθαι, καὶ τινὰς αὐτῷ συνδια-
τρίβειν χρόνους, τῆς εἰς τὰ θεῖα βελτιώσεως ἔνεκα. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ὁ
τῆς Ἱεροσολύμων προιστὼς Ἀλεξάνδρος, Θεόκτιστός τε ὁ κατὰ Καισά-
ρειαν, τὸν πάντα χρόνον ὡς ἔπος εἰπεῖν προσανέχοντες αὐτῷ οἷα διδασκάλῳ
μόνῳ, τὰ τῆς τῶν θείων γραφῶν ἐρμηνείας καὶ τὰ λοιπὰ τῷ ἐκκλησια-
20 στικῷ λόγῳ πράττειν συνεχώρουν.

C A P. 28.

Περὶ τοῦ κατὰ Μαξιμῖνον διωγμοῦ.

(Nic. H. E. V, 20.)

Τὸν γε μὴν Ῥωμαίων αυτοκράτορα Ἀλεξάνδρον τρισὶν ἐπὶ δέκα
25 ἔτεσιν τὴν ἀρχὴν διανύσας Μαξιμῖνος Καῖσαρ διαδέχεται, ὃς δὴ κατὰ
νότον τὸν πρὸς τὸν Ἀλεξάνδρου οἶκον, ἐκ πλειόνων πιστῶν συνεσιωπῶτα,
διωγμὸν ἐγείρας, τὺς τῶν ἐκκλησιῶν ἀρχοντας μόνους ὡς αἰτίαι τῆς κατὰ
τὸ εὐαγγελιον διδασκαλίας ἀναιρεῖσθαι προστάττει. τότε καὶ Ὁριγένης
τὸν περὶ μαρτυρίᾳ συντάττει, Ἀμβροσίῳ καὶ Πρωτοκλήτῳ πρεσβυτέρῳ
30 τῆς ἐν Καισαρείᾳ παροικίας ἀναθίς τὸ σύγγραμμα, ὅτι δὴ ἀμφω περί-
στασις ἐχ' ἡ τυχὼσα ἐν τῷ διωγμῷ κατελήφει, ἐν ᾗ καὶ διαπρέψαι κατέχει

4. δέκατον *aeghikE*, δωδέκατον *bcdfN*. | 6. διδασκαλίων] διδασκαλίον
bcdfmX. | 9. Φιρμιλλιανὸς *cfg*, Φιρμιλιανός *aehikNE*. | 18. ὡς ἔπος εἰπεῖν
add. bcdfS VS=HHB, *om. aeghikSB*. | 24. ἐπὶ δέκα ἔτεσιν *cfikB*, ἔτεσιν ἐπὶ
δέκα *aehSVH*.

λόγος ἐν ὁμολογίᾳ τὸς ἄνδρας, οὐ πλείονος ἢ τριετὺς χρόνος τῷ Μαξιμίῳ διαγενομένη. σεσημείωται δὲ τετονὶ τῷ διωγμῷ τὸν καιρὸν ἐν τε τῇ δευτέρῳ καὶ εἰκοστῇ τῶν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην ἐξηγητικῶν καὶ ἐν διαφόροις ἐπιστολαῖς Ὀριγένης.

C A P. 29.

5

Περὶ Φαβιανοῦ, ὡς Ῥωμαίων ἐπίσκοπος ἐκ θείου παραδόξως ἀνιδέχθη.

(Nic. H. E. V, 26.)

- 1 Γορδιανῷ δὲ μετὰ Μαξιμίον τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν διαδεξαμένη,
 τῆς κατὰ Ῥώμην ἐκκλησίας Πορτιανὸν ἔτισιν ἐξ ἐπισκοπεύσαντα διαδέ-
 χεται Ἀντέρως, καὶ τῶτον Φαβιανὸς ἐπὶ μῆνα τῇ λειτουργίᾳ διακονησά- 10
 2 μενον. ἐξ ἀγρῶ φασὶ τὸν Φαβιανὸν μετὰ τὴν Ἀντέρωτος τελειντὴν αἱ
 ἐτέρους συνελθόντα ἐπιχωριάζειν τῇ Ῥώμῃ, ἐνθα παραδοξότατα πρὸς τῆς
 3 θείας καὶ ἑρανίης χάριτος ἐπὶ τὸν κλῆρον παρεληλυθέναι. τῶν γὰρ ἀδελ-
 φῶν ἀπάντων χειροτονίας ἔτεκεν τῆς τῷ μέλλοντος διαδεξασθαι τὴν ἐπι-
 σκοπὴν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας συγκεκοτημένων, πλείστων τε ἐπιφανῶν καὶ 15
 ἐνδόξων ἀνδρῶν τοῖς πολλοῖς ἐν ὑπονοίᾳ ὑπαρχόντων, ὁ Φαβιανὸς παρῶν
 ἰδενὸς μὲν ἀνθρώπων εἰς διάνοιαν ἦει, ὅμως δ' ἐν ἀθρόως ἐκ μετεώρου
 περιστερὰν καταπαῖσαν ἐπικαθεσθῆναι τῇ αὐτοῦ κεφαλῇ μνημονεύουσι,
 μίμημα ἐνδεικνυμένην τῆς ἐπὶ τὸν Σωτῆρα τῷ ἁγίῳ πνεύματος ἐν εἶδει
 4 περιστερᾶς καθόδου. ἐφ' ᾧ τὸν πάντα λαὸν ὥσπερ ὑφ' ἐνὸς πνεύματος 20
 θεῷ κινηθέντα ὁμοσε προθυμίᾳ πάσῃ καὶ μιᾷ ψυχῇ ἄξιον ἐπιβοῆσαι,
 καὶ ἀμελλήτως ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς ἐπισκοπῆς λαβόντας αὐτὸν ἐπιθεῖναι.
 5 τότε δὴ καὶ τῷ κατ' Ἀντιόχειαν ἐπισκόπῳ Ζεβίνῳ τὸν βίον μεταλλάξαντος
 Βαβύλας τὴν ἀρχὴν διαδέχεται, ἐν τε Ἀλεξανδρίᾳ μετὰ Δημήτριον
 Ἡρακλᾶ τὴν λειτουργίαν παρεληφόντος τῆς τῶν αὐτόθι κατηχήσεως τὴν 25
 διατριβὴν διαδέχεται Διονύσιος, εἰς καὶ οὗτος τῶν Ὀριγένης γενόμενος
 φοιτητῶν.

4. post ἐπιστολαῖς add. ὁ aegh E, om. cfik. | 10. Φαβιανὸς] Φλαβιανὸς
 αx constanter. | 12. ἐτέροις] ἐταίροις conj. V^a. | 14. διαδέξασθαι εἰκ, διαδέ-
 ξεσθαι volgo. | 15. ἐπὶ τῆς ἐκκλ. om. egh. | καὶ om. h. | 17. ἀθρόως] ἀθρόον
 αSS^a H. | 21. ὁμοσε add. acfSVH, om. eghikB. | 23. Ζεβίνῳ aghiE, Ze-
 βινᾷ k, Ζεβίνῳ c, Ζεβίνῳ f, Ζεβίνῳ e. | 24. post Δημήτριον add. ἐπὶ τριῶν καὶ
 τισσαφάνοντα ἔτεκεν τὴν ἐπισκοπὴν ἐκτελείοντα ὅς (in quo ἐκτελείοντος) dfV,
 om. aeghikBSS^a B, uncis inclusit H. desumpta sunt ex cap. 26. (p. 227, 8). |
 25. Ἡρακλᾶ aegikSS^a B, Ἡρακλᾶς cfhVH. | παρεληφόντος aeghikSS^a B,
 παρίληφεν cfVH. | τῆς] τῆς δὲ cfVH, δὲ om. aeghikSS^a B.

C A P. 30.

Ὅσοι γεγονόσιν Ὀριγένους φοιτηταί.

(Nic. H. E. V, 20.)

Τῷ δὲ Ὀριγένῃ ἐπὶ τῆς Καισαρείας τὰ συνήθη πράττοντι πολλοὶ
 5 προσήσαν οὐ μόνον τῶν ἐπιχωρίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀλλοδαπῆς μυρίοι
 φοιτηταὶ τὰς πατρίδας ἀπολιπόντες, ὧν ἐπισήμους μάλιστα ἔγνωμεν Θεό-
 δωρον, ὃς ἦν αὐτὸς ἕτος ὁ καθ' ἡμᾶς ἐπισκόπων διαβόητος Γρηγόριος,
 τὸν τε τέτε ἀδελφὸν Ἀθηνόδωρον, ὃς ἀμφὶ τὰ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων
 μαθήματα δεινῶς ἐπαποημένους, φιλοσοφίας αὐτοῖς ἐνθεῖς ἔρωτα, τῆς προ-
 10 τέρας σπουδῆς τὴν θείαν ἀσκησιν ἀντικαταλλάξασθαι πρὸς τρέψατο. πάντα
 δὲ ὅλοις ἔτεσιν αὐτῷ συγγενόμενοι τοσαύτην ἀπηνέγκαντο περὶ τὰ θεῖα
 βελτίωσιν, ὥς ἔτι νῦν ἀμφω ἐπισκοπῆς τῶν κατὰ Πόντον ἐκκλησιῶν
 ἀξιοῦσθαι.

C A P. 31.

Περὶ Ἀφρικανοῦ.

(Nic. H. E. V, 21.)

15
 Ἐν τέτῳ καὶ Ἀφρικανὸς ὁ τῶν ἐπιγεγραμμένων Κιστῶν συγγραφεὺς
 ἐγνωρίζετο. ἐπιστολὴ τέτε Ὀριγένῃ γραφίσα φέρεται, ἀπορεῖτος ὡς ἂν
 νόθου καὶ πεπλασμένης ἔσσης τῆς ἐν τῷ Δανιὴλ κατὰ Σωσάνναν ἱστορίας
 20 πρὸς ἣν Ὀριγένης ἀντιγράφει πληρώσιστα. τοῦ δ' αὐτοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ
 ἄλλα τὸν ἀριθμὸν πάντα χρονολογικῶν ἦλθεν εἰς ἡμᾶς ἐκ ἀκριβοῦς πεπο-
 ρημένα σπουδάσματα, ἐν οἷς φησιν ἑαυτὸν πορείαν στείλασθαι ἐπὶ τὴν
 Ἀλεξάνδρειαν, διὰ πολλὴν τῷ Ἡρακλᾷ γῆμην, ὃν ἐπὶ λόγοις φιλοσόφους
 καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήνων μαθήμασιν εὖ μάλα διασπείσαντα τὴν ἐπισκο-
 25 πὴν τῆς αὐτόθι ἐκκλησίας ἐχειρισθῆναι ἐδηλώσαμεν. καὶ ἐτέρα δὲ τῷ
 αὐτῷ Ἀφρικανῷ φέρεται ἐπιστολὴ πρὸς Ἀριστείδην, περὶ τῆς νομιζομένης
 διαφωνίας τῶν παρὰ Ματθαίῳ τε καὶ Λουκᾷ τῷ Χριστῷ γενεαλογικῶν, ἐν
 ᾗ σαφέστατα τὴν τῶν εὐαγγελιστῶν συμφωνίαν παρίστησιν ἐξ ἱστορίας
 εἰς αὐτὸν κατελθέσης, ἣν κατὰ καιρὸν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς μετὰ χεῖρας
 30 ὑποθέσειως προλαβὼν ἐξεθέμην.

5. ἀπὸ add. cf h² V, om. aeg h² N Suid. SS² H. | 8. τῆς aeg h² k Suid. SS² B, αὐτῷ cf V H. | 11. post θεῖα add. λόγια a S. | 17. καὶ] δὲ καὶ h. | ὁ τῶν — οὐ γαρ φησὶ delenda censet V². | 18. ὡς αὖν cf N E, ὡς aeg h² k. | 19. Σωσάνναν cf g h² k B, Σωσάνναν a e N S V H. | 27. τῷ τῶν cf k (a pr. m.). | 28. τῶν εὐογγ. συμφ. cf k x B, συμφ. τ. εὐαγγ. aeg h² S V H. | 30. ἐξεθέμην — Eus. H. E. I, 7.

C A P. 32.

Τίτα Ὁριγένης ἐν Καισαρίᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐξηγήσατο.

(Nic. H. E. V, 19.)

- 1 Καὶ Ὁριγένει δὲ κατὰ τῶτον τὸν χρόνον τὰ εἰς τὸν Ἡσαΐαν, ἐν
ταύτῃ δὲ καὶ τὰ εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ συνετάττετο ὡς εἰς μὲν τὸ τρίτον 5
μέρος τῷ Ἡσαΐᾳ, μέχρι τῆς ὁράσεως τῶν τετραπόδων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
τριάκοντα εἰς ἡμᾶς περιήλθον τόμοι, εἰς δὲ τὸν Ἰεζεκιήλ πέντε καὶ εἴ-
2 κοσιν, ὧς καὶ μόνως εἰς τὸν πάντα πεποιήται προφήτην. γενόμενος δὲ
τηνικάδε ἐν Ἀθήναις περαίνει μὲν τὰ εἰς τὸν Ἰεζεκιήλ, τῶν δὲ εἰς τὸ
ἔσχατον τῶν ᾠσμάτων ἀρχεται, καὶ πρόεισί γε αὐτόθι μέχρι πέμπτε συγ- 10
γράμματος. ἐπανελθὼν δὲ ἐπὶ τὴν Καισαρίαν καὶ αὐτὰ εἰς πέρας δέκα
3 ὄντα τὸν ἀριθμὸν ἀγει. τί δει τῶν λόγων ἀνδρὸς ἐπὶ τῷ καρύντος τὸν
ἀκριβῆ κατάλογον ποιῆσθαι, ἰδίας διόμενον σχολῆς; ὅς καὶ ἀνεγράψαμεν
ἐπὶ τῆς τῇ Παμφίλῃ βίᾳ τῇ καθ' ἡμᾶς ἱερῷ μάρτυρος ἀναγραφῆς, ἐν
ᾗ τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδὴν τῇ Παμφίλῃ ὁπόση τις γιγνέται παριστῶντες, 15
τῆς συναχθείσης αὐτῷ τῶν τε Ὁριγένους καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν
συγγραφέων βιβλιοθήκης τὸς πίνακας παρεθέμεν, ἐξ ὧν ὅτε φίλον πάρε-
στιν ἐντελείστατα τῶν Ὁριγένους πόρων τὰ εἰς ἡμᾶς ἐλθόντα διαγνῶναι.
νυνὶ δὲ πορευτέον ἐπὶ τὴν τῆς ἱστορίας ἀκολουθίαν.

C A P. 33.

20

Περὶ τῆς Βηρύλλου παρτροπῆς.

(Nic. H. E. V, 22.)

- 1 Βηρύλλος ὁ μικρῶν πρόσθεν διδλωμένος Βοστρεῶν τῆς Ἀραβίας
ἐπίσκοπος, τὸν ἐκκλησιαστικὸν παρικτρέπων κατόνα, ξέτα τινα τῆς πίστεως
παρεισφέρειν ἐπειράτο, τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν λέγειν τολμῶν μὴ 25
προϋφαστάσαι κατ' ἰδίαν εἰσίας περιγραφὴν πρὸ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἐπι-
δημίας, μηδὲ μὴν θεότητα ἰδίαν ἔχειν, ἀλλ' ἐμπολιτευομένην αὐτῷ μόνῃ
2 τῇ πατρικῇ. ἐπὶ τέτῳ πλείστον ἐπισκόπων ζητήσεις καὶ διαλόγους πρὸς
τὸν ἄνδρα πεπονημένων, μεθ' ἑτέρων παρακληθεὶς Ὁριγένης κάτεισι μὲν
εἰς ὁμιλίαν τὰ πρῶτα τῷ ἀνδρὶ, τίνα πῶν ἔχοι ἀποπειρώμενος, ὥς δ' 30
ἔγνω ὅτι καὶ λόγοι, εὐθύνας μὴ ὀρθοδοξέοντα, λογισμῷ τε πείσας καὶ
ἀποδειξὶ ἀναλαβὼν αὐτὸν, τῇ περὶ τῷ δόγματος ἐφίστησιν ἀληθείᾳ, ἐπὶ

14. ἱερῷ μάρτυρος *ae e g h i k x S V H B*, ἱερομάρτυρος *b d f N V s Sa*. | 15. γιγ-
νεν *h*. | 25. Βηρύλλος] Κίρυλλος *f m*. | 27. αὐτῷ μόνῃ] αὐτὸ μόνῃ *e*, αὐτὸ
μόνον *prop. H b*. | 31. ὅτι] ὅτι *S*. | καὶ ἀποδ. ἀναλ. αὐτόν *add. a e f E*, καὶ
ἀποδειξὶ *τῇ* περὶ τῷ δόγματος ἀναλαβὼν αὐτὸν *i k*, *om. e g h*: fort. recte.

τε τὴν προτέραν ὑγιῇ δόξαν ἀποκαθίστησι. καὶ φέρεται γε εἰσέτι νῦν 3
 ἔγγραφα τῷ τε Βηρύλλῳ καὶ τῆς δι' αὐτὸν γενομένης συνόδου, ὁμῶς τὰς
 Ὁριγένης πρὸς αὐτὸν ζητήσεις καὶ τὰς λεχθείσας ἐπὶ τῆς αὐτῷ παροικίας
 διαλέξεις, ἕκαστά τε τῶν τότε πεπραγμένων περιέχοντα. καὶ ἄλλα μὲν 4
 5 ἢ μυρία Ὁριγένης περὶ μνήμῃ παραδιδόσιν τῶν καθ' ἡμᾶς οἱ πρεσβύ-
 τεροι, ἃ καὶ παρήσειν μοι δοκῶ, οὐ τῆς ἐνεστώσης ἐχόμενα πραγματείας·
 ὅσα δὲ ἀναγκαῖα τῶν περὶ αὐτὸν διαγινώσκειν ἦν, ταῦτα καὶ ἐκ τῆς ὑπὲρ
 αὐτῷ πεπονημένης ἡμῖν τε καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς ἱερῷ μάρτυρι Παμφίλῳ
 ἀπολογίας πάρεστιν ἀναλεξασθαι, ἣν τῶν φιλαίτιων ἕνεκα συμπονήσαντες
 10 ἀλλήλοις διὰ σπουδῆς πεποιήμεθα.

C A P. 34.

Τὰ κατὰ Φίλιππον Καίσαρα.

(Nic. H. E. V, 25.)

Ἔτεσι δὲ ὅλοις ἕξ Γορδιανῷ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἀνύσαντος,
 15 Φίλιππος ἅμα παιδὶ Φιλίππῳ τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τοῦτον κατέχει
 λόγος Χριστιανὸν ὄντα ἐν ἡμέρᾳ τῆς ὑστάτης τῷ πάσχα παννυχίδος τῶν
 ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας εὐχῶν τῷ πλήθει μετασχεῖν ἐθελῆσαι, οὐ πρότερον δὲ
 ὑπὸ τῷ τηρικᾷδε προεστῶτος ἐπιτραπῆναι εἰσβαλεῖν, ἢ ἐξομολογήσασθαι,
 καὶ τοῖς ἐν παραπτώμασιν ἐξεταζομένοις μετανόιας τε χώραν ἴσχουσιν
 20 ἑαυτὸν καταλεῖλαι· ἄλλως γὰρ μὴ ἂν ποτε πρὸς αὐτοῦ, μὴ οὐχὶ τοῦτο
 ποιήσαντα, διὰ πολλὰς τῶν κατ' αὐτὸν αἰτίας παραδεχθῆναι. καὶ πει-
 θαρχῆσαι γε προθύμως λέγεται, τὸ γνήσιον καὶ εὐλαβὲς τῆς περὶ τὸν
 θεῖον φόβον διαθέσεως ἔργοις ἐπιδεδειγμένον.

C A P. 35.

25 Ὡς Διονύσιος Ἡρακλᾷ τὴν ἐπισκοπὴν διεδέξατο.

(Nic. H. E. V, 26.)

Τρίτον δὲ τέτταρτος ἦν, καθ' ὃ μεταλλάξαντος Ἡρακλᾷ τὸν βίον
 ἐπὶ δεκαῆς ἔτεσι τῆς προστασίας, τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιῶν τὴν
 ἐπισκοπὴν Διονύσιος ὑπολαμβάνει.

6. πραγματείας c. | 8. ἱερομάρτυρι bdf: cf. p. 230, 14 not. | 14. ἕξ] πέντε g. |
 17. μετασχεῖν abcdhikSVHB, συμμετασχεῖν dfi (a sec. man.) NS*, μετασχῆ-
 ναι c. | 22. γε] γυν h. | 28. δεκαῖξ cfikx B, ἐκκαίδεκα hSVS^aH, ἐξκαίδεκα
 ae. Eusebius scripsit ἐπὶ ις' ἔτεσι. | 29. ὑπολαμβάνει] ἀπολαμβάνει x prob. Hb.

C A P. 36.

Ὅσα ἄλλα ἰσποιῦσθαι τῷ Ὡριγένει.

(Nic. H. E. V, 19.)

- 1 Τότε δὴτα, οἷα καὶ εἰκὸς ἦν, πληθυνέσης τῆς πίστεως, πεπαρόη-
 σιασμένῃ τε τῷ καθ' ἡμᾶς παρὰ πᾶσι λόγῳ, ὑπέκ τὰ ἐξήκοστά φασιν 5
 εἶη τὸν Ὡριγένην γενόμενον, ἅτε δὴ μεγίστην ἤδη συλλεξάμενον ἐκ τῆς
 μακρᾶς παρασκευῆς εἶεν, τὰς ἐπὶ τοῦ κοινοῦ λεγομένας αὐτῷ διαλεξεις
 ταχυγράφοις μεταλαβεῖν ἐπιτρέψαι, οὐ πρότερόν ποτε τῶτο γενέσθαι συ-
 2 κεχωρηκότα. ἐν τούτῳ καὶ τὰ πρὸς τὸν ἐπιγεγραμμένον καθ' ἡμῶν Κέλσε
 τῷ Ἐπικερεῖ αὐτῇ λόγον ὅκτω τὸν ἀριθμὸν συγγράμματα συντάττει, 10
 καὶ τὴς εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον εἰκοσι πέντε τόμους, τές τε
 3 εἰς τὰς δώδεκα προφῆτας, ἅφ' ὧν μόνες εὗρομεν πέντε καὶ εἰκοσι. φέρε-
 ται δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς αὐτὸν βασιλέα Φίλιππον ἐπιστολή, καὶ ἄλλη πρὸς
 τὴν τότε γαμετὴν Σιβῆραν, διάφοροί τε ἄλλαι πρὸς διαφόρους, ὧν ὀπό-
 σας σοποράδην παρὰ διαφόροις σωθείσας συναγαγεῖν δεδυνήμεθα, ἐν ἰδίαις 15
 τόμων περιγραφαῖς, ὡς ἂν μηκέτι διαρρήπιτοιο, κατελίζαμεν, τὸν ἀριθμὸν
 4 ἑκατὸν ὑπερβαίνουσας. γράφει δὲ καὶ Φαβιανῷ τῷ κατὰ Ῥώμην ἐπισκόπῳ,
 ἐτέρους τε πλείστοις ἄρχεσιν ἐκκλησιῶν, περὶ τῆς κατ' αὐτὸν ὁρθοδοξίας.
 ἔχεις καὶ τούτων τὰς ἀποδείξεις ἐν ἑκτῇ τῆς γραφείσης ἡμῖν περὶ τοῦ
 ἀνδρὸς ἀπολογίας. 20

C A P. 37.

Περὶ τῆς τῶν Ἀραβίων διαστάσεως.

(Nic. H. E. V, 23.)

Ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἐπὶ τῆς Ἀραβίας κατὰ τὸν δηλούμενον ἐπι-
 φύονται χρόνον δόγματος ἄλλοτρίῃ τῆς ἀληθείας εἰσηγηταί, οἱ ἔλεγον 25
 τὴν ἀνθρωπείαν ψυχὴν τέως μὲν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα καιρὸν ἅμα τῇ τε-
 λευτῇ συναποθνήσκειν τοῖς σώμασι καὶ συνδιαφθεῖρεσθαι, αὐτῆς δὲ ποτε
 κατὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρὸν σὺν αὐτοῖς ἀναβιώσεσθαι. καὶ δὴ καὶ
 τότε συγκροτηθείσης οὐ σμικρᾶς συνόδου, πάλιν Ὡριγένης παρακληθεὶς
 καὶ ἐνταῦθα, κινήσας τε λόγους ἐπὶ τῷ κοινῷ περὶ τῆς ζητεμένης ἔτι 30
 ἡνέχθη, ὡς μετατεθῆναι τὰς τῶν πρότερον ἐσφαλμένων διανοίας.

5. ἐξήκοστα] ἑβδομήκοτα h. | 6. δὴ add. c f g i k x B H^d, om. a e h S V H L |
 10. Ἐπικερεῖς a g h i k E, Ἐπικερεῖς c e f x. | 14. Σιβῆραν a c e h k E, Σενῆραν f g,
 Σενῆραν i. | 16. τὸν ἀριθμὸν ἐκ. c f i k x, τὸν ἐκ. ἀρ. a e g h S V H B, ἐκ. τ. ἀρ. N. |
 30. κινήσας τε] κινήσεσθαι d f V^a.

C A P. 38.

Περὶ τῆς Ἑλκισαϊτῶν αἵρεσιως.

(Nic. H. E. V, 24.)

Τότε δὲ καὶ ἄλλη διαστροφὴ κατάρχεται, ἣ τῶν Ἑλκισαϊτῶν λεγο-
 5 μένη αἵρεσις, ἣ καὶ ἅμα τῷ ἀρξασθαι ἀπίσθη. μνημονεύει δ' αὐτῆς
 ὁμιλῶν ἐπὶ τῇ κοινῇ εἰς τὸν ὀγδοηκοστὸν δευτέρου ψαλμὸν ὁ Ὁριγένης,
 ὡδὲ πως λέγων· „ἐλήλυθέ τις ἐπὶ τῷ παρόντος μέγα θρονῶν ἐπὶ τῷ
 „δύνασθαι πρεσβεύειν γνώμης ἀθίῃ καὶ ἀσεβιστάτης, καλεμένης Ἑλκε-
 „σαϊτῶν, νεωστὶ ἐπανισταμένης ταῖς ἐκκλησίαις. ἐκείνη ἡ γνώμη οἷα λέγει
 10 „κακὰ, παραθῆσομαι ὑμῖν, ἵνα μὴ συναρπάξῃσθε. ἀθετεῖ τινὰ ἀπὸ
 „πάσης γραφῆς, κίχρηται ῥητοῖς πάλιν ἀπὸ πάσης παλαιᾶς τε καὶ εὐαγ-
 „γελικῆς, τὸν ἀπόστολον τίλειον ἀθετεῖ. φησὶ δὲ ὅτι τὸ ἀρνήσασθαι
 „ἀδιάφορόν ἐστι, καὶ ὁ μὲν νοήσας τῷ στόματι ἐν ἀνάγκαις ἀρνήσεται,
 „τῇ δὲ καρδίᾳ ἐχέ. καὶ βίβλον τινὰ φέρουσιν, ἣν λέγουσιν ἐξ ἑραῶν κατα-
 15 „πεπτωκέναι, καὶ τὸν ἀκηκοῦτα ἐκείνης καὶ πιστεῦοντα ἄφαισιν λήψεσθαι
 „τῶν ἁμαρτημάτων, ἄλλην ἄφαισιν παρ' ἣν Χριστὸς Ἰησοῦς ἀφῆκε.“ καὶ
 τὰ μὲν περὶ τῶν τούτων τάδε ἐστίν.

C A P. 39.

Περὶ τοῦ κατὰ Δέκιον διωγμοῦ, καὶ ὅσα Ὁριγένης πέπονθεν.

20

(Nic. H. E. V, 27. 32.)

Ἀλλὰ γὰρ Φίλιππον ἔτεσιν ἑπτὰ βασιλεύσαντα διαδέχεται Δέκιος, 1
 ὃς δὴ τῷ πρὸς Φίλιππον ἔχθρας ἕνεκα διωγμὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐγείρει,
 ἐν ᾧ Φαβιανῷ ἐπὶ Ῥώμης μαρτυρίᾳ τελειωθέντος Κορνήλιος τὴν ἐπισκο-
 πὴν διαδέχεται. ἐπὶ δὲ Παλαιστίνης Ἀλεξάνδρος ὁ τῆς Ἱεροσολύμων ἐκ- 2
 25 κλησίας ἐπίσκοπος, αὐτῷ διὰ Χριστὸν ἐν τῇ Καισαρείᾳ ἡγεμονικοῖς
 παραστάς δικαστηρίοις, καὶ ἐπὶ δευτέρᾳ διαπρέφας ὁμολογία, δεσποτηρίᾳ
 πειράται, λιπαρῷ γήρει καὶ σεμνῇ πολιᾷ κατεστειμένος. τότε δὲ μετὰ 3
 τὴν ἐν τοῖς ἡγεμονικοῖς δικαστηρίοις λαμπρὰν καὶ περιφανῆ μαρτυρίαν
 ἐπὶ τῆς εἰρκτῆς κοιμηθέντος, Μαζαβάνης διάδοχος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις
 30 ἐπισκοπῆς ἀναδείκνυται. τῷ δ' Ἀλεξάνδρῳ παραπλησίως ἐν Ἀντιοχείᾳ 4
 τῇ Βαβύλᾳ μετὰ τὴν ὁμολογίαν ἐν δεσποτηρίᾳ μεταλλάξαντος, Φάβιος
 τῆς αὐτόθι προίσταται ἐκκλησίας. τὰ μὲν ἔν Ὁριγίνῃ κατὰ τὸν διωγμὸν 5
 συμβάντα οἷα καὶ ὅσα, καὶ ὁποίας ἔτυχε τελευτῆς, τῷ ποιεῖν δαίμονος

6. ὁ add. *cefh V S^a H B*, om. *agik NS*. | 7. *λέγων* — Orig. Comment. in
 sac. script. ed. Huet, p. 51. | 14. *καταπεπτωκέναι* *δεσφῆικα V H B*, *πεπτωκέναι*
 α *ε* *SynceU*. (p. 682) *N S S^a*. | 16. *καὶ* — *ἐστίν* om. *ε h* (i teste Gronov.).

ἐφαιμίλλως τῷ ἀνδρὶ παρστρατιᾷ παραταξαμένη, πάσῃ τε μηχανῇ καὶ δυνάμει κατ' αὐτὴν στρατηγήσαντος, παρὰ πάντας τε τὰς τηνικάδης πολυμηθέντας διαφερόντως ἐπισκήψαντος αὐτῷ, οἷά τε καὶ ὅσα διὰ τὸν Χριστὸν λόγον ὁ ἀνὴρ ὑπέμεινε δεσμὰ καὶ βασάνους τὰς κατὰ τὴν σῶματος, τὰς τε ὑπὸ σιδηρῶν κλοιῶν καὶ μυχοῖς εἰρκτῆς τιμωρίας, καὶ ὡς ἐπὶ πλείοσταις 5 ἡμέραις τὴν πόδας ὑπὸ τέσσαρα τῷ κολαστηρίῳ ξύλῳ παραταθείς διαστήματα κατασπώμενος πυρός τε ἀπειλὰς καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς τῶν ἐχθρῶν ἐπενεχθέντα καρτερώς ἤνεγκεν, οἷς τε τὰ κατ' αὐτὸν ἔτυχε τέλος, μηδαμῶς αὐτὸν ἀναλεῖν παντὶ σθένει τοῦ δικαστοῦ φιλονεικῶς ἐνστάτος, ὁποίας τε μετὰ ταῦτα καταλαμβάνει φωνάς, καὶ αὐτὰς πλήρεις τοῖς ἀνα- 10 λήψεως δεομένοις ὠφελείας, πλείσται ὅσαι τὰνδρὸς ἐπιστολαὶ τάληθις ὁμῇ καὶ ἀκριβὲς περιέχουσι.

C A P. 40.

Περὶ τῶν Διονυσίου συμβάντων.

(Nic. II. E. V, 28.)

15

- 1 Τὰ γέ τοι κατὰ Διονύσιον ἐκ τῆς πρὸς Γερμανὸν ἐπιστολῆς αὐτῷ παραθήσομαι, ἐνθα τῶτον περὶ ἑαυτῇ λέγων ἰστορεῖ τὸν τρόπον· „ἐγὼ
 2 „δὲ καὶ ἐνώπιον τῷ θεῷ λαλῶ, καὶ αὐτὸς οἶδεν ὅτι οὐ ψεύδομαι· ἐδὲ
 3 „μίαν ἐπ' ἑμανεῖ βαλλόμενος ἐδὲ ἀθροὶ πεποιήμαι τὴν φυγὴν. ἀλλὰ καὶ
 4 „πρότερον τοῦ κατὰ Δέκιον προτεθέντος διωγμοῦ Σαβίνος αὐτῆς ὥρας 20
 5 „φρομενταρίον ἐπεμψεν εἰς ἀναζήτησίν μου, καὶ γὰρ μὲν τεσσάρων ἡμερῶν
 6 „ἐπὶ τῆς οἰκίας ἔμεινα, τὴν ἀφίξιν τοῦ φρομενταρίου προσδοκῶν. ὁ δὲ
 7 „πάντα μὲν περιήλθεν ἀναιρευνῶν, τὴν ποταμὸν, τὰς ὁδούς, τὴν ἀγρὸν,
 8 „ἐνθα κρύπτεσθαι με ἡ βαδίξις ὑπενόησεν, ἀορασίᾳ δὲ εἶχeto, μὴ εὐρίσκων
 9 „τὴν οἰκίαν· οὐ γὰρ ἐπίστευσεν οἶκοι με διωκόμενον ἔχειν. καὶ μόλις μετὰ 25
 10 „τὴν τετάρτην ἡμέραν κελύσαντός μοι μεταστῆσαι τῷ θεῷ καὶ παρα-
 11 „δόξως ὁδοποιήσαντος ἐγὼ τε καὶ οἱ παῖδες καὶ πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν
 12 „ἅμα συνεξήλθομεν. καὶ ὅτι τῆς τῷ θεῷ προνοίας ἔργον ἐκείνο γέγονε,
 13 „τὰ ἐξῆς ἐδήλωσεν, ἐν οἷς τάχα τίσις γεγόνασιν χρήσιμοι.“ εἰτά τινα
 14 μεταξὺ εἰπὼν τὰ μετὰ τὴν φυγὴν αὐτῷ συμβεβηκότα δηλοῖ, ταῦτα ἐπι- 30
 15 φέρων· „ἐγὼ μὲν γὰρ περὶ ἡλίου δυσμὰς ἅμα τοῖς σὺν ἐμοὶ γεγόμενος

6. ὑπὸ] ἐπὶ vel πρὸς conj. V^a. | 7. κατασπώμενος add. b c d f h i k x V I^a S^a H B, om. a e g SynceU. (p. 686) S. | 10. τοῖς c e f h i k SynceU. N V H B, τῆς a b d S S^a, om. g. | 18. καὶ post δὲ om. b V^a. | 19. ἑμανεῖ a e g h i k x E, ἑμανεῖ d SynceU, ἑμανεῖ b c. | 23. τ. ποτ., τ. ὁδός c f x, τ. ὁδ., τ. ποτ. volgo. | 25. ἐπίστευσεν b c d f, ἐπίστευεν volgo. | ἔχειν b c d f x, μένειν volgo. cf. ind. v. ἔχειν. | 31. γεγόμενος] γενομένοις f i k SynceU. (p. 687).

- „ὑπὸ τοῖς στρατιώταις εἰς Ταπόσιριν ἤχθην, ὁ δὲ Τιμόθεος κατὰ τὴν
 „τῷ Θεῷ πρόνοιαν ἔτυχε μὴ παρὼν μηδὲ καταληφθεὶς. ἔλθων δὲ ὕστερον
 „εὗρε τὸν οἶκον ἔρημον, καὶ φρεσὲντας αὐτὸν ὑπηρετας, ἡμᾶς δὲ ἐξη-
 „δραποδισμένους.“ καὶ μεθ' ἑτερά φησι· „καὶ τίς ὁ τῆς θανμασίας 5
 5 „οἰκονομίας αὐτοῦ τρόπος; τὰ γὰρ ἀληθῆ λεχθήσεται. ἀπηντᾷτο τις
 „τῶν χωρικῶν ὑποφεύοντι τῷ Τιμοθέῳ καὶ τεταραγμένῳ, καὶ τὴν αἰτίαν
 „τῆς ἐπειξεως ἐπύθετο. ὁ δὲ ἀληθὲς ἐξείπε, κακείνους ἀκύσας (ἀπήει 6
 „δὲ εὐωχισμένοις γάμους· διαπαννυχίζειν γὰρ αὐτοῖς ἐν ταῖς τοιαύταις
 „συνόδοις ἔθος) εἰσελθὼν ἀπήγγειλε τοῖς κατακειμένοις· οἱ δὲ ὁρμῇ μιᾷ
 10 „καθάπερ ἀπὸ συνθήματος πάντες ἐξανέστησαν, καὶ δρόμῳ φερόμενοι
 „τάχιστα ἤκον, ἐπεισπεσόντες τε ἡμῖν ἡλάλαξαν, καὶ φυγῆς εὐθέως τῶν
 „φρεσόντων ἡμᾶς στρατιωτῶν γενομένης ἐπίστησαν ἡμῖν, ὡς εἶχμεν ἐπὶ
 „τῶν ἀστράτων σκιμπόδων κατακείμενοι. καὶ γὰρ μὲν, οἶδεν ὁ Θεός, ὡς 7
 „λυστάς εἶναι πρότερον ἡγήμενος ἐπὶ σύλῃσιν καὶ ἀρπαγῇ ἀφικομένους,
 15 „μείων ἐπὶ τῆς εὐνῆς, ἥς ἡμῖν γυμνὸς ἐν τῷ λινῷ ἑσθήματι, τὴν δὲ
 „λοιπὴν ἑσθῆτα παρακειμένην αὐτοῖς ὄρεγον, οἱ δὲ ἐξανίστασθαι τε
 „ἐκέλευον καὶ τὴν ταχίστην ἐξίεναι. καὶ τότε συνεῖς, ἐφ' ᾧ παρῆσαν, 8
 „ἀνέκραγον δεόμενος αὐτῶν καὶ ἱκετεύων ἀπιέναι καὶ ἡμᾶς εἶναι, εἰ δὲ
 „βόλονται τι χρηστὸν ἐργάσασθαι, τὰς ἀπάγοντάς με φθάσαι, καὶ τὴν
 20 „κεφαλὴν αὐτοὺς τὴν ἐμὴν ἀποτεμεῖν ἡξίου. καὶ τοιαῦτα βοῶντος, ὡς
 „ἴσασιν οἱ κοινωνοὶ μὲ καὶ μέτοχοι πάντων γερόμενοι, ἀνίστασαν πρὸς
 „βίαν, καὶ γὰρ μὲν παρῆκα ἑμαυτὸν ὑπτιον εἰς τῶδαφος, οἱ δὲ διαλαβόντες
 „χειρῶν καὶ ποδῶν, σύροντες ἐξήγαγον. ἐπηκολύθεν δέ μοι οἱ τέτων 9
 „πάντων γερόμενοι μάρτυρες, Γάϊος, Φαῦστος, Πέτρος, Παῦλος, οἱ καὶ
 25 „ὑπολαβόντες μὲ φοράδην ἐξήγαγον τῷ πολιχνίᾳ, καὶ ὄνῳ γυμνῷ ἐπιβι-
 „βάσαντες ἀπήγαγον.“ ταῦτα περὶ ἑαυτῷ ὁ Διονύσιος.

CAP. 41.

Περὶ τῶν ἐκ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας μαρτυρησάντων.

(Nic. H. E. V, 29—31.)

- 30 Ὁ δ' αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Φαβιανὸν Ἀντιοχείων ἐπίσκοπον 1
 τῶν κατὰ Λέκιον μαρτυρησάντων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοὺς ἀγῶνας τοῦτον

5. ἀπηντᾷτο i Syncell. V^a B, ἀπῆντα τότε g, ἀπῆντερο ae h k S, ἀπῆντα b c d f x V S^a H. | 6. χωρικῶν b c d, χωριτῶν volgo, χωρητικῶν x. | 7. ἐπειξεως] ἀφίξεως h. | 8. ἐν ταῖς — συνόδοις om. h. | 9. δὲ add. c e f g h i k Syncell. B, om. h S V H. | 10. ἀπὸ συνθήματος b c d f h k x V S^a H B, ὑπὸ συνθήματος e, ἐπὶ συνθήματι ag i S. | 11. ἐπεισπεσόντες a e g i S S^a H B, ἐπισπεύδοντες c f h k x V Syncell. (p. 688). | 15. ἥς om. e g i Syncell. | 20. αὐτὰς] αὐτοῖς Syncell. | 24. γερόμενοι add. c f h S V H, om. a e g i k B. | 26. post Διονύσιος add. διεξέρχεται ae S V H, om. c f g h i k x B H b. | 30. Φαβιανὸν b c d f g R, Φάβιον volgo. | Ἀντ. ἐκ. c f g i k B, ἐκ. Ἀντ. ae h S V S^a H.

- ιστορεῖ τὸν τρόπον· „ἐκ ἀπὸ τῆ βασιλικῆ προστάγματος ὁ διωγμὸς παρ'
 „ἡμῖν ἤρξατο, ἀλλὰ γὰρ ὅλον ἐναντὸν πρῆλαβε, καὶ φθάσας ὁ κακῶν
 „τῇ πόλει ταύτῃ μάντις καὶ ποιητῆς, ὅστις ἐκείνος ἦν, ἐκίνησε καὶ παρώρ-
 „μησε καθ' ἡμῶν τὰ πλῆθη τῶν ἔθνων, εἰς τὴν ἐπιχώριον αὐτὺς δεισι-
 2 „δαιμονίαν ἀναρρίπισας. οἱ δὲ ἐρεθισθέντες ὑπ' αὐτῆ, καὶ πάσης ἐξ- 5
 „σίας εἰς ἀνοσιουργίαν λαβόμενοι, μόνην εὐσέβειαν τὴν θρησκείαν τῶν δαι-
 3 „μόνων ταύτην ὑπέλαβον, τὸ καθ' ἡμῶν φρονῶν. πρῶτον μὲν ἔν πρεσβύτῃν
 „Μητρᾶν ὀνόματι συναρπάσαντες, καὶ κελεύσαντες ἄθρα λέγειν ῥήματα,
 „μὴ πειθόμενον, ξύλοις τε παίοντες τὸ σῶμα, καὶ καλάμοις ὀξέσι τὸ
 „πρόσωπον καὶ τὰς ὀφθαλμὰς κεντᾶντες, ἀγαγόντες εἰς τὸ προάστειον 10
 4 „κατελιθοβόλησαν. ἔπειτα πιστὴν γυναῖκα Κοῖνταν καλουμένην ἐπὶ τὸ
 „εἰδωλεῖον ἀγαγόντες ἡνάγκαζον προσκυρεῖν· ἀποστρεφόμενην δὲ καὶ βδε-
 „λυττομένην ἐκδήσαντες τῶν ποδῶν, διὰ πάσης τῆς πόλεως κατὰ τοῦ
 „τραχείος λιθοστρώτε σύροντες, προσαρασσομένην τοῖς μυλιαίοις λίθοις
 5 „ἅμα καὶ μαστιγῶντες, ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀγαγόντες κατέλευσαν τόπον. εἰθ' 15
 „ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ὥρμησαν ἐπὶ τὰς τῶν θεοσεβῶν οἰκίας, καὶ οὓς
 „ἐγνώριζον ἕκαστοι γειτνιῶντας ἐπισπεύδοντες ἦγον, ἐσύλων τε καὶ διήρ-
 „παζον, τὰ μὲν τιμιώτερα τῶν κειμηλίων νοσφίζομενοι, τὰ δὲ εὐτελέστερα
 „καὶ ὅσα ἐκ ξύλων ἐπεποιήτο, διαρῆπιτῶντες καὶ κατακαίοντες ἐν ταῖς
 6 „ὁδοῖς ἐαλωκυίας ὑπὸ πολεμίων πόλεως παρεῖχον θέαν. ἐξέκλινον δὲ καὶ 20
 „ὑπανεχώρουν οἱ ἀδελφοὶ, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων, ὁμοίως
 „ἐκείνοις οἷς καὶ Παῦλος ἐμαρτύρησε, μετὰ χαρᾶς προσεδέξαντο. καὶ
 „ἐκ οὗδ' εἴ τις, πλὴν εἰ μὴ πᾶς τις εἰς ἐμπεσῶν, μέχρι γε τότε τὸν Κύριον
 7 „ἤρῃσατο. ἀλλὰ καὶ τὴν θαυμασιωτάτην τότε παρθένον πρεσβύτιν Ἀπολ-
 „λωνίαν διαλαβόντες, τὴν μὲν ὀδόντας ἅπαντας, κόπτοντες τὰς σιαγόνας, 25
 „ἐξήλασαν, πυρὰν δὲ νήσαντες πρὸ τῆς πόλεως ζῶσαν ἠπειλὴν κατα-
 „καύσειν, εἰ μὴ συνεκφωνήσκειν αὐτοῖς τὰ τῆς ἀσεβείας κηρύγματα. ἡ
 „δὲ ὑποπαραιτησασμένη βραχὺ καὶ ἀνεθείσα συντόνως ἐπεπήδησεν εἰς τὸ
 8 „πῦρ καὶ καταπέφλεκται. Σαραπίωνά τε καταλαβόντες ἐφέστιον, σκλη-
 „ραῖς βασάνοις αἰκισάμενοι, καὶ πάντα τὰ ἄρθρα διακλάσαντες, ἀπὸ τῆ 30

1. παρ' ἡμῖν] om. S, post ἤρξατο ponit g. | 4. αὐτῆς] αὐτῆ εἰκ Syncell.
 (p. 689). | 6. τὴν θρησκείαν τ. δαιμ. add. C (praeter i) Syncell., om. i V^a H, un-
 cinis inclusit S^a. | 7. μὲν add. cf h E, om. aeg ik. | 8. Μητρᾶν ac f g i k N B,
 Μετρᾶν e h V S^a H, Μητρανὸν Syncell. | 10. ἀγαγόντες a e h i k E, ἀπαγαγόντες c f,
 ἐπαγαγόντες g. | 12. ἀγαγόντες] ἀπαγαγόντες h Syncell. V H. | 14. προσαρασο-
 μένην f i k, προσαρασσομένην a c e h E. | 22. ἐμαρτύρησε — Hebr. 10, 34. | 23. ἐμ-
 πεσῶν] ἐκπεσῶν Syncell. (p. 690). | 26. κατακαύσειν c f i k Syncell., κατακαύσαι
 a e g h E. | 28. συντόνως] συντόμως a e S.

„ὑπερφίαλην κατέργησαν. ἐδεμία δὲ ὁδὸς, οὐ λειψόφορος, οὐ στενωπὸς
 „ἡμῖν βράσιμος ἦν, οὐ νύκτωρ, οὐ μεθήμεραν, αἰεὶ καὶ πανταχῶ πάντων
 „κεκραγόντων, εἰ μὴ τὰ δύσφημά τις ἀνυμνοίῃ ῥήματα, τῶτον ἐνθέως
 „δεῖν σύρεσθαι τε καὶ πίμπρασθαι. καὶ ταῦτα ἐπιπολὺν μὲν ἤμασι τῶτον 9
 5 „τὸν τρόπον, διαδεξαμένη δὲ τὴν ἀθλίαν ἢ στάσις καὶ ὁ πόλεμος ὁ ἐμ-
 „φύλιος τὴν καθ' ἡμῶν ὁμότητα πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν ἔτραψε. καὶ μικρὸν
 „μὲν προσανεπνεύσαμεν, ἀσχολίαν τῇ πρὸς ἡμᾶς θυμῷ λαβόντων, ἐνθέως
 „δὲ ἡ τῆς βασιλείας ἐκείνης τῆς εὐμενιστέρας ἡμῖν μεταβολὴ διήγγεται,
 „καὶ πολὺν ὁ τῆς ἐφ' ἡμᾶς ἀπειλῆς φόβος ἀναιρεῖται. καὶ δὴ καὶ παρῇ 10
 10 „τὸ πρόσταγμα, αὐτὸ σχεδὸν ἐκεῖνο οἷον τὸ προῤῥηθὲν ὑπὸ τῇ Κυρίᾳ
 „ἀποφαῖνον τὸ φοβερώτατον, ὥς, εἰ δυνατόν, σκανδαλίσαι καὶ τὴν ἐκλε-
 „κτίαν. πλὴν πάντες γε κατεπτήχισαν, καὶ πολλοὶ μὲν ἐνθέως τῶν περι- 11
 „φανεστέρων οἱ μὲν ἀπῆντων δεδιότες, οἱ δὲ δημοσιεύοντες ὑπὸ τῶν
 „πράξεων ἤγοντο, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτοῖς ἐφεύκοντο ὀνομαστί τε
 15 „καλόμενοι ταῖς ἀνάγκαις καὶ ἀνιέροις θυσίαις προσήσαν, οἱ μὲν ὠχρίων-
 „τες καὶ τρέμοντες, ὥσπερ οὐ θύσοντες, ἀλλ' αὐτοὶ θύματα καὶ σφάγια
 „τοῖς εἰδωλοῖς ἐσόμενοι, ὥς ὑπὸ πολλοῦ τοῦ περιεστῶτος δήμου χλιυῆν
 „αὐτοῖς ἐπιφέρεισθαι, καὶ δήλος μὲν εἶναι πρὸς πάντα δειλὴς ὑπάρχοντας,
 „καὶ πρὸς τὸ τεθνᾶναι καὶ πρὸς τὸ θῆσαι· οἱ δὲ τινες ἐτοιμότερον 12
 20 „τοῖς βωμοῖς προσέτριχον, ἰσχυρίζομενοι τῇ θρασύνει τὸ μηδὲ πρότερον
 „Χριστιανοὶ γεγονέναι, περὶ ὧν ἡ τῇ Κυρίᾳ προῤῥήσις ἀληθευτάτη, ὅτι
 „δυσκόλως σωθήσονται· τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν εὖπορτο τέτοις ἐκατέρους,
 „οἱ δὲ ἐφευγον, οἱ δὲ ἡλίσκοντο. καὶ τῶν οἱ μὲν ἄχρι δεσμῶν καὶ 13
 „φυλακῆς χωρήσαντες, καὶ τινες καὶ πλείονας ἡμέρας καθειρηθέντες, εἴτα
 25 „καὶ πρὶν ἐπὶ δικαστήριον ἔλθειν, ἐξωμόσαντο, οἱ δὲ καὶ βασάνοις ἐπὶ
 „ποσὸν ἰγκατερέχσαντες πρὸς τὸ ἐξῆς ἀπειπὸν. οἱ δὲ στεργῶν καὶ μα- 14
 „κάριοι συλῶν τῇ Κυρίᾳ, κραταιωθέντες ὑπ' αὐτῇ, καὶ τῆς ἰσχυρᾶς ἐν
 „ἑαυτοῖς πίστεως ἀξίαν καὶ ἀνάλογον δύναμιν καὶ καρτερίαν λαβόντες,
 „θαυμαστοὶ γεγονάσιν αὐτῇ τῆς βασιλείας μάρτυρες. ὧν πρῶτος Ἰωλίας 15
 30 „νὸς, ἀνθρῶπος ποδαγρὸς, μὴ στηῆναι, μὴ βαδίσαι δυνάμενος, σὺν ἐτέροις

4. τῶν ἡμασι] ἡμασι τῶν cfik, τῶν ἡμασι volgo, τῶν ἡμαζεν h, τῶν τὸν τρόπον ἡμασι x. | 5. ἀθλίαν] ἄθλος conj. Pearson., quod recepit Z. | ὁ post καὶ et πόλεμος om. egik. | 10. post Κυρίᾳ add. ἡμῶν aegikE, ἡ h SynceLL. (p. 691), om. cf. | 11. ἀποφαῖνον bcd fVH, παρὰ βραχὺ aeghik SynceLL. SB. | 14. αὐτοῖς accikS, αὐτοῖς fgh i (a sec. m.) VS*HB. | 21. προῤῥήσις — Matth. 19, 23. | 25. ἐπὶ fghik SynceLL., εἰς volgo. | ἔλθειν fghik SynceLL., εἰσελθεῖν volgo.

- „δύο τοῖς φέρουσιν αὐτὸν προσήχθη, ὧν ὁ μὲν ἕτερος εὐθὺς ἡρνήσατο,
 „ὁ δ' ἕτερος, Κροσίῳν ὀνόματι, ἐπικλῆν δὲ Εὐνός, καὶ αὐτὸς ὁ πρε-
 „σβύτερος Ἰαλιανὸς, ὁμολογήσαντες τὸν Κύριον, διὰ πάσης τῆς πόλεως
 „μεγίστης ἔσης, ὡς ἴστα, καμήλοις ἐποχόμενοι καὶ μετέωροι μαστιγέμενοι,
 16 „τέλος ἀσβέστω πυρὶ, περιεχυμέναι τῷ δῆμῳ παντὸς, κατεκάησαν. στρα- 5
 „τιώτης τε αὐτοῖς ἀπαγομένοις παραστάς καὶ τοῖς ἐνυβρίζουσιν ἐναντιω-
 „θεῖς, ἐκροησάντων ἐκείνων προσαχθεὶς ὁ ἀνδριότατος ὀπλομάχος τοῦ
 „θεῷ Βησαῶς, κὰν τῷ μεγάλῳ πολέμῳ τῷ περὶ τῆς εὐσεβείας ἀριστεύσας,
 17 „ἀπειτμήθη τὸν κεφαλῇ. καὶ τις ἕτερος, τὸ μὲν γένος Λίβυς, τὴν δὲ
 „προσηγορίαν ἅμα καὶ τὴν εὐλογίαν ἀληθῆς Μάκαρ, προτροπῆς ἀντὶ 10
 „πολλῆς ὑπὸ τῷ δικαστῇ πρὸς ἄρτησιν γενομένης, ἐχ' ὑπαχθεὶς ζῶν κατα-
 „πέφλεκται. Ἐπίμαχος τε μετ' αὐτὸς καὶ Ἀλεξάνδρος μετὰ πολὺν ὄν
 „ἔμειναν δισμῶται χρόνον, μυρίας διετηγόντες ἀληθδόνας, ξυστῆρας,
 18 „μάστιγας, πυρὶ ἀσβέστω καὶ ἔτσι διεχύθησαν. καὶ σὺν αὐτοῖς γυναῖκες
 „τέσσαρες· Ἀμμωνάριόν τε ἁγία παρθένος, πάντῳ φιλονεικῶς αὐτὴν ἐπι- 15
 „κλειστον τῷ δικαστῇ βασανίσαντος, αἷτα προαποφνημένην ὅτι μηδὲν ὧν
 „ἐκείνος κελίνοι φθίγγεται, ἀληθεύσασα τὴν ἐπαγγελίαν ἀπήχθη· αἱ δὲ
 „λοιπαὶ, ἡ σεμνοτάτη πρεσβύτες Μερκαρία, καὶ ἡ πολύναις μὲν, ἐχ' ὑπὲρ
 „τὸν Κύριον δὲ ἀγαπήσασα ἑαυτῆς τὰ τέκνα Διονυσία, καταυδεδότους
 „εἰς ἀνήνυτον ἔτι βασανίζειν καὶ ὑπὸ γυναικῶν ἡττάσθαι τῷ ἡγεμόνι, 30
 „σιδήρῳ τεθναῖσι, μηκέτι βασάνων πείραν λαβῶσαι· τὰς γὰρ ὑπὲρ πασῶν
 19 „ἡ πρόμαχος Ἀμμωνάριον ἀνεδίδεκτο βασάνες. Ἦρων δὲ καὶ Ἀτήρ καὶ
 „Ἰσίδωρος Αἰγύπτιοι καὶ σὺν αὐτοῖς παιδάριον ὡς πεντεκαιδεκαέτης ὁ
 „Διόσκορος παραδόθησαν· καὶ πρῶτον τὸ μισράκιον λόγοις τε ἀπατᾶν
 „ὡς εὐπαράγωγον, καὶ βασάνοις καταναγκάζειν ὡς εὐένδοτον πειρωμένα, 35
 20 „ἔτε ἐπίσθη ἔτε εἴξεν ὁ Διόσκορος. τὰς δὲ λοιπὰς ἀγριώτατα κατα-

1. αὐτὸν om. f x H^b. | 5. στρατιώτης] στρατιώται SynceLL. (p. 692). | 8. Βη-
 σαῖς om. h. | 12. πολὺν] οὐ πολὺν aeS. | 15. Ἀμμωνάριόν] Ἀμμωνάρια g Syn-
 cell. N. | τε] μὲν S^a. | 16. ὅτι C (praeter a), ὡς aSVH. | 17. φθίγγεται] φθί-
 γεται e, φθίγγεται aH^b. | 18. σεμνοτάτη cf gikx SynceLL., σεμνοπρεπιστάτη
 ae h E. | 19. „post Dionysia addidi ex Rufino [in quo „Dionysia et alia Ammo-
 narin“] καὶ Ἀμμωνάριον ἑτέρα: quattuor enim mulieres illas fuisse supra dixit
 Dionysius“ Valesius, idque receperunt S^a H. „Hanc observationem Valesii nil
 moror: illae enim quattuor περὶ διεχύθησαν, ceterae vero, inter quas Mercuria et
 Dionysia, σιδήρῳ τεθναῖσι: diversae igitur erant hae et illae“ Burton. Errare Bur-
 tonum, apparet ex verbis αἱ δὲ λοιπαί. | 22. ἡ] ὁ HB errore typ. | Ἀμμωνάριον]
 Ἀμμωνάρια g h N SynceLL. (p. 693). | ἀνεδίδεκα h. | βασάνους add. cf ikSVH,
 om. ae g h SynceLL. B. | Ἀτήρ] Ἀτρεῖς g, Ἀστήρ N SynceLL., „Arinus“ R.

- „ξήτας, ἰγκατερέθησας πυρὶ καὶ τύτῃ παραδεδώκε, τὸν δὲ Διόσκορον
 „ἐλλαμπρυνάμενον τε δημοσίᾳ, καὶ σοφώτατα πρὸς τὰς ἰδίας πεύσεις
 „ἀποκρινάμενον θαυμάσας παρήκει, ὑπέρθεσιν φήσας εἰς μετάνοιαν αὐτῷ
 „διὰ τὴν ἡλικίαν ἐπιμετρεῖν. καὶ τῶν ὁ θεοπρεπέστατος σὺν ἡμῖν ἐστι
 5 „Διόσκορος, εἰς μακρότερον τὸν ἀγῶνα καὶ διαρκέστερον μείας τὸν ἄθλον.
 „Νεμεσίῳ δὲ τις, κἀκείνος Αἰγύπτιος, ἐσυκοφαντήθη μὲν ὡς δὴ σύνκοικος 21
 „ληστῶν, ἀπολυσάμενος δὲ ταύτην παρὰ τῷ ἱερατοστάρχῳ τὴν ἀλλοτριω-
 „τάτην κατ' αὐτῷ διαβολὴν, καταμηνυθεὶς ὡς Χριστιανὸς ἦκε δεσμώτης
 „ἐπὶ τὸν ἡγούμενον. ὁ δὲ ἀδικιώτατος διπλαῖς αὐτὸν ἢ τὴν ληστὰς ταῖς
 10 „τε βασάνοις καὶ ταῖς μάστιξι λυμηνάμενος, μεταστῶν τῶν ληστῶν κα-
 „τέφλεξε, τιμηθέντα τὸν μακάριον τῷ τῷ Χριστῷ παραδείγματι. ἀθρόον 22
 „δέ τι σύνταγμα στρατιωτικόν, Ἀμμων καὶ Ζήτων καὶ Πτολεμαῖος καὶ
 „Ἰγγένης, καὶ σὺν αὐτοῖς πρεσβύτες Θεόφιλος, εἰστέγκισαν πρὸ τῷ δικα-
 „στηρίῳ κρινόμενῳ δὴ τινος ὡς Χριστιανῷ καὶ πρὸς ἀρετῆς ἤδη ῥέπον-
 15 „τος ἐπρίοντο ἔτοι παρεστηκότες, καὶ τοῖς τε προσώποις ἐνέενον, καὶ
 „τὰς χεῖρας ἀνέτεινον, καὶ συνεσχηματίζοντο τοῖς σώμασιν. ἐπιστροφῆς 23
 „δὲ πάντων πρὸς αὐτὴν γενομένης, πρὶν τινὰς αὐτῶν ἄλλες λαβίσθαι,
 „φθάσαντες ἐπὶ τὸ βάθρον ἀνέδραμον, εἶναι Χριστιανοὶ λέγοντες, ὡς
 „τόν τε ἡγεμόνα καὶ τὴν συνίδρον ἐμφόβως γενέσθαι, καὶ τὴν μὲν κρινο-
 20 „μένης εὐθαρσεστάτης, ἐφ' οἷς πείσονται, φαινασθαι, τὴν δὲ δικάζοντα
 „ἀποδειλιάειν. καὶ ἔτοι μὲν ἐκ δικαστηρίων ἐνεπόμπευσαν καὶ ἡγαλλιά-
 „σαντο τῇ μαρτυρίᾳ, θριαμβεύοντες αὐτὴν ἐνδόξως τῷ Θεῷ.“

C A P. 42.

Περὶ ὧν ἄλλων ὁ Διονύσιος ἱστορεῖ.

(Nic. H. E. V, 31.)

- 25 „Ἄλλοι δὲ πλείστοι κατὰ πόλεις καὶ κόμας ὑπὸ τῶν ἐθνῶν διε- 1
 „σπάσθησαν, ὧν ἐνὸς παραδείγματος ἕνεκεν ἐπιμνησθήσομαι. Ἰσχυρίων
 „ἐπετροπένεντι τῶν ἀρχόντων ἐπὶ μισθῷ. τῶν ὁ μισθοδότης ἐκίλευσε
 „θῦσαι, μὴ πειθόμενον ὕβριζεν, ἐμμένοντα προσηλάκιζεν· ἐφισταμένῃ,
 30 „βακτηρίαν μεγίστην λαβὼν, διὰ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν σπλάγχχνων διώσας
 „ἀπέκτεινε. τί δὲ λέγειν τὸ πλῆθος τῶν ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι πλανη- 2

1. παραδίδωκε c f h E, ἰδοὺς a e g i k. | 7. ἀπολυσάμενος c f g (i k teste Gro-
 pon.) x, ἀποδυσάμενος a e h Synce ll. E. cf. Ind. v. ἀπολύεσθαι. | 20. εὐθαρσε-
 στάτης a e g h Synce ll. (p. 694) E, εὐθαρστοτάτης c f i k. | δικάζοντας a e h i k Synce ll.
 E., δοιμάζοντας c f x, δικαστάς N. | 22. αὐτὴν δὲ αὐτὴν παντοῦ S. | 28. ἐκί-
 λυνε c f g i k x Synce ll., ἐκίλυνε a e h N E.

- „θίντων, ὑπὸ λιμῷ καὶ δίψῃς καὶ κρύου καὶ νόσων καὶ ληστῶν καὶ
 „θηρίων διεφθαρμένων; ὧν οἱ περιγεγόμενοι τῆς ἐκείνων εἰσὶν ἐκλογῆς
 „καὶ εὐχῆς μάρτυρες. ἐν δὲ καὶ τούτων εἰς δῆλωσιν ἔργον παραθήσομαι.
 3 „Χαιρήμων ἦν ὑπεργήρως τῆς Νεῖλε καλυμένης ἐπίσκοπος πόλεως. ἕτος
 „εἰς τὸ Ἀράβιον ὄρος ἅμα τῇ συμβίῳ ἑαυτῷ φυχῶν ἐκ ἐπαυλῆλυθεν, 5
 „ἔδὲ ἰδυνηθήσαν ἰδεῖν ἕκτι καίτοι πολλὰ διερευνησάμενοι οἱ ἀδελφοὶ
 4 „ἔτε αὐτῶς, ὅτε τὰ σώματα. πολλοὶ δὲ οἱ κατ' αὐτὸ τὸ Ἀραβικὸν ὄρος
 „ἔξανδραποδισθέντες ὑπὸ βαρβάρων Σαρακηνῶν, οἱ μὲν μόλις ἐπὶ πολ-
 „λοῖς χρήμασις ἐλυτρώθησαν, οἱ δὲ μέχρι καὶ νῦν ἑδέσθω. καὶ ταῦτα
 „διεξήλθον οὐ μάτην, ἀδελφεῖ, ἀλλ' ἵνα εἰδῆς, ὅσα καὶ ἡλικία θυνὰ παρ' 10
 5 „ἡμῖν συνέβη· ὧν οἱ μᾶλλον πεπειραμένοι κλειότερα ἂν εἰδείην.“ εἰτα
 „τότοις ἐπιφέρει μετὰ βραχεία λέγων· „αὐτοὶ τοίνυν οἱ θεοὶ μάρτυρες
 „παρ' ἡμῖν, οἱ νῦν τῷ Χριστῷ πάρεδροι καὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ κοινωνοὶ
 „καὶ μέτοχοι τῆς κρίσεως αὐτῷ καὶ συνδικάζοντες αὐτῷ, τῶν παρα-
 „πεπτωκότων ἀδελφῶν τινα; ὑπευθύνες τοῖς τῶν θυνῶν ἐγκλήμασι γενο- 15
 „μένους προσελάβοντο, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν αὐτῶν ἰδόντες,
 „δεκτὴν τε γενέσθαι δυναμένην τῇ μὴ βυλομένῳ καθόλε τὸν θάνατον
 „τῷ ἀμαρτωλῷ ὡς τὴν μετάνοιαν δοκιμάσαντες, εἰσεδεξαντο καὶ συνή-
 „γαγον καὶ συνέστησαν, καὶ προσευχῶν αὐτοῖς καὶ ἐσιτάσσειν ἐκοινώ-
 6 „νησαν. τί ἔν ἡμῖν, ἀδελφοί, περὶ τούτων συμβουλευέτε; τί ἡμῖν πρακτέον; 20
 „σύμψηφοι καὶ ὁμογνώμονες αὐτοῖς καταστῶμεν, καὶ τὴν κρίσιν αὐτῶν
 „καὶ τὴν χάριν φυλάξωμεν, καὶ τοῖς ἐλεηθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν χρηστενσω-
 „μεθα, ἢ τὴν κρίσιν αὐτῶν ἄδικον ποιησώμεθα, καὶ δοκιμαστάς αὐτῶς
 „τῆς ἐκείνων γνώμης ἐπιστήσωμεν, καὶ τὴν χρηστότητα λυπήσωμεν, καὶ
 „τὴν τάξιν ἀνασκηνάσωμεν;“ ταῦτα δὲ εἰκότως ὁ Διονύσιος παρατί- 25
 „θεται, τὸν περὶ τῶν ἐξησθενηκότων κατὰ τὸν τῷ διωγμῷ καιρὸν ἀνα-
 „κινῶν λόγον.

C A P. 43.

Περὶ Νοβάτου, οἷός τις ἦν τὸν τρόπον, καὶ περὶ τῆς κατ' αὐτὸν αἰρέσεως.

(Nic. H. E. VI, 3.)

30

- 1 Ἐπειδήπερ τῇ κατὰ τούτων ἀρθεὶς ὑπερηφανία Νοβάτος, τῆς Ῥω-
 μαίων ἐκκλησίας πρεσβύτερος, ὡς μηκέτ' ἔσῃς αὐτοῖς σωτηρίας ἐλπίδος,

2. περιγεγόμενοι] ὑπεργεγόμενοι hVH. | 5. Ἀράβιον] Ἀράβων fx, Ἀρα-
 βικὸν g. | 6. ἰδεν. cf, ἦδεν. volgo. | 7. post σώματα add. εὐρον bcd f g i k, αἰτῶν
 Synce. (p. 695), om. a e h V^a B. | 8. οἱ μὲν] ὧν οἱ μὲν h i k. | 9. καὶ add. cf
 (i k teste Gronovio) x Synce. | 22. καὶ τὴν χάριν] ἢ τ. x. a e S S^a, τῇ χάριτι
 Synce. (p. 696). | 25. ἄδικον] ἄδικτον a e S S^a Z.

μηδ' εἰ πάντα τὰ εἰς ἐπιστροφὴν γησίαν καὶ καθαρὰν ἐξομολόγησιν
 ἐπιτελοῖεν, ἰδίως αἰρέσειως τῶν κατὰ λογισμῷ φησίωσιν Καθαρὲς ἑαυτὲς
 ἀποφηνάμεντων ἀρχηγὸς καθίσταται. ἐφ' ᾧ συνοδὸς μεγίστης ἐπὶ Ῥώμης 2
 συγκροτηθείσης, ἐξήκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν ἐπισκόπων, πλείονων δ' ἐτι
 5 μᾶλλον πρεσβυτέρων τε καὶ διακόνων, ἰδίως τε κατὰ τὰς λοιπὰς ἐπαρ-
 χίας τῶν κατὰ χώραν ποιμένων περὶ τῷ πρακτικῷ διασκηψαμένων, δόγμα
 παρίσταται τοῖς πᾶσι, τὸν μὲν Νουάτον ἅμα τοῖς αὐτῷ συνεπαρθεῖσι,
 τὲς τε συνευδοκίῃ τῇ μισαδέλφῳ καὶ ἀπανθρωποτάτῃ γνώμῃ τάνδρὸς
 προαιρουμένους ἐν ἄλλοτρίοις τῆς ἐκκλησίας ἡγεῖσθαι, τὲς δὲ τῇ συμφορᾷ
 10 περιπεπτωκότας τῶν ἀδελφῶν ἰᾶσθαι καὶ θεραπεύειν τοῖς τῆς μετανόιας
 φαρμάκοις. ἦλθον δ' ἔν εἰς ἡμᾶς ἐπιστολαὶ Κορνηλίου Ῥωμαίων ἐπισκόπου 3
 πρὸς τὸν τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας Φάβιον, δηλῶσαι τὰ περὶ τῆς Ῥω-
 μαίων συνοδῆς καὶ τὰ δοξάσματα πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Ἀφρικὴν
 καὶ τὰς αὐτόθι χώρας· καὶ ἄλλαι πάλιν Ῥωμαϊκῇ φωνῇ συνεταγμέναι
 15 Κυπριαῖα καὶ τῶν ἄμ' αὐτῷ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν, δι' ὧν τὸ καὶ αὐτοὺς
 συνευδοκίῃ τῷ δεῖν τυγχάνειν ἐπικυρίας τὸς πεπειρασμένους ἐφαίνετο, καὶ
 τῷ χρεῖναι εὐλόγως τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐκκήρυκτον ποιήσασθαι τὸν
 τῆς αἰρέσειως ἀρχηγόν, πάντας τε ὁμοίως τὲς συναπαγομένους αὐτῷ. ταύ- 4
 ταις ἄλλῃ τις ἐπιστολὴ συνῆπτο τῷ Κορνηλίῳ περὶ τῶν κατὰ τὴν σύνοδον
 20 ἀρεσάντων, καὶ πάλιν ἐτέρα περὶ τῶν κατὰ Νουάτον πραχθέντων, ἀφ'
 ἧς καὶ μέρη παραθέσθαι ἐδὲν ἂν κωλύοι, ὅπως εἰδεῖν τὰ κατ' αὐτὸν
 οἱ τῆδε ἐντυγχάνοντες τῇ γραφῇ. τὸν δὲ ἔν Φάβιον ἀναδιδάσκων, ὁποῖός 5
 τις ὁ Νουάτος ἰεργόνει τὸν τρόπον, αὐτὰ δὲ ταῦτα γράφει ὁ Κορνή-
 λιος· „ἵνα δὲ γνῶς, ὅτι πρόπαλαι ὀρεγόμενος τῆς ἐπισκοπῆς ὁ θαυμα-
 35 „σιος ἔτος, καὶ κρύπτων ἐν ἑαυτῷ τὴν προσιτῇ ταύτῃ αὐτῇ ἐπιθυμίαν
 „ἐλάτθανεν, ἐπικαλύμματι τῆς αὐτῆς ἀπονοίας τῷ καταρχὰς σὺν αὐτῷ
 „τὸς ὁμολογητὰς ἐσχηκίμαι χρώμενος, εἰπεῖν βύλομαι. Μάξιμος, πρεσβύ- 6
 „τερος τῶν παρ' ἡμῖν, καὶ Οὐρβανὸς, δις τὴν ἐξ ὁμολογίας δόξαν ἀρί-
 „στην καρπωσάμενοι, Σιδόνιός τε καὶ Κελερίνος, ἀνὴρ ὃς πάσας βασιάνες
 30 „διὰ τὸν τῷ Θεῷ ἔλιον καρτερικώτατα διενέγκας, καὶ τῇ ῥώμῃ τῆς αὐτῆς
 „πίστεως τὸ ἀσθενὲς τῆς σαρκὸς ἐπιβρώσας, κατὰ κράτος νενίκηκε τὸν

7. τοῖς αὐτῷ συνεπαρθεῖσι αghE, τοῖς οὖν αὐτῷ ἐπαρθεῖσι fX, τοῖς οὖν
 αὐτῷ συνεπαρθεῖσι οἰk. | 13. πᾶσι om. aeghB. | 15. post Ἀφρικὴν add. ἐπι-
 σκόπων cfi (in marg., testo Gronovio) kxV, om. aegh(i)SS·HB. | 16. τῷ
 τὸ cf. | πεπειρασμένους clikVHB, πεπειραμένους aefghSS·. | ἐφαίνετο cfikx,
 ἐνεφαίνετο aeghE. | 26. ἀπονοίας] ἐπινοίας Syncell. (p. 697). | 29. Σιδόνιος
 aefghikVR·B, Σιδώνιος e Syncell. NSS·H.

„ἀντικείμενον — ὅτοι δὲ ἔν οἱ ἄνδρες καταφύσαντες αὐτὸν, καὶ κατα-
 „φωράσαντες τὴν ἐν αὐτῷ πανουργίαν τε καὶ παλιμβολίαν, τὰς τε ἐπιγο-
 „κίας καὶ ψευδολογίας, καὶ τὴν ἀκοινωνησίαν αὐτῷ καὶ λυκοφιλίαν,
 „ἐπανήλθοι εἰς τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν, καὶ ἅπαντα αὐτὰ τὰ τεχνάσματα
 „καὶ ποτηρεύματα, ἃ ἐκ πολλῶν ἔχων ἐν ἑαυτῷ ὑπεστέλλετο, παρόντων 5
 „ἱκανῶν, τῷτο μὲν ἐπισκόπων, τῷτο δὲ πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν ἀνδρῶν
 „παμπόλλων, ἐξηγγεῖλαν ἀποδυσόμενοι καὶ μεταγινώσκοντες ἐφ' οἷς πει-
 „σθέντες τῷ δολερῷ καὶ κακοήθει θηρίῳ πρὸς ὀλίγον χρόνον τῆς ἐκ-
 7 „κλησίας ἀπέλειψ-Θησαν.“ εἶτα μετὰ βραχεία φησὶν· „ἀμήχανον ὅσην,
 „ἀγαπητὲ ἀδελφε, τροπὴν καὶ μεταβολὴν ἐν βραχείῳ καιρῷ ἐθεασάμεθα 10
 „ἐπ' αὐτῷ γεγενημένην. ὁ γάρ τοι λαμπρότατος καὶ δι' ὄρκων φοβερῶν
 „τινῶν πιστεύμενος τὸ μὴδ' ὅλως ἐπισκοπῆς ὀρίγασθαι, αἰφνίδιον ἐπί-
 8 „σκοπος ὥσπερ ἐκ μαγγάνου τινὸς εἰς τὸ μέσον ῥιφθεὶς ἀναφαίνεται. ἔτος
 „γάρ τοι ὁ δογματιστής, ὁ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστήμης ὑπερασπιστής,
 „ὁπηρῖκα παρασπᾶσθαι τε καὶ ὑφαρπάζειν τὴν μὴ δοθεῖσαν αὐτῷ ἄνωθεν 15
 „ἐπισκοπὴν ἐπεχειρεῖ, δύο ἑαυτῷ κοινωνοὺς ἀπεγνωκότας τῆς ἑαυτῶν σω-
 „τηρίας ἐπελεξάτο, ὡς ἂν εἰς βραχὺ τι μέρος καὶ ἐλάχιστον τῆς Ἰταλίας
 „ὑποστείλῃ, κύκειθεν ἐπισκόπους τρεῖς, ἀνθρώπους ἀγροίκους καὶ ἀπλη-
 „στάτους, πλαστῇ τινὶ ἐπιχειρήσει ἐξαπατήσῃ, διαβεβαιούμενος καὶ διῶχυρι-
 „ζόμενος δεῖν αὐτοὺς ἐν τάχει παραγενέσθαι εἰς Ῥώμην, ὡς δὴθεν πᾶσα 20
 „ἡτίσθησιν διχοστασία γενομένη σὺν καὶ ἑτέροις ἐπισκόποις καὶ αὐτῶν
 9 „μεσιτευνόντων διαλυθῇ. ὅς παραγενομένους, ἅτε δὲ, ὡς ἔφθηνεν λέγον-
 „τες, ἀνθρώπους ἀπλευστέρους περὶ τὰς τῶν ποτηρῶν μηχανάς τε καὶ
 „ῥέδιουργίας, συγκλεισθέντας ὑπὸ τινων ὁμοίων αὐτῷ τεταγμένων ἀν-
 „θρώπων, ὥρα δεκάτῃ μεθύοντας καὶ κραιπαλῶντας μετὰ βίας ἠνάγ- 25
 „κισεν εἰκονικῇ τινὶ καὶ ματαίᾳ χειρεπιθεσίᾳ ἐπισκοπὴν αὐτῷ δῆναι, ἣν
 10 „ἐνέδρα καὶ πανουργία, μὴ ἐπιβύλλουσαν αὐτῷ, ἐκδικεῖ. ἔξ ὧν εἰς μετ'
 „οὐ πολὺ ἐπανήλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀποδυσόμενος καὶ ἐξομολογού-
 „μετος τὸ ἑαυτῷ ἀμάρτημα, ὃ καὶ ἐκοινωνήσαμεν ὡς λαϊκῷ, ὑπὲρ αὐτῷ
 „δεηθέντος πιστὸς τῷ παρόντος λαῷ. καὶ τῶν λοιπῶν δὲ ἐπισκόπων 30
 „διπλόχως εἰς τὰς τόπας, ἐν οἷς ἦσαν, χειροτονήσαντες ἀπεστάλακμεν.

5. φειδ] τὰς ψειδ. cf. ikx Syncell. | 5. πορ.] τὰ πορ. fikx. | 7. ἀποδυσόμενοι cfgh Syncell. VS^a HB, ἀποδυσάμενοι aeiS. | 10. ἀγαπητὲ ἀδελφε cfghikx Syncell. R^a, ad. ἀγ. a e h E. | 11. αὐτῷ] αὐτὸς cf. | 15. ῥιφθεὶς C, ῥιφθεὶς Reading. H. | 24. ῥέδιουργίας] ῥέδιουργίαν g VS^a H. | τεταγμένων] τεταραγμένων Syncell. | 27. μὴ om. Syncell. | 29. ὡς add. cf VS^a H, om. a e g h i k Syncell. SB. | 30. δι om. h.

- „ὁ ἐκδικητὴς ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ ἐκ ἡπίστατο, ἔνα ἐπίσκοπον δεῖν εἶναι ἐν 11
 „καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ ἐκ ἡγρόσι (πῶς γὰρ;) πρεσβυτέρους εἶναι τεσ-
 „σαράκοντα ἑξ, διακόνους ἑπτὰ, ὑποδιακόνους ἑπτὰ, ἀκολούθους δύο καὶ
 „τεσσαράκοντα, ἔξορκιστὰς δὲ καὶ ἀναγνώστους ἅμα πωλοῦσι δύο καὶ
 5 „πεντήκοντα, χήρας σὺν θλιβομένοις ὑπὲρ τὰς χιλίας πεντακοσίας, ὅς
 „πάντας ἢ τῷ δεσπότῃ χάρις καὶ φιλανθρωπία διατρίβει. ὃν ἡδὲ τοσούτο 12
 „πληθὺς καὶ ἔτιος ἀναγκάσιον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διὰ τῆς τῷ θεῷ προνοίας
 „πλείσιός τε καὶ πληθύνον ἀριθμὸς μετὰ μεγίστη καὶ ἀναριθμήτῃ λαῷ,
 „ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἀπογνωσέως τε καὶ ἀπαγορεύσεως ἐνέτρεψέ τε καὶ
 10 „ἀνεκαλέσατο εἰς τὴν ἐκκλησίαν.“ καὶ αὐθις μεθ' ἑτέρων τέτοις πρὸς- 13
 „τίθῃσι ταῦτα· „φίρε δὴ ἐξῆς εἰπώμεν, τίσιν ἔργοις ἢ τίσι πολιτείαις
 „τεθαυρόηκώς ἀντεποιήθη τῆς ἐπισκοπῆς. ἀρά γε διὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐν
 „τῇ ἐκκλησίᾳ ἀντεστράφθαι, καὶ πολλὰς ἀγῶνας ὑπὲρ αὐτῆς ἡγωνίσθαι,
 „καὶ ἐν κινδύνοις πολλοῖς τε καὶ μεγάλοις ἔνεκα τῆς θεοσεβείας γεγο-
 15 „νέαι; ἀλλ' ἐκ ἔστιν. ᾧ γε ὑπορμῇ τῷ πιστεύσαι γέγονεν ὁ σατανᾶς, 14
 „φοιτήσας εἰς αὐτὸν καὶ οἰκήσας ἐν αὐτῷ χρόνον ἰκανόν. ὅς βοηθῆ-
 „μενος ὑπὸ τῶν ἐπορκιστῶν, νόσφ' περιπεσὼν χαλεπῇ, καὶ ἀποθανεῖσθαι
 „ὅσον ἠδέπω νομιζόμενος, ἐν αὐτῇ τῇ κλίνῃ, ᾗ ἔκειτο, περιχυθείς ἐλα-
 „βεν· εἰ γε χρεὶ λέγειν τὸν τοιοῦτον εἰληφέναι. οὐ μὴν ἡδὲ τῶν λοιπῶν 15
 20 „ἔτυχε διαφυγὼν τὴν νόσον, ὣν χρεὶ μεταλαμβάνειν κατὰ τὸν τῆς ἐκ-
 „κλησίας κανόνα, τῷ τε σφραγισθῆναι ὑπὸ τῷ ἐπισκόπῳ. τίτων δὲ μὴ
 „τυχὼν πῶς ἂν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἔτυχε;“ καὶ πάλιν μετὰ βραχέα 16
 „φησίν· „ὁ διὰ δειλίαν καὶ φιλοζωίαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς διώξεως πρε-
 „σβύτερον εἶναι ἑαυτὸν ἀρξασίμενος. ἄξιός μιν γὰρ καὶ παρακαλύμενος
 25 „ὑπὸ τῶν διακόνων, ἐν ἐξελθὼν τοῦ οἰκίσκου, ἐν ᾧ καθιεῖρεν ἑαυτὸν,
 „βοηθῆσθαι τοῖς ἀδελφοῖς, ὅσα θέμις καὶ ὅσα δυνατόν πρεσβυτέρῳ κιν-
 „δυνεύουσιν ἀδελφοῖς καὶ ἐπικαρίας δεομένοις βοηθεῖν, τοσούτον ἀπέσχε τῷ
 „πειθαρχῆσαι παρακαλῶσι τοῖς διακόνοις, ὡς καὶ χαλεπαίνοντα ἀπείναι
 „καὶ ἀπαλλάττεσθαι· μὴ γὰρ ἔτι βύλεσθαι πρεσβύτερος εἶναι ἔφη, ἑτέρας
 30 „γὰρ εἶναι φιλοσοφίας ἑραστής.“ ὑπερβὰς δ' ὀλίγα τέτοις πάλιν ἐπι- 17
 „φέρει λέγων· „καταλιπὼν γὰρ ὁ λαμπρὸς ἔτος τὴν ἐκκλησίαν τῷ θεῷ,
 „ἐν ᾗ πιστεύσας κατηξιώθη τῷ πρεσβυτερίᾳ κατὰ χάριν τῷ ἐπισκόπῳ τῷ
 „ἐπιθίνοντος αὐτῷ χεῖρα εἰς πρεσβυτερίαν κλῆρον, ὅς διακωλύμενος ὑπὸ

9. ἐνέτρεψέ] ἐπίτρεψέ Syncell. (p. 699), ἀνέτρεψέ d. | 13. ἡγωνισθαι cf ik x
 Syncell., ἀγωνισαοθαι aeg h E. | 18. ᾗ] οὐ e ik Syncell. | 21. rctm bed fik Syn-
 cell. (p. 700), τέτω volgo. | 26. ὅσα — ἀδελφοῖς καὶ om. ac S propter repetitum
 ἀδελφοῖς. | 33. χεῖρα cf g ik B Hb, χεῖρας ac h Syncell. SFH.

- „παντὸς τῷ κλήρῳ, ἀλλὰ καὶ λαϊκῶν πολλῶν, ἐπεὶ μὴ ἔξον ἦν τὸν ἐπὶ
 „κλήρης διὰ τόσον περιχυθέντα, ὥσπερ καὶ ὅτος, εἰς κλήρῳ τινα γε-
 18 „είσθαι, ἡξίωσε συγχωρηθῆναι αὐτῷ τῶτον μόνον χειροτονησάμενος.“ εἰς
 ἄλλο τι χεῖριστον τοῦτοις προστίθῃσι τῶν τοῦ ἀνδρὸς ἀποσημάτων,
 λέγων ὅτως· „ποιήσας γὰρ τὰς προσφορὰς, καὶ διανεμὼν ἐκάστῳ τὸ 5
 „μέρος καὶ ἐπιδίδως τὸτο, ὁμνύειν, ἀντὶ τῷ εὐλογεῖν, τὰς τάλαιπώρους
 „ἀνθρώπους ἀναγκάζει, κατέχων ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τὰς τῷ λαβότονος,
 „καὶ μὴ ἄφεις ἔσθ' ἂν ὁμνύοντες εἴπωσι ταῦτα (τοῖς γὰρ ἐκείνῳ χρή-
 „σομαι λόγοις)· ὁμοσόν μοι κατὰ τῷ σώματος καὶ τῷ αἵματος τῷ κυρίῳ
 „ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, μηδέποτε με καταλιπεῖν καὶ ἐπιστρέψαι πρὸς Κορ- 10
 19 „νήλιον. καὶ ὁ ἁθλιὸς ἄνθρωπος οὐ πρότερον γένηται, εἰ μὴ πρότερον
 „αὐτῷ καταράσασατο. καὶ ἀντὶ τῷ εἰπεῖν λαμβάνοντα τὸν ἄρτον ἐκείνῳ
 20 „τὸ ἄμην,“ „ἐκτί ἀνῆξω πρὸς Κορνήλιον“ λέγει.“ καὶ μεθ' ἑτέρα
 πάλιν ταῦτα φησιν· „ἥδη δὲ ἴσθι γεγυμνωσθαι καὶ ἔρημον γεγονέναι,
 „καταλιμπανόντων αὐτὸν καθ' ἡμέραν ἐκάστην τῶν ἀδελφῶν, καὶ εἰς 15
 „τὴν ἐκκλησίαν ἐπαυρομένῳ. ὃν καὶ Μωσῆς ὁ μακάριος μάρτυς, ὁ
 „παρ' ἡμῖν ἑναγχος μαρτυρήσας καλὴν τινα καὶ θαυμαστὴν μαρτυρίαν,
 „ἔτι ὡς ἐν κόσμῳ, κατιδὼν αὐτοῦ τὴν θρασυτητα καὶ τὴν ἀπόνοιαν,
 „ἀκοινώνητον ἐποίησε σὺν τοῖς πέντε πρεσβυτέροις τοῖς αἵμα αὐτῷ ἀπο-
 21 „σχίσασιν ἑαυτὸς τῆς ἐκκλησίας.“ καὶ ἐπὶ τέλει δὲ τῆς ἐπιστολῆς τῶν 20
 ἐπὶ Ῥώμης παραγενομένων ἐπισκόπων τῆς τε τῷ Νοβάτῳ κατεγνωκότων
 ἀβελτηρίας κατάλογον πεποιήται, ὁμῶς τὰ τε ὀνόματα καὶ ἡς ὁ καθείς
 22 αὐτῶν προηγέτο παροικίας ἐπισημαινόμενος. τῶν τε μὴ παραγενομένων
 μὲν ἐπὶ τῆς Ῥώμης, συνευδοκησάντων δὲ διὰ γραμμάτων τῇ τῶν προειρη-
 μένων ψήφῳ, τὰς προσηγορίας ὁμῶς καὶ τὰς πόλεις ὅθεν ἕκαστος ὁρμώ- 25
 μενος ἐπέστειλε, μνημοεύει. ταῦτα μὲν ὁ Κορνήλιος Φαβίῳ Ἀντιοχείας
 ἐπισκόπῳ δηλῶν ἔγραφε.

C A P. 44.

Περὶ Σαραπίνος ἱστορία Διονυσίου.

(Nic. H. E. VI, 6.)

30

- 1 Τῷ δ' αὐτῷ τύτῳ Φαβίῳ ὑποκατακλινομένῳ πως τῷ σχίσματι καὶ
 Διονύσιος ὁ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐπιστεῖλας, πολλὰ τε καὶ ἄλλα περὶ

2. κλήρης cfhVS^aH, κλήρη aegik Syncell. NSB. | 4. χεῖριστον τούτοις cfikx, τούτοις γ. volgo. | 8. ἀφεις cfhī Syncell. VS^aH, ἀφεις aegi (a sec. m.) kSB. | 12. αὐτῷ] ἑαυτῷ Syncell. (pag. 701) prob. VS^a. | καταράσασατο O Syncell., καταράσασαι SH. | 20. post ἐτι add. τῆς cefgikB, om. aHSVHS^a. | 21. τῷ om. h. | 22. καθείς] καθείς SVS^a. | 23. ἐπισημαινόμενος cik, ἐπισημηνόμενος aeghE. | 31. σχίσματι cfhNE, σχήματι egik. | 32. καὶ ἄλλα] καὶ om. hVS^aH.

μετανοίας ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν γράμμασι διελθὼν, τῶν τε κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐναγχοῦς τότε μαρτυρησάντων τὰς ἀγῶνας διῶν, μετὰ τῆς ἄλλης ἱστορίας πρᾶγμα τι μεστὸν θαύματος διηγείται, ὃ καὶ αὐτὸ ἀναγκαῖον τῇδε παραδῆναι τῇ γραφῇ, ὅπως ἔχον· „ἐν δέ σοι τὸτο παράδειγμα παρ' 2
 5 „ἡμῖν συμβεβηκὸς ἐκθῆσθαι. Σαραπίων τις ἦν παρ' ἡμῖν πιστὸς γέρον, „ἀμέμπτως μὲν τὸν πολὺν διαβιώσας χρόνον, ἐν δὲ τῷ πειρασμῷ πεισῶν. „ἔτος πολλάκις ἰδεῖτο, καὶ ἡδεις προσεῖχεν αὐτῷ, καὶ γὰρ ἐτεθύνει· ἐν „νόσῳ δὲ γενομένος, τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν ἄφωτος καὶ ἀναίσθητος διετί- „λεσε. βραχὺν δὲ ἀνασφῆλας τῇ τετάρτῃ προσεκαλίσσατο τὸν θυγατρὶδεν, 3
 10 „καὶ „μέχρι τίνος, φησὶν, ὦ τέκνον, με κατέχετε; δέομαι, σπύσσετε, καὶ „με θάπτον ἀπολύσατε, τῶν πρεσβυτέρων μοί τινα κάλεσον.“ καὶ ταῦτα „εἰπὼν πάλιν ἦν ἄφωτος. ἔδραμεν ὁ παῖς ἐπὶ τὸν πρεσβύτερον· νύξ 4
 „δὲ ἦν, κάκεινος ἡσθίει. ἀφικέσθαι μὲν ἔν ἐκ ἰδυνήθη, ἐντολῆς δὲ ἐπὶ „ἡμῶ δεδομένης, τὰς ἀπαλλαττομένους τῷ βίῳ, εἰ δέοιτο, καὶ μάλιστα εἰ 4
 15 „καὶ πρότερον ἰκετεύσαντες τύχοιεν, ἀφίεσθαι, ἵν' εὐέλπιδες ἀπαλλάτ- „τωνται, βραχὺν τῆς εὐχαριστίας ἔδωκεν τῷ παιδαρίῳ, ἀποβρέξαι κελεύ- „σας καὶ τῷ πρεσβύτῃ κατὰ τῷ στόματος ἐπιστάξαι. ἐπανῆκεν ὁ παῖς 5
 „φέρων· ἑγγύς τε γενομένου, πρὶν εἰσελθεῖν, ἀνενέγκας πάλιν ὁ Σαρα- „πίων· ἦκες, ἔφη, τέκνον; καὶ ὁ μὲν πρεσβύτερος ἔλθειν ἐκ ἡδυνήθη, 20
 „σὺ δὲ ποιήσον ταχέως τὸ προσταχθῆν, καὶ ἀπάλλαττέ με. ἀπέβρεξεν „ὁ παῖς καὶ ἅμα τε ἐνέχεε τῷ στόματι. καὶ μικρὸν ἐκείνος καταβρο- „χθίσας εὐθὺς ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα. ἄρ' ἐκ ἐναργῶς διετηρήθη καὶ 6
 „παρέμεινεν, ἕως λυθῆ, καὶ τῆς ἀμαρτίας ἐξαλειφθείσης ἐπὶ πολλοῖς οἷς „ἐπραξε καλοῖς ὁμολογηθῆναι δυνηθῆ;“ ταῦτα ὁ Διονύσιος.

25

C A P. 45.

Ἐπιστολὴ πρὸς Νουμάτιον Διονυσοῦ.

(Nic. H. E. VI, 4.)

Ἰδωμεν δὲ ὁ αὐτὸς ὅποια καὶ τῷ Νομάτῳ διεχάραξε, ταράττοντι τηρῆκαδε τὴν· Ῥωμαίων ἀδελφότητα. ἐπειδὴ ἔν τῆς ἀποστασίας καὶ τῷ 30 σχίσματος πρόφασιν ἐποιεῖτο τῶν ἀδελφῶν τινας, ὡς δὴ πρὸς αὐτῶν ἐπὶ τῷ ἔλθειν ἐμβαδισμένος, ὅρα τίνα τρόπον αὐτῷ γράφει· „Διονύσιος

4. τῇδε om. h, post παραδῆναι ponit g. | 10. με post τίνος ponunt cfhik SynceLL. (p. 702) FH, post μέχρι aeNSSs, om. g B. | 15. post τύχοιεν add. τοῖν θεῶν δώρων τῆς μεταδόσεως ἀξιῶσθαι καὶ ὅπως dfi (in marg.) k (in marg.), om. abceghN SynceLL. E. | 16. ἔδραμεν bcd fgikx SynceLL. NSs, ἐπέδωκεν ae h SFHB, δίδωκε Zonar. (Ann. XII, 20. p. 588 Pind.) | 18. τε ae h ik SynceLL. E, δι cf g NZ. | 29. ἀδελφότητα cfghikx VB, ἐκκλησίαν aeNSSs H.

„Νουάτων τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. εἰ ἄκων, ὡς φῆς, ἤχθης, δείξεις, ἐὰν
 „ἀναχωρήσῃς ἐκόν. ἴδει μὲν γὰρ καὶ πᾶν ὅτιεν παθεῖν ὑπὲρ τῆ μη
 „διακόψαι τὴν ἐκκλησίαν τῷ θεῷ, καὶ ἦν ἐκ ἀδοξοτέρα τῆς ἔνεκεν τῆ
 „μὴ εἰδωλολατρῆσαι γινομένης ἢ ἔνεκεν τῆ μη σχίσαι μαρτυρία, κατ'
 „ἐμὲ δὲ καὶ μίζων. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπὲρ μιᾶς τις τῆς ἐαυτῶ ψυχῆς, ἐν- 5
 „ταυθα δὲ ὑπὲρ ὅλης τῆς ἐκκλησίας μαρτυρεῖ. καὶ νῦν δὲ εἰ πείσαις ἡ
 „βιάσαιο τὸς ἀδελφὰς εἰς ὁμόνοιαν ἐλθεῖν, μίζον ἔσται σοι τῆ σφάλ-
 „ματος τὸ κατόρθωμα, καὶ τὸ μὲν οὐ λογισθήσεται, τὸ δὲ ἐπαινεθῇ-
 „σεται. εἰ δὲ ἀπειθήντων ἀδυνατοίης, σῶζων σῶζε τὴν σεαυτῶ ψυχὴν.
 „ἐρῶσθαι σε ἐχόμενον τῆς εἰρήνης ἐν Κυρίῳ εὐχομαι.“ ταῦτα καὶ πρὸς 10
 τὸν Νουάτον.

C A P. 46.

Περὶ τῶν ἄλλων Διονυσίου ἐπιστολῶν.

(Nic. H. E. VI, 6.)

- 1 Γράφει δὲ καὶ τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἐπιστολὴν περὶ μετανοίας, ἐν 15
 ἢ τὰ δόξαντα αὐτῷ περὶ τῶν ὑποπεπτωκότων παρατίθεται, τάξεις παρα-
 2 πτωμάτων διαγράψας. καὶ πρὸς Κόνωνα (τῆς Ἐρμηνολιτῶν δὲ παροικίας
 ἐπίσκοπος ἦν ἔτος) ἰδίᾳ τις περὶ μετανοίας αὐτῷ φέρεται γραφή, καὶ
 ἄλλη ἐπιστρεπτικὴ πρὸς τὸ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ποιμένιον αὐτῷ. ἐν τέτοις
 ἐστὶ καὶ ἡ περὶ μαρτυρίᾳ πρὸς τὸν Ὠριγένην γραφεῖσα, καὶ τοῖς κατὰ 20
 Λαοδικίαν ἀδελφοῖς, ὧν προΐστατο Θηλυμίδης ἐπίσκοπος. καὶ τοῖς
 κατὰ Ἀρμενίαν ὡσαύτως περὶ μετανοίας ἐπιστέλλει, ὧν ἐπεσκόπεν Μερ-
 3 ζάνης. πρὸς ἅπας τούτους καὶ Κορνηλίῳ τῷ κατὰ Ρώμην γράσει, δεξά-
 μενος αὐτῶ τὴν κατὰ τῷ Νουάτῳ ἐπιστολὴν, ᾧ καὶ σημαίνει δηλῶν ἐαν-
 τὸν παρακεκλησθαι ὑπὸ τε Ἐλένῃ τῇ ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας ἐπισκόπῃ 25
 καὶ τῶν λοιπῶν τῶν σὺν αὐτῷ, Φιρμιλλιανῷ τε τῷ ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ
 τῷ κατὰ Παλαιστίνην Θεοκτίστῳ, ὡς ἂν ἐπὶ τὴν σύνοδον ἀπαντήσῃ τὴν
 κατὰ Ἀντιόχειαν, ἐνθα τῷ Νουάτῳ κρατύνειν τινὰς ἐπεχείρειν τὸ σχίσμα.
 4 πρὸς τέτοις ἐπιστέλλει μνηνθῆναι αὐτῷ, Φάβιον μὲν κεκοιμησθαι, Δη-

1. Νουάτων] Νουατιάνω c Hieron., Νουατιανῶ N. | ἐὰν cf hi Syncell. (p. 703) VB, ἂν aeNSSs H, om. gi (a sec. m.) k. | 2. ἀναχωρήσῃς] ἀναχωρήσας gik. | 4. εἰδωλολατρῆσαι — τῷ μη om. V errore typ. | 6. πείσαις ae gi (a sec. man.) kSSs HB, πείσαιο ch V, πείσαις f, πείσαις N, πείσαις ae Syncell. | 15. τοῖς egikx N Syncell. B Hb, τῆς f, τὸς h, πρὸς τοῖς aeSVHs. | 21. Θηλυμίδης] Θημιμίδης cfx, Θηλυμίδης N. cf. VII, 5. p. 249, 30. | 22. Μερζάνης ae h i kSVHB, Μερζάνης g, Μερουζάνης f, unde B suspicatur ita legi etiam in bcd, in quibus Μερουζάνης scriptum esse affirmat Valesius. | 26. Φιρμιλλιανῷ c f g i k, Φιρ-
 μιλιανῷ volgo.

μητριανὸν δὲ διάδοχον ἐκείνης τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν ἐπισκοπῆς καθεστάναι.
 γράφει δὲ καὶ περὶ τῆ ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτοῖς ῥήμασι φάσκων· „ὁ μὲν
 „γὰρ μακάριος Ἀλέξανδρος ἐν φρεσὶ γενόμενος μακαρίως ἀνεπαύσατο.“
 ἐξῆς ταύτῃ καὶ ἐτέρᾳ τις ἐπιστολὴ τοῖς ἐν Ῥώμῃ τῷ Διονυσίῳ φέρεται 5
 5 διακονικὴ διὰ Ἰππολύτου. τοῖς αὐτοῖς ἄλλην περὶ εἰρήνης διατυπῶται,
 καὶ ὡσαύτως περὶ μετανοίας, καὶ αὖ πάλιν ἄλλην τοῖς ἐκείσε ὁμολο-
 γηταῖς, ἔτι τῇ τῷ Νουάτῃ συμφερομένοις γνώμῃ. τοῖς δὲ αὐτοῖς τέτοις
 ἐτέρας δύο μεταθεμένοις ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐπιστέλλει. καὶ ἄλλοις δὲ
 πλείοσιν ὁμοίως διὰ γραμμάτων ὁμιλήσας, ποικίλας τοῖς ἔτι νῦν σπεδὴν
 10 περὶ τὰς λόγους αὐτῶ ποιημένοις καταλείλοιπεν ὠφελείας.

Τέλος τῆ 5' λόγε τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

3. μακάριος cf ikx VH, θαυμάσιος aeghNSS^a B. | 5. αὐτοῖς] αὐτοῖς δὲ
 volgo, δὲ om. cf ik.

ΕΤΣΕΒΙΟΤ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας

Λόγος ζ΄.

PROOEMIUM.

5

Τὸν ἔβδομον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας αὐθις ὁ μέγας ἡμῖν Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος Διονύσιος ἰδίαις φωναῖς συνεκπονήσει, τῶν καθ' ἑαυτὸν πεπραγμένων ἱκαστα ἐν μέρει δι' ὧν καταλείλοιπεν ἐπιστολῶν ὑφηγούμενος. ἐμοὶ δὲ ὁ λόγος ἐντεῦθεν ποιήσεται τὴν ἀρχήν.

CAP. 1.

10

Περὶ τῆς Λεκίου καὶ Γάλλον κακοτροπίας.

(Nic. II. E. V, 31.)

Λέκιον ἐδ' ὅλον ἐπικρατήσαντα δυοῖν ἐτοῖν χρόνον, ἀντίκα τε ἅμα
 παισὶ κατασφαγέντα Γάλλος διαδέχεται. Ὁριγένης ἐν τέτῳ ἐνὸς δέοντα
 τῆς ζωῆς ἑβδομήκοντα ἀποπλήσας ἔτη τελευτᾷ. γράφων γέ τοι ὁ Διο- 15
 νύσιος Ἐρμάμμωνι περὶ τοῦ Γάλλον ταῦτα γράσκει· „ἀλλ' οὐδὲ Γάλλος
 „ἔγω τὸ Λεκίῳ κακὸν, ὃδὲ προσεκόπησε τί ποτ' ἐκείνον ἐσφηλεν, ἀλλὰ
 „πρὸς τὸν αὐτὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῷ γεγόμενον ἑπταίσε λίθον. ὃς
 „εὖ φερομένης αὐτῷ τῆς βασιλείας, καὶ κατὰ τῶν χωρέντων τῶν πραγμά-
 „των, τὰς ἱερὰς ἀνδρας τὰς περὶ τῆς εἰρήνης αὐτῷ καὶ τῆς ὑγιείας 20
 „πρεσβεύοντας πρὸς τὸν Θεὸν ἤλασεν. ἐκὼν σὺν ἐκείνοις ἐδίωξε καὶ τὰς
 „ὑπὲρ ἑαυτῷ προσενχάς.“ ταῦτα μὲν ἔν περὶ τῷδε.

CAP. 2.

Τίτις οἱ κατὰ τοῦσδε Ῥωμαίων ἐπίσκοποι.

(Nic. H. E. VI, 7.)

25

Κατὰ δὲ τὴν Ῥωμαίων πόλιν Κορνηλίῳ ἔτισιν ἀμφὶ τὰ τρία τὴν
 ἐπισκοπὴν διανύσαντος, Λέκιος κατέστη διάδοχος, μῆσθ' δ' ὅλοις ἔτος

6. τὸν] τὸ αεγδ, e quibus ae habent βιβλίον pro λόγος in titulo libri. |
 13. post ἅμα vulgo add. τοῖς, om. cfg. | 19. νῦν] ῥῶν α.δ. | 20. περὶ] ἐπίρ
 conj. V*. | 26. τρία] τριάντα hmp.

ὁκτὼ τῇ λειτουργίᾳ διακονησάμενος Στεφάνῳ τελευτῶν μεταδίδωσι τὸν κληρὸν. τότε τὴν πρώτην ὁ Διονύσιος τῶν περὶ βαπτίσματος ἐπιστολῶν διατυπῆται, ζητήματος οὐ μικρῆ τηρικᾶδε ἀνακινήθεντος, εἰ δέοι τὸν ἐξ οἷας δ' ἔν αἰρέσεως ἐπιστρέφοντας διὰ λουτρῷ καθάριριν, παλαιῷ γὰρ 5 τοι κεκρατηκότος ἔθους ἐπὶ τῶν τοιούτων μόνῃ χρῆσθαι τῇ διὰ χειρῶν ἐπιθέσεως εὐχῇ.

C A P. 3.

Ὅπως Κυπριανὸς ἄμα τοῖς κατ' αὐτὸν ἐπισκόποις τοὺς ἐξ αἰρετικῆς πλάνης ἐπιστρέφοντας λουτρῷ δεῖν καθάριριν πρῶτος ἰδογματίσαιν.

10

(Nic. H. E. VI, 7.)

Πρῶτος τῶν τότε Κυπριανὸς τῆς κατὰ Καρχηδόνα παροικίας ποιμὴν οὐδ' ἄλλως ἢ διὰ λουτροῦ πρότερον τῆς πλάνης ἀποκαθηραμένους προσίσθαι δεῖν ἡγεῖτο. ἀλλ' ὁ γε Στέφανος μὴ δεῖν τι νεώτερον παρὰ τὴν κρατήσασαν ἀρχῇθιν παράδοσιν ἐπικαινοτομεῖν οἰόμενος, ἐπὶ τότε 15 διηγανάνκει.

C A P. 4.

Ὅποσας περὶ τούτου Διονύσιος συνέταξεν ἐπιστολάς.

(Nic. H. E. VI, 7.)

Πλεῖστα δὲ ἔν αὐτῷ περὶ τότε διὰ γραμμάτων ὁ Διονύσιος ὁμιλήσας, τελευτῶν δηλοῖ ὡς ἄρα τῷ διωγμῷ λειωθηκότος αἱ παταχόσε ἐκκλησίαι τὴν κατὰ Νουάτον ἀποστραφεῖσαι νεωτεροποιίαν εἰρήνην πρὸς ἑαυτάς ἀνευλήφουσιν. γράφει δὲ ὧδε.

C A P. 5.

Περὶ τῆς μετὰ τὸν διωγμὸν εἰρήνης.

25 „Ἰσθι δὲ νῦν, ἀδελφε, ὅτι ἤντωνται πᾶσαι αἱ πρότερον διεσχισμέ- 1
„ναι κατὰ τι τὴν ἀνατολὴν ἐκκλησίαι, καὶ ἔτι προσωτέρω. καὶ πάντες
„εἰσὶν ὁμόφρονες οἱ πανταχῷ προσεστώτες, χαιρόντες καθ' ὑπερβολὴν ἐπὶ
„τῇ παρὰ προσδοκίαν εἰρήνῃ γενομένῃ, Δημητρίου ἐν Ἀντιοχείᾳ, Θεόκτι-
„στος ἐν Καισαρείᾳ, Μαζαβάνης ἐν Αἰλίᾳ, Μαρίνος ἐν Τύρῳ κοιμη-
30 „θέντος Ἀλεξάνδρου, Ἡλιόδωρος ἐν Λαοδικείᾳ ἀναπανσαμένῃ Θηλυμίδου,
„Ἐλενος ἐν Ταρσῷ καὶ πᾶσαι αἱ τῆς Κιλικίας ἐκκλησίαι, Φιρμιλλιανὸς
„καὶ πᾶσα Καππαδοκία. τὸς γὰρ περιφανεστέρους μόνους τῶν ἐπισκόπων

2. τότε τὴν αελήκΒΗῷ, τότε τὴν δὴ Στεφάνῳ S, τότε δὴ Στεφάνῳ τὴν c p V S¹ H, τότε δὴ τῷ Στ. τὴν fg. | 4. οἷας δ' ἔν] οἷαον S. | 26. καὶ ἐν προσωτέρω om. df. | 31. Φιρμιλλιανὸς gik, Φιρμιλιανὸς volgo.

- „νόμασα, ἵνα μήτε μήκος τῇ ἐπιστολῇ, μήτε βάρος προσάψω τῷ λόγῳ.
 2 „αἱ μέντοι Συρίαι ὅλαι καὶ ἡ Ἀραβία, οἷς ἐπαρκεῖτε ἐκάστοτε καὶ οἷς
 „νῦν ἐπιστεῖλατε, ἥ τε Μισσοποταμία, Πόντος τε καὶ Βιθυνία καὶ συνε-
 „λόντι εἰπεῖν ἀγαλλιῶνται πάντες πανταχῇ τῇ ὁμονοίᾳ καὶ φιλαδελφίᾳ,
 3 „δοξάζοντες τὸν Θεόν.“ ταῦτα μὲν ὁ Διονύσιος. Στέφανος δ' ἐπὶ δυοῖν 5
 ἀποπλήσαντα τὴν λειτουργίαν ἔτεσι ἔκτος διαδέχεται. τότε δευτέρως ὁ
 Διονύσιος περὶ βαπτίσματος ἐγκαράξας ἐπιστολὴν ὁμῇ τὴν Στεφάνῳ καὶ
 τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων γνώμην τε καὶ κρίσιν δηλοῖ, περὶ τῷ Στεφάνῳ
 4 λέγων ταῦτα· „ἐπεστάλκει μὲν οὖν πρότερον καὶ περὶ Ἑλένου καὶ περὶ
 „Φιρμιλλιανῷ καὶ πάντων τῶν τε ἀπὸ Κιλικίας καὶ Καππαδοκίας καὶ 10
 „Γαλατίας καὶ πάντων τῶν ἐξῆς ὁμορύντων ἔθνων, ὡς οὐδὲ ἐκείνοις
 „κοινωνήσων διὰ τὴν αὐτὴν αὐτῇ αἰτίαν, ἐπειδὴ τὰς αἰρετικὰς, φησὶν,
 5 „ἀναβαπτίζουσι. καὶ σκόπει τὸ μέγεθος τῷ πράγματι. ὅντως γὰρ δόγ-
 „ματα περὶ τῆς γένουσι ἐν ταῖς μεγίσταις τῶν ἐπισκόπων συνόδοις, ὡς
 „πυνθάνομαι, ὥστε τὰς προσιόντας ἀπὸ αἱρέσεων, προνατηγχεύοντας, εἴτα 15
 „ἀπολούσασθαι καὶ ἀνακαθαίρεσθαι τὸν τῆς παλαιᾶς καὶ ἀκαθάρτου
 6 „ζύμης ῥύπον. καὶ περὶ τούτων αὐτῷ πάντων δεόμενος ἐπέστεῖλα.“ καὶ
 „μεθ' ἑτερά· φησι· „καὶ τοῖς ἀγαπητοῖς δὲ ἡμῶν καὶ συμπρεσβυτέροις
 „Διονυσίῳ καὶ Φιλήμονι, συμψηφοῖς πρότερον Στεφάνῳ γενομένοις, καὶ
 „περὶ τῶν αὐτῶν μοι γράψουσι, πρότερον μὲν ὀλίγα, καὶ νῦν διδὼ 20
 „πλειόντων ἐπέστεῖλα.“ ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῷ δηλεμένῳ ζητήματος.

CAP. 6.

Περὶ τῆς κατὰ Σεβέλλιον αἱρέσεως.

(Nic. H. E. VI, 7.)

Σημαίνων δὲ ἐν ταύτῃ καὶ περὶ τῶν κατὰ Σεβέλλιον αἱρετικῶν 25
 ὡς κατ' αὐτὸν ἐπιπολαζόντων ταῦτά φησι· „περὶ γὰρ τῷ νῦν κινήθέντος
 „ἐν τῇ Πτολεμαίδι τῆς Πενταπόλεως δόγματος, ὅντος ἀσεβῆς καὶ βλα-
 „σφημίας πολλὴν ἔχοντος περὶ τῷ παντοκράτορος Θεοῦ, πατρὸς τῷ κυρίῳ

2. ἐπαρκεῖται g h. | 7. ἐγκαράξας b c d f, χαράξας volgo. | 10. Φιρμιλλιανῷ
 i k, Φερμιλιανῷ volgo. | ἀπὸ] ἀπὸ τῆς volgo, τῆς om. c f i k SynceU. (p. 709). |
 11. Γαλατίας] δηλονότι. Pal. aeth i k SynceU. S, δηλονότι om. b c d f V S^a H B. haec
 τε ἀπὸ — καὶ πάντων τῶν ἐξῆς om. N R, hand improbante S^a, qui vocem δηλον-
 ότι inde originem trahere existimat. | 13. αἱρέσεων e g h i k SynceU. N R S^a H B,
 αἱρέσεως a c f i k S V. | 16. ἀπολούσας C, ἀπολίσσας SynceU. S S^a H. | 25. ἐν
 ταύτῃ b c d f g h i k x V S^a H B, ἐν' αὐτῇ a c S V^a. | 28. ἔχοντος a c f g h i (n sec.
 man.) E, περιέχοντος e i k x N. | post Θεῷ add. καὶ a c S V H, post πατρός c f g h i m x
 SynceU. (p. 710) B, om. k N (in quo τῷ πατρός).

„ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπιστίαν τε πολλὴν περὶ τοῦ μονογενεῦς παιδὸς αὐτοῦ
 „καὶ πρωτοτόκου πάσης κτίσεως, τῷ ἐνανθρωπήσαντος λόγον, ἀναισθη-
 „σίαν δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐλθόντων ἐκατέρωθεν πρὸς ἡμᾶς καὶ
 „προγραμματίων καὶ τῶν διαλεζομένων ἀδελφῶν, ἐπέσειλά τινα ὡς ἰδο-
 5 „σθήθην, παρασχόντος τῷ θεῷ, διδασκαλικώτερον ὑψηλόμενος, ὥς τὰ ἀν-
 „τίγραφα ἱερῶν σοι.“

CAP. 7.

Περὶ τῆς κατὰ τῶν αἰρετικῶν παμμιάρου πλάνης, καὶ τῆς θιοπέμπτου ὁράσεως
 Διονυσίου, οἷτι παρὲλθεν ἐκκλησιαστικοῦ κανότος.

10

(Nic. II. E. VI, 8.)

Καὶ ἐν τῇ τρίτῃ δὲ τῶν περὶ βαπτίσματος, ἣν Φιλήμοσι τῷ κατὰ 1
 Ῥώμην πρεσβυτέρῳ ὁ αὐτὸς γράφει Διονύσιος, ταῦτα παρατίθεται· „ἐγὼ
 „δὲ καὶ τοῖς συντάγμασι καὶ ταῖς παραδόσεσι τῶν αἰρετικῶν ἐνέτυχον,
 „χραίνων μὲν με πρὸς ὀλίγον τῇ ψυχῇ ταῖς παμμιάρους αὐτῶν ἐνθυ-
 15 „μήσεσιν, ὅσῃσι δ' ἂν ἀπ' αὐτῶν ταύτην λαμβάνων, τὸ ἐξελέγχειν αὐτὰς
 „παρ' ἑμαντῷ, καὶ πολὺ πλέον βδελύττεσθαι. καὶ δὴ τινος ἀδελφοῦ τῶν 2
 „πρεσβυτέρων με ἀπείργοντος καὶ δεδιετομένε συμφύρεσθαι τῷ τῆς πο-
 „νηρίας αὐτῶν βορβόρῳ· λυμανεῖσθαι γὰρ τῇ ψυχῇ τὴν ἑμαντῷ, καὶ
 „ἀληθῇ γε λόγοντος, ὡς ἡσθόμην· ὄραμα θιοπέμπτου προσελθὸν ἐπὶ-
 20 „ρώσέ με. καὶ λόγος πρὸς με γεγόμενος προσέταξε διαρρήδην λέγων· 3
 „πᾶσιν ἐντύγχανε οἷς ἂν εἰς χεῖρας λάβοις· διενθύνειν γὰρ ἕκαστα καὶ
 „δοκιμάζειν ἱκανὸς εἶ, καὶ σοι γέγονε τῷτο ἐξαρχῆς καὶ τῆς πίστεως
 „αἷτιος. ἀπεδείξάμην τὸ ὄραμα, ὡς ἀποστολικῇ φωνῇ συντρέχον τῇ
 „λεγέσῃ πρὸς τὰς δυνατωτέρας· γίνεσθε δοκιμοὶ τραπέζῃται.“ εἰτά τινα 4
 25 περὶ πασῶν εἰπὼν τῶν αἱρέσεων ἐπιφέρει λέγων· „τῶτον ἐγὼ τὸν κανόνα
 „καὶ τὸν τύπον παρὰ τῷ μακαρίῳ πάπᾳ ἡμῶν Ἡρακλᾷ παρέλαβον. τὸς
 „γὰρ προσιόντας ἀπὸ τῶν αἱρέσεων, καίτοι τῆς ἐκκλησίας ἀποστάντας,
 „μᾶλλον δὲ ἐδὲ ἀποστάντας, ἀλλὰ συνάγεσθαι μὲν δοκῶντας, καταμηνυ-
 „θίνας δὲ ὡς προσφοιτῶντάς τινα τῶν ἐτεροδιδασκαλέντων, ἀπειλάσας
 30 „τῆς ἐκκλησίας, δεομένους οὐ προσήκατο, ἕως δημοσίᾳ πάντα ὅσα ἀκη-
 „κόεσαν παρὰ τοῖς ἀντιδιατιθεμένοις ἐξέφρασαν, καὶ τότε συνήγαγεν
 „αὐτούς, οὐ δεηθεὶς ἐπ' αὐτῶν ἐτέρῳ βαπτίσματος· τῷ γὰρ ἁγίῳ πρότερον

1. post πολλῶν add. ἔχοντες acefhE, om. gik Syncell. N. | 2. καὶ cfghik Syncell. VB, τῷ aeNSS^a H. | 4. προγραμματίων] τῶν γραμμάτων Syncell. prob. V^a. | 17. συμφύρεσθαι gikxR Syncell. V^aS^aHB, συμφύρεσθαι abcdefh NSVHB. | 18. αὐτῶν] αὐτῷ ghV. | 30. ἀκηκόεσαν h, ἀκηκόασι ceteri. | 32. post ἁγίῳ add. πνεύματος dSVH, om. acdfghehiksx Syncell. (p. 711) NV^aS^aB. suppl. βαπτίσματος.

- 5 „παρ' αὐτοῦ τετυγήμεσαν.“ πάλιν δὲ ἐπιπολὺν γυνάσας τὸ πρόβλημα
 „ταῦτα ἐπιλέγει“ „μεμάθηκα καὶ τῦτο, ὅτι μὴ νῦν οἱ ἐν Ἀφρικῇ μόνον
 „τῦτο παρεισέγαγον, ἀλλὰ καὶ πρὸ πολλῆ κατὰ τὰς πρὸ ἡμῶν ἐπισκό-
 „πας ἐν ταῖς πολυανθρωποτάταις ἐκκλησίαις καὶ ταῖς συνόδοις τῶν ἀδελ-
 „φῶν, ἐν Ἰκονίῳ καὶ Συννάδοις καὶ παρὰ πολλοῖς τῦτο ἔδοξεν“ ὦν τὰς 5
 „βελὰς ἀνατρέπων εἰς ἱρὴν αὐτῶς καὶ φιλονεικίαν ἐμβαλεῖν ἐχ' ὑπομένω.
 „οὐ γὰρ μετακινήσεις, φησὶν, ὅρια τῷ πλησίον σε, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες
 6 „σε.“ ἡ τετάρτη αὐτῶ τῶν περὶ βαπτίσματος ἐπιστολῶν πρὸς τὸν κατὰ
 Ῥώμην ἐγράφη Διονύσιον, τότε μὲν πρεσβείῃ ἡζιωμένον, ἐκ εἰς μακρὸν
 δὲ καὶ τὴν ἐπισκοπὴν τῶν ἐκείσε παρειληφότα· ἐξ ἧς γινώσκει πάρεστιν, 10
 ὅπως καὶ αὐτὸς ἕτος λόγιός τε καὶ θαυμάσιος πρὸς τῷ κατ' Ἀλεξάν-
 δρειαν Διονυσίῳ μεμαρτύρηται. γράφει δὲ αὐτῷ μεθ' ἑτέρα τῶν κατὰ
 τὸν Νοάτον μνημονεύων ἐν τούτοις.

CAP. 8.

Περὶ τῆς κατὰ Νοάτον ἑτεροδοξίας.

15

(Nic. H. E. VI, 9.)

„Νοατιανῶ μὲν γὰρ εὐλόγως ἀπειχθανόμεθα, διακόψαντι τὴν ἐκ-
 „κλησίαν, καὶ τινὰς τῶν ἀδελφῶν εἰς ἀσεβείας καὶ βλασφημίας ἐλκύ-
 „σαντι, καὶ περὶ τῷ Θεῷ διδασκαλίαν ἀνοσιωτάτην ἐπεισκυκλήσαντι, καὶ
 „τὸν χρηστότατον κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ἀνηλεῆ σκυοφαγεῖντι, 20
 „ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὸ λοτρὸν ἀθετεῖντι τὸ ἅγιον, καὶ τὴν τε πρὸ αὐτῷ
 „πίστιν καὶ ὁμολογίαν ἀνατρέποντι, τό τε πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξ αὐτῶν,
 „εἰ καὶ τις ἦν ἑλπίς τῷ παραμεῖναι ἢ καὶ ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτὸς, παν-
 „τελῶς φυγαδεύοντι.“

CAP. 9.

25

Περὶ τοῦ τῶν αἵρετικῶν ἀθίου βαπτίσματος.

(Nic. H. E. VI, 9.)

- 1 Καὶ ἡ πέμπτη δὲ αὐτῷ πρὸς τὸν Ῥωμαίων ἐπίσκοπον Ξύστον ἐγέ-
 γραπτο, ἐν ᾗ πολλὰ κατὰ τῶν αἵρετικῶν εἰπὼν τοιούτον τι γεγονὸς κατ'
 αὐτὸν ἐκτίθεται λέγων· „καὶ γὰρ ὅτως, ἀδελφε, καὶ συμβελῆς δέομαι, 30
 „καὶ γνώμην αἰτῶ παρὰ σοῦ, τοιούτου τινός μοι προσελθόντος πράγματος,

6. αὐτὸς καὶ φιλ. c f g i k Syncell. B, καὶ φιλ. αὐτὸς a e h S V H. | 7. φησὶν — Deut. 19, 14. | 9. πρεσβείας a e g h S V H B, πρεσβυτερίαις b c d f i k S a. | 15. τὸν om. a e i k S S a. | 17. Νοατιανῶ] Νατατιανῶ a e Syncell. (p. 712). | 25. post ἡ add. καὶ a e g i k Syncell. N S S a H B, om. c f h V. | 30. καὶ post ἀδελφε add. b c d f g i k x N Syncell. S a H B, om. a e h S V.

„δεδιώς μὴ ἄρα σφάλλωμαι. τῶν γὰρ συναγομένων ἀδελφῶν πιστὸς 2
 „νομιζόμενος ἀρχαῖος καὶ πρὸ τῆς ἐμῆς χειροτονίας, οἶμαι δὲ καὶ πρὸ
 „τῆς τῷ μακαρίῳ Ἑρακλᾷ καταστάσεως τῆς συναγωγῆς μετασχὼν, τοῖς
 „ὑπόγυιον βαπτιζομένοις παρατυχῶν, καὶ τῶν ἐπερωτήσεων καὶ ἀποκρι-
 5 „σεων ἐπακούσας, προσῆλθε μοι κλαίων καὶ καταθρηγῶν ἑαυτὸν καὶ
 „πίπτων πρὸ τῶν ποδῶν μου, ἐξομολογούμενος μὲν καὶ ἐξομνύμενος, τὸ
 „βάπτισμα, ὃ παρὰ τοῖς αἵρετικοῖς βεβάπτιστο, μὴ τοιῶτον εἶναι, μηδὲ
 „ὅπως ἔχειν τινὰ πρὸς τὸτο κοινωνίαν, ἀσεβείας γὰρ ἐκείνο καὶ βλασφη-
 „μιῶν πεπληρωσθαι· λέγων δὲ πάντις τὴν ψυχὴν νῦν κατανεύχθαι, 3
 10 „καὶ μηδὲ παρρησίαν ἔχειν ἐπαῖραι τὰς ὀφθαλμὰς πρὸς τὸν Θεόν, ἀπὸ
 „τῶν ἀνοσιῶν ἐκείνων ῥημάτων καὶ πραγμάτων ὀρμώμενος· καὶ διὰ τὸτο
 „δεόμενος τῆς εἰλικρινεστάτης ταύτης καθάρσεως καὶ παραδοχῆς καὶ
 „χάριτος τυχεῖν. ὅπερ ἐγὼ μὲν ἐκ ἐτόλμησα ποιῆσαι, φήσας, ἀντάρκη 4
 „τὴν πολυχρόνιον αὐτῷ κοινωνίαν εἰς τὸτο γεγενῆσθαι. εὐχαριστίας γὰρ
 15 „ἐπακύναντα, καὶ συνεπιφθεγξάμενον τὸ ἄμην, καὶ τραπέζῃ παραστάντα,
 „καὶ χεῖρας εἰς ὑπόδοχὴν τῆς ἀγίας τροφῆς προτείναντα, καὶ ταύτην
 „καταδεξάμενον, καὶ τῷ σώματος καὶ τῷ αἵματος τῷ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 „Χριστοῦ μετασχόντα ἱκανῷ χρόνῳ, ἐκ αὐτοῦ ἐξ ὑπαρχῆς ἀνασκευάζειν ἔτι
 „τολμήσαιμι· θαρσεῖν δὲ ἐκέλενον, καὶ μετὰ βεβαίας πίστεως καὶ ἀγα-
 20 „θῆς συνειδήσεως τῇ μετοχῇ τῶν ἀγίων προσιέναι. ὁ δὲ οὔτε πενθῶν 5
 „παύεται, πέφρικέ τε τῇ τραπέζῃ παρουσιέναι, καὶ μόλις παρακαλούμενος
 „συνεστάναι ταῖς προσευχαῖς ἀνέχεται.“ ἐπὶ ταῖς προειρημέναις φέρεταιί 6
 „τις καὶ ἄλλη τῷ αὐτῷ περὶ βαπτίσματος ἐπιστολὴ, ἐξ αὐτοῦ καὶ ἥς ἡγεῖτο
 „παροικίας Ξύστῳ καὶ τῇ κατὰ Ῥώμην ἐκκλησίᾳ προσπεφωνημένη, ἐν ᾗ
 25 διὰ μακρᾶς ἀποδείξεως τὸν περὶ τῷ ὑποκειμένῳ ζητήματος παρατείνει
 „λόγον. καὶ ἄλλη δὲ τις αὐτῷ μετὰ ταύτας φέρεται πρὸς τὸν κατὰ
 „Ῥώμην Διονύσιον, ἡ περὶ Λεκιανῶ. καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα.

CAP. 10.

Περὶ Οὐαλεριανοῦ καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν διωγμοῦ.

50

(Nic. H. E. VI, 10.)

Οἱ γε μὴν ἀμφὶ τὸν Γάλλον ἂδ' ὅλοις ἔτεσι δύο τὴν ἀρχὴν ἐπι- 1
 κατασχόντες ἐκποδῶν μεθίστανται, Οὐαλεριανὸς δὲ ἅμα Γαλλικῶν παιδί

1. ἄρα σφάλλωμαι *ae h NSV H*, ἄρα σφάλλομαι *cf i k B*, παρασφάλλομαι *g*, παρασφάλλωμεν *Synce ll.* | 2. πρὸ post *οἶμαι* δὲ καὶ add. *ac f h NV S^a H*, om. *eg i k Synce ll.* (p. 713) *SB.* | 4. ἀποκρίσεων] τῶν ἀποκρ. *cf g Synce ll.* *NV* (in *Corrig.*) *B*, τῶν om. *ae h i k SS^a H.* | 9. νῦν add. *cf h i k VB*, om. *aeg NSS^a H.* | 17. Ἰησοῦ Χριστοῦ om. *aeg h B.* | 18. ὑπαρχῆς *cf g h x Synce ll.* *NV* (in edd. prioribus) *HB*, ἀρχῆς *ae SV* (in edd. post.) *S^a.* | ἔτι τολμήσαιμι] ἐπιτολμήσαιμι *f i k Synce ll.* | 20. συνειδήσεως *bc df h NV S^a H*, ἰλητίδος *aeg i k Synce ll.* *SB.* | 32. Οὐαλεριανὸς *ae bic et infra.*

- 2 διαδέχεται τὴν ἡγεμονίαν. αὐθις δὴ ἦν ὁ Διονύσιος οἷα καὶ περὶ τῶν
 διεξιέειν, ἐκ τῆς πρὸς Ἑρμάμωνα ἐπιστολῆς μαθεῖν ἔστιν, ἐν ᾗ τὸν
 ἰστορεῖ τὸν τρόπον. „καὶ τῷ Ἰωάννῃ δὲ ὁμοίως ἀποκαλύπτεται. καὶ
 „ἐδόθη γὰρ αὐτῷ, φησί, στόμα λαλῶν μεγάλα καὶ βλασφημίαν, καὶ ἐδόθη
 3 „αὐτῷ ἔξουσία καὶ μῆνες τεσσαράκοντα δύο. ἀμφοτέρω δὲ ἔστιν ἐπὶ Οὐα- 5
 „λεριανῶ θανῆσαι, καὶ τῶν μάλιστα τὰ πρὸ αὐτῶ ὥς ἔτος ἔσχε συ-
 „νοεῖν, ὡς μὲν ἦπιος καὶ φιλόφρων ἦν πρὸς τὴν ἀνθρώπου τῷ Θεῷ. ἰδὲ
 „γὰρ ἄλλος τις ἔτω τῶν πρὸ αὐτῶ βασιλείων εὐμενῶς καὶ δεξιῶς πρὸς
 „αὐτὸς διετίθη, ἰδὲ οἱ λεχθέντες ἀναφανδὸν Χριστιανοὶ γεγενῆσθαι, ὡς
 „ἐκεῖνος οἰκειότατα ἐν ἀρχῇ καὶ προσφιλέστατα φανερὸς ἦν αὐτὸς ἀπο- 10
 „δεχόμενος. καὶ πᾶς τε ὁ οἶκος αὐτοῦ θεοσεβῶν πεπληρωτο, καὶ ἦν
 4 „ἐκκλησία Θεοῦ. ἀποσκευάσασθαι δὲ παρίειπεν αὐτὸν ὁ διδάσκαλος καὶ
 „τῶν ἀπὸ Αἰγύπτου μάγων ἀρχισυνάγωγος, τὴν μὲν καθαρὸς καὶ ὁσίους
 „ἄνδρας κτείνυσθαι καὶ διώκεσθαι κελεύων, ὡς ἀντιπάλους καὶ κωλυτὰς
 „τῶν παμμυάρων καὶ βδελυκτῶν ἑσαιοιδῶν ὑπάρχοντας, (καὶ γὰρ εἰπὶ καὶ 15
 „ἦσαν ἱκανοὶ, παρόντες καὶ ὁρώμενοι, καὶ μόνον ἐμπνέοντες καὶ φθιγ-
 „γόμενοι, διασκεδάσαι τὰς τῶν ἁλιτηρίων δαιμόνων ἐπιβλάς), τελετὰς
 „δὲ ἀνάγκης καὶ μαγανείας ἐξαγίστους καὶ ἱερουργίας ἀκαλλιεργήτους ἐπι-
 „τελεῖν ὑποτιθέμενος, παῖδας ἀθλίους ἀποσφάττειν, καὶ τέκνα δυστήνων
 „πατέρων καταθύνειν, καὶ σπλάγχνα νεογενῇ διαίρειν, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ 20
 „διακόπτειν καὶ καταχορδύνειν πλάσματα, ὡς ἐκ τῶν εὐδαιμονήσοντας.“
 5 καὶ τῶν τοις ἐπιφέρει λίγων. „καλὰ γὰρ αὐτοῖς Μακριανὸς τῆς ἐλπίζομένης
 „βασιλείας προσήγγειλε χαριστήρια, ὅς πρότερον μὲν ἐπὶ τῶν καθόλου λόγων
 „λεγόμενος εἶναι βασιλεὺς, ἰδὲν εὐλογον ἰδὲ καθολικὸν ἐφρόνησεν, ἀλλ’
 „ὑποπέπτωκεν ἀρῇ προφητικῇ τῇ λεγούσῃ. „καὶ τοῖς προφητεύουσιν ἀπὸ 25
 6 „καρδίας αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέψαι.“ οὐ γὰρ συνῆκε τὴν
 „καθόλου πρόνοιαν, οὐδὲ τὴν κρίσιν ὑπέιδετο τοῦ πρὸ πάντων καὶ διὰ
 „πάντων καὶ ἐπὶ πᾶσι. διὸ καὶ τῆς μὲν καθολικῆς αὐτῇ ἐκκλησίας γέ-

4. φησὶ — Apoc. 13, 5. | βλασφημίαν βλάσφημα i (a sec. m.) & Syncell. (p. 718). | 6. πρὸ πρὸς f, πρῶτα ik, πρότερον conj. S^a. Valesius legendum censet transpositis vocabulis καὶ αὐτὸ μάλιστα τὰ πρὸ τούτων. | ἴσως fS^aH, ἔως codd. ceteri et Syncell., ἢ ἔως conj. V^a. | 7. οὕς μὲν aegik Syncell. SB, οὕς γὰρ i (a sec. m.), ἔως bchVS^aH, ὥς γὰρ df. | 10. φανερός φανερώς Syncell. SS^a. | 11. τε add. cfigik Syncell., om. aehNE. | αὐτὸς om. h. | 16. καὶ post ἐμπν. om. h. | 21. διακρίπτειν aegkxNSS^aH, κατακρίπτειν cfhi Syncell. V. | ἐνδαιμονήσαντας bedfghkVHB, ἐνδαιμονήσαντας aεS, ἐνδαιμονήσonta Syncell. NBV^aS^a. | 22. post τούτοις add. y cfg. | Μανθάνοντες bedfhiKVV^aS^aHB, Μανθάνοντες aeg Syncell. (p. 719) NS. | 25. λήγουσιν — Ezech. 13, 5.

„γόνε πολέμιος, ἡλλοτριώσει δὲ καὶ ἀπεξένωσεν ἑαυτὸν τῷ ἑλῆς τῷ θεῷ,
 „καὶ ὡς πορθέωτάτω τῆς ἑαυτῆ σωτηρίας ἐφυγάδενσεν, ἐν τῷ τὸ ἴδιον
 „ἐπαληθεύων ὄνομα.“ καὶ πάλιν μεθ' ἑτερά φησιν· „ὁ μὲν γὰρ Οὐά- 7
 „λεριανὸς εἰς ταῦτα ὑπὸ τότε προαχθεὶς, εἰς ἔθρεις καὶ ὀνειδισμὸς ἐκ-
 5 „δοθεὶς κατὰ τὸ ῥηθὲν πρὸς Ἡσαΐαν· „καὶ ἔτοι ἐξελέξατο τὰς ὁδοὺς
 „αὐτῶν καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ἃ ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἠθέλησεν, καὶ ἐγὼ
 „ἐκλεξομαι τὰ ἱμπαίγματα αὐτῶν, καὶ τὰς ἀμαρτίας ἀνταποδοίσω αὐ-
 „τοῖς.“ ἔτος δὲ τῇ βασιλείᾳ παρὰ τὴν ἁλίαν ἐπιμανεὶς, καὶ τὸν βα- 8
 „αίλειον ὑποδύναι κόσμον ἀδυνατῶν ἀναπήρη τῇ σῶματι, τὰς δύο παῖ-
 10 „δας τὰς πατρῴας ἀναδεξαμένους ἀμαρτίας προσεστήσατο. ἐναργῆς γὰρ
 „ἐπὶ τούτων ἡ ἀποδόξις ἦν εἶπεν ὁ θεός· „ἀποδοὺς ἀμαρτίας πατέρων
 „ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς τοῖς μισοῖς με.“ τὰς γὰρ 9
 „ἰδίας πονηρὰς ἐπιθυμίας, ὧν ἡντύχει, ταῖς τῶν νύων κεφαλαῖς ἐπι-
 „βαλὼν, εἰς ἑκείνους τὴν ἑαυτοῦ κακίαν καὶ τὸ πρὸς τὸν θεὸν μῖσος
 15 „ἐξωμόρξατο.“ καὶ περὶ μὲν τῷ Οὐαλεριανῷ τὸσαῦτα ὁ Διονύσιος.

CAP. 11.

Περὶ τῶν τότε Διονυσίων καὶ τοῖς κατ' Αἰγυπτου συμβάντων.

(Nic. H. E. VI, 10.)

Περὶ δὲ τῷ κατ' αὐτὸν διωγμῷ σφοδρότατα πνεύματος οἶα σὺν 1
 20 ἑτέροις ὁ αὐτὸς διὰ τὴν εἰς τὸν τῶν ὄλων θεὸν εὐσίβειαν ἐπίστη, δηλώ-
 σουσιν αἱ αὐτοῦ φωναί, ὥς πρὸς Γερμανὸν τῶν κατ' αὐτὸν ἐπισκόπων
 κακῶς ἀγορεύειν αὐτὸν πειρώμενον ἀποτεινόμενος, τοῦτον παρατίθεται
 τὸν τρόπον· „εἰς ἀφροσύνην δὲ κινδυνεύω πολλὴν καὶ ἀναισθησίαν ὄντως 2
 „ἐμπεσεῖν, εἰς ἀνάγκην συμβιβαζόμενος τοῦ διηγείσθαι τὴν θαναταστήν
 25 „περὶ ἡμᾶς οἰκονομίαν τῷ θεῷ. ἀλλ' ἐπειδὴ μιστήριον, φησί, βασιλείως
 „κρύψαι καλόν, τὰ δὲ ἔργα τῷ θεῷ ἀνακαλύπτειν ἐνδοξον, ὁμοίως χωρήσω
 „τῇ Γερμανῷ βίᾳ. ἦκον πρὸς Αἰμιλιανὸν οὐ μόνος· ἠκολέθησαν δέ μοι 3
 „συμπρεσβύτερος τέ με Μάξιμος, καὶ διάκονοι Φαῦστος καὶ Εὐσέβιος
 „καὶ Χαιρήμων· καὶ τις τῶν ἀπὸ Ῥώμης παρόντων ἀδελφῶν ἡμῖν
 30 „συνεισῆλθεν. Αἰμιλιανὸς δὲ οὐκ εἶπέ μοι προηγουμένως· μὴ σύναγε. 4

2. σωτηρίας ἐκκλησίας δS. | 5. τὸ ῥηθὲν — Jes. 66, 3. 4. | 11. εἶπεν —
 Exod. 20, 5. | 15. ἡντύχει bcdfikxVz, εἰ τίχει h, ἡντύχει aeg Syncecl.
 (p. 720) E. | 25. εἰς κτλ.] recte monet Valesius, haec jungenda esse iis, quae
 leguntur supra VI, 40. Verbis εἰς ἀφροσ. κτλ. modestiae causa utitur Dionysius
 ad exemplum Pauli 2 Cor. 11, 1. 17. 25. | 25. ἐπεσθὲ cfhik VH, ἐπὶ aeg
 NSSH. | φησί — Tob. 12, 7. | 26. ἀνακαλύπτειν efgghikSVB, ἀνακηρύττειν
 cNSH, ἀνακηρύττειν a.

- „περιττὸν γὰρ ἦν αὐτῷ τῷτο, καὶ τὸ τελευταῖον ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀνα-
 „τρέχοντι. οὐ γὰρ περὶ τῷ μὴ συνάγειν ἐτέρως ὁ λόγος ἦν αὐτῷ, ἀλλὰ
 „περὶ τῷ μὴδ' αὐτὸς ἡμᾶς εἶναι Χριστιανούς, καὶ τότε προσέειπε πε-
 „παῦσθαι, εἰ μεταβαλομένην ἔγωγε, καὶ τὸς ἄλλους ἔψεσθαι μοι νομίζων.
 5 „ἀπεκρινάμεν δὲ ἐκ ἀπεικικότως ὑδὲ μακράν' πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μάλ- 5
 „λον ἢ ἀνθρώποις. ἀλλ' ἄντικρυς διεμαρτυράμεν, ὅτι τὸν θεὸν τὸν ὄντα
 „μόνον καὶ οὐδένα ἕτερον σέβων οὐδ' ἂν μετατεθείμεν, οὐδὲ παυσάμεν
 „ποτὲ Χριστιανὸς ὢν. ἐπὶ τούτοις ἐκίλευσεν ἡμᾶς ἀπελθεῖν εἰς κώμην
 6 „πλησίον τῆς ἐρήμου καλεμένην Κεφρώ. αὐτῶν δὲ ἐπακούσατε τῶν ἐπ'
 „ἀμφοτέρων λεχθέντων ὡς ἐπημηματίσθη. εἰσαχθέντων Διονυσίου καὶ 10
 „Φαύστου καὶ Μαξίμου καὶ Μαρκελλοῦ καὶ Χαιρήμονος Αἰμιλιανὸς διέπων
 „τὴν ἡγεμονίαν εἶπε· καὶ ἀγράφως ὑμῖν διελέχθη περὶ τῆς φιλανθρω-
 7 „πίας τῶν κυρίων ἡμῶν ἢ περὶ ὑμᾶς κέχρηται. δεδοκασί γὰρ ἔξεσθαι
 „ὑμῖν σωτηρίας, εἰ βούλοισθε ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν τρέπεσθαι, καὶ θεοὺς
 „τοὺς σῶζοντας αὐτῶν τὴν βασιλείαν προσκυνεῖν, ἐπιλαθίσθαι τε τῶν 15
 „παρὰ φύσιν. τί ἔν φατέ πρὸς ταῦτα; ὑδὲ γὰρ ἀχαρίστες ὑμᾶς εἶσεσθαι
 „περὶ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτῶν προσδοκῶ, ἐπειδὴ περ ἐπὶ τὰ βελτίω
 8 „ὑμᾶς προτρέπονται. Διονύσιος ἀπεκρίνατο· οὐ πάντες πάντας προσκυν-
 „εῦσι θεοὺς, ἀλλ' ἕκαστοι τινας, ὥς νομίζουσιν. ἡμεῖς τοίνυν τὸν ἑνα
 „θεὸν, τὸν δημιουργὸν τῶν ἀπάντων, τὸν καὶ τὴν βασιλείαν ἐγχειρί- 20
 „σαντα τοῖς θεοφιλεστάτοις Οὐαλεριανῷ καὶ Γαλλιῇνῳ σεβαστοῖς, τῷτον
 „καὶ σέβομεν καὶ προσκυνῶμεν, καὶ τῷτον διγενεῶς ὑπὲρ τῆς βασιλείας
 9 „αὐτῶν, ὅπως ἀσάλευτος διαμένη, προσερχόμεθα. Αἰμιλιανὸς διέπων τὴν
 „ἡγεμονίαν αὐτοῖς εἶπε· τίς γὰρ ὑμῶς κωλύει, καὶ τῷτον, εἶπερ ἐστὶ
 „θεὸς, μετὰ τῶν κατὰ φύσιν θεῶν προσκυνεῖν; θεοὺς γὰρ σέβειν ἐκε- 25
 „λεύσθητε, καὶ θεοὺς οὓς πάντες ἴσασι. Διονύσιος ἀπεκρίνατο· ἡμεῖς
 10 „οὐδένα ἕτερον προσκυνῶμεν. Αἰμιλιανὸς διέπων τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς
 „εἶπεν· ὁρῶ ὑμᾶς ὁμῶ καὶ ἀχαρίστες ὄντας καὶ ἀναισθητοὺς τῆς πρὸς
 „τῆτος τῶν σεβαστῶν ἡμῶν. διόπερ ἐκ ἐσεσθε ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀλλὰ
 „ἀποσταλήσεσθε εἰς τὰ μέρη τῆς Αἰβύης, καὶ ἐν τόπῳ λεγομένῳ Κεφρώ· 30
 „ἐκεῖτον γὰρ τὸν τόπον ἐξελεξάμεν ἐκ τῆς κελυψέως τῶν σεβαστῶν

1. ἦν αὐτῷ τῷτο cf ik, τῷτο ἦν αὐτῷ aeg hE. | 5. ἀπεικίκοις conj. V^a. |
 μακράν] μακρά· τῷ aeg i (a sec. man.) kS^a B, τῷ om. cf hSVHH^b. | πειθαρχ-
 εῖν — Act. 5, 29. Hacc πειθαρχεῖν — ἀνθρώποις delenda esse videntur Vale-
 nio. | 7. σέβων cf gik VS^a HH^b, σέβω aehSD. | ἰδ' ἢ ἢ i (a sec. m.). | 8. ὢν]
 εἶναι h. | 9. δι aehE, τε cf gik. | 14. βύλοισθε aehE, βύλοσθε dcdik, βύ-
 λωσθαι f. | 20. τὸν δημ. exH^b, καὶ δημ. ceteri. | ἐγχειρίσαντα ghxSS^a BH^b,
 ἐγχειρήσαντα acefik VH. | 29. ἡμῶν om. hS. | 30. καὶ ἐν — ἐκεῖτον γὰρ om. α.

- „ἡμῶν. ὑδαμῶς δὲ ἐξέσται ἕτε ὑμῖν ἕτε ἄλλοις τοῖς, ἢ συνόδες ποιεῖσθαι,
 „ἢ εἰς τὰ καλύμενα κοιμητήρια εἰσιέναι. εἰ δὲ τις φανείῃ ἢ μὴ γεγόμενος 11
 „εἰς τὸν τόπον τῦτον ὃν ἐκέλευσα, ἢ ἐν συναγωγῇ τινὶ εὐρεθίῃ, ἐάντῳ
 „τὸν κίνδυνον ἐπαρτήσῃ. οὐ γὰρ ἐπιλείψει ἢ δέουσα ἐπιστρέφεια. ἀπό-
 5 „στήτε ἔν ὅπῃ ἐκελεύσθητε. καὶ τοῦτα δὲ με κατήπειξεν, ὑδὲ μιᾶς
 „ἐπέρθεσιν δὺς ἡμέρας. ποῖαν ἔν ἐτι τῷ συναγαγεῖν ἢ μὴ συναγαγεῖν
 „εἶχον σχολήν;“ εἶτα μεθ' ἑτερά φησιν· „ἀλλ' ὑδὲ τῆς αἰσθητῆς ἡμεῖς 12
 „μετὰ τοῦ Κυρίου συναγωγῆς ἀπέστημεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει
 „σπεδαιώτερον συνεκρότεον ὡς συνῶν, ἀπὼν μὲν τῷ σώματι, ὡς εἰπεῖν,
 10 „παρῶν δὲ τῷ πνεύματι, ἐν δὲ τῇ Κεφρῶν καὶ πολλῇ συνεπεδήμησεν
 „ἡμῖν ἐκκλησία, τῶν μὲν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀδελφῶν ἐπομένων, τῶν δὲ
 „συνόντων ἀπ' Αἰγύπτου. κἀκεῖ θύραν ἡμῖν ὁ Θεὸς ἀπέφθε τῷ λόγῳ. καὶ 13
 „τὸ μὲν πρῶτον ἐδιώχθημεν, ἐλιθοβολήθημεν, ὕστερον δὲ τινες ἐκ ὀλίγοι
 „τῶν ἱθῶν τὰ εἰδῶλα καταλιπόντες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Θεόν. οὐ πρό-
 15 „τερον γὰρ παραδειξαμένοις αὐτοῖς τότε πρῶτον δι' ἡμῶν ὁ λόγος ἐπε-
 „σπάρη. καὶ ὥσπερ τέτυ ἐνεκεν ἀπαγαγῶν ἡμᾶς πρὸς αὐτὸς ὁ Θεός, 14
 „ἐπαί τὴν διακονίαν ταύτην ἐπληρώσαμεν, πάλιν ἀπαγόχεν. ὁ γὰρ Αἰμι-
 „λιανὸς εἰς τραχυτέρους μὲν, ὡς ἐδόκει, καὶ λιβεκωτέρους ἡμᾶς μετα-
 „στῆσαι τόπως ἐβλήθη, καὶ τὺς πανταχόσε εἰς τὸν Μαρεώτην ἐκέλευσε
 20 „συνῆρεῖν, κώμας ἐκάστοις τῶν κατὰ χώραν ἀφηρίσας, ἡμᾶς δὲ μᾶλλον
 „ἐν ὁδῷ καὶ πρῶτους καταληφθησομένους ἔταξεν. ὥκοσόμεν γὰρ δηλοῦσι
 „καὶ παρεσκεύαζεν, ἵνα ὁπόταν βεληθείῃ συλλαβεῖν, πάντας εὐαλότους
 „ἔχοι. ἐγὼ δὲ ὅτε μὲν εἰς Κεφρῶν κεκλεύσμεν ἀπλθεῖν, καὶ τὸν τόπον 15
 „ἡγρόμεν ὅποι ποτὲ ἔτος ἔστιν, ὑδὲ τὸ ὄνομα σχεδὸν πρότερον ἀκηκοώς·
 25 „καὶ ὁμως εὐθύμως καὶ ἀταράχως ἀπήειν. ἐπεὶ δὲ μετασκηνώσειν εἰς
 „τὰ Κολλυθίωνος ἀπηγγέλη μοι, ἴσασιν οἱ παρόντες ὅπως διετέθην·
 „ἐνταῦθα γὰρ ἐμαντῷ κατηγορήσω. τὸ μὲν πρῶτον ἡχθέσθη καὶ λίαν 16
 „ἐχάλεάην· καὶ γὰρ εἰ γνωριμώτεροι καὶ συνηθέστεροι ἐτύχασαν ἡμῖν
 „οἱ τόποι, ἀλλ' ἐρημον μὲν ἀδελφῶν καὶ σπεδαίων ἀνθρώπων ἔφασκον
 30 „εἶναι τὸ χωρίον, ταῖς δὲ τῶν ὁδοιπορούντων ἐνοχλήσει καὶ ληστῶν κατα-
 „δρομαῖς ἐγκείμενον. ἔτεχον δὲ παρμενθίας, ὑπομνησάντων με τῶν ἀδελ- 17

2. ἢ post φαν. add. cfik, om. a e g h E. | 6. συναγαγεῖν c x, συνάγειν ceteri. |
 συναγαγεῖν c f x, συνάγειν vulgo. | 9. εἰπεῖν b c x H P b, εἶπον a e g h S F B, εἶπερ i k e S a,
 εἶπεν ὁ ἀπόστολος d f i (a sec. man.). Cf. 1 Cor. 5, 3. | 15. γὰρ a e g h E, δι
 b c d f i k. | 17. ἀπαγόχεν a b c d f g h E, ἀπαγόχιν e, ἀπιγίοχεν i (a sec. man.),
 ἀπαγίοχεν i k. | 31. ἐκείμενον conj. Γ a. | παραμενθίας (non παραθυμίας, ut in B
 perperam exscriptum est) a c e f g i k S S a, παραθυμίας F H tacite.

„φῶν, ὅτι γειτνιά μᾶλλον τῇ πόλει, καὶ ἡ μὲν Κεφρὼν πολλὴν ἡμῖν
 „ἦγεν ἀδελφῶν τῶν ἀπ' Αἰγύπτου τὴν ἐπιμιξίαν, ὡς πλατύτερον ἐκκλη-
 „σιάζειν δυνάσθαι, ἐκεῖ δὲ πλησιαιότερον ἕσσης τῆς πόλεως συνεχέστερον
 „τῆς τῶν ὄντως ἀγαπητῶν καὶ οἰκειοτάτων καὶ φιλτάτων ὄψεως ἀπο-
 „λαύσομεν. ἀφίξονται γὰρ καὶ ἀναπαύσονται, καὶ ὡς ἐν προαστείois 5
 „πορρῶτέρω κειμένοις, κατὰ μέρος ἔσονται συναγωγαί. καὶ ἔτως ἐγέ-
 18 „νετο.“ καὶ μεθ' ἕτερα περὶ τῶν συμβεβηκότων αὐτῷ αὐθις ταῦτα γρά-
 „φει· „πολλαὶ γε ταῖς ὁμολογίαις Γερμανὸς σεμνύνεται. πολλὰ γε εἰπεῖν
 „ἔχει καθ' ἑαυτὴν γερόμενα. ὅσας ἀριθμῆσαι δύναται περὶ ἡμῶν ἀπο-
 „φάσεις, διημεύσεις, προγραφάς, ὑπαρχόντων ἀρπαγὰς, ἀξιομάτων ἀπο- 10
 „θέσεις, δοξῆς κοσμικῆς ὀλιγωρίας, ἐπαίων ἡγεμονικῶν καὶ βουλευτικῶν
 „καταφρονήσεις, καὶ τῶν ἐναντίων ἀπειλῶν καὶ καταβοήσεων καὶ κιν-
 „δύνων καὶ διωγμῶν καὶ πλάνης καὶ στενοχωρίας καὶ ποικίλης θλίψεως
 „ὑπομονῇ, οἷα τὰ ἐπὶ Δεκίῳ καὶ Σαβίνῳ συμβάντα μοι, οἷα μέχρι νῦν
 19 „Αἰμιλιανῷ. πῶ δὲ Γερμανὸς ἐφάνη; τίς δὲ περὶ αὐτοῦ λόγος; ἀλλὰ τῆς 15
 „πολλῆς ἀφροσύνης, εἰς ἣν ἐμπίπτω διὰ Γερμανόν, ὑφίμαι, διὸ καὶ
 „τὴν καθ' ἑκάστον τῶν γενομένων διήγησαι παρίχημι τοῖς εἰδόσιν ἀδελ-
 20 „φοῖς λέγειν.“ ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐν τῇ πρὸς Δομέτιον καὶ Αἰδμον ἐπι-
 „στολῇ τῶν ἀμφὶ τὸν διωγμὸν αὐθις μνημονεύει ἐν τέτοις· „τὸς δὲ ἡμε-
 „τέρως πολλὰς τε ὄντας καὶ ἀγνώτας ὑμῖν περισσὸν ὀνομαστὶ καταλέγειν· 20
 „πλὴν ἴστε ὅτι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ νέοι καὶ γέροντες, καὶ κόραι
 „καὶ πρεσβύτειδες, καὶ στρατιῶται καὶ ἰδιῶται, καὶ πᾶν γένος καὶ πᾶσα
 „ἐλικία, οἱ μὲν διὰ μαστίγων καὶ πυρὸς, οἱ δὲ διὰ σιδήρου τὸν ἀγῶνα
 21 „νικήσαντες τὸς στεφάνους ἀπειλήθασιν· τοῖς δὲ οὐ πάμπολυς ἀντάρκης
 „ἀπέβη χρόνος, εἰς τὸ φανῆναι δεκτὸς τῷ Κυρίῳ, ὥσπερ ἔν ἔοικε μηδὲ 25
 „ἐμοὶ ὁ μέχρι νῦν. διόπερ εἰς ὃν οἶδεν αὐτὸς ἐπιτήδειον καιρὸν ὑπερέ-
 „θετό με ὁ λέγων· „καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σε, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας
 22 „ἐβοήθησά σοι.“ τὰ γὰρ καθ' ἡμᾶς ἐπειδὴ πυνθάνεσθε καὶ βύλεσθε δηλω-
 „θῆναι ὑμῖν ὅπως διάγομεν, ἡκούσατε μὲν πάντως, ὅπως ἡμᾶς δασμώτας
 „ἀπαγομένους ὑπὸ ἑκατοντάρχου καὶ στρατηγῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς 30
 „στρατιωτῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἐμέ τε καὶ Γάϊον καὶ Φαῦστον καὶ Πέτρον
 „καὶ Παῦλον, ἐπελθόντες τινὲς τῶν Μαρεωτῶν ἄκοιτας καὶ μηδὲ ἐπο-
 23 „μένους, βία τε στέροντες ἀφήρπασαν. ἐγὼ δὲ νῦν καὶ Γάϊος καὶ Πί-

9. ὅσας acefhE, ὅσα dgikI². | 21. ἴστε ὅτι] τε h. | 25. δεκτὸς — ἐμοὶ
 om. h. | 26. ὁ μέχρι νῦν ponit ἀπέβη χρόνος ponit h. | 27. ὁ λέγων — Jes. 49, 8. |
 30. στρατηγῶν] στρατηγῶν g v. | 33. τε] τε καὶ acehS, καὶ om. bcd fgikI VSs HB.

„τρος, μόνοι τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἀπορραπισθέντες, ἐν ἐρήμῳ καὶ ἀν-
 „μηρῷ τῆς Λιβύης τόπῳ κατακεκλείσμεθα, τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν τῷ Παρι-
 „τορίῳ διεστηκότες.“ καὶ ὑποκαταβάς φησιν· „ἐν δὲ τῇ πόλει 24
 „καταδεδύκασθ' ἀφανῶς ἐπισκεπτόμενοι τὸς ἀδελφούς — πρεσβύτεροι μὲν,
 5 „Μάξιμος, Διόσκορος, Δημήτριος, Λύκιος· οἱ γὰρ ἐν τῇ κόσμῳ προφα-
 „νέστεροι Φανστῖνος καὶ Ἀκύλας ἐν Αἰγύπτῳ πλανῶνται· διάκονοι δὲ οἱ
 „μετὰ τὸς ἐν τῇ νόσῳ τελευτήσαντας ὑπολειφθέντες Φαῦστος, Εὐσέβιος,
 „Χαιρήμων· Εὐσέβιος ὃν εἰς ἀρχῆς ὁ θεὸς ἐνεδναμάωσε καὶ παρεσκεύασε,
 „τὰς ὑπερησίας τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς γενομένων ὁμολογητῶν ἐναγωνίως
 10 „ἀποπληρῶν, καὶ τὰς τῶν σωμάτων περιστολὰς τῶν τελείων καὶ μακα-
 „ρίων μαρτύρων ἐκ ὑκινδύνως ἐκτελεῖν. καὶ γὰρ μέχρι νῦν ἐκ ἀνίσχιν 25
 „ὁ ἡμέτερος, τὸς μὲν ἀναιρῶν, ὡς προεῖπον, ὁμοῦ τῶν προσαγομένων,
 „τοὺς δὲ βασάνοις καταξάινων, τοὺς δὲ φυλακαῖς καὶ δεσμοῖς ἐκτῆκων,
 „προσάσσων τε μηδένα τούτοις προσείναι, καὶ ἀναιρετῶν μὴ τις φανήῃ.
 15 „καὶ ὁμοῦ ὁ θεὸς τῇ προθυμίᾳ καὶ λιπαρείᾳ τῶν ἀδελφῶν διαναπαύει
 „τὸς πεπιεσμένους.“ καὶ τσαῦτα μὲν ὁ Διονύσιος· ἰστίον δὲ ὡς ὁ μὲν 26
 Εὐσέβιος, ὃν διάκονον προσεῖπεν, σμικρὸν ὕστερον ἐπίσκοπος ἐκκλησίας
 τῆς κατὰ Συρίαν Λαοδικείας καθίσταται, ὁ δὲ Μάξιμος, ὃν τότε πρε-
 σβύτερον εἶρηκε, μετ' αὐτὸν Διονύσιον τὴν λειτουργίαν τῶν κατ' Ἀλεξάν-
 20 δρειαν ἀδελφῶν διαδέχεται, Φαῦστος δὲ ὁ σὺν αὐτῷ τηρικὰς διαπρέψας
 ἐν τῇ ὁμολογίᾳ, μέχρι τῷ καθ' ἡμᾶς διωγμῷ φυλαχθεὶς, γηραιὸς κομῶν
 καὶ πλήρης ἡμερῶν καθ' ἡμᾶς αὐτὸς μαρτυρίῳ τὴν κεφαλὴν ἀποσπῆσθαι
 τελειῶται. ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' ἐκεῖνο καιρῷ τῷ Διονυσίῳ συμβῆντα τοιαῦτα.

C A P. 12.

25 *Περὶ τῶν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης μαρτυρησάντων.*
 (Nic. H. E. VI, 41.)

Κατὰ δὲ τὸν δηλούμενον Οὐαλεριανῷ διωγμὸν τρεῖς ἐν Καισαρείᾳ
 τῆς Παλαιστίνης τῇ κατὰ Χριστὸν διαλάμψαντες ὁμολογία θεῖῃ κατε-
 κοσμήθησαν μαρτυρίῳ, θηρίων γετόμενοι βορά. τέτων ὁ μὲν Πρίσκος
 30 ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Μάλχος, τῷ δὲ τρίτῳ Ἀλεξάνδρος ὄνομα ἦν. τέτες φασὶ
 κατ' ἀγρὸν οἰκῶντας πρότερον μὲν ἑαυτοὺς ὡς ἀμελεῖς καὶ ῥαθυμῆς κα-

5. post Δημήτριος add. καὶ cfh VS*H, om. aegikSB. | 6. δι αεικE, τε
 bcdfg, om. h. | 15. λιπαρεία cfghV, λιπαρία αεικSS*HB. | 16. post Διονύ-
 σιος add. καὶ ἐν ταύτῃ τίθεται τῷ γραφῇ cfSVS*H, om. aeghikBHb. |
 17. σμικρὸν aegSS*HB, ὁ μικρὸν bcdfhikxVVs. | ἐκκλησίας om. aehSB. |
 20. ὁ om. hVH, add. ceteri.

κίσαι, ὅτι δὴ βραβείων, τῷ καιρῷ τοῖς πόθῃ γλιχομένοις ἐρασίῳ διανί-
μοτος, ὀλιγωροῖεν αὐτοὶ, μὴ ἔχῃ προαρπάζοντες τὸν τῷ μαρτυρίᾳ στέ-
φανον· ταῦτα δὲ βουλευσάμενος ὁρμηῆσαι ἐπὶ τὴν Καισάρειαν, ὁμόσει τε
χωρῆσαι ἐπὶ τὸν δικαστὴν, καὶ ταχεῖν τῷ προδοηλωμένῳ τέλος. ἔτι πρὸς
τούτοις γύναιόν τι κατὰ τὸν αὐτὸν διωγμὸν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τὸν ὅμοιον 5
ἱστορεῖσιν ἀγῶνα διηθληκέναι. τῆς δὲ Μαρκίωτος αὐτὴν αἰρέσεως γενέσθαι
κατέχει λόγος.

C A P. 13.

Περὶ τῆς κατὰ Γαλλικὸν ἐρήνης.

(Nic. H. E. VI, 12.)

10

Ἄλλ' οὐκ εἰς μακρὸν δουλείαν τὴν παρὰ βαρβάρους ὑπομείναντος
Οὐαλεριανῷ, μοναρχήσας ὁ παῖς σωφρονέστερον περὶ τὴν ἀρχὴν διατί-
θεται, ἀτίησί τε αὐτίκα διὰ προγραμμάτων τὸν καθ' ἡμῶν διωγμὸν, ἐπ' ἐλευ-
θερίας τοῖς τοῦ λόγου προσιτωσὶ τὰ ἐξ ἔθους ἐπιτελεῖν δι' ἀντιγραφῆς
προστιάξας, ἣτις τῶτον ἔχει τὸν τρόπον· „*Ἀυτοκράτωρ Καῖσαρ Πάπλιος 15*
„ Αἰκίνιος Γαλλικὸς, Εὐσεβῆς, Εὐτυχῆς, Σεβαστὸς, Διονυσίφ καὶ Πίντῃ
„ καὶ Δημητρίφ καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις. τὴν εὐεργεσίαν τῆς ἐμῆς
„ δουρεῖας διὰ παντὸς τῷ κόσμῳ ἐκβιβασθῆναι προσέταξα, ὅπως ἀπὸ τό-
„ πων τῶν θρησκευσίμων ἀποχωρήσωσι. καὶ διὰ τῆς καὶ ὑμεῖς τῆς ἀντι-
„ γραφῆς τῆς ἐμῆς τῷ τύπῳ χρῆσθαι δύνασθε, ὥστε μηδένα ὑμῖν ἐνο- 20
„ χλεῖν. καὶ τὸ ὅπερ κατὰ τὸ ἔξῃς δύναται ὑφ' ὑμῶν ἀναπληρῶσθαι,
„ ἥδη πρὸ πολλῷ ὑπ' ἐμῷ συγκαχώρηται. καὶ διὰ τῆς Αὐρήλιος Κυρή-
„ νιος, ὁ τῷ μεγίστῳ πράγματι προστατεύων, τὸν τύπον τῶτον τὸν ὑπ'
„ ἐμῷ δοθέντα διαφυλάξει.“ ταῦτα ἐπὶ τὸ σαφέστερον ἐκ τῆς Ῥωμαίων
ἐρμηνευθέντα γλώττης ἐγκεισθῶ. καὶ ἄλλη δὲ τῷ αὐτῷ διάταξι φέρεται, 25
ἣν πρὸς ἐτέροις ἐπισκόπους πεποιήται, τὰ τῶν καλουμένων κοιμητηρίων
ἀπολαμβάνειν ἐπιτρέπων χωρία.

C A P. 14.

Ὅτι κατ' ἐκεῖνο συνημακότες ἱεράκοποι.

(Nic. H. E. VI, 34.)

30

Ἐν τούτῳ δὲ τῆς μὲν Ῥωμαίων ἐκκλησίας εἰσέτι τότε καθηγεῖτο
Εὐστός, τῆς δὲ ἐπ' Ἀντιοχείας μετὰ Φάβιον Δημητριανός, Φιρμιλιανός

1. πόθῃ] πόθῃ θι (a sec. m.) k. | 3. ταῦτα c f g V S^a H B, ταὐτὶ α ε δ, ταίτη
h i k. | 9. κατὰ f g B, μετὰ volgo. | 11. μακρὸν] μακρὰν i k. | 16. Αἰκίνιος
ae i k N S^a, Αικίνιος volgo. | 22. Κυρήνιος c k. | 23. τῶτον add. c f i k, om. volgo.
τὸν insequens om. i k.

δὲ Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν, καὶ ἐπὶ τούτοις τῶν κατὰ Πόντον ἐκ-
κλησιῶν Γρηγόριος καὶ ὁ τότε ἀδελφὸς Ἀθηρόθωρος, Ὁριγένης γνώριμοι.
τῆς δ' ἐπὶ Παλαιστίνης Καισαρείας Θεοκτίστη μεταλλάξαντος διαδέχεται
τὴν ἐπισκοπὴν Δόμνος, βραχεῖ δὲ χρόνῳ τότε διαγενομένη Θεότεκνος, ὁ
5 καὶ ἡμᾶς, διάδοχος καθίσταται. τῆς δ' Ὁριγένης διατριβῆς καὶ ὅτος
ἦν. ἀλλὰ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀναπανασαμένῃ Μαζαβάνον τὸν θρόνον
Γμέναιος, ὁ καὶ αὐτὸς ἐπὶ πλείστοις τοῖς καὶ ἡμᾶς διαπρέψας ἔτασι,
διαδέχεται.

C A P. 15.

10 Ὅπως κατὰ Καισαρείαν Μαρίνος ἡμартύρησιν.
(Nic. H. E. VI, 13.)

Κατὰ τούτας εἰρήνης ἀπανταχῇ τῶν ἐκκλησιῶν ἔσης, ἐν Καισαρείᾳ 1
τῆς Παλαιστίνης Μαρίνος τῶν ἐν στρατείαις ἀξιώμασι τετιμημένων, γένει
τε καὶ πλείῳ περιφανὲς ἀνὴρ, διὰ τὴν Χριστοῦ μαρτυρίαν τὴν κεφαλὴν
15 ἀποτίμνεται, τοιαῦσα ἔνεκεν αἰτίας. τιμὴ τίς ἐστι παρὰ Ῥωμαίοις τὸ 2
κλῆμα, οὐ τὸς τεχόντας φασὶν ἑκατοντάρχους γίνεσθαι. τότε σχολάζον-
τος, ἐπὶ τούτῳ προκοπῆς τὸν Μαρίνον ἢ τῷ βαθμῷ τάξις ἐκάλει. ἤδη τε
μείλλοντα τῆς τιμῆς ἔχεσθαι, παρελθὼν ἄλλος πρὸ τῷ βήματος, μὴ ἐξεῖναι
μὲν ἐκείνῳ τῆς Ῥωμαίων μετέχειν ἀξίας κατὰ τοὺς παλαιὺς νόμους, Χρι-
20 στιανῶ γε ὄντι καὶ τοῖς βασιλεῦσι μὴ θύοιεν, κατηγορεῖ· αὐτῷ δὲ ἐπι-
βάλλειν τὸν κλῆρον. ἰθὺς ᾧ κινηθέντα τὸν δικαστὴν (Ἀχαιοὺς ὅτος ἦν) 3
πρῶτον μὲν ἐρεῖσθαι ποίας ὁ Μαρίνος εἴη γνώμης. ὡς δ' ὁμολογοῦντα
Χριστιανὸν ἐπιμόνως ἰώρα, τριῶν ὥρῶν ἐπιδοῦναι αὐτῷ εἰς ἐπίσκεψιν
διάστημα. ἐκτὸς δὴτα γινόμενον αὐτὸν τῷ δικαστηρίῳ Θεότεκνος ὁ τῇδε 4
35 ἐπίσκοπος ἀφείλκει προσελθὼν δι' ὁμιλίας, καὶ τῆς χειρὸς λαβὼν ἐπὶ τὴν
ἐκκλησίαν προάγει, εἰσὼ τε πρὸς αὐτῷ στήσας τῷ ἁγιάσματι, μικρὸν τι
παρυναστεύλας αὐτοῦ τῆς χλαμύδος καὶ τὸ προσεκηρτημένον αὐτῷ ξίφος
ἐπιδειξας, ἅμα τε ἀντιπαρατίθῃσι προσαγαγὼν αὐτῷ τὴν τῶν θείων εὐαγ-
γελίων γραφὴν, κελεύσας τῶν δεῦν εἰσεῖναι τὸ κατὰ γνώμην. ὡς δ' ἀμει-
40 λυτὴ τὴν δεξιὰν προτείνας ἔδειξάτο τὴν θείαν γραφὴν, „ἔχθ τοῖσιν, ἔχθ,
φρσὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεότεκνος, „τῷ θεῷ, καὶ τύχοις ὧν εἶλε, πρὸς αὐτῷ
δυναμύμενος, καὶ βάδιζε μετ' εἰρήνης.“ εὐθὺς ἐκείθεν ἐπαεληθότα αὐτὸν 5

4. ὁ add. aeshikE, om. cfp. | 16. γίνεσθαι. τότε σχολάζοντος ἐπὶ Salma-
sius VH, γίνεσθαι τότε σχολάζοντος. ἐπὶ Casaub. SS+B. | 22. εἴη γνώμης
cf gikzB, γνώμης εἴη aehSVH. | 26. τι cf ikz, τι aeghE. | 27. χλαμύδος
VH, χλαμύδος CVS+B.

κῆρυξ ἐβόα καλῶν πρὸ τῆς δικαστηρίου· καὶ γὰρ ἤδη τὰ τῆς προθεσμίας τῷ χρόνῳ πεπλήρωτο. καὶ δὴ παραστὰς τῇ δικαστηρίῳ, καὶ μείζονα τῆς πίστεως τὴν προθυμίαν ἐπιδειξας, εὐθύς, ὡς εἶχεν, ἀπαχθεὶς τὴν ἐπὶ θανάτῳ τελεῖται.

C A P. 16.

5

Ἡ κατὰ Ἀσσύριον ἱστορία.

(Nic. H. E. VI, 14.)

Ἐνθα καὶ Ἀσσύριος ἐπὶ τῇ Θεοφιλεῖ αὐτῶν αἰσὶν μνημονεύεται, ἀνὴρ τῶν ἐπὶ Ῥώμῃς συγκλητικῶν γετόμενος, βασιλευσὶ τε προσφιλεῖς, καὶ πᾶσι γνῶριμος εὐγενείας τε ἔνεκα καὶ περισσίας· ὃς παρὼν τηλικαύδε τελεῖται 10 μὲν τῇ μάρτυρι, τὸν ὥμον ὑποθείς, ἐπὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτος ἄρας τὸ σκῆνος ἐπιφέρειται, περιστείλας τε εὖ μάλα πλουσίως τῇ προσήκουσῃ ταφῇ παραδίδωσι. τότε μυρία μὲν καὶ ἄλλα μνημονεύουσιν οἱ τάνδρως καὶ εἰς ἡμᾶς διαμεινάντες γνῶριμοι,

C A P. 17.

15

Περὶ τῶν κατὰ Παντιάδα σημείων τῆς τοῦ Σωτήρος ἡμῶν μεγαλοφυίας.

ἀτὰρ καὶ παραδόξῃ τοιούτῃ. ἐπὶ τῆς Φιλίππου Καισαρείας, ἥν Παντιάδα Φοίνικες προσαγορεύουσι, φασὶ παρὰ ταῖς αὐτόθι δεικνυμέναις ἐν ταῖς ὑπωρεῖαις τῷ καλεμένῳ Παντί ὄρεσι πηγαῖς, ἐξ ὧν καὶ τὸν Ἰορδάνην προχέσθαι, κατὰ τινα ἰορτῆς ἡμέραν σφάγιόν τι καταβύλλεσθαι, καὶ τῷτο 20 τῇ τοῦ δαίμονος δυνάμει ἀφανὲς γίνεσθαι παραδόξως, θαυμά τε εἶναι περιβόητον τοῖς παρῶσι τὸ γινόμενον. παρόντα δ' ἔν ποτὲ τοῖς πραττομένοις τὸν Ἀσσύριον, καὶ τὸ πρᾶγμα καταπεπληγμένους ἰδόντα τὺς πολλὰς, οἰκτιρεῖται τῆς πλάνης, κἄπειτα ἀνανεύσαντα εἰς ἑρανὸν ἱκετεύσαι διὰ Χριστοῦ τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, τὸ λαοπλάνον δαιμόνιον ἐλέγξαι καὶ παῦσαι 25 τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπάτης. ταῦτα δὲ φασιν εὐξάμενε ἀθρόως τὸ ἱερεῖον ἐπιπολάσαι ταῖς πηγαῖς, ἔτω τε αὐτοῖς τὸ παράδοξον οἴχεσθαι, μηδενὸς μηκέτι θαύματος· περὶ τὸν τόπον γενομένη.

2. δικαστηρίῳ] δικαστῆρ γ. h. | 3. post εὐθύς add. ἐκείθεν α h i k N S S* H B, om. c f g x V. | ὡς εἶχεν om. h N. | 10. τηλικαύδε om. h. | 11. post λαμπρᾷ add. τε S S* H, om. C. | 14. καὶ post τάνδρως om. h. | 19. Παντίς b c d f g i k N S* H B, Παντιά α h S V. | 23. καταπεπληγμένους c f g i k x H b, καταπληγτομένους α h N E. | 25. ἐλέγξαι c f i k B, ἀπὸλέγξαι α S V H, διελέγξαι g.

C A P. 18.

Περὶ τοῦ ἀνδριάντος οὗ ἡ αἰμορροῦσα ἀνέστησεν.

(Nic. H. E. VI, 15.)

Ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς πόλεως εἰς μνήμην ἐλήλυθα, ἀκ αἷσιον ἤγ- 1
μαι παρελθεῖν διῆγησιν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς μνημονεύεσθαι ἀξίαν. τῇ γὰρ 2
αἰμορροῦσαν, ἣν ἐκ τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων πρὸς τῷ Σωτῆρος ἡμῶν τῷ
πάθῳ ἀπαλλαγὴν εὗρασθαι μεμαθήκαμεν, ἐνθὺνδε ἔλεγον ὀρμᾶσθαι, τόν 3
τε οἶκον αὐτῆς ἐπὶ τῆς πόλεως δεῖκνυσθαι, καὶ τῆς ἐπὶ τῷ Σωτῆρος
εἰς αὐτὴν εὐεργεσίας θαυμαστά τρόποια παραμένειν. ἐστάναι γὰρ ἐφ' 4
10 ὑψηλῇ λίθῳ πρὸς μὲν ταῖς πύλαις τῷ αὐτῆς οἴκῳ γυναικὸς ἐκτύπωμα
χάλκεον ἐπὶ γόνυ κεκλιμένον καὶ τεταμέναις ἐπὶ τὸ πρόσθεν ταῖς χερσίν,
ἰκετινέσῃ εἰκός, τάς δὲ ἀντικρυς ἄλλο τῆς αὐτῆς ὕλης ἀνδρὸς ὀρθιον 5
σχῆμα, διπλοῖδα κοσμίως περιβεβλημένον, καὶ τῇ χειρὶ τῇ γυναικὶ προ-
τεῖνον, οὐ παρὰ τοῖς ποσίν ἐπὶ τῆς στήλης αὐτῆς ξένον τι βοτάνης εἶδος 6
15 φύνει, ὃ μέχρι τῷ κρασπέδῳ τῆς τῷ χαλκῷ διπλοῖδος ἀνιόν, ἀλεξιφάρ-
μικόν τι παντοίων τοσημάτων τυγχάνειν. τῶτον τὸν ἀνδριάντα τῷ Ἰησοῦ 7
εἰκόνα φέρειν ἔλεγον. ἔμεινε δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ὄψει παραλαβεῖν
ἐπιδημήσαντας αὐτοὺς τῇ πόλει. καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, τοὺς πάσαις ἐξ 8
4 ἔθνων εὐεργετηθέντας πρὸς τῷ Σωτῆρος ἡμῶν ταῦτα πεποιηκέναι, ὅτε 9
20 καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτὰ τὰς εἰκόνας, Πάυλου καὶ Πέτρου καὶ αὐτὴ δὴ
τῷ Χριστῷ, διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ἰστορήσαμεν, ὡς εἰκὸς
τῶν παλαιῶν ἀπαραφυλάκτως οἷα σωτῆρας ἐθνικῇ συνηθείᾳ παρ' ἑαν-
τοῖς τῷτον τιμᾶν εἰωθότων τὸν τρόπον.

C A P. 19.

Περὶ τοῦ θρόνου Ἰακώβου τοῦ ἐπισκόπου.

(Nic. H. E. VI, 16.)

Τὸν γὰρ Ἰακώβου θρόνον, τῷ πρώτῳ τῆς Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας 1
τὴν ἐπισκοπὴν πρὸς αὐτῷ τῷ Σωτῆρος καὶ τῶν ἀποστόλων ὑποδεξαμένῳ, 2
ὃν καὶ ἀδελφὸν τῷ Χριστῷ χρηματίσαι οἱ θεῖοι λόγοι περιέχουσιν, εἰς 3
30 δεῦρο πεφυλαγμένον οἱ τῷδε κατὰ διαδοχὴν περιέποντες ἀδελφοὶ σαφῶς
τοῖς πᾶσιν ἐπιδείκνυνται, οἷον περὶ τὰς ἀγίας ἀνδρας τῷ Θεοφιλῆς ἐνεκεν
οἱ τε πάσαι καὶ οἱ εἰς ἡμᾶς ἰσωζόν τε καὶ ἀποσωζόνσι σέβας. καὶ 4
ταῦτα μὲν ταύτῃ.

7. εὐρεσθαι] εὑρίσθαι ik SS*. | 11. αὐτῆς add. a h i k E, om. c f g x. | 16. post
τῶτον add. δὲ a h x S V H, om. c f g i k B. | τῷ Ἰησοῦ εἰκόνα cf i k, εἰκ. τ. Ἰησοῦ
a g h E. | 22. ἀπαραφυλάκτως] ἀπαραλλόκτως b S H H* (III. p. 405). | 27. post
θρόνον add. τῷ ἀποστόλῳ b S. | 32. σέβας] ἀξιοχρευν σέβας a e k N R S S*.

C A P. 20.

Περὶ τῶν ἰορτυστικῶν Διονυσίου ἐπιστολῶν, ἐνθα καὶ περὶ τοῦ πάσχα καθορίζεται.
(Nic. H. E. VI, 4.)

Ὁ γὰρ μὲν Διονύσιος πρὸς ταῖς δηλωθεύσαις ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ἐτι καὶ τὰς φερομένας ἰορτυστικὰς τοτηρικαῦτα συντάττει, παρηγορικῶς 5 *τέρως ἐν αὐταῖς περὶ τῆς τῷ πάσχα ἰορτῆς ἀνακινῶν λόγους.* τῶτων τὴν μὲν Φλασιφ προσφωνεῖ, τὴν δὲ Δομετίφ καὶ Διδύμω, ἐν ᾗ καὶ καθόνα ἐκτίθεται ὁκαταιρηδός, ὅτι μὴ ἄλλοτε ἢ μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν προσῆκοι τὴν τοῦ πάσχα ἰορτὴν ἐπιτελεῖν παριστάμενος. πρὸς ταύταις καὶ ἄλλην τοῖς κατ' Ἀλεξάνδρειαν συμπεριβυτέροις ἐπιστολὴν διαχαράτ- 10 *ται, ἐτέρους τε ὁμῶ διαφόρους, καὶ ταύτας ἐτι τῷ διωγμῷ συνεστῶτος.*

C A P. 21.

Περὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συμβαίνοντων.
(Nic. H. E. VI, 19.)

- 1 Ἐπιλαβίσσης δὲ ὅσον ἔπω τῆς εἰρήνης, ἐπάνεισι μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάν- 15 *δρειαν, πάλιν δ' ἐνταῦθα στάσεως καὶ πολέμου συστάντος, ὡς ἐχ οἶόν τε ἦν αὐτῷ, τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἅπαντας ἀδελφούς εἰς ἐκάτερον τῆς στάσεως μέρος διηρημένους ἐπισκοπεῖν, αὐθις ἐν τῇ τῷ πάσχα ἰορτῇ ὥσπερ τις ὑπερόριος ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀλεξανδρείας διὰ γραμμάτων αὐτοῖς ὁμίλει.*
- 2 καὶ Ἰερακί δὲ μετὰ ταῦτα τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐπισκόπων ἐτέραν ἰορτυ- 20 *στικὴν ἐπιστολὴν γράφων, τῆς κατ' αὐτὸν τῶν Ἀλεξανδρίων στάσεως μνημονεύει διὰ τούτων·* „ἐμοὶ δὲ τί θαναταστὸν εἰ πρὸς τὸς πορρώτερω „παροικῶντας χαλεπὸν τὸ κἂν δι' ἐπιστολῶν ὁμίλειν, ὅτε καὶ τὸ πρὸς „ἐμμαντὸν αὐτῷ μοι διαλέγεσθαι καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ συμβουλευέσθαι κα- 3
- 3 „θέστηκεν ἄπορον· πρὸς γὰρ τὰ ἐμμαντὶ σπλάγχνα, τὸς ὁμοσκήνης καὶ 25 „συμψύχως ἀδελφούς καὶ τῆς αὐτῆς πολιτείας ἐκκλησίας ἐπιστολιμαίω „δέομαι γραμμάτων, καὶ ταῦθ' ὅπως διαπεμφαίμην, ἀμήχανον φαίνεται. „ῥᾶον γὰρ ἂν τις ἔχ ὅπως εἰς τὴν ὑπερόριον, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἀνατολῶν „ἐπὶ δυσμαῖς περαιωθεῖη, ἢ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπ' αὐτῆς τῆς Ἀλεξαν- 4
- 4 „δρείας ἐπέλθοι. τῆς γὰρ ἐρήμῃ τῆς πολλῆς ἀτριβῆς ἐκείνης, ἣν ἐν δυσὶ 30 „γενεαῖς διώδουνεν ὁ Ἰσραὴλ, ἄπειρος μᾶλλον καὶ ἄβαστος ἐστὶν ἡ μεσαι-

7. Φλασιφ *chikxVB*, Φλανίφ *seghSS²H*, Φλαβιανῶ *N*. | 11. διαφόρους *CE*, διαφόρος *N*: *scrib. vel διαφόρος* (coll. 267, 22) *vel διαφόροις*. | *ἐτι* *S*. | 20. τῶν] *τῷ fN*. | ἐπισκόπων *acehNE*, ἐπισκόπων *gik*. cf. VII, 24 (p. 268, 32): *Νίπως ἐπίσκοπος τῶν κατ' Αἴγυπτον*. | 25. παροικῶντας *cfhikxVB*, κατοικῶντας *seghNSS²H*. | 28. ὑπερόριον *efghNVSS²*, ὑπερορίαν *aeikSHB*. | 30. πολλῆς] *πολλῆς καὶ vulgo*, καὶ *om. cf.* | 31. ἄπειρος *abceghkxSVHB*, ἄπορος *dfiNS²*.

„τάτῃ τῆς πόλεως ὁδός· καὶ τῆς θαλάσσης, ἣν ἐκείνοι ῥαγεῖσαν καὶ δια-
 „τειχισθεῖσαν ἔσχον ἰσπηλάτων, καὶ ὧν ἐν τῇ λειψορῳ κατεπορτίσθησαν
 „Αἰγύπτιοι, οἱ γαλήνιοι καὶ ἀκίμαστοι λιμένες γεγότασιν εἰκὼν, πολλάκις
 „φανέντες ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς φόρων οἷον ἐρυθρὰ θάλασσα. ὁ δ' ἐπὶ 5
 5 „ῥέων ποταμὸς τὴν πόλιν ποτὲ μὲν ἐρήμῃ τῆς ἀνύδρου ξηρότερος ὡφθῇ,
 „καὶ μᾶλλον ἀνχμώδης ἐκείνης, ἣν διαπορευόμενος ὁ Ἰσραὴλ ἔτως ἰδί-
 „ψησεν, ὡς Μωϋσῆ μὲν καταβοᾷν, ῥυῖναι δ' αὐτοῖς παρὰ τῷ θανμάσια
 „ποιῶντος μόνη ἐκ πέτρας ἀκροτόμῃ ποτόν· ποτὲ δὲ τοσούτων ἐπλήμ- 6
 „μυρην, ὡς πᾶσαν τὴν περιχώρον τάς τε ὁδὸς καὶ τὰς ἀγρὰς ἐπικλύ-
 10 „σαντα, τῆς ἐπὶ Νῶε γενομένης τῷ ὕδατος φορᾷς ἐπαγαγεῖν ἀπειλήν·
 „αἱ δὲ αἵματι καὶ φόροις καὶ καταποτισμοῖς κάτεισι μεμιασμένοι, οἷος
 „ὑπὸ Μωϋσεὶ γέγονε τῷ Φαραὼ, μεταβαλὼν εἰς αἷμα καὶ ἐποξίσας.
 „καὶ ποῖον γένοιτ' ἂν τοῦ πάντα καθαίροντος ὕδατος ὕδωρ καθάρισον 7
 „ἄλλο; πῶς ἂν ὁ πολὺς καὶ ἀπέραντος ἀνθρώποις ὠκεανὸς ἐπιγυθίς
 15 „τῆς πικρᾶς ταύτης ἀποσμήξῃ θάλασσαν; ἢ πῶς ἂν ὁ μέγας ποταμὸς
 „ὁ ἐκπορευόμενος ἐξ Ἐδεμ, τὰς τέσσαρας ἀρχὰς εἰς ἃς ἀφορίζεται μετο-
 „χετεύσας εἰς μίαν τῷ Γῶν, ἀποπλύναι τὸ λύθρον; ἢ πότε ὁ τεθο- 8
 „λωμένος ὑπὸ τῶν πονηρῶν πανταχόθεν ἀναθυμιάσεων ἀῆρ εἰλικρινὲς
 „γένοιτο; τοιοῦτοι γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς ἀτμοὶ, καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἄνεμοι,
 20 „ποταμῶν τε αὖραι καὶ λιμένων ἀνιμίσεις ἀποπνέουσιν, ὡς σηπομένων ἐν
 „πᾶσι τοῖς ὑποκειμένοις στοιχείοις νεκρῶν ἰχθύων εἶναι τὰς δροσύναις.
 „ἔτα θανμάζονσι καὶ διαποροῦσι, πόθεν οἱ συνεχεῖς λοιμοὶ, πόθεν αἱ 9
 „χαλεπαὶ νόσοι, πόθεν αἱ παντοδαπαὶ φθοραὶ, πόθεν ὁ ποικίλος καὶ
 „πολὺς τῶν ἀνθρώπων ὀλεθρος, διὰ τί μηκέτι τοσούτο πλῆθος οἰκητόρων
 25 „ἢ μεγίστη πόλις ἐν αὐτῇ φέρεται, ἀπὸ νηπίων ἀρξαμένη παίδων μέχρι
 „τῶν εἰς ἄκρον γεγηρακότων, ὅσους ὁμογέροντας οὖς ἐκάλει πρότερον
 „ὄντας ἔτρεφεν, ἀλλ' οἱ τεσσαρακοντῶν καὶ μέχρι τῶν ἐβδομήκοντα
 „ἔτων τοσούτο πλείονες τότε, ὥστε μὴ συμπληρῶσθαι νῦν τὸν ἀριθμὸν
 „αὐτῶν, προσεγγραφέντων καὶ συγκαταλεγέντων εἰς τὸ δημόσιον σιτηρέ-
 30 „σιον τῶν ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἔτων μέχρι τῶν ὀγδοήκοντα, καὶ γεγό-
 „νυσιν οἷον ἡλικιωτάτων πάλαι γεραιτάτων οἱ ὅφει νεώτατοι. καὶ 10

1. καὶ τῆς κτλ.] „ait Dionysius, portus urbis Alexandrinae (οἱ γαλήνιοι καὶ
 ἄκ. λιμένες), perentorum civium cruore exundantes, rubri maris imaginem sacris
 praebeuisse“ Valesius. ὧν referendum est ad ἐκείνοις sive Israelitis. | 2. post κατε-
 πορτίσθησαν add. οἱ αελΕ, om. cf gik N. | 7. Μωϋσῆ bc VF* H, Μωϋσῆ ad f k
 SS* B, Μωϋσῆ eh N, Μωϋσῆ g. | 12. Μωϋσῆ cg k VS* H B, Μωϋσῆ αελ S, Μωϋσῆ i (a sec.
 man.) Μωϋσῆ f, Μωϋσῆ h N. | 13. καθάρισον ἄλλο cf, ἄλλο καθ. volgo. | 17. τὸ
 αελ h NS F H, τὸν egik B. | 24. πλῆθος om. h. | 28. τοσούτων ms S* Z.

„οὕτω μειούμενον αἰὶ καὶ δαπανώμενον ὀρώντες τὸ ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων
 „γένος οὐ τρέμουνσιν, ἀνξομένον καὶ προκόπτοντος τῷ παντελοῦς αὐτῶν
 „ἀφανισμῷ.“

C A P. 22.

Περὶ τῆς ἐπισκοπῆς τούτου.

5

(Nic. H. E. VI, 20.)

- 1 Μετὰ ταῦτα λοιμικῆς τὸν πόλεμον διαλαβῆσης νόσου, τῆς τε ἑορτῆς
 πλησιαζούσης, αὐτοῖς διὰ γραφῆς τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλεῖ, τὰ τῆς συμφορᾶς
 2 ἐπισημαινόμενος πάθῃ διὰ τούτων· „τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις οὐκ ἂν
 „δοξείε καιρὸς ἑορτῆς εἶναι τὰ παρόντα. ἔδ' ἔστιν αὐτοῖς ἕτε ἔτος ἕτε 10
 „τις ἕτερος, ἐκ ὅπως τῶν ἐπιλύπων, ἀλλ' ἔδ' εἴ τις περιχαρῆς, ὃν οἶη-
 „θεῖεν μάλιστα. εὖν μὲν γε θρηνοὶ πάντα, καὶ πενθοῦσι πάντες, καὶ
 „περιηχῶσιν οἰμωγαὶ τῇ πόλιν διὰ τὸ πλῆθος τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν
 3 „ἀποθνησκόντων ὁσμήνισαι. ὥς γὰρ ἐπὶ τῶν πρωτοτόκων τῶν Αἰγυπτίων
 „γέγραπται, ἕτως καὶ εὖν ἐγενήθη κραυγὴ μεγάλη. οὐ γὰρ ἔστιν οἰκία, 15
 „ἐν ᾗ ἔστιν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς· καὶ ὄφελόν γε· πολλὰ μὲν γὰρ καὶ
 4 „δεινὰ καὶ τὰ πρὸ τέττε συμβεβηκότα. πρῶτον μὲν ἡμᾶς ἤλασαν, καὶ
 „μόνοι πρὸς ἀπάντων διωκόμενοι καὶ θανατέμενοι ἑορτάσαμεν καὶ τότε,
 „καὶ πᾶς ὁ τῆς καθ' ἑκάστον θλίψεως τόπος πανηγυρικὸν ἡμῖν γέγονε
 „χωρίον, ἀγρός, ἐρημία, ναῦς, πανδοχεῖον, δεσμοκτήριον· φαιδροτάτην δὲ 20
 5 „πασῶν ἦραγον ἑορτὴν οἱ τέλειοι μάρτυρες εὐνοχθεῖντες ἐν ἑρανῷ. μετὰ
 „δὲ ταῦτα πόλεμος καὶ λιμὸς ἐπέλαβεν, ἃ τοῖς ἔθνεσι συνδιηγάμεν,
 „μόνοι μὲν ὑποστάντες, ὅσα ἡμῖν ἐλυμήναντο, παραπολαύσαντες δὲ καὶ
 „ὧν ἀλλήλους εἰργάσαντό τε καὶ πεπόνθασιν· καὶ τῇ Χριστῇ πάλιν ἐνην-
 6 „θράνθημεν εἰρήνῃ, ἣν μόνοις ἡμῖν δέδωκε. βραχυτάτης δὲ ἡμῶν τε καὶ 25
 „αὐτῶν τυχόντων ἀναπνοῆς, ἐπικατέσκηψεν ἡ νόσος αὕτη, πρᾶγμα φόβη
 „τε παντὸς φοβερώτερον ἐκείνοις, καὶ συμφορᾶς ἱστοροῦσιν σχετλιούτερον,
 „καὶ ὥς ἰδιός τις αὐτῶν ἀπήγγειλε συγγραφεὺς, πρᾶγμα μόνον δὴ τῆς
 „πάντων ἐλπίδος κρείσσον γενόμενον· ἡμῖν δὲ οὐ τοῦτο μὲν, γυμνάσιον
 „δὲ καὶ δοκίμιον οὐδεὶς τῶν ἄλλων ἔλαττον. ἀπέσχετο μὲν γὰρ οὐδὲ 30
 7 „ἡμῶν, πολλὴ δὲ ἐξῆλθεν εἰς τὰ ἔθνη.“ τούτοις ἐξῆς ἐπιφέρει λέγων·
 „οἱ γὰρ πλείστοι τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν δι' ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην καὶ φιλα-
 „δελφίαν ἀφειδῶντες ἑαυτῶν καὶ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ἐπισκοποῦντες ἀφν-

11. ἐπιλύπων bcfh VV·S·HB, ἐπιλοῖπων ad egi k NS. | 16. γὰρ πολλά bcd e p V H H*, γε εἰς· πολλά g n e Turnebus V·S·B, γὰρ εἰς πολλά a N, γὰρ ἐπὶ πολλά h k. post γε lacunam exhibet f, rasuram i. | 19. ἑκαστον] ἐκαστὸς h. | 25. δέδωκε e f g i k, ἔδωκε a c h N E.

- „λάκτως τὲς νοσῶντας, λιπαρῶς ὑπηρετούμενοι, θεραπεύοντες ἐν Χριστῷ,
 „ συναπηλλάττοντο ἐκείνοις ἀσμενέστατα, τῷ παρ' ἐτέρων ἀναπιμπλάμενοι
 „ πάθους, καὶ τὴν νόσον ἐφ' ἑαυτοὺς ἔλκοντες ἀπὸ τῶν πλησίων, καὶ
 „ ἰκόντες ἀναμασσόμενοι τὰς ἀλληλόνας. καὶ πολλοὶ νοσοκομήσαντες καὶ
 5 „ ῥώσαντες ἐτέρας ἐτελεύτησαν αὐτοῖ, τὸν ἐκείνων θάνατον εἰς ἑαυτοὺς
 „ μεταστῆσάμενοι, καὶ τὸ δημῶδες ῥῆμα, μόνης αἰὲ δοκῶν φιλοφροσύνης
 „ ἔχουσαι, ἔργῳ δὲ τότε πληρῶντες, ἀπιόντες αὐτῶν περίφημα. οἱ γὰρ 8
 „ ἀριστοὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἀδελφῶν τῷτον τὸν τρόπον ἐξεχώρησαν τῷ βίῳ,
 „ πρεσβύτεροι τέ τινες καὶ διάκοινοι καὶ τῶν ἀπὸ τῷ λαῷ λίαν ἐπαίνε-
 10 „ μενοι, ὡς καὶ τοῦ θανάτου τοῦτο τὸ εἶδος διὰ πολλὴν εὐσέβειαν καὶ
 „ πίστιν ἰσχυρὰν γεγόμενον μηδὲν ἀποδεῖν μαρτυρίᾳ δοκεῖν. καὶ τὰ σώ- 9
 „ ματα δὲ τῶν ἁγίων ὑπταῖς χερσὶ καὶ κόλπῳ ὑπολαμβάνοντες, καθαι-
 „ ρῶντές τε ὀφθαλμοῖς, καὶ στόματα συγκλείοντες, ὁμοφροῦντές τε καὶ
 „ διατιθέντες, προσκολλώμενοι, συμπλεκόμενοι, λυτροῖς τε καὶ περιστο-
 15 „ λαῖς κατακοσμεῖντες, μετὰ μικρὸν ἐτίγγανον τῶν ἴσων, αἰὲ τῶν ὑπολει-
 „ πομένων ἐξεπομένον τοῖς πρὸ αὐτῶν. τὰ δέ γε ἔθνη πᾶν τὴνναντίον 10
 „ καὶ νοσεῖν τε ἀρχομένους ἀπωθῆναι, καὶ ἀπέφευγον τὴν φιλάτης, καὶ
 „ ταῖς ὁδοῖς ἐρρίπτειν ἡμιθνήτας, καὶ νεκρὸς ἀτάφους ἀπεστυβαλίζοντο,
 „ τὴν τῷ θανάτῳ διάδοσιν καὶ κοινωνίαν ἐκτρεπόμενοι, ἣν ἐκ ἧν καὶ
 20 „ πολλὰ μηχανωμένοις ἐκκλίνειν ῥέδιον.“ μετὰ δὲ καὶ ταύτην τὴν ἐπι- 11
 „ στολὴν, εἰρηνευσάντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν, τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἀδελφοῖς
 „ ἑορταστικὴν αὐτοῖς ἐπιστελλεῖ γραφὴν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἄλλας διαφόρους
 „ πάλιν διατυπῆται. φέρεται δὲ τις αὐτῷ καὶ περὶ σαββάτου, καὶ ἄλλη περὶ
 „ γυμνασίῳ. Ἐρμάρμωνι δὲ πάλιν καὶ τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἀδελφοῖς δι' ἐπι- 12
 25 „ στολῆς ὁμιλῶν, πολλὰ τε ἄλλα περὶ τῆς Δεκίᾳ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν διεξ-
 „ ελθῶν κακοτροπίας, τῆς κατὰ τὸν Γαλλικὸν εἰρήνης ἐπιμνησκειται.

CAP. 23.

Περὶ τῆς Γαλλικῆς βασιλείας.

(Nic. H. E. VI, 21.)

- 30 Οὐδὲν δὲ οἶον τὸ καὶ τῶν ὡδὲ πως ἐχόντων ἀκῶσαι· „ἐκείνος 1
 „ μὲν ἐν τῶν πρὸ αὐτῷ βασιλέων τὸν μὲν προέμενος, τῷ δὲ ἐπιθέμενος,

2. post ἐκείνοις, non post ἀσμενέστατα interpungunt aS. | 7. post αἰγίων add. πάντων bcdfs VSh, om. aeghikxSB, qui πάντων ex 1 Cor. 4, 13. in textum intrusum esse arbitrat. | 11. γεγόμενον cfxN, γινόμενον volgo. | 13. post τε add. τὲς aeSVHs. | 16. δὲ om. h. | 17. τε add. cfx, om. volgo. | κὰν καὶ cf. | 20. καὶ post δὲ add. cfik, om. aeghE. | 21. κατ' aeghE, κατὰ τὴν cfikN. | 22. διαφόρους om. aeS. | 23. πάλιν post ταύτην ponunt aegSS, post διαφ. bchikVHB. | 25. τε καὶ cf. | 26. ἐπιμνησκειται cgikx, ἐπομιμνήσκειται (sic) f, ἐπομιμνήσκειται aehE.

- „παγγελῇ ταχέως καὶ προῤῥίξως ἐξηφανίσθη· ἀνεδείχθη δὲ καὶ συνατω-
 „μολογήθη παρὰ πάντων ὁ Γαλληγνός, παλαιὸς ἅμα βασιλεὺς καὶ νέος,
 2 „πρῶτος ὢν καὶ μετ' ἐκείνους παρῶν. κατὰ γὰρ τὸ ῥηθὲν πρὸς τὸν
 „προφήτην Ἑσαΐαν „τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἰδὲ ἤκασι, καὶ καινὰ ἃ νῦν ἀνατελεῖ.“
 „ὥσπερ γὰρ νέφος τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ὑποδραμὸν καὶ πρὸς ὀλίγον 5
 „ἐπηλυγάσαν ἐσκίασεν αὐτὸν καὶ ἀντ' αὐτῷ προειφάνη, εἴτα παρελθόντος
 „ἡ διατακέντος τῷ νέφους ἐξεφάνη πάλιν ἐπανατείλας ὁ ἥλιος ὁ προα-
 „νατείλας, ἔτω προστάς καὶ προσπελάσας ἱαντὸν ὁ Μακριανὸς τῆς ἐφε-
 „στώσεως Γαλληγνῷ βασιλείας, ὁ μὲν ἐκ ἔστιν, ἐπεὶ μηδὲ ἦν, ὁ δ' ἔστιν
 3 „ὁμοίως ὥσπερ ἦν. καὶ οἷον ἀποθεμένη τὸ γῆρας ἡ βασιλεία, καὶ τὴν 10
 „προῤῥσαν ἀνακαθηραμένη κακίαν, ἀκμαιότερον νῦν ἐπανθελί, καὶ προῤῥώ-
 4 „τερον ὁράται καὶ ἀκνέται καὶ διαφοιτῇ πανταχῶ.“ εἰθ' ἐξῆς καὶ τὸν
 „χρόνον, καθ' ὃν ταῦτ' ἔγραφε, διὰ τέτων σημαίνει· „καί μοι πάλιν τῆς
 „ἡμέρας τῶν βασιλικῶν ἐτῶν ἐπείσει σκοπεῖν. ὁρῶ γὰρ, ὡς ὀνομασθέν-
 „τες μὲν οἱ ἀσεβέστατοι μετ' οὐ πολὺν γεγόνασιν ἀνώνυμοι, ὁ δὲ ὁσιώ- 15
 „τερος καὶ φιλοθεώτερος ὑπερβῆς τὴν ἐπταετηρίδα νῦν ἐνιαυτὸν ἔνατον
 „διανύει, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐορτάσωμεν.“

C A P. 24.

Περὶ Νέπωτος καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν οὐχίσματος.

(Nic. H. E. VI, 21.)

20

- 1 Ἐπὶ τοῦτοις πᾶσι σπονδάζεται αὐτῷ καὶ τὰ περὶ ἐπαγγελιῶν δύο
 συγγράμματα. ἡ δ' ὑπόθεσις αὐτῷ Νέπως ἦν, ἐπίσκοπος τῶν κατ' Αἰ-
 γυπτον, ἰσδαϊκώτερος τὰς ἐπηγγελμέναις τοῖς ἁγίοις ἐν ταῖς θείαις γρα-
 φαῖς ἐπαγγελίας ἀποδοθῆσεσθαι διδάσκων, καὶ τινα χιλιάδα ἐτῶν τρυ-
 2 φῆς σωματικῆς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ταύτης εἶσεσθαι ὑποτιθέμενος. δόξας γὺν 25
 ἔτος ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου τὴν ἰδίαν κρατύνειν ὑπόληψιν, „ἐλεγχον
 3 ἄλληγοριστῶν“ λόγον τινὰ περὶ τέττα συντάξας ἐπέγραψε. πρὸς ὃν ὁ Διο-
 νύσιος ἐν τοῖς περὶ ἐπαγγελιῶν ἐνίσταται, διὰ μὲν τῷ προτέρῳ τὴν αὐτῷ
 γνώμην ἦν εἶχε περὶ τῷ δόγματος παρατιθέμενος, διὰ δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ
 τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου διαλαμβάνων, ἔσθα τοῦ Νέπωτος κατὰ τὴν 30
 4 ἀρχὴν μνημονεύσας ταῦτα περὶ αὐτῷ γράφει· „ἐπεὶ δὲ σύνταγμά τι προ-

1. παγγελῇ *acfhNE*, παγγραῖ *gik*, παγγενί *e*. | 3. πρῶτος *post* ἐκείνους *po-
 nit h.* | ῥηθὲν — *Jes.* 43, 19. | 7. ἐπαν. ὁ ἥλιος ὁ πρ. *cf* (*is om.* ὁ *post* ἥλιος)
*hVS*HB*, ἐπαν. ὁ πρ. ἥλιος *a e i k S*. | 8. προστάς *prostatas conj.* *Va.* | προσ-
 πελάσας *abcedeghikxNVS*HB*, προπελάσας *afS*. | Μακριανός *bcdsfhikx
 VS*HB*, Μακρίνος *aegNS*. | 10. ὥσπερ ἦν *om.* *cf x*. | 14. ἐπείσει σκοπεῖν *ἐπι-
 σκοπεῖν hik*. | 21. πᾶσι *cf ik*, ἅπασι *volgo*. | 28. αὐτῷ *c*, αὐτῷ *volgo*.

- „κομίζουσι Νέπωτος, ὃ λίαν ἐπιχειροῦνται ὡς ἀναντιρρήτως ἀποδεικνύντι
 „τὴν τῷ Χριστῷ βασιλείαν ἐπὶ γῆς ἵσασθαι, ἐν ἄλλοις μὲν πολλοῖς ἀπο-
 „δέχομαι καὶ ἀγαπῶ Νέπωτα, τῆς τε πίστεως καὶ τῆς φιλοπονίας καὶ
 „τῆς ἐν ταῖς γραφαῖς διατριβῆς καὶ τῆς πολλῆς ψαλμοδίας, ἣ μέχρι
 5 „νῦν πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν εὐθυμῶνται, καὶ πάντες δι' αἰδῆς ἀγω τὸν ἀν-
 „θρώπου ταύτη μᾶλλον, ἢ προαινεπαύσατο, ἀλλὰ (φίλη γὰρ καὶ προσι-
 „μοτάτη πάντων ἡ ἀλήθεια) ἐπαινεῖν τε χρὴ καὶ συναινεῖν ἀφθόγως,
 „εἴ τι ὀρθῶς λέγοιτο, ἐξετάζειν δὲ καὶ διευθύνειν, εἴ τι μὴ φαίνεται
 „ὑγιῶς ἀναγεγραμμένον. καὶ πρὸς μὲν παρόντα καὶ ψιλῷ λόγῳ δογμα- 5
 10 „τίζοντα αὐτάρκης ἦν ἂν ἡ ἀγραφὸς ὁμιλία, δι' ἐρωτήσεως καὶ ἀπο-
 „κρίσεως παύσασθαι καὶ συμβιβάζεσθαι τὰς ἀντιδιατιθεμένους· γραφῆς δὲ
 „ἐκκειμένης, ὡς δοκεῖ τοῖς, πισθανωτάτης, καὶ τινῶν διδασκάλων τὸν μὲν
 „νόμον καὶ τὰς προφῆτας τὸ μηδὲν ἡγμένων, καὶ τὸ τοῖς εὐαγγελίοις
 „ἵστασθαι παρόντων, καὶ τοῖς τῶν ἀποστόλων ἐπιστολάς ἐκφανυσάντων,
 15 „τὴν δὲ τῷ συγγράμματι τέττε διδασκαλίαν ὡς μέγα δὴ τι καὶ κεκρυμ-
 „μένον μυστήριον κατεπαγγελλομένων, καὶ τὰς ἀπλευστέρας ἀδελφὰς ἡμῶν
 „ὁδὸν ἰώντων ὑψηλὸν καὶ μεγαλεῖον φρονεῖν ὅτε περὶ τῆς ἐνδόξου καὶ
 „ἀληθοῦς ἐνθὲς τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ἐπιφανείας, ὅτε τῆς ἡμετέρας ἐκ νεκρῶν
 „ἀναστάσεως καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπισυναγωγῆς καὶ ὁμοιώσεως, ἀλλὰ
 20 „μικρὰ καὶ θνητὰ καὶ οἷα τὰ νῦν ἐλπίζειν ἀναπειθόντων ἐν τῇ βασι-
 „λείᾳ τῷ Θεῷ, ἀναγκαῖον καὶ ἡμᾶς ὡς πρὸς παρόντα τὸν ἀδελφόν ἡμῶν
 „διαλεχθῆναι Νέπωτα.“ τέτοις μεθ' ἑτέρα ἐπιφέρει λόγους· „ἐν μὲν ἐν 6
 „τῷ Ἀρσινόειτῳ γενόμενος, ἐνθα, ὡς οἶδας, πρὸ πολλῆς τῦτο ἐπεπόλαζε
 „τὸ δόγμα, ὡς καὶ σχίσματα καὶ ἀποστασίας ὅλων ἐκκλησιῶν γεγονέναι,
 25 „συγκαλέσας τὰς πρεσβυτέρους καὶ διδασκάλους τῶν ἐν ταῖς κώμαις ἀδελ-
 „φῶν, παρόντων καὶ τῶν βελομένων ἀδελφῶν, δημοσίᾳ τὴν ἐξέτασιν
 „ποιήσασθαι τῷ λόγῳ προετρεψάμην. καὶ τὐτό μοι προσαγότων τὸ βι- 7
 „βλίον ὡς τί ὄπλον καὶ τείχος ἀκαταμάχητον, συγκαθεσθῆς αὐτοῖς τριῶν
 „ἐξῆς ἡμερῶν ἐξ ἑω μέχρις ἐσπέρας, διευθύνειν ἐπιειράσθην τὰ γεγραμ-
 30 „μένα. ἐνθα καὶ τὸ εὐστράθως καὶ τὸ φιλόληθες καὶ τὸ εὐπαρακολέ- 8
 „θητον καὶ συνετὸν ὑπερηγάσθην τῶν ἀδελφῶν, ὡς ἐν τάξει καὶ μετ'
 „ἐπιεικειᾶς τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἐκπαρορήσεις καὶ τὰς συγκαταθέσεις
 „ἐποιούμεθα, τὸ μὲν ἐκ παντὸς τρόπου φιλοεικῶς τῶν ἀπαξ δοξάντων

6. ὁ ἄσ ΖΒ, ἡ γ, om. ε, ἡ codl. et editores ceteri. | 8. δι δεδῖκ' V S H, τε αεγῆ S B. | 23. Ἀρσινόειτῳ δεδῖκ' S V H, Ἀρσινόειτῳ αεγῆ S B. Mirum est, eam scripturam, quae una recte se habet, scripturam Ἀρσιν — (cf. Steph. Byz. v. Ἀρσινόη) in codice exstare nullo. | 33. post τράτη add. καὶ αεγῆ B, om. cfikx.

„περιέχουσιν, εἰ καὶ μὴ φαίνοιντο ὀρθῶς ἔχοντα, παραιτησάμενοι, μήτε
 „δὲ τὰς ἀντιλογίας ὑποστελλόμενοι, ἀλλ' ἐς ὅσον οἶόν τε τῶν προκει-
 „μένων ἐπιβατεύειν καὶ κρατύνειν αὐτὰ πειρώμενοι, μήτε, εἰ λόγος αἰρεῖ,
 „μεταπειθείσθαι καὶ σντομολογεῖν αἰδόμενοι, ἀλλ' εὐσυνειδήτως καὶ ἀν- 5
 „ποκρίτως καὶ ταῖς καρδίαις πρὸς τὸν Θεὸν ἠπλωμέναις τὰ ταῖς ἀπο-
 „δείξεσι καὶ διδασκαλίαις τῶν ἁγίων γραφῶν συνιστανόμενα καταδεχό-
 9 „μενοι. καὶ τέλος ὃ τε τῆς διδαχῆς ταύτης ἀρχηγὸς καὶ εἰσηγητὴς, ὁ
 „καλύμενος Κορακίων, ἐν ἐπηκόῳ πάντων τῶν παρόντων ἀδελφῶν ὁμο-
 „λόγησε καὶ διεμαρτύρατο ἡμῖν, μετέτι τότε προσέειπεν, μηδὲ διαλεξέσθαι
 „περὶ τούτου, μηδὲ μεμῆσθαι, μηδὲ διδάξαι, ὥς ἱκανῶς ὑπὸ τῶν ἀντι- 10
 „λεχθέντων ὑπερμείρους· τῶν τε ἄλλων ἀδελφῶν οἱ παρόντες ἔχαιρον ἐπὶ
 „τῇ κοινολογίᾳ καὶ τῇ πρὸς πάντας συγκαταβάσει καὶ συνδιαθέσει.“

C A' P. 25.

Περὶ τῆς Ἰωάννου ἀποκαλύψεως.

(Nic. H. E. VI, 22. 25.)

15

1 **Εἴθ' ἔξῃς ὑποβὰς περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου ταυτὰ φησι·**
 „τινὲς μὲν ἐν τῶν πρὸ ἡμῶν ἠθέτησαν καὶ ἀνεσκευάσαν πάντῃ τὸ βί-
 „βλίον, καὶ καθ' ἕκαστον κεφάλαιον διενθύνοντες, ἄγνωστον τε καὶ ἀσυν-
 2 „λόγιστον ἀποφαίνοντες, ψεύδεσθαί τε τὴν ἐπιγραφὴν. Ἰωάννης γὰρ ἐκ
 „εἶναι λέγουσιν· ἀλλ' ἐδ' ἀποκαλύψιν εἶναι, τὴν σφοδρῶ καὶ παχῇ κεκα- 20
 „λυμένην τῷ τῆς ἀγνοίας παραπετάσματι· καὶ ἐχ' ὅπως τῶν ἀποστό-
 „λων τινὰ, ἀλλ' ἐδ' ὅλως τῶν ἁγίων ἢ τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τότε
 „γεγονότα ποιητὴν τοῦ συγγράμματος, Κήρινθον δὲ τὸν καὶ ἀπ' ἐκείνου
 „κληθεῖσαν Κηρινθιανὴν συστησάμενον αἵρεσιν, ἀξιώπιστον ἐπιφημίσαι
 3 „θειλῆσαντα τῷ ἑαυτοῦ πλάσματι ὄνομα. τούτο γὰρ εἶναι τῆς διδασκαλίας 25
 „αὐτοῦ τὸ δόγμα, ἐπίγειον ἔσεσθαι τὴν τοῦ Χριστοῦ βασιλείαν, καὶ ὡς
 „αὐτὸς ὠρέγεται φιλοσώματος ὡς καὶ πάντῃ σαρκικός, ἐν τούτοις ὄνειρο-
 „πολεῖν ἔσεσθαι, γαστρός καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα πλησμοναῖς, τουτέστι

1. καὶ μὴ αεγμSS^aHB, δι μὴ i k, μὴ (om. καὶ) cfx, καὶ (om. μὴ) h VZ. |
 9. διαλεξέσθαι aefi (a sec. man.) kSS^aB, διαλεξασθαι cghVH. | 11. παρόντες
 acfHSVH, μὲν egiknB: fort. recte: haud raro enim Eusebius, quum scriptorum
 aliorum locos affert, mediam orationem abruptit. | 12. οὐκ ἀποκαλύπτει] οὐκ ἀπο-
 κλύπτει conj. Lob. Phryn. pag. 398. | 18. καὶ post βιβλίον add. cik, om.
 volgo. | 20. σφοδρῶ cfxi (a sec. m.) VH, σφοδρὰ aehi (a pr. m.) kNSS^aB. |
 23. Κήρινθον κτλ. — cf. Eus. H. E. III, 28. p. 103, 16. | 27. ὄνειροπολεῖν]
 „Valesius legendum putabat ὄνειροπολεῖ vel ὄνειροπόλε. male. namque hic infinitivus
 cum reliquis pendet a λέγουσιν, ac cum priori εἶναι aperte jungitur per καί.“ Stroth.

- „σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ γάμοις, καὶ δι' ὧν εὐφημότερον ταῦτα φήθη
 „ποριεῖσθαι, ἑορταῖς καὶ θυσίαις καὶ ἱερείων σφαγαῖς. ἐγὼ δὲ ἀθετῇ- 4
 „σαι μὲν ἐκ αὐτῶν τολμήσασαι τὸ βιβλίον, πολλῶν αὐτὸ διὰ σπεδῆς ἐχόν-
 „των ἀδελφῶν, μείζονα δὲ τῆς ἐμῆς φρονήσεως τὴν ὑπόληψιν τὴν
 5 „περὶ αὐτῶν λαμβάνων, κεκρυμμένην εἶναι τινα καὶ θαυμασιωτέραν τὴν
 „καθ' ἑκαστον ἐκδοχὴν ὑπολαμβάνω. καὶ γὰρ εἰ μὴ συνίημι, ἀλλ' ὑπο-
 „ποῶ γε τοῦντιν βαθυτέρον ἐγκεῖσθαι τοῖς ῥήμασιν. οὐκ ἰδίῳ ταῦτα 5
 „μετρῶν καὶ κρίνων λογισμῷ, πίστει δὲ τὸ πλέον νέμων, ὑψηλότερα ἢ
 „ὑπ' ἐμοῦ καταληφθῆναι νερόμικα, καὶ ἐκ ἀποδοκιμάζω ταῦτα, ἃ μὴ
 10 „συνειώρακα, θαυμάζω δὲ μᾶλλον ὅτι μὴ καὶ εἶδον.“ ἐπὶ τέτοις τὴν 6
 „ὄλην τῆς Ἀποκαλύψεως βασυνίσας γραφὴν, ἀδύνατον δὲ αὐτὴν κατὰ τὴν
 „πρόχειρον ἀποδείξας νοεῖσθαι διανοίαν, ἐπιφέρει λέγων· „συντελέσας δὴ
 „πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τὴν προφητείαν, μακαρίζει ὁ προφήτης τὴν τε φυλάσ-
 „σοντας αὐτήν, καὶ δὴ καὶ ἑαυτόν. Μακάριος γάρ, φησί, ὁ τηρῶν τὰς
 15 „λόγους τῆς προφητείας τῷ βιβλίῳ τῷ, καὶ γὰρ Ἰωάννης ὁ βλέπων καὶ
 „ἀκούων ταῦτα. καλεῖσθαι μὲν ἐν αὐτὸν Ἰωάννην, καὶ εἶναι τὴν γραφὴν 7
 „Ἰωάννου ταύτην, ἐκ ἀντεροῦ. ἀγίς μὲν γὰρ εἶναι τις καὶ θεοπνεύστες
 „συναινῶ, οὐ μὴν ῥηδίδως αὐτὸν συνδοίμην τῶτον εἶναι τὸν ἀπόστολον, τὸν
 „νιὸν Ζεβεδαίου, τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου, οὐ τὸ εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Ἰωάννην
 20 „ἐπιγεγραμμένον καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἡ καθολικὴ. τεκμαίρομαι γὰρ ἐκ τε τῷ 8
 „ῥήθους ἐκατέρων, καὶ τῷ τῶν λόγων εἶδους, καὶ τῆς τῷ βιβλίῳ διεξαγωγῆς
 „λεγομένης, μὴ τὸν αὐτὸν εἶναι. ὁ μὲν γὰρ εὐαγγελιστὴς οὐδαμῶς τὸ
 „ὄνομα αὐτῷ παρεγγράφει, ἡ δὲ κηρύσσει ἑαυτὸν, ὅτε διὰ τῷ εὐαγγελίῳ,
 „οὔτε διὰ τῆς ἐπιστολῆς.“ εἰθ' ὑποβύς ταῦτα λέγει πάλιν· „Ἰωάννης 9
 25 „δὲ ἰδοὺς ἡ δὲ ὡς περὶ ἑαυτῶν ἡ δὲ ὡς περὶ ἑτέρου· ὁ δὲ τὴν Ἀποκάλυψιν
 „γράψας εὐθύς τε ἐν ἀρχῇ ἑαυτὸν προτάσσει· Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 „ἣν ἔδωκεν αὐτῷ δεῖξαι τοῖς δέλοις αὐτῷ ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀπο-
 „στείλας διὰ τῷ ἀγγέλις αὐτῷ τῷ δέλω αὐτῷ Ἰωάννη, ὃς ἐμαρτύρησε
 „τὸν λόγον τῷ θεῷ καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτῷ, ὅσα εἶδεν. εἶτα καὶ ἐπι- 10
 30 „στολὴν γράφει· Ἰωάννης ταῖς ἐπὶ τὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, χάρις
 „ὑμῖν καὶ εἰρήνη. ὁ δὲ γε εὐαγγελιστὴς οὐδὲ τῆς καθολικῆς ἐπιστολῆς

1. εὐφημότερον] εὐθυμότερον *aS*. | 8. τὸ add. *c f g i k x NB* probantibus *S^a H^b*, om. *a e h S S^a V H*. | 14. φησί — *Apoc.* 22, 7. 8. | 18. συνδοίμην *c f h x V H^b* (cf. Krüger. gr. gr. §. 36, 9. n. 3.), συνδοίμην *a e i* (a sec. m.) *k N S S^a H B*, συνδοίμην *g*. | 24. ταῦτα λέγει πάλιν *c f g i k x B*, πάλιν *τ. λ. a e h S V H*. | 26. ἐν ἀρχῇ ἑαυτὸν *c f i k x NB* prob. *S^a*, ἑαυτὸν ἐν ἀρχῇ *a e g h S V H*. | προτάσσει — *Apoc.* 1, 1. 2. | 30. γράφει — *Apoc.* 1, 4.

- „προέγραψεν ἑαυτῷ τὸ ὄνομα, ἀλλὰ ἀπερίττως ἀπ' αὐτῷ τῇ μυστηρίῳ
 „τῆς Θείας ἀποκαλύψεως ἤρξατο· ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκρόαμεν, ὃ
 „ἑώρακαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. ἐπὶ ταύτῃ γὰρ τῇ ἀποκαλύψει καὶ
 „ὁ Κύριος τὸν Πέτρον ἐμακάρισεν εἰπών· μακάριος εἰ Σίμων βάρ' Ἰωαῖ,
 „ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα ἐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατὴρ με ὁ ὑψίστος. 5
 11 „ἀλλ' ἔδὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ γερομένη Ἰωάννου καὶ τρίτῃ, καίτοι βραχείαις
 „ἔσαις ἐπιστολαῖς, ὁ Ἰωάννης ὀνομαστὶ πρόκειται, ἀλλὰ ἀνωρύτως ὁ
 „πρὸς βύτερος γέγραπται. ἔτος δέ γε ἔδὲ αὐταρκεῖς ἐνόμισεν, ἅπαξ ἑαυτὸν
 „ὀνομάσας διηγεῖσθαι τὰ ἐξῆς, ἀλλὰ πάλιν ἀναλαμβάνει· ἐγὼ Ἰωάννης,
 „ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ἐν 10
 „ὑπομονῇ Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ, διὰ τὸν
 „λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. καὶ δὴ καὶ πρὸς τῷ τέλει
 „ταῦτα εἶπε· μακάριος ὁ τηρῶν τὰς λόγους τῆς προφητείας τῇ βιβλίῳ
 12 „τούτῃ· καὶ γὰρ Ἰωάννης ὁ βλεπὼν καὶ ἀκούων ταῦτα. ὅτι μὲν ἔν Ἰωάννῃ
 „ἐστὶν ὁ ταῦτα γράφων, αὐτῷ λέγοντι πιστευτέον· ποῖος δὲ ἔτος, ἄδη- 15
 „λον. οὐ γὰρ εἶπεν ἑαυτὸν εἶναι, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πολλαχῶ, τὸν
 „ἡγαπημένον ὑπὸ τῷ Κυρίῳ μαθητὴν, ἔδὲ τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου, ἔδὲ τὸν
 13 „αὐτόπτην καὶ αὐτήκοον τῷ Κυρίῳ γερόμενον. εἶπε γὰρ ἂν τι τούτων
 „τῶν προδεδηλωμένων, σαφῶς ἑαυτὸν ἐμφανίσαι βυλόμενος. ἀλλὰ τούτων
 „μὲν ἔδὲν, ἀδελφὸν δὲ ἡμῶν καὶ συγκοινωνὸν εἶπε καὶ μάρτυρα Ἰησοῦ 20
 14 „καὶ μακάριον ἐπὶ τῇ θέᾳ καὶ ἀκοῇ τῶν ἀποκαλύψεων. πολλοὺς δὲ
 „ὁμωνύμους Ἰωάννῃ τῷ ἀποστόλῳ τομίζω γεγονέναι, οἱ διὰ τὴν πρὸς
 „ἐκείνον ἀγάπην, καὶ τὸ θαυμάζειν καὶ ζηλῶν, ἀγαπηθῆναι τε ὁμοίως
 „αὐτῷ βύλεισθαι ὑπὸ τῷ Κυρίῳ, καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τὴν αὐτὴν ἡσπάσαιτο,
 „ὥσπερ καὶ ὁ Παῦλος πολὺς καὶ δὴ ὁ Πέτρος ἐν τοῖς τῶν πιστῶν 25
 15 „παισὶν ὀνομάζεται. ἔστι μὲν ἔν καὶ ἑτερος Ἰωάννης ἐν ταῖς Πράξεσι
 „τῶν ἀποστόλων ὁ ἐπικληθεὶς Μάρκος, ὃν Βαρνάβας καὶ Παῦλος ἑα-
 „νοῖς συμπαραλάβον, περὶ οὗ καὶ πάλιν λέγει· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην
 „ὑπηρέτην. εἰ δὲ ἔτος ὁ γράψας ἐστίν, ἐκ ἂν φαίη· ἔδὲ γὰρ ἀγῆσθαι
 „σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν Ἀσίαν γέγραπται, ἀλλὰ ἀναχθέντες μὲν, φησί, ἀπὸ 30
 „τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας,
 16 „Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἄλλοι

2. ἤρξατο — 1 Joh. 1, 1. | 4. ἐμακάρισεν — Matth. 16, 17. | 8. ἔδὲ *aegh NE*,
 ἔτε *cfik*. | ἅπαξ *cfh V*, εἰςάπαξ *aegik NSS HB*. | 9. ἐγὼ — Apoc. 1, 9. |
 13. εἶπε — Apoc. 22, 7. | 14. ὃν *aegh E*, γὰρ *cfik*. | 23. τῷ τῷ *cf*. | 25. δὴ
cfk, δὴ καὶ *volgo*. | 28. λέγει — Act. 13, 5. | 30. φησίον — Act. 13, 13. |
 31. τὸν *add. cfik*, *om. aegh E*.

„δέ τινα οἶμαι τῶν ἐν Ἀσίᾳ γινομένων, ἐπὶ καὶ δύο θασὶν ἐν Ἑφέσῳ
 „γενέσθαι μηνύματα, καὶ ἑκάτερον Ἰωάννῃ λέγεσθαι. καὶ ἀπὸ τῶν νοη- 17
 „μάτων δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ῥημάτων καὶ τῆς συντάξεως αὐτῶν εἰκότως
 „ἕτερος ἔτος παρ' ἐκείνον ὑπονοηθήσεται. συνήδουσι μὲν γὰρ ἀλλήλοις 18
 5 „τὸ εὐαγγέλιον καὶ ἡ ἐπιστολὴ, ὁμοίως τε ἄρχονται. τὸ μὲν φησιν· ἐν
 „ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ἡ δὲ· ὁ ἦν ἀπαρχῆς. τὸ μὲν φησι· καὶ ὁ λόγος
 „σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ,
 „δόξαν ὡς μονογενὲς παρὰ πατρός· ἡ δὲ τὰ αὐτὰ σμικρῶ παραλλαγμένα·
 „ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἑώρακάμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα, καὶ
 10 „αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τῷ λόγῳ πῆς ζωῆς, καὶ ἡ ζωὴ ἐφα-
 „νερώθη. ταῦτα γὰρ προανακρούεται διατεινόμενος, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς ἐδή- 19
 „λωσε, πρὸς τοὺς ἕκ ἐν σαρκὶ φάσκοντας ἐληλυθῆναι τὸν Κύριον· διὸ
 „καὶ συνῆψεν ἐπιμελῶς· καὶ ἑώρακάμεν καὶ μαρτυρῶμεν, καὶ ἀπαγγέλ-
 „λομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφα-
 15 „νερώθη ἡμῖν· ὁ ἑώρακάμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν καὶ ὑμῖν.
 „ἔχεται αὐτῷ, καὶ τῶν προθέσεων ἕκ ἀγίσταται, διὰ δὲ τῶν αὐτῶν κεφα- 20
 „λαίων καὶ ὀνομάτων πάντα διεξέρχεται, ὧν τινα μὲν ἡμεῖς συντόμως
 „ὑπεμνήσαμεν. ὁ δὲ προσιχώς ἐντεγχάτων εὐρήσει ἐν ἑκατέρῳ πολλὴν 21
 „τὴν ζωὴν, πολὺ τὸ φῶς, ἀποτροπὴν τῷ σκότειν, ἀντιχρὴ τὴν ἀλήθειαν,
 20 „τὴν χάριν, τὴν χαρὰν, τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα τῷ Κυρίῳ, τὴν κρίσιν,
 „τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην τῷ θεῷ, τὴν πρὸς
 „ἀλλήλους ἡμᾶς ἀγάπης ἐντολὴν, ὡς πάσας δι' ἐφελύσσειν τὰς ἐντολὰς·
 „ὁ ἔλεγχος τῷ κόσμῳ, τῷ διαβόλῳ, τῷ ἀντιχρίστῳ, ἡ ἐπαγγελία τῷ ὀρίῳ
 „πνεύματος, ἡ νιοθεσία τῷ θεῷ, ἡ διόλου πίστις ἡμῶν ἀπαιτημένη, ὁ
 25 „πατήρ καὶ ὁ υἱός πανταχῶς· καὶ ὅλος διὰ πάντων χαρακτηριζόμενος εἶναι
 „καὶ τὸν αὐτὸν σφοδρὰν τῷ τε εὐαγγελίῳ καὶ τῆς ἐπιστολῆς χρῶτα πρό-
 „κειται. ἀλλοιοτάτη δὲ καὶ ξένη παρὰ ταῦτα ἡ Ἀποκάλυψις, μήτε 22
 „ἐφαπτομένη μήτε γειτνιώσα τέτων μηδενὶ, σχεδὸν ὡς εἰπεῖν μηδὲ συλ-
 „λαβὴν πρὸς αὐτὰ κοινήν ἔχουσα. ἀλλ' ἐδὲ μνήμην τινα ἐδὲ ἐννοιοιαν ὅτε 23
 30 „ἡ ἐπιστολὴ τῆς Ἀποκαλύψεως ἔχει (ἰὼ γὰρ τὸ εὐαγγέλιον), ὅτε τῆς
 „ἐπιστολῆς ἡ Ἀποκάλυψις, Παῦλε διὰ τῶν ἐπιστολῶν ὑποφώνηκός τι

3. ἀπὸ post δι καὶ add. c f g i k x B H b, om. a c h s V H S a. | 5. τὸ μὲν φησιν
 — Joh. 1, 1. | 6. ἡ δὲ — 1 Joh. 1, 1. | τὸ μὲν φησιν — Joh. 1, 14. | 8. ἡ
 δι — 1 Joh. 1, 1. | 12. διὸ δι' ἃ N S S a H. | 13. συνῆψεν — 1 Joh. 1, 2. |
 καὶ ἑωρ. | καὶ ὁ ἑωρ. volgo, ὁ om. c f i k. | καὶ μαρτ. c f i k x, καὶ om. volgo. |
 15. καὶ post ἀπαγγ. add. c e f x, om. volgo. | 18. ὑπεμνήσαμεν d f prob. V a, ὑπο-
 μνήσαμεν a e g h i k E, ὑπομνήσωμεν d c x, ἐπομνηματίσωμεν N. | 30. ἰὼ c e, ἰὼ i k. | τὸ om. a h V.

- 24 „καὶ περὶ τῶν ἀποκαλύψεων αὐτῶ, αἷ ἐκ ἐνέγραψε καθ' αὐτάς. ἔτι δὲ
 „καὶ τῆς φράσεως τὴν διαφορὰν ἔστι τεκμήρασθαι τῇ εὐαγγελίᾳ καὶ τῆς
 25 „ἐπιστολῆς πρὸς τὴν Ἀποκάλυψιν. τὰ μὲν γὰρ οὐ μόνον ἀπταιστώως
 „κατὰ τὴν Ἑλλήνων φωνήν, ἀλλὰ καὶ λογιώτατα ταῖς λέξεσι, τοῖς συν- 5
 „λογισμοῖς, ταῖς συντάξεσι τῆς ἐρμηνείας γέγραπται. πολλῶ γε δεῖ βάρ-
 „βαρόν τινα φθόγγον ἢ σολοικισμόν ἢ ὅλως ἰδιωτισμὸν ἐν αὐτοῖς εὐρε-
 „θῆναι. ἐκότερον γὰρ εἶχεν, ὡς εἴοικε, τὸν λόγον, ἀμφοτέρους αὐτῶ
 26 „χαρισιαμένε τῷ Κυρίῳ, τόν τε τῆς γνώσεως, τόν τε τῆς φράσεως. τῦτον
 „δὲ ἀποκάλυψιν μὲν ἰωρακέναι, καὶ γινώσκον εἰληφέναι καὶ προφητείαν,
 „ἐκ ἀντεροῦ, διάλεκτον μὲντοι καὶ γλωτταν ἐκ ἀκριβῶς ἐλληνίζουσαν αὐτῷ 10
 „βλέπω, ἀλλ' ἰδιώμασί τε βαρβαρικοῖς χρώμενον, καὶ πον καὶ σολοικί-
 27 „ζοντα. ἅπερ ἐκ ἀναγκαῖον νῦν ἐκλέγειν· ἂν δὲ γὰρ ἐπισκώπτων, μή τις
 „νομίσῃ, ταῦτα εἶπον, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀνομοιότητα διευθύνων τῶν
 „γραφῶν.“

C A P. 26.

15

Περὶ τῶν ἐπιστολῶν Διονυσίου.

(Nic. H. E. VI, 24.)

- 1 Ἐπὶ ταύταις τοῦ Διονυσίου φέρονται καὶ ἄλλαι πλείους ἐπιστολαί,
 ὥσπερ αἱ κατὰ Σαβελλίᾳ πρὸς Ἀμμωνα τῆς κατὰ Βερνίκην ἐκκλησίας
 ἐπίσκοπον, καὶ ἡ πρὸς Τελσφόρον, καὶ ἡ πρὸς Εὐφράτορα, καὶ πάλιν 20
 Ἀμμωνα, καὶ Εὐπόρου. συντάττει δὲ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως καὶ
 ἄλλα τίςσαρα συγγράμματα, ἃ τῶ κατὰ Ρώμην ὁμωνύμῳ Διονυσίῳ προς-
 2 φώνει. καὶ πλείους δὲ παρὰ ταύτας εἰσὶν αὐτῷ παρ' ἡμῖν ἐπιστολαί, καὶ
 δεῖ καὶ πολυειεῖς λόγοι ἐν ἐπιστολῇς χαρακτηρί γραφέντες, ὡς οἱ περὶ
 φέσεως, Τιμοθέῳ τῷ παιδὶ προσπεφωνημένοι, καὶ ὁ περὶ πειρασμῶν, ὃν 25
 3 καὶ αὐτὸν Εὐφράτορι ἀνατίθεικεν. ἐπὶ ταύτοις καὶ Βασιλείδῃ τῶν κατὰ
 τὴν Πεντάπολιν παροικίων ἐπισκόπῳ γράφων φησὶν αὐτὸν εἰς τὴν ἀρχὴν
 ἐξίγῃσιν πεποιῆσθαι τῇ Ἐκκλησιαστικῇ. διαφόρους δ' ἡμῖν καὶ τὰς πρὸς
 τοῦτον καταλείλοιπεν ἐπιστολάς. τοσαῦτα ὁ Διονύσιος. ἀλλὰ γὰρ ἡδη
 μετὰ τὴν τῶν ἱστορίων γέρε καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς τοῖς μετέπειτα γνωρί- 30
 ζειν γενεάν, ὅποια τις ἦν, παραδῶμεν.

1. fort. ἀνέγραψε. | post δι καὶ add. διὰ ἐγκλῆσῃ B, om. cfh NVH. |
 4. τὴν] τὴν τῶν cfik. | λογιώτατα ταῖς] λογιωτάταις cikN. | 7. post τὸν λόγον
 add. τὴν γινώσκον aehi (in marg.) kNS, om. bcd fg V S H B. | ἀμφοτέροις
 aefgik B, ἀμφοτέρω e h N S S H. | 8. γνώσεως, τόν τε τῆς φράσεως bcd fgik
 V H B, σοφίας καὶ τὸν τῆς γνώσεως aehNS. | τῦτον f h i k NV, τέτρω a e g S H B. |
 9. καὶ γινώσκον] καὶ om. h. | 11. τε] μὲν a e S V H S. | 27. τὴν post κατὰ add.
 e f g i k B, om. a e h N S F H. | 28. καὶ τὰς e f g i k B H b, τὰς καὶ h, τε καὶ a e S,
 καὶ (om. τὰς) V S H. | 30. post μετὰ τὴν add. περὶ a e S V H, om. e f g h i k B H b.

C A P. 27.

Περὶ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συστάσεως ὑπ' αὐτοῦ αἰρέσεως.
(Nic. H. E. VI, 27.)

Ἐξῆς τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἔτεσιν ἔνδεκα προστάντα διαδέχεται 1
5 τῷ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ὁμώνυμος Διονύσιος. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Δημητρίανῳ
κατ' Ἀντιόχειαν τὸν βίον μεταλλάξαντος τὴν ἐπισκοπὴν Παῦλος ὁ ἐκ
Σαμοσατίων παραλαμβάνει. τότε δὲ ταπεινὰ καὶ χαμαιπετὴ περὶ τοῦ Χριστοῦ 2
παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν φρονήσαντος, ὡς κοινῇ τὴν φύσιν
ἀνθρώπου γενομένη, ὁ μὲν κατ' Ἀλεξάνδρειαν Διονύσιος, παρακληθεὶς ὡς
10 αὐτὸς ἐπὶ τὴν σύνοδον ἀφίκοιτο, γῆρας ὁμοῦ καὶ ἀσθένειαν τοῦ σώματος
αἰτιασάμενος, ἀνατίθεται τὴν παρυσίαν, δι' ἐπιστολῆς τὴν αὐτῷ γνώμην,
ἣν ἔχει περὶ τοῦ ζητημένου, παραστήσας, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἐκκλησιῶν ποι-
μένες ἄλλος ἄλλοθεν ὡς ἐπὶ λυμεῶνα τῆς Χριστοῦ ποίμνης συνήσαν, οἱ
πάντες ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν σπεύδοντες.

15

C A P. 28.

Περὶ τῶν τότε γνωριζομένων διαφανῶν ἐπισκόπων.

Τῶν οἱ μάλιστα διέπρεπον, Φιρμιλλιανὸς μὲν τῆς Καππαδοκῶν 1
Καισαρείας ἐπίσκοπος ἦν, Γρηγόριος δὲ καὶ Ἀθηνόδωρος ἀδελφοὶ, τῶν
κατὰ Πόντον παροικιῶν ποιμένες, καὶ ἐπὶ τούτοις Ἐλενος τῆς ἐν Ταρσῷ
20 παροικίας, καὶ Νικομαῆς τῆς ἐν Ἰκονίῳ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν Ἱερο-
σολύμοις ἐκκλησίας Ὑμέναιος, τῆς τε ὁμοῦς ταύτης Καισαρείας Θεό-
τεκνος, Μάξιμος ἔτι πρὸς τούτοις· τῶν κατὰ Βόστραν δὲ καὶ ἑτος ἀδελ-
φῶν διαπρεπῶς ἡγήτο· μυρίας τε ἄλλας ἐκ αὐτῶν ἀπορῆσαι τις ἅμα πρε-
σβυτέρους καὶ διακόνους τῆς αὐτῆς ἕνεκεν αἰτίας ἐν τῇ προειρημένῃ πόλει
25 τηλικάδε συγκροτηθέντας ἀπαριθμύμενος, ἀλλὰ τούτων γε οἱ μάλιστα ἐπι-
φανεῖς οἶδε ἦσαν. πάντων ἔν κατὰ καιρὸς διαφόρως καὶ πολλαῖς ἐπὶ 2
ταῦτό συνιόντων, λόγοι καὶ ζητήσεις καθ' ἐκάστην ἀρεκινῶντο σύνοδος,
τῶν μὲν ἀμφὶ τὸν Σαμοσατεῖα τὰ τῆς ἑτεροδοξίας ἐπικρύπτειν ἔτι καὶ
παρακαλύπτεσθαι πειρωμένων, τῶν δὲ ἀπογυνῶν καὶ εἰς φανερόν ἄγειν
30 τὴν αἴρεσιν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν βλασφημίαν αὐτοῦ διὰ σπουδῆς ποιου-
μένων. ἐν τούτῳ δὲ Διονύσιος τελευτᾷ, κατὰ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς 3
Γαλληνοῦ βασιλείας, προστάς τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐπισκοπῆς ἔτεσιν

13. συνήσαν] συνέσαν C (?) E. | 17. Φιρμιλλιανὸς gik, Φιρμιλιανὸς volgo. |
20. Νικομαῆς i Syncell. (p. 726) N, Νικόμας volgo. | 23. ἀπορῆσαι] εὐπορήσαι ik. |
26. διαφόρως] διαφώρας conj. Γ^a: recte. cf. p. 264, 11 not.

- 4 ἑπτακαίδεκα· διαδέχεται δὲ αὐτὸν Μάξιμος. Γαλλιγῆ δὲ ἐφ' ὅλοις ἐνι-
 αυτοῖς πεντεκαίδεκα τὴν ἀρχὴν κεκρατηκότος Κλαύδιος κατέστη διάδοχος.
 δεύτερον δὲ ἕτος διελθὼν ἔτος Αὐρηλιανῷ μεταδίδωσι τὴν ἡγεμονίαν,

C A P. 29.

Ὅπως ὁ Παῦλος ἐλεγχεῖς ὑπὸ Μαλχίωνος, τινὸς ἀπὸ σοφιστῶν πρεσβυτέρου, 5
 ἐξεκρήχθη.

- 1 καθ' ὃν τελευταίας συγκροτηθείσης πλείστον ὅσων ἐπισκόπων συνόδῳ,
 φωραθεὶς καὶ πρὸς ἀπάντων ἤδη σαφῶς καταγνωσθεὶς ἑτεροδοξίαν ὁ
 2 τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν αἰρέσεως ἀρχηγός, τῆς ὑπὸ τὸν ἑρανὸν καθολικῆς
 ἐκκλησίας ἀποκηρύττεται. μάλιστα δ' αὐτὸν εὐθύνας ἐπικρουπτόμενον 10
 διήλεξε Μαλχίων, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα λόγιος, καὶ σοφιστὴ τῶν ἐπ' Ἀττιο-
 χείας ἑλληνικῶν παιδευτηρίων διατριβῆς προεστώς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δι'
 ὑπερβάλλουσαν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως γνησιότητα πρεσβυτερίου τῆς
 αὐτόθι παροικίας ἡξιωμένος· οὗτός γέ τοι ἐπισημιουμένων ταχυγράφων
 15 ζήτησιν πρὸς αὐτὸν ἐνστησάμενος, ἦν καὶ εἰς δεῦρο φερομένην ἴσμεν,
 μόνος ἴσχυσε τῶν ἄλλων κρυψίνου ὄντα καὶ ἀπατηλὸν φωράσαι τὸν
 ἀνθρῶπον.

C A P. 30.

Περὶ τῆς κατὰ Παύλου ἐπιστολῆς τῶν ἐπισκόπων.

(Nic. H. E. VI, 29. 30.)

20

- 1 Μίαν δὴ ἦν ἐκ κοιτῆς γνώμης οἱ ἐπὶ ταυτὸ συγκροτημένοι ποι-
 μένες διαχαράξαντες ἐπιστολὴν εἰς πρόσωπον τῷ τε Ῥωμαίων ἐπισκόπῳ
 Διονυσίῳ καὶ Μαξίμῳ τῷ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ πάσας διαπέμπονται τὰς
 ἐπαρχίας, τὴν αὐτῶν τε σπεδὴν τοῖς πᾶσι φανεράν καθιστάντες, καὶ τῷ
 Παύλῳ τὴν διάστροφον ἑτεροδοξίαν, ἐλέγχς τε καὶ ἐρωτήσεις αὖς πρὸς 25
 αὐτὸν ἀνακεκινήκασι, καὶ ἐπὶ τὸν πάντα βίον τε καὶ τρόπον τῷ ἀνδρὶ
 διηγόμενοι· ἐξ ὧν μνήμης ἔρεκεν καλῶς ἂν ἔχοι ταύτας αὐτῶν ἐπὶ τῷ
 2 παρόντος διελθεῖν τὰς φωνάς· „Διονυσίῳ καὶ Μαξίμῳ καὶ τοῖς κατὰ τὴν
 „οἰκουμένην πᾶσι συλλειτουργοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις καὶ
 „διακόνοις, καὶ πάσῃ τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, Ἐλενος 30
 „καὶ Ὑμέναιος καὶ Θεόφιλος καὶ Θεότεκνος καὶ Μάξιμος, Πρόκλος,
 „Νικομαῆς καὶ Αἰλιανὸς καὶ Παῦλος καὶ Βωλιανὸς καὶ Πρωτογένης καὶ

11. σοφιστῆς a c e g k E, σοφιστής h, σοφὸς τῆς i (a sec. man.), σοφὸς τις m,
 σοφός f, σοφιστικῆς N, σοφίας ἀνάπλευς, τῷ SynceLL. (p. 727). | 14. οὗτος] αὐ-
 τὸς h. | 24. αὐτῶν] δι' αὐτῶν h k. | τε add. c f g h i k B, om. a e S V H. | 28. post
 φωνάς add. ἐπιστολὴ a c e f V, om. g h i k S S a H B. | 32. Αἰλιανός] Αἰμιλιανός a S.

„Ἱεράξ καὶ Εὐτύχιος καὶ Θεόδωρος καὶ Μαλχίων καὶ Λύκιος, καὶ οἱ
 „λοιποὶ πάντες οἱ σὺν ἡμῖν παροικῶντες τὰς ἑγγὺς πόλεις καὶ ἔθνη
 „ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ
 „ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν.“ τέτοις μετὰ βραχία ἐπιλέγουσι 3
 5 ταῦτα· „ἐπεστέλλομεν δὲ ἅμα καὶ παρεκαλῶμεν πολλὰς καὶ τῶν μακρὰν
 „ἐπισκόπων ἐπὶ τὴν θεραπείαν τῆς θανατηφόρου διδασκαλίας, ὥσπερ καὶ
 „Διονύσιον τὸν ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Φιρμιλιανὸν τὸν ἀπὸ τῆς
 „Καππαδοκίας, τὸς μακαρίτας, ὧν ὁ μὲν καὶ ἐπέστειλεν εἰς τὴν Ἀντιό-
 „χειαν, τὸν ἡγεμόνα τῆς πλάνης οὐδὲ προσήρσεως ἀξιώσας, οὐδὲ πρὸς
 10 „πρόσωπον γράψας αὐτῷ, ἀλλὰ τῇ παροικίᾳ πάσῃ, ἧς καὶ τὸ ἀντί-
 „γραφον ὑπετάξαμεν· ὁ δὲ Φιρμιλιανὸς καὶ δις ἀφικόμενος κατήγων μὲν 4
 „τῶν ἐπ’ ἐκείνῃ καινοτομυμένων, ὡς ἴσμεν καὶ μαρτυροῦμεν οἱ παραγενό-
 „μενοι, καὶ ἄλλοι πολλοὶ συνίσασιν, ἐπαγγελαμένον δὲ μεταθήσασθαι,
 „πιστεύσας καὶ ἐλπίσας ἄνευ τινὸς περὶ τὸν λόγον λοιδορίας τὸ πρᾶγμα
 15 „εἰς δέον καταστήσασθαι, ἀνβάλετο, παρακρυσθεὶς ἐπ’ αὐτῷ τῷ καὶ τὸν
 „θεὸν τὸν ἐαυτῷ ἀρνημένῃ, καὶ τὴν πίστιν, ἣν καὶ αὐτὸς πρότερον εἶχε,
 „μὴ φυλάζαντος. ἔμελλε δὲ καὶ σὺν ὁ Φιρμιλιανὸς εἰς Ἀντιόχειαν δια- 5
 „βήσασθαι, καὶ μέχρι γε Ταρσῶν ἦκει, ἅτε τῆς ἀρνησιθεῖς κακίας αὐτῷ
 „πείραν εἰληφώς· ἀλλὰ γὰρ μεταξὺ συνελθυσθότων ἡμῶν καὶ καλέντων
 20 „καὶ ἀναμενόντων, ἄχρις ἂν ἔλθῃ, τέλος ἴσχε τῷ· βίβ.“ μεθ’ ἕτερα δ’ 6
 αὐθις τὸν βίον τῷ αὐτῷ, οἷας ἐτύγγαεν ἀγωγῆς, διαγράψαι ἐν τέτοις·
 „ὅπως γε ἀποστὰς τῷ κανόνος ἐπὶ κίβδηλα καὶ νόθα διδάγματα μετελή-
 „λυθεν, ἰδὲν δεῖ τῷ ἔξω ὄντος τὰς πράξεις κρίνειν· ὑδὲ ὅτι πρότερον 7
 „πένης ὢν καὶ πτωχός, καὶ μήτε παρὰ πατέρων παραλαβὼν μηδεμίαν
 25 „εὐπορίαν, μήτε ἐκ τέχνης ἢ τινος ἐπιτηδεύματος κτησάμενος, σὺν εἰς
 „ὑπερβάλλοντα πλῆτον ἐλήλακεν, εἰς ἀνομιῶν καὶ ἱεροσυλιῶν καὶ ὧν αἰτεῖ
 „καὶ σείει τὸς ἀδελφούς, καταβραβεύων τὰς ἀδικυμένους, καὶ ὑπισχνόμενος
 „βοηθήσειν μισθῷ, ψευδόμενος δὲ καὶ τότε, καὶ μάτην καρπύμενος τὴν
 „τῶν ἐν πράγμασιν ὄντων ἐτοιμότητα πρὸς τὸ δίδόναι ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς

1. ἀδελφοῖς] ἀδ. ἡμῶν h. | 8. καὶ om. V H. | 15. αὐτῷ add. aefh E, om.
 egik Syncell. (p. 729). | 16. τὸν ἐαυτῷ] καὶ τὸν εἰδὼν αὐτῷ ik. post ἐαυτῷ addi-
 tar volgo τὸν κέρων, quod om. cfikx. | 17. εἰς cfik, εἰς τὴν volgo. | 18. κα-
 κίας αἰτέ efg h i k B, αὐτῷ κακίας aeSVH, αὐτῷ om. Syncell. | 23. γε cfik N,
 δὲ volgo. | διδάγματα] διατάγματα ik, δόγματα h. | 23. ἐδί:] scrib. ἕτε, coll.
 pag. 278, 1. 7. | 26. αἰτεῖ καὶ σείει aefh Syncell. E, ἔτε ἐκείνους cfz,
 ἔτε καὶ διασείει i (a sec. man.) k, ἀπαιτεῖ καὶ διασείει N. | 28. μισθῷ] μ.
 χάριν h k.

- 8 „τῶν ἐνοχλούντων, πορισμὸν ἡγούμενος τὴν θεοσέβειαν· ἔτε ὡς ὑψηλο-
 „φρονεῖ καὶ ὑπερήρει κακομικὰ ἀξιώματα ὑποδύμενος, καὶ δεκητάριος
 „μᾶλλον ἢ ἐπίσκοπος θέλων καλεῖσθαι, καὶ σοβῶν κατὰ τὰς ἀγοράς,
 „καὶ ἐπιστολὰς ἀναγινώσκων καὶ ὑπαγορεύων, ἅμα βαδίζων δημοσίᾳ καὶ
 „δορυφορούμενος, τῶν μὲν ἀποπορευομένων, τῶν δὲ ἐφεπομένων πολλῶν 5
 „τὸν ἀριθμὸν, ὡς καὶ τὴν πίστιν φθορεῖσθαι καὶ μισεῖσθαι διὰ τὸν ὄγκον
 9 „αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπερηφανίαν τῆς καρδίας· οὐτε τὴν ἐν ταῖς ἐκκλησια-
 „στικαῖς συνόδοις τερατείαν, ἣν μηχανᾶται δοξοκοπῶν καὶ φαντασιο-
 „κοπῶν, καὶ τὰς τῶν ἀκραιωτέρων ψυχὰς τοῖς τοιαύτοις ἐκπλήττων, βῆμα
 „μὲν καὶ θρόνον ὑψηλὸν ἑαυτῷ κατασκευασάμενος, ἔχων ὡς Χριστῷ μα- 10
 „θητῆς, σῆκρητον δὲ, ὥσπερ οἱ τῷ κόσμῳ ἄρχοντες, ἔχων τε καὶ ὄνο-
 „μάζων, παίων τε τῇ χειρὶ τὸν μηρὸν, καὶ τὸ βῆμα ἀράττων τοῖς ποσὶ,
 „καὶ τοῖς μὴ ἐπαινοῦσι μηδὲ ὥσπερ ἐν τοῖς θεάτροις κατασεῖναι ταῖς
 „ὀθήναις μηδ' ἐκβοῶσι τε καὶ ἀντιπῆδωσι κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν
 „στασιώταις ἀνδράσι τε καὶ γυναῖδις, ἀκόσμως ἔως ἀκροωμένοις, τοῖς 15
 „δ' ἂν ὡς ἐν οἴκῳ θεῷ σεμνοπρεπῶς καὶ εὐτάκτως ἀκῆσαι ἐπιτιμῶν
 „καὶ ἐνυβρίζων, καὶ εἰς τὰς ἀπειλθόντας ἐκ τῷ βίῃ τότε παροινῶν ἐξη-
 „γητὰς τῷ λόγῳ φορτικῶς ἐν τῷ κοινῷ, καὶ μεγαλοῤῥημονῶν περὶ ἑαυτοῦ,
 10 „καθάρπερ ἐκ ἐπίσκοπος, ἀλλὰ σοφιστῆς καὶ γόης· ψαλμὸς δὲ τὸς μὲν
 „εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πάντας, ὡς δὴ νεωτέρως καὶ νεο- 20
 „τέρων ἀνδρῶν συγγράμματα, εἰς αὐτὸν δὲ ἐν μίσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ
 „μεγάλῃ τῷ πάσῃ ἡμέρῃ ψαλμῶδειν γυναικας παρασκευάζων, ὧν καὶ
 „ἀκῆσας ἂν τις φρίξειεν, οἷα καὶ τὸς θωπεύοντας αὐτὸν ἐπισκόπους τῶν
 „ὁμόρων ἀγρῶν τε καὶ πόλεων καὶ πρεσβυτέρους ἐν ταῖς πρὸς τὸν λαὸν
 11 „ὁμιλίαις καθίησι διαλέγεσθαι. τὸν μὲν γὰρ νῖδον τῷ θεῷ οὐ βύλεται 25
 „συνομολογεῖν ἐξ ἑραῶν κατεληλυθῆναι, (ἵνα τι προλαβόντες τῶν μελ-
 „λότων γραφήσεσθαι θῶμεν· καὶ τῷτο οὐ λόγῳ ψιλῷ ῥηθῆσεται, ἀλλ'
 „ἐξ ὧν ἐπέμψαμεν ὑπομνημάτων δείκνυνται πολλαχόθεν, οὐχ ἥκιστα δὲ
 „ὅπως λέγει Ἰησοῦν Χριστὸν κἄτωθεν), οἱ δὲ εἰς αὐτὸν ψάλλοντες καὶ
 „ἐγκωμιάζοντες ἐν τῷ λαῷ ἄγγελον τὸν ἀσεβῆ διδάσκαλον ἑαυτῶν ἐξ 30
 „ἑραῶν κατεληλυθῆναι λέγουσι, καὶ ταῦτα οὐ κωλύει, ἀλλὰ καὶ λεγομέ-

1. ὡς αε g h i k Syncell. (pag. 750) S V B, καὶ ὡς b c d f, καὶ ὡς NS^a H R^a. | ὑψηλοφρονεῖ b c d f i k H, ὑψηλὰ φρονεῖ a e g h N Syncell. S V S^a B. | 10. post μαθητῆς add. ἀλλ' ὡς Ἀντιστρέφου πρόδρομος καὶ μιμητῆς Syncelli cod. Paris. alter. | 11. δι] τε b c d f i k x. | 12. ἀράττων a e h Syncell. N E, παράττων e f g i k x. | 17. ἐξηγητὰς a e g h Syncell. N E, ἐξηγηταὶ m, ἐξηγῆται e f i k. | 26. προ- λαβόντες e f. | 28. δι] δὴ R^a H mendono. | 29. ὅπου a e g h Syncell. (p. 751) E, πω e f i k x N. | λέγει a e g h Syncell. N E, λέγουν e f i k.

- 11 τοῖς πάρεστιν ὁ ὑπερήφανος. τὰς δὲ συνεισάκτους αὐτῷ γυναῖκας, ὡς 12
 11 Ἀντιοχείῳ ὀνομάζουσι, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων,
 11 οἷς καὶ τὺτο καὶ τὰ ἄλλα ἁμαρτήματα ἀνίατα ὄντα συγκρύνπει, συνει-
 11 δῶς καὶ ἐλγίζεις, ὅπως αὐτὸς ὑπόχρεως ἔχη, περὶ ὧν λόγοις καὶ ἔργοις
 5 11 ἀδικεῖ, μὴ τολμῶντας κατηγορεῖν τῷ καθ' ἑαυτὸς φόβῳ — ἀλλὰ καὶ
 11 πλεσίως ἀπέφηεν, ἐφ' ᾧ πρὸς τῶν τὰ τοιαῦτα ζηλόντων φιλεῖται καὶ
 11 θυμιάζεται — τί ἂν ταῦτα γράφοιμεν; ἐπιστάμεθα δὲ, ἀγαπητοί, ὅτι 13
 11 τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὸ ἱερατεῖον ἅπαν παράδειγμα εἶναι δεῖ τῷ πλήθει
 11 πάντων καλῶν ἔργων, καὶ ὑδὲ ἐκείνο ἀγνοῦμεν, ὅσοι ἐπὶ τῷ συνεισάγειν
 10 11 ἑαυτοῖς γυναῖκας ἐξέπεσον, οἱ δ' ὑπόπτεύθησαν· ὥστ' εἰ καὶ δοιῇ τις
 11 αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀσελγὲς ποιεῖν, ἀλλὰ τὴν γε ὑπόνοιαν τὴν ἐκ τῷ τοιούτῳ
 11 πράγματος φεομένην ἔχρῃ ἐλάβηθῆναι, μὴ τινα σκανδαλίῃ; τὸς δὲ
 11 καὶ μμειῖσθαι προτρέψηται. πῶς γὰρ ἂν ἐπαληξείεν ἢ ρουθετήσκειν 14
 11 ἕτερον, μὴ συγκαταβαίνειν ἐπιπλέον εἰς ταῦτόν γε γυναῖκί, μὴ ὀλίσθῃ φυ-
 15 11 λαττόμενον, ὡς γέγραπται, ὅστις μίαν μὲν ἀπέστησεν ἡδὴ, δύο δὲ ἄκμα-
 11 ζύσας καὶ εὐπρεπεῖς τὴν ὄψιν ἔχει μεθ' ἑαυτῶ, κἂν ἀπίη πε, συμπερι-
 11 φέροι, καὶ ταῦτα τρυφῶν καὶ ὑπερεμπιπλάμενος; ὧν ἕνεκα στενάζουσι 15
 11 μὲν καὶ ὀδύρονται πάντες καθ' ἑαυτῶς, ἔτω δὲ τὴν τρυφὴν καὶ δυνα-
 11 στείαν αὐτῷ πεφόβηται, ὥστε κατηγορεῖν μὴ τολμᾷ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, 16
 20 11 ὡς προειρήκαμεν, εὐθύνει ἂν τις τὸν ἄνδρα, τὸ γὰρ φρόνημα καθο-
 11 λικὸν ἔχοντα καὶ συγκαταριθμούμενον ἡμῖν, τὸν δὲ ἐξορχησάμενον τὸ
 11 μυστήριον καὶ ἐμπομπεύοντα τῇ μιαιφῇ αἰρέσει τῇ Ἀρτεμῇ (τί γὰρ οὐ
 11 χρὴ μόλις τὸν πατέρα αὐτοῦ δηλῶσαι;) ἡδὲν δεῖν ἡγμέμεθα τέτων τὸς
 11 λογισμοὺς ἀπαιτεῖν. εἰτ' ἐπὶ τέλει τῆς ἐπιστολῆς ταῦτ' ἐπιλήγουσιν· 17
 25 11 ἡναγκάσθημεν ἔν, ἀντιτασσόμενον αὐτὸν τῷ θεῷ καὶ μὴ εἰκοντα ἐκ-
 11 κερύξαντες, ἕτερον ἀντ' αὐτῷ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κυταστῆσαι ἐπί-
 11 σκοπον, θεῷ προνοίᾳ, ὡς πεπείσμεθα, τὸν τῷ μακαρίῳ Δημητρίῳ καὶ
 11 ἐπιφανῶς προστάτοντι· πρὸ τούτου τῆς αὐτῆς παροικίας νιὸν Δόμνος,
 11 ἅπασιν τοῖς πρέπειν ἐπισκόπῳ καλοῖς κεκοσμημένον· ἐδηλώσαμεν τε
 30 11 ἡμῖν, ὅπως τέτοιον γράφητε, καὶ τὰ παρὰ τέτοιον κοινωνικὰ δέχσθε γράμ-
 11 ματα. τῷ δὲ Ἀρτεμῇ ἔτος ἐπιστελλέτω, καὶ οἱ τὰ Ἀρτεμῇ φρονῶντες

1. αὐτῷ *ae h NE*, αὐτῷ *cf g i k Synce ll.* | 10. εἰ καὶ *b c d e f g i k N Synce ll.*
 (p. 732) *V S^a B*, καὶ εἰ *a h S H H^b*, καὶ *x*. | 12. τινα *a c e g k NE*, τινὰς *f h i Syn-*
ce ll. | 13. μμειῖσθαι] μμοῖσθαι *o g i* (a pr. m.). | προτρέψηται *cf g i k V H B*, προ-
 τρέψῃ *a e N Synce ll.* *S S^a*, προτρέψῃ *h*. | 16. τὴν ὄψιν] τὰς ὄψεις *cf i k x*. |
 22. ἐμπομπεύοντα *b c d h i k x V H B*, ἐμπομπύοντα *f g*, ἐμπομπύσαντα *a e S*, ἐμπομ-
 πεύσαντα *e N Synce ll.* (p. 733) *S^a*. | 30. τὰ post καὶ ponunt *cf h i k V H B*, post
 ταῦτα *a e g Synce ll.* *N S S^a*.

- 18 „τότῳ κοινωνεῖται·“ τῷ δὲ ἦν Παύλῳ σὺν καὶ τῇ τῆς πίστεως ὀρθο-
δοξίᾳ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκαπετωκότος, Δόμοτος, ὡς εἴρηται, τὴν λειτουργίαν
19 τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας διεδεξάτο. ἀλλὰ γὰρ μηδαμῶς ἐκστῆναι
τῷ Παύλῳ τῷ τῆς ἐκκλησίας οἴκῳ θέλοντος, βασιλεὺς ἐντευχθεὶς Ἀνρη-
λιανὸς αἰσιώτατα περὶ τῷ πρακτικῇ διείληψε, τούτοις, νῆμαι προστάτων 5
τὸν οἶκον, οἷς ἂν οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐπί-
σκοποι τῷ δόγματος ἐπιστεῖλοιεν. ἄτω δὲτα ὁ προδηλωθεὶς ἀνὴρ μετὰ
τῆς ἐσχάτης αἰσχύνης ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς ἐξελαύνεται τῆς ἐκκλησίας.
20 τοῦτος μὲν γέ τις ἦν τὸ τηρικᾶδε περὶ ἡμᾶς ὁ Ἀνρηλιανός, προΐσας
δ' αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἀλλοιόν τι περὶ ἡμῶν φρονήσας ἤδη τισὶ βελαῖς, ὡς 10
ἂν διωγμὸν καθ' ἡμῶν ἐγείρειεν, ἀνεκινεῖτο, πολὺς τε ἦν ὁ παρὰ πᾶσι
21 περὶ τούτου λόγος. μέλλοντα δὲ ἤδη καὶ σχεδὸν εἰπεῖν τοῖς καθ' ἡμῶν
γραμμάσιιν ὑποσημειόμενον θεία μέτεισιν δίκη, μονορχί ἐξ ἀγκώνων τῆς
ἐγχειρίσεως αὐτὸν ἀποδεσμεῦσα, λαμπρῶς τε τοῖς πᾶσι συνορχᾶν παρι-
στῶσα, ὡς ἄποτε γένοιτ' ἂν ῥαστώσῃ τοῖς τῷ βίῳ ἄρχειν κατὰ τῶν τῷ 15
Χριστῷ ἐκκλησιῶν, μὴ ἔχῃ τῆς ὑπερμάχῃ χειρὸς θεία καὶ ὑρανίῳ κρίσει,
παιδείας ἐνεκα καὶ ἐπιστροφῆς, καθ' ὅς ἂν αὐτὴ δοκιμάζῃ καιρὸς, τῷ
22 ἐπιτελεῖσθαι συγχαρώσης. ἔτσι γυν' ἐξ κρατήσαντα τὸν Ἀνρηλιανὸν δια-
δέχεται Πρόβος, καὶ τῶτον δὲ πε τοῖς ἴσοις ἐπικατασχόντα Κάρος, ἅμα
παισὶ Καρίῳ καὶ Νυμεριανῷ· πάλιν τ' αὖ καὶ τέτων ἐδ' ὅλοις τρισὶν 20
ἐνιαυτοῖς διαγενομένων, μέτεισι τὰ τῆς ἡγεμονίας εἰς Διοκλητιανὸν καὶ
τὸς μετ' αὐτὸν εἰσποιηθέντας, ἐφ' ὧν ὁ καθ' ἡμᾶς συντελεῖται διωγμός
23 καὶ ἡ κατ' αὐτὸν τῶν ἐκκλησιῶν καθαιρέσις. ἀλλὰ γὰρ μικρῷ τούτου
πρότερον τὸν ἐπὶ Ῥώμῃς ἐπίσκοπον Διονύσιον ἔτεσιν ἐννέα διελθόντα τὴν
λειτουργίαν διαδέχεται Φηλιξ.

35

CAP. 31.

Περὶ τῆς τῶν Μονιχίων ἐπιτροπῆς διανομοῦς ἀρτι τότε ἀρξάμενης.

(Nic. H. E. VI, 31. 32.)

- 1 Ἐν τούτῳ καὶ ὁ Μονιξὶς τὰς φρένας, ἐπώνυμός τε τῆς δαιμονιώσεως
αἰρέσεως, τὴν τῷ λογισμῷ παρατροπὴν καθωπλιζέτο, τῷ δαίμονος, αὐτῷ 30

1. post κοινῶν. add. καὶ ταῦτα μὲν ἐνταῦθα (ἐνταῦθα k) κείσθω αἰεὶ S^VH,
om. bcd fgh i (a sec. m.) RB. | ὀρθοδοξίᾳ] κακοδοξίᾳ x prob. Hb. | 2. ἐκαπετω-
κότος c f i k V H, ἀποπεπτωκότος a e g h Syncell. SS^a B. | 3. κατὰ] κατὰ τὴν h. |
7. ἐπιστεῖλοιεν c f x, ἐπιστεῖλλοιεν volgo. | 12. δι:] re h. | 19. δι πε c f g h x B H b,
δήπε αἰεὶ S^VH. | ἅμα] ἅμα τοῖς a e S^VH S^a. | 20. post Νυμ. add. διαδέχεται
a S^VH S^a. | 29. δαιμονιώσεως bcd f h V H, δαιμονιώσεως a e g i k S^a B, δαιμονιοί-
δης b NS.

δῆπε τῇ θειομάχῃ σαταᾶ, ἐπὶ λύμῃ πολλῶν τὸν ἄνδρα προβεβλημένῃ.
 βάρεβρος δῆτα τὸν βίον αὐτῷ λόγῳ καὶ τρόπῳ, τῇ τε φύσει δαιμο-
 νικός τις ὢν καὶ μαριώδης, ἀκόλουθα τούτοις ἔχειρῶν, Χριστὸν αὐτὸν
 μορφάζεσθαι ἐπειρᾶτο, τοτὲ μὲν τὸν παράκλητον καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα
 5 τὸ ἅγιον αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνακηρύττων, καὶ τυφονέμενός γε ἐπὶ τῇ μυσίᾳ,
 τοτὲ δὲ, οἷα Χριστός, μαθητὰς δώδεκα κοινωνὺς τῆς καινοτομίας αἰρέ-
 μενος. δόγματά γε μὴν ψευδῇ καὶ ἄθεα ἐκ μυρίων τῶν πρόπαλαι ἀπε- 2
 σβηκόντων ἀθίῳν συμπεφορημένα κατέστας, ἐκ τῆς Περσῶν ἐπὶ τὴν καθ'
 ἡμᾶς οἰκημένην ὥσπερ τινὰ θανατηφόρον ἰὸν ἐξωμόρξατο, ἀφ' οὗ δὴ τὸ
 10 Μανιχαίων δυσσεβεῖς ὄνομα τοῖς πολλοῖς εἰσέτι νῦν ἐπιπολάζει. τοιαύτη
 μὲν ἔν ἡ καὶ τῆσδε τῆς ψευδωνύμου γνώσεως ὑπόθεσις, κατὰ τὰς διδη-
 λωμένους ὑποφυνείσης χρόνους,

C A P. 32.

Περὶ τῶν καθ' ἡκᾶς αὐτοὺς διαπρεψάντων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, τίνας τε αὐτῶν
 15 μίχρη τῆς τῶν ἐκκλησιῶν πολιτορίας ἤμειναν.

(Nic. H. E. VI, 31 — 37.)

καθ' ἧς Φήλικα τῆς Ῥωμαίων προστάντα ἐκκλησίας ἔτεσι πέντε 1
 Εὐτυχιανὸς διαδέχεται· ἐδ' ὅλοις δὲ μηνσὶν ἔτος δέκα διαγεγόμενος· Γαίῳ
 τῷ καθ' ἡμᾶς καταλείπει τὸν κλῆρον. καὶ τότε δὲ ἀμφὶ τὰ περτικαί-
 20 δεκα ἔτη προστάντος Μαρκελλίνου κατίστη διάδοχος, ὃν καὶ αὐτὸν ὁ
 διωγμὸς κατείληφε. κατὰ τύσθε τῆς Ἀντιοχείων ἐπισκοπῆς μετὰ Λόμνον 2
 ἡγήσατο Τίμαιος, ὃν ὁ καθ' ἡμᾶς διεδέξατο Κύριλλος, καθ' ὃν Λωρό-
 θεον πρεσβεῖε τῷ κατὰ Ἀντιόχειαν ἡζιωμένον τῶν τηνικάδε λόγιον ἄνδρα
 ἐγνωμεν. φιλόκαλος δ' ἔτος περὶ τὰ θεῖα γεγονώς καὶ τῆς Ἑβραίων ἐπε-
 35 μελήθη γλωττης, ὡς καὶ αὐταῖς ταῖς ἰβραϊκαῖς γραφαῖς ἐπιστημότως
 ἐντυγχάνειν. ἦν δ' οὗτος τῶν μάλιστα ἐλευθερίων, προπαιδείας τε τῆς 3
 καθ' Ἑλλήνας ἐκ ἁμοιρος, τὴν φύσιν δὲ ἄλλως εὐνῆχος, ἔτω πεφυκώς
 ἐξ αὐτῆς γενέσεως, ὡς καὶ βασιλεία διὰ τῦτο οἷόν τι παράδοξον αὐτὸν
 οἰκειώσασθαι, καὶ τιμῆσαι γε ἐπιτροπῇ τῆς κατὰ Τύρον ἀλεργῷ βασιλῆς.
 30 τότε μετρίως τὰς γραφὰς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας διηγμένους κατηκύσαμεν. μετὰ 4
 δὲ Κύριλλον Τύραννος τῆς Ἀντιοχείων παροικίας τὴν ἐπισκοπὴν διεδέξατο,
 καθ' ὃν ἤκμασεν ἡ τῶν ἐκκλησιῶν πολιτορία. τῆς δ' ἐν Λαοδικείᾳ παροι- 5

1. δῆπε] δὴ aeghi (a sec. man.) S. | 7. post ἄθου add. καὶ cfs, om.
 aelikh E. | ἀπιοθηκόντων ἀθίων bcd f g i k x R B H b, ἡπιοθηκόντων cum ἀθίων in
 marg. e, ἀπιοθηκίων αἰρέσεων a h S V H. | 23. τῶν τηνικάδε om. aegh. | 28. αὐ-
 τὸν aegh N E, ἱαντὲν c i k x, ἱαντῷ f k (a sec. m.) m. | 29. ἐπιτροπῇ aegh E,
 ἐπὶ cf, om. i k. | post βασιλῆς add. ἐπίτροπον c f i k x.

κίας ἡγήσατο μετὰ Σωκράτην Εὐσέβιος, ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείων ὀρηκθῆναι
 πόλεως. αἰτία δ' αὐτῷ τῆς μεταναστάσεως ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὸν Παῦλον
 ὑπόθεσις, δι' ἣν τῆς Συρίας ἐπιβὰς πρὸς τῶν τῆδε περὶ τὰ θεία ἐσπε-
 δακώτων τῆς οἰκαδε πορείας. εἰργεται, ἐπείραστόν τι θεοσεβείας χῆμα
 τῶν καθ' ἡμᾶς γεγόμενος, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν παρατεθεισῶν Λιονούσι φωνῶν 5
 6 διαγινῶναι ῥάδιον. Ἀνατόλιος αὐτῷ διάδοχος, ἀγαθὸς φασιν ἀγαθῶ, καθί-
 σταται, γένος μὲν καὶ αὐτὸς Ἀλεξανδρεὺς, λόγων δ' ἕνεκα καὶ παιδείας
 τῆς Ἑλλήνων φιλοσοφίας τε τὰ πρῶτα τῶν μάλιστα καθ' ἡμᾶς δοκιμα-
 τῶν ἀπειρηγμένους, ἅτε ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετρίας ἀστρονομίας τε
 καὶ τῆς ἄλλης διαλεκτικῆς, ἐτι τε φυσικῆς θεωρίας, ῥητορικῶν τε αὐ 10
 μαθημάτων ἐληλεκκῶς εἰς ἄκρον ὧν ἕνεκα καὶ τῆς ἐπ' Ἀλεξανδρείας
 Ἀριστοτέλους διαδοχῆς τὴν διατριβὴν λόγος ἔχει πρὸς τῶν τῆδε πολιτῶν
 7 συστήσασθαι αὐτὸν ἀξιοωθῆναι. μυρίας μὲν ἂν τῆδε καὶ ἄλλας ἀριστείας
 ἐν τῇ κατ' Ἀλεξανδρείαν τῇ Πρωχείᾳ πολιορκίᾳ μνημονεύουσιν, ἅτε τῶν
 ἐν τέλει προνομίας ἐξαιρέτως πρὸς ἀπάντων ἡζιωμένους, δείγματος δὲ ἕνεκα 15
 8 μόνου τῆδε ἐπιμνησθῆσομαι. τῷ περὶ, φασί, τοῖς πολιορκουμένοις ἐπιλελοι-
 πότος, ὡς ἤδη τῶν ἐξωθεν πολειῶν μᾶλλον αὐτοῖς τὸν λιμὸν ἀφόρητον
 καθιστάναι, παρὼν ὁ δηλέμενος οἰκονομεῖται τι τοιῶτον. θατέρου μέρους
 τῆς πόλεως τῷ ῥωμαϊκῷ συμμαχῶντος στρατῷ, ταύτῃ τε τυγχάνοντος
 ἀπολιορκήτου, τὸν Εὐσέβιον (ἐτι γὰρ εἶται τότε αὐτόθι πρὸ τῆς ἐπὶ Συρίαν 20
 μεταναστάσεως) ἐν τοῖς ἀπολιορκήτοις ὄντα, μέγα τε κλέος καὶ διαβόη-
 τον ὄνομα μέχρι καὶ τῷ Ῥωμαίων στρατηλάτῃ κεκτημένον, περὶ τῶν λιμῶν
 διαφθειρομένων κατὰ τὴν πολιορκίαν πέμψας ὁ Ἀνατόλιος ἐκδιδάσκει.
 9 ὁ δὲ μαθὼν, σωτηρίαν τοῖς ἀπὸ τῶν πολειῶν αὐτομόλοις παρασχεῖν
 ὡς ἐν μεγίστῃ χάριτι δωρεᾷς τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν αἰτεῖται, καὶ τῆς 25
 ἀξιώσεώς γε τυχὼν ἔμφανες τῷ Ἀνατολίῳ καθίστασιν. ὁ δὲ αὐτίκα τὴν
 ἐπαγγελίαν δεξιόμενος, βελὴν τῶν Ἀλεξανδρείων συναγαγὼν, τὰ μὲν πρῶτα
 πάντας ἡξίς φιλικὴν δῶναι Ῥωμαίοις δεξιάν, ὡς δ' ἀγριαίνοντας ἐπὶ τῷ
 λόγῳ συνειδέν, ἀλλ' οὐ τέτῳ γε, φησὶν, ἀντιλεῖν ποθ' ὑμᾶς οἶομαι, εἰ
 τὰς περιττὰς καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἑδαμῇ χρησίμους, γραιῖδας καὶ νήπια καὶ 30
 πρεσβύτας, ἐκδύναι πυλῶν ἔξω βαδίζειν ὅποι καὶ βέλονται συμβαλεῖν σάμμι.
 τί γὰρ δὴ τέτῳ εἰς μάτην ὅσον ἔπω τεθνηξομένους παρ' ἑαυτοῖς ἔχοιμεν;
 τί δὲ τὰς ἀναπήρους καὶ τὰ σώματα λελωβημένους τῷ λιμῷ κατατρέχουσιν,

5. post ὡς add. ἤδη c VS* HB, δὲ g, η (sic) f, om. a e h i k S. | φωνῶν —
 p. 259, 8. | 6. φασὶν ἀγαθὸς h. | 8. τε τὰ a e h i k S V H, τὰ τε c f g x B. |
 12. post διατριβὴν add. αὐτόν c x prob. H b. | 14. Πρωχείς a, Πρωχείς a (in
 marg.) d h E, Πρωχείς f g, Πρωχείς c i (a sec. m.) x, Βρωχείς k N. | 32. ἔχοιμεν]
 ἔχοιμεν a S S*. | 33. τὰς] τὰς ἀπρίως S S*.

τρέφειν δέον ἄνδρας καὶ νεανίας, καὶ τὸν ἀναγκαῖον πυρὸν τοῖς ἐπὶ φυλακῇ τῆς πόλεως ἐπιτηδεύουσιν ταμιεύεσθαι; τοιούτοις τισὶ λογισμοῖς 10 πείσας τὸ συνέδριον, ψῆφον πρῶτος ἀναστὰς ἐκφέρει, πᾶν τὸ τῇ στρατείᾳ μὴ ἐπιτίθειον εἶτε ἀνδρῶν εἶτε γυναικῶν γένος ἀπολύειν τῆς πόλεως, 5 ὅτι μὴδὲ καταμένουσιν αὐτοῖς καὶ εἰς τὸ ἄχρηστον ἐν τῇ πόλει διατρέβουσιν ἑλπίς ἂν γένοιτο σωτηρίας, πρὸς τῇ λιμῇ διασφαρμομένοις. ταύτῃ 11 δὲ τῶν λοιπῶν ἀπάντων τῇ βουλῇ συγκατατιθεμένων, μικροῦ δεῖν τοὺς πάντας τῶν πολιορκημένων διεσώσατο, ἐν πρώτοις μὲν τὰς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν πόλιν πᾶσαν ἡλικίαν 10 διαδιδράσκουσιν προμηθέμενος, οὐ μόνον τῶν κατὰ τὴν ψῆφον δεδογμένων, τῇ δὲ τούτων προφάσει καὶ μυρίας ἄλλες λειψυθότως γυναικείαν στολὴν ἀμπισχομένους, νύκτωρ τε τῇ ἐκείνῃ φροστίδι τῶν πλῶν ἐξιόντας, καὶ ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων στρατιὰν ὁρμῶντας. ἐνθα τὰς πάντας ὑποδεχόμενος ὁ Εὐσέβιος πατρὸς καὶ ἱατρῶ δίκην κεκακωμένους ἐκ τῆς μακρᾶς πολιορ- 15 κίας διὰ πάσης προνοίας καὶ θεραπείας ἀνεκτᾶτο. τοιούτων ἡ κατὰ Λυο- δίκειαν ἐκκλησία δύο ἐφεξῆς κατὰ διαδοχὴν ἡξιώθη ποιμένων, σὺν θείᾳ προμηθείᾳ μετὰ τὸν δηλωθέντα πόλεμον ἐκ τῆς Ἀλεξανδρίων πόλεως ἐπὶ τὰ τῇδε μετεληλυθότων. οὐ μὲν ἔν ἐσπεδάσθη πλείστα τῷ Ἀνα- 13 τολίῳ συγγράμματα, τσαῦτα δ' εἰς ἡμᾶς ἐλήλυθε, δι' ὧν αὐτῷ κυτ- 20 μαθεῖν δυνατόν ὅμῃ τό τε λόγιον καὶ πολυμαθές, ἐν οἷς μάλιστα τὰ περὶ τῷ πάσχα δόξαντα παρίστησιν, ἀφ' ὧν ἀναγκαῖον ἂν εἰῇ τῶν ἐπὶ τῷ παρόντος μνημονεύσαι.

Ἐκ τῶν περὶ τῷ πάσχα Ἀνατολίῳ κατόνων.

Ἔχει τοίνυν ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τὴν νημερίαν τῷ πρώτῳ μηνός, ἧτις 14 25 „ἀπάσης ἐστὶν ἀρχὴ τῆς ἐννεακαιδεκαετηρίδος, τῇ κατ' Αἰγυπτίας μὲν „Φαμενώθ ἔκτῃ καὶ εἰκάδι, κατὰ δὲ τοὺς Μακεδόνων μῆνας, Ἀύστρου „δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι, ὡς δ' ἂν εἴποιεν Ῥωμαῖοι, πρὸ ἔνδεκα Καλανθῶν „Ἀπριλλίων. εὐρίσκεται δὲ ὁ ἥλιος ἐν τῇ προκειμένῃ Φαμενώθ ἔκτῃ καὶ 15 „εἰκάδι οὐ μόνον ἐπιβάς τῷ πρώτῳ τμήματος, ἀλλ' ἤδη καὶ τετάρτῃν 30 „ἡμέραν ἐν αὐτῷ διαπορευόμενος. τῷτο δὲ τὸ τμήμα πρῶτον δωδεκα- „τημόριον καὶ ἰσημερινόν, καὶ μηνῶν ἀρχὴν, καὶ κεφαλὴν τῷ κύκλῳ, καὶ „ἄφρισιν τῷ τῶν πλανητῶν δρόμῳ καλεῖν εἰώθασιν, τὸ δὲ πρὸ τούτου μηνῶν „ἑσχατον καὶ τμήμα δωδέκατον καὶ τελευταῖον δωδεκατημόριον καὶ τέλος „τῆς τῶν πλανητῶν περιόδου. διὸ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ τιθεμένους τὸν πρῶτον

7. τῇ cfh VH, τῶν ἐν τῇ asgikSS+B. | 21. τούτων asfgikxSS+B, τοιούτων chVH. | 25. τῇ hV+BHB, τὴν bcdfgik, τῆς asSS+H. | 28. Ἀπριλλίων asfgikSS+B, Ἀπριλίων chVH.

- „μῆνα, καὶ τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην τῷ πάσχα κατ' αὐτὴν λαμβάνοντας
 16 „οὐ μικρῶς ἂδ' ὡς ἔτυχεν ἁμαρτάνειν φασί. ἔστι δ' ἢ ἡμέτερος ἔτος
 „ὁ λόγος, Ἰσθαίους δὲ ἐγινώσκετο τοῖς πάλαι καὶ πρὸ Χριστοῦ, ἐφυλάτ-
 „τετο τε πρὸς αὐτῶν μάλιστα. μαθεῖν δ' ἔστιν ἐκ τῶν ὑπὸ Φίλωνος,
 „Ἰωσήφου, Μισαίου λεγομένων, καὶ οὐ μόνων τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐτι 5
 „παλαιότερων, ἀμφοτέρων Ἀγαθοβύλων τῶν ἐπίκλην διδασκάλων, Ἀρι-
 „στοβέλου τῷ πάνν, ὃς ἐν τοῖς ἐβδομήκοντα κατειλεγμένος τοῖς τὰς ἱεράς
 „καὶ θείας Ἑβραίων ἐρμηνεύσασι γραφὰς Πτολεμαίῳ τῷ Φιλαδέλφῳ καὶ
 „τῷ τότε πατρὶ, καὶ βίβλους ἐξηγητικὰς τῷ Μωϋσέως νόμῳ τοῖς αὐτοῖς
 17 „προσεφώνησε βασιλεῦσιν. ἔτοι τὰ ζητούμενα κατὰ τὴν Ἑξοδὸν ἐπιλύοντες 10
 „φασὶ δεῖν τὰ διαβατήρια θύειν ἐπίσης ἅπαντας μετὰ ἰσημερίαν ἑαρινήν,
 „μεσῶντος τῷ πρώτῃ μηνός· τῷτο δὲ εὐρίσκεισθαι, τὸ πρῶτον τμήμα τῷ
 „ἡλιακῷ, ἢ ὡς τινες αὐτῶν ὠνόμασαν, ζωοφόρος κύκλος διεξιόντος ἡλίου.
 „ὁ δὲ Ἀριστοβέλος προσετίθεισιν, ὡς εἴη ἐξ ἀνάγκης τῇ τῶν διαβατηρίων
 „ἐορτῇ, μὴ μόνον τὸν ἥλιον τὸ ἰσημερινὸν διαπορεύεσθαι τμήμα, καὶ 15
 18 „τὴν σελήνην δέ. τῶν γὰρ ἰσημερινῶν τμημάτων ὄντων δύο, τοῦ μὲν
 „ἑαρινῷ, τῷ δὲ μετοπωρινῷ, καὶ διαμετρώντων ἄλληλα, δοθείσης τε τῆς
 „τῶν διαβατηρίων ἡμέρας τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ τῷ μηνός μεθ' ἐσπέραν,
 „ἐστήξειται μὲν ἡ σελήνη τὴν ἐναντίαν καὶ διάμετρον τῷ ἡλίῳ στάσιν,
 „ὥσπερ ἔν ἐξέστιν ἐν ταῖς πανσέληνοις ὁρᾶν, ἔσονται δὲ ὁ μὲν κατὰ τὸ 20
 „ἑαρινὸν ἰσημερινόν, ὁ ἥλιος, τμήμα, ἢ δὲ ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὸ φθινοπω-
 19 „ρινὸν ἰσημερινόν, ἡ σελήνη. οἶδα πλείστα καὶ ἄλλα πρὸς αὐτῶν λεγό-
 „μενα, τῷτο μὲν πιθανὰ, τῷτο δὲ κατὰ τὰς κυριακὰς ἀποδείξεις προϊόντα,
 „δι' ὧν παριστάνειν πειρῶνται, τὴν τῷ πάσχα καὶ τῶν ἀζύμων ἐορτὴν
 „δεῖν πάντως μετ' ἰσημερίαν ἄγεσθαι· παρήμι δὲ τὰς τοιανύτας τῶν 25
 „ἀποδείξεων ὕλας ἀπαιτῶν, ὧν περιήρηται μὲν τὸ ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως
 „νόμῳ κάλυμμα, ἀνακακαλυμμένῳ δὲ τῷ προσώπῳ λοιπὸν ἤδη Χριστὸν
 „καὶ τὰ Χριστοῦ αἰὶ κατοπτρίζεσθαι μαθήματά τε καὶ παθήματα. τῷ
 „δὲ τὸν πρῶτον παρ' Ἑβραίοις μῆνα περὶ ἰσημερίαν εἶναι, παραστατικὰ
 20 „καὶ τὰ ἐν τῷ Ἑνὼχ μαθήματα.“ καὶ ἀριθμητικὰς δὲ καταλέλοιπεν ὁ 30
 „αὐτὸς ἐν ὅλοις δέκα συγγράμμασιν εἰσαγωγὰς, καὶ ἄλλα δειγμάτων τῆς
 21 „περὶ τὰ θεῖα σχολῆς τε αὐτοῦ καὶ πολυπειρίας. τούτῳ πρῶτος ὁ τῆς
 „Παλαιστινίων Καισαρείας ἐπίσκοπος Θεότεκνος χεῖρας εἰς ἐπισκοπὴν ἐπι-
 „τέθεικε, διάδοχον ἑαυτοῦ μετὰ τελευτὴν ποριεῖσθαι τῇ ἰδίᾳ παροικίᾳ

4. μάλιστα. μαθεῖν δ'] μάλιστα τε μαθεῖν cf x. | 5. μόνων] μόνον cf. |
 13. ζωοφόρος κύκλος] ζωοφόρον κύκλον x S. | 19. ἡ om. h V H. | 26. ἀπαιτῶν]
 ἀπ' αὐτῶν a (in marg.) S, ἀπὸ τῶν γη, ἀπὸ τῶν αὐτῶν e. | τῷ] τῷ gh.

προμνώμενος. καὶ δὴ ἐπὶ σμικρόν τινα χρόνον ἄμφω τῆς αὐτῆς πρε-
 σβησαν ἐκκλησίας, ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν τῆς κατὰ Παῦλον συνόδου
 καλῶσης, τὴν Λαοδικέων πόλιν παριὼν πρὸς τῶν ἀδελφῶν αὐτόθι κοι-
 μηθέντος Εὐσεβίου κεκράτηται· καὶ τῷ Ἀνατολίῳ δὲ τὸν βίον μεταλλά- 22
 3 ζαντος τῆς ἐκείσε παροικίας ἕστατος τῶν πρὸ τῷ διωγμῷ καθίσταται
 Στέφανος, λόγων μὲν φιλοσόφων καὶ τῆς ἄλλης παρ' Ἑλλήσι παιδείας
 παρὰ τοῖς πολλοῖς θανατασθεὶς, ἔχ' ὁμοίως γε μὴν περὶ τὴν θείαν πίστιν
 διατεθειμένος, ὡς προῶν ὁ τῷ διωγμῷ καιρὸς ἀπήλεγξεν, εἴρωνα μᾶλλον
 δειλὸν τε καὶ ἄνανδρον, ἤπερ ἀληθῆ φιλόσοφον ἀποδείξας τὸν ἄνδρα.
 10 οὐ μὴν ἐπὶ τῷ γε καταστρέφειν ἤμελλε τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἀνορθῶται 23
 δ' αὐτὰ πρὸς αὐτῷ θεῷ τῷ πάντων σωτῆρος ἀντίκα τῆς αὐτόθι παροι-
 κίας ἐπίσκοπος ἀναδειχθεὶς Θεόδοτος, πράγμασι μὲν αὐτοῖς ἀνῆρ καὶ τὸ
 κύριον ὄνομα καὶ τὸν ἐπίσκοπον ἐπαληθεύσας. ἱατρικῆς μὲν γὰρ σω-
 μάτων ἀπεφύετο τὰ πρῶτα τῆς ἐπιστήμης, ψυχῶν δὲ θεραπευτικῆς οἶος
 15 ἰδὲ ἄλλος ἀνθρώπων ἐτύγχανε, φιλανθρωπίας, γνησιότητος, συμπαθείας,
 σπουδῆς τῆς τῶν παρ' αὐτῷ δεομένων ὠφελείας ἔκινε. πολὺ δὲ ἦν αὐτῷ
 καὶ τὸ περὶ τὰ θεία μαθήματα συνησκημένον. ἔτος μὲν δὴ τοῖστος ἦν.
 ἐν Καισαρείᾳ δὲ τῆς Παλαιστίνης Θεότεκνον σπουδαιότατα τὴν ἐπισκοπὴν 24
 διελθόντα Ἀγάπιος διαδέχεται, ὃν καὶ πολλὰ καμεῖν, γνησιωτάτην τε
 20 πρόνοιαν τῆς τοῦ λαοῦ προστασίας ἴσμεν πεποιημένον, πλουσίᾳ τε χειρὶ
 πάντων μάλιστα πενήτων ἐπιμεμελημένον. κατὰ τοῦτον ἰλλογμώτατον 25
 αὐτῷ τε βίῳ φιλόσοφον ἀληθῆ, πρεσβεῖν τῆς αὐτόθι παροικίας ἤξιω-
 μένον, Πάμφιλον ἔγνωμεν, ὃν ὁποῖός τις ἦν καὶ ὁπόθεν ὀρμώμενος, οὐ
 σμικρὰς αἰ γένοιτο δὴλῶν ὑποθέσεις· ἕκαστα δὲ τῷ κατ' αὐτὸν βίῳ καὶ
 25 ἧς συνεστήσατο διατριβῆς, τίς τε κατὰ τὸν διωγμὸν ἐν διαφόροις ὁμο-
 λογίαις ἀγῶνας αὐτῷ, καὶ ὃν ἐπὶ πᾶσιν ἀνεδήσατο τῷ μαρτυρίᾳ στέφανον,
 ἐν ἰδίᾳ τῇ περὶ αὐτῷ διειλήφμεν ὑποθέσει. ἀλλ' ἔτος μὲν τῶν τῆδε 26
 θανατωτάτος, ἐν δὲ τοῖς μάλιστα καθ' ἡμᾶς σπανιωτάτης γενομένης
 ἴσμεν τῶν μὲν ἐπ' Ἀλεξανδρείας πρεσβυτέρων Πιέριον, Μελέτιον δὲ τῶν
 30 κατὰ Πόντον ἐκκλησιῶν ἐπίσκοπον. ἀλλ' ὁ μὲν ἄκρως ἀκτήμονι βίῳ καὶ 27
 μαθήμασι φιλοσόφους δεδοκίμαστο, ταῖς περὶ τὰ θεία θεωρίαις καὶ ἐξη-
 γήσεσι, καὶ ταῖς ἐπὶ τῷ κοινῷ τῆς ἐκκλησίας διαλέξεσιν ὑπερφωῶς ἐξη-
 σκημένος, ὁ δὲ Μελέτιος (τὸ μέλι τῆς Ἀστικῆς ἐκάλεν αὐτὸν οἱ ἀπὸ

1. προμνώμενος aegikNSI's S^hHB, προνοόμενος bcdfhzV. | 2. Παῦλον cfgikNB, Παῦλν aeHSVHS^a. | 16. τῆς τῶν aghE, τῶν τῆς bcdcfikV^a. | 18. Θεότακτον σπυθ. cefgikzRHb, σπυθ. Θεότ. aHSVH. | 23. ὁπόθεν cf, ὅθεν ae^ahikE.

- παιδείας) τοῦτος ἦν, οἷον ἂν γράψει τις τῶν κατὰ πάντα λόγων ἔνεκα
τελειώτατον· ῥητορικῆς μὲν γε τὴν ἀρετὴν ἂδὲ οἷόν τε θαυμάζειν ἐπαξίως,
ἀλλὰ τὺτο μὲν εἶναι αὐτῷ φαίη ἂν τις τὸ κατὰ φύσιν· τῆς δ' ἄλλης
28 πολυπειρίας τε καὶ πολυμαθείας τίς ἂν τὴν ἀρετὴν ὑπερβάλοιτο; ὅτι δὴ
ἐπὶ πάσαις λογικαῖς ἐπιστήμας τὸν τεχνικώτατον καὶ λογιώτατον καὶ 5
μόνον πείραν αὐτοῦ λαβὼν ἂν εἴπες. ἐφάμιλλα δὲ αὐτῷ καὶ τὰ τῆς
ἀρετῆς παρῇν τῷ βίῳ. τῦτον κατὰ τὸν τῷ διωγμῷ καιρὸν τοῖς κατὰ Πα-
λαιστίνην κλίμασι διαδιδράσκοντα ἐφ' ὅλοις ἔτεσιν ἐπτά κατενοήσαμεν.
29 τῆς δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας μετὰ τὸν σμικρῷ πρόσθεν δεδηλωμένον
ἐπίσκοπον Ὑμέναιον Ζάμβδας τὴν λειτουργίαν παραλαμβάνει. μετ' οὐ 10
πολὺ δὲ τότε κεκοιμημένῳ Ἑρμῶν ὕστατος τῶν μέχρι τῷ καθ' ἡμᾶς
διωγμῷ τὸν εἰσέτι νῦν ἐκεῖσε πεφυλαγμένον ἀποστολικὸν διαδέχεται θρό-
30 νον. καὶ ἐπ' Ἀλεξανδρείας δὲ Μάξιμον ὀντωκαίδεκα ἔτεσι μετὰ τὴν Διο-
νυσίου τελευτὴν ἐπισκοπεύσαντα Θεωνᾶς διαδέχεται· καθ' ὃν ἐπὶ τῆς
Ἀλεξανδρείας ἐπὶ ταῦτόν τῳ Πιερῷ πρεσβυτερίῳ ἡζιωμένος Ἀχιλλᾶς ἐγνωρί- 15
ζετο, τῆς ἱερᾶς πίστεως τὸ διδασκαλεῖον ἐγκεχειρισμένος, ἕδενος ἤττον
σπανιώτατον φιλοσοφίας ἔργον καὶ πολιτείας εὐαγγελικῆς τρόπον γήσιον
31 ἐπιδεδειγμένος. μετὰ δὲ Θεωνᾶν ἑννεακαίδεκα ἔτεσιν ἐξυπηρετησάμενον
διαδέχεται τὴν ἐπισκοπὴν τῶν ἐπ' Ἀλεξανδρείας Πέτρος, ἐν τοῖς μάλιστα
καὶ αὐτὸς διαπρέψας ἐφ' ὅλοις δυοκαίδεκα ἑνιαυτοῖς, ὧν πρὸ τῷ διωγμῷ 20
τρισὶν ἕδ' ὅλοις ἔτεσιν ἡγησάμενος τῆς ἐκκλησίας, τὸν λοιπὸν τῷ βίῳ
χρόνον εὐνονωτέρα τῇ συντασκήσει ἑαυτόν τε ἤγε, καὶ τῆς κοινῆς τῶν
ἐκκλησιῶν ὠφελείας ἐκ ἀφανῶς ἐπεμέλετο. ταύτῃ δ' ὅν ἐνάτῳ ἔτει τῷ
διωγμῷ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς τῷ τῷ μαρτυρίῳ κατεκοσμήθη στεφάνῳ.
32 Ἐν τέτοις τὴν τῶν διαδοχῶν περιγράφαντες ὑπόθεσιν, ἀπὸ τῆς τῷ 25
σωτήρος ἡμῶν γενέσεως ἐπὶ τὴν τῶν προσευκτηρίων καθάρσεων εἰς ἔτη
συντείνεσαν πέντε καὶ τριακόσια, φέρε ἐξῆς τὸς καθ' ἡμᾶς τῶν ὑπὲρ
εὐσθείας ἀνδρισμένων ἀγῶνας, ὅσοι τε καὶ πηλικοί γεγόνασι, καὶ τοῖς
μεθ' ἡμᾶς εἰδέναι διὰ γραφῆς καταλείψωμεν.

Τέλος τῷ ἐβδόμῳ λόγῳ.

30

4. πολυμαθείας *bcd fgh i' HB*, πολυμαθίας *ikx*, φιλομαθείας *a NSS*, φιλο-
μαθίας *e*. | 6. ἂν εἴπες *cd fgh i k' VH*, ἂν εἴπεν *b*, εἴπεν ἂν *a S*, εἴποις ἂν *ns NS*,
εἴπαις ἂν *e*. | 10. Ζάμβδας *ach E*, Ζάβδας vel Ζαβδᾶς *efg RN*, Ζαβαδᾶς *ik*.
Zonarae codd. variant inter Ζάμβδας et Ζάμβδας (*Ann. XII, 51. p. 613 Pind.*). |
16. διδασκαλεῖον *a e g h i* (*a sec. m.*) *E*, διδασκάλιον *bcd f i k x*. | 23. ἐπεμέλειτο *gh*. |
ἐνάτῳ] ἐνάτῳ *fg*. | 25. διαδοχῶν] διαδόχων *volgo*. | 26. ἐπὶ] ἔως ἐπὶ *cf*.

Ε Τ Σ Ε Β Ι Ο Τ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας

Λόγος ἑ.

5

PROOEMIUM.

Τὴν τῶν ἀποστόλων διαδοχὴν ἐν ὅλοις ἐπὶ περιγράψαντες βιβλίοις, ἐν ὁγδόῳ τέτῳ συγγράμματι τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς, οὐ τῆς τυχερῆς ἁξία ὄντα γραφῆς, ἐν τι τῶν ἀναγκαιοτάτων ἡγούμεθα δεῖν εἰς γινώσκιν καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς παραδόναι, καὶ ἀρξεται γέ ὁ λόγος ἐντεῦθεν ἡμῖν.

10

C A P. 1.

Περὶ τῶν πρὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς διωγμοῦ.
(Nic. H. E. VII, 2.)

Ὅσος μὲν καὶ ὁποίας πρὸ τῆ καθ' ἡμᾶς διωγμῷ δόξης ὁμῶ καὶ 1
παρρησίας ὁ διὰ Χριστῷ τῷ βίῳ κατηγγελμένος τῆς εἰς τὸν τῶν ὅλων
15 θεὸν εὐσεβείας λόγος παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, Ἑλλήσι τε καὶ βαρβάροις,
ἤξιωτο, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς ἐπαξίως διηγήσασθαι. τεκμήρια δ' αὖ γέ- 2
ροίτο τῶν κρατέων αἱ περὶ τὰς ἡμετέρας δεξιώσεις, οἷς καὶ τὰς τῶν
ἐθνῶν ἐνεχείριζον ἡγεμονίας, τῆς περὶ τὸ θύειν ἀγωνίας κατὰ πολλὴν, ἢ
ἀπίστων περὶ τὸ δόγμα, φιλίαν αὐτοὺς ἀπαλλάττοντες. εἰ δὲ περὶ τῶν 3
20 κατὰ τὰς βασιλικὰς λέγειν οἶκος, καὶ τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἀρχόντων; οἱ τοῖς
οἰκείοις εἰς πρόσωπον ἐπὶ τῷ θεῷ παρρησιαζομένοις λόγῳ τε καὶ βίῳ
συνεχώρουν, γαμεταῖς καὶ παισὶ καὶ οἰκέταις, μονοφυγί καὶ ἐγκαυχᾶσθαι
ἐπὶ τῇ παρρησίᾳ τῆς πίστεως ἐπιτρέποντες' ἕς ἐξόχως καὶ μᾶλλον τῶν
συνθεραπεόντων ἀποδεκτὰς ἡγντο. οἷος ἐκεῖνος ἦν Δωρόθειος, πάντων 4
25 αὐτοῖς ἐνύστατος καὶ πιστότατος, καὶ τέτων ἔνεκα διαφερόντως παρὰ
τὸς ἐν ἀρχαῖς καὶ ἡγεμονίαις αὐτοῖς τιμιωτάταις ἐντιμότητος, ὃ τε σὺν

8. ἐν τι τῶν ἀναγκ. om. aegS. | 9. ἐντεῦθεν ἡμῖν cfikx, ἡμῖν ἐντ. volgo. |
25. ἐνύστατος cf, ἐνν. τε volgo. | 26. αὐτοῖς bedfgikx VHB, om. aehS. |
τιμιωτάταις bedikx VHB. τιμιώτατος fg, om. aehS.

αὐτῶν περιβόητος Γοργόσιος, καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς ὁμοίως τέτοις ἡζήσαντο
 5 διὰ τὸν τῷ θεῷ λόγον τιμῆς. οἷας τε καὶ τὴς καθ' ἐκάστην ἐκκλησίαν
 ἄρχοντας παρὰ πᾶσιν ἐπιτρόποις καὶ ἡγεμόσιν ἀποδοχῆς ἢ ὄραν ἀξι-
 μένους! πῶς δ' αἶν τις διαγράψει τὰς μυριάδας ἐκείνας ἐπισυναγωγὰς
 καὶ τὰ πλήθη τῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν ἀθροισμάτων, τὰς τε ἐπισήμους 5
 ἐν τοῖς προσεκτετατοῖς σινδρομάς, ὧν δὴ ἔνεκα μεδαμῶς ἐτι τοῖς πα-
 λαιοῖς οἰκοδομήμασιν ἀρκύμενοι εὐρείας εἰς πλάτος ἀνὰ πάσας τὰς πόλεις
 6 ἐκ θεμιλίων ἀνίσταν ἐκκλησίας. ταῦτα δὲ τοῖς χρόνοις προϊόντα, ὁση-
 μέραι τε εἰς αὐξήσιν καὶ μέγεθος ἐπιδιδόντα ἡδὲ ἀνείργει φθόνος, ἡδὲ
 τις δαίμων ποτηρὸς οἷός τε ἦν βασκαίνειν ἡδ' ἀνθρώπων ἐπιβελίς κω- 10
 λύνειν, ἐς ὅσον ἡ θεία καὶ ἡράσιος χεὶρ ἐσκεπέ τε καὶ ἐφύρει οἷα δὴ
 7 ἄξιον ὄντα τὸν ἐαυτῆς λαόν· ὥς δὲ ἐκ τῆς ἐπὶ πλέον ἐλευθερίας ἐπὶ
 χαννότητι καὶ νοθρίας τὰ καθ' ἡμᾶς μετῆλλάττετο, ἄλλων ἄλλοις
 διαφθοραμένων καὶ διαλοιδορημένων, καὶ μονοφυλὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐαυτοῖς
 προσπολεμένων ὅπλοις, εἰ ἔτω τόχοι, καὶ δόρασι τοῖς διὰ λόγων, ἀρ- 15
 χόντων τε ἄρχεσι προσρηγνύντων, καὶ λαῶν ἐπὶ λαὸς καταστασιαζόντων,
 τῆς τε ὑποκρίσεως ἀφάτου καὶ τῆς εἰρωνείας ἐπὶ πλείστον ὅσον κακίας
 προΐσης, ἡ μὲν δὴ θεία κρίσις, οἷα φίλον αὐτῇ, πεφεισμένως, τῶν ἀθροι-
 σμάτων ἐτι συγκροταμένων, ἡρῆμα καὶ μετρίως τὴν αὐτῆς ἐπισκοπὴν ἀνε-
 8 κίνει, ἐκ τῶν ἐν στρατείαις ἀδελφῶν καταρχομένη τῷ διωγμῷ. ὥς δ' ἀνε- 20
 παυσθίτως ἔχοντες ὡς ὅπως εὐμενὲς καὶ ἴλεω καταστήσεσθαι τὸ θεῖον
 παρθυμύμεθα, οἷα δὲ τινες ἄθροισμα ἀφρόντιστα καὶ ἀνεπίσκοπα τὰ καθ'
 ἡμᾶς ἡγούμενοι ἄλλας ἐπ' ἄλλαις προσετίθεμεν κακίας, οἱ τε δοκοῦντες
 ἡμῶν ποιμένες τὸν τῆς θεοσεβείας θεσμὸν παρωσάμενοι ταῖς πρὸς ἀλλή-
 λους ἀνεφλέγοντο φιλονεικίαις, αὐτὰ δὴ ταῦτα μόνα, τὰς ἔρεις καὶ τὰς 25
 ἀπειλὰς τὸν τε ζῆλον καὶ τὸ πρὸς ἀλλήλους ἔχθος τε καὶ μῖσος ἐπ' ἀν-
 ἔχοντες, οἷα τε τιραννίδος τὰς φιλαρχίας ἐκθύμως διεκδικῶντες, τότε δὲ,
 τότε κατὰ τὴν θάλασσαν τῷ Ἱερεμίᾳ φωνῇ „ἐγνόφωσεν ἐν ὀργῇ αὐτῷ
 Κύριος τὴν θυγατέρα Σιών, καὶ κατέῤῥιψεν ἐξ ἑραῶν εἰς γῆν δόξασμα
 Ἰσραὴλ, ἃς ἐμνήσθη τε ὑποποδίσ ποδῶν αὐτῷ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ· ἀλλὰ 30
 καὶ κατεπόντισε Κύριος πάντα τὰ ὥραϊα Ἰσραὴλ, καὶ καθεῖλε πάντας
 9 τὰς φραγάς αὐτοῦ,“ κατὰ τε τὰ ἐν ψαλμοῖς προθεσπισθέντα „κατέ-
 στρεψε τὴν διαθήκην τῷ δόλῳ αὐτοῦ, καὶ ἐβεβήλωσεν εἰς γῆν διὰ τῆς τῶν

3. post ἀποδοχῆς add. καὶ θεραπείας καὶ δεξιῶσεως ἐν τῇς τυχούσῃ α ε E,
 om. codd. vulgati. | 4. συναγωγὰς h. | 25. ἔρεις cf x, ἔριδας vulgo. | 27. τε post
 οἷα om. h. | 28. Ἱερεμίᾳ — Thren. 2, 1, 2. | 32. ἐν ψαλμοῖς — Ps. 88 (89), 40 seqq.

ἐκκλησιῶν καθαιρέσεως τὸ ἀγίασμα αὐτῷ, καὶ καθεῖλε πάντας τὰς γρα-
 γμὰς αὐτῷ, ἔθετο τὰ ὀχυρώματα αὐτῷ δειλίαν· διήρπασάν τε τὰ πλήθη
 τῷ λαῷ πάντες οἱ διοδεύοντες ὁδόν, καὶ δὴ ἐπὶ τέτοις ὄνειδος ἐγενήθη
 τοῖς γείτοσιν αὐτῷ. ὕψωσε γὰρ τὴν διξιάν των ἐχθρῶν αὐτῷ, καὶ ἀπέ-
 5 στρεψε τὴν βοήθειαν τῆς ῥομφαίας αὐτῷ, καὶ ἐκ ἀντιλάβετο αὐτῷ ἐν
 τῷ πολέμῳ· ἀλλὰ καὶ κατέλυσεν ἀπὸ καθαρισμῷ αὐτὸν, καὶ τὸν θρόνον
 αὐτῷ εἰς τὴν γῆν κατήρραξεν· ἐσμίκρυνε τε τὰς ἡμέρας τῷ χρόνῳ αὐτῷ,
 καὶ ἐπὶ πᾶσι κατέχευεν αὐτῷ αἰσχύνην.

CAP. 2.

10

Περὶ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν καθαιρέσεως.

(Nic. H. E. VII, 5.)

Συντετέλειται δὴτα καθ' ἡμᾶς πάντα, ὁπηνίκα τῶν μὲν προσευκτη- 1
 ρίων τὰς οἰκὰς ἐξ ὕψους εἰς ἔδαφος αὐτοῖς θεμελίους καταρρίπτουμένους,
 τὰς δὲ ἐνθέους καὶ ἱερὰς γραφὰς κατὰ μέσας ἀγορὰς περὶ παραδιδόμενας
 15 αὐτοῖς ἐπείδομεν ὀφθαλμοῖς, τὰς τε τῶν ἐκκλησιῶν ποιμένας αἰσχυρῶς
 ὥδε κἀκεῖσε κρυπταζομένους, τὰς δὲ ἀσχημόνως ἀλισκομένους, καὶ πρὸς τῶν
 ἐχθρῶν καταπαιζομένους, ὅτε καὶ κατ' ἄλλον προφητικὸν λόγον „ἐξεχύθη
 ἐξεδένωσις ἐπ' ἄρχοντας, καὶ ἐπλάσθηεν αὐτὰς ἐν ἀβύτῳ καὶ ἐκ ὁδοῦ.“
 ἀλλὰ τῶτων μὲν ἔχ ἡμίτερον διαγράφειν τὰς ἐπὶ τέλει σκυνθρωπάς συμ- 2
 20 φορὰς, ἐπεὶ καὶ τὰς πρόσθεν τῷ διωγμῷ διαστάσεις τε αὐτῶν εἰς ἀλλή-
 λους καὶ ἀτοπίας ἔχ ἡμῖν οἰκίον μνήμην παραδίδοναι. διὸ καὶ πλέον ἐδὲν
 ἱστορεῖσθαι περὶ αὐτῶν διέγνωμεν, ἢ δι' ὧν ἂν τὴν θείαν δικαιοσύμην
 κρίσιν. ἔκυν ἐδὲ τῶν πρὸς τῷ διωγμῷ πεπειραμένων, ἢ τῶν εἰς ἅπαν τῆς 3
 σωτηρίας γενναυαγκότων, αὐτῇ τε γνώμῃ τοῖς τῷ κλύδωνος ἐναποῤῥιφέν-
 25 των βυθοῖς, μνήμην ποιήσασθαι προήχθημεν, μόνα δὲ ἐκεῖνα τῇ καθόλε
 προσθήσομεν ἱστορίᾳ, ἃ πρῶτοις μὲν ἡμῖν αὐτοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς
 μεθ' ἡμᾶς γένοιτ' ἂν πρὸς ὠφελείας. ἴωμεν ἔν ἐπευῖθεν ἥδε, τὰς ἱερὰς
 ἀγῶνας τῶν τῷ θεῷ λόγῳ μαρτύρων ἐν ἐπιτομῇ διαγράφοντες. ἔτος τὲτο 4
 ἦν ἐννεακαίδεκατον τῆς Διοκλητιανῷ βασιλείας, Δύστρος μὲν, (λέγοιτο
 30 δ' ἂν ἔτος Μάρτιος κατὰ Ῥωμαίους), ἐν ᾧ τῆς τῷ σωτηρίῳ πάθους ἑορτῆς

3. διοδεύοντες] διαπορευόμενοι h. | 4. ἐχθρῶν] θλιβόντων h. | 6. αὐτὸν
 cgh i NVH, αὐτῷ aefi (in marg.) kSB. | 12. δὴτα cgh ik VHB, δὴ τὰ aefS. |
 πάντα cf x, ἅπαντα volgo. | 13. καταρριπτουμένους C, καταρριπτομένους S Reading.
 (in Corrīg.) H. cf. p. 267, 18. | 15. post ποιμένας add. ἔς μιν nH. | 17. λόγον
 om. H. — Locus est Ps. 106 (107), 40. | 18. post ἄρχοντας add. αὐτῶν aeSV. |
 19. τὰς ἐπὶ τέλει om. h. | 22. αὐτῶν] αὐτὸν H. | διέγνωμεν cffgikB, ἔγνωμεν
 aeHSVH. | 28. ἔτος εὔτο κτλ. — cf. Eus. de Mart. Palest. Prael.

ἐπιλαυνύσῃς ἤπλωτο πανταχόσε βασιλικά γράμματα, τὰς μὲν ἐκκλησίας εἰς ἰδικῆς φέρειν, τὰς δὲ γραφὰς ἄφανεῖς πρὸ γενέσθαι προστάττοντα, καὶ τὴν μὲν τιμῇς ἐπιλημμένους ἀτίμους, τὴν δὲ ἐν οἰκεταῖς, εἰ ἐπιμέ-
 5 καὶ ἡ μὲν πρώτη καθ' ἡμῶν γραφὴ τοιαύτη τις ἦν· μετ' οὐ πολὺ δὲ 5
 ἐτέρων ἐπιφοιτησάντων γραμμάτων προσετέτακτο, τὴν τῶν ἐκκλησιῶν
 προέδρου πάντας τὴν κατὰ πάντα τόπον πρῶτα μὲν δεσμοῖς παραδίδοσθαι,
 εἰθ' ὕστερον πάσῃ μηχανῇ θύειν ἐξαναγκάζεσθαι.

CAP. 3.

Περὶ τοῦ τρόπου τῶν κατὰ τὸν διωγμὸν ἡγωνισμένων.

10

(Nic. II. E. VII, 4.)

- 1 Τότε δὴ ὅν, τότε πλεῖστοι μὲν ὅσοι τῶν ἐκκλησιῶν ἀρχοντες, δει-
 ναῖς αἰκίαις προθύμως ἐπαθλήσαντες, μεγάλων ἀγώνων ἱστορίας ἐπεδεί-
 ξαντο, μυριοὶ δ' ἄλλοι τῇ ψυχῇ ὑπὸ δειλίας προσαρκίσαντες προχείρως
 ἔτω· ἀπὸ πρώτης ἐξησθένησαν προσβολῆς, τῶν δὲ λοιπῶν ἕκαστος εἶδη 15
 διάφορα βασάνων ἐνέλλαττεν, ὁ μὲν μάλιστα αἰκιζόμενος τὸ σῶμα, ὁ
 δὲ στρεβλώσεισι καὶ ξεμοῖς ἀνυπομονήτοις τιμωρόμενος, ἐφ' οἷς ἤδη τινὲς
 2 ἔκ αἰσίων ἀπινέγκαντο τῷ βίῃ τέλος. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἄλλως τὸν
 ἀγῶνα διεξέειπον· ὁ μὲν γάρ τις ἐτέρων βίῃ συνωθέντων καὶ ταῖς παμ-
 μάρτοις καὶ ἀνίχνις προσαγόντων θυσίαις ὡς τεθνηκὼς ἀπηλλάττετο, 20
 καὶ εἰ μὴ τεθνηκὼς ἦν, ὁ δὲ μὴδ' ὅλως προσπελάσας, μηδέ τινας ἐναγῶς
 ἐφαψάμενος, εἰρηκότων δ' ἐτέρων ὅτι τεθνηκοί, σιωπῇ φέρων τὴν συκο-
 φαντίαν ἀπέει, ἄλλος ἡμίθανῆς αἰρόμενος ὥσπερ ἤδη νεκρὸς ἐρρήπτετο.
 3 καὶ τις αὖ πάλιν ἐπ' ἐδάφους κείμενος μακρὰν ἐσύριτο τοῖς ποδοῖν, ἐν
 τεθνηκόσιν αὐτοῖς λελογισμένος· ὁ δὲ τις ἐβόα, καὶ μεγάλη διεμαρτύρετο 25
 φωνῇ τῆς θυσίας τὴν ἀρεθίσιν· καὶ ἄλλος Χριστιανὸς εἶναι ἐκεκράγει,
 τῇ τῷ σωτηρίᾳ προσρήματος ὁμολογίᾳ λαμπρυνόμενος· ἕτερος τὸ μὴ τεθυ-
 4 κέναι μῆτε θύσειν ποτὲ διετείετο. ὅμως δ' ὅν καὶ οἶδε πολυχειρία τῆς
 ἐπὶ αὐτοῖς τεταγμένης στρατιωτικῆς παρατάξεως κατὰ στόματος παιόμενοι
 καὶ κατυσιγαζόμενοι, κατὰ τε προσώπα καὶ παρειῶν τυπτόμενοι μετὰ 30
 βίας ἐξωθύντο. ὥτως ἐξ ἅπαντος οἱ τῆς θεοσιβείας ἐχθροὶ τὸ δοκεῖν
 ἡνυκνέαι περὶ πολλῷ ἐτίθετο. ἀλλ' οὐ καὶ κατὰ τῶν ἁγίων αὐτοῖς μαρ-

1. ἐπιλαυνύσῃς *bedfikx*, ἐπελαυνύσῃς *volgo*. | 4. τῇ *ceikB*, ἐν τῇ
aHSVHS, cf. Eus. de Mart. Palest. Praef. | προσαγορεύοντα] *προσαγ. ik.* |
 12. τότε δὴ κατὰ. — cf. Eus. de Mart. Palest. c. 1. | 21. καὶ εἰ μὴ τεθ. ἦν
 om. h. | μηδ' *volgo*.

τύρων ταῦτα πρὸχώρει, ὧν εἰς ἀκριβῆ διήγησιν τίς ἂν ἡμῖν ἐξαρκέσειε λόγος;

C A P. 4.

Περὶ τῶν ἀσιδήμων τοῦ θεοῦ μαρτύρων, ὡς πάντα τόπον ἔπλησαν τῆς ἱαυτῶν
5 μῆμης, ποικίλους τοὺς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀναδραμάμενοι σιγάνους.

(Nic. H. E. VII, 5.)

Μυρίαι μὲν γὰρ ἰστορήσαι ἂν τις θαυμαστὴν ὑπὲρ εὐσεβείας τῷ 1
θεῷ τῶν ὅλων ἐνδεδειγμένους προθυμίαν, ἐκ ἐξόταπερ μόνον ὁ κατὰ πάν-
των ἀνεκινήθη διωγμὸς, πολὺ πρότερον δὲ, καθ' ὃν ἔτι τὰ τῆς εἰρήνης
10 συνεκροτεῖτο. ἄρτι γὰρ ἄρτι πρῶτον ὥσπερ ἀπὸ κάρου βαθέος ὑποκινε- 2
μέναι τῷ τῇν ἐξουσίαν εἰληφότος, κρύβδην τε ἔτι καὶ ἀφανῶς μετὰ τὸν
ἀπὸ Δεκίου καὶ Οὐαλεριανῆ μεταξὺ χρόνον ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιχειρῶντος,
ἐκ ἀθρόως τε τῷ καθ' ἡμῶν ἐπαποδουμένῃ πολέμῳ, ἀλλ' ἔτι τῶν κατὰ
τὰ στρατόπεδα μόνων ἀποπειρωμένων — ταύτῃ γὰρ καὶ τὰς λοιπὰς ἰλῶναι
15 ῥαδίως ᾤετο, εἰ πρότερον ἐκείνων καταγωνισάμενος περιγένοιτο —, πλεί-
στας παρῆν τῶν ἐν στρατείαις ὁρᾶν ἀσμενέστατα τὸν ἰδιωτικὸν προασπα-
ζομένους βίον, ὡς ἂν μὴ ἔξαργοι γένοιτο τῆς περὶ τὸν τῶν ὅλων δημιου-
ργὸν εὐσεβείας. ὡς γὰρ ὁ στρατοπεδάρχης, ὅστις ποτὲ ἦν ἐκεῖνος, ἄρτι 3
πρῶτον ἐντεχίρει τῷ κατὰ τῶν στρατευμάτων διωγμῷ, φυλοκρινῶν καὶ
20 διακαθαίρων τὰς ἐν τοῖς στρατοπέδοις ἀναφερομένους, αἵρεσίν τε διδὼς,
ἢ πειθαρχέειν ἢ μετῇν αὐτοῖς ἀπολαύειν τιμῆς, ἢ τὐναντίον στίρεσθαι
ταύτης, εἰ ἀντιτάττοντο τῷ προστάγματι, πλείστοι ὅσοι τῆς Χριστοῦ
βασιλείας στρατιῶται τὴν εἰς αὐτὸν ὁμολογίαν, μὴ μελλήσαντες, τῆς
δοκύσης δόξης καὶ εὐπραγίας ἣς εἶχον ἀναμφιλόγως πρὸς τὴν ἡδὴ 4
25 σπανίως τέτων εἰς πε καὶ δεύτερος οὐ μόνον τῆς ἀξίας τὴν ἀποβολὴν,
ἀλλὰ καὶ θάνατον τῆς εὐσεβείας ἐνστάσεως ἀντικατηλλάττοντο, μετρίως
πως ἡδὴ τότε τῷ τῇν ἐπιβολὴν ἐνεργῶντος καὶ μέχρις αἵματος ἐπ' ἐνίων
φθάνειν ἐπιτολμῶντος, τῷ πλήθους, ὡς εἴκοι, τῶν πιστῶν διδιδυμέναι τε
αὐτὸν ἔτι καὶ ἀποκναίοντος ἐπὶ τὸν κατὰ πάντων ἀθρόως ἐφορμῆσαι
30 πόλεμον. ὡς δὲ καὶ γυνώτερον ἐπαπεδύετο, ἐδ' ἔστι λόγῳ δυνατὸν ἀφ- 5
γῆσασθαι, ὅσους καὶ ὁποίους τῷ θεῷ μάρτυρας ὀφθαλμοῖς παρῆν ὁρᾶν τοῖς
ἀνὰ πάσας τὰς τε πόλεις καὶ τὰς χώρας οἰκᾶσιν.

11. post τῷ add. ταύτην b c d f V H, om. a e g h i k S B. | 16. παρῆν] τε παρῆν c f x. | 18. post ἐκεῖνος add. ἐτόριος ὄνομα αὐτῷ g. | 19. φυλοκρινῶν] φιλοκρινῶν n x. | 31. θεῷ c f i k, Χριστῷ a e h N E.

C A P. 5.

Περὶ τῶν κατὰ Νικομηθείαν.

(Nic. H. E. VII, 5.)

Αὐτίκα γὺν τῶν ἐκ ἀσήμεων τις, ἀλλὰ καὶ ἄγαν κατὰ τὰς ἐν τῷ
 βίῳ νενομισμένας ὑπεροχὰς ἐιδοξοτάτων, ἅμα τῷ τὴν κατὰ τῶν ἐκκλη- 5
 σιῶν ἐν τῇ Νικομηθείᾳ προτεθῆναι γραφὴν, ζήλω τῷ κατὰ θεὸν ὑπο-
 κινήθεις, διαπύρρῳ τε ἐφορμήσας τῇ πίστει, ἐν προσηνεὶ καὶ δημοσίῳ
 κειμένῳ ὡς ἀνυσίαν καὶ ἀσεβεστάτην ἀνελὼν σπαράττει, θνεῖν ἐπιπαρόν-
 των κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν βασιλέων, τῷ τε πρεσβυτάτῳ τῶν ἄλλων, καὶ
 τῷ τὸν τέταρτον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπικρατῶντος βαθμόν. ἀλλ' ἔτος 10
 μὲν τῶν τηλικάδε πρῶτος τῦτον διαπρέψας τὸν τρόπον, ἅμα τε τοιαῦτα,
 οἷα καὶ εἰκὸς ἦν, ὑπομείνας ὡς ἐν ἐπὶ τοιούτῳ τολμήματι, τὸ ἄλυπον καὶ
 ἀτάραχον εἰς αὐτὴν τελευταίαν διетήρησεν ἀναπροῆν.

C A P. 6.

Περὶ τῶν κατὰ τοὺς βασιλικούς οἶκους.

15

(Nic. H. E. VII, 5.)

- 1 Πάντων δὲ, ὅσοι τῶν πώποτε ἀνυμνῶνται θαυμάσιοι καὶ ἐπ' ἀν-
 δρεία βεβοημένοι, εἴτε παρ' Ἑλλήσιν εἴτε παρὰ βαρβάρους, θεῖος ἦνεγκεν
 ὁ καιρὸς καὶ διαπρεπεῖς μάρτυρας τὺς ἀμφὶ τὸν Λωρόθειον βασιλικὴς
 παιδας, οἱ καὶ τῆς ἀνωτάτω παρὰ τοῖς δεσπόταις ἡξιωμένοι τιμῆς, γνη- 20
 σίων τε αὐτοῖς διαθίσει τέκνων οὐ λειπόμενοι, μίζονα πλῆτον ὡς ἀλη-
 θῶς ἡγῆται τῆς τῷ βίῳ δόξης καὶ τρυφῆς τὺς ὑπὲρ εὐσεβείας ὀνειδισμῶς
 τε καὶ πόνης, καὶ τὺς κεκαινωργημένους ἐπ' αὐτοῖς πολυτρόπως θανάτους,
 ὧν ἐνός τινος οἷον κέχρηται μνησθέντες τῷ τοῦ βίου τέλει, σκοπεῖν ἐξ
 αὐτοῦ καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις συμβεβηκότα τοῖς ἐντυγχάνουσι καταλείβομεν. 25
- 2 ἦγετό τις εἰς μέσον κατὰ τὴν προειρημένην πόλιν ἐφ' ὧν δεδηλώκαμεν
 ἀρχόντων. θύειν δὲ οὖν προσταχθεὶς, ὡς ἐνίστατο, γυμνὸς μετάρσιος
 ἀρθῆναι κελεύεται, μάστιγι τε τὸ πᾶν σῶμα καταξαινεσθαι, εἰσότῃ ἤττη- 30
- 3 θεὸς κἂν ἄκων τὸ προσταττόμενον ποιήσειεν. ὡς δὲ καὶ ταῦτα πάσχω
 ἀδιάτρεπτος ἦν, ὅξος λοιπὸν ἤδη τῶν ὀστέων ὑποφαινομένων αὐτῷ σὺν 30
 καὶ ἄλατι φέραντες κατὰ τῶν διασαπέντων τῷ σώματος μερῶν ἐνέχον·
 ὡς δὲ καὶ ταύτας ἐπάτει τὰς ἀλγηδόνας, ἐσχάρα τῶν τευθεῖν καὶ πῦρ εἰς
 μέσον εἵλκετο, καὶ κρεῶν ἐδωδύμων δίκην τὰ λείψανα αὐτῷ τῷ σώματος

7. δημοσίῳ cf ik, δημοσίᾳ aeghE. | 20. τιμῆς post ἡξιωμένοι ponunt
 c f g i k B, post ἀνωτάτω ah S V H, post δεσπόταις e. | 26. διδῆλωκα h. | 29. πάσχω
 om. h.

ὑπὸ τῷ πυρὸς ἐκ εἰς ἀθρῶν, ὡς ἂν μὴ συντόμως ἀπαλλαγείη, κατα-
 βραχὺ δὲ ἀνελίσκετο, οὐ πρότερον ἀνείναι τῶν ἐπιτιθέετων αὐτὸν τῇ
 πυρῇ συγχωρημένων, πρὶν ἂν καὶ μετὰ τὸσαῦτα τοῖς προστασσομένοις
 ἐπινεύσειεν. ὁ δ' ἀπρὶξ ἐχόμενος τῆς προθέσεως νικηφόρος ἐν αὐταῖς 4
 5 παρέδωκε τὴν ψυχὴν ταῖς βασάνοις. τοιοῦτον τῶν βασιλικῶν ἐνὸς τὸ
 μαρτύριον παίδων ἄξιον ὡς ὄντως καὶ τῆς προσηγορίας· Πίτρος γὰρ
 ἐκαλεῖτο. οὐ χεῖρονα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὰς λοιπὰς ὄντα, λόγῳ φειδόμενοι 5
 συμμετρίας, παραλείψομεν, τοσῶτον ἱστορήσαντες, ὥς ὁ γε Λωρόθεος καὶ
 ὁ Γοργόνιος, ἐτέροις ἅμα πλείοσι τῆς βασιλικῆς οἰκετίας, μετὰ τὰς πολυ-
 10 τρόπως ἀγῶνας βρόχῳ τὴν ζωὴν μεταλλάξαντες, τῆς ἐνθὺς νίκης ἀπη-
 νήκατο βραβεῖα. ἐν τούτῳ τῆς κατὰ Νικομήδειαν ἐκκλησίας ὁ τηρι- 6
 καῦτα προσετῶς Ἀνθιμος διὰ τὴν εἰς Χριστὸν μαρτυρίαν τὴν κεφαλὴν
 ἀποτέμενται· τούτῳ δὲ πλῆθος ἀθροῦν μαρτύρων προστίθεται, οὐκ οἷδ'
 ὅπως ἐν τοῖς κατὰ τὴν Νικομήδειαν βασιλείαις πυρκαϊῶς ἐν αὐταῖς δὴ
 15 ταῖς ἡμέραις ἀφθείσης, ἣν καθ' ὑπόνοιαν ψευδῇ πρὸς τῶν ἡμετέρων ἐπι-
 χειρηθῇται λόγῳ διαδοθέντος, παγγενῇ σωρηδὸν βασιλικῷ νεύματι τῶν
 τῇδε Θεοσεβῶν οἱ μὲν ξίφει κατεσφάττοντο, οἱ δὲ διὰ πυρὸς ἐτελείοντο.
 ὁ τε λόγος ἔχει, προθυμίᾳ τινὶ ἀρρήτῳ ἄνδρας ἅμα γυναιξὶν ἐπὶ τὴν
 πυρὰν καθάλλεσθαι· δῆσαντες δὲ οἱ δῆμοι ἄλλο τι πλῆθος ἐπὶ σκάφαις
 20 τοῖς θαλαττίοις ἐναπερῆριπτον βυθοῖς. τὺς δὲ γε βασιλικὰς μετὰ θάνατον 7
 παῖδας, γῇ μετὰ τῆς προσηκύσης κηδείας παραδοθέντας, αὐθις ἐξ ὑπαρχῆς
 ἀνορύξαντες ἐναπορῆρίψαι θαλάσση καὶ αὐτὺς ὥστο δεῖν οἱ νεομισμένοι
 δεσπότηαι, ὡς ἂν μὴ ἐν μνήμασιν ἀποκειμένους προσκυνοῖεν τιτες, θεὸς
 δὴ αὐτὰς, ὡς γε ὥστο, λογιζόμενοι. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς Νικομηδείας
 25 κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀποτελεσθέντα τῷ διωγμῷ τοιαῦτα. ἐκ εἰς μακρὸν δὲ 8
 ἐτέρων κατὰ τὴν Μελιτινὴν ὕτω καλυμένην χώραν, καὶ αὐτὸ πάλιν ἄλλων
 ἀμφὶ τὴν Συρίαν ἐπιφυῆται τῇ βασιλείᾳ πεπειραμένων, τὺς πανταχόσε
 τῶν ἐκκλησιῶν προσετῶτας εἰρκταῖς καὶ δεσμοῖς ἐνεῖραι πρόσταγμα ἐφοῖτα
 βασιλικόν. καὶ ἦν ἡ θεία τῶν ἐπὶ τούτοις γινομένων πᾶσαν διήγησιν ὑπερ- 9

1. ἀθρῶν k, ἀθρῶν volgo. | 2. ἀνελίσκετο a e h E, ἀνελίσκωτο c f g i k x prob. Hb. | 5. παρέδωκε c f g i k x Hb, ἀπέδωκε a e h E. | ταῖς βασάνοις post ψυχὴν ponunt c f x, post αἰταῖς a e g h E, om. i k. | 6. ἄξιον ἄξιος g, ἄξιος conj. V*. | 9. οἰκετίας a c c f g i k x Hb, οἰκετείας h S V H. cf. VIII, 2. p. 290, 3 et infra de Mart. Palacst. Praef. §. 4. | 13. ἀθρῶν k, ἀθρῶν volgo. | 16. παγγενῇ a c f E, παγγενεῖ h i k, παγγενί e g. | 18. τινὶ x Hb, τινὶ καὶ εἰ, θεῖα τινὶ καὶ a e h i (a sec. man.) k E, τοσαύτῃ θεῖα τινὶ (om. καὶ) g, τινὶ θεοτορεῖ καὶ f i (in marg.). | 22. ἀνορύξαντες ἀνορύξαντας e h. | ὥστο ὥστο c f. | 24. δὴ add. e f i k x, om. a e g h E. | 26. Μελιτινὴν c.

αἶψα, μυρία πλήθος ἐν παντὶ τόπῳ καθειργνύμενα, καὶ τὰ πανταχῇ
 δεσμοτύρια, ἀνδροφόνους καὶ τυμβωρύχους πάσαι πρότερον ἐπισκευασμένα,
 τότε πληρέντων ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἀναγνωστῶν
 τε καὶ ἐπορκιστῶν, ὡς μὲνδε χωρὶν ἔτι τοῖς ἐπὶ κακουργίαις κατακρίτοις
 10 αὐτοῖσι λείπεσθαι. αὐτοῖς δ' ἐτέρων τὰ πρῶτα γράμματα ἐπικατελιγ- 5
 φύτων, ἐν οἷς τὰς κατακλείστες θύσοντας μὲν εἰς βαδίζειν ἐπ' ἑλευθερίας,
 ἐπισταμένους δὲ μυρία καταξάινειν προστέτακτο βασιάνοις, πῶς ἂν πάλιν
 ἐνταῦθα τῶν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν μαρτύρων ἀριθμήσει τις τὸ πλήθος,
 καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὸ Μαύρων ἔθνος, Θηβαῖδα τε
 καὶ κατ' Αἴγυπτον, εἰς ἧς καὶ εἰς ἐτέρας ἤδη προελθόντες πόλεις τε καὶ 10
 ἐπαρχίας διέπρεψαν τοῖς μαρτυρίοις.

C A P. 7.

Περὶ τῶν κατὰ Φοινίκην Αἰγυπτίων.

(Nic. H. E. VII, 7.)

- 1 Ἰσμεν γὰρ τὰς εἰς αὐτῶν διαλάμψαντας ἐν Παλαιστίνῃ, ἴσμεν δὲ 15
 καὶ τὰς ἐν Τύρῳ τῆς Φοινίκης, ὡς τίς ἰδὼν οὐ κατεπλάγῃ τὰς ἀναριθμή-
 τας μάστιγας, καὶ τὰς ἐν τέτοις τῶν ὡς ἀληθῶς παραδόξων τῆς θεοσε-
 βείας ἀθλητῶν ἐνστάσεις, τὸν τε παραχρῆμα μετὰ τὰς μάστιγας ἐν
 θηραῖν αἰμοβόροις ἀγῶνα, καὶ τὰς ἐν τούτῳ παρδάλειων καὶ διαφόρων
 ἄρκτων, συνῶν τε ἀγρίων καὶ πυρὶ καὶ αἰδήρῳ κεκαντηριασμένων βοῶν 20
 προσβολῆς, καὶ τὰς πρὸς ἑκαστον τῶν θηρίων θαυμασίας τῶν γενναίων
 2 ὑπομονάς, οἷς γιγνομένοις καὶ αὐτοὶ παρῆμεν, ὅλην τῇ μαρτυρημένῃ
 σωτήρος ἡμῶν αὐτῷ δὴ Ἰησοῦ Χριστῷ τὴν Θεῖαν δύναμιν ἐπιπαρεῶσαν,
 ἐναργῶς τε αὐτὴν τοῖς μάρτυσιν ἐπιδεικνύσαν ἱστορήσαμεν, τῶν ἀνθρω-
 ποβόρων ἐπὶ πλείονα χρόνον μὴ προσπαύειν μηδὲ πλησιάζειν τοῖς τῶν 25
 θεοφιλῶν σώμασιν ἐπιτολμῶντων, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τὰς ἄλλας, ὅσοι δῆκεθεν
 ἔξωθεν ἐρεθισμοῖς παρώρμων αὐτὰ, φερομένων, μόνων δὲ τῶν ἱερῶν
 ἀθλητῶν γυνῶν ἰστώτων καὶ ταῖς χερσὶ κατασειδόντων, ἐπὶ τε σφῶν
 αὐτοὺς ἐπισπωμένων (τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἐκαλειέτο πρᾶττειν) μηδ' ὅλως
 ἐπαυτομένων, ἀλλ' εἰς ὅπῃ μὲν καὶ ἐπ' αὐτὰς ὁρμῶντων, οἵα δὲ πρὸς 30
 τιτος θειοτέρα δύναμις ἀνακρεομένων καὶ αὐ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν χωρὶν-
 3 των. ὁ καὶ εἰς μακρὸν γινόμενος, θαῦμα παρεῖχεν οὐ σμικρὸν τοῖς θεω-
 μένοις, ὥστε ἡδὴ διὰ τὸ ἄπρακτον τῷ πρῶτῳ δεύτερον καὶ τρίτον προσα-
 4 γίεσθαι ἐν καὶ τῷ αὐτῷ μάρτυρι θηρίον. καταπληγῆναι δ' ἦν τὴν ἐπὶ

4. post te add. *ἐν αεγικSB, om. cflh VH.* | 5. λείπεσθαι *cefik B, κατα-
 λείπεσθαι aHSVHS.*

- τάτοις ἀπτόητον τῶν ἱερῶν ἐκείνων καρτερίαν, καὶ τὴν ἐν σώμασι νέοις
 βεβηκυῖαν καὶ ἀδιάτρεπτον ἔνστασιν. ὥρας γὰρ ἡλικίαν ἐδ' ὅλων ἐτῶν
 εἴκοσι δίχα δεσμῶν ἐστῶτος νέου, καὶ τὰς μὲν χεῖρας ἐφαπλοῦντος εἰς
 ττανυρῷ τύπον, ἀκαταπλήκτω δὲ καὶ ἀτρεμεῖ διανοίᾳ ταῖς πρὸς τὸ θεῖον
 5 **σχολαίτατα** τεταμένῃς λιταῖς, μηδ' ὅλως τε μεθισταμένῃς μηδ' ἀποκλί-
 νητός ποι τῷ ἐνθα εἰστήκει τόπῃ, ἄρκτων καὶ παρδάλεων θυμῷ καὶ
 θανάτῳ πνεόντων σχεδὸν αὐτῆς καθαπτομένων αὐτῷ τῆς σαρκὸς, ἀλλ'
 ἐκ οἷδ' ὅπως θείᾳ καὶ ἀπορρήτῳ δυνάμει μονογενῇ φραττομένων τὸ στόμα,
 καὶ αὐθις παλινδρομούντων εἰς τῆπίσω. καὶ ἕτος μὲν ἦν τοιῦτός τις ἦν.
 10 **πάλιν δ' ἂν** ἐτέρως εἶδες, πέντε γὰρ οἱ πάντες ἐτύγγανον, ἡγριωμένῳ 5
 ταύρῳ παραβληθέντας, ὃς τὸς μὲν ἄλλους τῶν ἔξωθεν προσιόντων τοῖς
 κέρασιν εἰς τὸν αἶρα ῥίπτων διεσπάραττεν, ἡμιθνήτας αἶρεσθαι κατα-
 λιπὼν, ἐπὶ μόνῃς δὲ θυμῷ καὶ ἀπειλῇ τὸς ἱερὸς ὀρμῶν μάρτυρας ἐδὲ
 πλησιάζειν αὐτοῖς οἷός τε ἦν, κυρίτων δὲ τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς κέρασι
 15 **τῇδε** κάκεισθε χρώμενος καὶ διὰ τὰς ἀπὸ τῶν καυτήρων ἐρεθισμὸς θυμῷ
 καὶ ἀπειλῇς πνέων εἰς τῆπίσω πρὸς τῆς ἱερᾶς ἀνθειλκετο προνοίας, ὥς
 μηδὲ τάτε μηδὲν μηδαμῶς αὐτὸς ἀδικήσαντος, ἕτερα ἅττα αὐτοῖς ἐπα-
 φρεσθαι θηρία. τέλος δὴ ἦν μετὰ τὰς δεινὰς καὶ ποικίλας τέτων προσ- 6
 βολὰς ἕξει κατασφαγέτες οἱ πάντες, ἀντὶ γῆς καὶ τάφων τοῖς θυλατ-
 20 **τίοις** παραδίδονται κήμασι.

C A P. 8.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον.

(Nic. H. E. VII, 8.)

- Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ ἀγὼν τῶν κατὰ Τύρον τοὺς ὑπὲρ εὐσεβείας
 25 **ἄθλος** ἐνδειξαμένων Αἰγυπτίων. θαυμάσειε δ' ἂν τις αὐτῶν καὶ τὸς ἐπὶ
 τῆς οἰκείας γῆς μαρτυρήσαντας, ἐνθα μυρίοι τὸν ἀριθμὸν ἄνδρες ἄμα
 γυναιξὶ καὶ παισὶν, ὑπὲρ τῆς τῷ σωτῆρος ἡμῶν διδασκαλίας τῷ προσκαίρῳ
 ζῆν καταφρονήσαντες, διαφόρους ὑπέμειναν θανάτους, οἱ μὲν αὐτῶν μετὰ
 ξεσμὸς καὶ στρεβλώσεις μάστιγός τε χαλεπωτάτας καὶ μυρίας ἄλλας
 30 **ποικίλας** καὶ φρικτὰς ἀκῆσαι βασάνους πυρὶ παραδοθέντες, οἱ δὲ πελάγει
 καταβροχισθέντες, ἄλλοι δὲ εὐθαρσῶς τοῖς ἀποτέμνεσι τὰς ἐαντῶν προ-
 τείναντες κεφαλὰς, οἱ δὲ καὶ ἐναποθανόντες ταῖς βασάνοις, ἕτεροι δὲ
 λιμῷ διαφθαρέντες, καὶ ἄλλοι πάλιν ἀνασκολοπισθέντες, οἱ μὲν κατὰ τὸ

7. post πνεόντων add. καὶ acfSVH, om. eghikB. | 15. ἀπὸ om. VH. |
 31. καταβροχισθέντες C, καταβροχθισθέντες de Zimmermanni conj. H. | προτείνοντες c.

σύνηθες τοῖς κακέρχοις, οἱ δὲ καὶ χειρόνως ἀνάπαλιν κτωκάρᾳ προσηλω-
θίντες, τηρόμενοί τε ζῶντες, εἰσότε καὶ ἐπ' αὐτῶν ἰκρίων λιμῷ διαφθαρεῖν.

C A P. 9.

Ἐπεὶ τῶν κατὰ Θηβαῖδα.

(Nic. H. E. VII, 8.)

5

- 1 Πάντα δ' ἐπειραίρει λόγον καὶ ἃς ἐπέμειναν αἰκίας καὶ ἀληθόνες
οἱ κατὰ Θηβαῖδα μάρτυρες, ὁστράκοις ἀντὶ δυνάων ὅλον τὸ σῶμα μέχρῃς
ἀπαλλαγῆς τῷ βίῳ καταξαιρόμενοι, γυναιὰ τε τοῖν ποδοῖν ἐξ ἐνὸς ἀπο-
δεσμέμενα, μετέωρά τε καὶ διαίρια κάτω κεφαλῇ μαγγάνοις τισὶν εἰς
ὑψος ἀνελκόμενα, γυμνοῖς τε παντελῶς καὶ μηδ' ἐπικεκαλυμμένοις τοῖς 10
σώμασι θείαν ταύτην αἰσχίστην καὶ πάντων ὁμοιότατην καὶ ἀπανθρωπο-
2 τάτην τοῖς ὁρώσιν ἅπασι παρεσχημένα. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν δεινῶς καὶ
πρέμνοις ἐναπέθνησκον δεσμούμενοι· τὺς γὰρ μάλιστα στεγνότερας τῶν
κλάδων μηχαναῖς τισὶν ἐπὶ ταυτὸν συνελκόντες, εἰς ἐκάτερά τε τούτων
τὰ τῶν μαρτύρων ἀποτεινόντες σκέλη, εἰς τὴν ἐάντων ἤφισσαν τὴν κλάδου 15
φίρεσθαι φύσιν, ἄθρῶν τῶν μυλῶν διασπασμὸν καθ' ὃν ταῦτ' ἐπεχείρουν
3 ἐπισυνέειναι. καὶ ταυτὰ γε πάντα ἐνηργεῖτο ἕκ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας ἢ χρόνον
τινὰ βραχὺν, ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν ὅλων ἐτῶν διάστημα, ὅτε μὲν πλείονων
ἢ δέκα, ὅτε δὲ ὑπὲρ τὺς εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ἀναιρουμένων· ἄλλοτε δὲ ἕχ
ἤτεον καὶ τριάκοντα, ἤδη δὲ ἐγγὺς πε καὶ ἐξήκοντα, καὶ πάλιν ἄλλοτε 20
ἐκατὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἄνδρες ἅμα κομιδῇ νεπίοις καὶ γυναιξὶν ἐκτείνοντο,
4 ποικίλαις καὶ ἐναλλαττεύσαις τιμωρίαις καταδικαζόμενοι. ἱστορήσαμεν δὲ
καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῶν τόπων γεγρόμενοι πλείους ἄθρῳς κατὰ μίαν ἡμέραν
τὺς μὲν τῆς κεφαλῆς ἀποτομὴν ὑπομείναντας, τὺς δὲ τὴν διὰ πυρὸς τι-
μωρίαν· ὡς ἀμβλύνεσθαι φρονέοντα τὸν σίδηρον, ἀτονῶντά τε διαθλα- 25
σθαι, αὐτοὺς δὲ τὺς ἀναιρῶντας ἀποκείμενους ἀμοιβαδὸν ἀλλήλους δια-
5 δέχεσθαι. ὅτε καὶ θαυμασιωτάτην ὁρμὴν, θείαν τε ὡς ἀληθῶς δύναμιν
καὶ προθυμίαν τῶν εἰς τὸν Χριστὸν τῷ Θεῷ πεπιστευκότων συνερωῶμεν.
ἅμα γῶν τῇ κατὰ τῶν προτέρων ἀποφάσει ἐπεπύδων ἄλλοθεν ἄλλοι τῷ
πρὸ τῷ δικαστῇ βήματι, Χριστιανὺς σῆς ὁμολογῶντες, ἀφροσύνης μὲν 30
πρὸς τὰ δεινὰ καὶ τῆς τῶν πολυειδῶν βασάνων τρόπος διακείμενοι, ἀκατα-
πλήκτως δὲ παρῆρσιαζόμενοι ἐπὶ τῇ εἰς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν εὐσεβείᾳ,
μετὰ τε χαρῆς καὶ γέλωτος καὶ εὐφροσύνης τὴν ὑστάτην ἀπόφασιν τῷ

7. σῶμα cf. σῶμα καὶ volgo. | 16. ἄθρῶν k, ἄθρων volgo. | 22. post τιμω-
ρίαις add. θανάτου cf ik, om. aeg h E. | 26. δι cf ik, τε volgo. | 30. σφᾶν σφᾶς
αὐτὸς h.

θανάτα καταδεχόμενοι, ὥστε ψάλλειν καὶ ὕμνος καὶ εὐχαριστίας εἰς τὸν
 τῶν ὄλων θεὸν μέχρις αὐτῆς ἐσχάτης ἀναπέμπειν ἀναπνοῆς. θαυμάσιοι 6
 μὲν ἔν καὶ ἔτοι, ἐξαιρέτως δὲ ἐκείνοι θαυμασιώτεροι, οἱ πλείω μὲν καὶ
 εὐγενείᾳ καὶ δόξῃ, λόγῳ τε καὶ φιλοσοφίᾳ διαπρέψαντες, πάντα γε μὴν
 5 δυνέτερα θέμενοι τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας καὶ τῆς εἰς τὸν σωτῆρα καὶ κύριον
 ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστεως· οἷος Φιλόρωμος ἦν, ἀρχὴν τινα οὐ τὴν 7
 τυχεύσαν τῆς κατ' Ἀλεξάνδρειαν βασιλικῆς διοικήσεως ἐγκειρισμένος, ὃς
 μετὰ τῷ ἀξιωματῷ καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς τιμῆς ὑπὸ στρατιωταῖς δορυφορέ-
 μενος ἐκάστης ἀνεκρίνετο ἡμέρας· Φιλίας τε τῆς Θμουῖτων ἐκκλησίας
 10 ἐπίσκοπος, διαπρέψας ἀνὴρ ταῖς κατὰ τὴν πατρίδα πολιτείαις τε καὶ
 λειτουργίαις, ἔν τε τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν λόγοις· οἱ καὶ μυρίων ὄσων πρὸς 8
 αἵματός τε καὶ τῶν ἄλλων φίλων ἀντιβολέντων, ἔτι μὴν τῶν ἐπ' αἰτίας
 ἀρχόντων, πρὸς δὲ καὶ αὐτῷ τῷ δικαστῇ παρακαλόντος, ὥς ἂν αὐτῶν
 οἶκτον λάβοιεν, φειδῶ τε παιδῶν καὶ γυναικῶν ποιήσαιτο, ἔδαμῶς πρὸς
 15 τῶν τοσούτων ἐπὶ τὸ φιλοζῶῃσαι μὲν ἐλίσθαι, καταφροῆσαι δὲ τῶν περὶ
 ὁμολογίας καὶ ἀρετῆς τῷ Σωτῆρος ἡμῶν θεσμῶν ὑπήχθησαν, ἀνδρείῳ
 δὲ λογισμῷ καὶ φιλοσόφῳ, μᾶλλον δὲ εὐσεβεῖ καὶ φιλοθέῳ ψυχῇ, πρὸς
 πάσας τῷ δικαστῇ τὰς τε ἀπειλὰς καὶ τὰς ὑβρεῖς ἐνστάτες, ἄμω τὴν
 κεφαλὰς ἀπετμήθησαν.

20

CAP. 10.

Φιλίου μάρτυρος περὶ τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν πεπραγμένων Ἐγγραφῶν διδασκαλίας.
 (Nic. II. E. VII, 9.)

Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἐξωθεν μαθημάτων ἕνεκα πολλῷ λόγῳ ἄξιον γε- 1
 νίσθαι τὸν Φιλίαν ἔφαμεν, αὐτὸς ἐαυτῷ παρίτω μάρτυς, ἅμα μὲν ἐαυτὸν
 25 ὅστις ποτ' ἦν ἐπιδειξων, ἅμα δὲ καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ
 συμβεβηκότα μαρτύρια ἀκριβέστερον μᾶλλον ἢ ἡμεῖς ἱστορήσων διὰ τέτων
 τῶν λέξεων· „τάτων ἀπάντων ὑποδειγμάτων ἡμῖν καὶ ὑπογραμμῶν καὶ 2
 „καλῶν γνωρισμάτων ἐν ταῖς θείαις καὶ ἱεραῖς γραφαῖς κειμένων, ἔδεν
 „μελλήσαντες οἱ μακάριοι σὺν ἡμῖν μάρτυρες, τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα πρὸς
 30 „τὸν ἐπὶ πάντων θεὸν καθαρῶς τείναντες, καὶ τὸν ἐπ' εὐσεβείᾳ θά-
 „νατον ἐν νῷ λαβόντες, ἀπρὶς τῆς κλήσεως εἶχοντο, τὸν μὲν κύριον ἡμῶν
 „Ἰησοῦν Χριστὸν εὐρόντες ἐνανθρωπήσαντα δι' ἡμᾶς, ἵνα πᾶσαν μὲν

15. ἀρχόντων c margine irrepsisse recte existimat F^a et uncis inclusit H. |
 14. ποιήσαντο xS, ποιήσονται ceteri. | 18. πάσας c, ἀπάσας vulgo. | 27. τῶν
 κτλ.] huic fragmento titulum praeponunt hunc: ἀπὸ τῶν Φιλίου πρὸς Θμουῖτας
 γραμμάτων ac, om. cdfgz, in margine ponunt dīk. | 29. post μακάριοι add. οἱ
 αεὶ SHVH, om. cfgik R^a B. | 30. εὐρόντες ac hik E, εὐσεβίας cfx.

- „ἀμαρτίαν ἐκκόψῃ, ἐφόδια δὲ τῆς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν εἰσόδου ἡμῶν
 „καταθήσεται· οὐ γὰρ ἀρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἰσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν
 „ἐκένωσε μορφῇ δούλου λαβὼν, καὶ σχήματι ἐρεθίς ὡς ἄνθρωπος ἑαυτὸν
 3 „ἐταπείνωσεν ἕως θανάτου, θανάτου δὲ σταυρῷ. διὸ καὶ ὑψώσαντες τὰ
 „μεῖζονα χαρίσματα οἱ χριστοφόροι μάρτυρες πάντα μὲν πόνον καὶ παν- 5
 „τοίας ἐπινοίας αἰκισμῶν ἐκ εἰσαπάξ, ἀλλ' ἤδη καὶ δευτέρον τινες ὑπέ-
 „μειναν, πάσας δὲ ἀπειλὰς οὐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργοις τῶν δορυ-
 „φόρων κατ' αὐτῶν φιλοτιμημένων, ἐκ ἐνεδίδουν τὴν γνώμην, διὰ τὸ τὴν
 4 „τελείαν ἀγάπην ἔξω βάλλειν τὸν φόβον. ὧν καταλέγειν τὴν ἀρετὴν καὶ
 „τὴν ἐφ' ἐκίστῃ βασάνῳ ἀνδρείαν, τίς ἂν ἀρκείσειε λόγος; ἀνίσταται γὰρ 10
 „πᾶς ἀπασιν τοῖς βυλομένοις ἐνυβρίζειν, οἱ μὲν ξύλοις ἔπαιον, ἔτεροι
 „δὲ ῥάβδοις, ἄλλοι δὲ μάστιξι, ἔτεροι δὲ πάλιν ἰμᾶσιν, ἄλλοι δὲ σχοι-
 5 „νίοις. καὶ ἦν ἡ θεία τῶν αἰκισμῶν ἐνγλαγγμένη, καὶ πολλὴν τὴν ἐν
 „αὐτῇ κακίαν ἔχουσα. οἱ μὲν γὰρ ὀπίσω τῷ χεῖρι δεθίντες περὶ τὸ ξύλον
 „ἐξηρεῶντο, καὶ μαγγάνοις τισὶ διετείοντο πᾶν μέλος, εἰθ' ἔτιωσεν διὰ 15
 „παντὸς τῆ σώματος ἐπὶ τὸν κελύσωσιν οἱ βασανισταὶ, οὐ καθάπερ
 „τοῖς φονεῦσιν ἐπὶ τῶν πλενρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς γαστροῦ καὶ κνη-
 „μῶν καὶ περιεῶν τοῖς ἀμνηστῆροις ἐκόλαζον· ἔτεροι δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς
 „μῖα χειρὸς ἐξηρτημένοι αἰωρῶντο, πᾶσης ἀλγυδότητος δεινότεραν τὴν ἀπὸ
 „τῶν ἄρθρων καὶ μελῶν τάσιν ἔχοντες· ἄλλοι δὲ πρὸς τοῖς κίσις ἀντι- 20
 „πρόσωποι ἰδῶντο, οὐ βεβηκόσι τοῖς ποσὶ, τῷ δὲ βάρει τῆ σώματος
 6 „βιαζομένων μετὰ τάσεως ἀνελκομένων τῶν δεσμῶν. καὶ τῷ ὑπείμεινον,
 „ἐκ ἐφ' ὅσον προσδιελέγετο ὑπὸ αὐτοῖς ἐσχόλαζεν ὁ ἡγεμὼν, ἀλλὰ μόνον-
 „αὐτὸς δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. ὅτε γὰρ καὶ ἐφ' ἑτέρας μετέβαινε, τοῖς προ-
 „τέροις κατελίμπανεν ἐφιδρενεῖν τὴν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῷ ὑπερεταμένους, εἰ 25
 „πῶ τις ἡττηθεὶς τῶν βασάνων ἐνιδιδόμην ἰδοῦναι, ἀφειδῶς δὲ κελύων καὶ
 „τοῖς δεσμοῖς προσεῖναι, καὶ μετὰ ταῦτα ψυχολόγῶντας αὐτὸς κατατι-
 7 „θεμένος εἰς τὴν γῆν ἔλκεσθαι· οὐ γὰρ εἶναι καὶ μέρος φροντίδος αὐ-
 „τοῖς περὶ ἡμῶν, ἀλλ' ἔτιω καὶ διανοεῖσθαι καὶ πράττειν, ὡς μηκέτ' ὄν-
 „των, ταύτην δευτέραν βάσανον ἐπὶ ταῖς πληγαῖς τῶν ὑπεραντίων 30
 8 „ἐφευρόντων. ἦσαν δὲ οἱ καὶ μετὰ τὰς αἰκισμὰς ἐπὶ τῷ ξύλῳ κείμενοι
 „διὰ τῶν τεσσάρων ὁπῶν διατεταμένοι ἄμφω τὸ πόδε, ὡς καὶ κατ'

6. ἐπιτοίας σικ. c f g i k N, αἰκ. ἐπ. a e h E. | 10. ἐκίστῃ a e h i k E, ἐκίστῃ
 c f g N. | 11. ἔπαιον a e h i k N S B, ἐπαιοντο c f V H. | 28. φροντίδος αὐτοῖς c e f g i k,
 αὐτοῖς φρ. a e E. | 29. καὶ a e f g h i k x N F B, ἰδοῦναι b c d H. | 32. τεσσάρων
 a e g N E, om. c f h i k x. „Si Eusebius scripsit τῶν δ' ὁπῶν, facillior erat librario-
 rum error et substitutio vocis τοδῶν pro ὁπῶν in c.“ Burt. [ὁπῶν] τοδῶν c z.

„ἀνάγκησιν αὐτοὺς ἐπὶ τῷ ξύλῳ ὑπείκειν εἶναι, μὴ δυναμένους διὰ τὸ ἱκανὰ
 „τὰ τραύματα ἀπὸ τῶν πληγῶν καθ' ὅλην τὴν σῶματος ἔχειν· ἕτεροι δὲ
 „οἷς τὸ δάκρυον ῥιφίντες ἔκκιντο ὑπὸ τῆς τῶν βασάνων ἀθρόας προσβολῆς,
 „θεινότεραν τὴν ὄψιν τῆς ἐνέργειας τοῖς ὁρώσι παρέχοντες, ποικίλας καὶ
 5 „διαφόρους ἐν τοῖς σώμασι φέροντες τῶν βασάνων τὰς ἐπινοίας. τούτων 9
 „ἕτως ἔχόντων, οἱ μὲν ἐναπέθνησκον ταῖς βασάνοις, τῇ καρτερίᾳ κατα-
 „σχύσαντες τὸν ἀντίπαλον, οἱ δὲ ἡμιθνήτες ἐν τῷ δεσμοτερίῳ συγκλεισ-
 „μένοι μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ταῖς ἀληθόδοσι συνεχόμενοι ἐτελειώοντο, οἱ
 „δὲ λοιποὶ τῆς θεραπείας ἀνακτήσεως τυγχόντες τῷ χρόνῳ καὶ τῇ τῆς
 10 „φυλακῆς διατριβῇ θαρσαλιώτεροι ἐγίνοντο. ἔτω γὰρ ἡνίκα προσετίτακτο 10
 „αἰρέσεως κειμένης, ἣ ἐθαψάμενον τῆς ἐναγῆς θυσίας ἀνετόχλητον εἶναι,
 „τῆς ἐπαράτου ἐλευθερίας παρ' αὐτῶν τυχόντα, ἣ μὴ θύοντα τὴν ἐπὶ
 „θανάτῳ δίκην ἐκδέχεσθαι, ὅθεν μελλήσαντες ἀσμένως ἐπὶ τὸν θάνατον
 „ἐχώσαν· ἤδεσαν γὰρ τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἡμῖν προορισθέντα. ὁ
 15 „γὰρ θυσιάζων, φησὶ, θεοῖς ἐτέροις ἐξολοθρευθήσεται, καί· ὅτι ἐκ ἐσον-
 „ταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.“ τοιαῦται τῷ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφῳ τε 11
 „ὁμῶ καὶ φιλοθεῖ μάρτυρος αἱ φωναί, ἃς πρὸ τῆς τελευταίας ἀπορήσεως
 „ὑπὸ τῆς δεσμοτικῆς ἐθ' ὑπάρχων τάξιν τοῖς κατὰ τὴν αὐτῇ παροιμίᾳ
 „ἀδελφοῖς ἐπιστάλλει, ἅμα μὲν τὰ ἐν οἷς ἦν ἀνατιθέμενος, ἅμα δὲ καὶ
 20 παρορμῶν αὐτὸς ἐπὶ τὸ ἀπριεῖς ἔχεισθαι καὶ μετ' αὐτὸν ὅσον ἕπω τελειω-
 „θισόμενος τῆς ἐν Χριστῷ θεοσεβείας. ἀλλὰ τί χρὴ πολλὰ λέγειν, καὶ 12
 „καινότερας ἐπὶ καινότεραις τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμενὴν θεοπρεπῶν μαρτύρων
 „ἀθλήσεις παρατίθεσθαι, καὶ μάλιστα τῶν ἐκτί μὲν κοινῷ νόμῳ, πολέμῳ
 „δὲ τρόπῳ πεπολιορκημένων;

25

C A P. 11.

Περὶ τῶν κατὰ Φρυγίαν.

(Nic. H. E. VII, 10.)

Ἦδη γὰρ ὅλην Χριστιανῶν πόλιν αὐτανδρὸς ἀμφὶ τῆς Φρυγίας 1
 ἐν κύκλῳ περιβαλόντες ὁπλῖται, πῦρ τε ἐφάπαντες, κατέφλεξαν αὐτὸς
 30 ἅμα νηπίους καὶ γυναῖξί, τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν ἐπιβοωμένους· ὅτι δὴ παν-
 δημεῖ πάντες οἱ τὴν πόλιν οἰκῶντες, λογιστῆς τε αὐτὸς καὶ στρατηγός

15. φησὶ — Exod. 22, 20. | ἐκ Ἰσραὺς — Exod. 20, 3. | 17. τῆς add. cffg. om.
 ae h i k E. | 19. τὰ add. acefgi k x S B H^b, om. V H. | 30. τὸν ἐπὶ π. Θεὸν h B,
 τὸν ἐπὶ π. Χριστὸν c f x S V H, τὸν Χριστὸν (om. ἐπὶ π. Θεόν) ae g i k prob.
 H^b. | ἐπιβοωμένους c e f V H, ἐπιβοωμένοις a g i k S B, μαρτυρομένοις h. | 31. στρα-
 τηγός: a e f h N E, στρατηγὸς c i k.

- σὺν τοῖς ἐν τέλει πᾶσι καὶ ὄλῳ δῆμῳ, Χριστιανὸς σφᾶς ὁμολογῶντες, ἐδ' 2
 ὁπωστίῃ τοῖς προστάτεσιν εἰδωλολατρεῖν ἐπειθάρχην. καὶ τις ἕτερος
 ῥωμαϊκῆς ἀξίας ἐπειλημμένος, Ἀθανκτος ὄνομα, γένος τῶν παρ' Ἰταλοῖς
 ἐπισήμων, διὰ πάσης διελθὼν ἀνὴρ τῆς παρὰ βασιλεῦσι τιμῆς, ὥς καὶ
 τὰς καθόλου διοικήσεις τῆς παρ' αὐτοῖς καλεμένης μαγιστρούτητός τε καὶ 5
 καθολικότητος ἀμέμπτως διελθεῖν, ἐπὶ πᾶσι τέτοις διαπρέψας τοῖς ἐν
 θεοσεβείᾳ κατορθώμασι καὶ ταῖς εἰς τὸν Χριστὸν τῷ θεῷ ὁμολογίαις,
 τῷ τῷ μαρτυρίᾳ διαδήματι κατεκοσμήθη, ἐπ' αὐτῆς τῆς τῷ καθολικῷ
 πράξεως τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας ὑπομείνας ἀγῶνα.

C A P. 12.

10

Περὶ πλείστων ἐτέρων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν διαφόρως ἡγωνισμένων.

(Nic. H. E. VII, 11.)

- 1 Τί με χρὴ νῦν ἐπ' ὀνόματος τῶν λοιπῶν μνημονεύειν, ἢ τὸ πλῆθος
 τῶν ἀνδρῶν ἀριθμεῖν, ἢ τὰς πολυτρόπους αἰκίας ἀναζωγραφεῖν τῶν θαν-
 μασιῶν Χριστῷ μαρτύρων, τοτὲ μὲν πέλυνξιν ἀναιρεμένων, οἷα γέγονε τοῖς 15
 ἐπ' Ἀραβίας, τοτὲ δὲ τὰ σκέλη καταγνυμένων, οἷα τοῖς ἐν Καπαδοκίᾳ
 συμβέβηκε, καὶ ποτὲ μὲν κατὰ κεφαλῆς ἐκ τοῖν ποδοῖν εἰς ὕψος ἀναρ-
 τωμένων, καὶ μαλθακῷ πυρὸς ὑποκαιομένῃ τῷ παραπεμπομένῳ καπνῷ
 τῆς φλεγόμενης ὕλης ἀποπιπνομένων, οἷα τοῖς ἐν Μέσῃ τῶν ποταμῶν
 ἐπήχθη, ποτὲ δὲ ῥίνας καὶ ὄτα καὶ χεῖρας ἀκρωτηριαζομένων, τὰ τε 20
 λοιπὰ τῷ σώματος μῆλη καὶ μέρη κρεουργημένων, οἷα τὰ ἐπ' Ἀλεξαν-
 2 δρείας ἦν; τί δὲ τῶν ἐπ' Ἀντιοχείας ἀναζωπυρεῖν τὴν μνήμην, ἐσχάrais
 πυρὸς ἐκ εἰς θάνατον, ἀλλ' ἐπὶ μακρῇ τιμωρίᾳ κατοπτωμένων, ἐτέρων
 τε θᾶττον τὴν δεξιὰν αὐτῶν πυρὶ καθιέντων, ἢ τῆς ἐναγῆς θυσίας ἐφα-
 πτομένων; ὧν τινὲς τὴν πείραν φεύγοντες, πρὶν ἀλῶναι καὶ εἰς χεῖρας 25
 τῶν ἐπιβέλων ἔλθεῖν, ἄνωθεν ἐξ ὑψηλῶν δομάτων ἑαυτοὺς κατεκρήμνισαν,
 3 τὸν θάνατον ἄρπαγμα θέμενοι τῆς τῶν δυσσεβῶν μοχθηρίας. καὶ τις
 ἱερὰ καὶ θαυμασία τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν, τὸ δὲ σῶμα γυνή, καὶ τὰ
 ἄλλα τῶν ἐπ' Ἀντιοχείας πλέτη καὶ γένει καὶ εὐδοξία παρὰ πᾶσι βε-
 βοημένη, παίδων ξυνωρίδα παρθένων, τῇ τῷ σώματος ὄρα καὶ ἀκμῇ δια- 30
 πρεπυσῶν, θεσμοὶς εὐσεβείας ἀναθρεψαμένη, ἐπειδὴ πολὺς ὁ περὶ αὐτὰς
 κινούμενος φθόγος πάντα τρόπον ἀνιχνεύων λανθανύσας περιεργάζετο, εἶτα

4. διελθὼν c f h V H, προελθὼν a e g i k S B. | 16. καταγνυμένων a e g h E, κα-
 τεγνυμένων c f i k. | 20. ἐπήχθη c f g x, ἐπηνέχθη a e h i k E. | 21. post μῆλη add.
 τε a e g h x E, om. c f i k. | 24. τε a e h i k E, δι c f. | post θᾶττον add. τοῖν χεροῖν
 c f g x B, om. a e h i k S V H.

ἐπ' ἄλλοδαπῆς αὐτὰς διατρίβειν μαθὼν περροισμένως ἐπὶ τὴν Ἀντιό-
 χειαν ἐκάλει, δικτύων δὲ ἥδη στρατιωτικῶν ἕσω περιβέβληντο, ἐν ἀμη-
 χήνοισι ἐαυτὴν τε καὶ τὰς παιδας θεασαμένη, καὶ τὰ μέλλοντα ἐξ ἀν-
 θρώπων δεινὰ τῷ λόγῳ παραθεῖσα, τὸ τε πάντων δεινῶν ἀφορητότερον,
 5 πορνείας ἀπειλήν, μηδὲ ἄκροισι ὥσιν ὑπομῖναι δεῖν ἄκυσαι, ἐαυτῇ τε καὶ
 ταῖς κόραις παρακλινομένη, ἀλλὰ καὶ τὸ προδοῦναι τὰς ψυχὰς τῇ τῶν
 δαιμόνων δολείᾳ πάντων ὑπάρχειν θανάτων καὶ πάσης χειρὸς ἀπωλείας
 φήσασα, μίαν τούτων ἀπάντων εἶναι λύσιν ὑπετίθετο, τὴν ἐπὶ τὸν Κύριον
 καταφυγὴν· καίπετα ὁμῶς τὴν γνώμην συνθέμεναι, τὰ τε σώματα περι- 4
 10 στείλασαι κοσμίως τοῖς περιβλήμυσιν, ἐπ' αὐτῆς μίσῃς γενόμεναι τῆς
 ὁδοῦ, βραχὺ τι τοὺς φύλακας εἰς ἀναχώρησιν ὑποπαραιτησάμεναι, ἐπὶ
 παραρρέοντα ποταμὸν ἐαυτὰς ἡκότισαν. αἶδε μὲν ἦν ἐαυτάς· ἄλλην δ' 5
 ἐπ' αὐτῆς Ἀντιοχείας ξυνορίδα πυρθέων τὰ πάντα θεοπεριῶν καὶ ἀλη-
 θῶς ἀδελφῶν, ἐπιδοξῶν μὲν τὸ γένος, λαμπρῶν δὲ τὸν βίον, νέων τῆς
 15 χρόνος, ὥραίων τὸ σῶμα, σεμνῶν τὴν ψυχὴν, εὐσεβῶν τὸν τρόπον, θαν-
 μαστῶν τὴν σπουδὴν, ὡς αἱ μὴ φερύσης τῆς γῆς τὰ τοιαῦτα βαστάζειν,
 θαλάττῃ ῥίπτειν ἐκίλευον οἱ τῶν δαιμόνων θεραπευταί. ταῦτα μὲν ἦν
 παρὰ τοῖσδε. τὰ φρικτὰ δὲ ἀκοαῖς κατὰ τὸν Πόντον ἔπασχον ἕτεροι, 6
 καλᾶμοις ὀξείαις ταῖν χερσὶν ἐξ ἄκρων ὀνύχων τὸς δακτύλους διαπειρόμενοι,
 20 καὶ ἄλλοι πυρὶ μολίβδῳ διατακέντος βρασσέσθαι καὶ πεπυρακτωμένη τῇ
 ὕλῃ τὰ ῥῶτα καταχέμενοι, καὶ τὰ μάλιστα ἀναγκαιότατα τῷ σώματος
 κατοπτάζμενοι· διὰ τε τῶν ἐπορρήτων ἕτεροι μελῶν τε καὶ σπλαγχνῶν 7
 αἰσχροῦς καὶ ἀσυμπαθεῖς καὶ ὑδὲ λόγῳ ῥήτας ὑπέμενον πάθας, ἃς οἱ
 γενναῖοι καὶ νόμιμοι δικασταί, τὴν σφῶν ἐπιδεικνύμενοι δεινότητα, ὥσπερ
 25 τινὰ σοφίας ἀρετὴν φιλοτιμότερον ἐπεφύον, αἰ ταῖς καινότερον ἐφευρισκο-
 μέναις αἰκίαις, ὥσπερ ἐν αἰῶνος βραβείοις, ἀλλήλους ὑπερεξάγειν δια-
 μιλλόμενοι. τὰ δ' ἦν τῶν συμφορῶν ἔσχατα, ὅτε δὴ λοιπὸν ἀπειρηκότες 8
 ἐπὶ τῇ τῶν κακῶν ὑπερβολῇ καὶ πρὸς τὸ κτείνειν ἀποκαμόντες, πλη-
 σμονῇν τε καὶ κόρον τῆς τῶν αἱμάτων ἐκχύσεως ἐσχηκότες, ἐπὶ τὸ νομι-
 30 ζόμενον αὐτοῖς χρηστὸν καὶ φιλόανθρωπον ἐτρέποντο, ὡς μηδὲν μὲν εἶναι
 δοκεῖν δεινὸν καθ' ἡμῶν περιεργάζεσθαι· μὴ γὰρ καθήκειν φασὶν αἵμασιν 9

3. ἐαυτὴν c f g i k x N, αὐτὴν a e h E. | τε add. c i k, om. volgo. | τὰς add. c e f g i k x B, om. a h N S V H. | 9. τὴν γνώμην c f i k, τῇ γνώμῃ, a e g h E. | 11. ἐπὶ] ὑπὸ c f x. | 12. αἶδε] ὡδε h. | 19. ταῖν a e f i k S V H S, τοῖν e g h B. | 20. μο-
 λίβδῳ a c c (f g μολίβδον) h i k x N V H B, μολίβδῳ S Read. Z. | 23. ἐπ. πάθας] αἰκίας ὑπ. h. | 26. ὥσπερ c f h V H, ὥσπερ a e g i k S B. | διαμ.] ἀμιλλόμενοι
 a e h S. | 31. αἵμασιν ἐμφ. c f g i k x B, ἐμφ. αἷμ. a h S V H.

ἐμφυλίοις μαινείν τὰς πόλεις, μηδ' ἐπ' ὁμότητι τῇ ἀνωτάτῃ διαβάλλειν
τὴν τῶν κρατέων ἀρχήν, εὐμενῇ τοῖς πᾶσιν ὑπάρχουσαν καὶ πρᾶξαν,
δεῖν δὲ μᾶλλον τῆς φιλανθρωπίας καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς πάντας ἐκτείν-
εσθαι τὴν εὐεργεσίαν, μηκέτι θανάτῳ κολαζομένους· λελυόσθαι γὰρ αὐτῶν
καθ' ἡμῶν ταύτην τὴν τιμωρίαν, διὰ τὴν τῶν κρατέων φιλανθρωπίαν. 5
10 τριηκὰς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεσθαι καὶ τοῖν σκελοῖν περᾶσθαι θάτερον
προσετάττετο. ταῦτα γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ φιλάνθρωπα, καὶ τῶν καθ' ἡμῶν
τιμωριῶν τὰ καφότητα, ὥστε ἤδη ταύτης ἔνεκα τῆς τῶν ἀσεβῶν φιλαν-
θρωπίας ἡκέτ' εἶναι δυνατόν ἐξαιπεῖν τὸ πλῆθος τῶν ὑπὲρ πάντα λόγον
εἰς μὲν δεξιὰς ὀφθαλμοὺς ξίφει πρότερον ἐκκοπομένων, καὶ μετὰ τὴν 10
ἐκκέντησιν τέρας πυρὶ καυτηριαζομένων, τὰς δὲ λαῖας πόδας κατὰ τῶν
ἀγκυλῶν αὐθις καυτῆρσιν ἀχρεισμένων, μετὰ τε ταῦτα τοῖς κατ' ἐπερχίαν
χαλκῇ μεταλλοῖς ἐκ ὑπηρεσίας τοσούτου, ὅσον κακώσεως καὶ ταλαιπωρίας
ἔτιεν καταδικαζομένων, πρὸς ἅπασί τε τέτοις ἄλλων ἄλλοις ἀγῶσιν, ὅς
μηδὲ καταλείγειν δυνατόν, (νικᾷ γὰρ πάντα λόγον τὰ κατ' αὐτὰς ἀνδρα- 15
11 γαθήματα), περιπεπωκότων. ἐν δὲ τέτοις ἐφ' ὅλης τῆς οἰκουμένης δια-
λάμπαντες οἱ μεγαλοπρεπεῖς τῷ Χριστῷ μάρτυρες τὰς μὲν ἀπανταχὲ τῆς
ἀνδρείας αὐτῶν ἐπόπτας εἰκότως κατεπλήξατο, τῆς δὲ τῷ σωτῆρος ἡμῶν
θείας ὡς ἀληθῶς καὶ ἀπορρήτου δυνάμεως ἐμφανῇ δι' ἑαυτῶν τὰ τεκ-
μήρια παρестήσαντο. ἐκάστη μὲν ἐν ἐπ' ὀνόματος μνημονεύειν μακρὸν 20
ἂν εἴη, μὴ τι γε τῶν ἀδυνάτων,

C A P. 13.

Περὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας προέδρων, τῶν τὸ γνήσιον ἢς ἐπρόβινον εὐσεβείας διὰ
τοῦ σφῶν αἵματος ἐπιδιδυγμένων.

(Nic. H. E. VII, 16.)

25

1 τῶν δὲ κατὰ τὰς ἐπισήμους πόλεις μαρτυρησάντων ἐκκλησιαστικῶν
ἀρχόντων πρῶτος ἡμῖν ἐν εὐσεβῶν στήλαις τῆς Χριστῷ βασιλείας ἀνα-
γορευέσθω μάρτυς ἐπίσκοπος τῆς Νικομηδείας πόλεως, τὴν κεφαλὴν ἀπο-
2 τμηθεὶς, Ἀνθίμος. τῶν δ' ἐπ' Ἀρτιοχίας μαρτύρων τὸν πάντα βίον ἄρι-
στος πρεσβύτερος τῆς αὐτοῦ παροικίας Λευκιανός, ἐν τῇ Νικομηδείᾳ καὶ 30
αὐτός, βασιλεὺς ἐπιπαρόντος, τὴν ἡράνιον τῷ Χριστῷ βασιλείαν λόγῳ
3 πρότερον δι' ἀπολογίας, εἶτα δὲ καὶ ἔργοις ἀνακηρύξας. τῶν δ' ἐπὶ

1. τῇ ἀνωτάτῃ *bcd f h i V H*, τὴν. *av. a e g i* (a sec. m.) *k S B*. | 2. τὴν *add. bcd f i* (a sec. m.) *V H*, *om. a e g h i k S B*. | 4. αὐτῶν *post γὰρ ponunt c f g i k x*, *post ταύτην a e h E*. | 10. καὶ *μ. τ. ἐκκ.* καίτοι *h*. | 27. ἀναγορευέσθω] ἀναγορεύσθαι *x prob. H b*. | 29. ἐπ' *C*, ἀπ' *N V x Z H*.

Φοινίκης μαρτύρων γένοιτ' ἂν ἐπισημότατοι τὰ πάντα θεοφιλεῖς τῶν
 λογικῶν Χριστῷ θρεμμάτων ποιμένες, Τυρηνίων ἐπίσκοπος τῆς κατὰ
 Τύρον ἐκκλησίας, πρεσβύτερός τε τῆς κατὰ Σιδῶνα Ζηρόβιος, καὶ ἔτι
 Σιλβανὸς τῶν ἀμφὶ τὴν Ἑμισαν ἐκκλησιῶν ἐπίσκοπος. ἀλλ' οὗτος μὲν 4
 5 θηρίων βορὰ μεθ' ἐτέρων ἐπ' αὐτῆς Ἑμίσας γινόμενος, χοροῖς ἀνεληφθῇ
 μαρτύρων, τῶν δ' ἐπ' Ἀντιοχείας ἄμφω τὸν τῷ θεῷ λόγον διὰ τῆς εἰς
 θάνατον ὑπομονῆς ἐδοξασάτην, ὃ μὲν θαλαττίοις παραδοθεὶς βεθοῖς, ὃ
 ἐπίσκοπος, ὃ δὲ ἱατρῶν ἄριστος Ζηρόβιος ταῖς κατὰ τῶν πλευρῶν ἐπιτε-
 θείσαις αὐτῷ καρτερῶς ἐναποθανὼν βασάνοις. τῶν δ' ἐπὶ Παλαιστίνης 5
 10 μαρτύρων Σιλβανὸς, ἐπίσκοπος τῶν ἀμφὶ τὴν Γάζαν ἐκκλησιῶν, κατὰ τὰ
 ἐν Φαινοῖ χαλκῷ μέταλλα σὺν ἐτέροις ἐνὸς δέουσι τὸν ἀριθμὸν τισσαρά-
 κοντα τὴν κεφαλὴν ἀποτεμένεται, Αἰγύπτιοι τε αὐτόθι Πηλεὺς καὶ Νεῖλος
 ἐπίσκοποι μεθ' ἐτέρων τὴν διὰ πυρὸς ὑπέμειναν τελευτήν. καὶ τὸ μέγα 6
 δὲ κλῆος τῆς Καισαρείων παροικίας ἐν τέτοις ἡμῖν μνημονεύεσθω Πάμ-
 15 φίλος πρεσβύτερος, τῶν καθ' ἡμῶς θαυμασιώτατος, οὗ τῶν ἀνδραγαθη-
 μάτων τὴν ἀρετὴν κατὰ τὸν δόντα καιρὸν ἀνεγράψαμεν. τῶν δ' ἐπ' 7
 Ἀλεξανδρείας καθ' ὅλης τε Αἰγύπτου καὶ Θηβαίδος διαπεπῶς τελειω-
 θέντων πρῶτος Πέτρος, αὐτῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, θεῖόν τι χεῖμα
 διδασκάλων τῆς ἐν Χριστῷ θεοσεβείας, ἀναγεγράφθω, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
 20 πρεσβυτέρων Φαῦστος καὶ Δῖος καὶ Ἀμμώνιος, τέλειοι Χριστῷ μάρτυρες,
 Φιλίας τε καὶ Ἡσύχιος καὶ Παχύμιος καὶ Θεόδωρος, τῶν ἀμφὶ τὴν
 Αἴγυπτον ἐκκλησιῶν ἐπίσκοποι, μυρίοι τε ἐπὶ τέτοις ἄλλοι διαφανεῖς,
 οἱ πρὸς τῶν κατὰ χώραν καὶ τόπον παροικιῶν μνημονεύονται, ὧν ἀνὰ
 τὴν πᾶσαν οἰκυμένην ὑπὲρ τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἡγωνισμένων γραφῇ
 25 παραδιδόναι τὰς ἀθλὰς, ἐπ' ἀκριβές τε ἕκαστα τῶν περὶ αὐτὰς συμβε-
 βηκότων ἱστορεῖν, ἐχ' ἡμέτερον, τῶν δ' ὅψει τὰ πράγματα παρεληφόντων
 ἴδιον ἂν γένοιτο. οἷς γε μὴν αὐτὸς παρεγενόμεν, τέτρες καὶ τοῖς μεθ'
 ἡμᾶς γνωρίμους δι' ἐτέρας ποιήσομαι γραφῆς. κατὰ γε μὴν τὸν παρόντα 8
 λόγον τὴν παλινφθίαν τῶν περὶ ἡμᾶς ἐργασμένων τοῖς εἰρημέτοις ἐπι-
 30 συνάψω, τὰ τε ἐξ ἀρχῆς τῷ διωγμῷ συμβεβηκότα, χρησιμώτατα τυγχά-
 νοντα τοῖς ἐντευξομένοις. τὰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ καθ' ἡμῶν πολέμου τῆς 9
 Ῥωμαίων ἡγεμονίας, ἐν ὅσοις δὴ χρόνοις τὰ τῶν ἀρχόντων φίλιά τε ἡμῖν

16. ἀνεγράψαμεν *bedfhi VHB*, ἀναγράφομεν *agi* (in marg.) *kS*, ἀναγρά-
 ψομεν *e*. cf. VI, 32. p. 230, 15. VII, 32. p. 285, 27. et de Mart. Palaest. c. 11.:
 παραδιδώκαμεν. | 17. τε *acefhSVH*, τῆς *gikB*, ἔτι δὲ *N*. | 20. Δῖος *bcfhih*
RVHB, Δίδιος *adegS* Διδυμός *N*. | 30. τε add. *aehikE*, om. *cfi* (a sec. m.). |
 32. φίλιά *aeghE*, φίλα *cfikN*.

ἦν καὶ εἰρηναῖα, ὁπόσης ἀγαθῶν εὐφορίας καὶ εὐετηρίας ἤξιωτο, τίς αὖ
 ἐξαρκέσειε λόγος διηγήσασθαι; ὅποτε καὶ οἱ μάλιστα τῆς καθόλου κρα-
 τάντες ἀρχῆς, δεκαετηρίδας καὶ εἰκοσαετηρίδας τῆς βασιλείας ἐκπλήσαν-
 τες, ἐν ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι, παιδροτάταις τε θαλίαις καὶ εὐφροσύναις
 10 μετὰ πάσης εὐσταθοῦς διτελεῖεν εἰρήνης. ἔτω δ' αὐτοῖς ἀπαρμποδίτως 5
 αὐξήσης καὶ ἐπὶ μέγα ὀσημίραι προΐσης τῆς ἑξασίας, ἀθρόως τῆς πρὸς
 ἡμᾶς εἰρήρης μεταθέμενοι, πόλεμον ἀσπονδον ἐγείρουν, ἔπειθ' αὐτοῖς
 τῆς τοιασδὲ κινήσεως δεύτερον ἔτος πεπλήρωτο, καὶ τι περὶ τὴν ὅλην
 11 ἀρχὴν νεώτερον γεγονὸς τὰ πάντα πράγματα ἀνατρέπει. νόσε γὰρ ἐκ
 αἰσίας τῷ πρωτοστάτῃ τῶν εἰρημένων ἐπισκηψάσης, ὅψ' ἦς δὴ καὶ τὰ 10
 τῆς διανοίας εἰς ἕκστασιν αὐτῷ παρήγετο, σὺν τῷ μετ' αὐτὸν δευτερείοις
 τετιμημένῳ τὸν δημόδη καὶ ἰδιωτικὸν ἀπολαμβάνει βίον· ἔπειθ' αὐτὸν
 αὐτῷ ἔτω πέπρακτο, καὶ διχῇ τὰ πάντα τῆς ἀρχῆς διαιρεῖται, πρῶμα
 12 μὲν ἄλλοτε πῶ πάλαι γεγονὸς μνήμη παραδεδομένον. χρόνος δ' οὐ πλεί-
 ον μεταξὺ γενομένη, βασιλεὺς Κωνσταντῖος, τὸν πάντα βίον πρῶτάτα 15
 καὶ τοῖς ὑπηκόοις εὐνοϊκώτατα, τῷ τε θείῳ λόγῳ προσφιλέστατα δια-
 θέμενος, παῖδα γνήσιον Κωνσταντῖνον αὐτοκράτορα καὶ σεβαστὸν ἀνθ'
 ἑαυτῷ καταλιπὼν, κοινῷ φύσεως νόμῳ τελευτᾷ τὸν βίον, πρῶτός τε ἐν
 θεοῖς ἀνηγорεύετο παρ' αὐτοῖς, ὑπάσης μετὰ θάνατον, ὅση βασιλεῖ τις
 13 αὖ ὀφείλετο, τιμῆς ἡξιωμένος, χρηστότατος καὶ ἡπιώτατος βασιλέων, ὃς 20
 δὴ καὶ μόνος τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπαξίως τῆς ἡγεμονίας τὸν πάντα τῆς ἀρχῆς
 διατελέσας χρόνον, καὶ τὰλλα τοῖς πᾶσι δεξιώτατον καὶ εὐεργετικώτατον
 παρασχὼν ἑαυτὸν, τῷ δὲ καθ' ἡμῶν πολέμῳ μηδαμῶς ἐπικοινωνήσας, ἀλλὰ
 καὶ τὸς ὑπ' αὐτὸν θεοσεβεῖς ἀβλαβεῖς καὶ ἀνεπηρεάστους φυλάξας, καὶ
 μήτε τῶν ἐκκλησιῶν τὸς οἶκος καθελὼν, μήθ' ἕτερόν τι καθ' ἡμῶν και- 25
 νουργήσας, τέλος εὐδόκιμον καὶ τρισμακάριον ἀπέλιγχε τῷ βίῳ, μόνος ἐπὶ
 τῆς αὐτῆς βασιλείας εὐμενῶς καὶ ἐπιδοξῶς ἐπὶ διαδόχῳ γνησίῳ παιδί,
 14 πάντα σωφρονεστάτῳ τε καὶ εὐσεβεστάτῳ, τελευτήσας. τότε παῖς Κων-
 σταντῖνος εὐθὺς ἀρχόμενος, βασιλεὺς τελευτάτος καὶ σεβαστὸς πρὸς τῶν

1. εὐφορίας *efgikx*, εὐπορίας *ae hNE*. | 3. τῆς βασ. add. *cfhVH*, post
 δεκ. ponit *g*, om. *aeikNSB*. | 12. δι' ταῦτ' αὐτῷ ἔτω *CB*, δι' ταυτῶ (sic) *f*, αὐτῷ
 ταῦτ' ἔτω *ik*, δι' ταῦθ' ἔτω *ae hSVHS*. | 15. πρῶμα *ae h i k E*, πράγματα
efgi (a sec. man.), falso jungentes τὰ πάντα τῆς ἀρχῆς πράγματα. | 14. πάλαι
 add. *bcdefgikxHB*, om. *ahSV*. | 23. δι' *cfH*, τε *volgo*. *cf.* H. E. VIII. Ap-
 pend.: αὐτὰρ καὶ τῷ καθ' ἡμῶν πολέμῳ ἔξω γινόμενος. | 26. εὐδόκιμον *bcdfhik*
 (in marg.) *VHB*, εὐδαίμων *aei* (in marg.) *kS*. Scriptura εὐδαίμων orta esse
 videtur ex appendice hujus libri, ubi nonnulla ex nostro capite ad verbum repe-
 tuntur.

4 βαρβάρων, ἀλλ' αὐτῶν τῶν οἰκίων δόρασι καὶ πανοπλίαις. συγκλητικῶν
 γε μὴν φόρος ὁπόσος δι' ἐπιβλήν ἐνηργεῖτο τῆς ἑσίας, ἐδ' ἐξαριθμή-
 5 σασθαι δυνατὸν, ἄλλοτε ἄλλαις πεπλασμέναις αἰτίαις μυρίων ἀναιρε-
 5 μένων. ἡ δὲ τῶν κακῶν τῷ τυράνῳ κορωνὶς ἐπὶ γοητείαν ἤλανε, μαχι-
 καὶς ἐπινοίαις τοτὲ μὲν γυναῖκας ἐγκύμονας ἀνασχίζοντος, τοτὲ δὲ νεογνῶν 5
 σπλάγγνα βρεφῶν διερευνημένῃ, λείοντάς τε κατασφάττοντος, καὶ τινὰς
 ἀρρήτοποιίας ἐπὶ δαιμόνων προκλήσεις καὶ ἀποτροπιασμὸν τῷ πολέμῳ
 συνισταμένη· διὰ τῶν γὰρ αὐτῷ τὰ τῆς εἰκῆς κατορθωθήσεσθαι, ἡ
 6 πᾶσα ἐτύγγανεν ἱλπίς. ἔτος μὲν ἔν ἐπὶ Ῥώμῃς τυραννῶν ἐδ' ἔστιν εἰπεῖν
 οἷα δρῶν τὰς ὑπὲρ τοῦ κατεδωλῆτο, ὡς ἤδη καὶ τῶν ἀναγκαίων τροφῶν 10
 ἐν ἐσχάτῃ σπάνει καὶ ἀπορίᾳ καταστῆναι, ὅσῃν ἐπὶ Ῥώμῃς ἐδ' ἄλλοτε
 7 οἱ καθ' ἡμᾶς γενέσθαι μνημονεύουσιν. ὁ δ' ἐπ' ἀνατολῆς τύραννος Μαξι-
 μῖτος, ὥσῃν πρὸς ἀδελφὸν τὴν κακίαν πρὸς τὸν ἐπὶ Ῥώμῃς φιλίαν κρύβδην
 σπευδόμενος, ἐπὶ αὐτῷ χρόνῳ λαοθάλῳ ἐφρόντιζε, φωραθείς γέ τοι
 8 ὕστερον δίκην τίνυσσι τὴν ἀζίαν. ἦν δὲ θαυμάσαι, ὅπως καὶ ἔτος τὰ 15
 συγγενῇ καὶ ἀδελφᾷ, μᾶλλον δὲ κακίας τὰ πρῶτα καὶ τὰ νικητήρια τῆς
 τῷ κατὰ Ῥώμην τυράνῳ κακοτροπίας ἀπενηνεγμένοις. γοήτων τε γὰρ καὶ
 μάγων οἱ πρῶτοι τῆς ἀνωτάτω παρ' αὐτῷ τιμῆς ἡξίωτο, ψοφοδεῦς ἐς
 τὰ μάλιστα καὶ δεισιδαιμονιστάς τε καθιστώμενος, τὴν τε περὶ τὰ εἰδῶλα
 καὶ τὰς δαίμονας περὶ πολλὰ τιθεμένη πλάνην. μαρτυρῶν γὰρ δῖχα καὶ 20
 9 χρησμῶν ὡς μέχρις ὄνυχος, ὡς εἰπεῖν, τολμᾷν τι κινεῖν οἷός τε ἦν. οὐ
 χάριν καὶ τῷ καθ' ἡμῶν σφοδρότερον ἢ οἱ πρόσθεν καὶ πυκνότερον ἐπε-
 τίθετο διωγμῷ, νεὺς κατὰ πᾶσαν πόλιν ἐγείρειν, καὶ τὰ χρόνου μήκει
 καθηρημένα τεμένη διὰ σπουδῆς ἀνανεῦσθαι προστάττων, ἱερέας τε εἰδῶ-
 25 λων κατὰ πάντα τόπον καὶ πόλιν· καὶ ἐπὶ τούτων ἐκάστης ἐπαρχίας
 ἀρχιερεῖα, τῶν ἐν πολιτείαις ἕνα γέ τινα τὸν μάλιστα ἐμφανῶς διὰ πάσης
 ἐμπρέψαντα λειτουργίας, μετὰ στρατιωτικῇ στίφει καὶ δορυφορίας ἐκτά-
 30 σων, ἀναίδην τε πᾶσι γόησιν, ὥσῃν εὐσεβεῖς καὶ θεῶν προσφιλέσιν, ἡγε-
 10 μονίας καὶ τὰς μεγίστας προνομίας δωρούμενος. ἐκ δὲ τῶν ὁρμώμενος,
 πόλιν μὲν οὐ μίαν ἠδὲ χώραν, ὅλας δὲ ἄρδην τὰς ὑπ' αὐτὸν ἐπαρχίας 30
 χρόνῳ καὶ ἀργύρῳ καὶ χρημάτων ἀμυνότητων εἰσπράττειν, ἐπισκήψοι τε
 βαρυντάς τε καὶ ἄλλοτε ἄλλαις καταδίκαις ἡνία καὶ κατεπίεζε. τῶν γε
 μὴν ἐν ἀφ' ὧν τὰς ἐκ προγόνων περιποιηθείσας ἑσίας ἀφαιρέμενος, πλού-
 τους ἀθρόως καὶ σωροὺς χρημάτων τοῖς ἀμφ' αὐτὸν κόλαξιν ἰδωρεῖτο.

6. λόντας] γίροντας h. | 15. ὕστερον] εἰς ἕτερον cf. | 18. αἰτῶν] αὐτῶν
 σοhj. P*, quod recepit Z. | 25. νεὺς] νεὺς τε aSVH, τε om. efg h i k z B. |
 28. ἀναίδην] ἀνείδην i (a sec. m.).

παροινίας γε μὴν καὶ μέθης ἐς τοσαύτην ἤνιχθη φορὰν, ὡς ἐν τοῖς 11
 πότοις παρακóπτειν καὶ τῶν φρενῶν παρεξίστασθαι, τοιαυτὰ τε μεθύοντα
 προστάττειν, οἷα ἀνανήψαντα αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς μετάμελον ἄγειν·
 κραιπάλῃς δὲ καὶ ἀσωτίᾳς μῆδενὶ καταλιπὼν ὑπερβολὴν, κακίας διδάσκαλον
 5 τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀρχαῖς τε καὶ ἀρχομένοις ἑαυτὸν καθίστη, θρυπέσθαι
 μὲν τὸ στρατιωτικὸν διὰ πάσης τρυφῆς τε καὶ ἀκολασίας ἐνάγων, ἡγε-
 μόνας δὲ καὶ στρατοπεδιάρχας δι' ἀρπαγῶν καὶ πλεοτεξίας χωρεῖν κατὰ
 τῶν ὑπηκόων, μοροτυχι συντυραννέντως αὐτῷ, προκαλέμενος. τί δεῖ τὰς 12
 ἐμπαθεῖς τάνδρὸς αἰσχυρογίας μνημονεύειν; ἢ τῶν πρὸς αὐτῷ μμοιχευ-
 10 μένων ἀπαριθμείσθαι τὴν πληθύν; ἐκ ἧν γέ τοι πόλιν αὐτὸν παρελθεῖν,
 μὴ ἔχι ἐκ παντὸς φθορὰς γυναικῶν, παρθένων τε ἄρπαγῆς εἰργασμένων.
 κατὰ πάντων γέ τοι αὐτῷ ταῦτα περὶχώρει, μὴ ὅτι μόνων Χριστιανῶν, 13
 οἱ θανάτῳ καταφρονήσαντες παρ' ὕδιν αὐτῷ τὴν τοσαύτην ἔδιδετο τυραν-
 νίδα. οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες ἀνατλάντες πῦρ καὶ σίδηρον καὶ προσηλώσεις,
 15 θῆρας τε ἀγρίους καὶ θαλάττης βυθός, ἀποτομᾶς τε μελῶν καὶ καν-
 τήρας, καὶ ὀφθαλμῶν κεντήσεις τε καὶ ἐξορύξεις, καὶ τοῦ παντὸς σώ-
 ματος ἀκρωτηριασμούς, λιμόν τε ἐπὶ τέτοις καὶ μέταλλα καὶ δεσμὰ, ἐπὶ
 πάντων μᾶλλον ὑπομονὴν τὴν ὑπὲρ εὐσεβείας ἐνεδείξαντο, ἢ τὸ σέβας
 τὸ εἰς θεὸν εἰδῶλοις ἀντικατηλλάξαντο. αἱ δ' αὖ γυναῖκες ἐκ ἧττον 14
 20 τῶν ἀνδρῶν ὑπὸ τῆς τῷ θεῷ λόγος διδασκαλίας ἡρῶνόμεναι, αἱ μὲν τὰς
 αὐτοὺς τοῖς ἀνδράσιν ἀγῶνας ὑποστάσαι ἴσα τῆς ἀρετῆς ἀπηγγέγκαντο
 βραβεῖα, αἱ δὲ ἐπὶ φθορὰν ἐλκόμεναι θάπττον τὴν ψυχὴν θανάτῳ, ἢ τὸ
 σῶμα τῇ φθορᾷ παραδεδώκασιν. μόνη γὰρ τῶν ἄλλων ὑπὸ τῷ τυράννῳ 15
 μμοιχευμένων Χριστιανῇ τῶν ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἐπισημοσιότητι τε καὶ λιμι-
 25 προτάτῃ τὴν ἐμπαθεῖ καὶ ἀκόλαστον Μαξιμίον ψυχὴν δι' ἀνδρειοτάτου
 παραστήμιτος ἐπεριξενίκησεν, ἔνδοξος μὲν τὰλλα πλεον, τε καὶ γένει καὶ
 παιδείᾳ, πάντα γε μὴν δεύτερον σωφροσύνης τεθειμένη, ἦν καὶ πολλὰ
 λιπαρῆσας κτεῖναι μὲν ἐτοίμως θνήσκειν ἔχουσαν ἐκ οἷος τε ἦν, τῆς ἐπι-
 θυμίας μᾶλλον τῷ θυμῷ κατακρατῆσης αὐτῷ, φυχῇ δὲ ζημιώσας πάσης
 30 ἀφείλετο τῆς ἑσίας. μυρίαί δ' ἄλλαι πρὸς τῶν κατ' ἔθος ἀρχόντων 16
 πορνείας ἀπειλὴν μηδ' ἀκῶσαι δεδυνημέναι, πᾶν εἶδος βασάνων καὶ στρε-

3. post οἷα add. αὖ cf. | 7. δι' αε h k E, τα c f g. | 9. τάνδρὸς αε g i k S B, τῷ ἀνδρὶ c f V H. | 16. τῷ παντὸς αε g h E (cf. Euseb. Laud. Const. c. 7), τὸς παντὸς τῷ c f i k v. | 17. ἐπὶ om. g. | 18. haec ἡ — ἀντικατηλλάξαντο om. e h. | 20. ἡρῶνόμεναι] ἡρῶνόμεναι h. | 23. ἄλλων add. α c f E, om. e g h i k. | 26. ἐπεριξενίκοι c d f g h k x V H B, ἐπεριξενίκοι i (a sec. man.), ἐπεριξενίκοι a b c S. | μίον] μίον ἐν c f i k x. | 29. πάσης — τῆς αἰτίας] πᾶσαν — τὴν αἰτίαν cf.

βλώσεων καὶ θανατηφόρου κολάσεως ὑπέστησαν. Θαυμασταὶ μὲν ἔν και αὐται, ὑπερφῶς γε μὴν θαυμασιωτάτη ἡ ἐπὶ Ῥώμης εὐγενεστάτη τῇ ὅτι καὶ σωφρονεστάτη γυνὴ πασῶν, αἷς ἐμπαροινεῖν ὁ ἐκείος τύραννος
 17 Μαξιέντιος τὰ ὅμοια Μαξιμίῳ δρῶν ἐπειρᾶτο. ὥς γὰρ ἐπιστάτας τῇ οἴκῳ τὸς τὰ τοιαῦτα τῇ τυράνῳ διακοσμημένους ἐπύθετο, (Χριστιανὴ δὲ 5 καὶ αὕτη ἦν), τὸν τε ἄνδρα τὸν αὐτῆς, καὶ ταῦτα Ῥωμαίων ὄντα ἑπαρχον, τῷ δέος ἕνεκα λαβόντας ἄγειν αὐτὴν ἐπιτρέψαντα, εἰς βραχὺν ὑποπαραιτησαμένη, ὥς ἂν δὴ κατακοσμηθεῖ τὸ σῶμα, εἰσεῖσιν ἐπὶ τῷ ταμείῳ, καὶ μοσχωθεῖσα ξίφος καθ' ἑαυτῆς πῆγνυσι, θανοῦσά τε παρα-
 18 χρῆμα τὸν μὲν νεκρὸν τοῖς προαγωγοῖς καταλιμπάνει, ἔργοις δ' αὐτοῖς 10 ἀπίσσης φωνῆς γεγωνοτέροις, ὅτι μόνον χρημάτων ἀήτετητόν τε καὶ ἀνώλεθρον ἡ παρὰ Χριστιανοῖς ἀρετὴ πέφυκεν, εἰς πάντας ἀνθρώπους τῶς
 18 τε εὖν ὄντας καὶ τὰς μετὰ ταῦτα γενησομένους ἐξέφη. τοσαύτη δὴτα κακίας φορὰ ἕφ' ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν συνετέχθη καιρὸν, πρὸς τῶν δύο τυράννων ἀνατολὴν καὶ δύοσιν διειληφότων κατεργασθεῖσα. τίς δ' ἂν τὴν 15 τῶν τοσούτων διερευνόμενος αἰτίαν διστάξαι, μὴ οὐχὶ τὸν καθ' ἡμῶν διωγμὸν ἀποφῆναισθαι; ὅτε γε μάλιστα οὐ ἀρότερον τὰ τῆς τοσσηδε πέπαυτο συγχύσεως, ἢ Χριστιανὸς τὰ τῆς παρῥησίας ἀπολαβεῖν.

C A P. 15.

Περὶ τῶν τοῖς ἐκτὸς συμβεβηκότων.

20

(Nic. H. E. VII, 22.)

1 Διὰ παντός γε τοι τῷ κατὰ τὸν διωγμὸν δεκαέτης χρόνῳ τῶν εἰς ἐπιβολὴν καὶ πόλεμον τὸν κατ' ἀλλήλων ἔδεν αὐτὸς διαλείλοιπεν. ἀπλωτα μὲν γὰρ τὰ κατὰ θάλατταν ἦν, ἐδ' ἐξῆν ποθὲν καταπλεύσαντας μὴ ἔχι πάσαις αἰκίαις ὑπάγεισθαι, στρεβλυμένους καὶ τὰς πλευράς καταξαινομένους, 25 βυσάνοις τε παντοίοις, μὴ ἄρα παρὰ τῶν δι' ἐναντίας ἐχθρῶν ἤκοιεν, ἀνακρινομένοις, καὶ τέλος σταυροῖς ἢ τῇ διὰ πυρὸς ὑπαγομένους κολάσει.
 2 ἀσπίδων ἐπὶ τέτοις καὶ θωράκων παρασκευαῖ, βελῶν τε καὶ δοράτων καὶ τῆς ἄλλης πολεμικῆς παρατάξεως ἐτοιμασίαι, τριήρων τε καὶ τῶν κατὰ ναυμαχίαν ὀπλων, κατὰ πάντα συνεκροτοῦντο τόπον, οὐδ' ἦν ἄλλο τι 30 παντί τῳ προσδοκᾶν, ἢ πολεμίων κατὰ πᾶσαν ἐφοδὸν ἡμέραν. τέτοις καὶ ὁ μετὰ ταῦτα λιμός τε καὶ λοιμός ἐγκατασκήπτει, περὶ ὧν κατὰ καιρὸν ἱστορήσομεν τὰ δέοντα.

7. ἄγειν αὐτὴν c f g i k, αὐτὴν ἄγειν a e h Euseb. (de vit. Const. I. 34.) E. | βραχὺν] βραχὺ i (a sec. m.) k. | 8. δὴ c d f g i k x l' s R, ἥδη a b e h S V H. | 9. ταμείῳ c f g i k, ταμείῳ a e h E. | 11. χρημάτων] χρῆμα Euseb. de vit. Const. I, 34. prob. V s Z. | 16. μὴ — ἀποφῆναισθαι om. h.

C A P. 16.

Περὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον τῶν πραγμάτων μεταβολῆς.

(Nic. H. E. VII, 22.)

Τοιαυτὴ ἦν τὰ διὰ παντὸς τῷ διωγμῷ παρατετακότα, δεκάτῃ μὲν 1
 5 ἔτει σὺν θεῷ χάριτι παρτελῶς πεπαυμένῃ, λωφᾶν γε μὴν μετ' ὀγδοον ἔτος
 ἐναρξαμένον. ὥς γὰρ τὴν εἰς ἡμᾶς ἐπισκοπὴν εὐμενῇ καὶ ἴλωι ἡ θεία
 καὶ οὐράνιος χάρις ἐνεδεῖκνυτο, τότε δῆτα καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς ἄρχοντες,
 αὐτοὶ δὲ ἐκεῖνοι δι' ὧν πάσαι τὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνηργεῖτο πολέμων,
 παραδοξότατα μεταθέμενοι τὴν γνώμην παλινθιδίαν ἤθον, χρηστοῖς περὶ
 10 ἡμῶν προγράμμασι καὶ διατάγμασις ἡμικρωτάτοις τὴν ἐπὶ μέγα ἀφθεῖσαν
 τῷ διωγμῷ πυρκαϊὰν σβεπνύντες. ἢκ ἀνθρώπων δι' τι τέτα κατέστη 2
 αἴτιον, ἢδ' οἶκτος, ὥς ἂν φαίη τις, ἢ φιλανθρωπία τῶν ἀρχόντων· πολλῶ
 δεῖ· πλείω γὰρ ὁσημέραι καὶ χαλεπώτερα ἀρχῆθεν εἰς ἐκεῖνο τῷ καιρῷ
 τὰ καθ' ἡμῶν αὐτοῖς ἐπινοεῖτο, ποικιλωτέροις μηχαναῖς ἄλλοτε ἄλλως
 15 τὰς καθ' ἡμῶν αἰκίας ἐπικαινεργύντων· ἀλλ' αὐτῆς γε τῆς θείας προ-
 νοίας ἐμφανὲς ἐπίσκεψις, τῷ μὲν αὐτῆς καταλλαττομένης λαφῶ, τῷ δ'
 ἀνθέντῃ τῶν κακῶν ἐπιξιύσης καὶ πρωτοστάτῃ τῆς τῷ παντὸς διωγμῷ
 κακίας ἐπιχολομένης. καὶ γὰρ εἴ τι ταυτ' ἐχρῆν κατὰ θεῖαν γενέσθαι 3
 κρίσιν, ἀλλὰ ἡαί, φησὶν ὁ λόγος, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. μέτεισι
 20 γὺν αὐτὸν θεήλατος κόλασις, ἐξ αὐτῆς αὐτῷ καταρξέμενη σαρκός, καὶ
 μέχρι τῆς ψυχῆς προελθῶσα. ἀθρόα μὲν γὰρ περὶ τὰ μέσα τῶν ἀπορρή- 4
 των τῷ σώματος ἀπόστασις γίνεταί αὐτῷ, εἰθ' ἔλκος ἐν βάθει συριγ-
 γῶδες, καὶ τέτων ἀνιάτος νομὴ κατὰ τῶν ἐνδοτάτω σπλάγγων, ἀφ' ὧν
 ἄλεκτόν τι πλήθος σκολῆκων βρύνειν, θανατώδη τε ὁδμὴν ἀποπνέειν, τῷ
 35 παντὸς ὅγκῳ τῶν σωμάτων ἐκ πολυτροφίας αὐτῷ καὶ πρὸ τῆς νόσου εἰς
 ὑπερβολὴν πλήθους πιμελῆς μεταβεβληκότος, ἣν τότε κατασπατίσαν ἀφύ-
 ρητον καὶ φρικτοτάτην τοῖς πλησιάζουσι παρέχουν τὴν θείαν. ἰατρῶν δ' 5
 ἦν οἱ μὲν, ἢδ' ὅλως ὑπομιῖται τὴν τῷ δυσώδους ὑπερβύλλουσαν ἀτοπίαν
 οἰοί τε, κατεσφάττοντο, οἱ δὲ διωδηκότος τῷ παντὸς ὅγκῳ καὶ εἰς ἀνέλπιστον
 30 σωτηρίας ἀποπεπτωκότος μηδὲν ἐπικουρεῖν δυνάμενοι, ἀνηλεῶς ἐκτείνοντο.

C A P. 17.

Περὶ τῆς τῶν κρατούντων παλινθιδίας.

(Nic. H. E. VII, 22. 23.)

Καὶ δὴ τοσούτοις παλαιῶν κακοῖς συναίσθησιν τῶν κατὰ τῶν θεο- 1
 35 σεβῶν αὐτῷ τετολμημένων ἴσχει. συναγαγὼν δ' ἦν εἰς ἑαυτὸν τὴν διά-

5. λωφᾶν cH, λωφᾶν volgo. | 17. καὶ πρωτοστάτῃ — ἔρχεται om. eh. |
 18. ἐπιχολομένης cī (teste Gronov.) BHb, ἐπισχολομένης afgkxSVH. | 19. φη-
 σιν — Matth. 18, 7. | 23. τότεων aeghik Euseb. (vit. Const. I, 57.) NE, τότε bcdcf.

ροίαν, πρῶτα μὲν ἀνθρωπολογεῖτο τῷ τῶν ὄλων θεῷ, εἶτα τὴς ἀμὲν αὐτὸν ἀνακαλέσας, μηδὲν ὑπεριθεμένους τὸν κατὰ Χριστιανῶν ἀποπαῦσαι διωγμὸν, νόμον τε καὶ δόγματι βασιλικῷ τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν οἰκοδομεῖν ἐπισπέρχειν τε καὶ τὰ στυγερὰ διαπράττεσθαι, ἐνχαῖς ὑπὲρ τοῦ βασιλείῃ ποιου-

2 μένους, προστάττει, αὐτίκα γὰρ ἔργα τῷ λόγῳ παρηκολοθηκότος, ἤπλωτο 5 κατὰ πόλεις βασιλικά διατάγματα, τὴν παλινοφθίαν τῶν καθ' ἡμᾶς τῶτον περιέχοντα τὸν τρόπον·

3. *καὶ* „Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Γαλέριος Οὐαλέριος Μαξιμίος, ἀνίκητος, 3
 „σεβαστός, ἀρχιερεὺς μέγιστος, Γερμανικὸς μέγιστος, Αἰγυπτιακὸς μέγιστος, 10
 „Θηβαϊκὸς μέγιστος, Σαρματικὸς μέγιστος πεντάκις, Περσῶν μέγιστος, 10
 „Καρπῶν μέγιστος ἐξάκις, Ἀρμενίων μέγιστος, Μήδων μέγιστος, 10
 „Ἀδιαβηνῶν μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ εἰκοστὸν, αὐτοκράτωρ τὸ 4
 „ἐννεακαίδεκατον, ὑπατος τὸ ὄγδοον, πατὴρ πατρίδος, ἀνθύπατος· καὶ 4
 „αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάβιος Οὐαλέριος Κωνσταντῖνος, εὐσεβὴς, εὐτυχὴς, 15
 „ἀνίκητος, σεβαστός, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, αὐτοκράτωρ 15
 5 „τὸ πέμπτον, ὑπατος, πατὴρ πατρίδος, ἀνθύπατος· καὶ αὐτοκράτωρ 15
 „Καῖσαρ Οὐαλέριος Αἰκινιανός, εὐσεβὴς, εὐτυχὴς, ἀνίκητος, σεβαστός, 15
 „ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ τέταρτον, αὐτοκράτωρ τὸ 15
 „τρίτον, ὑπατος, πατὴρ πατρίδος, ἀνθύπατος, ἐπαρχιώταις ἰδίοις χαίρειν. 20
 6 „μεταξὺ τῶν λοιπῶν, ἅπερ ὑπὲρ τῷ χρησίμῳ καὶ λυσιτελεῖ τοῖς δημο- 20
 „σίοις διατηρούμεθα, ἡμεῖς μὲν βεβηλόμεθα πρότερον κατὰ τὰς ἀρχαίας 20
 „νόμους καὶ τὴν δημοσίαν ἐπιστήμην τὴν τῶν Ῥωμαίων ἅπαντας ἐπα- 20
 „φορδύσασθαι, καὶ τότε πρόνοιαν ποιήσασθαι, ἵνα καὶ οἱ Χριστιανοί, 20
 „οἵτινες τῶν γονέων τῶν ἑαυτῶν καταλελοιπάσι τὴν αἵρεσιν, εἰς ἀγαθὴν 25
 7 „πρόθεσιν ἐπανέλθοιεν· ἐπειπερ τινὶ λογισμῷ τοσαύτη αὐτὸς πλεονεξία 25

2. κατὰ] κατὰ τῶν volgo, τῶν om. -c g i k N. | 8. Μαξιμίος] Μαξιμίνος g h, „Maximianus“ R. | post ἀνικ. add. καὶ h. | 9. Γερμανικός] hos titulos alii aliter exhibent. nos cum Heinichenio retinuimus, mutata tautummodo interpunctione, textum Valesii, quocum sine discrepantia consentiant a k R. de b d non satis constat: codicem c et h diversitatem adscripsimus. | 10. Θηβ. μέγιστος om. h, add. c. | Σαρμ. μέγιστος om. b c d f, add. h. deinde non post πεντάκις, sed post μέγιστος virgula interpungunt c h. | μέγιστος post Ηεροῶν om. h. | 11. δις om. c. deinde ante, non post δις interpungunt h E. | ante, non post ἐξάκις interpungunt c h E. | Μήδων μέγ. Ἀδ. μέγ. om. h. | 12. τὸ post αὐτοκ. om. a S V H. | 14. Κωνσταντῖνος a h N S V H B, Κωνσταντῖνος c f g i k x R Z. | 15. δημ. ἐξουσίας] „omissus est in omnibus libris numerus tribunicioiae potestatis Constantini. Ego quinque addidi certissima conjectura.“ Valesius. | 16. haec καὶ αὐτοκράτωρ — ἰδίοις χαίρειν add. b c d f g i k x N V H B, om. a h R S. | 17. Αἰκινιανός b c d f V H, Αἰκίνιος i k N B, Αἰκίνιος Αἰκινιανός g, om. a h S. | 22. ἅπαντας c f g h N V H B, ἅπαντα a i k S, „enucia“ Lact. de mort. pers. c. 34.

„κατεσχῆκαι καὶ ἄνθρωποι κατελήφει, ὡς μὴ ἐπισθαί τοις ὑπὸ τῶν πάλαι
 „καταδειχθεῖσιν, ἅπερ ἴσως πρότερον καὶ οἱ γονεῖς αὐτῶν ἦσαν κατα-
 „στήσαντες, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτῶν πρόθεσιν, καὶ ὡς ἕκαστος ἐβέλετο,
 „ἔως ἑαυτοῖς καὶ νόμους ποιῆσαι, καὶ τότες παραφυλάττειν, καὶ ἐν δια-
 5 „φόροις διάφορα πλήθη συνάγειν. τοιγαρὺν τοιαῦτα ὑφ' ἡμῶν προστά- 8
 „γματος παρακολοθήσαντος, ὥστε ἐπὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καταστα-
 „θείτα ἑαυτοὺς μεταστήσαντες, πλεῖστοι μὲν κινδύνῳ ὑποβλήθεντες, πλεῖστοι
 „δὲ ταραχθέντες παρτοίς θανάτους ὑπέφερον· καὶ ἐπειδὴ τῶν πολλῶν 9
 „τῇ αὐτῇ ἀπονοίᾳ διαμενόντων ἰωρῶμεν μήτε τοῖς θεοῖς τοῖς ὑπερανίοις
 10 „τὴν ὀφειλομένην θρησκείαν προσάγειν αὐτοῖς, μήτε τῷ τῶν Χριστιανῶν
 „προσέχειν, ἀφορῶντες εἰς τὴν ἡμετέραν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν διηνεκῇ
 „συνήθειαν, δι' ἧς εἰώθαμεν ἅπασιν ἀνθρώποις συγγνώμην ἀπονέμειν,
 „προθυμότατα καὶ ἐν τούτῳ τὴν συγχώρησιν τὴν ἡμετέραν ἐπεκτεῖναι δεῖν
 „ἰσμοίσαμεν, ἵνα αὐτοῖς ὡς Χριστιανοί, καὶ τὰς οἰκας, ἐν οἷς συνήγοντο,
 15 „συνθῶσιν ἔως, ὥστε μηδὲν ὑπεραντίον τῆς ἐπιστήμης αὐτοῖς πράττειν·
 „δι' ἐτέρας δὲ ἐπιστολῆς τοῖς δικασταῖς δηλώσωμεν, τί αὐτοῖς παραφυ-
 „λάξασθαι δεῖται. ὅθεν κατὰ ταύτην τὴν συγχώρησιν τὴν ἡμετέραν ὀφεί- 10
 „λασι τὸν ἑαυτῶν θεὸν ἱκετεύειν περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας καὶ
 „τῶν δημοσίων καὶ τῆς ἑαυτῶν, ἵνα κατὰ πάντα τρόπον καὶ τὰ δη-
 20 „μόσια παρασχεθῇ ὑγίη, καὶ ἀμείψιμνοι ζῇν ἐν τῇ ἑαυτῶν ἐστίᾳ δυνη-
 „θῶσι.“ ταῦτα κατὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων φωνὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα γλῶτταν 11
 κατὰ τὸ δυνατόν μεταβληθέντα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. τί δὴ οὖν ἐπὶ
 τέτοις γίνεται, ἐπιθεωρησάτω καιρὸς.

Τίλος τῆ ἡ λόγος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

APPENDIX.

Τὸ ὡς λέγοντες ἐν τισιν ἀντιγράφοις ἐν τῷ ὁγδόῳ λόγῳ.

Ἄλλ' ὁ μὲν τῆς γραφῆς αἴτιος μετὰ τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν αὐτίκα 1
 καὶ ἐκ εἰς μακρὸν τῶν ἀληθῶν ἀπαλλαγὴς μεταλλάττει τὸν βίον.
 τούτου δὴ λόγος ἔχει πρῶτον αἴτιον τῆς τῆ διωγμῷ καταστῆσαι συμφορᾶς,
 30 ἔτι πάλαι πρὸ τῆς τῶν λοιπῶν βασιλέων κινήσεως τοὺς ἐν στρατείαις

6. ὥστε] ὡς ἂν ἡ. | 10. τῷ om. g, τῇ N, „nec Christianorum Deum obser-
 vare“ Lact. l. c. | 13. ἐπεῖναι αἡ. | 26. τὸ — λόγῳ] hunc titulum ita exhibent
 acfE, atque totum hoc libri octavi additamentum exstat in a b c d f g k x, deest in
 e h i R.

Χριστιανὸς καὶ πρῶτος γε ἀπάντων τὸς ἐπὶ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ παρατρέπειν
ἐκβεβιασμένον, καὶ τὸς μὲν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας ἀποκινύοντα, τὸς
δὲ ἀτιμώτατα καθυβρίζοντα, ἥδη δὲ καὶ θάνατον ἐτέροις ἐπαρτώοντα,
καὶ τῷσαυτὸν γε τὸς τῆς βασιλείας κοιτωνὸς ἐπὶ τὸν κατὰ πάντων ἀνα-
κεκισθηκότα διωγμὸν· ὥν καὶ αὐτῶν ἐκ αἷzion τὸ τῷ βίῃ τέλος παραδῶναι 5
2 σιωπῇ. τεττάρων ἔν τῇ κατὰ πάντων διειληχότων ἀρχῇ, οἱ μὲν χρόνῳ
καὶ τιμῇ προηγέμενοι, ἐδ' ὅλοις δυεῖς ἔτεσιν ἐπιγεγόμενοι τῷ διωγμῷ,
μεθίστανται τῆς βασιλείας, ἧ καὶ πρόσθεν ἡμῖν δεδήλωται, καὶ δὴ τὸν
ἐπίλοιπον τῷ βίῃ χρόνον δημῳδοὶ καὶ ἰδιωτικῷ τρόπῳ διαγεγόμενοι τέλος
3 τοιότῳ τῆς ζωῆς εἰλήχασιν· ὁ μὲν τιμῇ τε καὶ χρόνῳ τῶν πρωτείων 10
ἡξιωμένος μακρῇ καὶ ἐπιλυποτάτῃ τῇ τῷ σώματος ἀσθενείᾳ διεργασθεὶς,
ὁ δὲ τὰ δευτέρῃ αὐτῷ φέρων ἀγχόνῃ τὴν ζωὴν ἀπορρήξας, κατὰ τινὰ
δαιμονίαν προσημείωσιν τοῦτο παθὼν διὰ πλείστας αὐτῷ τετολμημένας
4 ῥαδιουργίας. τῶν δὲ μετὰ τάς τες ὁ μὲν ὥστατος, ὃν δὴ καὶ ἀρχηγὸν τῷ
παντός ἔφαμεν γενομένῳ διωγμῷ, τοιαῦτα οἶα καὶ προδεδηλώκαμεν, πέ- 15
πονθεν, ὁ δὲ τῶτοι προάγων χρηστότατος καὶ ἡπιώτατος βασιλεὺς Κων-
σταντῖος, ἐπαξίως τῆς ἡγεμονίας τὸν ἅπαντα τῆς ἀρχῆς διατελέσας χρόνον,
ἀλλὰ καὶ τἄλλα τοῖς πᾶσι δεξιώτατος καὶ εὐεργετικώτατος παρασχωὼν
ἑαυτὸν, ἀτὰρ καὶ τῷ καθ' ἡμῶν πολέμῳ ἔξω γεγόμενος, καὶ τὸς ὑπ' αὐτὸν
θεοσεβεῖς ἀβλαβεῖς καὶ ἀνεπηρεάστους διασυνάξας, καὶ μήτε τὸς οἴκους τῶν 20
ἐκκλησιῶν καθελὼν, μηδ' ἑτερόν τι μηδ' ὅλως καθ' ἡμῶν ἐπικαινεργήσας,
τέλος εὐδαιμον καὶ τρισμακάριον ὅπως κατέλῃχε τῷ βίῳ, μόνος ἐπὶ τῆς
αὐτῷ βασιλείας εὐμενῶς καὶ ἐπιδοξως, ἐπὶ διαδόχῳ τῆς βασιλείας γησίῳ
5 παιδὶ τὰ πάντα σωφρονεστάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ, τελετήσας· ὃς εὐθὺς
ἀρχόμενος βασιλεὺς τελειώτατος καὶ σεβαστὸς πρὸς τῶν στρατοπέδων 25
ἀναγορευθεὶς, ζηλωτὴν ἑαυτὸν τῆς πατρικῆς περὶ τὸν ἡμέτερον λόγον
εὐσεβείας κατεστήσατο. τοιαύτη τῶν προαναγεγραμμένων τεττάρων ἡ τῷ
6 βίῃ ἐκβασίς, κατὰ παραλλαγμένας χρόνας γεγεννημένη. τῶν δὲ μόνος ἔτι
λιπὼν ὁ μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν εἰρημένος σὺν τοῖς μετὰ ταῦτα εἰς τὴν
ἀρχὴν εἰσποιηθεῖσι τὴν προδεδηλωμένην ἐξομολόγησιν διὰ τῷ προεκτεθέν- 30
τος ἐγγράφῳ λόγῳ τοῖς πᾶσι φανερὰν κατεστήσατο.

2. μὲν ἐκ c f k B, ἐκ (om. μὲν) a x S, μὲν (om. ἐκ) g V H. | 5. διωγμὸν· ὥν V H B, διωγμὸν (om. ὥν) a k x S, διωγμένων b c, διεισδυμένων d f. | 7. δεῖν c k, δυοῖν volgo. | 14. δὴ om. a S V H. | 22. μόνος f g V H coll. VIII, 13. p. 304, 26., μόνον a c k S. | 29. λιπὼν c g V H, λειπὼν k, λοιπὸν a f S B: fort. scrib. λοιπός.

EUSEBII

LIBER DE MARTYRIBUS PALAESTINAE.

————— 4 VII. 13. 3.

Kaì ταῦτα ἐν τινι ἀντιγραφῷ ἐν τῷ ὀγδόῳ τόμῳ εὑρομεν.

PROOEMIUM.

5 Ἔτος τῦτο ἦν ἐννεακαίδεκατον τῆς Διοκλητιανῦ βασιλείας, Ξαν- 1
θικὸς μὴν, ὃς λέγοιτ' ἂν Ἀπρίλλιος κατὰ Ῥωμαίους, ἐν ᾧ τῆς τῷ σω-
τηρίῃ πάθους ἐορτῆς ἐπιλαμβανέσης, ἡγεῖτο μὲν Φλαβιανὸς τῷ τῶν Παλαι-
στινῶν ἔθνους, ἡπλωτο δ' ἀθρόως πανταχῷ γράμματα, τὰς μὲν ἐκκλησίας
εἰς ἔδαφος φέρειν, τὰς δὲ γραφὰς ἀφανεῖς πρὶ γενέσθαι προστάττοντα,
10 καὶ τὰς μὲν τιμῆς ἐπιλημμένους ἀτίμους, τὰς δὲ ἐν οἰκεταῖς, εἰ ἐπιμέ-
νοιεν τῇ τῷ Χριστιανισμῷ προθέσει, ἑλευθερίας στερίσκεσθαι προαγορεύ-
οντα. καὶ ἡ μὲν τῆς πρώτης καθ' ἡμῶν γραφῆς τοιαύτη τις ἦν δύναμις. 2
μετ' οὐ πολὺν δὲ ἐτέρων ἐπιφοιτησάντων γραμμάτων προσετέτακτο, τὰς
τῶν ἐκκλησιῶν προέδρους πάντας πανταχῇ πρῶτον μὲν δεσμοῖς παραδί-
15 δοσθαι, εἰδ' ὕστερον πάσῃ μηχανῇ θύειν ἐξαναγκάζεσθαι.

CAP. 1.

Πρῶτος τοιγαρὺν τῶν ἐπὶ Παλαιστίνης μαρτύρων Προκόπιος, πρὶν 1
ἢ φυλακῆς πεῖραν λαβεῖν, εὐθὺς ἀπὸ πρώτης εἰσὼδα τοῖς ἡγεμονικοῖς
παραστάς δικαστηρίοις, θύειν τε τοῖς λεγομένοις προσταχθεῖς θεοῖς, ἵνα
20 μόνον ἔφησεν εἰδέναι, ᾧ καθῆκεν, ὡς αὐτὸς βέλεται, θύειν· ὡς δὲ καὶ
τοῖς βασιλεῦσι τέσσαρσι σπένδειν ἐκελεύετο, ὃνμὰ τι φθεγξάμενος τῶν οὐ
προσηγῶν αὐτοῖς αὐτίκα τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνεται, τὸ ποιητικὸν εἰπὼν
ἐκεῖνο· „ἐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίῃ, εἰς κοίρανος ἔστω, εἰς βασιλεὺς.“ Λεῖσι 2
μηνὸς ἐβδόμῃ, πρὸ ἑπτὰ Εἰδῶν Ἰανίων λέγοιτ' ἂν παρὰ Ῥωμαίοις, ἡμέρα

3. καὶ ταῦτα κτλ.] Fragmentum hoc de Martyr. Pal. exstat in *abcd f x* sub finem libri octavi, in *ik* sub finem libri decimi, in *g* post medium cap. 13. libri octavi, deest in *eh R*. | 5. ἔτος τῦτο κτλ. — cf. Eus. H. E. VIII, 2. (p. 289, 28). | 10. εἰ] εἰ ἔτι *aSVH*. | 23. ἐκ ἀγαθὸν — II. II, 204. | 24. ἐβδόμῃ *g ik V^a B*, ὀγδοῇ *abcd fSVH*.

- τετραδί σαββάτου τοῦτο πρῶτον ἐπὶ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης ἀπε-
 3 τελέσθη σημεῖον. μετὰ δὲ τὸτο ἐπὶ τῆς αὐτῆς πόλεως πλείστοι ὅσοι τῶν
 ἐπιχωρίων ἐκκλησιῶν ἄρχοντες, δειναῖς αἰκίαις προθύμως διαθλήσαντες,
 μεγάλων ἀγῶνων ἱστορίαν τοῖς ἐνερῶσιν ἐνεδείξαντο, ἄλλοι δὲ ὑπὸ δει-
 λίας τὴν ψυχὴν προσηρμήσαντες, προχείρως ὥτως ἀπὸ πρώτης ἐξεσθί- 5
 νησαν προσβολῆς, τῶν δὲ λοιπῶν ἕκαστος εἶδη διάφορα βασάνων διήλ-
 λαττον, τοτὲ μὲν μάλιστα ἀνηρίθμοις, τοτὲ δὲ στρεβλώσεισι καὶ καταξάν-
 σεσι τῶν πλευρῶν δεσμοῖς τε ἀνυπομονήτοις, ὅφ' ὧν τισὶ καὶ παρεθῆναι
 4 συνέβη τὰς χεῖρας. ὁμοῦ δ' οὖν ἔφερον τὸ ἀποβάν ἀκολουθῶς ταῖς
 ἀπορρήτοις κρίσεσι τῷ Θεῷ τέλος. ὁ μὲν γὰρ ἐτέρων κατεχόντων αὐτῷ 10
 τῷ χεῖρε, καὶ τῷ βωμῷ προσαγόντων, τὴν τε μιανὰν καὶ ἐναγῇ θυσίαν
 κατὰ τῆς δεξιᾶς ἐπιρρίπτάντων, ὡς ἂν τεθνηκὼς ἀπηλλάττετο, ὁ δὲ μὴδ'
 ὁλως ἐφαιψάμενος, εἰρηκότων δ' ἐτέρων ὅτι τεθνηκοί, σιωπῆσας ἀπῆει,
 ἄλλος ἡμιθανὲς αἰρόμενος ὡγὰν ἤδη νεκρὸς ἐρρίπτετο καὶ ἀνιέτο γὰ τῶν
 δεσμῶν, ἐν τεθνηκόσιν αὐτοῖς λελογισμένος, ὁ δὲ βοῶν καὶ μαρτυρόμενος, 15
 ὅτι μὴ πείθοιτο, κατὰ στόματος παιόμενος, πολυχειρίᾳ τε τῶν ἐπὶ τῷ
 τεταγμένων κατασιγαζόμενος, μετὰ βίας ἔξωθειτο, καὶ εἰ μὴ τεθνηκὼς ἦν.
 5 ὥτως ἐκ παντὸς τὸ δοκεῖν ἠνυκίειν αὐτοῖς περὶ πολλῶ ὑπῆρχεν. ἐκ δὴ
 ἔν τῶν τοσούτων μόνοι τῷ τῶν ἀγίων μαρτύρων κατεξιώθησαν στεφάνου
 Ἀλφειοῦ καὶ Ζαχαρίου, οἱ μετὰ μάλιστα καὶ ξεμῆς, δεσμὰ τε χαλεπὰ 20
 καὶ τὰς ἐπὶ τότεῖς ἀλγηδόνας, ἐτέρας τε διαφόρους ἐξετάσεις, ευχόμενον
 ὑπὸ τέσσαρα τῷ κολαστηρίῳ ξύλε κινήματα τὰς πόδας παραταθέντες,
 Αἰε μὴτὸς ἐπτακαίδεκάτῃ (αὕτη παρὰ Ῥωμαίοις ἢ πρὸ δεκαπέντε Κα-
 λανδῶν Λεκεμβριῶν) μότον ἕνα θεὸν καὶ Χριστὸν βασιλεῖα Ἰησοῦ ὁμο-
 λογήσαντες, ὡς τι βλάσφημον φθεγγόμενοι, ὁμοίως τῷ προτέρῳ μάρτυρι 25
 τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν.

CAP. 2.

- 1 Μνήμης δ' αἷα τυγχάνει καὶ τὰ περὶ Ῥωμανὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπὶ
 τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀποτελεσθέντα. Παλαιστινὸς γὰρ ἔτος ὧν, διάκονός
 τε καὶ ἐπορκιστὴς τῆς ἐν Καισαρείᾳ παροικίας, ὁμὲ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν 30
 καθαιρέσει γερόμενος ἐκίει, πλείους ἄνδρας ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις σωρη-
 δὸν τοῖς εἰδώλοις προσιόντας τε καὶ θύοντας ἐνιδὼν, ἀνύποιστον ἡγ-
 σάμενος τὴν θείαν, ζήλω θεοσεβείας πρόσεισι, κἀκείνοις μεγάλῃ φωνῇ κε-
 2 κραγῶς ἐπιπλήττει. αὐτὸς δὲ τῆς τόλμης ἔνεκεν συλληφθεὶς, γεννησιότατος

2. μετὰ δὲ τούτο κτλ. — cf. Eus. H. E. VIII, 3. (p. 290, 12). | 9. ταῖς g i k B, ταῖς a c f S V H. | 10. ἠρίοισι c f g i k x B, κρήμασι a S V H. | 16. τῷ cf.

εἰ καὶ τις ἄλλος ἀποδεδείκται μάρτυς τῆς ἀληθείας. ἀποφηναμένῃ γὰρ
κατ' αὐτῷ τὸν διὰ πυρὸς θάνατον τῷ δικαστῇ, φαιδρῷ προσώπῳ καὶ
διαθέσει εὖ μάλα προθυμοτάτῃ τὴν ἀπόφασιν ἀσπαστῶς καταδεξιόμενος
ἀπάγεται· εἶτα τῷ ἱερῷ προσδεῖται, τῆς τε ὕλης συμπεφορημένης ἐπ'
5 αὐτῷ, καὶ τῶν μελλόντων ὑφάπτειν τὴν πυρὰν τὴν βασιλέως ἐπιπαρόν-
τος ἐπίκρισιν ἐκδεχομένων, „αἵ μοι τὸ πῦρ“ ἑβόα· καὶ ταῦτα λέγων 3
ἀνάκλητος πρὸς βασιλέα γίγνεται, καινότερα ὑποβληθησόμενος κολάσει
τῆς γλώττης, ἥς ἀποκοπὴν ἀνδρείοτατα ὑπομείνας ἔργοις ἅπασιν ὑπέδειξεν,
ὅτι δὴ θεία δύναμις τοῖς ὀτιποτῶν χαλεπὸν ὑπὲρ εὐσεβείας ὑπομένουσιν
10 ἐπελαφρίζουσα τοὺς πόνοὺς καὶ τὴν προθυμίαν ἐπιρρῶννῶσα παρίσταται.
μαθὼν γὰρ τὴν καινεργίαν τῆς κολάσεως, καὶ μὴ καταπλαγεῖς ὁ γεννάδας,
ἀσμένως προβάλετο τὴν γλῶτταν, προθυμότερα εὐτρεπῇ παρέχων αὐτὴν
τοῖς ἀποτέμνεσι. μεθ' ἣν τιμωρίαν εἰς δεσμὰ βληθεὶς, πλεϊστόν τε αὐ- 4
τόθι πονηθεὶς χρόνον, τέλος τῆς ἀρχικῆς εἰκοσαετηρίδος ἐπιστάσης, κατὰ
15 νομιζομένην δωρεὰν τῶν ἐν τοῖς δεσμοῖς πανταχῇ πάντων ἐλευθερίας ἀνα-
κηρυχθείσης, μόνος ὑπὸ πέντε κεντήματα ἄμφω τῷ πόδε διαταθείς, ἐν
αὐτῷ κείμενος τῷ ξύλῳ βρόχῳ περιβληθεὶς, ὡς καὶ ἐπεπόθει, μαρτυρίῳ
κατεκοσμήθη. ἀλλ' ἔτος γε, εἰ καὶ ὑπερόριος, ὅμως Παλαιστινὸς ὢν, ἐν 5
Παλαιστινοῖς ἄξιός ἂν εἴη μάρτυσιν ἀριθμῆσθαι. ταῦτα μὲν ἔτι πρώτη
20 τῶτον ἀπετελέσθη τὸν τρόπον, κατὰ μόνων τῶν τῆς ἐκκλησίας προέδρων
ἐπηρτημένῃ τῷ διωγμῷ.

CAP. 3.

Δευτέρῃ δ' ἔτος διαλαβόντος, καὶ δὴ σφοδρότερον ἐπιταθέντος τῷ 1
καθ' ἡμῶν πολέμῳ, τῆς ἐπαρχίας ἡγεμένῃ τηνικάδῃ Οὐρβανῷ, γραμμάτων
25 τούτῳ πρῶτον βασιλικῶν πεφοιτηκότων, ἐν οἷς καθολικῷ προστάγματι
πάντας παιδημεῖ τὴς κατὰ πόλιν θύειν τε καὶ σπένδειν τοῖς εἰδώλοις
ἐκελεύετο, Τιμόθεος ἐν Γάζῃ πόλει τῆς Παλαιστίνης μυρίας ἀνατλάς
βασάνους, ἐπὶ πάσαις λεπτῷ καὶ μαλθακῷ πυρὶ παραδοθεὶς, δοκιμὴν
γνησιωτάτην τῆς περὶ τὸ θεῖον γνησιωτικότης εὐσεβείας διὰ τῆς πρὸς πάντα
50 ὑπομονῆς παρασχὼν, τὸν τῶν ἱερονικῶν τῆς Θεοσεβείας ἀθλητῶν στέφανον
ἀπηρέκατο. τούτῳ δ' ἅμα γεννασιωτάτην ἔνστασιν ἐπιδειξάμενοι Ἀγάπιος
καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Θέκλα θηρίοις εἰς βορὰν κατεδικάσθησαν. τὰ ἐπὶ 2
τέτοις τίς ἰδὼν ἢ ἐθαύμασεν, ἢ καὶ ἀκοῇ μαθὼν ἢ ἐξεπλάγη; πάν-
δημον γάρ τοι τῶν ἐθνῶν ἐορτὴν καὶ συνήθεις θεῶς ἀγόντων, μετὰ τῶν
35 ἄλλους αὐτοῖς σπευδαζομένων καὶ τὴς ἀρτίως θηρίοις κατακριθέντας πολλὺς

- 3 ἦν ὁ λόγος ἐπιδειξέσθαι τὸν ἀγῶνα. αὐξούσης δὴτα καὶ πλεοναζούσης
παρὰ πᾶσι τῆς φήμης, νεανίαί τὸν ἀριθμὸν ἔξ, ὧν ὁ μὲν Πορτικὸς τὸ
γένος ἦν, ὄνομα Τιμόλαος, ὁ δ' ἐκ Τριπόλεως τῆς Φοινίκης, Διονύσιος
ἐκαλεῖτο, ἕτερος δ' αὐτῶν τῆς ἐν Διοσπόλει παροικίας ὑποδιήκοντος,
Ῥωμύλος ἦν καὶ τέτῳ προσηγορία, δύο τε ἐπὶ τέτοις Αἰγύπτιοι, Πάσις 5
καὶ Ἀλεξάνδρος, καὶ ἄλλος τέτῳ συνώνυμος Ἀλεξάνδρος τῶν ἀπὸ Γάζης,
ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον ἀνιέναι μέλλοντι τῷ Οὐρβανῷ, ἐνδύσαντες πρότερον
τὰς αὐτῶν χεῖρας, ὡς ἂν τὴν ἄγαν σημήναιαν περὶ τὸ μαρτύριον προ-
θυμίαν, δρομαῖοι προσίσαι, Χριστιανὸς σφᾶς ὁμολογοῦντες, διὰ τε τῆς
πρὸς πάντα τὰ δεινὰ παρατάξεως, ὅτι μηδὲ τὰς τῶν θηρίων ἐπιβολὰς 10
οἱ τὴν εἰς τὸν τῶν ὄλων θεὸν εὐσέβειαν ἀνχοῦντες κατεπτήχασιν, ἐπι-
4 δεικνύμενοι. αὐτίκα μὲν εἰς οὐ τὴν τυχεῖσαν κατάπληξιν αὐτὸν τε τὸν
ἄρχοντα καὶ τὴν ἀμφ' αὐτὸν καταστήσαντες, δεσμοτηρίῳ καθιέρωνται,
μετ' οὐ πολλὰς δὲ ἡμέρας θνείν αὐτοῖς ἄλλων καταλεγόντων, τῷ μὲν καὶ
πρὸ αὐτῶν δειναῖς καὶ ποικίλαις ἤδη πρότερον καθ' ἑτέρας ὁμολογίας 15
ἐναθλίσαντος βασιάνοις, Ἀγάπιος καὶ αὐτῷ ὄνομα ἦν, τοῦ δὲ τὰς τοῦ
σώματος αὐτοῖς χρεῖας διακορυνόμενου, ὄνομα δὲ καὶ τούτῳ Διονύσιος, οἱ
πάντες ὁκτῶ γενόμενοι τὸν ἀριθμὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὰς κεφαλὰς αὐθις
ἐπ' αὐτῆς Καισαρείας ἀποτίμνονται, Δυστρε μηνὸς ἡμέρᾳ τετράδι καὶ
5 εἰκάδι, ἣ πρὸ ἐννέα Καλανδῶν Ἀπριλλίων καὶ αὐτῇ ἕσα ἐτύχασεν. ἐν 20
τέτῳ μεταβολή τις τῶν κρατύντων, αὐτῷ δὴ τῷ πάντων ἀνωτάτῳ καὶ
τῷ μετ' αὐτὸν δευτέρῳ, ἐπὶ τὸ ἰδιωτικὸν σχῆμα γίνεται, νοσείν τε αὐτοῖς
6 ἄρχεται τὰ κοινά. μικρὸν δ' ὕστερον διαστάσης εἰς ἐαυτὴν τῆς Ῥωμαίων
ἀρχῆς πόλεμος ἄσπονδος εἰς αὐτὸς ἐπεγίρεται, οὐ πρότερόν τε τὰ τῆς
διαστάσεως καὶ τῶν ἐπὶ ταύτῃ θορύβων κατάστασιν εἰλησεν, ἣ τὴν καθ' 25
ἡμᾶς εἰρήνην καθ' ὅλους πρυτανευθῆναι τῆς ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν οἰκα-
7 μένης. ἅμα τε γὰρ αὕτη τοῖς πᾶσι δίκην φωτὸς ὥσαν ἐκ ζοφεράς καὶ
σκοτεινοτάτης νυκτὸς ἀνατέταλκε, καὶ αὖ πάλιν τὰ κοινὰ τῆς Ῥωμαίων
ἡγεμονίας αὐθις εὐσταθῇ καὶ φιλία καὶ εἰρηταῖα ἦν, τὴν ἐκ προγόνων
εἰς ἀλλήλους εὔνοιαν ἀπολαμβάνοντα. ἀλλὰ τέτων μὲν κατὰ τὸν προσή- 30
κοντα καιρὸν ἐντελέστερον ἀποδώσομεν τὸν λόγον, νυνὶ δὲ ἐπὶ τὴν τῶν
εἰρησίων ἀπίσμεν ἀκολουθίαν.

CAP. 4.

- 1 Μαξιμίος Καῖσαρ αὐτόθεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρελθὼν, ὥσπερ τῆς
ἐμφύτης θεοεχθρίας αὐτῷ καὶ δυσσεβείας τὰ σύμβολα τοῖς πᾶσιν ἐνδεικνύ- 35

1. ἐπιδειξέσθαι fr V² Z, ἐπιδειξασθαι reliqui. | 5. Πάσις bedf V H, Παῖσις
sigk SB. | 7. post «ρηγ». add. ἂν acf S V H, om. gik B. | 22. αὐτοῖς] αὐτόθεν
i (a sec. m.), αὐθις conj. Z.

μινος, γεννικώτερον ἢ οἱ πρόσθεν τῷ καθ' ἡμῶν ἐπαπεδύνετο διωγμῷ.
 πᾶσι δὴτα συγχύσεως οὐ μικρᾶς ἐπεωρημένης, καὶ ἄλλων ἄλλοις δια- 2
 σπειρομένων, διαδραναί τε τὸ δεινὸν ἐπιμελὲς ποιημένων, χαλεπῆς τε τὸ
 πᾶν ἐπεχύσεως κινήσεως, τίς ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν λόγος εἰς τὴν ἐπαξίαν
 5 διήγησιν τῷ θεῷ ἔρωτος καὶ παρρησίας τῆς εἰς θεὸν ὁμολογίας τῷ μα-
 καρίῳ καὶ ὡς ἀληθῶς ἀμὲν ἀνάκτω, μάρτυρος Ἀσφιαῦ φημι, τῷ πρὸ
 πυλῶν ἐπὶ θεωρίαν ἅπασιν τοῖς κατὰ Καισαρείαν θαυμαστὸν παράδειγμα
 τῆς εἰς τὸν μόνον θεὸν εὐσεβείας προβεβλημένης· εἰκοστὸν ἔτος ὑδέπω 3
 τὸτο τῆς τῷ σώματος ἡλικίας ἦν αὐτῷ. πρῶτον μὲν ὃν τῆς Ἑλλήνων
 10 παιδείας ἔρεκα κοσμικῆς (ἐτύγγανε γὰρ καὶ τῶν κατὰ κόσμον εὖ μάλα
 πλέτῳ περιρρέομένων) τὸν πλείονα κατὰ τὴν Βηρυτὸν διατρίψας χρόνον,
 παραδόξον καὶ εἰπεῖν, ὡς ἐν τοιαύτῃ πόλει τῶν νεωτερικῶν ἐπιθυμιῶν
 ὑπεράνω γενόμενος, καὶ μεθ' ὑπὸ ἀκμῆς τῷ σώματος, μεθ' ὑπὸ τῆς τῶν
 15 γειῶν ἐταιρίας διασφαρεῖς τὸν τρόπον σωφροσύνην ἡσπάζετο, κοσμίως
 καὶ σεμνῶς καὶ εὐσεβῶς κατὰ τὸν αἰρῶντα Χριστιανισμῷ λόγον διεξάγων
 καὶ τὸν ἑαυτῷ παιδαγωγῶν βίον. εἰ δὲ χρὴ μνήμην ποιησαμένους καὶ τῆς 4
 πατρίδος αὐτῷ, κοσμησάμεν καὶ ταύτην διὰ τῆ προαχθέντος ἐξ αὐτῆς γεν-
 ναίᾳ τῆς Θεοσεβείας ἀθλητῇ, εὐλόγως ἂν καὶ τὸτο ποιήσομεν. εἰ τις ἄρα 5
 Παγὰς ἐπίσταται τῆς Λυκίας ἢ κ' ἄσσημον πόλιν, ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ὁ
 30 νεανίας, μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς κατὰ τὴν Βηρυτὸν παιδείας, τῷ πατρὸς
 αὐτῷ τὰ πρωτεῖα τῆς πατρίδος ἀποσπερομένη, μὴ οἷός τε φέρειν τὴν ἅμα
 τῷ πατρὶ καὶ τοῖς τῷ γένει προσήκουσιν συνεσίαν, ὅτι μετὰ ζῆν αὐτοῖς
 ἐδόκει κατὰ τὰς τῆς Θεοσεβείας θεσμούς, πνεύματι δ' ὥσπερ θεῷ κατεσχη-
 μένος, καὶ κατὰ τινα φυσικὴν, μᾶλλον δ' ἐνθεον καὶ ἀληθῆ φιλοσοφίαν
 25 μείζον φρονήσας τῆς νενομισμένης τῷ βίῳ δόξης, τῆς τε τῶν σωμάτων
 καταπτύσας ἡδυπαθείας, κρύβδην τὰς οἰκείας ἀποδράς, καὶ μετὰ τῶν
 ἐφημέριων δαπανῶν ἐπιστραφεὶς ἐλπίδι καὶ αἰστέι τῷ εἰς θεόν, ἦγγοτο πρὸς
 τῷ θεῷ πνεύματος χειρουργώμενος ἐπὶ τὴν Καισαρείαν πόλιν, ἐνθα ἡτοι-
 60 μαστο αὐτῷ ὁ τῷ μαρτυρίᾳ τῆς Θεοσεβείας στέφανος. γενόμενος δὲ ἡμῖν
 30 αὐτοῖς ἅμα, καὶ ὡς ἐνὶ μάλιστα τοῖς θεοῖς λόγοις ἐπ' ὀλίγον συλλεξά-
 μενος, ἀσκήσεσί τε προσσηκώσας ἐκθυμώτατα παρασκευασάμενος, τέλος

1. γεννικώτερον *abedfikhz VB*, γαιικώτερον *a* (*a* sec. man.) *g SH*. cf. Suid.
 p. 1087, 8.: γεννικῶς· γαιικῶς, ἰσχυρῶς et Hemsterh. in Luc. Somn. 7. | 2. ἐπεω-
 ρημένης *akE*, ἐπαιωρημένης *cfik*. | 6. τῷ πρὸ πυλῶν *i* (in quo τῷ *a* sec. m.) *k*
codex Vaticanus Valeii HB, τὸν πρὸ πυλῶν *alter cod. Vat. Valeii*, τῶν προ-
 πύλων *abedfgzSV*, πρὸ τῶν πυλῶν (om. τῷ) *conj. V**. | 14. ἐταιρίας *cgikB*,
ἐταιρίας afSPH. | 18. ἄρα Παγὰς *agE*, ἀραπαγὰς *f*, ἀραπαγὰς *d*, ἀραπαγὰς *cd*,
 ἀραπαγὰς *ik*. | 25. κατεσχημένος *Savilius V* H*, κατωχημένος *C*.

7 οὖν ἐπιδίδεικται, τίς μὲν πάλιν ἰδὼν οὐ κατεπλάγη; τίς δ' αὐθις ἀκοῇ
 παραλαβὼν ἔκ ἂν ἐνδίκως θαυμάσειε τὸ θάρσος, τὴν παρρησίαν, τὴν
 ἐνστάσιν, καὶ πρό γε τέτων τὴν τόλμαν καὶ αὐτὸ τὸ ἐγγεῖρημα, ζήλω
 θεοσεβείας καὶ πνεύματος ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ ἄνθρωπον παρέχοντα τεκ-
 8 μῆρια; δευτέρας γάρ τοι καθ' ἡμῶν γενομένης ἐπαναστάσεως ὑπὸ Μαξι- 5
 μίνα, τρίτῃ τῇ καθ' ἡμᾶς ἔτει διωγμῷ, γραμματάων τε τῷ τυράννῳ τῷτο
 πρῶτον διαπείφοιτοκότων, ὡς ἂν παιδημεί πάντες ἀπαξιαπλῶς μετ' ἐπι-
 μελείας καὶ σπεδῆς τῶν κατὰ πόλεις ἀρχόντων θύοιεν, κηρύκων τε καθ'
 ὅλης τῆς Καισαρείων πόλεως ἀνδρας ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπὶ τοὺς
 τῶν εἰδωλῶν οἶκος ἐξ ἡγεμονικῆς κελεύσεως ἀναβωμμένων, καὶ πρὸς 10
 τούτοις ὀνομαστὶ χιλιάρχων ἀπὸ γραφῆς ἕκαστον ἀνακαλεμένων, ἀφάτω
 τε κλύδωνι κακῶν τῶν πανταχόσε συγκεχυμένων, ἀφόβως ὁ δεδηλωμένος,
 μηδενὸς ἐπὶ τῇ πραχθησομένῃ συνειδότος αὐτῷ, ἡμᾶς τε, οἱ κατ' οἶκον
 αὐτῷ συνῆμεν, καὶ ἔτι πᾶν τὸ περὶ τὸν ἡγεμόνα στρατιωτικὸν στίφος
 ὑποκλέψας, σπένδοντι τῷ Οὐρβατῷ πρόσεισι, καὶ τῆς δεξιᾶς ἀκατα- 15
 πλήκτως αὐτὸν λαβόμενος κατέπαυσε μὲν παραχρῆμα τῷ θύειν, εὐ μάλα
 δὲ συμβουλευτικῶς μετὰ τιος θεῖου παραστήματος παρήνει, πύσασθαι
 τῆς πλάτης· μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν καταλιπόντας τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθῆ
 9 Θεὸν εἰδωλοῖς καὶ δαίμοσι θύειν. τοῦτο δ', ὡς ἔοικεν, ἐνχειρεῖτο τῷ
 μισρακίῳ, τῆς ἐπὶ ταῦτ' αὐτὸν προαγέσης ἐνθύνῃ δυνάμειος μορονεχὶ διὰ τῷ 20
 γενομένῳ βοώσεως, ὡς ἄρα τοσοῦτον ἀποδέοιεν Χριστιανοὶ οἱ γε ὅπως
 τοιοῦτοι, ἧς ἀπαξ ἤξιώθησαν εἰς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν εὐσεβείας μεταβάλ-
 λισθαι, ὡς μὴ μόνον ὑπερῶν καθίστασθαι τῶν ἀπειλῶν καὶ τῶν ἐπὶ
 ταύταις κολαστηρίων, παρρησιάζεσθαι δ' εἰσέτι μᾶλλον, εὐγενεῖ τε καὶ
 ἀτρόμφῳ γλώττῃ ἐλευθεροστομεῖν, καὶ, εἰ οἶόν τε, καὶ τὰς διώκοντας αὐτὰς 25
 μεταθεμένους τῆς ἀγνωσίας τὸν μόνον ὅντα Θεὸν ἐπιγινῶναι παρακαλεῖν.
 10 ἐπὶ τούτοις ὁ περὶ οὐ ὁ λόγος, παραχρῆμα μὲν, ὅσα εἰκὸς αὐτὸν, ὡς ἂν
 ἐπὶ τοιούτῳ τολμήματι θηρῶν δίκην ἀγρίων πρὸς τῶν ἀμφὶ τὸν ἡγεμόνα
 διασπαρχθεῖς, καὶ μυρίας καθ' ὅλε τῇ σώματος πληγὰς ἀνδριότατα
 11 ὑπομείνας, τῶς μὲν αὐτίκα δεσμοτηρίῳ παραδίδοται. ἐνθα νυχθημερον 30
 ἄμφω τὼ πόδι ἐπὶ τῷ βασιανιστικῷ διαταθῆις ξύλῳ, τῇ ἐπίσῃ προσάγεται
 τῷ δικαστῇ· εἶτα θύειν ἐκβιαζόμενον, πᾶσαν ἐνδείκνυνται πρὸς πόνης καὶ
 φρικτὰς ἀλγηδόνας καρτερίαν, τὰς πλευρὰς ἐκ ἀπαξ ἰδὲ δεύτερον, ἀλλὰ
 καὶ πλεονάκις ἄχρις ὅστέων καὶ αὐτῶν σπλάγγνων καταξανθεῖς, πληγὰς

4. παρέχοντα] παρέχον τὰ x V. Z. | 20. προαγέσης c. | διὰ τ. γ. βοώσης
 c f g i k x B, βοώσης θ. τ. γ. a V' H.

τε κατὰ πρόσωπον καὶ ἀνχέρος τοσαύτας δεξάμενος, ὡς μὴδ' ὑπὸ τῶν ἐν
 καὶ ἀκριβῶς αὐτὸν πύλαι εἰδότες, διαιδέσαντα τὸ πρόσωπον, ἔτι γνω-
 σκεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μὴδὲ πρὸς τὰ τοσαῦτα ἐνδιδόντος, λίνοις ἐλαίῳ δε- 12
 δυνμένοις τὸ πόδε αὐτοῦ καλύψαντες πῦρ ὑψήπτον ἐκ προστάξεως οἱ
 5 βασανισταί, ἐφ' οἷς ὁποίας ἤνικεν ὁ μακάριος ἀλγηδόνας, πάντα λόγον
 ὑπεραίρειν μοι δοκῶ. καθίκετο γὰρ αὐτῷ διατῆξαι τὰς σάρκας καὶ τῶν
 ὀστέων τὸ πῦρ, ὡς κηρὺ δίκην λείβεσθαι καὶ ἀποστάζειν ἐκτεκομένην τὴν
 ἰκμάδα τῷ σώματι. ἀλλὰ γὰρ ἐδὲ πρὸς ταῦτα ἐνδὺς, ἥττημένων ἤδη 13
 καὶ μόνον οὐκ ἀπειρηκότες πρὸς τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον καρτερίαν αὐτοῦ
 10 τῶν ἀντιπάλων, αὐθις δεσμοῖς εἰργννται, τριταῖός τε αὐτὸν προσαχθεὶς τῇ
 δικαστῇ καὶ τὴν αὐτὴν ὁμολογίαις πρόθεσιν, καὶ τοῖ γε λοιπὸν ἡμίθνης
 ὑπάρχων, ὑποβρύχιος θαλάττῃ παραδίδεται. τὰ δ' ἐπὶ τούτοις παρα- 14
 χρῆμα γεγόμενα ῥηθέντα μὲν ἐκ ὑπεικὸς παρὰ τοῖς μὴ ὄψει παρελθ-
 φόσις ἀπιστηθῆσεσθαι, ἡμᾶς δ' ὅν καίπερ τῷ ἀκριβῶς εἰδότες ἐχ αἰρεῖ
 15 λόγος μὴ ἔτι ἐκ πατὸς παραδῆναι τῷ λόγῳ τὴν ἱστορίαν, τῷ καὶ μάρ-
 τυρας εἶναι τῷ γεγεννημένῳ ἀπλῶς εἰπεῖν ἅπαντας τὺς τὴν Καισάρειαν
 οἰκοῦντας. οὐδεμία γοῦν ἡλικία τῆς παραδόξου ταύτης ἀπελείφθη θείας.
 αὐτίκα γὰρ ὡς ἰδόνει μάλιστα κατὰ μέσην πελάγῃς ἐν ἀπείροις βυθοῖς 15
 τὸν ἱερὸν ὄντως ἐκείνον καὶ τρισμακάριον ἐμβαλεῖν, κλόνος ἀθρόως ἔχ
 20 ὁ τυχὼν καὶ βρασμὸς αὐτὴν τε τὴν θάλασσαν καὶ τὸ περιέχον ἅπαν
 διαχεῖ, ὡς καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν πρὸς τῷ γενομένῳ σεισθῆναι.
 ἅμα δὲ τῷ παραδόξῳ τέτῳ καὶ ἀθρόῳ σεισμῷ τῷ θεῷ μάρτυρος τὸν
 νεκρὸν ἢ θάλαττα, ὥσπερ μὴ οἶα τε οὐσα φέρειν αὐτὸν, πρὸ τῶν τῆς
 πόλεως ἐκβράσσει πυλῶν. καὶ τοιαῦτα μὲν ἦν τὰ κατὰ τὸν Θεοπέσιον
 25 Ἀφφιατὸν, Ξανθικῷ μηνὸς δευτέρῳ, ἥτις αἶν εἴη πρὸ τεσσάρων Νώνων
 Ἀπριλλίων, ἡμέρᾳ παρασκευῆς τελειωθέντα.

CAP. 5.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν αὐταῖς τε ἡμέραις, ἐπὶ τῆς Τυρίων 1
 πόλεως νεανίας Οὐλπιανὸς ὄνομα, μετὰ δεινὰς καὶ αὐτὸς αἰκίας, μάλιστα-
 30 γὰς τε χαλεπωτάτας, ἅμα κυνὶ καὶ ἀσπίδι, τῷ ἰοβόλῳ ἐρεπιτῷ, ὁμοβοῖτῃ
 περιβληθεὶς δορυ, θαλάττῃ παραδίδεται. διό μοι δοκεῖ ἐν τοῖς Ἀφφιατῷ
 μαρτυροῖς εὐλόγως αἶν ἡμῖν μνημονεύεσθαι καὶ οὗτος. ἀδελφὰ δὲ τῷ 2
 Ἀφφιατῷ σμικρὸν τῷ χρόνῳ ὕστερον ὑπομείνας ὁ μὴ μόνον αὐτῷ κατὰ
 θεὸν, καὶ σώματι δὲ ὁμοπάτριος ἀδελφὸς Αἰδέσιος, μετὰ μυρίας ὄσας

15. post πατὸς add. τὰληθῆς cfik, ἀληθῶς g, om. a E. | 18. post γῆν
 add. τῷ i (a sec. m.): fort. leg. τῆ. cf. ind. v. παρατίκω. | 32. αἶν add. C, om. FH.

ὁμολογίας καὶ πολυχρονίους δεσμῶν κακώσεις ἡγεμονικὰς τε ἀποφάσεις, ἐν αἷς τοῖς κατὰ Παλαιστίνην δέδοται μετὰλλοις, καὶ μετὰ τῆς ἐν αἷσι τέτοις φιλόσοφον ἐν τρίβωνος σχήματι ἀγωγήν, (καὶ γὰρ ἐν αὐτὸς πλέον τῆς τοῦ ἀδελφοῦ παιδείας κικτημένος καὶ ἀπὸ μαθημάτων φιλοσόφων 3 ὥρμητο), τελευταῖον δὲ ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείᾳ πόλεως τὸν αὐτόθι συνιδὼν 5 δικαστὴν Χριστιανοῖς δικάζοντα, πέρα τε τῶν προσηκόντων ἐμπαροινῶντα, καὶ τοτε μὲν σεμνοῖς ἀνδράσι ποικίλως ἐνυβρίζοντα, τοτε δὲ γυναικάς σωφροσύνης τῆς ἀνωτάτω καὶ αὐτοπαρθένους ἀσκητίας εἰς αἰσχρὰς ὕβρεις πορνοτρόφοις παραδιδόντα, ταῦτόν ἰγχευήσας τῷ ἀδελφῷ, ὅτι δὴ ἀγόρευτα εἶναι αὐτῷ τὰ γινόμενα ἰδοῦναι, παραστήματι θαρσαλέῳ πρὸς 10 εἰσι, λόγοις τε καὶ ἔργοις τὸν δικαστὴν αἰσχύνῃ καὶ ἀτιμίᾳ περιβαλὼν, καπὶ τέτοις καρτερῶς ἐν μάλα βασάνων πολυτρόπας ὑπομείνας αἰνίας, τὴν ἀδελφικὴν ἀπηνέγκατο θαλάττῃ παραδοθεὶς τελευταίῃ. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τῶτον, ὡς δ' ἐν ἑφθῇ, σμικρὸν τῷ χρόνῳ ὕστερον τῶτον ἐγενήθη 15 τὸν τρόπον.

CAP. 6.

1 Τετάρτῳ γε μὴν τῷ καθ' ἡμῶν ἔτει διωγμῷ, πρὸ δώδεκα Καλανδῶν Δεκεμβρίου, ἣ γένοιτ' ἂν μυχρὸς Δίου εἰκάδι, προσαββάτου ἡμέρας, κατὰ τῆς αὐτῆς Καισάρειας, γραφῆς ὡς ἀληθῶς ἄξιον, αὐτοῦ δὴ τοῦ τυράντου Μαξιμίᾳ παρόντος καὶ θείας τοῖς πλήθεσι φιλοτιμιμῆς κατὰ 20 τῆς λεγομένης αὐτῷ γενέθλιον ἡμέρας, ἀπετελεύσθη τοῖςτον. ἔθης τὸ πρῶτον ὄντος, ἐπὶ βασιλείᾳ, εἰ καὶ ἄλλοτε, τὰς φιλοτιμίας θείας πλείους τοῖς θεαταῖς ἐμπαρέχειν, θυμηδίας καινῶν καὶ ξένων τὰ τε συνήθη παραλλατόντων τῶν θεαμάτων, ζῶντων ἰσθ' ὅπῃ τῶν ἐξ Ἰνδίας ἢ Αἰθιοπίας ἢ καὶ ἄλλοθεν εἰσκομιζομένων, ἣ καὶ ἀνδρῶν ἐντέχνους τισὶ σωμαστικαῖς 25 παραδόξας ψυχγωγίας τοῖς ὁρώσιν ἐνδεικνυμένων, πάντως πε καὶ τότε, οἷα βασιλείᾳ τὰς θείας παρίχοντος, πλείον τι καὶ παρὰδόξον χρῆν ὑπάρξαι 3 ταῖς φιλοτιμίαις. τί τοίνυν τοῦτο ἦν; μάρτυς τοῦ καθ' ἡμᾶς δόγματος παρήγετο εἰς μέσον, τῆς μόνης καὶ ἀληθῆς εὐσεβείας ὑπεραγωνιζόμενος. Ἀγάπιος ἔτος ἦν, ὁ δεύτερος ἅμα τῇ Θέκλᾳ θηροῖν ἐπὶ βορᾷ δεδοσθαι 30 μικρῷ πρότερον δεδηλωμένος, ὃς δὴ καὶ ἄλλοτε δεσμοτηρεῖς τρίτον καὶ πολλάκις ἅμα κακέρχοις ἐμπομπεύσας τῷ σταδίῳ, αἱ γέ μὴν κατὰ χρόνους

17. ἡμῶν C, ἡμᾶς V H. | 23. παραλλατίντων] α c E, παραλλάττων k, παραλάττων f g i (a sec. m.). | 24. τῶν post parall. om. g B. | ἰσθ' C S H, om. V Z. | 32. δεσμοτηρεῖς] ἐν δεσμ. aut ἐμπομπεύσας pro ἐμπ. conj. H², δεσμοτηρεῖς ἐξαχθεῖς, ἐν ᾧ κατείχτο ἔτος ἥδη τὸ conj. V².

τῷ δικαστῷ μετὰ τὰς ἀπειλὰς, ἤτοι κατ' οἶκτον ἢ κατ' ἐλπίδα τῷ μετα-
 θήσεσθαι τῆς προθέσεως, εἰς ἑτέρως αὐτὸν ἀγῶνας ὑπεριτιθεμένῳ, τότε
 δὴ βασιλέως ἐπιπαρόντος ἤγετο, ὥσπερ ἐπίτιδες εἰς ἐκείνο τοῦ καιροῦ
 πιφυλαγμένοις, ὥστ' ἂν κἀκεῖνο τὸ σωτήριον ῥῆμα, ὃ τοῖς μαθηταῖς θεῖα
 5 γνῶσις προηγόρευεν, ὡς ἄρα καὶ ἐπὶ βασιλείῳ ἀχθήσονται ἔκκεν τῆς εἰς
 αὐτὸν μαρτυρίας, καὶ ἐπ' αὐτοῦ πληρωθεῖη. φέρεται δὲ εἰς μέσον τὸ
 στάδιον σὺν καὶ τινι κακέρῳ. φόβῳ δὲ τῷ δεσπότῃ τῶτον ἐνέχεσθαι
 ἔλγον. εἰθ' ὁ μὲν τῷ δεσπότῃ φοβὺς τοῖς θηροῖς παραβληθεὶς ἰλέν καὶ
 5 φιλανθρωπίας ἡξίωτο, μονοῦχι κατ' αὐτὸν ἐκείνον τὸν ἐπὶ τῷ Σωτῆρος
 10 Βαραββᾶν. βοαῖς δ' ἐπὶ τῷ καὶ ἐνφημίαις τὸ πᾶν ἐξηχεῖτο θέατρον,
 ὡς ἂν τῇ μισαφόνῃ φιλανθρωπῶς πρὸς τῷ βασιλέως σεσωσμένοις, τιμῆς
 τε καὶ ἑλευθερίας ἡξιώμεν. ὁ δὲ τῆς θεοσεβείας ἀθλητῆς ἀνακαλεῖται
 μὲν πρότερον ὑπὸ τῷ τυράννῳ, εἰτα ἄρῃσιν τῆς προθέσεως αἰτηθεὶς ἐπ'
 ἑλευθερίας ἐπαγγελίᾳ, μεγάλη φωνῇ διαμαρτύρεται, μὴ φανῆς μὲν ἔκκεν
 15 αἰτίας, εὐσεβείας δὲ τῇ τῶν ὄλων δήμεργῷ προθύμως καὶ μεθ' ἡδονῆς,
 ὅσα δ' ἂν ἐπάγοιτο αὐτῷ, γενναίως ὑποστήσεσθαι. καὶ τῷ εἰπὼν ἅμα
 7 λόγῳ τοῦργον ἐπάγει, δρομαῖος ἀντικρὺς ἀπολυθείη κατ' αὐτοῦ ἄρκτω
 ὑπαντιάσας, ταύτῃ τε ἑαυτὸν ἀσμενέστατα ἐπιδεδωκὼς εἰς βοράν, μεθ' ἣν
 ἔμπης εἰς τὸ δεσποτήριον αἵρεται. μίαν τε ἑνταῦθα ἐπιβιώσας ἡμέραν
 20 τῇ ἐξῆς λίθων αὐτῷ προσαρτηθέντων τοῖς ποσὶ μέσῳ πελάγει καταπον-
 τῶται. τοιοῦτο καὶ τὸ τῷ Ἀγαπίῳ μαρτύριον.

CAP. 7.

Ἦδη δὲ καὶ εἰς πέμπτον ἔτος τῷ διωγμῷ παραταθέντος, μετὰ δὲν 1
 τέρα Ξανθικοῦ, ἧτις ἐστὶ πρὸ τεσσαρῶν Νώνων Ἀπριλλίων, ἐν αὐτῇ
 25 κυριακῇ ἡμέρᾳ τῆς τῷ Σωτῆρος ἡμῶν ἀναστάσεως, αὐθις ἐπὶ τῆς Και-
 σαρείας Θεοδοσίᾳ τῶν ἀπὸ Τύρου παρθένος, πιστὸν καὶ σεμνότατον
 κόριον, ἐδ' ὅλως ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα, δεημίσις τισὶ καὶ αὐτοῖς τὴν Χριστῷ
 βασιλείαν ὁμολογῶσι, πρὸ τε τῷ δικαστηρίῳ καθεζομένοις, πρόσκειναι ὁμῶ
 φιλοφρονημένη, καὶ οἶα εἰκὸς ἐπὲρ τῷ μνημονεύειν αὐτῆς πρὸς τὸν Κύριον
 30 γενομένης παρακαλῶσα. τῷτο δὲ πράξασαν ὥσπερ ἀνόσιόν τι καὶ ἀσεβὲς 2
 εἰρησμένην ἀφαρπάσαντες στρατιῶται ἄγειν ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα. αὐτίκα
 δ' ἔτος ἅτε τις ἱμάνης καὶ τὸν θυμὸν θηριωδέστατος δειναῖς καὶ φρικτο-
 τάταις βασάνοις κατὰ πλειρῶν καὶ μαζῶν μέχρι καὶ αὐτῶν ὁστέων

5. προηγόρευεν — Matth. 10, 18. | 16. δ'] δὴ conj. I^s. | 17. δρομαῖος
 f g i k V, δρομαῖος ac S. | 21. τῷ om. c.

αἰκισάμενος, ἔμπυνεν ἔτ' αὐτήν, ὅμως δ' ἦν πρὸς ἅπαντα γεγηθότι καὶ
 φαιδρῶ ἱσταμένην προσώπων, τοῖς θαλακτίοις κύμασιν ἐμβληθῆναι προς-
 τάττει. εἰτ' ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τὴν λοιπὴν μεταβὰς ὁμολογητὰς τοῖς κατὰ
 3 Φαινῶ τῆς Παλαιστίνης χαλκῷ μετάλλοις τὴν πάντα παραδίδωσιν. ἐπὶ
 τούτοις, Αἰὼ μηνὸς πῆμπτῃ, κατὰ δὲ Ῥωμαῖς Νώνταις Νοεμβρίαις, ἐπὶ 5
 τῆς αὐτῆς πόλεως τοὺς ἀμφὶ Σιλβανὸν ἔτι δὴ τότε ὄντα πρὸςβύτερον,
 ὁμολογήσαντα, ὃν ἐκ εἰς μακρὸν ὕστερον ἐπισκοπῇ τιμηθῆναι τε καὶ μαρ-
 τυρίῳ συνῆβη τελειωθῆναι, γενναιοτάτῃ ἐστασιν τὴν ὑπὲρ εὐσεβείας ἐπι-
 δειξαμένους τοῖς εἰς τὸ αὐτὸ χαλκῷ μέταλλον πόροις ὁ αὐτὸς ἐγκρίνει,
 καυτήρσι πρότερον τῶν ποδῶν τὰς ἀγκύλας αὐτοῖς ἀχρειωθῆναι προστάξας. 10
 4 ἅμα δὲ τῇ κατὰ τούτων ἀποφάσει ἄνδρα μυρίας ἄλλαις ὁμολογίαις δια-
 πρέψαντα, Δομνῖνος ἦν οὗτος, ὁ διὰ περιττὴν ἐλευθερίαν τοῖς κατὰ
 Παλαιστίνην ἄπαισι γνωριμώτατος, τῇ διὰ πνερὸς ἐκδίδωσι κολάσει· μεθ'
 ὃν ὁ αὐτὸς δικαστὴς, δεινὸς ἐπινοητῆς τις ὢν κακίας, καὶ τῶν κατὰ
 15 τῆς τῷ Χριστῷ διδασκαλίας ἐπιχειρημάτων καινεργὸς, τὰς μεθ' ἀκυσθείας
 πώποτε κατὰ τῶν Θεοσεβῶν ἐπενόει τιμωρίας, καὶ τρεῖς μὲν εἰς τὸ μονο-
 μαχίην ἐπὶ πυγμῇ καταδικάζει, Αἰξέντιον δὲ, σεμνὸν καὶ ἱερὸν περισβήτην,
 θηρίοις βορᾶν παραδίδωσιν, ἄλλος δ' αὖ πάλιν τελείων ἀνδρῶν φέρον-
 τας ἡλικίαν εἰς ἐνέχυρος ἐκτεμὼν τοῖς αὐτοῖς κατακρίνει μετάλλοις, ἐτέρους
 δ' αὖ πάλιν μετὰ χαλεπὰς βρασάνους δεσμοωτηρίῳ καθιέρουσιν, ἐν οἷς καὶ 20
 ὁ πάντων ἱμοὶ γυν ποθεινότατος ἐταίρων Πάμφιλος ἦν, τῶν καθ' ἡμᾶς
 5 μαρτύρων ἀνὴρ πάσης ἔσκεν ἀρετῆς ἐπιδοξότατος. τότε τὴν ἐν ῥήτο-
 ρικῆς λόγοις φιλοσόφοις τε μαθήμασιν ἀπόπειραν πρότερον ὁ Οὐρβανὸς
 λαβὼν, εἴθ' ὕστερον θύειν καταναγκάσας, ὡς ἀνανεύοντα καὶ μεθ' ὅλων
 ἐν λόγῳ τὰς ἀπειλὰς ἰώρα τιθέμενον, τὸ πανύστατον ἀγριάνας, σφοδρο- 25
 6 τέρας αὐτὸν αἰκίζεσθαι προστάττει βασιάνοις. καὶ δὴ ταῖς κατὰ τῶν
 πλεονῶν αὐτῷ δι' ἐπιμόνων καὶ φιλονεικῶν ξυστήρων ὁ θηριωδέστατος
 μονομαχίᾳ ἐμφοριθεὶς, κισχύνην γε μὴν ἐπὶ πᾶσι κατεχεάμενος, τοῖς ἐν
 7 τῷ δεσμοωτηρίῳ καὶ αὐτὸν ὁμολογηταῖς καταλέγει. ἐπὶ δὲ τῇ κατὰ τῶν
 ἁγίων ὁμότητι ὁποίους ἀμοιβῆς παρὰ τῇ θείᾳ δίκῃ τεύζεται, τοσαῦτα 30
 κατὰ τῶν Χριστῷ μαρτύρων ἐμπαροινήσας, διαγνώων ῥᾶδιον ἐκ τῶν τῷδε
 προοιμίων, δι' ὧν εὐθὺς καὶ οὐκ εἰς μακρὸν τοῖς κατὰ τοῦ Παμφίλου
 τετολμημένοις αὐτὸν ἔτι τῆς ἡγεμονίας ἐχόμενον ἢ θεία μετεγλθεν δίκη,

7. ὁμολογήσαντα] ὁμολογήσαντας conj. V^a. | 10. post προστάξας add. ἐκδί-
 δωσιν a c f E, om. y i k. | 21. γυν om. a S V H. | 22. τῆς c i (a pr. m.) k. |
 ῥήτορικῆς c i k V H, ῥήτορικοῖς a f i (a sec. man.) S B. | 25. σφοδρο-
 26. προστ. βασ.] βασ. προστ. a S V H. | 31. post τῶν add. τῷ c f B, om. a i k S V H.

ἀθρόως ἔτως τὸν χθὲς ἄνω περὶ ἐφ' ὑψηλῷ βήματος δικάζοντα, καὶ πρὸς
 τῷ στρατιωτικῷ δορυφορούμενον στήνους, ὅλην τε τῷ Παλαιστινῶν ἔθνης
 ἐπάρχοντα, ὁμοδίαίτον τε οἷα φιλαίτατον καὶ ὁμοτράπεζον αὐτῷ τῷ
 τυράνῳ καθιστώτα, διὰ μιᾶς γυμνάσασα θνητὸς, καὶ τῶν τοσούτων ἀξιο-
 5 μάτων ἐρῆμον καταστήσασα, ἀτιμίαν τε καὶ αἰσχύνην ἐπὶ τῶν πρότερον
 ὡς ἂν ἄρχοντα αὐτὸν τετιηπότων καταχίασα, δειλὸν τε καὶ ἀνανδρον,
 γυναικώδεις τε προειμένον φωνᾶς καὶ ἰκεσίας ὅλην τῇ ἔθνει, οὐδὲ καὶ
 ἤρχην, ἐπιδειξάσα, αὐτόν τε τὸν Μαξιμῖον, ἐφ' ᾧ τὸ πρὶν γαυριῶν
 ἐφρονάτετο, ὡς ἂν διαφερόντως αὐτόν τῶν δρωμένων αὐτῷ καθ' ἡμῶν
 10 ἔνεκα στήνοντι, δικαστὴν ἀπηνῇ καὶ ὠμότατον ἐπ' αὐτῆς τῆς Καισαρείας
 καταστήσασα, ὡς καὶ τῆς ἐπὶ θανάτῳ κατ' αὐτῷ ψῆφον ἐξενεγκεῖν, μετὰ
 πολλὴν τὴν ἐφ' οἷς ἐξηλέγχετο ἀτοπήμασιν αἰσχύνην. ἀλλὰ τῷτο μὲν ὁδῷ 8
 πάρεργον ἡμῖν εἰρήσθω· γένοιτο δ' ἂν προσήκων καιρὸς, ἐν ᾧ τῶν δυσ-
 σεβῶν, οἱ μάλιστα καθ' ἡμῶν ἐστρατεύσαντο, αὐτὰ τε τῷ Μαξιμῖν καὶ
 15 τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὰ τέλη καὶ τῶν βίων τὰς καταστροφὰς ὁ λόγος ἡμῖν
 ἐπὶ σχολῆς περιλήψεται.

CAP. 8.

Καὶ εἰς ἕκτον δὲ ἔτος πνεύσαντος ἐπιμόνως τοῦ καθ' ἡμῶν χει- 1
 μῶνος, εἴχε μὲν πρὸ τέττε τὸ καλούμενον ἐν Θηβαΐδι φερωνύμως οὐ γεν-
 20 νᾶται πορφυρεῖν λίθου μέταλλον πλείστην ὅσην πληθύνει τῶν τῆς θεοσε-
 βείας ὁμολογητῶν, ἐξ ὧν, τρισὶ δέουσιν τὸν ἀριθμὸν, ἑκατὸν ἄνδρες ἅμα
 γυναιξὶ καὶ κομιδῇ νηπίοις πρὸς τὸν Παλαιστίνης ἡγούμενον διαπέμπονται,
 οὓς τὸν τῶν ὁλῶν θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν ὁμολογήσαντας, τῶν σκαιῶν
 ποδῶν τὰς ἀγκύλας αὐτοῖς νεύροις καντήρῳσι ἀποτμηθῆναι, καὶ αὐτοὶ πάλιν
 25 τῶν ὀφθαλμῶν τὰς διεξίους πρῶτον μὲν ξίφεσιν αὐτοῖς ὑμῖσι καὶ κόραις
 ἐκκοπῆναι, εἶτα δὲ πυρὶ διὰ καντήρων πάμπαν εἰς ῥίζαν αὐτὰς ἀχρειω-
 θῆναι, Φιρμιλλιανὸς, ὁ τῷδε διάδοχος Οὐρβανῷ πεμφθεὶς ἡγούμενος, ὡς ἂν
 ἐκ βασιλικῷ πνεύματος προστάττει· κάπναια αὐτὰς τοῖς κατὰ τὴν ἐπάρ-
 χιον μετὰλλοις μόχθῃ καὶ κακοπαθείας ἔνεκεν τλαιπωρεῖσθαι παραδί-
 30 δωσιν. οὐ γὰρ ἐν τῇ δὲ ἄρα μόνον τὰ τηλικαῦτα παθόντας ἤρκει παραλα- 2
 βεῖν ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ καὶ Παλαιστινῶν τὰς ἐπὶ πυγμῇ εἰς μονομαχίας
 κατακεκρίσθαι μικρῷ πρόσθεν δεδηλωμένους, ἐπεὶ μήτε τὰς ἐκ τῷ βασιλικῷ
 ταμείῳ τροφὰς, μήτε μὴν τὰς ἐπιτεθείους τῇ πυγμῇ μελέτας ὑπέμενον. ἤδη 3
 δὲ ἐκ ἐπιτροπῶν αὐτὸ μόνον οἱ δηλόμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ Μαξιμῖν

3. ἐπάρχοντα *argkE*, ἔτ' ἄρχοντα *cfm x.* | 27. Φερμιλλιανὸς *gik*, Φερμι-
 λιανὸς *volgo.* | 34. οἱ δηλόμενοι *acfsP'H*, ὅθ' ἡγούμενοι *ikB.*

τότε γε ἐνεκεν παραστάντες γενναιοτάτην ἔνστασιν ὁμολογίας διὰ λιμῷ
 καρτερίας καὶ μαστίγων ὑπομονῆς ἐνδειξάμενοι, τὰ ὅμοια τοῖς δηλωθεῖσι
 πεπόνθασι, μεθ' ἑτέρων προστεθέντων αὐτοῖς ὁμολογητῶν ἐπ' αὐτῆς τῆς
 4 **Καίσαρείας.** ὧν κατὰ πόδας ἐπὶ τῇ τῶν θείων ἀναγνωσμάτων συγκρο-
 τήσει κατὰ τὴν Γαζαίων πόλιν ἀλόντες ἑτεροί, οἱ μὲν τὰς αὐτὰς τέτοις 5
 ὑπέμειναν κατὰ τε τῶν ποδῶν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν πάθους, οἱ δὲ καὶ ἐτε-
 5 **μίζους,** φοβερωτάτων κατὰ τῶν πλευρῶν ἐπειράθησαν βασάνων. ἐξ ὧν
 μία τις, τὸ μὲν σῶμα γυνή, τὸν δὲ λογισμὸν ἄρῃεν, πορνείας ἀπειλὴν
 μὴ ἐνεγκῶσα, εἰπὼσά τι ῥῆμα κατὰ τῷ τεράννῃ, ὡς ἂν ἔτως ὁμοῖς δικα-
 σταῖς τὴν ἀρχὴν ἐπιτετραφότος, πρῶτον μὲν μαστίζεται, εἶτα δὲ μετέωρος 10
 6 ἐπὶ τῷ ξύλῳ γενομένη τὰς πλευρὰς αἰκίζεται. ὥς δ' ἐπιμόρως καὶ σφο-
 δρῶς ἐκ προστάξεως τοῦ δικαστῆ τὰς βασάνους ἐπαῖον οἱ ταύτη τεταγμένοι,
 ὑπὲρ τὸς παρ' Ἑλλήσιν ἐκείνους μαχητὰς ἐπ' ἐλευθερίᾳ τεθρηνημένους, μὴ
 βαστάσασα τὸ ἀνῆλθαι καὶ ὁμὸν καὶ ἀπάνθρωπον τῶν πραττομένων,
 ἄλλη τις ὁμοίως τῇ προτίρᾳ τὸν τῆς παρθενίας ἐπανηρημένη σκοπὸν, 15
 τὸ μὲν σῶμα πᾶν γε τὸ δοκεῖν εὐτελεῖς καὶ τὴν ὄψιν εὐκαταφρόνητος,
 ῥωμαλεὰ δὲ ἄλλως τὴν ψυχὴν καὶ μείζονα τῷ σώματος τὸν λογισμὸν
 ἐνεστερνισμένη „καὶ μέχρι τίνος;“ ἐκ μέσου τῷ ὄχλῳ, „τὴν ἐμὴν ὡμῶς ἔτως
 βασανίζεις ἀδελφὴν;“ ἀνέκραγε πρὸς τὸν δικαστὴν· ὁ δὲ πικρότερον ὑπο-
 7 κινήθεις αὐτίκα συλληφθῆναι κελύει τὴν ἀνθρώπων. εἶτα σύρεται εἰς 20
 μέσον, καὶ τὸ σεβάσιμον τῷ Σωτῆρος ἐπιγραφασμένη ὄνομα πρῶτον μὲν
 λόγοις θύειν ἀνεπίθετο, ὡς δ' ἡπίεθι, βία πρὸς τὸν βωμὸν εἴλκετο.
 ἡ δὲ ἀδελφὰ ἑαυτῇ πρᾶττουσα καὶ τῆς προτίρας ἔχομένη προθυμίας
 ἀτρεμεῖ, καὶ θαρσαλέφ ποδὶ λάξ ἐντείνει τῷ βωμῷ, καὶ τὰ εἰς αὐτὸν
 8 ἅμα τῇ ἐπικειμένη ἀνατρέπει πυρρῇ. ἐφ' ᾧ θηρὸς ἀγρίῳ δίκην ὁ δικαστὴς 25
 ὀξύνθεις τὸν θυμὸν, τοσαύτας μὲν αὐτῇ πρότερον αἰκίας κατὰ τῶν
 πλευρῶν ἐπιτίθησιν, ὅσας ἑδενὶ τῶν πώποτε, μονοφυγί καὶ ὁμῶν τῶν
 σαρκῶν αὐτῆς ἐμφορηθῆναι γλιχόμενος· ὡς δὲ κόρον αὐτῷ ἦδη τὰ τῆς
 μανίας ἐλάβανεν, ἄμφω ζεύξας, αὐτὴν τε ταύτην ἅμα τῇ πρὸς αὐτῆς
 ἀδελφῇ προσαγορευθείσῃ, τὸν διὰ πυρὸς αὐτῶν καταψηφίζεται θάνατον. 30
 τῶν ἡ μὲν προτίρα τῆς Γαζαίων χώρας ἐλέγχετο, τὴν δ' ἑτέραν ἰστέον

6. ποδῶν καὶ τῶν ὀφθ. *c f g i k x B*, ὀφθ. καὶ *ε. π. a S V H*. | 7. μείζους
a b c d f g E, μείζονων καὶ *i* (*a sec. m.*) prob. *H^b*, μείζονων *k*. Fort. leg. οἱ δὲ
 καὶ ἐπὶ ταύταις φοβ. κτλ. | φοβερωτάτων *a b c d f E*, φοβερωτάτα *k*, φοβερῶν *i*
 (*a sec. man.*), ἐπὶ γὰρ ταύταις καὶ φοβερῶν *g*, φοβερωτάτων γὰρ conj. *V a*. |
 13. τεθρηνημένους *c g i k B*, τεθρηνημένους *a S V H*. | 21. ὄνομα] ὄνομα *c f x*. | 24. ταῖ
 εἰς om. *g*. Videtur aliquid excidisse post ταῖ.

ἀπὸ τῆς Καισαρείων ὠρμησθαι, τὴν πολλοῖς γνώριμον Οὐαλεντίναν τέτομα.
 τὸ ἐπὶ τότε μαρτύριον πῶς ἂν κατ' ἀξίαν διέλθοιμι, οὐ κατηξίωται ὁ 9
 τρισμακάριος Παῦλος, κατὰ μὲν τὴν αὐτὴν ταύταις ὥραν ὑπὸ μίαν ἀπό-
 φασιν τὴν ἐπὶ θανάτῳ κριθεῖς, πρὸς αὐτῇ δὲ τῇ τελειώσει τὸν ἀπο-
 5 τέμνειν αὐτὸν ὅσον ἔπω μέλλοντα βραχὺ τι ὥρας ἐνδῆναι αὐτῷ ἀντι-
 βολήσας· οὐ τυχὼν λαμπρᾶ καὶ γεγωνῶ φωνῇ πρῶτον μὲν τὰς ὑπὲρ τῶν 10
 ὁμοιοθῶν ἐπρυτάεινε τῷ θεῷ δι' εὐχῶν καταλλαγῆς, ἣ τᾶχος ἑλευθερίαν
 αὐτοῖς ἐνδοθῆναι ποτιώμενος, εἰθ' ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίων πρὸς τὸν θεὸν διὰ
 Χριστοῦ προσαγωγῆς ἤξιε, εἰθ' ἐξῆς κατέβαινε τῷ λόγῳ, τὰ αὐτὰ καὶ
 10 Σαμαριταῖς ἐπευχόμενος, καὶ τὰς ἐν πλάτῃ δὲ καὶ ἀγνωσίᾳ θεῷ τῶν
 ἐθνῶν ὄντας, εἰς ἐπίγνωσιν ἑλθεῖν αὐτὰς, καὶ τὴν ἀληθῶς εὐσέβειαν ἀνα-
 λαβεῖν παρκαλεῖ, μηδὲ τὰς τότε παμμυγῇ περιστῶτας ἀτημιλῆτες κατα-
 λιπών· μεθ' ἧς πάντας, ὡς τῆς πολλῆς καὶ ἀφάτης ἀντιδικακίας, καὶ ὑπὲρ 11
 τῷ τὸν θάνατον αὐτῷ προστιμήσαντος δικαστῆ, τῶν τε ἐπὶ πᾶσιν ἀρ-
 15 χόντων, ἔτι τε καὶ τῷ ὅσον ἔπω τῆς κεφαλῆς αὐτὸν ἀποτεμνόντος, εἰς
 ἐπήκοον αὐτῷ ἑκείνῃ καὶ τῶν παρόντων ἀπάντων, τῷ τῶν ὄλων ἐδεῖτο
 θεῷ, μεθ' αὐτοῖς ἐν ἀριθμῷ γενέσθαι τὴν εἰς αὐτὸν ἀμαρτάδα παρα-
 καλῶν. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλη φωνῇ κατενυξάμενος, καὶ μονοφωνῇ 12
 τὰς πάντας, ὡς ἂν ἰδίκως ἀναιρέμενος, εἰς ὀκτον ἐκλύσας καὶ δίκρυνα,
 20 ἢ νόμος αὐτὸς ἑαυτὸν σχηματίζας, καὶ τὸν ἀνέχον γυμνὸν τῇ τῷ ξίφει
 ἀποτομῇ παραδὼς, θείῃ κατεκοσμήθη μαρτυρίῳ, μητὸς Πανέμου πέμπτη
 καὶ εἰκάδι, ἣ λέγεται ἂν πρὸ ὀκτὼ Καλανθῶν Ἀνυγίστων. καὶ τὰ μὲν
 κατὰ τέσθε τοῦτο τέλος εἶχεν. οὐ μακρῷ δὲ διαδραμόντος χρόνῳ αὐτῆς 13
 ἐκ τῆς Αἰγυπτίων γῆς οἱ θαυμάσιοι τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας ἀθληταὶ
 25 τριακόντα πρὸς ἑκατὸν, ἐκ προστάξεως Μαξιμίνῃ τὰς αὐτὰς τοῖς προ-
 τέροις ἐπ' αὐτῆς Αἰγύπτῃ εἰς τε τὰς ὀφθαλμὸς καὶ τὰς πόδας συμφορὰς
 ὑποστάντες, τοῖς διηλωμένοις ἐν Παλαιστίνῃ μετ' αὐτοῖς, οἱ δὲ τοῖς κατὰ
 Κιλικίαν κατὰκριτοι παραπέμπονται.

CAP. 9.

30 Ἐκὶ δὲ τοῖς τοσούτοις τῶν μεγαλοπρεπῶν Χριστῷ μαρτύρων ἀνδρα- 1
 γαθήμασι λωφησάσης καὶ ὡσαύτι τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν αἵμασι τῆς τῷ διωγμῷ

4. τῇ add. C, om. V H. | 6. γεγωνῶ cfi E, γεγωνῶσα az prob. Hb, γεγωνο-
 τίρα k, γεγωνότα τῇ g. | 11. αὐτῆς] αὐτῷ conj. V*. | 18. post μεγάλην add. τῇ
 ag E, om. cfi k. | 20. ἢ νόμος dfik B, ἢν ὅμως g, ὅμως abcSVH. | 30. ἐπὶ
 θῇ c (teste Burtono) i (a sec. m.) V*HB, ἐπειδὴ bfkzSV. | 31. αὐτῶν add. C,
 om. V H.

- πνευμαῖς ἀποσβεσμέναις, ἀνέσχεός τε ἦδη καὶ ἐλευθερίας τοῖς ἐπὶ Θη-
βαιδος εἰς τὰ αὐτόθι μέταλλα διὰ Χριστὸν καταπονέμενοις συγκεχωρη-
μέναις, μικρὸν τε ἐκ καθαρῶ μελλόντων ἡμῶν ὑπαρπαγεῖν αἶρος, ἐκ οἷο
ὅπως ἐκ τινος ἀνακινήσεως πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς ὁ τῷ διώκειν τὴν ἐξέσιν
2 εἰληχῶς κατὰ Χριστιανῶν ἀνεκάτετο. ἀθρόως δ' ἔν αὐθις Μαξιμίαν δια- 5
φοιτᾷ καθ' ἡμῶν πανταχοῦ γραμματα κατ' ἐπαρχίαν, ἡγεμόνες τε καὶ
προσέτι ὁ τῶν στρατοπέδων ἄρχειν ἐπιτεταγμένος προγράμμασι καὶ ἐπι-
στολαῖς καὶ δημοσίοις διατάγμασι τὺς ἐν ἀπάσαις πόλεις λογιστὰς ἅμα
στρατηγοῖς καὶ ταβελariois ἐπέσπερχον, τὸ βασιλικὸν εἰς πέρας ἄγειν
πρόσταγμα, κλιεῖον, ὡς ἂν μετὰ σπεδῆς πάσης τῶν μὲν εἰδώλων ἀνοι- 10
κοδομοῖεν τὰ πεπρωκότες, πανδημεὶ δὲ πάντας ἄνδρας ἅμα γυναιξὶ καὶ
οἰκέταις καὶ αὐτοῖς ὑπομαζίοις παισὶ θύειν καὶ σπένδειν, αὐτῶν τε
ἀκριβῶς τῶν ἐναγῶν ἀπογεύεσθαι θνσιῶν ἐπιμελὲς ποιοῖντο, καὶ τὰ μὲν
κατ' ἀγορὰν ὧντα ταῖς ἀπὸ τῶν θνσιῶν σπονδαῖς καταμολύνοντο, πρόσθεν
δὲ τῶν λειτρῶν ἐφειδρὸι κατατάσσοντο, ὡς ἂν τὺς ἐν τέτοις ἀποκαθαιρο- 15
3 μέναι ταῖς παμμίαροις μολύνοντιεν θνσίαις. τότε δὴτα ἔως ἐπιτελεμέ-
των, ἐξ ὑπαρχῆς τε τῶν ἡμετέρων πλείστη, οἷα δὲ εἰκὸς ἦν, φροντίδι
συνεχομένων, τῶν τε ἀπίστων ἔθνων βαρεῖαν τῶν γινομένων καὶ ὡρᾶν
περιτελῆν ἦδη τὴν αἰτοπῖαν καταμεμφομένων, (προσκορῇ γάρ καὶ φορτικῇ
ταῦτα καὶ αὐτοῖς εἶναι κατεφαίνετο), μεγίστη τε χιμῶνος τοῖς πανταχῇ 20
πᾶσιν ἐφηρτημένη, τῆμπαλιν ἡ θεία τῷ Σωτῆρος ἡμῶν δύναμις τοῖς αὐ-
τῆς ἀθληταῖς θάρσος τοσούτων ἐνέπει, ὡς μὴδ' ἐπισπωμένῃ τινὸς μὴδ'
4 ἑλκροτος τῆν τῶν τοσούτων καταπατεῖν ἀπειλῇν. ὁμοίως δὲ ἔν τρεῖς συν-
ταξάμενοι τῶν πιστῶν ἐπιπηδῶσιν εἰδώλοις θύοντι τῷ ἄρχοντι, παύ-
σασθαι τῆς πλάνης ἐμβοώμενοι· μὴ γὰρ δὴ ἄλλον ὑπάρχειν πλὴν τῷ 25
τῶν ὅλων ποιητῷ τε καὶ δημιουργῷ θεῷ. ἀνιρωτώμενοι δὴτα τίνες εἰεν,
5 Χριστιανὸς σῆς θαρσαλέως ὡμολόγεν. ἐφ' οἷς ὀξύτερον παρακινήθεις
ὁ Φιρμιλλιανὸς, μὴδὲ βασάνους αὐτὸς αἰκισάμενος κεφαλικῇ παραδίδωσι
κολάσει. τότεν ὁ μὲν πρεσβύτερος ἦν, Ἀντωνῖνος ὄνομα, ὁ δὲ Ζεβινᾶς
ἐκαλεῖτο, τῆς Ἐλευθεροπολιτῶν ὁρμώμενος, Γερμανὸς δὲ καὶ τῷ τρίτῳ ἦν 30
ἡ προσήγορία. Δίε μηνὸς τρισκαιδεκάτῃ, Εἰδοῖς Νομβρίαις καὶ τὰ κατὰ
6 τούτους ἐπράχθη. γίνεται δ' ἔν αὐτοῖς συναπόδημος ἐκ' αὐτῆς ἡμέρας
Ἐνναθᾶς τῶν ἀπὸ Σκυθοπόλεως τις γυνή, παρθενίας στόματι καὶ αὐτῇ

7. τῶν αἰκSVB, τῷ τῶν bcdfxH, τότεν g. Valensius suspicatur esse scribendum ὁ τῷ στρατοπέδῳ κτλ. | 11. καὶ post οἰκέταις add. a E, om. efgikx. | 21. αὐτῆς cfikVHB, αὐτοῖς agS, αὐτῷ conj. Z. | 28. Φιρμιλλιανός ἐκ, Φιρμιλλιαῖος volgo.

κεικοσμημένη, οὐ ταυτὸν μὲν αὐτοῖς διαπραξαμένη, ἐλχθεῖσα δὲ βίᾳ καὶ
 προσαχθεῖσα τῇ δικαστῇ. μετὰ μάλιστα ἐν καὶ διαιτῶν ὑβρῶν, αἷ ἐπὶ- 7
 γαγιν αὐτῇ, ἐδὲ μετὰ γνώμης τῆς μεζονος ἐξουσίας, τῶν κατὰ γειτνίαν
 ἰφιστάτων τις χιλιάρχων ἐτόλμα, Μάξιν ὄνομα, χείρων τῆς προσηγορίας
 5 ἄνθρωπος, μιὰρὸν μὲν τὰ ἄλλα, ἰσχυρὸς δ' ὑπερβυλλόντως τὸ ἦθος,
 καὶ τὸν πάντα τρόπον δεινός τις ὄντως καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς γνωρίμοις
 διαβεβλημένος, ἕτος μὲν γε ἐσθῆτος ἀπάσης τὴν μακαρίαν ἀποδύσας, ὡς
 τὴν ἐξ ὁσφύος αὐτὸ μόρον καὶ ἐπὶ πόδας καλύπτεσθαι, τὸ δ' ἄλλο σῶμα
 γυμνὸν ἔχειν, τὴν τε πᾶσαν Καισαρείαν πόλιν κύκλῳ περιαγαγὼν, ἱμάσιν
 10 ἀνὰ πάσας ἐλκομένην τὰς ἀγορὰς τύπτεσθαι περὶ πολλῇ ποιεῖται. καὶ 8
 δὴ μετὰ τοσαῦτα θαρσαλεωτάτην ἔστασιν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἡγεμονι-
 κῶν βημάτων ἐνδειξαμένην, ζῶσαν περὶ παραδίδωσιν ὁ δικαστής, ὃς καὶ
 τὸ ἀπένθρωπον ἐπιτείνας τὴν κατὰ τῶν θεοσεβῶν λύτταν, πέρα τῶν
 τῆς φύσεως προήκει θεσμῶν, ἐδὲ ταφῆς αἰδόμενος ἀψύχους φθορῆσαι τοῖς
 15 τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν σώμασι. ἐνκτωρ δ' οὖν ἐπιμελῶς καὶ μεθ' ἡμέραν 9
 ὑπαίθρους θηρεῖν εἰς βορὰν τοὺς νεκροὺς φυλάττεσθαι προστάττει. καὶ
 παρῇν ὄρᾶν ἐπὶ πλείοσιν ἡμέραις ἢ ὀλίγον ἀνδρῶν ἀριθμὸν, τῇ θηριώδει
 ταύτῃ καὶ βαρβάρῳ βυλῇ διακονημένων. ἀλλ' οἱ μὲν ἐξ ἀπόπτει, οἷόν τι
 σπονδῆς ἄξιον, ὡς μὴ οἱ νεκροὶ κλαπιῖεν, ἐπισκόπουν, θῆρες δὲ ἄγριοι
 20 καὶ κύνες, οἰωνῶν τε τὰ σαρκοβόρα τὰ βρότεια μέλη ὥδε κάκεισε ἐσπά-
 ραττον. καὶ ἡ πᾶσα γε μὴν ἐν κύκλῳ πόλιν σπλάγγων καὶ ὀστέων ἀν- 10
 θρωπείων διεσπόρουντο, ὡς μηδέ τι πώποτε δεινότερον μηδ' αὐτοῖς, ὅσοι
 πρότερον ἀπεχθῶς εἶχον πρὸς ἡμᾶς, φανῆναι σφικωδέστερον, ἔχ ἔτω τὴν
 συμφορὰν εἰς οὗς ἐπράττετο ταῦτα, ὡς ἐπὶ τῇ σφῶν αὐτῶν καὶ τῆς
 25 κοινῆς ἀπάντων ὑβρεὶ φύσεως ἀπολοφνυρομένων. προσέκειτο γάρ ἄγχιστα 11
 πυλῶν, θέαμα παντὸς λόγου καὶ τραγικῆς ἀκοῆς μεῖζον, ἢ ἐφ' ἐνὶ χώρῳ
 κατεσθιομένων τῶν ἀνθρωπείων σαρκῶν, ἀλλὰ κατὰ πάντα τόπον διαρρέ-
 πτυμένων. μέλη γῦν καὶ σάρκας ὅλας, μέρη τέ τινα σπλάγγων καὶ πυλῶν
 εἶσω τινὲς κατιδεῖν εἰρήκασιν. ἐφ' οἷς πλείσταις ἡμέραις ἐπιτελουμένοις 12
 30 τοιῦτόν τι παράδοξον συμβαίνει. αἰθρία ἦν καὶ λαμπρὸς ἀήρ, καὶ τῷ
 περιήχοντος κατὰστάσις εὐδαινοτάτη. εἶτα ἀθρόως τῶν ἀνὰ τὴν πόλιν

4. ἐτόλμα] Valesius conjectaverat, ant delendam esse vocem ἐτόλμα, ant scribendum ἐπαγαγεῖν. at recte vidit Heinichenina, orationem procedere ἀνακολύ-
 θως. | 12. καὶ] fort. scrib. ἐπὶ. cf. infra c. 13 (p. 335, 24): ἐπὶ τὸ ἀνηλεὲς τὸ
 τῷ τρώει ὡμὸν ἐπιτείνων. IX, 10.: ἐπιτείνας εἰς ἀπόνοιαν τὰ τῆς μαρτυρ. |
 13. τῷ] εἰς g. | 22. διεσπόρουντο acikE, διεσπώρουντο c in marg., διεσπορῶνντο
 fgm. | 23. εἶχον πρὸς ἡμᾶς] πρὸς ἡ. εἶχον aSVH. | 30. ἀήρ] ὁ ἀήρ aSVH. |
 31. εὐδαινοτάτη g VHB, εὐδαινωτάτη ai (a sec. man.), εὐδαινωτάτη df, εὐδαινο-
 τάτη x, εὐδαινωτάτη c (teste Burtono) k, εὐδαινωτάτη mZ.

κίοιων, οἱ τὰς δημοσίας ὑπῆρειδον στοὰς, δακρύνων τινὰ τρόπον οἱ πλείους σταλαγμοὺς ἀπέσταζον, ἀγοραί τε καὶ πλατεῖαι, μηδεμιᾶς ψεκᾶδος ἔξ αἴρος γεγενημένης, ἔκ οἱδ' ὁπόθεν ὕδατι ῥανθεῖσαι καθυγραίνοντο, ὡς ἀντίκα διαθρυλῆθῃναι εἰς πάντας, δακρῦσαι τὴν γῆν ἀρῶν τῷ λόγῳ, τὴν τῶν τότε πραχθέντων ἀντιστοιχίαν μὴ φέρουσαν, εἰς ἔλεγχον τε φύσεως 5 ἀτέγκτον καὶ ἀσυμπαθοῦς ἀνθρώπων λίθους καὶ τὴν αἴψυχον ὕλην ἐπι-
13 κλαῦσαι τοῖς γεγενημένοις. λῆρος ἴσως καὶ μῦθος εὖ οἱδ' ὅτι δόξειεν εἶναι τὸ ῥῆμα τοῖς μεθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ἔχ οἷσπερ ὁ καιρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπιστῶσατο.

C A P. 10.

10

1 Τῷ δ' ἐπιόντος μηνὸς Ἀπελλαίῃ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ, πρὸ δεκαεννέα Καλανδῶν Ἰαννουαρίων λέγοιτ' ἂν, πάλιν αὖ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου τινὲς πρὸς τῶν ἐπὶ ταῖς πύλαις τὰς παριόντας διερευνημένων συλληφθέντες (ἐτύγγανον δ' οὗτοι θεραπείας ἕνεκα τῶν κατὰ Κιλικίαν ὁμολογητῶν στελεάμενοι) οἱ μὲν τὴν αὐτὴν οἷς ἔτυχον ἐξυπηρετησόμενοι, κατεδέξατο ψῆφον, ὁφθαλ- 15 μούς καὶ πόδας ἀχρειωθέντες, τρεῖς δ' αὐτῶν ἐν Ἀσκάλῳ, ἐνθα καὶ ἐπέσχηντο, θανμασίαν τε παράστασιν ἀνδρείας παρεσχημένοι διάφορον ἀπηνέγκαντο μαρτυρίῃ τέλος, ὁ μὲν τις αὐτῶν πνερὶ παραδοθεὶς, Ἄρης ὄνομα, οἱ δὲ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθέντες, Πρόμος καὶ Ἡλίας τέτοις ἦν
2 ἡ προσηγορία. Αὐδυναίῃ δὲ μηνὸς ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ δεκάτῃ, εἴη δ' ἂν ἡ 20 πρὸ τριῶν Εἰδῶν Ἰαννουαρίων, ἐπὶ τῆς αὐτῆς Καισαρείας Πέτρος ἀσκητὴς, ὁ καὶ Ἀψέλαμος, ἀπὸ Ἀνείας κόμης τῶν ὄρων Ἐλενθεροπόλεως, διὰ πνερός, οἷα χρυσὸς ἀκραιφνέστατος, τῆς εἰς τὸν Χριστὸν τῷ θεῷ πίστεως εὐγενεὶ λογισμῷ τὴν δοκιμὴν ἀποδίδωκε, μυρία μὲν λιπαρῶντας τόν τε δικαστὴν καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτόν, ὡς ἂν ἐλεήσειέ τε αὐτόν καὶ τῆς ἰδίας 25 φείσεται νεότητός τε καὶ ἀκμῆς, ὑπεριδὼν, προτιμῆσας δ' ἀπάντων καὶ
3 ζῶης αὐτῆς τὴν ἐπὶ τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ἐλπίδα. τοῦτο δὲ τῆς κατὰ Μαρκίωνα πλάνης ἐπίσκοπός τις εἶναι δοκῶν Ἀσκληπίδης, ζήλω μὲν, ὡς ᾤετο, εὐσεβείας, ἀλλ' ἔτι γε τῆς κατ' ἐπίγνωσιν, ὅμως δ' ἔν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πνερᾷ τὸν βίον συνεξελήλυθεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτη. 30

C A P. 11.

1 Καιρὸς δὴτα καλεῖ, τὸ μέγα καὶ περιβόητον ἀνιστορῆσαι θέατρον τῶν ἀμφὶ τὸ τριπόθητον ἔμοιγε ὄνομα Παμφίλα τελειωθέντων δώδεκα

3. ῥανθεῖσαι c1k, ῥαντισθεῖσαι afE. | 4. διαθρυλῆθῃναι] διαθρυλλῆθῃναι aSVH. | 19. Πρόμος acgikSV, Πρόβος dV^a H, Πρίβος f. | 25. αὐτόν acfkSB, αὐτὸν gi (a sec. m.), αὐτόν V^aH.

δ' ἦσαν οἱ πάντες, προφητικῶς τινος ἢ καὶ ἀποστολικῶς χαρίσματος καὶ
 ἀριθμοῦ κατηξιωμένοι. ὧν ὁ κορυφαῖος καὶ τῇ τοῦ κατὰ Καισάρειαν 2
 πρεσβείῃ τιμῇ κεκοσμημένος μόνος ἐτύγχανεν ὁ Πάμφιλος, ἀνὴρ, καὶ παρ'
 ὅλον αὐτῷ τὸν βίον πάσῃ διαπρέφας ἀρετῇ, ἀποτάξει καὶ καταφρονήσει
 5 βίῃ, τῇ τῆς ἐσίας εἰς ἐνδεεῖς κοινωρίᾳ, κοσμικῶν ἐλπίδων ὀλιγορίᾳ, φιλο-
 σόφῃ πολιτείᾳ καὶ ἀσκήσει· μάλιστα δὲ παρὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς πάντας
 διαίερεται τῇ περὶ τὰ θεῖα λόγια γνησιωτάτῃ σπουδῇ, ἀτρετῶς τε περὶ αὐ-
 τῷ πρᾶθιτο φιλοπονίᾳ, καὶ τῇ περὶ τὰς προσήκοντας καὶ πάντας τὰς αὐτῷ
 πλησιάζοντας ὠφελείᾳ· οὐ τὰ λοιπὰ τῆς ἀρετῆς κατορθώματα, μακρο- 3
 10 τέρας ὅσα διηγῆσεως, ἐν ἰδίᾳ τῆς τῷ κατ' αὐτὸν ὑποθέσεως βίῃ γρα-
 φῆς ἐν τρισὶν ἤδη πρότερον ὑπομνήμασι παραδιδώκαμεν. ἀλλὰ γὰρ ἐν
 ἑκαὶ τὰς φιλοτίμως καὶ ταῦτα εἰδέναι ἔχοντας ἀναπέμψαντες τὰ εἰς
 ἐχώμεθα τῆς κατὰ τὰς μάρτυρας ἀκολοθίας. δευτέρως μετὰ Πάμφιλον 4
 ἐπὶ τὸν ἀγῶνα παρῆι ἱεροπρεπεῖ πολὺ τιμημένος Οὐάλης, τῶν ἀπὸ
 15 Αἰλίας διάκονος, αὐτῇ προσόψει σεμνότητος πρεσβύτης, τῶν θείων γρα-
 φῶν εἰ καὶ τις ἄλλος ἐπιστήμων· τοσαύτας γέ τοι μνήμας αὐτῶν ἐνε-
 στήριστο, ὥς μὴ ἐνδεῖν τῆς ἀπὸ γραμμάτων ἐντεύξεως, τῆς εἰ ποτε λάβοι
 γραφῆς οἶασθ' ἢ ἀπομνημονεύσαι διεξόδους. τρίτος ὁ θερμοεργότατος καὶ 5
 τῷ πνεύματι ζῶν ἀπὸ τῆς Ἰαμνιτῶν πόλεως ἐν αὐτοῖς ἐγνωρίζετο Πῦλος,
 20 πρὸ τῷ μαρτυρίᾳ διὰ καυτήρων ὑπομονῆς τὸν τῆς ὁμολογίας διαθλήσας
 ἀγῶνα. τοῦτοις ἐπὶ τῆς εἰρκτῆς ἐτῶν δυεῖς ὅλων χρόνον κατατρέψασιν
 ὑπόθεσις τῷ μαρτυρίᾳ γίνεται Αἰγυπτίων αὐθις ἀδελφῶν ἔφοδος, τῶν καὶ
 σὺν αὐτοῖς τελειωθέντων, τὰς κατὰ Κιλικίαν ἔτοι μὲχρι τῶν αὐτόθι 6
 μετ' ἄλλων ὁμολογητὰς προπέμψαντες ἐπαλινόσταν ἐπὶ τὰ οἰκεία· ὁμοίως
 25 δῆτα καὶ αὐτοὶ πρὸς αὐταῖς εἰσόδοις τῶν κατὰ Καισάρειαν πυλῶν, τίνες
 τε εἶεν καὶ ὁπόθεν ἀγικισμένοι, πρὸς τῶν φυλάκων (βάρβαροι δὲ τινες
 ὑπῆρχον ἔτοι τὸν τρόπον) ἀνερωτηθέντες, καὶ μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀπο-
 κρυψάμενοι, οἳ κακῆργοι ἐπ' αὐτοφώρῳ λεγθέντες συνείχοντο· πέντε δ'
 ἦσαν οὗτοι τὸν ἀριθμόν. οἱ καὶ προσαχθέντες τῷ τυράννῳ, καπὶ τούτου 7
 30 παρήρσιασάμενοι, αὐτίκα μὲν καθείργνυνται δεσμοτηρίῳ· τῇ δ' ἐξῆς
 Περιτίῃ μηνὸς ἡμέρᾳ ἐκκαιδικάτῃ (Μαρτίῃ κατὰ Ῥωμαίους ἢ πρὸ δεκα-
 τεσσάρων Καλανθῶν) ἐκ προστάγματος τέως δὴ αὐτὸς ἅμα τοῖς ἀμφὶ
 τὸν Πάμφιλον δεδηλωμένοις τῷ δικαστῇ προσάγεσιν. ὃς καὶ πρῶτον τῆς 8
 τῶν Αἰγυπτίων ἀκαταμαχῆτε ἐνστάσεως παντοίοις βασάνων εἰδεσι, μη-

17. ἐντεύξεως, τὸ ἥς ποτε αὐτὸν λάβοι γραφῆς οἶασθ' ἢ ἐν αὐτῶν ἀπομν. διεξ.
 legendum esse censet Valerius. | 31. post ἐκκαιδ. excidisse videtur ἢ.

χανῶν τε ξένων καὶ ποικίλων ἐπιφοίαις πείραν λαμβάνει. τὸν μὲν προή-
γορον ἀπάντων τέτοις ἐγγυμνάσας τοῖς ἀθλοῖς, τίς εἶη, πρῶτον ἡρώτα,
εἰτ' ἀντὶ τῷ κυρίῳ ὀνόματος προφητικόν τι ἐπακέσας — τὺτο δὲ πρὸς
αὐτῶν ἐγίγνετο, ἀντὶ τῶν πατρόθεν αὐτοῖς ἐπισηφημισμένων εἰδωλικῶν
ὄρων, εἰ τῦχοι, μετατεθεικότων ἑαυτοῖς τὰς προσηγορίας· Ἥλιαν γοῦν 5
καὶ Ἰερειμίαν καὶ Ἡσαΐαν τε καὶ Σαμεὴλ καὶ Δανιὴλ ἦκεις ἂν αὐτῶν
ἐπιγραφομένων, καὶ τὸν ἐν κρυπτῷ Ἰουδαῖον γησίον τε καὶ εἰλικρινῶς
Ἰσραὴλ τῷ θεῷ οὐ μόνον ἔργοις, ἀλλὰ φωναῖς κυρίως ἐκφειρομένους ἐπι-
δεικνυμένων — τοιούτον τι ἔν πρὸς τῷ μάρτυρος ὄνομα ἐπακέσας ὁ Φιρ-
μιλλιανὸς, οὐ μὴν ἐπιστήσας τῇ τῷ ῥήματος δυνάμει, δευτέρου, ἥτις αὐτῷ 10
9 πατρὶς γένοιτο, ἡρώτα. ὁ δὲ συνφθὸν τῇ προτίρᾳ δευτέραν ἀφίσει φωνῇ,
Ἰερουσαλὴμ εἶναι λέγων τὴν ἑαυτῇ πατρίδα, ἐκείνην δὴτα τοῶν περὶ ἧς
εἴρηται τῷ Παύλῳ· „ἡ δὲ ἅπα Ἰερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν
μήτηρ ἡμῶν“ καὶ· „προσεληλύθατε Σιών ὄρει, καὶ πόλει θεῷ ζῶντος,
10 Ἰερουσαλὴμ ἐπερναίῳ.“ καὶ ὁ μὲν ταύτην ἐνόει, ὁ δ' ἐπὶ χθόνα καὶ χαμαὶ 15
ρίψας τὴν διάνοιαν, ἥτις εἶη αὕτη καὶ ποῖ γῆς κειμένη, ἀκριβῶς ἐπο-
λυπραγμόνει, εἰτα καὶ βασάνους ἐπῆγεν, ὡς ἂν τάληθὺς ὁμολογοίῃ· ὁ δὲ
στρεβλέμενος κατόπιν τῷ χεῖρι, καὶ τοῖν ποδοῖν μαγγάνοις τισὶ ξένους
11 διακλώμενος, ἀληθὺς εἰπεῖν ἀπισχυρίζετο. εἰτα πάλιν πολλάκις ἐρομένη,
τίς εἶη καὶ ποῖ κειμένη ἦν δὴ φράζει πόλιν, μόνων εἶναι τῶν θεοσεβῶν 20
ταύτην ἔλεγε πατρίδα· μὴ γὰρ ἐτέροις ἢ τέτοις μόνοις αὐτῆς μετεῖναι,
12 κτισθαι δὲ πρὸς αὐταῖς ἀνατολαῖς καὶ πρὸς ἀνίσχορτι ἡλίῳ. ὁ μὲν πάλιν
διὰ τῶν κατὰ τὸν ἴδιον τῶν ἐφιλοσόφει, μηδαμῶς τῶν ἐν κύκλῳ βασά-
νοις αὐτὸν αἰκίζομένων ἐπιστροφὴν ποιούμενος, ἄσαρκος δ' ὥσπερ καὶ
ἀσώματος οὐδ' ἐπαίειν δοκῶν τῶν ἀληθδόνων· ὁ δ' ἀπορέμενος ἐσθά- 25
δαζεν, ἐχθρὰν καὶ Ῥωμαίοις πολέμιαν πάντως πον· συστήσεσθαι πόλιν
Χριστιανὲς οἰόμενος, πολὺς τε ἦτ ταύτην ἀνερευνῶν, καὶ τὴν δηλωθεῖσαν
13 χώραν κατ' ἀνατολὰς ἐξετάζων. ὡς δ' ἐπὶ πλείον μάστιξι τὸν νεανίαν
καταξήτας παρτοίαις τε τιμωρησάμενος βασάνοις ἀπαράλλακτον τὴν ἐν-
στασις τῶν πρότερον αὐτῷ ῥηθέντων ἐγίγνωσκε, τὴν ἐπὶ θανάτῳ κατ' 30
αὐτῷ κεφαλικὴν ἐκφέρει ψῆφον. τοσαντὴν μὲν ἔν τα κατὰ τῶτον δραμα-
τουργίαν εἰλήχει. καὶ τὰς λοιπὰς δὲ τοῖς παραπλησίσις ἀθλοῖς ἐγγυμνάσας,

7. τὸν bcd f g i k V H B, τῶν a S. | Ἰουδαῖον ik V* H B, Ἰουδαίων a b c d f g x S V. | 8. τῷ θεῷ add. a c d g i k x E, θεῷ f, om. b. | 9. Φιρμιλλιανὸς g i k, Φιρ-
μιλιανὸς volgo. | 13. ἡ δὲ ἅπα — Gal. 4, 25. | 14. προσεληλύθατε — Hebr.
13, 22. | 16. εἴη αὕτη] αὕτη εἴη a S V H. | ποῖ c f g i k V B, πῇ a x S H. | 19. ἐρο-
μίνε c g i k B, ἰρωτωμίνε a S V H, ἰρωτωμίνος f. | 20. ποῖ c f g i k x V B, πῇ a S H.

τὸν ὅμοιον ἀκαλλάττει τρόπον. εἰτ' ἀποκαμῶν, διαγρούς τε εἰς μάτην 14
 τιμωρεῖσθαι τὸς ἄνδρας, ἐπιθυμίας κόρον λαβὼν ἐπὶ τὰς ἀμφὶ τὸν Πάμ-
 φιλον μέτεισιν, ἀναδιδαχθεὶς τε, ὡς ἤδη καὶ πρότερον διὰ βασάνων ἀμε-
 τάθετος ἐνεδειξάντο τὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως προθυμίαν, ἀνρωτήσας εἰ
 5 ἄρα εἰσέτι κἂν νῦν πειθαρχοῖεν, δεξάμενός τε αὐτὸ μόνον παρ' ἐνὸς
 ἐκάστου τῆν τελευταίαν αὐτῶν τῆς κατὰ τὸ μαρτύριον ὁμολογίας φωνήν,
 τὴν αὐτὴν τοῖς προτέροις ἐπάγει τιμωρίαν. τέτων ἐπὶ πέρας ἀχθόντων, 15
 μαιράκιον τῆς οἰκετικῆς ὑπάρχον τῷ Παμφίλῳ Θεραπειάς, οἷα γνησίᾳ ἀνα-
 τροφῇ καὶ παιδείᾳ τῷ τηλικύτῳ συνησκημένον ἀνδρὸς, ὡς ἔγνω τὴν κατὰ
 10 τοῦ δεσπότου ψήφον, ἀπὸ μέσης τῆς πληθύος ἀναβοᾷ, γῇ τὰ σώματα
 παραδοθῆναι ἄξιων. ὁ δ' ἐκ ἄνθρωπος, ἀλλὰ θῆρ καὶ εἰ τε θηρὸς ἀγριώ- 16
 τερον, μήτε τῷ τῆς ἡλικίας ἀπονείμας νῆφ συγγνώμην, αὐτὸ μόνον ὡς
 ἐρωτήσας ὁμολογῶντα Χριστιανὸν ἔμαθεν, ὥσπερ ὑπὸ τινος τρωθεὶς βίβης,
 οἰδήσας τὸν θυμὸν, ὅλη δυνάμει τοῖς βασανισταῖς χρῆσθαι κατ' αὐτοῦ
 13 προστάττει. ὡς δ' ἐπικελευομένη θύειν ἀνανεύοντα ἰώρα, ἐκέθ' ὡς σάρ- 17
 κας ἀνθρώπου, ἀλλ' ἢ λίθες ἢ ξύλα ἢ τι τῶν ἄλλων ἀψύχων, ἄχρῃς αὐτῶν
 ὁστέων καὶ τῶν ἐν βάθει καὶ ἐν μυχοῖς σπλάγχνων παραμώμως κατα-
 ξαίνεσθαι κελεύει. εἰς μακρὸν δὲ τότε γινομένη μάτην ἐγχεῖρειν διόντω,
 ἀφώνας καὶ ἀνειπαισθήτη, μικρῷ δὲ διὲν καὶ πάντῃ ἀψύχῃ τῷ σώματος
 20 αὐτῷ ταῖς βασάνοις κατατριβομένη. παράμονον δὲ τὸ ἀνηλεὲς καὶ ἀπάν- 18
 θρωπον κεκτημένος, εὐθύς ὡς εἶχε μακρῷ πυρὶ παραδοθῆναι αὐτὸν ἀπο-
 φαίνεται. καὶ οὗτος μὲν, πρὸ τῆς τοῦ κατὰ σάρκα δεσπότης τελειώσεως,
 ὕστατος ἐπὶ τὸν ἀγῶνα παρελθὼν, τὴν ἀπὸ τῷ σώματος ἀπαλλαγὴν πρῶ-
 λαβεν, ἔτι διαμελλόντων τῶν περὶ τὰς προτέρας ἐσπεδακότων. ἦν δὲ ἄρα 19
 25 τὸν Πορφύριον ἰδεῖν, ἱεροσίνῃ διαθήσει πάμμαχον νενηκητός, κεκοισμένον
 μὲν τὸ σῶμα, φαιδρὸν δὲ τὸ πρόσωπον, θαρσαλέῳ θρονήματι καὶ γούρῳ
 μετὰ τοσαῦτα τὴν ἐπὶ θανάτῳ βαδίζοντα, καὶ θεῖς πνεύματος ὡς ἀλη-
 θῶς ἐμπλεων, αὐτῷ τε φιλοσόφῳ σχήματι μόνῳ τῷ περὶ αὐτὸν ἀναβο-
 λαίφ' ἐξωμίδος τρόπον ἡμφιεσμένον, νηφαλιῶ τε λογισμῷ περὶ ὧν ἰβέλετο
 30 τοῖς γνωρίμοις ἐντελλόμενον καὶ διανεύοντα, ἐπ' αὐτῷ τε ἱκρίῳ τὸ
 πρόσωπον ἔτι φαιδρὸν διατηρῶντα, ἀλλὰ καὶ ἀφθείσης ἔξω ἀπὸ μακρῷ
 ἀποστήματος κύκλῳ περὶ αὐτὸν τῆς πυρᾶς, ἐνθόνδε κἀκεῖθεν ἀφαρπά-
 ζοντα τῷ στόματι τὴν φλόγα, γενναιοτάτῃ τε εἰς ἐσχάτην ἀνακροήν
 ἐγκατερῶντα τῇ σιωπῇ, μετὰ μίαν τε, ἣν ἅμα καθαρψαμένης αὐτῷ τῆς

8. ἀνατροπῇ aik B, ἀναγραφῇ cfm x. | 15. post ἀνανεύοντα add. αὐτὸν
 a S V H, om. c f g i k x B. | 34. re] ye conj. V*.

- φλογὸς ἀπέρρηξε, φωνήν, τὸν υἱὸν τῷ θεῷ Ἰησοῖν βοηθὸν ἐπιβοώμενος.
- 20 τοῖτος καὶ ὁ Πορφυρίῳ ἄθλος. τῆς δὲ κατ' αὐτὸν τελειώσεως ἄγγελος τῷ Παμφίλῳ γενόμενος Σελεύκος, τῶν ἀπὸ στρατείας τις ὁμολογητῆς, οἶα τηλικαύτης ἀγγελίας διάκοσος τῷ σὺν αὐτοῖς παραχρῆμα κλήρου καταξίεται. αὐτίκα γάρ τοι αὐτὸν διαγγέλλαντα τὸ τῷ Πορφυρίῳ τέλος, τῶν τε μαρ- 5 τύρων ἓνα δὴ τινα φιλήματι προσειπόντα, ἐπιλαβόμενοι στρατιωτῶται τινες ἄγουσιν ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα. ὁ δὲ ὥσπερ ἐπισπέρχων αὐτὸν τῷ προτέρῳ συναπόδημον τῆς εἰς ἄρανὲς γενέσθαι πορείας, αὐτίκα κεφαλικῇ τιμωρίᾳ
- 21 κολασθῆναι προστάττει. ἔτος ἦν μὲν ἀπὸ τῆς Καππαδοκῶν γῆς, τῆς δ' ἐν στρατείαις ἐπιδέκτου νοσολίας, καὶ τῶν ἐν ῥωμαϊκοῖς ἀξιώμασιν οὐ 10 μικρὰς τιμῆς ἐπισημμένος· ἡλικία τε γὰρ καὶ ῥώμῃ σώματος, μεγέθει τε καὶ ἰσχύϊ παρὰ πλεῖστον ὅσον τὸς συστρατιώτας ἐπλεονέκτει, ὡς καὶ τὴν πρόσουψιν αὐτῷ περιβόητον τοῖς πᾶσιν εἶναι, καὶ τὸ πᾶν εἶδος ἀξιά-
- 22 γαστον, μεγέθους ἔνεκα καὶ εὐμορφίας. καταρχὰς μὲν ἂν τῷ διωγμῷ διὰ μαστίγων ὑπομονῆς τοῖς κατὰ τὴν ὁμολογίαν διαπρέψας ἀγῶσι, μετὰ δὲ 15 τὴν τῆς στρατείας ἀπαλλαγὴν ζηλωτὴν ἑαυτὸν καταστήσας τῶν τῆς Θεοσεβείας ἀσκητῶν, ὀρφανῶν ἐρήμων καὶ χηρῶν ἀπεριστάτων, τῶν τε ἐν πενίαις καὶ ἀσθενείαις ἀπερῆξιμένων ἐπίσκοπος ὥσπερ καὶ ἐπίκουρος, πατρὸς καὶ κηδεμόνος δίκην, ἀναπέφανται, ὅθεν δὴ εἰκότως πρὸς τῷ τοῖς τοιοῖσδε μᾶλλον τῶν διὰ καπνῷ καὶ αἵματος θυσιῶν χαίροντος θεῷ τῆς 20
- 23 κατὰ τὸ μαρτύριον παραδόξου κλήσεως ἡξιώθη. δέκατος ἔτος ἀθλητῆς ἐπὶ τοῖς δεδλωμένοις ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ τετελειώτο ἡμέρᾳ, καθ' ἣν, ὡς ἴσκει, μεγίστης τῷ Παμφίλῳ μαρτυρίᾳ ἐπαυξίως τῷ ἀνδρὸς διανοιχθείσης πύλης εὐμαρῆς ἅμ' αὐτῷ καὶ ἐτέροις ἢ πάροδος τῆς εἰς τὴν βασι-
- 24 λείαν τῶν ἑρηνῶν εἰσόδα γιγνέται. κατ' ἴχνη δὴτα τῷ Σελεύκῳ Θεό- 25 δουλος, Ἰσμενός τις καὶ Θεοσεβῆς πρεσβύτερος, τῆς ἡγεμονικῆς τυγχάνων οἰκετίας, τετιμημένος τε παρὰ τῷ Φιρμιλλιατῷ πλέον τῶν κατὰ τὸν οἶκον ἀπάντων, τῷτο μὲν τῆς ἡλικίας ἔνεκεν, καὶ τῷ τριγενείας πατέρα καθιστάται, τοῦτο δὲ δι' ἣν ἔσωζε περὶ αὐτοὺς εὐνοίαν καὶ πιστοτάτην συνείδησιν, τὸ παραπλήσιον τῷ Σελεύκῳ διαπραξάμενος, προσαχθεὶς τῷ 30 δεσπότῃ καὶ μᾶλλον αὐτὸν τῶν πρότερον ὀξύντας, ταὐτὸ τοῦ σωτηρίου
- 25 μαρτύριον πάθος σταυρῷ παραδοθεὶς κατεδέξατο. ἐπὶ τέτοις ἐνὸς ἑτι λείποντος, ὅς τὸν δωδέκατον ἀποπλήσοι τοῖς δηλεμένοις μάρτυσιν ἀριθμὸν, Ἰουλιανὸς παρῆν τοῦτον ἀποπληρώσων· εἰς ἀποδημίας γέ τοι ἀφικόμενος

7. τῷ προτέρῳ *ag E*, τῷ πρότερον *cf*, τῶν πρότερον *ik*. | 19. τῷ τοῖς *x VHB*, τέτοις *S*. | 29. αὐτῶν] αὐτὸν *m HZB*.

αὐτίκα, καὶ μὴδ' εἰσβαλὼν πω τῇ πόλει, εὐθὺς ὡς εἶχεν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ
 μαθὼν καὶ ὁρμήσας ἐπὶ τὴν μαρτύρων θείαν, ὡς ἐπὶ γῆς χαμαὶ τὰ τῶν
 ἁγίων εἶδε σκηνώματα, χαρᾶς ἔμπλεως γεγυῖς, ἐκάστῳ περιπλακείς, τὰς
 πάντας ἡσπάζετο. τῷτο ποιῶντα συλλαβάντες αὐθις οἱ τῶν φόνων διά- 26
 5 κονοι προσάγουσι τῷ Φιριμιλλιανῷ. ἀκόλουθα δ' αὐτῷ ἐπιτελῶν, μακρῷ
 καὶ τῷτον περὶ παραδίδωσιν. ἔτω δὴτα καὶ Ἰουλιανὸς σκιρτῶν καὶ ὑπερ-
 αλλόμενος, μεγάλη τε φωνῇ τῷ τηλικύτῳ αὐτὸν ἀξιώσαντι Κυρίῳ ὑπερ-
 χαριστῶν, τῷ τῶν μαρτύρων κατηξιώθῃ στεφάνῳ. ἦν δὲ ἔτος τὸ μὲν κατὰ 27
 σάρκα γένος Καππαδοκῶν, τὸν δὲ τρόπον εὐλαβεστάτος καὶ πιστότατος
 10 καὶ γρησιώτατος, σπουδαῖός τε τὰ ἄλλα πάντα, καὶ πνέων αὐτοῦ ἁγίου
 πνεύματος. τοιοῦτο τῆς συνοδίας τὸ στῖφος τῶν ἅμα Πιμφίλῳ συνεισελ-
 θεῖν ἐπὶ τὸ μαρτύριον ἀξιωθέντων. τούτων ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας το- 28
 σάυτας τε νύκτας ἐκ προστάξεως τῷ δυσσεβεῖ ἡγεμένῳ τὰ ἱερὰ καὶ ὄντως
 ἅγια σώματα εἰς βορὰν τοῖς σαρκοβόροις ἐτηρεῖτο. ὡς δ' ἔδεν αὐτοῖς
 15 παραδόξως, οὐ θηρίον, οὐ πτηρὸν, οὐ κύναν προσεπέλαζεν, αὐθις ἐξ οἰκο-
 νομίας τῆς τῷ θεῷ προνοίας ἀβλαβῇ ληφθέντα, τῆς τε προσηκείας κηδείας
 λαχόντα, τῇ συνήθει παρεδόθη ταφῇ. ἔτι δὲ τῆς κατὰ τέρας κινήσεως 29
 ἀνὰ στόμα τοῖς πῦσι λαλεμένης, Ἀδριανὸς καὶ Εὐβελος, ἀπὸ Μαγγα-
 ναίας ἔτω καλεμένης χώρας ὡς τὰς λοιπὰς ὁμολογητὰς εἰς τὴν Καισά-
 20 ρειαν ἀφικόμενοι, πρὸς τῇ πύλῃ καὶ αὐτοὶ δι' ἣν ἐληλύθασιν ἀνεκρίνοντο
 αἰτίαν· εἰτα ὁμολογήσαντες τὰληθῆς τῷ Φιριμιλλιανῷ προσάγονται. ὁ δ'
 ὡς εἶχε, ἄλλιν μὴδὲν ὑπερθέμενος, μετὰ πλείστας βασάντας ἄς κατὰ τῶν
 πλεονῶν αὐτοῖς ἐπιτέθεικε, θηρίων αὐτὰς βορᾷ κατακρίνει. δυεῖν δὲ ἔν 30
 μεταξὺ διελθυσῶν ἡμερῶν ὁ μὲν Ἀδριανὸς Δύστρε πέμπτη μηνός, πρὸ
 25 τριῶν Νώνων Μαρτίων, γενεθλίων τῆς κατὰ Καισαρείαν νομιζομένης
 Τύχης ἡμέρας, λένοντι παραβληθεῖς καὶ μετὰ τῷτον ξίφει κατασφαγείς ἐτε-
 λειώθη, ὁ δὲ Εὐβελος μεθ' ἑτέραν μέσην, Νώναις αὐταῖς Μαρτίαις, ἣ
 γένοιτ' ἂν ἐβδόμη Δύστρε, πολλὰ λιπαρήσαντος αὐτὸν τῷ δικαστῇ, ὡς ἂν
 θύσας τῆς νομιζομένης παρ' αὐτῶν ἐλευθερίας τύχοι, τῆς προσκαιροῦ
 30 ζωῆς τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας εὐκλεῆ προτιμήσας θάνατον, μετὰ τὰς Θῆρας
 ὁμοίως τῷ προτέρῳ θῦμα γενόμενος, ὕστατος τῶν ἐπὶ τῆς Καισαρείας
 μαρτύρων τὰς ἁθλὰς ἐπεσφραγίσατο. μνημονεύσαι δ' ἔτι ἄξιον ἐνταῦθα 31
 τῷ λόγῳ, ὡς ἄρα ἐκ εἰς μακρὸν τῆς ἐρανίς προνοίας τὰς δυσσεβεῖς ἄρ-
 χοντας αὐτοῖς τυράννοις μετελθύσης. ὁ γὰρ τὰ τοσαῦτα κατὰ τῶν τῷ

6. ὑπεραλλόμενος] ὑπερβαλλόμενος VZH, mendose. | 7. τε cf, τῇ agikE. |
 25. Νώνων cfg VHB, Νόνων ai (a sec. m.) kS. | 27. Νόνναις aikS. | 29. τύ-
 χοι cfgikx VB, τύχη aSH. | 34. γὰρ om. gik.

Χριστῇ μαρτύρων παροινήσας, αὐτὸς δὲ ὁ Φιριλλιανὸς, μετὰ τῶν ἄλλων
 ἐσχάτης ὑπομείνας τιμωρίαν ξίφει τὴν ζωὴν καταστρέφει. καὶ τὰ μὲν
 κατὰ Καισαρείαν ἐφ' ὅλοις τοῖς τῷ διωγμῷ χρόνοις ἐπιτελεσθέντα μαρ-
 τύρια τοιαῦτα.

CAP. 12.

5

Ὅσα δ' ἐπὶ ταῖς κατὰ τὸν ἐν μίσῳ χρόνον ἐπιτελεσθῆναι συμ-
 βέβηκε, κατὰ τε τὴν τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶτας, ὡς ἀντὶ ποιμένων τῶν
 λογικῶν τῷ Χριστῇ προβάτων, ὧν ἐκ ἐνθέσμως πρῶστησαν, καμήλων ἀλόγῃ
 καὶ τῇ τῷ σώματος φύσει σκολιωτάτα ζῶν φροντιστὰς αὐτὰς ὥσπερ εἰ
 τέτων ἀξίως ἢ θεία κατακρίνασα δίκη προεστήσατο, ὅπως τε βασιλικῶν 10
 ἵππων ἐνόχως παραστάσει κατεδίκασεν, ὅσα τε τῶν ἱερῶν σκευῶν, τῶν
 ἐκκλησιαστικῶν ἔνεκα κειμηλίων οἱ αὐτοὶ πρὸς τῶν κατὰ καιρὸς βασι-
 λικῶν ἐπιτρόπων τε καὶ ἀρχόντων ἐν ὕβρει καὶ ἀτιμίαις καὶ βασάνοις
 ἀνητλήκασιν, τὰς τε ἐπὶ ταῖς τῶν πολλῶν φιλαρχίας, ἀκρίτας τε καὶ
 ἐκθέσμως χειροτονίας, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὁμολογηταῖς σχίσματα, ὅσα τε 15
 οἱ εἶοι στασιώδεις κατὰ τῶν τῆς ἐκκλησίας λειψάνων διὰ σπευδῆς ἐμη-
 χαρήσαντο, καινότερα καινοῖς ἐπινεωτερίζοντες, καὶ ἀφειδῶς ταῖς τῷ διωγμῷ
 συμφοραῖς ἐπετρίβοντες, καὶ κακὰ κακοῖς ἐπιτειχιζόντες, ταῦτα πάντα
 παρήσειν μοι δοκῶ, ἀνοίκειον ἑμαυτῷ κρίνας, παραιταμένῳ τε καὶ ἀπο-
 φεύγοντι, ὡς δ' ἐν καὶ ἀρχομένῳ μοι εἴρηται, τὴν περὶ τέτων διήγησιν, 20
 ἀλλὰ γὰρ ὅσα σεμνὰ καὶ εὐφρημα κατὰ τὸν ἱερὸν λόγον, καὶ εἴ τις ἀρετὴ
 καὶ ἔπαιρος, ταῦτα λέγειν τε καὶ γράφειν καὶ πισταῖς ἀκοαῖς παρέχεσθαι
 οἰκειότατον ἡγόμενος τῇ τῶν θανμαστῶν μαρτύρων ἱστορίᾳ. καὶ τῇ μετὰ
 ταύτην ἑρανόθεν ἡμῖν ἐπιφανείῳ εἰρήνῃ κοσμήσειν μοι δοκῶ τῷ παντὸς
 λόγῳ τὴν περιγραφὴν.

25

CAP. 13.

- 1 Ἐβδομον ἔτος τῷ καθ' ἡμῶν ἀγῶνος ἡνύετο, καὶ πως ἡρίμα τῶν
 καθ' ἡμᾶς ἡσυχῇ τὸ ἀπερίεργον εἰληφότων, εἰς ὀγδοὸν τε διαγενομένων
 ἔτος, ἀμφὶ τὰ ἐν Παλαιστίνῃ χαλκῷ μέταλλα ἐκ ὀλίγης ὁμολογητῶν συγ-
 κηροτημένης πληθύνους, πολλῇ τε τῇ παρῥησίᾳ χρωμένων, ὡς καὶ οἴκας 30
 εἰς ἐκκλησίας δειμάσθαι, ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων δεινὸς τις ὢν καὶ πο-
 τηρὸς, καὶ οἶον αὐτὸν τὰ κατὰ τῶν μαρτύρων δραστήετα συνέστησεν,
 ἐπιδημήσας αὐτόθι καὶ τὴν τῶν ἐκεῖσε διαγωγὴν πυθόμενος, βασιλεῖ κοι-

6. κατὰ τε τὸν conj. V^a. | 7. τε deletendum esse censet V^a. | 8. ἐνθ' ὁμοῦς] ἀθέσμως i (a sec. man.). | 20. δ' ἐν] γὰρ conj. V^a. | 23. post ἡγόμεν. interpungunt a S.

νῦται, ὅσα δοκεῖν εἰς διαβολὴν καταγράφων. εἰτ' ἐπιστὰς ὁ τοῖς μετὰ- 2
 λοις ἐπιτεταγμένος, ὥσαν ἐκ βασιλικῷ πνεύματος διελὼν τὴν τῶν ὁμολο-
 γητῶν πληθύν, τοῖς μὲν Κύπρον, τοῖς δὲ τὸν Λίβανον οἰκῶν ἐνειμεν,
 ἄλλους τε ἄλλαις κατὰ Παλαιστίνην χώραις κατασπεύρας, τοὺς πάντας
 5 διαφόροις ποιεῖσθαι τισιν ἔργοις ἐπικελεύεται. εἰτα τέσσαρας τὸς μάλιστα 3
 δοκῦντας αὐτῶν κορυφαίως ἐπιλιξάμενος ἐπὶ τὸν ἐφεστῶτα τοῖς αὐτόθι
 στρατεύμασι παραπέμπεται· Πηλὺς ἦν καὶ Νεῖλος, ἐπίσκοποι Αἰγυπτίων,
 καὶ πρεσβύτερος ἄλλος, καὶ ἐπὶ τέτοις ὁ τοῖς πᾶσι διὰ τὴν περὶ πάν-
 τας σπουδῇ γνωριμώτατος Πατερμόδιος· ὃς ὁ στρατοπεδάρχης, ἄρῃσιν
 10 τῆς Θεοσεβείας αἰτήσας καὶ μὴ τυχὼν, τῇ διὰ πυρὸς τελειώσει παρα- 4
 δίδωσιν. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἐτύγγαρον ἐκείσε ἐξ' ἑαυτοῖς ἰδίαν χώραν
 οἰκεῖν λαχόντες, ὅσοι τῶν ὁμολογητῶν ἦτοι διὰ γῆρας, ἢ διὰ πηρώσεις,
 ἢ ἄλλας σωματῶν ἀσθενείας, τῆς ἐν τοῖς ἔργοις ἀπολείντο λειτουργίας,
 ὧν ἤγειτο ἐκ τῆς Γαζαίων ἐπίσκοπος ὁρμώμενος Σιλβανός, εὐλαβὲς τι
 15 χρῆμα καὶ γνήσιον ὑπόδειγμα Χριστιανισμοῦ φέρων. ἔτος δὲ, ὡς εἰπεῖν, 5
 ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῷ διωγμῷ καὶ διὰ παντὸς τῷ χρόνῳ παντοίοις
 ἀγῶσιν ὁμολογῶν διαπρέψας, εἰς ἐκεῖνο τῷ καιρῷ τετήρητο, ὡς αὖ ὕστα-
 τον γένοιτο παντὸς τῷ κατὰ Παλαιστίνην ἀγῶνος ἐπισφράγισμα. τότε 6
 δὲ καὶ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου συνῆσαν πλείους, ἐν οἷς ἦν καὶ Ἰωάννης, ὃς τῇ
 20 περὶ μνήμας ἀρετῇ τοὺς καθ' ἡμᾶς ὑπερεβάλετο πάντας. τῶν μὲν οὖν
 ὄψεων καὶ πρότερον ἔτος ἐστέρητο, ὅμως δὲ καὶ ἐφ' αἷς διέπρεψεν ὁμο-
 λογίας ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καυτῆρσιν ἀφανισθεῖς τὸν πόδα, κατὰ τῆς
 μὴ ἐνεργήσεως ὁράσεως τὸν αὐτὸν τῷ πυρὸς καυτῆρα εἰλήφει, τῶν δημίον
 ἐπὶ τὸ ἀνηλιὲς καὶ ἀσυμπαθὲς τὸ τῷ τρόπῳ ὦμον καὶ ἀπάνθρωπον ἐπι-
 25 ταινόντων. τοῦτον δὲ ὅσα ἦθες μὲν καὶ βίῃ φιλοσόφου τί ἂν τις ἀπο- 7
 θαυμάσειεν, ἐχ' ὕτως ἀναφατέντος παραδόξῃ, ὅσον τῆς ἐν μνήμας ἀρε-
 τῆς, ὅλας βίβλους τῶν θείων γραφῶν ἐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἢ φησιν ὁ
 θεῖος ἀπόστολος, ἀλλ' ἐδὲ ἐν ζῆσιν δοραῖς ἢ χάρταις, ὑπὸ σιγῶν καὶ
 χρόνου διαφθειρομένοις, ἀλλ' ἐν πλαξὶν ὡς ἀληθῶς καρδίας σαρκίαις,
 30 ψυχῇ τε διανεῖ καὶ καθαρωτάτῃ διανοίας ὁμματι καταγεγραμμένῃ, ὡς
 προφέρειν γε, ὅτε καὶ βούλοιτο, διὰ στόματος ὥσπερ ἀπὸ τινος· λόγων
 θησαυροῦ τοτὲ μὲν νομικὴν καὶ προφητικὴν γραφὴν, τοτὲ δὲ ἱστορικὴν,
 εὐαγγελικὴν τε ἄλλοτε καὶ ἀποστολικήν. καταπλαγῆναί ποτε αὐτὸς ὁμο- 8
 λογῶν, πρῶτον τὸν ἄνδρα θεασάμενος μέσον ἱκανοῦ πλήθους ἐκκλησίας

19. ἦν om. a.x. | 27. φησιν — 2 Cor. 3, 3. | 29. καρδίας g i (a sec. man.)
 k (a sec. m.) VHB, καρδίαις asfiks. | 30. καταγεγραμμένῃ] καταγεγραμμένα g.

ἑστῶτα, καὶ τινὰ μέρη θείας γραφῆς δεξιότα. ἕως μὲν γὰρ φωνῆς αὐτο
μόρον ἐπακροᾶσθαι μοι παρῆν, ἀναγινώσκειν, οἷα δὲ ἦθος ἐν ταῖς συνό-
δοις, τινὰ ἰγούμην, ὡς δὲ ἀγχιστα γενόμενος τὸ πραττόμενον συνειδὼν,
τὺς μὲν ἄλλους ἀπαρτας ὑγίειν ὀφθαλμοῖς ἐν κύκλῳ περιεστῶτας, τῶν
δὲ μόνοις τοῖς τῆς διανοίας χρώμενον, καὶ ὑπερφῶς οἶά τινὰ προφήτην 5
ἀποφθεγγόμενον, παρὰ πολὺ τε πλεονεκτῶντα τὺς τὸ σῶμα ἐρῶμένους,
ἐδ' ὅπως ἔν δοξάζειν τὸν θεὸν καὶ ἀποθουμάζειν οἷός τε ἦν, σαφές τε
πεῖσμα καὶ βέβαιον αὐτοῖς ἔργοις ἐδόκεν μοι ὁρᾶν, ὅτι δὴ μόνοις κατ'
ἀλήθειαν ἐχ' ὁ ἐν τῷ προφανεῖ σώματι νομομισμένος πέφυκεν ἀνθρωπος,
ἀλλ' ὁ κατὰ ψυχὴν καὶ διάνοιαν, ὅς καὶ τῷ σώματος λειωβημένος μί- 10
9 ζονα τῆς ἀρετῆς τῆς καθ' αὐτὸν δυνάμειος ἐπιδείκνυτο. ἀλλὰ γὰρ τὺς
δεδηλωμένους κατὰ τὸν ἀποκριθέντα τόπον διατρίβοντας, τὰ τε συνήθη
ἐν αἰτιαῖς καὶ προσευχαῖς καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀποτελῶντας ἀσκήσεις, θεὸς
μὲν αὐτὸς τῆς σωτηρίας τελειώσεως τυχεῖν ἤξιος, δεξιὰν αὐτοῖς ἐπέκρουσεν
παρέχων, ὁ δὲ πολέμιος ἐχθρὸς, αἵτε σχολαίτατα κατ' αὐτοῦ διὰ τῶν 15
πρὸς θεὸν εὐχῶν ὀπλιζόμενοις μηκέθ' οἷός τε φέρειν, κτείνειν καὶ μεταίρειν
10 ἀπὸ γῆς ὥς ἂν ἐνόμιζεν ἐνοχλοῦντας· θεὸς δὲ αὐτῷ καὶ τοῦτο πράττειν
ἐγχειρῶντι συνεχώρει, ὡς ὅμῃ τε αὐτὸς τῆς αὐτῆς κατὰ προαίρεσιν μὴ
εἰργαίετο πονηρίας, ἐκείνοι τε τῶν πολυτρόπων ἀγῶνων ἥδη ποτὶ ἀπολά-
βοιεν τὰ βραβεῖα. ταύτῃ ἔν ἐνὸς δέοντες τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα 20
νεύματι τῷ παναγεστάτῃ Μαξιμίῳ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τὰς κεφαλὰς ὑποτέ-
11 μνονται. ταῦτα μὲν ἔν τα κατὰ Παλαιστίνην ἐν ὅλοις ἔτεσιν ὅκτω συμ-
περανθέντα μαρτύρια, καὶ τοιοῦτος ὁ καθ' ἡμᾶς διωγμός, ἀρξάμενος μὲν
ἀπὸ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν καθαιρέσεως, εἰς μέγα δὲ προκόψας ἐν ταῖς κατὰ
χρόνους τῶν ἀρχόντων ἐπαναστάσεσιν, ἐν αἷς πολύτροποι καὶ πολυειδεῖς 25
τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἡθληκῶτων ἀγῶνες ἀνέριθμόν τι πλῆθος μαρτύρων
κατὰ πᾶσαν ἐπάρχιον συνεστήσαντο, ἐν τοῖς ἀπὸ Αἰθῦνης καὶ δι' ὅλης
Αἰγύπτου, Συρίας τε καὶ τῶν ἀπ' ἀνατολῆς καὶ κύκλῳ μέχρι τῶν κατὰ
12 τὸ Ἰλλυρικὸν κλίμα παρατείνεσι. τὰ γὰρ τοι ἐπέκεινα τῶν δεδηλωμένων,
Ἰταλία πᾶσα καὶ Σικελία, Γαλλία τε καὶ ὅσα κατὰ δυνάμενον ἦλιν ἐπὶ 30
Σπανίαν Μαυριτανίαν τε καὶ Ἀφρικὴν, ἐδ' ὅλοις ἔτεσιν δυοὶ τοῖς πρώ-
τοις τῷ διωγμῷ τὸν πόλεμον ὑπομείναντα, ταχίστης ἡξιώθησαν ἐπισκοπῆς

7. ὅπως ἔν] ὅπως οὐ εὐν]. *V*^a. | 13. ἐν αἰτιαῖς κ. πρ. *c f g i k x B*, ἐν πρ. κ. αἰτιαῖς *a S*, πρ καὶ αἰτιαῖς (om. ἐν) *V H*. | Θεὸς μὲν αἰκ *S V H*, Θεὸς μὲν Θεὸς *c f x*, ὁ μὲν Θεὸς *g B*. | 17. ἐνόμ. ἐνοχλ. *a c f x S V H*, ἐνοχλ. ἐνόμ. *g i k B*. | 18. ὅμῃ τε *g V^a*, ὅμῃ γε *volgo*. | 20. δέοντες *c f i B*, δέοντες *a g k S V H*. cf. p. 303, 11. | 26. ἀνέριθμόν] ἀνέριθμόν *H Z*.

τε θεῶ καὶ εἰρήνης, τῆς ὑρανίης προνοίας φειδῶ τῆς τῶν ἀνδρῶν ἀπλό-
 τητος καὶ πίστεως ποιεμένης. ὁ γὰρ μὴδὲ ἰστούρηται ἐν τοῖς ἀνέκαθεν 13
 τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, τῷτο νῦν πρῶτον καθ' ἡμᾶς παρὰ πᾶσαν γέγονεν
 ἐλπίδα· διαιρεῖται μὲν γὰρ ἐπὶ τῷ καθ' ἡμᾶς διωγμῷ διχῇ τὰ τῆς βασι-
 5 λείας, εἰρήνης δ' ἀπολαύουσιν οἱ ἐν θατέρῳ μέρει τῷ προοδεηλωμένῳ
 κατοικῶντες ἀδελφοὶ, τῶν ἀνὰ τὴν ἄλλην οἰκισμένην μυρίας ἐπὶ μυρίοις
 ἀγῶνας ὑπομεινάντων. ἀλλὰ γὰρ ὅτε καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐπισκοπὴν 14
 εὐμενῇ καὶ ἰλεων ἢ θεία χάρις ἐνεδείκνυτο, τότε δῆτα καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς
 ἀρχοντες αὐτοὶ δὴ ἐκεῖνοι, δι' ὧν πάσαι τὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνηργεῖτο
 10 πολέμων, παραδοξοτάτῳ γνώμῃ μεταβαλλόμενοι παλινφθίαν ἤδον, χρηστοῖς
 περὶ ἡμῶν προοράμασι καὶ ἡμέροις διατάγμασι τὴν καθ' ἡμῶν πυρ-
 καϊὰν ἀποσβευνύντες· ἀναγραπτέα δὴ καὶ ἡ παλινφθία.

Εὐσεβίῃ τῇ Παμφίλῃ περὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ μαρτυρησάντων
 τέλος.

8. ἰλεων c i k x, ἰλεον f, ἰλεω ag E. | post ἢ θεία add. καὶ ὑράνιος c f g B,
 om. a k S V H.

ΕΤΣΕΒΙΟΤ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἑκκλησιαστικῆς ἱστορίας

Λόγος Θ'.

C A P. I.

5

Περὶ τῆς ἐκπλάστου ἀνέσιως.

(Nic. H. E. VII, 34.)

Τὰ μὲν δὲ τῆς παλινορίας τοῦ προτεθέντος βασιλικοῦ νύματος
ἤπλωτο τῆς Ἀσίας πάτη καὶ πανταχῶ, κατὰ τε τὰς ἀμφὶ ταύτην ἐπαρ-
χίας· ὡς τῶτον ἐπιτελεσθέντων τὸν τρόπον Μαξιμῖνος ὁ ἐπ' ἀνατολῆς 10
τύραννος, δυσσεβέστατος εἰ καὶ τις ἄλλος, καὶ τῆς εἰς τὸν τῶν ὅλων
θεὸν εὐσεβείας πολεμιώτατος γεγονώς, ἔδαμῶς τοῖς γραφεῖσιν ἀρεσθεῖς,
ἀντὶ τῆ προτεθέντος γράμματος λόγῳ προστάττει τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἄρχουσι,
1 τὸν καθ' ἡμῶν ἀνείναι πόλεμον. ἐπεὶ γὰρ αὐτῷ μὴ ἐξῆν ἄλλως τῇ τῶν
κρειττόνων ἀντιλέγειν κρίσει, τὸν προεκτεθέντα νόμον ἐν παραβύσῳ θεῖς, 15
καὶ ὅπως ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν μέρει μὴ εἰς πρῆπτον ἀχθείη φροντίσας,
ἀγράφῳ προστάγματι τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἄρχουσι τὸν καθ' ἡμῶν διωγμὸν
ἀνείναι προστάττει. οἱ δὲ τὰ τῆς παρακελεύσεως ἀλλήλοις διὰ γραφῆς
2 ὑποσημαίνουσιν. ὁ γὰρ παρ' αὐτοῖς τῷ τῶν ἐξοχωτάτων ἐπάρχῳ ἀξιώ-
ματι τιμημένος Σαβῖνος πρὸς τὰς κατ' ἔθνος ἡγεμένους τὴν βασιλείῳς 20
ἐμφαίνει γνώμην διὰ ῥωμαϊκῆς ἐπιστολῆς, [ἥς καὶ αὐτῆς ἡ ἐρμηνεία τῶτον
3 περιέχει τὸν τρόπον· „Αἰπαρωτάτῃ καὶ καθωσιωμένῃ σπουδῇ ἡ θεϊότης
„τῶν δεσποτῶν ἡμῶν θειοτάτων ἀντοκρατόρων πάντων τῶν ἀνθρώπων
„τὰς διανοίας πρὸς τὴν ὁσίαν καὶ ὀρθὴν τῇ ζῆν ὁδὸν περιαγαγεῖν ἔτι
„πάσαι ὥρισεν, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι τῆς Ῥωμαίων συνηθείᾳ ἀκολουθεῖν 25
„δοκῶντες τὰς ὀφειλομένας θρησκείας τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς ἐπιτελοῦεν.
4 „ἀλλ' ἢ τινων ἐνστάσις καὶ τραχυτάτῃ βουλῇ εἰς τοσοῦτον περιέστη, ὥς
„μῆτε λογισμῷ δικαίῳ τῆς κελεύσεως δύνασθαι ἐν τῆς ἰδίας προθέσεως
5 „ἀταχωρεῖν, μῆτε τὴν ἐπικειμένην τιμωρίαν αὐτὰς ἐκφοβεῖν. ἐπειδὴ τοῖσιν

„συνέβαιεν ἐκ τῷ τοιούτῳ τρόπον πολλὸς εἰς κίνδυνον ἑαυτὸς περιβάλλειν,
 „κατὰ τὴν προσῆσαν εὐγένειαν τῆς εὐσεβείας ἢ θειότητος τῶν δεσποτῶν
 „ἡμῶν τῶν δυνατωτάτων αυτοκρατόρων, ἀλλότριον εἶναι τῆς προθέσεως
 „τῆς θειοτάτης τῆς ἰδίας δοκιμάζουσα τὸ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας εἰς
 5 „τοσούτον κίνδυνον τοὺς ἀνθρώπους περιβάλλειν, ἐκέλευσε διὰ τῆς ἐμῆς
 „καθοσιώσεως τῇ σῇ ἀγγινοίᾳ διαχαράξαι, ἵν' εἴ τις τῶν Χριστιανῶν τῷ
 „ἰδίῳ ἔθνεσιν τὴν θρησκείαν μετιὼν εὐρεθείῃ, τῆς κατ' αὐτὴν ἐροχλήσεως
 „καὶ τῷ κινδύνῳ αὐτὸν ἀποστήσειας, καὶ μὴ τινα ἐκ ταύτης τῆς προφά-
 „σεως τιμωρίᾳ κολαστέον νομίσειας, ὅποτε τῇ τοσούτῳ χρόνῳ συνελένουσι
 10 „συνέστη, αὐτὸς μηδεὶν τρόπῳ πεπεισθαι δεδυνῆσθαι, ὅπως ἀπὸ τῶν
 „τοιούτων ἐνστάσεων ἀναχωρήσαιεν. ἐγγράψαι τοιγαρὺν πρὸς τὰς λογιστὰς 6
 „καὶ τὰς στρατηγὰς καὶ τὰς πραιποσίτους τῷ πάγι ἐκάστης πόλεως ἢ σῇ
 „ἐπιστροφείᾳ ὀφείλει, ἵνα γνῶεν, περαιτέρω αὐτοῖς τέτῳ τῷ γράμματος
 „φροντίδα ποιῆσθαι μὴ προσήκειν.“] ἐπὶ τέτοις οἱ κατ' ἐπαρχίαν, τὴν 7
 15 τῶν γραφέντων αὐτοῖς ἐπαληθεύειν προαίρεσιν νενομικότες, λογισταῖς καὶ
 „στρατηγοῖς καὶ τοῖς κατ' ἄγρὸς ἐπιτεταγμένοις τὴν βασιλικὴν διὰ γραμ-
 „μάτων ἐμφανῇ καθιστάωσι γνώμην· οὐ μόνον δ' αὐτοῖς διὰ γραφῆς ταῦτα
 „πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ ἑξ ἑαυτῶν δὲ πολὺ πρότερον, ὥσπερ νῦν βασιλικὸν εἰς πείρας
 „ἄγοντες, οὓς εἶχον ἐν δεσποτηρίοις καθειρηγμένους διὰ τὴν εἰς τὸ θεῖον
 20 ὁμολογίαν, εἰς φανερόν προάγοντες ἤλευθέρην, ἀνέντες τέτων δὲ αὐτῶν
 „τὰς ἐν μετὰλλοις ἐπὶ τιμωρίᾳ δεδομένους· τούτο γὰρ ἐπ' ἀληθείας βασιλεῖ
 „δοκεῖν ὑπελήφασιν ἡπατημένοι. καὶ δὲ τέτων ἔτι ἐπιτελεσθέντων, ἀθρόως 8
 „ὁδὸν τι φῶς ἐκ ζοφεροῦς νυκτὸς ἐκλάμψαν κατὰ πᾶσαν πόλιν συγκροτε-
 „μένας παρὴν ὁρᾶν ἐκκλησίας, συνόδους τε παμπληθεῖς, καὶ τὰς ἐπὶ τέτων
 25 ἐξ ἑθὺς ἐπιτελεμένας συναγωγὰς, καταπέπληκτο δ' ἐπὶ τέτοις οὐ σμικρῶς
 „πᾶς τις τῶν ἀπίστων ἑθνῶν, τῆς τοσαύτης μεταβολῆς τὸ παραδόξον ἀπο-
 „θανυμάζων, μέγαν τε καὶ μόνον ἀληθῆ τὸν Χριστιανῶν θεὸν ἐπιβοώμενος.
 „τῶν δ' ἡμετέρων οἱ μὲν τὸν τῶν διωγμῶν ἀγῶνα πιστῶς καὶ ἀνδρείως 9
 „διηθληκότες τὴν πρὸς ἅπαντας αὐτοῖς ἀπελάμβανον παρρησίαν, ὅσοι δὲ
 30 τὰ τῆς πίστεως νεοσηκότες τὰς ψυχὰς ἐτύγγαρον κεχειμασμένοι, ἀσμένως
 „περὶ τὴν σφῶν θεραπείαν ἔσπευδον, ἀντιβολοῦντες καὶ σωτηρίας δεξιὰν
 „τὰς ἐρρόμενους αἰτέμενοι, τὸν τε θεὸν ἱλεων αὐτοῖς γενέσθαι καθικε-
 „τεύοντες. εἴτα δὲ καὶ οἱ γενναῖοι τῆς θεοσεβείας ἀθληταί, τῆς εἰς τὰ 10

12. πραιποσίτους c1k, πραιποσίτους afE, προποσίτους g. | 13. γράμματος] πρᾶγματος conj. Va. | 15. νενομικότες] νομίσαντες h. | 19. καθειρηγμένους] κα-
 θειγγνυμένους cf. | 25. συναγωγὰς acf hSVH, ἀγωγὰς egikB.

μέταλλα κακοπαθείας ἐλευθερέμενοι, ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἰστούλλοντο, γαῦροι
καὶ παιδοὶ διὰ πάσης ἰότητος πόλεως, εὐφροσύνης τε ἀλέκτες καὶ ἦν ἐδὲ
11 λόγῳ δυνατὸν ἐρμηνεύσαι παρῴρησίας ἐμπλοῖ. στίφη δ' ἦν πολυάνθρωπα
κατὰ μέσας λειψόρους καὶ ἀγοράς, φῶδαις καὶ ψαλμοῖς τὸν Θεὸν ἀνυ-
μῶντα, τὰ τῆς πορείας ἦννε. καὶ τὰς μετὰ τιμωρίας ἀπηρηστοάτης μικρῇ 5
πρόσθεν δεσμίαις τῶν πατρίδων ἀπειληλαμένους εἶδες ἅν ἱλαροῖς καὶ γεγη-
θόσι προσώποις τὰς αὐτῶν ἰστίας ἀπολαμβάνοντας, ὡς καὶ τὰς πρό-
τέρων καθ' ἡμῶν φρονῶντας, τὸ θαῦμα παρὰ πᾶσαν ὀρώντας ἑλπίδα,
συγχαίρειν τοῖς γεγενημένοις.

CAP. 2.

10

Περὶ τῆς μετέπειτα διαστροφῆς.

(Nic. H. E. VII, 35.)

Ταῦτα δ' ἐκτίει οἶός τε φέρειν ὁ τύραννος, μισόκαλος ἐς τὰ μά-
λιστα καὶ πάντων ἀγαθῶν ἐπίβυλος ὑπάρχων, ὃν ἔφαμεν τῶν ἐπ' ἀνα-
τολῆς ἀρχεῖν μερῶν, ἐδ' ὅλας ἐπὶ μῆνας ἐξ τούτων ἐπιτελειῶσθαι τὸν τρόπον 15
ἐνίσχετο· ὅσα δ' ἦν πρὸς ἀνατροπὴν τῆς εἰρήνης, μηχανώμενος, πρῶτον
μὲν εἰργεῖν ἡμᾶς τῆς ἐν τοῖς κοιμητηρίοις συνόδου διὰ προφάσεως πει-
ρᾶται, εἰτα διὰ τινων πονηρῶν ἀνδρῶν αὐτὸς ἑαυτῷ καθ' ἡμῶν πρι-
σβεύεται, τὰς Ἀρτιοχίαν πολίτας παρορμήσας ἐπὶ τὸ μηδαμῶς τινα Χρι-
στιανῶν τὴν αὐτῶν οἰκίαν ἐπιτρέπεσθαι πατρίδα ὡς ἐν μεγίστῃ δουρεῖ 30
παρ' αὐτῷ τυχεῖν ἀξιῶσαι, καὶ ἑτέρας δὲ ταὐτὸ ὑποβαλεῖν διαπραῖσθαι·
ὡς πάντων ἀρχηγὸς ἐπ' αὐτῆς Ἀρτιοχίας ἐπιφύεται Θεότεκνος, δεινὸς
καὶ γόης καὶ πονηρὸς ἀνὴρ, καὶ τῆς προσωνομίας ἀλλότριος· ἐδόκει δὲ
λογισταῖν τὰ κατὰ τὴν πόλιν.

CAP. 3.

35

Περὶ τοῦ κατ' Ἀρτιοχίαν νεοπαγοῦς ξεόντου.

Πλείστα δ' ἦν ἔτος καθ' ἡμῶν στρατευοσάμενος, καὶ πάντα τρόπον
τὰς ἡμετέρας, ὥσπερ τινας φῶρας ἀνοσίας, ἐν μυχῶν θηρεῦσαι διὰ σπεδῆς
πεποιημένος, πάντα τε ἐπὶ διαβολῇ καὶ κατηγορίᾳ τῇ καθ' ἡμῶν μεμη-
χανημένος, καὶ θανάτῳ αἷτιος μυρίοις ὅσοις γεγονώς, τελευτῶν ἰδωλόν τι 30
Διὸς Φιλίᾳ μαγγανίαις τισὶ καὶ γοητείαις ἰδρύνεται, τελετάς τε ἀνάγνους

3. δ' om. a h s v H. | 7. ἰστ. ἀπολ. c e f g i k x s B, ἀπολ. ἰστ. h v H, ἰστίας om. a. | 13. post τε add. ὡν a s v H, add. ἦν c f, om. e g h i k B H^b. cf. IX, 10. p. 353, 6. | 16. δ' ἦν] γὺν x S. | 18. προσβεύεται] προσβέντας h k. | 30. post θανάτῳ add. τε b c d f g i k x, δι e, om. a h E. | 31. ἰδρύνεται c f g i k x, ἰδρύνει a e h E.

αὐτῷ καὶ μνήσεις ἀκαλλιεργήτες, ἐξαγίστας τε καθαυμὲς ἐπινοήσας, μέχρι καὶ βασιλέως τὴν τερατείαν δι' ὧν ἐδόκει χρησμῶν ἐκτελεῖν ἐπεδείκνυτο· καὶ δὴ καὶ ἔτος κολακείᾳ τῇ καθ' ἡδονὴν τῷ κρατῆντος ἐπεγείρει κατὰ Χριστιανῶν τὸν δαίμονα, καὶ τὸν Θεὸν δὴ κελεύσαι φησιν, ὑπεροχίως τῆς 5 πόλεως καὶ τῶν ἀμφὶ τῆς πόλιν ἀγρῶν ὡς ἂν ἐχθρὸς αὐτῷ Χριστιανὸς ἀπελάσαι.

CAP. 4.

Περὶ τῶν καθ' ἡμῶν ψηφισμάτων.

(Nic. H. E. VII, 25.)

10 Τέτῳ δὲ πρώτῳ κατὰ γνώμην πράξαντι πάντες οἱ λοιποὶ τῶν ἐν 1
τελεῖ τὰς ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν πόλεις οἰκῶντες τὴν ὁμοίαν ὥρμωτο
ψηφον ποιήσασθαι, προσφιλὲς δ' εἶναι τῷ βασιλεῖ τῶν κατ' ἐπαρχίαν
ἡγεμόνων συνεωχρόκων, καὶ τῷ αὐτὸ διαπραξέσθαι τοῖς ὑπηκόοις ὑπο- 2
βεβληκότων. ὧν δὴ καὶ αὐτῶν τοῖς ψηφίσμασι δι' ἀντιγραφῆς ἀσμενέ- 2
15 στατα ἐπινεύσαντος τῷ τυράννῳ, αὐτοῖς ἐξ ὑπαρχῆς ὁ καθ' ἡμῶν ἀνε-
φλέγετο διωγμός. ἱερεῖς δὴτα κατὰ πόλιν τῶν ξοάνων, καὶ ἐπὶ τέτοις
ἀρχιερεῖς πρὸς αὐτῷ Μαξιμίνῳ οἱ μάλιστα ταῖς πολιτείαις διαπρέψαντες
καὶ διὰ πασῶν ἐνδοξοὶ γενόμενοι καθίστατο, οἷς καὶ πολλή τις εἰσήγγετο 3
σπεδὴ περὶ τὴν τῶν θεραπευομένων πρὸς αὐτῶν θρησκείαν. ἡ γὰρ ἐκ- 3
20 τοπος τῷ κρατῆντος δεισιδαιμονία, συνελόντι φάναι, πάντας τὸς ὑπ' αὐτὸν
ἄρχοντας τε καὶ ἀρχομένους εἰς τὴν αὐτῷ χάριν πάντα πράττειν καθ'
ἡμῶν ἐνῆγε, ταύτην αὐτῷ χάριν μεγίστην ἂνθ' ὧν ἐνόμιζον πρὸς αὐτῷ
τενύεσθαι εὐεργεσιῶν ἀντιδωρομένων, τὸ καθ' ἡμῶν φορᾶν καὶ τινὰς εἰς
ἡμᾶς καιροτέρας κακοηθείας ἐνδείκνυσθαι.

CAP. 5.

Περὶ τῶν ἐπιπλάστων ἱπομνημάτων.

(Nic. H. E. VII, 28.)

Πλασάμενοι δὴτα Πιλάτου καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἱπομνήματα, 1
πάσης ἐμπλῆα κατὰ τῷ Χριστῷ βλασφημίας, γνώμῃ τῷ μείζονος ἐπὶ πᾶσαν
30 διαπέμπονται τὴν ὑπ' αὐτὸν ἀρχήν, διὰ γραμμάτων παρακελευόμενοι,
κατὰ πάντα τόπον, ἀγροῦς τε καὶ πόλεις, ἐν ἐκφανεῖ ταῦτα τοῖς πᾶσι
ἐκθεῖναι, τοῖς τε παισὶ τὸς γραμματοδιδασκάλῃς ἀντὶ μαθημάτων ταῦτα
μελετᾶν καὶ διὰ μνήμης κατέχειν παραδιδόναι. ὧν τῶτον ἐπιτελεσμένων 2

3. ἐγείρει σλ. | 12. δ'] γε conj. V^a. | 19. πρὸς αὐτῶν om. h. | 30. γραμ-
μάτων ac h^o SF, προγραμμάτων defgik NHB. | 33. μελετᾶν] μελετῶν H
mendose.

τὸν τρόπον ἑτερος στρατοπεδάρχης, ὃν ὄκα Ῥωμαῖοι προσαγορεύουσιν, ἀνὰ τὴν Λαμασκὸν τῆς Φοινίκης ἐπὶ ῥήτά τινα γυναικάρια ἐξ ἀγορᾶς ἀνάρπαστα ποιήσας, βασάνους αὐταῖς ἐπιθήσειν ἠπείλει, λέγειν ἐγγράφως ἐπιαναγκάζων, ὡς δὴ εἰῆσαν ποτε Χριστιαναί, συνειδεῖν τε αὐτοῖς ἀθεμιτυρίας, ἐν αὐτοῖς τε τοῖς κυριακοῖς πράττειν αὐτὰς τὰ ἀκόλαστα, καὶ ὅσα ἄλλα λέγειν αὐτὰς ἐπὶ διαβολῇ τῷ δόγματος ἤθελεν· ὧν καὶ ἔτος ἐν ὑπομνήμασι τὰς φωνὰς ἐντεθείσας βασιλεῖ κοινοῦνται. καὶ δὴ πρὸς-τάξαιτος εἰς πάντα τόπον καὶ πόλιν καὶ ταῦτα δημοσιῦται τὰ γράμματα.

C A P. 6.

Περὶ τῶν ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ μεμαρτυρηκότων.

10

(Nic. H. E. VII, 27.)

- 1 Ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ εἰς μακρὸν αὐτόχειρ ἑαυτῷ γεγονὼς ὁ στρατοπε-
δάρχης δίκην τίνυνσι τῆς κακοτροπίας. ἡμῶν δ' αὖ θνηταὶ πάλιν ἀνε-
κινοῦντο καὶ διωγμοὶ χαλεποὶ, τῶν τε κατὰ πάσας ἐπαρχίας ἡγουμένων
αὐθις δεῖναι καθ' ἡμῶν ἐπαναστάσεις, ὡς καὶ τινες ἀλόντας τῶν περὶ 15
τὸν θεῖον λόγον ἐπιφανῶν ἀπαραίτητον τὴν ἐπὶ θανάτῳ ψῆφον κατα-
δεξασθαι, ὧν τρεῖς ἐν Ἐμίση τῇ πόλει τῆς Φοινίκης, Χριστιανὸς σφᾶς
ὁμολογήσαντες, θηρίων βορᾷ παραδίδονται· ἐπίσκοπος ἦν ἐν τέτοις Σιλ-
βανὸς, τὴν ἡλικίαν ὑπέργηρος, ἐν ὅλοις ἔτεσι τεσσαράκοντα τὴν λειτε-
2 ρίαν διηνυκός. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Πέτρος τῶν κατ' Ἀλεξάν- 20
δρείαν παροικιῶν προστάς ἐπιφανέστατα, θεῖον ἐπισκόπων χρῆμα βίου
τε ἀρετῆς ἔνεκα καὶ τῆς τῶν ἱερῶν λόγων συνασκήσεως, ἐξ ἡδεμιᾶς ἀνάρ-
παστος γεγονὼς αἰτίας, μηδεμιᾶς προλαβύσης προσδοκίας, ἀθρόως ὕτω
καὶ ἀλόγως, ὡς ἂν Μαξιμίον προστάξαιτος, τὴν κεφαλὴν ἀποτίμνεται,
σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐπισκόπων ἄλλοι πλείους ταὐτὸν ὑπο- 25
3 μένουσι· Λευκιανὸς τε, ἀνὴρ τὰ πάντα ἄριστος, βίῳ τε ἐγκρατὴς καὶ τοῖς
ἱεροῖς μαθήμασι συγκεκροτημένος, τῆς κατ' Ἀντιόχειαν παροικίας πρε-
σβύτερος, ἀχθεῖς ἐπὶ τῆς Νικομηδείων πόλεως, ἔνθα τηρικαῦτα βασιλεὺς
διατρίβων ἐτύγχανε, παρασχὼν τε ἐπὶ τῷ ἄρχοντος τὴν ὑπὲρ ἧς προί-
4 στατο διδασκαλίας ἀπολογία, δεσμωτηρίῳ παραδοθεὶς κτίννεται. τοσαῦτα 30
δῆτα ἐν βραχεὶ τῷ μισοκάλῳ Μαξιμίνῳ καθ' ἡμῶν συνεσκευάστο, ὡς τῷ
προτέρῳ δοκεῖν πολλῷ χαλεπώτερον τῶτον ἡμῖν ἐπεγγεῖσθαι διωγμόν.

4. αὐτοῖς CE: fort. αὐταῖς. | 17. Ἐμίση a o h k x SB, Ἐμίση e f g i NVH. |
τῇ om. e h. | 21. ἐπιφανέστατος h. | 22. τε ἀρετῆς a c e f g i k x SB, ἀρετῆς τε
h V H, ἀρετῆς craso τε i. | 26. ἐγκρατὴς c f V H, ἐγκρατεῖ a e g h i k NSB.

C A P. 7.

Περὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἐν στήλαις ἀναγεθείσης γραφῆς.

(Nic. H. E. VII, 9.)

Ἀνὰ μίσας γέ τοι τὰς πόλεις, ὃ μηδὲ ἄλλοτε ποτε, ψηφίσματα 1
5 πόλεων καθ' ἡμῶν καὶ βασιλικῶν πρὸς ταῦτα διατάξων ἀντιγραφαι
στήλαις ἐντετυπωμένα χαλκαῖς ἀνορθῶντο, οἳ τε παῖδες ἀνὰ τὰ διδασκα-
λεῖα Ἰησοῦν καὶ Πιλάτον καὶ τὰ ἐφ' ὕβρει πλασθέντα ὑπομνήματα διὰ
στόματος κατὰ πάσαν ἔφερον ἡμέραν. ἐνταυθὰ μοι ἀναγκαῖον εἶναι φαι- 2
νεται, αὐτὴν δὴ ταύτην τὴν ἐν στήλαις ἀναγεθείσαν τὴν Μαξιμίῳ γρα-
10 φὴν ἐντάξαι (ἐν ὅμῃ τῆς τε τῷ ἀνδρὸς θεομισίας ἢ ἀλαζῶν καὶ ὑπερή-
φανος ἀνθάδεια φανερά κατασταίῃ, καὶ τῆς παρὰ πόδας αὐτὸν μετελθούσης
ἱερᾶς δίκης ἢ αὐπτος κατὰ τῶν ἀσεβῶν μισοπονηρία, πρὸς ἧς ἔλασθεις
ἐκ εἰς μακρὸν τάραντία περὶ ἡμῶν ἐβλενύσατό τε καὶ δι' ἐγγράφων νόμον
ἐδογματίσῃ), τῶτον ἐπ' αὐτῶν λέξωσαν ἔχουσαν τὸν τρόπον·

15 Ἀντιγραφὸν ἱερμηνείας τῆς Μαξιμίῳ πρὸς τὰ καθ' ἡμῶν ψηφίσματα ἀντιγραφῆς,
ἀπὸ τῆς ἐν Τύρῳ στήλης μεταληφθείσης.

Ἦδη ποτὲ ἡ ἀσθενὲς θρασυτέρας τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ἰσχυσε, 3
,,πᾶσαν πλάνης ἀμαυρότητα καὶ ὁμίχλην ἀποσεισασμένη καὶ ἀνασκεδά-
,,σασα, ἥτις πρὸ τῆς, οὐ τοσούτον τῶν ἀσεβῶν, ὅσον τῶν ἀθλίων ἀν-
20 ,,θρώπων τὰς αἰσθησεις ὀλεθρίῳ ἀγνοίᾳ σκότῳ ἐνεληθείσας ἐπολιόρκει,
,,ἐπιγνώσκει, ὡς τῇ τῶν ἀθανάτων θεῶν φιλαγάθῳ προνοίᾳ διοικεῖται
,,καὶ σταθεροποιεῖται· ὅπερ πρᾶγμα ἀπιστόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅπως κεχα- 4
,,ρισμένον, ὅπως τε ἡδιστον καὶ προσφιλες ἡμῖν γέγονεν, ὡς μέγιστον
,,δειγμα τῆς θεοφιλῆς ὑμῶν προαιρέσεως δεδωκέναι· ὅποτε καὶ πρὸ τῆς
25 ,,οὐδενὶ ἄγνωστον ἦν, ὁποίας παρατηρήσεως καὶ θεοσεβείας πρὸς τοὺς
,,ἀθανάτους θεοὺς ἐτυγχάνετε ὄντες, οἷς οὐ φιλῶν καὶ ὑποκείμεν ὀημάτων
,,πίστις, ἀλλὰ συνεχὴ καὶ παράδοξα ἔργων ἐπισήμων γνωρίζεται. διόπερ 5
,,ἐπαξίως ἡ ὑμετέρα πόλις θεῶν ἀθανάτων Ἰδρυμὰ τε καὶ οἰκητήριον
,,ἐπικαλοῖτο· πολλοῖς γὰρ παραδείγμασι καταφαίνεται, τῇ τῶν ὑραίων
30 ,,θεῶν αὐτὴν ἐπιδημίᾳ ἀνθεῖν. [Ἰδὲ τοίνυν ἡ ὑμετέρα πόλις, πάντων τῶν
,,ἰδία διαφερόντων αὐτῆς ἀμελήσασα, καὶ τὰς πρότερον τῶν ὑπὲρ αὐτῆς
,,πραγμάτων δεήσεις παριδῶσα, ὅτε πάλιν ἤσθετο τοὺς τῆς ἐπαράτων

6. διδασκαλεῖα] διδασκαλία cf. | 12. ἐλασθεις bcd f h V H, ἐλασθεις acik SB. |
14. τῶτον — τρόπον add. ace S V H, om. hik B. | 24. δεδωκέναι acegh E, δεδη-
λωμέναι fik N. | 27. ἔργων] ἔργα cf. | 31. αὐτῆς acefgikz N B H D, αὐτῇ hi
(a sec. m.) S V H. | αὐτῆς acefgikz N S B, αὐτῇ h V H.

θεῶν
ἐν

- „ματαιότητος γεγονότας ἔρπειν ἀρχεσθαι, καὶ ὥσπερ ἀμειληθεῖσαν καὶ
 „κεκοιμημένην πυρὰν ἀναζωπυρεμένην τῶν πυρσῶν μεγίστας πυρκαϊὰς
 „ἀναπληρῶσαν, εὐθείως πρὸς τὴν ἡμετέραν εὐσεβείαν, ὥσπερ πρὸς μητρὶ-
 „πολιν πασῶν θεοσεβειῶν, χωρὶς τινος μελλήσεως κατέφυγεν, ἰασίν τινα
 7 „καὶ βοήθειαν ἀπαιτῶσα· ἥτινα διάνοιαν σωτηριῶδη διὰ τὴν πίστιν τῆς 5
 „ὑμετέρας θεοσεβείας τὸς θεὸς ὑμῖν ἐμβεβληκέναι δηλὸν ἐστιν· [ἐκείνος
 „τοιγαρὶν ἐκεῖνος ὁ ὕψιστος καὶ μέγιστος Ζεὺς, ὁ προκαθήμενος τῆς
 „λαμπροτάτης ὑμῶν πόλεως, ὁ τὸς πατρώους ὑμῶν θεὸς καὶ γυναικας
 „καὶ τέκνα καὶ ἰστίαν καὶ οἶκος ἀπὸ πάσης ὀλεθροῦς φθορᾶς ῥυόμενος,
 „ταῖς ὑμετέραις ψυχαῖς τὸ σωτήριον ἐπέπνευσε βέλημα, ἐπιδεικνὺς καὶ 10
 „ἐμφαίνων, ὅπως ἐξαίρετόν ἐστι καὶ λαμπρὸν καὶ σωτηριῶδες, μετὰ τῷ
 „ὀφειλομένῳ σεβάσματος τῇ θρησκείᾳ καὶ ταῖς ἱεροθρησκείαις τῶν ἁθα-
 8 „νάτων θεῶν προσείναι. τίς γὰρ ἔτως ἀνόητος ἢ πῦ πατρὸς ἀλλότριος
 „εὐρεθῆναι δύναται, ὃς οὐκ αἰσθεται, τῇ φιλαγάθῃ τῶν θεῶν σπουδῇ
 „συμβαίνειν, μήτε τὴν γῆν τὰ παραδιδόμενα αὐτῇ σπέρματα ἀρνεῖσθαι, 15
 „τὴν τῶν γεωργῶν ἐλπίδα κετὴν προσδοκίᾳ σφάλλῃσαν, μηδ' αὖ ἀσειβῶς
 „πολέμῃ πρόσοψιν ἀνεπικωλύτως ἐπὶ γῆς στηρίζεσθαι, καὶ φθαρείσης
 „τῆς τῇ ἐραστῇ εὐκρασίας αὐχμῶντα τὰ σώματα εἰς θάνατον κατασύρεσθαι,
 „μηδὲ μὴν ἀμέτρων ἀνέμων πνεύμασι τὴν θάλασσαν κυμαίνεσαν κορυ-
 „φῶσθαι, μηδὲ γε καταγίδας ἀπροσδοκήτως καταρῥήγγυνμένας ὀλέθριον 20
 „χειμῶνα ἐπεγείρειν, ἔτι τοίην μήτε τὴν τροφὴν ἀπάντων καὶ μητέρα
 „γῆν, ἀπὸ τῶν κατωτάτω λαγόνων ἑαυτῆς ἐν φοβερῷ τρόμῳ καταδυο-
 „μένην, μηδὲ γε τὰ ἐπικείμενα ὄρη χασμάτων γινομένων καταδέεσθαι,
 „ἅπερ πάντα καὶ τέτων ἔτι χαλεπώτερα κακὰ πρὸ τέτοις πολλάκις γεγο-
 9 „νῆναι ἔδεις ἄγνοεῖ. καὶ ταῦτα σύμπαντα διὰ τὴν ὀλέθριον πλάνην τῆς 25
 „ὑποκίβου ματαιότητος τῶν ἁθεμίτων ἐκείνων ἀνθρώπων ἐγίνετο, ἥνικα
 „κατὰ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐπεπόλαζε, καὶ σχεδὸν εἰπεῖν τὰ πανταχῶ τῆς
 10 „οἰκουμενῆς αἰσχύναις ἐπέειπε.“ τέτοις μεθ' ἑτέρα ἐπιλέγει· „ἐφοράτωσαν
 „ἐν τοῖς πλατείαις ἤδη πεδίοις ἀνθούοντα τὰ λῆϊα καὶ τοῖς ἀσάχνυσι
 „ἐπικυμαίνοντα, καὶ τὰς λειμῶνας δι' εὐνομβρίαν φυτοῖς καὶ ἄνθεσι λαμ- 30
 „πομένους, καὶ τὴν τῷ αἴερος κατάστασιν εὐκρατον καὶ πρατάτην ἀπο-
 11 „δοθεῖσαν· χαιρέτωσαν λοιπὸν ἅπαντες διὰ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας, ἱερερ-

1. post par. add. ἀρχηγέε fi (a sec. m.) Z, om. reliqui codd. | post ἔρπειν
 add. καὶ ἐγὶ κ, om. a b c d f h E. | 6. ἐκεῖνος τοιγ. om. V. | 7. ἐκεῖνος post τοιγ.
 add. C, om. H. | 14. αἰσθεται c f g h i k x B H b, αἰσθάνεται a c S V H. | 17. γῆς
 om. h. | 30. γε om. h. | 22. ἀναδυομένην conj. V a. | 26. ἐκείνων ἀνθρ. c f g i k x B,
 ἀνθρ. ἰκ. a c h S V H. | 32. ἡμετέρας e g h i k B, ὑμετέρας a c f i (a sec. m.) S V H.

ἀέρος = ἰψ

„γίας τε καὶ τιμῆς τῆς τῷ δυνατωτάτῃ καὶ στεφάνωτῃ Ἄρειος δυνάμειος
 „ἐξευμερισθείσης, καὶ διὰ τὸ τοῦ εὐδινοτάτης εἰρήνης βεβαίως μεθ’
 „ἡσυχίας ἀπολαύοντες ἡδυνέσθωσαν· καὶ ὅσοι τῆς τυφλῆς ἐκείνης πλάνης
 „καὶ περιόδου παντάπασιν ἀποστάντες εἰς ὁρθὴν καὶ καλλίστην διάνοιαν
 5 „ἐπαγγέλθον, μιλῶντας μὲν ἐν χαίρετῳ, ὥσπερ ἐκ χειμῶνος ἀπροσδο-
 „κῆς ἢ ὅσῃ βαρείας ἀποσπασθέντες, καὶ ἡδεῖαν εἰς τέπιον ζωῆς ἀπό-
 „λαυσιν καρπασάμενοι. εἰ δὲ τῇ ἐπαράτῳ αὐτῶν ματαιότητι ἐπιμένουσιν, 12
 „ἐν πολλῷ πόρρωθεν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ περιχώρου, καθὼς ἡξιώ-
 „σατε, ἀποχωρισθέντες ἐξελασθήτωσαν, ἵν’ οὕτως, κατ’ ἀκολουθίαν τῆς
 10 „ἀξιεπαύτου ἡμῶν περὶ τοῦτο σπουδῆς, παντὸς μιάσματος καὶ ἀσεβείας
 „ἀποχωρισθεῖσα ἡ ὑμετέρα πόλις κατὰ τὴν ἔμφυτον αὐτῇ πρόθεσιν μετὰ
 „τῷ ὀφειλομένῃ σεβάσματος ταῖς τῶν ἀθανάτων θεῶν ἱεραργίαις ὑπακούει.
 „ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅσῳ προσφιλεῖς ἡμῖν γέγονεν ἡ περὶ τέτοις ἀξιώσεως ἡμῶν, 13
 „καὶ χωρὶς ψηφισμάτων καὶ χωρὶς δεήσεως αὐθαίρετῶν βαλήσει ἡ ὑμετέρα
 15 „προθυμοτάτη φιλαγαθία ψυχῇ, ἐπιτρέπομεν τῇ ὑμετέρᾳ καθοσιώσει,
 „ὅποιαν δ’ ἂν βεληθῇτε μεγαλοδωρεᾶν, ἀντὶ ταύτης ἡμῶν τῆς φιλοθείας
 „προθέσεως αἰτῆσαι. καὶ ἥδη μὲν τοῦτο ποιεῖν καὶ λαβεῖν ἀξιῶσατε· 14
 „τενέεσθε γὰρ αὐτῆς χωρὶς τινος ὑπερθέσεως· ἥτις παρασχεθεῖσα τῇ
 „ὑμετέρᾳ πόλει εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα τῆς περὶ τὰς ἀθανάτους θεούς φιλο-
 20 „θείας εὐσεβείας παρ᾽ ἐξὶ μαρτυρίαν, τῷ δὲ ὑμᾶς ἀξίῳ ἐπάθλων τετυχη-
 „κέναι παρὰ τῆς ὑμετέρας φιλαγαθίας, ταύτης ἡμῶν ἔσκεν τῆς τῷ βίῃ
 „προαιρέσεως, νόοις τε καὶ ἐργοῖς ὑμετέροις ἐπιδειχθήσεται.“ ταῦτα 15
 „δὴ καθ’ ἡμῶν κατὰ πάσαν ἐπαρχίαν ἀνεστηλάνετο, πάσης ἐλπίδος, τὸ
 „γὰρ ἐπ’ ἀνθρώποις, ἀγαθῆς τὰ καθ’ ἡμᾶς ἀπονλείοντα· ὥς, κατ’ αὐτὸ
 25 „δὴ τὸ θεῖον ἐκείνο λόγιον, εἰ δυνατόν, ἐπὶ τέτοις καὶ τὰς ἐκλεκτὰς αὐτὰς
 „σκανδαλίζεσθαι. ἥδη γέ τοι σχεδὸν τῆς παρὰ τοῖς πλείστοις ἀποψυχῆς 16
 „προδοκίας, ἀθρόως καθ’ ὁδὸν ἐτι σχεδὸν τὴν πορείαν ἐν τισὶ χώραις
 „διανυόντων τῶν τὴν προκειμένην γραφὴν καθ’ ἡμῶν διακοσμημένων, ὃ τῆς
 „ιδίας ἐκκλησίας ὑπέρμαχος θεός, μονογονεὺς τῆς τοῦ τυράννου καθ’ ἡμῶν
 30 „ἐπιστομίζων μεγαλαυχίαν, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἐράνιον αὐτῷ συμμαχίαν ἐπε-
 „δείκνυτο.

1. δυνάμειος add. aefE, om. eghik. | 2. εὐδινοτάτης cf B, εὐδινοτάτης
 ae h i k S V, εὐδεινοτάτης g H. | 9. ἐξελασθήτωσαν b c d f g, ἐξελασθήτωσαν a e h i k E. |
 11. κατὰ m v Z H, καὶ e g h i k B, om. a c f. | 12. ὑπακούει C, ὑπακούη S H. |
 13. ὅσῳ] ὡς mavult V*. | 15. ἐπιτρέπωμεν c. | 20. τῷ δὲ] τῶν τε conj. V*,
 dam supplet μαρτυρίαν. | 25. λόγιον — Matth. 24, 24.

C A P. 8.

Περὶ τῶν κατὰ ταῦτα συμβεβηκότων ἐν λιμῇ καὶ λοιμῇ καὶ πολέμοις.

- 1 Οἱ μὲν ἔν ἐξ ἔθους ὄμβροι τε καὶ ὑετοὶ χειμαδίᾳ τῆς ὥρας ὑπαρ-
 χέσης τῇ ἐπὶ γῆς ἀνείχον συνήθη φοράν, λιμός δ' ἀδόκητος ἐπισκῆπτει,
 καὶ λοιμός ἐπὶ τέτῳ, καὶ τιος ἐτέρῳ τροσῆματος — ἔλκος δὲ ἦν φερω- 5
 νύμως τῇ πυρῳόδῃ ἐνεκεν ἀνθραξ προσαγορευόμενον — ἐπιφορά, ὃ καθ'
 ὅλων μὲν ἔρπον τῶν σωμάτων σφαλερὸς ἐνεποίει τοῖς πεπονητοῖσι κινδύνους,
 οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν διαφερόντως ἐπὶ πλείστον γινό-
 μενον μυρίας ὄσας ἀνδρας ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶ πηρὸς ἀπειργάζετο.
- 2 τέτοις προσεπαρίσταται τῷ τυράντῳ ὁ πρὸς Ἀρμενίᾳ πόλεμος, ἀνδρας 10
 ἐξ ἀρχαίᾳ φίλος τε καὶ συμμάχης Ῥωμαίων, ἔς καὶ αὐτὸς Χριστιανὸς
 ὄντας καὶ τὴν εἰς τὸ θεῖον εὐσέβειαν διὰ σπαθῆς ποιημένους ὁ θεομισθῆς
 εἰδώλοις θύειν καὶ δαίμοσιν ἐκαναγκάσαι πεπειραμένους ἐχθρὸς ἀντὶ φίλων
- 3 καὶ πολέμιους ἀντὶ συμμάχων κατεστήσατο. ἄθρόως δὲ ταῦτα πάντα ὑφ'
 ἑνα καὶ τὸν αὐτὸν συρρέουσιν καιρὸν τῆς τῷ τυράντῳ θρασύντητος τῇν 15
 κατὰ τῷ θεῷ μεγαλυχίαν διήλεγξεν, ὅτι δὴ τῆς περὶ τὰ εἰδῶλα αὐτῷ
 σπαθῆς καὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἔνεκα πολιορκίας μὴ λιμὸν μηδὲ λοιμὸν μηδὲ
 μὴν πόλεμον ἐπὶ τῶν αὐτῷ συμβῆναι καιρῶν ἐθρασύνετο. ταῦτα δ' ἔν
 ὁμῷ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπελθόντα καὶ τῆς αὐτῷ καταστροφῆς περιει-
- 4 λήφει τὰ προοίμια. αὐτὸς μὲν ἔν περὶ τὸν πρὸς Ἀρμενίᾳ πόλεμον ἅμα 20
 τοῖς αὐτῷ στρατοπέδοις κατεπορεύετο, τὰς δὲ λοιπὰς τῶν τὰς ὑπ' αὐτὸν
 πόλεις οἰκέντων δεινῶς ὁ λιμός τε ἅμα καὶ λοιμός κατετρυχέτην, ὡς ἐνός
 μέτρου πυρῶν διαχιλίας καὶ πεντακοσίας Ἀττικὰς ἀντικαταλλάττεσθαι.
- 5 μυρίοι μὲν ἔν ἐτύγχανον οἱ κατὰ πόλεις θνήσκοντες, πλείους δὲ τῶν
 οἱ κατ' ὄγρῳ τε καὶ κόμας, ὡς ἦδη καὶ τὰς πάλαι τῶν ἀγροίκων πολυ- 25
 ἀνδρες ἀπογραφὰς μικρῷ δεῖν παντελῇ παθεῖν ἐξάλειψιν, ἀθρόως σχεδόν
- 6 ἀπάντων ἐνδεία τροφῆς καὶ λοιμῳδοὶ νόσφ' διεφθαρμένων. τιτὲς μὲν ἔν
 τὰ ἑαυτῶν φίλτατα βραχυτάτης τροφῆς τοῖς εὐπορωτέροις ἀπεμπολᾶν
 ἤξιον, ἄλλοι δὲ τὰς κτήσεις κατὰ βραχὺ διακίπρασκοντες εἰς ἰσχάτην
 ἐνδείας ἀπορίαν ἤλαντον· ἦδη δὲ τινες σμικρὰ χόρτε διαμασώμενοι σπα- 30
 ράγματα, καὶ τινες ἀναΐδην φθοροποιὺς ἐσθίοντες πόας, τῇν τῶν σω-
- 7 μάτων ἔξιν λυμαινόμενοι διώλλυντο. καὶ γυναιῶν δὲ τῶν κατὰ πόλεις

6. post ὃ add. καὶ εἰς γῆν N, om. ac h N. | 7. ἔρπον acf, ἔρπον SVH. |
 16. ὄρε] ὄρε mavult P^a. | 17. μηδὲ μὴν] μὴ μὴν h. | 28. ἀπεμπολᾶν εἰς γῆν B,
 ἀπεμπολεῖν ac h SV, ἀπεμπολεῖν i (a soc. man.) H. | 30. διαμασώμενοι εἰς γῆν
 SVB, διαμασώμενοι εἰς γῆν H. | 31. ἀνέδην gik. | 32. λυμαινόμενοι εἰς γῆν B,
 λυμαινόμενα ac f h SVH.

εὐγενίδων τινές, εἰς ἀναίσχυντον ἀνάγκην πρὸς τῆς ἀπορίας ἐλασθεῖσθαι,
 μετατεῖν ἐπὶ τῶν ἀγορῶν προελγύθεσαν, τῆς πάλαι ἐλευθερίας τροφῆς
 ὑπόδειγμα διὰ τῆς περὶ τὸ πρόσωπον αἰδῶς καὶ τῆς ἀμφὶ τὴν περιβολὴν
 κοσμιότητος ὑποφαίνεσθαι. καὶ οἱ μὲν ἀπεσκληρότερος ὥσπερ εἰδῶλα νεκρὰ 8
 5 ὡδὲ κάκεισε ψυχοῦργαυῆτες, ἐνσειόμενοί τε καὶ περιολισθαίνοντες ὑπ' ἀδυ-
 ναμίας τὰ στῆναι, κατέπιπτον ἐν μέσαις ταῖς πλατείαις, πρηγεῖς δ' ἡπλω-
 μένοι ὀρεῖαι σφίσι μικρὸν τρύφος ἄρτου κατηντιβόλουν, καὶ τὴν ψυχὴν
 πρὸς ἐσχύταις ἔχοντες ἀναπνοαῖς πεινῇ ἐπεβόων, πρὸς μόνην ταύτην
 τὴν ὀδυνηροτάτην φωνὴν εὐσθενεῖς καθιστάμενοι· οἱ δὲ τὴν πληθὺν τῶν 9
 10 αἰετῶν καταπληττόμενοι, ὅσοι τῶν εὐπορωτέρων ἐδόκουν εἶναι, μετὰ τὸ
 μυρία παρασχεῖν εἰς ἀπηνῇ λοιπὸν καὶ ἄτεγκτον ἐχώρουν διάθεσιν, τὰ
 αὐτὰ τοῖς αἰτῶσιν ὅσον ἔπω καὶ αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὥστ'
 ἦδη κατὰ μέσας ἀγοράς καὶ στενωπὰς νεκρὰ καὶ γυμνὰ σώματα ἐφ' ἡμέ-
 ραις πλείοσιν ἄταφα διεῖρήμμένα θέαν τοῖς ὁρώσιν οἰκτροτάτην παρέχεσθαι.
 15 ἦδη γέ τοι καὶ κυνῶν τινές ἔγινοντο βορά, δι' ἣν μάλιστα αἰτίαν οἱ 10
 ζῶντες ἐπὶ τὴν κυνοκτονίαν ἐτράποντο, δέει τῇ μὴ λυσσῆσαντας ἀνθρω-
 ποφάγιαν ἐργάσασθαι. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ὁ λοιμὸς πάντας οἴκους καὶ 11
 γενεὰς ἐπεβόσκετο, μάλιστα δ' ἤς ὁ λιμὸς διὰ τὸ εὐπορεῖν τροφῶν ἐχ-
 οῖός τε ἦν ἐκτρίψαι. οἱ γ' ἔν ἐν περιουσίαις, ἄρχοντες καὶ ἡγεμόνες καὶ
 20 μυριοὶ τῶν ἐν τέλει, ὥσπερ ἐπότηδες τῇ λοιμῷδε νόσῳ πρὸς τῇ λιμῇ
 καταλελειμμένοι, ὀξεῖαν καὶ ὠκυτάτην ὑπέμενον τελευτήν· πάντα δ' ἔν
 οἰμογῶν ἦν ἀνάπλεα, κατὰ πάντας τε στενωπὰς, ἀγοράς τε καὶ πλατείας
 ἐδ' ἦν ἄλλο τι θεωρεῖν, ἢ θρήνης μετὰ τῶν συνήθων αὐτοῖς αὐλῶν τε
 καὶ κτύπων. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον θυσίᾳ ὅπλοις τοῖς προδεδηλωμένοις 12
 25 λοιμῷ τε ὁμῷ καὶ λιμῷ στρατεύσας ὁ θάνατος, ὅλας ἐν ὀλίγῳ γενεὰς ἐνε-
 μήθη, ὥς ὁρᾷν ἦδη θυεῖν καὶ τριῶν σώματα νεκρῶν ὑπὸ μίαν ἐκφορὰν
 προκομιζόμενα. τοιαῦτα τῆς Μαξιμίῳ μεγαλυθείας καὶ τῶν κατὰ πόλεις 13
 καθ' ἡμῶν ψηφισμάτων τάπιχειρα ἦν, ὅτε καὶ τῆς Χριστιανῶν περὶ
 πάντα σπαθῆς τε καὶ εὐσεβείας πᾶσιν ἔθνεσιν διάδηλα κατέστη τὰ τε-
 30 κμήρια. μόνοι γὰρ ἐν τηλικαύτῃ κακῶν περιστάσει τὸ συμπάθος καὶ φιλάν- 14
 θρωπον ἔργοις αὐτοῖς ἐπιδεικνύμενοι, διὰ πάσης ἡμέρας οἱ μὲν τῇ τῶν
 ὀνησκότων (μυριάδες δ' ἦσαν, οἷς ἕτις ἦν ὁ ἐπιμελησόμενος) κηδεῖα τε
 καὶ ταφῇ προσεκαρτέρουν, οἱ δὲ τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν πρὸς τῇ λιμῇ
 κατατρυχομένων τὴν πληθὺν ὑπὸ μίαν σύνεψιν ἀθροίζοντες, ἄρτους διέ-

1. ἐλασθεῖσθαι C, ἐλαθεῖσθαι S. | 12. πείθεσθαι c. | 25. λοιμῷ — λιμῷ df
 probante V². | 29. πάντα] πάντας v V² Z.

μεμον τοῖς παῖσι, ὡς περιβόητον εἰς πάντας ἀνθρώπους καταστῆναι τὸ
 πρᾶγμα, θεὸν τε τῶν Χριστιανῶν δοξάζειν, εὐσεβεῖς τε καὶ μόνης θεο-
 σεβεῖς τέρας ἀληθῶς, πρὸς αὐτῶν ἐλεγχθέντας τῶν πραγμάτων, ὁμολο-
 15 γεῖν. [ἐφ' οἷς τέτων ἐπιτελεμένοις τὸν τρόπον ὁ μέγας καὶ ἐράνιος Χρι-
 στιανῶν ὑπέρμαχος θεὸς τὴν κατὰ πάντων ἀνθρώπων διὰ τῶν δεδηλω- 5
 μένων ἐπιδειξάμενος ἀπειλὴν καὶ ἀγανάκτησιν ἀνθ' ὧν εἰς ἡμᾶς ὑπερβαλλόντως
 ἐνεδειξαστο, τὴν εὐμενὴ καὶ παιδρὰν τῆς αὐτῆ περὶ ἡμᾶς προνοίας αὐθις
 ἡμῖν ἀγὴν ἀπεδίδου, ὡς ἐν βαθεῖ σκότῳ παραδοξότατα φῶς ἡμῖν ἐξ
 αὐτῆ καταλάμπων εἰρήνης, ἐκφανέας τε τοῖς παῖσι καθιστάς, θεὸν αὐτὸν
 τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπίσκοπον διὰ παντὸς γεγονέναι πραγμάτων, μαστίζοντα 10
 μὲν καὶ διὰ τῶν περιστάσεων κατὰ καιρὸν ἐπιστρέφοντα τὸν αὐτὲ λαόν,
 πάλιν δ' αὖ μετὰ τὴν αὐτάρκη παιδείαν ἵλιων καὶ εὐμενῇ τοῖς εἰς αὐτὸν
 τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν ἀναφαινόμενον.

CAP. 9.

Περὶ τῆς τῶν Θεοφιλῶν βασιλείων νίκης.

15

(Nic. H. E. VII, 29—31.)

- 1 Οὕτω δὲ Κωνσταντίνε, ὃν βασιλέα ἐκ βασιλέως, εὐσεβεῖ τε ἐξ εὐσε-
 βεστάτε καὶ πάντα σωφρονεστάτε γεγονέναι προειρήκαμεν, Αἰκινίε τε
 τε μετ' αὐτὸν, συνίσει καὶ εὐσεβεῖα τετιμημένων, πρὸς τῇ καμβασιλείῳ
 θεῷ τε τῶν ὄλων καὶ σωτῆρος δύο Θεοφιλῶν κατὰ τῶν δύο δυσσεβε- 20
 στάτων τυράννων ἀνεγνηγμένων, πολέμῳ τε νόμῳ παραταξαμένων, θεῷ
 συμμαχῆτος αὐτοῖς, παραδοξότατα πίπτει μὲν ἐπὶ Ῥώμῃς ὑπὸ Κων-
 σταντίνε Μαξεντίου, ὁ δ' ἐπ' ἀνατολῆς οὐ πολὺν ἐπιξήσας ἐκείνῳ χρόνον
 αἰσχίστου καὶ αὐτὸς ὑπὸ Αἰκινίε, ἔπω μανέντος τότε, καταστρέφει θα-
 2 νάτῳ. Ἐπρότερός γε μὴν ὁ καὶ τιμῇ καὶ τάξει τῆς βασιλείας πρῶτος 25
 Κωνσταντίνος, τῶν ἐπὶ Ῥώμῃς κατατυραννημένων φειδῶ λαβὼν, θεὸν τὸν
 ἐράνιον, τὸν τε τέτε λόγον, αὐτὸν δὲ τὸν πάντων σωτῆρα Ἰησοῦν Χρι-
 στὸν σύμμαχον δι' εὐχῶν ἐπικαλεσάμενος, πρόεισι παστρατιᾷ, Ῥωμαίοις
 3 τὰ τῆς ἐκ προγόνων ἐλευθερίας προμνόμενος. Μαξεντίε δὴτα μᾶλλον ταῖς

8. ἀπεδίδου] ἐπεδίδου h. | 12. δ'] ε' volgo. | 18. Αἰκινίε — τετιμημένων
 add. bcd f g i k V H B, om. ae h S. | 20. δύο διοφ. add. bcd f i k V H B, om. ae h S. |
 δύο add. c g i k V H B, om. ae f h S. | 21. ἀνεγνηγμένων bcd e f g i k V H B, ἀνεγ-
 γερμένοι a h S. „hinc patet huius loci depravatio: soli enim a h ἀνεγνηγμένων in
 ἀνεγνηγμένοι immutaverunt, e vero, qui et ipse Licinii nomen exprunxit, pluralem
 ἀνεγνηγμένων incoaute retinuit.“ Burton. | παραταξαμένων] παραταξαμένοι ae S:
 sed in h exstat παραταξαμένων. | 22. αὐτοῖς] αὐτῷ ae h S. | Κωνσταντίνον e h. |
 23. ἐπ'] ἀπ' c. | 24. post θανάτῳ add. τίλος h.

κατὰ γοητείαν μηχαναῖς, ἣ τῇ τῶν ὑπηκόων ἐπιθαρσύντος εὐνοίᾳ, προελ-
 θεῖν γε μὴν ἐδ' ὅσον πνλῶν τῷ ἄστεος ἐπιτολμῶντος, ὁπλιτῶν δ' ἀνη-
 ρίσθωφ πληθεῖ καὶ στρατοπέδων λόγοις μυρίοις πάντα τόπον καὶ χώραν
 καὶ πόλιν, ὅση τις ἐν κύκλῳ τῆς Ῥωμαίων καὶ Ἰταλίας ἀπάσης ὑπ' αὐτῷ
 5 δεδέλωτο, φραζάμενα, ὁ τῆς ἐκ θεῶν συμμαχίας ἀνημμένος βασιλεὺς ἐπιπῶν
 πρώτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην τῷ τυράννῳ παρατάξει, εὐ μάλα τε πάσας
 ἐλὼν, πρόεισιν ἐπὶ πλείστον ὅσον τῆς Ἰταλίας, ἥδη τε αὐτῆς Ῥώμης 57' 11
 ἄγχιστα ἦν· εἰθ' ὡς μὴ τῷ τυράννῳ χάριν Ῥωμαίοις πολεμεῖν ἀναγκά-
 4 ζοιτο, θεὸς αὐτὸς δεσμοῖς τισὶν ὥσπερ τὸν τυράννον πορρωτάτω πνλῶν
 10 ἐξέλκει, καὶ τὰ πάλαι δὴ κατὰ ἀσεβῶν ὡς ἐν μύθου λόγῳ παρὰ τοῖς
 πλείστοις ἀπιστέμενα, πιστὰ γε μὴν πιστοῖς ἐν ἱεραῖς βίβλοις ἐστηλιτεν-
 μένα, αὐτῇ ἐναργεῖα πᾶσιν ἀπλῶς εἰπεῖν πιστοῖς καὶ ἀπίστοις, ὁφθαλ-
 μοῖς τὰ παραδόξα παρεληφθόσιν ἐπιστάσαστο. ὥσπερ ἔν ἐπ' αὐτῷ Μωϋ-
 5 σέως καὶ τῷ πάλαι θεοσεβῆς Ἑβραίων γένεσ „ἄρματα Φαραὼ καὶ τὴν
 15 δύναμιν αὐτοῦ ἐρῶμεν εἰς θάλασσαν, ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας
 κατεπόνησεν ἐν θαλάσῃ ἐρυθρῇ, πόνητῳ ἐκάλυψεν αὐτὸς,“ κατὰ τὰ αὐτὰ
 δὴ καὶ Μαξέντιος οἷ τε ἅμφ' αὐτὸν ὁπλῖται καὶ δορυφόροι „ἔδυσαν εἰς
 βυθὸν ὥσπερ λίθος,“ ὁπηγίκα νῶτα δούς τῇ ἐκ θεοῦ μετὰ Κωνσταντίνου
 δυαίμει τὸν πρὸ τῆς πορείας διῆει ποταμόν, ὃν αὐτὸς σκάψεισι ζεύξας
 20 καὶ εὐ μάλα γεφυρώσας μηχανῇν ὀλίθῳ καθ' ἑαυτὴ συνεστήσαστο. ἐφ' 6
 ᾧ ἦν ἂν εἰπεῖν· „λάκκον ὠρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν, καὶ ἐμπεισεῖται
 εἰς βόθρον ὃν εἰργάσαστο. ἐπιστρέψει ὁ πόρος αὐτῷ εἰς κεφαλὴν αὐτῷ,
 καὶ ἐπὶ κορυφῇ αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται.“ ταύτη δὴτα τοῦ 7
 ἐπὶ τῷ ποταμῷ ζεύγματος διαλυθέντος, ὑφιζάνει μὲν ἡ διάβασις, χωρεῖ
 25 δ' ἀθρόως αὐτανδρα κατὰ τῷ βυθῷ τὰ σκάφη, καὶ αὐτὸς γε πρῶτος
 ὁ δυσσεβέστατος, εἶτα δὲ καὶ οἱ ἅμφ' αὐτὸν ὑπασπισταί, ἣ τὰ θεῖα
 προαναφανεῖ λόγια „ἔδυσαν ὥσπερ μόλυβδος ἐν ὑδατι σφοδρῶ.“ ὥστε 8
 εἰκότως εἰ μὴ λόγοις, ἔργοις δ' ἔν ὁμοίως τοῖς ἅμφ' τὸν μέγαν θερά-
 πορτα Μωϋσείᾳ, τὸς παρὰ θεῶν νίκην ἀραμένους αὐτὰ δὴ τὰ κατὰ τῷ
 30 πάλαι δυσσεβῆς τυράννῳ ὠδέ πως ἀνυμεῖν καὶ λέγειν· „ἄσσωμεν τῷ κυρίῳ,
 ἐνδόξως γὰρ δεοδόξασται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἐρῶμεν εἰς θάλασσαν·
 βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς μὲ κύριος ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν·“ καί· „τίς

1. τῇ om. h. | 12. ἐναργεῖα cf ik, ἐναργεῖα ac gh E. | 14. ἄρματα — Exod.
 15, 4. | 16. πόνητος ac hi. | 21. ἦν om. c. | λάκκον — Ps. 7, 16. | 27. ἔδυσαν
 — Exod. 15, 10. | μόλυβδος ac gh E, μόλυβδος fik x N. | 30. ἄσσωμεν — Exod.
 15, 1. | 32. μὲ κύριος add. efghik VHB, om. ab dex Bus. (vit. Const. I, 38.)
 N LXX S.

ὁμοίος σοι ἐν θεοῖς, κύριε, τίς ὁμοίός σοι; δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις, θαν-
 9 μαστός ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα. ταῦτά τε καὶ ὅσα τέτοις ἀδελφά τε
 καὶ ἑμπερῇ Κωνσταντίνος τῷ πανηγυρόντι καὶ τῆς νίκης αὐτῷ θεῷ ἀν-
 τοῖς ἔργοις ἀνυμνήσας, ἐπὶ Ῥώμῃς μετ' ἐπινικίων εἰσήλαντε, πάντων
 ἀθρόως αὐτὸν ἅμα κομιδῇ νηπίοις καὶ γυναιξί, τῶν τε ἀπὸ τῆς συγ- 5
 κλήτου βουλῆς καὶ τῶν ἄλλων διασημοτάτων σὺν παντὶ δῆμῳ Ῥωμαίων
 παιδρῶν ὁμμασιν, αὐταῖς ψυχαῖς, οἷα λυτρωτῆν, σωτήρᾳ τε καὶ εὐερ-
 10 γέτην μετ' εὐφημιῶν καὶ ἀπλήστε χαρᾷς ὑποδεχομένον. ὁ δ' ὥσπερ ἑμ-
 φυτον τὴν εἰς θεὸν εὐσιβίαν κερκημένος, μηδ' ὅλως ἐπὶ ταῖς βοαῖς ὑπο-
 σαλευόμενος, μηδ' ἐπαιρόμενος τοῖς ἐπαίνοις, εὖ μάλα τῆς ἐκ θεοῦ 10
 συναινεθόμενος βοηθείας, αὐτίκα τῷ σωτηρίῳ τρόπαιον πάθος ὑπὸ χεῖρα
 ἰδίας εἰκότος ἀνατεθῆναι προστάττει· καὶ δὴ τὸ σωτήριον τοῦ σταυροῦ
 σημεῖον ἐπὶ τῇ δεξιᾷ κατέχοντα αὐτὸν ἐν τῷ μάλιστα τῶν ἐπὶ Ῥώμῃς
 διδημοσιευμένων τόπῳ στήσαντες, αὐτὴν δὴ ταύτην ὑπογραφὴν ἐντάξαι
 11 ῥήμασιν αὐτοῖς τῇ Ῥωμαίων ἐγκλινέται φωνῇ „τούτῳ τῷ σωτηρίῳ- 15
 δει σημείῳ, τῷ ἀληθινῷ ἐλέγχῳ τῆς ἀνδρείας, τὴν πόλιν ὑμῶν ἀπὸ ζυγῶ
 τῆ τυράννης διασωθεῖσαν ἠλευθέρωσα· ἐτι μὴν καὶ τὴν σύγκλητον καὶ τὸν
 δῆμον Ῥωμαίων τῇ ἀρχαίᾳ ἐπιφανείᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι ἐλευθερώσας ἀπο-
 12 κατέστησα.“ καὶ δὴ ἐπὶ τέτοις αὐτός τε Κωνσταντίνος καὶ σὺν αὐτῷ βασιλεὺς
 Αἰκίριος (ἔγω τότε ἐφ' ἣν ὕστερον ἐκπέπτωκε μακίαν τὴν διάνοιαν ἐκ- 20
 τραπίς) θεὸν τὸν τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων αὐτοῖς αἴτιον εὐμενίσαντες ἄμφω,
 μᾶ βουλῇ καὶ γνώμῃ νόμον ὑπὲρ Χριστιανῶν τελειώτατον πληρέστατα
 διατυπῶνται, καὶ τῶν πεπραγμένων εἰς αὐτὸς ἐκ θεῷ τὰ παράδοξα, τὰ
 τε τῆς κατὰ τὴν τυράννην νίκης, καὶ τὸν νόμον αὐτὸν Μαξιμίνῳ τῶν ἐπ'
 ἀνατολῆς ἐθνῶν ἔτι δυναστεύοντι, φιλίαν τε πρὸς αὐτὸς ὑποκοριζομένων, 25
 13 διαπέμπονται. ὁ δ' οἷα τύραννος περιαλγὴς ἐφ' οἷς ἔγνω γεγενεμένος,
 εἶτα μὴ δοκεῖν ἑτέροις εἶξαι βυλόμενος, μηδ' αὐτὸν παρεκθίσθαι τὸ κελυσθὲν
 δεῖν τῶν προστεταχόντων, ὥς ἂν ἐξ ἰδίας αὐθεντίας τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἡγε-
 μόσι τέτο προῦτον ὑπὲρ Χριστιανῶν ἐπάναγκας διαχαράττει τὸ γράμμα,
 τὰ μηδέπω ποτὲ πρὸς αὐτὴν πεπραγμένα ἐπιπλάστως αὐτὸς καθ' ἑαυτὴ 30
 ψευδόμενος.

2. τε cf Eus. (vit. Const. I, 39.), γε a h S V H, om. e g i k B. | 11. συναινεθό-
 μινος b e d f h i k x V B, σπρησθημένος a e g Eus. (vit. Const. I, 39.) S H. | ὑπὸ χεῖρα
 ἐπίρ χεῖρα conj. V a, ὑποχείριον H a. | 12. τῷ σταυρῷ om. h. | 13. τῇ om. h. |
 14. διδημοσιευμένων a c f g i k N S V H, διδημοσιευμένων e h B. | τόπον h. | στή-
 σαντες] fort. leg. στήσαντες. | 16. ἀνδρείας e f x, ἀνδρίας volgo. | 24. τῶν
 a e g h E, τῷ e f i k. | 28. αὐθεντίας e f i x, αὐτεθείας volgo.

Ἀντίγραφον ἱερμηνείας ἐπιστολῆς τοῦ τυράννου Μαξιμιανου.

- 1 Ἰόβιος Μαξιμίος σεβαστὸς Σαβίνω. καὶ παρὰ τῇ σῇ στιβαρό-
 2 τητι καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις φανερόν εἶναι πέποιθα, τὰς δεσπότας
 3 ἡμῶν Διοκλητιανὸν καὶ Μαξιμιανόν, τὰς ἡμετέρας πατέρας, ἡνίκα συνει-
 4 δον σχεδὸν ἅπαντας ἀνθρώπους, καταλειφθείσης τῆς τῶν θεῶν θρησκείας,
 5 τῷ ἔθνεϊ τῶν Χριστιανῶν ἑαυτὰς συμμιμῶντας, ὁρθῶς διατεταχέναι,
 6 πάντας ἀνθρώπους τὰς ἀπὸ τῆς τῶν αὐτῶν θεῶν τῶν ἀθανάτων θρη-
 7 σκειᾶς ἀναχωρήσαντας προδήλῳ κολάσει καὶ τιμωρίᾳ εἰς τὴν θρησκείαν
 8 τῶν θεῶν ἀνακληθῆναι. ἀλλ' ὅτε ἐγὼ εὐτυχῶς τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἀνα-
 9 10 τολὴν παρεγγόμην, καὶ ἔγνων, εἰς τινὰς τόπους πλείστες τῶν ἀνθρώπων
 11 τὰ δημόσια ὠφελεῖν δυναμένους ὑπὸ τῶν δικαστῶν διὰ τὴν προειρημένην
 12 αἰτίαν ἐξοριζέσθαι, ἑκάστη τῶν δικαστῶν ἐντολὰς δίδωκα, ὥστε μηδένα
 13 τῶν τῷ λοιπῷ προσφίρεσθαι τοῖς ἐπαρχιώταις ἀπηνῶς, ἀλλὰ μᾶλλον
 14 15 κολακεῖν καὶ προτροπαῖς πρὸς τὴν τῶν θεῶν θρησκείαν αὐτὰς ἀνακαλεῖν.
 16 16 τηρικαῦτα ἔν ὅτε ἀκολούθως τῇ κελεύσει τῇ ἐμῇ ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἐφύ-
 17 18 λάττετο τὰ προστεταγμένα, συνίβαινε μηδένα ἐκ τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν
 19 μήτε ἐξοριστὸν μήτε ἐνύβριστον γενέσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ μὴ
 20 21 βαρέως κατ' αὐτῶν τι γίνεσθαι εἰς τὴν τῶν θεῶν θρησκείαν ἀνα-
 22 23 κελῆσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, ὅτε τῷ παρελθόντι ἐνιαντῷ εὐτυχῶς ἐπέβην
 24 25 εἰς τὴν Νικομήδειαν κακῇ διετέλουν, παρεγίνοντο πολῖται τῆς αὐτῆς
 26 27 πόλεως πρὸς με ἅμα μετὰ τῶν ξοάνων τῶν θεῶν, μεζύωνος δεόμενοι,
 28 29 ἵνα παρτὶ τρόπῳ τὸ τοιαῦτον ἔθνος μηδαμῶς ἐπιτρέποιτο ἐν τῇ αὐτῶν
 30 31 πατρίδι οἰκεῖν. ἀλλ' ὅτε ἔγνων πλείστες τῆς αὐτῆς θρησκείας ἄνδρας
 32 33 ἐν αὐτοῖς τοῖς μέρουσιν οἰκεῖν, ἔτως αὐτοῖς τὰς ἀποκρίσεις ἀπένειμον,
 34 35 ὅτι τῇ μὲν αἰτήσει αὐτῶν ἀσμένως χάριν ἔσχηκα, ἀλλ' οὐ παρὰ πάν-
 36 37 των τῶτο αἰτηθὲν καταῦδον· εἰ μὲν ἂν τινὲς ἐν τῇ αὐτῇ διαισιδαιμονίᾳ
 38 39 διαμένοντες, ἔτως ἵνα ἕκαστον ἐν τῇ ἰδίᾳ προαιρίσει τὴν βέλῃσιν ἔχειν,
 40 41 καὶ εἰ βέλονται τὴν τῶν θεῶν θρησκείαν ἐπιγινώσκουσιν. ὁμῶς καὶ τοῖς
 42 43 τῆς αὐτῆς πόλεως Νικομηδεῦσι, καὶ ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν, αἱ καὶ αὐταὶ
 44 45 εἰς τοσοῦτον τὴν ὁμοίαν αἰτήσιν περισπουδάζωσιν πρὸς με πεποιθήκασιν,
 46 47 δηλονότι ἵνα μηδὲ εἰς τῶν Χριστιανῶν ταῖς πόλεσιν ἐνοικοίῃ, ἀνάγκην
 48 49 ἔσχων προσφιλῶς ἀποκρισάσθαι, ὅτι δὴ αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ ἀρχαῖοι
 50 51 ἀντοκράτορες πάντες διεφύλαξαν, καὶ αὐτοῖς τοῖς θεοῖς, δι' ἃς πάντες
 52 53 ἄνθρωποι καὶ αὐτὴ ἡ τῶν δημοσίων διοικήσις συνίσταται, ἤρεσεν ἔν,
 54 55 ὥστε τὴν τοσαύτην αἰτήσιν, ἣν ὑπὲρ τῆς θρησκείας τοῦ θεοῦ αὐτῶν

9. ἀνακληθῆναι cf. | 14. κολακεῖς cglkxNB, κολακεῖαι aefhSVH. | 18. το
 om. efgxB. | 34. ἐν] εὐν conj. F^a.

7 „ἀναφέρεισι, βεβαιώσαιμι. τοιγαρὲν εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ τῇ σῇ καθο-
 „σώσει πρὸ τούτου τῷ χρόνῳ διὰ γραμμάτων ἐπίσταται, καὶ δι' ἐντολῶν
 „ὁμοίως κεκλευσται, ἵνα μὴ κατὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν τὸ τοιοῦτον ἔθος
 „διαφυλάξαι ἐπιμεληθέντων μηδὲν τραχέως, ἀλλὰ ἀνεξικακῶς καὶ συμ-
 „μέτρως συμπεριφέροιντο αὐτοῖς, ὅμως ἵνα μήτε ὑπὸ τῶν βενεφικαλιῶν, 5
 „μήτε ὑπ' ἄλλων τῶν τυχόντων ὕβρεις μηδὲ σεισμὸς ὑπομένοιεν, ἀκό-
 „λεθον ἐνόμισα, καὶ τέτοις τοῖς γράμμασι τὴν σὴν στιβαρότητα ὑπο-
 „μνήσαι, ὅπως ταῖς κολακαίαις καὶ ταῖς προτροπαῖς μᾶλλον τὴν τῶν
 8 „θεῶν ἐπιμελίαν τὰς ἡμετέρας ἐπαρχιώτας ποιήσεις ἐπιγινώσκουσιν. ὁθεν
 „εἰ τις τῇ αὐτῇ προαιρέσει τὴν θρησκείαν τῶν θεῶν ἐπιγνωστόν προσ- 10
 „λάβοι, τούτοις ὑποδεξασθαι προσήκει, εἰ δέ τις τῇ ἰδίᾳ θρησκείᾳ ἀκό-
 9 „λεθεῖν βέλονται, ἐν τῇ αὐτῶν ἐξουσίᾳ καταλίποις. διόπερ ἡ σὴ καθο-
 „σώσις τὸ ἐπιτραπέν σοι διαφυλάττειν ὀφείλει, καὶ μηδεὶ ἐξουσία δοθῇ,
 „ὥστε τὰς ἡμετέρας ἐπαρχιώτας ὕβρεσι καὶ σεισμοῖς ἐπιτρέψαι, ὅποτε,
 „ὥσπερ προγγράψεται, ταῖς προτροπαῖς μᾶλλον καὶ ταῖς κολακαίαις 15
 „πρὸς τὴν τῶν θεῶν θρησκείαν τοὺς ἡμετέρους ἐπαρχιώτας προσήκει
 „ἀνακαλεῖν. ἵνα δὲ αὕτη ἡμῶν ἡ κλέυσις εἰς γνώσιν πάντων τῶν ἐπαρ-
 „χιωτῶν τῶν ἡμετέρων ἔλθῃ, διατάγματι ὑπὸ σὺ προτεθέντι τὸ κεκ-
 10 „λευσμένον ὀφείλεις δηλῶσαι.“ ταῦθ' ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐκβεβιασμένος,
 „ἀλλ' οὐ κατὰ γνώμην τὴν αὐτῇ διακελευσάμενος, ἐκτέ' ἀληθὲς ἐδ' ἀξί- 20
 „πιστος παρὰ τοῖς πᾶσιν ἦν, τῆς πρόσθεν ἤδη μετὰ τὴν ὁμοίαν συγχώ-
 11 ρησιν παλιμβόλῃ καὶ διεψευσμένης αὐτῇ γνώμης ἕνεκα. ἔκιν ἐτόλμα τις
 „τῶν ἡμετέρων σύνοδον συγκροτεῖν, ἐδ' αὐτὸν ἐν φανερῷ καταστήσασθαι,
 „ὅτι μηδὲ τοῦτ' ἠθέλειν αὐτῷ τὸ γράμμα, αὐτὸ μόνον τὸ ἀνεπηρέαστον
 „ἡμῖν ἐπιτρέπον φυλάττεσθαι, οὐ μὴν συνόδους ἐπικελευθὸν ποιεῖσθαι, ἐδ' 25
 „οἶκους ἐκκλησιῶν οἰκοδομεῖν, οὐδ' ἄλλο τι τῶν συνήθων ἡμῖν διαπράτ-
 12 τεσθαι. καίτοι γε ταῦθ' οἱ τῆς εἰρήνης καὶ εὐσεβείας προήγοροι Κων-
 „σταντῖνος καὶ Λικίνιος αὐτῷ τε ἐπιτρέπουν ἐπεστάλκεσαν, καὶ τοῖς ὑπ'
 „αὐτοῖς ἅπασιν διὰ προγραμμάτων καὶ νόμων συγκεχωρήκεσαν. οὐ μὴν ὁ
 „θυσσεβέστατος ταύτῃ ἐνδῶναι προήρητο, εἰ μὴ ὅτε πρὸς τῆς θείας συνε- 30
 „λαθεὶς δίκης ὑστατόν γε ἄκων ἐπὶ τούτῳ ἤχθη.

3. Ἰθνοὶ acefhix NSVB, Ἰδοε gkV*ZH. Scripturam Ἰθνοε etiam Keimius (Annal. Theol. Tub. Vol. XI. 1852. p. 230) defendit, coll. H. E. IX, 1. p. 339, 7.: εἰ τις τῶν Χριστιανῶν τῷ ἰδίῳ Ἰθνοε τὴν θρησκείαν κτλ. IX, 9. p. 351, 6.: τῇ Ἰθνοε τῶν Χριστιανῶν. Ib. p. 351, 22.: τὸ τοιούτον Ἰθνοε. IX, 10. p. 354, 28., ubi τῷ τοιούτῳ Ἰθνοε legit Rufinus. | 6. μηδὲ] μήτε volgo. | 12. καταλίποις acefhxB, καταλίποις egik, καταλίπειν NV*. | 23. αὐτὸν cgi (a voc. m.) k, αὐτόν acefhE. | 27. καὶ εἰς. πρ. cghikxB, πρ. καὶ εὐο. aceSVH. | Κωνσ., καὶ Λικ. om. ch. | 30. συνελαθεὶς] συνελασθεὶς bdfHZ.

C A P. 10.

Περὶ τῆς τῶν τυράννων καταστροφῆς τοῦ βίου, καὶ οἷαις ἐχρήσαντο πρὸ τῆς
τελευτῆς φωναῖς.

(Nic. H. E. VII, 57. 58.)

- 5 Ἐκπεριῆλθε δ' αὐτὸν τοιαύτη τις αἰτία· τὸ μέγεθος τῆς οὐ κατ' 1
ἀξίαν ἐπιτραπείσης ἡγεμονίας αὐτῷ μηκέθ' οἶός τε φέρειν, ἀλλὰ δι' ἀπει-
ρίαν σόφροτος καὶ βασιλικὸν λογισμὸν ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασιν ἐγ-
χειρῶν, ἐπὶ πᾶσιν τε ὑπερηφανίας μεγαλαυχία τῆς ψυχῆς ἀλόγως ἀρθεῖς,
ἥθη καὶ κατὰ τῶν τῆς βασιλείας κοινωνῶν, τὰ πάντα αὐτῷ διαφερόντων
10 γένει καὶ τροφῇ καὶ παιδείᾳ, ἀξιώματί τε καὶ συνέσει, καὶ τῷ γε πάν-
των κορυφασιότατῳ, σωφροσύνῃ καὶ τῇ περὶ τὸν ἀληθῆ θεὸν εὐσεβείᾳ,
τολμᾶν ὄρμητο θρασυτέσθαι, καὶ πρῶτον ἑαυτὸν ταῖς τιμαῖς ἀναγορεύειν.
ἐπιτείνας δὲ εἰς ἀπόνοιαν τὰ τῆς ματίας, συνθήκας ἄς πρὸς Αἰκινίον 2
πεποιήτο παρασπονθήσας, πόλεμον ἄσπονδον αἶρεται· εἰτ' ἐν βραχεὶ τὰ
15 πάντα νυκήσας, πᾶσάν τε πόλιν ἐκταράξας, καὶ πᾶν στρατόπεδον μυριά-
δων τὸ πλῆθος ἀνηρίθμων συναγαγὼν, ἐξείσιν εἰς μάχην αὐτῷ παρατα-
ξάμενος, δαιμόνων ἐλπίσιν ὧν δὴ ᾤετο θεῶν καὶ ταῖς τῶν ὀπλιτῶν
μυριάσιν τὴν ψυχὴν ἐπηρμένους. καὶ δὴ συμβαλὼν εἰς χεῖρας ἐρημος τῆς 3
ἐκ θεῷ καθίσταται ἐπισκοπῆς, Αἰκινίῳ τῆς νίκης ἐξ αὐτῶ τῷ πάντων
20 ἐνός καὶ μόνη θεῷ προταπεινώσει. ἀπόλυσαι δὲ πρῶτον τὸ ἐφ' ᾧ ἐπει- 4
ποιθεὶ ὀπλιτικόν, τῶν τε ἀμφ' αὐτὸν δορυφόρων γυμνὸν καὶ πάντων
ἐρημον αὐτὸν καταλελοιπότων, καὶ τῷ τότε κρατῆντι προσπεφευγόντων,
ὑπεκδύς ὁ δειλαῖος ὡς τάχιστα τὸν οὐ πρόποντα αὐτῷ βασιλικὸν κόσμον,
δειλῶς καὶ δυσγενῶς καὶ ἀνάνδρως ὑποδύνει τὸ πλῆθος, κᾶπειτα διαδι-
25 δράσκει, κρυπταζόμενός τε ἀνὰ τὰς ἀγρὰς καὶ τὰς κόμας μόλις τῶν πολε-
μίων τὰς χεῖρας, τὰ τῆς σωτηρίας αὐτῷ προνοόμενος, διέξεισιν, ἐργοῖς
αὐτοῖς εὖ μάλα πιστὰς καὶ ἀληθεῖς τὰς θείας ἀποφάσας χρησμούς, ἐν
οἷς εἴρηται· „οὐ σῶζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ γίγας οὐ 5
σωθήσεται ἐν πλῆθει ἰσχύος αὐτοῦ· ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν, ἐν δὲ
30 πλῆθει δυνάμεως αὐτῷ οὐ σωθήσεται. ἰδὲ οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ τὰς
φοβημένους αὐτὸν, τὰς ἐλπίζοντας ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτῷ, ῥύσασθαι ἐκ θα-
νάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν.“ ἔτω δὴτα αἰσχύνης ἐμπλεως ὁ τυράννος ἐπὶ 6

7. καὶ βασ. λογ. cghikB, λογ. κ. βασ. aεSVH. | 8. πᾶσιν h, πάσῃ vulgo. |
10. καὶ τροφῇ cefhikx'B, τε (om. καὶ τροφῇ) aSVH. | 15. νυκήσας] κεννή-
σας f, κινήσας S. | 20. post θεῷ add. τῷ τότε κρατῆντι codd, omnes praeter g.
eandem verba quum paullo infra iterum legantur, hoc nostro loco quin subditi-
cia sint, dubitari vix potest. | 22. καὶ τῷ om. h. | 26. προνοόμενος acefhSVZ,
προμνύμενος gikH. | 28. εἴρηται — Ps. 32 (33), 16.

τὰ καθ' ἑαυτὸν ἔλθὼν μέρη, πρῶτον μὲν ἱμμανεῖ θυμῷ πολλοὺς ἱερεῖς
καὶ προφήτας τῶν πάλαι θαυμαζομένων αὐτῷ θεῶν, ὧν δὴ τοῖς χρησμοῖς
ἀναρρήπισθεις τὸν πόλεμον ἤρατο, ὡς αὖ γόητας καὶ ἀπατεῶνας καὶ ἐπὶ
πᾶσι προδότας τῆς αὐτῆς γενομένης σωτηρίας ἀναιρεῖ, εἰτα δὴ δις δόξαν
τῷ τῶν Χριστιανῶν θεῷ, νόμον τε τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας αὐτῶν τελεώ- 5
τατα καὶ πληρέστατα διαταξάμενος, δυσθανατήσας αὐτίκα, μηδεμιᾶς
αὐτῷ χρόνῳ δοθείσης προθεσμίας τελευτᾷ τὸν βίον. ὁ δὲ καταπεμφθεὶς
ἐπ' αὐτῷ νόμος τοιοῦτος ἦν·

Ἀντίγραφον ἰερηνείας τῆς τοῦ τυράννου ὑπὲρ Χριστιανῶν διατάξεως, ἐκ φωμαίνης
γλωττίης εἰς τὴν ἑλλάδα μεταληφθεῖσης.

10

- 7 „**Ἀντοκράτωρ Καῖσαρ Γάιος Οὐαλέριος Μαξιμίος, Γερμανικός,**
„**Σαρματικός, εὐσεβής, εὐτυχής, ἀνίκητος, σιβαστός.** κατὰ πάντα τρόπον
„ἡμᾶς διηνεκῶς τῶν ἐπαρχιωτῶν τῶν ἡμετέρων τῷ χρησίμῳ προνοεῖσθαι,
„καὶ ταῦτα αὐτοῖς βύλεισθαι παρέχειν, οἷς τὰ λυσιτελῆ πάντων μάλιστα
„κυτορθῶται, καὶ ὅσα τῆς λυσιτελείας καὶ τῆς χρησιμότητος ἐστὶ τῆς 15
„κοινῆς αὐτῶν, καὶ ὅποια πρὸς τὴν δημοσίαν λυσιτελίαν ἀρμόζει, καὶ
„ταῖς ἐκάστων διανοαῖς προσφιλεῖ τυγχάνει, ὑδένα ἀγνοεῖν, ἀλλ' ἕκαστον
„ἀνατρέχειν ἐπ' αὐτῷ τὸ γινόμενον, γινώσκειν τε ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων
8 „καὶ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ, δῆλον εἶναι πιστεύομεν. ὁπότε τοῖνυν πρὸ τούτου
„δῆλον γίγνεται τῷ γνώσει τῇ ἡμετέρᾳ, ἐκ ταύτης τῆς προφάσεως, ἐξ ἧς 20
„κεκελευσμένον ἦν ὑπὸ τῶν θειοτάτων Διοκλητιανῷ καὶ Μαξιμιανῷ τῶν
„γονέων τῶν ἡμετέρων, τὰς συνόδους τῶν Χριστιανῶν ἐξηρησθαι, πολλὰς
„σεισμους καὶ ἀποστερήσεις ὑπὸ τῶν ὀφφικιαλίων γεγενῆσθαι, καὶ εἰς
„τοῦτον δὲ τοῦτο προχωρεῖν κατὰ τῶν ἐπαρχιωτῶν τῶν ἡμετέρων, ὧν
„μάλιστα πρόνοιαν τὴν προσήκουσαν γίνεσθαι σπαδάζομεν, τῶν ἐσίων τῶν 25
„ιδίων αὐτῶν κατατριβομένων, δοθέντων γραμμάτων πρὸς τὰς ἡγεμόνας
„ἐκάστης ἐπαρχίας τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ ἐνομοθετήσαμεν, ἵν' εἰάν τις
„βύλοιτο τῷ τοιούτῳ ἔθῃ ἢ τῇ αὐτῇ φυλακῇ τῆς αὐτῆς θρησκείας ἐπε-
„σθαι, τῶτον ἀνεμποδίστως ἔχισθαι τῆς προθέσεως τῆς αὐτῆς, καὶ ὑπὸ
„μηδενὸς ἐμποδιζέσθαι μηδὲ κωλύεσθαι, καὶ εἶναι αὐτοῖς εὐχέρειαν, ἄνευ 30
9 „τινὸς φόβου καὶ ὑποψίας τῷδ' ὅπερ ἐκάστῳ ἀρέσκει ποιεῖν. πλὴν ὑδὲ
„νῦν λαθεῖν ἡμᾶς ἰδενήθη, ὅτι τινὲς τῶν δικαστῶν παρενεθυμῶντο τὰς

4. δῆ] δι εph. | 5. τῶν om. gh. | 13. post προνοεῖσθαι add. δι' abedfgh
SVH, δεῖν conj. H¹, om. egikSV⁴Z. | 18. αὐτῷ εfg, αὐτὸ achikE. | 28. ἰδοι
ιδου eR: forte recte coll. p. 352, 8 not. | αὐτῇ] τοσαύτη eN. | αὐτῆς om. εfg. |
32. παρενεθυμῶντο] παρ' ἑδὲν ἐπιδεντο dfi.

„ἡμετέρας καλεύσεις, καὶ διστάζειν τὰς ἡμετέρους ἀνθρώπους περὶ τὰ
 „προστάγματα τὰ ἡμέτερα παρισκεύασαν, καὶ ὀκνηρόταρον προσίεναι ταύ-
 „ταις ταῖς θρησκείαις, αἷς ἦν ἀρεστοὶν αὐτοῖς, ἐποίησαν. ἵνα τοῖνυν εἰς 10
 „τὸ ἐξῆς πᾶσα ὑποψία ἀμφιβολίας τῷ φόβῳ περιαιρεθῇ, τὶ τοῦ διὰ-
 5 „ταγμα προτεθῆναι ἐνομοθετήσαμεν, ἵνα πᾶσι δῆλον γένηται, ἐξεῖναι
 „τούτοις, οἳ τινες ταύτην τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν θρησκείαν μετιέναι βού-
 „λονται, ἐκ ταύτης τῆς δωρεᾶς τῆς ἡμετέρας, καθὼς ἕκαστος βάλεται
 „ἢ ἡδέα αὐτῷ ἐστίν, ὥτως προσίεναι τῇ θρησκείᾳ ταύτῃ, ἣν ἐξ ἑθους
 „θρησκευέιν εἴλετο· καὶ τὰ κυριακὰ δὲ τὰ οἰκεία ὅπως κατασκευάζοιεν,
 10 „συγχωρεῖται. ἵνα μέντοι καὶ μείζων γένηται ἢ ἡμετέρα δωρεά, καὶ 11
 „τὶ τοιοῦτο νομοθετῆσαι κατηξιώσαμεν, ἵν' εἴ τις οἰκία καὶ χωρία τῷ δικαίῳ
 „τῶν Χριστιανῶν πρὸ τῆς ἐτύγχανον ὄντα, ἐκ τῆς καλεύσεως τῶν γο-
 „νίων τῶν ἡμετέρων εἰς τὸ δίκαιον μετέπεσε τοῦ φόβου, ἢ ὑπὸ τινος
 „κατελήφθη πόλεως, εἴτε διάπρασις τέτων γένηται, εἴτε εἰς χάρισμα
 15 „δίδοται τινι, ταῦτα πάντα εἰς τὸ ἀρχαῖον δίκαιον τῶν Χριστιανῶν
 „ἀνακληθῆναι ἐκελεύσαμεν, ἵνα καὶ ἐν τέτῳ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας καὶ
 „τῆς προνοίας αἰσθῶσιν πάντες λάβωσιν.“ αὐταὶ τοῦ τυράννου φωναί, 12
 „ὅδ' ὅλον ἐνιαυτὸν τῶν κατὰ Χριστιανῶν ἐν στήλαις ἀνατεθειμένων αὐτῷ
 „διαταγμάτων ὑστερίσασαι. καὶ παρ' ᾧ γε μικρῷ πρόσθεν δυσσεβεῖς ἔδο-
 20 „κῆμεν καὶ ἄθιοι καὶ παντὸς ὀλεθροὶ τῷ βίῳ, ὥς μὴ ὅτι γε πόλιν, ἀλλ'
 „ἐδὲ χώραν ἐδ' ἐρημίαν οἰκεῖν ἐπιτρέψεται, παρὰ τέτῳ διατάξεις ὑπὲρ
 „Χριστιανῶν καὶ νομοθεσίαι συνετάκτοσαντο, καὶ οἱ πρὸ βραχείας περὶ καὶ
 „σιδήρων, θηρίων τε καὶ οἰωνῶν βορᾶ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτῷ τῷ τυράννῳ
 „διαφθειρόμενοι, καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως καὶ τιμωρίας, ὑπάλλαγῃ· τε βίῳ
 25 „οἰκτρότατα ὡς ἂν ἄθιοι καὶ δυσσεβεῖς ὑπομένοντες, ὅτοι σὺν πρὸς αὐτῷ
 „καὶ θρησκευέιν ὁμολογῶνται θρησκείαν, καὶ ἐπισκευάζειν κυριακὰ ἐπιτρέ-
 „πονται, καὶ δικαίῳ τινῶν αὐτοῖς μετεῖναι αὐτὸς ὁ τυράννος μαρτυρεῖ
 „καὶ ὁμολογεῖ. καὶ δὴ τοιαῦτα ἐξομολογησάμενος, ὥσπερ τινὸς τυχὼν εὐεργ- 13
 „γείας, τέτων δὲ αὐτῶν ἔνεκα ἤττον ἢ παθὺν αὐτὸν ἐχρῆν δῆπν παθῶν,
 30 „ἀθρόῃ θεῷ πληγὴς μάστιγι ἐν δευτέρᾳ τῷ πολέμῳ συμβολῇ καταστρέφει.
 „γίνεται δ' αὐτῷ τὰ τῆς καταστροφῆς ἕχ οἷα στρατηγῶν πολυμάχων, 14
 „ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ γνωρίμων πολλὰς ἀνδριζομένοις ἐν πολέμῳ, τὴν εὐκλεῆ
 „τελευτὴν εὐθαρσῶς ὑπομῖναι συνέβη, ἀλλὰ γὰρ ἅτε τις δυσσεβὴς καὶ

4. ἀμφιβολίας *acesf h E*, ἢ ἀμφιβολία *g k*, καὶ ἀμφιβολία *i* (a sec. man.). |
 τῷ φόβῳ] *τῷ φόβῳ* *confl.* *V^a*. | 8. ἢ ἡδέα *as SB*, εἴη δέα *h*, ἢ ἡδὺ *df i k N H^b*,
 ἢ δέον *bcx V H*. | 10. συγχωρεῖται *ahx S V H*, συγχωρεῖται *cf*, συγχωρεῖται
eg i k N B. | 11. leg. aut χωρία, ἢ aut ἐν τε καὶ. | 25. αὐτῷ] *τῷ αὐτῷ c h*.

Θεομάχος, τῆς παρατάξεως ἐτ' αὐτῷ πρὸ τῷ πεδίῳ συνεστώσης, οἴκοι μένων αὐτὸς καὶ κρυπταζόμενος τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν ὑπέχει, ἀθρόα θεῷ πληγεὶς καθ' ὅλην τὴν σῶματος μάστιγι, ὡς ἀληθῶς δειναῖς καὶ περιωδυνίαις ἐλαυνόμενος περὶ τὴν καταπεσεῖν λιμῇ φθειρόμενος, τὰς τε σάρκας ὅλας ἀοράτῳ καὶ θεηλάτῳ πυρὶ τηκόμενος ὡς διαρρέυσαντα τὸ μὲν πᾶν 5 εἶδος τῆς παλαιᾶς μορφῆς ἀφανισθῆναι, ξηρῶν δ' αὐτὸ μόνον ὁστίων οἷόν τι μακρῷ χρόνῳ κατεσκελετευμένον εἰδωλον ὑπολειφθῆναι· ὡς μὴδ' ἄλλο τι νομίζειν τὴν παρόντας, ἣ τάφον αὐτῷ τῆς ψυχῆς γεγονέναι τὸ 15 σῶμα, ἐν ᾗ τῇ νεκρῇ καὶ παντελῶς ἀπορρέουσάντι κατορρωγμένης. σφοδρότερον δ' ἐστὶ μᾶλλον τῆς θέρμης αὐτὸν ἐκ βάθους μυελῶν καταγλυγύσης, προπηδῶσι μὲν αὐτῷ τὰ ὄμματα, καὶ τῆς ἰδίας λήξεως ἀποπε- 10 σόντα πηρὸν αὐτὸν ἀφήσιν. ὁ δ' ἐπὶ τούτοις ἐστὶ ἐμπνέων, ἀνθυμολογούμενος τῷ κυρίῳ, θάνατον ἐπεκαλεῖτο, καὶ τὸ πανύστατον ἐνδίκως ταῦτα τῆς κατὰ τοῦ Χριστοῦ παροιμίας χάριν ὁμολογήσας παθεῖν τὴν ψυχὴν ἀφήσιν. 15

C A P. 11.

Περὶ τῆς ἰσότητος ἀπωλείας τῶν τῆς Θεοσεβείας ἐχθρῶν.

(Nic. H. E. VII, 39.)

1 Οὕτω δὴ τα Μαξιμίῳ ἐκποδὼν γενομένῳ, ὃς μόνος ἐστὶ λείπων τῶν τῆς Θεοσεβείας ἐχθρῶν, ἀπάντων χείριστος ἀναπέφηνε, τὰ μὲν τῆς τῶν 20 ἐκκλησιῶν ἀνανεώσεως ἐκ θεμελίων χάριτι θεῷ τῷ παντοκράτορος ἐγγί- ρετο, ὃς τε Χριστῷ λόγος εἰς δόξαν τῷ τῶν ὅλων θεῷ διαλάμπων, μείζονα τῆς πρόσθεν ἀπελάμβανε παρρησίαν, τὰ δὲ τῆς δυσσεβείας τῶν τῆς 2 Θεοσεβείας ἐχθρῶν αἰσχύνης ἐσχάτης καὶ ἀτιμίας ἐνεπέμπλατο. πρῶτός τε γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνος Μαξιμῖος, ἀπάντων πολεμιώτατος ὑπὸ τῶν κρα- 25 τείτων ἀναγορευθεὶς, δυσσεβέστατος καὶ δυσωνυμώτατος καὶ θεομισέστατος τύραννος διὰ προγραμματῶν δημοσίων ἀνестηλίσεντο, γραφαὶ τε ὅσαι εἰς τιμὴν αὐτῶν καὶ τῶν αὐτῶν παιδῶν κατὰ πάσαν ἀνέκειντο πόλιν, αἱ μὲν ἐξ ὕψους εἰς ἔδαφος ῥιπτόμεναι συνετρίβοντο, αἱ δὲ τὰς προσόψεις ἤχρειοῦντο, σκοτεινῷ χρώματι καταμελανοῦμεναι, ἀνδριάντων τε ὁμοίως 30 ὁπόσοι εἰς τὴν αὐτῶν τιμὴν διανεστήκεισαν, ὡσαύτως ῥιπτόμενοι συνετρίβοντο, γέλως καὶ παιδιὰ τοῖς ἐνυβρίζειν καὶ ἱμπαρονεῖν ἐθέλουσιν ἐκκεί- 3 μνοι. εἴτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῆς Θεοσεβείας ἐχθρῶν πᾶσαι αἱ τιμαὶ

5. διαρρέουσιντα *ehik B H^b*, διαρρέουσιντα *abcdfx*. *H* scripsit de conjectura τηκόμενον διαρρέουσιντα, ὡς. | 6. ξηρῶν *ae h i k E*, ξηρὸν *cf g x*. | αὐτὸ *cf i B*, αὐτῷ *ae g h k S V H*. | ὁστίων γεγονέναι καὶ *cf x*, ὁστίων γεγονέναι *k*, ἐστίων γεγονός *i*. | 23. τῆς *eg i k Louthius B H^b*, τὴν *ae f h S V H*. | 24. ἐσχάτης κ. ἀτιμ. *ef g i k x B*, κ. ἀτ. *εσχ. ae h S V H*. | 25. πολεμιώτατος *ae f i k x V H B*, πολέμιος *g h V^a*. | 32. παιδιὰ] παῖγνια *h prob. H^b*.

περιηρῶντο, ἐκτείνοντο δὲ καὶ πάντες οἱ τὰ Μαξιμίῳ φρονῶντες, ὅσοι
 μάλιστα τῶν ἐν ἀρχικοῖς ἀξιώμασιν ὑπ' αὐτῷ τατιμημένοι τῇ πρὸς αὐτὸν
 κολακείᾳ σοβαρῶς ἐνεπαρρώρησαν τῷ καθ' ἡμᾶς λόγῳ· οἷος ἦν ὁ παρὰ 4
 πάντας αὐτῷ τιμιώτατος καὶ αἰδισιμώτατος, ἐταίρων τε γνησιώτατος
 5 Πενκέτιος, δισύπατος καὶ τρισύπατος, καὶ τῶν καθόλου λόγων ἐπαρχος
 πρὸς αὐτοῦ καθισταμένος, Κουλικιανός τε ὡσαύτως διὰ πάσης ἀρχικῆς
 προελθὼν ἔξουσίας, ὁ καὶ αὐτὸς μυρίοις τοῖς κατ' Αἴγυπτον Χριστιανῶν
 ἑλλαμπρυνόμενος αἵμασιν, ἄλλοι τε ἐπὶ τύτοις ἐκ ὀλίγοι, δι' ὧν μάλιστα
 τὰ τῆς Μαξιμίῳ τυραννίδος ἐκραταιώτο τε καὶ ἠϋζέτο. ἐκάλει δὲ ἄρα 5
 10 καὶ Θεότεκνον ἡ δίκη, ἑδαιμῶς τὰ κατὰ Χριστιανῶν αὐτῷ πεπραγμένα
 λήθῃ παραδιδῶσα. ἐπὶ μὲν γὰρ τῷ κατ' Ἀντιόχειαν ἰδρυθέντι πρὸς αὐτῷ
 ξοάνῃ δόξας εὐημερεῖν, ἥδη καὶ ἡγεμονίας ἡζήετο παρὰ Μαξιμίῳ. Αἰκί- 6
 νιος δ' ἐπιβὰς τῆς Ἀντιοχείας πόλεως, φορὰν τε ρογῆτων ποιησάμενος,
 τὰς τῷ νεοπαγεῶς ξοάνῃ προσήτας καὶ ἱερεῖς βασάνοις ἠκίζετο, τίνι λόγῳ
 15 τὴν ἀπάτην καθυπεκρίνοντο πυνθανόμενος. ὥς δ' ἐπικρύπτεσθαι αὐτοῖς
 πρὸς τῶν βασάνων συνελαντομένοις ἀδύνατον ἦν, ἐδήλουν δὲ, τὸ πᾶν
 μυστήριον ἀπάτης τυγχάνειν τέχῃ τῇ Θεοτίκῃ μεμηχανημένην, τοῖς πᾶσι
 τὴν ἀξίαν ἐπιθείς δίκην, πρῶτον αὐτὸν Θεότεκνον, εἶτα δὲ καὶ τὰς τῆς
 γοητείας κοινωνὰς μετὰ πλείστας ὅσας αἰκίας θανάτῳ παραδίδωσι. τέτοις 7
 20 ἅπασι προσετίθεντο καὶ οἱ Μαξιμίῳ πνίδες, ὧς ἥδη καὶ τῆς βασιλικῆς
 τιμῆς, τῆς τε ἐν πίναξι καὶ γραφαῖς ἀναθέσεως πεποιήτο κοινωνός· καὶ
 οἱ συγγενεῖς δὲ τοῦ τυράννου, τὸ πρὶν ἀνυχοῦντες, καὶ πάντας ἀνθρώπους
 καταδυναστεύειν ἐπιχρῆμενοι, τὰ αὐτὰ τοῖς προδεδηλωμένοις μετὰ τῆς
 ἐσχάτης ἀτιμίας ἐπασχον, ἐπεὶ μὴ ἐδέξαντο παιδείαν, μηδὲ ἔγνωσαν μηδὲ
 25 συνῆκαν τὴν φάσκουσιν ἐν ἱεροῖς λόγοις παρακέλευσιν· „μὴ πεποιθετε 8
 ἐπ' ἀρχοντας, ἐπὶ νῆας ἀνθρώπων, οἷς ἐκ ἔστι σωτηρία· ἐξελεύσεται τὸ
 πνεῦμα αὐτῶν καὶ ἀποστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτῶν· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπο-
 λῶνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν.“ ἔτω δὴτα τῶν δυσσεβῶν ἐκκα- 9
 30 θαρθέων, μόνοις ἐφιλάττετο τὰ τῆς προσηκούσης βασιλείας βέβαιά τε
 καὶ ἀνεπίφθορα Κωνσταντίνῳ καὶ Λικιννίῳ· οἱ τὸ πρόσθεν ἀπάντων
 ἐκκαθάραντες τῷ βίᾳ τὴν θείαν, τῶν ἐκ θεῆς πρυτανευθέντων ἀγα-
 θῶν αὐτοῖς ἕσθιμῆνοι, τὸ φιλάρετον καὶ θεοφίλεις, τό τε πρὸς τὸ θεῖον
 εὐσεβεῖς καὶ εὐχάριστον διὰ τῆς ὑπὲρ Χριστιανῶν ἐνεδείξαντο νομοθεσίαν.

Τίλος τῷ θ' λόγῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

11. πρὸς cef ikn x B, παρ' a g h S V H. | 22. συγγενεῖς a c e g h E, συγγίναν
 f i (a sec. m.) k. | 23. μὴ — Ps. 145 (146), 3. | 27. ἀποστρέψει a c e f h E, ἐπι-
 στρέψει g i k L X X. | 32. ῥοσημένως h i k.

ΕΤΣΕΒΙΟΤ

ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

Ἑκκλησιαστικῆς ἱστορίας

Λόγος ι.

CAP. 1.

5

Περὶ τῆς ἐκ Θεοῦ προτατευθείσης ἡμῖν εἰρήνης.

(Nic. H. E. VII, 40.)

- 1 Θεῷ δὲ χάρις ἐπὶ πᾶσι τῷ πατοκράτορι καὶ βασιλεῖ τῶν ὅλων,
πλείστη δὲ καὶ τῷ σωτῆρι καὶ λυτρωτῇ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ,
δι' οὗ τὰ τῆς εἰρήνης ἐκ τε τῶν ἔξωθεν ὀχληρῶν καὶ τῶν κατὰ διά- 10
2 νοιαν βέβαια καὶ ἀσάλευτα φυλάττεσθαι ἡμῖν διαπαντὸς εὐχόμεθα. ἅμα
δὲ σαῖς εὐχαῖς καὶ τὸν δέκατον ἐν τέτῳ τοῖς προδιεξοδευθείσι τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς ἱστορίας ἐπιθίτες τόμον, σοὶ τῶτον ἐπιγράψωμεν, ἱερώτατέ
μοι Παυλίνε, ὥσπερ ἐπισφράγισμά σε τῆς ὅλης ὑποθέσεως ἀναβώμενοι.
3 εἰκότως δ' ἐν ἀριθμῷ τελείῳ τὸν τέλειον ἐνταῦθα καὶ πανηγυρικὸν τῆς 15
τῶν ἐκκλησιῶν ἀναγεώσεως λόγον κατατάξομεν, θεῖον πνεύματι πειθαρχή-
ντες, ὧδέ πως ἐγκλεινομένην· „ᾤσατε τῷ κυρίῳ ᾄσμα καιρὸν, ὅτι θαν-
μαστὰ ἐποίησεν. ἔσωσεν αὐτὸν ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ βραχίον ὁ ἅγιος
αὐτοῦ· ἐγνώρισε κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ, ἐναντίον τῶν ἔθνων ἀπεκάλυψε
4 τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.“ καὶ δὴ τῷ λογίῳ προστάττοντι τὸ καιρὸν ᾄσμα 20
διὰ τοῦδε νῦν ἀκολέθως ἐπιφωνῶμεν, ὅτι δὴ μετὰ τὰς δεινὰς καὶ σκοτει-
νὰς ἐκείνας ὄψεις τε καὶ διηγῆσεις τοιαῦτα νῦν ὀρᾶν καὶ τοιαῦτα πανη-
γυρίζειν ἡξιώθημεν, οἷα τῶν πρὸ ἡμῶν πολλοὶ τῷ ὅτι δίκαιοι καὶ θεοὶ
μάρτυρες ἐπεθύμησαν ἐπὶ γῆς ἰδεῖν, καὶ ἐκ εἶδον, καὶ ἀκῆσαι, καὶ ἐκ
5 ἤκουσαν. ἀλλ' οἱ μὲν ἢ τάχος σπεύσαντες τῶν πολὺν κριτηρίων ἔτυχον, 25
ἐν τ' αὐτοῖς ἐρανοῖς καὶ παραδείσῳ τῆς ἐνθέου τρυφῆς ἀναρπασθέντες,
ἡμεῖς δὲ καὶ τάδε μείζονα ἢ καθ' ἡμᾶς ὑπάρχειν ὁμολογῶντες, ὑπερεκ-

11. εὐχόμεθα c. | 12. οἷς] ταῖς οἷς c h V H. | 13. ἐπιγράψωμεν c f x, ἐπι-
γράφωμεν volgo. | 15. δ'] om. h. | 17. ᾤσατε — Ps. 97 (98), 4. | 18. αἰετὸν
c f h i V H, αἰετῷ a e y k L X X S B. | 23. πολλοὶ — Matth. 13, 7.

πεπλήγμεθα μὲν τῆς τῷ αἰτίᾳ μεγαλοδωρεῆς τὴν χάριν, θαυμάζομεν δὲ
 εἰκότως ὅλης ψυχῆς δυνάμει σέβοντες, καὶ ταῖς ἀναγράψαις προῤῥήσειςιν
 ἀλήθειαν ἐπιμαρτυροῦντες, δι' ὧν εἶρηται· „δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τῷ 6
 Κυρίου, ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν
 5 περάτων τῆς οἰκουμένης· τόξον συνερέψαι καὶ συνθλάσει ὄπλον, καὶ θινεὺς
 κατακαύσει ἐν πυρὶ·“ ἐφ' οἷς εἰς ἡμᾶς ἐναργῶς πεπληρωμένοι· χαίροντες
 τὸν ἐφεξῆς συνεύρωμεν λόγον. Ἰηφάνιστο μὲν δὴ καθ' ὃν διεῖλωται τρό- 7⁵⁴ 7⁵⁵ 7⁵⁶
 πον πᾶν τὸ τῶν θειομισῶν γένος, καὶ τῆς ἀνθρωπῶν ἀθρόως ὁψευς ἔως
 ἐξηλέλειπτο, ὡς πάλιν ῥῆμα θεῖον τέλος ἔχειν τὸ λέγον· „εἰδὼν ἀσεβῆ
 10 ὑπερυψώμενον καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρας τῷ Λιβάνῳ· καὶ παρῆλθον,
 καὶ ἰδὼ ἐκ ἧν, καὶ ἐξέτησα τὸν τόπον αὐτῷ, καὶ ἐχ' εὐρέθη·“ ἡμέρα δὲ 8
 λοιπὸν ἥδη φαιδρὰ καὶ διανυγῆς, μηδενὸς φόβου αὐτὴν ἐπισκιάζοντος,
 φωτὸς οὐρανοῦ βολαῖς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ
 Χριστοῦ κατηύγαζεν, ἐδὲ τις ἦν καὶ τοῖς ἔξωθεν τῷ καθ' ἡμᾶς θαύσει
 15 φθόνος, συναπολαύειν εἰ μὴ τῶν ἴσων, ἀπορόχοις δ' ἔν ὅμως καὶ μετα-
 σίας τῶν θεόθεν ἡμῖν πρυτανευθέντων.

C A P. 2.

Περὶ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἀναντιστάσεως.

(Nic. H. E. VII, 40.)

20 Πᾶσι μὲν ἐν ἀνθρώποις τὰ ἐκ τῆς τῶν τυράννων καταδυναστείας 1
 ἐλευθέρᾳ ἦν, καὶ τῶν προτέρων ἀπηλλαγμένοι κακῶν ἄλλος ἄλλως μόνον
 ἀληθῇ θεῶν τὸν τῶν εὐσεβῶν ὑπέρμαχον ὁμολόγει, μάλιστα δ' ἡμῖν τοῖς
 ἐπὶ τὸν Χριστὸν τῷ θεῷ τὰς ἐλπίδας ἀνηρτημένοις ἀλεκτος παρῆν εὐφρο-
 σύνη, καὶ τις ἐνθεος ἅπασιν ἐπήνθει χαρὰ, πάντα τόπον τὸν πρὸ μικρῷ
 25 ταῖς τῶν τυράννων δυσσεβείαις ἡρειπωμένον ὥσπερ ἐκ μακρᾶς καὶ θανα-
 τηφόρας λύμης ἀναβιώσκοντα θεωμένοις, νεῶς τε αὐθις ἐκ βάθρων εἰς
 ὕψος ἀπειρον ἐγειρομέναις, καὶ πολὺ κρείττονα τὴν ἀγλαίαν τῶν πάλαι
 πεπολιορκημένων ἀπολαμβάνοντα. ἀλλὰ καὶ βασιλεῖς οἱ ἀνωτάτω συνε- 2
 χέσι ταῖς ὑπὲρ Χριστιανῶν νομοθεσίαις τὰ τῆς ἐκ θεοῦ μεγαλοδωρεῆς
 30 ἡμῖν εἰς μακρὸν ἔτι καὶ μείζον ἐκράτουν, ἑφοῖτα δὲ καὶ εἰς πρόσωπον
 ἐπισκόπους βασιλεῖς γράμματα, καὶ τιμαὶ καὶ χρημάτων δόσεις· ὧν ἐκ

3. εἶρηται — Ps. 45 (46), 9. | 4. Χρὶς csi x, τῷ θεῷ afghkE: in LXX
 codd. alii exhibent τῷ θεῷ, alii τῷ κυρίῳ. | 5. οἰκουμένης dcdffg, γῆς ae h i k
 LXX. | 9. λέγον — Ps. 36 (37), 35. | 15. εἰ μὴ g i k E V. B H b K (p. 314), ἡμῖν
 a b c d e f h S V H. | 26. θεωμένοις] θεώμενοι cf x haud improbante H b. | 31. βασι-
 λέως om. A.

ἀπὸ τρόπου γένοιτ' ἂν κατὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἐν
 57 ἱερᾷ στήλῃ, τῇδε τῇ βίβλῳ τὰς φωνὰς [ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἐπὶ τὴν ἐλλάδα
 γλωσσῶσαν μεταληφθείσας] ἔγχαράξαι, ὡς ἂν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς ἅπασι
 φέροιτο διὰ μνήμης.

CAP. 3.

Περὶ τῶν κατὰ πάντα τόπον ἑγκαινίων.

(Nic. H. E. VII, 40.)

- 1 Ἐπὶ δὲ ταῖς τοῖς πᾶσιν ἐνταῖον ἡμῖν καὶ ποθέμενον συνεκροτεῖτο
 θῆμα, ἑγκαινίων ἰορταὶ κατὰ πόλεις, καὶ τῶν ἄρτι νεοπαγῶν προσευ-
 κτηρίων ἀφιερώσεις, ἐπισκόπων τε ἐπὶ ταῦτ' συνεκλύσεις, τῶν πόρρωθεν 10
 2 ἐξ ἀλλοδαπῆς συνδρομαὶ, λαὸν εἰς λαοὺς φιλοφρονήσεις, τῶν Χριστοῦ
 σώματος μελῶν εἰς μίαν συνιόντων ἁρμονίαν ἔνωσις. συνήγето δ' οὖν
 ἀκολέθως προῤῥήσει προφητικῇ μυστικῶς τὸ μέλλον προσημαίνεσθαι „ὁστίον
 πρὸς ὁστίον, καὶ ἁρμονία πρὸς ἁρμονίαν,” καὶ ὅσα θεσπίζων ὁ λόγος
 3 δι' αἰνιγμάτων ἀψευδῶς προαντετείνετο. μία τε ἦν θεῖς πνεύματος διὰ 15
 πάντων τῶν μελῶν χωρῆσα δύναμις, καὶ ψυχὴ τῶν πάντων μία, καὶ προ-
 θυμία πίστεως ἡ αὐτὴ, καὶ εἰς ἐξ ἀπάντων θεολογίας ὕμνος· καὶ μὴν
 καὶ τῶν προηγουμένων ἐντελεῖς θρησκείαι, ἱερουργαὶ τε τῶν ἱερωμένων,
 καὶ θεοπρεπεῖς ἐκκλησίας θεσμοί, ὧδε μὲν ψαλμοῦδαις καὶ ταῖς λοιπαῖς
 τῶν θεόθεν ἡμῖν παραδοθεισῶν φωνῶν ἀκροάσειν, ὧδε δὲ θείαις καὶ 20
 μυστικαῖς ἐπιτελεμέναις διακονίαις· σωτηρίῃ τε ἦν πάθος ἀπόρρητα σύμ-
 4 βολα. ὁμοῦ δὲ πᾶν γένος ἡλικίας ἀρξένός τε καὶ θῆλεος φύσεως ὄλη
 διανοίας ἰσχυρὴ δι' εὐχῶν καὶ εὐχαριστίας γιγνηθῶτι πᾶν καὶ ψυχῇ τὸν τῶν
 ἀγαθῶν παραίτιον θεὸν ἐγείραιον. ἐκίνει δὲ καὶ λόγος ἅπας τῶν παρόν-
 των ἀρχόντων πατηγυρικὸς, ὡς ἐκάστῳ παρῇν δυνάμειος, θειάζων τὴν 25
 πατηγυρίαν.

CAP. 4.

Πατηγυρικὸς ἐπὶ τῇ τῶν πραγμάτων φειδωρότητι.

(Nic. H. E. VII, 40.)

- 1 Καὶ τις ἐν μέσῳ παρελθὼν τῶν μετρίως ἐπεικῶν, λόγῳ σύνταξιν 30
 πεποιημένος, ὡς ἐν ἐκκλησίας ἀθροίσματι πλείστον ἐπιπαρόντων ποιμή-

2. ἐκ τῆς — μεταληφθείσας om. h. | 10. συνεκλύσεις ikB, συνεκλύσεις h, συνε-
 κλύσεις c, συνεκλύσεις cf, συνεκλύσεις agxSVH. | 12. ἁρμονίαν bcdffgikV²H,
 ἁρμονίας aehSVZ. | ἔνωσις defikV²HZ, ἔνωσιν adehS. | 13. ὁστίον —
 Ezech. 37, 7. | 18. ἐντελεῖς aeghE, ἐν τίλει cfik. | 21. ἐπιτελεμένους acefgE,
 ἐπιτελέμενοι hik, ἐπιτελέμενοι i (a sec. man.): fort. recto. | διακονίας h. | τε
 aehikE, δι' cffg.

των, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ κόσμῳ τὴν ἀκρόασιν παρεχομένων, ἐνὸς εἰς πρόσωπον
τὰ πάντα ἀρίστε καὶ θεοφιλῶς ἐπισκόπου, οὐ διὰ σπουδῆς ὁ μάλιστα τῶν
ἀμφὶ τὸ Φοινίκων ἔθνος διαπρέπων ἐν Τύρῳ νεὸς φιλοτίμως ἐπισκευάζο,
τοιόνδε παρέσχε λόγον.

5 Πατηγυφικὸς ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομῇ. Παύλῳ Τυρίῳ ἐπισκόπῳ προσπι-
πτωτῆμος.

Ὡ φίλοι θεῷ καὶ ἱερεῖς, οἱ τὸν ἅγιον ποθήρη καὶ τὸν ἑράτιον τῆς 2
δόξης στέφανον τό τε χρίσμα τὸ ἐνθεον καὶ τὴν ἱερατικὴν τοῦ ἁγίου
πνεύματος στολὴν περιβεβλημένοι, σὺ τε, ὦ νῦν ἅγιε νεὸς θεῷ σεμνολό-
10 γημα, γεραρχᾷ μὲν φρονήσει παρὰ θεῷ τιμημένε, νείας δὲ καὶ ἀκμαζέσης
ἀρετῆς ἔργα πολυτελῇ καὶ πράξεις ἐπιδεδειγμένε, ὅ τὸν ἐπὶ γῆς οἶκον
αὐτὸς ὁ τὸν σύμπαντα κόσμον περιέχων θεὸς δειμασθαι καὶ ἀναγεῶν
Χριστῷ τῷ μονογενεῖ καὶ πρωτογενεῖ αὐτῷ λόγῳ, τῇ τε ἀγίᾳ καὶ θεο-
πρεπεῖ τάτῃ νύμφῃ, γέρας ἐξαίρετον διδώρηται· εἴτε τις νίον σε Βεσλειήλ, 3
15 θείας ἀρχιτέκτονα σκηπῆς ἐθιλοὶ καλεῖν, εἴτε Σολόμωννα, κρινῆς καὶ πολὺ
κρείττονος Ἱερουσαλὴμ βασιλεία, εἴτε καὶ νίον Ζοροβάβελ, τὴν πολὺν κρείτ-
τονα δόξαν τῆς προτέρας τῷ νεῷ τῷ θεῷ περιτιθέντα· ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς, 4
ὦ τῆς ἱερᾶς ἀγέλης Χριστῷ θρέμματα, λόγων ἀγαθῶν ἐστία, σωφροσύνης
παιδευτήριον, καὶ θεοσεβείας σεμνὸν καὶ θεοσεβῆς ἀκροατήριον· πάλαι 5
20 μὲν ἡμῖν, τὰς παραδόξας θεοσημείας καὶ τῶν τῷ Κυρίῳ θαυμάτων τὰς
εἰς ἀνθρώπους εὐεργεσίας διὰ θείων ἀναγνοσμάτων ἀκοῇ παραδεχομένοις
ὑμῖν εἰς θὸν καὶ ὀδὸν ἀναπέμπειν ἐξῆν, λέγειν παιδευομένοις· „ὁ θεὸς,
ἐν τοῖς ὡαῖς ἡμῶν ἠκόσαμεν, οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν ἔργον ὃ
εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις.“ ἀλλὰ νῦν γε 6
25 ἐκτε' ἀκοαῖς ἐδὲ λόγων φήμαις τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν, τὴν τε ἑράτιον
δεξιὰν τῷ παναγίῳ καὶ παμβασιλέως ἡμῶν θεῷ παραλαμβάνουσιν, ἔργοις
δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ πάλαι μνήμη παραδεδομένα
πιστὰ καὶ ἀληθῇ καθορωμένοις, δεύτερον ὕμνον ἐπινίκιον πάρεστιν ἀνα-
μέλπειν, ἐναργῶς τε ἀναφωνεῖν καὶ λέγειν· „καθάπερ ἠκόσαμεν, ἔως καὶ
30 εἶδομεν, ἐν πόλει κυρίῳ τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τῷ θεῷ ἡμῶν.“ ποία δὲ 7
πόλει; ἢ τῇδε τῇ νεοπαγεῖ καὶ θεοτευκτῷ; ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία θεῷ ζῶντος,
στυλὸς καὶ ἰδραῖωμα τῆς ἀληθείας, περὶ ἧς καὶ ἄλλο τι θεῖον λόγιον

9. νῦν acfhsSVH, νίον egikB. | 19. θεοσεβῆς abedcfhSVH, θεοφιλεῖς
egkB, θεοπροπίς conj. V². | πάλαι μὲν] πάλαι ἐν A. | 22. ἀναπέμπειν efhik
VHB, ἀναμέλπειν aerSZ. | ὁ θεός — Ps. 45 (44), 2. | 29. καθάπερ — Ps.
47 (46), 9.

ὡδὲ πως εὐαγγελίζεται· „δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τῆ θεῶ,“
 ἐφ’ ἣν τῆ παναγάθου συγκροτήσαντος ἡμᾶς θεῶ διὰ τῆς τῆ μονογενεῦς
 αὐτῆς χάριτος, τῶν ἀνακεκλημένων ἕκαστος ὑμνεῖται μονογενὴ βοῶν καὶ
 λέγων· „εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι· εἰς οἶκον Κυρίῃ πορευσόμεθα,“
 καὶ· „Κύριε, ἡγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου, καὶ τόπον σκηνώματος δόξης 5
 8 σου.“ καὶ μὴ μόνον γε ὁ καθεὶς, ἀλλὰ καὶ οἱ πάντες ἀθρώως ἐν πνεύ-
 ματι καὶ μιᾷ ψυχῇ γεραίροντες ἀνευφημῶμεν, „μέγας Κύριος,“ ἐπιλέ-
 γοντες, „καὶ αἰνετὸς σφόδρα, ἐν πόλει τῆ θεῶ ἡμῶν, ἐν ὧρει ἀγίῳ αὐτῆ.
 καὶ γὰρ ἐν μέγας ὡς ἀληθῶς, καὶ μέγας ὁ οἶκος αὐτῆ, ὑψηλὸς καὶ ἐπι-
 μήκης, καὶ ὥραιος κάλλει παρὰ τὴν νύξ των ἀνθρώπων· μέγας ὁ Κύριος 10
 ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος· μέγας ὁ ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξίχνιαστα, ἔν-
 δοξά τε καὶ ἐξαΐσια, ὧν ἕκ ἕστιν ἀριθμὸς· μέγας ὁ ἁλλοῶν καιρὸς καὶ
 χρόνος, μεθιστῶν βασιλεῖς καὶ καθιστῶν, ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν, καὶ
 ἀπὸ κοπρίας ἀνιστῶν πένητα. καθεῖλε δουτίστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὑψωσθε
 ταπεινὸς ἀπὸ γῆς, πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ βραχίονας ὑπερη- 15
 9 γάνων συνέτριψεν,“ οὐ πιστοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπίστοις των παλαιῶν
 διηγημάτων τὴν μνήμην πιστωσάμενος, ὁ θαυματουργὸς, ὁ μεγαλουργὸς, ὁ
 των ὅλων δεσπότης, ὁ τῆ σύμπαντος κόσμου δημιουργὸς, ὁ παντοκράτωρ,
 ὁ πανάγαθος, ὁ εἰς καὶ μόνος θεὸς, ᾧ τὸ καινὸν ἔσμα μέλπωμεν, προσυπα-
 κέοντες τῷ ποιῶντι θαυμάσια μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτῆ, 20
 τῷ πατάξαντι βασιλεῖς μεγάλους καὶ ἀποκτείναντι βασιλεῖς κραταιούς, ὅτι
 εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτῆ, ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν
 10 ὁ Κύριος, καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ των ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ τὸν μὲν των
 ὅλων πατέρα τέτοις ἀνευφημῶντες μὴ ποτε διαλίπομεν· τὸν δὲ των ἀγα-
 θῶν ἡμῖν δευτέρον αἷτιον, τὸν τῆς θεογνωσίας εἰσηγητὴν, τὸν τῆς ἀληθείας 25
 θεοσεβείας διδάσκαλον, τὸν των ἁσεβῶν ὀλετήρα, τὸν τυραννοκτόνον, τὸν
 τῆ βίης διορθωτὴν, τὸν ἡμῶν των ἀπεγνωσμένων σωτήρα Ἰησοῦν ἀνὰ στόμα
 11 φέροντες γεραίρωμεν, ὅτι δὴ μόνος οἶα παναγάθου πατρὸς μονώτατος
 ὑπάρχων πανάγαθος παῖς, γνάμῃ τῆς πατρικῆς φιλανθρωπίας των ἐν
 φθορᾷ κάτω πε κειμένων ἡμῶν εὐ μάλα προθύμως ὑποδὺς τὴν φύσιν, 30
 οἶα τις ἱατρῶν ἄριστος τῆς των καμνόντων ἔνεκεν σωτηρίας ὀρεῖ μὲν

1. δεδοξ. — Ps. 86 (87), 3. | 4. εὐφράνθην — Ps. 121 (122), 1. | 5. κύριος — Ps. 25 (26), 8. | 7. μέγας — Ps. 47 (48), 2. | 11. ὁ post μέγας om. *efg B*. | ὁ ποιῶν — Job. 9, 10. | 13. ἐγείρων — Ps. 112 (113), 7. | 14. ἀνιστῶν *hodi k*, ἀνιψῶν *aefgh LXX E*. | καθεῖλε — Luc. 1, 52. | 19. μέλπωμεν *chi V H*, μέλπομεν *aeg k SB*. | 20. τῷ ποιῶντι *κτλ.* — Ps. 135 (136), 4. 17. 23. | 31. ὀρεῖ *CS V H*, ὀρεῖ *HB*, qui formam jonicam inconsulto extruserunt. Sunt ea verba Hippocratis medici (cf. Hip-

δεινὰ, θιγγάνει δ' ἀηδέων, ἐπ' ἄλλοτρίῃσί τε ξυμφορῇσιν ἰδίας καρπῆται
 λύπας, οὐ νοσοῦντας αὐτὸ μόνον, οὐδ' ἔλκεσι δεινοῖς καὶ σεσηπόσιν ἥδη
 τραύμασι πιεζομένους, ἀλλὰ καὶ ἐν νεκροῖς κειμένους ἡμᾶς ἐξ αὐτῶν μυχῶν
 τῇ θανάτῳ αὐτὸς ἑαυτῷ διεσώσατο, ὅτι μηδὲ ἄλλῃ τῇ τῶν κατ' ἑρατὸν
 5 τοσούτων παρῇ ἰσχύος, ὡς τῇ τῶν τοσούτων ἀβλαβῶς διακονήσασθαι σω-
 τηρίᾳ. μόνος δ' οὐκ καὶ τῆς ἡμῶν αὐτῶν βαρυνπαθοῦς φθορᾶς ἐφαψά- 12
 μενος, μόνος τὲς ἡμετέρους ἀνατλάς πότους, μόνος τὰ πρόστιμα τῶν ἡμε-
 τέρων ἀσεβημάτων περιθίμενος, οὐκ ἡμιθνήτας, ἀλλὰ καὶ πάμπαν ἐν
 μνήμασι καὶ τάφοις μυσαρῆς ἥδη καὶ ὁδωδότας ἀναλαβὼν, πάλαι τε καὶ
 10 νῦν σπεδῇ τῇ φιλανθρώπῳ, παρὰ πᾶσαν τὴν ἔτινος ἡμῶν τε αὐτῶν
 ἱλπίδα, σώζει τε καὶ τῶν τῷ πατρὸς ἀγαθῶν ἀφ' ὧν ἀποδοῦναι μεταδίδωσιν, ὁ
 ζωοποιὸς, ὁ φωταγωγός, ὁ μέγας ἡμῶν ἱατρός καὶ βασιλεύς καὶ κύριον,
 ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ τότε μὲν ἄπαξ ἐν τυκτὶ ζοφερᾷ καὶ σκότῳ 13
 βαθεῖ, δαιμόνων ἀλιτηρίων πλάναις καὶ θεομισῶν πνευμάτων ἐνεργείαις
 15 πᾶν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος κατορωρυγμένον, αὐτὸ μόνον ἐπιφανείς,
 ὡς ἂν κηρὲ διατακέντος ταῖς αὐτῇ βολαῖς τῷ φωτὸς τὰς πολυθέτας τῶν
 ἀσεβημάτων ἡμῶν σειρὰς διελύσατο. νῦν δ' ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ χάριτι καὶ 14
 ἐνεργείᾳ τῷ μισοκάλῳ φθόνῳ καὶ φιλοπονήρῳ δαίμονος μοροτυχί διαρρόγην-
 μένῳ, καὶ πάσας αὐτῇ τὰς θανατοποιεὺς καθ' ἡμῶν ἐπιστρατεύοντος δυνά-
 20 μεις, καὶ τὰ μὲν πρῶτα κυνὸς δίκην λυτῶντος, τοὺς ὁδόντας ἐπὶ τοῖς
 ἀφιμένους κατ' αὐτῇ λίθους προσαράττοντος, καὶ τὸν κατὰ τῶν ἀμνο-
 μένων θυμὸν ἐπὶ τὰ ἄψυχα βλήματα καθιέντος, τοῖς τῶν προσευκτηρίων *Amo-*
 λίθοις καὶ ταῖς τῶν οἴκων ἀψύχοις ὕλαις τὴν θηριώδη μαρίαν ἐπερεί- *Just*
 σαντος, ἐρημίαν τε, ὥς γε δὴ αὐτὸς ἑαυτῷ ᾔετο, τῶν ἐκκλησιῶν ἀπερ-
 25 γασσάμεν, εἰτα δὲ δεινὰ συνήγματα καὶ τὰς ὀφιώδεις αὐτῇ φωνάς, τοτὲ
 μὲν ἀσεβῶν τυράννων ἀπειλαῖς, τοτὲ δὲ βλασφημίαις δυσσεβῶν ἀρχόντων
 διατάξουσιν ἀφιέντος, καὶ προσέτι τὸν αὐτῇ θάνατον ἐξεργενομένῳ, καὶ
 τοῖς ἰώδεσι καὶ ψυχοφθόροις δηλητηρίοις τὰς ἀλίσκομενας πρὸς αὐτοῦ
 ψυχὰς φαρμάττοντος, καὶ μοροτυχί νεκρῶν ταῖς τῶν νεκρῶν εἰδώλων
 30 νεκροποιοῖς θυσίαις, πάντα τε ἀνθρωπόμορφον θῆρα καὶ πάντα τρόπον
 ἄγριον καθ' ἡμῶν ὑποσαλεύοντος, αὐθις ἐξ ὑπαρχῆς ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς 15
 ἄγγελος, ὁ μέγας ἀρχιστεράτηγος τῷ Θεῷ, μετὰ τὴν αὐτάρκη διαγυμνα-
 σίαν, ἣν οἱ μέγιστοι τῆς αὐτῇ βασιλείας στρατιῶται διὰ τῆς πρὸς ἅπαντα

pocr. de Flat. init., p. 78 ed. Foes.), quae eadem laudantur et ab aliis scriptoribus,
 veluti a Luciano in Bis Aconis. c. 1. p. 49 ed. Bip. Cf. quae interpretes annota-
 verunt ad Luciani l. c. Tom. VII. p. 400 ed. Bip. | 15. αὐτὸ μόνον] αὐτὸς μόν-
 ος a. z. S.

ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ἐνεδειξάντο, ἀθρόως ἕτως φανείς τὰ μὲν ἐχθρὰ
 καὶ πολέμια εἰς ἀφανὲς καὶ τὸ μηδὲν κατεστήσαντο, ὡς μηδὲ πώποτε ὀνο-
 μάσθαι δοκεῖν, τὰ δ' αὐτῶ φίλα καὶ οἰκτεῖα δόξης ἐπέκεινα παρὰ πᾶσιν
 ἐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ δυνάμεσιν ὑρανίοις, ἡλίφ τε καὶ σελήνῃ
 16 καὶ ἄστροις καὶ τῷ σύμπαντι ὑρανῶ τε καὶ κόσμῳ προήγαγεν, ὥστε ἦδη, 5
 ὁ μηδὲ ἄλλοτέ πω, τὺς πάντων ἀνωτάτω βασιλείας, ἧς λελόγχασι παρ'
 αὐτοῦ τιμῆς συνησθημένους, νεκρῶν μὲν εἰδῶλων καταπτύειν προσώποις,
 πατεῖν δ' ἄθεσμα δαιμόνων θέσμια, καὶ παλαιᾶς ἀπάτης πατροπαραδότῃ
 κατεγγελαῖν, ἔνα δὲ αὐτὸν μόνον θεὸν τὸν κοινὸν ἀπάντων καὶ ἐαυτῶν
 εὐεργέτην γνωρίζειν, Χριστὸν τε τοῦ θεοῦ παιῖδα παμβασιλεία τῶν ὅλων 10
 ὁμολογεῖν, σωτήρᾳ τε αὐτὸν ἐν στήλαις ἀναγορεύειν, ἀτεξαλείπτῳ μνήμῃ
 τὰ κατορθώματα καὶ τὰς κατὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῷ νίκας μέσῃ τῇ βασι-
 λεύσῃ τῶν ἐπὶ γῆς πόλει βασιλικῶς χαρακτηῖσαι προσεγγράφοντας, ὥστε
 μόνον τῶν ἐξ αἰῶνος Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἡμῶν σωτήρα καὶ πρὸς αὐτῶν
 τῶν ἐπὶ γῆς ἀνωτάτω οὐχ οἷα κοινὸν ἐξ ἀνθρώπων βασιλεία γερόμενον 15
 ὁμολογεῖσθαι, ἀλλ' οἷα τοῦ καθόλου θεοῦ παιῖδα γνήσιον καὶ αὐτοθεὸν
 17 προσκυνεῖσθαι, καὶ εἰκότως. τίς γὰρ τῶν πώποτε βασιλέων τοσούτον ἀρετῆς
 ἠνέγκατο, ὡς πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων ἀκοὴν καὶ γλῶτταν ἐμ-
 πληῖσαι τῆς αὐτοῦ προσηγορίας; τίς βασιλεὺς νόμους εὐσεβεῖς οὕτω καὶ
 σώφρονας διαταξάμενος, ἀπὸ περᾶτων γῆς καὶ εἰς ἄκρα τῆς ὅλης οἰκ- 20
 μένης εἰς ἐπήκοον ἅπασιν ἀνθρώποις ἀναγινώσκεσθαι διαρκῶς ἐκράτυνεν;
 18 τίς ἀνημέρων ἐθνῶν ἔθῃ βάρβαρα καὶ ἀνήμερα τοῖς ἡμέροις αὐτῷ καὶ
 φιλανθρωποτάτοις περῆλυσεν νόμοις; τίς αἰῶσιν ὅλοις ὑπὸ πάντων πολε-
 μύμενος τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀρετὴν ἐπεδείξατο, ὡς ἀνθεῖν ὀσημέραι καὶ
 19 νεάζειν διὰ παντός τῷ βίῃ; τίς ἔθνος τὸ μηδ' ἄκασθὲν ἐξ αἰῶνος, ἐκ ἐν 25
 γωνίᾳ ποι γῆς λεληθὸς, ἀλλὰ καθ' ὅλης τῆς ὑφ' ἡλίφ ἰδρύσατο; τίς
 εὐσεβείας ὅπλοις οὕτως ἐφράξατο τοὺς στρατιώτας, ὡς ἀδάμαντος τὰς
 ψυχὰς κραταιοτέρους ἐν τοῖς πρὸς τὺς ἀντιπάλους ἀγῶσι διαφαίνεσθαι;
 20 τίς βασιλέων εἰς τοσούτον κρατεῖ καὶ στρατηγῇ γε μετὰ θάνατον, καὶ
 τρόπαια κατ' ἐχθρῶν ἴστησι, καὶ πάντα τόπον καὶ χώραν καὶ πόλιν, 30
 ἑλλάδα τε καὶ βάρβαρον, βασιλικῶν οἰκῶν αὐτῷ πληροῖ, καὶ θεῶν ναῶν
 ἀφιερῶμασιν, οἷα τούδε τὰ τοῦδε τοῦ νεῶ περικαλλῇ κοσμήματά τε καὶ
 ἀναθήματα, ἃ καὶ αὐτὰ σεμνὰ μὲν ὡς ἀληθῶς καὶ μεγάλα, ἐκπλήξεώς
 τε καὶ θαύματος ἄξια, καὶ οἷα τῆς τῷ σωτήρος ἡμῶν βασιλείας ἐναργῇ

1. ἕτως *ae hSVH*, ἔτος *cf ikx B*. | 9. αὐτὸν *cf ik*, αὐτὸ *g B*, αὐτῶν *post*
 μόνον *x*, *om. ae hSVH*. | 26. γῆς] τῆς γῆς *ae hSVZ*, τῆς *om. b c d f g i k V^a H B*.
cf. p. 16, 1. 330, 16. | λεληθός *b c d f g h i k V H B*, λεληθότως *ae S*.

δείγματα, ὅτι καὶ νῦν αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν, — τί γὰρ καὶ ἐμείλλε τῷ παμβασιλείως καὶ πασηγεμόνος καὶ αὐτοῦ Θεοῦ λόγον ἐνστήσεσθαι τῷ νεύματι; — σχολῆς τε λόγων οἰκείας εἰς ἀκριβῆ θεωρίαν τε καὶ ἐρμηνείαν τυγχάνει δεόμενα· οὐ μὴν ὅσα καὶ 21
 5 οἶα τὰ τῆς τῶν πεπονηκότων προθυμίας κίεῖται παρ' αὐτῷ τῷ Θεολογμένῳ, τὸν ἐμψυχον πάντων ἡμῶν καθορῶντι ραδόν, καὶ τὸν ἐκ ζώοντων λίθων καὶ βεβηκότων οἶκον ἐποπτεύοντι, εὖ καὶ ἀσφαλῶς ἰδρυνμένων ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὅπως ἀκρογωνιαίον λίθου αὐτῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὃν ἀπεδοκίμασαν μὲν ἐχ' οἱ τῆς παλαιᾶς καὶ μηκέτ'
 10 οὔσης ἐκείνης μόρον, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰσέτι νῦν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων οἰκοδομῆς κακοὶ κακῶν ὄντες ἀρχιτέκτονες, δοκιμάσας δὲ ὁ πατὴρ καὶ τότε καὶ νῦν εἰς κεφαλὴν γωνίας τῆσδε τῆς κοινῆς ἡμῶν ἐκκλησίας ἰδρύσαςτο. τοῦτον δὴ οὖν τὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ὑπεσκευασμένον ζῶντος Θεοῦ 22
 ζῶντα ραδόν — τὸ μέγιστον καὶ ἀληθεῖ λόγῳ θεοπρεπὲς ἱερεῖόν φημι,
 15 οὐ τὰ ἐνδοτάτω ἄδυντα τοῖς πολλοῖς ἀθεώρητα καὶ ὁσπας ἅγια καὶ τῶν ἁγίων ἅγια — τίς ἂν ἐποπτεύσας ἐξαιρεῖν τολμήσειε; τίς δὲ κἂν εἰσκήψαι περιβόλων ἱερῶν εἰςαυτὸς, ὅτι μὴ μόνος ὁ μέγας τῶν ὅλων ἀρχιερεὺς, ὃ μόνῳ θέμις πάσης λογικῆς ψυχῆς τὰ ἀπόρρητα διερευνᾶσθαι; τάχα δὲ καὶ ἄλλῳ δευτερεύειν μετὰ τούτου ἐνὶ μόνῳ τῶν ἴσων ἐφικτόν, 23
 20 τῷδε τῷ προκαθημένῳ τῆσδε τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνι, ὃν αὐτὸς ὁ πρῶτος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς δευτερείοις τῶν τῷδε ἱερέων τιμήσας, ποιμένα τῆς ὑμετέρας ἐκείνης ποιμένης, κλήρη καὶ κρίσει τῷ πατρὸς τὸν ὑμέτερον λαχόντα λαόν, ὡρᾶν θεραπευτὴν καὶ ὑποφύτην αὐτὸς ἑαυτοῦ κατεστήσαςτο, τὸν νέον Ἀαρὼν ἢ Μελχισεδέκ, ἀφωμοιωμένον τῷ νύφ τῷ Θεῷ, μένοντά
 25 τε καὶ πρὸς αὐτῷ τηρούμενον εἰς τὸ διηνεκὲς ταῖς κοιναῖς ἀπάντων ὑμῶν εὐχαῖς. τέτῳ δὴ ἔν ἐξέστω μόνῳ μετὰ τὸν πρῶτον καὶ μέγιστον ἀρχιερέα, 24
 εἰ μὴ τὰ πρῶτα, τὰ δευτέρω γὰρ ὁμοῦς ὁρᾶν τε καὶ ἐπισκοπεῖν τῆς ἐνδοτάτω τῶν ὑμετέρων ψυχῶν θεωρίας, πείρα μὲν καὶ χρόνον μήκει ἑκαστον ἀκριβῶς ἐξητακότε, σπουδῇ τε τῇ αὐτοῦ καὶ ἐπιμελείᾳ τοὺς πάντας
 30 ὑμᾶς ἐν κόσμῳ καὶ λόγῳ τῷ κατ' εὐσέβειαν διατεθειμένῳ, δυνατῷ τε ὅτι μᾶλλον ἀπάντων, ὃν αὐτὸς σὺν θείᾳ δυνάμει κατηρτίσαςτο, τέτων τοῖς ἔργοις ἐφαμιλλῶς ἀποδύναται τὰς λόγους. ὁ μὲν ἔν πρῶτος καὶ μέγας ἡμῶν 25
 ἀρχιερεὺς, ὅσα βλέπει τὸν πατέρα ποιῶντα, ταῦτα, φησί, ὁμοίως καὶ ὁ

3. τε] „scribendum puto δι. nam cum antea praecesserit particula μὲν, ubi dicitur α καὶ αὐτὰ σεμνά μὲν κτλ., sequitur nunc aemula illius particula δι.“ Valens. Haud assentior. Protasi α καὶ αὐτὰ σεμνά μὲν respondet apodosis οὐ μὴν ὅσα καὶ οἶα κτλ. | 3. τὰ om. g i k. | 13. ὑμῶν] ἡμῶν g H Z. | 33. φησί — Joh. 5, 19.

νῖδος ποιεῖ· ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ὡς ἂν ἐπὶ διδασκαλὸν τὸν πρῶτον καθαρῶς
 τοῦς ὀμμασιν ἀφορῶν, ὅσα βλέπει ποιοῦντα, ὡς ἂν ἀρχετύποις χρώμενος
 παραδείγμασι, τῶν τὰς εἰκόνας, ὡς ἐνὶ μάλιστα δυνατὸν, εἰς τὸ ὁμοί-
 οτάτος δημιουργῶν ἀπειργάσατο, ἔθεν ἐκείνῳ καταλιπὼν τῷ Βασιλεῖ, ὃν
 αὐτὸς ὁ θεὸς πνεύματος ἐμπλήσας σοφίας καὶ συνέσεως καὶ τῆς ἄλλης 5
 ἐνέργου καὶ ἐπιστημονικῆς γνώσεως, τῆς τῶν οὐρανίων τύπων διὰ συμ-
 26 βόλων τοῦ κατασκευῆς δημιουργὸν ἀνακέκληται. ταύτῃ δ' οὖν καὶ ὁδε
 Χριστὸν ὅλον, τὸν λόγον, τὴν σοφίαν, τὸ φῶς, ἐν τῇ αὐτὸς αὐτῷ ἀγαλ-
 ματοφορῶν ψυχῇ, οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν οἷα σὺν μεγαλοφροσύνῃ, πλουσίᾳ τε
 καὶ ἀπλήστῃ διανοίας χειρὶ, καὶ σὺν οἷα πάντων ὕμων φιλοτιμίᾳ, τῇ 10
 τῶν εἰσφορῶν μεγαλοψυχίᾳ, τῆς αὐτῆς αὐτῷ προθέσεως κατὰ μηδένα
 τρόπον ἀπολειφθῆναι φιλοφρονέστερον μεγαλοφρονημένων, τὸν μεγαλοπρεπῆ
 τόπον θεῷ τῷ ὑψίστῳ νεώ, τῷ τῷ κρείττονος παραδείγματι ὡς ἂν ὁρώ-
 μενον μὴ ὁρωμένῳ, τὴν φύσιν ἐμφερῇ συναστήσατο, χώρον μὲν τόπονδε, ὅτι
 καὶ ἄξιον εἰπεῖν πρῶτον ἀπάντων, πάσης οὐ καθαρᾶς ὕλης ἐχθρῶν ἐπι- 15
 βουλαῖς κατακχεωμένον οὐ παριδὼν, οὐδὲ τῇ τῶν αἰτίων παραχωρήσας
 κακίᾳ, ἔξον ἐφ' ἕτερον ἐλθόντα, μυρίων ἄλλων ὑπορουμένων τῇ πόλει,
 27 ῥεστώσῃν εὐρασθαι τῷ πόντῳ καὶ πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. ὁ δὲ πρῶτον
 αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείρας, ἔτα δὲ τὸν σύμπαντα λαὸν προθυμίᾳ ῥώσας
 καὶ μίαν ἐξ ἀπάντων μεγάλην χεῖρα συναγαγὼν, πρῶτον ἄθλον ἡγωνί- 20
 ζετο, αὐτὴν δὲ μάλιστα τὴν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πεπολιορκημένην, αὐτὴν
 τὴν προσηύχουσαν, καὶ τὰς αὐτὰς ἡμῶν καὶ πρὸ ἡμῶν διωγμὸς ὑπομεί-
 νουσαν, τὴν μητρὸς δίκης τῶν τέκνων ἐρημωθείσαν ἐκκλησίαν σιναπο-
 28 λαῦσαι δεῖν οἰόμενος τῆς τῷ παναγάθῳ μεγαλοδωρεῖας. ἐπειδὴ γὰρ τὸς
 παῖδας αὐτοῖς ὁ μέγας ποιμὴν, τὰς θῆρας καὶ τὰς λύκας καὶ πᾶν ἀπηνὲς 25
 καὶ ἄγιον γένος ἀπεσοβήσας, καὶ τὰς μύλας τῶν λεόντων, ἣ φησὶ τὰ
 θεῖα λόγια, συντρίψας, ἐπὶ ταῦτόν αὐτοῖς συνελθεῖν ἤξιώσε, δικαιοσύνην
 καὶ τῆς ποιμένης τὴν μάνδραν ἀνίστη, τῷ κατασχεῖναι ἐχθρὸν καὶ ἐκδι-
 κητὴν, καὶ ὡς ἂν ἔλεγχον ταῖς θεομαχίαις τῶν ἀσεβῶν προαγάγοι τόλμαις.
 29 καὶ νῦν οἱ μὲν ἐκ εἰσίν, οἱ θεομισεῖς, ὅτι μηδὲ ἦσαν· εἰς βραχὺ δὲ ταρά- 30
 ξαντες καὶ ταραχθέντες, εἰθ' ὑποσχόντες τιμωρίαν οὐ μεμπτήν τῇ δίκῃ,
 ἑαυτοὺς καὶ φίλους καὶ οἰκας ἄρδην ἀναστάτες κατέστησαν, ὡς τὰς πάλαι
 στήλαις ἱεραῖς καταγραφείσας προῤῥήσεις ἐργοῖς πιστὰς ὁμολογεῖσθαι, δι'
 ὧν τὰ τε ἄλλα ὁ θεὸς ἐπαληθεύει λόγος, ἀτὰρ καὶ τὰδε περὶ αὐτῶν

13. νῶ cf. ix, νῶν αεθλ. E. cf. ind. v. νῶς. | 25. αὐτῆς i (a soo. man.) V. | 26. φησὶ — Ps. 57 (58), 7. | 28. ἐχθρὸν — Ps. 8, 3.

ἀποφαινόμενος· „ῥομφαίαν ἐσπάσαντο οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἐνέτειναν τόξον 30
αὐτῶν, τοῦ καταβαλεῖν πτωχὸν καὶ πένητα, τοῦ σφάζει τοὺς εὐθεῖς τῇ
καρδίᾳ· ἡ ῥομφαία αὐτῶν εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐτῶν, καὶ τὰ τόξα
αὐτῶν συντριβείη.“ καὶ πάλιν· „ἀπώλετο τὸ μνημόσυρον αὐτῶν μετ' ἡμε-
5 καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐξῆλειψας εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ
αἰῶνος· ὅτι δὴ καὶ ἐν κακοῖς γερόμενοι ἐκέκραξαν, καὶ ἐκ ἧν ὁ σῶζων,
πρὸς κύριον, καὶ ἐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν. ἀλλ' οἱ μὲν συνεποδίσθησαν καὶ
ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνίστημεν καὶ ἀνωρθώομεν.“ καὶ τότε ἐν τούτοις προα-
ναφωνῶν· „κύριε, ἐν τῇ πόλει σε τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξεδυνώσεις“ ἀληθὺς
10 ὑπ' ὀφθαλμοῖς πάντων ἀναπίπτανται. ἀλλ' οἱ μὲν γιγάντων τρόπον θεο- 31
μαχίαν ἐνστησάμενοι τοιαύτην εἰλήχασιν τὴν τῷ βίᾳ καταστροφὴν· τῆς δ'
ἐρήμης καὶ παρ' ἀνθρώποις ἀπεγνωσμένης τοιαῦτα οἶα τὰ ὁρώμενα τῆς
κατὰ θεὸν ὑπομονῆς τὰ τέλη, ὡς ἀναφωνεῖν αὐτῇ τὴν προφητείαν Ἡσαΐε
ταῦτα· „εὐφράνθητι ἐρημος διψῶσα, ἀγαλλιάσθω ἐρημος, καὶ ἀνθίστω 32
15 ὡς κρίνον· καὶ ἐξανθήσει καὶ ἀγαλλιάσεται τὰ ἔρημα. ἰσχύσατε χεῖρες
ἀνείμιναι καὶ γόνατα παρακλινόμενα· παρακαλέσατε, ὀλιγόψυχοι τῇ δια-
νοίᾳ, ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε. ἰδὲ ὁ θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσι καὶ
ἀνταποδώσει, αὐτὸς ἥξει καὶ σώσει ἡμᾶς· ὅτι, φησὶν, ἐρράγη ἐν τῇ ἐρήμῳ
ἕθωρ, καὶ φάραγξ ἐν γῇ διψώσῃ, καὶ ἡ ἄνυδρος ἔσται εἰς ἔλη, καὶ εἰς
20 τὴν διψῶσαν γῆν πηγὴ ὕδατος ἔσται.“ καὶ ταῦτα μὲν λόγοις πάλαι προ- 33
θεσπισθέντα βίβλοις ἱεραῖς καταβέβλητο· τὰ γε μὴν ἔργα ἐκτὸς ἀκοαῖς,
ἀλλ' ἔργοις ἡμῖν παραδεδόται. ἡ ἐρημος ἦδε, ἡ ἄνυδρος, ἡ χήρα καὶ
ἀπερίστατος, ἥς ὡς ἐν δρυμῶν ξύλων ἄξιναις ἐξέκοψαν τὰς πύλας ἐπὶ
τὸ αὐτὸ, ἐν πέλυνι καὶ λαξευτηρίῳ συντριψάντες αὐτὴν, ἥς καὶ τὰς βίβλους
25 διαφθείραντες, ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ ἁγιαστήριον τῷ θεῷ, εἰς τὴν γῆν
ἐβεβήλωσαν τὸ σκῆνωμα τῷ ὀνόματος αὐτοῦ, ἧν ἐτρύγησαν πάντες οἱ παρα-
πορευόμενοι τὴν ὁδόν, προκαθελόντες αὐτῆς τὰς φραγμὰς, ἧν ἐλυμήνατο
ὅς ἐκ δρυμῶν, καὶ μοσιδὸς ἄγριος κατεπεμήγατο, Χριστῇ δυνάμει παραδόξῳ
νῦν, ὅτε θέλει αὐτὸς, γίγονεν ὡς κρίνον· ἐπεὶ καὶ τότε αὐτῷ πνεύματι,
30 ὥσπερ προκηδομένη πατὴρ, ἐπαιδεύετο· ὅν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος, παιδεύει,
μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. μέτρον δὲ κατὰ τὸ δέον ἐπι- 34
στραφίσα, αὐτὸς ἄνωθεν ἐξ ὑπαρχῆς ἀγαλλίαν προστάττειται, ἐξανθεῖ
τε ὡς κρίνον, καὶ τῆς ἐνθέου εὐωδίας εἰς πάντας ἀποσπνέει ἀνθρώπους·

1. ῥομφαίαν — Ps. 56 (57), 14. | 4. ἀπώλετο — Ps. 9, 7. 6. | 6. ἐκέκραξαν — Ps. 17 (18), 42. | 8. τό γε αεθρῇ E, τότε cfik. | 9. κύριε — Ps. 72 (73), 20. | 14. εὐφράνθητι — Jes. 55, 1 peqq. | 25. ὡς ἐν δρυμῶν — Ps. 73 (74), 5. | 24. συντριψάντες αεθρῇ E, συντριψαν cfikx. | 26. ἧν — Ps. 79 (80), 15. | 30. ὅν γάρ — Hebr. 12, 6.

ὅτι, φησίν, ἐρράγη ἐν τῇ ἐρημῳ ὕδωρ, τὸ νᾶμα τῆς θείας τῆ σωτηρίας
 λατρῷ παλιγγενεσίας· καὶ νῦν γέγονεν ἡ πρὸ μικρῷ ἐρημος εἰς ἔλη, καὶ
 εἰς τὴν διψῶσαν γῆν ἔβρυσεν πηγὴ ὕδατος ζῶντος· ἰσχύσαν· τε ὡς ἀλη-
 θῶς χεῖρες αἱ τὸ πρὶν ἀνιμίναι, καὶ τῆς τῶν χειρῶν ἰσχύος ἔργα τάδε
 τὰ μεγάλα καὶ ἑναργῇ δειγμάτων· ἀλλὰ καὶ τὰ πάλαι σεσαθρωμένα καὶ 5
 παρειμένα γόνυα, τὰς οἰκίας ἀπολαβόντα βάσεις, τὴν ὁδὸν τῆς θεογνω-
 σίας εὐθυπορῶντα βαδίζει, ἐπὶ τὴν οἰκίαν ποίμνην τῷ παραγάθῃ ποι-
 35 μένος σπειύδοτα. εἰ δὲ καὶ ταῖς τῶν τυράννων ἀπειλαῖς τὰς ψυχὰς τινες
 ἀπειράκησαν, ἐδὲ τέτες ὁ σωτήριος ἀθεραπεύτες παρορᾷ λόγος· εὐ μάλα
 δὲ καὶ αὐτοὺς ἰώμενος εἰς τὴν τοῦ θείου παρακλήσιν παρορμᾷ λέγων· 10
 36 „παρακαλέσατε, οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ, ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε.“ τῶν
 δεῖν ἀπολαῦσαι τὴν διὰ θεὸν γενομένην ἐρημον, τῷ λόγῃ προαγορευόντος
 ἐπακύντας ὀξείας διανοίας ἀκοῇ ἔτος ὁ νέος ἡμῶν καὶ καλὸς Ζοροβάβελ,
 μετὰ τὴν πικρὰν ἐκείνην αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως
 οὐ παριδὼν τὸ πτώμα νεκρὸν, πρῶτιστα πάντων παρακλήσεσι καὶ λιταῖς 15
 ἱλεῶν τὸν πατέρα μετὰ τῆς κοινῆς ὑμῶν ἀπάντων ὁμοφροσύνης κατα-
 στησάμενος, καὶ τὸν μόνον νεκρῶν ζωοποιὸν σύμμαχον παραλαβὼν καὶ
 συνεργόν, τὴν πεσῶσαν ἐξήγειρε, προαποκαθάρας καὶ προθεραπεύσας τῶν
 κακῶν· καὶ στολὴν οὐ τὴν ἐξ ἀρχαίης παλαιᾶν ἀντὶ περιτίθεικεν, ἀλλ’
 ὁποῖαν αὐτὴς παρὰ τῶν θείων χρησμῶν ἐξεπαιδεύετο, σαφῶς ὥδε λεγόν- 20
 των· „καὶ ἔσται ἡ δόξα τῷ οἶκῳ τέτε ἡ ἰσχύη, ὑπὲρ τὴν προτέραν.“
 37 ταύτη δ’ ἐν πολὺν μείζονα τὸν χώρον ἅπαντα περιλαβὼν, τὸν μὲν ἐξωθεν
 ὠχυρῶτο περίβολον τῷ τῷ παντὸς περιτειχίσματι, ὡς ἂν ἀσφαλιστάτος
 38 εἴη τῷ παντὸς ἔρκος. πρόπυλον δὲ μέγα καὶ εἰς ὕψος ἐψημένον πρὸς
 αὐτὰς ἀνίσχοντος ἡλίου ἀκτῖνας ἀναπετάσας, ἥδη καὶ τοῖς μακρὰν περι- 25
 βόλων ἐξω ἱερῶν ἑστῶσι τῆς τῶν ἐνδον παρέσχεν ἀφθονίαν θείας, μορον-
 χὶ καὶ τῶν ἀλλοτριῶν τῆς πίστεως ἐπὶ τὰς πρῶτας εἰσόδους ἐπιστρέφων
 τὰς ὄψεις, ὡς ἂν μὴ παρατρέχοι τις, ὅτι μὴ τὴν ψυχὴν κατανυγὲς πρό-
 τερον μνήμῃ τῆς τε πρὶν ἐρημίας, καὶ τῆς νῦν παραδόξῃ θανατευργίας,
 ὅφ’ ἧς τάχα καὶ ἐκλυσθήσεσθαι κατανυγέτα, καὶ πρὸς αὐτῆς τῆς ὀψεως 30
 39 ἐπὶ τὴν εἰσοδὸν προτραπήσεσθαι ἡλπισεν. εἶσω δὲ παρελθόντι πυλῶν, ἐκ
 εὐθὺς ἐφῆκεν ἀνάγκῃς καὶ ἀνίπτοις ποσὶ τῶν ἐνδον ἐπιβιβαίνειν ἀγίῳν,
 διαλαβὼν δὲ πλείστον ὅσον τὸ μεταξὺ τῷ τε νεῷ καὶ τῶν πρῶτων εἰσό-
 δων, τέταρσι μὲν περίεξ ἐγκαρσίους κατεκόσμησε στοαῖς, εἰς τετράγωνόν

1. φησίν — Jes. 55, 6. | τὸ νᾶμα] τὸν ᾄμα S. | 20. λεγόντων — Hagg.
 2, 9. | 28. παρατρέχοι cf. ix B, παρατρέχη a h S V H, παρατρέχων e.

- τι σχῆμα περιφράξας τὸν τόπον, κίοσιν πανταχόθεν ἐπαιρομέναις, ὡς τὰ
 μέσα διαφράγμασι τοῖς ἀπὸ ξύλου δικτυωτοῖς ἐς τὸ σύμμετρον ἦκουσι
 μήκως περικλείσας, μέσον αἶθριον ἡφίει εἰς τὴν τῷ ἑρατῷ κάτοψιν, λαμ-
 πρὸν καὶ ταῖς τῷ φωτὸς ἀκτίσιν ἀνειμένον αἶρα παρέχον. ἰερῶν δ' ἐν- 40
 5 ταῦθα καθαρῶν ἐτίθει σύμβολα, κρήνας ἄντικρυς εἰς πρόσσωπον ἐπι-
 σκενάζων τῷ νεῷ, πολλῶ τῷ χεύματι τῷ νάματος τοῖς περιβόλῳ ἰερῶν
 ἐπὶ τὰ ἴσω προῖοσι τῇ ἀπόρρυσιν παρεχομένας. καὶ πρώτη μὲν εἰσιόν-
 των αὕτη διατριβή, κόσμον ὁμοῦ καὶ ἀγλαίαν τῷ παντὶ, τοῖς τε τῶν
 πρώτων εἰσαγωγῶν ἐτι δεομένοις κατὰλληλον τὴν μονὴν παρεχομένην. ἀλλὰ 41
 10 γὰρ καὶ τὴν τέτων θίαν παραμειψάμενος, πλείοσιν ἐτι μᾶλλον τοῖς ἐν-
 δοτάτω προπύλοις τὴν ἐπὶ τὸν νεὸν παρόδου ἀναπεπταμένας ἐποίει, ὑπὸ
 μὲν ταῖς ἡλίαις βολαῖς αὐθις τρεῖς πύλας ὑφ' ἐν καταθεις πλευρόν, ὡς
 τὸ πολὺ τὰς παρ' ἐκάτερα μεγέθει τε καὶ πλάτει πλεονεκτεῖν τῇ μέσῃ
 χαρισάμενος, παραπήγμασί τε χαλκῷ σιδηροδέτοις καὶ ποικιλμασιν ἀναγλύ-
 15 φοις διαφερόντως αὐτὴν φαιδρύνας, ὡς ἂν βασιλίδι ταύτῃ τὰς δορυφόρους
 ὑπέβλεπε. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ταῖς παρ' ἐκάτερα τῷ παντὸς νεῷ 42
 στοαῖς τὸν τῶν προπύλων ἀριθμὸν διατάξας, ἄνωθεν ἐπὶ ταύταις ἄλλω
 πλείονι φωτὶ διαφόρους τὰς ἐπὶ τὸν οἶκον εἰσβολὰς ἐπενόει, ταῖς ἀπὸ
 ξύλου λεπτορυγαῖς καὶ τὸν περὶ αὐτὰς κόσμον καταποικίλλων. τὸν δὲ
 20 βασιλείον οἶκον πλεσιωτέραις ἤδη καὶ θαυσιλαῖς ταῖς ὕλαις ὠχρῆς, ἀφθόγῃ
 φιλοτιμίᾳ τῶν ἀναλωμάτων χρώμενος. ἐνθα μοι δοκῶ περιττόν εἶναι τῷ 43
 δομήματος μήκῃ τε καὶ πλάτῃ καταγράφειν, τὰ φαιδρὰ ταῦτα κάλλη,
 καὶ τὰ λόγου κρείττονα μεγέθη, τὴν τε τῶν ἔργων ἀποστίλβουσαν ὄψιν
 τῷ λόγῳ διεξιόντι, ὕψη τε τὰ ἑρανομήκη, καὶ τὰς τέτων ὑπερκειμένας
 25 πολυτελεῖς τῷ Λιβάνῃ κέδρους, ὡς ἂν τὸ θεῖον λόγιον τὴν μνήμην ἀπε-
 σιώπησεν, „ἐνφρανθήσεται“, φάσκον, „τὰ ξύλα τῷ Κυρίῳ, καὶ αἱ κέδροι
 τῷ Λιβάνῳ ὡς ἐφύτευσε.“ τί με δεῖ νῦν τῆς παρσόφου καὶ ἀρχιτεκτονικῆς 44
 διατάξεως καὶ τοῦ κάλλους τῆς ἐφ' ἐκάστου μέρους ὑπερβολῆς ἀκριβολο-
 γεῖσθαι τὴν ὑφήγησιν, ὅτε τῆς ὀψεως τὴν διὰ τῶν ὧτων ἀποκλείει
 30 μάθησιν ἢ μαρτυρίαν; ἀλλὰ γὰρ ὥδε καὶ τὸν νεὸν ἐπιτελέσας, θρόνοις
 τε τοῖς ἀνωτάτω εἰς τὴν τῶν προέδρων τιμὴν, καὶ προσέτι βάθροις ἐν
 τάξει τοῖς καθ' ὅλα κατὰ τὸ πρόπον κοσμήσας, ἐφ' ἅπασί τε τὸ τῶν
 ἁγίων ἅγιον θυσιαστήριον ἐν μέσῳ θείς, αὐθις καὶ τάδε, ὡς ἂν εἴη τοῖς
 πολλοῖς ἄβρατα, τοῖς ἀπὸ ξύλου περιέφραττε δικτύοις, εἰς ἄκρον ἐντέχην

11. τὸν νεὸν ex, τὸν νεὸν aegh E, τῷ νεῷ f, τῷ νεῷ ik. | 21. δοκῶ περ.
 E nihil adnotante Burtono: at scribendum aut δοκῶ aut περιττός. | 26. φάσκον
 — Ps. 103 (104), 16.

λεπτεργίας ἐξησκημένοις, ὡς θανμάσιον τοῖς ὁρῶσι παρέχειν τὴν θείαν.
 45 ἄλλ' ἔδὲ τῷδαφος ἄρα εἰς ἀμελὲς ἔκειτο αὐτῷ· καὶ τότε γυνὴ λίθον μαρ-
 μάρῳ ἐν μάλα κόσμῳ παντὶ λαμπρύντας, ἥδη λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὰ ἐκτὸς
 τῷ τεῷ μετῆει, ἐξέδρας καὶ οἴκους τὰς παρ' ἑκάτερα μάλιστα ἐπισκευάζων
 εὐτέχνως, ἐπὶ ταῦτόν εἰς πλευρὰ τῷ βασιλείῳ συνεζευγμένος καὶ ταῖς ἐπὶ 5
 τὸν μέσον οἶκον εἰσβολαῖς ἠνωμένους· ἃ καὶ αὐτὰ τοῖς ἐτι καθάρσεως
 καὶ περιεργατηρίων τῶν διὰ ὕδατος καὶ ἁγίου πνεύματος ἐγχρῶζουσιν ὁ
 εἰρηνικώτατος ἡμῶν Σολομῶν ὁ τὸν νεῶν τῷ Θεῷ δεινόμενος ἀπειργάζετο,
 ὡς μηκέτι λόγον, ἀλλ' ἔργον γεγονέναι τὴν ἄνω λεχθεῖσαν προφητείαν.
 46 γέγονε γάρ καὶ νῦν, ὡς ἀληθῶς ἐστὶν ἡ δόξα τῷ οἴκῳ τέτῳ ἡ ἐσχάτῃ 10
 ὑπὲρ τὴν προτέραν. ἶδει γὰρ καὶ ἀκόλουθον ἦν, τῷ ποιμένος αὐτῆς καὶ
 δεισπότε ἅπαξ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς θάνατον κατευδιξαμένῳ, καὶ μετὰ τὸ πάθος
 ὁ χάριν αὐτῆς ῥυπᾶν ἐπεδύσατο σῶμα, ἐπὶ τὸ λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον μετα-
 βεβληκότες, αὐτὴν τε σύρκα τὴν λυθεῖσαν ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν
 ἀγαγόντος, καὶ τήνδε ὁμοίως τῶν τοῦ σωτήρος οἰκονομιῶν ἐπαύρασθαι· 15
 ὅτι δὴ καὶ τῶν πολλῶν κρείττονα λαβῆσα παρ' αὐτῷ τὴν ἐπαγγελίαν, τὴν
 πολλὴν μείζονα δόξαν τῆς παλιγγενεσίας ἐν ἀφθάρτε σώματος ἀναστήσει
 μετὰ φωτὸς ἀγγέλων χορείας ἐν τοῖς ἑρᾶνῶν ἐπέκεινα τῷ Θεῷ βασιλείοις
 σὺν αὐτῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ πανευεργέτῃ καὶ σωτῆρι διαρκῶς ἐπὶ τοῖς
 47 ἑξῆς αἰῶνας ἀπολαβεῖν ποθεῖ. ἀλλὰ γὰρ τῶς ἐπὶ τῷ παρόντος τέτοις 20
 ἡ πάλαι χεῖρα καὶ ἔρμος Θεῷ χάριτι περιβληθεῖσα τοῖς ἄνθεσι γέγονεν
 ἀληθῶς ὡς κρίνον, ἢ φλοῖν ἢ προφητεῖα, καὶ τὴν νυμφικὴν ἀναλαβῆσα
 στολὴν, τὸν τε τῆς εὐπρεπείας περιθιμένη στέφανον, οἷα χορεύειν διὰ
 Ἑσαῖου παιδενύεται, τὰ χαριστήρια τῷ βασιλεῖ Θεῷ φωναῖς εὐφήμοις γεραί-
 48 ρεσα, αὐτῆς λεγούσης ἐπακύνωμεν· „ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· 25
 ἐνέδουσε γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίας, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης· περιέθηκε μοι
 ὡς νυμφίῳ μίτραν, καὶ ὡς νύμφῃ κατεκόσμησέ με κόσμῳ, καὶ ὡς γῆν
 αὐξήσαν τὸ ἄνθος αὐτῆς· καὶ ὡς κήπος τὰ σπέρματα αὐτῆς ἀνατελεῖ,
 ὥτως Κύριος Κύριος ἀνέτειλε δικαιοσύνην καὶ ἀγαλλίαμα ἐνώπιον πάν-
 49 των τῶν ἔθνων.“ τέτοις μὲν ἔν αὕτῃ χορεύει· οἷσις δὲ καὶ ὁ νυμφίος 30
 λόγος ὁ ἑράσιος, αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστὸς αὐτὴν ἀμείβεται, ἅκε λέγοντος
 Κυρίου· „μὴ φοβῆ ὅτι κατησχύνθης, μηδὲ ἐντραπῆς ὅτι ὠνειδίσθης· ὅτι

16. κρείττονα ad (n sec. m.) e g h S V H, κρείττον b c d f H, κρείττω i k, κρεί-
 τόνων conj. V*. | 20. ἀπολαβεῖν] ἀπολαβεῖν x prob. Hb. | 25. ἀγαλλιάσθω —
 Jos. 61, 10. | 29. κίριος κίριος ace LXX SB, κίριος (om. altero κίρ.) f g h i k
 V H. | 31. λόγος ace f i k E, λόγος g h. at cfr. p. 371, 26.: τῷ νυμφίῳ λόγῳ. |
 post λέγοντος add. τῷ ace h S V H, om. c f g i k B. | 32. μὴ φοβῆ — Jos. 54, 4.

αἰσχύνῃ αἰώνιον ἐπιλήσῃ, καὶ ὄνειδος τῆς χηρείας σε οὐ μὴ μνησθήσῃ.
 ἔχ ὡς γυναῖκα ἐγκαταλειμμένην καὶ ὀλιγόψυχον κέκληκέ σε Κύριος, ἐδ'
 ὡς γυναῖκα ἐκ νεότητος μεμισημένην, εἶπεν ὁ Θεός σου. χρόνον μικρὸν
 ἐγκατέλιπόν σε, καὶ ἐν ἑλέφ μεγάλῃ ἐλεήσω σε· ἐν θυμῷ μικρῷ ἀπέ-
 5 στρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ σῶ, καὶ ἐν ἑλέφ αἰωνίῳ ἐλεήσω σε, εἶπεν
 ὁ ῥυσάμενός σε Κύριος. ἐξεγείρου, ἐξεγείρου ἡ πῦσσα ἐκ χειρὸς Κυρίου τὸ 50
 ποτήριον τῷ θυμῷ αὐτοῦ· ποτήριον γὰρ τῆς πτώσεως, τὸ κόνδῃ τῷ θυμῷ
 μου, ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας. καὶ ἐκ ἧν ὁ παρακαλῶν σε ἀπὸ πάντων
 τῶν τέκνων σου, ὧν ἔτεκες, καὶ ἐκ ἧν ὁ ἀντιλαμβάνόμενος τῆς χειρὸς σου.
 10 ἰδοὺ εἴληψα ἐκ τῆς χειρὸς σου τὸ ποτήριον τῆς πτώσεως, τὸ κόνδῃ τοῦ
 θυμοῦ μου, καὶ οὐ προσθήσεις ἐτι πιεῖν αὐτό· καὶ δώσω αὐτὸ εἰς τὰς
 χεῖρας τῶν ἀδικησάντων σε καὶ τῶν ταπεινωσάντων σε. ἐξεγείρου, ἐξε- 51
 γείρου, ἐνδυσαι τὴν ἰσχύν, ἐνδυσαι τὴν δόξαν σου. ἐκίναξαι τὸν χῶν καὶ
 ἀνάστηθι. κάθισον, ἐκλυσαι τὸν δεσμὸν τῷ τραχήλῳ σου. ἄρον κύνελον
 15 τὰς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου· ἰδὲ συνηχθησαν καὶ
 ἤλθον πρὸς σε· ὡς ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι πάντας αὐτοὺς ὡς κόσμον ἐν-
 δύσῃ καὶ περιθήσῃ αὐτοὺς ὡς κόσμον νύμφης, ὅτι τὰ ἐρημά σου καὶ τὰ
 διεφθαρμένα καὶ τὰ καταπεπτωκότα νῦν στενοχωρήσει ἀπὸ τῶν κατοι-
 κήτων σου· καὶ μακρινθήσονται ἀπὸ σῶ οἱ καταπίοντές σε. ἐρεῖς γὰρ 52
 20 εἰς τὰ ὠτά σου οἱ νίοί σου ὅς ἀπολώλεικας· στενός μοι ὁ τόπος, ποιήσόν
 μοι τόπον ἵνα κατοικήσω. καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τίς ἐγέννησέ μοι
 τέτεες; ἐγὼ δὲ ἄτεκρος καὶ χήρα, τέτεες δὲ τίς ἐξέθραψέ μοι; ἐγὼ δὲ
 κατέλειφθην μόνη, ὅτοι δέ μοι πᾶ ἦσαν; ταῦτα Ἡσαΐας προεθέσπισε, 53
 ταῦτα πρόπαλαι περὶ ἡμῶν ἐν ἱεραῖς βίβλοις καταβέβλητο, ἐχρῆν δέ πε
 25 τούτων τὴν ἀψεύδειαν ἥδη ποτὲ ἔργοις παραλαβεῖν. ἀλλὰ γὰρ τοιαῦτα 54
 τῷ νυμφίῳ λόγῳ πρὸς τὴν ἑαυτῇ νύμφην τὴν ἱερὰν καὶ ἀγίαν ἐκκλησίαν
 ἐπιφωνῶντος, εἰκότως ὁ νυμφοστόλος ὁδε αὐτὴν τὴν ἱερήμον, τὴν πτώμα
 κειμένην, τὴν παρὰ ἀνθρώποις ἀνέλπιδα, ταῖς κοιναῖς ἀπάντων ὅμων ἐν-
 χαῖν, χεῖρας τὰς ὅμων αὐτῶν ὀρεξας, ἐξήγειρε καὶ ἐξανίστησε, θεῷ τῷ
 30 παμβασιλέως νύματι καὶ τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ δυνάμεως ἐπαφανείας, τοιαύτην
 τε ἀναστήσας κατιστήσατο, οἷαν ἐκ τῶν ἱερῶν χρησμῶν καταγραφῆς
 ἰδιδάσκειτο. θαῦμα μὲν ἔν μείριστον τῷτο καὶ πέρα πάσης ἐκπλήξεως, μά- 55
 λιστα τοῖς ἐπὶ μόνη τῇ τῶν ἔξωθεν φαντασίᾳ τὸν νῦν προσανέχουσι. θαυ-
 μάτων δὲ θαυμασιώτερα τὰ τε ἀρχέτυπα, καὶ τῶν τὰ πρωτότυπα ροητὰ

6. ἐξεγείρου — Jes. 51, 17. | 12. τῶν post καὶ add. cefgikx LXX B1H^o, om. a h S V H. | ἐξεγείρου — Jes. 52, 1. | 14. ἄρον — Jes. 49, 18. | 17. νύμφης bedfghikx HB, νύμφη ac LXX S V. | 24. ἐχρῆν] χρῆν cek.

καὶ θεοπρεπῇ παραδείγματα, τῆς ἐνθεῖς φημὶ καὶ λογικῆς ἐν ψυχαῖς οἰκο-
 56 δομῆς ἀναγεώματα· ἦν αὐτὸς ὁ θεόπαις κατ' εἰκόνα τὴν αὐτὸς αὐτῷ
 δημιουργήσας, πάντα τε καὶ κατὰ πάντα τὸ θεοεἶκελον δεδωρημένος,
 ἀφθαρτον φύσιν, ἀσώματον, λογικὴν, πάσης γιῶδους ὕλης ἄλλοτρίαν, αὐτο-
 φορεῖαν ὕσιν, ἅπαξ τὸ πρῶτον ἐκ τῷ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἀνιστησά- 5
 μενος, νύμφην ἁγίαν καὶ νεὼν πανίερον ἑαυτῷ τε καὶ τῷ πατρὶ κατειρ-
 γάσατο. ὁ καὶ σαφῶς αὐτὸς ὁμολογῶν ἐκφαίνει, λέγων· „ἐνοικήσω ἐν
 αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται
 μοι λαός.“ καὶ τοιαύτη μὲν ἡ τελεία καὶ κεκαθαρμένη ψυχὴ, ἀρχῇθεν
 57 ἔτω γεγενημένη, οἷα τὸν ὑράνιον λόγον ἀγαλματοφορεῖν. ἀλλὰ γὰρ φθόνῳ 10
 καὶ ζήλῳ τῷ φιλοπονήρῳ δαίμονος φιλοπαθῆς καὶ φιλοπόνητος ἐξ αὐτε-
 ξωσίᾳ αἰρέσειως γενομένη, ὑπαναχωρήσαντος αὐτῆς τῷ θεῷ ὥσαν ἔρημος
 προστάτῃ, εὐάλωτος καὶ εἰς ἐπιβλήν εὐχερῆς τοῖς ἐκ μακρῷ διαφθону-
 μένοις ἀπελήλειγκται, ταῖς τε τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν καὶ ροητῶν πολέμιων
 ἐλεπόλεσι καὶ μηχαναῖς καταβληθεῖσα, πτώμα ἑξαίσιον καταπέπτωκεν, εἰς 15
 ὅσον ἐδ' ἐπὶ λίθῳ λίθον τῆς ἀρετῆς ἐστῶτα ἐν αὐτῇ διαμῆναι, ὅλην δὲ
 διόλε χαμαὶ κεῖσθαι νεκρὰν, τῶν περὶ Θεῷ φυσικῶν ἐννοιῶν πάμπαν ἀπε-
 58 στερημένην. πεπτωκυῖαν δὲ ταύτην ἐκείνην τὴν κατ' εἰκόνα Θεῷ κατα-
 σκευασθεῖσαν ἐλυμήνατο ἕχ ὅς ἔτος ὁ ἐκ δρυμὶ τῷ παρ' ἡμῖν ὀρατῷ,
 ἀλλὰ τις φθοροποιὸς δαίμων, καὶ θῆρις ἄγριοι ροητοί, οἱ καὶ τοῖς πᾶ- 20
 θεοῖς οἷα πεπυρκατωμένοις τῆς σφῶν κακίας βέλεισιν αὐτὴν ἐξυφάπαν-
 τες, ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ θεῖον ὄντως ἁγιαστήριον τῷ Θεῷ, εἰς τὴν γῆν
 τε ἐβέβηλωσαν τὸ σκῆνωμα τῷ ὀνόματος αὐτῷ· εἶτα πολλῷ τῷ προσχώ-
 ματι τὴν ἀθλίαν κατορύξαντες, εἰς ἀνέλπιστον πάσης περιέτρεψαν σω-
 59 τηρίας. ἀλλ' ὅγε κηδεμὼν αὐτῆς λόγος, ὁ θεοφειγῆς καὶ σωτήριος, τὴν 25
 κατ' ἀξίαν δίκην τῶν ἀμαρτιμάτων ὑποσχῶσαν αὐθις ἐξυπαρχῆς ἀνελάμ-
 60 βανε, πατρὸς παναγάθου φιλανθρωπίᾳ πειθόμενος. αὐτὰς δὲ ἔν πρώτας
 τὰς τῶν ἀνωτάτω βασιλευόντων ψυχὰς προειλόμενος, τῶν μὲν δυσσεβῶν
 καὶ ὀλεθρίων πάντων, αὐτῶν τε τῶν δεινῶν καὶ θεομισῶν τυράννων τὴν
 οἰκαμένην ἅπασαν δι' αὐτῶν τῶν θεοφιλεστάτων ἐκαθήρατο· εἶτα δὲ τὰς 30
 αὐτῷ γνωρίμας ἄνδρας, τὰς πάλαι διὰ βίῃ ἱερωμένους αὐτῷ, κρύβδην γε
 μὴν ὥς ἐν κακῶν χειμῶνι πρὸς τῆς αὐτοῦ σκέπης καλυπτομένους, εἰς
 φανερόν ἀγαγὼν, καὶ ταῖς τῷ πνεύματος μεγαλοδωραεῖς ἐπαξίως τιμήσας,
 αὐτοῖς καὶ διὰ τούτων τὰς μικρῷ πρόσθεν ἐρρύπωμένας ψυχὰς, ὕλης τε

7. λέγων — Levit. 26, 12. | 14. ἀπελήλειγκται bcd f h i k V H B, ἀπολείπειται
 a e g S, ἀπελήλεθε x H b. | 33. πνεύματος] πατρὸς c i k.

παντοίας καὶ χρώματος ἀσβεῶν ἐπιταγμάτων συμπεφορημένας, ὄρουσι καὶ
δικέλλαις ταῖς πληκτικαῖς τῶν μαθημάτων διδασκαλίαις ἐξεκάθηρέ τε καὶ
ἀπίσμηξί· λαμπρόν τε καὶ διαυγῇ τῆς πάντων ὕμων διανοίας τὸν χώρον 61
ἀπειργασμένος, ἐνταῦθα λοιπὸν τῷ πανσόφῳ καὶ θεοφιλεῖ τῷδε παρα-
5 δέδωκεν ἡγεμόνι, ὃς τὰ τε ἄλλα κριτικὸς καὶ ἐπιλογιστικὸς τυγχάνων,
τὴν τῶν αὐτῷ κεκληρωμένων ψυχῶν ἐν διαγιγώσκων καὶ φυλοκρινῶν διά-
ροισαν, ἐκ πρώτης ὡς εἰπεῖν ἡμέρας οἰκοδομῶν ἔπω καὶ εἰς δεῦρο πέ-
πανται, τοτὲ μὲν διαυγῇ τὸν χρυσοῦν, τοτὲ δὲ δόκιμον καὶ καθαρὸν τὸ
ἀργύριον καὶ τὰς τιμὰς καὶ πολυτελεῖς λίθους ἐν πᾶσιν ὕμιν ἀρμόττων,
10 ὡς ἱερὰν αὐθις καὶ μυστικὴν ἔργοις τοῖς εἰς ὑμᾶς ἀποπληρῶν προφητείας,
δι' ἧς εἴρηται· „ἰδοὺ ἐγὼ ἐτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σε, καὶ τὰ 62
θεμελίᾳ σε σάπφειρον, καὶ τὰς ἐπάλξεις σε ἱάσπιν, καὶ τὰς πύλας σε
λίθους κρυστάλλους, καὶ τὸν περίβολόν σε λίθους ἐκλεκτὰς, καὶ πάντας τὰς
νύξας σε διδασκὰς θεῶν, καὶ ἐν πολλῇ εἰρήνῃ τὰ τέκνα σου· καὶ ἐν δικαιο-
15 σύνῃ οἰκοδομηθήσῃ.“ δικαιοσύνη δὲ τὰ οἰκοδομῶν κατ' ἀξίαν τῇ πατρὸς 63
λαῷ διήρει τὰς δυνάμεις, οἷς μὲν τὸν ἔξωθεν αὐτὸ μόνον περιφράττων
περίβολον, τὴν ἀπλαγῇ πίστιν περιτειχίσας, (πολὺς δὲ ὁ τοῦτος καὶ μέγας
λειὸς, οὐδὲν κρεῖττον φέρειν οἰκοδόμημα διαρκῶν), οἷς δὲ τὰς ἐπὶ τὸν
οἶκον ἐπιτρέπων εἰσόδους, θυραυλεῖν καὶ ποδηγεῖν τοὺς εἰσιόντας κατα-
20 τάττων, ἐκ ἀπεικότως τῇ νεῷ πρόπυλα νενομισμένους, ἄλλους δὲ πρώτοις
τοῖς ἔξωθεν ἀμφὶ τὴν αὐλὴν ἐκ τετραγώνου κίονιν ὑπεστήριξε, ταῖς πρώ-
ταις τῶν τεττάρων εὐαγγελίων τῷ γράμματος προβολαῖς ἐμβιβάζων, τὰς
δ' ἤδη ἀμφὶ τὸν βασιλείον οἶκον ἐκατέρωθεν παραζεύγνυσιν, ἔτι μὲν κατη-
χουμένους καὶ ἐν αὐξῇ καὶ προκοπῇ καθεστῶτας, οὐ μὴν πόρῳ που καὶ
25 μακρὰν τῆς τῶν ἐνδοτάτω θεοπατίας τῶν πιστῶν διεζευγμένους· ἐκ δὲ 64
τούτων τὰς ἀκηράτους ψυχὰς θείῳ λουτρῷ χρυσοῦ δίκην ἀποσμηχθείσας
παραλαβὼν, κἀνταῦθα τὰς μὲν κίονας τῶν ἔξωτάτω πολὺν κρεῖττοσιν ἐκ
τῶν ἐνδοτάτω μυστικῶν τῆς γραφῆς δογμάτων ὑποστηρίξει, τὰς δὲ τοῖς παρὸς
τὸ φῶς ἀνοίγμασι καταναγάζει. προπύλῳ μὲν ἐνὶ μεγίστῳ τῆς τῷ παμ- 65
30 βασιλείῳ ἐνὸς καὶ μόνου θεοῦ δοξολογίας τὸν πάντα νεὼν κατακοσμών,
Χριστῇ δὲ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι παρ' ἐκάτερα τῆς τῷ πατρὸς αὐθεν-
τίας τὰς διυτεράς ἀγάς τῷ φωτὶ παρασχόμενος, τῶν τε λοιπῶν διὰ
τῷ πατρὶ οἶκῳ ἁφθονον καὶ πολὺ διάφορον τῆς καθέκαστον ἀληθείας

1. post χρώματος add. τῶν *a e g h E*, om. *c f i k z*. | 6. φυλοκρινῶν *c V^a H*, φυλο-
κρινῶν ceteri. of. ind. | 11. εἴρηται — *Jes.* 54, 11. | 23. post οἶκον add. προ-
βολαῖς *a e f h*, om. *e g i k V^a B H b*. | 28. τὰς δὲ τοῖς *V^a Z*, τὰς δὲ *i* (a sec. m.) *u H*,
τοῖς *di a b c d e f g h i k V B*, τοῖς καὶ *S*. | 31. αὐθεντίας *f i k*, αὐθεντίας *volgo*.

τὸ σαφὲς καὶ φωτεινὸν ἐνδεικνύμενος, πάντα δὲ καὶ πανταχόθεν τὰς ζῶντας
καὶ βεβηκότας καὶ εὐπαγεῖς τῶν ψυχῶν λίθος ἐγκρίνας, τὸν μέγαν καὶ
βασιλικὸν ἐξ ἀπάντων οἶκον ἐπισκευάζεται, λαμπρὸν καὶ φωτὸς ἔμπλεον
τά τε ἐνδοθεὶν καὶ τὰ ἔκτος, ὅτι μὴ ψυχὴ μόνον καὶ διάνοια, καὶ τὸ
σῶμα δὲ αὐτοῖς ἀγνείας καὶ σωφροσύνης πολυανθεὶ κόσμῳ κατηγγαῖστο. 5
66 ἔνεισι δ' ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ καὶ θρόνοι, βάθρα τε μυρία καὶ καθιστήρια,
ἐν ὅσαις ψυχαῖς τὰ τῷ θεῷ πνεύματος ἐκτελεῖται δοκρήματα, οἷα καὶ πάλαι
ὤφθη τοῖς ἀμὰ τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους, οἷς ἐφάνησαν διαμεριζόμεναι
67 γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισάν τε ἐφ' ἑνα ἕκαστον αὐτῶν. ἀλλ' ἐν μὲν
τῷ πάντων ἀρχοντι ἴσως αὐτὸς ὅλος ἐγκάθεται Χριστὸς, ἐν δὲ τοῖς 10
μετ' αὐτὸν δευτερεύουσιν ἀναλόγως, καθόσον ἕκαστος χωρεῖ Χριστῷ δυνά-
μεως καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμός. βάθρα δ' ἂν εἴην καὶ ἀγγέλων καὶ
αἱ τινων ψυχῶν, τῶν εἰς παιδαγωγίαν καὶ σφραγὶν ἐκάστη παραδεδομένων.
68 σεμνὸν δὲ καὶ μέγα καὶ μονογενὲς θυσιαστήριον ποῖον ἂν εἴη, ἢ τῆς τοῦ
κοινῷ πάντων ἱερείως τῆς ψυχῆς τὸ εἰλικρινὲς καὶ ἁγίων ἄγιον; ὃ παρὲ- 15
στὼς ἐπὶ δεξιᾷ ὁ μέγας τῶν ὅλων ἀρχιερεὺς αὐτὸς Ἰησοῦς, ὁ μονογενὲς
τοῦ θεοῦ, τὸ παρὰ πέντων εὐῶδες θυμίαμα καὶ τὰς δι' εὐχῶν ἀναίμας καὶ
αὐλὰς θυσίας φαιδρῶν τῷ βλέμματι καὶ ὑπτίμῳ ὑποδεχόμενος χερσὶ, τῷ
κατ' οὐρανὸν πατρὶ καὶ θεῷ τῶν ὅλων παραπέμπεται, πρῶτος αὐτὸς
προσκυνῶν, καὶ μόνος τῷ πατρὶ τὸ κατ' ἄξίαν ἀπονέμων σέβας, εἶτα δὲ 20
69 καὶ πᾶσιν ἡμῖν εὐμενῇ διαμένειν καὶ δεξιὸν εἰς αἰὶ παραιτέμενος. τοιοῦτος
ὁ μέγας νεὼς, ὃν καθ' ὅλης τῆς ὑφ' ἡλίον οἰκαμένης ὁ μέγας τῶν ὅλων
δημιουργὸς λόγος συνεστήσατο, τῶν ἐπέκεινα ἑρᾶντων ἀψίδων πάλιν καὶ
αὐτὸς νοεράν ταύτην ἐπὶ γῆς εἰκότα κατεργασάμενος, ὡς ἂν διὰ πάσης
τῆς κτίσεως τῶν τε ἐπὶ γῆς λογικῶν ζώων ὁ πατὴρ αὐτῷ τιμῷτό τε καὶ 25
70 σέβοιτο. τὸν δὲ ὑπερῶραντος χώρον καὶ τὰ ἐκείσε τῶν τῆδε παραδείγματα,
τὴν τε ἄνω λεγομένην Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ Σιών ὄρος τὸ ἐπερᾶντος, καὶ
τὴν ὑπερκόσμιον πόλιν τῇ ζῶντος θεοῦ, ἐν ἣ μυριάδες ἀγγέλων πανηγύρεις
καὶ ἐκκλησίαι πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν ἑρανοῖς ταῖς ἀρρήτοις καὶ
ἀνεπιλογίστοις ἡμῖν θεολογίαις τὸν σφῶν ποιητὴν καὶ πανηγυρόντα τῶν 30
ὅλων γεραίρεισιν, ἕτις θνητὸς οἶός τε κατ' ἄξίαν ὑμῆσαι, ὅτι δὴ ὀφθαλ-
μὸς ἐκ εἶδε, καὶ ἔς ἐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου ἐκ ἀνέβη, αὐτὰ
71 δὴ ταῦτα ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ὡς ἦδη ἐν μέρει

4. ψυχῇ — καὶ διάνοια V^aZH: scribebatur antea ψυχῇ — καὶ διανοία. |
9. ἐκάθισάν efgh, ἐκάθισέ achikE. | 10. ὅλος aghikE, ὁ λόγος eef. | 12. μερι-
σμός aefhⁱ (a sec. m.) E, μερισμοῖς eik, μερισμῶν post δυνάμειος καὶ g. | 26. δι'
V^a, τε τοῖσδε. | 31. ἕτις i V^a, οὐ τίς aeeghkE. | ὀφθαλμὸς κτλ. — 1 Cor. 2, 9.

καταξιοθείντες ἄνδρες ἅμα παισὶ καὶ γυναῖξιν, μικροὶ καὶ μεγάλοι, πάντες
 ἀθρόως ἐν ἐνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ ψυχῇ μὴ διαλίπωμεν ἑξομολογούμενοι,
 καὶ τὸν τῶν τοσέτων ἡμῖν ἀγαθῶν παραίτιον ἀνευφημῆτες, „τὸν εὐλα-
 τεύοντα πάσαις ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν, τὸν ἰώμενον πάσας τὰς νόσους ἡμῶν,
 5 τὸν λυτρώμενον ἐκ φθορᾶς τῆς ζωῆς ἡμῶν, τὸν στεφανῶντα ἡμᾶς ἐν ἐλλεί-
 και οἰκτιρμοῖς, τὸν ἐμπιμπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν, ὅτι
 οὐ κατὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, ἰδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν
 ἀνταπέδωκεν ἡμῖν, ὅτι καθ' ὅσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμά-
 κρυσεν ἀπ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν“ καθὼς οἰκτιρεῖ πατὴρ υἱὸς αὐτοῦ,
 10 ὁκτείρεισθε Κύριος τὸς φοβημένους αὐτόν.“ ταῦτα καὶ εὖν καὶ εἰς τὸς 72
 ἔξῃς ἅπαντας χρόνους ταῖς μερήμας ἀναζωπυρῶντες, ἀτὰρ καὶ τῆς παρεσχῆς
 παρηγύρεως καὶ τῆς παιδραῶς ταύτης καὶ λαμπροτάτης ἡμέρας τὸν αἴτιον
 καὶ πατηγυριάρχην νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέρας διὰ πάσης ὥρας καὶ δι' ὅλης,
 ὡς εἰπεῖν, ἀναπαύσας ἐν εὐφροσύνῃ προορώμενοι, στέργοντες καὶ σέβοντες ψυχῆς
 15 ὅλη δυνάμει, καὶ εὖν ἀναστάντες, μεγάλη διαθήσειως φωνῇ καθικετεύ-
 σουμεν, ὡς ἂν ὑπὸ τῆς αὐτῆς μάνδρας εἰς τέλος ἡμᾶς σκεπάζων διασώ-
 ζοιτο, τὴν παρ' αὐτοῦ βραβεύων ἀρχαγῇ καὶ ἄσιστον αἰωνίαν εἰρήνην,
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ σωτῆρι ἡμῶν, δι' οὗ αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς σύμ-
 παντας αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

20

CAP. 5.

Ἀντίγραφον βασιλικῶν τόμων.

(Nic. H. E. VII, 41.)

Φέρε δὴ λοιπὸν καὶ τῶν βασιλικῶν διατάξεων Κωνσταντίνου καὶ 1
 Λικιννίου τὰς ἐκ τῆς Ῥωμαίων φωνῆς μεταληφθεῖσας ἐρμηνείας παρα-
 25 θάμεθα.

Ἀντίγραφον βασιλικῶν διατάξεων ἐκ Ῥωμαϊκῆς γλώσσης μεταληφθεισῶν.

„Ἦδη μὲν πάλοι σκοποῦντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας οὐκ 2
 ἀρνητέαν εἶναι, ἀλλ' ἐνός ἐκάστω τῇ διανοίᾳ καὶ βελήσει ἑξουσίαν δοτέον
 τῷ τὰ θεῖα πράγματα τημελεῖν κατὰ τὴν αὐτῆς προαίρεσιν, ἕκαστος κε-
 30 λεύκειμεν, τοῖς τε Χριστιανοῖς, τῆς αἰρέσεως καὶ τῆς θρησκείας τῆς
 ἑαυτῶν τῇ πίστει φυλάττειν. ἀλλ' ἐπειδὴ πολλαὶ καὶ διάφοροι αἰρέσεις 3

3. τὸν εὐλ. — Pa. 102 (103), 3. | 6. ἐμπιμπλῶντα cshikVHB, ἐμπιπ-
 λῶντα afghS. | 15. ὅλη aeghE, ὅλης cfik. | 18. δι' οὗ αὐτῷ] μεθ' οὗ σοι h. |
 27. πάλοι aefiNSVH, πολλὰ gh (a nec. m.) kB. | 28. καὶ] καὶ τῇ gikNB,
 τῇ om. aefhSVH.

- ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀντιγραφῇ, ἐν ᾗ τοῖς αὐτοῖς συνεχωρήθη ἡ τοιαύτη ἐξουσία, ἐδόκει προστεθεῖσθαι σαφῶς, τυχὸν ἴσως τινὲς αὐτῶν μετ' ὀλίγον ἀπὸ 4 τῆς τοιαύτης παραφυλάξεως ἀνεκρέοντο. ὅποτε ἐντυχῶς ἐγὼ Κωνσταντῖνος ὁ Αὐγυστος καὶ γὰρ Αἰκίνιος ὁ Αὐγυστος ἐν τῇ Μεδιολάνῳ ἐληλύθειμεν, καὶ πάντα ὅσα πρὸς τὸ λυσιτελεῖς καὶ τὸ χρήσιμον τῷ κοινῷ 5 διέφερον, ἐν ζητήσει ἔσχομεν, ταῦτα μεταξὺ τῶν λοιπῶν, ἅτινα ἐδόκει ἐν πολλοῖς ἅπασιν ἐπωφελῇ εἶναι, μᾶλλον δὲ ἐν πρώτοις διατάξαι ἐδογματίσαμεν, οἷς ἢ πρὸς τὸ θεῖον αἰδῶς τε καὶ τὸ σέβας ἐνείχετο, τὰ ἔστιν, ὅπως δώμεν καὶ τοῖς Χριστιανοῖς καὶ πᾶσιν ἑλευθέραν αἵρεσιν τῇ ἀκολουθεῖν τῇ θρησκείᾳ, ἣ δ' ἂν βαληθῶσιν· ὅπως, ὃ τί ποτὲ ἔστι θεϊότης 10 καὶ ὑρανίᾳ πράγματος, ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἐξουσίας διαῖον ἐν ἐκείνῃ τῇ θρησκείᾳ, ἣν αὐτὸς ἑαυτῷ ἀρμόζειν νομίζῃ, ὅπως ἡμῖν δυνηθῇ τὸ θεῖον ἐν πᾶσι τὴν ἔθιμον σπουδὴν καὶ καλοκάγαθίαν 6 παρίχειν. ἅτινα ἔτως ἀρέσκειν ἡμῖν ἀντιγράψαι ἀκόλουθον ἦν, ἵν' ἀφαιρεθεῖσιν παρτελῶς τῶν αἰρέσεων, αἵτινες τοῖς προτέροις ἡμῶν γράμμασι τοῖς πρὸς τὴν σὴν καθοσίωσιν ἀποσταλεῖσι περὶ τῶν Χριστιανῶν ἐνεί- 20 χοντο, καὶ ἅτινα πάνν σκαιὰ καὶ τῆς ἡμετέρας προσηύχοντος ἀλλότρια εἶναι ἐδόκει, ταῦτα ὑφαιρέθῃ, καὶ νῦν ἑλευθέρως τε καὶ ἀπλάνως ἕκαστος τῶν τῆς αὐτῆς προαίρεσιν ἐσχηκότων τῷ φυλάττειν τὴν τῶν Χριστιανῶν 7 θρησκείαν ἄνευ τινὸς ὀχλήσεως τῷτο αὐτὸ παραφυλάττοι. ἅτινα τῇ σὴ ἐπιμελείᾳ πληρέστατα δηλῶσαι ἐδογματίσαμεν, ὅπως εἰδείης ἡμᾶς ἑλευ- 25 θέραν καὶ ἀπολελυμένην ἐξουσίαν τῇ τημελεῖν τὴν ἑαυτῶν θρησκείαν τοῖς 8 αὐτοῖς Χριστιανοῖς δεδοκέαι. ὅπερ ἐπειδὴ ἀπολελυμένως αὐτοῖς ὑφ' ἡμῶν δεδορῆσθαι, θεωρεῖ ἡ σὴ καθοσίωσις, καὶ ἑτέροις δεδοσθαι ἐξουσίαν τοῖς βελομένοις τῷ μετέρχεσθαι τὴν παρατήρησιν καὶ θρησκείαν ἑαυτῶν· ὅπερ ἀκολούθως τῇ ἡσυχίᾳ τῶν ἡμετέρων καιρῶν γίνεσθαι φανερόν ἐστιν, 30

2. σαφῶς *ab cghik NSVHB*, ἀσαφῶς *d fi* (a sec. m.). illud unice rectum: cf. p. 376, 19. | 10. θεϊότης *acghSVH*, „divinitas“ *Lact.* (de mort. pers. c. 48), θεϊότητος *fikm ZB*, θειαύτης *N*. | 16. νομίζῃ *cf giVHB*, νομίζει *ahi* (a sec. man.) *kxNS*. | 22. ἀπλάνως] ἀπλῶς *i* (in marg.) *N*. | post ἕκαστος add. αὐτῶν *gikNB*. | 28. δεδορῆσθαι] δεδορῆται scribendum esse conj. *V^a*. immo vero post *δεδ.* excidisse verbum aliquod unde pendeat infinitivus *δεδ.*, velut *συνεργῆς* (coll. p. 378, 17.), apparet ex *Lactantio*, qui verba constitutionis nostrae sic servavit: „quod cum hisdem a nobis indultum esse pervideas, intelligit dignatio tua..“

ὅπως ἐξουσίαν ἕκαστος ἔχη τῷ αἰρεῖσθαι καὶ τημελεῖν ὅποιον δ' ἂν βέλ-
 ληται θεῖον. τὺτο δὲ ὑφ' ἡμῶν γέγονεν, ὅπως μηδεμιᾶ τιμῇ μηδὲ θρησκείᾳ
 9 τινὶ μμειωῖσθαι τι ὑφ' ἡμῶν δοκοίη. καὶ τὺτο δὲ πρὸς τοῖς λοιποῖς εἰς
 τὸ πρόσωπον τῶν Χριστιανῶν δογματίζομεν, ἵνα τὰς τόπας αὐτῶν, εἰς
 5 ὅς τὸ πρότερον συνέρχεσθαι ἔθος ἦν αὐτοῖς, περὶ ὧν καὶ τοῖς πρότερον
 δοθεῖσι πρὸς τὴν σὴν καθοσίωσιν γράμμασι τύπος ἕτερος ἦν ὠρισμένος
 τῷ προτέρῳ χρόνῳ, ἵν', εἴ τινες ἢ παρὰ τῷ ταμίῳ τῷ ἡμῖν, ἢ παρὰ
 τινος ἐτέρου φαίνοντο ἡγορακότες τάτους, τοῖς αὐτοῖς Χριστιανοῖς ἄνευ
 ἀγρυπρίας καὶ ἄνευ τινὸς ἀπαιτήσεως τῆς τιμῆς ὑπερεθείσης, δίχα πάσης
 10 ἀμελείας καὶ ἀμφιβολίας, ἀποκαταστήσωσιν· καὶ εἴ τινες κατὰ δῶρον
 τυγχάνουσιν εὐληγότες τὰς αὐτὰς τόπας, ὅπως τοῖς αὐτοῖς Χριστιανοῖς
 τὴν ταχίστην ἀποκαταστήσωσιν· ἔτιω εἰ ἢ οἱ ἡγορακότες τὰς αὐτὰς τόπας, 10
 ἢ οἱ κατὰ δωρεὰν εὐληγότες αὐτῶσι τι παρὰ τῆς ἡμετέρας καλοκαγαθίας,
 προσιλῶσιν τῷ ἐπὶ τόπων ἐπάρχῳ δικάζοντι, ὅπως καὶ αὐτῶν διὰ τῆς
 15 ἡμετέρας χρηστότητος πρόνοια γένηται. ἅτινα πάντα τῷ σωματικῷ τῶν
 Χριστιανῶν παρ' αὐτὰ διὰ τῆς σῆς σπεδῆς ἄνευ τινὸς παρολκῆς παρα-
 δίδοσθαι δεήσει. καὶ ἐπειδὴ οἱ αὐτοὶ Χριστιανοὶ οὐ μόνον ἐκείνους, εἰς 11
 ὅς συνέρχεσθαι ἔθος εἶχον, ἀλλὰ καὶ ἐτέρας τόπας ἐσχικέιναι γινώσκονται,
 διαφέροντας οὐ πρὸς ἕκαστον αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ δίκαιον τῷ αὐτῶν
 20 σώματος, τοῦτ' ἐστὶ τῶν Χριστιανῶν, ταῦτα πάντα ἐπὶ τῷ νόμῳ, ὃν
 προειρήκαμεν, δίχα παντελῆς τινὸς ἀμφισβητήσεως τοῖς αὐτοῖς Χριστια-
 νοῖς, τὺτ' ἐστὶ τῷ σώματι αὐτῶν καὶ τῇ συνόδῳ, ἐκάστῳ αὐτῶν ἀπο-
 καταστήναι κελεύσεις, τῷ προειρημένῳ λογισμῷ δηλαδὴ φυλαχθέντος, ὅπως
 αὐτοὶ οὔτινες τὰς αὐτὰς ἄνευ τιμῆς, καθὼς προειρήκαμεν, ἀποκαθιστῶσι,
 25 τὸ ἀζήμιον τὸ ἐαυτῶν παρὰ τῆς ἡμετέρας καλοκαγαθίας ἐλπίζουσιν. ἐν 12
 οἷς πᾶσι τῷ προειρημένῳ σώματι τῶν Χριστιανῶν τὴν σπεδὴν δυνατώ-
 τατα παρασχεῖν ὀφείλεις, ὅπως τὸ ἡμέτερον κέλευσμα τὴν ταχίστην παρα-
 πληρωθῇ, ὅπως καὶ ἐν τούτῳ διὰ τῆς ἡμετέρας χρηστότητος πρόνοια
 γένηται τῆς κοινῆς καὶ δημοσίας ἡσυχίας. ἐτέῳ γὰρ τῷ λογισμῷ, καθὼς 13
 30 καὶ προεῖρηται, ἢ θεία σπεδὴ περὶ ἡμῶς, ἥς ἐν πολλοῖς ἤδη πράγμασιν

1. ὅποιον *ac h s V H*, ὁποῖως *g N*, ὁποῖα *ik m B*. | post βέλλῃται add. τὸ *f g h i k N B*, om. *ac S V H*. | 11. τυγχάνουσιν *c f g i k N B*, τυγχάνουσιν *al S V H*. | post ὅπως add. εἰ *ac h S V H*, ἢ *f i* (a pr. man.), ἢ *k*, ἢ *g*, om. *B*. | 12. εἰ ἢ] ἢ (om. εἰ) *ac f g S V H*, ὡς ἢ *h*, ὡς εἰ *ik*, ὡς εἰ ἢ *B*. Nostram scripturam confirmat Lactantius, ubi haec: „etiam vel hi, qui dono erunt consecuti, si petiverint.“ Valesius coniecit esse scribendum ἀποκαταστήσωσιν ὡσαύτως· εἰ δὲ ἢ οἱ ἡγορακότες κτλ. | 21. leg. παντελῶς, „prorsus“ Lact. | 22. ἐκάστῳ] „illis- dem Christianis, id est, corpori et conventiculis eorum, reddi jubebis“ Lact. | ἀποκαταστήναι] ἀποκαταστήναι *g*.

14 ἀπειραθήμεν, διὰ παντὸς τῷ χρόνῳ βεβαίως διαμείναι. ἵνα δὲ ταύτης
τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας καὶ τῆς καλοκάγαθίας ὁδὸς πρὸς γνῶσιν πάντων
ἐνεχθῇ διενεχθῇ, ταῦτα τὰ ὑφ' ἡμῶν γραφέντα παρταχῇ προθεῖναι καὶ
εἰς γνῶσιν πάντων ἀγαγεῖν ἀκόλουθόν ἐστιν, ὅπως ταύτης τῆς ἡμετέρας
καλοκάγαθίας ἢ νομοθεσίας μηδένα λαθεῖν διενεχθῇ.⁵

15 Ἀντίγραφον ἐτίρας βασιλικῆς διατάξεως, ἣν αὐθις πεποιήνται, μόνῃ τῇ καθολικῇ
ἐκκλησίᾳ τὴν δορυάν διδόσθαι ἐποσημηγμένατο.

„Χαίρε Ἀνυλίε, τιμιώτατε ἡμῖν. ἔστιν ὁ τρόπος ἔτος τῆς φιλα-
γυθίας τῆς ἡμετέρας, ὥστε ἐκεῖνα ἅπερ δικαίῳ ἄλλοτρίῳ προσήκει, μὴ
μόνον μὴ ἐνοχλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀποκαθιστᾶν βύλεισθαι ἡμᾶς, Ἀνυλίε 10
16 τιμιώτατε. ὅθεν βυλόμεθα ἱν', ὁπόταν ταῦτα τὰ γράμματα κομίσῃ, εἴ
τινα ἐκ τῶν τῶν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ καθολικῇ τῶν Χριστιανῶν ἐν ἐκάσταις
πόλεσιν ἢ καὶ ἄλλοις τόποις διέφερον, καὶ κατέχοιντο νῦν ἢ ὑπὸ πολι-
τῶν ἢ ὑπὸ τιμῶν ἄλλων, ταῦτα ἀποκατασταθῆναι παραχρῆμα ταῖς αὐτῶν
ἐκκλησίαις ποιήσης, ἐπειδὴ περ προηγήμεθα, ταῦτα ἅπερ αἱ αὐταὶ ἐκκλη- 15
17 σίαί πρότερον ἐσχίκεσαν, τῷ δικαίῳ αὐτῶν ἀποκατασταθῆναι. ὁπότε τοίνυν
συνορᾷ ἢ καθοσίωσις ἢ σή, ταύτης ἡμῶν τῆς κεινύσεως σαφέστατον εἶναι
τὸ πρόσταγμα, σπέδασον, εἴτε κῆποι, εἴτε οἰκίαι, εἰδ' ὅτι περὶ δὴ ποτε τῷ
δικαίῳ τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν διέφερον, σύμπαντα αὐταῖς ἀποκαταστα-
θῆναι ὡς τάχιστα, ὅπως τῷ ἡμῶν τῷ προστάγματι ἐπιμελειστάτην σε 20
πειθάρχησιν παρεσχῆναι καταμάθοιμεν. ἐξέωσο, Ἀνυλίε, τιμάτατε καὶ
ποθεινότητε ἡμῖν.“

18 Ἀντίγραφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς δι' ἣς αὐτοὺς ἐπισκόπων ἐπὶ Ῥώμης κεινύει γε-
νέσθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἐνώσεως τε καὶ ὁμοσύνης.

„Κωνσταντίνος Σεβαστὸς Μιλτιάδῃ ἐπισκόπῳ Ῥωμαίων καὶ Μάρκῳ. 25
ἐπειδὴ τοιοῦτοι χάρται παρὰ Ἀνυλίου τοῦ λαμπροτάτου ἀνθυπάτου τῆς
Ἀφρικῆς πρὸς με πλείους ἀπεστάλησαν, ἐν οἷς ἐμφέρεται, Καικιλιανὸν
τὸν ἐπίσκοπον τῆς Καρταγεννησίῳ πόλεως παρὰ τιμῶν κολλήγων αὐτῷ

1. διαμείναι] διαμείναι ad c i k x S V H B, διαμείνῃ d f i (a sec. m.) Z, διαμίνε g h, διαμίνῃ N. | 2. ὅρος] ὁ ὅρος f h i (a sec. m.) k B. | 3. post διενεχθῇ add. προταχθῆντα τῷ οὐ προστάγματος h k, προταχθῆντα τῷ οὐ προγράμματος N, „per-
lata programmato tuo“ Lact., om. a c f x S V H. | τὰ add. c f i (a sec. m.) N V H, om. a h i k x B. | 4. εἰς] εἰς τὴν h. | 5. πεποιήνται c f h V H B, πεποιήται a i k x S. | 13. διέφερον, καὶ] fort. scrib. διαφερόντων: διαφῆναι est „pertinere“ coll. p. 376, 6. 377, 19. | 14. αὐτῶν a c f S V H, αὐταῖς h i k N B. | 27. Καικιλιανὸν g h i (a pr. m.) constanter, c semel, Καικιλιανὸς a f k N S B. | 28. Καρταγεννησίῳ h i k B, Καρτα-
γεννησίῳ Z H, Χαρταγεννησίῳ b c d f, Καρταγεννησίῳ a S.

τῶν κατὰ τὴν Ἀφρικὴν καθιστώτων ἐν πολλοῖς πράγμασι εὐθύνεσθαι, καὶ τὐτό μοι βαρὺ σφόδρα δοκεῖ, τὸ ἐν ταύταις ἐπαρχίαις, ἃς τῇ ἐμῇ καθοσιώσει αὐθαίρετος ἡ θεία πρόνοια ἐνεχείρισε, (κἀκεῖσε πολὺ πλῆθος λαῶ), ὅχλον ἐπὶ τὸ φαυλότερον ἐπιμένοντα εὐρίσκεισθαι ὥσαντι διχοστα-
 5 τούντα, καὶ μεταξὺ ἐπισκόπους διαφορὰς ἔχειν, ἰδοῦν μοι, ἢ αὐτὸς ὁ 19
 Καικιλιανὸς μετὰ δέκα ἐπισκόπων, τῶν αὐτὸν εὐθύνειν δοκούντων, καὶ δέκα ἐτέρων ἕς αὐτὸς τῇ ἑαυτῇ δίκῃ ἀναγκάεις ὑπολάβοι, εἰς τὴν Ῥώμην πλῶ ἀπιέναι μὴ ἀναβάλοιτο, ἢ ἐκεῖσε ὕμῶν παρόντων, ἀλλὰ μὴν καὶ
 10 Ῥετακίῃ καὶ Ματέρνῃ καὶ Μαρίνῃ, τῶν κολλήγων ὕμῶν, ἕς τέτα ἔνεκεν
 εἰς τὴν Ῥώμην προσέταξα ἐπισπεῦσαι, δυνηθῇ ἀκασθῆναι, ὥς ἂν κατα-
 μάθοιτε τῷ σεβασμιωτάτῳ τόμῳ ἀρμόττειν. ἵνα μέντοι καὶ περὶ πάντων 20
 αὐτῶν τέτων πληρεστάτην δυνηθῇτε ἔχειν γνῶσιν, τὰ ἀντίτυπα τῶν ἐγ-
 γραφῶν τῶν πρὸς με παρὰ Ἀνυλίνῃ ἀποσταλέντων, γραμμασίῃ μοις ὑπο-
 15 ἔταξας, πρὸς τοὺς προειρημένους κολλήγας ὕμῶν ἐξέπεμψα, οἷς ἐντυχόνσα
 ἡ ὑμετέρα στεγερρότης δοκιμάσει, ὅτινα χρὴ τρόπον τὴν προειρημένην δίκην
 ἐπιμελεστάτα διενκριῆσαι, καὶ κατὰ τὸ δίκαιον τεματίσαι, ὅποτε μηδὲ
 τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν λανθάνει, τοσαύτην με αἰδῶ τῇ ἐνθέσμῳ καθο-
 20 λικῇ ἐκκλησίᾳ ἀπονέμειν, ὥς μηδὲν καθόλου σχίσμα ἢ διχοστασίαν εἶναι
 τόπῳ βίλεσθαι με ὑμᾶς καταλιπεῖν. ἡ θεοῦ ὑμᾶς τῷ μεγάλῃ θεῷ
 20 διαφυλάξοι πολλοῖς ἔτεσι, τιμιώτατε."

Ἀντίγραφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς προστίττει δευτέραν γενέσθαι σίνδορον 21
 ἐπὶ τοῦ πᾶσαν τῶν ἐπισκόπων περιελθεῖν διχοστασίαν.

„Κωνσταντίνος σεβαστὸς Χρῆστῳ ἐπισκόπῳ Συρακουσίων. ἤδη μὲν
 πρότερον, ὅτε φανύλως καὶ ἐνδιαστροφῶς τινὲς περὶ θρησκείας τῆς ἀγίας
 25 καὶ ἐπερανίς δυνάμεως καὶ τῆς αἰρέσεως τῆς καθολικῆς ἀποδιότασθαι
 ἤρξαντο, ἐπιτέμενσθαι βουλευθεὶς τὰς τοιαύτας αὐτῶν φιλονεικίας, οὕτω
 διετετυπώκειν, ὥστε ἀποσταλέντων ἀπὸ τῆς Γαλλίας τισῶν ἐπισκόπων,
 ἀλλὰ μὴν καὶ τέτων κληθέντων ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς τῶν ἐξ ἐναντίας μοίρας
 καταλλήλως ἰστοατικῶς καὶ ἐπιμόνως διαγωνιζομένων, παρόντος τε καὶ
 30 τῷ τῆς Ῥώμης ἐπισκόπου, τῷτο, ὅπερ ἰδοῦναι κεκινήσθαι, δυνηθῇ ὑπὸ τῆς
 παρρησίας αὐτῶν μετὰ πάσης ἐπιμελῆς διακρίσεως κατορθώσεως τυχεῖν.
 ἀλλ' ἐπειδὴ, ὥς συμβαίνει, ἐπιλαθόμενοί τινες καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἰδίας 22

2. αἶς c x. | 5. αὐθαίρετος] αὐθαίρετος i (a sec. m.) V. | 8. μὴ ἀνα-
 βάλοιο add. f, eed is post παρόντων, posuit ea B post ἀπιέναι. etiam in i posterior
 manus addidit μὴ ἀναβάλη: om. reliqui codd. et eddiores. | 17. λανθάνειν gi NVHB,
 λανθάνειν acfhkxS. | 20. διαφυλάξοι aghE, διαφυλάξει cfi kx. cf. p. 380, 27.
 381, 22. | 28. ἵνα c f g i k B, τῶν o h S V H. | 29. καταλλήλως] κατ' ἀλλήλων V. Z.

καὶ τῷ σεβάσματος τῷ ὀφειλομένῳ τῇ ἀγιοτάτῃ αἰρέσει, ἔτι καὶ νῦν τὰς
ιδίας ἐχθρας παρατείνειν οὐ πάνονται, μὴ βεβλόμενοι τῇ ἤδη ἐξαναχθείσῃ
κρίσει συντίθεσθαι, καὶ διορίζομενοι, ὅτι δὴ ἄρα ὀλίγοι τινὲς τὰς γνώμας
καὶ τὰς ἀποφάσεις ἑαυτῶν ἐξηγγικαν, ἣ καὶ μὴ πρότερον ἀπάντων τῶν
ὀφειλόντων ζητηθῆναι ἀκριβῶς ἐξετασθέντων πρὸς τὸ τὴν κρίσιν ἐξε- 5
νέγκαι πάντῃ ταχέως καὶ ὀξέως ἔσπευσαν, ἕκ τε τούτων ἀπάντων ἐκείνα
συμβαίνει γενέσθαι, τὸ καὶ τούτοις αὐτοῖς ἀδελφικὴν καὶ ὁμόφρονα ὀφεί-
λοντας ἔχειν ὁμοψυχίαν αἰσχυρῶς, μᾶλλον δὲ μυσερῶς ἀλλήλων ἀποδιε-
στάναι, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τοῖς ἀλλοτριᾶς ἔχουσι τὰς ψυχὰς ἀπὸ τῆς
ἀγιοτάτης θρησκείας ταύτης πρόφασιν χλεῦνς δίδοναι, — ὅθεν προ- 10
νοητίος μοι ἐγένετο, ὅπως τῷτο, ὅπερ ἐχρῆν μετὰ τὴν ἐξαναχθείσαν ἤδη
κρίσιν ἀνθαιρέτῳ συγκαταθέσει πεπαῦσθαι, καὶ νῦν ποτὲ δυνηθῇ πολλῶν
23 παρόντων τέλος τυχεῖν. ἐπειδὴ τοίνυν πλείστους ἐκ διαφόρων καὶ ἀμυ-
θῆτων τόπων ἐπισκόπους εἰς τὴν Ἀρελατησίῳ πόλιν εἰσω Καλανθῶν
Ἀγγύστων συνελθεῖν ἐκελεύσαμεν, καὶ σοὶ γράψαι ἐνομίσαμεν, ἵνα λαβὼν 15
παρὰ τῷ λαμπροτάτῳ Λατρωσιανῷ τῷ κορρήκτορος Σικελίας δημόσιον
ὄχημα, συζεύξας σεαυτῷ καὶ δύο γέ τινας τῶν ἐκ τῷ δευτέρῳ θρόνῳ, ὡς
ἂν σὺ αὐτοῖς ἐπιλέξασθαι κρίνης, ἀλλὰ μὴν καὶ τρεῖς παῖδας τὸς δυνη-
σομένους ὑμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπηρετήσασθαι παραλαβὼν, εἰσω τῆς αὐτῆς
24 ἡμέρας ἐπὶ τῷ προειρημένῳ τόπῳ ἀπάντησον, ὥς ἂν διὰ τε τῆς σῆς 20
στερρότητος καὶ διὰ τῆς λοιπῆς τῶν συνιόντων ὁμοψυχῆς καὶ ὁμόφροτος
συνέσεως καὶ τῷτο, ὅπερ ἄχρι τῷ δεῦρο φαύλως δι' αἰσχυρὰς τινας ζυγο-
μαχίας παραμεινήμεν, ἀκασθέντων πάντων τῶν μελλόντων λεχθήσεσθαι
παρὰ τῶν νῦν ἀπ' ἀλλήλων διεστώτων, ὥσπερ ὁμοίως παρεῖναι ἐκελεύσαμεν,
δυνηθῇ εἰς τὴν ὀφειλομένην θρησκείαν καὶ πίστιν, ἀδελφικὴν τε ὁμόνοιαν 25
καὶ βραδέως ἀνακληθῆναι. ὑγιαίνοντά σε ὁ θεὸς ὁ παστοκράτωρ δια-
φυλάξοι ἐπὶ πολλοῖς ἔτεσιν.

C A P. 6.

(Nic. H. E. VII, 42.)

- 1 Ἀντίγραφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς χρήματα ταῖς ἐκκλησίαις δωρεῖται. 30
„Κωνσταντῖνος Ἀγγύστος Καικιλιανῷ ἐπισκόπῳ Καρταγίνης. ἐπει-
δ' ἡμερ ἦρσε, κατὰ πάσας ἐπαρχίας, τὰς τε Ἀφρικὰς καὶ τὰς Νημιδίας

2. ἡδὴ ἐξαναχθ.] δι' ἐξαναχθείσῃ ἢ (ik in marg.). | 4. ἡ] ei h N. | 10. ταύτης
c f g h i k N B, ταύτην a S V H. | 14. Ἀρελατησίῳ g i (in marg.) k m N Z H B, Ἀρε-
ταλησίῳ a c f h S V. | 16. κορρήκτορος H, κορηκτορος V Z B, κορηκτορος
b c d f h i k V, κοντήκτορος a S, κοντήκτορος x. cf. ind. gr. a. v. | 17. οἱ αὐτοῖ
ἐαυτῷ a x N S H b. | 26. διαφυλάξοι a c N E, διαφυλάξει f i (a sec. m.) k x, διαφυ-
λάξῃ g, διαφυλάξει h. | 31. Καικιλιανῷ a g h V H, Καικιλιανῷ c f i (a sec. man.)
k N B. | Καρταγίνης] Καρταγ. f x. | 32. Νημιδίας a h N S V H, Νημιδίας e i k x,
Νημιδίας f.

καὶ τὰς Μαυριτανίας, ῥητοῖς τισὶ τῶν ὑπηρετῶν τῆς ἐνθέσμου καὶ ἀγιο-
 τήτης καθολικῆς θρησκείας εἰς ἀναλώματα ἐπιχορηγηθῆναι τι, ἔδωκα
 γράμματα πρὸς Οὐρσον τὸν διασημώτατον καθολικὸν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ
 ἐδήλωσα αὐτῷ, ὅπως τρισχιλίους φόλλεις τῇ σῇ στενρότῃτι ἀπαριθμῆσαι
 5 φροντίσῃ. σὺ τοίνυν, ἡνίκα τὴν προδηλεμένην ποσότητα τῶν χρημάτων
 ὑποδεχθῆναι ποιήσεις, ἅπασιν τοῖς προειρημένοις κατὰ τὸ βρεῖον τὸ
 πρὸς σὲ παρὰ Ὅσιν ἀποσταλὲν ταῦτα τὰ χρήματα διαδοθῆναι κέλευσον.
 εἰ δ' ἄρα πρὸς τὸ συμπληρωθῆναι μὲ τὴν εἰς τῷτο περὶ ἅπαντας αὐτὰς
 10 προαίρεσιν ἐνδεῖν τι καταμάθοις, παρὰ Ἡρακλεῖδα τῷ ἐπιτρόπῳ τῶν ἡμε-
 τέρων κτημάτων ἀναμφιλέκτως ὅπερ ἀναγκαῖον εἶναι καταμάθοις αἰτῆσαι
 ὀφείλεις. καὶ γὰρ παρόντι αὐτῷ προσέταξα, ἵν' εἴ τι ἀν' χρημάτων παρ'
 αὐτῷ ἢ σῇ στενρότῃτι αἰτήσῃ, ἄνευ δισταγμοῦ τινὸς ἀπαριθμῆσαι φρον-
 15 τίσῃ. καὶ ἐπειδὴ ἐπνυόμην, τινὰς μὴ καθεστῶσης διανοίας τυγχάνοντας
 ἀνθρώπους τὸν λαὸν τῆς ἀγιοτάτης καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας φανῆναι τινὶ
 15 ὑπονοθεύσει βῆλεσθαι διαστρέφειν, γίνωσκέ με Ἀννλίῳ ἀνθυπάτῳ, ἀλλὰ
 μὴν καὶ Πατρικίῳ τῷ ἑκαρίῳ τῶν ἐπάρχων παρῶσι τοιάντας ἐντολὰς
 δεδωκέναι, ἵν' ἐν τοῖς λοιποῖς ἅπασιν καὶ τέτς μάλιστα τὴν προσήκυσαν
 φροντίδα ποιήσωνται, καὶ μὴ ἀνάσχωμαι περιορᾶν τοιοῦτο γινόμενον.
 διόπερ εἴ τις τις τοιέτους ἀνθρώπους ἐν αὐτῇ τῇ μανίᾳ ἐπιμένειν κατίδοις,
 20 ἄνευ τινὸς ἀμφιβολίας τοῖς προειρημένοις δικασταῖς πρόσελθε, καὶ αὐτὸ
 τῷτο προσανένεγκε, ὅπως αὐτὰς ἐκείνοι, καθάπερ αὐτοῖς παρῶσιν ἐκέλευσα,
 ἐπιστρέψωσιν. ἢ θεϊότης τῷ μεγάλῳ θεῷ σε διαφυλάξοι ἐπὶ πολλοῖς ἔτεσιν.

C A P. 7.

Περὶ τῆς τῶν κληρικῶν λειτουργίας.

25

(Nic. H. E. VII, 42.)

Ἀντίγραφον βασιλικῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς τοὺς προεστῶτας τῶν ἐκκλησιῶν πάσης
 ἀπολεισθαι τῆς περὶ τὰ πολιτικά λειτουργίας προστάττει.

„Χαῖρε, Ἀννλίνε, τιμιώτατε ἡμῖν. ἐπειδὴ ἐκ πλειόνων πραγμάτων
 φαίνεται, παρεξενηθεῖσαν τὴν θρησκείαν, ἐν ᾗ ἡ κορυφαία τῆς ἀγιο-
 30 τήτης ἐπερانیς αἰδὼς φυλάττεται, μεγάλης κινδύνος ἐνηροχῆναι τοῖς δημο-
 σίοις πράγμασιν, αὐτὴν τε ταύτην ἐνθέσμως ἀναληφθεῖσαν καὶ φυλατ-

6. ποιήσεις *efghxVZ*, ποιήσῃς *aikSH*, ποιήσε *NB*. | 9. καταμάθοις |
 καταμάθῃς *aSH*. | Ἡρακλεῖδα *ahikSVH*, Ἡρακλῖδα *cg*, Ἡρακληῖδα *f*, Ἡρα-
 κλεῖδα *N*. | 16. ἑκαρίῳ *gikNVHB*, Ἰεκαρίῳ *abcdfS*, *om. h*. | 17. τὴν πρ. φρ.
 ποιήσωνται *efgikxNB*, τὴν φρ. π. τὴν προσήκυσαν *ahSVH*. | 19. κατίδοις |
 κατίδῃς *SH*. | 21. προσανένεγκε *ahS*. | 22. διαφυλάξοι *aNE*, διαφυλάξει *cfhikx*,
 διαφυλάξῃ *g*. | 30. post ἐπερ. v add. *δυναμῶς coll. p. 379, 25*.

τομένην μέγιστην εὐτυχίαν τῷ ῥωμαϊκῷ ὀνόματι, καὶ σύμπασιν τοῖς τῶν ἀνθρώπων πράγμασιν ἐξαίρετον εὐδαιμονίαν παρεσχέσθαι, τῶν Θεῶν εὐεργειῶν τὸτο παρεχουσῶν, ἔδοξεν ἐκείνους τὰς ἀνδρας τὰς τῇ ὀφειλομένη ἀγιότητι καὶ τῇ τῷ νόμῳ τότε παρεδρία τὰς ὑπηρεσίας τὰς ἐξ ἱαντῶν τῇ τῆς Θεῆς Θρησκείας θεραπείᾳ παρέχοντας, τῶν καμάτων τῶν ἰδίων 5
 2 τὰ ἱπαθλα κομίσασθαι, Ἀνυλῖνι τιμιώτατε. διόπερ ἐκείνους τὰς εἰσω τῆς ἐπαρχίας τῆς σοι πεπιστευμένης ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἣ Καικιλιανὸς ἐφίστηκε, τὴν ἐξ ἱαντῶν ὑπηρεσίαν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ Θρησκείᾳ παρέχοντας, ὥσπερ κληρικὸς ἐπονομάζειν εἰώθασιν, ἀπὸ πάντων ἀπαξᾶπλῶς τῶν λει-
 τεργιῶν βέλομαι ἀλειτεργήτους διαφυλαχθῆναι, ὅπως μὴ διὰ τινος πλάνης 10
 ἢ ἐξολισθήσεως ἱεροσύλου ἀπὸ τῆς θεραπείας τῆς τῇ Θεότητι ὀφειλομένης ἀφέλκωνται, ἀλλὰ μᾶλλον ἄνευ τινὸς ἐνοχλήσεως τῷ ἰδίῳ νόμῳ ἐξυπηρετῶνται, ὥσπερ μεγίστην περὶ τὸ Θεῶν λατρείαν ποιημένων πλεῖστον ὅσον τοῖς κοινοῖς πράγμασι συνοίσειν δοκεῖ. ἔρῳωσο, Ἀνυλῖνι, τιμιώ-
 15 ταστε καὶ ποθεινότατε ἡμῖν."

15

CAP. 8.

Περὶ τῆς Αἰκινίου εἰς ὑστερον κακοτροπίας, καὶ τῆς καταισιφοῦς αὐτοῦ.

(Nic. H. E. VII, 44.)

1 Τοιαῦτα μὲν ἦν ἡμῖν ἡ Θεία καὶ ὑράνιος τῆς τῷ σωτήρος ἡμῶν ἐπιφανείας ἐδωρεῖτο χάρις, τοσαύτη τε ἅπασιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν ἀφθο- 20
 νία διὰ τῆς ἡμετέρας ἐπρυτάνευτο εὐρένης. καὶ ὥδε μὲν τὰ καθ'
 2 ἡμᾶς ἐν εὐφροσύναις καὶ πανηγύρεσιν ἐτελεῖτο. ἐκ ἧν δὲ ἄρα τῷ μισο-
 κάλῳ φθόνῳ, τῷ τε φιλοπονήρῳ δαίμονι φορητὸς ἡ τῶν ὀρωμένων Θεῶν,
 ὥσπερ ἦν ἐδὲ Αἰκινίῳ πρὸς σὺφρονα λογισμὸν ἐτύγχανεν ἀντάρκη τὰ
 τοῖς πρόσθεν δεδηλωμένοις τυράννοις συμβεβηκότα· ὃς ἐν φερομένης τῆς 25
 ἀρχῆς αὐτῷ, βασιλείᾳς τε μεγάλης Κωνσταντίνου δευτερείᾳς τιμῆς, ἐπιγαμ-
 βρίας τε καὶ συγγενείας τῆς ἀνωτάτω ἡξιωμένος, μιμήσεως μὲν τῆς τῶν
 καλῶν ἀπελιμπνάζειτο, τῆς δὲ τῶν ἀσεβῶν τυράντων μοχθηρίας ἐξῆλε τὴν
 κακοτροπίαν, καὶ ὡς τῷ βίῃ τὴν καταστροφὴν ἐπέειδεν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς,
 τέτων ἵππεσθαι τῇ γνώμῃ μᾶλλον, ἢ τῇ τῷ κρείττορος ἐμμένειν φιλίᾳ τε 30
 3 καὶ διαθέσει ἡρεῖτο. διαφθορηθεὶς γέ τοι τῷ πανευεργέτῃ πόλεμον δυσαγῇ
 καὶ δεινότατον πρὸς αὐτὸν ἐκφέρει, οὐ φύσεως νόμων φεισάμενος, οὐχ

7. Καικιλιανὸς cgh¹ H, Κικιλανὸς a¹ kNSB. | 20. ἀγαθῶν ἀφθ. c¹ gik, ἀφθ. ἀγ. aefhE. | 22. εὐφροσύναις cefghikzB, εὐφροσύνη aSVH. | 26. τε om. aSVH. | 30. ἐμμένειν φιλίᾳ τε καὶ δ. c¹ gikzBH², διαθλοῖ ἐμμ. καὶ φ. aehSVH.

ὀρκωμοσιῶν, ἔχαιματος, οὐ συνθηκῶν μνήμην ἐν διανοίᾳ λαβών. ὁ μὲν 4
 γὰρ αὐτῷ οἷα παράγαθος βασιλεὺς, εὐνοίας παρέχων ἀληθῆς σύμβολα,
 συγγενείας τῆς πρὸς αὐτὸν ἐκ ἐφθόνησε, γάμων τε λαμπρῶν ἀδελφῆς
 μετuoίαν ἐκ ἀπηρηνήσατο, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκ πατέρων εὐγενείας, βασιλικῆς
 5 τε ἀνέκαθεν αἵματος κοινωνὸν γενέσθαι ἠξίωσε, τῆς τε κατὰ πάντων
 ἀπολαύειν ἀρχῆς οἷα κηδεστῇ καὶ συμβασιλεῖ παρέιχε τὴν ἐξουσίαν, οὐκ
 ἔλαττον μέρος τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους ἐθνῶν διέπειν αὐτῷ καὶ διοικεῖν κεχα-
 ρισμένος. ὁ δ' ἔμπαιν τότεis τάναντία διεπράττετο, παντοίας ὀσημέραι 5
 κατὰ τῷ κρείττονος μηχανὰς ἐπιτεχνώμενος, πάντας τε ἐπισυῶν ἐπιβελῆς
 10 τρόπους, ὡς ἂν κακοῖς τὸν εὐεργέτην ἀμείψοιτο. τὰ μὲν ἔν πρώτα πειρώ-
 μενος τὴν συσκευὴν ἐπικρύπτειν, φίλος εἶναι προσεποιεῖτο, δόλῳ τε καὶ
 ἀπάτῃ πλειστάκις ἐπιθήμενος ῥᾶστα ἂν τυχεῖν τῷ προσδοκωμένῳ ἤλπισε.
 τῷ δὲ ἄρα ὁ θεὸς ἦν φίλος, κηδεμών τε καὶ φύλαξ, ὃς αὐτῷ τὰς ἐν 6
 ἀπορρήτῳ καὶ σκότει μηχανωμένους ἐπιβελὰς εἰς φῶς ἄγων διήλεγγε. το-
 15 οῦτον ἀρετῆς τὸ μέγα τῆς Θεοσεβείας ὄπλον πρὸς ἄμυναν μὲν ἐχθρῶν,
 οἰκείας δὲ φυλακὴν σωτηρίας ἰσχύει· ᾧ δὴ πεφραγμένος ὁ Θεοφιλέστατος
 ἡμῶν βασιλεὺς τὰς τῷ δυσωνύμῳ πολυπλόκους ἐπιβελὰς διεδίδρασκεν. ὁ δὲ 7
 τὴν λαθραίαν συσκευὴν ὡς ἑδαμῶς ἑώρα κατὰ γνώμην αὐτῷ χωρῆσαν,
 τῷ Θεῷ πάντα δόλον τε καὶ ῥαδιουργίαν τῷ Θεοφιλεῖ βασιλεῖ κατὰφωρα
 20 ποιῶντος, ἔκείθ' οἷός τε ὢν ἐπικρύπτεσθαι προφανῇ πόλεμον αἰρεται.
 ὁμοσε δὴτα Κωνσταντίνῳ πολεμεῖν διαγνὺς, ἥδη καὶ κατὰ τῷ Θεῷ τῶν 8
 ὄλων, ὃν ἡπίστατο σέβειν αὐτὸν, παρατάττεσθαι ὥρματο, κάπειτα τὰς
 ὑπ' αὐτῷ Θεοσεβεῖς, μηδὲν μηδ' ὅλως πώποτε τὴν ἀρχὴν αὐτῷ λυπηρὸν
 διαθεμένους, ἡρέμα τέως καὶ ἡσυχῇ πολιορκεῖν ἐπεβάλλετο· καὶ τοῦτ'
 25 ἐπραττε, δεινῶς ἀβλεπτεῖν ὑπὸ τῆς ἐμφύτης κακίας ἡναγκασμένος. ἔτ' ἔν 9
 τὴν μνήμην τῶν πρὸ αὐτῷ Χριστιανὸς ἐκδιωξάντων πρὸ ὀφθαλμῶν ἔθετο,
 οὐδ' ὢν αὐτὸς ὀλετήρ καὶ τιμωρὸς δι' αἷς μετῆλθον ἀσεβείας κατέστη.
 ἀλλὰ γὰρ τῷ σώφρονος ἐκτραπείς λογισμῷ, διαρρήδην δὲ μανεῖς τὰς φρένας,
 τὸν Θεὸν αὐτὸν, οἷα δὴ Κωνσταντίνῳ βοηθόν, ἀντὶ τῷ βοηθημένῳ πολε-
 30 μῶν ἐγνώκει. καὶ πρῶτα μὲν τῆς οἰκίας τῆς αὐτοῦ πάντα Χριστιανῶν 10
 ἀπελαύνει, ἔρημον αὐτὸς αὐτὸν ὁ δεῖλαιος τῆς τέτων καθιστὰς ὑπὲρ
 αὐτῷ πρὸς τὸν Θεὸν εὐχῆς, ἣν ὑπὲρ ἀπάντων αὐτοῖς ποιεῖσθαι πάτριον
 μᾶθημα τυγχάνει· εἰτα δὲ τὰς κατὰ πόλιν στρατιώτας ἐκκρίνεσθαι καὶ

4. εὐγενείας *eknxV^a ZHB*, συγγενείας *ab cdfghi Eus.* (vit. Const. I, 50.) *SV.* | 10. ἀμείψοιτο *cefgikx B*, ἀμείψαιτο *ah Eus.* (vit. Const. I, 50.) *SVH.* | 15. ἀρετῇ *i* (a sec. m.) *k.* | τὸ om. *k.* | 24. ἐπεβάλλετο *cefgikx B Hb*, ἐπεβά-
 λετο *ahSVH.* | 31. τῶν] *τίττω x prob. Hb.*

ἀποβάλλεσθαι τῇ τῆς τιμῆς ἀξιώματος, εἰ μὴ τοῖς δαίμοσι θύειν αἰροῖντο,
 παρακλενέται. καὶ ἔτι γε ταῦτα ἦν μικρὰ, τῇ τῶν μεϊζόνων συγκρινό-
 11 μενα παραθέσει. τί δεῖ τούτων τὰ καθεκαστα καὶ κατὰ μέρος τῷ θεο-
 μισεῖ πεπραγμένα μνημονεύειν, ὅπως τε νόμους ἀνόμους ὁ παρανομώτατος
 ἐξεύρει; τὺς γέ τοι ἐν ταῖς εἰρκταῖς τλαιπωρημένους ἐνομοθέτει μηδένα 5
 μεταδύσει τροφῆς φιλανθρωπεύεσθαι, μηδ' ἐλεεῖν τὺς ἐν δεσμοῖς λιμῷ
 διασθειρομένους, μηδ' ἀπλῶς ἀγαθὸν εἶναι μηδένα, μηδ' ἀγαθὸν τι πράτ-
 τειν τὺς καὶ πρὸς αὐτῆς τῆς φύσεως ἐπὶ τὸ συμπάθεῖς τῶν πέλαις ἐλκο-
 μένους. καὶ ἦν γε νόμων ἔτος ἄντικρυς ἀναιδὴς καὶ ἀπηρέστατος, πᾶσαν
 ἡμερον ὑπερεξάγων φύσιν, ἐφ' ᾧ καὶ τιμωρία προσέεικτο, τὺς ἐλευντας 10
 τὰ ἴσα πάσχειν τοῖς ἐλευμένοις, δεσμοῖς τε καὶ φυλακαῖς καθεύργησθαι,
 τὴν ἴσην τοῖς καταπονυμένοις ὑπομένοντας τιμωρίαν, τὺς τὰ φιλάνθρωπα
 12 διακονημένους. τοιαῦται αἱ Αἰκινίου διατάξεις. τί χρὴ τὰς περὶ γάμων
 καινοτομίας ἀπαριθμεῖσθαι, ἧ τὺς ἐπὶ τοῖς τὸν βίον μεταλλάττεισι νεω-
 τερισμὸς αὐτῷ, δι' ὧν τὺς παλαιὰς Ῥωμαίων εὖ καὶ σοφῶς κειμένους νόμους 15
 περιγράψαι τολμήσας, βαρβάρους τινὰς καὶ ἀσημέρους ἀντεισῆγε νόμους, ἀνό-
 μους ὡς ἀληθῶς καὶ παρανόμους; ἐπισκήψεις τε μυρίας κατὰ τῶν ὑπο-
 χειρίων ἐθνῶν ἐπερόει, χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ παντοίας εἰσπραΐξεις, ἀνα-
 μετρήσεις τε γῆς, καὶ τῶν κατ' ἀγρὸς μηκέτ' ὄντων ἀνθρώπων, πρόπαλαι
 13 δὲ κατοικομένων, ἐπιζήμιον κέρδος. οἷος δ' ἐφεύρεν ἐπὶ τέτοις ὁ μισάν-
 θρωπος κατὰ μηδὲν ἡδικηκότων ἐξορισμὸς, οἷας εὐπατριδῶν καὶ ἀξιο-
 λόγων ἀνδρῶν ἀπαγωγὰς, ὧν δὴ τὰς καριδίας ἀποζευγνὺς γαμετὰς μισατοῖς
 τισὶν οἰκέταις ἐφ' ὕβρει πράξεως αἰσχροῦς παρὰ διδῆ, ὅσαις δὲ αὐτοῖς ὁ
 ἐσχατόγηρος γυναιξὶν ὑπάνδροις, παρθένοις τε κόραις ἐμπαροισῶν, τὴν
 ἀκόλαστον τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἐπιθυμίαν ἐπλήρης — τί χρὴ ταῦτα μηχανεῖν, 25
 τῆς τῶν ἐσχάτων αὐτοῦ πράξεων ὑπερβολῆς μικρὰ τὰ πρῶτα καὶ τὸ
 14 μηδὲν εἶναι διελεγχέσης; τὸ γὰρ τέλος αὐτῷ τῆς μανίας ἐπὶ τὺς ἐπισκόπους
 ἐχώρει. ἤδη τε τότε, ὡς ἂν τῷ ἐπὶ πάντων θεῷ θεράποντας, ἐναντίας
 ὑπάρχειν οἷς ἔδρα ἡγούμενος, οὕτω μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ
 κρείττονος φόβον, λάθρα δὲ αὐτοῖς καὶ δολίως συνεσκευάζετο, ἀνῆρει τε 30
 τούτων δι' ἐπιβολῆς τῶν ἡγεμόνων τὺς δοκιμωτάτους. καὶ ὁ τρόπος δὲ τῇ
 15 κατ' αὐτῶν φόβῳ ξένος τις ἦν, καὶ οἷος ὕδαπώποτε ἡκίσθη. τὰ γὰρ
 ἀμφὶ τὴν Ἀμάσειαν καὶ τὰς λοιπὰς τοῦ Πόντου πόλεις κατεργασθέντα
 πᾶσαν ὑπερβολὴν ὁμότητος ὑπερηκόντισεν, ἐνθα τῶν ἐκκλησιῶν τῷ θεῷ

3. τὰ om. *eg B.* | 4. πεπραγμένα *aghS' H*, πεπραγμένων *cefi k B.* | 18. ἀρ-
 γυρίῳ *A.* | 21. ἐξορισμὸς *I^a* (coll. *Eus. Vit. Const. I, 55.*) *ZH*, ἐξορισμὸς *C.*

αἱ μὲν ἐξ ὕψους εἰς ἔδαφος αὐθις κατερρήπτοντο, τὰς δὲ ἀπέκλειον, ὥς
 ἂν μὴ συνάγοιτό τις τῶν εἰωθότων, μηδὲ τῷ θεῷ τὰς ἐποφειλομένας
 ἀποδιδῶν λατρείας. συστελεῖσθαι γὰρ οὐχ ἡγεῖτο ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς εὐχάς, 16
 συνειδῶν φανῶν τοῦτο λογιζόμενος, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Θεοφιλοῦς βασιλέως
 5 πάντα πράττειν ἡμᾶς καὶ τὸν θεὸν ἡλεῖσθαι πέπειστο· ἐνθεν ὠρμάτο
 καθ' ἡμῶν τὸν θυμὸν ἐπισκῆπτειν. καὶ δὴ τὰ τῶν ἡγεμόνων οἱ κόλακες, 17
 τὰ φίλα πράττειν τῷ δυσαγεῖ πεπεισμένοι, τῶν ἐπισκόπων τὴν μὲν συνή-
 θως ταῖς τῶν κακέργων ἀνδρῶν περιέβαλλον τιμωρίαις, ἀπήγοντό τε καὶ
 ἐκολάζοντο ἀπροφασίστως τοῖς μισαιφόνοις ὁμοίως οἱ μηδὲν ἡδικοκότες·
 10 ἤδη δὲ τινες καιροτέραν ὑπέμενον τελευτήν, ξίγει τὸ σῶμα εἰς πολλὰ
 τμήματα κατακρεουργούμενοι, καὶ μετὰ τῆς ἀπηνῆ ταύτης καὶ φρικτοτάτης
 θέαν τοῖς τῆς θαλάσσης βυθοῖς ἰχθύσι εἰς βορὰν ῥιπτούμενοι. φυγαὶ δὴ 18
 αὐθις ἐπὶ ταῖς τῶν θεοσεβῶν ἐγίνοντο ἀνδρῶν, καὶ πάλιν ἀγροὶ, καὶ
 πάλιν ἐρημίαι, πάσαι τε καὶ ὅρη τὴν Χριστῷ θεράποντας ὑπεδέχοντο.
 15 ἐπεὶ δὲ καὶ ταῦτα τῶν προχώρει τῷ δυσσεβεῖ τὸν τρόπον, λοιπὸν καὶ
 τὸν κατὰ πάντων ἀνακινεῖν διωγμὸν ἐπὶ διάνοιαν ἐβάλλετο. ἐκράτει τε 19
 γνώμης καὶ ἄδην ἐμποδὼν ἦν αὐτῷ μὴ ἔχι ἐν ἔργῳ χωρεῖν, εἰ μὴ τά-
 χιστα τὸ μέλλον ἔσεσθαι προλαβὼν ὁ τῶν οἰκείων ψυχῶν υπέρμαχος θεὸς
 ὥς ἐν βαθεῖ σκότῳ καὶ νυκτὶ ζοφωδιστάτῃ φωστῆρα μέγα ἀθρόως καὶ
 20 σωτῆρα τοῖς πᾶσι ἐξελάμψε, τὸν αὐτὸ θεράποντα Κωνσταντίνον ὑψηλῶ
 βραχίονι ἐπὶ τὰ τῆδε χειραγωγήσας.

C A P. 9.

*Περὶ τῆς νίκης Κωνσταντίνου καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ τοῖς ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν
 ἐπαρξάντων.*

25

(Nic. H. E. VII, 45. 46.)

Τύτῳ μὲν ἐν ἄνωθεν ἐξ ἐρανῶ καρπὸν εὐσεβείας ἐπάξιον, τὰ τρό- 1
 παια τῆς κατὰ τῶν ἀσεβῶν παρῆχε νίκης, τὸν δ' ἀλιτήριον, αὐτοῖς συμ-
 βέλοις ἅπασι καὶ φίλοις, ὑπὸ τοῖς Κωνσταντίνῳ ποσὶ πρηνῇ κατέβαλεν.
 ὥς γὰρ εἰς ἔσχατα μανίας τὰ κατ' αὐτὸν ἤλυνεν, ἐκείνῳ ἀνεκτὸν εἶναι 2
 30 λογισάμενος βασιλεὺς ὁ τῷ θεῷ φίλος, τὸν σώφρονα συναγαγὼν λογισμὸν,
 καὶ τὸν στερρόν τῃ δικαίᾳ τρόπον φιλανθρωπία κερασάμενος, ἄσμενος
 ἐπαμῦναι κρίνει τοῖς ὑπὸ τῷ τυράννῳ τάλαι ἡμέροις, καὶ τό γε πλεῖ-
 στον ἀνθρώπων γένος, βραχεῖς λυμεῶνας ἐκποδὼν ποιησάμενος, ἀνασώ-
 σασθαι ὀρμάται. μόνη γὰρ αὐτῷ χρημένη φιλανθρωπία τὸν πρὸ τέτε 3
 χρόνον, καὶ τὸν οὐ συμπαθείας ἄξιον ἡλεῶντι, τῷ μὲν ἔδην ἐγίνετο πλείον,

12. εἰς βορὰν cf. ix B, βορὰ ac NE. | 15. καὶ om. V H.

- τῆς κακίας ἐκ ἀπαλλαττομένων, αὖξοντι δὲ μᾶλλον τὴν κατὰ τῶν ὑπο-
 χειρίων ἐθνῶν λύτταν, τοῖς δὲ κακισμένοις ἕτις ἐλείπετο σωτηρίας ἐλπίς,
 4 ὑπὸ δεινῷ θηρίῳ καταπονεμένοις. διὸ δὴ τῷ φιλαγάθῳ μίξας τὸ μισο-
 πόνηρον ὁ τῶν ἀγαθῶν ἀρωγὸς, πρόεισιν ἅμα παιδὶ Κρίσπῳ βασιλεῖ
 φιλανθρωποτάτῳ, σωτήριον δεξιὰν ἅπασιν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐκτείνας· 5
 εἰθ' οἷα παμβασιλεῖ θεῷ, θεῷ παιδὶ σωτῆρι ἀπάντων ποδηγῷ καὶ συμ-
 μάχῳ χρώμενοι, πατὴρ ἅμα καὶ υἱὸς, ἅμφω κύκλῳ διελόντες τὴν κατὰ
 τῶν θεομισῶν παράταξιν, ῥαδίαν τὴν ρίκην ἀποφύρονται, τῶν κατὰ τὴν
 συμβολὴν πάντων ἐξευμαρισθέντων αὐτοῖς ὑπὸ τῷ θεῷ κατὰ γνώμην.
 5 ἀθρόως δῆτα καὶ λόγον θαῦτον οἱ μὲν χθὲς καὶ πρὸ ἡμέρας θανάτου 10
 πνέοντες καὶ ἀπειλῆς ἐκεί' ἦσαν, ἔδδ' ἐμέχρ' ὀνόματος μνημονευόμενοι·
 γραφαί τε αὐτῶν καὶ τιμαὶ τὴν ἀξίαν αἰσχύνην ἀπελάμβανον. καὶ ἂ τοῖς
 πάλαι δυσσεβέσι τυράννοις ἐνεῖδεν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς Αἰκίνιος, ταῦτα
 ὁμοίως καὶ αὐτὸς ἐπασχεν, ὅτι μὴδ' αὐτὸς ἐδέξατο παιδείαν, μὴδὲ ταῖς
 τῶν πέλας ἐσωφρονίσθη μάστιγι, τὴν ὁμοίαν δ' ἐκείνοις τῆς ἀσεβείας 15
 6 μετελθὼν ὁδόν, ἐπὶ τὸν ἴσον αὐτοῖς ἐνδίκως περιηρέχθη κρημνόν. ἀλλ'
 ἔτος μὲν ταύτῃ πη βεβλημένος ἔκειτο, ὁ δ' ἄρετῇ πάσῃ θεοσεβείας ἐκ-
 πρέπων μέγιστος νικητὴς Κωνσταντῖνος σὺν παιδὶ Κρίσπῳ βασιλεῖ θεο-
 φιλεστάτῳ καὶ κατὰ πάντα τῷ πατρὸς ὁμοίῳ τὴν οἰκειάν ἐφ' ἃν ἀπελάμ-
 βανον, καὶ μίαν ἠνωμένην τὴν Ῥωμαίων κατὰ τὸ παλαιὸν παρεῖχον ἀρχήν, 20
 τὴν ἀπ' ἀνίσχοντος ἤλκε πᾶσαν ἐν κύκλῳ κατὰ θύτερα τῆς οἰκουμένης,
 ἄρκτον τε ὁμοῦ καὶ μεσημβρίαν, εἰς ἔσχατα δυσμένης ἡμέρας ὑπὸ τὴν
 7 αὐτῶν ἄγοντες εἰρήνην. ἀφῆρητο δ' ἔν' ἐξ ἀνθρώπων πᾶν θεός τῶν πρὶν
 αὐτὸς πιεζόντων, λαμπρὰς δ' ἐτέλεν καὶ πανηγυρικὰς ἐορτῶν ἡμέρας· ἦν
 δὲ φωτὸς ἔμπλεα πάντα, καὶ μειδιῶσι προσώποις, ὄμμασί τε φαιδροῖς 25
 οἱ πρὶν κατηφεῖς ἀλλήλους ἔβλεπον, χορεῖται δ' αὐτοῖς καὶ ὕμνοι κατὰ
 πόλεις ὁμῶ καὶ ἀγρὸς· τὸν παμβασιλέα θεὸν πρῶτιστα πάντων, ὅτι δὴ
 τοῦτ' ἐδιδάχθησαν, κᾶπειτα τὸν εὐσεβῆ βασιλέα παισὶν ἅμα θεοφιλείςιν
 8 ἐγείριον. κακῶν δ' ἀμνηστία παλαιῶν ἦν, καὶ λήθη πάσης δυσσεβείας,
 παρόντων δ' ἀγαθῶν ἀπόλαυσις, καὶ πρόσθετι μελλόντων προσδοκία. 30
 ἤπλωντο δ' οὖν κατὰ πάντα τόπον τοῦ νικητοῦ βασιλεῶς φιλανθρωπίας
 ἔμπλεοι διατάξεις, νόμοι τε μεγαλοδωρεῶς καὶ ἀληθῶς εὐσεβείας γνωρί-
 9 σματα περιέχοντες. ἔτω δῆτα πάσης τυραννίδος ἐκκαθαρθείσης, μόνους

6. εἰθ] οἱ θ' xS prob. Hb. | 11. ἐκεί' ἦσαν ae ik E, ἐκ ἔστησαν bc, ἐκέ-
 στησαν (sic) f, ἐκ ἀνίστησαν d. | 13. ἐνεῖδεν cf ik B, ἐπέιδεν ae xS V H. | 17. ἐκ-
 πρέπων Euseb. (Vit. Const. II, 19.) V^a ZH, ἐκπρέπως C. | 23. δ' ἔν cf ik B,
 γον aSVH. | 32. ἔμπλεοι ce i (a pr. m.) k VHB, ἔμπλω af i (a sec. m.) S.

ἐφελύττετο τὰ τῆς προσηκούσης βασιλείας βίβαιά τε καὶ ἀνεπίφθορα Κων-
 στατίνῳ καὶ τοῖς αὐτῷ παισίν, οἱ τῶν πρόσθεν πάντων ἀποσμήξαντες
 τὴν Θεοστυγίαν τῷ βίῳ, τῶν ἐκ Θεοῦ πρωταρενθόντων ἀγαθῶν αὐτοῖς
 ἡσθημένοι, τὸ φιλάρετον καὶ θεοφιλὲς τό τε πρὸς τὸ Θεῖον εὐσεβὲς καὶ
 εὐχάριστον δι' ὧν εἰς πρῶτον ἅπασιν ἀνθρώποις παρέσχον ὁρᾶν ἐπε-
 δεῖξαντο.

Τέλος σὺν Θεῷ τῷ δεκάτῳ λόγῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐσεβίου
 τῷ Παμφίλῳ.

4. ἡσθημένοι ἰ (a sec. man.), ut p. 337, 32 plerique: ἡσθημένως vulgo. |
 5. δι' ὧν — ἐπιδείξαντο *bedfik VHB*, διὰ τῆς ὑπὲρ Χριστιανῶν ἐπιδείξαντο
 νομοθεσίας *a 8*.

MA9 204131.

INDEX I

LOCORUM SCRIPTURAE SACRAE AB EUSEBIO LAUDATORUM.

- Genes.** 1, 26. — p. 6, 13.
 13, 6. — p. 17, 17.
 18, 1. — p. 6, 26.
 18, 18. — p. 17, 22.
 18, 25. — p. 7, 3.
 19, 24. — p. 7, 13.
 22, 18. — p. 17, 22.
 32, 28. — p. 7, 15.
 32, 30. — p. 7, 18.
 49, 10. — p. 19, 22.
Exod. 3, 4. — p. 8, 10.
 12, 19. — p. 25, 5.
 15, 1. — p. 349, 30.
 15, 4. — p. 349, 14.
 15, 10. — p. 349, 27.
 20, 3. — p. 299, 13.
 20, 5. — p. 235, 11.
 22, 20. — p. 299, 13.
 25, 40. — p. 14, 29.
 31, 2. — p. 361, 14. 366, 4.
Levit. 4, 5. 16. — p. 12, 3.
 6, 22. — p. 12, 5.
 26, 12. — p. 372, 7.
Numer. 13, 9. — p. 12, 13.
 36, 6. — p. 25, 23.
Deuteron. 19, 14. — p. 232, 7.
Josuae 3, 13. — p. 8, 1.
1 Paral. 16, 22. — p. 17, 10.
Job. 9, 10. — p. 362, 11.
Psalm. 2, 1. — p. 12, 28.
 2, 8. — p. 87, 8.
 7, 16. — p. 349, 21.
 8, 3. — p. 366, 28.
 9, 6. 7. — p. 367, 4.
 17 (18), 42. — p. 367, 6.
 18 (19), 5. — p. 44, 29. 87, 10.
 25 (26), 8. — p. 362, 5.
Psalm. 32 (33), 9. — p. 6, 15.
 32 (33), 16. — p. 333, 28.
 36 (37), 14. — p. 367, 1.
 36 (37), 35. — p. 359, 9.
 43 (44), 2. — p. 361, 22.
 44 (45), 7. — p. 14, 10.
 45 (46), 9. — p. 339, 3.
 47 (48), 2. — p. 362, 7.
 47 (48), 9. — p. 361, 29.
 57 (58), 7. — p. 366, 26.
 67 (68), 31. — p. 43, 8.
 72 (73), 20. — p. 367, 9.
 73 (74), 5. — p. 367, 23.
 79 (80), 13. — p. 367, 26.
 86 (87), 5. — p. 362, 1.
 88 (89), 40. — p. 288, 32.
 97 (98), 1. — p. 338, 17.
 102 (103), 5. — p. 373, 3.
 103 (104), 16. — p. 369, 26.
 106 (107), 20. — p. 7, 10.
 106 (107), 40. — p. 289, 17.
 109 (110), 1. — p. 14, 21.
 112 (113), 7. — p. 362, 13.
 121 (122), 1. — p. 362, 4.
 133 (136), 4. 17. 23. — p. 362, 20.
 143 (146), 3. — p. 357, 25.
Proverb. 8, 12. — p. 8, 20.
Jesaiæ 3, 10. — p. 69, 10.
 7, 14. — p. 174, 8.
 35, 1. — p. 367, 14.
 35, 6. — p. 368, 1.
 43, 19. — p. 268, 3.
 49, 8. — p. 238, 27.
 49, 18. — p. 371, 14.
 51, 17. — p. 371, 6.
 52, 1. — p. 371, 12.
 53, 8. — p. 5, 20.

Jesaiæ 54, 4. — p. 370, 52.
 34, 11. — p. 375, 11.
 61, 1. — p. 14, 8.
 61, 10. — p. 370, 23.
 63, 15. — p. 16, 10.
 66, 3. 4. — p. 253, 5.
 66, 8. — p. 16, 7.
Thren. Jerem. 2, 1. 2. — p. 288, 28.
 4, 20. — p. 12, 25.
Ezech. 13, 3. — p. 254, 23.
 37, 7. — p. 360, 13.
Daniel. 2, 21. — p. 362, 13.
 7, 9. — p. 11, 4.
 9, 26. — p. 21, 20.
 12, 10. — p. 165, 22.
Michæ 5, 1. — p. 26, 15.
Hagg. 2, 9. — p. 368, 20.
Salom. Sap. 6, 20. — p. 173, 28.
Tob. 12, 7. — p. 235, 25.
Matthæi 1, 16. — p. 23, 25.
 1, 18. — p. 41, 5.
 2, 22. — p. 29, 11.
 4, 12. — p. 98, 22.
 7, 20. — p. 183, 29.
 10, 9. — p. 183, 21.
 10, 10. — p. 204, 25.
 10, 18. — p. 321, 3.
 11, 27. — p. 5, 21.
 13, 17. — p. 358, 23.
 16, 17. — p. 272, 4.
 16, 18. — p. 226, 1.
 18, 7. — p. 309, 19.
 19, 12. — p. 208, 9.
 19, 23. — p. 237, 21.
 24, 19. — p. 85, 27.
 24, 24. — p. 237, 11. 345, 25.
 28, 19. — p. 77, 34.
Marci 1, 14. — p. 98, 23.
Lucæ Evang. 1, 5. — p. 76, 26.
 3, 1. — p. 24, 4.
 3, 20. — p. 98, 26.
 5, 25. — p. 23, 7.
 10, 22. — p. 5, 21.
 17, 1. — p. 309, 19.
 19, 42. — p. 84, 16.
 21, 30. — p. 84, 24.
 21, 23. — p. 84, 20.
Johannis 1, 1. — p. 6, 6. 275, 5.
 1, 14. — p. 275, 6.

Johannis 2, 11. — p. 99, 1.
 3, 24. — p. 99, 4.
 5, 19. — p. 365, 33.
 16, 2. — p. 138, 18.
 19, 13. — p. 48, 21.
 21, 23. — p. 226, 4.
Act. Apost. — p. 35, 20. 66, 32. 76, 6. 18.
 1, 23. — p. 113, 6.
 2, 5. — p. 374, 8.
 2, 45. — p. 58, 25.
 4, 34. — p. 58, 28.
 3, 29. — p. 193, 4. 256, 5.
 5, 56. — p. 52, 27.
 3, 37. — p. 18, 27.
 7, 60. — p. 167, 17.
 8, 1—5. p. 42, 4 seqq.
 11, 19. — p. 42, 7.
 11, 28. — p. 49, 28. 30, 2.
 33, 19.
 12, 1. — p. 50, 4.
 12, 5. — p. 50, 16.
 12, 20. — p. 31, 2.
 13, 5. — p. 272, 28.
 13, 13. — p. 272, 30.
 17, 34. — p. 77, 8. 147, 12.
 18, 2. — p. 64, 2.
 21, 8. — p. 106, 12.
 21, 38. — p. 65, 28.
 28, 30. — p. 66, 8.
Rom. — 2, 16. — p. 76, 30. 223, 18.
 8, 18. — p. 157, 1.
 15, 19. — p. 74, 15. 76, 4. 225, 23.
 16, 14. — p. 73, 24.
1 Corinth. 1, 1. — p. 35, 22.
 2, 9. — p. 374, 31.
 5, 5. — p. 237, 9.
 15, 5. 7. — p. 54, 8. 15.
2 Corinth. 5, 5. — p. 355, 27.
 5, 6. — p. 225, 21.
 11, 1. — p. 233, 23. 258, 16.
 11, 6. — p. 226, 12.
Galat. 1, 19. — p. 41, 19.
 2, 9. 15. — p. 33, 21.
 2, 11. — p. 53, 24.
 4, 23. — p. 350, 15.
Philipp. 2, 6. — p. 166, 29. 298, 2.
 4, 3. — p. 77, 5. 90, 27.
 4, 8. — p. 534, 21.
Coloss. 4, 10. — p. 66, 7.

<p>2 Tim. 2, 8. — p. 76, 30. 225, 18.
 4, 6. — p. 66, 28.
 4, 10. — p. 77, 1.
 4, 11. — p. 66, 30.
 4, 16. — p. 66, 16.
 4, 21. — p. 74, 23. 171, 1.
 Tit. 3, 10. — p. 131, 4.
 Hebr. 10, 34. — p. 236, 22.
 12, 6. — p. 367, 30.
 12, 22. — p. 330, 14.
 1 Petr. 1, 18. — p. 76, 7.
 5, 6. — p. 167, 14.</p> | <p>1 Petr. 5, 13. — p. 57, 13. 225, 16.
 1 Joh. 1, 1. — p. 272, 2. 275, 6. 8.
 1, 2. — p. 273, 13.
 Apoc. 1, 1. 2. — p. 271, 26.
 1, 4. — p. 271, 30.
 1, 9. — p. 272, 9.
 2, 6. 15. — p. 101, 7.
 10, 4. — p. 226, 6.
 13, 5. — p. 254, 4.
 14, 4. — p. 157, 27.
 22, 7. 8. — p. 271, 14. 272, 13.
 22, 11. — p. 165, 22.</p> |
|---|--|
-

INDEX II

SCRIPTORUM VEL MONUMENTORUM HISTORICORUM AB EUSEBIO LAUDATORUM.

Abgari epistola ad Christum Christique
responsum 35, 22 seqq. 36, 12 seqq.
Acta synodi de Beryllo Bostrensi habitae
251, 1. Acta synodi Palaestinensis
de celebratione festi paschalis 194, 24.
Africani epistola ad Aristidem 20, 2.
22, 11. cf. 229, 26. In ea quae de
Herodis Magni natalibus narratur,
eadem laudavit Eusebius in Eclog.
Prophet. ed. Gaisf. p. 158, 4. — Cetera
Africani scripta laudantur 229,
17 seqq.
Agrippa Castor, auctor libri adversus
Basilidem Gnosticum 122, 2.
Alexandri, episcopi hierosol., epistolae
ad Antinoitas 244, 16. ad Antiochenses
244, 24. ad Origenem 245, 13. ad
Demetrium 220, 29.
Anatolii, episcopi laodiceaen liber de festo
paschali (*παράβολος περὶ τοῦ πάσχα*)
283, 23 seqq.
Anonymi liber adversus Cataphrygas
179, 29.
Anonymi liber adv. Artemonitas 196, 21.
Apollinaris, episcopi hierap. liber quidam,
fortasse ejus apologia pro Christianis
170, 1.
Apollonii liber adversus Cataphrygas
184, 21.
Aristo Pellaeus 120, 25.
M. Aurelii imp. rom. epistola ad com-
mune Asiae — cf. v. Imp. rom. Edicta.
Bruttii historicus (de eo cf. Voss. de

hist. gr. ed. Westerm. p. 409) signifi-
catur 92, 2. coll. Euseb. Chron. p. 382
Mai. cf. Danz de Euseb. p. 122. not. 22.
Caji presbyteri romani disputatio adver-
sus Proculum Montanistam 72, 7.
103, 5. 106, 4. cf. 224, 23.
Chronographi graeci — cf. v. Scriptores
gentiles.
Clemens Alexandrinus —
ejus Hypotyposes 176, 15. 244.
18 seqq.
— lib. V. — p. 53, 23.
— lib. VI. — p. 41, 8. 57, 9.
— lib. VII. — p. 44, 12. 50, 10.
67, 25. 69, 23. *)
Strom. 1, 1, 11. — p. 176, 19.
— 1, 21, 139 seqq. — p. 207, 18.
— 3, 4, 25. — p. 104, 10.
— 3, 6, 52. — p. 105, 1.
— 7, 11, 63. — p. 105, 7.
quis div. salv. §. 42. — p. 94,
28 seqq.
liber de pascha 150, 16.
Constantini imp. edicta et epistolae —
v. Rom. Imp. edicta, — epistolae.
Cornelli episcopi romani epistolae ad
Fabium episcopum antiochensem datae
de Novatiano ejusque schismate 244,
11 seqq.
Cornelii, episcopi romani, epistolae ad
Fabium, episcopum antiochensem. 244, 11.
Cypriani episcopi earthag. epistolae de
Novatiano 244, 15.

*) E locis 67, 25. 69, 23 apparet, etiam altero loco 41, 16 enuntiatum hoc *ὁ δὲ δὲ γυγ-
σασιν* — *καταπομπῆς* continere verba Clementis. debuit id oppositis signis indicari.

Dionysii, Corinthiorum episcopi, epistola ad Romanos 72, 14. 148, 9. ceterae ejus epistolae 147, 5 seqq.

Dionysii, episcopi Alexandrini libri duo de promissionibus (πρὶ ἐπαγγελσιῶν) 103, 12 seqq. 268, 21. 28 seqq. ejus epistola ad Germanum episcopum 234, 16. 255, 21. cfr. 282, 5. epistola ad Fabium episcopum antiochensem 235, 30. 244, 32. epistola ad Novatianum 245, 31. ad Cornelium episc. rom. 246, 25. ad Hermonomon 248, 15. 254, 2. 267, 24. ad Stephanum de baptismo haeticorum 249, 2. 19. 25. ad Xystum de eadem quaestione 250, 7. ad Philemonem presbyterum romanum de re eadem 251, 11. ad Dionysium presbyterum romanum 252, 8. ad eundem altera 253, 26. epistola altera ad Xystum episcopum romanum 252, 28. epistola ad Xystum et ecclesiam romanam 253, 25. ad Domitium et Didymum 258, 18. epistola paschalis ad Hieracem episcopum 264, 20. alia epistola paschalis de pestilentia, quae Alexandriam urebat 266, 8. reliquae ejusdem epistolae recensentur 246, 15 seqq. 264, 4 seqq. 267, 20 seqq. 274, 18 seqq. 275, 11. cf. 248, 8.

Eusebii oratio de templo christiano, Tyri exstructo 561, 5. De reliquis Eusebii scriptis in hoc opere ab eo laudatis cf. Ind. bist. v. Eusebius.

Hadriani Edictum ad Minucium Fundanum 125, 10. cf. 151, 19.

Hegesippi Commentarii (ἐπομνήματα): 90, 3. 91, 8. 92, 16. 106, 29 seqq. 123, 23. 145, 13 seqq. 21 seqq. 146, 7 seqq. 12 seqq. eorundem lib. V. — p. 67, 28 seqq.

Ignatii Epistolae 110, 2 seqq.

Ep. ad Rom. 4. — p. 111, 12.

Ep. ad Rom. 5. — p. 110, 16.

Ep. ad Smyrn. 3. — p. 111, 6.

Josephus p. 18, 24. 27, 1. 33, 10. 70, 1 (ubi ex eo affertur locus, qui bodio non exstat in Josephi scriptis). Ejus Lib. c. Apion. 1, 8. — p. 88, 9.

Antiq. Jud. 14, 1, 3. — p. 20, 1.

Antiq. Jud. 14, 7, 3. — p. 20, 1.

17, 6, 5. — p. 27, 6.

17, 7. — p. 29, 2.

17, 8. — p. 29, 17.

18, 1, 1. — p. 18, 25. 19, 2. 7.

18, 3, 2. — p. 29, 24. 30, 5. 29.

18, 3, 3. — p. 32, 25.

18, 4, 3. — p. 21, 14.

18, 5. — p. 31, 23.

18, 5, 2. — p. 32, 10.

18, 6, 10. — p. 46, 3.

18, 7, 2. — p. 46, 3.

18, 8, 1. — p. 46, 23.

19, 8, 2. — p. 51, 10.

20, 1, 1. — p. 21, 14.

20, 5, 4. — p. 53, 3.

20, 5, 2. — p. 53, 16.

20, 5, 3. — p. 64, 11.

20, 8, 8. — p. 64, 21.

20, 9, 1. — p. 70, 5.

20, 10. — p. 21, 9.

20, 11, 2. — p. 88, 30.

Lib. de vit. sua c. 65. — p. 89, 8.

Bell. Jud. 1 Proem. — p. 87, 18.

1, 8, 9. — p. 20, 1.

1, 35, 5. — p. 27, 20.

1, 33, 7. — p. 29, 2.

1, 33, 9. — p. 29, 17.

2, 8, 1. — p. 19, 11.

2, 9, 2. — p. 48, 11.

2, 9, 4. — p. 48, 23.

2, 13, 3. — p. 65, 2.

2, 13, 5. — p. 65, 14.

2, 14, 9. — p. 72, 26.

2, 18, 2. — p. 73, 4.

5, 10, 2. — p. 79, 8.

5, 12, 3. — p. 80, 21.

5, 15, 6. — p. 81, 16.

6, 3, 3. — p. 81, 22.

6, 5, 3. — p. 85, 17.

6, 5, 4. — p. 87, 3.

6, 9, 2. — p. 84, 2.

7, 8, 1. — p. 18, 25.

Irenaeus adv. Haereses

1, 21, 3. — p. 126, 27.

1, 23. — p. 55, 3.

1, 23, 5. — p. 101, 18.

1, 24, 1. — p. 121, 28.

1, 25. — p. 122, 13.

Irenaeus adv. Haecreses

- 1, 26, 1. — p. 103, 24.
 1, 27, 1. — p. 126, 15.
 1, 27, 4. — p. 174, 3.
 1, 28, 1. — p. 153, 9.
 2, 23, 5. — p. 94, 21.
 2, 31, 2. — p. 171, 26.
 2, 32, 4. — p. 171, 31.
 3, 1, 1. — p. 173, 1.
 3, 3, 3. — p. 125, 30. 170, 24.
 3, 3, 4. — p. 94, 25. 103, 25.
 150, 11.
 3, 4, 3. — p. 126, 5.
 3, 21, 1. — p. 174, 6.
 3, 21, 2. — p. 174, 12.
 4, 6, 2. — p. 144, 1. 174, 2.
 4, 20, 2. — p. 173, 25.
 4, 38, 3. — p. 173, 28.
 5, 6, 1. — p. 172, 18.
 5, 26, 2. — p. 144, 4.
 5, 28, 4. — p. 111, 11. 174, 2.
 5, 30, 1. — p. 173, 11.
 5, 30, 3. — p. 91, 28. 173, 17.
 5, 33, 3. — p. 174, 1.
 5, 33, 4. — p. 113, 24.
 Epistola ad Florinum 188, 17.
 Epistola ad Victorem pontificem
 romanum 193, 23.
 fragm. — p. 130, 7. 188, 8.

Justini Martyris

- Apol. maj. c. 1. — p. 128, 4.
 — c. 26. — p. 54, 13. 101, 20.
 127, 17.
 — c. 29. — p. 124, 4.
 — c. 31. — p. 124, 8.
 — c. 68. — p. 124, 27. 128, 17.
 Apol. min. c. 2. — p. 140, 25.
 c. 3. — p. 139, 14.
 c. 12. — p. 124, 13.
 Dial. c. Tryph. c. 17. — p. 143, 20.
 Fragmenta — p. 140, 11. 17.
 144, 2. 5.

Lugdunensis et Viennensis ecclesiae epistola ad ecclesias Asiae et Phrygiae 156, 14 seqq. 166, 25. 168, 4.

Lugdunensium martyrum epistola ad Eleutherum episc. rom. 168, 29.

Melitonis episcopi sardiani liber de pascha 150, 12. ejusdem apologia

pro Christianis 150, 18 seqq. ejusdem liber *ἐκλογῶν* 151, 29 seqq.

Origenis Comment. in Genes. lib. III. — p. 74, 17.

Comment. in Genes. lib. IX. — p. 223, 30.

Comment. in Psalmum I. — p. 224, 13 seqq.

Homil. in Psalm. LXXXII. — p. 233, 6.

Comment. in Thren. — p. 224, 2.
 Comment. in Evang. Matth.

Tom. I. — p. 225, 7.

Comment. in Evang. Joann. Tom. V. — p. 225, 19.

Comment. in Evang. Joann. Tom. VI. — p. 223, 27.

Comment. in Evang. Joann. Tom. XXII. — p. 228, 3.

Homil. in Ep. ad Hebr. — p. 226, 10.

Epistolae quaedam 220, 3. 228, 4. 232, 12. 234, 11.

Papiae episcopi hierapolitani *λογίων* *κρίσεως* *ἐκλογῶν* — p. 57, 10. 113, 26. 31 seqq. cf. Ind. hist. v. Papias.

Philae epistola 297, 27.

Philonis Judaei scripta 62, 10 seqq.

Legatio ad Gainm — p. 46, 15. 47, 11. 46. 27.

Lib. in Placc. §. 1. — p. 47, 16.

Lib. de virtut. — p. 48, 10.

Lib. de vit. contempl. — p. 58, 8. 59, 3 seqq.

Pinyti, ecclesiae Gnosiorum antistitis, epistola ad Dionysium 147, 29.

Plinii Secundi epistolae 108, 11. 17. 109, 2.

Polycarpi Epistola ad Philipp. c. 9. — p. 111, 15; c. 13. — p. 111, 23.

Polycratis, Ephesiorum episcopi, epistola ad Victorem, episcopum romanum 105, 21. 192, 8.

Porphyrii opus *κατὰ Χριστιανῶν* 219, 12.: ibidem (218, 18 — 219, 11.) e tertio ejus operis libro loci quidam afferuntur.

Quadrati apologia pro Christianis 118, 27.

Rhodonis liber adversus Marcionem 177, 29.

Romanorum imperatorum edicta: Hadriani

- ad Minucium Fundanum 125, 10. cf. 151, 19. Marci Antonini (ut Eusebius tradit: revera M. Aurelii) ad commune Asiae 128, 17. Galerii, Constantini, Licinii de Christianis 310, 8. Maximini 354, 11. Constantini et Licinii 375, 26.
- Romanorum imperatorum epistolae: Galieni ad Dionysium et reliquos Aegypti episcopos 260, 15. Maximini ad civitatem Tyriorum 313, 15. ad Sabinum praefectum praetorio 351, 1. Constantini ad Anulinum duae 378, 8. 381, 28. ejusdem epistola ad Miltiadem, episc. rom. 378, 25. ad Chrestum, Syracusanorum episcopum 379, 25. ad Caecilium episc. Carthag. 380, 31. His adde epistolam Sabini, praefecti praetorio, missa ad praesides provinciarum orientis ex mandato Maximini 338, 22.
- Scriptores gentiles Eusebius pro testibus commemorat haud indicatis eorum nominibus 49, 20. 27. 92, 2 (ubi significatur Bruttius historicus: quem vide). 93, 22. 118, 15. 169, 28. cf. praeterea v. Plinius, v. Porphyrius.
- Serapionis epistola adversus Cataphrygas 187, 13. ejusdem liber de Evangelio Petri 212, 13.
- Smyrnaeorum epistola ad Philomelienses de martyrio Polycarpi 151, 21. 158, 5. cf. 158, 7 seqq.
- Synodi Antiochenensis epistola de Paulo Samosateno ad Dionysium romanum et reliquos episcopos 276, 28. cf. praeterea v. Acta.
- Tatiani Orat. ad Graecos
c. 18. — p. 140, 10.
o. 19. — p. 140, 13.
- Tertulliani Apolog.
c. 2. — p. 108, 26.
c. 5. — p. 44, 10 seqq. 71, 23 seqq. 93, 15. 170, 7 seqq.
- Theoetisti Epistola ad Demetrium 220, 29.
- Titulus statuæ Constantini imperatoris 350, 15.

INDEX III

HISTORICUS ET GEOGRAPHICUS.

- Abdus Edesseus** sanatur a Thaddaeo 58, 8.
- Abgarus rex Edessenorum** litteras mittit ad Christum, qui ei rescribit 54, 23 seqq. idem sanatur a Thaddaeo apostolo 56, 20 seqq. 41, 20 seqq. — De recta nominis scriptura v. p. 54, 25 not.
- Abrahamus** Christum agnovit et coluit 6, 27. 17, 25. ἀρχηγός καὶ προπάτωρ Ἑβραίων 16, 22. justificatur per fidem suam 17, 16.
- Aebacus**, praeses Palaestinae 261, 21.
- Achillas**, ecclesiae alexandrinae presbyter 286, 15.
- Achior Ammanites** 24, 25.
- Aeta Apostolorum** 100, 6. 134, 1. 214, 25. cf. Lucas.
- Acta Pilati**, conficta a paganis 29, 26. 33, 12. 341, 28 seqq. 343, 7.
- Actium**, promontorium et urbs 216, 20.
- Adauctus martyr** 500, 3.
- Adiabeuorum populus** 53, 25. 510, 12.
- Adrianus martyr** 353, 18.
- Aedesius martyr** 319, 34.
- Aegyptiis evangelium** praedicat Marcus 37, 18. Aegyptius pseudopropbeta 63, 15 seqq. Magi aegyptii 254, 15. Aegypti metalla 84, 7.
- Aelia Capitolina**, quondam Hierosolyma 53, 24. 121, 3. 249, 29. 329, 15. bibliotheca ibi condita ab Alexandro episcopo 221, 17.
- Aelianus episcopus** 276, 32.
- Aelius Publius Julius**, episcopus Develti 187, 21.
- Aemilianus**, praefectus Aegypti 235, 27 seqq.
- Aemilius**, M. 44, 13.
- Aemilius Frontinus**, proconsul Asiae 185, 30.
- Aethiopiae reginae Δαναΐς** quidam a Philippo baptizatur, unde religio christiana propagatur in Aethiopiam 43, 1 seqq.
- Africani, Julii**, scripta 229, 17 seqq. ejus epistola ad Aristidem, in qua disseruit de evangeliorum dissensu in recensenda stirpe Christi 20, 2. 22, 11. 229, 26.
- Agabus propbeta** 184, 3. praedicat famem futuram sub Claudio 45, 20. 49, 28.
- Agapius**, episcopus Caesareae 283, 19.
- Agapius martyr** 315, 51. 320, 30.
- Agapius alter**, martyr 316, 16.
- Agathobuli duo**, magistri cognominati 284, 6.
- Agathonica martyr** 138, 22.
- Agrippa major** fit rex Judaeae 45, 29. Jacobum apostolum fratrem Joannis interficit 50, 9. Petrum apostolum in vincula conjicit 50, 18. moritur 50, 27 seqq. quam diu vixerit et regnaverit 52, 15.
- Agrippa minor** fit rex Judaeorum 64, 11. Ananum pontificem sacerdotio exuit 70, 23. interest bello judaico 89, 14. 17.
- Agrippa Castor** scripsit adversus Basilidem 122, 1.
- Agrippinus episcopus** novus ecclesiae alexand. 144, 17. 173, 13.
- Alabarches** — v. ind. graeo.
- Albius procurator Judaeae** 70, 3 seqq.
- Alice**, soror Nicetae 157, 12.
- Aleibiades**, martyr Lugdunensis 168, 6 seqq.

- Alcibiades Montanista 168, 15. 180, 2 not.
 Alexander maritus Salomes, Herodis Magni sororis 28, 18.
 Alexander Alabarches 47, 5.
 Alexander, episcopus quintus ecclesiae romanae 117, 10. 119, 8. 171, 12.
 Alexander, martyr lugdunensis 164, 6 seq.
 Alexander, martyr Apameae 183, 20.
 Alexander Montanista 185, 17 seqq.
 Alexander episcopus tricesimus quintus ecel. hierosolym. 209, 8. 211, 4 seqq.
 221, 213, 31. Clementis Alex. et Pantaei mentionem facit 215, 13. Originem ordinat 208, 25 coll. 209, 8. ejus epistola ad Demetrium 220, 3. Originem colit et summo studio audit 227, 17. eonditor bibliothecae urbis Aeliae 221, 18. martyrium subit 233, 24. 247, 3.
 Alexander, episcopus Tyri 249, 30. Valerius episcopum hierosolymitanum significari putat, quare verba *κοιμηθῆναι* *Ἀλεξάνδρου* transponi jubet post *ἐν Αἰλίᾳ*, quod idem fecerat Rufinus.
 Alexander Severus imp. rom. 222, 10. 222, 27. 224, 6. 227, 24.
 Alexander, martyr Alexandriae 238, 12.
 Alexander, martyr Caesareae 259, 30.
 Alexander Aegyptius, martyr 316, 6.
 Alexander Gazensis, martyr 316, 6.
 Alexandriae sub Gaio imp. seditio 46, 24. ibidem Judaei tumultum excitant sub Trajano imp. 117, 19 seqq. ingens ibi hominum multitudo religionem christianam amplectitur 57, 20. Therapeutae ibi plurimi 59, 6. Alexandrina ecclesia fundatur 57, 19. magna Alexandriae martyrum multitudo 200, 10. quomodo Alexandriae adversus Christianos saevitum sit in persecutione Deciana 236, 1 seqq. Alexandria Dionysii aetate seditionibus et turbis intestinis laborat, deinde pestilentia et fame 264, 21 seqq. 265, 22. 266, 7 seqq. quibus mirum quantum imminuitur incolarum numerus 265, 24. Alexandriae obsessio quae fuit aetate Aureliani 282, 14 seqq. — Alexandrina schola catechetica 175, 19. 176, 7. 203, 8. 15. 204, 9. 207, 15. 208, 6. 19. 215, 27 seqq. 227, 6. 228, 25. Alexandriae ecclesiae episcopi — Marcus 57, 19. 71, 4. — (1) Annianus. — (2) Avilius. — (3) Cerdo. — (4) Primus. — (5) Justus. — (6) Eumenes. — (7) Marcus. — (8) Celadio. — (9) Agrippinus. — (10) Julianus. — (11) Demetrius. — (12) Heraclas. — (13) Dionysius. — (14) Maximus. — (15) Theonas. — (16) Petrus.
 Allegorica Therapeutarum interpretatio 59, 19. 61, 5.
 Alpheus martyr 314, 20.
 Amasia, urbs Ponti 584, 33.
 Amastris urbs 147, 20.
 Ambrosius Valentinianus ab Origene ad rectam fidem conversus 217, 17. Originem ad scribendum in sacram scripturam commentarios impellit 223, 5. confessor sub Maximino imp. 227, 29.
 Ammia prophetissa christiana 183, 30. 184, 4. 7.
 Ammon, miles legionarius, martyr Alexandriae 239, 12.
 Ammon, episcopus Berenices 274, 19. 21.
 Ammonaria virgo, martyr Alexandriae 238, 15. 22.
 Ammonius presbyter et martyr 303, 20.
 Ammonius philosophus 218, 29. 33. 219, 15. 18. Ammonii liber de consensu Moysis et Christi 219, 22.
 Ananus minor, pontifex Judaeorum 70, 7 seqq.
 Anatolius, episcopus Laodiceae 282, 6 seq.
 Anebalus urbs 187, 23.
 Aneyra, urbs Galatiae 180, 7.
 Andreas apostolus 114, 7. in Scythia evangelium praedicat 74, 10. Andreas acta apocrypha 100, 28.
 Anea vieus 328, 22.
 Anencletus, episcopus secundus ecclesiae romanae 90, 16. 26. 94, 3. 171, 2.
 Anicetus, episcopus decimus ecel. romanae 126, 9. 127, 11. 130, 4. 6. 21. 144, 15. 145, 17. 171, 14. 194, 9. 16 seqq.
 Annas vel Ananas pontifex Judaeorum 30, 19 seqq.

- Anianus** episcopus primus ecclesiae Alexandrinae 71, 5. 90, 21.
- Anteros** episcopus decimus octavus ecclesiae romanae 228, 10.
- Anthimus**, episcopus Nicomediae et martyr 293, 12. 302, 29.
- Antinoia**, urbs Aegypti 211, 16. cfr. Steph. Byz. p. 99, 7.: *Ἀντινόεια, πόλις Αἰγύπτου, ἀπ' Ἀντινός παιδός.*
- Antinous** Hadriani 123, 24. 124, 5. in ejus honorem condita urbs et certamen institutum 123, 25.
- Antiochia** urbs 45, 14. 76, 21. 222, 17. 246, 28. 249, 28. 300, 22. 29. 301, 1. 13. 302, 29. 303, 6. 314, 28. 342, 27. 357, 11. Christiani antiochenenses sublevant inopiam christianorum hierosolymitanorum 50, 3. 53, 20. schola philosophica antiochensis 276, 11. Antiochenenses petunt a Maximino, ut Christiani urbe sua expellantur 340, 19 seqq. synodus antiochensis de Paulo Samosatensi 275, 14. 24. 276, 7 seqq. 282, 2. 285, 2. — Antiochensis ecclesiae episcopi: Petrus 109, 30. — (1) Evodius. — (2) Ignatius. — (3) Heros. — (4) Cornelius. — (5) Eros. — (6) Theophilus. — (7) Maximinus. — (8) Serapio. — (9) Asclepiades. — (10) Philetus. — (11) Zebinus. — (12) Babylas. — (13) Fabius. — (14) Demetrianus. — (15) Paulus Samosatensis. — (16) Domnus. — (17) Timaeus. — (18) Cyrillus. — (19) Tyrannus.
- Antipater**, Herodis Magni pater 20, 5. 24, 13.
- Antonius** triumvir 18, 19. 24, 21.
- Antoninus** Pius, imp. rom. 124, 4. 125, 27. 127, 29. 128, 4. 131, 11. 142, 10. 26. quae de Christianis praeceperit 151, 20. 170, 16. ei attribuit Eusebius epistolam ad commune Asiae, quae est de Christianis 128, 11.
- Antoninus** episcopus vicesimus septimus eccl. hierosol. 177, 17 not.
- Antoninus** presbyter, martyr 326, 29.
- Anulinus** proconsul Africae 378, 8 seqq. 26. 379, 13. 381, 15. 28 seqq.
- Apamea** urbs 182, 25. 183, 19.
- Apellaeus** mensis 328, 11.
- Apelles** Marcionita 177, 31. 178, 11. 179, 1.
- Apion** scriptor ecclesiasticus 196, 9.
- Apion** grammaticus, legatus Alexandrinorum idemque adversarius Judaeorum 46, 26. scripsit adversus eum Josephus 88, 1. Petri et Apionis dialogi apocryphi 113, 14.
- Apollinaris** episcopus hierapolitanus 145, 1. 149, 33. ejus apologia pro Christianis 150, 2. 152, 20. ejus scripta 152, 20 seqq. impugnat Montanistas 179, 25. 187, 10. 17.
- Apollonia** virgo, martyr Alexandriae 236, 24.
- Apollonides** haereticus 198, 33.
- Apollonius**, scriptor eccl. 184, 21 seqq.
- Apollonius** martyr Romae 190, 1.
- Apollophanes** philosophus stoicus 219, 7.
- Apostoli** Jesu Christi 34, 13. 33, 17. 41, 14. 77, 30. 98, 3. 107, 31. 111, 18. 112, 9. 114, 7. 115, 3. uhi singuli quique evangelium praedicaverint 74, 9 seqq. qui ex iis habuerint uxores 104, 32 seqq. sermonis elegantiae haud student 97, 15 seqq. eorum imagines 263, 20. *αἱ διδάχαλ τοῦν ἀποστόλων* (liber apocryphus) 100, 16.
- Apphianus** martyr 317, 6 seqq.
- Aquila** et Priscilla 63, 25.
- Aquila** Ponticus, interpres veteris testamenti 174, 9. 216, 16. 27.
- Aquila**, praefectus Alexandriae 203, 16. 206, 11.
- Aquila** presbyter alexandrinus 259, 6.
- Arabia** 220, 19. 232, 24. 250, 2. 300, 16.
- Arabicus** mons, mons Aegypti 240, 5. 7.
- Arabianus**, scriptor ecclesiasticus 196, 10.
- Archelaus** Herodis Magni filius et successor 21, 13. 17. 29, 11. 16.
- Ardaba**, vicus Phrygiae 180, 24.
- Arelate**, urbs Galliae 380, 14.
- Ares** martyr 328, 18.
- Areta**, uxor Herodis minoris 31, 26.
- Aretas** Petraeorum rex 34, 28.
- Aristarchus** Pauli ap. socius 66, 6.
- Aristides** quidam 22, 9. 229, 26.
- Aristides** auctor apologetici pro Christianis 119, 1.

- Aristion quidam laudatus a Papia 114, 9. 23. 115, 19.
- Aristo Pellaeus 120, 25.
- Aristobulus pontifex Judaeorum 20, 22. 24, 18.
- Aristobulus philosophus peripateticus 214, 5. 284, 6. 14.
- Aristoteles philosophus 198, 21. 282, 12.
- Armenia 246, 22. Armeniorum natio 310, 11. christiana 346, 11. Maximini bellum adversus Armenios 346, 10. 20.
- Arsinoitica praefectura (ὁ Ἀρσινόιτης sc. νομός) 269, 23.
- Artaxerxes Persarum rex 88, 14. 18. 175, 5.
- Artemisius mensis 86, 5.
- Artemonis haeresis 196, 21 seqq. 279, 22, 31.
- Ascalon, urbs Palaest. 24, 11. 528, 16.
- Asclepiades, episcopus nonus ecclesiae antioch. 211, 22 seqq. 222, 12.
- Asclepiades haereticus 198, 30.
- Asclepiodotus haereticus 197, 24.
- Asclepius, episcopus Marcionitarum, martyr 528, 28.
- Asphaltitis lacus 28, 7.
- Asterius Urbanus 182, 20.
- Astyrus, vir senatorius et Christianus 262, 8. 23.
- Ater, martyr Alexandriae 238, 22.
- Atheniensis ecclesia 77, 8. 147, 6. ejus episcopi: Dionysius Areopagita 77, 6. 147, 11. Publius 147, 7. Quadratus 147, 8. litteras ad eam dat Dionysius Corinthiorum episcopus 147, 5. Athenis commoratur Origenes 230, 9.
- Athenodorus, auditor Origenis 229, 8. episcopus in Ponto 229, 12. 261, 2. 275, 18.
- Attalus Pergamenus, martyr Lugduni 158, 24. 162, 10. 163, 7. 164, 16. 168, 9.
- Atticus, vir consularis, legatus Syriae 107, 9. 24.
- Atticus, episcopus Synnadae 221, 5.
- Audynacus mensis 328, 20.
- Augustus imp. rom. 18, 18. 19, 26. 21, 3. 24, 21. 29, 18. 151, 4. 8. 12.
- Aurelianus imp. rom. 276, 5. 280, 4. 9. 18.
- Aurelius imp. rom. — v. Marcus Aurelius.
- Aurelius Cyrenius martyr 187, 20.
- Aurelius Cyrenius, procurator summae rei 260, 22.
- Autolycus, homo christianus 149, 5.
- Auxentius martyr 522, 17.
- Avilius episcopus Alexandriae 90, 22.
- Avircius Marcellus 179, 31.
- Babylas episcopus duodecimus eccl. antiochensis 228, 24. 235, 31.
- Babylon in priori Petri epistola Romam significat 57, 15.
- Bacchylides, homo Christianus 147, 20.
- Bacchyllus Corinthiorum episcopus 190, 29. 191, 27.
- Baptismus aegrotorum in lecto 215, 18. 244, 2. quaestio de baptismo haereticorum 249, 3 seqq. 250, 7 seqq. 251, 11. 25 seqq. 252, 8. 253, 25.
- Barcochebas, Judaeorum dux 120, 15. Christianos persequitur 124, 9.
- Bardesanes Syrus ejusque scripta 154, 16 seqq.
- Barnabas unus ex septuaginta Christi discipulis 33, 19. 45, 18. 22. 50, 2. 53, 22. ejus epistola 100, 16. 214, 2. 20.
- Bartholomaeus Indis evangelium praedicasse dicitur 176, 4.
- Basilicus Marcionita 178, 4.
- Basilides Gnosticus, ejus doctrina et scripta 121, 25 seqq. Basilidiani 146, 2.
- Basilides martyr Alexandriae 206, 4.
- Basilides, episcopus Pentapoleos 274, 26.
- Bathazor, oppidum trans Jordanem situm 82, 14.
- Beneficiarii — v. ind. graec.
- Benjamin episcopus ecclesiae hierosol. 119, 27.
- Berenice, urbs Aegypti 274, 19.
- Beryllus, Bostorum episcopus 221, 20. 230, 23. ejus christologia 230, 25. ab Origene ad rectam fidem revocatur 230, 29.
- Berytus urbs 317, 11. 20.
- Besas, martyr Alexandriae 238, 8.
- Beseleel 361, 14. 366, 4.
- Bethlehem 18, 23. 26, 6. 13. 29, 7.
- Biblias martyr lugdunensis 160, 6.
- Bithynia 74, 12. 76, 11. 250, 3.
- Bitthera urbs Judaeae munitissima 120, 19.

- Blandina martyr 158, 26 seqq. 162, 10.
26. 164, 27. 165, 5.
- Blastus haereticus 179, 18. 188, 1.
- Bolanus episcopus 276, 32.
- Bostra, Arabiae urbs 221, 22. 230, 23.
275, 22.
- Bruchium, pars urbis Alexandriae 282, 14.
- Caeccilianus, episcopus Carthaginiensis
378, 27. 379, 6. 380, 31. 383, 7.
- Caesarea s. Stratonis turris, urbs Palaestinae 51, 2. 12. 106, 10. 190, 25.
191, 22. 208, 25. 220, 25. 223, 18.
227, 5. 17. 30. 229, 4. 230, 11. 233,
25. 249, 29. 259, 27. 260, 5. 261, 3.
12. 275, 21. 284, 53. 285, 18. 303,
14. 314, 1. 30. 316, 19. 317, 28.
318, 9. 320, 19. 321, 25. 323, 10.
324, 4. 325, 1. 327, 9. 328, 21. 329,
2. 25. 333, 19. 25. 31.
- Caesarea, urbs Cappadocum 227, 10.
246, 26. 261, 1. 275, 18. 277, 8.
- Caesarea Philippi (s. Paneas s. Neapolis), urbs Phoenices 262, 17. 263,
4 seqq.
- Calphas pontifex Iudaeorum 50, 19 seqq.
31, 5.
- Caius Caesar (Caligula) Tiberio succedit
45, 28. ejus *παροβλαψία* et *θυσία*
46, 16. 63, 20. legatos Iudaeorum
male habet 47, 6. Iudaeos odit et
vexat 47, 26 seqq. templum Iudaeorum
replet statuis et imaginibus suis 48, 4.
templum hierosolymitanum ex se ap-
pellari jubet 48, 7. vita decedit 49, 25.
- Caius, scriptor catholicus, qui Romae
vixit sub Zephyrino 72, 6. ejus dispu-
tatio adversus Proculum Montanistam
72, 7. 103, 5. 106, 4. 221, 23.
- Cains, episcopus vicesimus primus eccle-
siae hierosol. 177, 16.
- Caius, episcopus vicesimus tertius eccl.
hierosol. 177, 16.
- Caius, martyr Apameae 183, 20.
- Caius, clericus Alexandriae 258, 31. 53.
- Calus episcopus vicesimus septimus eccle-
siae romanae 281, 18.
- Callirrhoe locus in Iudaea aquis calidis
industriis 28, 6.
- Callistio quidam 178, 27.
- Callistus, episcopus decimus quintus eccl.
rom. 222, 8.
- Candidus, scriptor ecclesiasticus 196, 8.
- Canon ecclesiasticus librorum Veteris
Testamenti secundum Melitonem 151,
28 seqq. secundum Origenem 224,
11 seqq. librorum Novi Testamenti
secundum Irenaeum 172, 27 seqq. se-
cundum Clementem Alex. 214, 18 seqq.
secundum Origenem 225, 7 seqq. secun-
dum Eusebium 100, 4 seqq. veteris
Testamenti libros summam recenset
Iosephus 88, 9 seqq.
- Capito episcopus decimus quintus eccl.
hierosol. 177, 17.
- Cappadocia 74, 12. 76, 11. 211, 7. 227,
10. 249, 32. 250, 10. 300, 16. 332, 9.
333, 9.
- Capparatta, vicus Samariae 101, 20.
- Caracalla imp. 209, 6. 216, 24. 222, 4.
- Carion, vir ecclesiasticus 187, 13. 212, 12.
- Carinus imp. rom. 280, 20.
- Carpoerates Gnosticus 122, 13. Carpo-
cratiani 146, 2.
- Carporum natio 310, 11.
- Carpus martyr 138, 22.
- Carthago 249, 11. 378, 28. 380, 31.
- Carus imp. rom. 280, 19.
- Cassianus, episcopus decimus septimus
ecclesiae hierosol. 177, 14.
- Cassianus chronographus 214, 4.
- Cassius episcopus Tyri 195, 9.
- Cataphryges vid. Montanistae.
- Cathari (Novatiani) 241, 2.
- Celadio, episcopus octavus eccl. Alexan-
drinae 127, 9. 144, 16.
- Celerinus, confessor Romae 241, 29.
- Celsus, episcopus Iconii 221, 4.
- Celsus Epicureus 232, 9.
- Cephas, de quo loquitur Paulus in epi-
stola ad Galatas, fuit unus e septua-
ginta Christi discipulis, ut paribet
Clemens Alex. 33, 22.
- Cephro, vicus Aegypti 256, 9. 30. 257,
10. 23. 258, 1.
- Cerdo episcopus tertius ecclesiae alexan-
drinae 93, 29. 117, 8.
- Cerdo haereticus 126, 2. 9. 14 seqq.
- Cerinthus ejusque doctrina 103, 5 seqq.

- 270, 25. creditur a quibnsdam composuisse apocalypsin Joannis 103, 7. 16. 270, 25. Joannes apostolus ejus congressum fugit 103, 26. 150, 26.
- Chaeremon, philosophus stoicus 219, 9.
- Chaeremon, episcopus urbis Nili 240, 4.
- Chaeremon, diaconus ecclesiae alex. 255, 29. 256, 11. 259, 8.
- Chrestus, episcopus Syracusanorum 579, 25.
- Christianorum nomen primo Antiochiae usurpatur 45, 19. Christianorum mores et instituta teste Plinio 108, 15. 109, 3. confictum adversus eos crimen infanticidii et incesti 158, 15. 160, 15. 164, 24. unde illud natum 122, 27.
- Christi *οἰκονομία* et *θεολογία*, praesertim ejus *προῦπαρξίς* exponuntur 5, 10 seqq.
- Christus omnibus prophetis et viris justia veteris testamenti apparuit atque ab his agnitus est 6, 19 seqq.
- Christi nomen a Moysse et a prophetis pronuntiatur et honoratur 11, 25 seqq.
- Christus, *ὁ πρῶτον λόγος*, ante incarnationem suam *τὰ θεοσφύλας στήματα* multorum hominum animis injectit 10, 7.
- Christi *ἐνανθρώπησις* 10, 25.
- ejus annus natalis 18, 17.
- Christi *ἐπαγγελίας* congruere cum vaticinio Moysis, demonstratur ex defectu regum et sacerdotum vernaculorum 19, 20 seqq.
- Christi genealogia 22, 5 seqq.
- Christus quando baptizatus sit a Joanne, quando docendi initium fecerit et quamdiu docuerit 50, 12 seqq.
- duodecim discipulos et alios septuaginta eligit 51, 12.
- Christi discipuli septuaginta qui fuerint 55, 18.
- Christi miracula 118, 28.
- Christi epistola ad Ahgarum 56, 12.
- Christi vaticinium de Hierosolymis 83, 26. 84, 15 seqq.
- vaticinium de Christi regno 87, 7.
- Christi *οὐρανίου κατὰ σάρα* 24, 9. 25, 6. 89, 27. 90, 1. 92, 14 seqq.
- 107, 16. 20. Josephi de Christo testimonium 55, 1 seqq.
- Thaddaei apostoli de rebus Christi narratio 58, 19 seqq.
- Christi status in urbe Caesarea Philippi 265, 9 seqq.
- Christi imagines pictae 263, 24.
- Chrysophora, mulier christiana 148, 28.
- Cilicia 249, 31. 250, 10. 325, 28. 328, 14. 329, 25.
- Clarus, episcopus Ptolemaidis 195, 10.
- Claudius imperator antecedit Gaio 49, 26.
- suh eo fames magna 49, 26. 55, 12 seqq.
- Judaeos Roma pellit 65, 24.
- Agrippam minorem constituit regem Judaeorum 64, 11.
- moritur 61, 15.
- Claudius II. imp. rom. 276, 2.
- Clemens Romanus, comes Pauli 77, 5 et ecclesiae romanae episcopus tertius 77, 4. 90, 26. 94, 1. 109, 15. 171, 3. 176, 14. 226, 26.
- ejus epistola ad Corinthios 91, 5. 112, 55. 145, 12. 148, 17. 171, 8. 214, 2.
- ejus epistola secunda 115, 10.
- alia scripta (Petri et Apionis dialogi) temere ei tributa 115, 15.
- epistolam ad Hebraeos convertisse dicitur in graecum sermonem 115, 6.
- immo eam conscripsisse 226, 26.
- Clemens Flavius, consul romanus 92, 6.
- Clemens Alexandrinus 176, 14 seqq.
- 197, 4. 215, 20.
- praeest scholae catecheticae alexandrinae 207, 15.
- ejus scripta 215, 10 seqq.
- quomodo libros Novi testamenti recenset 214, 18 seqq.
- ejus liber de pascha 150, 16. 215, 17. 214, 11.
- quos scripturae sacrae libros laudaverit 214, 18.
- of. iud. Scriptor.
- Clemens quidam presbyter 214, 50.
- Cleobiani haeretici 145, 28.
- Cleopas frater Josephi, patris Christi 90, 2.
- pater Symeonis 89, 50. 106, 26. 107, 7. 22. 145, 25.
- Cnossus, urbs Cretae 147, 26.
- Cochaba, vicus Judaeae 25, 8.
- Colluthio, locus quidam mareoticae praefecturae in Aegypto 257, 26.
- Comane vicus 182, 25.
- Cometes indicat obsidionem Hierosolymorum 85, 23.
- Commodus imperator 175, 12. 189, 20. 190, 20. 195, 28. 207, 19.
- Concilium hierosolymitanum de creando successore Jacobi justi 89, 25.
- Conon episcopus hermopolitanus 246, 17.
- Constantinus imperator 504, 17. 28.

- 305, 7. Augustus a militibus proclamatur 312, 24. cum Galerio et Licinio Caesaribus edictum edit de Christianis (edictum anni 311. p. Chr.) 310, 14. ejus bellum adversus Maxentium 348, 17 seqq. victo Maxentio crucis signum Romae erigit 350, 8 seqq. alterum ejus edictum de Christianis 350, 19. 352, 27. edictum tertium (anni 313) 375, 26 seqq. ejus epistola ad Anulinum prima 378, 8. altera 381, 28. epistola ad Miltiadem, episcopum romanum 378, 25. epistola ad Chrestum episcopum Syracusanorum 379, 23. epistola ad Caecilianum, episcopum Carthaginiensem 380, 31. affinitatem jungit cum Licinio 382, 26. Licinium debellat 383, 26 seqq.
- Constantinus Chlorus imp. rom. 304, 15 seqq. 312, 16 seqq.
- Coracio chilista 270, 8.
- Corinthia ecclesia a Petro et Paulo apostolis fundata 72, 17. dissidio turbatur 91, 5. 171, 7. Hegesippi de eo testimonium 145, 13. ad Corinthiam ecclesiam litteras dat Clemens Romanus 94, 3. 113, 1. 145, 12. 148, 17. 171, 8.
- Corinthiorum episcopi Dionysius — Primus — Baecchylus: quos vide.
- Cornelius centurio a Petro baptizatur 45, 12.
- Cornelius episcopus quartus ecclesiae antioch. 144, 24.
- Cornelius episcopus vicesimus ecclesiae romanae 233, 23. 241, 11. 248, 26. ejus epistola ad Fabium episc. Antioch. de schismate Novatiani 241, 11 seqq. ad Dionysium episcopum alex. 246, 24. ei rescribit Dionysius 246, 23.
- Cornutus philosophus 249, 10.
- Corrector Siciliae — τ. ἀρρεῖται in ind. gr.
- Crescens a Paulo apostolo missus in Galliam 76, 31.
- Crescens, philosophus cynicus 139, 7. 15. 140, 7. 15.
- Cretae insulae ecclesiae 76, 20.
- Crispus, Constantini filius 386, 4. 18.
- Cronio, martyr Alexandriae 238, 2.
- Cronieus philosophus 219, 7.
- Culeianus 357, 6.
- Cynica philosophorum schola 139, 8.
- Cyprianus episcopus carthag. 241, 15. ejus sententia de baptismo haereticorum 249, 11.
- Cyrene 117, 21. 118, 5. 10.
- Cyryllus, episcopus decimus octavus ecclesiae antiochensis 281, 22. 31.
- Damas, episcopus Magnesiae 110, 12.
- Damascus urbs 342, 2.
- Davidis posterii conquiri jubentur a Vespasiano 90, 7. a Domitiano 92, 12 seqq. sub Trajano 107, 10. Symeon Clopac filius deferitur *ὁς ὦν ἀπὸ Αὐβιδ* 107, 8.
- Decius imp. romanus 233, 21. 234, 20. 235, 31. 248, 13. 17. 258, 14. 267, 25. 291, 12. ejus edictum adversus Christianos 237, 10.
- Demetrius, episcopus decimus quartus ecclesiae antiochensis 246, 29. 249, 28. 260, 32. 275, 5. 279, 27.
- Demetrius scriptor iudaicus 214, 5.
- Demetrius episcopus undecimus eccl. alexandrinae 490, 23. 201, 6. 203, 14. 204, 9. 208, 16 seqq. 215, 27. 220, 17. 220, 221, 9. 227, 7. 228, 24.
- Demetrius, presbyter Alexandriae 259, 5.
- Desius mensis 313, 23.
- Develtum, colonia Thraciae 187, 21.
- Diaconi septem primi 40, 21.
- Didymus 258, 18. 261, 7.
- Diocletianus imp. rom. 280, 21. 289, 29. 313, 5. 351, 4. 354, 21. idem significatur 304, 10 (*τῷ πραιποσίτῳ ὑπὸ*). 312, 6. 10 (*ὁ πραιποσίτῳ ἡγεμόν*).
- Dionysius, martyr Alexandriae 238, 19.
- Dionysius Areopagita 77, 6. 147, 11.
- Dionysius Corinthiorum episcopus 72, 13. 77, 9. 144, 30. 146, 23. ejus epistolae 147, 3 seqq.
- Dionysius, presbyter, postea episcopus ecclesiae romanae vicesimus quartus 252, 9. 253, 27. 260, 16. 274, 22. 275, 5. 276, 23. 280, 24.
- Dionysius episcopus XIII ecclesiae alexandrinae 105, 12. 231, 29. 248, 6.

- antea rector scholae catecheticae 228, 25. ejus fata in persecutione Deciana et Valeriana 234, 16 seqq. 255, 23 seqq. ejus mors 275, 51. 286, 15. Novatianum ad ecclesiam catholicam revocare studet litteris ad eum datis 245, 28. agit cum Stephano et Xysto de baptismo haereticorum 249, 2. 250, 6. cf. 250, 20. 251, 11. 252, 8. sententiam suam de Paulo Samosatensi exponit per epistolam 275, 11. coll. 277, 8. ejus sententia de lapsis 240, 12. 245, 22. 252, 20. impugnat chiliasmum 268, 27 seqq. ejus iudicium de Cerintho et de apocalypsi Joannis 103, 12 seqq. 270, 16 seqq. ejus epistolae paschales 264, 5. 20. 266, 8. 267, 22. reliquas ejus epistolas habes adnotatas s. v. Dionys. in Ind. Script.
- Dionysius presbyter Romanus 250, 19.
- Dionysius martyr 516, 3.
- Dionysius alter, martyr 516, 17.
- Dioscorus adulescentulus, confessor 238, 24.
- Dioscorus, presbyter Alexandriae 259, 5.
- Diospolis urbs 516, 4.
- Dius, episcopus tricesimus primus eccl. hieros. 210, 27.
- Dius, presbyter alexandrinus, martyr 503, 20.
- Dius mensis 514, 25. 520, 18. 522, 5. 526, 51.
- Docetae 215, 2.
- Dolichianus, episcopus vicesimus nonus ecclesiae hierosol. 177, 17.
- Domitianus succedit Tito 90, 16. ejus saevitia 91, 12. 93, 16. persequitur Christianos 91, 17. 92, 3. 151, 15. Davidis posteros conqueri jubet 92, 12. eos interrogat 92, 22. 107, 19. illaesos dimittit 93, 3. Christianos persequi desistit 93, 11. 17. moritur 93, 18.
- Domitilla Flavia 92, 5.
- Domitius, homo christianus, Dionysii Alex. aequalis 258, 18. 264, 7.
- Domninus, unus ex lapsis 212, 10.
- Domninus martyr 522, 12.
- Domnus, episcopus Caesareae 261, 4.
- Domnus, episcopus decimus sextus ecclesiae antiochensis 279, 28. 280, 2. 281, 21.
- Dorotheus, presbyter antiochensis 281, 22.
- Dorotheus cubicularius, martyr 287, 24. 292, 19. 293, 8.
- Dositheus Samaritanus 145, 28.
- Ducenarius — cf. ind. gr. v. *δωκνῆριος*.
- Dyster mensis 289, 29. 316, 19. 333, 24. 28.
- Ebionitae 102, 5 seqq. 174, 11. 217, 5.
- Edessa urbs 55, 11. 13. 22. 41, 22. 28. codices fluctuant inter scripturam *ἡ Ἐδέσσα* et *τὰ Ἐδέσσα*, cf. not. ad p. 55, 10. 13. 22. 41, 22.
- Elcesaitae haeretici 233, 4 seqq.
- Eleazar pontifex Jud. 51, 2.
- Eleutheropolis urbs 526, 50. 528, 22.
- Eleutherus episcopus duodecimus eccl. romanae 127, 15. 145, 17. 18. 155, 8. 168, 24. 169, 1. 170, 25. 171, 16. 190, 21.
- Elias martyr 528, 19.
- Elpistus, homo Christianus 147, 21.
- Emisa, urbs Phoeniciae 503, 4. 5. 542, 17.
- Eneratitarum haeresis 155, 1. 10.
- Ennathas martyr 526, 33.
- Enochi liber 284, 30.
- Ephesus urbs 74, 12. 76, 19. 93, 24. 91, 25. 95, 4. 14. 106, 1. 3. 114, 19. 129, 16. 130, 25. 173, 9. 186, 1. 187, 4. 190, 29. 192, 14. 16. Ephesia ecclesia a Paulo apostolo fundata 94, 26. a Joanne gubernata 91, 26. ephesiae ecclesiae episcopus Onesimus 110, 10. Polycrates 105, 21. ad ecclesiam ephesiam litteras dat Ignatius 110, 9. Ephesi duo sepulcra, quorum utrumque appellabatur Joannis 114, 19. 273, 1.
- Ephres episcopus decimus tertius eccl. hierosol. 119, 29.
- Epimachus martyr Alexandriae 538, 12.
- Eros episcopus quintus ecclesiae antioch. 144, 24.
- Esra 175, 5.
- Essaei 146, 9.
- Eubulus martyr 533, 18. 27.
- Euclides, mathematicus alexandrinus 198, 20. ne philosophum megareum signi-

ficari pates, vetant verba *γενομενης επισηλευσης* 198, 18.
 Eusepia, vir ecclesiasticus 221, 4.
 Eumeneia urbs 183, 20. 192, 18.
 Eumenes episcopus sextus eccl. alexandr. 120, 5. 127, 8.
 Eunus, qui et Cronio dicebatur, martyr Alexandriae 238, 2.
 Euphranor, Dionysii Alex. aequalis 274, 20. 26.
 Eupolemus, scriptor iudaicus 214, 5.
 Euporus quidam, Dionysii Alex. aequalis 274, 21.
 Eusebius, diaconus ecclesiae alex. 235, 28. 259, 7. 8. 282, 20. 283, 14. postea episcopus Laodiceae 259, 17. 282, 1. 285, 4.
 Eusebius Caesarcensis exponit historiae suae ecclesiasticae consilium 3, 7 seqq., se primum omnium moliri ejusmodi opus 4, 3. 19. ad historiam conscribendam utitur monumentis historicis, in bibliotheca urbis Aeliae Capitolinae asservatis 221, 17. historiam suam incipiendam esse censet a Christi *οικονομια και θεολογια* 4, 25. exponit sententiam suam de Christo ejusque divinitate 5, 18 seqq., praesertim 5, 25. 6, 17. 7, 23. 8, 15. 10, 21. 13, 11. 14, 6. 15, 13. visiones Dei tribuit Dei *λογον* 7, 5 seq. 17, 19. demonstrat antiquitatem religionis christianae 15, 26 seqq. cur non prius manifestata sit, explicat 9, 5 seqq. definit notionem hominis Christiani 16, 26. pios veteris testamenti viros quamquam non nomine, tamen re et facto Christianos fuisse affirmat 16, 25. 18, 5. Eusebii canon librorum Novi Testamenti — v. Canon. ejus judicia de haeresibus et haeticis 5, 13. 42, 21 seqq. 101, 25. 102, 4. 121, 15 seqq. 154, 26. 280, 29. cf. praeterea v. Haeretici. haeresium auctor ei esse videtur diabolus 42, 25. 54, 5. 55, 30. 101, 8. 25. 102, 4. 121, 13. 179, 8. 280, 30. idem auctor persecutionum adversus Christianos institutarum 121, 15. 189, 26. 233, 33. 288, 10. 291, 11. 27.

326, 4. 336, 15. 363, 18. cf. 156, 25. 158, 11. 159, 28. 160, 16. 162, 15. 163, 5. 167, 21. 241, 51. v. Baur, *Epochen der Kirchlichen Geschichtsschreibung* p. 18 seqq. Eusebii sententia de lapsis 167, 31. 368, 9. judicium de cultu imaginum 263, 22. Eusebius se ipsum tacite significat verbis *τας των μεριμνι επισημων* 360, 30. ejus oratio de templo christiano, Tyri extracto 361, 5 seqq. Eusebius laudat libros suos ebronicorum canonum 4, 23. laudat 11, 18 commentarios suos, in quibus composuerit *τας περι Χριστου προφητικας εκλογας*, qui titulus non pertinet, ut Valensius existimat, ad libros de Demonstratione Evangelica, sed ad opus Eusebii peculiare, quod Eclogarum Propheticarum nomine inscriptum typis nuper describendum curavit e codice Vindobonensi Gaisfordius Oxon. 1842. Idem verbis *εις επιφαν αποδειξιν* 21, 18 et *περι ου εν ετις διελθουσιν* 21, 21. laudat vel libros Demonstrationis Evangelicae (VII. p. 381. ed. Colon.), vel, id quod mihi jam magis probatur, libros Eclogarum Propheticarum (pag. 119 seqq. ed. Gaisf.). laudat opus suum, quod inscribebatur *αρελογον των μαρτυριων* vel *των αρχαιων μαρτυριων* (scilicet *περι μαρτυριων*, 155, 14., si quidem ea scriptura recte se habet) 158, 20. 155, 14. 169, 11. 190, 15. promittit librum de martyribus iis, quorum martyria ipse viderit 303, 28. laudat opus suum apologiae Origenis 223, 22. 231, 8. 252, 20. laudat libros suos de vita Pamphili 230, 14. 285, 27. 303, 16. 329, 10.

Eutychianus, episcopus vicesimus sextus ecclesiae romanae 281, 18.

Eutychius 277, 1.

Evangelia quattuor 100, 6. 225, 9. inter evangelia tria priora et evangelium Joannis quae intercedat ratio 98, 13 seq. 215, 10. evangelium secundum Hebraeos 100, 19. 102, 19. 116, 5. 146, 12. dictum Christi quoddam desump-

- tum ex Evangelio secundum Hebraeos 254, 24. evangelia apocrypha 100, 27.
- Evarestus, episcopus quartus ecclesiae romanae 109, 15. 117, 11. 171, 14.
- Evocatus 92, 21.
- Evodius episcopus primus ecclesiae antiochensis 94, 7.
- Fabianus episcopus decimus nonus eccl. rom. 228, 10. 232, 17. 233, 23.
- Fabius (Fabianus) episcopus decimus tertius eccl. antioch. 233, 31. 255, 30. 241, 12. 244, 31. 246, 29. 260, 32.
- Fadus procurator Iudaeae 53, 5.
- Faustinus presbyter alexandrinus 259, 6.
- Faustus diaconus ecclesiae alex. 255, 28. 256, 11. 258, 31. 259, 7. 260.
- Faustus, presbyter alexandrinus, martyr 303, 20.
- Felix procurator Iudaeae 61, 12. 19. 70, 6. 11. opprimit seditionem pseudo-prophetarum aegyptii 65, 21 seqq.
- Felix episcopus vicesimus quintus ecclesiae romanae 280, 25. 281, 17.
- Festus procurator Iudaeae 66, 5. 67, 22.
- Firmilianus, Caesareae Cappadocum episcopus 227, 9 seqq. 216, 26. 249, 31. 250, 10. 260, 32. 275, 17. 277, 7. 11. 17.
- Firmilianus praeses Palaestinae 323, 27. 326, 28. 330, 9. 332, 27. 333, 5. 21. 334, 1.
- Flavia Neapolis, urbs Palaest. 128, 9.
- Flavia Domitilla 92, 5.
- Flavianus praeses Palaestinae 315, 7.
- Flavius Clemens, consul romanus 92, 6.
- Flavius quidam, Dionysii Alexandrini aequalis 264, 7.
- Florinus presbyter, postea haereticus 179, 17. 188, 1. 16 seqq.
- Florus procurator Iudaeae 73, 1.
- Fruentarius miles 234, 21. Frumentarii milites ad investigandos reos et ad colligendos rumores per provincias mittebantur; inserviebant etiam iudicibus seu rectoribus provinciarum. cf. Aur. Vict. Caes. 39, 44. 45. copiose de iis disputavit Baronius Ann. Eccl. ad ann. 262. n. XVII seqq.
- Fundanus v. Minucius.
- Galatia 74, 12. 76, 11. 180, 7. 250, 11.
- Galba imperator 77, 17.
- Galenus medicus et philosophus 198, 21.
- Galerius Augustus ejusque edictum de Christianis 310, 8. idem significatur 312, 14.
- Galilaeorum secta 146, 9.
- Gallia 156, 10. 168, 20. 191, 26. 193. 19. 336, 30. 379, 27.
- Gallienus imp. rom. 253, 32. 256, 21. 260, 12. 267, 26. 31 (ῥῶ δέ). 268, 2. 9. (ὁ δέ). 275, 32. 276, 1. ejus edictum de re christiana 260, 15.
- Gallus imp. rom. 248, 14. 16. 253, 51.
- Gamala oppidum 19, 7.
- Gamaliel Iudaeus 52, 27.
- Gaza urbs 303, 10. 315, 27. 316, 6. 321, 5. 31. 335, 14.
- Genii urbium — cf. v. Τῆρ.
- Germanicus martyr Smyrnensis 132, 12.
- Germanio, episcopus tricesimus secundus eccl. hieros. 210, 28.
- Germanus episcopus, Dionysii Alexandrini obtrektor 234, 16. 255, 21. 258, 8. 15.
- Germanus martyr Palaest. 326, 30.
- Gittae (Γίτται) urbs Samariae 54, 16. cf. Steph. Byz. p. 208, 10 Mein.: Γίττα, πόλις Παλαιστίνης. Πολύβοτος ἐκκατέχευε. Clem. Rom. Hom. p. 41, 2. 61, 8.
- Gnostici 122, 14.
- Gordianus imp. rom. 228, 8. 231, 14.
- Gordius, episcopus tricesimus tertius eccl. hieros. 210, 28.
- Gorgonius, imperatoris cubicularius 288, 1. martyr 293, 9.
- Gorthaeus haereticus 145, 28.
- Gortyna, urbs Cretae 147, 16. 149, 23. ad ecclesiam Gortynensem litteras dat Dionysius Corinth. episcopus 117, 16.
- Gratus, proconsul Asiae 180, 25.
- Gregorius Neocaesarensis, auditor Originis 229, 7. episcopus in Ponto 229, 12. 261, 2. 275, 18. 277, 1 (Theodorus).
- Hadrianus imperator 118, 21. 119, 3. 8. 16. 120, 2. 19. 24. 121, 3. 123, 24. 177, 11. ejus decretum de Christianis 124, 21 seqq. 151. 19. 170, 15. ejus mors 125, 26.

Hadrianus martyr 333, 18.

Haeretici non nisi post mortem apostolorum errores suos palam proferre ausi sunt 56, 3. 107, 28. haeresium initia 145, 25. haereseos emergerunt Ignatii maxime aetate 110, 6. haeretici Christianorum nomen fraudulenter usurpant 121, 18. rom christianam diffamant 122, 25. a pastoribus ecclesiarum ubique refutantur 149, 10. haeretici libros sub Apostolorum nomine confingunt 100, 26. 146, 17. 221, 26. sacram scripturam et virorum ecclesiasticorum scripta adulterant 148, 24. 198, 25. quaestio de haeticorum baptismo — cf. v. Baptismus. Eusebii iudicia de haeresibus et haeticis — v. Euseb.

Hebraeorum natio 10, 9. natio antiquissima 16, 16. 214, 6. genuit viros pietate et iustitia conspicuos 16, 18. Hebraeis evangelium praedicavit Matthaeus 98, 7. Evangelium secundum Hebraeos 100, 19. 102, 19. 116, 5. 116, 12. dictum Christi quoddam, ex Evangelio secundum Hebraeos desumptum 231, 24.

Hegesippus, ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἀποστόλων γενόμενος διαδοχῆς 67, 27. ejus scripta 123, 20. 145, 8. quo tempore vixerit 123, 22. 144, 29. quo tempore venerit Romam 127, 12. Plura vid. in Ind. Script.

Helena Adiabienorum regina 53, 17 seqq. Helena meretrix, comes Simonis Magi 34, 23. 35, 15.

Helenus, episcopus Tarsensis 246, 25. 249, 31. 230, 9. 275, 19. 276, 50.

Heliodorus, episcopus Laodiceae 249, 50.

Heliogabalus (Elagabalus) imp. rom. 222, 3. 11.

Hemerobaptistae, Judaeorum secta 146, 9.

Henoehi liber 284, 30.

Heraclas, Origenis discipulus 203, 12. ab Origene adiutor in docendo ac socius eligitur 216, 3. traditum sibi ab Origene suscipit regimen scholae catecheticae 227, 6. episcopus duodecimae ecclesiae Alexandriae 203, 14. 227, 9.

228, 23. 229, 24. 231, 27. 253, 3. ejus fama 229, 23. ejus regula de haeticis recipiendis 251, 23.

Heraclas presbyter, Origenis condiscipulus 220, 10. pallium philosophicum gestat 220, 13.

Heraclides, Origenis discipulus, martyr 203, 21.

Heraclides, procurator Constantini 381, 9.

Heraclitus, auctor commentarii in Apostolum 196, 6.

Herais, catechumena, martyr 203, 26.

Herennius Granianus — v. Serenius, coll. p. 125, 10 not.

Hermas liber qui dicitur Pastor 75, 25 seqq. 100, 13. 173, 25.

Hermammon, amicus Dionysii episcopi alex. 248, 16. 253, 2.

Hermogenes haeticus 149, 6.

Hermou, episcopus tricesimus novus ecclesiae hierosolym. 286, 11.

Hermophilus haeticus 198, 35.

Hermopolis, urbs Aegypti 246, 17.

Herodes Magnus ejusque origines 19, 20 seqq. 24, 9 seqq. succedit patri suo Antipatro 24, 19. pontifices maximos constituit villis originis 24, 10. familiarum judaeorum tabulas genealogicas comburit 25, 1. infantes Bethleemiticos occidit 26, 6 seqq. occidit tres filios suos 29, 4. ejus exitus 26, 20 seqq. moriens nobilissimos Judaeorum in circo inclusos trucidari jubet 28, 13.

Herodes junior (Antipas) 29, 20. 50, 14. Joannem baptistam occidit 31, 21. a Galo imperatore Viennam relegatur cum uxore Herodiade 52, 6. 46, 1.

Herodes Agrippa major vid. Agrippa major.

Herodes Irenarcha Smyrnaeorum 134, 4. 137, 11.

Herodias, uxor Herodis minoris 31, 23. 52, 6. 46, 2.

Heron, Origenis discipulus, martyr 203, 22.

Heron Aegyptius, martyr Alexandriae 238, 22.

Heros episcopus antioch. 111, 34. 144, 23.

Hesychius, episcopus et martyr 303, 21.

Hierapolis urbs 103, 27. 106, 8. 109, 28.

111, 29. 149, 33. 187, 17. 192, 12.

Hierax, episcopus Aegypti 264, 20. 277, 1.

Hierosolyma seditionibus turbatur sub

Claudio 64, 7. 65, 1 seqq. 14 seqq.

urbis obsidio sub Vespasiano 69, 23.

27. 77, 21 seqq. fames 79, 8 seqq.

Hierosolymam ingredi Judaei vetan-

tur 120, 25. Hierosolymae nomen in-

ditur Aeliae Capitolinae 121, 3. cfr.

v. Aelia Capitolina. ecclesiae hieroso-

lymitanae persecutio prima post mar-

tyrium Stephani 42, 4. primus ejus

ecclesiae episcopus Jacobus — cfr.

v. Jacobus. concilium hierosolymita-

num de creando successore Jacobi

justi 89, 25. usque ad Hadrianum

omnes episcopi ecclesiae hierosol. erant

ἐν παριστάσει 119, 30. 177, 12. atque

universa ecclesia constabat ex Hebraeis

119, 21. primus episcopus ἱεὺς ἰθρυῶν

Marcus 121, 4. 177, 13. ecclesiae hieros.

episcopi: (1) Jacobus. — (2) Simeon.

— (3) Justus. — (4) Zacchaeus. —

(5) Tobias. — (6) Benjamin. — (7)

Joannes. — (8) Matthias. — (9) Phi-

lippus. — (10) Seneca. — (11) Ju-

stus. — (12) Levi. — (13) Ephres. —

(14) Joseph. — (15) Judas. — (16)

Marcus. — (17) Cassianus. — (18) Pub-

lius. — (19) Maximus. — (20) Ju-

lianus. — (21) Caius. — (22) Sym-

machus. — (23) Calus. — (24) Ju-

lianus. — (25) Capito. — (26) Maxi-

mus. — (27) Antoninus. — (28) Va-

lens. — (29) Dolichianus. — (30) Nar-

cissus. — (31) Dins. — (32) Germa-

nio. — (33) Gordius. — (34) Nar-

cissus. — (35) Alexander. — (36) Ma-

zabanes. — (37) Hymenaeus. — (38)

Zambdas. — (39) Hermon.

Hierosolyma coelestis 330, 12. 374, 27.

Chiliastarum 103, 10. 184, 29.

Hippocratis medici dictum quoddam lau-

datur 362, 31.

Hippolytus episcopus 221, 22. ejus scripta

222, 24 seqq.

Hippolytus quidam 247, 5.

Hispania 336, 31.

Homeri dictum ἐν ἀγῶνι κτλ. (li. II, 204.) laudatur 313, 23. cf. quae nos adnotavimus ad Aristot. Metaph. XII, 10, 23.

Hosius, episcopus Cordubensis 381, 7.

Hyginus episcopus octavus ecclesiae

romanae 125, 29. 126, 2. 8. 10. 16.

127, 6. 171, 13. 194, 10.

Hymenaeus, episcopus tricesimus septi-

mus eccl. hierosol. 261, 7. 273, 31.

276, 31. 286, 10.

Hyrcaus, Judaeorum pontifex maximus

20, 8. 23. 35. 24, 16.

Jacobus apostolus, frater Joannis 114, 8.

271, 19. capitis supplicio afficitur ab

Agrippa majori 41, 17. 50, 9 seqq.

77, 24.

Jacobus frater domini 34, 12. 41, 2. 19.

67, 12. 30. 70, 3. 13. 85, 3. 94, 9.

119, 23. 263, 29. Justus cognominatus

41, 6. 13. 16. 67, 30. 68, 9. 22.

145, 21. ejus sanctimonia 68, 1 seqq.

episcopus primus ecclesiae hierosoly-

mitanae 41, 7. 11. 67, 13. 29. 77, 26.

85, 5. 91, 9. 119, 25. 145, 21. 263, 27.

ei et Joanni et Petro Christus tradi-

dit τῶν πρῶτων 41, 13. ejus martyrium

41, 17. 67, 15 seqq. 77, 26. 89, 24.

145, 21. ejus epistola 70, 25. 100, 11.

ejus cathedra religiose servata 263,

27. 286, 12.

Iconium urbs 221, 4. 252, 5. 275, 20.

Jamnia urbs Palaest. 329, 19.

Jericho 28, 13. 216, 23.

Jesus, Dammaei filius, pontifex Judaeo-

rum 70, 21.

Jesus quidam, Ananiae filius 86, 14.

Ignatius episcopus secundus ecclesiae

antiochensis 94, 8. 109, 30. laudatur

a Polycarpo 111, 17. ab Irenaeo 174, 2.

ejus martyrium 110, 1. 111, 12. ejus

epistolae 110, 2 seqq. 111, 23. 26.

112, 32.

India evangelium praedicant Bartholo-

maeus 176, 4. Pantaenus 175, 28.

Ingenuus, martyr Alexandriae 239, 13.

Joannes baptista 30, 16. capitis suppli-

cio afficitur 31, 21 seqq. Josephi de

eo testimonium 32, 10 seqq.

Joannes apostolus 41, 9. 13. 114, 8. 271, 18. praedicat evangelium in Asia 74, 11. relegatur in insulam Patmum 91, 25. 272, 11. ab exilio reversus Ephesi considit 93, 23. 94, 16. 95, 3. 173, 9. et ecclesias Asiae gubernat 94, 16. vitam producit usque ad tempora Trajani 94, 23. 26. narratio Clementis de juvene in sceleratam vitam delapso et a Joanne ad virtutem revocato 95, 1 seqq. Cerinthi haeretici congressum fugit 103, 26. 130, 25. gestat laminam sacerdotalem (*τὸ πέλαιον*) 106, 2. 192, 15. mortuum in vitam revocat 187, 3. moritur et sepelitur Ephesi 74, 12. 106, 3. 114, 19. 192, 16. distinguitur a presbytero ejusdem nominis 114, 11 seqq. cf. 273, 1. Polycarpus familiaribus suis de eo narrat 188, 30. ad ejus auctoritatem provocat 194, 19. quo consilio Joannes evangelium scripserit 97, 12 seqq. 215, 10. Irenaei de ejus evangelio testimonium 173, 7. Origenis de ejus evang. testimonium 225, 19. 226, 4. ejus epistolae 99, 27. 100, 8. 13. 116, 3. 173, 23. 226, 7. 271, 20. 272, 6. quando apocalypsin scripserit 91, 30. 173, 21. de hujus libri authenticia 99, 29. 100, 9. 17. 103, 7. 16. 114, 20. 143, 27. 149, 7. 150, 9. 173, 11 seqq. 187, 2. 226, 6. 270, 16 seqq. Irenaei de numero Antichristi testimonium 173, 11 seqq. Joannis acta apocrypha 100, 28.

Joannes Marcus, Pauli et Barnabae socius 272, 26.

Joannes presbyter 114, 9. 15. 19. 21. 115, 20. cf. 273, 1. apocalypsin Joannis composuisse creditur 100, 13. 114, 20.

Joannes episcopus eccl. hierosol. septimus 119, 27.

Joannes martyr 335, 19.

Jonathas, pontifex Judaeorum 65, 7.

Jonicus 176, 23.

Jordanes fluvius 53, 5.

Josephus pater Christi 41, 3. 174, 11. 217, 6.

Josephus cognomine Barsabas 115, 6.

Josephus historiographus, ubi et quo genere natus 87, 16 seqq. ejus scripta 87, 21 seqq. 88, 25 seqq. ejus testimonium de Christo 53, 1 seqq. commendat opus suum de bello judaico, incensat Justum Tiberiensem historicum 89, 5 seqq. asserit vetustatem nationis judaeae 214, 5. citatur ab Anatolio 284, 5.

Joseph, episcopus ecclesiae hierosol. decimus quartus 119, 29.

Irenaeus, presbyter lugdunensis 145, 2. 168, 29 seqq. contingit primam apostolorum successionem 188, 5. est auditor Polycarpi 170, 20. 188, 17. fit episcopus 170, 19. praeest ecclesiis Galliae 191, 26. 193, 19. docet divinitatem Christi 197, 5. chiliasta 115, 17. narrat quaedam *ὡς ἐκ παραδόσεως Πολυκάρπου* 103, 26. Salomonis librum proverbiorum appellat *σοφίαν πανάρετον* 146, 15. ejus opus adversus haereses 55, 8. adversus Marcionem 149, 25. 174, 4. epistola ad Blastum 188, 1. ad Florinum 188, 1. 16. ad Victorem pontificem romanum de quaestione paschali 193, 18 seqq. ejus opus *περὶ ὀγδοάδος* (Valentini) 188, 4. alia ejus scripta 195, 21 seqq. quomodo libros Novi Testamenti recenseat 172, 27 seqq. memoratur a Clemente Alex. 214, 14. — cf. Ind. Scriptorum v. Irenaeus.

Ischyryon, martyr Alexandriae 239, 27.

Isidorus Aegyptius, martyr Alexandriae 253, 23.

Ismael, Phabi filius, pontifex Jud. 30, 29.

Judaei primum sub iudicibus, postea sub regibus egere, post captivitatem usi sunt *πολιτεία ἀριστοκρατικῇ μετὰ ὀλιγαρχίας*, postremo Romanis tributarii facti sunt 19, 25. 20, 13 seqq. Judaeorum miseria et seditio sub Gaio imp. 46, 15 seqq. 47, 25 seqq. Judaei fame laborant sub Claudio imp. 49, 26. 53, 16. Roma pelluntur a Claudio 63, 24. Judaeorum miseriae sub Floro procuratore 72, 25 seqq. judaei belli initium 73, 2. Hierosolymorum obsidio

et excidium 77, 21 seqq. magna in eo bello Judaeorum strages 83, 2 seqq. Alexandriae Judaei tumultum excitant adversus Graecos 117, 20. Judaeorum seditio sub Hadriano duce Barchebeba 120, 10, 123, 7. Hierosolimam ingredi vetantur 120, 25. Christianos enixe persequuntur et vexant 135, 29, 137, 13, 182, 1-5. religionis christianae propagationem student impedire 135, 19 seqq. Judaeorum *episcopi* 68, 11, 135, 26, 146, 7. Judaeorum libri sacri secundum Josephum 88, 9 seqq. Judaei sancte habent scripturam Veteris Testamenti 88, 20.

Judas Galilaeus 18, 28 seqq.

Judas, unus ex fratribus Christi 92, 14, 20, 107, 17. — *ejus* epistola 79, 27, 100, 12, 214, 5, 20. *ejus* posterii 92, 14, 19, 107, 16.

Judas Iscariotes 34, 2, 40, 19, 115, 4, 182, 8.

Judas qui et Thomas, apostolus 36, 20.

Judas propheta 184, 3.

Judas episcopus ecclesiae hierosol. decimus quintus 119, 30, 120, 5.

Judas, scriptor ecclesiasticus 207, 25.

Juliana quaedam 217, 12.

Julianus, episcopus decimus ecclesiae Alexandrinae 175, 14, 190, 22, 201, 6.

Julianus, episcopus vicesimus ecclesiae hieros. 177, 15.

Julianus, episc. vicesimus quartus *eccl.* hieros. 177, 17.

Julianus, episcopus Apameae 182, 23.

Julianus, martyr Alexandriae 237, 29.

Julianus, martyr Palaest. 332, 34 seqq.

Juppiter *Philina* 340, 31.

Justinus martyr et philosophus 124, 1, 127, 13, 174, 2. ubi et e quibus natus 127, 31 seqq. quo tempore *vixit* 124, 5, 127, 14. exponit causas, quibus impulsus a graeca philosophia transierit ad fidem christianam 124, 11. docet divinitatem Christi 197, 3. scribit adversus Marcionem 127, 16, 144, 3. adversus haereses omnes 127, 26. *ejus* apologiae pro Christianis 127, 28, 132, 26 seqq. apologia secunda 139, 6.

ejus scripta 142, 23 seqq. *ejus* martyrium 159, 7, 140, 8.

Justus Tiberienais historicus 89, 3.

Justus episcopus tertius ecclesiae hieros. 109, 19. — episcopus undecimus *ejusdem* *eccl.* 119, 28.

Justus episcopus quintus ecclesiae alexandrinae 119, 11.

Justus cognomine Barabas 115, 1, 3, 7.

Kacus Asphaltitis 28, 7.

Lacedaemoniis litteras mittit Dionysius Corinthiorum episcopus 147, 4.

Lactus, praefectus Aegypti 201, 5.

Laodicea, urbs *Lydiae* 150, 13, 192, 20, urbs Syriae 246, 21, 249, 30, 259, 18, 281, 32, 285, 15, 285, 3, 5, 11.

Lapsis nullam spem salutis superesse, contendebant Novatiani 167, 32, 240, 32. concilii romani decretum de lapsis 241, 10. martyrum lugdunensium clementia adversus lapsos 167, 22. Dionysii Alexandrini sententia de lapsis 240, 12, 245, 22, 252, 20, Eusebii sententia 167, 31.

Laranda, urbs *Lycaoniae* 221, 4.

Latronianus, corrector Siciliae 380, 16.

Legio fulminatrix 169, 19 seqq. 170, 3.

Leonides, pater Origenis, martyr 200, 14, 201, 16, 26, 202, 5, 14.

Leri episcopus ecclesiae hieros. duodecimus 119, 28.

Licinius imperator rom. 305, 5, 318, 18, 24, 350, 20, 352, 28, 357, 12. edictum edit de Christianis (*anno* p. Chr. 311) 310, 17. alterum *ejus* edictum (anni 315) 375, 26 seqq. *ejus* bellum adversus Constantium, clades et mors 382, 24 seqq.

Linus episcopus ecclesiae romanae primus post Petrum 74, 23, 77, 2, 90, 14, 94, 2, 170, 30.

Longinus philosophus platonicius 219, 7.

Lucas comes Pauli 66, 8, 30, 32, 76, 22, 99, 22, 173, 6. medicus et cum apostolis multum versatus 76, 20 seqq. conscripsit evangelium 76, 25, 173, 6, 235, 17. et *acta* apostolorum 66, 31, 76, 27. quo consilio evangelium conscripserit 99, 17 seqq. traditur in grae-

- cum sermonem convertisse Pauli epistolam ad Hebraeos [113, 6.](#) [214, 25.](#) conscripisse eam [226, 27.](#)
- Lucianus quidam [253, 27.](#) Significari Lucianum, presbyterum carthaginensem, cuius mentionem facit Cypr. Epist. [27.](#) contendit Danzius de Euseb. p. [106.](#)
- Lucianus, antiochensis ecclesiae presbyter et martyr [302, 30.](#) [342, 26.](#)
- Lucius Verus imperator [128, 5.](#) [131, 15.](#)
- Lucius martyr [142, 5.](#)
- Lucius episcopus vicesimus primus eccl. rom. [248, 27.](#)
- Lucius episcopus [277, 1.](#)
- Lucius, presbyter Alexandriae [259, 5.](#)
- Lucius, seditionis iudaicae dux [118, 6. 10.](#)
- Lugdunum, urbs Galliae [156, 12](#) seqq. [168, 30.](#) [170, 19.](#) lugdunensis persecutio Christianorum [156, 21](#) seqq.
- Lupus, praefectus Aegypti [118, 1.](#)
- Lusius Quietus fit legatus Palaestinae [118, 14.](#)
- Lybia [257, 18.](#) [259, 2.](#)
- Lysanias tetrarcha [29, 21.](#) [30, 14.](#)
- Macarius, martyr Alexandriae [238, 10.](#)
- Maccabaeorum libri [88, 28.](#)
- Machaerus castellum [32, 25.](#)
- Macrianus [254, 22.](#) [267, 30](#) (*μακρίνος*). [268, 8.](#) [9](#) (*ὁ μίς*).
- Macrinus Imperator [222, 4.](#)
- Magia Simonis magi [54, 8.](#) [17.](#) Menandri [101, 14.](#) [26.](#) magicæ artis flagitia [254, 18](#) seqq. [306, 4](#) seqq. immolatio hominum magica [254, 19.](#) [306, 5.](#)
- Magnesia ad Macandrum [110, 11.](#) ad ecclesiam *ejus* urbis litteras dat Ignatius [110, 11.](#) hujus ecclesiae episcopus Damas [110, 12.](#)
- Malchio, rector scholæ antiocheusis [276, 11.](#) [277, 1.](#)
- Malchus, martyr Caesarene [259, 30.](#) [31.](#)
- Mammæa, Alexandri Severi imp. mater [222, 13.](#)
- Manes et Manichæus [280, 29](#) seqq.
- Manganæa regio [333, 18.](#)
- Marcella, mater Potamianæ [206, 10.](#)
- Marcellinus, episcopus vicesimus octavus ecclesiae romanae [281, 20.](#)
- Marcellus quidam [256, 11.](#)
- Marcianus Irenæi frater [195, 24.](#)
- Marcianus Doceta [212, 27.](#)
- Marcion Gnosticus [126, 3.](#) [9.](#) [21.](#) [127, 16](#) seqq. [130, 20.](#) [38.](#) [138, 9.](#) [144, 3.](#) [147, 14.](#) [149, 16.](#) [25.](#) [155, 9.](#) [30.](#) [154, 17.](#) [174, 4.](#) [177, 25.](#) [178, 5.](#) [5.](#) [183, 10.](#) [222, 29.](#) [260, 6.](#) Marcionistæ [146, 2.](#) [183, 11.](#) [328, 28.](#)
- Marcus Turbo [118, 7.](#)
- Marcus Aurelius Verus, imp. rom. [128, 5.](#) [142, 11.](#) [143, 2.](#) [169, 17.](#) [170, 10.](#) succedit Antonino Pio [151, 13.](#) ejus epistolæ [170, 8.](#) *ejus* epistola ad commune Asiae de Christianis [128, 17](#) seqq. ei apologiam pro Christianis tradunt Melito [129, 17.](#) [150, 1.](#) [10.](#) et Apollinaris [150, 1.](#) [152, 20.](#) quam diu regnavit [173, 12.](#)
- Marcus, comes Petri [57, 3.](#) [115, 26.](#) *ἰσχυρὸς Πέτρος* [115, 23.](#) [173, 4.](#) quomodo adductus sit ad conscribendum evangelium [57, 2](#) seqq. coll. [99, 16.](#) [215, 4.](#) Papiæ de *ejus* evangelio testimonium [115, 23.](#) Irenæi de *ejus* evang. testimonium [173, 4.](#) Origenis de *ejus* evang. testimonium [225, 14.](#) Marcus prædicat evangelium in Aegypto [57, 18.](#) primus episcopus ecclesiae alexandrinae [57, 19.](#) [71, 4.](#)
- Marcus episcopus ecclesiae hieros. decimus sextus [121, 6.](#) [177, 15.](#)
- Marcus episcopus eccles. alexandrinae septimus [127, 7.](#) [8.](#)
- Marcus quidam (fortasse idem, qui episcopus romanus fuit post Sylvestrum papam) [578, 25.](#)
- Marcus hereticus *cujusque* *ascetæ* [126, 25.](#)
- Maria palus juxta Alexandriam [59, 8.](#)
- Mareotica præfectura (*ὁ Μαρκεῖος τοῦ ραπῶς*) [257, 19.](#) *Mareotæ* [258, 32.](#) cf. Steph. Byz. p. [452, 19.](#) *Μάρεια πόλις καὶ λίμνη τῇ Ἀλεξανδρίᾳ παρακείμενη, ἣ καὶ Μαρκεῖος λέγεται.*
- Maria mater Christi [217, 6.](#)
- Maria, mulier Judæa, in obediencia hierosolymitana filium suum occidit et comedit [82, 13](#) seqq.

- Maria, Clopae filia, Symeonis mater [107, 11.](#)
- Marinus, episcopus [Tyri 249, 29.](#)
- Marinus, episcopus Galliae [379, 9.](#)
- Marinus martyr Caesareae [261, 13](#) seqq.
- Masbothei haeretici [146, 1. 9.](#)
- Maternus, episcopus Galliae [379, 9.](#)
- Matthaeus apostolus [111, 8.](#) quo consilio evangelium scripserit [98, 7.](#) Papiæ de ejus evangelio testimonium [116, 1.](#) Irenaei de ejus evangelio testimonium [173, 2.](#) Origenis de ejus evang. test. [225, 12.](#) ejus evangelium differtur usque ad [Indus 176, 3.](#) impugnatur a Symmacho Ebionaco [217, 10.](#)
- Matthias (Matthias), Josephi historici pater [87, 18.](#)
- Matthias, unus e septuaginta discipulis, postea apostolus [31, 2. 40, 20. 115, 4. 7.](#) ejus dictum quoddam [104, 24.](#) Matthiae evangel. apocryphum [100, 27.](#)
- Matthias episcopus ecclesiae hierosol. octavus [119, 28.](#)
- [Maturus](#), martyr Lugdunensis [158, 23. 162, 9. 13.](#)
- Mauretania [336, 51. 381, 1.](#)
- Mauroorum gens [294, 9.](#)
- Maxentius Augustus, filius Maximiani, tyrannidem [Romae](#) arripit [305, 15.](#) perseutionem Christianorum edicto cohibet in exordio principatus [305, 16.](#) ejus crudelitas et libido et magicæ artes [305, 20](#) seqq. [308, 4.](#) vincitur a Constantino [318, 23.](#)
- Maximianus Herculius, imp. rom. [351, 4. 354, 21.](#) significatur [304, 11](#) (*τῷ δευτ. τεταμμένῳ*). [305, 8](#) (*ὁ διὰ τὴν λυπρὴν*). [312, 12](#) (*ὁ διὰ πρὸς*).
- Maximilla Montani [179, 15. 182, 5. 17. 20. 28. 181, 12. 186, 31.](#)
- Maximinus episcopus septimus ecclesiae antioch. [149, 19. 187, 11.](#)
- Maximinus imp. rom. [227, 25. 228, 1. 8. 305, 5. 318, 5. 320, 20. 323, 8. 14. 31. 325, 25. 326, 5. 336, 21. 358, 10. 340, 13. 27](#) seqq. [341, 17. 342, 31. 343, 9. 346, 10. 347, 27. 350, 24. 351, 2. 353, 1](#) seqq. [354, 11. 356, 19](#) seqq. ejus superstitio, [avaritia,](#)
- [ebrietas, libido, crudelitas 306, 15](#) seqq. [316, 34.](#)
- Maximus, episcopus decimus nonus eocl. hieros. [177, 15.](#)
- Maximus, episc. vicesimus sextus eocl. hieros. [177, 17](#) not.
- Maximus, scriptor ecclesiasticus [196, 7.](#)
- Maximus, presbyter ecclesiae romanae et confessor [241, 27.](#)
- Maximus, ecclesiae alex. presbyter et postea episcopus decimus quartus [255, 28. 256, 11. 259, 5. 18. 276, 1. 23. 28. 286, 13.](#)
- Maximus episcopus Bostrensis [275, 22. 276, 31.](#)
- Maxys, tribunus militum [327, 4.](#)
- Mazabanes, episcopus tricesimus sextus eocl. hierosolym. [255, 29. 249, 29. 261, 6.](#)
- Mediolanum urbs [376, 4.](#)
- Medorum natio [310, 11.](#)
- Melehisadocus [14, 25.](#)
- Meletius, ponticarum ecclesiarum episcopus [285, 29. 35](#) seqq.
- Melitina regio minoris Armeniae [293, 26.](#)
- Melitina legio [169, 19.](#)
- Melito Sardinianus episcopus [129, 17. 145, 2. 149, 32. 214, 14. 298, 29. 192, 21.](#) ejus apologia pro Christianis [129, 19. 150, 1. 10. ejus scripta 150, 3](#) seqq. enumerat libros veteris testamenti [151, 28.](#) docet divinitatem Christi [197, 5.](#)
- Menander haeresiarcha [101, 7](#) seqq. [121, 22. 27.](#) Menandrianistae [146, 1.](#)
- Mercuria, martyr Alexandriae [238, 18.](#)
- Meruzanes, Armeniorum episcopus [246, 12.](#)
- Mesopotamia [250, 3. 300, 19.](#)
- Metras, martyr Alexandriae [256, 8.](#)
- Metrodorus Marcionitarum presbyter et martyr [138, 9.](#)
- Miltiades, episcopus romanus [378, 25.](#)
- Miltiades, scriptor ecclesiasticus [183, 24](#) seqq. [184, 13. 197, 3.](#)
- Miltiades (*Υ*), auctor sectae Cataphrygum [180, 2.](#)
- Minucius Fundanus, proconsul Asiæ [123, 24. 125, 10. 151, 19.](#)
- Moderatus philos. pythagoricus [219, 8.](#)

- Modestus, scriptor ecclesiasticus [113, 2](#).
[149, 25](#).
 Monasteria [Therapeutarum](#) [59, 12](#).
 Montanistarum vel Cataphrygum secta
[72, 8](#). [152, 23](#). [179, 24](#). [183, 15](#). [181](#).
[21](#). [221, 24](#). cf. [v. Montanus](#).
 Montanus [152, 24](#). [168, 15](#). [179, 12](#).
[180, 21](#). [181, 35](#). [182, 3, 15](#). [183, 17](#).
[184, 7](#) seqq. [184, 26](#). [186, 19](#).
 Moses, prophetarum omnium antiquissimus
[6, 8](#), antiquior viris illustribus
 Graecorum [131, 9](#). [214, 7](#). *μῆγας* *Ἰσραήλ*
[6, 21](#). ejus leges et instituta
ἔνεκεν *σιναι* vel *σιν* *τολα* [10, 11](#).
[11, 28](#). [13, 5](#). [17, 4](#). Christi nomen pri-
 mus cognoscit et annunciat et honore
 prosequitur [11, 28](#) seqq.
 Moneus, martyr Romae [211, 16](#).
 Musaeus, scriptor judaeus [281, 3](#).
 Musaeus scriptor ecclesiasticus [113, 2](#).
[152, 29](#).
 Mysia [180, 25](#).
 Narcissus, eccles. hieros. episcopus tri-
 cesimus ejusque miracula [177, 10, 18](#).
[190, 26](#). [191, 23](#). [193, 8](#). [209, 10](#).
[15](#) seqq. [210, 29](#). [211, 5](#). [18](#).
 Natalis confessor [197, 22](#) seqq.
 Nazareth [23, 8](#).
 Neapolis urbs — [v. Caesarea Philippi](#).
 Nemesis Aegyptius, martyr Alexandrie
[239, 6](#).
 Neon, episcopus Laredensis [221, 4](#).
 Nepos, episcopus Aegypti, propugnator
 chiliasmii [268, 22](#). scribit confutati-
 onem allegoristarum [268, 26](#).
 Nero Imperator succedit Claudio [64, 15](#).
 Festum procuratorem mittit in Ju-
 daeam [66, 5](#). significatur a Paulo apo-
 stolo [68, 22](#). coll. [67, 4](#). ejus sacrificia
[66, 22](#). [67, 5](#). [71, 13](#) seqq. [93, 16](#).
 primam instituit Christianorum perse-
 cutionem [71, 11](#) seqq. [91, 16](#). [131, 15](#).
 quam diu regnaverit [77, 16](#).
 Nerva Imperator [93, 19, 27](#).
 Nicetas Herodis frenarebae pater [131, 5](#).
[137, 11](#).
 Nicolaitae et Nicolitae [104, 6](#) seqq.
 Nicomachus philosophus pythagoricus
[219, 8](#).
 Nicomaeus, episcopus Iconii [275, 20](#). [276, 32](#).
 Nicomedia urbs [292, 6](#). [293, 11, 43, 21](#).
[302, 28, 30](#). [342, 28](#). [331, 20, 29](#).
 Nicomedicis litteras mittit Dionysius
 Corinthiorum episcopus [117, 14](#).
 Nicopolis, urbs Epiri [216, 20](#).
 Nilus, episcopus aegyptius, martyr [303, 12](#).
[335, 7](#).
 Nilus, urbs Aegypti [210, 1](#).
 Novatianus (a Graceli perperam Nov-
 ros diotus) ejusque schisma [167, 32](#).
[210, 31](#) seqq. [213, 28](#) seqq. [216, 21, 28](#).
[217, 7, 249, 21](#). [232, 17](#).
 Numerius philosophus [219, 7](#).
 Numerianus imp. rom. [280, 20](#).
 Numidia [380, 32](#).
 Onesimus, episcopus ephesus [110, 10](#).
 Onesimus, aequalis Melitonis [151, 50](#).
 Origenis pueritia et juvenitus [200, 11](#).
[201, 2](#) seqq. [Orig.](#) scmet ipsum castrat
[208, 6](#) seqq. a duobus episcopis ordi-
 nuatur [208, 21](#). [223, 18](#). quod postea
 improbat [Demetrius](#), episcopus alexan-
 drinus [208, 31](#). cognominatus *δ' Ἰσραήλ*
ἡγέρτας [215, 22](#). iter facit Romam
[215, 21](#). advocatur in Arabiam [220, 16](#).
 sedem snam ad tempus transfert Caesaream
[220, 25](#). [227, 5](#). [229, 4](#). [230](#).
[11](#). Athenis commoratur [230, 9](#). *ejus*
 scholae [203, 7](#). [201, 9](#). [208, 6](#). [215](#).
[27, 217, 20](#). [227, 6](#). Beryllum episco-
 pum Bostrensem et alios quosdam,
 qui in Arabia existerant pravae doc-
 trinae de animarum immortalitate au-
 ctiores, ad rectam fidem convertit [230](#).
[29, 232, 29](#). commentarios suos in
 sacram scripturam quomodo perfecit
[223, 4](#) seqq. ubi commemorans conscrip-
 serit eos commentarios et alios quos-
 dam libros [223, 26](#) seqq. [227, 28](#) seqq.
[230, 4](#) seqq. Origenis constantia in
 persecutione Deciana [233, 32](#) seqq.
ejus mors [248, 11](#). Porphyrii de Ori-
 geni iudicium [218, 8](#) seqq. Origenis
 scripta [223, 26](#) seqq. [230, 4](#) seqq. [232](#).
[1](#) seqq. ejus liber de martyrio [227, 29](#).
 epistola ad Africanum [229, 20](#).
 ad Philippum imp. [232, 13](#). ad Philippi
 conjugem Severam [232, 14](#). ad Fabia-

- num episcopum rom. **252, 17.** ejus opus adversus Celsum **252, 9.** ejus hexapla **216, 21.** tetrapla **216, 28.** **quomodo** libros sacros veteris et novi Testamenti recenseat **224, 11** seqq. Dionysii episc. alex. ad Origenem epistola de martyrio **246, 20.** Origenis epistolas collegit Eusebius **252, 16.** apologiam Origenis scripserunt Pamphilus et Eusebius **223, 22.** **231, 8.** **252, 20.** Origenis discipuli: Dionysius, postea episc. eccl. alexandrinae **228, 26.** Plutarchus **205, 11.** Heraclas **205, 12.** Serenus **205, 20.** Serenus alter **205, 25.** Heraclides **205, 21.** Hero **205, 22.** Theodorus et Athenodorus **229, 6.** **261, 2.** Theotecnus episc. Caesarensis **261, 5.**
- Osroëne **191, 27.**
- Ostiensis via **72, 11.**
- Otho imperator **77, 17.**
- Pachymius**, episcopus et martyr **505, 21.**
- Paësis** (?) **316, 5.**
- Pagae (?), Lyciae urbs **517, 19.**
- Palma episcopus Amastrensium **147, 22.** **191, 25.**
- Pamphilus, ecclesiae caesarensis presbyter, Eusebii familiaris **285, 22.** confecit *βιβλιοθήκην τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων* **230, 16.** scripsit apologiam Origenis una cum Eusebio **251, 8.** martyr **230, 14.** **251, 8.** **285, 26.** **505, 14.** **322, 21.** **528, 52** seqq. ejus vitam conscripsit Eusebius **230, 14.** **285, 27.** **305, 16.** **529, 10.**
- Panæas**, urbs Phoenices (s. Caesarea Philippi s. Neapolis) **262, 17.** **263, 4** seqq.
- Panemus mensis **525, 21.**
- Panius** mons, mons Phoenices **262, 19.**
- Pantaenus scholae alexandrinae rector **175, 20** seqq. **176, 7.** **207, 15.** Indis evangelium praedicasse dicitur **175, 28** seqq. **ejus** mentionem faciunt Clemens Alexandrinus **176, 16.** **215, 14.** Alexander episc. hierosol. **215, 13.** Origenes **220, 8.**
- Papias** episcopus ecclesiae hierap. **57, 10.** **109, 28.** **115, 25** seqq. **114, 24.** ejus libri **113, 22** seqq. narrationes ejus quaedam **114, 26** seqq. defensor est regni millenarii **115, 10.** *σφόδρα σμικρὸς τὸν νῦν* **115, 14.** ejus testimonium de evangelio Marci **115, 23.** de evangelio Matthaei **115, 31.** primam Joannis et priorem Petri epistolam usurpat **116, 2.** cf. Ind. Script.
- Papirius episcopus **192, 20.**
- Papyus martyr **138, 22.**
- Paraetionum, urbs Lybiae prope Alexandriam **259, 2.** cf. Steph. Byz. p. 502, **21.** v. *Παραίτιον*.
- Parthis evangelium praedicat Thomas apostolus **74, 10.**
- Paschalis quaestio **191, 7** seqq. quo tempore festum paschale celebrari **debeat**, disquirat Dionysius Alexandrinus **264, 8.** docet Anatolius **283, 24** seqq.
- Pastor Hermæ v. Hermas.
- Paternuthius martyr **335, 9.**
- Patmus insula **91, 25.** **95, 4.** **272, 11.**
- Patricius vicarius **381, 16.**
- Paulinus vir ecclesiasticus **221, 4.**
- Paulinus, Tyriorum episcopus **358, 14.** **361, 5.** **365, 20** seqq.
- Paulus persequitur primo ecclesiam Christi **12, 10.** convertitur et fit apostolus **43, 9.** iter facit ab Hierosolymis usque ad Illyricum, praedicans evangelium **65, 23.** **74, 15.** **76, 4.** **225, 23.** fundat ecclesiam corinthiam et romanam **72, 15.** ecclesiam ephesiam **93, 26.** Romam vinctus perducitur **66, 6.** **67, 11.** ejus captivitas romana prima, secunda **66, 6** seqq. capite truncatur sub Nerone **72, 2.** **74, 17.** ejus sepulcrum in via ostiensi **72, 5.** **11.** **105, 18.** ejus imagines **263, 20.** pauca litteris mandavit **97, 27.** **225, 24.** ejus epistolae quattuordecim **75, 18.** **100, 7.** ejus epistola ad Hebraeos **59, 28.** **75, 19.** **113, 1** seqq. **195, 25.** **214, 2.** **21.** **221, 27.** Origenis de authentia atque de auctore hujus epistolae sententia **226, 10** seqq. Pauli acta apocrypha **75, 22.** **100, 14.** Paulum ut apostatam aversantur **ejusque** epistolae rejiciunt Ebionitae **102, 17.** item Severiani **153, 27.** Paulus in epistola quadam uxoris suae meminit **105, 3.**

Paulus Samosatensis, episcopus decimus quintus ecclesiae antioch. 273, 2. Artemonius haeresin renouat 196, 22, 279, 22, 31. Christum docet fuisse *κοινὸν τῷ θεῷ ἀρθρωτὸν* 275, 8, 278, 26 seqq. synodus inde antiochensis 273, 11, 282, 2, 285, 2. Paulus episcopatu demouetur 276, 10, 279, 25. Synodi antiochensis de ejus moribus iudicium 276, 28 seqq.

Paulus, maritus ejus feminae, ejus liberalitate sustentatur Origenes 202, 25.

Paulus, clericus Alexandriae 258, 32.

Paulus episcopus 276, 32.

Paulus martyr Palaestiniensis 325, 5 seqq.

Paulus alter, martyr cum Pamphilo 329, 19.

Pelens, episcopus aegyptius, martyr 303, 12, 355, 7.

Pella oppidum Peraeae 78, 4.

Pentapolis regio Cyrenaicae 250, 27, 273, 27.

Pepusa, vicus Phrygiae 184, 28, 186, 20.

Peraea 61, 13, 78, 4, 82, 17.

Perennius, praefectus praetorii sub Commodo 190, 6, 14.

Pergamus urbs 138, 21.

Peritina mensis 329, 31.

Persia mater manichaicae doctrinae 281, 8.

Persae 510, 10.

Pertinax imperator 195, 30.

Petrus apostolus 41, 9, 15, 42, 27, 45, 15. *ἀποστόλων πάντων προήγορος* 56, 20. *ἐν τῷ οἰκοδομεῖται ὁ Χριστὸς ἐκκλησία* 226, 1. ab Agrippa majori in vinula coniecit 50, 18. refutat Simonem magum 56, 11, 20 seqq. prohat euangelium Marci 37, 8. cf. 225, 11. Marci mentionem facit in priori epistola 57, 11. fundat cum Paulo ecclesiam Corinthiam et Romanam 72, 15, praest. ecclesiae Antiochensi 109, 30. in Ponta, *Galatia*, Bithynia praedicat euangelium *τοῖς ἐν διασπορῇ Ἰουδαίοις* 74, 12, 76, 8. uxorem habuit et liberos ex ea suscepit 105, 2. Romae crucifixus sub *Nerone* 72, 5, 74, 14, 105, 17. ejus sepulcrum in campo vaticano 72, 5, 11, 105, 18. ejus imagines 263, 20.

ejus uxor martyrio coronata 105, 8.

ejus epistola prima 75, 4, 17, 100, 8, 116, 5, 131, 11, 173, 24, 226, 2. secunda 73, 6, 100, 12, 226, 3.

Petri acta, euangelium, *κῆρυγμα*, apocalypsis sunt apocrypha 75, 8, 100, 15, 27.

de *apocrypho* Petri euangelio 212, 15 seqq. Petri apocalypsis citatur a Clemente Alexandrino 214, 21.

Petri et Apionis dialogi apocryphi 115, 14.

Petrus, clericus Alexandriae 258, 31, 33.

Petrus, episcopus decimus sextus ecclesiae alexandrinae, martyr 286, 19, 303, 18, 312, 20.

Petrus euhienarius imperatoris, martyr 295, 6.

Petrus, martyr Palaestiniensis 328, 21.

Peucetius, rationalis Maximini 557, 5.

Phaeno, metallum Palaestinae 303, 11, 322, 4.

Phamenoth, mensis Aegyptiorum 285, 26, 28.

Pharisaei 68, 17, 28, 69, 6, 146, 10.

Philadelphinae ecclesiae litteras mittit Ignatius 110, 30. Philadelpheni martyres 138, 2.

Philadelphia urbs 184, 4.

Phileas, Thumitarum episcopus, martyr 297, 9, 303, 21. ejus epistola ad Thumitas 297, 27.

Philemon presbyter Romae 250, 19, 251, 11.

Philetus, episcopus decimus eccl. antioch. 222, 12, 225, 15.

Philippus Herodis filius 29, 20, 50, 14, 52, 16.

Philippus apostolus 114, 7. uxorem habuit et ex ea liberos suscepit 105, 2. mortuus et sepultus Hierapoli 105, 27, 106, 9, 114, 29, 192, 11. ejus filiae prophetissae 105, 27, 106, 7, 10, 112, 5, 111, 50, 52, 184, 4, 192, 15.

Philippus diaconus euangelium praedicat in Samaria 42, 12. baptizat dynasten reginae aethiopicae 45, 1 seqq.

Philippus ecclesiae hierosol. episcopus nonus 119, 28.

Philippus Gortynensium episcopus 145, 1, 147, 17, 149, 23.

- Philippus imp. rom. [231, 15](#) [seqq. 232, 13, 233, 21](#).
- Philo [Judaeus 46, 4](#) [seqq.](#) legatus mittitur ad Gaium imperatorem [46, 18, 63, 19](#), quinque libris enarrat quae Judaeis acciderint sub Gaio [46, 15](#). Petrum apostolum convenit Romae [57, 28](#), librum suum [de](#) virtutibus recitat coram sensu romano [63, 21](#), describit Therapeutarum [ἀγῶν 57, 22, 58, 2](#) [seqq.](#) Moysen antiquiorem esse asserit, quam auctores nominis graeci [214, 4](#), [de](#) Philonis ingenio [et](#) scriptis, quae singillatim recensentur [62, 8](#) [seqq.](#) ejus libri digni habentur, qui Romae in bibliothecis publicis reponantur [63, 22](#), citatur ab Anatolio [281, 1](#).
- Philomelium urbs [131, 24](#).
- Philoromus martyr [297, 6](#).
- Phlumenae Apellis [178, 2](#).
- Phrygia [152, 22, 156, 15, 18, 168, 15, 23, 179, 12, 180, 23, 184, 22, 29, 299, 28](#), homo natione Phryx [152, 21, 161, 6, 181, 20](#).
- Pierius, presbyter ecclesiae alexandrinae [285, 29, 286, 15](#).
- Pilatus procurator Judaeae [29, 24, 50, 13](#), Christum supplicio afficit [53, 5](#), relationem mittit ad Tiberium [de](#) miraculis Christi [43, 23](#), vexat [Judaeos 47, 20, 38, 14](#) [seqq. 23](#) [seqq.](#) mortem sibi consciscit [49, 17](#), Pilati acta — [cf. v. Acta](#).
- Pinna, episcopus [260, 16](#).
- Pinytus Cretensium episcopus [144, 30, 147, 26, 29, 148, 3](#).
- Pionius martyr [158, 11](#).
- Pius episcopus novus rom. eol. [126, 9, 127, 6, 11, 171, 14, 194, 10](#).
- Plato philosophus [46, 10, 124, 13, 219, 6](#).
- Platonis locus quidam citatur [140, 6](#).
- Plinii Secundi testimonium [de](#) Christianis [108, 11, 27](#).
- Plutarchus, Origenis discipulus, martyr [203, 11, 12, 205, 15](#).
- Polybius Trallianorum episcopus [110, 13](#).
- Polycarpus episcopus ecclesiae Smyrnen-sis [103, 26, 109, 26, 110, 9, 111, 2, 130, 15, 137, 3, 192, 17](#), ejus [epi-](#)
- [stolae 189, 13](#), epistola ad Philip-penses [111, 14, 131, 6, 10](#), ejus [ira-](#)
[tor](#) Papias [113, 23](#), ejus auditor Ire-naeus [170, 20, 188, 17](#) [seqq.](#) Romam proficiscitur et cum Aniceto [de](#) quaestione paschali agit [150, 5, 194, 16](#). Irenaei [de](#) Polycarpo testimonium [150, 10](#) [seqq. 188, 37](#) [seqq.](#) Polycarpus Marconis haeretici congressum et salutationem respicit [150, 28](#), haereses aversatur [189, 9](#), ejus martyrium [131, 19](#) [seqq.](#)
- Polycrates, episcopus ecclesiae ephesiae [105, 21, 190, 29, 192, 5, 26](#).
- Pompejus [24, 17](#), Hierosolyma expugnat [20, 19](#).
- Pontis insula [92, 8](#).
- Pontianus, episcopus decimus septimus ecclesiae romanae [223, 15, 228, 9](#).
- Ponticus puer, martyr lugdunensis [164, 28, 165, 5](#).
- Pontifices maximi praerant Judaeorum genti post captivitatem [20, 18](#), pontificum hierosolym. [erant](#) adversus sacerdotes [64, 20](#) [seqq.](#)
- Pontius, vir ecclesiasticus [187, 13, 212, 11](#).
- Pontus, regio Asiae minoris [74, 12, 76, 10, 151, 22, 147, 20, 180, 8, 191, 24, 229, 12, 250, 3, 261, 1, 275, 19, 285, 30, 301, 18, 384, 33](#), homo Ponticus [516, 2](#).
- Porphyrites locus in Thehaide [325, 19](#), Porphyrii judicium [de](#) Origene [218, 8](#) [seqq.](#)
- Porphyrius martyr Palaest. [331, 25](#) [seqq.](#)
- Potamianus Alexandrina, martyr [206, 4](#).
- Pothius episcopus lugdunensis [160, 29, 170, 18](#).
- Potius Marcionita [178, 4](#).
- Primus, episcopus quartus ecclesiae Alexandrinae [117, 10, 119, 10](#).
- Primus Corinthiorum episcopus [145, 11](#).
- Prisca sive Priscilla Montani [179, 13, 185, 3, 187, 25](#).
- Priscilla et Aquila [63, 25](#).
- Priscus, pater Justini philosophi [128, 8](#).
- Priscus, martyr Caesareae [259, 29](#).
- Probus imp. rom. [280, 19](#).
- Probus martyr — [cf. v. Promus](#).

Procopius martyr 313, 17.
 Proculus Montanista 72, 7. 106, 5. 221, 24.
 Proculus episcopus 276, 31.
 Promus (Probus?) martyr 328, 19.
 Protoctetus presbyter et confessor 227, 29.
 Protophages episcopus 276, 32.
 Ptolemaeus Lagi 174, 13.
 Ptolemaeus Philadelphus 281, 8.
 Ptolemaeus martyr Romae 141, 19 seqq.
 Ptolemaeus, martyr Alexandriae 259, 12.
 Ptolemais urbs Phoeniciae 193, 10.:
urbs Cyrenicae 250, 27.
 Publius, episcopus ecclesiae atheniensis 147, 7.
 Publius, episcopus decimus octavus coel. hieros. 177, 15.
 Pythagoras philosophus 46, 10. Pythagorae 219, 8. Pythagoreorum silentium quinquennale 122, 10.
 Quadratus propheta 112, 4. 185, 30. 184, 1. 6.
 Quadratus ejusque apologia pro Christianis 118, 21.
 Quadratus episcopus ecclesiae atheniensis 147, 8.
 Quinta, martyr Alexandriae 256, 11.
 Quintus Phryx 132, 22.
 Quirinius ejusque ἀπολογία 18, 22. 19, 2.
 Rationalis s. procurator annuae rei — cf. ind. gr. v. ῥατοῦλος.
 Rechab, filius Rechabim 69, 16.
 Reticius, episcopus Galliae 379, 9.
 Rhodanus fluvius 156, 15. 166, 11.
 Rhodon, Tatiani discipulus 177, 23. scribit adversus Marcionem 177, 25. alia ejus scripta 178, 50. 179, 1.
 Rhossus, oppidum Syriae 212, 13.
 Roma figurate Babylon vocatur 57, 13.
 Romana ecclesia a Paulo et Petro fundata 72, 16. 117, 11. 170, 29. 173, 5.
 Dionysii, Corinthiorum episcopi, epistola ad Romanos 72, 11. 148, 6.
 Ignatii epistola ad ecclesiam romanam 110, 13. Dionysii Alexandrini epistolae ad Romanos 247, 1 seqq. 253, 24. cf. v. Dionys. in Ind. Script. Romanorum episcoporum auctoritas ab Aureliano

imp. confirmatur 280, 6. Romanae ecclesiae episcopi — Petrus 72, 2. 196, 31. — (1) Linus. — (2) Anacleetus. — (3) Clemens. — (4) Evarestus. — (5) Alexander. — (6) Xystus. — (7) Telesphorus. — (8) Hyginus. — (9) Pius. — (10) Anicetus. — (11) Soter. — (12) Eleutherus. — (13) Victor. — (14) Zephyrinus. — (15) Callistus. — (16) Urbanus. — (17) Pontianus. — (18) Anteros. — (19) Fabianus. — (20) Cornelius. — (21) Lucius. — (22) Stephanus. — (23) Xystus. — (24) Dionysius. — (25) Felix. — (26) Eutychianus. — (27) Caius. — (28) Marcellinus. — (32) Miltiades. Romanus diaconus, martyr Antiochie 313, 28.
 Romanus martyr 316, 5.
 Rufus, martyr christianus, a Polycarpo laudatus 111, 17.
 Rufus, praefectus Judaeae 120, 11.
 Ruth Monibitis 24, 25.
 Sabellii haeresis 250, 25. 274, 19. 21.
 Sabinius, praefectus Aegypti sub Deo 234, 20. 238, 14.
 Sabinus, praefectus praetorii sub Maximo 358, 20. 351, 2.
 Sadducaei 70, 8. 146, 10.
 Sadduceus Pharisaeus 49, 7.
 Sagaris episcopus et martyr 150, 13. 192, 19.
 Salome soror Herodis Magni 28, 17.
 Salomonis liber proverbiorum appellabatur σοφία πρὸς πρὸς 146, 16. cf. 152, 11. 173, 28. 195, 26. 214, 1.
 Samaria 42, 7. 14.
 Samaritae Simonem Magum ut summum deum venerantur 54, 21. Samaritae, secta Judaeorum 146, 10.
 Samosata urbs 196, 22. 275, 7. cf. Steph. Byz. p. 551, 1.: Σαμώσατα, πόλις Κομμαγενῆς ἐν τῇ Εὐφράτῃ.
 Sanctus diaconus 158, 25. 159, 9. 162, 10. 13.
 Saraceni 240, 8.
 Sardes urbs 129, 17. 149, 32. 192, 22.
 Saturninus Gnosticus 121, 25 seqq. 146, 1. 153, 9. 21.

- Schola** Alexandrina — cf. **v. Alexandria**.
Scythia evangelium praedicat Andreas apost. **74, 11**.
Scythopolis urbs **326, 33**.
Seianus Judaeis infensus **47, 16**.
Seleucus, **martyr**. Palaest. **332, 3**.
Seneca episcopus ecclesiae hieros. **decimus 119, 28**.
Septuaginta interpretes **174, 5, 12** seqq. **216, 14, 28, 284, 7**.
Septuaginta Christi discipuli **31, 15, 55, 18, 41, 13, 98, 4**.
Serapio, episcopus **octavus** eocl. **antioch.**, ejusque scripta **187, 11, 190, 23, 211, 21, 212, 8** seqq.
Serapio, martyr Alexandriae **236, 29**.
Serapio, lapsus Alexandriae **243, 5**.
Serenius Granianus, proconsul Asiae **124, 21, 125, 10**.
Serenus, Origenis discipulus, martyr **205, 20**.
Serenus alter, Origenis discipulus, martyr **205, 25**.
Servilius Paullus proconsul Asiae **150, 12**.
Severa, conjux imperatoris Philippi **232, 14**.
Severus et Severiani **133, 23** seqq.
Severus, imp. rom. **195, 29, 197, 18, 200, 8, 201, 4, 207, 20, 26, 209, 6**.
Sextus, scriptor ecclesiasticus **196, 9**.
Sicilia **580, 16**.
Sidon urbs **303, 3**.
Sidonius confessor **Romae 241, 29**.
Silas propheta **184, 3**.
Silvanus, episcopus Emisenus, martyr **503, 4, 542, 18**.
Silvanus, episcopus Gazae, martyr **503, 10, 522, 6, 535, 14**.
Simon, Camithi filius, pontifex Judaeus **31, 3**.
Simon magnus **145, 27**, baptizatur a Philippo diacono **42, 20**. Romam venit ibique multos praestigiis suis decipit **54, 7** seqq. refutatur a Petro apostolo **56, 9** seqq. ejus status **54, 18, 56, 16**. haeticorum omnium dux et signifer **53, 9**. **ejus** **assae** horumque mysteria nefanda **42, 22, 55, 10** seqq. **145, 27, ejus** discipulus et successor Me-
nander 101, 2, 21, 121, 22: ex ejus secta prodire Carpocratiani **122, 14**.
Cerdo 126, 15.
Siracides 214, 1.
Smyrna urbs **109, 26, 110, 9, 30, 150, 13, 151, 24, 135, 17, 137, 3, 138, 2** seqq. **192, 17, 18**. ad Smyrnensem ecclesiam **litteras** dat Ignatius **111, 1**.
Socratis (apud Platonem) effatum quoddam **140, 6**.
Socrates, episcopus Laodiceae **282, 1**.
Sothenes unus e septuaginta Christi discipulis **33, 21**.
Sotas, Anchiali episcopus **187, 22**.
Soter, episcopus undecimus ecclesiae romanae **144, 16, 145, 18, 148, 6, 14, 154, 28, 155, 6, 171, 14, 194, 8**.
Stephanus diaconus, primus martyr Christi **40, 23, 42, 4, 72, 24, 167, 17**.
Stephanus, episcopus vicesimus secundus ecclesiae rom. **249, 1, 13, 250, 5, 2** seqq.
Stephanus, episcopus laodiceus **283, 6**.
Stoicorum secta **175, 25**.
Symeon, Clopae filius, episcopus ecclesiae hierosol. **89, 30, 94, 8, 106, 27, 145, 22**. ejus martyrium **106, 28** seqq. **109, 18**.
Symmachus, episcopus vicesimus secundus ecclesiae hieros. **177, 16**.
Symmachus Ebionaeus **216, 16, 27, 217, 5** seqq.
Syneros haeretici **178, 9**.
Synnada urbs Phrygiae **221, 5, 252, 5**.
Syraeusae 379, 23.
Tabularii — **v. ind. gr.**
Taposiris, urbs Aegypti prope Alexandriam (cf. Steph. **Byz. v. Ταρόσις**) **235, 1**.
Tarsus, Ciliciae urbs **246, 25, 249, 31, 275, 19, 277, 18**.
Tatianus apologeta **140, 8, 177, 21, 178, 27, 197, 4**. ejus scripta **140, 10, 154, 6, 178, 28, 214, 3**. ejus haeresis **153, 9** seqq. evangelium **δια τρεῖς ἰσχυροὶ 154, 3**.
Telesphorus, episcopus septimus ecclesiae romanae **120, 3, 125, 28, 30, 171, 15, 194, 10**.

- Telesphorus quidam, Dionysii Alex. aequalis 273, 20.
- Tertullianus vir inter Romanos illustris legumque romanarum peritissimus 44, 6. ejus apologeticus pro Christianis 44, 8. cf. Ind. Script.
- Testamenti veteris atque novi canon — cf. v. canon.
- Thaddaeus unus e septuaginta Christi discipulis 34, 4. 35, 9. a Thoma apostolo Edessam missus manus impositione Abgarum sanat et evangelium Christi Edessensis praedicat 35, 9 seqq. 41, 21 seqq.
- Thebais Aegypti 200, 11. 294, 9. 296, 7. 303, 17. 323, 19.
- Theuthis haereticus 145, 25.
- Thecla martyr 315, 32. 320, 30.
- Thelymidres episcopus laodiceus 246, 21. 249, 30.
- Themiso Montanista 182, 26. 183, 8.
- Theoctistus episcopus Caesareae 220, 29. 227, 17. 246, 27. 249, 28. 261, 3.
- Theodorus, vir ecclesiasticus 221, 5.
- Theodorus, episcopus et martyr 303, 21.
- Theodorus — v. Gregorius.
- Theodosia virgo, martyr Caesareae 321, 26.
- Theodotio Ephesius, interpretis veteris testamenti 174, 9. 216, 17. 27.
- Theodotus Montanista 168, 15. 182, 10. 16.
- Theodotus *ὁ οὐκ ἐστὶν* 197, 12. 25.
- Theodotus *ὁ ῥεπρελὴς* 197, 21.
- Theodotus, episcopus Laodiceus 285, 12.
- Theodulus, martyr Palaest. 332, 25.
- Theonas, episcopus ecclesiae alexandrinae decimus quintus 286, 14. 18.
- Theophilus episcopus sextus ecclesiae antioch. 144, 22. 149, 4. ejus scripta 149, 5 seqq.
- Theophilus episcopus Caesareae 190, 26. 191, 22. 195, 9.
- Theophilus, martyr Alexandriae 239, 13.
- Theophilus episcopus 276, 31.
- Theophrastus philosophus 198, 21.
- Theotecnus episcopus Caesareae 261, 4. 24 seqq. 275, 21. 276, 31. 284, 33. 285, 18.
- Theotecnus, curator urbis Antiochiae 340, 22. 357, 10 seqq.
- Therapeutae Philonis 58, 2 seqq. ejus nominis origo 58, 10.
- Theudas seditionem movet 52, 29 seqq. interficitur 53, 10.
- Thunis, urbs Aegypti 297, 9. cf. Steph. Byz. p. 313, 3 v. Θῦνις.
- Thomas apostolus 111, 8. Thaddaeum mittit ad regem Abgarum 35, 8. 36, 21. 41, 21. Parthis evangelium praedicat 74, 10. Thomae evangelium apocryphum 100, 27.
- Thraseas episcopus et martyr 186, 22. 192, 18.
- Tiberius imp. rom. 29, 22. 30, 13. ad senatum refert de Christo inter deos adscribendo 43, 23. religioni christianae favet 44, 5. 19. ejus mors 45, 27.
- Tinnaeus, episcopus decimus septimus ecclesiae antiochensis 281, 22.
- Timolaus martyr 316, 3.
- Timotheus, Pauli discipulus, primus Ephesiorum episcopus 76, 19.
- Timotheus, Dionysii Alexandrini filius 235, 1. 6. 274, 23.
- Timotheus, martyr palaest. 315, 27.
- Titus, discipulus Pauli, ecclesiarum Cretae insulae episcopus 76, 20.
- Titus imperator suscipit a patre Vespasiano bellum judaicum 77, 20. ingemiscit ad aspectu Judaeorum strage 81, 13. magni facit et publicari jubet Josephi de bello judaico libros 89, 15. succedit patri suo Vespasiano 90, 14. moritur 90, 16.
- Tohias Edessenus 36, 22.
- Tohias episcopus ecclesiae hieros. quintus 119, 27.
- Trajanus imperator 93, 27. 106, 24. 107, 9. 21. 109, 12. 117, 7. 118, 7. 11, 20. quae de Christianis praescripserit 108, 17 seqq. 109, 7. 170, 14.
- Trallianae ecclesiae litteras mittit Ignatius 110, 12. ejus episcopus Polybius 110, 13.
- Tripolis, urbs Phoeniciae 316, 3.
- Tryphon Judaeus 143, 14.
- Tymium Phrygiae oppidum 184, 28.
- Tyrannio, ecclesiae Tyriorum episcopus, martyr 303, 2.

- Tyrannus, episcopus decimus novus ecclesiae antiochensis 281, 31.
- Tyrus urbs 195, 9. 249, 29. 281, 29. 294, 16. 295, 24. 303, 3. 319, 28. 321, 26. 561, 3.
- Ulpianus martyr 319, 29.
- Urbanus, episcopus decimus sextus *eccl. rom.* 222, 9. 223, 11.
- Urbanus, confessor *Romae* 241, 28.
- Urbanus, praeses Palaestinae 315, 24. 316, 7. 318, 15. 322, 25. 323, 27.
- Urbicius, praefectus urbis 141, 19 seqq.
- Ursus rationalis 381, 3.
- Valcus, episcopus vicesimus octavus ecclesiae hieros. 177, 17.
- Valens martyr 329, 14.
- Valentina martyr 323, 1.
- Valentinus Gnosticus 126, 3. 8. 22. 130, 20. 153, 19. 154, 24. 188, 4. Valentiniani 146, 2. 217, 17.
- Valerianus imperator 253, 32. 254, 5. 255, 3. 15. 256, 21. 259, 27. 260, 12. 291, 12.
- Valerius Grabus, procurator Judaeae 30, 29.
- Vaticanus campus 72, 11.
- Vespasianus fit* imperator 77, 17. sub eo obsessio Hierosolymorum 49, 10. 69, 23. 77, 21 seqq. 84, 11. Davidis posteros jubet conquiri 90, 7. Christianos non vexat 91, 18. 170, 15. *vaticinium de* Vespasiani imperio 87, 6. quam diu regnaverit 90, 13.
- Vettius Epagathus, martyr lugdunensis 157, 10.
- Victor, episcopus ecclesiae romanae decimus tertius 105, 22. 190, 21. 191, 34. 192, 6. 193, 11. 18. 21. 196, 31 seqq.
- Vienna, urbs Galliae 32, 7. 156, 12 seqq. 158, 23. cf. Steph. *Byz.* p. 169, 9 *Blarros.*
- Virginitas mulierum apud Therapeutas 60, 24. apud Christianos 60, 22. 206, 6. 238, 15. 320, 8. 321, 26. 326, 35. sacerdotum quarundam apud Graecos 60, 25.
- Xanthicus mensis 85, 25. 313, 5. 319, 25. 321, 24.
- Xystus, episcopus sextus ecclesiae romanae 119, 9. 120, 2. 171, 12. 194, 10. 260, 32.
- Xystus*, episcopus vicesimus tertius ecclesiae romanae 250, 6. 252, 28. 253, 24. 275, 4.
- Zacchaeus martyr 314, 20.
- Zacchaeus episcopus ecclesiae hierosol. quartus 119, 26.
- Zambdas, episcopus tricesimus octavus ecclesiae hierosol. 286, 10.
- Zebinas martyr 326, 29.
- Zebinus, episcopus undecimus ecclesiae antiochensis 223, 16. 228, 23.
- Zeno, martyr Alexandriae 239, 12.
- Zenobius, Sidoniorum ecclesiae presbyter, martyr 303, 4. 8.
- Zephyrinus episcopus ecclesiae romanae decimus quartus 72, 7. 196, 32. 197, 17. 20. 198, 7. 215, 23. 221, 24. 222, 7.
- Zorobabel 361, 16. 568, 13.
- Zosimus martyr, a Polycarpo laudatus 111, 17.
- Zoticus Otrenus presbyter 180, 17.
- Zoticus Comanensis episcopus 182, 25. 186, 19.

INDEX GRAECUS IV.

Ἀβιώτος βίος 9, 14.
 ἀβλαπτέιν 383, 25. cf. Lob. Phryn. p. 570.
 ἀγαματοφορεῖν Χριστὸν ἐν ψυχῇ 366, 8.
 372, 10.
 ἀγίασμα, τὸ τῷ ναῷ 261, 26.
 ἀγκῶν] ἐξ ἀγκῶνων tropice 280, 13.
 ἀγνεία 147, 23. 27.
 ἀγράφως 3, 11. ἀγράφως διαλέγεσθαι
 τινι 256, 12. ἄγραφος παράδοσις 115, 8.
 ἄγρ. ὁμιλία 269, 10.
 ἀγχίνοια, ἡ σή, honorifica appellatio
 339, 6.
 ἄγω] notentur formae εἰσηγησίναι 47, 17.
 παρεισηγάσσαν 146, 4 (cf. not. ad
 hunc loc. et Lob. Phryn. pag. 349).
 ἀπαγόμεν 257, 17.
 ἀγωνίστρια 158, 31.
 ἀδιάδραστος, inevitabilis 210, 17.
 ἀδιάφορος 233, 13. ἀδιαφορεῖν 122, 8.
 ἀδιστακτως, sine haesitatione 162, 3.
 ἀθεμιτουργία 342, 4.
 ἀθρόος, subito 51, 27. 207, 2. 296, 16.
 309, 21. 319, 22. 355, 30. 356, 2.; uni-
 versus, frequens 239, 11. 293, 1. 299, 3.
 πλήθος ἀθρόον 293, 13.
 ἀθρόως, ἀθρόως ὅτως, repente 16, 4.
 44, 27. 45, 2. 112, 22. 133, 5. 193, 12.
 207, 9. 210, 15. 228, 17. 262, 26.
 304, 6. 313, 8. 319, 19. 323, 1. 326, 5.
 327, 31. 339, 22. 342, 23. 345, 27.
 349, 25. 359, 8. 385, 19. 386, 10.;
 ἀθρόως, (πάντες ἀθρόως), simul, gre-
 gatim, in universum 120, 13. 291, 13.
 29. 296, 23. 306, 34. 346, 26. 350, 5.
 362, 6. 375, 2.
 αἰρεῖ λόγος 270, 3. 319, 14. ὁ αἰρῶν
 Χριστιανισμῷ λόγος 317, 15.
 αἰρεσιάρχης 213, 25.
 αἵρεσις ἡ ἀγιωτάτη vel ἡ καθολικὴ αἵ-

ρεσις a Constantino appellatur religio
 et ecclesia christiana 379, 25. 380, 1.
 — αἵρεσις 375, 31. 376, 19. sunt
 „conditiones,” ut ex latino istius con-
 stitutionis exemplo, quod Lactantius
 servavit (de mort. pers. c. 48), lucu-
 lenter apparet. Vindicavit eam vocis
 significationem Keimius in Annal.
 Theol. Tubing. Tom. XI. (1852) p. 225.
 αἰρεσιώτης, haeticus 196, 7. 202, 21.
 αἰσθάνεσθαι] ᾗσθημένος ἐάντῳ τινος,
 consocius alicuius rei 357, 32. οὐνησθη-
 μένος τινός 364, 7. συναισθόμενος
 τινος 350, 11. ᾗσθημένος 357, 32 not.
 387, 3 not.
 αἰσθασθαι 344, 14. cf. Buttm. Gramm.
 maj. Vol. II, 1, p. 68 et v. συναί-
 σθεσθαι.
 αἰτιολογία 153, 22.
 αἰχμαλωσία de statu ecclesiae 368, 14.
 αἰῶνες ἀόρατοι Menandri 101, 11.
 ἀκακοήτης, ingenuus 169, 32.
 ἀκαλλείρητοι ἱεουργία 254, 18. ἀκαλλ.
 μυηοίς 341, 1.
 ἀκαταγώριστος, insuperabilis 163, 4.
 179, 25.
 ἀκοινωνησία 242, 3.
 ἀκοινωνήτον ἀνακηρύττειν τινά 193, 14.
 ἀκ. ποιεῖν τινά 244, 19.
 ἀκόλουθος (nomen ministerii ecclesia-
 stici) 213, 3.
 ἀκροτελεύτια, τὰ τῶν ὕμνων 61, 20.
 ἀκρότης τῆς θεοσεβείας 67, 20.
 ἀκτιμοσύνη 204, 29.
 ἀλαβάρχη 47, 5. cf. interpr. ad Juv.
 Sat. I, 30.
 αἰετάρχητος 382, 10.
 αἰεσμός, confusio 110, 27.
 ἀλήθευσαι, comminui 111, 13.

ἀλιτήριος, nefarius 385, 27. ἀλιτή-
ριοι (perniciōsi) δαίμονες 254, 17.
363, 14.
ἀλλεπάλληλος (?) 49, 9 not.
ἀλληγοριοτής 268, 27.
ἀλληλουκαίν 9, 20.
ἀλληλοφθορεῖν 9, 20.
ἀλλοτριότης 181, 16.
ἀμαρτότης καὶ ὁμίλη πλάνης 343, 18.
ἀμειλήτως 228, 22. ἀμειλήτῃ 261, 29.
ἀμετρώμενος 181, 31.
ἀμυντήριον, ungula 298, 18.
ἀναβαπτίζεῖν, denuo baptizare 250, 13.
ἀναβόλαιον 331, 28.
ἀναγκάιος, ἀναγκάιος, ἀναγκάιος, ut
par est 60, 3. 75, 27. 195, 23. 215, 3.
283, 21. 343, 8 et saepius. — ἀναγκ-
ματώτα, τὰ τῷ οὐμάτος 301, 21.
ἀναγνώτης 243, 4. 294, 3.
ἀναζωπύρεσις 147, 10. ἀναζωπυρεῖν
163, 20. 344, 2. ἀναζ. τὴν μνήμην
τινός 300, 22. ἀναζ. τι ταῖς μνήμας
375, 11.
ἀναθορεῖν τινα, concutere aliquem
131, 19.
ἀναίδη, legitur in libris paene omnibus
306, 28., in plurimis 346, 31.: etsi
hoc posteriore loco praestare videtur
scriptura ἀνέδην. — ἀνέδην occurrit
168, 12.
ἀνακινῶμεθαί, denuo concipi, tropice
163, 21.
ἀναμαρκαῖομαι tropice, ruminari, me-
moriam repere 189, 8.
ἀναμάοοομαι (= ἐφ' ἑαυτὸν ἔλκεν
267, 3 vel μεθιστάμαι 267, 6.) τὰς
ἀληθόνας ἐτέρῃ τινός 267, 4.
ἀναμετρεῖσθαι, remeiri 163, 7. ἀναμέ-
τρησις, iterata mensio 384, 18.
ἀναμνηρῶσθαι, denuo concipi, tropice
163, 20.
ἀναμνήματος, irrefutabilis 60, 8.
ἀνανέωμα 372, 2.
ἀναντιρῶτος 225, 10. ἀναντιρῶτως
269, 1.
ἀναρῶπιζεν τινα εἰς δειοδαίμονιαν
236, 5. — ἀναρῶπιζεται ἀρχὴ πο-
λέμου 73, 2. ἀναρῶπιζεται πόλεμος 220, 23.
διωγμός 155, 10. ἀναρῶπιζόμενος τοῖς

τῶν προφητῶν χρημοῖς 354, 3. cf.
117, 22.
ἀνασκινῶζειν βιβλίον 270, 17.
ἀνασπηλταῖς 356, 27. cf. ν. σπηλταῖς.
ἀνασπᾶλλειν, refici 245, 9.
ἀνάτασις, expectatio erecta, sollicitudo
73, 10.
ἀνατρέχειν τι, tropice, animo revolvere
354, 18.
ἀνατρέσθαι ὥς τινός (= τὸ γένος
ἀνάγειν ἐπὶ τινα 25, 2.) 24, 24. —
οἱ ἐν στραταῖς vel ἐν τοῖς στρατο-
πέδοις ἀνατρέστοι 206, 16. 291, 20.
ἀνέκωθεν, antiquitus 10, 9. 33, 10. 45, 3.
46, 6. 103, 15. 119, 18. 148, 18. 164, 8.
176, 26. 215, 2. 337, 2. 383, 5.
ἀνενόχλητος 299, 11.
ἀνιξάλλυτος 364, 11.
ἀνιπτάκωτος 159, 22.
ἀνιπλόδοτος (quae cogitatione compre-
hendī non possunt) θεολογία 374, 30.
ἀνιπλόκοπος 288, 22.
ἀνιπτόπειτος 67, 23.
ἀνίχειν τόσον, parvum cohibere, suppri-
mere 9, 28.
ἀνθρακῶς] ἡνθρακῶμενος (= ἡνθρα-
κῶμενος) 165, 26.
ἀνθρωποφορεῖν 9, 21.
ἀνιγνῶμι] ἡνιγμῶτος 86, 4. ἡνιγμῶτος
159, 5.
ἀνοίκιος τῆς πίστεως 169, 30. ἀνοίκιον
ἑαυτῷ κρίνειν τι 334, 19.
ἀνορθῶτο 343, 6 mutare de conjectura
non ausus sum coll. Lob. Phryn.
p. 154, ubi ex Polyano (Strat. VI, 4.)
affertur forma ἑπανορθῶτο.
ἀντιδιαθέμενοι, οἱ, adversarii 251, 31.
269, 11.
ἀντίθιος 180, 14.
ἀντιλεγόμενα γραφαί 75, 15. 100, 10.
20. 24. 213, 29. 214, 19.
ἀντιπαρεξάγειν 47, 10.
ἀνύπαρκτος, qui non re existit, imagi-
narius 122, 6.
ἀνωμαλία, ἡ περὶ τὸ ἥθος 48, 1.
ἀξιοδιήγητος 105, 6.
ἀξιοπιστία, bona fides alicuius 65, 6.
ἀπαγγελία (recitare memoriter) 201, 29.
cf. ν. ἐκμάθησις.

ἀπανθίζεσθαι τὰς τῶν συγγραφῶν φωνάς 4, 14.
 ἀπάνθρωπος, immanis 167, 31. 241, 8. 324, 14. 327, 15. 331, 20. 335, 24.
 ἀπάνθρωπία 162, 11.
 ἀπαξάπλως 318, 7. 382, 9.
 ἀπαράλειπτος, cui nihil deest, plenus, perfectus 4, 3 — ubi jungitur voci ἐντελής.
 ἀπαραφύλακτος, incaute, temere 122, 9. 263, 22.
 ἀπανθαδίζομαι] ἀπνηθαδιομένος 181, 22.
 ἀπειροκάλως 353, 7.
 ἀπεμπωλεῖν vel ἀπεμπολεῖν 346, 28 not.
 ἀπειοικότως 256, 5. ἀπεικότως 373, 20.
 ἀπερίεργον (= ἡσυχίαν) λαμβάνει (τὰ τῶν Χριστιανῶν πρῶματα) 334, 28.
 ἀπερίστατος, destitutus, inops 332, 17. 367, 23.
 ἀπερίττως, adque ambage 272, 1.
 ἀπηνυθριασμένος 126, 21.
 ἀπλῶν (patfacere) τὴν καρδίαν πρὸς τὸν θεόν 270, 5. ἡπλωμένος, corpore expanse 347, 6. cf. ἐφαπλῶν τὰς χεῖρας 295, 3.
 ἀπλωτος θαλάττα, quae navigari non potest 308, 23.
 ἀπογυμνῶν τὴν αἵρεσιν τινος 275, 29. cf. v. γυμνῶν.
 ἀποδεσμῶν τινά τινος, detinere aliquem ab aliqua re 280, 14.
 ἀποδέχεσθαι τι, probare aliquid 58, 4. 147, 29. 212, 19. 269, 2.
 ἀποδιδόναί μαρτυρίαν 161, 6.
 ἀποδύεσθαι tropice 149, 12. 188, 27. Metaphora est ab athletis, qui lucturi corpora nudabant, cf. v. ἐπαποδύεσθαι. — ἀποδύεσθαι διαβολήν — cf. v. ἀπολύεσθαι.
 ἀποκαθιστάναί τινά τῇ ἐκκλησίᾳ 97, 4. ἀπ. τινά ἐπὶ τὴν ὕμνη δόξαν 231, 1. cf. 175, 7. 350, 18.
 ἀποκατάστασις Χριστῇ εἰς ἕρπης 11, 1. ἀποκίλλειν εἰς ἐγοροδόξους διδασκαλίας 212, 16. cf. ἐξοκίλλειν.
 ἀποκοιμᾶσθαι] ἀποκοιμημένος ἀπὸ τῆς πίστεως 181, 13. Metaphora est a mulieribus, quae relicto mariti toro furtim ad moechum transeunt.

ἀπόκριφα τὰ λεγόμενα 146, 17.
 ἀπολύεσθαι διαβολήν 239, 7. Scribetur antea ἀποδυσάμενος, quod ex auctoritate librorum optimorum mutavi in ἀπολυσάμενος, coll. Plat. Apol. 37, b.
 ἀποναρκᾶν τὴν ψυχὴν 368, 9. cf. v. προναρκᾶν.
 ἀποξενῶν ἑαυτὸν τῷ ἑλῆς τῷ θεῷ 255, 1.
 ἀποπιέζειν, comprimere, exprimere 69, 19.
 ἀπορήγνυναι] ἀπερύωγός, homo dilutius 95, 18.
 ἀπόρρυψις 369, 7.
 ἀπορφανίζειν 259, 1.
 ἀποσκέλλεσθαι (perf. ἀποκλήκα), exarescere, macescere 347, 4.; occallescere 68, 6.
 ἀποσυνβαλίζεσθαι (abjicere) νεκρὸς ἀτάφως 267, 18.
 ἀποστολικὸς ἀνὴρ 58, 4. 63, 17. 111, 2. 138, 4. ἀπ. διδάσκαλος 137, 2. ἀπ. χάρισμα 164, 9. 329, 1. ἀπ. διαδοχῇ 176, 18. ἀπ. παραδόσις 191, 13. ἀπ. δόξα 121, 32. ἀπ. ἀνάγνωσις, lectio scriptorum apostolicorum 226, 18.
 ἀποσχίζειν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας 244, 20.
 ἀπόταξις τῆς υἱίας, cessio donorum 58, 18. ἀπόταξις καὶ καταφρόνησις βίου 329, 4.
 ἀποτείνεσθαι πρὸς τινα, disputare adversus aliquem (= ὁμόςως χωρεῖν τινι 255, 26.) 143, 20. 217, 10. 255, 22. cf. v. διατείνεσθαι.
 ἀποτίμνειν τῆς ποιητῆς ἐνώσεως 193, 13.
 ἀποτροπιασμός τῷ πολέμῳ 306, 7.
 ἀποτυμπανίζειν (= κεφαλὴν ἀποτίμνειν 163, 30. Athen. IV, 40. p. 154) 163, 25.
 ἀπόφασις, sententia 163, 15. 203, 20. 206, 16. 258, 9. 296, 29. 33. 299, 17. 315, 3. 320, 1. 322, 11. 325, 3. 380, 4.
 ἀποφύγεσθαι τὰ πρῶτα 282, 8. 285, 14. 305, 25. 306, 17. ἀποφ. βραβεῖα 307, 21.
 ἀπρίξ ἔγχεσθαι τινος 110, 6. 293, 4. 297, 31. 299, 20 et saepius.
 ἀπροαιρέτως, invite (opp. ἄγαν προθυμως) 201, 30.
 ἀπροσάτετος πόλις 64, 25.
 ἀπροφασίστως 385, 9.
 Ἀρεοπαγίτης (non Ἀρεωπ.) 77, 6. 147, 11.

ἀρεταίῳ 197, 12. 277, 18.
 ἀρνεῖναι, *tollere, removere* 193, 1.
 ἀρροδιόργητος 192, 8.
 ἀρροῖαν] ἡρόφηναι 307, 20.
 ἀρροῖα 55, 21. 122, 22. 306, 7.
 ἀρχαιογονία 214, 7.
 ἀρχεῖον, *tabularium publicum* 24, 23.
 53, 18. 186, 5.
 ἀρχιπροσέλητος 24, 21. ἀρχιπροσέλητοι
 sunt ii proselyti, quorum in sacris et
 aliis Judaeorum libris mentio fit, qui-
 que horum librorum testimonio illu-
 stres facti principem inter proselytos
 locum obtinent.
 ἀρχιπροφήτης 13, 12.
 ἀρχιστράτηγος 5, 27. 7, 26. 8, 4 (e LXX).
 363, 32.
 ἀρχισυνάγωγος μάγων 254, 13.
 ἀσβέστης περὶ διασεῖν vel κατακαλεῖν
 τινά 238, 5. 14. Cogitandum est de
 vivae calcis incendio. *Περὶ ἀσβέστης*
opponitur πρὸς μαλθακόν.
 ἀσάργης 135, 20.
 ἀσκήσεις, ἀσκήσεις 59, 18. 61, 12. 18. 203,
 13. 204, 19. 220, 15. 223, 12. 229, 10.
 317, 31. 329, 6. 336, 13. cf. v. συνά-
 σκησεις. ἀσκητής 58, 2. 328, 21. οἱ
 τῆς θεοσεβείας ἀσκηταί 332, 17. ἀσκή-
 τρια 320, 8.
 ἀσκήτως 136, 8.
 ἀσύνκλωστος, *insociabilis* 218, 20.
 ἀσυνλόγητον βιβλίον, *quod ratione caret*
 270, 18.
 αὐτοσπατος 177, 30.
 ἀσχολίαν λαμβάνειν τινός, *non vacare*
aliquid rei 237, 7.
 ἀταράχως 257, 25.
 αἰσώπημα 244, 4. 323, 12.
 Attractionis insolentioris exempla: ἐπὶ
 τῆς ἐόντος, ἥς ἡμην 235, 15. ἐν αὐτῇ
 τῇ κλίνῃ, ἥ ἔκειτο 243, 18.
 αὐθεντής (*auctor*) παπῶν 309, 17. αὐ-
 θεντία, *auctoritas* 373, 31. οἷαν ἐξ
 ἰδίας αὐθεντίας 350, 28.
 αὐξή, ἡ 42, 28. 123, 2. 373, 24.
 αὐτοθεός 364, 16.
 αὐτὸ μόνον, *tantummodo, nihil nisi* (cf.
 (Valcken. ad Fr. Callim. p. 28. Bast
 Ep. Crit. p. 135. Lips. Herm. Vig.

p. 735) 4, 7. 15, 15. 55, 30. 102, 8.
 112, 17. 123, 13. 155, 15. 216, 19.
 223, 6. 29. 323, 34. 327, 8. 351, 5. 12.
 356, 1. 356, 6. 363, 2. 15. 373, 16. cf.
 141, 23. 27.
 αὐτοκατάκριτος (N. T.) 131, 5.
 αὐτοκρατορία 52, 18.
 αὐτολεξίαι 113, 2.
 αὐτονομός 372, 4.
 αὐτοπαρθένος ἀσκήτρια 320, 8.
 αὐτοπροαίρετος 9, 18.
 αὐτός] αὐτῷ, non αὐτῷ scripsi 244, 12
 ex ea observatione, quam proposuit
 C. Fr. Hermannus in Spec. Plut. 1824.
 p. 38—41 et ad Luc. de hist. conscrib.
 p. 103. αὐτῷ esset sibi, αὐτῷ est
 sibi ipsi.
 αὐτοφονεῖται 49, 18.
 αὐτόχειρ ἐαυτῷ 342, 12.
 ἀφαιρῶν 202, 11. ἀφαιρέμα 361, 32.
 ἀφορμὴν (*Anhaltspunkt, Stützpunkt*) ἔχειν
 μηδεμίαν 196, 11. ἀφορμὰς (*funda-
 menta*) καταβάλλοσθαι τῶν τῆς πί-
 στωτος λόγων 201, 24.
 Βαθμὸν (*ἐπισκοπῆς*) ἐπύχειν 94, 1. ἡ
 τῷ βαθμῷ τάξις 261, 17.
 βάθρον, *subsellium, catana*, in qua sode-
 bat reus 239, 18. — βάθρα in templo
 christiano 369, 31. cf. 374, 6. 12.
 βαῖνω] *βιβηκω, stabilis, firmus* 295, 2.
 365, 7. 374, 2. Said. p. 975, 10.: *βε-
 βηκός, ἀσφαλής*. Cf. quae Vigerus et
 Heinichenius adnotaverunt ad Ensch.
 Praep. Evang. I, 3, 8. Jacobs. in
 Philostr. p. 307.
 βάλλειν ἐκτός τῆς ἀληθείας, a vero aber-
 rare 16, 25. ἐφ' ἐαυτῷ βαλλόμενος,
 sua sponte, proprio consilio 254, 19.
 eandem locutionem habes Hdt. III, 155.
 IV, 160. V, 106. Aelian. Var. Hist.
 II, 4.; ἐφ' ἐαυτῷ βαλλόμενος Dionys.
 X, 31.
 βάπτεσθαι (= βάπτειν τράχας), *crimes*
tingere non rutilare 186, 13.
 βαπτίζεσθαι ἐν δευτέρῳ δάκρυσι 96, 26.
 βάπτισμα τὸ διὰ πρὸς 205, 27.
 βαρυνάτης 363, 6.
 βαφὴ ἡ κατὰ τὸν αἵματός, *purpura*
tyria 281, 29.

βδελυγμα τῆς ἐρημώσεως 78, 18. 368, 14.
βιβαιοτικῶς 175, 18.

βενεφικαῖοι 352, 5. Beneficarii dice-
bantur milites, qui ad militarem ali-
quem gradum beneficio tribuni aut
proconsulis promoti erant (Veget. R. M.
II, 7.), et militiae muneribus vacabant
(Paul. Diac. p. 33 Beneficarii). Varia
illis demandabantur officia, velut vecti-
galium exactio, reorum conquisitio:
inde iidem appellantur ὀφεικισταῖοι
354, 25. cf. Salmas. ad Spart. Hadr. 2
et quos Od. Müllerus nominavit ad
Pauli Diac. I. c.

βεβιολογράφος (= καλλιγράφος) 223, 9.

βρεῖσιον 381, 6.

Γγγωνός] γγγωνῶ φωνῇ 325, 6. ἔργα
ἀπάσης φωνῆς γγγωνότατα, quas omni
vocis sono clarius intonant 308, 11.
cf. v. βοῶν 518, 21.

γγωόρης 25, 3.

Geminatio consonarum in scriptione graeca
quorundam nominum latinorum satis
nota est: cf. Wannowski, antiquitatum
romanarum graeco explicatarum spe-
cimen. 1843. p. 21 seqq. itaque non
dubitavi, ex auctoritate librorum opti-
morum scribere Διμίλλιος 185, 30.
Σιροίλλιος 150, 12. Σιρίννιος 124, 21.
125, 10. Φιρμιλλιανός 227, 9. 246, 26.
249, 51. 250, 10. 275, 17. 323, 27.
526, 28. 530, 9. Αινίννιος 260, 16.
305, 5. 548, 18. 24. 350, 20 et saepius.
Αινυννιανός 510, 17. Νούννιος 319, 25.
321, 24. 323, 5. Ἀπριλλιος (cf. Wan-
nowski l. c. p. 20. not. 2) 283, 28.
315, 6. 516, 20. 319, 26. 521, 24.
contra libros tamen nihil mutavi:
retinui igitur Διμίλλιος 44, 15. Φιρ-
μιλλιανός 260, 52. 277, 7. 11. 17. Νού-
ννιος 553, 25. 27.

γενέθλιος ἡμέρα τῷ μαρτυρίῳ 137, 26.

γεννητικῶς 317, 1 not.

γεωμετρεῖν Εὐκλείδην, Euclīdis geome-
triae operam dare 198, 20. cf. φιλο-
λογεῖν βιβλία Ἑλλήνων 220, 14.

γίγαντομαχία 9, 22. cf. 367, 10.

γναφεῖς non κναφεῖς εἰσπεῖαι 41, 17.
69, 18.

γρᾶμματονομιστῆς 36, 9. cf. Lob. Phryn.
p. 682.

γρᾶμματοφνελακτεῖον 35, 14.

γυμνά ἔχνη, vestigia expressa, manifesta
4, 6. γυμναῖ ἀρεταί 14, 4. γυμνῇ κε-
φαλῇ 108, 4. γυμνότερον ἀποδύεσθαι
πρὸς τινα 149, 12. 291, 30. cf. v. ἀπο-
δύεσθαι.

γυμνάζειν προδῶλημα 252, 1.

γυμνάσιον tropica 266, 29.

γυμνᾶν τινα, tropice, nudare aliquem
214, 14. cf. v. ἀπογυμνᾶν.

γωνία γῆς 16, 1. 361, 26.

ἰδίσθαι] ἰδίστο 167, 18. cf. Lob. Phryn.
p. 220. Maittaire de dial. ling. gr.
p. 156 ed. Sturz.

δικαιοηρός, decem annorum tempus 304, 3.
δεξιωοίς, liberalitas, benignitas 202, 18.
205, 19. cf. v. δεξιός 505, 18.

διομοντικῇ τάξει 299, 18.

διοπόονεοι οἱ καλούμενοι 25, 6.

δευτερεῖα τιμῆς τῷ βασιλείῳ, secundū
post imperatorem loci dignitas 383, 26.
cf. p. 7, 25. 304, 11.

δευτερεῖν τινί 6, 18. δευτ. μετὰ τινα
574, 11. δευτ. τῶν ἰσων, secundo loco
adipisci idem 365, 19.

δηλατορεῖν 92, 20.

δηλητήριον φάρμακον 115, 1. cf. 565, 28.

δημοσιεύειν (= τὰ δημόσια πράττειν)
magistratu fungi, ut οἱ δημοσιεύοντες
idem sit ac magistratus et decuriones
257, 15. diversa significatione δημο-
σιεύεσθαι (= publice legi) 70, 29.
75, 28. 89, 16.

διαβατήρια (= τὸ πᾶσα) θύειν 284, 11.
ἢ τῶν διαβατηρίων ἐσρήνῃ 284, 14.

διαδοχῇ, διαδοχαί 3, 7. 4, 17. 30, 12. 21.
21, 1. 30, 24. 67, 28. 75, 13. 77, 11.
89, 29. 100, 29. 109, 31. 112, 7. 25.
117, 12. 119, 18. 126, 17. 144, 17.
145, 16. 18. 170, 22. 171, 16 not.
176, 18. 177, 11. 14. 19. 181, 1. 188, 6.
195, 11. 209, 16. 214, 10. 263, 30.
285, 16. 286, 25. 287, 6. διαδ. γένος
14, 27. διαδ. ἐπέρματος 22, 15. διαδ.
προγόνων 45, 3. δ. προφητῶν 88, 20.
διαξενεγνύναι] διαξενεγμένον σχῆμα συλ-
λογομῆ 198, 17.

διαθέσει περί τινα, studium s. observantia in aliquem 102, 4. 133. 10.
 διακάρδιος ὁδὸν 51, 27.
 διακονικὴ ἐπιστολὴ 247, 5.
 διαλέξιον (= homiliarium) διαφόρων βιβλίων 195, 25. eadem significatione αἱ ἐπὶ τῷ κοινῷ λεγόμεναι αὐτῷ διαλέξεις 252, 7 et διαλίγισθαι (= concionari in ecclesia) 220, 26.
 δαίμονος, stabilis 185, 1.
 διαναπαύειν τινά, recreare quem 259, 15.
 δαίνοια — cf. v. πρόσιμος.
 διανεκρίσεις 61, 14. 209, 18.
 διαπανεχίζειν 235, 8.
 διαπλῶν, explicare 126, 23.
 διασπορά — αἱ ἐν δ. Ἰουδαίῳ 74, 13. 76, 10.
 διαστήματα ἕξιν — cf. v. ἕξιν.
 διαστολή, accurata observatio 17, 5. accurata expositio 62, 15. cf. διαστέλλασθαι, accuratius exponere 40, 6.
 διατεινέσθαι, affirmare, pertinacius contendere 58, 17. 290, 28. διατ. πρὸς τινα 275, 11. cf. v. ἀποτεινέσθαι.
 διατιθέναι (de mortuis, = περιστέλλειν) 267, 14. — διατιθέναι τινά αἰτίας 160, 20. — διατίθεσθαι τινά τι, constituere aliquid vel disponere de aliquo 78, 26.
 διατυπῶσθαι, adumbrare 4, 25. διατυπ. ἐπιστολὴν 247, 5. 249, 3. 267, 23.
 διατ. νόμον 350, 25; διατυπῶν absolute (= constituere) 579, 27.
 διαφέρει τινός (vulgo τινί, quod saepe usitatus: cf. Thuc. III, 42.: ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει), interest aliquis 343, 34. — Voce διαφέρειν Eusebius vertit latinum „pertinere“ 376, 6. 377, 19. 378, 15.
 διαχαράττειν τί τινι 245, 28. 359, 6. 350, 29. ἐπιστολὴν 264, 10. 276, 22.
 διδασκαλίαν retinui e textu vulgato, quamquam haud scio an rectius in Eusebio scribatur διδασκάλιον, quod constanter exhibent libri optimaе notae: cf. 121, 27 not. 126, 21 not. 142, 1 not. 153, 18 not. 175, 21 not. 176, 8 not. 178, 9 not. 203, 15 not. 216, 2 not. 222, 20 not. 227, 6 not. 286, 16 not. 343, 6 not.

διαγρῆναι πίστιν 147, 5.
 διαδικαίειν τι, sibi vindicare aliquid 288, 27.
 διαξαγωγή (= σύνταξις, dispositio) 271, 21. Suid. (p. 1337, 15 Bernh.): διαξάγοντας· διοικούντας. cf. Wyttenb. in Plut. Moral. Tom. VI. p. 972.
 διέξοδοι τῶν μαστίγων, transcuriones flagrorum 162, 16. διέξοδοι γραφῆς, capita libri 329, 18.
 διεπνῶν, τὸ, ii qui integris viribus sunt 80, 27.
 διηγῆσαι, enarrationes 113, 23. 115, 12. 20. 214, 19.
 δικαιοσύνης 19, 5.
 διπλασίον 60, 17. cf. Lob. Phryn. p. 411.
 διαταγμός 281, 12.
 δισύματος 357, 5.
 δογματιστής, doctor ecclesiae (sequitur ὁ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστομῆς ὑπερασπιστής) 242, 14.
 δοκίμων (= δοκιμῖον) 266, 30.
 δόμημα 369, 22. cf. Lob. Phryn. p. 389.
 δόρατα τὰ δια λόγων 288, 15.
 δυνετάριος 278, 2. Ducenarii appellabantur procuratorum ii, qui ducenta sestertia annui salarii nomine accipiebant: cf. Marquardti Antiq. Rom. III, 1, 502.
 δραματοργία 26, 28. 350, 51.
 δυναμῶν, roborare 261, 32. cf. v. ἐνδυναμῶν.
 δεσθανατῶν 84, 2 ex Josepho.
 δεσπότητος 165, 17.
 διστρος mensis — cf. ind. hist.
 δωρεά (locutio curialis, = indulgentia) 315, 15.
 Ἑγγλαίνειν, tropice 163, 22.
 ἐγγράφως διαλίγισθαι τινι 72, 8. 207, 26.
 ἐγγρ. ὁμιλεῖν τινι 72, 14. 113, 5. 151, 18. ἐγγρ. ἐπιμαρτυρεῖν vel μαρτυροῦσθαι 140, 7. 113, 26. ἐγγρ. παραδίδόναι 173, 6. ἐγγρ. ἰστορεῖν 203, 7. 214, 6. ἐγγράφως λίγειν 343, 3. ἐγγραφα, monumenta scripta 331, 2.
 ἐγκαίνια 360, 9.
 ἐγκαταπαίττειν 55, 24.
 ἐγκατασκήπτει λοιμός 308, 32.
 ἐγκύλησις, ἢ, σὺς μέσον, productio 104, 21 ex Clemente Alex.

ἐγκύκλια μαθήματα (*disciplinae liberales*, quibus pueri instituebantur, mathematica, grammatica, rhetorica, cfr. C. Fr. Herm. Griech. Priv.-Alterth. §. 55, 2.) 201, 26. 217, 51.
ἐρηγορότος 181, 6. cf. Lob. Phryn. p. 119.
ἐχθαράττειν ἐπιστολὴν 250, 7. *ἐχθαράττειν τὴ βιβλῷ τινί* 360, 3. cf. v. χαράττειν, διχθαράττειν.
ἐθειλοθηρησιὶς ἐνδοίκῃ 212, 11.
ἔθνος τῶν Χριστιανῶν, locutio Maximi 552, 5 not. (ubi quod in textu exscriptum exhibetur *ἔθος*, id mendo typographico factum est).
εἰδικολατρεῖν 109, 2.
εἰκοσικός 15, 6. 19.
εἰκοσιστηρίς, *tempus viginti annorum* 504, 5. 515, 14.
εἰρήναρχος 154, 4.
εἰρημὴ καὶ ἀκλυθία τὴν ἐφήγησιν ποιεῖσθαι, *cuncta ordine explanare* 62, 11.
εἰς τὰ μάλιστα 204, 29. 225, 5. 306, 18. 540, 15. cf. 305, 6 not.
εἰς πᾶ καὶ δεύτατος, unus et alter 9, 15. 10, 5. 291, 25.
εἰσαγωγικὴ στοιχείωσις 75, 27. *εἰσαγωγή τῶν στοιχειωμένων* 216, 6. *εἰσαγωγαὶ ἀριθμητικαί* 284, 51.
εἰσηγητής, auctor 5, 15. 196, 26. 252, 25. 270, 7. 362, 25.
εἰσφέρειν καμάτος 204, 51.
ἐκ παντός, ἐξ ἅπαντος, omni modo 201, 27. 290, 31. 507, 11. 514, 18. 519, 15.
ἐκβασις, exitus 210, 17.
ἐκβιάζειν τινά, vincere aliquem 162, 15. 165, 5.
ἐνδοικῇ τῇ εἰαγγελίᾳ 245, 1.
ἐνδοχὴ κρυπταμένη (= *ἐρμηνεία κρυπταμένη*, *sensus absconditus, interpretatio mystica* = *vēs θαύτατος* 271, 7.: *oppo-nitur πρόχειρος διάνοια* 271, 12) 271, 6. Ita Valesio interprete etiam vox *ἐκδοχαί* 215, 14 significat „sensus et interpretationes (= *ἐρμηνείας*) sacrae scripturae.“ cf. v. *ἐκλαμβάνειν* (= *accipere, interpretari*) 208, 10.
ἐκδυσσεῖν 141, 4.
ἐκκήρυκτον ποιεῖν τινά 241, 17.
ἐκκλησιαστικός ἀνὴρ 73, 6. 100, 29.

115, 16. 121, 30. 172, 28. 196, 5. 14. 212, 12. 221, 15. *οἱ ἐκκλησιαστικοί* 100, 25. *ἐκκλ. οὐγγραφεύς* 75, 11. 14. 184, 21. 250, 16. *ἐκκλ. ἀρχων* 302, 26. *ἐκκλ. ἐρθεοδοξία* 94, 19. 217, 19. *ἐκκλ. ἐπιστήμη* 242, 14. *ἐκκλ. διδασκαλία* 275, 8. *ἐκκλ. δόξα* 121, 52. *ἐκκλ. παράδοσις* 100, 22. *ἐκκλ. λόγος* 227, 19. *ἐκκλ. δόγμα* 101, 28. *ἐκκλ. φρόνημα* 197, 9. *ἐκκλ. ἀγωγή* 60, 5. *ἐκκλ. παρὼν* 225, 8. 250, 24. *ἐκκλ. οὐνόδος* 278, 7. *ἐκλαμβάνειν* 87, 6. 208, 10. cf. v. *ἐκδοχῇ. ἐκλαμβάνειν τινά, efficere, ut quis cum splendore appareat* 385, 20.
ἐκμαθήσεις καὶ ἀπαγγελίαι ἡμέρας ἐκαστῇ αὐτὸν εἰσπραττόμενος (quosdam divinas scripturas locos memorias mandare ac recitare quotidie illum iubens) 201, 29.
ἐκπεριέρχεσθαι τινά, circumvenire aliquem 555, 5.
ἐκπιτρώσκουσιν tropice 157, 52. 165, 19. *ἐκπορίζεσθαι*] *ἐκπερπαττόμενος, peregrinus* (= *ξένος* cf. 15, 26.) 5, 16.
ἐκπαιλίζειν 269, 14.
ἐλαύνω] *inter ἐλάθην et ἐλάσθην* metricae variant libri: cf. 78, 11. 120, 22. 343, 12. 545, 9. 347, 1. 552, 50.
ἐλεπόλοις καὶ μηχαναῖς τῶν ἀσράτων ἐχθρῶν 372, 14.
ἐλενθέριος, studiis liberalibus imbutus 281, 26. *τὰ φιλόσοφα καὶ ἐλενθέρια τῆς ἔξωθεν παιδείας* 46, 9.
ἐλκηθμός 162, 17.
ἐλλαμπρύνεσθαι 259, 2. 357, 8.
ἐμπαροῦσιν τινι 305, 25. 508, 3. 520, 6. 522, 51. 556, 32. 557, 5 (ubi aoristi forma *ἐνιπαρήνησα*) 584, 24. cfr. v. *παροῦσιν*.
ἐμπολιτεύεσθαι τινι, resedere, domicilium habere in aliquo 56, 9. 250, 27. cf. v. *πολιτεύεσθαι*.
ἐμπομπεύειν τινά, aliquem in triumpho ducere 165, 28.: *ἐμπ.* (intr.) *ἐκ δυναστηρίᾳ, orantem procedere ex praetorio* 259, 21. *ἐμπ. τῇ σταδίῳ* 320, 52. *ἐμπομπεύειν τῇ αἰρέσει τινός, orantem transire ad sectam alicuius* 279, 22.
ἐμπορία τῷ νοητῷ φωτός 56, 22.

ἐμφαντικώτερον 61, 4.
 ἐμφορεῖν τινά τινος, implere aliquem aliqua re 162, 20. cf. 322, 28. 324, 28.
 ἐναίμων τι (= ἐμψυχόν τι 68, 2) 61, 22.
 ἐνανθρωπήσας 11, 17. ὁ ἐνανθρωπήσας λόγος 251, 2.
 ἐναποτυπῶν 93, 3.
 ἐνατος, non ἐννατος legitur in codd. omnibus 85, 25 (ubi quod in mea editione exscriptum est ἐννάτην Heinichenio auctore, id perperam et vitiose factum est, ut sero intellexi) et 126, 16.: idem legitur in codd. optimis 119, 28. 126, 10. 197, 18. 223, 50. 31. 268, 16. 286, 23.: quapropter in Eusebio haec scriptura praeferenda esse videtur.
 ἐνδιαβάλλειν τινά 218, 12.
 ἐνδιάθηκος 75, 7. 15. 88, 5. 100, 24. 172, 29. 214, 18. 224, 15.
 ἐνδιαστροφῶς καὶ φανύως 379, 24.
 ἐνδιδόναι τέλος τῆς σωτηρίας, salutem, qui est finis hominis Christiani, abjicere et proderet 132, 24. ἐνδιδόναι τὴν γνώμην 298, 8. ἐνδιδόναι absolute, cedere 298, 26. 352, 30.
 ἐνδυναμῶν 160, 25. cf. v. δυνάμω.
 ἐνελεῖσθαι σκότῳ tropice 343, 20.
 ἐνεργήμενος (= δαιμονῶν) 181, 3.
 ἐνευλογεῖν (c. LXX) 17, 22.
 ἐνθουσιᾶν 180, 27.
 ἐνίστασθαι, repugnare, resistere 292, 27. 294, 7. πρὸς τινα 268, 28. 297, 18. τινα 365, 3. cf. v. ἐνστασις.
 ἐννατος — v. ἐνατος.
 ἐνεστετεύειν, nudum figere (contemptum dictum de Crescente philosopho) 140, 13.
 ἐνστασις, repugnantia, constantia 132, 5. 156, 2. 291, 26. 294, 18. 295, 2. 315, 31. 318, 3. 322, 8. 324, 1. 327, 11. 329, 34. 330, 29. 338, 27. 339, 11. τὴν ἐνστασιν ὁμολογεῖν, constantiam profiteri 206, 31. cf. v. ἐνίστασθαι.
 ἐνστατικῶς 379, 29.
 ἐνστερνίζεσθαι μνήμην τινός 329, 16.
 ἐνστερνισμένος λογισμὸν 324, 18.
 ἐνώματος, corporeus 150, 10.
 ἐντευξῆν καὶ προσφώνησιν ποιεῖσθαι τινα 128, 10. ἐντευγχανεῖν est adire imperatorem et procos ad eum deferre, quod

plerumque fiebat scripto. — αἱ προχειροὶ τῶν ἐρωτῶν λόγων ἐντευξείς 202, 2. hoc loco ἐντευξείς est lectio: ita ἐντευγχανεῖν de lectione libri 79, 2. 97, 10 et saepius.
 ἐντενάζουσιν 139, 15.
 ἐντροπή 79, 25. κατ' ἐντροπήν, reverentiae causa 194, 24.
 ἐξέδρα 370, 4.
 ἐξερευνεσθαι 363, 27. cf. Lob. Phryn. p. 63.
 ἔξις 220, 4. 232, 7. ἡ ἐν λόγοις ἔξις 219, 5. οἱ ἐν ἔξις, exercitatiores, qui in litteris aliquantum profecerunt 216, 6.
 ἐξοκέλλειν εἰς ἀνοσίς ἐπιτηδεύσεις 71, 11.
 ἐξοκ. ἐπὶ τὸ χεῖρον 178, 8. πρὸς τὸ βάρβαρον τόλμημα (religionem christianam) 219, 2. cf. v. ἀποτέλλειν, οὐκέλλειν.
 ἐξολίσθησις 382, 11.
 ἐξομώργνησθαι τὴν ἑαυτοῦ κακίαν εἰς ἄλλον τινά 255, 15. ἰὸν ἐπὶ τινα 281, 9. cf. Eurip. Bacch. 341.
 ἐξορκιστὴς 243, 4. cf. v. ἐπορκιστής.
 ἐξορχεῖσθαι τὸ μυστήριον, summa animi levitate deserere religionem christianam 279, 21. cf. Plut. de Herodoti malign. 33.: ἐξορχεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν, veritati illudere.
 ἐξιπηρετεῖσθαι διακονίᾳ, ministerio fungi 97, 25. 328, 15.
 ἐξυφάπτειν 372, 21.
 ἔξωθεν] ἡ ἔξωθεν (= gentilium) φιλοσοφία 217, 24. τὰ ἔξωθεν μαθήματα 297, 23. ἡ ἔξωθεν παιδεία 46, 5. 9. cf. οἱ ἔξωθεν διωγμοὶ 121, 15. (ἀνθρωπὸς τις) ἔξω ὢν, homo ab ecclesia alienus 277, 23.
 ἐορταστικαὶ ἐπιστολαί, epistolae paschales 264, 5. 20. 267, 22.
 ἐπαιμυρεῖται τινα οὕχηνσις (perturbatio) 317, 2.
 ἐπάλληλος, continuus, sine intermissione sese excipiens 26, 25. 49, 9. 117, 18.
 ἐπαλλήλως 159, 17. 165, 2.
 ἐπαποδύεσθαι πολέμῳ 291, 15. διωγμῷ 317, 1. γυμνότερον ἐπαποδ. 291, 30. cf. v. ἀποδύεσθαι.
 ἐπάρχιος, ἡ (= ἡ ἐπαρχία) 51, 15. 73, 8. 108, 28. 323, 28. 336, 27.

ἐπαρχιώτης, provincialis 125, 14. 310, 19.
351, 13. 352, 3. 9. 14. 16. 17. 351,
13. 24.
ἐπεικικλεῖν 252, 19 „est aliquid cum
violentia quadam tali loco collocare
(proferre), ubi id non exspectasses“
C. Fr. Hermannus ad Luc. de hist.
conscrib. p. 97, qui eam vocem plu-
ribus exemplis illustravit.
ἐπειτρίβειν (atterere) τὴν Χριστῷ ποι-
μην 3, 13.: ubi Gronovius scribi ma-
vult ἐπιτρίβειν, Scaliger ἐπειτρίβειν.
ἐπεντρίβειν ταῖς τῷ διωγμῷ σμασφαῖς
334, 18.
ἐπηλογάζειν (= ἐπισοιάζειν) 268, 6.
ἐπὶ] τελευτᾶν ἐπὶ διαδόχῳ (relictio suc-
cessoris) 304, 27.
ἐπιβάλλειν, competere 261, 20. ἐπισκοπῇ
— μὴ ἐπιβάλλουσα αὐτῷ, quae ei nullo
jure competebat 242, 27.
ἐπιβατίζουσιν τινός, penetrare in aliquid,
tropice 270, 3.
ἐπιγράφουσθαι τινα, patronum aliquem
adesciscere 101, 29. 324, 21. 330, 7.
tropus desumptus de graeco ἐπιγρά-
φουσθαι κίριον, ἐπιτροπον, προστάτην:
cf. C. F. Hermann antiq. polit. Graec.
§. 135, 2.
ἐπιδαφιλεύσθαι τινα, abundare, exube-
rare aliqua re 101, 10.
ἐπιδημῶν τῷ βίῳ 10, 26. τινί 56, 28.
τῇ πόλει 263, 18. τῇ Ῥώμῃ 127, 12.
130, 21. 194, 16. 215, 24. εἰς τὴν
Ῥώμην 126, 16 ex Irenaeo. ταῖς
παροιμίαις 110, 4. ἢ εἰς ἀνθρώπους
Χριστῷ ἐπιδημία 230, 26.
ἐπιδιατρίβειν 199, 2.
ἐπιδιατάσσειν 180, 5.
ἐπιδιδόναι (= eucharistiam et calicem
fidelibus in manus tradere, quod erat
proprium presbyteri officium) 244, 6.
ἐπιδιδάσκειν τινός 41, 11.
ἐπιζῆμιον κέρδος, lucrum acutiale 384, 20.
ἐπιθεσάξειν (cf. θειάζειν) 28, 3. 218, 25.
ἐπικαινοσταμῶν 249, 14.
ἐπικαινοποιάζειν 216, 28.
ἐπικατατολμᾶν 132, 28.
ἐπικατέχειν τὴν ἀρχὴν 253, 31. 280, 19.
ἐπίκλητος καὶ θεητός βίος 9, 10.

ἐπιλέσθαι νηστίας 191, 16. = τὰς τῶν
ἀσκειῶν ἐπιλέσεις ποιῆσθαι 191, 12.
= τῶν νηστειῶν τὰς ἐπιλέσεις φυλάτ-
τεσθαι 191, 20.
ἐπίμικτοι (per matrimonia cum Israeli-
tis permixti) 24, 26. 25, 3.
ἐπιμόνως 206, 30. 379, 29.
ἐπιμορφάζειν (simulare) εὐσεβείαν 305, 18.
ἐπινωτρίζειν 334, 17.
ἐπινωτῆς 322, 14.
ἐπιπολάζειν 110, 6. 281, 10.
ἐπισημαίνεσθαι 241, 23. 266, 9.
ἐπισημεύουσιν 224, 7. cf. v. ἀλόγραφος.
ἐπισημευμένους ταχιγράφων 276, 14.
cf. Plut. Cat. min. 23. Diog. La. VII, 20.
ἐπίσημος τῆς θείας προνοίας 309, 16.
ἐπισκήπειν τὸν θυρόν κατὰ τινος, im-
petum furoris convertere in adicum
385, 6.
ἐπίσηψις, indictio tributorum 306, 31.
384, 17.
ἐπισοιάζειν τι, exsuperare aliquid 26, 28.
ἐπισκοπῇ, ἡ θεία vel ἡ θεῖα 85, 7. 336,
32. 353, 19. ἐπισκοπῇ εὐμένης τῆς
θείας χάριτος 309, 6. 337, 7. ἡ θεία
κρίσις τὴν αὐτῆς ἐπισκοπὴν ἀρκεῖν.
in nos animadvertere coepit 288, 19.
ἡ ἀπὸ τῶν ὀρανῶν ἐπισκοπῇ (= ἡ
παρουσία τῷ Χριστῷ) 192, 22.
ἐπίστασις, cognitio 62, 1. — ἐπιστάσεις,
quaestiones (= ζητήματα vel ἀπορίαι,
opp. διαιρέσεις) 62, 13.
ἐπιστημόνως 281, 25.
ἐπιστοληφόρος 35, 3. cfr. Lob. Phryn.
p. 641. 682.
ἐπιστολμαῖα γράμματα 264, 26.
ἐπιστορικὸς λόγος 152, 30. ἐπιστορε-
τικὴ γραγὴ 246, 19.
ἐπιστρέφειν, animadversio, poena 257, 4.
cf. ἐπιστρέφειν 348, 11. 367, 31. 381,
22.; ἐπιστρέφειν ἡ σὴ honorifica ap-
pellatio 339, 13.
ἐπιστρέφουσθαι (= φροντίζειν) τινός 317,
27. ἐπιστροφήν ποιῆσθαι τινός 330, 24.
ἐπισυγγράφειν, scribendo addere 180, 4.
ἐπισυνόγειν 147, 10. ἐπισυναγωγῇ, ἡ πρὸς
Χριστὸν 269, 19. ἐπισυναγωγαί, con-
gregationes eorum, qui ad Christi fidem
transierunt 288, 4.

ἐπισφράγισμα 335, 18. 358, 14. cfr. 353, 32.
 ἐπιτηδεύειν ἀνόσοι 71, 12.
 ἐπιτιμᾶν τινα στανρῶ 35, 5.
 ἐπιτημιζῆν ὄνομα συγγράμματος 270, 24.
 ἐπιτρέσθαι τινι, *impetum facere in aliquem* 293, 27.
 ἐπιχειροῦνικκος (ἐπιχειροῦνικκος auctore Lob. Phryn. p. 770) 122, 23.
 ἐπιχειρον, *merces, poena (= τιμωρία)* 26, 21. 83, 22. 347, 28.
 ἐπιχολῶσθαι τινι, *succensere alicui* 309, 18. *Legabatur vulgo perperam ἐπισχολῶσθαι.*
 ἐπόζειν 265, 12.: ubi notanda aoristi forma ἐπώζεσα.
 ἐπορμισθεῖς (= ἐξορμισθεῖς) 243, 17. 294, 4. 314, 30.
 ἐπαχή, *comprehensio tenax* 165, 13.
 ἐρᾶντες 83, 4.
 ἐσθρος 49, 1.
 ἐσταθεῖν ἐπὶ σοφίας 60, 16.
 ἰοχατόγηρος 384, 24.
 ἱεροδιδάσκαλος 108, 3. ἱεροδιδασκαλῶν 251, 29.
 ἔτι καὶ νῦν 4, 18. 42, 22. 58, 1 not. 112, 27. cf. εἰέτι καὶ νῦν 15, 10. 35, 16 not. 61, 12. καὶ νῦν ἔτι 127, 18.
 εὐαγγελίζεσθαι τινα τὸν Χριστόν 76, 8.
 εὐγενεῖς 347, 1.
 εὐγνώμων *intelligens, facilis, aequus rerum aestimator* 4, 1. 25, 11. εὐγνωμοῦν, *incorrupte integreque judicare* 60, 9.
 εὐδαίμωνος 327, 31. εὐδαίμων 345, 2.
 εὐθαροῦς (al. εὐθαροῦς) 259, 20.
 εὐθύναι ἐπάγειν τινί, *accusare, exprobrare aliquem* 89, 7.
 εὐίλατρεῖν 375, 3 ο LXX.
 εὐνᾶχος *proprie* (= ἕτω περικῶς ἐξ αὐτῆς γενέσως) 281, 27. 323, 19.: *tropice = coelebs* 192, 21. 208, 9. cfr. quae nos adnotavimus in Montanismō p. 63. not. 172. p. 128. not. 182. p. 242. not. 4.
 εὐπαράγωγος 238, 25.
 εὐπαρκολεῖσθαι 269, 30.
 εὐπαρκολεῖσθαι 129, 4.
 εὐρηολογῆν (Lob. Phryn. p. 446. 770)

22, 7. cf. Heinichenii Ind. graec. ad Euseb. de Praep. Evang. v. εὐρηολογῆν, εὐρηολογία.
 εὐσταθεῖς 269, 30. εὐσταθεῖς 21, 8.
 εὐσυνειδήτος 163, 8. εὐσυνειδήτως 270, 4.
 εὐτονος προεπιχῆ 162, 28. εὐτονος συνήκους 286, 22. τὸ εὐτονον τὰ εἰδῶς 209, 27. — εὐτόνος, *perverse* 126, 23.
 εὐφορία ἀγαθῶν 504, 1.
 ἐφιστάναί τινι (= προσέχειν τὸν νοῦν 114, 20), *observare, intelligere, cognoscere aliquid* (Lob. Phryn. p. 281 seq.) 17, 24. 65, 25. 99, 9. 114, 12. 133, 13. 164, 13. 350, 10. ἐφιστ. ἀπὸ τινος ex aliqua re cognoscere 8, 8. cf. v. ἐπιστάσεις.
 ἔχειν οἶκοι, *domi se tenere* 234, 25.: cf. ἡμίμα, ἡερῆ, σιγῇ ἔχειν. — ἔχουσιν αὐτῷ, *ibi constare* 273, 16.
 ἐχθὲς καὶ πρῶην, *superrime* 113, 14.
 ζυγομαχία, *altercatio* 380, 22.
 ζῶση φωνῇ, *viva voce* (opp. διὰ συγγραμμάτων) 176, 8. τὰ παρὰ ζώσης φωνῆς (opp. τὰ ἐκ τῶν βιβλίων) 114, 11.
 Ἡιοθημῆτως (?) 357, 32 not. 387, 3 not.
 θαυράληπτος (?) 102, 5 not.
 θαυροῦν καὶ ἐμπομπῶν 163, 28.
 θειάζειν, *divinare, divino spiritu inflatum augurari* 27, 16. cf. ἐπειθαίρειν 28, 3.
 θιοιχθρία 91, 16. 316, 35. 357, 31.
 θιολογῆν Χριστόν, *Christi divinitatem adstruere* 197, 4. 8. ὁ θιολογῶν (=*ὁ Χριστός*) 365, 5.
 θιομαχία 9, 21. 91, 16. 367, 10. θιομῆχος 72, 1. 281, 1. 356, 1. 366, 29.
 θιομῶσις 343, 10.
 θιόπαις 372, 2.
 θιοπτία 11, 3.
 θιοσημία 361, 20.
 θιόσηκτος 361, 31.
 θιοσηγῆς 372, 25.
 θιοσηγῆσθαι 11, 3.
 θιοσημαχίαν 110, 17.
 θιασώτης Χριστοῦ 14, 5. 15, 11. οἱ ἔξωθεν τοῦ καθ' ἡμᾶς θιασόν (= οἱ μὴ θιασῶνται ἡμῶν, qui sunt alieni a coetu religionis christianae) 359, 14. cf. Krabingeri not. ad Synes. Enc. Calv. p. 243.

θρησκεία 260, 19.
 θριαμβεύειν *τινά*, triumphum alicui pax-
 tate 239, 22. cf. 2 Cor. 2, 14.
 θρόνος Ἰακώβου τῷ δυνάμει 263, 27. 286,
 12. — οἱ ἐκ τοῦ δευτέρου θρόνου, sacer-
 dotes secundae ordinis (= presbyteri)
 380, 17.
 θρυλεῖν, non θρυλλεῖν exhibent optimi
 libri 180, 10. 196, 7. 207, 27. 324, 13.
 328, 4.
 θείατα δειπνα 158, 13. cf. 122, 30.
 160, 13. 164, 24.
 θυμηδία 320, 23.
 τίρα, ἡ τῷ Ἰησοῦ 68, 12. 30. — τίραν
 ἀνοίγειν *τινί*, tropice 257, 12.
 Ἰδιώμασι βαρβαρικοῖς χρῆσθαι 274, 11.
 ἰδιωτεύειν τὴν γλῶσσαν 97, 17.
 ἰδιωτικόν, τὸ ἐν λόγῳ, sermonis rusti-
 citas 226, 12.
 ἰδιωτισμός, imperitia, ignorantia recti
 194, 4.; idiotismus 274, 6. cf. 274, 11.
 ἱερατεῖον, τὸ, clerus 279, 8.
 ἱερογραμματεῖς 85, 28.
 ἱεροθρησκίας (nexus f habet ἱεροθρησκίας)
 344, 12.
 ἱερόμαρτυρ 230, 14 not. 231, 8 not.
 ἱερωνίκης 315, 30, 331, 25.
 ἱκανῶν *τινα* 225, 21.
 ἰσθαίξειν 215, 20.
 ἰσθαίωτερον 217, 7. 268, 25.
 ἰστορεῖν, videre, inspicere 263, 21. 294, 24.
 296, 22. ἱστορία, aspectus 211, 8. 314, 4.
 Καθμαξενεύς] καθημαξενεύς, tritus,
 vulgaris 216, 16. Scribebatur vulgo
 perperam καθημαξενεύς.
 καθ' ἰδρα σιδηρᾶ 162, 19. 164, 21.
 καθ' ἑς, ὁ, unusquisque, singuli 244, 22.
 362, 6.
 καθοτάνας] τινὲς μὴ καθοστῶσις δια-
 νοίας (comprobatas mentis) ἀνθρώπου
 381, 13.
 καθοτήριον 374, 6.
 καθολικὴ ἐπιστολή 185, 11. 147, 3. αἱ
 ἐπιστολαὶ καθολικαὶ (N. TI) 70, 25.
 28. 214, 20. 225, 15. 271, 20. 31. τὰ
 καθολικά (= αἱ ἐνδιάθρηκος γραφαί)
 75, 10. — ὁ καθολικός τῆς Ἀφρικῆς
 381, 3. καθολικὴ πρῶξις 300, 8. cf. v.
 καθόλη et v. πρῶξις.

καθολικότης 300, 6. cf. v. καθόλη.
 καθόλη] ὁ ἐπὶ τῶν καθόλη λόγων 254,
 23 vel ὁ τῶν καθόλη λόγων ἑπαρχος
 357, 5 est rationalis seu procurator
 sumptus rei, qui et καθολικός (381, 3)
 dicebatur, cf. Marquardt, Antiq. Rom.
 III, 1, 300 seqq. Idem significat ὁ τὰς
 καθόλη διοικήσεις (ἐπιχειρηματίας)
 300, 5 et ὁ τοῦ μεγίστου πράγματος
 προστάτης 260, 23. De rationalibus
 conferenda sunt, quae Valentinus adno-
 tavit ad Amm. Marc. XV, 5. XXVIII, 2.
 cf. v. καθολικός et καθολικότης.
 καθοσιῶν] καθοσιωμένους Χριστοῦ 15, 16.
 καθοσιωμένη σπουδὴ (ἡ τῶν θεοστα-
 τῶν αὐτοκρατόρων) 338, 22.
 καθοσιώσις ἡ σὴ, titulus 339, 6. 345, 15.
 352, 1. 12. 376, 20. 28. 377, 6. 378,
 17. καθ. ἡ ἐμὴ 379, 3.
 καινοτάξιον, νεωτάξιον 123, 23 not.
 καινοτομεῖν 122, 34. 152, 23. 277, 12.
 καινοτομία 281, 6. 384, 14.
 καινογράφος 322, 15. καινογραφία 315, 11.
 κακογνώμων de falsis doctoribus 130, 21.
 καλλιγραφεῖν 223, 10.
 κανὼν ὑγιὲς τοῦ σωτηρίου κηρύγματος
 107, 30. κανὼν ὁ τῆς ἀληθείας 147,
 15. κ. τῆς πίστεως 198, 13. κ. ἐκκλη-
 σίας 202, 28. 243, 21. κανόνες τῆς
 ἐκκλησίας 58, 2. κανὼν ἐκκλησιαστι-
 κός 225, 8. 230, 24. ἀφίστασθαι τῷ
 κανόνι 277, 22.
 καπηλεύειν, adulterare 198, 24. 219, 5.
 κῆρος 291, 10. cf. v. κῆρος.
 καταβραβεύειν *τινά* 277, 27.
 καταβροχίζειν (?) 295, 31.
 κατάγειν γένος 13, 27. 23, 10. 18. cf.
 ἀνάγειν τὸ γένος 25, 2. κατάγειν
 διαδοχὴν 117, 11.
 καταγογγίζειν τινός 36, 5.
 καταγοητεύειν τὸ κρατὶν τῆς ψυχῆς,
 mentis aciem praestringere 218, 14.
 καταδιστασία 359, 20.
 κατάλληλος, conveniens, accommodatus
 213, 28. 369, 9. τὰ κατάλληλα (= τὰ
 ἀρμόζοντα, προσήκοντα) γράφειν 148,
 29. 195, 3. καταλλήλως, accommodate,
 ut pat est 62, 14. 379, 29.
 καταμελανῶν 356, 30.

καταριβολαῖν 347, 7.: ubi imperfecti forma καταριβόλην.
 κατανόουοσθαι τὴν ψυχὴν 253, 9. 568, 28. 50.
 καταξάνει, *dilaceratio* 514, 7.
 καταξίψπειν 289, 13.
 κατασκέλευσιν 556, 7.
 καταστοχάζεσθαι τινος, *rationem habere alicujus rei* 147, 28.
 κατατορναῖσθαι, *tyrannide premi* 548, 26.
 καταφέρειν (*deferre*) τινα 129, 15.
 καταχορδεῖν 254, 21.
 κατηγγεῖλᾶν τινος 364, 9.
 κατηχητικὸς ὁρθοδοξίας 147, 4.
 κατόρθωσις 118, 6. 218, 4. κατόρθωμα 118, 14. 176, 7. γηρωσιτάτης φιλοσοφίας κατορθώματα 204, 5.
 κατοχή (= ἐνδοκασμός, παρίστασις) 180, 27.
 καττίειν, *consarcinare* 281, 8.
 κενόταξιον, καινόταξιον 125, 23.
 κεραινοβόλος λαγών 170, 3.
 κερματίζεσθαι, *stipem colligere* 185, 26.
 κεραιλικὴ νόλασις 190, 10. κεραιλῇ κολλάζεσθαι 205, 25 not.
 κηδεῖν, *sepelire* 165, 24.
 κήρεας, *genus marinae cochleae* 152, 9. cf. Arist. Hist. An. IV, 4. p. 530, a, 5. 14.
 κλήμα, *vitis* 261, 16. *Vitem gerere est centurionem esse*: cf. Plut. Galb. 26.: τὸ κλήμα, ᾧ ποιάζουσιν ἐκατοντάρχαι τὰς πληγῶν διαμένει.
 κληρικοί 382, 9.
 κλήρος] διὰ πολλῶν κλήρων (= γυμνασμάτων 163, 2. = multis vicibus) ἐμβαλεῖν τὸν ἀντίπαλον 162, 15. 163, 5. Metaphora ducta e re athletica, solebant enim athletae, qui in ludis certaturi erant, sortito educi. cf. Lucian. Hermot. c. 40. p. 65 Bip. — Diversa significatione usurpatur κλήρος in locutione προστίθεσθαι (ἐν) τῷ τῶν μαρτύρων κλήρῳ 160, 14. 164, 2. 352, 8. et sacerdot. — κλήρος, *gradus militaris* 261, 21.
 κληροῦσθαι τὴν ἐπισκοπὴν 74, 25. 77, 3. 27. 109, 51. 117, 10. 171, 3. αἱ αὐτῷ (τῷ ἐπισκόπῳ) κληρωμέναι ψυχαί 373, 6.

κλειός σιδηρῆς 234, 5.
 κοιμητήριον 72, 5. 257, 2. 260, 26. 340, 17.
 κοινόν, τὸ τῆς Ἀσίας 128, 12. 19. 129, 16. cf. Marquardtii Antiq. Rom. III, 1, 140 seqq. 268. — τὸ κοινόν τῆς ἐκκλησίας 285, 52.
 κοινωνεῖν τινι (de communione ecclesiastica) 194, 23. 280, 1.
 κοινωνικά γράμματα, *litterae communicatoriae* 279, 30.
 κολλήγης 578, 28. 379, 9. 14.
 κολωνεία (κολωνία?) 187, 21.
 κομφέκτωρ 156, 32.
 κορβανῆς (= ἱερὸς θησαυρὸς) 48, 24 ex Josepho.
 κόρος (al. κόρος) τῆς κακίας 10, 1. κόρον λαμβάνειν 165, 16. 524, 28. 331, 2. κόρον ἔχειν 501, 29.
 κορρήκτωρ Σικελίας 380, 16. Quamquam libri optimi exhibent κορρηκτωρ, eo-que commendari videtur Valesii emendatio κορρηκτορος, tamen ea scriptura admitti nequit: nam correctorum nomen non derivatur a „con“ et „rector“, sed a „corrigere“, ut apparet ex appellatione graeca διορθωτής. De correctoribus cf. Böckingii Notit. Dign. II. p. 1180 seqq. et Marquardtii Antiq. rom. III, 1. p. 64. 70. 256.
 κορυφαίατατος 553, 11.
 κορωνίς (*fastigium*) τῶν κακῶν 306, 4. cf. Herm. ad Luc. de hist. consor. p. 165.
 κοσμικὴ ἀρχή 280, 8. κοσμικοὶ ἄρχοντες 184, 16.; (in theologia Gnosticoorum) 122, 21. κοσμικὰ αἰνίσματα 278, 2. κοσμικὰ καὶ φιλόσοφα μαθήματα 217, 54. ἡ Ἑλλήνων παιδεία κοσμητή 317, 10.
 κράζω] notetur forma ἐκέραζαν 367, 6 (e LXX).
 κρατῶντες, οἱ, ecclesiarum praesides (τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἀρχοντας) significare videtur 194, 3. Imperatores romanos significat 287, 17. 502, 2. 5. 305, 4. 516, 21. 556, 25. cf. ὁ κρατῶν 541, 5. 20. ὁ κρατῶν Αἴλιος Ἀδριανὸς 121, 5.
 κρυφαί μαγική 126, 25.

κυνήγεια, τὰ 135, 22. 316, 7.
 κριακαί (= κριαί) ἀποδείξεις, argu-
 menta, quibus aliquid necessarie de-
 monstratur 284, 23.
 κριακόν, aedes sacra 355, 9. 26.
 κριοκτόνος 40, 25.
 λαθροδιδασκαλῶν (al. λαθροδιδάσκων)
 126, 11. cf. v. ἐτροδιδασκαλῶν.
 λαιμῶνες λογικοί 4, 14.
 λείπειν, euertere 512, 39. 356, 19.
 λεληθώς 283, 11.
 λούπαρος 110, 18.
 λεπτοργία 369, 19. 370, 1.
 λεικότατα, clarissime, maxime petaricue
 8, 19.
 λωφύρος 257, 1. 265, 2. 340, 4.
 λιβικώτερος τόπος 257, 18.
 λιθόστρωτον, strata viarium 256, 14.
 λιτός καὶ ποιός ἄνθρωπος, simplex et
 communis homo 102, 7.
 λογικός, rationalis 4, 14. 5, 27. 9, 18.
 148, 30. 365, 18. 372, 1. 4. 374, 25.
 λογικὴ ἐπιστήμη 286, 5. λογικά
 Χριστῷ θερίματα vel πρέβατα 303, 2.
 354, 8. λογικῶς 121, 51.
 λόγιον θεῖον, effatum divinum, dictum
 vel locus sacrae scripturae 345, 25.
 349, 27. 358, 20. 364, 32. 369, 25.
 τὰ θεῖα λόγια, sacra scriptura 184,
 14. 223, 12. 329, 7. 366, 27. idem
 significant τὸ λόγιον 51, 6. λόγια
 θεοπισθίνα διὰ προφητῶν 59, 15.
 τὰ δέκα λόγια, decalogus 63, 7. ἐξη-
 γήσεις λογίων κριακῶν, opus Papiae
 113, 23. cf. 115, 20. 28. 116, 1.
 λόγιος, eruditus (= πολυλόγος Lob. Phryn.
 p. 198) 109, 29. 179, 26. 246, 4.
 224, 15. 23. 252, 11. 276, 11. 284, 23.
 286, 5. λογιστὴ ἀπολογία 190, 9.
 λογιστάτα γράφειν 274, 4. τὸ λόγιον,
 eruditio 184, 4. 283, 20.
 λογιστής, curator civitatis 299, 31. 326, 8.
 339, 11. 15. λογιστεύειν, curatoris
 officio fungί 340, 21.
 λογογραφεῖν 97, 24.
 -λόγος, ὁ, doctrinam vel religionem chri-
 stianam significat 277, 14. 278, 18.
 λοκοφιλία 242, 5. cf. Plat. Epist. 5.
 p. 318, c; τὴν ἐμὴν καὶ σὴν λοκοφι-

λίαν καὶ ἀκοινωνίαν. Julian. Epist.
 LXIX. p. 137 Heyl.: ἡ γενομένη ἐμοὶ
 τε καὶ τῷ μακαρίῳ Κωνσταντίνῳ λο-
 κοφιλία.
 λυμένων 385, 33. λυμ. τῆς Χριστοῦ ποι-
 μνης 275, 13.
 Μαγγανίαι ἐξάγιοτοι 254, 18. 340, 31.
 μάγγανον 296, 9. 298, 15. 330, 18.
 ὅσπερ ἐν μαγγάνῳ (= ἀπὸ μηχανῆς)
 242, 13.
 μαγιστρός, magister magistrorum vel
 privatus 300, 5.
 μαθήματα κοσμικά 217, 34. μαθ. φιλό-
 σοφα 143, 17. 218, 17. 220, 10. 285,
 31. 320, 4. 322, 25. μαθ. φητορικά
 282, 11. μαθ. ἑλληνικά 201, 28. 202,
 30. 220, 1. 5. 229, 9. 24. μαθ. Χρι-
 στιανὰ 141, 20. μαθ. Θεῖα 285, 17.
 μαθ. ἱερά 342, 27.
 μακροσμία 35, 26.
 μάτθρα 373, 16. μάτθρα ποιμνης 366, 28.
 μαρτυρεῖν = ὁμολογεῖν, fidei christia-
 nam confiteri 50, 12.
 μασιτῶν, tropice 348, 10.
 μεγαλοδωρὰ 345, 16. 359, 1. 29. 366,
 24. 372, 33. 386, 32.
 μεγαλοφώμονεῖν 278, 18.
 μεγαλοργός 362, 17.
 μεγαστάνες 8, 22 (c. LXX). 37, 11. cf.
 Lob. Phryn. p. 196.
 μεζόνως δεῖσθαι 351, 21. μ. χαίρειν
 345, 5.
 μετά] ἡ μετὰ χεῖρας ἱστορία vel ἐπό-
 θεος ἦδε, opus hoc, quod in manibus
 habemus 87, 17. 105, 15. 221, 19.
 μεταληπτικός, allegoricus 219, 10.
 μετάμιλος, poenitentia 307, 3.
 μετώρος tropice (= ἐψηλός) 62, 9.
 μετρίως, satis bene, sufficienter (cf. Plat.
 Rep. III. 390, c. IV. 421, c. VI. 484, b.
 Crit. 46, c. Theot. 180, c) 223, 21.
 281, 30. itaque etiam 203, 1 ferri
 posset οἷς καὶ παρασκευὴν ἐπὶ τὰ
 γραμματικά μετρίαν ἔχειν: praetuli
 tamen scribere οὐ μετρίαν ob auctori-
 tatem codicum, qui hanc scripturam
 teneant, coll. 204, 25.: οὐ μετρίως
 γὰρ καὶ περὶ ταῦτα ἐπισπότητα, 167, 8:
 ἡμεῖς μετριοὶ καὶ ταπεινοί. 291, 26

- ubi *μετρίως* eadem significatione (= modice, moderate) usurpatum est. 560, 50
 ubi verbis *τις τῶν μετρίως* (= *mediocriter*) ἐπισεικῶν se ipsum tacite significat Eusebius.
μηκέτις τε, *longum esse in re enarranda* 384, 25.
μητρόπολις πασῶν θίσιςβειῶν 344, 5.
μικρογονία 212, 25.
μιοπονηρία 343, 12.
μόλεθρος] de scriptura cf. 501, 20 not. 549, 27 not.
μοναρχία Θεῷ 145, 8. 188, 2.
μοναστήριον 39, 12.
μενόβηλον 63, 11.
μονονυχί, μόνον οἱ, tantum non, prope-modum, fere 28, 14. 80, 5. 89, 10. 122, 16. 152, 16. 153, 7. 175, 28. 215, 28. 280, 15. 287, 22. 288, 14. 293, 8. 298, 25. 307, 8. 318, 20. 321, 9. 322, 28. 324, 27. 325, 18. 345, 29. 362, 3. 363, 18. 29. 368, 26. *μονονυχί παιδευόμενοι, fere ut discipuli* 217, 24.
μονώτατος 362, 28.
μυθοποιῖα 154, 25.
μυσαροποιῖα 122, 20.
μυσερῶς (= *μυσαρῶς*) 380, 8.
μυσταγωγίαν, revelare 8, 20.
μυσταγωγία 10, 13. 122, 20. 126, 27. 28.
μυχαίτατα, τὰ τῶν οἰκῶν 79, 19.
Ναιαγίαν τῆς σωτηρίας 289, 24.
νεῶνις 174, 8.
νεώς] accusativum *νεώ* (scribebatur vulgo *νεών*) restituit ex optimis libris 566, 13. 369, 11 coll. Koen. et Schaef. ad Greg. Corinth. p. 164. not. 39.
νεόπιστος (= *νεοφύλιτος*) 180, 24.
νευρία 315, 11 not.
νεοφώτιστος 158, 24. 205, 23. cf. v. φω-
τίσειν.
νεωταροποιῖα 5, 12. 49, 7.
νικητήρια ἀποφίρεσθαι τινας 506, 16.
τὰ νικ. ἀναδείξαι 159, 11.
νικητής 386, 18. 31.
νοθεύεσθαι 70, 26.
νομοί (praefecturae) Αἰγύπτου 59, 6. 118, 6.
νυμφικόν ἔνδυμα 164, 5 (metaphora
 ducta ex Matth. 22, 11.). *νυμφικόν δεῖπνον* 165, 9.
νυμφικός] ὁ *νυμφίος λόγος (Christus)* 370, 50. 371, 26.
νυμφοστόλος tropice 371, 27.
Ξενοφωνεῖν 180, 28.
Ξηρά, ἡ, terra 268, 23.
ξύλον (κολαστήριον) modo nerum, modo equileum significat: cf. 139, 15. 160, 18. 298, 14. 31. 299, 1. 313, 17. 318, 31. 324, 11. *ξύλου κολαστηρίου διαστήματα vel κεντήματα vel τριπήματα* 160, 19. 254, 6. 298, 32. 314, 22. 315, 16.
Ξινοῦρις παίδων 500, 30. *Ξ. παρθένων* 501, 15.
Ὁ μὲν τις — ὁ δὲ vel ὁ δὲ τις 142, 26. 176, 25. 187, 19. 290, 19. 25. 328, 18.
οἱ μὲν — οἱ δὲ τινες 237, 19.
ὁδός, ἡ (= religio christiana) 164, 4.
ὁθνεῖος, peregrinus 218, 21. 219, 6.
οἰδᾶν τὸν Θιμόν 351, 14.
Οἰδεπόθειοι μίξεις 158, 15. cf. 122, 29.
οἶημα 153, 17.
οἰκία 290, 3. 293, 9. 313, 10. *ἡ ἡγεμονική οἰκία* 352, 27. *μειράκιον οἰκεικῆς θεραπείας* 551, 8.
οἰκονομία ἡ κατὰ Χριστόν 4, 1. 5, 2. 6.
οἶκ. προνομίας ἱερᾶς 44, 22. 353, 15.
οἶκ. τῷ Θεῷ 161, 15. 202, 18. 211, 4. 253, 5. 253, 25. *αἱ τῷ σωτήρι οἰκονομίαι* 370, 15.
οἶος] *εἰδὲν οἶον, longe praestat* (cf. p. 26, 27. not. Herm. Vig. p. 724) 55, 17. 83, 12. 107, 5. 148, 7. 267, 30.
οἰκίλλειν εἰς ἀνομιαν 303, 20. cf. v. *ἰζοκίλλειν*.
ὀλόγραφοι ἐπισμειώσεις 224, 6 sunt notationes manu ipsius Origenis praefixae aut subjunctae singulis tomis, (cf. *αἰτόγραφοι σημειώσεις* 187, 25). Solebant enim auctores vel initio vel in fine librorum suorum quaedam sua manu adnotare, veluti Irenaeus, cuius *χαριστογράφην* quandam σημείωσιν memorat Eusebius p. 188, 6.
ὄλος γίγνεται τις τῆς ὁμήτης 201, 16.
ὀμιλεῖν, προσομιλεῖν τῷ λαῷ (de hominibus ecclesiasticis) 221, 1. 3.

ὄμμα vel ὄμματα διανοίας 6, 23. 335, 50.
cf. 336, 5. ὄμματα νοός 366, 2. τὸ
τῆς ψυχῆς ὄμμα 297, 29.
ὁμοιοπαθής 5, 12.
ὁμολογητής 169, 9. 185, 8. 197, 25. 241,
27. 247, 6. 259, 9. 322, 3. 29. 323, 24.
324, 3. 328, 14. 329, 24. 332, 3. 333,
19. 334, 15. 29. 335, 2. 12.
ὁμῶλογος, confiteor 167, 7.
ὁμόςως χωρεῖν, simul accurrere 189, 25.
260, 5.; ἑμ. χωρεῖν τινα, cominus con-
greddi cum aliquo 156, 32. 255, 26.
ὁμόςως πολιμεῖν τινα 383, 21. ὅμ. χ.
τοῖς κινδύνοις 204, 9. 205, 22.
ὁμειροπομπὴς δαίμων 122, 17.
ὄν[εξ] μίχρως ὄνυχος 306, 21.
ὁπισθοδόμος 185, 19.
ὁπλομάχος τῷ θεῷ 238, 7.
ὁπλον τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας 101, 7.
ὄργια, τὰ τῷ θεῷ λόγῳ 43, 4.
ὁρθοτομία ἀποστολική 118, 26.
ὁρθρίζειν 37, 9.
ὁρμημοσία 383, 1.
ὁρμώμενος vel ὁρμηθεὶς ἀπὸ τινος πό-
λεως 282, 1. 317, 19. 325, 1. 326, 50.
335, 14. ὁρμᾶσθαι ἀπὸ μαθημάτων
φιλοσόφου, ἀπὸ τῆς ἐξωθεν παιδείας
46, 5. 320, 5. ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς τῶν
Στωϊκῶν 175, 25. οἱ ἀπὸ τῶν αἰρε-
τικῶν ὁρμημένοι 127, 23. 153, 24.
ὁρμώμενος τῆς καθ' ἡμᾶς εὐσεβείας
119, 2. ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς πίστεως
205, 17. ὁρμ. ἀπ' ἀνοσίων πραγμά-
των 253, 11. ἐκ τούτων ὁρμώμενος
306, 29. ὁπόθεν ὁρμ. 283, 25.
ὄρος, forma 378, 2. cf. v. τύπος.
οὐον ὄπω, οὐον ὀδέπω, tantum nondum,
jamjam, proptemodum 50, 19. 66, 24.
139, 13. 169, 26. 243, 18. 264, 15.
282, 32. 299, 20. 325, 5. 15. 347, 12.
οὐ[ν] οὐ γὰρ ὄν, nequaquam hercle 182, 5.
cf. Plat. Parm. 134, b. Theact. 105, d.
Vig. ed. Herm. p. 450.
οὐκάριος τῶν ἐπαρχῶν 381, 16.
οὐρανός] αἱ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἐκκλησίαι
97, 13. πᾶσα ἡ ἐπ' οὐρανὸν ἐκκλησία
181, 21. 225, 11. ἡ ὑπὸ τὸν οὐρ.
καθολικὴ ἐκκλησία 276, 9. 30.
οὐσιωμέτος 15, 4. 13.

οὐσίωσις καὶ διακόσμησις τῷ παντός 6, 9.
οὐσίωσις est ratio, qua quid existitit
vel existit (οὐσίαν λαμβάνει vel εἰ-
ληφεν).
ὀφφικιᾶλιος 354, 23. cfr. v. βενεφι-
κιᾶλιος.
Παγγενῇ 189, 25. not. 210, 14. 268, 1.
293, 16. cf. v. παμμυγῇ.
παιδεία, studia humanitatis 190, 2. 282, 7.
285, 6. 317, 10. οἱ ἀπὸ παιδείας
(= οἱ ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων
220, 5.) 175, 20. 205, 7. 217, 20. 286, 1.
cf. v. προπαιδεία. ἡ ἐξωθεν παιδεία
46, 5. 9.
παιδεύματα ἱερά 201, 29. π. θεῖα 204, 11.
παιδευτήρια ἑλληνικά 276, 12.
παῖςιν τῇ χειρὶ τὸν μηρὸν 278, 12. cf.
Plat. Nic. 8. Tib. Gr. 2.
παλιγγενεσία 166, 13.
παλιμβολία 212, 2.
παλιψηδία 303, 29. 310, 6. 337, 12.
338, 8. παλιψηδιᾶν ᾄδειν 309, 9.
337, 10.
παμβασιλίς θεὸς 305, 1. 348, 19. 361,
26. 364, 10. 365, 2. 371, 50. 373, 29.
386, 6. 27.
πάμμαχον ἱκᾶν 331, 25.
παμμίαιρος 251, 14. 254, 15. 290, 19.
326, 16.
παμμυγῇ 325, 12. cf. v. παγγενῇ.
παναγίστατος (exsecratus) Μαξιμίος
336, 21.
πανάρετος 9, 7. 146, 16. 240, 6.
πανευργετής 370, 19. 382, 31.
πανηγυμῶν 6, 17. 350, 3. 365, 2.
374, 30.
πανηγυριάρχης 375, 13.
πανηγυρικώτερος λόγος 264, 5.
πανίερος 372, 6.
πανοικί 189, 25.
πάνν, ὁ 281, 7.
πάπας (= πάππας) tropice 251, 26.
παραβραβεῖν τὴν ἀλήθειαν, corrumpere veritatem 104, 27.
παράβρυν] ἐν παραβέσει τεθέναι 338, 15.
παραδειγματίζειν 166, 9.
παραδοξοποιεῖν 168, 17.
παραδοχὴ καὶ καθάροις vocatur baptis-
mus 253, 12.

παράδεισος, *irrepere* 42, 20. cf. ὑπο-
δύεσθαι.
παρενθυμῶσθαι, *negligere* 354, 32.
παράδοσις — διὰ τῆς τῶν ἀρχαίων
παράδοσις (= ἐκ τῆς τῶν ἀρχαίων
μαρτυρίας 99, 30), *apponitis veterum
scriptorum locis* 99, 25. — *Diverso
sensu usurpatur* παράδοσις 169, 3.
v. παρατίθεσθαι.
παρακαταθήκη 96, 1.
παράκλητος 157, 24. 281, 4.
παραλαμβάνειν] παρικήφθω, ut verbo
dicam 218, 28.
παραναοτέλλειν (*reducere*) μικρόν τι τῆς
χλαμίδος 261, 27.
παραπέτασμα τῆς ἀγνοίας 270, 21.
παρασημαίνεσθαι (*testimonio confirmare*)
ἐκ τῶν θείων γραμμάτων 40, 13.
παρασημείωσις, *adnotatio temporis, quae
actis publicis praefigi solebat* 29, 28.
cf. ἐπισημείωσις.
παρασκευὴ λόγων 97, 26. παρασκευὴν
ἔχειν ἐν λόγοις 220, 9. ἐπὶ τὰ γραμ-
ματικά 202, 31. cf. 232, 7.
παράστασις *expositio, demonstratio* 75, 30.
παράστασις ἀληθείας 13, 25. π. τῆς
τῶν χρόνων ἀληθείας 21, 25. παρὰς.
συμφαντίας 219, 24. παρὰς. ἀνδρείας
528, 17. cf. v. παριστάναι et παρί-
στασθαι.
παραστατικός, *idoneus ad comprobandum*
85, 1. 284, 29.
παράστημα (*firmitas animi, constantia*)
ἀνδριότατον 507, 26. 520, 10. Θεῖόν
τι π. 318, 17.
παράταξις πρὸς τὰ θειά 316, 10.
παταίνειν, *durare* 85, 26.
παρατίθεσθαι τινὶ τινά, *commendare ali-
cui aliquid* 111, 4. 169, 5. ἔχειν
τινὰ ἐν παραδόσει, *commendatum ali-
quem habere* 169, 2.
παραντία τῆς ἐπιβολῆς, *statim post in-
sidias* 3, 15. Ita etiam 519, 18 videtur
esse scribendum αὐτίκα τῷ ἐμβολεῖν.
παραχαράσσειν τὴν ἀλήθειαν 131, 3.
196, 32. παραχ. τὸν ὑγιῆ τῆς ἐκκλη-
σίας θεσμόν 187, 51. παραχ. τὰς
γραφάς 199, 9.
πάριδρος δαίμων 122, 17.

παρεισγύγισον — cf. v. ἄγω.
παρεκδέχεσθαι, *male interpretari* 115, 12.
παρέστασις 180, 27. 183, 31.
παρεκτίθεσθαι, *seponere et occultare,
supprimere* 350, 27.
παρεκτρέπειν, *pervertere* 230, 24.
παρεκτροπή 152, 25. 153, 5.
παρεξίστασθαι τῶν φρονῶν 307, 2.
παρεξυθενεῖν 581, 29.
παρεργον ὁδῷ 523, 13.
παρθένος — ἡ ἐκκλησία 145, 24.
παριστάναι τι, *exponere, demonstrare
aliquid* 49, 8. 66, 20. 275, 12. 280, 14.
283, 21. 284, 24 et saepius. — παρί-
στασθαι τινί, *defendere aliquid* 193,
19. cf. 264, 9. π. τῇ τῆς ἀληθείας
κανόνι 147, 15. π. θανάτῳ τῷ λόγῳ
154, 20. cf. v. παράστασις.
παροινεῖν (= ἐβρίζειν) τινά 278, 17.
334, 1. cf. v. ἐμπαροινεῖν.
παροινία 356, 14.
πατεῖν ἀληθύναν 292, 32.
πατρικὸν πνεῦμα 161, 24. ἡ πατρικὴ
θειότης 230, 28.
πατροπαράδοτος 148, 15. 564, 8.
πειρᾶσθαι] forma πεπειρασμένος occur-
rit 244, 16.: forma πεπειραμένος 218, 10.
289, 23. 293, 27. 346, 13.
πεπλανημένος 139, 19.
πεποιθήσει 185, 26.
περιγραφὴν λαμβάνει ἡ προφητεία 19, 21.
ἰδία νόσις (= ὑποστάσις) περιγραφῇ,
*propriae personas differentia, existen-
tia individualis* (cf. quae de hac locu-
tione Zellerus exposuit *Annal. Theol.
Tubing.* 1852. p. 501) 230, 26. ἐν
ἰδίᾳ τόμῳ περιγραφεῖς 232, 16.
περιέπειν τὴν σωματικὴν περὶ τὸν νόμον
λατρείαν 102, 16. περιέπειν λόγους
τινός 144, 9. π. τινά 202, 22. π. ἄνδρα
202, 20.
περιργία (*de mala sedulitate hominum
magicis artibus deditorum*) 122, 16.
περίνοια καὶ τέχνη λόγων 97, 19.
περιοχὴ τῷ λαῷ 68, 9 ex Hegesippo.
περιπεποιημένος 161, 29 not.
περιοτέλλειν νεκρὸν 262, 12. 301, 10 et
saepius. περιτολὴ eadem significa-
tione 267, 14.

περίφημα 267, 7 apud Alexandrinos istius aevi erat vocabulum officiosae comitatus (πλεροφορίας), quod usurpare solebant, quoties salutando se compellarent, et operam atque obsequium sibi mutuo sponderent: „περίφημά σου“ = „addictissimus tuus minister seu alienus.“ Ceterum cf. Suid. (pag. 238, 16 Bernh.) v. περίφημα. Apostol. Cent. XVI, 3.

πεφισμένος 188, 18. 288, 18.

πεφροντισμένος 301, 1.

πιμαλός (= πιμαλής) 309, 26.

πλατὺς ταῖς διανοίαις 62, 8.

πληκτικαὶ (oburgatoriae) διδασκαλίας 373, 2. πληκτικώτερον καθάπτεσθαι τινος 193, 18.

πλημυρῶ (= πλημυρῶν) 265, 8.

πληροφοῖσθαι, confirmari 69, 4.

ποικίλια 162, 25. 166, 4. 194, 1.

πολιμεῖν τινα 87, 19. 147, 14. 383, 29.

πολιορκία ἡ τῶν ἐκκλησιῶν 281, 32. cf. 359, 28. 366, 21.

πολιτεία, vivendi agendique ratio, vita et conversatio 150, 3. 157, 12. 177, 31. ἀγαθὴ πολιτεία 136, 4. 137, 7. πολ. εὐαγγελικὴ 286, 17. φιλόσοφοι πολιτεία 329, 5. ἡ κατὰ Χριστιανὸς εὐαγγελικὴ πολιτεία 40, 9. ἡ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον πολιτεία 60, 7. 147, 6. ἡ ἐνθεος πολιτεία 123, 4. ἡ ἐσοστος Χριστοῦ πολιτεία 15, 25. τὴν κατὰ νόμον πολιτείαν Porphyrius appellat religionem ethnicam 219, 1. — πολιτείας 243, 11. 297, 10. 341, 17 sunt publica officia vel ministeria.

πολιτεύεσθαι, vivere, degere 103, 10. 105, 28. 180, 6. 192, 14. 21. 193, 11.

πολιτεύμα (= πολιτεία), τὸ καθ' ἡμᾶς 155, 21.

πολιδύναμος 36, 9.

πολιέθετος, multiplex 363, 16.

πολιπραγμαρεῖν sensu bono 202, 3.; sensu malo 170, 16. cf. praeterea 330, 16.

πονηρεῖσθαι (c LXX) 17, 11. — πονήρευμα 242, 5.

πράγμα] ὁ τῷ μεγίστῳ πράγματος προστατεύων, procurator seu rationalis

sumptus rei 260, 23. cf. v. καθόλου. — ἐν πράγμασιν εἶναι, liti implicatum esse 277, 29. — πράγμασιν αὐτοῖς, re ipsa 285, 12.

πραϊπώσιτος, ὁ τῷ πάγῳ ἐκείνῃ πόλεις 330, 12.

πράξας, muneris partes 237, 14. cf. 300, 9.

πρεβεῖον (= πρεβετήριον) 252, 9. 281, 23. 285, 22. 329, 3.

προεβείν τὸν θεῖον λόγον 3, 12. 97, 20. 127, 14. 217, 18. — προεβείν γνῶμης 233, 8. — προεβ. περί τινος 111, 25. 248, 21. ἐπὶ τινος 139, 10. 195, 2.

προεβλεῖν 137, 27.

προεβόουτος ὁ τρόπος 59, 23.

προανακρύεσθαι, praeccludere, tropice 273, 11. cf. Schaeff. Melet. orit. p. 13.

προαναπαύεσθαι, antea vita decedere 269, 6.

προανατείνειν φωνὴν ὡς περὶ πυροῦν 4, 9. ἃ θεοπέζων ὁ λόγος δι' αἰνυμάτων προανατείνετο 360, 15.

προαναφωνεῖν 12, 23. 26, 15. 349, 27. 367, 8.

προσποκαθαίρειν 368, 18.

προσπύζεσθαι τὸν βίον ιδιωτικόν 291, 16.

προβολαί, αἱ τῷ γράμματος τῶν τετραγώνων εὐαγγελίων 373, 22. Munclius vertit „propagulae“, Valesius „obices.“

προγονικά (αὐτὰ) σπέρματα 177, 4.

πρόγραμμα, edictum 251, 4. 260, 13. 309, 10. 326, 7. 337, 11. 541, 30 not. 352, 29. 356, 27. cf. Lob. Phryn. p. 249.

προγυμνάζειν tropice 156, 26.

προδιξομένειν 171, 22. 358, 12.

προεκκαθαίρεσθαι 32, 17 ex Josepho.

προηγμένως, in primo 255, 30.

προκαταβάλλεσθαι θεμέλιον 60, 10.

προκατακίλειν 160, 27.

προκατηχεῖν 250, 15.

προκοπή ἦθος 102, 7.

προκούμιος 5, 23. 8, 16.

προναρμᾶν τὴν ψυχὴν, animo ante fractum esse 290, 14. 314, 5. cf. v. ἀποναρμᾶν.

προνομία (= προεδρία, γέρας) ἐξαιρέτος,

praecipua honoris prerogativa 12, 7. 382, 15.
προδένειν 4, 6. 215, 18.
προείμια tropice 322, 32. 316, 20. *προείμια ἀποδιδύναι tropice* 26, 24.
προπαθεία ἢ καθ' Ἑλλήνας 281, 26.
προπαιδεύματα 217, 27.
πρόπαλα 18, 4. 241, 24. 281, 7. 371, 24. 384, 19.
προσαναφέρειν τι, referre aliquid 581, 21.
προσανέχειν ἐπὶ (al. om. ἐπὶ) *Θεοσεβείῃ* 10, 9. *πρ. τινὶ οἷα διδασκάλῳ* 227, 18.
προσάπτειν τινί, attribuerе aliquid 165, 31.
προσδιστάλμενος 213, 5.
προσεκκαίειν 181, 13. *προσεκκαίεσθαι* 79, 11.
προσεκκλήριον 286, 26. 288, 6. 289, 12. 360, 9. 363, 22.
προσέχῃ τῶν Θεῶν λόγων 61, 14.
προσέρχυνται τινί 288, 16.
πρόστιμον, τό, rostra 363, 7.
προσφάτως, nuper 180, 7. *πρόσφατος, novus* 180, 21. 181, 25. 184, 26.
προσφώνησις 125, 2. 128, 10.
προτερήματα ἀρετῆς, virtutis exsuperantia 41, 6.
πρόφως ποιῆσθαι 75, 13.
προϋφιστάναί 230, 26.
πρόφως, occasio, causa 108, 21. 210, 13. 339, 8. 354, 20. 580, 10. *προφάσει οὐδ, propter* 154, 23. 212, 15. *ἐπὶ συμμῇ προφάσει, levissima de causa* 305, 29. *πρόφασιν ποιῆσθαι τι, causari aliquid* 245, 30. — *προφάσεις, indicia, vestigia obscuriora* 4, 7.
προφητικὰ χαρίσματα — v. χαρίσματα.
προφητεφόντης 181, 30.
πρόχειρος διάνοια (opp. νῦν *κακρυμμένος* 271, 5. 7.) 271, 12. cf. 202, 2.
προψηλαῖν 10, 19.
πρώην καὶ ἔχθις, nuperime 113, 14.
πρωτοαθιδρία 198, 3.
πρωτόμαρτυρ 157, 29. cf. v. *ἱερόμαρτυρ.*
πρωτόπλαστος 153, 14.
πρωτοστάτης, is qui principem locum obtinet 304, 10. *πρωτοστ. (ante-signatus) τῆς τῷ διωγμῷ κακίας* 309, 17.
πρωτότοκος τῷ σατανᾷ 131, 1. — *ἡ πρωτοτόκων ἐκκλησία* 374, 29.

πρωτότοιποι γραφαί, authenticae scripturae 216, 13. „Eusebius hebraicos sacrae scripturae codices idcirco authenticas vocat, non quod revera essent primitivum exemplar et autographum ab Esdra conscriptum, sed authenticos appellat comparatione facta cum graecis editionibus tam septuaginta interpretum, quam aliorum.“ Vales.
πιστεῖσθαι ἀμφὶ τι 229, 9.
πιλωρός 243, 4.
πιρακτεῖν 301, 20. 372, 21.
πειναῖά τῷ διωγμῷ 201, 7. 309, 11. 326, 1. 337, 11.
πιρπόλησις 9, 25.
Ῥαδιουργεῖν 148, 23. 26. 198, 13. *ῥαδιουργία* 242, 24. 383, 19.
ῥεπάδιον 111, 9.
ῥητὴ ἱερμηνεία (opp. *sensus mysticus*) 59, 19. *ῥηταὶ λέξεις* (opp. *ὁ ἐνυποκείμενος ταῖς λέξεσιν ἄσφατος νοῦς*) 61, 7. — *ῥητοὶ τινες τῶν ἐπηρηταιν, certi quidam ministri* 381, 1.
ῥιψοκινδύνως 132, 27.
Σαλάριον 184, 31. 197, 28.
σαρκινὴ δέσποινα 158, 30.
σεβάσμιος 13, 20. 15, 14. 324, 21. 379, 11. *σεβασμῖος* 202, 11. *εἶδωσα* 344, 12. 345, 12. 380, 1.
σεῖειν τινά, concutere aliquem 277, 27.
σεισμός, concussio 332, 6. 14. 354, 23.
σειρήνης λόγων 97, 2.
σεμναῖον (= μοναστήριον) Therapeutarum 59, 12 ex Philone.
σημελόγημα 361, 9.
σημηριον 278, 11. „Secretum proprium erat magistratum et majorum iudicium, locus scilicet interior praetorii, cancellis munitus, eo velis obpanis inclusus, in quo magistratus sedebant, dnm reorum causas cognoscerent.“ Val.
σημαία, signum 48, 16 ex Josepho.
σημειώσεις 187, 26. 188, 7. 216, 26. *σημειῶσθαι* 216, 23. 228, 2. cf. v. *ἐπισημειῶσις.*
σηκάριος (e N. T.) 65, 30.
σιτηρέσιον δημόσιον 265, 29.
σκαῖά νόσος („morbus reginae“ vertit Rufinus, significans lepram) 210, 3.

σπαιρωεῖν (= πανορυεῖν) 210, 18.
 σπείπειν, tropico 288, 11.
 σπῆτος, σπῆνωμα (tropico, de corpore) 72, 9. 105, 18. 20. 262, 12. 335, 3.
 σπασαυγία 176, 21 c. Clemente Alox.
 σπορπισμός (distractio) οὐσίων 110, 26.
 σπύλλεσθαι πρὸς τινα, longum et mole-
 stum iter facere ad aliquem 56, 3.
 σπυληνόβρωτος 51, 6.
 σμικρός τὸν νῦν 115, 14.
 σοβεῖν κατὰ τὰς ἀγοράς 278, 3.
 σολοικίζειν 274, 11. σολοικισμός 274, 6.
 Σολομῶντος scripsi ex libris melioribus 8, 19. 195, 26. 214, 1. 225, 2. Σολο-
 μῶντος 22, 23. 23, 4. 10. 18. 25, 15.
 146, 16. 152, 11. 175, 28. Σολομῶνα
 161, 13. Praetullasem constantem scri-
 bere Σολομῶνες, ni aliquot locis, ut
 23, 18. 25, 15. 146, 16. 152, 11. omnes
 codices, si fides habenda est collatis
 Bartoni, exhiberent Σολομῶνος. de
 codicum discrepantia cf. 22, 23. not.
 σοφιστεῖν ἐν τοῖς Ἑλλήνων μαθήμασι
 140, 9. σοφιστῆς διατριβή, schola
 sophistica 276, 11.
 σπανιότατος ἀνὴρ, vir singularis 285, 28.
 σπ. φιλοσοφίας ἔργον 286, 17.
 σπένδεσθαι φίλιαν πρὸς τινα, foedus
 inire cum aliquo 306, 14.
 σπλόγγειν, τὰ ἑμὰντὲ 264, 25. cf. interpr.
 ad Juv. Sat. III, 72.
 σπεθαίνειν λόγος 87, 23. 89, 2. σπ. σύ-
 γγραμμα 268, 21.
 σπῆδασμα, σπυδῆ, tractatus 62, 16. 63, 18.
 σπᾶδιον ἀθλητοῦ θεῦ 200, 12.
 σταθεροποιεῖν, stabilire 345, 22. cf. Lob.
 Phryn. p. 215.
 στασιαστές 79, 10. 30. 81, 10. 83, 3. 4. 7.
 στερόδότης ἢ σῆ, titulus 379, 15. 380, 21.
 381, 4. 12.
 στήλειεῖν, publice pronuntiare 193, 13.
 cf. v. ἀναστήλειεῖν.
 στιβαρότης, ἢ σῆ, titulus 351, 2. 352, 7.
 στιβίζεσθαι 186, 13.
 στοιχεῖα ecclesiae Asianae 105, 21. 192, 9.
 „στοιχεῖα Rufinus recte „lumina“
 interpretatur: nam Graeci signa zo-
 diaci στοιχεῖα solent appellare.“ Vales.
 cf. Hilgenfeld Galsterbrief p. 70.

στοιχειῖσθαι, primis elementis imbuere
 216, 6. στοιχειώδης 149, 5.
 στοιχείοις εἰσγωγικῇ 75, 27.
 στοχαστικῶς, per conjecturam 181, 19.
 στρατεία] ἢ ἐν στρατείαις ἐπιλέκτος νεο-
 λαία 352, 10. οἱ ἐν στρατείαις ἀδελ-
 φοί 288, 20. 291, 16. 511, 30. τῶν
 ἀπὸ στρατείας τὸ ὁμολογητὴς 352, 3.
 εἰς τις τῶν ἐν στρατείαις ἀναφиро-
 μένων 206, 16. τις τῶν ἐν στρατείαις
 ἀζινοῖμασι τετιμημένων 261, 15.
 στρατηγός θεῦ 36, 21. στρατηγός, επι-
 τμης magistratus municipalis 299, 51.
 συγκατάβασος 270, 12. συγκαταβαίνειν
 πρὸς τινα est descendere vel se ad do-
 mittere ad alterius sententiam. proprio
 sensu συγκαταβαίνειν εἰς ταῦτον γυ-
 ναικί, mulieris consuetudine uti 279, 41.
 συγκατάθεσις, assensio, approbatio (cf.
 Cic. Acad. Pr. II, 12, 37.) 269, 52.
 380, 12.
 σύγκλητος βουλὴ 95, 21. 127, 50. 190, 8.
 305, 25. 350, 5. ἱερά σύγκλητος 128, 6.
 142, 11. συγκλητικός 262, 9. 306, 1.
 συγκροτεῖται (paratur, constituitur) σεά-
 διον 156, 10. συγκροτεῖται τὰ τῆς
 εἰρήνης, pax firmatur, viget 291, 10.
 συγκροτημένος τοῖς ἱεροῖς μαθήμασι,
 exercitatus in sacris litteris 342, 27.
 συγκρότημα, congregatio, secta 36, 5.
 σύζυγία 105, 1. 127, 1. σύζυγος 105, 4.
 συμβασιλεύς 583, 6.
 συμβιβάζεσθαι εἰς ἀνάγκην, adduci in
 necessitatem 255, 24.
 συμβολικός 12, 17.
 συμπίρασμα 12, 17.
 συμπεριφέρεισθαι τινα, sese accommodare
 alicui 552, 5.
 συμπεροβέντιος 250, 18. 255, 28. 264, 10.
 συμφέρεισθαι τῇ γνώμῃ τινός 247, 7.
 συμφέρεισθαι τῇ τῆς ποτηρίας (τῶν πει-
 τικῶν) βορβόρῳ 251, 17.
 συνάγειν τινά, ad communionem admit-
 tere aliquem 251, 31.; conventus agere
 (= ἐκκλησιάζειν 258, 2) 255, 30. 256, 2.
 257, 6. συνάγεσθαι, communicare cum
 ecclesia 251, 28. 255, 1.; (= συνάγε
 ποιεῖσθαι 352, 25) 311, 14. 385, 2. συνα-
 γωγὴ 253, 3. 257, 3. 8. 258, 6. 339, 25.

συναθλητής καὶ συνεργός 77, 5.
 συναισθάνεσθαι τινος — cf. v. αἰσθάνεσθαι.
 συναίσθεσθαι 350, 14. cf. v. αἰσθεσθαι.
 συναναπαύεσθαι τινι, *mutuam consolationem capere* 145, 16. cf. Ep. Pauli ad Rom. 15, 32. Formam aoristi ἐπ' αὐτὴν testatur Choeroboscus in Bekkeri Anecd. gr. p. 1324. v. ἀνεπαύην.
 συναναστροφή (*consuetudo et conversatio*) μετὰ τινος 188, 30.
 συναπαλλάττεσθαι τινι, *mori cum aliquo* 267, 2.
 συναπόδημος tropice 326, 32. 332, 8.
 συνάσκησις 286, 22. ἡ τῶν ἱερῶν λόγων συνάσκησις 342, 22.
 συνδιάθεσις, *gemeinschaftliche Stimmung* 270, 12. Lobeckius (ad Phryn. p. 398) scribi jussit *συνκατάθεσις* coll. 269, 32.
 συνειδὸς φαῖλον, *mala conscientia* 385, 4.
 συνεισάγειν γυναῖκας 279, 9. συνεισάκτοι γυναῖκες 279, 1.
 συνεκλεκτή 57, 14. 225, 16.
 συνεξετάζεσθαι τινι, *stare vel conjunctum esse cum aliquo* 211, 19.
 συνεζηεῖν 61, 20.
 συνεπιδημεῖν 257, 10.
 συνήλυσιν 360, 10.
 συνιστάναι τινά, *commendare aliquem* 218, 14. 240, 19. σ. τι, *comprobare, confirmare aliquid* 270, 6.
 συνοδία (al. συνοδία), ἡ τῶν ἀδελφῶν 126, 13. συνοδίας στίφος 333, 11.
 σίνταξις (*disciplina*) ἡ Χριστιανή 163, 9. Εἰρηναῖος ἐν τρίτῃ σύνταξι (in tertio libro) τῶν πρὸς τὰς αἰρέσεις 170, 22.
 συντυραννεῖν τινι 307, 8.
 συσκευάζειν τινά, *insidiosae occupare aliquem* 140, 8. συσκευάζεσθαι 384, 30.
 συσκευάζεσθαι ἐπιβολήν 143, 19. συσκευή 383, 11. 18. συσκευὴν συρράπτειν κατὰ τινος, *insidias struere alicui* 210, 1.
 σύστασις, *constitutio, institutio* 44, 2.
 συστρατιώτης (tropice) 76, 15.
 συσηματίζεσθαι τῷ σώματι, *simul corporis gestus edere* 239, 16.
 σφραγίς τῷ κυρίῳ (de baptismo) 95, 17.
 σφραγίζεσθαι ὑπὸ τῷ ἐπισκόπῳ, *consignari impositione manuum* 243, 21.

σφραγῆν ἐπὶ τινι, *inflammatum esse in aliquem* 163, 12.
 σχολικόν 143, 10.
 σχολιογραφεῖν τι, *brevibus scholiis illustrare aliquid* 226, 21.
 σῶμα vel σωματίον (*corpus*) τὸ τῶν Χριστιανῶν 377, 15. 20. 22. 26.
 σωματοποιεῖν, *in unum quasi corpus colligere* 4, 15.
 Ταβυλάριος 326, 9.
 ταμεῖον (= ταμιεῖον) 202, 16. 323, 33. cf. 308, 9 not.
 ταχυνγράφος 223, 7. 232, 8. 276, 14.
 τέλος λαμβάνειν 21, 5 var. lect. 35, 12. 41, 21. τέλος ἔχειν 359, 9. cf. πέρας λαμβάνειν 49, 29.
 τερματίζειν δίκην 379, 16.
 τέχνη (*prudens cura et moderatio*) τοῦ Χριστοῦ 161, 16.
 τήγανον 165, 11. τηγανίζω 162, 19.
 τηρεῖν absolute (= τηρεῖν τὴν ἡμέραν τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης τοῦ πάσχα) 194, 1. 10 seqq. 26. cf. Baur, kanon. Evang. p. 335. Hilgenfeld Galaterbr. p. 90.
 τόνος ἀγῶνος μεγάλη 157, 31.
 τονεῖν, *rotorare*, tropice 163, 22.
 τοπάρχης 35, 22. 37, 6.
 τριγενείας πατὴρ, *qui tertiæ stirpis nepotes habet* 332, 28.
 τριεῦπατος 357, 5.
 τρόπαια, τὰ τῶν ἀποστόλων (de eorum monumentis) 72, 10. 12.
 τροπικώτερον 57, 13.
 τρυφή, *deliciae* (de vita Adami in paradiso) 9, 11. ἡ ἐνθεὸς τρυφή παραδείσου 358, 26. τρυφᾶν (de voluptate contemplationis philosophicæ) 60, 16.
 τύπος σκανδάλης 168, 11. τύπος ἀντιγραφῆς, *forma rescripti* 260, 20. τύπος, ὁ ὑπ' ἐμῷ δοθεὶς 260, 23. eadem significatione τύπος ἕτερος 377, 6. alio loco (378, 2) „forma“ ab Eusebio vertitur ὄρος.
 Τύχη ἡ κατὰ Καισαρίων νομιζομένη (genius urbis) 333, 25. cf. O. Müller Archæol. art. §. 158, 5.
 Ὑλαι ἀποδείξεων 284, 26.
 ὑπαναπνεῖν ἐκ καθαρῷ ἀέρος 326, 3.

ὑπαρχος τῷ πατρὶ (de Christo) 7, 25.
 ὑπεβγίρειν 181, 13.
 ὑπερακοντίζειν, *superare* 55, 22. 384, 53.
 ὑπεραποθνήσκειν τινὸς 15, 21.
 ὑπερασπιστοῦς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστολῆς 242, 14.
 ὑπερβεβλημένως 158, 22. 159, 10.
 ὑπέργρηως 512, 19.
 ὑπερεκινῶν 507, 26.
 ὑπεραυτίπλωσθαι 279, 17.
 ὑπερεξάγειν τινά, *superare aliquem* 501, 26. 384, 10.
 ὑπερευχαριστῶν 533, 7.
 ὑπερθαναύειν 107, 25.
 ὑπερόομιος 7, 24.
 ὑπερορία, ἡ 52, 7. *cf.* 91, 15: ὑπὲρ τὴν ἰουρίαν. ἡ ὑπερόριος 264, 28.
 ὑποβεβηκότα, τὰ, (= τὰ δευτερεύοντα, *diginitate inferiora*) 6, 11. οἱ ὑποβεβηκότες, *homines diginitate inferiores*, *vulgares* 10, 4. ὑποβεβηκότες ἄγγελοι καὶ λαιτργοὶ Θεοῦ 7, 19.
 ὑποδιακονος 245, 2. 516, 4.
 ὑποδύεσθαι τὴν ἐκκλησίαν 42, 24. ὑποδ. τὴν Χριστιανῶν προσηγορίαν (de haereticiis) 101, 26. 121, 18. ὑποδ. ἀξιωματά κοσμικά 278, 2. ὑποδ. τὴν φέσιν ἀνθρώπων 562, 50.
 ὑποθῆναι τῷ βίῳ, *praeccepta vivendi* 88, 17.
 ὑποκαταλίσσεσθαι τινι, *cedere, indulgere alicui* 244, 51.
 ὑπόκενος 545, 26. 544, 26.
 ὑποκορίζεσθαι (*simulare*) φιλίαν πρὸς τινά 550, 25.
 ὑπόληψις, *opinio* 168, 16.
 ὑπομνηματίζεσθαι, *notare, memorias mandare* 189, 7. *commentari, explanare, exponere* 123, 21. 176, 9. 207, 18. 217, 28. 235, 31.
 ὑποπόθενσις 581, 15.
 ὑπόνοια] ἐν ὑπονοίαις δηλούμενος 59, 20. αἱ ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν γραμμάτων γίνονται αὐτοῖς δι' ὑπονοϊῶν ἐν ἀλληγορίαις 61, 5. „Quam recentiores allegoriam dicunt, veteres ὑπόνοιαν dixisse pulcre monet Plut. de aud. poet. p. 19, E^o Ruhnck. ad Tim. p. 200, qui plura ejus locutionis exempla collegit.
 ὑποπαραινεῖσθαι 256, 28. 508, 8.

ὑποσαλεύειν (*commovere, instigare*) τινά κατὰ τινος 565, 51.
 ὑποσημειῶσις, *subscriptio* 187, 19. ὑποσημειῶν 187, 20. 280, 15.
 ὑπόστασις, *firmitas, constantia animi* 159, 15.
 ὑποστέλλεσθαι (*subterfugere*) ἀντιλογίαις 270, 2.
 ὑποσφραττῶναι τινι, *adstripi ad aliquem* 188, 5.
 ὑποτυπῶσθαι ἐπιστολὴν 147, 5. *cf.* v. διατυπῶσθαι. ὑποτύπωσις 159, 28.
 ὑποφῆτης 565, 25.
 ὑψιζάνειν, *subsidere* 349, 24.
 ὑψηλοφρονεῖν 278, 1.
 Φανητιᾶν, *ostentare se* (Lob. Phryn. p. 80) 24, 10.
 φαντασία τῇ τῶν ἔξωθεν τὸν νῦν προσανίχνειν 371, 55.
 φαντασιοκοπεῖν, *rompam affectare* 278, 8.
 φαντασιοῦδος 172, 1.
 φέρω] φέρων 219, 5 = φερόμενος, *coll.* *Hdt.* VIII, 87., ubi de nave: δυνωμένη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀγνικῆς, φέρουσα ἐνίβαλε καὶ φίλην. *Ceterum* *Valesii conjecturam φέρων ἱαντὸν αὐτὸ τοῦ* *haud improbaverim, coll. ἀποξενῶν ἱαντὸν* 255, 1. *προσπλάζειν ἱαντὸν* 268, 8. *ἐπιδικινῶναι ἱαντὸν* 294, 24. *καδιοράναι ἱαντὸν* 507, 5.
 φθοριμαῖος 146, 5. 153, 2.
 φιλαίτιος, *malevolus obstrictor* 251, 9.
 φιλεριστῶν 194, 18.
 φιλοζωία 245, 25.
 φιλοκαλία, *florilegium* 221, 21.
 φιλόκαλοι, οἱ 219, 25.
 φιλοκρινεῖν — *cf.* v. φιλοκρινεῖν.
 φιλολογεῖν βιβλία Ἑλλήνων 220, 14. *cf.* v. γεωμετρεῖν.
 φιλοσοφία, ἡ τῶν Χριστιανῶν 55, 12. *φιλοσοφία simili significatione* 67, 20. 112, 12. 125, 4. 124, 2. 151, 5. 8. 184, 17. 204, 5. 210, 51. 229, 9. 317, 24. *φιλοσοφιστὰς* ἄσκησις 57, 22. *φιλόσοφος βίος* 205, 15. 204, 21. 205, 5. 210, 8. 529, 5. 535, 25. *φιλοσοφεῖν eodem sensu* 58, 19. 204, 17. (Therapeutae) τὴν πάτριον φιλοσοφίαν σοφίαν ἀλληγοῦντες 59, 18. ἡ ἐνθεὸς φιλοσοφία (*religio christiana*) 219, 19.

ἱερός φιλοσοφίας ἱερότης 243, 30.
 φιλόσοφα καὶ θεῖα δόγματα 123, 8.
 φιλοτιμεῖσθαι ἀπειλὰς κατὰ τινος 298, 8.
 cfr. 158, 21. — φιλ. θίας 320, 20
 = παρίσχειν θίας φιλοτίμους (*expecta-
 cula magnificae*) 320, 22, 27.
 φιλότιμος, magnificus 320, 22. 361, 5.
 φιλοτιμία, magnificētia, liberalitas
 366, 10. 369, 21. φιλοτιμίας, magni-
 ficus (*honorum*) apparatus 320, 28.
 φιλοῦσθαι τινι 20, 8. 24, 16.
 φίλος 355, 13.
 φοιητής 205, 19. 207, 16. φοιτ. Χρι-
 στοῦ 98, 3.
 φόλλις τρισχίλιοι 381, 4.
 φρεμνιτάριος 234, 21. 22. cfr. v. *Fru-
 mentarius* in ind. hist.
 φιλοκρινεῖν (nl. *perpetram* φιλοκρινεῖν)
 291, 19. 373, 6. cfr. Bekk. *Anecd.*
gr. p. 71.: φιλοκρινεῖν· αὐτίως μὲν
 τὸ τὰς φυλάς τὰς ἐν ταῖς πόλεσι δια-
 κρινεῖν, σημαίνει δὲ καὶ τὸ ἄλλο τι
 διατάττειν καὶ διακρίνειν. *Poll.* VIII,
 110. *Göller.* ad *Thuc.* VI, 18.
 φυσικαὶ ἔννοιαι, *ideae naturales* 16, 15.
 372, 17.
 φωταγωγός 363, 12.
 φωτίζειν de baptismo 95, 15. cf. *neo-
 φώτιστος*.
 Χωμασιπετῇ φρονεῖν 275, 7. cf. p. 330, 15.
 χαρακτηρίζειν τινὰ, *indolem atque inge-
 nium alicujus examinare* 273, 25.
 χαρακτηρηστικός 60, 5.
 χαράσειν βιβλίον 89, 16. χ. εὐαγγέ-
 λιον 76, 25. χ. ἐπιστολὴν 250, 7 not.
 χαράσσειν (*componere*) ἔργα καὶ
 ὕμνοις ῥοθμοῖς οἰκονομῶσι 60, 5. cf.
 v. διαχαράττειν, ἐγχαράττειν.
 χάρισμα προφητικόν 112, 5. 143, 26.
 172, 19. 181, 7. 184, 8. 10. 329, 1. χ.
 ἀποστολικόν 164, 9. 329, 1. θεῖον
 χάρ. 168, 17. τὰ χαρίσματα 172,
 13. 22. τὰ μεῖζονα χαρίσματα 298, 5.
 χάρται, *libelli* 378, 26. χάρται δημόσιοι
 35, 15.
 χερμάζεσθαι] *χειρμασμένος* τὴν ψυχὴν
 339, 30. cf. *Lob. Phryn.* p. 388.
 χερ διαβολάς 366, 10.

χειρωγαγῶν *trorice* 56, 21. 385, 21.
 χειρπεθιοία 242, 26.
 χλαμὺς 261, 27.
 χλανίς 261, 27 not.
 χορὸς ὁ ἱερός τῶν ἀποστόλων 107, 31.
 ὁ τῶν ἀρχαίων χορὸς 146, 16. χοροὶ
 μαρτύρων 303, 5.
 χροῶν, τό, ἱκτίνειν (= *noti*) 125, 26.
 χρῆμα] ἐπέραστόν τι *θειοσεβίας* χρῆμα
 (= ἐπέραστός τις *θειοσεβίης*) 282, 4.
 θεῖόν τι χρῆμα διδασκαλίων τῆς *θεο-
 σεβίας* 505, 18. θεῖον ἐπιοκώπων
 χρῆμα 342, 21. εὐλαβίς τι χρῆμα 335, 15.
 χρηστεύεσθαι ἐπὶ τι, *benigne invitare*
ad aliquid 163, 23.
 χρηστομαθίς, τό τῆς ἱστορίας 4, 22.
 χρηστομαθείας ἐμπλοιοι λόγος 214, 8.
 χριστοφόρος 298, 5.
 χρόνος — τῷ χρόνῳ, *paullatim* 123, 6.
 299, 9. τοῖς χρόνοις 288, 8.
 χρόνι ἐπιστολῇ 214, 24.
 χωρεῖν δι' ἀρπαγῶν κατὰ τινος, *para-
 citate gratia adterius aliquem* 307, 7.
 χωρικός (nl. *χωμής*), *rusticus* 235, 6.
 Ψεδοπίγραφα 212, 19.
 ψευδώνυμος γνωίσι 3, 15. 108, 5. 171,
 24. 281, 11.
 ψιλὸς ἄνθρωπος Χριστός (= *κοινὸς τὴν
 φύσιν* 275, 8. 102, 7.) 196, 24. 197,
 13. 217, 6. ψιλός (= ἄγματος) λόγος
 269, 9. ψιλὸς λόγος (opp. ἀπόδειξις)
 278, 27.
 ψοφοδείης 306, 18.
 ψευχαγωγίαν εἰδιδέσκειν τινι, *editis artis
 speciminibus oblectare aliquem* 320, 26.
 ψευχόφαγῶν, *extremum spiritum agere*
 298, 27. 347, 5.
 ψευθεθόρος 363, 28.
 Ὡμογύροντες 265, 26 *Alexandriae* voca-
 bantur a quadragesimo anno usque
 ad septuagesimum (cfr. 265, 26): his
 opponuntur οἱ εἰς ἄκρον γενηρακότις.
 cf. *Hom.* II. XXIII, 791. *Virg.* *Aen.*
 VI, 504.: „jam senior, sed cruda deo
 viridisque senectus.“
 Ὡριγένης et Ὡριγένης 201, 2 not.
 ὡσάν conjunctim scripsi, quoties signi-
 ficat „tanquam“: cf. 7, 23 not.

TABULA CHRONOLOGICA *)

Imperatorum rom.	Pontificum rom.
— 14. p. Chr. Octavianus Augustus.	
14 — 37 Tiberius.	
37 — 41 Gajus Caesar.	
41 — 54 Claudius.	
54 — 68 Nero.	
68 — 69 Galba.	67 (?) — 79 (?) Linus.
69 Otho; Vitellius.	
69 — 79 Vespasianus.	79 (?) — 91 (?) Anencletus.
79 — 81 Titus.	
81 — 96 Domitianus.	91 (?) — 100 (?) Clemens.
96 — 98 Nerva.	
98 — 117 Trajanus.	
	100 (?) — 109 (?) Evarestus — cui Euseb. Hist. Eccl. p. 117, 11 adscribit annos octo, in Chron. p. 382 (ed. Mai) annos novem.
117 — 138 Hadrianus.	109 (?) — 119 (?) Alexander.
	119 (?) — 128 (?) Xystus (Sixtus).
138 — 161 Antoninus Pius.	128 (?) — 139 Telesphorus.
	139 — 142 (?) Hyginus.
161 — 180 Marcus Antoninus.	142 (?) — 157 (?) Pius.
	157 (?) — 168 Anicetus.
180 — 193 Commodus.	168 — 176 (?) Soter.
193 Pertinax; Didius Salvius Julianus.	177 — 190 (?) Eleutherus.
193 — 211 Septimius Severus.	190 (?) — 200 (?) Victor.

*) Desumpsi hanc chronologiam imp. rom. e Zumptii *Annalibus vet. regnorum et populorum* (Ed. altera, Berol. 1838), chronologiam pontificum rom. ex Jaffaei *Regestis Pontif. romanorum* (Berol. 1851).

Imperatorum rom.

211—217 Antoninus Bassianus Caracalla.
 217—218 Macrinus.
 218—222 Elagabalus.
 222—235 Severus Alexander.

235—238 Maximinus Thrax.

238—244 Gordianus.
 244—249 Philippus.
 249—251 Decius.
 251—253 Gallus.

253—268 Valerianus (is 253—260) et
 Gallienus.

268—270 Claudius.

270—275 Aurelianus.
 275—276 Claudius Tacitus.
 276—282 Probus.
 282—284 Carus, Carinus, Numerianus.

284—305 Diocletianus: is 285 Maximianum Herenlium, 292 Flavium Constantium Chlorum et Galerium Maximianum Caesares declarat.

305 Constantius et Galerius Augusti, qui Fl. Valerium Severum et Maximinum Dazam caesares declarant.

306 Mortuo Constantio Constantinus Caesarem se profitetur. interea Romae Maxentius ad imperium evahitur, et ejus pater Maximianus purpuram resumit.

307 Severus Augustus perit: in ejus locum Galerius Licinium substituit Augu-

Pontificum rom.

200 (?) — 218 Zephyrinus.

218—223 Callistus.

223—230 (?) Urbanus.

230 (?) — 235 Pontianus.

235—236 Anteros.

236—250 Fabianus.

250 (?) — 252 Cornelius.

251 (?) Novatianus antipapa.

252—253 Lucius.

253—257 (?) Stephanus. sed Hist. Eccl. p. 250, 5 duos tantum annos ei tribuit Eusebius.

257 (?) — 258 Xystus. huic Eusebius Hist. Eccl. p. 275, 4 tribuit annos undecim, idem in Chron. p. 394 annos duos, menses undecim.

259—269 Dionysius.

269—274 Felix.

275—283 Eutychianus. huic Eusebius Hist. Eccl. p. 281, 18 adscribit „vix decem menses,“ in Chron. p. 396 „menses octo,“ adimit igitur Eutychiano annos octo, quos perperam addiderat Xysto.

283—296 Caius. hunc Eusebius Hist. Eccl. p. 281, 19 sedisse scribit annos circiter quindecim.

296—304 Marcellinus.

Imperatorum rom.

Pontificum rom.

stum, quod idem nomen paullo ante
Constantinus assumpserat, mox in Asia
Maximianus sibi ipse imponit.

310 Maximilianus Massiliæ captus ne-
cem sibi consciscere cogitur.

311 Galerius moritur, cui succedit Lici-
nius.

312 Maxentius victus et fugiens in Ti-
beri submergitur.

313 Maximinus apud Hcracleam a Li-
cinio vincitur, Tarsi moritur. Jam
Constantinus et Licinius soli rerum
domini.

314 Bellum inter Constantinum et Lici-
nium.

323 Bellum alterum inter Constantinum
et Licinium. Licinius debellatur, 324
interficitur.

324 Constantinus solus Augustus.

308 — 10 Marcellus.

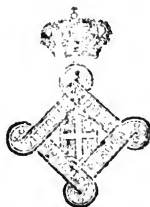
310 Eusebius.

311 — 314 Miltiades (Melchiades).

314 — 335 Silvester.

CORRIGENDA.

- P. 41, 16. haec quoque: *δὲ οὐ δέ* — *καταρουμεθεις* sunt verba Clementis, id quod appositis signis debuit indicari. cf. p. 391. not.
- 61, 15. leg. *ἐπ' ἀκριβοτερον* coll. p. 78, 20. 92, 4. 156, 23. 177, 27. 229, 21. 303, 25.
- 74, 23. 77, 1. 90, 14. 94, 2 e textu vulgato perperam retinui *Αἶνος*. scribi debuit *Αἶνος*.
- 250, 20. leg. *τὴν δὲ διὰ*.
- 352, 5. leg. *ἔθνος*.
- 353, 20. leg. *ἀπόλλυται*.
- 415, b, lin. 16. leg. non (32), sed (31).

10

